

xii / 8

E-13.

BIBLIOTHECÆ
SACRO-MORALIS
PARS III.

THE CAUSE

OF MORALS

IN

PARS TERTIA.

M. M. M.

TITULUS I.

MAGISTER.

M

Agistri dicuntur proprie *Artium Professores*, transfertur tamen hoc Nomen ad omnes, quibus præcipua cura rerum incumbit, & qui in aliquo exercitio præsunt cæteris; nam Magister ex Græco dicitur; quasi *major statione*.

Differt a Pædagogo; Nam Magister non attendit ætatem, sed discantis voluntatem; Pædagogus autem est proprie puerorum Instructor.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non audiui vocem docentium me, Magistris non inclinavi aurem meam. *Proverb. 5. v. 13.*

Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magister vester! *Math. 9. v. 11.*

Magister sequar te quocunq; ieris. *Math. 8. v. 19.*

Non est Discipulus super Magistrum, nec Servus super Dominum suum; Sufficit Discipulo, ut sit sicut Magister ejus, & Servo, sicut Dominus ejus. *Math. 10. v. 24. & 25.*

*Usus Superiorum promissus hinc sui Fidei
Cessat Topolki. Filij Conventus Lublinski Bred. 1712*

Magister scimus, quia verax es, & viam Dei in veritate doces. *Ibid.*
22. v. 16.

Vos nolite vocari Rabbi, unus est enim Magister vester, omnes autem vos Fratres estis. Nec vocemini Magistri, quia Magister vester unus est Christus. *Math: 23. v. 8. & 10.*

Tu es Magister in Israel, & hæc ignoras? *Joan: 3. v. 10.*

Magister adest & vocat te. *Joan: 11. v. 28.*

Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis, sum etenim.
Joan: 13. v. 13.

Cum deberetis Magistri esse, rursus indigetis, ut vos doceamini.
Hebr: 5. v. 12.

Nolite plures Magistri fieri Fratres mei, quoniam majus iudicium sumitis. *Jacob 3. v. 1.*

In vobis erunt Magistri mendaces. *2. Petri 2. v. 1.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Probi Præceptoris est, omnia in erudiendo ad mores discipulorum dispensare, donec eos ad perfectum absolutæ eruditionis evehat. *S. Athanasius Epist: adver: Arianos.*

Me potius Magistrum audire, quam velut Magistrum delectat audiri. *S. August: Epist: 28. ad Hier.*

Docentis autoritas fidem orationi conciliat, attentioresq; discipulos reddit. *S. Basilus M. apud D. Joan: Damasc: l. 1. Paral: c. 90.*

Nulla res discipulo est ita perniciofa, sicut vita Magistri contumeliosa. *Boetius de discipl: Schol.*

Magister sit in sermone verax, in iudicando justus, in consilio providus, in commissio fidelis, constans in vultu, pius aspectu, virtutibus insignis, bonitate laudabilis. *Ibidem.*

Magister eruditus, margaritæ fulgenti recte comparatur, quia dum emendationem morum, dum supernorum scientiam pie quærentibus aperit, quasi aureo ornatui majorem insuper, gratioremq; fulgorem gemmæ ardentis annectit. *Glossa Ord: super Proverb: c. 18.*

Sicut peccat, qui scit, & non vult proximum docere, sic qui nescit, & vult Magister esse. *Glossa Interl: super Ecc: c. 5.*

In arrogantiam, (quæ est ruina diaboli) incidunt, qui in puncto horæ necdum discipuli, fiunt Magistri. *Gratianus in Decret: p. 1. distin: 48. Canon: Prohibentur.*

Nullus

MAGISTER.

3

Nullus post Magister discipulorum fit, nisi prius habuerit Magistrum. *S. Greg: M. lib: 1. dialog.*

Sunt pleriq; qui dum metiri se nesciunt, quæ non didicerunt, docere concupiscunt, qui pondus Magisterij tanto levius æstimant, quanto vim magnitudinis illius ignorant. *Idem in Prolog: Pastor.*

Delicatus Magister est, qui pleno ventre de jejuniis disputat. *S. Hier: 1. 1. Ep: 2. ad Nepot.*

Magistorum non vitia imitanda sunt, sed virtutes. *Idem tom: 2. ad Rufin.*

Magister debet esse eruditus, mitis, diligens, sollicitus. *Hugo a S. Vict: 1. 4. de propr: rerum.*

Hoc Magistri optimi est officium, suo exemplo docere, quod præcipit. *S. Joan: Chrys: hom: 20. super 1. ad Cor.*

Esto non solum Magister, sed & imitator virtutis. Non enim satis est laudare, quod dicis, nisi dictis facta conjunxeris. Cū enim doces, cum erudis, cum instruis, noli verborum obscuritate uti; Ita dic, ut intelligaris, nec simplicibus displiceas, nec prudentes offendas. Sic alios instrue, ut te custodias; sic doce, ut humilitatis gratiam non amittas; & cave, ne dum alios docendo erigis, ipse laudis appetitu demergaris. *S. Isid: 1. 2. de Synon: c. 14.*

Ad malignitatem quisq; sine duce perveniet, ad probitatem non tendet sine Magistro. *Naxera in Jos: c. 9. § 18.*

PHILOSOPHORUM &c.

Quam boni Sanctiq; Præceptores Civitatibus profint? non facile dixerim, quantum obsint pravi & vitiosi? non queo dicere. *Aldus Minutius Rom.*

Nulli bonarum artium Magistri non beati putandi, quamvis consenserint, atq; defecerint, *Cato Major.*

Nullum munus Reipublicæ majus meliusve afferre possumus, quam si doceamus, atq; juventutem erudiamus, ijs præsertim moribus atq; temporibus, quibus ita prolapsa est, ut omnium opibus refrenanda, atque coercenda sit. *Cicero 1. 3. de Div.*

Idem erant antiquitus vivendi Præceptores, atq; dicendi. *Idem 1. 3. de Orat.*

Hoc mihi munus videri vel imprimis honestum, bonis moribus atq; literis instituere Juventutem, neq; Christum eam ætatem contempsisse,

MAGISTER.

& si qui sunt homines veri, pii, eos in hac esse sententia, ut putent sese nullo officio magis demereri Deum, quam si pueros trahant ad Christum. *Erasm: in Epist.*

Magistro indisciplinato & rudi, nihil est turpius. *Petrarcha dialog: 45.*

Et si non ignorem quosdam sine Magistro ad altissimum scientiæ gradum conscendisse, idq; de seipsis Viros magni Nominis prædicasse, literisque mandasse, sed his labor & ingenium, & discendi ardor, & intentio, & assiduitas, & perseverantia pro Magistro fuit, nec internus insilientio Magister defuit. *Idem.*

Scientia Præceptoris utilis esse discipulo potest, gloriosa non potest. *Idem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Bonus Magister virtuosos efficit discipulos.

I. *V*icit leo de tribu Juda aperire librum. Apoc: 5. v. 5. Quid leo habet cum libro? Ante in tota Apocalypsi non memoratur leo, sed modo cum aperiendus sit liber? Aptius leo proponeretur ad prædam, quam ad librum? Per leonem denotatur summa efficacia Christi Magisterij. Non enim partui, sed lingvæ debent leunculi, ut tradit D. Epiphanius in Physiolog: quod perfectam Parentis speciem induant. Ex quo cuncti magnum habemus documentum, quod debeamus non Parentibus, sed Magistris, quorum diligentia reddimur viri perfecti ac iusti, consummati in doctrina ac sanctitate. *Sylveira hic.*

II. *E*cce Sathanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum; Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Luc: 22. v. 31. Cur Dominus non pro omnibus hic se rogasse dicat, ut alibi fecit, sed pro Petro particulariter facit mentionem? Erat Petrus positus ut caput, & tanquam Doctor, ut alios confirmaret & instrueret in fide, ideo particulariter Christus pro eo rogat, quia ex ejus constantia & persistentia alij erant corroborandi & instruendi. *Ibidem.*

III. *A*ltera die stabat Joannes, & ex discipulis ejus duo. Joau: 1. v. 33. S. Cyrillus in Cathena, S. Epiphanius, S. Thomas & alij, unum ex his duobus Discipulis, existimant fuisse S. Joannem Evangel: & ad hoc asserendum capiunt probabilem conjecturam; Primo: quia Joannes solet in suo Evangelio, dum de seipso ait, modestiæ ac humilitatis causa No-

MAGISTER.

men suum ſupprimere. 2do. Quia Joannes Evangelista in ſua Apocalypſi frequenter Chriſtum vocat Agnum, quaſi qui hoc Nomen audierit & ebiberit a ſuo Magiſtro Joanne Baptiſta. 3tio. Ut Cornelius a Lap: Tanta puritas, virginitas & ſanctitas S. Joannis Evangeliſtæ, videtur manare a puritate & Sanctitate Joannis Baptiſtæ. *Sylveira hic.*

IV. Surge, occide, & manduca. Act: 10. v. 13. Quomodo in cibum Principi Apoſtolorum parantur quadrupedia & ſerpentia terræ? quo pacto ipſe manducabit, quod eſt peſtiferum & noxium valde naturæ? S. Auguſt; in Pſal: 73. *Quid eſt maſta & manduca? occide quod ſunt, fac quod eſ.* Occide eorum malitiam, & fac eos tibi tuo Magiſterio proportionatum, & ſimile alimentum, ut jam non ſint, quod erant. *Sylveira.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Quisq; vitia ſine Doctore novit, virtutem ſine Magiſtro non diſcit.

I. **D**E terra longinqua valde venerunt Servi tui in Nomine Domini Dei tui. Joſue 9. Gabaonitæ ut belli imminetia pericula effugiant, Hebræos adeunt, ſe remotiſſimas Regiones incolere egregie mentiuntur, ſicq; fraudes industria colorant, ut Joſue cum illis fædus percufferit. Iſraelitis opus erat oraculo, ut fallacias vitarent: *Os Domini non interrogaverunt;* Gabaonitis ut deciperent, non erat opus Magiſtro. *Naxera hic.*

II. Quando videritis Arcam fæderis Domini Dei veſtri (monet Joſue) & Sacerdotem ſtripis Levitica portantes eam, vos quoq; conſurgite, & ſequimini præcedentes, ſitq; inter vos & Arcam ſpatium cubitorum duum millium, ut procul videre poſſitis & noſſe, per quam viam ingrediamini, quia prius non ambulatiſtis per eam. Joſue 3. Vides viæ Ducem ne exerrent ad Jordanis trajicienda profunda populo dari; audi modo Achan de anathemate ſine exemplo aurum ſuffuratum foſſâ humo abſcondiſſe: *Argentum* (inquit) *foſſâ humo operui.* Sine Duce prævaricatur Achan, ſine exemplo Sabbathum violat, ſed Jordanis fluctus ſine duce non trajicit. Vitiij ac prævaricationis Doctores, virtutis diſcipuli. *Idem, ibidem.*

III. De ligno ſcientiæ boni & mali ne comedas. Gen: 2. v. 17. S. Baſil: Seleuc: Orat: 34. Neglecta propria dignitate, ipſe Conditor unius Inſtructor accedit, & inviſus cum ſit, tanquam vilis loquitur, non naturam demutans, ſed novello diſcipulo Protoplaſto vocem attemperans & aſpectum, legem obſequelæ tradit, in eſu cognitionem largitus. Vides Ma-
giſtri

gistri solertiam & hominis ignorantiam; averte modo oculos ad crimina, & invenies nullo indigere Doctore, Magistro nullo. *Ibidem.*

IV. *Consurrexit Cain adversus Fratrem suum Abel, & interfecit eum.* Gen: 4. v. 8. Quærit S. Basilus Seleuc: Orat: 4. A quo Cainus cædem facere sit edoctus? Hominem mortuum conspexerat nullum, nullius cædis audaciam suam antegressæ spectaculum, quod ad imitandum invitaret, hausit? respondet: Cædis igitur evasit perpetrator, qui nondum fuerat inspector. Cainus ad necem Magistro non indiget, ipse viam mortis invenit, & posteros docuit. Adamus ut jejunium colat indiget Deo ipso instructore & Magistro. Quisq; crimina doctus nascitur, quisq; ignarus virtutis. *Naxera ibidem.*

V. *Fecit populus quæ jusserrat, deferens in aures ad Aaron, quas cum ipse accepisset, formavit opere fusorio, & fecit ex eis vitulum conflatilem.* Exod: 32. v. 3. Hebræus legit: *Formavit illud stylo.* Aaron non didicit ab aliquo fabricare vitulum, sed ipse exemplar ingenij industria, ac styli auxilio molitus est. Moyses vero tabernaculum in Religionis cultum ac Numinis honorem facturum, exemplari disciplinaq; indiget. *Eriges tabernaculum juxta exemplar, quod in monte monstratum est.* Exod 26. v. 36. Septuaginta vertunt: *Secundum formam ostensam tibi in monte.* Estne Aaron Fratrem insignior, ac in opere industrius? Quid Aaron, quidvè Moyses efficiat dispice, inveniesq; Aaronem Moyse non sapientior, sed faciliora hominibus vitia. Hic sine Magistro Arcam non fabricavit, ille sine doctore idolum effecit. *Naxera ibidem.*

ARGUMENTUM MORALE.

Propositio.

Nihil excellentius ac utilius est munere Magistrorum, qui adolescentes in pietatis operibus ac timore Dei edocent.

Ratio 1ma. Propter muneris ejusdem pretium, ac dignitatem; quippe inter ea censetur, quæ spiritualis eleemosynæ vocabulo nuncupatur. *Quamdiu uni ex his fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis.* Math: 25. ver: 40.

Ratio 2da. Propter maximam eorum indigentiam, quibus tantum boni defertur.

Ratio 3tia. Propter rationem, ac finem, propter quem ea cura suscipitur, qui quidem egregius est, ac maximè excellens. Nam primo per hanc

MAGISTER.

hanc institutionem tollitur, quidquid naturale peccat ingenium, boni pietatis, religionisq; sensus instillantur, sancta ediscuntur praecepta, quæ ut plurimum in omni vitæ curriculo retinentur, ac illi assumuntur habitus, qui virtutis exercitationem adolescentibus faciliorem exhibent, ac post vitam cum sanctitate & virtute transactam, ad æternæ felicitatis possessionem promovent. *Qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stella in perpetuas æternitates.* Daniel: 12. v. 3.

EXEMPLA VARIA.

Christus Dominus vocatur ut plurimum *Magister*, & aliquando: *Magister bonus*. Unde apud Mathæum hoc Nomine dictum reperimus novem vicibus, apud Marcum 13. Apud Lucam 12. & apud Joannem quinque, ita ut videatur antonomastice Jesus dictus Magister.

II. Idem Christus Dominus non semel Præceptoris Nomine intitulus, tam in novo, quam in veteri testamento. Nam Isaïas de illo prophetans ait: *Non faciet avolare a te ultra Doctorem tuum, & erunt oculi tui videntes Præceptorem tuum.* Isaïæ 30. v. 20. Et alibi: *Ecce testem populi dedi eum, Ducem ac Præceptorem gentibus.* Ibid: c. 55. v. 4. Sic eum & Petrus vocavit, quando dixit: *Præceptor per totam noctem laborantes nihil capimus.* Luc: 5. v. 5. Et Discipuli se ei in tempestate maris commendantes clamarunt: *Præceptor perimus.* Luc: 8. v. 24. Sic idem Petrus petens in transfiguratione: *Præceptor bonum est nos hic esse &c.* Luc: 9. v. 33. Sic Joannes ei narrans: *Præceptor, vidimus quendam ejicientem demonia, & prohibuimus eum. &c.* Luc: 9. v. 29. Sic decem viri leprosi clamantes: *Jesu Præceptor miserere nostri.* Luc: 17. v. 13. & alibi.

III. Nicodemo petenti, quomodo quæ dicebantur sibi a JESU circa novam nativitatem necessariam per aquam & Spiritum S. ad ingrediendum regnum cæleste, fieri possent? respondit idem Dominus Jesus: *Tu es Magister in Israël, & hæc ignoras?* Joan: 3. v. 10.

IV. Paulus Apostolus hortatur Timotheum, ut muniat fideles contra falsos Doctores, prædicens & scribens, quod erit tempus, cum (iidem ad fidem conversi) sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacerabunt sibi Magistros prurientes auribus &c. 2. Tim: 4. v. 3.

V. Apud Platonem educatus puer, & postea ad Parentes reductus, cum sublata voce exandescens conspiceret Patrem, dixisse fertur: Nunquam hæc apud Platonem vidi. *Langius V. Præceptor.*

VI. Diogenes puerum conspiciens indecorè se gerentem, Pædagogum

MAGISTER.

2: gum ejus baculo percussit dicens: Cur sic instruis? Indicans primæ ætatis formatoribus potissimum imputandum esse, si adolescentes evadunt male morati, aut secus. *Aphthonius.*

VII. Laco quidam Pædagogus pueri curâ susceptâ, cum interrogaretur quid esset ipsum docturus? Efficiam inquit, ut honestis delectetur, turpibus offendatur. *Plutar: in Lac.*

VIII. Leo primus Imperator Eulogio stipendium Philosopho erogatum in militiam insumere suadenti, dixit: Utinam liceret meo tempore quæ militibus dantur, in artium Professores impendere. *Suidas in Leone.*

IX. Marcus Antonius tantum honoris Magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in larario haberet, & sepulchra eorum hostiis ac floribus semper honoraret. *Grevara.*

X. Joannes Gerson Academiæ Parisiensis Cancellarius, manus erudiendi pueros, veluti fortem pietatis suæ censebat, eo usq; ut infantes fidei redimenta edoceret, dicere solitus: Nunquam aliquid magis necessarium, præclarum vel utile, fieri potest, quam ad virtutem formare pueros, qui aliquando Reipublicæ Ecclesiæq; corpus sunt composituri. Major quidem nec diffiteor gloria comparatur concionando, utrum vero major utilitas haud scio. *P. Haudry tit: Adolescentia.*

TITULUS II. MAGISTRATUS.

Magistratus aliquando sumitur pro ipso officio, seu munere publico, in quo constituuntur illi, qui habent aliquam Civitatem vel Rempublicam gubernare. Aliquando sumitur pro ipsis Personis, apud quas rerum omnium in urbe, vel Republica summa potestas est simpliciter.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Manus etiam Principum & Magistratum fuit in transgressione hæc prima. 1. *Esdra 9. v. 2.*

Egi causam adversus Magistratus, & dixi: Quare derelinquimus domum Dei? 2. *Esdra 13. v. 11.*

Et adducet Magistratum quasi lutum, & velut Plastes conculcans humum. *Isaie 41. v. 25.*

Collidam in te Duces & Magistratus. *Jerem: 51. v. 23.*

Inebri

MAGISTRATUS.

9

Inebriabo Principes ejus & Sapientes ejus, & Magistratus ejus, & dormient somnum sempiternum. *Ibidem v. 57.*

Constituit eum Principem super omnes Provincias Babylonis, & Præfectum Magistratum, super cunctos sapientes Babylonis. *Dan. 2. ver. 48.*

Quod Romani uni homini committant Magistratum suum per singulos annos, dominari universæ terræ suæ, & omnes obediunt ei; & invidia & zelus non est inter illos. *1. Machab. 8.*

Intravit autem Sathanas in Judam, qui cognominabatur Iscariotes, & abiit & locutus est cum Principibus Sacerdotum & Magistratibus, quemadmodum illum traderet eis. *Luc. 22. v. 4.*

Dixit autem Jesus ad eos, qui venerant ad se, Principes Sacerdotum & Magistratus templi, & Seniores. Quasi ad latronem existis cum gladiis & fustibus &c. *Ibidem v. 52.*

Pilatus convocatis Principibus Sacerdotum, & Magistratibus, & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem, & ecce ego nullam causam invenio in homine isto ex his, in quibus eum acculaistis. *Luc. 23. v. 13.*

Loquentibus autem illis ad populum, supervenerunt Sacerdotes & Magistratus templi & Sadducæi dolentes quod docerent populum, & annuntiarent in Jesu Resurrectionem a mortuis, & injecerunt in eos manus, & posuerunt eos in custodiam in crastinum. *Act. 4. v. 1.*

Et cucurrit plebs adversus eos (Apostolos) & Magistratus, scissis tunicis eorum, jusserunt eos virgis cædi, & cum multas plagas eis imposuissent, miserunt eos in carcerem &c. *Act. 16. v. 22.*

Et cum dies factus esset, miserunt Magistratus lictores, dicentes: Dimitte homines illos. Nuntiavit autem custos carceris verba hæc Paulo: Quia miserunt Magistratus, ut dimittamini, nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis: Cæsos nos publice, indemnatos, homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occultè nos ejiciunt? Non ita, sed veniant, & ipsi nos ejiciant. Nuntiaverunt autem Magistratibus lictores verba hæc. Timueruntq; audito quod Romani essent, & venientes deprecati sunt eos. *Ibidem v. 35. Et sequ.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

DOmesticas res benè administrare oportet, atq; ea quæ intus sunt, bono ordine disponere, & ita in alios assumere, ac gerere Magistratum. *Basiliius M. hom. 10. in Hexam.*

B

Qui

Qui in Magistratu est constitutus, non secus ac Moyses præsist ad salutem eorum, in quos obtinet imperium: honore quidem eorum, qui sunt optimi ac præstantissimi, supplicio autem improborum. *S. Clem: Alexan: l. 7. Strom.*

Magistratu plerique inordinatum sibi metum a subditis exigunt, & non tam propter Dominum, quam pro Domino venerari volunt. *S. Greg: M. l. 24. Moral: c. 14.*

Magistratus superbi & potentes, vilius in iudicio Dei tractabuntur, quam cæteri à dæmonibus, & quasi lutum conculcabuntur. *Hugo Card: super Isaia cap: 41.*

Nihil ita clarum facit gerentem Magistratum, sicut dilectionis studium erga subditos. *S. Joan: Chrys: b. 15. super 2. Cor.*

E Magistratu non est, qui plus pecuniæ dederit, sed qui maximas virtutes declaraverit. *Ibid.*

E Magistratu non est, qui quasi ad humanam gloriam, & suam quietem, sed quasi ad labores, & sudores, & ad multorum utilitatem ad Magistratum ascendit ordinatus. *Ibidem.*

Magistratus non jam sunt animi virtutis demonstrationes; pecuniis enim sunt venales, & amicorum vendicantur assentionibus. *Idem hom: 16. ad Pop: Antioch.*

Impudentissimum esse arbitror quempiam sæculares Magistratus precibus mendicare. *S. Laur: Justin: de perfect: grad: c. 8.*

Multa mala conciliat nullum habere Magistratum. *S. Theod: super Judic.*

Magistratum gubernationem tanquam pharmacum quoddam depulsorium peccati, ulceribus rerum Creator imposuit. *Idem Ser: 7. de Provid.*

PHILOSOPHORUM &c.

Ubi Præses fuerit Philosophus, ibi Civitas erit felix. *Arist: l. 2. Rhet.*
Ars gubernandi Civitates, principatum tenet in omnibus artibus. *Idem 2. Ethic.*

Melius est Civitatem regi a viro optimo, quam a lege optima. *Idem 1. Polit: cap: 3.*

Oportet eos, qui possunt optimè gerere Magistratum, assumere ad Magistratum. *Idem ibidem cap: 9.*

Magistratus constituendus est quidam, qui sit quasi in specula ad mores

MAGISTRATUS.

II

mores Civium intuendos, nè quis ita vivat, ut Reipublicæ nocere possit.

Ibidem l. 5. c. 8.

Tria debent habere illi, qui Magistratus sunt suscepturi. Primum, ut ament præsentem Civitatis statum, secundum, ut habeant potentiam maximam ad ea exequenda, quæ magistratus requirit: Tertium ut habeant virtutem & justitiam. *Ibidem cap. 6.*

Magistratum oportet esse in Civitate, cui cura sit populum consilio prævenire, nè otiosus sit. *Ibidem l. 4. cap. 15.*

Magistratus lex est loquens. *Cicero l. 3. de legibus.*

Plerumq; ad honores adipiscendos, & ad Rempublicam gerendam nudi veniunt, & inermes, nulla cognitione rerum, nulla scientia ornati. *Idem l. 1. de legibus.*

Omnino, qui Reipublicæ præsumt, duo Platonis præcepta teneant: Unum, ut utilitatem Civium sic tueantur, ut quidquid agant, ad eam referant, obliti commodorum suorum. Alterum, ut totum corpus Reipublicæ curent, nè partem aliquam tuentur, reliquas deserant. Ut enim tutela, sic procuratio Reipublicæ ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non eorum, quibus commissa est, gerenda est. *Cicero l. 1. de offic.*

Est boni Magistratus commoda Civium defendere, non divellere, atq; omnes æquitate eadem continere. *Ibidem l. 2.*

Imprimis videndum ei, qui Rempublicam ministrabit, ut suum quisq; teneat, & earum rerum sit copia, quæ sunt necessariae. *Ibidem.*

Omnino ab hominibus honor iis debetur, quos honore Deus dignatus est. *Cedren: histor: Comp.*

Omnibus gravis est Magistratus, cui nullum certum est tempus definitum, & qui nullis actorum suorum reddendis rationibus obnoxius est. Unde tyrannis nascitur. *Dionys: Helicar: l. 1.*

Augurare Regni interitum, ubi videris Magistratum contemni. *Neremberg.*

Magistratus si auro comparari possunt, possunt & auro annihilari. *Idem.*

Propter Magistratum benè fit populo, & propter eundem castigatur. Ambiguum Dei instrumentum est, qui gubernat, tam aptatur ad pœnas, quam in gratias. *Idem.*

Magistratus legum sint Ministri. *Plato tom: 2. Sisyg: 4. l. 4. de legibus.*

Magistratus ineptos benè præparata Civitate præficere, non solū ni-

hil aliud, quam ingens risus oborietur, sed etiam detrimenta & damna longè maxima Civitatibus ex ipsis venient. *Plato de legibus dialog: 6.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Magistratu deponi, & privatam agere vitam, tormento quovis, imo morte gravius.

I. *C*Umq; Aaron expoliasset (Moyſes) vestibus ſuis, induit eis Eleazarum filium ejus. Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro. Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, flevit. Num: 20. v. 29. Remotis arbitris, Aaron expoliatur vestibus, dormientis adinstar placida morte corripitur, & tamen populus mortuum non dubiè agnoscit. Et quis adhuc Moyſe & Eleazaro redeuntibus, qui soli inscenderant, quid in montis secessu accidit, retulit? Sanè ubi Eleazarum populus Sacerdotalibus intulis ornatum vidit, Aaronem jam mortuum credidit, quasi idem fuerit vitæ orbari, & dignitate carere. Supervacanea erat mortis denuntiatio, quibus nota è munere dispositio. Nam deponi aut est mori, aut morte horribilius. *Naxera in Josue cap: 1. §. 22.*

II. *F*actū est, ut loqueretur Dominus ad Josue Filiū. Nun post mortē Moyſi Servi Domini, & diceret ei: Surge. Josue 1. v. 1. Si Josue in populi Principem inaugurandus, cur non cum jam jam Moyſes obiturus culmen ascendit, sed post mortem? Quia gravius fortasse imperij dignitate interdici, quam lucis usurā privari. *Idem hic.*

III. *S*ol contra Gabaon ne movearis. Stetit itaq; sol in medio cali, & non festinavit occumbere obediente Domino voci hominis. Josue 10. v. 13. & sequ. Theodoretus hanc solis stationem intempestivo ac meridiano in Salvatoris passione occasui confert, & simillimam censet dum ait: Sicut pugnante Propheta sol stetit, ita dum Salvator noster morte sua mortem dissolveret sol meridie continuavit radios suos, & tenebris replevit terram. Quæ similitudo stationis cum occasu, lucis cum tenebris, vitæ cum morte? Sol Christo Domino moriente tenebris deturpatur, pugnante Josue obtemperat alienis præceptis imperio tantillum interdictus; adeoq; imperitare assveto durum martyrium est alterius voci obedire, ac supra caput suum alium habere, ut sol quantumvis fulgeat, cum paret, occasus dolores ferat, ac mortis angustias sustineat. *Idem, ibidem.*

MAGISTRATUS.

13

IV. In Anno quò mortuus est Rex Ozias, vidi Dominum sedentem super olivum excelsum & elevatum. Isaia 6. v. 1. Proceres Rabinorum Isaia visionem ante Ozia obitum contigisse affirmant, sed vocari mortuum, quia leprâ percussus privata in domo degerit. Ita apud Lyranum: *Iste non fuit annus mortis Ozia, accipiendo mortem pro separatione animæ a corpore, sed quia extunc reputatus fuit mortuus, quia extunc habitavit in domo sequestrata, & Joathan filius ejus regebat palatium, & judicabat populum terræ.* Equidem nihil gravius, nihil durius accidere potest imperare assueti, quam dignitate privari. *Ibidem.*

ARGUMENTUM MORALE.

In Magistratu legendo ratio ætatis habenda, & senes præ juvenibus eligantur.

Ratio 1ma. Quia in senibus ratio, consilium, & experientia major. Senescentibus enim vitiis (ut ait Aristot: lib: 7. Polit:) fervore & audaciâ ætate sublata, consilium in dies crescit; & senescentibus corporis membris, sensibus emolitis in consilium proxima transeunt. Accedit experientia, & multarum rerum usus, ut juxta Platonem lib: 3. de Republ: tertium quendam oculum senes habeant, quò rerum eventus facile prospiciunt. Et ut medicus ille melior dicitur, qui inter ægrotos diutius versatus est, aut ipse æger exitit, ita senex acutius prospicere judicatur quid expediat, quam Juvenes.

Ratio 2da. Quia ordo naturæ id requirit, ut juvenes senili sub disciplina vivant, cum juventutem obsequium, senectutem imperium deceat.

Ratio 3tia. Quia in Magistratu multum valet autoritas; Jam vero in senibus, in quorum vultu observanda maturitas apparet, plurimum quoq; autoritatis apud populum conciliat. E contra adolescentiæ ac florentis ætatis propria temeritas, sæpè in despectum abit. Hi enim ad Magistratus eveſti, cum intemperanter ac infelicitè se gerant, affectus vehementes habeant, ac eos regere nequeant, autoritatem apud Cives habere non possunt.

Ratio 4ta. Ab Exemplis. imo. Apud Romanos in legendo Senatore, certa ætas observata, nec consulatus geri potuit, ante 43. annum, præterea ante 40. Ædilitas, & Quæstura ante 27mum. Ita Gracchius l. 1. de Const: Rom.

Apud

MAGISTRATUS.

14

Apud eosdem ad judicandum annus ætatis legitimus 35tus fuit, juxta *Svetonium in Augusto*. Apud Chalcidenses infra quinquagesimum annum Magistratum gerere nemo potuit, ut testatur. *Heraclytus in Polit.* Idem observatum apud Sparthanos juxta *Plutach: in Licurgo*. Præterea Plato l. 3. de Republ: legibus constituendum esse monet, ne quis Magistratum quemquam gerat, qui pauciores quam 50. annos habuerit.

Ultimo accedit autoritas S. Scripturæ, quæ nos docet: *Væ illi terra fore, cujus Rex puer est.* Eccl: 10. v. 16. Necnon infelix fuisse dicit Roboam regem, qui relicto seniorum consilio, dum adolescentum sequitur sensum, seipsum maxima Regni parte privavit. 3. Reg. 12.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Magistratus satius videtur divitibus, (cæteris paribus) quam pauperibus committendus.

Ratio 1ma. Quia res, ac pecuniâ obsidis, ac pignoris loco est apud Rempublicam, & amoris in Patriam. Fides in hac ipsa & fundamentum olim erat. Ita *Gellius l. 16. c. 10.* Et qui rebus suis bene consulunt, etiam publicis prospecturos verisimile est; ut contra sibi malus est, aliis bonus ne utiquam erit, nec diligentiam ac prudentiam in Republica adhibebit, qui domui suæ præesse nescit. Ita *Isocrates ad Demonicum*. Neq; enim tales ingenium & animum, sed locum tantum mutant. *Æschines contra Ctesiphontem*. Nec nisi multitudine ac magnitudine rerum privatarum cura a Republicæ gubernatione differt, aut quidquam aliud est Regnum, vel Civitas, quam magna familia, & vicissim domus, quam parva quædam Respublica. *Naxera de dictis Sacratiss.*

Ratio 2da. Quia divites sunt rerum experientia instructi melius quam pauperes, quia non domi ut pauperes delitescunt, sed in luce vivunt. *Arist: l. 2. Polit: c. 7.* Domesticis negotiis minus, quam pauperes impediti, diligentiam majorem in rebus publicis tractandis adhibent. *Isocrates in Nicodemum*. Cumq; in Magistratu non tantum amor subditorum, sed etiam potentia requiritur, hanc ad rem divitiæ plurimum commendant. *Arist: Polit: l. 5. c. 9.* Faciunt, ut magnificentius sese homines gerant, minus circumagantur pretiis & affectibus. *Liv: l. 5. Arist: Polit: l. 2. c. 6. Æmilius l. 1.* Ut contra onus grave, morbus Republicæ magnus, paupertas. *Plutar: in Lycurgo*. Res perniciofa in imperante tenuitas, animal periculosum Rex pauper. *Simon Cass: ex Cassiod: l. 11.*

MAGISTRATUS.

K

Eo egestas impellit, ut munera capiantur, quæ sapientum oculos excæcant, verba justorum subvertunt. *Deut: 16.*

Ratio 3tia. Quia egestas contemptum parit, qui Magistratui perniciosus est. Unde Phormio Atheniensis vir bene moratus, sed male nummatus Classi perfectus imperium recusavit, quod diceret: Pauperem se & obæratum, nec authoritatis satis apud milites, nec mentis ad cogitandum habiturum. *Pausanias in Atticis.*

Ratio 4ta ab exemplis. Aurelianus factus Imperator, cum Magnates interrogaret, quo pacto imperandum esset? responsum tulit: Auro ac ferro munitum eum esse oportere, illo apud amicos, hoc apud hostes. *Zonaras in Aureliano.*

Carthaginenses non optimos solum, sed & ditissimos censuerunt Magistratibus admovendos, quod arbitrarentur fieri non posse eum, qui egestate premeretur, rectè sincereq; Magistratum gerere, aut quietem optare. *Cælius l. 10. c. 24.*

Apud Romanos etiam census in Senatore ac Magistratu laudatus fuit, nè splendor Ordinis amplissimi rei familiaris angustis obscuraretur. *Sigonius de antiquo jure Rom: l. 2. c. 2.*

In Atheniensi quoq; Republica Solon ex censu Magistratus quingentorum modiorum & jugerum constituit. *Plutarchus in Aristide & Solone.* Thebanorum quoq; lex fuit mercenarij annos decem a foro abstinerent, suisq; acquisitis bonis honestè viverent, antequam ad Magistratum admitterentur. *Arist: l. 3. Polit: c. 3.*

ARGUMENTUM TERTIUM.

Indigenæ præ peregrinis ad Magistratum legendi.

Ratio ima. Siquidem Deus ipse mandat: Ut si eligendus Magistratus è numero fratrum eligatur, neq; Rex constituatur, qui alterius gentis sit. *Deut: 17.*

Ratio 2da. Quia benè constitutæ Republicæ Romana, Carthaginensis, Atheniensis, & hoc tempore Veneta, & aliæ Magistratus suos Civibus tradunt. *Patritius l. 3. de Republ: tit: 2.* Apud Massilienses, qui laudem æquitatis legum habuerunt, nemo Judex creatus fuit, nisi qui liberos haberet, & de Civium Sangvine tertiam per generationem ortus esset. *Strabo l. 4. Geogr:* Siraculani quoq; nonnisi priscis Civibus, & Familiis vetustis Magistratus adhibuerunt. *Diodorus l. 11.*

Ratio

Ratio 3ta. Quia experientia testatur contraria, in eodem loco cohabitare non posse, peregrinos & advenas fructus Civitatis devorare, non secus atq; locustæ segeti nocere solent. *Arist. l. 5. Polit.* Et peregrini homines secum sermones adferunt peregrinos, undè nova de rebus oriuntur, ex quibus fieri non potest, quin affectus multi, consilia talia nascantur, quæ planè diversa ab instituta Reipublicæ ratione, quæ est instar vocum consonantia, nec discrepantiam admittit. *Plutar. in Lycurgo.*

Ratio 4ta, ab exemplis in contrarium factis. Vilhelmus Neapoleos & Siciliæ Rex, dum Gallos evehit ad honores atq; officia, prætermittis Indigenis, magnam sibi invidiam conciliavit, fecitq; ut omnes Galli uno tempore interficerentur. Hungari sub Ludovico Rege a Polonis caesi omnes fuissent ex simili causa, nisi Regiam arcem occupassent, & post certis conditionibus domum rediissent. *Bodin. l. 6. de Republ.* Albertus Magnopolensis in Svecorum Regem electus, cum Theutonibus loca & Officia publica committeret, nobilissimas Viduas ac Virgines in extraneorum & indignissimorum conjugia consentire cogeret, a suis victus ac in carcerem conjectus fuit. *Joan. Magnus l. II.* Accidit, quod Peregrini in Magistratu fortiores facti, indigenas expellunt, quemadmodum Achæi Trezænios, Thurij Sibaritas, Samij Zandeos, Chalcidenfes Amphipolitas ejecerunt. *Arist. l. 5. Polit. c. 3.*

Ratio 5ta. Quia longe sunt faciliores & proniores ad obtemperandum concives, quam si a peregrinis res agatur. *Patritius de Republ. l. 3.* Cumq; caput sit, nosse Rempublicam, perpectos habere Civium mores, civibus utiq; rectius ac tutius, quam peregrinis & exteris Respublica committitur, utpotè quibus subditorum ingenia non sunt nota, perpecta instituta, explorati mores. *Arist. l. I. Rhet. c. 6. Et Cicero l. 2. de Oratore. Vide hic Polianth. Langj.*

TITULUS III. MAGNIFICENTIA, MAGNUS.

M*agnus*, est idem quod grandis ac excelsus in aliqua re, puta statu-
rà, divitiis, virtute, literis &c. *Magnificentia* vero idem quod honorificentia, sumptuositas, domorum multiplicitas, gratiarum affluentia, dignitas, ornatus, & quidquid hominem magnum facit, & æstimabilem in agendo, & conservando, possidendo, magnificentia dici potest.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Locupletatus est homo, & ibat proficiens atq; succrescens, donec magnus vehementer effectus est. *Gen: 26. v. 13.*

Fuit Moyses vir magnus valde in terra Ægypti coram omni populo. *Exod: 11. v. 3.*

Num ignoratis, quoniam Princeps & maximus cecidit hodie in Israel. *2. Reg: 3. v. 38.*

Naaman Princeps Regis Syriæ, erat vir magnus apud Dominum suum, & honoratus. *4. Reg: 5. v. 1.*

Magnus Dominus & laudabilis nimis, confessio & magnificentia coram eo. *1. Paralip: 16. v. 25.*

Domine propter famulum tuum juxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, & nota esse voluisti omnia magnalia. *2. Paral: 17. v. 19.*

Magnus est Deus noster super omnes Deos. *2. Paralip: 2. v. 5.*

Erat vir ille magnus inter omnes Orientales. *Job 1. v. 3.*

Magnus fortitudine & judicio, & justitiâ, & enarrari non potest. *Ibidem 37. v. 23.*

Elevata est magnificentia tua super cælos. *Psal. 8. v. 2.*

Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia. *Psal: 28. v. 4.*

Magnus Deus noster, & magna virtus ejus, & sapientiæ non est numerus. *Psal: 148. v. 5.*

Qui timent te, magni erunt apud te per omnia. *Judith 16. v. 19.*

Judith magna facta est in Bethulia. *Ibidem v. 25.*

Quid te elevat cor tuum? & quasi magna cogitans attentos habes oculos? *Job 15. v. 12.*

Parvus & magnus ubi sunt. *Job 3. v. 19.*

In loco magnorum ne steteris. *Prov: 25. v. 6.*

Quoniam pusillum & magnum ipse fecit. *Sap: 6. v. 8.*

Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam. *Eccl: 3. v. 20.*

Magnus & Judex & potens est in honore, & non est major illo, qui timet Dominum. *Ibidem 10. v. 27.*

Quam magnus, qui invenit sapientiam & scientiam, sed non est super timentem Dominum. *Ibidem 25. v. 13.*

Fuit magnus secundum Nomen suum, maximus in salutem electorum Dei. *Ibidem 46. v. 1.*

MAGNIFICENTIA, MAGNUS.

Loquere major natu, decet enim te. *Eccl: 32. v. 2.*

Magnus es tu, & magnum Nomen tuum in fortitudine. *Hierem: 10. ver: 6.*

Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu. *Ibidem 32. v. 19.*

Vox ululatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorum. *Zachar: 11. v. 3.*

Ab ortu solis, usq; ad occasum magnum est Nomen meum in gentibus. *Machab: 1. v. 11.*

Magnus es in hac Civitate, & ornatus Fratribus & filiis. *1. Machab: 2. ver: 17.*

Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. *Math: 5. v. 19.*

Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista. *Math: 11. ver: 11.*

Qui autem minor est, in regno cælorum major est illo. *Ibidem.*

Erit magnus coram Domino, & Spiritu Sancto replebitur. *Luc: 1. v. 17.*

Major serviet minori. *Rom: 9. v. 13.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Quanto quis major est in bonis exterioribus, tanto est instabilior, nisi sustineatur. *S. Anton: p. 1. t. 8. de Invidia c. 5. §. 3.*

Esto parvus in oculis tuis, ut sis magnus in oculis Dei. *S. Aug: Ser: 40. ad Frat: in Eremo.*

Qui sibi vilis est, ante Deum magnus est. *S. Bernar: Ser: 39. ad Sororem.*

Magnificus est, qui in omni opere virtutis eligit, quod perfectius est. *S. Bonavent: super Lan: Hier.*

Magnificentia est decus Divinarum humanarumq; virtutum & ornamentum. *Ibidem.*

Multi minimi, dum congregantur unanimes, sunt magni. *Glos: Ord: super Ep: ad Rom: c. 15.*

Magnus est, qui æterna concupiscit, parvulus, qui terrena diligit. *S. Greg: M. 1. 5. Moral: c. 32.*

Ante Deum ille magnus per meritum noscitur, qui ei perfecte subicitur in præceptis. *Idem 1. 2. in 1. Reg: cap: 4.*

Magnum fecit Dominus in natura hominem, majorem in gratia, maxi-

MAGNIFICENTIA, MAGNUS.

19

maximum in gloria, sed qui non fuerit minimus reputatione sui, non erit maximus coram Dei majestate. *Hugo Card: super Job c. 7.*

Non qui major fuerit, ille est justior, sed qui justior fuerit, ille est major. *S. Joan: Chrys: hom: 35. super Math.*

Omnis homo dum sui corporis pulchritudinem concupiscit, procerum se esse exoptat. *Idem Ser: 163.*

Quæ magna sunt, magno egent studio, curâ, sollicitudine, vigiliis, & labore. *Joan: Gerson Ser: cuodam.*

Naturali instinctu quilibet concupiscit magna, utpote a Deo conditus magnus. *S. Laur: Just: de contemp: mundi cap: 20.*

Etiam si magna sint & magna scias esse ea, quæ cælitus percipis, nunquam tamen magnus tibi videaris. *Lud: Blosius l. 1. Enchirid: parvul.*

Magnos se reputant, qui aut parvi, aut omnino nulli sunt. Quare te apud te majorem reputas, quam hominum reputet communis opinio? pondera te ipsum secretius, nec te majorem vendas, quam te libra veritatis appendit. *Petrus Blesën: Ep: 3. ad quemdam Nobilem.*

Si vis magnus esse in cælo, esto parvus in mundo. *Thom: a Kemp: in horto Rosar: c. 9.*

Non magnum est, quod aliquis coram mundo magnus fit, sed qui coram Domino magnus dici poterit, hic magnus est. *Thomas Villan: Tom: 2. Conc: de S. Joan: Bapt.*

EXEMPLA BIBLICA.

I. **J**acob Patriarcha benedicens filiis suis, dum pervenisset ad Ruben dixit: Prior in donis, major in imperio. *Gen: 49. 3.*

II. Moyses constitutis iudicibus Israel, dixit ad eos: Nulla erit distantia personarum, ita parvum, audietis, ut magnum. &c. *Deut: 1. v. 7.*

III. Asverus Rex gloriæ suæ ostentationem faciens, toto semestri splendidum celebravit convivium, & inter alia dicit S. Scriptura: *Vinum quoq; ut magnificentia Regia dignum erat, abundans & præcipuum ponebatur. Esther 1. v. 7.*

IV. Nabuchodonosor Rex, postquam ab hominibus abjectus Deum cæli recognovit, dicit de se: In ipso tempore sensus meus reversus est ad me, & ad honorem regni mei decoremq; perveni, & figura mea reversa est ad me, & optimates mei, & Magistratus mei requisierunt me, & in regno meo restitutus sum, & magnificentia amplior reddita est mihi. *Dan: 4. v. 33.*

V. Daniel postquam Susannam innocentem, ab illata illi infamia vindicasset, dicit de eo sacer textus: Daniel autem factus est magnus in conspectu populi, a die illa & deinceps. *Dan: 13. v. 64.*

TITULS IV. MAJESTAS.

Majestas a majoritate, quam quis præ cæteris habet, dicta est. Hæc in Principibus significat decus & dignitatem, & quendam venerandum animi terrorem erga ipsos in aliis conceptum. *In privatis*, decorem, excellentiam in representando, agendo, & gravitatem in loquendo. *In rebus inanimatis*, puta templis, ædibus, urbibus, præstantiam artis, magnitudinem &c: *Universaliter* sumitur pro pulchritudine aspectus, optimaq; partium cum decore dispositione, quæ aliquid magnum ostentat.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

CUmq; compleisset Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, & devoravit holocausta & victimas, & Majestas Domini implevit Domum. *2. Paral: 7. v. 1.*

Ego autem in terra captivitatis meæ confitebor illi, quoniam ostendit majestatem suam in gentem peccatricem. *Tobie 13. v. 7.*

Dominus omnium es, nec est, qui resistat Majestati tuæ. *Esther 13. ver: 11.*

Vox Domini super aquas, Dominus Majestatis intonuit. *Psf: 23. v. 3.*

Qui scrutator est Majestatis, opprimetur a gloria. *Prov: 25. v. 27.*

Vox erat ei, quasi vox aquarum multarum, & terra splendebat a Majestate ejus. *Ezech: 43. v. 2.*

Majestas Domini ingressa est templum per viam portæ, quæ respiciebat ad orientem. *Ibidem v. 4.*

Cum federit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecem. *Math: 19. v. 28.*

Videbunt Filium hominis venientem in nubibus cæli, in virtute multa & majestate. *Ibidem 24. v. 30.*

Evigilantes viderunt Majestatem ejus (Christi) & duos viros, qui stabant cum illo. *Luc: 9. v. 32.*

Magnæ

MAJESTAS.

21

Magnæ Dianæ templum in nihilum reputabitur, sed & destrui incipiet Majestas ejus. *Act: 19. v. 27.*

Impletum est templum fumo a Majestate Dei, & de virtute ejus. *Apoc: 15. v. 8.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**drianus Imper: Severinum Paulinæ Sororis suæ virum, quod in soldili Regio juxta lectum posito sedisset, mori coegit. *Opmeer.*

II. Apud Indos Japonicos est quidam Princeps Magnus, qui e sui palatij limitibus nunquam egreditur, neq; videri patitur, intro per palatium, aut lecto, aut curuli vehitur, aut in altissimis soccolis incedit, ne terram attingat. Dum in sella residet, ex una parte tenet pugionem, & ex altera arcum & sagittas. *Richter.*

III. Severus Imperator, cum audisset seditionem factam, & novum Imperatorem Antonium acclamari, velut expergefactus (podagrâ enim laborabat) lecticâ ferri se in Tribunal jussit, simulq; novum Imperatorem, Præfectosq; advocari, quibus Severi majestate terrefactis, ac veniam poscentibus: Sentitis ne inquit Caput imperare non pedes? *Epithome Baron: l. 2.*

TITULUS V.

MALEDICTIO.

Maledictio, est malum alteri verbo optativo imprecari. Duo sunt modi maledictionis, primus consideratione justitiæ, & est justus; alter livore invidiæ, & est prohibitus.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTRÆ.

Qui maledixerit Patri suo, vel Matri, morte moriatur. *Exod: 20. 17.*
Diis non detrahes, & Principi Populi tui non maledices. *Exod: 22. 28.*

Qui maledixerit, in maledictione reputabitur. *Numer: 24. 9.*

Novi, quod benedictus sit, cui benedixeris, & maledictus, in quem maledicta congesseris. *Numer: 12. 6.*

En propono in conspectu vestro benedictionem, & maledictionem.

Bene-

Benedictionem, si obedieritis; maledictionem, si non obedieritis. *Numeri* II. 26.

Cujus maledictione os plenum est, & amaritudine. *Psal.* 9. 29.

Ore suo benedicebant, corde suo maledicebant. *Psal.* 61. 4.

Maledicent alij, & tu benedices. *Psal.* 108. 27.

Dilexit maledictionem, & veniet ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. *Psal.* 108. 18.

Qui maledicit Patri suo, & Matri, extingvetur lucerna ejus in mediis tenebris. *Provi.* 20. 20.

In secreto cubiculi tui ne maledicas diviti, quia aves cæli portabunt vocem tuam. *Eccl.* 10. *in fine.*

Benedictio Patris firmat domos Filiorum, maledictio autem Matris eradicat fundamenta. *Eccl.* 3. 13.

Non relinquo quærentibus retro maledicere. Maledicenti enim tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius. Exaudiet autem eum, qui fecit illum. *Eccl.* 4.

Maledictio improborum auditus gravis. *Eccl.* 27. 16.

Væ vobis viri impij! Etsi nati fueritis, in maledictione nascemini, etsi mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. *Eccl.* 41. 12.

Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. *Eccl.* 21. 30.

A facie maledictionis luxit terra, arefacta sunt arva deserti. *Hieremia* 23. 10.

Beati estis, cum maledixerint vobis homines mentientes propter me, gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. *Matth.* 5. 11.

Benedicite persequentibus vos, benedicite, & nolite maledicere. *Rom.* 12. 14.

Maledicimur, & benedicimus &c. *1. Corinth.* 4. 12.

Ex ipso ore procedit benedictio, & maledictio. *Jacobi* 3. 10.

Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes. *1. Petri* 3. 9.

Qui cum malediceretur, non maledicebat. *1. Petri* 2. 23.

Omne maledictum non erit amplius. *Apocalypsis* 22. 3.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Quid pulchrius quam benedicere, cum maledicatur nobis? *S. Ambr.* l. 2. de Interpell. c. 3. Qui.

MALEDICTIO.

23

Quicumq; maledicto aliquem læsit, meminerit satisfactione quanto-
cius curare, quod fecit. *S. August: in 3. Reg: ad Cler.*

Surgit ira, noli dare iræ linguam ad maledicendum. *Idem Tract: 41. super Evan: Joan: c. 8.*

Aliter maledictum profertur prætextu Justitiæ, aliter livore vindi-
ctæ. *S. Greg: l. 4. Moral: c. 6.*

Cum Sancti Viri maledictionis sententiam proferunt, non ad hoc ex
voto ultionis sed ex justitia examinis prorumpunt. *Ibidem.*

Qui maledictionibus inimicum impetunt, quid aliud in illo Deum
facere volunt, nisi quod ipsi facere, aut nequeunt, aut erubescunt. *Ibid: l. 22. c. 6.*

Homo es? ne virus aspidum evomas; Homo es? ne vertaris in furi-
am. Tibi datum est os, non ut mordeas, data tibi lingua non ut ma-
ledicas. Nonne putas diabolus ridere, cum talia audit maledictionis
vota? Nonne Deum putas irritari & adverti, cum talia imprecationibus
postulas? qua re nihil potest fieri sceleratius. *S. Joan: Chrys: Scr: 14. super Epist: ad Ephes.*

Qui inimicum benedicit, seipsum benedicit, & qui illi maledicit, in
seipsum maledicta detorquet. *Idem hom: 6. super 1. ad Timoth.*

Maledictiones, quæ diriguntur in proximos, maledicentes primitus
vexant. *Idem h. 1. super Epist: ad Hebr.*

Maledicere, animo maledicendi, optando, seu imprecando malum a-
licui illicitum est. *S. Th: Aqu: 2. 2. q. 76. a. 1.*

EXEMPLA VARIA.

I. **S**erpenti qui decepit Evam, maledixit Deus dicens: *Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animalia, & bestias terræ. Gen: 2. 14. Et Adæ, quod comederit fructum volutum. Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ. Ibid: v. 16. Et Cain occisori Fratris sui Abel dictum est: Nunc maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem Fratris tui de manu tua. Cum opera- tus fueris in ea non dabit tibi fructus suos &c. Genesis 4. 11.*

II. Noe maledicens Cham & semini ejus Chanaan ait: *Maledictus Chanaan, Servus Servorum erit Fratribus suis. Gen: 9. 25.*

III. Dum maledicebatur Mulier adulterij suspecta, quatenus suspicio
vera esset, & justa, dicebatur ei: *Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & utero tumefcente putrescat fœtus &c. Numer: 5. 22. Vide Tit: Adulterium.*

IV.

IV. Timuit Jacob fingens se Esau inducere super se maledictionem, pro benedictione, sed Mater Rebecca hunc illi timorem excutiens: *In me sit ait maledictio ista Fili mi &c.* Gen: 27. 12.

V. Balaac Moabitarum Rex instabat apud Balaam ut malediceret Israeli, sed Balaam jussu Dei pro maledictione ei benedixit. Unde Balaac iratus dixit: *Nec maledicas ei, nec benedicas.* Num: 23. 25. Et cum secundo, & tertio Balaam benedixisset Israeli addens: *Qui benedixerit ei, erit benedictus & ipse, qui maledixerit ei, in maledictione reputabitur,* iratus Balaac contra Balaam complosis manibus dixit: *Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, qui e contrario tertio benedixisti; Revertere ad locum tuum &c.* Numer: 24. 10.

VI. Abraham Dei mandato parens, & Patriam derelinquens audit a Domino: *Benedicam benedicientibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atq; in te benedicentur universæ cognationes tuæ.* Gen: 12. 3.

VII. Similiter Isaac benedicens Jacob, quem putabat esse Esau inter cætera dicebat: *Qui maledixerit tibi, sit ipse maledictus, & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.* Gen: 27. 29.

VIII. Semæi obvius factus Davidi fugienti ab Absalon contra illum gradiebatur maledicens, & mittens lapides adversus eum, terramq; spargens. 2. Reg: 16. Et cum Abasai diceret David: *Quare maledicit hic canis Domino meo Regi: vadam & amputabo caput ejus.* Respondit David: *Dimitte eum, ut maledicat, Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David. Et quis est, qui audeat dicere. Quare sic fecerit?* Ibidem v. 10.

IX. In die Judicij his qui a sinistris erunt maledicetur a Domino dicente: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis ejus &c.* Math: 25. 41.

X. Petrus Apostolus hortatur conjuges ut sint inter se non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto. 1. Petri 3. 9.

XI. Anno D. 1348. Puella quædam in Austria tempore magnæ caristiæ, cum a Matre panem postularet, & illa forte impatiens doloris, famem ei decennem imprecaretur, decennio omnino cibo abstinuit raro admodum aquæ potu se reficiens. *Lastus.*

XII. S. Franciscus hospitatus quadam die apud Monasterium S. Verrecundi ovicula quædam agniculum perperit illa nocte. Aderat sus ferocissima, quæ rapaci eum morfu necavit. Hoc audito pius Pater mira compassione commotus, & agni sine macula recordatus lamentabatur pro morte agnelli coram omnibus dicens: Heu mi frater Agnicule Animal innocens Christum hominibus repræsentans! Maledicta sit sus im-

pia, quæ te interfecit, nullusq; de ea comedat homo, vel bestia. Statim infirmari cæpit porca malefica, & tribus diebus corpoream exolvens poenam ultricem tandem pertulit necem. Projecta autem in vallem Monasterij, ibiq; longo tempore jacens in modum tabulæ desiccata, nulli fuit elca famelico. *S. Bonav: in vita S. Francisci.*

XIII. Friburgi oppido Misniæ adhuc conspiciuntur vestigia in pavimento ligneo, in quibus stetit superioribus annis Filius contumax per aliquot annos, neq; vivus loco moveri potuit, cui Pater provocatus ab eo ad iram imprecatus est, ut quamdiu viveret, loco in illo immobilis staret. *Philip: Camer: Cent: 3. hor: success.*

XIV. Fratres decem quorum septem Mares, tres Fæminæ, de Cæsarea Cappadociæ suorum Civium non ignobiles maledicto Matris, recenti Patris eorum obitu desolatæ, quæ injuriam sibi ab eis factam acerbissime tulit, tali poena divinitus fuere coerciti, ut horribiliter quaterentur omnes tremore membrorum, in qua fædissima specie oculos suorum Civium non ferentes quaquaversum cuiq; visum fuit toto pene vagabantur Orbe Romano. Ex his etiam venerunt ad nos duo Fratres & Soror, multis aliis locis miseria diffamante jam cogniti. Venerunt autem ante Pascha ferme dies 15. Ecclesiam quotidie, & in ea memoriam gloriosissimi Stephani frequentabant, orantes, ut sibi jam placaretur Deus, & salutem pristinam redderet. Et illic, & quacunq; ibant, convertebant in se Civitatis aspectum, & nonnulli qui eos alibi viderant, causamq; tremoris noverant, aliis, ut cuiq; poterant indicabant. Venit & Pascha atq; ipso die Domino mane, cum jam frequens populus præsens esset, unus eorum ad Cancellum ubi S. Stephani Martyrium orat, repente prolapsus est. Cumq; diu iacuisset, non tamen tremens, ut ante, postea sanus resurrexit. *S. August: l. 22. de Civit: Dei cap: 8.*

XV. In Arvernia quidam Filius dum se induere nollet, Mater sua imprecata est ei maledicendo quod nunquam alias se induere valeret. Quod & factum est; Hasq; vestes statim deposuit, & ex tunc continuo tam æstate, quam hyeme nudus fuit, asserens æstate neq; majorem æstum neq; majora se frigora de hyeme sustinere, quam antea. *Joan: Euseb: l. l. de mirac: Nat.*

XVI. In Insula Status Ragugiæ Rusticus quidam fuit, qui unicum Filium habuit. Hic eo temeritatis evasit, ut Matrem percuteret, & multis oneraret injuriis. Mater irâ correpta maledictionem hanc evomit. Vade adeo, ut nec terra, nec aer, nec mare continere ossa tua possint. Hoc quod reipsa evenit. Nam paulo post cum mortuus esset, & sepultus

in terra, hæc eum semper foras ejiciebat, & arcæ inclusus, inq; sublimē positus, in terram decidebat, proiectus ad mare statim ad littus ejiciebatur. Mare æstuans cauti allisit, quæ in tres partes diducebatur, quibus tres partes cadaveris adæserunt, quæ petram ipsam referentes videbantur. *Cæsar Franciottus in vita S. Agnelli.*

XVII. In Saxonia Virgo opulenta formoso Juveni tenerioris fortunæ matrimonium promisit. Hic quid futurum, providens illam prædivitem, & sexus ratione mutabilem fidem vix servaturam esse puellæ respondit. Illa diris se contra execrari cæpit his verbis. Si alteri, non tibi nupsero tunc me diabolus in nuptiis illis rapiat. Post intervallum aliquod mutat animum nubit alteri priore sponso spreto, qui eam semel, atq; iterum promissi diræq; imprecationis admonuit. Sed illa posthabitis omnibus nuptias, cum alio sponso, relicto priore celebrat. Ipso die nuptiali cognatis, amicis & convivis hilaribus sponfa vigilante conscientia redditur tristior solito; Tandem diaboli duo sub specie duorum Equitum in ædes nuptiales adveniunt, excipiuntur, adducuntur mensæ, his remotis choreæ, uniq; ex his sponfa honoris causa tanquam peregrino adjungitur, cum quæ bis saltavit, & tandem eam e conspectu Parentum & amicorum summo cum gemitu & lamentatione per ostium in altum sustulit. Altero die Parentes & amici sponsam quærunt, ut delapsam forte sepelirent, sed ecce iidem socij occurrunt vestes & aurum referentes additis his verbis. Non in has res, sed in sponsam a Deo nobis fuit potestas concessa. *Martinus Derlius l. 3. disquis p. 1. qu. 7.*

XVIII. In Villa Campignanum dicta, quædam Rustici uxor hac Infantulam, quam habebat ferire solebat maledictione: Utinam lupi te comedant. Quid accidit? Id quod maledictio sonabat, licet hoc non intenderet maledicens Mater. Nam in Festo Corporis Domini A. 1592. cum omnes e familia se ad Ecclesiam contulissent sacri audiendi causa, & Infantula Domi remansisset, erupit e proxima sylva lupus, & rusticæ domum accessit; Infantulam quæ domûs januam excefferat, ut vidit, abstulit, & partim devoravit statim, partim quod supererat, secum abstulit. *Cæsar Franciottus ibid: ut supra.*

XIX. S. Patritius Episc: Hybernæ cujusdam Ecclesiæ ædificandæ causâ cum Usneach divertisset, a duobus fratribus ibi commorantibus, impeditus est. Quibus cum maledicere vellet rogatus a quodam suo Discipulo maledictionem convertit in lapides illius loci. Mira res, ab illa die usq; ad præsens lapides illi nulli structuræ apti, aut idonei inveniuntur. Quin etiam si forte aliqui ex improvise ædificio imponantur, veloci-

velociter opus illud ruere, seu dissipari dicitur. Nullum etiam ignis calorem naturalem admittunt, nec in aquam missi, strepitum ut moris est lapidum faciunt. Unde & Proverbium apud Hibernicos crevit. Ut si quando lapis in ædificio frangitur, e lapidibus *Uíneach* a S. Patritio maledictis esse dicatur. *In vita S. Patritij.*

XX. Puella quinquennis sed palati nonnihil jam eruditi lac furtivum more catellorum sorbere cæpit. Pater iracundus filiolum furti manifestam tenens: Eja bibe inquit, & una combibas diabolum. Vix verbum evolaverat ore, & diabolus misellam jam occupavit, nec deseruit hanc domum, donec infelix Virgo adulta jam ætate Brilaco Romam ducta ad D. Petri aram a pessimo inquilino liberata esset. Drexelius de imprecante lingua c. 26.

XXI. Rusticus quidam male loquebatur de S. Ludgero Episcopo, quod audiens Venerabilis Pontifex post tergum respexit, volens cognoscere quisnam esset, qui talia loqueretur. Is vero aspectum Episcopi visus declinare caput post tergum vertit, quasi non hoc ab ipso, sed ab alio aliquo diceretur, statimq; collum ejus inflexibile factum usq; ad finem vitæ permansit, & ob hanc causam Caco est appellatus. *Surius in vita S. Ludgeri.*

XXII. Virgo quædam in Diæcesi Colonienfi semel irâ commota, cum ad Mensam invita cogeretur, submurmurando intra se dixit: Si me oportet edere in nomine diaboli fiat, sicq; post pauca Mensæ accessit, benedictionemq; solitam reliquit. Et in primo morsello, ut putabat muscam ori illapsam sensit. Quam cum nulla arte ejicere valeret, deglutivit, & immediate a diabolo obsessa fuit. *Nider: in Formic: l. 5. c. II.*

Vide Tit: *Benedicere.*

TITULUS VI. MALITIA, MALUM.

Malitia seu perversitas, est vitium virtuti, seu bonitati oppositum. Et proprie dicitur, cum quis datâ operâ male agit. *Malum* similiter substantive sumptum, est contrarium bono, sumiturq; generatim pro calamitate, labore, angustia. *Speciatim* sumitur pro pœna, & *specialissime* pro malefacto.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Videns Deus, quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, poenituit eum, quod hominem fecisset in terra &c: *Gen: 6. v. 5.*

Sensus & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt ab adolescentia sua. *Ibidem c. 8. v. 31.*

Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum. *Gen: 50. v. 20.*

Non sequeris turbam ad faciendum malum. *Exodi 23. v. 2.*

Si permanseritis in malitia vos, peribitis. *1. Reg: 12. in fine.*

Completa est malitia ejus. *Ibidem 20. v. 7.*

Reddit Dominus malitiam tuam in caput tuum. *3. Reg: 2. v. 44.*

Seminatum est malum, & necdum venit destructio illius. *4. Esdra 4. v. 28.*

Quoniam gramen seminis mali seminatum est in corde Adam ab initio. *Ibidem ver: 30.*

Erat vir ille simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo.

Job 1. ver: 1.

Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus?

Job 2. v. 10.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? qui nec fecit proximo suo malum. *Psal: 14. v. 1. & 3.*

Vultus Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. *Psal: 33. v. 17.*

Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni vitæ non bonæ, malitiam autem non odivit. *Psal: 35.*

Convertantur retrorsum, qui volunt mihi mala. *Psal: 39. v. 15.*

Os tuum abundavit malitiâ. *Psal: 49. v. 19.*

Quid gloriaris in malitiâ, qui potens es in iniquitate? *Psal: 51. v. 1.*

Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatem magis loqui quam æquitatem. *Ibidem v. 3.*

Reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet illos Dominus Deus noster. *Psal: 93.*

Virum injustum mala capient in interitu. *Psal: 139. v. 12.*

Vir pravo corde machinatur malum. *Prover: 6. v. 14.*

Qui investigator malorum est, opprimetur ab eis. *Ibidem II. v. 27.*

Sapiens

MALITIA, MALUM.

29

Sapiens timer & declinat a malo, stultus transilit & confidit. *Ibidem*
14. *ver.* 16.

In malitia sua expellitur impius. *Ibidem* v. 32.

Errant, qui operantur malum. *Ibidem* v. 22.

Vir impius fodit malum, & in labiis ejus ignis ardescit. *Ibid.* 16. v. 27.

Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum.
Ibidem v. 30.

Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus. *Ibid.*
c. 17. v. 13.

Nè dicas: reddam malum, expecta Dominum, & liberabit te. *Ibid.*
c. 20. v. 22.

Anima impij desiderat malum, non miserebitur proximo suo. *Ibid.*
21. v. 10.

Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur. *Ibidem* 24. v. 8.

Impius multo vivet tempore in malitia sua. *Eccl.* 7. v. 16.

Absq; timore filij hominum perpetrant mala. *Ibidem* 8. v. 1.

Peccator centies facit malum, & per patientiam sustentatur. *Ibid.* v. 12.

Corda filiorum hominum implentur malitiâ in vita sua, & post hæc
ad inferos deducuntur. *Ibidem* 9. v. 3.

Aufer iram a corde tuo, & amove maliciam a carne tua. *Ibidem*
cap: 11. v. 10.

Raptus est, nè malitia mutaret intellectum ejus. *Sap.* 4. v. 11.

Noli facere mala, & non te apprehendent. *Eccl.* 7. v. 1.

Fili non semines mala in sulcis injustitiæ, & non metes ea in septu-
plum. *Ibidem* v. 3.

Qui exultant in malis, consenescent in malo. *Ibidem* 11. v. 16.

Non est ei benè, qui assiduus est in malis. *Ibidem* 12. v. 3.

Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ, & in fine hominis
denudatio operum illius. *Ibidem* 11. v. 29.

Loquimini ad cor Jerusalem, & advocate eam, quoniam completa
est malitia illius. *Isaia* 40. v. 2.

A facie malitiæ collectus est justus. *Ibidem* 57. v. 1.

Arguet te malitia tua, & averio tua increpabit te. *Hier.* 2. v. 19.

Lava a malitia cor tuum Jerusalem, ut salva fias. *Ibid.* c. 4. v. 14.

De malo ad malum egressi sunt, & me non cognoverunt dicit Do-
minus, *Ibidem* 9. v. 3.

Omnia, quæ mandasti eis ut facerent, non fecerunt, & evenerunt
eis omnia mala hæc. *Ibid.* 32. v. 22.

Væ!

Vae! qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris. *Michea 2. v. 1.*

Sufficit diei malitia sua. *Math: 6. in fine.*

Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum. *Rom: 2. v. 9.*

Quod operor, non intelligo. Non enim quod volo bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio. *Rom: 7. v. 15.*

Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, nulli malum pro malo reddentes. *Ibidem 7. v. 16.*

Noli vinci a malo, sed vince in bono malum. *Ibidem v. 21.*

Dilectio proximi malum non operatur. *Ibidem 13. v. 16.*

Si malum feceris? time, non enim sine causa (Princeps) gladium portat. *Ibidem v. 4.*

Videte nè quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est sectamini ad invicem. *1. Thess: 5. v. 15.*

EXEMPLA Et ALIJ LOCI S. SCRIPTURÆ.

I. Dominus posuit in Paradiso lignum *Scientia boni & mali*, de quo non comedendum esse præcepit Adam; at cum dæmon Evæ insinueret, quod si comedissent, futuri essent sicut Dij, *scientes bonum & malum*, ideoq; ipsa comedisset, & deinde Viro suo dedisset, Deus dicens: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum*, è paradiso voluptatis ambos emisit, qui verè bonum quod amiserant, & malum quod acquisiverant, cognovère. *Gen: c. 2, v. 9. & cap: 3. v. 5. & sequ.*

II. Loth hortabatur Sodomitas, nè Angelos hospitio susceptos violare tentarent, dicens eis: Nolite quæso fratres mei, nolite malum hoc facere. *Gen: 19. v. 7.*

III. Tentatus Joseph a Domina sua, se ab ea retrahebat dicens: Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum? *Gen: 39. ver: 9.*

IV. Idem Joseph recuperaturus ablatum sibi scipsum argenteum a Fratribus suis, quem abscondi fecerat in sacco Benjamin, Dispensatorem domus post eos misit, qui apprehensus diceret: *Quare reddistis malum pro bono? & captivum eum, apud quem reperisset reduceret.* *Gen: 44. ver: 4.*

V. Fratres Joseph timentes, nè mortuo Patre Jacob idem Joseph redde-

redderet eis malum, quod fecerant, cum proni adoraverunt rogantes, ut oblivisceretur injuriæ; At Joseph audierunt dicentem: *Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me &c.* & eos non timere jussit. *Gen: 50. v. 20.*

VI. Moyse orante pro populo idololatra, placatus est Dominus ne faceret malum, quod locutus fuerat adversus populum suum, quod sæpè accidit. *Exod: 32. v. 14.*

VII. Balaam vocatus a Balac, & promissis stimulatus ad maledicendum Israel, respondit: quod etiamsi domus plena argento sibi daretur, non poterat præterire sermonem Dei, ut *vel boni quid, vel mali* proferret ex corde suo, præter id, quod dicebatur ei a Domino. *Num: 24. v. 13.*

VIII. Iratus Dominus contra Israel, scribitur circumduxisse eum quadraginta annis per desertum, donec consumeretur universa generatio, quæ fecerat malum in conspectu ejus. *Num: 32. v. 13.*

IX. David rogans Jonatham, ut verba faceret de se Patri ejus, dedit ei signum: *Si (Saul) dixerit bene, pax erit servo tuo, si autem fuerit iratus, scito, quia completa est malitia ejus.* *1. Reg: 20. v. 7.*

X. Abigail monita, quod in virum suum Nabal David iratus esset, effectq; completa malitia ejusdem David adversus illum, munera ipsi præparavit, & tulit, rogans eum: *Malitia non inveniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ.* *Ibidem 25. v. 28.*

XI. Salomon damnaturus morte Semei, ei memorans quæ Davidi fecerat, addidit: *Reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum.* *3. Reg: 2. v. 44.*

XII. Dominus eidem Salomoni apparens pronuntiavit, quod propter legis inobservantiam & idololatriam, induceret omne malum super Judæos, factos idcirco in opprobrium aliarum gentium. *3. Reg: 3. v. 9.*

XIII. Interroganti Achab Eliam: *Num invenisti me inimicum tibi?* respondit Elias: *Inveni eo, quod venundatus sis, ut faceres malum in conspectu Domini. Ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua.* (Addidit ore Domini) *& interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clausum, & ultimum in Israel;* dictusq; est venundatus Achab ut faceret malum in conspectu Domini; concitavit enim eum Jezabel uxor sua. Cum autem humiliatus fuisset coram Domino, dixit Dominus: *Non inducam malum in diebus ejus, sed in diebus filij sui inferam malum domui ejus.* *3. Reg: 21. v. 20, & sequ.*

XIV. Cum Dominus Davide regnante misisset pestilentiam in Israel, & percuteretur populus: *misertus est super magnitudine mali, & imperavit*

vit Angelo, qui percutiebat, ut cessasset. David vero orans Dominum dicebat: *Ego sum, qui malum feci, iste grex quid conmeruit?* 1. Paralip: 21. ver: 15.

XV. Esther procidens ad pedes Asveri, oravit flens: *Ut malitiam Aman Agagite, & machinationes ejus pessimas, quas excogitaverat contra Judæos, juberet irritas fieri.* Esther 8. v. 3.

XVI. Ecclesiastes notat neminem scire: An Dei odio vel amore dignus sit, cum videat homo; *Quod universa æque eveniant justo & impio, bono & malo, mundo & immundo &c.* Eccl: 9. v. 2.

XVII. Jeremias vaticinatur destructionem Jerusalem a Babylonis, dicens ex ore Domini: *Ab aquilone pandetur omne malum.* Aquilonaris est enim Babylon respectu Judææ. Jerem: 1. v. 14.

XVIII. Jonæ dictum est a Domino: *Surge, & vade in Ninivem Civitatem grandem, & predica in ea, quia ascendit malitia ejus coram me.* Jonæ 1. v. 2. Et cum vidisset Deus, quod Ninivæ conversi essent a malo, notatur: *quod misertus est super malitiam, quam locutus fuerat ut faceret eis, & non fecit.* Ibid: c. 3. v. 10.

XIX. Judas Machabæus recordatus malitiam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum & in scandalum, insidiantes ei in via, illos debellavit & perdidit. 1. Machab: 5. v. 4.

XX. Bacchides vocatus ab iniquis Judæis, ut apprehenderet Jonathan Machabeum, cum evanisset ejusmodi consilium, apprehendit de viris regionis, qui Principes erant malitiæ quinquaginta viros, & occidit eos. 1. Machab: 9. v. 61.

XXI. Simone Machabæo debellante Gazam, qui erant in Civitate clamaverunt precantes: *Non nobis reddas secundum malitias nostras, sed secundum misericordias tuas.* 1. Machab: 13. v. 46.

XXII. Onias summus Sacerdos, nè Rex suspicaretur malitiam aliquam ex Judæis contra Heliodorum ab Angelis percussam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. 2. Machab: 3. 32.

XXIII. Septem Fratrum Machabæorum minimus ad Antiochum Epiphanem, dum martyrizaretur dixit: *Tu, qui inventor omnis malitiæ factus es in Hebræos, non effugies manum Dei.* 2. Machab: 7. v. 31. De hoc autem Rege scribitur, quod non cessans ullo modo a malitia sua, maximis perpeffis viscerum doloribus, obiit. Ibidem 9. v. 6.

XXIV. Alter latronum in Cruce cum Christo pendens, & a male dictis alterius latronis ipsum Christum defendens, dicebat: *Nos quidem juste (damnamur) nam digna factis recipimus, hic vero nil mali gessit?* Luc: 23. ver: 41.

MALITIA, MALUM.

35

XXV. Ubi de iudicij universalis die mentio est in Sacris Evangeliiis, deq; bonis prædicitur qualis sit eorum futura fors, & de malis asseritur, *quod præcedent, qui bona fecerunt in vitam æternam, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij.* Joan: 5. v. 29.

XXVI. Ananias Damasci monitus a Deo de adventu Pauli, ut eum quæreret, respondit ei: *Domine, audiui a multis de viro hoc, quanta mala fecerit Discipulis sanctis tuis in Jerusalem.* Joan: 18. v. 13.

MALORUM PRÆ BONIS MAJOR MULTITUDO.

I. **C**um factum fuisset diluvium, octo homines tantum salvati sunt. *Omnis quippe caro corruerat viam suam.* Gen: 6.

II. Plures fuerunt filij Ismaelis, quam filij Isaac, & plures filios suscepit Abraham de Cethura, quam de Sara. *Gen: 25.*

III. In quinque Civitatibus Sodomorum, non erant inventi decem iusti. *Gen: 18. 32.*

IV. Inter omnes Fratres Joseph, non fuerunt nisi duo, Ruben & Judas, qui laboraverunt ipsum liberare a morte, sed prævaluerunt mali. *Gen: 37. v. 22.*

V. Sexcenta millia hominum pugnatorum numerati fuerunt, de quibus duo tantum Caleb & Josue intraverunt terram promissionis. *Numer: 11. v. 21. vide etiam caput 14. v. 30.*

VI. Moyse exploratores misit ad considerandum terram promissionis, sed duo tantum fuerunt boni, scilicet Josue & Caleb. *Numer: 14. ver: 6.*

VII. Plures fuerunt cum Absalon Regnum Patris usurpare nitente, quam cum David benè & iuste regnante. *2. Reg: 15.*

VII. Major pars filiorum Israel fuit in Regno Samariæ, quia decem Tribus ibi erant, & erant homines multo peiores, minor autem in regno Jerusalem, quia duæ tantum tribus. *3. Reg: 12.*

IX. Tantus erat numerus bellatorum Regis Syriæ, qui pugnabant contra Israel, ut diceret ipse Rex: pulverem Samariæ non sufficere pugillis eorum. *3. Reg: 20. v. 10.*

X. In exercitu Holofernis, tantus erat numerus bellatorum, ut cooperuerint faciem terræ sicut locustæ. *Judith: 2. v. 11.*

XI. Omnis populus habitantium in terra Ægypti, & mulieres quarum stabat multitudo grandis, sacrificabat Diis alienis. *Hierem: 44. v. 15.*

XII. Non remanserunt cum Juda Machabæo, nisi octingenti viri, & erant.

erant in exercitu Bacchidis & Alcimi Proditoris 80. millia virorum, & duo millia Equitum. 1. *Machab*: 9. v. 3.

XIII. Clamaverunt omnes: *Non hunc dimitte, sed Barabbam*. Non itaq; inventus est vir, qui opponeret se manifeste morti tam nequiter procuratæ, cum tamen in Jerusalem tempore Paschali, quò passus est Christus Dominus, maxima populi adesset multitudo. *Joan*: 18. v. 40.

XIV. Cum primum venisset Paulus Romam, statim quidam Judæi, quos ibidem repererat, dixerunt ei: *De secta hac* (Christianorum scilicet) *notum est nobis, quia ubiq; ei contradicitur*. *Act*: 28.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Permittit Deus mala impiis agere, ut ex eorum malis bona operetur. *S. Ambr: super Apoc: c. 9.*

Malitiæ diabolus præsidet, virtutibus Christus. *Idem super Psal: 37.*

Omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur, aut ideo vivit, ut per illum bonus exerceatur. *S. Aug: super Psal: 54.*

Voluntate propria quisq; malus est. *Idem l. 2. de Civit: Dei c. 4.*

Malus fuisti heri, hodie bonus esto. *Idem Tract: 33. super Joan.*

Malum est averfio ab incommutabili bono, & conversio ad commutabilia bona. *Idem l. 2. de liber: arbitr: c. 19.*

Quid est malitia? nisi nocendi amor, malitia enim delectatur malo alieno. *Idem hom: 20. ex Quinqu.*

Ex omnibus consistit universitatis admirabilis pulchritudo, in qua etiam illud, quod malum dicitur, benè ordinatum, & suo loco positum eminentius commendat bona, ut magis placeant & laudabilia sint, dum comparantur malis. *Idem in Enchirid: c. 10.*

Melius judicavit Deus de malis benè facere, quam mala nulla permittere. *Ibidem c. 27.*

Quanto magis homo sua mala intelligit, tanto magis suspirat & gemit. *Idem de Spir: S. Anima c. 49.*

Notitia evidentior boni, mali est experimentum. *Idem l. 21. Sent.*

Difficilius bonorum appetitores invenies, quam malorum desertores. *Idem de Sobr: c. 1.*

Bona mea, bona tua sunt, mala mea delicta mea sunt. *Idem l. 10. Confes: c. 4.*

Bona sine malis esse possunt, mala sine bonis esse non possunt, quia naturæ, in quibus sunt, inquantum naturæ sunt, ubiq; bonæ sunt. *Idem lib: 14. de Civit: c. 11.*

Origo

Origo & caput mali est peccatum. *Idem contra Fortunatum disp. 2.*

Bonum est benè uti malis. *Idem ibidem lib. 5.*

Malo benè uti, non est peccatum. *Ibidem c. 16.*

Cum Deus omnia facere potest, malum tamen quia nihil est facere non potest. *V. Beda in suis Proverb.*

Minus semper malitia palam nocuit, nec unquam bonus, nisi boni simulatione deceptus est. *S. Bernard: Ser: 66. super Cant.*

Optimus hodie est, qui non est nimis malus. *Idem in Praef: vita Malach.*

Malo consentire est malum, operam dare malo, est majus malum, sed in malo perseverare, est pessimum malum. *S. Bonavent: de SS. Apostolis.*

Nullum malum infelicius extinguitur, quam quod felices reditus habet. *Cassiodorus super Psal: 55.*

Tanta est jam malorum copia, ut vix ullus videretur, (si cum illorum conferatur immensa multitudo) numerus justorum. *Franc: Tritel: in Elucid: super Psal: 13.*

Non est purus, qui mala ageret, si liceret. *Gloss: Ord: super Job c. 9.*

Sæpè committunt homines mala, quæ sciunt, & idcirco permittuntur decipi, ut cadant in mala, quæ nesciunt. *S. Greg: M. lib: II. Moral: c. 7.*

Quos præsentia mala non corrigunt, ad sequentia perducunt. *Ibidem l. 9. c. 24.*

Mala, quæ pro peccatis nostris sæpè patimur, quia per Divinam justitiam nobis irrogantur, bona sunt, bonum profecto est, quidquid justum. *Idem l. 4. in 1. Reg: c. 3.*

Expedita est malicia etiam sine trahente. *S. Greg: Naz: Orat: 3.*

In omni proposito, in omni gradu & sexu, & boni & mali reperiuntur, malorumq; condemnatio, laus bonorum est. *S. Hier: tom: I. Ep: 2. ad Nepot.*

Mala non fugere vitij est, quantæ impietatis est etiam diligenter inquirere. *Idem lib: I. super Michæam.*

Fabri sunt mali, qui tribulant modo bonos in igne tribulationis. *Hugo Card: in Gen: c. I.*

Qui nunquam fuit in malis, sed in innocentia, facile decipitur, dum nescit quid sit malum, & trahit ad diabolum, sed cum expertus fuerit malum, quod invenit, & recordatus fuerit bonum, quod perdidit, compunctus redit ad Deum, undè recessit. Qui autem gaudet de bonis,

quæ invenit, & recordatur mala, quæ evasit, difficilè redit ad malum. *S. Joan: Chryf: hom: 1. super Math: oper. imperf.*

Præ omnibus malis, homo est pessimum malum, una quæq; bestia, unum habet & proprium malum, homo autem habet omnia in se. *Ibidem hom: 24.*

Sicut ignis, quanto amplius ligna susceperit, in majorem flammam erigitur; Sic animus malus quanto magis veritatem audierit, eo amplius in malitiam excitatur. *Ibidem hom: 42.*

Malorum iniquitas, sanctorum servit utilitati, quia undè mali corrumpunt, indè boni prospiciunt. *S. Isid: Hisp: l. 1. de summo Bono c. 10.*

Necessarij sunt mali, ut quoties boni offendunt, flagellentur ab illis. *Ibidem l. 3. c. 57.*

Ob eam causam permittit Deus mala oboriri, ut ex contrariis malis bonæ naturæ decor emeretur. *Ibidem l. 1. c. 9.*

Boni soli nunquam sunt, nisi in cælo, & mali soli nunquam sunt, nisi in inferno. Hæc autem vita, quæ inter cælum & infernum sita est, sicut in medio subsistit, ita utrarumq; partium Cives recipit. Ob hanc causam SS. Patres comparant Ecclesiam utero Rebeckæ, quæ tulit Jacob Deo dilectum, Esau autem odio habitum. Jam horto *Cant: 2.* in quo lilia inter spinas; Arca Noe, in qua homines & pecora, corvi & columbæ; agro, in quo triticum & zizania; Sagenæ missæ in mare, in quo boni & mali pisces. In familia, Abel justus, & Cain fratricida. In Domo Noe Sem & Japhet cum Cham; in domo Abraham Isaac & Ismael; in Isaac domo, Jacob & Esau; in domo Jacob Joseph cum fratribus venditoribus; in domo David Amnon & Absalon; in electis Apostolis Judas. *Ludov: de Ponte l. 1. tr: 3. c. 3. de perfect: hom: Christ.*

Ne contempnas, etiamsi parvam in te videris fermentari malitiam, quia modicum fermenti totam massam corrumpit. Sicut enim ex justitia generatur justitia, & ex castitate castitas, & castus accepto castitatis fermento quotidie castior efficitur, ita & qui semel intra se licet parvum malitiæ reposuerit fermentum, quotidie in semetipso nequior efficitur, ac deterior. *Origenes hom: 23. in cap: 27. Num.*

Ex malorum consideratione, decus bonorum lucidius consideratur. *Idem b. 1. in Gen.*

Non semper felix est malitia, interdum cum maximè se celat, deprehenditur. *Philo Jud: l. 7. de Joseph.*

Mala quæ nos hic premunt, ad Deum ire compellunt. *S. Th: Aqu: p. 1. q. 21. a. 4. in Corp.*

MALITIA, MALUM.

37

Malitia nequaquam expellitur malitiâ, sed si quis tibi malè fecit, tu benefac ei, ut per bonum opus tuum, destruas malitiam illius. *In vitis Patrum l. 5. de Discret.*

SENTENTIÆ PHILOSOPHORUM. &c.

Malum facilè, bonum vero difficile est. *Arist: l. 2. Ethic: c. 6.*
Malum nihil aliud est, nisi quod turpe, indecorum, pravum, inhonestum, flagitiosum, fædum, quod fugiendum est. *Cicero Orat: 47. Philip: 5.*

Nobilitas, gloria, divitiæ, malitiæ sunt velamenta. *Diogenes Sent: 14.*
Præter malum culpæ nullum aliud est, quod sub cortice non operietur liquid boni. *Nerembr.*

Quid eo infelicius? cui jam esse malum necesse est. O miserabilem illum! *Seneca l. 1. de Clem. c. 13.*

Mali mala sua (quod malorum ultimum est) amant. *Idem Epist: 39.*

Non putes malum, quod non sit turpe. *Sextus Phil: Sent: 192.*

Priore pejus alterum est semper malum. *Avanc: in Bet.*

Sic inter pulchros flores latet horridus angvis,

Et sic in hyblæo miscetur melle venenum. *Paling.*

Quæ mala cum multis patimur, leviora videntur. *Idem.*

Semper plura bonis mala sunt, & tristitia lætis. *Idem.*

Sæpè decet novisse malum, & fecisse nefandum est. *Idem.*

Omnibus infudit rebus natura venenum. *Idem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Mali judicant tales alios, quales ipsi sunt.

I. **E**Cce ejicis me hodie a facie tua, omnis qui invenerit me, occidet me. *Gen: 4. v. 14.* Et quomodo id potuit vereri, cum in mundo tunc nulli alij fuerunt, quam ejus Parentes? quomodo ergo tantum scelus de illis suspicari potuit? Cum esset homicida, omnes alios homines homicidas putavit. *S. Joan: Chrys: de David & Saul ait:* Plerumq; vulgus hominum ex suo animo de aliis judicat, velut qui sæpè inebriatur, haud facilè credere possit quempiam hominem sobriè, frugaliterq; vivere.

tem, qui scortis indulget, etiam publice viventes habet pro incontinentibus. Ita ille.

II. *Ad imaginem & similitudinem suam Adam genuit filium.* Gen: 5. v. 3. Quare non ad Dei, sed ad suam similitudinem? Polyhist: Castellæ ait: Dicitur genuisse ad imaginem & similitudinem suam, & non ad imaginem & similitudinem Dei, quia natura corrupta ad imaginem & similitudinem Dei prolem referre non potuit, sed talem genuit, qualis fuit.

III. *Tunc Herodes videns, quod illusus esset a Magis, iratus est valde.* Math: 2. Notandum, quod quando Magi adierunt Herodem, eumque interrogabant: *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum?* ille eos misertus in Bethleem dicens: *Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum.* Nullum est dubium, quin hoc dolose & simulate fecerit; Cumque mali judicent tales esse alios, quales ipsi sunt, dum Magi jussu Dei ad Herodem non redierunt, Herodes se derisum & illusum censuit. Sic enim Albertus M. ait: Quia hic Herodes illusor fuit, ideo omne, quod ad votum malitiæ suæ non obtemperavit, illusionem reputavit.

IV. *Dixerunt Fratres ejus transi hinc, & vade in Judæam, ut Discipuli tui videant opera tua quæ facis.* Joan: 7. Et cur hoc ei persuadere voluerint? S. Aug: tract: 28. in Joan. ait: Ad inanem gloriam hoc ipsi persuadere hortabantur, quasi ad hoc ille signa faceret, ut laudem ab hominibus consequeretur. Et quomodo tantam existimationem habere potuerunt de Christo? qui aperte dicebat: *Ego gloriam meam non quero, sed honorifico Patrem meum?* Respondet S. Thomas: Quia hoc est proprium malorum, ut credant alios similes eis passiones animi habere. Ita ille.

V. *Assumpsit eum diabolus in montem excelsum.* Math: 4. Cum nihil profecisset in lapidibus, quare iterum tentat ambitu altitudinis? Quia cum ipse ambitiosus fuerit, regnandi cupiditatem ipsimet etiam Christo prædominatam judicavit, in conscientia sua legens, quod de aliena præsumpsit. Itaque in eo, quem suspicabatur esse Deum, vitium sibi inditum esse censuit. *Didacus Celada.*

VI. *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti, & refrigeret linguam meam.* Luc: 16. Cur Abraham orat, & non Lazarum? Respondet Didacus Stella super hoc scribens in persona divitis: Si ego in tanta felicitate positus contempni illum in sua angustia derelictum, multo magis ipse contemptus vindicabit injuriam, & non veniet ad me.

VII. *Mitte Lazarum &c.* A viro liberalissimo unam guttam solum petit. *S. August.* Petit guttam, qui negaverat micam. Cum ipse tam sordidus fuerit, ut ne micam quidam panis, etiam enixe obsecranti mendico dare voluerit, putabat Abraham, & Lazarum similes sui fore. *Didacus Nissē: Dom: 5. Quadr.*

VIII. *Obtulit eis pecuniam.* Act: 8. v. 18. Cur audet Simon offerre pecuniam pro emendis Divinis donis? Ambitio valde cæca, cumq; ipse esset valde ambitiosus, alios tales judicat. *Sylw: hic.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Mali patienter tolerandi.

I. *EX cunctis animantibus carnis universæ bina induces in arcam, & vivam tecum.* Gen: 6. v. 19. Noë vivens inter animantia solatio sit ad patientiam probis cum improbis degentibus, præsertim Prælati, qui sub eodem tecto intra eandem Arcam Religiosæ Familiæ versantur cum subditis, in quibus adhuc sylvescit animalis homo, qui non sapit, quæ Dei sunt. *Fernandus hic Sect: 3.*

II. *Ecce constitui te Deum Pharaonis.* Exodi 7. v. 1. Cur non dicitur Deus constitutus elementorum? nam super illa quadam Divina potestate eminuit, aquas per medium divisit, easq; in sanguinem convertit, percussio pulvere terræ fecit sciniphes in universa Ægypto, aerem tenebris replevit, ignem missō Aarone cum thuribulo repressit, & tamen Pharaō ei restitit? & Moyses positus est a Deo, ut elementis imperaret, at Pharaonis malitiam in multa patientia sustineret. Divina autem in Moyse potestas magis patebat eā sufferentiā, quam jussione & imperio in elementa. *Oleaster.* Expende quæso quanta sit dignitas S. Moysis, quem Deus sic exexit, ut Deum Pharaonis constituerit, & similiter quanta sit prudentia ejus & misericordia, ut non eum statim occideret, sed patientiā quasi Dei tulerit, & monuerit. *Sylveira in Luc: 10.*

III. *Vis, imus, coligimus ea, Non.* Math: 13. v. 28. S. Chrys: hom: 30. hic. Multi tanta patientia compuncti sunt, ut cum antea perversi essent, electissimi postea inveniantur. Et S. Chrysol: Ser: 97. Si zyzaniis patientia Dei non subveniret, nec Mathæum de Publicano Evangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum Ecclesia possideret.

IV. *Patientiam habe in me.* Math: 18. v. 29. Citius debita recipit, qui patienter expectat, perdit impatiens exactor. *Tertull: de Patientia.*

Si

Si boni estis, quamdiu in hac vita subsistitis, malos tolerare debetis. Nam quisquis malos non tolerat, ipse sibi per non tolerantiam suam testis est, quia bonus non est. Abel enim esse renuit, quem Cain malitia non exercet. S. Greg: hom: 38. in Evang.

PROPOSITIO TERTIA.

Mali & criminum voluptatem exambiunt, & splendorem virtutum.

I. Niqui illi iusserunt, ut discooperiretur, ut vel sic satiarentur decore ejus. Dan: 13. v. 3. Vide ubi nequitiam impleant, in loco nempe judicij. Ait enim Lyranus: Venerunt duo Presbyteri, comparendo in loco judicij, ad implendum nequitiam suam. Est enim nequitiae complementum, & Judicium ambire laudem, & solatium impudicitiam non effugisse. Naxera in Josue cap: 11. §. 10.

II. Filij Heli, filij Belial, nescientes Dominum, neq; officium Sacerdotum ad populum, sed quicumq; immolassent victimam, veniebat puer Sacerdotis, dum coquerentur carnes, & habebat tridentem fuscinulam in manu sua, & mittebat eam in lebetem vel caldariam &c: & omne quod levabat fuscinula, tollebat Sacerdos sibi. 1. Reg: 2. v. 12. Ecce tridens fuscinula, in qua & Sacerdotij honor, & furti ignominia conveniunt fœdere prodigioso: corde rapinam gerunt, & veste pietatem mentiuntur; Sacerdotes & fures potestatis jura ad improbitatem detorquent, & explendis voluptatibus suffragatur dignitas, quæ deputabatur arcendis. Naxera ibidem.

III. Dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi. 1. Reg: 2. v. 22. Iste mulieres erant inquit Lyranus, quæ veniebant, ne purificarentur post partum, ut precipitur Levit: 12. & filij Heli sollicitabant eas, & aliquas decipiebant. Mulieres speciei religiosæ, factis meretrices, excubant ad plausum, dormiunt ad adulteriū, purificationis student famæ, & factis invigilant desideriis. O quot mulieres templa adeunt pietatis larvæ, turpitudinis æstu! O quoties eodem loco peccatis inserviunt, & peccatis indicere bella videntur? de virtute reportant famam, & de fama producunt delicta. Ibidem.

IV. Projectus est Draco. Apoc 12. v. 9. Verum quam in præcipitio vestem induerit, percipe ab ore Christi: Videbam Sathanam velut fulgur de calo cadentem. Luc: 10. v. 18. Ecce Sathanas specie fulgur, re draco.

V. Beda apud S. Thom: Quod autem ait sicut fulgur, vel præcipitem de supernis

MALITIA, MALUM.

42

pernis ad ima, lapsum significat, vel quia dejectus adhuc transfigurat se in Angelum lucis. Et Serpens & Angelus cecidit, serpens studio, Angelus artificio, amavit improbitatem, & mentitus est lucem. Naxera ibidem.

V. Venit nuntius ad David dicens: *Toto corde universus Isaael sequitur Absalon.* 2. Reg: 15. v. 13. Absalon interpretatur: *Patris pax.* Vide ergo quomodo & defectionem in Patrem parat, & Absalonis vocabulum servat. Bellum infert ambitiosissimus, & pacem mentitur subdolus. &c. *Idem, ibidem.*

TITULUS VII.

MANSVETUDO.

Mansvetudo est lenitas & facilitas quædam in agendo & rebus tractandis. Vel juxta alios: Est virtus, quâ iram adversus eos, qui nos injuriâ afficere videntur, comprimimus, & moderamur. Unde feræ cicures, dicuntur mansvetæ, & quidquid a fero diffitum est, mite atq; mansverum dicimus. Dividi potest in eam, quam erga Deum exeremus, quatenus ejus judicia benigno animo sustinemus, juxta illud Psal: 36. *Sustinentes autem Dominum, ipsi hæreditabunt terram.* Et eam, quam erga homines tenemus, dum vel taciturnitate, vel placita responsione, vel malorum illatorum humili tolerantia eorum improbitatem superare contendimus.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Flli mi da gloriam Domino Deo Israel, & confitere, atq; indica mihi, quid feceris, ne abscondas. *Jos: 7. v. 19,*

Subverterunt pauperum viam, & oppresserunt pariter mansvetos terræ. *Job 24. v. 4.*

Humilium & mansvetorum semper tibi placuit deprecatio. *Judith: 9. ver: 16.*

Dulcis & rectus Dominus, diriget mansvetos in judicio, docebit mites vias suas. *Psal: 24. v. 9.*

In Domino laudabitur anima mea, audiant mansveti & lætentur. *Psal: 33. v. 2.*

Suscipiens mansvetos Dominus, humilians autem peccatores usq; ad tertiam. *Psal: 146. 6.*

F

Man-

Manfveti hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. *Pfal: 36. v. 11.*

Exaltabit manfvetos Dominus in salutem. *Pfal: 149. v. 4.*

Ipsè deludet illufores, & manfvetis dabit gratiam. *Prov: 3. v. 34.*

Refponfio mollis frangit iram, durus fermo fufcitatur furorem. *Prov:*

15. *ver: 5.*

Melius eſt humiliari cum mitibus, quam ſpolia dividere cum ſuperbis. *Prov: 16. v. 19.*

Sapientia & diſciplina timor Domini, & quod beneplacitum eſt illi, fides & manfvetudo. *Eccl: 1. v. 34.*

Fili in manfvetudine opera tua perſice, & ſuper hominum gloriam diligere. *Eccl: 3. v. 19.*

Eſto manfvetus ad audiendum verbum, ut intelligas, & cum ſapientia proferas reſponſum bonum. *Ibid: 5. v. 13.*

Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. *Math: 1. v. 29.*

Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram. *Math: 5. v. 4.*

Admone illos, neminem blaſphemare, non litigioſos eſſe, ſed modeſtos, omnem oſtendentes manfvetudinem ad homines. *Ad Tit: v. 2.*

Servum Domini non oportet litigare, ſed manfvetum eſſe ad omnes, docibilem, patientem. *2. Tim: 2. v. 24.*

Obſecro vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, quâ vocati eſtis, cum omni humilitate & manfvetudine. *Ad Ephes: 4. v. 1.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Manfvetus homo, cordis eſt medicus. *S. Ambr: ad Vercell: Epiſc.*

Rex David quam mitis; quam blandus, humilis ſpiritu, ſedulus corde, facilis affatu, fortis in prælio, manfvetus in imperio, patiens in convitio, ferre magis promptus, quam referre injurias, ideo tam carus erat omnibus, ut juvenis ad regnum invitus peteretur, & reſiſtens cogeretur, ſenex ne prælio intereſſet a ſuis rogaretur, quod mallent pro ipſo omnes periclitari, quam illum pro omnibus, ita parentes eum filiis, filij parentibus præferebant. *Idem in Pfal: 131.*

Sunt aliqui mites, ſed quamdiu nihil dicitur vel agitur, niſi pro eorum arbitrio, patebit autem, quam longe ſint a vera manfvetudine, ſi levis oriatur occaſio. *S. Bernardus Ser: 4. Advent.*

Tribus velut arietibus manfvetudo noſtra pulſatur: verborum injuriis,

riis, damnis rerum, corporis læsione; in his tribus omnis exercitatio mansuetudinis consistit. *Idem Ser: in Conver: S. Pauli.*

Mansuetudo habet pacem & societatem cum proximo, gratiam & familiaritatem cum Deo, Regnum & hæreditatem in cælo. *S. Bonav: tit: 7. diata c. 2.*

Sicut leoni a natura inest crudelitas, sic homini mansuetudo, & qui relicta mansuetudine regitur crudeliter, non est homo, sed bestia sylvestris. *Idem, ibidem.*

Sermo sylvæ magis mentem afficit, & delectat, quam melodia instrumentorum musicorum. *Cornel: in Eccl: 40.*

Benignitas est virtus lenis, blanda, tranquilla, & omnium bonorum apta consortio, invitans ad familiaritatem sui dulci alloquio, moribus temperata. *S. Hier: l. 3. super Epist: ad Galat: c. 5.*

Mansuetudo nulla passione turbatur, & specialiter irâ & furore non rumpitur. *Idem in Reg: Monach: c. 21. de Patien.*

Mansuetudo est virtus, quæ disponit cor ad hoc, ut nec injurias, nec verbera, nec contumelias sentiat. *Hugo Card: super Epist: B. Jacob: cap: 3.*

Mansuetudo pascitur injuriis. *Idem super Ezech: c. 22.*

Bestiæ naturâ feroces sunt, & præter naturam mansvetæ; c contra tu homo præter naturam ferox, naturâ vero mitis, & qui bestiis, id quod naturâ eis inest, auferre, & quod earum naturæ adversum inferre potes? id quod natura tibi præstitit, conservare non potes? *S. Joan: Chrys: b. 9. in Gen.*

Nihil animum ita in tranquillitate & quiete esse facit, ut mansuetudo & modestia. *Idem ibid: b. 34.*

Mansuetudo omni diademate se possidenti est utilior, & omni claritudine & gloria conducibilior. *Ibidem.*

Hoc certissimum signum est, quo innotescitur vir ratione præditus, si mansuetus fuerit, si lenis, si mitis, si modestus, si quietus. *Ibidem.*

Mansuetudo si non sit propter Deum, stultitia est. *Idem hom: 37. super Math: Oper: imperf.*

Mansuetus sua præsentia res turbulentas componit, quietasq; ac tranquillas reddit. *Idem Ser: de Mansvet.*

Nihil Deo tam gratum, tam amabile est, quam mitis anima atq; mansveta. *Idem hom: 3. de Pœnit.*

Mirabile promissum Salvatoris, quo gratiam mansvetis promisit. An ijs nihil dabit gratiæ, qui jejuniis, qui castimoniâ, qui elemosynis, qui

virtutibus aliis suo Creatori se commendarint? Imo vero dabit, sed mites erunt primi, qui optimam partem, qui totos principatus auferent in præmium. *Idem super Prov: c. 3.*

Suscipiens mansuetos Dominus, non dixit: Opem ferens mansuetis, sed quod est longe majus *suscipiens*. Quid autem est suscipiens? recreans, fovens, bajulans, & velut Mater in ulnis gestans; hoc audiant mansueti & lætentur. *Idem super Psal: 136.*

Mitis reverendus Pater pueris, & observandus est Dominus servis. Nihil enim ita conciliat Domino familiares, ut quod illum vident tranquillum se offerre & mansuetudine jucundum. Nam & talem majoris faciunt, habentq; pro Patre, & non pro Domino. Gratus & amibilis est videntibus, gratus item & his, quibus tantum nomine notus est. Neq; facile ullum invenies, qui audiens laudari hominem mansuetum, illum videre & osculari non desideret, & non habeat in aliqua lucri parte, ejus amicitia posse diu frui. *Idem hom: de mansuet.*

Nè dixeris: Est improbus, nec ferre possum; tunc enim maxime attendenda est mansuetudo, cum res nobis est cum sævis & agrestibus hominibus, quando cum his, qui sunt ab humanitate & mansuetudine longe alienissimi, tunc ejus virtus ostenditur. *Idem super Psal: 118.*

In cordibus mansuetorum requiescit Deus, anima vero turbulenta sedes est diaboli. *Joan: Clim: gr: 24.*

Nihil arduum est humilibus, nihil asperum mitibus. *S. Leo Ser: 5. in Epiph.*

Mitis est, qui nulli reddir malum pro malo, læsus veniam petit, & benefacit lædentibus. *S. Petrus Dam: Ser: 55. in Festo OO. SS.*

Hæc duo certissima signa sunt Spiritus Sancti, justa mansuetudo animi in proximum, & vera humilitas cordis in Deum. *Philo Carpath: in Cant: cap: 7.*

ARGUMENTUM MORALE.

Mansuetudinis virtus non negligenda, sed præ reliquis procuranda.

Ratio una. Quia Deo hæc virtus gratissima. Nam S. Chrysost: in Psal: 24. testatur: Deus non ita diligit homines propter virginitatem, jejunium, contemptum divitiarum, hilarem eleemosynarum largitionem, ut propter mites, beneq; compositos mores. Moyles, si S. Dionysio

MANSVETUDO.

45

onyfio credimus, ideo Deo erat familiarissimus, quia mitissimus, ideo Prophetis omnibus dignior, quia & mitior omnibus, nec unquam prius Divinam amicitiam læsit, quam cum a mansuetudine nonnihil defecit.

Ratio 2da. Quia nulla alia virtus Christianum magis decet atq; exornat, quam mansuetudo. Nam S. Chrysostomo teste, in hoc Servi Dei eos, qui ignorant veritatem, potissimum antecellunt, si in mansuetudine conserventur. Multæ quidem sunt virtutes, quæ hominem Christianum decet, sed maximè mansuetudo, hæc enim Dei imitatores nos facit. Hinc S. Christophorus accepto à Sami Præfecto colapho, dixit: percussissem, nisi essem Christianus.

Ratio 3tia. Quia efficacissimum est medium, ad animos amicorum, pariter ac inimicorum conciliandos. Nihil enim teste eodem S. Chrysostomo hom: de Mansuet: ita conciliat Domino familiares, quam si videant illum tranquillum se offerre, & mansuetudine jucundum. Hinc & ipse Christus cum dixisset: *Discite, quia mitis sum*, mox addidit; *& invenietis requiem animabus vestris.* Non propriis tantum, sed alienis etiam vestræ curæ & charitati commendatis.

Ratio 4ta. Quia hujus virtutis habendæ est summa cuiq; fideli necessitas. Salvator noster quondam ficui illi maledixit, eo, quod fructus in illa quærens non invenit, & tamen ut S. Marcus inquit: *Non enim erat tempus ficorum.* Origenes per hanc arborem docet denotari animam, quæ fructificare debet, etiam eo tempore, quod sibi videtur esse intempestivum, seu importunum, per fructus autem illos cum S. Paulo agnoscit mansuetudinem &c. *Fructus autem spiritus: Charitas, gaudium, pax, patientia, mansuetudo &c.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Rectores, & quosvis Superiores mansuetudo decet, mansuetudine enim feliciter regitur.

*V*iventes in gladio. Gen: 27. v. 40. Præreptam a fratre benedictionem novit Esau, ulteriorem tamen sibi summis precibus & magno ejulatu flagitabat: *Vives in gladio, & fratri tuo servies*, hoc est semper armatus incedes, & hostibus tuis terrori eris, multum viribus valebis. Quid ergo hinc inferet? Certe fratrem tuum subjugabis, tibi servire coges?

ges? sed longè aliter Pater moriturus intulit, fratri tuo servies. Nempe Frater tuus lenis est moribus, sed hac ipsa lenitate, robur & arma superabit. S. Ambr: l. de Jacob c. 7. Domina est crudelitatis pietas, & mansuetudo duris moribus præstat. Pinna Ethic. 67.

II. *Divisit lucem a tenebris*. Gen: 1. Cur Deus sedula cura in hoc incumbit, ut lux nullas patiatur tenebras, sed ex toto sit clara, lucida, suavis, & amabilis? Lucem Deus in Principem & Superiorem inter astra constituit: *Luminare majus ut præesset diei, & luminare minus, ut præesset nocti*. Tenebræ asperitatem, morositatem, duritiem signant, ergo lucem astrorum Principem & Superiorem planetam separavit Deus a tenebris, in doctrinam, ne Superior foveat, patiatur tenebras, id est non sit asper, morosus, ac durus, sed totus lux, clarus, suavis, mansuetus, & amabilis. Sebast: Penziger Dom: Passi: Conc: 1. in Addit.

III. *Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum, & defer in terram*. Num: 11. Tam numerosum populum in sinu ut Mater gestare, vel ut Nutrix brachiis deferre, physice & realiter Moyse erat impossibile, quid ergo per citata verba Moysen Deus instituere & edocere vult? Mater filio suo blandiri, erga filiolum suum se suavem, mitem exhibet, sinu fovet, brachiis constringit, pectori suo eum apprimat. Jubeat ergo Deus Moysen & omnes Superiores Matres & Nutrices imitari, subiectos sibi blande suaviter, & mansvete habere & tractare. Idem, ibidem. Prælati ad infirmos, & adhuc teneros in mansveta & materna tractatione & supportatione se habere debent. Sic enim Paulus eos, quibus prædicabat, filios vocat dicens: Filioli mei, quos ego semper parturio &c. Abulensis quæst: 22.

IV. *Audierunt verba mea, quia potuerunt*. Psal: 140. Alij legunt: *Audierunt verba mea, quoniam speciosa fuerunt*. Alij verbum *potuerunt*, legunt: *dulcuerunt*. S. Joan: Chrysost: vertit: *Audierunt verba mea, quoniam munita sunt satellibus*. Verba speciosa, ac dulcia, suavia, mansveta, a S. Joan: vocantur satellites? indicante: quod uti satellites quenquam etiam obstinatissimum & pertinacissimum facile capiunt, tenent, stringunt, captivant, & eo trahunt, quo nunquam pertinax ire voluisset. Sic verba mansveta, dulcia, obstinatos & pertinaces, facile capiunt trahunt & perducunt, eo, quo severitate perducti non fuissent. Idem in bono Ordine Conc: D. Passi: c. 1.

V. *Surge amica mea, jam hyems transiit, imber abiit & recessit, flores apparuerunt &c*. Cant: 2. v. 11. Hyems semper symbolum austeritatis & duritiei, ver & æstas mansuetudinis, lenitatis semper symbolum fuisse.

fuere. Sponsus ergo, ut ad obsequiorum promptitudinem ac observantiam sponsam suam alliciat, & hyemis & veris mentionem facit, quasi dicat: Austeritatem omnem exui, suavitatem & mansuetudinem indui. Vult Superior ad observantiam mandatorum suorum, ad promptum servitium, devotum affectum & amorem sui allicere subditos, &c. exuat austeritatem, induat lenitatem, mansuetus sit & mitis. *Idem, ibidem.*

VI. *Mare vidit & fugit, Jordanis conversus est retrorsum.* Psal: 113. Sic olim aquæ fugerunt Deum, aut Christum Deum & hominem in terris minime horrent, aut fugiunt. Mare se pedibus Jesu subjecit, ambulantem super undas secure & obsequiosè portat. Jordanis Christum Jesum Deum hominem non fugit, sed amorosè fluentia baptismatis affudit. Quæ causâ? causam dicit S. Cyrillus Hierosolym: *Ante assumptionem mare vidit & fugit, Jordanis conversus est retrorsum; assumpsit Corpus Dominus, ut mare videns sisteret, & Jordanis sine timore eum susceperet.* q. d. Deus in veteri lege, antequam carnem assumpserat, valde severus & rigidus erat, in lege nova postquam hominem induit, totus mitis factus est, & mansuetus; sic quem severum & rigidum mare & aquæ fugiunt, Deo homini mansueto & miti obsequiosè subjiuntur. Aquæ multæ, populi multi &c. *Ibidem.*

VII. *Mitte nos in gregem porcorum, & ait illis: Ite.* Math: 8. Ergo Christus & dæmoni mitem, blandum, & mansuetum se exhibet? Attendite: Supplicantes Christo dæmones, eum Filium Dei proclamant ac honorant. *Quid nobis, & tibi Jesu Fili David.* Filium Dei compellantes, an non summum Principem, Dominum universi proclamant & publicant? qua talis ergo Christus Filius Dei, Dominus universi, se totum mitem, mansuetum, etiam erga insensibilissimos hostes suos exhibet, in petita eorum gratiole consensit, votis annuit: *Ite.* In documentum: Superiores esse oportere mites, suaves, ac mansuetos. *Idem, ibidem.*

VIII. *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum* Luc: 12. v. 32. Quid regno cum grege? num oves aptæ scæptis? cur non Apostolos, non Duces Christiani exercitus vocavit inauguraturus eos ad regnum? Nimirum non bellando, sed patiando, regnum cælorum invaditur. Nec milites, sed oves tantum occisionis. Psal: 43. v. 22. occupant regnum. *Agnus enim occisus, ab origine mundi dignus est accipere regnum,* Apoc: 13. v. 8. Gregem post Apostolicum cætum vocavit tum maxime, cum eum ad regnum provehebat, testatus ovium potius mansuetudine, Ecclesiæ thronum staturum, quam dignitate, fastuq; Principis. *Olive l. 13. Strom. Luc: 12.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Mansuetis ac mitibus favet Deus.

I. *Constitui te Deum Pharaonis.* Exodi 3. & Math: 17. *Ecce apparuerunt illis Moyses & Elias cum eo loquentes.* Quæ qualitas in Moyse, quod summo favore tam in vita, quam post mortem a Deo cumuletur? quod cunctis sanctis etiam Abraham, Isaac, Jacob in videnda claritate Filij Dei præferatur? Qualitas & meritoria virtus tot Divinorum favorum est Moylis, eximia mansuetudo: *Erat vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra.* Num: 11. S. Hieron: Epist: ad Theophil. Dux ille Israelitici exercitus, inter omnes homines, quos terra tunc generavit, mitissimus prædicatur, & ideo per eos annos obtinuit principatum.

II. *Vidit in somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens calum, Angelos quoque Dei ascendentes, & descendentes per eam, & Dominum innixum scala dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus &c: & ero custos tuus, quocumque perrexeris.* Gen: 28. v. 12. & 15. Quis explicet hunc Dei favorem præstitum Jacobo eunti in Mesopotamiam? Eidem etiam Mesopotamiâ redeunti hic favor Divinus renovatur, & iteratur. *Fueruntque ei obviam Angeli Dei,* Gen: 32. v. 1. Deus ipse, *benedixit ei in eodem loco.* Ibid: v. 29. Quæ merita Jacobi tantorum favorum? fuisse mansuetudinem ex historia patet. Innocens licet sit Jacob, ultro tamen cedit Esau impio, servum ait in terris exteris, ut dominari valeat Esau in bonis Paternis. An non hæc insignis lenitas & mansuetudo? Redux Jacob, licet jam Divino oraculo decretum fuerit, quia *major serviet minori*, ultro tamen Jacob ad pedes Esau se servum humilem abjicit, non fratrem, sed Dominum suum Esau intulatur ac veneratur: *Ut invenirem gratiam coram Domino meo.* Gen: 33. *Penziger in Festo S. Leopoldi c. 3.*

III. *Omnia cedrinis tabulis vestiebantur.* 3. Reg: 6. Salomon in suo illo magnifico templo, extruxit omnia de lignis cedrinis, sola ostiola ad Sancta Sanctorum seu tabernaculum fecit de lignis olivarum: *Et in ingressu oraculi fecit duo ostiola de lignis olivarum.* Ibid: v. 31. Item figuras varias curavit Salomon fieri de auro mundissimo; *Nihil erat in templo, quod non auro tegetetur, sed totum altare oraculi textit auro.* v. 22. Exceptis duobus Cherubinis, qui proxime oraculo adstabant, fecit pariter ex lignis olivarum: *Et fecit in oraculo duos Cherubinos de lignis olivarum decem cubito-*

cubitorum altitudinis. v. 23. Cur rectè introitus ad oraculum, & Cherubini proximi ad oraculum adstantes de lignis olivarum fabricati sunt? Oleum lenit & emollit dura & hispida, estq; oliva symbolum mansuetudinis, lenitatis, animi mollis ac blandi. Ex lignis ergo olivarum fecit sapientissimus introitum ad oraculum, ac Sanctum Sanctorum virtute mansuetudinis, lenitatis ac mitis animi, patere introitum & ingressum ad Oraculum favorum Divinorum. Ex lignis olivarum fabricati sunt Cherubini, Spiritus illi Oraculo assistentes proximè, in nostram doctrinam, mansuetos ac mites ad thronum gratiæ Dei esse primos & proximos, teste Christo: *Beati mites.* Idem, ibidem.

IV. *Labia tua sicut vitta coccinea, & eloquium tuum dulce.* Cant: 4. Cur dulce eloquium vittæ coccineæ comparatur? Dulce eloquium mansuetudinem mentis, humanitatem animi designat, vitta coccinea idem, quod funiculus purpureus, hinc sicuti fune nectuntur partes, sic Deus sua gratiâ & favore, quasi adnectitur, jungitur mansuetis ac humanis. Idem, ibidem.

V. *Mansuetudo mea multiplicavit me.* 2.Reg: 22. Abulensis q. 5. glossatur: *Propter mansuetudinem meam, ego fui multiplicatus in bonis.* Naxera hic: Placida mansuetudo, urbana comitas, comes benignitas, amicos multiplicat, humanus ac mansuetus modus favorum Divinorum, efficax est illicium, & laudabile incantamentum. Ita Naxera.

VI. *Vidit illum Discipulum, quem diligebat JESUS.* Joan: 21. v. 20. Quid hanc præcipuam dilectionem conciliavit? incredibilis arbitror Joannis mansuetudo & lenitas, qua remissior sæpè numero videbatur. S. Joan: Chryf: hom: 32. in Joan.

VII. *Tu es Filius meus dilectus, in te complacui.* Marci 1. v. 11. Unde sibi adeo Pater æternus complacet in Filio? Christo Jesu? Ex signo rem colligite: *Vidit Spiritum S. tamquam columbam descendentem & manentem in ipso.* Ibid: v. 10. Columba symbolum est mansuetudinis, Christi mansuetudinem denotat. In mansuetudine ergo Christi sibi complacet Pater æternus, mansuetudo dilectum fecit Filium. Penziger Dom: Palm: c. 2.

SIMILITUDINES.

I. Sicut fulmen molli thoro illapsum vires amittit, ita mansuetudo omnem iræ impetum frangit. *Berlin.*

II. Sicut cum cælum est innube, cum sol ridet, omnia longè jucundiora sunt, quam cum sæde ruunt supernæ tempestates; Sic oris mansueti

MANSVETUDO.

sveti homo, dictis suis factisq; omnibus incredibilem aspirat gratiam, sola mansuetudinis serenitate. *Drex: in Rosis p. I. tit. I.*

III. Sicut vitra & fictilia vasa commodissime in stramine, vel gossipio, aliaq; molli materia asservantur; ita animi duriores aut imbecilliores non melius ac efficacius, quam per mansuetum agendi modum curantur. *Hugo Card.*

IV. Sicut rogam, cum valde accenditur, aqua injecta restingvit; ita animum camino magis exardescentem, verbum cum mansuetudine prolatum mitigat. *S. Joan: Chryf: hom: 58. in Gen.*

V. Sicut in aqua telum non figitur; ita injuriæ si in mansuetum incident, virtutem exercere non possunt. *S. Joan: Chryfost: hom: 4.*

VI. Quemadmodum solis jubar, ut primum apparet, fugat umbras; ita mansuetus & benignus homo suâ præsentia res turbulentas componit, quietasq; ac tranquillitas reddit. *Idem in Ser: in Oseam.*

VII. Anima mitis hominis, solitudini cuidam est similis, multam habenti quietem. Irati, mali hominis mens, cuidam foro & tumultui, mediisq; Civitatibus, ubi multus euntium & redeuntium strepitus &c. At mitis mens cuidam montis vertici similis est, auram quidem habenti tenuem, purum vero radium, pura fontium fluentia, multasq; florum a-mænitates, vernantiumq; pratorum & hortorum plantas, & floribus frondentium, & aquis viridantium irriguis &c. *Idem hom: 26. de diversis.*

EXEMPLA VARIA.

I. **C**Hristus Dominus adhuc Puerulus, adeo svavis erat & mitis, ut a Judæis svavitas appellaretur, & ideo illi ad se mutuo dicerent: Eamus ad svavitatem, ut hilares fiamus. Postea grandior factus, cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur, tradebat autem se judicanti injustè, & tanquam Agnus coram tondente se obmutuit, & non aperuit os suum. Hinc merito se in exemplum hujus virtutis proposuit dicens: *Discite a me, quia mitis sum & humilis corde.* Sed & Bernardus de eo dixit: Dulcis est Jesus in voce, dulcis in facie, dulcis in Nomine, dulcis in opere. *Barrius in Solit.*

II. S. Bonaventura in Speculo c. 8. de B. V. Maria scribit: MARIA mansuetissima fuit per patientissimam lenitatem, gladius quidem corpus ejus pertransiit, sed per odium non occidit, nec per impatientiam vulneravit. Hinc Ecclesia de illa canit: *Virgo singularis, inter omnes mitis.* Imo Christus ipse B. Brigittæ revelavit; Inter causas, ob quas Mater sua
super

super omnes Angelorum choros exaltata est, fuisse mititatem ejus.

III. David adeo mansuetus erat, ut hanc virtutem potissimum promotivo ad exaudiendas preces allegaret: Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus. *Psal: 131. v. 1.*

IV. Cum Esther coram Asvero viribus concideret, convertit Dominus spiritum Regis in mansuetudinem, & festinus, ac metuens exilivit de solio, & sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se, verbis blandiebatur &c. *Esther 15. v. 11.*

V. Paulus Apostolus ad Corinthios scribens, interrogat eos: Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansuetudinis? *1. Cor 4. v. 21.*

VI. Abbas quidam, cum Monachum quendam juxta morem ad civitatem misisset, ut necessariam monasterio promissionem comparasset, hic in proscriptum quendam hominem incidens, zelo quodam, non tamen secundum scientiam moderato abreptus, eundem interrogavit dicens: quo vadis dæmon? & ille respondit: Tu experieris me esse dæmonem, & extracto occidit gladio eum. Abbas vero a quo prædictus monachus missus fuerat, eidem latroni obviatus, amicabiliter eundem salutavit, quem raptorem iterum Abbas inveniens, dixit ei: Salve frater, & ille respondit: Non frater tuus, sed frater dæmonum sum. Et secutus Abbatem factus est Monachus. *Mansi Disc: 14. n. 3.*

VII. Alexander Severus Matri nimiam sibi mansuetudinem objicienti, dicentiq;: Molliorem tibi potestatem Imperij fecisti; respondit: sed securiorem atq; diuturniorem. *Berlich in Apoph.*

VIII. Alphonsi Aragoniæ Regis, celeberrimū erat effatum: Malo multos mansuetudine vincere, quam paucos severitate perdere. Id, quod in obsidione urbis Cajetæ ostendit. Cum enim obsessi ob com meatūs inopiam imbellem turbam emisissent ex urbe, certa q; spes potiundæ urbis affulgeret si illam turbam repelleret in civitatem, maluit tamen obsidionem solvere, quam consilium hoc arripere dicens. Pluris mihi est hominum incolumitas, quam centum Cajetæ. Unde Cives tanta mansuetudine commoti, ultro urbem dederunt. *Idem in Festo OO. SS.*

IX. S. Anselmus intelligens quendam durius egisse cum ijs, qui ejus obedientiæ se devoverant, & ob id omni deteriores evadere; quam bene inquiebat nutrimentum expenditis, qui de hominibus bestias nutritistis; & mox cupitis juventutem optimis ornari moribus? necesse est, ut cum severitate disciplinæ, Paternæ lenitatis & mansuetudinis levamen impendatis. *Idem in Festo S. Mathie.*

MANSVETUDO.

X. Florentius Carduenſis Epiſcopus, adeo manſvetus erat, ut de eo S. Paulinus dixerit: Proculdubio per manſvetudinem ovīs, & agni innocentiam, Paſtor eſſe meruiſti. *S. Paulinus Epiſt. 23.*

XI. S. Franciſcus Saleſius, a morte nihil fellis habuiſſe compertus eſt, ſed exiguum fellis in lapillos concreverat, qui dein auro & annulis in-texti, ijs amuleto, qui nihil, niſi bilem vomunt. *In vita ejus.*

XII. Joanna Portugaliæ Princeps, poſtquam Religionem intravit, in eo corio, quo colus obligatur inſcribi fecit hæc verba: Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde. *Engelgr. Dom: 20. Pent.*

XIII. S. Lydvina Virgo in extaſi raptā, vidit ab Angelo exhibitum ſibi ſertum inæſtimabilis valoris, nondum tamen ex toto abſolutum. Dum S. Virgo miratur, quid hoc ſignificet, ecce ad eam ingreditur mulier quædam furens, innumeris Virginem contumeliis & convitiis proſcindens, planè in Virginis faciem conſpuens. S. Lydvina manſvetudine conſtitit, mulieri nec verbum indignum locuta, imo charitatis viſceribus eam complectitur, exoptans huic fæminæ benè facere, in conteſtationem affectus ſui manuſculum, quod habebat, mulieri dictæ domum miſit. Tanta manſvetudine Virginis dilectus Chriſtus noluit ad momentum præmium differre, ocyus enim adſtat ad lectum Lydvinae ante viſus Angelus, ſertum pretioſum, & jam ex toto conſectum offerens, adjungendo: quod manſvetudo & lenitas ipſius ſertum hoc ex toto conſecrerit. *In vita ejus cap. 1.*

XIV. Otto Magnus Imperator, cum tota propè in ejus pernitiem Europa, & inter alios etiam Henricus Frater ejus conſpiraret, ſed plurimis tandem præliis victus, comitantibus aliquot Epiſcopis ad genua procidens veniam peteret, reſpondit: Equidem veniā dignus non es, atamen non quid tua mereantur facta, ſed quid Fratrem & Regem deceat, ſpectabo, ſicq; eundem amplexus, Lotharingiæ primum aliquot civitatibus præfecit, poſtea vero Ducem Baviariæ creavit. *Crantius 19. c. 13.*

XV. Philippus Bonus Dux Burgundiæ, Ordinem Equitum aurei vel-leris inſtituit, qui certis diebus debebant portare agnum aureæ catenæ annexum, cum inſcriptione: *Pretium non vile laborum.* Ita Deus Ordinem Manſvetorum, qui Chriſtum Agnum in corde portent inſtituit, ut diſcant exemplo illius mites eſſe, & inveniant requiem in cæli Patria, ob abundantiam honorum per vellus aureum ſignificatam. *Beirl. in Dom: Palm.*

XVI. Philippus II. Hiſpaniæ Rex, cum in multam noctem literas de graviffimis Regni negotiis conſcripſiſſet & finiſſet, has porrigit ſuo Camerario,

merario, ut pulvere adhuc madidas siccaret literas, clauderetq; Camerarius ob seram noctem sopore oppressus, dum elementa literarum ficcare vult, loco pixidis cum pulvere arenario, ecce atramenti vas accepit, atramentum supra literas scriptas profundit, & integrum maculat ac destruit. Philippus errorem conspiciens nihil turbatus vel indignatus, ad trepidantem inquit Camerarium: Porrige alteram chartam; in ulteriorem noctem descripsit literas; Errorem commissum, fatigationem, & laborem causatum ne verbulo castigans. Quis non miretur in Rege tantam mansuetudinem? In inauguratione, cum quispiam perticâ multitudinem compescere volens, tres cristallinas lampades confregisset, & oleo disperso Regis & Reginae vestes maculasset, sereno vultu sequentia dixit: Hinc se augurium capere, quod sub se unctio pacis, & abundantiarum futura esset. *Henr: Engelgr: Dom: 20. post Pent.*

XVIII. Pius Antoninus in nummis habebat fulmen molli thoro impositum, ut significaret: Nihil æquè vires frangere furoris ac iræ, quam mansuetudinem. Hinc Hugo Card: ait: Mansuetudo est in lecto Conscientiæ hominis culcitra, ubi molliter & suaviter anima requiescit, quæ etiam lapides contumeliarum, detractionum, & injuriarum quarumcunq; sibi inflictarum amplexatur leviter, & sine læsione recipit. Sic in Abigail furor Davidis vim amisit. *Idem Dom: Palm.*

Vide Tit: Clementia, Patientia.

MATRIMONIUM. *Vide part: una. Conjugium.*

TITULUS VIII. M A T E R.

Mater proprie est fœmina in animantibus similem generans in specie. Translatè dicitur etiam de *Arbore* quæ propagines emittit, & de *Ape* quæ mel quodammodo parit, Textus qui possunt inservire Matri, videndi sub Tit: *Parentes*. Attamen aliqui hic apponuntur, qui singulariter Matrem appellant.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non coques hædum in lacte Matris suæ. *Exodi 23. 19.*

Bos, Oves, & Capra cum genita fuerint, septem diebus erunt sub ubere Matris suæ, die autem octavo, & deinceps offerri poterunt Domini. *Si*

no. Leviti: 22. 27.

Si ambulans per viam in arbore, vel in terra nidum avis inveneris, & Matrem pullis vel ovis desuper incubantem, non tenebis eam cum filiis, sed abire patieris, captos tenens filios, ut bene sit tibi, & longo vivas tempore. *Deut: 12. 6.*

Nudus egressus sum de utero Matris meæ & nudus revertat illuc &c. *Job 1. 21.*

In peccatis concepit me Mater mea. *Psal: 5. 6.*

Nè dimittas legem Matris tuæ. *Prov: 1. 8.*

Puer, qui dimittitur voluntati suæ, confundet Matrem suam. *Prov: 29. 15.*

Ne contemnas, cum senuerit Mater tua. *Prov: 33. 22.*

Filij Matris meæ pugnaverunt contra me. *Cant: 1. 5.*

Una est columba mea, una est perfecta mea, una est Matris suæ, una est Genitricis suæ. *Cant: 6. 8.*

Sub arbore malo suscitavi te, ibi corrupta est Mater tua, ibi violata est Genitrix tua. *Cant: 8. 5.*

Sicut qui thesaurizat, ita qui honorat Matrem suam. *Ecclesiastici 3. 5.*

Gemitus Matris tuæ nè obliviscaris. *Eccl: 7. 29.*

Est maledictus a Deo qui exasperat Matrem suam. *Eccl: 3. 18.*

Ego Mater pulchræ dilectionis, & agnitionis & sanctæ spei. *Eccl: 24. 14.*

Væ mihi Mater mea, quare genuisti me virum rixæ, virum discordiæ, in universa terra. *Jerem: 15. 10.*

Maledicta terra in qua natus sum, dies, in qua peperit me Mater mea non sit benedicta. *Jeremia 20. 14.*

Matribus suis dixerunt: Ubi est triticum, & vinum. *Thren: 2. 12.*

Sicut Mater, ita, & Filia ejus. *Ezech: 16. 45.*

Unde hoc mihi ut veniat Mater Domini mei ad me. *Lucæ 1. 43.*

Mysterium! Babylon magna Mater fornicationum, & abominationum terræ. *Apoc: 17. 5.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

A Deo sunt vigiles Matres erga Filios, ut vel intima eorum pectora rimentur & occulte meditata damna prævideant, ut præcaverant. *Alvarez Illustr: 13.*

Maternus amor in Filios primas obtinet, vigilantiorq; Paterno est. *Idem, ibidem.*

Isaac non duxit uxorem vivente Matre, ne uxoris dilectio, dilectionem Matris superaret. *V. Beda in cap. 2. Exod.*

Si impium est contemnere Matrem, contemnere tamen propter Christum, piissimum est. *S. Bernardus Epist. 104.*

EXEMPLA VARIA.

I. Eva sic dicta est ab Adam Marito suo, eo quod esset Mater cunctorum viventium. *Gen. 2. 24.*

II. Rebecca audito Abrahæ servo ad fontem, cucurrit in domum & nuntiavit Matri suæ omnia quæ audierat. *Gen. 24. 28.*

III. Judas rogans Ægypti Pro Regem, quem Fratrem suum Joseph non cognoscebat pro Benjamin, dicebat: *Ipsam solum habet Mater sua. Gen. 44. 20.*

IV. Debora Mater in Israel dicta est cum dicitur: *Cessaverunt omnes in Israel & quieverunt, donec surgeret Debora, surgent Mater in Israel. Judic. 5. 7.*

V. Samueli puero ministranti ante faciem Domini tunicam parvam faciebat Mater sua, quam offerebat statutis diebus ascendens cum viro suo, ut immolaret hostiam solennem. *1. Reg. 2. 19.*

VI. David deflens super mortuo Jonatha dicebat: *Sicut Mater unicum amat Filium suum ita ego te diligebam. 2. Reg: 1. 26.*

VII. Dum obsideretur Abela a Joab, propter Sebam, Mulier sapiens interrogabat eum. Cur quæreretur subvertere Civitatem, & evertere Matrem in Israel? Titulo autem hoc ornabat ipsam Abelam, quæ erat Academia celebris in Israel. *2. Reg: 2. 19.*

VIII. Duæ Mulieres cum convenisset ad Salomonem litigantes de puero, Salomon ingenioso astu cognovit quæ esset vera Mater, nempe illa quæ repugnavit, ut puer divideretur, unde dixit: *Date huic Infantem vivum, & non occidatur; Hæc est enim Mater ejus. 3. Reg: 3. 27.*

IX. Elias Viduæ seraptanæ Filium a morte revocatum Matri restituit. *3. Reg: 17. 23.*

X. Filius Sunamitidis ductus ad Matrem ex agro caput dolens, in genibus ejus mortuus est. Ipsa autem ad Eliseum cucurrit, & non multo post. Filium sibi vivum restitutum amplexa est. *4. Reg: 4. 19.*

XI. Tobias Senior putans se brevi moriturum Filio Tobia dicebat. Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli, & honorem dabis Matri meæ omnibus diebus vitæ tuæ. *Tobia 4. 5.*

XII. Tobias Junior missus ad Gabelum fecit valē Patri suo & Matri suæ, cumq; abiisset *capit Mater ejus flere*. Tobia 5. 23. Neq; a fletu cessavit, nisi in bonam spem creta a Tobia Marito. At cum moras faceret Tobias Filius iterum *flevit Mater irremeabilibus lachrymis*, nec consolari eam poterat Tobias Maritus. Tobia 10. 4.

XIII. Constantia Matr̃is septem Filiorum in Libris Machabæorum summè dilaudatur, quæ eos coram Tyranno Antiocho ad Martyrium exhortabatur, ut iniquo resisterent Judici, nec carnes porcinas contra fas comederent. *Ipsa Mater singulos illorum hortabatur* voce patria fortiter, repleta sapientia, & fæminæ cogitationi masculinum animum inferens dixit ad eos. Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neq; enim ego spiritum, & animam donavi vobis, & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi &c. 2. Mach: 7.

XIV. Cum Antiochus Rex sex Filios jam sustulisset, & solum septimus adolescentior remansisset vivus, hunc ne morti daret, svasit Matri, ut illa Filio persuaderet, ut a Lege recederet. Vocavit Rex Matrem, & svaдебat ei, ut adolescenti fieret in salutem. Cum autem multis verbis eam esset hortatus, promisit svasuram se Filio suo. Itaq; inclinata ad illum irridens crudelem Tyrannum ait Patria voce: Fili mi miserere mei, quæ te in utero novem mensibus portavi, & lac triennio dedi, & alui, & in ætatem istam perduxi. Peto nate ut aspicias in cælum & terram, & ad omnia quæ in eis sunt, & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus, ita fiet, ut non timeas carnificem istum, suscipe mortem, ut in illa miseratione cum Fratribus tuis te recipiam. 2. Mach: 7. 29.

XV. Filia Herodiadis quæsitā a Rege, quid vellet præmij pro salutibus? præmonita a Matre sua, da mihi inquit hic in disco caput Joannis Baptistæ & allatum est caput ejus in disco, & datum est puellæ, & attulit Matri suæ. Math: 14. 8.

XVI. Mater Filiorum Zebedæi accedens ad Jesum petiit pro Filiis: *Dic ut sedeant hi duo Filij unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in Regno tuo*. Sed illi respondit Jesus: *Nescitis quid petatis*. Math: 20. 21.

XVII. Cum de Civitate Naim defunctus efferebatur Filius unicus Matris suæ Viduæ Jesus Christus misericordiâ motus, eum excitavit a mortuis, & *dedit illum Matri suæ*. Luc: 7. 12.

XVIII. S. Felicitas septem Filios suos Martyrij laureâ gloriôsè insignitos, tandem & ipsa eos secuta est. *In vita ejus*.

XIX. S. Gregorius Nazian: Orat: 25. in laudē Sororis suæ Gorgoniæ ait: Seipsā quidē dū vixit omnis virtutis exemplar liberis suis proposuit.

XX. In Pago Gibello in Italia colitur Imago B. M. Virginis. Fama est. Cum semel Jcon B. Virginis ab impio lusore pugione peteretur, Filiolum Jesum e brachio defiliisse, in pedes se erexisse, & ictum avertisse, Matremq; tueri visum esse. *Guppemberg de Imag: B. V. in Italia.*

XXI. Lucæ in Tuscia in Ecclesia Fratrum S. Augustini colitur devota Imago B. M. Virginis, quæ cum in eam sacrilegus vir lapidem projecisset, ne ab illo ostenderetur Puer Jesus, mirabiliter eum ab uno ad aliud transtulit latus, Sacrilegus illico a terra absorptus fuit, vulneris autē in imagine mansit ipsaq; in brachio vulnus recepit, sanguinemq; emisit, vestigium, sanguis vero in ampulla ibidem devote conservatur, hiatusq; terræ adhuc conspicitur. *Ex Mis. apud Bagattam t.2. l.5. c. 2.*

XXII. Mater quædam exprobrabat Filio, quod ab eo male tractaretur, cum tamen Mater esset, & novem mensibus eum in utero gestasset. At Filius illudens Matri. Cum me concepisti, voluptatem inquit, non me quærebas, cum tulisti utero, & genuisti? Non potuisti naturæ cursum impedire, at officium, quod erat proprium Matris lactare scilicet uberibus tuis mihi negasti, & ab ortu meo me a te repulisti. *Cordies c. 4.*

XXIII. Neronis Matri cum diceretur. Si Filius tuus imperaverit? occidet te. Respondit. Occidat, dummodo imperet. Sic inordinatus Matrum affectus efficit, ut sic Filiis terrena provideant, ut ipsi amittant æterna. *Joan: Osorius ser: 4. Dom. 2. Quadr.*

XXIV. Viduæ Nobilis ætate adhuc florentis, & nondum quadragenariæ Filius Annos 22. natus pudori pedissequæ, quæ in Matris obsequio erat domestico pereleganti specie insidiabatur, nec ullum prætermittebat ad flectendam puellam genus lenocini. Monuit puella heram de Filij petulantia, exponens, quantis ille dolis, ac verborum & munerum illecebris ab aliquo jam tempore pudicitia suæ infestus esset. Hera condicere jubet Filio optatos amplexus in proximam noctem, simulq; puellæ mandat, ut clam omnibus de hirsutis vestribus & paliuris flagellum concinnet, quo subeuntem Filium puellæ torum exciperet. His instructa armis Mater in Ancillæ lecto se se componit; Nec mora Filius ad lectum ex condito per tenebras furtim irrepit, pedissequæq; ut putabat, societate fruiturus, sed heu fragilitatem humanam! Mater quæ truces Spiritus in Filij spuracitias imbuta periculo se commiserat, & Naturæ imbecillitate, & Sathanæ artificio mollita, ad primos novi proci contactus flet, sensimq; abstracta, & illecta in horrendum vel feris ipsis incæstum

plene consensit, ex quo etiam prægnaus germanam Patris prolem peperit, tam misero eventu docta: qui non refugit periculum, illo perire, iuste ulcisciente Deo nimiam securitatem, & de suis viribus prædientiam. *Theophil Rayn, prat: Spir: f. 10.*

S Y M B O L A.

DAns bonam educationem. Ceres vagientis Triptolemi miserta volens illum reddere immortalem lacte eum Divino irrigavit *L. Ex lacte immortalis*. S. Augustinus l. Confess. fatetur se lacte Matris Dei cultum & venerationem hausisse. Antonius Caracalla Imperator tamen sævissimus, Christianis tamen admodum pepercit, causam assignat Baronius. Ad Annum 217. quod lac nutricis Christianæ suxerit.

Educatis prolibus lata moritur. Dorica Volucris dum suos pullos plene educaverit eisq; bene providerit, ultro & hilariter parata obire mortem *L. Educatis moritur 2. Machab: 7. Novissime autem post Filios, & Mater consumpta est.* Josephus Hebræus de Machab. Novissime Filiis omnibus consumptis admirabilis tantorum Athletarum Parens in cruenta pænarum carnificina flexis repente genibus corporis a Deo dissolutionem efflagitabat, quæ flammivomæ adjecta sartagini ambustos ultro Filios concomitatur ad pænas.

T I T U L U S IX. M E D I C I N A M E D I C U S.

Medicinam S. Isidorus Hispalensis lib. 4. Æthym. cap: 1. definit: *Medica* est ars, quæ corporis vel tuetur, vel restaurat sanitatem. Undè objectum ipsius est Corpus sanabile, finis sanitas. Ex quo patet *Medicum* nihil aliud esse, nisi hominem illum, qui callet hanc artem.

T E X T U S S A C R Æ S C R I P T U R Æ.

Numquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi? *Psal: 87. v. 11.*

Subdito conteretur, nec habebit ultra medicinam. *Prov: 6. v. 15.*

Quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamenta, & sacrificia injusta. *Sap. 12. v. 4.*

Languor prolixior gravat Medicum. *Eccli: 10. v. 1.*

Brevem languorem præcidit Medicus. *Ib: v. 12.*

Ante languorem adhibe medicinam. *Ibid: 18. v. 20.*

A Deo est omnis medela. *Ibid: c. 38. v. 2.*

Altissimus de terra creavit medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa. *Ibidem v. 4.*

Honora Medicum propter necessitatem, etenim illum creavit Altissimus. *Eccli: 38. v. 1.*

Da locum Medico, etenim illum Dominus creavit, & non discedat a te, quia opera illius sunt necessaria. *Ibid: v. 12.*

Qui delinquit in conspectu ejus, qui fecit eum, incidet in manus Medici. *Eccli. 38. v. 15.*

Medicina omnium in festinatione nebulæ. *Ibid: c. 43. v. 24.*

Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neq; vestimentum &c. *Isaia 3. ver. 7.*

Numquid resina non est in Galaad? aut Medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filiae populi mei. *Ierem: 8. v. 22.*

Frustra multiplicas medicamenta, sanitas non erit tibi. *Ierem. 46. v. 11.*

Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam. *Ibidem 51. ver. 9.*

Non est opus valentibus Medicus, sed male habentibus. *Mat: 9. v. 12.*

Medice cura te ipsum. *Luce 4. v. 23.*

Non egent, qui sani sunt medico, sed qui male habent. *Ibid: 5. v. 31.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Serpit malitia, vulnus augetur, ubi medicina defuerit. *S. Ambr. l. 2. de Cain & Abel c. 9.*

Principium medicinæ est causas languoris incidere, ne diutius ea quæ nocent ad incrementum ægritudinis ministrentur. *Idem de Noe & Arca c. 17.*

Medicina Christi, correptio est. *Idem super Psal: 37.*

Cogunt multas invenire medicinas, multorum experimenta morborum. *S. Aug: Ep. 50. ad Bonif.*

Medici curatio, nisi morbo congruat, non perducit ad sanitatem. *Idem l. 4. de Trinit.*

Magnus Medicus Christus, sanabit te, si sanari velis; sanat omnino ille quemlibet languidum, sed non sanat invitum. *Idem super Ps. 102. v. 3.*

Magna gloria Medici, quando ex desperatione convalescit ægrotus. *Idem super Psal: 47.*

Æger petit multa a medico, non dat medicus; non exaudit ad voluntatem, ut exaudiat ad sanitatem. *Idem super Psal: 85.*

Medicus quando ægritudinem discutit, si curet, quod per aliquam causam factum est, & ipsam causam per quam factum est, non curet, ad tempus videtur mederi, causa manente morbus repetitur. *Idem Tract: 25. super Evang. Ioan.*

Medicina vitia persequitur non naturam. *Idem de Verbis Apost. ser. 31.*

Jaces sub manibus Medici? patienter implora auxilium, fovet, urit, fecat, æquanimiter tolera, tantum noli attendere, nisi ut saneris; sanaberis, si relinquo medico. *Idem hom: 11. ex Quinqueg.*

Medicus, si voluntatem ægri attendat, nunquam eum curat. *Idem de 10. chordis, c. 4.*

Plus dolet vulneratus dum curatur, quam si non curaretur. Sed ideo plus dolet accedente medicina, ut nunquam doleat succedente salute. *Idem Tract: 9. super Epist: Ioan.*

Ecce vulnera mea non abscondo! Medicus es, æger sum. *Idem l. 10. Conf: cap: 28.*

Tu inimicus es medico, ego morbo. *Idem hom: 24. ex Quinqu.*

Quantum in medico est, sanaverit ægrotum, ipse se interimit, qui præcepta medici observare non vult. *Idem tract: 12. super Ioan:*

Multi vocantur Medici, qui curare non norunt. *Idem tract: 4. super Epist. Ioan.*

Imperitus Medicus ad ægrotos ingrediens, pro eo quod sanitati eos restituere deberet, id quoque paululum virium, quod ipsis reliquum est, etiam adimit. *S. Basil: M. apud Ioan: Dam:*

Valde imperitus est medicus, qui nulla, nisi lenia medicamenta dare novit. *V. Beda in suis Prover.*

Delicata nimis medicina est, prius alligari, quam vulnerari, morbum non percussus plangere, & necdum suscepto ictu admovere manum, fovere unguento, ubi non dolet, emplastrum adhibere, ubi cæsura non est. *S. Bernard: in Apolog: ad Gvilhei. Abb.*

Putridæ carnes cauterio curantur & ferro, & venena serpentina curantur antidoto; sicut enim clavus clavo repellitur, sic majori dolor dolore curatur. *S. Bonav: ser. 2. de plur. MM.*

Vitium datur Medico, si cum alios curaverit, semetipsum curare vel non possit, vel non velit. *Franc: Trithem: in Elucid. super c. 1. Job.*

Omnis

MEDICINA, MEDICUS.

61

Omnis medicina habet ad tempus amaritudinem, sed fructus doloris sanitate monstratur. *Gloss. Ord. super Ezech: c. 7 in illud: Et non parces Et c.*

Medicina sæpè calida calidis, frigida frigidis, sæpè etiam frigida calidis, calida frigidis sanare consuevit, *S. Greg. M. l. 24. Moral: c. 2.*

In medicina damnum affert exuperatio, & defectus temporis, & mensuræ, quæ convenit curationi. *S. Greg. Nissenus hom: 4. super Eccles.*

Si quæ in medico perdidisti, dedisses pauperibus, curasset te verus Medicus Jesus. *S. Hier. tom: 1. Ep. 50 de vita S. Pauli Erem.*

Multi sunt, quos medici sine ferro curare non possunt. *Idem tom: 4. Ep. 6. ad Aicum.*

Saluberrimum consilium est, ut qui indiget corporali medela, spiritua-
lem prius exigit & accipiat medicinam. *S. Innocen: super Ps: 6.*

Fit plerumq; ut quod alteri medicina est, alteri venenum sit. Nam eadem res, si eidem suo tempore offeratur, medicina est; sin autem intempestivè, venenum efficitur. *Ioan: Clim: gradu 26.*

Perfectum Medicum cum appellamus, qui nihil eorum, quæ ad utilitatem, atq; ægrotorum curationem attinent, prætermittit. *S. Ioan: Damasç: l. 2. Parall: c. 64.*

Nemo magis necessarius, aut utilior est medico, dum modo sit fidelis & prudens. *Ioan: Sares. l. 2. de Nugis Curial. c. ultimo.*

Ridiculum est aliis medicinam afferre conari, seipsum autem ægrotantem negligere. *S. Isid. Pelus. l. 1. Ep. 391.*

Medicorum vitium est, semper circa ægri tudines variare. *Petrus Bles. Ep. 43. ad Petrum Medicum.*

Quomodo sanari poterit, qui medicum spernit, & medicinam conculcat. *S. Petrus Dam. ser: 60. de Vigil. Nativ: Dom.*

Nunquam ibi proficit cura, ubi morbus est ipsa medicina. *S. Prosper Ep. ad Demetr.*

Parum prodest medicina morituris. *S. Valerianus Ep. hom: 2. de Archa vita.*

POETARUM.

Anagramma in imperitum Medicum.

Post Christum totus nuper propè mundus abivit,
Post Medicum totus nunc propè mundus obit. *P. Constan: a Pass.*

In

In Medicum in pulla veste.

Quæris cur pullum Medico det Pictor amictum?
 Luctum post hominum funera tanta gerit. *Idem.*
 Vir Medicus multis anteferendus erit. *Homerus.*
 Non eadem ratio sentire, & demere morbos.
 Sensus inest cunctis, tollitur arte malum. *Ovid.*
 Eripit interdum modo dat medicina salutem. *Idem.*
 Principiis obsta, sero medicina paratur,
 Cum mala per longas invaluere moras. *Idem lib. 1. de remed.*
 Opposita oppositis curantur, frigora si te
 Læserunt, calida opponas, si cura, laborq;
 Sive cibus nimius nocuit, contraria semper
 Exerce, hæc se se expellunt, perimuntq; vicissim. *Paling.*
 Utilis est medicina suo quæ tempore venit. *Idem.*
 Hac fuit illustris Pæon, clarusq; Machaon,
 Hypocratesq; sibi æternum quæsit honorum. *Idem.*
 Egregius medicus mendicus non erit unquam. *Idem.*
 Empta solet care multum medicina juvare.
 Cumq; datur gratis, nil confert utilitatis. *Quidam.*
 Pharmaca das ægroto tu, æger tibi porrigit aurum,
 Tu morbum curas illius, ille tuum. *Quidam.*

EXEMPLA VARIA.

I. **P**ostquam mortuus fuisset Jacob Patriarcha, Joseph filius ejus, præcepit servis suis Medicis, ut aromatibus condirent corpus ejus. *Gen. 50. v. 2.*

II. Deus posuerat legem in veteri testamento, ut si vir percussus ab alio lapide vel pugno, jacuisset in lecto, & deinde surrexisset, ut percussor innocens reputaretur, attamen ut operas ejus & impensas in Medicos restitueret. *Exodi 21. v. 19.*

III. Asa Rex Juda, gravi correptus ægitudine, non quæsit Dominum, sed magis in Medicorum arte confusus est, ideoq; etiam in eadem ægitudine mortuus est. *2. Paral. 16. v. 12.*

IV. Mulier, quæ fluxum sanguinis patiebatur, & multa perpeffa a pluribus Medicis. Cum esset enim per 12. Annos in hac infirmitate, in
Medi-

Medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari. hæc tangens simbriam vestimenti Christi Domini sanata est. Luca 8. v. 43.

V. Tobias junior Angeli hortatu invadentem se piscem apprehendit, quem cum exenterasset, cor ejus, fel & jecur ad medicamenta reservavit. *Tobia 6.* Et tandem redux domum, cum Patris cæci oculos felle piscis linjisset, illi visum restituit *Tob: c. 9.*

VI. Christus Dominus cum esset in Civitate Nazareth, dixit circumstantibus: *Utiq; dicetis mihi hanc similitudinem: Medice cura teipsum. Luca 4. v. 23.* Et certè juxta Origenem super Psal: 37. Christus Salvator noster curans verbis non herbis, & quandoq; contrariis adhibitis, & aliquando sola nuda voluntate, Medicus noster est.

VII. Virgo MARIA ab Ada'berto M. dicitur medicamentum generationis, hoc est: infirmorum filiorum Adam, & Medicina peccatorum, qui in igne vitiorum sunt adusti. A D. Joanne Damasc: Orat de Assumpt: Medicina ægrotantibus. A D. Bonaventura: Medicina rei, Medicina vera sordidorum Criminum. *In Exposit: super Salve Regina.*

VIII. Apud Turcas post mortem Imperatoris, sæpè sæpius occidunt Medicos eo, quod per secreta medicinæ diutius Monarcham vivere non fecerint. *Simon Starovolskius.*

IX. Antiqui Hypocrati erigebant statuam cum inscriptione: *Deo vita.*

X. Antoninus Imperator, post multam Galeni experientiam, dixisse fertur: Antoninus Imperator Romanorum, Galenus morborum. *Lampridius.*

XI. Plinius de Medicis ait: Discunt periculis nostris, & experimenta per mortem agunt.

XII. Quidam Senex ab imperito medico interrogatus: Quomodo tam factus es annosus? responsum dedit: Quia te medico non sum usus. *P. Ioan: a S. Ioseph. Verbo Medibij.*

Vide Tit: Morbus.

TITULUS X. MEDITATIO.

Meditatio nihil aliud est, nisi circa aliquid attenta & profunda cogitatio. Meditationem hic in sua latitudine non accipimus, sed solum in quantum est de Deo & rebus ad salutem necessarijs. Meditationem a Contemplatione in eo differre docet Richardus a S. Viç: p. I. tr. 2. de
extrem

extrem. mali c. 15. Quod Meditationis sit perscrutari occulta, Contemplationis admirari perspicua. Tum quod per Meditationem ab bonum instruimur, & per Contemplationem in bono solidamur.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

BEatus Vir qui non abijt in consilio impiorum, sed in lege Domini meditatur die, ac nocte. *Psal: 1.*

Meditatio Cordis mei in conspectu tuo semper. *Psal: 18. in fine.*

Lingua mea meditabitur justitiam tuam, tota die laudem tuam. *Ps: 34. in fine.*

Os iusti meditabitur Sapientiam, & lingua ejus loquetur judicium. *Psal: 36. v. 32.*

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. *Psal. 36. ver. 4.*

Os meum loquetur Sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam. *Psal: 48. ver. 3.*

In matutinis meditabor in te quia fuisti adjutor meus. *Ps: 62. 7.*

Cogitavi dies antiquos & annos æternus in mente habui. *Ps: 67. 6.*

Meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam Spiritum meum. *Ibidem v. 7.*

Meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinventionibus tuis exercebor. *Ibidem v. 13.*

Considerabo vias tuas, in justificationibus tuis meditabor. *Ps: 118. 15.*

Testimonia tua meditatio mea est. *Ibidem v. 24.*

Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte perjisssem in humilitate mea. *Ibidem v. 97.*

Prævenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua. *Ibidem v. 148.*

Concupivi salutare tum Domine, & lex tua meditatio mea est. *Ibidem ver. 174.*

Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis. *Psal: 142. v. 5.*

In factis manuum tuarum meditabar. *Ibidem.*

Frequens meditatio, mentis afflictio est. *Ecclesiastici 12. v. 12.*

Beatus vir, qui in justitia tua meditabitur. *Ibidem 14. v. 22.*

Sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba. *Isa: 38. 14.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Meditatio de te Deus plus quam cibus suavis est, de Te loqui, plena est refectio, Te nosse, perfecta consolatio, Tibi adhærere, vita æterna, a Te separari mors perpetua. *S. Anselm: in Medit. Ad hoc, ut fructuosa sit meditatio, oportet, ut sequatur orationis devotio. S. Aug: in scala Parad: c. 10.*

Piissime Domine, quam dulcis est memoria tua! Quanto magis in te meditor, tanto es mihi dulcior, & amabilior. *Idem in Manuali cap: 14.*

Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, devotio Orationem. *Idem de Spiritu & anima c. 49.*

Nihil tam efficax ad curanda conscientiae vulnera, necnon ad purgandam mentis aciem quam Christi vulnerum sedula meditatio. *S. Bern: Ser: 62. super Cant.*

Omnis locus ad meditandum congruus est. *Idem l. Medit: c. 6.*

Oratio & Meditatio sicut turtur, & columba querimonias dulces submurmurant, in foramine petrae, & caverna maceriae, condolentes de Domini passione, emittentes gratiosa susurra, & devota suspiria. *Idem hom: de duobus Discip: in Emmaus*

Jugis & assidua vitae Christi meditatio contra vana, & caduca mentem roborat, contra tribulationes, & adversa fortificat, contra hostium insidias, ac blandimenta fallacia erudit. *S. Bonav: l. Medit: Vitæ Christi.*

Ad Orationis studium meditatio provocat, & informat. *Idem in spec: discip: p. 1. c. 12.*

Meditatio est animæ pabulum. *S. Hier: tom: 1. Epist: 6. ad Florent.*

Bona est diuturna Meditatio, sed nocturna efficacior; quia per diem necessitates variæ obstrepunt, & occupationes distrahunt mentem. Nox autem quieta, nox secreta opportunam se præbet orantibus, & aptissima. *Idem tomo 4. Epist: 36.*

Frustra accedit ad meditationem, qui non amat. *Hugo a S. Vict: l. 3. de Anima c. 9.*

Sicut homo exterior in refectorio materiali ad horam cibo potuq; reficitur, sic homo interior in refectorio sanctæ meditationis diversorum exemplorum ferculis saginatur, & vino compunctionis potatur. *Idem l. 3. de Claust: Anima c. 8.*

Absq; Meditationis exercitio nullus (secluso miraculo Dei speciali)

ad perfectionem contemplationis dirigitur, aut pervenit. *Joan: Gerson de Medit: Confid: 7.*

Nihil in hac peregrinatione dulcius sentitur, nihil dulcius sumitur, nihil verius capitur, sicut verborum Dei assidua Meditatio. *S. Laur: Justin de ligno vite.*

Nihil ita fructuose ad meditandum inexperto offertur Novitio, sicut Christi vita, & potissimum ipsius passio gloriosa. *Idem de Discipl: Monast.*

Sicut panis est alimentum Corporis, sic spiritualis Oratio alimentum mentis est. *S. Nilus de Orat: c. 95.*

Sancta quælibet anima, quæ cælesti Sponso in amore conjugitur, necesse est, ut ei assiduis Scripturarum Meditationibus, quasi quibusdam vinculis insolubiliter connectatur. *S. Petrus Damian Opusc: 32. c. 8.*

Ex frequenti meditatione ignis charitatis in corde accenditur. *S. Tb: super Ep: ad Ephes: c. 5.*

Qui habent defectum considerationis, inconsiderate volunt, loquuntur, & operantur. *Idem Opusc: 38. de Erud: Princ: l. 2. c. 3.*

Sit potior meditatio tua, & affectus frequentior circa humilia vestigia Jesu, & noli ad alta cito transcendere, ne opprimaris a gloria. *Tb: Kemp: Soliloqu: c. 12.*

Quære aptum tempus vacandi tibi & de beneficiis Dei frequenter cogita. *Idem de Imit: l. 1. c. 20.*

Si nescis speculari alta & cælestia, requiesce in Passione Christi, & in sacris vulneribus libenter habita. *Ibidem l. 2. c. 1.*

ADDE: Nullius rei meditatio tam necessaria, quam sui finis. *Seneca Epist: 70.*

Erit animus in cælo, etiam antequam hac custodia exolvatur, cum vitia dejecerit, levis purusq; in cogitationes divinas emicuerit. *Idem Epist: 79.*

EXEMPLA VARIA.

Isaac egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata jam die, & perambulabat per viam quæ ducit ad puteum viventis, & videntis. *Gen: 24. 62.*

II. F. Ægydus tam semper & tam ardentem de Deo, ejusq; beneficiis, & operibus meditabatur, ut non potuerit postea de Deo sine excessu cogitare. Unde Fratres ejus colloquio frui cupientes studiose cave-

re debebant, ne de Deo, vel SSma Trinitate mentionem facerent. *Surius*
tomo 7.

III. S. Franciscus per diem & pernox in illa oratione: *Deus meus* &
omnia hærebat, sæpeq; visus est sublevatus a terra, & nubecula quadam
fulgente circumfusus. *S. Bonav. in vita c. 10.*

IV. Joannes de Firmo septennis etiam dum puer clam se a puero-
rum consortio subducebat, ut attentissima mente in agro paterno Chri-
stum passum meditaretur. Id quod tam serio faciebat, ut præ lachrymis
cor parvulum deficere, & in amore Crucifixi tabescere videretur. *Nadasi*
in Anno Crucif. hebdom. 32.

V. B. Margaretha de Civitate Castellana præ cæteris partum B. Dei
Genitricis, Nativitatem Salvatoris, & D. Josephi, in ferendo, & redu-
cendo Christum in Ægyptum mysteria contemplabatur, deq; istis fre-
quentius loquebatur. Quamobrem in mortuæ exenterato Corpore tres
lapides reperti sunt, in quorum primo Regina cælorum diademate aureo
coronata, in altero Infans Jesus inter duo jumenta, in tertio Josephus &
Maria genuflexi ad pedes Salvatoris representabantur. *In actis B. Mar-*
garithe.

VI. Raynerus a Burgo cū post mortem exenteraretur, in fellis ven-
triculo terni reperti sunt lapides triangulares, quorum quisq; unius ca-
staneæ magnitudinem, & colorem referret, quibus maxima tanti Viri in
Altissimam Trinitatem religio qua vivens tenebatur significata est. At,
quod admirationem auget. Cum tertius tantum lapis sculptura careret
omni, primus in altero angulo plano B. Virginis Puerum suum in sinu
gestantis figuram insculptam gerebat, quo summam illius dum viveret
in B. Virginem & Puerulum Jesum devotionem declarari non est dubi-
um. In altero vero columna sanguine conspersa, & eidem Christus Do-
minus alligatus, & a Romano milite flagellatus representabatur. Secun-
dus lapis geminam quoq; figuram sibi insculptam referebat. Una quidem
parte Salvatoris ad medium usq; producti Iconem impressam gerebat, al-
tera S. Franciscum divina a Christo stigmata suscipientem insculptum
 referebat. *In Annal. Capuc. A. 1589.*

VII. S. Terefia dixerat aliquando: Neminem quantumvis perditum,
meditationis exercitium, si a Deo ad id excitetur, negligere debere, eo
quod ipsa omnium virtutum comparandarum principium, & omnium
Christianorum vita in ea sita sit. *In itin. perf. c. 18.*

SYMBOLA.

Ad pietatem acquirendam. Saphirus e communi omnium sententia homines se se contemplantes, ad pietatem, constantiam, & pacem inclinat. Unde tenet. *L. Pium reddit.* Juvenis Simphorianus ne inter carnificum rabiem ac supplicia gravissima lanquesceret, hac Matris suæ cohortatione seu antidoto præsentissimo erectus est: *Nate nate! memento æternæ vitæ, cælum suspice & ibi regnantem intueri.* Brev: Rom: 22. Aug.

Summa necessaria. Philisthæi capto Samsoni præ primis oculos eruerunt. *L. Nil sine oculis vires.* Princeps causa malorum in hoc mundo, defectus meditationis. Unde Dan: 12. *Desolatione desolabitur omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde.*

Item. Serpens æneus in deserto inspicientes se a morte præservabat. *L. Aspicientes vivent.* Oleaster in libr: Num: c. 21. Quantumcunq; a Serpentibus peccatorum morsus sis, si postmodum, ea quadam animi propensione consideres, facile sanaberis. Recogitabo ait quidam, omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. Tu vero dic: Considerabo omnes serpentes meos ad sanitatem animæ meæ. *Ita Oleaster.*

Passionis Christi. Conserva ex Caryophyllis confecta, adversus quævis venatorum genera præsentissimum antidotum. Unde supra Caryophylli florem. *L. Curat morsus, contagia pellit.* S. Bern: Ser: 62. in Cant. Quid enim tam efficax ad curanda conscientiae vulnera, necnon ad purgandam mentis aciem, quam Christi vulnerum sedula meditatio?

Item. Apis super thymum herbam amarissimam residens. *L. Dulcescit amarum.* S. Franciscus Sales: Introd; ad vitam doctam p. 1. c. 2. Multum quidem fateor o mundane devotæ animæ suis in mortificationis exercitiis amaritudinis sentiunt, sed eadem obeundo ipsa paulatim in dulcedinem & suavitatem transire faciunt.

TITULUS XI.
MEMORIA.

MEmoria, est potentia animæ, per quam transacta & præsentia recordatur. *Ita Isidorus Hispal: l. 2. different: 19. dist.* Inter memoriam, mentem, & cogitationem talem ponit idem Sanctus differentiam, nempe quod memo-

memoria præterita retineat, mens futura provideat, cogitatio præsentia complectatur.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Memorare dierum humilitatis tuæ, & invoca Dominum. *Esther* 15. v. 2.
Nunc Domine memor esto mei. *Tobie* 3. v. 3.

Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervi-
ces vestræ. *Job* 13. v. 12.

Non est in morte, qui memor sit tui Domine. *Psal.* 6. v. 6.

Memor ero tui de terra Jordanis. *Psal.* 41. v. 7.

Periit memoria eorum cum sonitu. *Psal.* 9. v. 7.

Vultus Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam
eorum. *Psal.* 33. v. 37.

Memores erunt Nominis tui in omni generatione & generationem.
Psal. 44. in fine.

Memor esto Congregationis tuæ, quam possedisti ab initio. *Psal.* 73.
ver. 2.

Memor fui Dei, & delectatus sum. *Psal.* 76. v. 3.

Patres nostri non fuerunt memores multitudinis misericordiæ tuæ.
Psal. 105. v. 7.

Dominus memor fuit nostri, & benedixit nobis. *Psal.* 113. v. 20.

In memoria æterna erit justus. *Psal.* 111. v. 6.

Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti. *Psal.* 118.
ver. 49.

Memor fui dierum antiquorum. *Psal.* 142. v. 3.

Memoria iusti cum laudibus, & Nomen impiorum putrescet. *Prov.*
10. ver. 7.

Oblivioni tradita est memoria eorum. *Eccl.* 9. v. 5.

O quam pulchra est casta generatio cum claritate! immortalis e-
nim memoria illius, quoniam & apud Deum nota est, & apud homi-
nes. *Sap.* 4. v. 1.

In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum
non peccabis. *Eccl.* 7. in fine.

Cessare fecit Dominus memoriam eorum a terra. *Eccl.* 10. v. 20.

Memoriam superbiorum perdidit Deus, & reliquit memoriam humi-
lium sensus. *Ibidem* v. 21.

In die bonorum, nè immemor sis malorum, & in die malorum, ne memor sis bonorum. *Ibidem* 11. v. 27.

In requie mortui requiescere fac memoriam ejus, & consolare eum in exitu spiritus sui. *Ibidem* 38. v. 24.

Memor esto judicij mei, sic enim erit & tuum, mihi heri, & tibi herodie. *Ibidem* v. 27.

Memor esto, quoniam mors non tardat. *Eccl:* 14. v. 12.

Quis me videt? tenebrae circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumspicit me, quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus. *Eccl:* 23. v. 26.

Memoria mea in generationem saeculorum. *Ibidem* 24. v. 28.

Memoriam justi non obliviscetur Dominus. *Ibid:* 35. v. 9.

Memorare timorem Dei, memorare testamentum Altissimi. *Eccl:* 28. vrr: 8.

Non recedet memoria ejus, & Nomen ejus requiretur a generatione in generationem. *Ibid:* 39. v. 13.

Sunt quorum non est memoria, perierunt, quasi non fuerint. *Ibid:* 44. v. 9.

Dilectus Deo & hominibus, cujus memoria in benedictione est. *Eccl:*

45. v. 1.

Eradamus eum de terra viventium, & Nomen ejus non memoretur amplius. *Hier:* 11. v. 19.

Memoria memor ero, & tabescet & in me anima mea. *Then:* 3. v. 10.

Laudabunt me, & memores erunt Nominis mei. *Bar:* 2. 32.

Memor esto unde excideris, & age poenitentiam. *Apoc:* 2. v. 5.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Memoriam mortis a mente rejiciunt impij, nè tristis cogitatio lætiti-
am cordis eorum perturbet. *S. Ambr: super Apoc: c. 18.*

Laudabilis memoria beneficiorum, & maxime memoria Creationis,
redemptionis & justificationis. *S. Anton: p. 4. t. 2. de Prud: c. 2.*

Sensus res tradunt memoriæ. *S. Aug: l. 1. Conf: c. 10.*

Memoria consors & cooperatrix est rationis, quoniam sine ea ratio
nec ad incognita prodire, nec cognitorum scientiam retinere potest. *Idem
de Spiritu & Anima c. 37.*

Nihil aliud agimus cum revocamus nos in memoriam, nisi quodam-
modo, quod reposuimus, querimus. *Ibidem l. 6. de Musica c. 8.*

Memo-

MEMORIA.

71

Memoria dicitur magnum quoddam adjutorium in hujus vitæ negotiosissimis actibus. *Ibidem* c. II.

Memoria nihil aliud est, quam ingressio cogitationum, velut in anima depicta. *S. Basil: de Virgin.*

Dulcis planè memoria, quam amor inducit. *Gillebertus Anglicus Scr. 19. super Cant.*

Nihil prodest vidisse & audisse, nisi commendes memoriæ. *Glossa Interl: super Ezech: c. 10.*

Memoria bona est jucundior animæ, quam oleum corpori. *S. Greg: Nazian: super Eccl: c. 7.*

Homo quamdiu in hac vita est, debet antea acta mala assidue ad memoriam revocare. *Hugo a S. Vict: super Tbren.*

Inter sensum & memoriam hoc interest, sensus est rei cujusq; adinventio, memoria vero rei inventæ recordatio. Ille excogitata reperit, hæc reperta custodit. *S. Isid: Hiss: l. 2. de differ.*

Rerum omnium thesaurus memoria est, ipsa est enim custos rebus inventis, ipsa cogitatis. *Idem l. 1. de Summo bono c. 13.*

Bonorum frequentius, quam malorum habenda est memoria. *Orig: b. 6. in cap: 6 Epist: ad Rom.*

Infelix cor, quod Evangelica tenere mysteria centies perlecta non sufficit, & semel tantum aspectæ mulieris formæ memoriam non amittit. *S. Petrus Dam: l. 7. Epist: 18. ad Guillam Comitissam.*

Memoria non quævis bona est, sed ea sola, quæ rerum bonarum meminit, malarum enim non oblivisci, nocet maximè. *Philo Jud: de Agricult.*

Memoria est thesaurus intentionum sensibilium. *S. Tb: p. I. Summa q. 78 a. 4, in Corp.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Memoria novissimorum ad virtutem stimulus.

1. *Immisit Dominus soporem in Adam, cumq; obdormisset, tulit unam de costis ejus, &c: & edificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem. Gen: 2. Cur Eva de Adæ dormientis costa formata est? Dormiens non aliud significat, quam mortuum. Unde somnus frater mortis, antiquis dictus est. Evæ è contra nomen Matrem viventium denotat.*

Voca:

Vocavit Adam nomen uxoris suæ Eva, eo quod Mater esset cunctorum viventium. Gen: 3. Ex dormientis itaq; quasi de mortui figura, ex ossè arido mortis, mortis simulacro producit Eva Mater inventium, ad intelligentiam nostram, quod ex mortis viva memoria, oriatur corpori alias morituro felix æternitas, & animæ simul vita æterna. *Penziger in Addit. Dom: 15. Pent: Conc: 3.*

II. *Scissisq; vestibus indutus est cilicio.* Gen: 37. v. 34. Mors aliena nos docet vivere. Sepulchrum schola vivendi esto; ubi Jacob filij mortem animo volvit, cilicio se se induit. *Didacus Nissenus 1. die Cinerum, §. 2.*

III. *Dominus autem precedebat eos, ad ostendendam viam per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis, ut Dux esset itineris utroq; tempore.* Exodi 13. Undè hunc favorem promeruit populus Israeliticus? Quoniam ossa sibi demortui Joseph præferre curarunt: *Tulit Moyses ossa Joseph Exodi 13. v. 19.* Ita felix est mortis meditatio, ut qui eam assidue considerat, mereatur Deum vitæ suæ habere Ducem, Directorem, & Governatorem. *Ibidem.*

IV. *Et viderunt Ægyptios mortuos super littus maris.* Exodi 14. v. 31. Cur Deus fecit eos supernatare in conspectu Hebræorum? ut a tanto mortuorum conspectu gressus sic dirigant, nè aberrent. *Bæza t. 2. l. 8. c. 3.*

V. *In die illa sibi illabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminum Ægypti, & api, quæ est in terra Assur, & venient, & requiescent omnes in torrentibus vallium, & cavernis petrarum.* Isai. c. 7. *Musca* symbolum est immunditiæ, *apis* vero vanitatis. Ecce immunditiam, non tantum deserit musca, & apis vanitatem, sed etiam ad strenuos mellis (virtutum inquam) labores convolant, valles humilitatis, cavernas pœnitentiæ inquirunt. Causam motivam indicavit Isaias: *In illa die; Quæ est illa dies?* *Lyranus* hic diem novissimorum intelligit. *Sibilus* novissimæ diei, horrendæ inquam mortis, tremendi judicii, crudelissimi inferni, svavitatis cæli, viva fide perceptus, potens est illos, qui ut muscæ factoribus immunditiarum inhæserunt, de cæno vitiorum ad cavernas pœnitentiæ revocare. &c. *Hénr: Penziger Disc: 42.*

VI. *Succidite illam, ut quid terram occupat.* Luc: 13. v. 7. Audit hoc cultor vineæ, & Domino supplicat: *Domine dimitte illam & hoc anno, usq; dum fodiam circa illam.* *Ibid.* Quale est hoc remedium? Fovea est infernus, hanc foveam, qui sibi vivaciter ob oculos statuit, fructus adferet virtutum. Testis *David Psal: 76.* *Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui, & meditatus sum nocte cum corde meo.* Et fatetur *Psal: 118.* *Converti pedes meos, a vitiis inquam ad virtutes, a peccatis ad pœnitentiam.* *Idem, ibidem.*

VII. *Mulier quid ploras?* Joan: 20. Maria Magdalena videns Christum Dominum a mortuis redivivum gaudere utiq; debuit & consolari? & non plorare? flevit, *Mulier quid ploras?* Ploratus causam indicat textus: *Maria autem stabat ad monumentum foris plorans.* Ibid: v. 11. Sepulchrum quid est aliud, quam mortis repræsentatio, ploratus, fletus quid aliud indicat, quam cordis compunctionem. Maria ad monumentum flet? compungitur. Nempè mortis viva recordatio, etiã in mediis gaudiis, corda hominum movent. *Idem, ibidem.*

VIII. *In quo quis audet, audeo* & ego. *Hebraei sunt?* & ego, *Semen Abrahæ sunt?* & ego, *Ministri Christi sunt?* & ego. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum. 2. Cor: 11. Unde S. Paulo tanta perfectio & virtus? Ex consideratione gloriæ cælestis, quam sibi ab oculis semper statuit: *Propter spem, quæ reposita est vobis in calis,* inquit ad Coloss: c. 1. v. 5.

IX. *Veni mittam te ad eos. Præsto sim.* Gen: 37. v. 13. Joseph virtuosissimus erat, ad Patris mandatum obsequentissimus, idem castissimus, nam maluit mori, quam fœdari: *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum.* Gen: 39. Imo & sobriissimus: *Nec quidquam aliud noverat, nisi panem, quo vesceretur.* Ibid: v. 6. Legis Dei observantissimus, in servitiis fidelissimus, in persecutione patientissimus, erga fratres suos & hostes mansuetissimus. Quæris unde tam perfectus & virtuosus Joseph? Somniavit quondam adhuc puerulus: *Vidi per somnium quasi solem & lunam, & stellas undecem adorare me.* Gen: 37. Adorandum super terram se Joseph aliquando intellexit, hæc gloria & felicitas aliquando consequenda Joseph a vitiis cohibuit, ad virtutes stimulavit, tam perfectum effecit. Gloriam cælestem si quis Christianus vivâ fide cogitat, utiq; spernet hæc caduca, studebit impense virtutibus, per quas illa gloria & felicitas æterna acquiritur. *Penziger ibidem ut supra. Vide infra Mortis memoria.*

EXEMPLA VARIA.

I. **P**ost mortem Jacob timentes fratres Joseph, nè memòr esset injuriæ illatæ, dum eum vendiderunt Ægyptiis, nomine Patris Jacob apud eum institerunt, ut illius oblivisceretur. Quibus auditis, flevit Joseph. Gen: 50. v. 15.

II. Absalon pertæsus exclusionis suæ a facie David, rogavit Joab, ut operaretur, quatenus coram eo posset admitti, addebatq;.

K

mor

mor est iniquitatis meæ, interficiat me. 2 Reg: 14. ver: 32.

III. De Tobia seniore scribitur: *Quoniam memor fuit Domini in toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in conspectu Salmanasar, Regis &c. Tobia* I. ver: 13.

IV. Idem Tobias factus cæcus, & convitia ab uxore sustinens dicebat: *Domine memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis.* C. 3. v. 3. putansq; se brevi moriturum, filio suo commendabat uxorem ipsam suam, Matrem ejus dicens: *Memor esse debes, quæ & quanta pericula passa est propter te in utero suo.* Ibid: c. 4. v. 4.

V. Eliachim Sacerdos filios suos hortabatur ut memores essent victoriarum, quas concessit Dominus de hostibus Moyfi, in ipso confidenti, & ita illis ingerebat animum contra Holofernem. *Judith* 4. v. 13.

VI. Judith ut vacillantes Presbyteros Bethulix contra eundem Holofernem confirmaret, illos hortabatur, ut suadentes populis confidentiam in Deo, eis insinuarent, ut memores essent de tentationibus, quas passi erant antiqui Patres ad probationem, si vere colerent Deum, memoresq; essent præcisæ eorum, quæ passi erant Abraham, Isaac, Jacob, Moyfes &c. *Judith* 8. v. 21.

VII. In Libro Sapientiæ adducuntur iniqui sese invicem ad delicias invitantes, cum dicant: *Nemo memoriam habebit operum nostrorum.* Sap: 2. ver: 4.

VIII. De habitatoribus Pentapoleos a Deo per ignem castigatos notatur, quod eis in testimonium nequitix constat fumigabunda deserta terra, & incerto tempore fructus habentes arbores, & incredibilis animæ memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim prætereuntes, non tantum, in hoc lapsi sunt, ut ignorarent bona, sed & insipientiæ suæ reliquerunt hominibus memoriam, ut in his, quæ peccaverunt, nec latere potuissent. *Sap: 10. v. 7.*

X. Apud Ecclesiasticum fit mentio de vestibus Aaron, in quibus erant gemmæ insculptæ, in memoriam secundum numerum Tribuum Israel, quem elegit Dominus Deus, ab omni vivente offerre sacrificium Deo, incensum & bonum odorum in memoriam placare pro populo suo. *Eccl: 45. ver: 13. & 20.*

X. De Tyro vastanda dicitur per Isaiam, quod post septuaginta annos restituetur, & quod ei dicetur; quasi canticum meretricis, id est illecebrarum, nempè: *Sume cytharam, circui Civitatem meretrix, oblivioni tradita, bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit.* Isaiæ 23. v. 16.

XI. Apud Ezechielem de eo, qui recedens a justitia fecerit iniquitatem,

tatem, dicit Dominus, quod: *in peccato suo morietur, & non erunt in memoria iustitiæ ejus, quas fecit.* Ezech: 3. v. 20.

XII. Simon Machabæus, Judæ Machabæi frater, factus Judæorum Princeps, magnificum exstruxit Parentibus & fratribus sepulchrum in Modin, septem pyramides collocans, & his circumponens columnas magnas, & super columnas arma ad memoriam æternam, & juxta arma naves sculptas, quæ viderentur ab hominibus navigantibus mare. 1. Machab: 13. v. 29.

XIII. Spartiatæ recipientes Judæorum Legatos honorifice, posuerunt exemplum Sermonum eorum in segregatis populi libris, ut esset ad memoriam populo Spartiatarum. 1. Machab: 14. v. 23.

XIV. Compiler Machabæorum describens egregium pro lege Eleazari martyrium, ait: Et iste quidem hoc modo vitâ decessit, non solum juvenibus, sed & universæ Genti memoriam mortis suæ, ad exemplum virtutis & fortitudinis relinquens. 2. Machab: 6. v. 31.

XV. Christus Dominus oblocutiones de Maria Magdalene tollere volens, quæ fiebant a Discipulis obmurmurantibus, quasi unguentum pretiosum sine fructu dilapidasset, illud effundens super caput ipsiusmet Jesu, dixit: *Amen dico vobis, ubicunq; prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto mundo, dicetur, & quod hæc fecit in memoriam ejus.* Math: 26. v. 13.

XVI. Cornelio Centurioni adhuc Ethnico, sed timenti Deum, & eleemosynas facienti, Angelus Domini apparuit dicens: *Orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei, jussitq; Petrum Apostolorum Principem vocari.* Act: 10. v. 4.

XVII. Paulus Apostolus in suis epistolis, dicit se eorum memoriam habere in Orationibus, ad quos scribit: Sic ad Ephes. 1. *Non cessò gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis &c.* Et ad Philip: 13. *Gratias ago Deo in omni memoria vestri semper, in cunctis orationibus meis, cum gaudio deprecationem faciens.* Eodem modo certum facit Timotheum, quod sine intermissione habeat ejus memoriam in orationibus suis, nocte ac die. 2. Tim: 1. v. 3.

XVIII. Pro solemnitate messis lex erat: *Mense septimo, die prima mensis, erit vobis Sabbatum memoriale clangentibus tubis, & vocabitur Sanctum &c.* Levit: 23. v. 24.

XIX. Judith orabat Deum, ut sibi vires darentur ad evertendum Holofernem, & inter cætera dicebat: *Erit hoc memoriale Nominis tui, cum manus faminae dejecerit eum.* Judith 9. v. 15.

XX. Dominus per Moysen præcepit populo suo, ut filij ejus canticum memoriter discerent, dicens ad eos: *Nunc scribite vobis Canticum*

istud, & docete filios Israel, ut memoriter teneant, & ore decantent, & sit mihi carmen pro testimonio inter filios Israel. *Deut. 31. v. 19.*

XXI. Esdras Sacerdos universas Hebræorum doctrinas habuit in memoria. *Joseph l. 1. c. 5. Antiqu. Judaic.*

XXII. Franciscus Petrarcha jactanti se habere memoriam diversarum rerum? respondit: Neminem laboris ac periculi meminisse juvat, nisi quietum, aut securum. Paupertatem latè meminit, sed dives, morbum, sed incolumis, sed liber carcerem, sed solutus vincula, sed reversus exilium, sola ignominiae memoria in mediis licet honoribus tristis est. *Dialog. 8.*

XXIII. Excellenti memoria pollebant *Mitridates Rex*, viginti duarum Gentium Rex cuiq; lingua sua jura dixit, & singulos sine interprete allocutus est. *Cyrus Rex* Persarum in numerosissimo exercitu omnium militum nomina tenuit. *Cyneas Thessalus* legatus missus a Pyrrho ad pacem a Romanis petendam, totam Urbanam plebem senatui circumfusa nominatim salutavit. *Muretus* scribit se hominem novisse, qui 33. vocabulorum ordine recto & inverso recitaret. Puer quidam omnem scripturam rythmice memoriâ tenebat. *Adrianus* Imperator eodem tempore scribebat, audiebat, dictabat, confabulabatur. *Julius Cæsar* quaternas simul dictabat epistolas &c. *P. Lockner tit. homo.*

XXIV. Problemata varia de memoria: 1mo, Cur integræ quædam nationes memoriâ parum valent ut Thraces? R. Id a cæli natura & siderum provenire, quæ qualitates memoriæ aduersas imprimunt. Unde & Thebanos ingenio pingvi, Athenienses perspicaci & acuto fuisse refert Cicero lib: de Div: quia Thebis crassus aer, Athenis rarus & subtilis contigit. 2do. Cur Juvenes melioris sunt memoriæ? quam pueri & senes? R. Quia senes nimia siccitate, pueri vero nimia humiditate abundant. Juvenes vero utramq; qualitatem valdè temperatam habent. Unde tenacius conservant species, quam pueri, & facilius imprimunt, quam Senes. 3tio. Cur bruta quædam, ut canes, æqui, melius recordantur iterum, diverticulorum, & aliorum locorum, quæ semel adierint, quam homines? R. Quia bruta dum iter peragunt, aliis rebus sensus internos non distrahunt, sed toti in ijs rebus, quas intuentur percipiendis occupantur, unde vivaciores species memoriæ imprimunt. Idem dic de hominibus agrestibus. 4to. Cur ebrij, irati, & timore perterriti, difficulter recordantur eorum, quæ ipsis dum ita affecti erant, acciderunt? R. Quia vehementes motus vaporum, & agitatio spirituum, quæ hos affectus sequitur, imaginum impressionem sequitur. Timore vero exterritis

is memoria deficit, quia spiritibus ad cor confugientibus, partes cerebri, in quibus memoriæ efficacia est inrigidantur, & condensantur, ut adeo rerum species difficulter appareant, imo quandoq; si nimius timor sit, omnino aboleantur &c.

Plura apud P. Lochner p. 2. tit. 67.

TITULUS XII. MENDICITAS, MENDICUS.

Mendici vocantur, qui ostiatim victui necessaria quærunt. *Hugo a S. Viſt. l. 3. Clau. ani. c. 10.*

Mendicitas vero est paupertas, qua pauperes, improbos se exhibent divitibus, pro elemosynis obtinendis. *Ita Hugo Card. super Math. c. 5.*

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Omnino indigens, & mendicus non erit inter vos. *Deut. 15. 4.*
Ego mendicus sum, & pauper, Dominus sollicitus est mei. *Ait David Psal. 39. 18.*

Satiavit animam inopem, & animam esurientem satiavit bonis, sedentes in tenebris, & umbra mortis, vincit mendicitate, & ferro. *Psal. 106. 10.*

Nutantes transferantur Filij ejus, & mendicent, & ejiciantur de habitationibus suis. *Psal. 108. 10.*

Fiant nati ejus in interitum, in generatione una deleatur Nomen ejus, pro eo quod non est recordatus facere misericordiam, & persecutus est hominem inopem, & mendicum. *Ibid. v. 13. & sequ.*

Parum dormies, modicum dormitabis, pauxillum manum conferes, ut quiescas, & veniet tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus. *Prov. 24. 33.*

Neq; infirmo, neq; infirmanti aliquid impertiunt. *Baruch. 6. 27.*

Erat quidam Mendicus Nomine Lazarus, qui jacebat ad januam (divitis) ulceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis, & nemo illi dabat. *Luce 16. 20.*

Factum est, ut moreretur mendicus & portaretur ab Angelis infirmum Abrahamæ. Mortuus est autem & dives, & sepultus est in inferno. *Ibidem v. 32.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Mendicare exercitium est humilitatis. *S. Antoninus p. 3. tit. 16. c. 6.*
 Mendicare competit Religiosis ut Christum imitentur, qui dicit: Ego autem mendicus sum. *Ibidem.*

Eleemosyna datur ad supplendam necessitatem non ad pascendam pigritiam. *S. Augustinus de oper. Monach: c. 46.*

Quid est mendicare? nisi hominum misericordiâ vivere. *Idem Expof. 2. super Psal: 108.*

Perfecta est misericordia, ut ante occurratur esurientibus, quam roget mendicus. *Idem hom: 39. ex Quinqu.*

Jesus cum esset Annorum 12. quasi unus è turba Pauperum stipem per ostia mendicabat. *S. Bernard: hom: infra Octav: Epiph: Dom.*

Inter omnium petitionum genera verecundissima est mendicita. *S. Bonav: seper Regulam Fratrum Minorum cap: 6.*

Fædum est interius divitum instar affluere, & exterius more pauperum mendicare. *Idem Epist: ad quendam Provinciale.*

Majoris est perfectionis in Religione mendicare, quam divitias proprias in mundo erogare. *Dionysius Cart: super Act: Apost: c. 20.*

Mendicus divitem, a quo Eleemosynam efflagitat, abundantioribus afficit thesauris, & occulte subministrat fænoris, & lucri occasionem. *S. Franc: Assis: in suis Opusc.*

Nolo dimittere Regalem meam dignitatem, ire scilicet pro Eleemosyna ostiatim. *Idem Aphor: 14.*

Mendicus fuit Christus, quærens ab aliis necessaria, & non tantum mendicus, sed & pauper. *Hugo Card: super Psal: 39.*

Multi sunt Mendici, qui pauperes non sunt, sed mendicando divitias congregant. *Idem, ibidem.*

Multi sunt pauperes, qui mendicare erubescunt, & hi non sunt pauperes spiritu, sed re tantum; In Christo autem, & suis imitatoribus, nec paupertas a mendicita, nec mendicita a paupertate recedit. *Ibidem.*

Sunt qui palam poscere ea, quibus indigent erubescunt, malunt, miseria tacitæ egestatis affligi, quam publica petitione confundi. *S. Leo Ser: 4. de collectis.*

Non modo Religiosis, sed omnibus ad humilitatis assumptionem, & exemplum, & communem utilitatem mendicare licet, non autem ad
 otium

otium fovendum, vel ad lucri cupiditatem. *S. Thomas 2. 2. q. 187. arg: in Contr.*

ADDE: Nulla res carius constat, quam quæ precibus emptæ est. *Seneca.*

EXEMPLA VARIA.

I. **S.** Catharina Senensi orante quandoq; Senis in Ecclesia Patrum Dominicanorum quidam Mendicus ab ea petiit opem. Illa cum nihil haberet apud se, rogavit, ut expectaret, donec esset reversa domum. At illo dicente se tantum expectare non posse, S. Virgo ejus non ferens afflictionem, enixe cogitare cepit, quidnam ei dare posset. Mox succurrit ei apud se habere Crucem parvam argenteam, eam igitur pauperi hilariter dedit. Nocte proxima Christus Virgini oranti apparuit, eamq; Crucem ostendit multis gemmis egregie ornatam, promisitq; ei, se in die Judicij, eam coram tota Angelorum, & hominum frequentia ostensurum. *In vita S. Cath.*

II. Drepani quædam Mulier vidua cum parvulo Filio ad extremam devenerat paupertatem. Dum autem semel ambo in Ecclesia essent, panem lachrymis, & fletibus quærebat puer a Matre. Tum illa panem, quem daret, non habens dixit Filio: Pete ab illo panem, manuq; Crucifixi imaginem demonstravit. Accessit puer ad Imaginem, sanctaq; simplicitate panem petiit. Tum ecce mirum! Imago Crucifixi manum è Cruce retraxit pulcherrimumq; panem petenti dedit, quem ille statim ad Matrem retulit. Hoc prodigio divulgato universus populus ad Ecclesiam cucurrit, manumq; Crucifixi a Cruce refixam vidit, tamq; immensam Dei liberalitatem in illos pauperes admirantes, publicis expensis eos alere usq; ad mortem illorum statuerunt. *Michael Cicogna in libello de Medit. Pass: Chr.*

III. Fuit quidam homo dives, cæteroq; bonus, sed adeo tenax, ut ne mendicantium quidam voces audire posset, unde remotius ab ædium janua statuit sibi domicilium, ubi nullos pauperum clamores audiret. Qui cum esset mortuus & exequiis in templo solitis cohonestatus, quoties Sacerdos ad populum se vertens dicebat: *Dominus vobiscum*, toties Imago Crucifixi visa est manus suas clavis eximere, & immixtis in aures digitis eas obturare. Quo portento obstupesciti omnes inquisitione facta deprehenderunt defunctum illum modo prædicto Pauperibus aures quoq; suas

suas olim obturare solitum; atq; ita merito a Deo non auditas preces esse, quæ pro eo fundebantur. *Matthias Faber.*

IV. In China hic modus observatus mendicandi: Duo in se ex adverso ruentes Mendici ita capita collidunt, ut spectatoribus horrorem incutiant, & istam collisionem toties solent repetere, dum stipem accipiant. Si nulla detur, non desistunt se arietare mutuo, etsi demum mortui humi cadant. Quod sæpe contingit. *Lochner tom: 4.*

V. Mulier quædam poma attulit S. Birgittæ, simul autem accedebant leprosi stipem ab ea emedicantes, iussit ergo poma illa dari miseris. At Mulier id audiens, poma ad se retraxit, dicens: Non Leprosis hæc mala attuli, sed tibi, & Virginibus tuis. Displicuit id Sanctæ Virgini, aitq; ad illam. Non recte agis, dum hoc misericordiæ officium impedis. Itaq; Arbores tuas noveris æterna sterilitate damnatas. Abiit Mulier, & ecce hortum suum, quem pomis plenum reliquerat, vacuum invenit, & deinceps perpetuo sensit sterile. *Joan: Euseb: l. i. mirac: nat: c. 67.*

VI. Quadam die venit ad S. Paulinum qui stipem peteret, qui dixit Uxori: Vade, & da ei quod habet necessarium. Quæ respondit: Non est nobis amplius, quam unus panis. Cui ille. Vade inquit porrige eum, Dominus enim dabit nobis victum. Sed illa quasi strenua servare cupiens ne aliquid deesset, porrigere noluit. Interea advenerunt quidam dicentes missos se a Dominis suis, ut illi annonæ ac vini deferrent speciem, sed per hoc se moratos, quod orta tempestas unam eis cum tritico abstulerit navim. Tunc vir Deiconversus ad Mulierem ait: Intellige nunc, pauperi te unum panem fuisse suffuratam, & ideo hanc navem esse merisam. *S. Greg: Turon: de gloria Confess: cap: 107.*

VII. Senanus Christi servus in via ad suos pergens, & sibi laborans, accessit ad cujusdam Principis Viri arcem, in qua convivium Domino, tunc absenti parabatur & haustum divinæ retributionis intentu mendicabat. Sed mali servi renuunt. Sic famulus Christi siti & fame laborans cogitur discedere. Dum Princeps venit, mensæ sternuntur, cibi apponuntur, qui omnes reperiuntur putridi, & fatidi, & potus ut aqua cloacæ fatens. Princeps miraculo commotus, petit: An eo die aliqui ad venæ vel hospites accesserint? quid egerint? quomodo tractati? Servi enarrant rem ut contigit, & quomodo uni Mendico peregrino haustum negaverint: Princeps jubet hunc undiq; exquiri, & inventum ad se reduci. Qui reductus, & a bono Principe rogatus mensam, & apposita benedixit, & illico cibi, & potus resumunt suum pristinum saporem, adstantibus mirâ Dei bonitatem, & erga suos servos dignationem magnificantibus. *Colganus in vita S. Senani.*

TITULUS XII. MENDACIUM.

Mendacium est vitium oppositum veritati. Cum nempe aliquid dicitur aliter, quam animo sentitur. S. Augustinus lib. de Mendacio, inter mentientem & mendacem hanc ponit differentiam, quod mentiens est etiam ille, qui invitatus mentitur, mendax vero amat mentiri.

Mendacium aliud est *focosum*, quot fit sola mentiendi libidine, vel cupiditate placendi aliis. *Officiosum* aliud, quod nulli obest, sed tamen alicui prodest, vel ad vitam, vel ad aliud bonum servandum, vel malum arcendum. *Pernitiosum* aliud, quod nulli prodest, & alicui obest, vel contra fidem, aut bonos mores comprehenditur.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Mendacium fugies. *Exodi* 23. v. 7.

Non mentiemini, nec decipiet unusquisq; proximum suum. *Levit* 19. v. 4.

Fabricatores mendacij, & cultores perversorum dogmatum. *Iob* 13. 4.

Numquid Deus indiget vestro mendacio. ut pro eo loquamini dolos? *Ibidem ver: 7.*

Non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua meditabitur mendacium. *Ibidem* 27. v. 4.

Vere absq; mendacio sermones mei. *Ibidem* 36. v. 4.

Filij hominum, ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium. *Psal: 4. v. 3.*

Perdes omnes, qui loquuntur mendacium. *Psal: 5. v. 7.*

Labia dolosa in corde & corde locuti sunt. *Psal: 11.*

Diminutæ sunt veritates a filiis hominum, vana locuti sunt unusquisq; ad proximum suum. *Psal. 11. v. 1.*

In circuitu impij ambulant. *Psal: 1. v. 9.*

Abominatio Domini est omnis illusor. *Prover: 3.*

Qui nititur mendaciis, hic pascet ventos. *Prov: 10. v. 4.*

Abscondunt odium labia mendacia. *Ibidem v. 18.*

Abominatio est Domini labia mendacia. *Prov. 12. v. 22.*

Qui quod novit loquitur, iudex justitiæ est, qui autem mentitur, testis est fraudulentus. *Ibidem v. 17.*

Verbum mendax iustus detestabitur. *Prov: 13. v. 5.*

Profert mendacia versipellis. *Prov: 14. v. 25.*

Testis fidelis non mentietur, profert autem mendacium dolosus testis *Prov: 14. v. 5.*

Fallax obtemperat labiis mendacibus. *Ibid: 17. v. 4.*

Non decent stultum verba composita, nec Principem labium mentiens. *Ibidem v. 7.*

Qui mendacium loquitur non effugiet. *Prov: 19. v. 5.*

Qui loquitur mendacia peribit. *Ibidem v. 9.*

Melior est pauper, quam vir mendax. *Ibidem v. 22.*

Suavis est homini panis mendacij, & postea implebitur os ejus calculo. *Ibidem c. 29. v. 17.*

Princeps, qui libenter audit verba mendacij, omnes ministros habet impios. *Ibidem v. 12.*

Duo rogavi te, ne deneges mihi: vanitatem & verba mendacia longe fac a me. *Ibidem c. 30. v. 7.*

Os quod mentitur, occidit animam suam. *Sap. 1. v. 11.*

Spiritus Sanctus disciplinæ effugiet fictum. *Sap: 1. v. 5.*

Væ duplici corde, & labiis scelestis. *Eccli 2. v. 14.*

Noli arare mendacium adversus fratrem tuum, neq; in amicum facias. *Eccli 7. v. 13.*

Noli velle mentiri omne mendacium, assiduitas enim illius non est bona. *Ibidem v. 14.*

Opprobrium nequam in homine mendacium. *Eccli 20. v. 26.*

Potior fur, quam assiduitas viri mendacis, perditionem autem ambo hæreditabunt. *Ibidem v. 27.*

Mores hominum, mendacium sine honore. *Ibidem v. 28.*

Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventum, sic & qui attendit ad mendacia. *Ibidem 34. v. 2.*

Ab immundo, quid mundabitur, & a mendace quid verum dicetur. *Ibidem ver. 4.*

Fauces contingunt cibum feræ, & cor sensatum verba mendacia. *Ib: cap. 36. v. 21.*

Liberaisti corpus meum a labiis operantium mendacium. *Ib: 51. v. 3.*

Posuimus mendacium spem nostram, & mendacio protecti sumus. *Isaia 28. v. 15.*

Extenderunt linguam suam quasi arcum mendaciꝝ & non veritatis.

Ierem: 2. v. 3.

Non est veritas in terra, maledictum & mendacium inundaverunt.

Osee 4.

Vos ex Patre diabolo estis; cum loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est & Pater ejus. *Ioan: 8. v. 44.*

Quare posuisti in corde tuo hanc rem? non es mentitus hominibus, sed Deo. *Act: 5. v. 4.*

Commutaverunt veritatem Dei in mendacium. *Rom: 1. v. 25.*

Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi scit, quod non mentior. 2.

Cor: 11. v. 31.

Nolite mentiri invicem. *Ad Coloss: 3. v. 9.* Impossibile est mentiri.

Hebr: 6. v. 18.

Deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisq; cum proximo suo. *Ephes. 4. v. 25.*

Omne mendacium, ex veritate non est. 1. *Ioan: 2. v. 21.*

In ore eorum non est inventum mendacium. *Apoc: 14. v. 5.*

Omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. *Apoc: 21. v. 8.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Regula justitiæ manifesta est, quod a vero declinare non deceat virum bonum, nec doli annectere quidquam fraudisve componere. *S. Ambr. l. 3. Offic: cap. 11.*

Mendacium gravissimum est, cum mentimur ea, quæ promissimus. *Idem super Apoc: c. 14.*

Mendaces faciunt, ut vera dicentibus non credatur. *S. Anton: p. 2. de Mend: cap. 1.*

Abolita est veritas, & mendacium in terris prævaluit. *S. Anton: Abbr: ser: de Vanit: mundi.*

Verbis uti ad fallaciam, non ad quod instituta sunt, peccatum est. *S. August: in Enchirid. cap. 22.*

Dæmon mendacium genuit, quod a nemine audivit. *Id: in Ioan: c. 24.*

Non ideo nullum mendacium putandum est, quia alicui possumus prodesse mentiendo. *Idem in Enchirid.*

Non solum in falsis verbis, sed etiam in simulatis operibus est men-

dacium. Mendacium nempe est se Christianum dicere, & opera Christi non facere. *Ibidem.*

Nemo mentiens judicandus est, qui dicit falsum, quod putat verum; quoniam quantum in ipso est, non fallit ipse, sed fallitur. *Ibidem c. 18.*

Non semper occultare veritatem est mendacium; quamvis enim omnis qui mentitur velit celare, quod verum est, non tamen omnis qui vult, quod verum est celare, mentitur. *Idem contra mend: c. 10.*

Quisquis dicit pro periclitantis hominis salute temporali, vel vita esse mentiendum, nimis ille exorbitat ab itinere æternæ salutis & vitæ. *Idem contra mendac: c. 19.*

Duo sunt genera mendaciorum, in quibus non magna culpa est, sed tamen non sunt sine culpa, cum aut jocamur, aut ut proximis prosumus, mentimur. *Idem super Psal. 5. v. 6.*

Diabolus primus est mentitus, & a quo peccatum, ab illo cæpit esse mendacium. *Idem l. 4. de Civit: Dei c. 3.*

Joci nunquam sunt putanda mendacia, habent enim evidentissimam ex pronuntiatione, atq; ex ipso jactantis affectu significationem animi nequaquam fallentis, etsi non vera enuntiantis. *Idem de Mend: c. 2.*

Qui timendo mori mentitur, moritur antequam moriatur, qui ideo mentiebatur ut viveret. Mentiri vis ne moriaris, & mentiris & ræeris, & cum vitas unam mortem, quam differre poteris, auferre non poteris, incidis in duas, ut prius in anima, & postea in corpore moriaris. *Idem super Psal: 30.*

Mendacium negotiatorum est sigillum Antichristi. *S. Bernar: Sen: ser. 3. Fer: sta Dom: 4. Quadr.*

Rerum omnium potentissima est veritas, & extrema malitiæ linea mendacium. *S. Basil: in Proem: de Sp. S.*

Nonnunquam pejus est mendacium meditari, quam loqui. Nam loqui plerumq; precipitationis est, meditari vero studiosæ pravitatis. *S. Greg. M. l. 18. Moral: c. 4.*

Concessum est diabolo interdum veritatem dicere, ut mendacium suū rara veritate commendet. *S. Ioan: Clim: gr. 12.*

Mentiri servile vitium est. *Ioan: Trith: in c. 4. Reg. S. Bened.*

Sæpè vera promittit, qui falsa dicturus est, ut cum primum acquirat fidem, ad reliqua mendacia audientes credulos faciat. *S. Isid: Hist: l. 2. de Summo Bono c. 30.*

Esto in verbo verax, neminem mentiundo fallas, neminem mentiundo in errorem inducas, neminem mendacio fallente decipias. *Idem l. 2. de Synon: cap. 10.*

Menda-

Mendacium est primum ordinarie peccatum actuale, quod pueri committunt: *Robertus super Psal-57.*

Quam multi hodie sunt, quos magis puderet in oratione fecisse barbarissimum, contra regulam Prisciliani, quam protulisse mendacium in sermone suo contra regulam Christi. *Richardus a S. Vict: l. qui dicitur Beniamin minor cap. 42.*

Cum dæmon vellet mendacium proferre in paradiso, non induit speciem creaturæ rationalis, sed bestię homini inimicę, scilicet serpentis; quia mendacium est virus, quod vitam spiritualem extinguit. *Stella de Contem: mundi p. 2. c. 58.*

Dæmon quando mentitus fuit, erubuit in sua persona, & quasi facie ad faciem mendacium proferre, & ita imaginem serpentis sibi assumpsit: tu vero sine pudore mentiris? *Idem in Luc: 3.*

ARGUMENTUM MORALE.

Mortalium omnium, interest odisse mendacium.

Ratio 1ma. Quia mendacium & doli efficiunt, ut gratiam Dei & amicitiam amittamus, peccatis, quę per eadem committimus.

Ratio 2da. Quia mendacia efficiunt, ut amittamus estimationem Nominis, famam & hominum amorem, quibus inter naturalia bona, nulla pretiosa magis habentur.

Ratio 3^{ia}. Quia mendacia efficiunt, ut amittamus pacem & quietem propter metum, ne prava consilia nostra aperiantur, & propter dolorem quo afficimur, cum re ipsa aperiantur.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Mendacium plebeij animi indicium, ingenuus quisq; etsi alia admiserit vitia, hoc tamen animitus detrectat.

I. *Scit Deus, quod in quacunq; die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dij.* Gen: 3. v. 5. Dæmon non columbę specie, non Angeli formā mulierem alloquitur. sed serpentis formā mendacium procudit. Nam mendacium obscuris agnatum, ubi ingenuis ignotum. *Naxera in Jos: c. 7. § 46.*

II. *Tollens mulier viros abscondit, & ait: fateor, venerunt ad me, sed nesciebam unde essent.* Josue 2. v. 4. Achan a Josue de crimine interrogatus, rem totam confessus est; *Vere ego peccavi Domino Israel.* Josue 7. v. 20. Rachab mentita est, non Achan, quid mirum? quandoquidem iste Nobilis, illa moribus & genere obscura. Reliqui vitiorum furores a nobilibus non longe absunt, verum fictio ignobilium est vitium. *Naxera in Ios. 7. § 64.*

III. *Semen Chanaan & non Iuda! species decepit te, recte mentitus es & tu in caput tuum.* Dan: 13. v. 56. 59. Nescio cur Nobiles Daniel non appelleret, quos lasciviæ novit addictos? Nam vitium hoc in Nobilibus præcæteris viget. Cur ergo non Iuda, sed Chanaan filios vocat? quia Judæ tribus Nobilis, & regni sceptris insignis. Chanaan natus ad servorum servitium dicente avo. Gen: 9. v. 25. *Maledictus Chanaan Servus servorum erit fratribus suis.* Daniel ergo, quos mendaces reperit, nobiles negat, obscura ortos origine affirmat, quasi mendacium nisi in servorum servis nequiverit reperiri. *Idem ibidem.*

IV. *Non decet Principem labium mentiens.* Prov: 17. v. 7. Ignavi obscuriq; pectoris est fallacia, generosus quisq; etsi alia peccata non detrectet, animitus mendacium fugiet, ante vitam ponet, quam se mendacio contaminaverit servili. *Idem ibidem.*

V. *Tollite me, & mittite in mare.* Jonæ 4. v. 12. Everfionem jubetur proclamare Jonas, noscit minime futuram ruinam, & mendax timet haberi. Sicq; mendacium nobilis averfatur Propheta; ut elegerit reddi naufragus, fugax agnosci, quam haberi mendax. Nobiles etsi alia non oderint crimina, plebeium averfantur mendacium. *Ibidem.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Semel mentitus, etsi pluries post vera dicat, non ei creditur

Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia & bestias terra. Gen: 3. v. 14. Si justissimus & prudentissimus Deus Adam Evamq; sciscitatur, ne inauditos & indefensos condemnet, cur non interrogat, sed damnat serpentem? Quia serpens semel mentitus, fraudis minister, mendacij Pater, fallaciæ instrumentum, falsa semel dixit, jam ergo indignus est, ut ejus responsa audiantur. Nam juxta Tertull. in Apolog. c. 7. *Plurimum mendax, neq; cum aliquid veri affert, sine mendacij vitio est.*

II. *Anima nostra sit pro vobis in mortem. Si tamen non prodideris nos.*

Jos. 2. v. 14. Rahab Regios ministros, quos celaverat incolumes dimit-
tens, rogat eos ut salutem sibi suæq; Familiæ procurent, & illi ejus fidem
suspectam habent: *Si tamen non prodideris nos.* Et quæ timoris causa?
cum tot documenta fidei? nempe quam in suam utilitatem semel menti-
tam experti, in sui detrimentum fallacem suspicantur. Quia satellites ex-
ploratoribus infensos fefellerat, hospitesq; mentita celaverat, suspicantur
fallacem & mendacium ad credibilitatem reliquis verbis fidem abstulit.
Naxera hic.

III. *Præcepit itaq; (Gezi) ut vocaret eam, quæ cum vocata fuisset, &*
stetisset ante ostium, dixit ad eam: In tempore isto, & in hac eadem hora, si
vita comes fuerit habebis in utero filium. 4. Reg: 4. v. 16. Cur ad hæc
promittenda Sunamitidi Elisæus Propheta Gezi ministro non est usus?
sed accersitæ ipse promiserit? Respondet Abulensis q. 23. *Si solus Gezi di-*
ceret hoc mulieri, non crederet, & forte mulier putaret, quod Elisæus hoc
non dixerit. Verum cur veritati a Gezi relatæ mulier fidem non adhibe-
at? Quia Gezi aliquando Prophætæ nomine mendacia confinxit. Nam
cum Naaman Patriam repeteret, velox eucurrit, & Elisæum talentum
argenti & mutatorias vestes egrégie mentitus est: *Dominus meus misit me*
ad te dicens: modo venerunt ad me duo adolescentes de monte Ephraim ex fi-
liis Prophetarum, da eis talentum. 4. Reg: 5. v. 22. Qui ergo fidem men-
dacio semel deturpavit, quantumvis vera deinceps proferat, verax non
habebit. *Ibidem.*

IV. *Quid nobis & tibi Fili Dei venisti ante tempus torquere nos?* Matth:
8. v. 29. S. Chrysologus ser. 17. putat dæmonem Christum Dei vocasse
Filium, ut Dei Filium fraudulentus negaret *Fatetur Filium, sed ne Deus*
intelligatur solita arte contendit. Nempe ante tempus venisse Christum egre-
gie mentitur, & veritatem dolose subnequit, ut de mendacio prorsus ava-
cuet fidem de Christi Deitate.

V. *Visa sunt ante illos sicut deliramenta verba ista, & non crediderunt*
eis. Luc: 24. v. 11. Quod Apostoli resurrexisse Dominum mulieribus
nuntiantibus aut non crediderint, aut deliramenta putaverint? graviter
nemo arguat. Nam mulier fraudis olim & mendacij fuit artifex, muli-
er fefellit Adamum, sicq; fæminam mendacium suspectam reddidit, ut il-
lis resurrectionem etiam nuntiantibus, non tam perfidiam, quam peri-
tiam S. Chrysologus ser. 79. reputet dicens: *Adam novus cito cecidit, cū*
cito credidit, & dum facile dat aures ad mulieris auditum, se suosq; posteros
peffimo addixit inimico. At veteranus Petrus fæminam non facile audit, fæ-
minis nuntiantibus tarde credit. Nempe qui semel fallit, omnem sibi fidem
negari meruit. *Ibidem.*

EXEM-

EXEMPLA VARIA.

I. **P**rimum mendacium protulit serpens, alterum mulier, de quibus S. Antiochus hom: 66. Sic ait: In principio mundi concertasse videntur mulier & diabolus, uter in mentiando magis excederet? Diabolus tantum duo mendacia excogitavit, alioquin astutissimus, scilicet: *Nequaquam moriemini*. Et: *Eritis sicut Dij*. Eva tria effutivit: *unum*. *Præcepit nobis Deus*, cum soli Adamo præceperat Deus nondum formata Eva. *2dum*. *Dixerat Deus: Ne comedas*; At illa: *præcepit nobis ne tangeremus*. *3tium*. *Ne forte moriamur*. Dicit illa conditionaliter, ubi Deus absolute locutus. Ita ille.

II. Sara timore perterrita a risu se mendaciter excusavit dicens: *Non risi*. Gen: 18. Ob quod tamen mendacium licet leviusculum severe reprehensa.

III. Obstetrices Ægyptiæ officiosum mendacium dixerunt Pharaoni, ex comiseratione filios Hebræorum jugulare nolentes, quod mendacium habuit quidem remunerationem temporalem, sed non æternam. *Exodi* 1.

IV. Sedens & flens dixit populus in deserto: *Recordamur piscium, quos comedebamus in ægypto gratis*. Numer. 11. cum tamen nimis care emebant ea, quæ in Ægypto habeant.

V. Samuel facto suo docuit: quod quamvis mendacium nunquam dicere liceat, licet tamen imo & expediat quandoq; veritatem tacere. Nam 1. Reg. 16. dixit: *Ad immolandum Domino veni*, Cum tamen ad aliud principaliter venerat, sed quia nihilominus & hoc facere proponebat.

VI. *Dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium Prophetarum*, ut deciperetur Achab Rex Israël, & sic ad pugnam procederet contra Syros, in qua occisus est. 3. Reg. 22. v. 23.

VII. Judith per verba, quæ dixit Holoferni, decepit eum, licet excusaretur per intentionem quam habuit. *Judith* 11. & 12.

VIII. Perniciosum & detestabile mendacium dixerunt duo senes Presbyteri adversus Susannam, quam tamen ex constantissima castitate commendare debebant. *Dan.* 13.

IX. Simon suscepto Principatu pro Fratre Jonatha, misit petitam a triphone pecuniam ad ejus redemptionem. Triphon autem acceptâ pecuniâ licet promississet remittere Jonathan, si hoc faceret ei, egregie mentitus; nam & argentum retinuit, & Patrem cum filijs occidit 1. *Machab* 13.

X. Judæi præcipuè Scribæ & Pharifæi, non semel mentiti sunt contra Dominum Jesum Ghriftum, dicentes eum esse: Peccatorem, Potatorem, Mendacem, Voracem, prohibentem dari tributa Cæsari, Gentis subversorem, turbæ seductorem, dæmoniacum, blasphemum &c: *Matth: II. Lucæ 23. Ioan: 8. &c.*

XI. Idem Judæi nequissimum excogitarunt mendacium, quando corruerunt Custodes Dominici sepulchri, ut dicerent: quod Discipuli noctu furati erant Corpus Domini. *Matth: 28.*

XII. Ananias & uxor ejus Saphira mentiti sunt Petro de pretio agri venditi, quod mendacium fuit, per Petrum gravissimè vindictum, cum uterq; subita morte percussus ante pedes Petri interiit. *Actor: 5.*

XIII. Fratres Josephi Patrem decipere volentes plura mendaciâ excogitarunt: Mendacium namq; erat, quod vestem invenissent Josephi, siquidem ipsi eâ fratrem privarunt. Asserebant se chlamidem reperisse sanguine madidam, & ipsimet eam in sanguine hædi, quem occiderant tinxerunt. Insuper vestem obtulerunt Patri veluti dubiam & incertam: *Vide utrum tunica filij tui sit, an non?* & nihilominus eam ipsissimam Josephi esse non ignorabant. Subjecerunt: Fera pessima devoravit Joseph, & nihilominus nulla eum offenderat aut lacerarat fera alia, quam odium & invidia fraterna. *Gen: 37.*

XIV. S. Job dicebat: Donec superest habitus in me, & spiritus Dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. *Job c. 27.*

XV. S. Joannes in ultima sua epistola dicere ausus est: Majorem horum non habeo gratiam, (vel ut alij legunt: majus gaudium) quam ut audiam Filios meos in veritate ambulare. *Joan: Epist: 3. v. 4.*

XVI. S. Anselmus Episcopus Cantuariensis omnibus Christianis aliquid asserentibus facile credebat, putans eos mentiri non posse. Cumq; ob hanc facilem credulitatem a Domesticis moneretur, dicebat: Numquid non Christiani sunt, quomodo ergo mentiri possunt? *In vita ejus 2 April.*

XVII. Apud veteres Francos & Svevos, cogebantur mendaces impudentiæ symbolum canem in humeros sublatum circumferre. *Drexel: cap: 3. §. 4.*

XVIII. Artaxerxes militum quendam mendacem cum deprehendisset, linguam illius tribus clavis perfodi jussit. *P. Faber Conc: 5. Dom: 7. post Pent.*

XIX. S. Augustinus de seipso fatetur: Horum ego morum puer in limine jacebam miser, fallebam innumerabilibus mendaciis & Padagogum,

gum, & Parentes, & Magistros amore ludendi, studio spectandi nugatoria, & imitandi ludicram inquietudinem. *S. Aug. l. i. Confess. c. 19.*

XX. Augustus Imperator cum Ægyptiū Sacerdotem Epaminondam captum in triumphum duxisset, audissetq; virum illum nunquam alicujus mendacij fuisse deprehensum, libertate illum donavit, & magnis decoravit muneribus. Contra Pamphilum quendam Romæ mortuum hominem totum ex mendaciis compositum, qui nunquam vera dixisse perhibebatur, Claudius Imperator iussit canibus & avibus objici insepultum, ædes quoq; ejus dirui, bona fisco addici, uxorem & liberos procul deportari. *Spartianus.*

XXI. S. Anthimus Nicomediensis Episcopus, cum satellites se ad necem quærentes hospitio excepisset, illiq; tanta humanitate permoti, promitterent se dicturos Imperatori, quod ipsum reperire non potuerint, noluit hoc permittere asserens: Fas non esse Christiano pro vita cujuscunque mentiri, itaq; ultro se illis jungens Imperatori stitit. *Surius 27. April.*

XXII. Cosroes Persarum Rex Gentilis, cum Apameam obsideret, interrogavit Urbis ejus Episcopum Thomam: An se in urbe videre cuperet? respondit ei Episcopus: Nequâquam se id desiderare, sed potius contrarium. Miratus Rex candorem ejus, ex amore complexus est eum. *Evagrius l. 4. hist. Eccl.*

XXIII. Gesta Romanorum narrant, maritum quendam volentem experiri fidem uxoris, eidem sub sigillo narravisse, sibi post diuturnos ventris dolores, nocte præterita corvum evolasse. Quod illa statim vicinæ delegens, duos Corvos fuisse asserit, quæ alteri iterum narrans, tres fuisse asserit, sicq; ulterius, donec fama increvit virum illum integrum in ventre corvorum nidum educasse, & jam decem evolasse. *Faber Conc. 5. Dom. 8. post Pent.*

XXIV. S. Joannes Chrysostomus ex eo tempore, quô Christianorum ritu ablatus est, nunquam juravit, nec alium jurare compulit; nulli unquam maledixit, nunquam mentitus est. *Mosetius cap. 191.*

XXV. Mercatores duo Colonienfes, mendaciis ad vendendas merces suas uti soliti; postquam svasu Confessarij ab ejusmodi malo abstinere se cæperunt, effecerunt, ut plures ad eos emptores confluerent, quam prius soliti fuerunt. *Cæsarius l. 3. mir. c. 33.*

XXVI. Mendici duo, quia convenerant ut alter mortuum se simularet, alter a S. Epiphanio stipem pro sepultura peteret; sic Deo permittente puniti sunt, ut qui mortuū se simularet, vere mortuus repertus sit. *Drexel. in Phact.*

XXVII. Puer quidam novennis, cum sibi mandate a Patre in re quam exequi oblitus fuisset, & ob hanc rem fletet, domestici intellectâ causâ fletûs, ei mendacium obtradebant, quô se irato Patri purgaret, alias ipsum cæsum iri, si veritatem diceret, ad hæc respondit puer: Præstat cædi, quam mentiri, faciat Pater quod volet, se neq; si moriendum sit, mendacium commissurum. Quid enim auderem B. Virginem quidquam deinceps rogare, si veritatem violarem. *P. Lochner tit. Mendacium.*

XXVIII. S. Thomas Aquinas, cum Socius ipsius Religiosus joco dixisset: En boves volantes! & ipsum propterea circumspicientem ob simplicem credulitatem irrisisset, severo eum supercilio correxit dicens: Facilius o Frater credendum boves volare, quam Religiosum mentiri. *Engelgr. ibidem.*

XXIX. Trajanus adeo averfabatur mendaces ut hujus criminis convictos in navem sine velo & remis detrudi, altoq; mari committi jussit. *Padag. Christ: p. 1. c. 5. §. 7.*

XXX. Idem Trajanus cum filio Regis Thraciæ Regnum Patri ablatum juste, relinquere decrevisset, postquam eum postea in mendacioprehendit, mutavit sententiam, dixitq; illi: Tanquam mendax indignus es regno; Nec decet Romam Matrem veritatis habere Filium mendacem. *Faber. Conc: 5. in Dom: 7. post Pent.*

XXXI. Veteres picturi hominem mendacem, picam pinxere a fronte albam, & a tergo nigrantem, ut per hoc significarent mendaces in faciem albam veritatem proponere, nigram vero falsitatem in corde occultam gerere. *P. Lochner: tit. Mendacium inter Miscell.*

TITULUS XIV. MERCE S.

Merces idem, ac stipendium, quod jure laboris redditur operanti. Aliquando nomine mercedis, venit donum, lucrum, meritum, prænium, pensio annua, damnum &c.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Noli timere Abraham, ego protector tuus sum, & merces tua magnanimis. *Gen: 15. v. 1.*

Mz

Num

Num quia Frater meus gratis servies mihi? dic quid mercedis accipies? *Gen: 29. v. 15.*

Non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, sive advenæ, sed ea die reddes ei. *Deut: 24. v. 44.*

Non dissolvantur manus vestrae, erit enim merces operi vestro. *2. Paralip: 15. v. 7.*

Quicumq; tibi aliquid operatus fuerit, statim mercedem ei restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat. *Tobie 4. v. 15.*

Pater, quam mercedem dabimus ei? *Tobie 12. v. 2.*

Impius facit opus instabile, seminanti autem justitiam merces fidelis. *Prov: 11. v. 18.*

Viventes sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem, quia oblivioni tradita est memoria eorum. *Eccl: 9. v. 5.*

Impij nesciunt Sacramenta Dei, neq; mercedem speraverunt justitiæ. *Sap: 2. v. 22.*

Justi in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio eorum apud Altissimum. *Idem c. 5. v. 16.*

Redidit justis mercedem laborum suorum. *Ibidem 10. v. 17.*

Qui timetis Dominum, credite illi, & non evacuabitur merces vestra. *Eccl: 2. v. 8.*

Benedictio Dei in mercedem justi festinat, & in hora veloci processus illius fructificat. *Ibidem 11. v. 24.*

Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam, & in ipsa laudabo eum. *Ibidem 31. v. 30.*

Operamini opus vestrum, & dabit vobis (Dominus) mercedem vestram in tempore suo. *Ibidem v. 39.*

Qui defraudat pauperem (mercede scilicet) homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. *Eccl: 34. v. 25. & 26.*

Qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt. *Ibidem v. 27.*

Da mercedem sustentibus te. *Ibidem cap: 36. v. 18.*

Ecce Salvator tuus venit, ecce merces ejus cum eo, & opus ejus cum illo. *Isaia 62. v. 11.*

Væ qui ædificat domum suam in injustitia, & cænacula sua non in judicio, amicum opprimet frustra, & mercedem suam non reddet ei. *Jerem: 22. v. 11.*

Omnibus meretricibus dantur mercedes, tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis. *Ezech: 16. v. 33.*

Sacerdotes ejus in mercede docebant, & Prophetæ ejus in pecunia divinabant. *Michea 3. v. 11.*

Qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum. *Aggei 1. ver: 6.*

Si bonum est in oculis, vestris, afferte mercedem meam, & si non? quiescite. *Zach: 11. v. 12.*

Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. *Math: 5. v. 12. & Luca 6.*

Amen dico vobis receperunt mercedem suam. *Math: 6. v. 5.*

Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet, qui recipit justum in nomine justî, mercedem justî accipiet. *Math: 10. ver: 14.*

Voca Operarios, & redde illis mercedem. *Ibidem 20. v. 8.*

Quisquis potum dederit vobis calicem aquæ in nomine meo, non perdet mercedem suam. *Marci 9. v. 40.*

Dignus est operarius mercede sua. *Luca 10. v. 7.*

Ei qui operatur merces, non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. *Rom: 4. v. 4.*

Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus ijs, qui diligunt eum. *1. Cor: 2. v. 9.*

Unusquisq; propriam mercedem accipiet secundum laborem suum. *Ibidem c. 3. v. 8.*

Si volens hoc ago, mercedem habeo, si autem invitus, dispensatio mihi credita est. Quæ est ergo merces mea, ut Evangelium prædicans sine sumptu ponam Evangelium, ut non abutar potestate mea in Evangelio. *1. Cor: 9. v. 18.*

Ecce merces operariorum, qui messuerunt Regiones vestras, quæ fraudata est a vobis, clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit. *Jacobi 5. v. 4.*

Videte ne perdati, quæ operati estis, sed ut mercedem plenam accipiat. *2. Joan: 8.*

Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere unicuiq; secundum opera sua. *Apoc: 22. v. 12.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Impius ipse sibi pœna est, justus autem ipse sibi gloria, utriq; aut bonorum, aut malorum operum merces ex seipso solvitur. *S. Amb: l. i. Epist: 12.*

Non est serus ad remunerandum Dominus, & cito promittit, & multa largitur. *Idem l. i. de Abraham c. 3.*

Studia ipsa sine remuneratione torpescunt. *Idem l. i. super Luca c. 6.*

Invenitur in Divinis Scripturis	{ Merces salva.	{ Merces salva est Angelis
	{ Merces magna.	{ ministrantibus nobis.
	{ Merces digna.	{ Merces magna datur Prælati,
	{ Merces plena.	{ five Præsidentibus.
	{ Merces temperanea.	{ Digna obedientibus.
	{ Merces festina.	{ Plena contemplantibus.
	{ Merces fidelis.	{ Temporanea operantibus.
	{ Merces copiosa.	{ Festina proficientibus.
	{ Merces perpetua.	{ Fidelis persequentibus.
		{ Copiosa patientibus.
		{ Perpetua perseverantibus. <i>S.</i>
		<i>Bonav: super Luca c. 6.</i>

Nullum est bonum irremuneratum, nullum malum impunitum, ergo nullus laborat sine fructu, nullus torpet sine damno. *Idem super l. i. Sent: distin: 40. art: 2.*

Si parum laboraveris, parum recipies, si vero multum laboraveris, multa te merces manet. *S. Cyrillus Hierosol: Catech: 1. sub finem.*

Novit Deus remunerare merita, novit & punire delicta. *S. Euseb: E: miss: b. 5. ad Monachos.*

Et si pauperes patienter ferentes non clamant, merces tamen clamat. *Glossa Ord: super Epist: B. Jacobi.*

Tanto post in retributione major erit fructus muneris, quanto nunc studium creverit laboris. *S. Greg: l. 7. in Registr: Indict: 2. c. 124.*

Non virtus, sed causa virtutis apud Deum mercedem habet. *S. Hier: l. 1. super Math: c. 6.*

Nemo illius rei mercedem accipit, quam invitus facit. *Hugo Card: super Epist: ad Rom.*

Præsens labor modicus, multa autem quæ hinc expectatur merces. *S. Ignat: M. Epist: 4. ad Margaretam.*

Quan-

MERCES.

Quantum differtur merces Sanctorum, tantum usurae augentur. S. Joan: Chrysf: h. 43. super Act: Apost.

Majori labore acquiritur major merces. S. Tb: Aqu: Opusc: 9. super decem præcep.

Hæc est magnarum ratio virtutum, & quanto plus laborat, tante plus mercedis acquirit. S. Val: Episc.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Merces operariorum retenta, innumera causat retentoribus mala.

I. **D**itatus est homo ultra modum, & habuit greges multos, & ancillas, & servos &c. Gen: 30. v. 43. Cur Deus per artem de virgis variegatis voluerit substantiam Laban transferri ad Jacob? causa est mercedis defraudatio: *Inminuitq; mercedem meam decem vicibus.* Ibidem c. 31. v. 7.

II. *Extende manum tuam super fluvios, ac super rivos & paludes, & educ ranas super terram Ægypti.* Exodi 8. Non tantum ranæ vexant Regem in palatio, sed & muscæ & cinifes, & locustæ depopulantur agros, omnes fluuij & torrentes vertuntur in sangvinem. Cap: 7. Cælum iratum ignes vibrat & fulmina, homines & jumenta, & primogenita eorum interfecta sunt. Sed quale genus flagitij & sceleris, propter quod Rex & totum Regnum adeo severe castigatur. *Propter duritiam eorum qui præsumunt operibus.* Exod: 3. Judæ Mercenarios egerunt ad fabricam Regiam, serviebant laboriosi operarij. Jumentis dabantur grana & pabulum, mercenariis Judæis nec panis frustulum. Hæc operariorum defraudata merces clamabat in cælum adeo, ut universum regnum puniret. *Sebast: Penziger. Dom: Sept: Conc: 3.*

III. *Arripuit itaq; Saul gladium suum, & irruit super eum.* 2. Reg: 31. Quæ causa tantæ derelictionis a Deo Saul Regis, ut ad desperationem usq; coarctatus permissus sit in corporis & animæ incurrere dispendium? Merces & præmium opumè de se & toto Regno promerito Davidi denegata. David Goliathum devicit, pacem & quietem regno procuravit, sed Saul Davidi pro favore disgratiam tribuit: *Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David, ab illa die & deinceps.* 1. Reg: 18. Pro fortuna intentabat mortem: *Tenebatq; Saul lanceam & misit eam, putans quod configere posset David cum pariete.* Ibidem.

IV. *Sepultura afini sepelietur putrefactus & projectus extra portas Jerusalem.* Jerem: 22. Et iterum: *Vivo ego dicit Dominus, quodsi fuerit Jechonias filius Joachim Regis Juda, annulus in manu mea dextra, inde evellam eum, & dabo te in manus quarentium animam tuam, & in manum, quorum tu formidas faciem, & in manu Nabuchodonosor Regis Babylonis, & in manu Chaldaorum. Et mittam te, & Matrem tuam, quæ genuit te in terram alienam, in qua nati non estis, ibiq; moriemini &c.* Jerem: 22. Quale est peccatum Jechoniæ? fors idololatriæ impietas? an adulterij atrocitas? &c. *Amicum suum opprimit frustra, mercedem non reddet ei, ait idem Jeremias capite citato. Defraudare mercenarium, promeritam mercedem non reddere nefas est, quod gravissimis suppliciis, morte infelicissima infami Deus plectit & punit. Idem, ibidem.*

V. *Et Ecce dabo Nabuchodonosor Regem Babylonis in terra Ægypti, & accipiet multitudinem ejus, & diripiet spolia ejus.* Ezech 29. Omne genus miseriarum una vice immisit Deus in Ægyptum. Incineratæ sunt eorum domus, campi devastati, spoliata eorum substantia, jumenta abducta, homines captivi detenti, omnes depauperati, plurimi infirmati, innumeri trucidati &c. Quod crimen commiserunt Ægyptij? *Nabuchodonosor Rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversum Tyrum, omne caput decalvatum, & omnis humerus depilatus est, & merces non est reddita ei. Ibidem.*

EXEMPLA VARIA.

I. **B**asilus Macedo Imperator, insequendo in venatione cervum, a cer-vo cingulo Imperatoris cornu infixio in sublime suspensus præceps in devia ferebatur. Advertit id unus servientium, & stricto gladio cingulum Basilij dissecuit, sicq; Imperator continuo liber a periculo evasit. Ingratus Imperator loco insignis mercedis ac præmij, illum servum gladio feriri jussit, arguens eum temeritatis, quod ensen suum in Sacratam Majestatem strinxisset, nam si cingulum aberrasset, proculdubio Regem cruentasset. Indigne tulit hanc injustè negatam mercedem Deus, qui paulo post læthali morbo punivit Basilium, qui morbus Regnum & opes, sepulturâ vitamq; ei eripuit. *Baron: tom: 14.*

II. Heraclius Imperator Saracenos contra Persas in auxilium vocavit, eorumq; opera egregiè usus, post illos mercede ac stipendio defraudavit, qui id indignè ferentes in Orientem irruperunt, ac totum Imperium armis occuparunt, Ægyptum vastarunt, Arabiam sibi subegerunt, Persiam

Perfiam sibi vendicarunt. Indè in Europam ingressi, hucusq; graves Christianis existunt. *Otho Phrisinus.*

III. Mauritius Imperator cum militibus suis, qui ad limites Sarmatiae excubabant stipendia denegat, sed ex hostili praeda vivere mandat, talem commovit in exercitu tumultum, ut statim Phocam tunc Centurionem, Imperatorem salutarint, qui Phocas comprehenso Mauritio, & tota ejus Familia, primo in conspectu Martyrij uxorem ejus ac filios interfici jussit, tandem & ipsum Imperatorem securi percuti, Sicq; tota stirps una cum omnibus thesauris ob negatam mercedem meritis, interiit. *Nicephorus l. 18.*

IV. Quidam Frater Laicus Cisterciensis Ordinis, missus ab Abbate, cum fluvium Albim navigio transire debuisset, & naulum non haberet ad manum, promisit Nautae, quam primum domum pervenerit mercedem pro transvectione se remissurum; intermisit vero, quia res sibi parva videbatur. Non multo post infirmatus, & pro mortuo habitus est. Is per Dei misericordiam redivivus factus, cum lachrymis Superioribus suis retulit, animam suam ob dimidium denarium, quem in mercedem & naulum nautae teneretur, ab introitu caeli januae praepeditum fuisse, & adhuc quin salvus fieri possit, obstare. Statim itaq; ille, & quidem integer denarius nautae transmissus, quem cum nauta accepisset, Frater eadem hora placidissime iterum expiravit. *Casarius tom. II. c. 35.*

TITULUS XV. MILES.

Miles dicitur is, qui ad tuendam Rempublicam arma sequitur, & in hostem armatur. Deducitur autem nomen *Militis*, vel a malitia, hoc est *duritia*, quam miles sustinere debet, vel a *malo*, quod miles dicatur arcere malum, vel a *multitudine*. Miles enim juxta S. Isidorum l. 9, Ethym: dictus est, quia mille erant ante in numero uno, vel quia unus est ex mille electus.

TEXTUS SACRAE SCRIPTURAE.

Militia est vita hominis super terram. *Job 7. v. 1.*
In illa die visitabit Dominus super militiam caeli in excelsis, & super Reges terrae, qui sunt super terram. *Isaia 24. v. 21.*

N

Indi-

Indignatio Domini super omnes gentes, & furor, super universam militiam eorum. *Isaia 34. v. 2.*

Omnis militia eorum difluet, sicut difluit folium de vinea & de ficu. *Ibidem v. 4.*

In carne ambulantes, non secundum carnem militamus. Nam arma militiae nostrae non carnalia sunt. *2. Cor: 10.*

Hoc praeceptum commendo tibi Fili, ut milites bonam militiam. *1. Tim: 1. v. 18.*

Labora sicut bonus miles Jesu Christi, *2. Tim: 2. v. 3.*

Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus. *Ibidem v. 4.*

Plura infra in Exemplis.

SENTENTIAE SS. PATRUM.

DEUS militem suum ita spectat militantem, ut adjuvet laborantem. *S. August: de cataclysmo c. 2.*

Improvidus miles fortem se in pace gloriatur. *V. Beda in suis Prover.*

Quatuor sunt, quorum in hac vita obsequiis militamus, caro, mundus, diabolus, Deus. *Carni* militamus, gulae illecebris serviendo. *Mundo* militamus, avaritiae aestibus anhelando, honoris altitudinem affectando. *Diabolo* militamus, bonorum profectibus invidendo, & contra Deum superbiae spiritu intumescendo. *Deo* militamus, pietatis operibus humiliter insistendo, potestates aereas virtute spiritus oppugnando. *S. Bernardus in suis Sent.*

Alacrius certat miles in acie, si Ducem suum secum cernit laborem certaminis tolerare. *S. Bonav: de sex Alis Seraph.*

Idoneus non potest esse miles ad bellum, qui non exercitatus prius in campo fuerit. *S. Cyprianus de Exhort: Mart.*

Militia, mercatio, vix sine peccato fit. *In Decret: Grat.*

Summa militiae laus inter alia bona merita haec est, Obedientiam Sanctae Reipublicae exhibere, quodque sibi utiliter impositum fuerit, obtemperare. *S. Greg: M. l. 12 in Registr: indict: 7. c. 24.*

Quid facis in Paterna domo delicate miles? ubi vallum? ubi fossa? ubi hyems acta sub pellibus? ecce de caelo tuba canit. Tu de cubiculo ad aciem, tu de umbra egredere ad solem, corpus assuetum tunicis, loricae onus non feret, caput opertum linteo, galeam recusat, mollem otio manum, durus exasperat capulus. *S. Hieron: Epist: 1. ad Heliod.*

Eum

MILES.

Eum militem non sequitur felicitas præmiorum, qui sarcinam non vult gestare armorum. *Idem tom: 4. Epist: 6. ad Amicum.*

Bona militia est, in qua contra diabolum & vitia militatur. *Idem super 1. ad Tim: c. 1.*

Non est bonus miles, qui se armat pro musca capienda. *Hugo Card: super 1. ad Tim: c. 1.*

Miles nihil egregium absq; Præfeti ductu gerit. *S. Joan: Chryf: hom: 3. super Gen.*

Miles in bellum proficiscens non cogitat vulnera tantum & cædes, & hostium insidias, & alias ærumnas, sed & victorias, & triumphos sibi ipsi prælagiens omni armaturâ bona spe proposita se munit. *S. Joan: Chryf: Ibid: h. 25.*

Magna dignitas est esse militem Christi. *Idem hom: 4. super 2. Tim.*

Non reprehenditur miles, cum de prælio revertitur vulneratus, sed reprehensibile magis, semper ac turpe est arma deponere, & fugiendo servitutis jugum subire captivum. *Idem Epist: 6. ad Theod: lapsum.*

Generosi milites, quamvis non decertent actu, habitu tamen & desiderio semper sunt ad pugnam parati. *S. Laur: Justin: de Perfect: gradibus cap: 10.*

Ex quo hodie militari cingulo tyrones decorantur, statim insurgunt in Christos Domini, & deserviunt in patrimonium Crucifixi, spoliant & prædantur subjectos Christi pauperes, & miserabiliter atq; immisericorditer affligunt miseros, ut in doloribus alienis illicitos appetitus impleant voluptatum. *Petrus Blesensis Epist: 94. ad Joan: Archidiaconum.*

Milites, qui contra Christi inimicos vires suas exercere debuerant, potibus & ebrietatibus pugnant, vacant otio, marcent crapulâ, vitamq; degenerem in immunditiis transigentes, nomen & officium militiae dehonstant. *Ibidem.*

Si milites nostros ire in expeditionem quandoq; oporteat, sommarij eorum non ferro, sed vino; non lanceis, sed caseis: non ensibus, sed utribus: non hastis, sed verubus onerantur; Credas eos ire ad domum convivij, non ad bellum; clypeos deferunt optimè deauratos, prædam potius hostium cupientes, quam certamen ab hostibus, & eos referunt, ut ita loquar virgines & intactos. *Ibidem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Milites sunt prædones, & rapine studiosissimi.

I. *Vidi inter spolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, regulamq; auream quinquaginta siclorum, & concupiscens abstuli.* Jos. 7. v. 21. Ubi Josue triumphali Jericho Regis pompa nobilitatur, ibi Achan rapinæ delictis obscuratur. Nam sæpe milites, aut ipsa rapina sunt, aut rapinis deditissimi. *Naxera in Josue cap. 12. §. 18.*

II. *Militia est vita hominis super terram.* Job 7. Ex Hebræo legitur: *Pyraterium est vita hominis.* &c. Festus Pompejus l. 10. ait: Latrones eos antiqui dicebant, qui conducti militabant. Hinc Cicero exclamat: *Quantas calamitates quocunq; ventum sit, nostri exercitus fecerunt, quis ignorat? Nullius res tuta, domus clausa, vita septa, pudicitia munita, contra militis cupiditatem & audaciam.*

III. *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam cedri.* Ezech: 17. v. 3. Septuaginta legunt: *Plena ungviem.* Per hanc aquilam intelligitur Rex Nabuchodonosor, per ungves vero designantur ejus milites. Sic enim ait Theodoretus Orat: 6. *Ungves enim Regis sunt milites.* Nec dicit milites habere ungves, sed ipsos ungves esse, & quidem aquilæ, quæ naturæ sunt rapere & dilaniare. *Naxera in Jos. cap. 12. §. 18.*

IV. *Aliud cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres cali comederunt illud.* Luc: 8. v. 5. Qui volucrum ænigmate adumbrentur, exprefit Christus: *Venit inquit diabolus &c.* Verum quod de volucris Lucas, hoc militaribus non incongruè potest aptari. Nam nihil est a militum injuriis immune, nec adeo sacrum, in quod illorum temerarius effrenisq; non audeat insultus; pudicitiam violant, senectutem contemnunt, leges despiciunt; nil satis est ad illorum helluationem, nil ad sitim cupiditatis sedandam, non dixerim extingvendam. Conculcant & rapiunt: minus a diris sentibus granum, quam a volucris perpressum est, ibi suffocatum non crevit, hic conculcatum & devoratum non pollulat; nescit agricola, an plus illi pavendus hostis, aut in hostem armatus miles. *Idem ibidem.*

V. *Milites vero cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus, & fecerunt quatuor partes, unicuiq; partem.* Joan: 19. v. 23. Et ne memoria exci-

excideret id a militibus perpetratum, iterum replicat Joannes: *Et milites quidem hæc fecerunt. v. 24. Nullus fuit miles, qui vestium Christi Domini aliquid sibi non raperet: Unicuique militi partem. In quæ Card: Toletus: Manifesta hinc est avaritia militum, qui vestes Christi non pretiosas sibi dividerunt. Non suas, non ad illos pertinentes, sed Christi vestes partiti sunt. Nec enim ubi miles, abesse quivit rapina. Idem, ibidem.*

VI. David exploratum habens genium militum, sic Deum precatur: *Nè tradas bestiis animas consistentes tibi. Psal: 73. Chaldæus legit: Ne tradas populis similibus animalibus sylvestribus animas discentium legem tuam.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Miles ignavus nomen tumulat, qui viriliter occumbit, vel occisus famam perennat.

I. *JUda, te laudabunt fratres tui, manus tuæ in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filij Patris tui. Ad prædam fili mi ascendisti, requiescens accubisti ut leo. Gen: 49. v. 10. sic Jacob morti proximus futura prædicens alloquitur Judam. Sed quid in morte laudandum erat, si accubuit? Laudetur manus cervicibus inimicorum dominata, tegatur silentio mors machinis inimicorum ascita. Estne æquè laudabile occumbere ac detriumphare? Rupertus lib: 9. in Gen: cap: 28. inquit: *Manus tua in cervicibus inimicorum, hoc vere laudabile, hoc laude canora dignum est, quia fortitudo, quia gloriosa victoria est. Requiescens accubisti ut leo, hoc mirabile, nec enim moriendo defecisti; imo nullis sæculorum injuriis deterenda elogia æternitati donasti. Mors abstulit vitam non famam, imo immortalem peperit famam, dum abstulit vitam. Naxera in Jos: c. 1. §. 7.**

II. *Cum audisset Adonisedech Rex Jerusalem, quod scilicet cepisset Josue Hai, & subvertisset eam, timuit. Josue 10. v. 1. Josue Jericho & Hai Civitates evertit. Sicut enim fecerat Jericho & Regi ejus, si fecit Hai & Regi illius. Cur tamen Jericho nomen tumulatur, & solum Hai refertur? Nempè Hajenses contra Israelitas viriliter pugnarunt, Jerichontini nimio terrore perterriti, nec egredi ausi. Nullus egredi audebat, aut ingredi. Josue 6. v. 2. Rectè Seneca l. 5. de Benef: c. 2. Virtus ac bona voluntas omnibus præstat, ne unquam vincantur, quoniam etiam inter superantia animus invictus est. Ideo Fabios nemo dicit victos, sed occisos, & Regulus captus est a Pœnis non victus, & quisquis alius sævientis fortunæ*

vi. ac pondere oppressus non submittit animum. *Haftenus Seneca.*

III. *Cras tu, & filij tui mecum eritis.* 1. Reg: 28. v. 19. Tostatus quaest: 3. *Quaeret aliquis, cum Saul audisset a Samuele, quod filij ejus mortui essent in bello, cur non dixit eis: quod recederent a bello? ne morerentur cum diligeret eos? Respondetq;: Melius fuit, quid viriliter in bello morerentur, pugnando pro Israel, quam ignominiose fugiendo desideratam vitam conservarent.* Sciebat namq; famam vel post dignam mortem vigere, & ignava vita tumulari. *Naxera in Josue c. 10. §. 7.*

IV. *Videntes Filij Israel, qui erant trans vallem, & trans Jordanem, quod fugissent Viri Israelita, & quod mortuus esset Saul & filij ejus, reliquerunt Civitates suas.* 1. Reg: 31. v. 7. Omnes filios interemptos deplorant, cum tamen Isboseth incolumis remansisset. Cur Isboseth non meminerunt servatum? Quia Isboseth erat imbellis. Ignavia ergo sic eum famae tumulaverat, ut nec in subjectorum memoria viveret, cum Saul & reliqui filij vel occisi perdurarent. Nempè strenuus vel post mortem famae perennat; Ignavus etiam superstes gloriae tumulatur. *Idem, ibidem.*

V. *Surge, & accipe Puerum, & fuge in Aegyptum.* Mach: 2. v. 13. Cur Puerum vocat Angelus, quem Hebraeorum Regem Magi vel in Herodis praesentia mox conclamarunt? *Ubi est, qui natus est Rex Judaeorum?* Mat: 2. v. 2. Imo eum Regis titulum nec Cruci abstulit invidia: *Rex Judaeorum.* Joan: 9. v. 21. Cur hunc modo tacet Angelus? Christi factis mores nostri instruuntur, Angelusq; nomen celat mysterio, non odio. Dum Herodem fugit Christus, se timidè ad speciem pugnae subtrahere videtur, dum Crucem ascendit, praeliatur strenuè. Ideo Crux, quae vitam abstulit, Regis titulum confirmavit, sed fuga Regium quadamtenus obscuravit titulum, ideo fugâ puer, Rex patibulo. *Idem, ibidem.*

EXEMPLA VARIA.

I. **J**oada assumens Centuriones & milites, pacto cum eis fœdere, per eos restituit in Regnum Juda Joas. 4. Reg: 21. v. 4.

II. In Nativitate Christi Domini, facta est cum Angelo nuntiante illam Pastoribus, multitudo militiae caelestis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in Altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis. Luca 2. v. 13.

III. Centurio petens a Christo Domino salutem pueri sui, & de se reddens rationem dixit: Ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, dico huic: vade, & vadit, & alij veni, & venit, & servo meo: fac hoc, & facit. Mat: 8. v. 9.

IV.

IV. Principes Sacerdotum congregati cum senioribus, pecuniam copiosam dederunt militibus, ut dicerent raptum fuisse Corpus Jesu a Discipulis ejus, & Custodibus dormientibus. *Mat: 28. v. 12.*

V. Cum milites interrogarent Jesum dicentes: Quid faciemus? Jesus ipsis respondit: Neminem concutiat, neq; calumniam faciat, & contenti estote stipendiis vestris. *Luc: 3. v. 14.*

VI. Milites erant, qui Christo pendenti in Cruce illudebant, accedentes & acetum ei offerentes. *Luc: 23. v. 36.* Idem ipsi milites vestimenta sibi ejus diviserunt, & sortem miserunt super tunicam inconsutilem. *Joan: 19. v. 24.* Unus militum erat, qui lanceâ latus Christi aperuit, unde continuo exivit sanguis & aqua. *Ibidem v. 34.*

VII. Cornelius Centurio Cæsareæ habens visionem, misit Jeppen ad Petrum, ut vocaretur, militem Deum timentem, cum duobus domesticis suis. *Act: 10. v. 7.*

VIII. Herodes eundem Petrum apprehensum misit in carcerem, tradens quatuor quaternionibus militum custodiendum, dormiebatq; Petrus inter duos milites, at licet hæc cautela adhiberetur, & custodes ante ostium custodirent carcerem, tamen per Angelum liberatus est. *Act: 12. v. 4. &c.*

IX. Cum Jerosolymæ Paulus tumultuariè apprehenderetur a Judæis, & ab iisdem percussus esset, Tribunus Cohortis, assumptis militibus & Centurionibus decurrit ad illos, & Judæi cum vidissent Tribunum & milites, cessaverunt percutere Paulum. *Act: 21. v. 32.*

X. Idem Paulus dum coram Sacerdotibus & toto consilio peroraret, & magna ex ejus peroratione facta esset dissensio, timens Tribunus ne discerneretur Paulus ab ijs, jussit milites descendere, & rapere eum de medio eorum, ac deducere eum in castra. *Act: 13. v. 23.*

XI. Albanus Dux Generalis exercitus Caroli V. habebat quadringentos Juvenes animosos, & resolutos, quos vocabat prodigos vitæ & perditos. Hos in conflictu immittebat seorsim in latus hostium fortius; Illi audacissimi, pugnacissimi, & certi mori, turbabant Ordines hostium, eosq; rumpendo, ordinariè periebant victoriam. *Cornelius in Math: cap: 10.*

XII. Alphonsus Rex Aragoniæ, filio suo dum in Florentinos moveret, hoc documentum dedit: Victoria mihi crede; non hominum disciplinis, aut industria paratur militari, sed Dei O. M. benignitate & arbitrio. Scientia rei militaris, ita demum profutura est, si Deum nobis

pietate

pietate atq; innocentia pacatum, atq; propitium habuerimus. *Panorm: l. 3. de rebus Alphon: c. 51.*

XIII. Claudus quidam nomen militiæ daturus cum rideretur, respondit: In bello non fugientibus opus esse, sed firmantibus gradum. *Val: Max: l. 3. cap: 7.*

XIV. Apud Romanos hyeme sub testis, æstate in campo ponebantur equi lignei. Super hos juniores milites primo inermes dum consuetudine proficerent, demum armati cogebantur ascendere, hocq; assidua meditatione faciebant, scilicet; ut in tumultibus prælij sine mora ascenderent, qui tam studiose exercebantur in pace. *Vegetius l. 1. c. 18.*

XV. Cum Lodronio Duci Austriaco fugam a prælio detestanti quidam Veteranus diceret. Neq; enim Londroni Dux optime turpis fuga apud te videri potest, cum nobili equo evehus circumspicere existimari possis. Mox Londronius ingenti animo descendens in pedes stridulo gladio equi suffragines detruncavit, exclamans: Præclare hodie Commilitones me Ducem pariter & militem pedibus pari sorte pugnantem habebitis. *Paulus Jovius l. 36.*

XVI. In exercitu Friderici Imperatoris, quidam Germanus corpore ingenti equum defatigatum per longum iter trahebat post socios. Persæ 50. ipsum agressi sunt, sed ipse velut rupes hæsit eos contemnens, cumq; in eum unus insilire vellet, pedes equi anteriores velut sænum amputavit, cumq; equus adhuc sessorem sustineret, ensen in medium caput Persæ ita adexit, ut equite in duas partes dissecto, etiam jumenti tergum dissecta sella vulneraret, eoq; attonitos Persas, non amplius ipsum aggredi ferunt. *Nicetas l. 2.*

XVII. Machometes Boabdoninus e Regno Granatæ pulsus in Affricam, a Ferdinando Aragoniæ Rege, ubi a suis exoculatus complorans & ejulans e regno discederet, fertur Regina Zoroit ad eum, ejusq; milites dixisse: Plorate ut fæminæ, qui ut viri pugnare nescivistis. *Joan: Palatius l. 3.*

XVIII. Scanderbergius Rex Albanæ, tantum habuit roboris, ut uno ictu, duos simul per corpus medium diviserit, apri tauriq; indomiti caput secuerit. Cum Machometes Turcarum Imperator ensen illius petisset, & sibi misso cum nihil gloriosi fecisset, iratus ensen remisit. Tum Scanderbergius penes multos Legatos majora gladio remisso præstans Turcæ renuntiari jussit: Non ab ense, sed a brachio vim illam procedere seq; illum in hostes servare. *Jacobus Levardin in vita ejus.*

XIX. Valerius Aurelianus Vicario suo scripsit: Si vis Tribunus esse, imo si vis

si vis vivere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, nemo ovem contingat, uvam nullus auferat, segetem nemo deterat, annonâ suâ contentus sit. De præda hostis, non de lachrymis Provinciâlium vivat, stipendium in baltheo non popina habeat. *Eusebius lib: 7. hist: cap: 24.*

TITULUS XVI. MINISTER REGIUS.

Minister a verbo ministro venit, & sumitur pro eo, qui administrat aliquid juxta id, quod sibi commissum est ab alio.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Recordabitur Pharaon Ministerij tui, & restituet te in locum pristinum. *Gen: 40. v. 13.*

Placuit Pharaoni, & cunctis Ministris ejus. *Gen: 41. v. 37.*

Joseph jussit Ministris, ut implerent saccos tritico, & reponerent pecunias singulorum in sacculis suis. *Gen: 42. v. 25.*

Surrexerunt Moyses & Josue Minister ejus. *Exodi 24. v. 13.*

Sed & ministri eorum depresserunt populum. 2. *Esdra 5. v. 15.*

Benedicite Domino omnes virtutes ejus, ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus. *Psal: 102. v. 21.*

Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem. *Psal: 103. v. 4.*

Acceptus est Regi minister intelligens. *Prov: 14. in fine.*

Princeps qui libenter audis verba mendacij, omnes ministros habet impios, *Ibid: 29. v. 12.*

Cum essetis Ministri, non recte judicastis, nec custodistis legem justitiæ, neq; secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende & cito apparebit vobis, quoniam judicium durissimum his, qui præsumunt. *Sap. 6. v. 5. & 6.*

Secundum Judicem populi, sic & ministri ejus, *Eccli 10. v. 2.*

In medio Magnatorum ministrabit. *Eccli 39. v. 4.*

Expellam te de statione tua, & de ministerio tuo deponam te. *Isaie 22. ver. 19.*

Quicumq; voluerit inter vos major fieri, sit vester minister, *Mat: 20. ver. 26.*

Qui major est vestrum, erit minister vester. *Mat: 23. v. 11.*

Qui major est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. *Luc: 22. v. 26.*

Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus, & omnium minister. *Marci 9. v. 34.*

Quicumq; voluerit fieri major, erit vester minister. *Marci 40. v. 43.*

Dei minister est tibi in bonum, si autem malum feceris? time, non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit. *Rom: 13. v. 4.*

Deus idoneos nos fecit ministros. *2. Cor 3.*

Non est magnum, si Ministri Sathanæ transfigurentur velut ministri justitiæ. *Ibid: 11. v. 15.*

Qui bene ministraverint, gradum sibi bonum acquirunt. *1. Tim: 3. 13.*

SENTENTIÆ VARIÆ.

Optimus tuus ille Minister est, qui non hoc a te audire desiderat, quod ipse voluerit, sed hoc velle, quod a te audiet. *S. Ansel: l. 2. de Mensuratione Crucis.*

Ministri sapientiâ exculti, & dexteritate consiliorum exornati laboriosas Principis molestias leniunt, sollicitas curas imminuunt, solatia afferunt. *Naxera in 2. Reg. c. 15.*

Minister bene politicus sibi mavult errorem adscribi, quam Principi, aut Superiori applicari. *Idem in 2. Reg. c. 11.*

Minister incorruptus, populi salus, ac Principis sumptuosius elogium est; At venalitate pollutus, & Domini dedecus, & pernities Reipublicæ. *Idem in Josue c. 9. § 25.*

Non sufficit fontem limpidum esse, si canalem luto infeceris; Ita satis non est Principem virtute pollere, nisi & ministri vitiis careant. *Neremb.*

Samson mandibulam nec auro inclusit, nec gemmis ornavit, nec theca inclusit, nec a tholo suspendit, sed projecit. En quo deveniunt instrumenta Principum! ut iis fuerint usi, ea pleriq; projiciunt. *Oliiva lib. 9. Strom: § Nolite confidere &c.*

Assumendi sunt Optimates selecti, spectatæ prudentiæ, justitiæ pietatisq; incorrupti, & ante omnia insensu superbiæ. Nam hujusmodi viri maxime idonei sunt ad sublevandum operâ sua Principem. Præterea cum aliquando res magnæ, aliquando minores tractandæ sint, ne in exiguis
conte-

conterat operam Princeps, Subpræfectis eam delegabit, majores vero ipse examinabit diligentissime. *Philo de Creat. Principis.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Ubi ministri pompaticè fulgent, ibi sæpius obsurè Domini sordent. Vel Ministrorum incrementa, sunt plerumq; dominorum damna.

I. *S*ol contra Gabaon ne movearis, & luna contra vallem Aialon. Jos. 10. v. 12. Quid incommodat lunam fulgere? dum solem sibi protolari desiderat Josue? Luna solis vicaria ac ministra est, de solis splendoribus micans, de luce vivens, ideo Josue fulgentiorem solem desiderans. lunæ splendorem retardat, veritus lucis solaris imminutionem incrementa futura lunæ, quasi minister augeri nequeat, sine Domini detrimento splendoris. *Naxera hic.*

II. *V*idi inter spolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, regulamq; auream 50. siclorum, & concupiscens abstuli. Josue 7. v. 21. Minister Josue, ejusq; miles auro ditescit ac purpura. Qualis post furtum fuerit Josue? audi: Josue scidit vestimenta sua, & pronus cecidit corâ Arca Domini usq; ad vespèram, tam ipse, quam omnes Senes Israhel, miseruntq; pulverem super capita sua. Eodem tempore Dux veste nudus, & miles purpura dives; Dominus ad terram prosternitur, dum servus altitudinē ambit purpuratus. Nimirum Ministrorum Servorumq; incrementa, Dominorum sunt ut plurimum damna. *Idem ibidem.*

III. *P*anis defecit in stercoribus nostris, & sportulam non habemus, ut demus homini Dei, nec quidquam aliud. 1. Reg. 9. v. 7. Vide Saul inopiâ laborantem, audi quid responderit Servus: Ecce incenta est in manu mea quarta pars stateris argentei, v. 8. Tunc pauperior proditur Dominus, cum & di-tior refertur Servus, quasi eodem partu nascantur, & domino calamitas, & servo prosperitas. *Idem ibidem.*

IV. *D*uabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus. Isaïæ 61. v. 2. Gloria Domini Seraphinorum tegitur alis, absconditur plumis. S. Bernadus curiosius inquirat: Quibus tamen putabis alis hos caput Seraphim velant? Respondetq; duabus ni fallor alis sua videlicet ipsorum gloriæ & felicitatis. Seraphini sibi Domini gloriam minime usurpant, Servi fidelissimi

sunt, non rapaces, verum ut noscas, quantum Dominorum gloria de ministrorum pompa obscuratur. *Naxera ut supra.*

V. *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Mat: 4. v. 9. Ecce esurit Dominus, cum se omnibus abundare divitiis gloriatur servus. Superbæ ministrorum divitiæ, cuduntur de Dominorum miserijs. O quoties Domini vel pane carent! & servi lautioribus fruuntur mensis, quoties ministri auro abundant? & ære Domini gravantur alieno. *Id: ibid.*

VI. *Nubes suscepit eum ab oculis eorum.* Act: 1. v. 10. Nube Dominum ascendentem video, cum delatum Eliam quadrigâ splendoribus fulgurante legam: *Ecce currus igneus, & equi ignei dividerunt utrumq; & ascendit Elias per turbinem in calum.* 4. Reg: 2. v. 11. Placate Dominus ascendit, turbine defertur Servus &c: Sed cur Servus quadrigâ solis æmula per æra graditur, cum Dominus nube humiliore suscipitur? Quia pompæ Domini quodammodo detractum est, quod ministri pompæ est adjectum. *Idem ibidem.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Bibule sunt Ministrorum manus; honores, & divitiæ propriis Dominorum manibus largiende.

I. *Ut custodiret illum.* Gen: 2. v. 16. Adamus Paradiso custos datur, sed paradisi primas a Custode passus est rapinas: *Tulit de fructu illius & comedit.* O! quoties administro nomen est Custodis, & animus furis? *Naxera in Josue c. 1. § 45.*

II. *Pone pecuniam singulorum in summitate sacci.* Gen: 44. Quod Joseph imperavit, Dispensator fideliter, executus est: *Factum est ita.* Hugo Caren-sis Dispensatorem istum, Christum adumbrasse censet. Dispensator Christus secundum quod homo, qui se fidelem Dispensatorem exhibuit. Ex muneris incorruptione Christum dispensatorem non imprudenter conjicit Hugo; Nam si aulicus minister fuisset, inter illius digitos triticum & pecunia effluxisset, & licet a Principe dimanarunt copiosa, ad privatos pervenirent valde diminuta. *Nax. in Jos. c. 1. § 45.*

III. *Tu sorte divides populo huic terram, pro qua juravi Patribus suis.* Josue 1. v. 6. Cur non aliquis Minister, sed ipse Josue Princeps populi jubetur dividere sorte hæreditatem? Nam licet amplissima, omnibus non sufficeret. Nam ut opportune Cassiodorus 12. variarum 11. *Probatæ debet esse conscientia, qui principalia beneficia cogitur erogare, ne aliqua cupiditatis*

tatis sorde deficcetur, quod a tanta liberalitate profunditur. Mutant enim quaslibet largitates rapientium manus, & sicut fontis puritas per limosa corrumpitur, sic affluentia boni Regis avaris distributionibus immutatur. Naxera hic,

IV. *Colligebat unusquisq; quantum sufficit ad vescendum, Gomor per singula capita. Exod: 16. v. 17. Manna Israelitis cælum depluebat, sed ad mensuram Moyses eis ministrabat: Gomor per singula capita. Isauriæ Episc: Orat: 33. De calo manna quondam Israel dabatur, sed quia miraculi administer servus erat, necessitati quoq; donum serviebat, quodq; residuum evanescebat. Si Domini manus manna populo largiretur, id quod residuum fuisset, non evanisset, sed ad communem necessitatem conservaretur, sed quia Minister etsi fidelissimus distribuebat, intra modum manna cohibebatur, & reliquum omnino evanescebat. Idem ibidem.*

V. *Fac nobis Deos, qui nos precedant. Exod: 32. v. 1. Dum urget populus, & annulos aureos, in auresq; & dextroheria subministrat, Aaron facit fusilem vitulum: Fecit eis vitulum conflatilem. S. Ambr: Epist. 35. ad Rom. Non vitulum, sed caput tantum vituli conflatum asserit; dum ait: Aaron petiit annulos eorum, & in aures mulierum, & conflatum est vituli caput. Quare non totus vitulus? Quia Aaron non per se, sed per artificem fecit, sic enim exponit Cajetanus: Fecit vitulum fusilem, intellige tamen semper per artificem. Nempe inter ministrorum manus aurum sic imminutum est, ut quod multis idolis conflatandis a populo exhibitum, nec uni vitulo fuerit satis. Ibidem.*

VI. *Accepit ergo Iesus panes, & cum gratias egisset distribuit discumbentibus. Similiter & de piscibus quantum volebant. Joan: 6. v. 11. Quinque panibus cum satiasset Christus Dominus quinque millia virorum: Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque millia narrat textus: collegerunt & impleverunt 12. cophinos fragmentorum. Iterum fame premitur turba. Et ecce accipiens septem panes, gratias agens fregit, & dabat discipulis suis, ut apponerent, & apposuerunt turba. Et manducaverunt, & saturati sunt, & sustulerunt quod superaverat de fragmentis 7. sportas. Marci 8. v. 6. Erat, addit textus, qui manducaverunt quasi 4. millia. Cur apud Joannem alimentum minor, & prandentium major numerus, & tamen 12. fragmentorum cophini exundant? apud Marcum, & major alimenti copia, & minor discumbentium turba, nec tamen plures, quam 7. supersunt sportæ? Estne inæqualis Largitoris potestas, aut angustior liberalitas? Minimè, sed quia in manu Domini panes pariebant panes, in Ministrorum verò manibus marcescebant, Sic enim ait Basilus Orat: 33. O quas tunc res videre fuit!*

fuit ! Panes pariebant panes, panes absq; rusticano sudore parti non de spicis erūpebant. sed de Domini manu efflorescebant. Idem ibidem.

VII. Omnes eundem potum spirituales biberunt. Et additur non sine mysterio: Bibebant de spirituali consēquente eos petra, Petra autem erat Christus 2. Cor. 20. v. 4. Ut quid necesse fuit post sitientes comitari petram ? Certē, Nam etsi petra copiosissimis aquis exundasset, etsi fontes emisisset, dum tamen eos non comitaretur, forsitan omnes non biberent. Nam dum latices de filice largiter profluentes per arenaria arva, & bibulam arenam labuntur, ita imminuerentur, ut exigui valde ad populum pervenerent. Idem ibidem.

TITULUS. XVII. MIRACULUM.

Miraculum est, quidquid admirationem adferre potest, sive sit supra naturæ vires. sive non. Unde commune hoc nomen est portentis & prodigiis, quibuscunq; signis & virtutibus. Specialiter tamen hoc Nomen significat effectum ex Divina virtute a patre rei positum, & perdurantem excedentem facultatem naturæ.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

UT sciatis quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios & Israhel. Exodi 11. v. 7.

Factum est grande miraculum, ut Core pereunte, filij ejus non perirent. Num: 26. v. 10.

Miraculum meum non te lateat, & eloquentia mea non sit tibi gravis. Job 33. ver. 7.

Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum. Isaia 21. v. 4.

Eccē ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo; peribit enim sapientia a Sapientibus ejus, & intellectus prudentium ejus abscondetur. Isaia 24. v. 14.

Multa tu fecisti Domine mirabilia tua. Psal. 39. v. 6.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus. Psal. 92. v. 4.

Confitemini Domino, qui facit mirabilia magna solus. Psal: 135. v. 4.

Amplificatus est Elias in mirabilibus suis, Ecclesi, 48. v. 15.

Elisæus. In vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est. Ibidem.

Stupor

MIRACULUM.

MI

Stupor & mirabilia facta sunt in terra. *Ierem: 5. v. 30.*

Ipse liberator atq; Salvator faciens signa, & mirabilia in cælo, & in terra, qui liberavit Danielelem de lacu leonum. *Dan: 6. v. 27.*

Usquequo finis horum mirabilium. *Dan: 12. v. 6.*

Surgent Pseudo Christi, & Pseudo Prophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. *Matth: 24. v. 24.*

Repleti sunt timore dicentes: quia vidimus mirabilia hodie. *Luc: 5. 26.*

Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. *Ioan: 4. v. 48.*

Per manus Apostolorum fiebant signa & prodigia multa in plebe.

Act: 5. ver. 12.

Stephanus plenus gratiâ, faciebat prodigiâ & signa magna in populo. *Act: 6. v. 8.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

EA, quæ incomprehensibili indagatione mira sunt humanis oculis, usu viluerunt. Unde fit, ut si mortuus homo suscitetur, in admirationem omnes exilient, & quotidie homo, qui non erat nascitur, & nemo miratur, cum proculdubio omnibus constet, quia plus sit creari, quod non erat, quam recreari, quod erat. *S. Aug. l. 6. Moral. c. 7.*

Quia arida Aaron floruit, cuncti mirati sunt, & quotidie ex arenti terra arbor producitur, virtusq; pulveris in ignem vertitur, & nemo miratur. Quia quinq; panibus, quinq; millia hominum saturati sunt, cuncti mirati sunt, quotidie sparsa grana seminum plenitudine multiplicantur spicarum, & nemo miratur. Aquam in vinum semel mutatam videntes cuncti mirati sunt; quotidie humor terræ in radicem vitis contractus, per botrum in vinum vertitur, & nemo miratur &c: *Ibidem.*

Inter omnia miracula, quæ fecit Dominus, Lazari resuscitatio præcipuè prædicatur. *Idem tract. 49. in Ioan.*

Deus tentatur, cum signa & prodigia flagitantur, non ad aliquam salutem, sed ad solam experientiam desiderata. *S. Aug. l. 10. Conf. c. 35.*

Quisquis adhuc prodigia, ut credat inquit, magnum est ipse prodigium, qui mundo credente non credit. *Idem l. 22. de Civit. Dei c. 8.*

Mira, quæ ex fide credenda sunt, perscrutanda per rationem non sunt, quia si hæc oculis ratio expenderet, mira non essent. *S. Greg. M. l. 6. Moral. cap. 8.*

Mirabilia Spiritus S. ab infirmis veneranda sunt, non imitanda. *Idem l. 1. Dialog. cap. 1.*

Mira-

Mirabile est ignem tangere & non uri, spinas colligere, & non pungi, lapides supportare, & non lædi. *Hugo Card. super Eccli. c. 31.*

Mirabile opus fuit creatio mundi, mirabilius fuit recreatio mundi, mirabilissimum erit glorificatio mundi. *Ibidem c. 38.*

Si vel folium arboris contemplari volueris, deprehendes in eo quoddam stupendum beneficium. *Blosius.*

Si velis signa videre, extermina a te omne delictum, & vidisti, quod cupiebas; Magnus enim dæmon peccatum est, quod si abs te abjeceris, major tu mihi crede, quam qui dæmonia ejiciunt. *S. Ioan: Chrys. b. 33. in Math: cap. 10.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Miraculo queri non debet, quod beneficio nature haberi potest.

I. **C**onsuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata. Gen: 3. v. 7. Post hæc venit Deus, & alium ipsis ex pellibus animalium amictum concinnavit: Fecit Deus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos. Quærit Abulensis: Cur Deus non prius vestivit illos, antequam seipso vestirent? cum vestire eos semel constitutum habuerit? Respondet Tostatus: id fecisse, ut daretur locus humanæ prudentiæ & ingenio. Vult nimirum Deus, ut homo pro sua parte, quidquid commodè potest, faciat, quando autem vires illius impares sunt operi, tunc ille feret suppetias, auxilioq; suo, quod virium deerit facultati, supplebit. *Did. Niss. Fer. 5. Dom: III. Quadr. § 1.*

II. **A**periens Noë fenestram arca, dimisit corvum, qui egrediebatur, & non revertebatur. Gen: 8. v. 7. Hebræus habet: Egressus est egrediendo & redeundo; quasi circum arcam volitaverit, ut exploraret, num regredi ad illam potest. Post corvum emisit columbam, quæ cum locum non inveniret, ubi pedem figeret, vel cibum ex quo vivere posset, redijt ad Arcam, & Noë extendit manum, & apprehensam intulit in Arcam: Ibid. v. 9. Quid sibi vult corvi exclusio & admissio tam benevola columbæ? Respondet Oleaster: Admonet eos, qui suo labore vivere possunt, non expectare alterius provisionem, quasi diceret: Qui suo labore necessaria vitæ parare sibi ipse potest, non debet illa a miraculo expectare. *Idem Dom: 14. post Pent: § 4.*

III. *Immutavit os suum coram eis, & collabebatur inter manus eorum &c.* 1. Reg. 21. v. 13. Cur David præ timore coram Rege Achis dementiam simulat? ut evadat periculum, quare non rogavit Dominum, ut is excæcasset hostes ejus, vel per Angelum inde abreptum in tutiorem transferret locum? Respondet Abulensis q. 19. ideo non rogasse quidquam tale, eo, quod non dederit ei Deus confidentiam ad ista. Nempe poterat ille sua industria se salvare, quid ergo miraculo ad eam rem opus erat. *Ibidem.*

IV. *Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vitæ tuæ.* Josue 1. v. 5. His erectus Josue, antequam traiciat Jordanem, exploratores terram munitionemq; diligenter investigaturos præmittit. Misit igitur Josue Filius Nun de Setin duos viros exploratores. Rupertus l. 1. in Josue cap: 10. Cum quo Dominus erat, cui & dixerat: Nullus vobis potest resistere cunctis diebus vitæ tuæ, ipse exploratores mittit ad considerandam terram, urbemq; Jericho. Non ergo quispiam ullo in negotio tantum de cælestibus præsumat præsidij, ut non etiam ipse sibi prior assit vigilando pro facultate ingenij, laborando pro portione virili. Nam sicut minimæ fidei est de Divinis dubitare promissis, sic nimis temeritatis vel præsumptionis est, cælestem per miracula præstolari opem, otiose sedendo manibus compositis. *Hactenus Rupertus.*

V. *Tenuit manum ejus, & surrexit puella.* Matth: 9. v. 25. Ac ne ludibrium oculorum putarent qui aderant, revixisse ad unius vocis imperium puellam, dixit dari illi manducare. Quærit Abulensis, cur Christus, qui vitam dedit puellæ, cur eidem ipsemet non dedit cibum? Et respondet q. 109. *Christus facere volebat ea, quæ nemo alius facere poterat, quæ autem per alios fieri poterant, facere nolebat.* Ipse ergo manum puellæ tetigit ad suscitandum, quia solus eam suscitare poterat, cibum autem quilibet ei dare poterat, ideo ipse non dedit. Non vult Deus implorari manus alienas, ubi nobis nostræ sufficiunt, neq; ut miraculo fieri vel rogemus, vel optemus, quod vires inferiores efficere possunt. *Did. Niss. Dom. 14. § 4.*

VI. *Mitte te deorsum,* dixit tentator Matth: 4. respondit Christus: *Non tentabis Dominum Dominum tuum.* Quomodo tentasset Christus Deum, si se mitteret deorsum, cum id absq; ullo vitæ vel discrimine, vel offendiculo facere posset, nam Angelis suis mandavit Deus, ut illum obviis brahijs exciperent? Respondet Cajetanus: Id Christum fecisse pro nostra eruditione, hoc facto nos admonendo, ne provocemus ad miracula Divina, in jis rebus, quæ fieri possunt per remedia humana. *Idem ibidem.*

EXEMPLA VARIA.

I. **M**iraculose tempore diluvij salvavit Dominus Noe, cum uxore & tribus filiis suis, & uxoribus eorum, cum etiam de cunctis animalibus masculum & fœminam fecit servari per Arcam. *Genes: 7.*

II. Multa fecit Deus miracula per Moysen, dum eduxit filios Israel ex Ægypto. *Exodi 7. v. 8. 9. 10.*

III. Miraculum grande fuit, quod nunquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem Populo exeunti de Ægypto in terram promissionis. *Exodi 13. v. 22. & 22.*

IV. Stupendum fuit miraculum in divisione & exsiccatione maris rubri, quando transferunt filii Israel sicco pede, Ægyptij vero in mediis fluminibus obvoluti. *Exodi 14.*

V. Per lignum Moyfi ostensum miraculose dulcoratæ sunt aquæ. *Exodi 15. v. 25.*

VI. Murmurantibus pro cibo Israelitis, pluit Dominus coturnices & manna ad saturitatem. *Exodi 16. & Num: 11.* Rursus iisdem murmurantibus pro aqua, dat Dominus aquam de petra, & in monte Moyse orante extensis manibus, Israelitæ vincunt Amalecitas. *Exodi 17.*

VII. Occasione seditionis Core & Complicum suorum, multa miracula contigerunt, dum eos vivos terra absorbet, & ignis interficit 250. viros offerentes incensum, & alios 14700. murmurantes consumpsit incendium, quod Aaron oratione sua compescuit. *Num: 16.*

VIII. Sumptis 12. virgis a duodecim Tribuum Principibus, sola Aaronis virga floruit, ac fructum produxit. Hoc miraculo & indicio Sacerdotium Aaronis confirmatur. *Num: 17.*

IX. Percussi Filij Israel a serpentibus ignitis, & aspicientes serpentem æneum curabantur. *Ibidem 21. v. 8.*

X. Veniens Balaam ad maledicendum Populo Dei, redargutus fuit ab asina, cui infidebat. *Ibidem 22. v. 23.*

XI. Filij Israel dum a Domino deducerentur per desertum 40. annis, non sunt attrita vestimenta eorum, nec calceamenta vetustate consumpta. *Deut: 29. v. 5.*

XII. Ingressis Filiis Israel Fluvium Jordanis intumescebant aquæ superiores ad instar montis, inferiores vero in mare mortuum descenderunt. *Vide totum c. Josue 3.*

XIII. Ubi Arca Domini circa Jericho per septem dies circumducitur, muri Jerichontini corruerunt. *Ibidem c. 6.*

XIV. Quinq; Reges oppugnantes urbem Gabaon, immoto sole unius diei spatio vincuntur. *Iosue 10.*

XV. Factum est miraculum in castris Philistinorum, dum Jonathas & armiger ejus, tot de ipsis percusserunt, adeo, ut omnis populus obstupuerit & conturbata est terra, & accidit quasi miraculum a Deo. *1. Reg. c. 13.* Similiter dum David juvenis, inexpertus, inermis, prævaluit adversum Philisthæum. *1. Reg. 17.*

XVI. Elias cælum triennio claudit, primumq; pascitur a corvis, deinde a muliere Sareptana, cujus hydria farinæ, & lecythus olei non minuuntur, cujus etiam filius mortuus oratione Eliæ resuscitatur. *3. Reg. 17.*

XVII. Elias ignem holocaustum mirabiliter consumentem a Domino precibus impetrat, demum post orationem ejus, facta est pluvia grandis. *3. Reg. 18.*

XVIII. Eliæ virtute & zelo duos quinquagenarios Principes, & 50. viros, qui erant cum eis, cælestis devorat ignis, tertio Principe sua modestiâ servato, cum quo jussu Angeli Elias descendit. *4. Reg. 1. v. 9.*

XIX. Elias pallio suo aquas Jordanis divisit, ut ipse Elisæus transire posset. Eliâ autem in cælum igneo curru raptò, Elisæus duplicem ejus spiritum accipit, ac pallio Eliæ rursus aquas Jordanis dividit. Aquæ Jericho ac terræ sterilitas immisso per Elisæum sale sanantur, pueriq; illum irridentes 42. ab urfis lacerantur. *4. Reg. 2.*

XX. Elisæus viduæ debitis oppressæ oleum augmentat, quo solvat creditoribus. Porro sunamitidi hospiti suæ filium impetrat a Deo, quem postea mortuum suscitatur. Farina quoq; pulmento infusa, amara olera dulcoravit, & paucis panibus multos satiat, ita ut supererat. *1. Reg. 4.*

XXI. Elisæus Naaman Syrum septena in Jordane lotionem mundat a lepra absens tanquam præsens malitiam sui servi cognovit, cui propter munera mendacio extorta, ab Elisæo spreta, lepra perpetuo adhæsit. *Ibidem cap. 5.*

XXII. Elisæus ferrum securis natrare super aquas facit &c: *Ibid. c. 6.*

XXIII. Quidam sepelientes hominem viderunt latrunculos, & proiecerunt cadaver in sepulchrum Elisæi, quod cum tetigisset ossa Elisæi, revixit homo, & stetit super pedes suos. *4. Reg. 14. v. 20.*

XXIV. Stupendum erat, cum Angelus in una nocte percussit 150000. millia Assyriorum, *Ibidem 19. v. 35.*

XXV. Mirabile valde fuerat, quando ad petitionem Ezechiae sol retrocessit per decem lineas. *Ibid. c. 20. v. 11.*

XXVI. Tobias quatuor annis fuit cæcus, sed deinde juxta consilium Angeli, Filio Patris oculos felle piscis liniente, recepit visum. *Tobia II. ver. 13.*

XXVII. Miraculum fuit, cum Daniele cum tribus sociis in fornacem missis, flamma ignis non læsit. *Dan: 3.* Idem Daniel septem diebus mansit cum leonibus in lacu illæsus, & mirabiliter cibatus est a Propheta Habacuc. *Dan: 14. v. 30.*

XXVIII. Ob fugam Jonæ a facie Domini mare fuit commotum, quò projectò in aquas, piscis eum deglutivit, & per triduum in pisce vixit, quem postea sanum piscis evomit. *Jonæ c. 1. & 2.*

XXIX. Angelus Domini apparuit Zachariæ nuntians ei ex parte Dei, quod uxor ejus Elizabeth sterilis & Anus paritura sit Filium, qui incredulus ad verbum Angeli, mutus effectus est, usq; ad circumcisionem pueri, & tunc loquela restituta est ei. *Luce 1.*

XXX. Dum salutaret B. Maria Elizabeth, Joannes infans exultavit in utero Matris, ipsaq; Mater prophetavit. *Luce 1. v. 41.*

XXXI. Christi Domini vita, tota fuit miraculis plena, primum tamen signorum fuit, dum vocatus ad nuptias, aquam vertisset in vinum. *Ioan: 2.* Porro tres suscitavit a mortuis, nempe filiam Archi Synagogi. *Matth: 9. 26.* Filium viduæ extra portam Civitatis delatum. *Luce 7.* Et demum Lazarum. *Ioan: 11.* Cæcos sex illuminasse legitur, duos *Mat: 9.* Et alios duos *Matth: 20.* Unum *Marci 8.* Et cæcum natum *Ioan: 9.* Dæmoniacos septem liberavit. Duos apud *Matth: c. 8.* Alium qui erat cæcus & mutus. *Mat: 12.* Lunaticum unum, qui non poterat liberari, nisi in oratione & jejuniis. *Mat: 17.* Alium de spiritu immundo, qui erat è Synagoga Judæorum egestus. *Marci 1. v. 23.* Tum filiam Chananæ ad instantiam Matris *Mat: 15. v. 22.* Tandem Mariam Magd. a septem spiritibus immundis. *Luce 8. v. 2.*

Alia Christi Domini enumerare miracula impossibile, de quibus Joannes ait: Multa quidem alia signa fecit Jesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros. *Ioan: 20. v. 30.*

XXXII. Nec Apostoli Domini erant absq; signis & miraculis. Nam Petrus videns hominem claudum ad portam speciosam templi, dixit ei: In Nomine Domini Jesu Christi Nazareni, surge & ambula, & apprehen-

sa manu ejus dextra allevavit eum, & protinus consolidatæ sunt bases ejus & plantæ &c. *Act: 3. v. 6.*

XXXIII. In plateis ponebant infirmos in lectis & grabatis, ut veniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum. Concur- rebat autem & multitudo vicinarum Civitatum Jerusalem, afferentes ægros, & vexatos a spiritibus immundis, qui curabantur omnes. *Act: 5. 15.*

XXXIV. Virtutes non medicas faciebat Deus per manus Pauli, ita, ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria, vel semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur. *Act: 19. v. 11.*

XXXV. Idem Paulus Patrem Publij febribus & dysenteria laboran- tem, facta oratione, & manuum impositione sanavit. Quo facto omnes qui in insula illa habebant infirmitates, accedebant & curabantur. *Act: 28. v. 3. Plura de his, & aliis Apostolis in Evangelio & Actibus Apostolorum.*

XXXVI. Cum tempus Desponsationis B. M. Virginis advenisset, fertur Sacerdotes & Cognatos plurimos MARIE in id consilium conve- nisse, ut plures innupti ex Familia David convocarentur, qui aridam in manu virgam deferrent, utq; cujus illorum virga floreret, esset sponsus MARIE. Quo facto floruit virga Joseph, cum illoq; desponsata fuit Vir- go MARIA. *Alphonsus Villega 19. Maj.*

XXXVII. S. Agnes Virgo & Martyr, eo quod idolis sacrificare nol- let, dum jussu impij Judicis publicè coram omnibus denudata fuisset, cæ- lestis ejus sponsus a pudore eam liberavit. Siquidem illico flavi capilli ita excreverunt, ut ab ipsis tota illius nuditas circumtectâ fuerit. *Ambr: Righettus de Miraculis Nominis JESU.*

XXXVIII. S. Bernardinus Senensis exierat quandoq; cum fratre ut reconcionaretur, transeunda autem ei erat aqua, urbem illam attingens, ro- gavit Nautam, ut causâ Dei eum traduceret. Nauta a Deo mercedem exi- gendam negligens, naulum exegit; Bernardinus ait se Dei amore faculta- tes suas omnes contempsisse. Iterumq; orat, ut pro Dei amore ipsum transvehat. Recusat Nauta & dicit: Etiam si omittenda tibi sit concio, ego te in navim meam non recipiam. Sentiens vir Dei non posse se hac via trajicere in urbem, palliolum suum expandit super aquas, primusq; ipse calcât illud, socius sequitur, atq; ita ambo flexis genibus, oculis & manibus in cælum sublati, in alteram aquarum partem sine ullo metu & cura incolumes evasere, cum navis necdum medium esset emensa spa- tium. Postquam autem terram attigit Bernardinus, nullâ visus est asper- sus aquâ, nec pallium madefactum. *In vita ejus c. 34.*

XXXIX. S. Brigidam dum Parentes nuptuj tradere vellent, & ipsa pudicitiam elegisset, postquam in manibus Episcopi coram Deo Virginitatem professâ est, lignum altaris tetigit, quod in testimonium ejus sanctitatis statim viride factum est, sic manens, usq; in præsens. Quo viso miraculo stupefacti Parentes, eam Domino commendarunt. *Petr: de Natal: lib: 3. c. 69.*

XL. S. Gilelmus Author Ordinis Montis Virginis, habebat assellum, quô utebatur quotidie ad ferenda ex proximo nemore ligna. Hunc cum lupus devorasset, is Gilelmi præceptis parens, officium asselli non sine omnium admiratione complevit. *Ferrarius in Catal. SS. 23. Junij.*

XLI. S. Januarij M. sanguis asservatur hucusq; in ampulla vitrea Neapoli, qui cum alias concretus atq; durus maneat, tamen cum primum ad caput Martyris admoveatur, protinus liquefieri & ebullire omnium admiratione conspicitur. *Baronius A. 305.*

XLII. B. Joseph Calasantius, dum Tusculi moraretur, inaudissetq; homini pauperculo extinctum fuisse asinum, misericordiâ motus super ipsum, mandavit Patri Glicerio Landriano, quatenus locum adeat, & asino surgere mandet. Qui dum mandata exequitur, ad vocem obedientis Landriani, jumentum sine mora in pedes assurrexit. *In vita ejus.*

XLIII. Invenis quidam anonymus tanto fervore se Deo in Religione consecrare voluit, ut a proposito nec hoc sequenti, terribili quidem præcepto absterri potuerit. Furnus pinsendo farri accensus undantibus ardebat flammis. Hunc novitium Christi militem, eodem quo venerat die, eademq; hora furnum ingredi jubet Cænobiarcha; paret extemplo tyro, & in medios se flammaram globos promptissimè velut in plumas immittit. Horret ipse, qui jusserrat Spectator Pater, non minus ac Porcenna Mutij dextram, aut tres Hebræos Imperator Chaldæorum. Nec ignis fuit ausus tantam virtutem attingere, sed velut a sacrosancto Capite refugit, illæsumq; abire permisit, ostenditq; advenam, uno temporis propè momento ad tantum virtutis culmen, per expeditum obsequendi studium enisum, ad quantum pleriq; alij toto anno nunquam enituntur. *Raderus.*

XLIV. B. Nicolaus jam senex fertur Concilio Niceno interfuisse, & quendam Arianum zelo fidei in maxillam percussisse, ob idq; a Concilio mitrâ & Pallio privatum extitisse, propter quod ut plurimum sine Mitra depingitur. Sed dum aliquando Missam B. Virginis, cujus erat devotus, in Pontificalibus celebraret, & privationem mitræ & pallij desleret, quasi zelo nimis fidei ablata, ecce cunctis videntibus duo Angeli adstiterunt, quorū

quorum unus mitram, alius pallium sibi divinitus restituerunt, & ex tunc insignia reassumpfit sibi cœlitus restituta. *Ant: Spinellus ex Petro de Natalibus.*

XLV. B. Patricius habebat hircum, aquæ sibi bajulandæ ministerio deputatum, sive artificio, seu potius miraculo huic operi adaptatum, hunc quidam vir ventricula surripuit, sublatum mactavit & manducavit. Author furti, sive fautor investigatur: quidam suspicionibus patens evidentibus aliquantis indiciis invenitur, sed facinus non inficias solum, verum furtum perjurio accumulans, juramento ab objecto reatu se excusare conatur. Mirum effatu, sed mirabilibus apparuit actu. Hircus comestus in ventre furis turpifono balatu latrocinium in auribus adstantium prodidit, & clamore prodigioso meritum S. Patricij prædicandum propalavit. *In vita S. Patricij Episc: c. 129.*

XLVI. B. Petri Cælestini devota Mater, quondam magnæ famis tempore deficiente sibi pane, cum pro sua suorumq; sustentanda vita nullum humanum superesset auxilium, ad Divinum, & jam in se, & in suis expertum Filiis refugit subsidium. Mane igitur imperat filio ut falcem tollat, & in agrum vadat. Recusabat ille dicens: Nihil proficiam, nondum enim tempus messis advenit. Tandem tamen agrum ingreditur Matri obediens, in cujus medio tanta messis alba & matura, quanta eis necessaria erat, inventa est. *Surius in Vita S. Patri Cælestini.*

XLVII. S. Wilgefortis Virgo Regis Portugalliæ Filia, pro defensione fidei & pudicitiae decertans, a Christo Crucifixo & simul deformato postulavit, ut seipsam deformaret, ne ad humanas nuptias expeteretur. Pro voto & desiderio suo res accidit, tota barbata comparuit, & in Christum deformatum, totam seipsam transtulit & transformavit. *Stengelius ex Molano.*

Plura sub diversis Titulis passim videbis obvia.

TITULUS XVIII. MISERICORDIA.

Misericordia secundum D. August: l. 9. de Civit: *Est aliena miseria quædam in corde compassio, qua utiq; si possumus, subvenire compellimur.* Sumitur etiam pro ipso actu, quo alteri misero subvenimus, & eum sublevamus, præbendo præsidium, aut auxilium, parcendo criminibus, remittendo debita &c:

Miseri-

Misericordia duplex est: Divina & Humana. Deus enim est misericors a natura, & quidem triplici actu juxta D. Bonav: in Exp: 2. super Psal: 118. nempe: liberando, adjuvando, & coronando. Hominis etiam misericordia juxta Hugonem Card: super Mat: c. 5. 3plex est: *Prima* propria, ad seipsum per contritionem. *2da* Fraternalis, est Fratris ad proximum per compassionem. *3tia* Paterna, est Patris ad Filium per correctionem. In hoc Titulo dicemus de Misericordia Dei.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Minor sum Domine cunctis miserationibus tuis, & veritate tua, quam explevisti servo tuo. *Gen: 32. v. 10.*

Fuit Dominus cum Joseph, & misertus illius dedit ei gratiam in conspectu Principis carceris. *Gen: 39. v. 21.*

Si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. *Exodi 22. ver: 27.*

Miserebor cui voluero, & clemens ero, in quem mihi placuerit. *Exodi 33. v. 19.*

Dominator Domine Deus, misericors & clemens, patiens & multæ miserationis, ac verax. *Exodi 34. v. 6.*

Ego sum Dominus Deus tuus, & faciens misericordiam in multa milia diligentibus me. *Deut: 5. v. 9.*

Deus misericors Dominus tuus est. *Det: 4. v. 31.*

Erit nostri misericors, si custodierimus & fecerimus omnia præcepta ejus. *Deut: 6. in fine.*

Postquam afflixit & probavit, ad extremum misertus est tui. *Deut: 8. ver: 16.*

Dominus facit tecum misericordiam, quia ostendisti gratiam & fidem. *2. Reg: 13. v. 20.*

Multæ misericordiæ ejus sunt. *Ibidem 24. v. 14.*

Melius est, ut incidam in manus Domini (quia multæ miserationes ejus) quam in manus hominum. *1. Paralip: 21. v. 13.*

Deus miserationum, & clemens es tu. *2. Esdra 9. v. 31.*

Petentibus vobis a me misericordiam, non miserebor; Maculastis enim manus vestras sanguine. *4. Esdra 1. v. 25.*

Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam. *Tobie 12. v. 6.*

Convertimini peccatores, & facite justitiam coram Deo, credentes, quod

quod faciet nobiscum misericordiam suam. *Tobie* 13. v. 8.

Tu quia pius es, misere nostri. *Judith* 7. v. 20.

Vitam & misericordiam tribuisti mihi. *Job* 10. v. 12.

Ego in misericordia tua speravi. *Psal.* 12. v. 6.

Misericordia tua subsequetur me, omnibus diebus vitæ meæ. *Psal.*

22. ver: 6.

Reminiscere miserationum tuarum Domine, & misericordiarum tuarum, quæ a sæculo sunt. *Psal.* 24. v. 6.

Universæ viæ Domini misericordia & veritas. *Ibidem* v. 19.

Diligit misericordiam & judicium, misericordia Domini plena est terra. *Psal.* 32. v. 5.

Tu Domine ne longe facias miserationes tuas a me, misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me. *Psal.* 39. v. 12.

Suscepimus Deus misericordiam tuam, in medio templi tui. *Psal.* 47. ver: 10.

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam, &c. *Psal.* 50.

Multiplicata est usq; ad cælos misericordia tua. *Psal.* 56. v. 11.

Ipse est misericors, & propitius fiet peccatis eorum, & non disperdet eos. *Psal.* 77. v. 38.

Misericordias Domini in æternum cantabo. *Psal.* 88. v. 1.

Miserator & misericors Dominus, longaminis & multum misericors, *Psal.* 102. v. 8.

Benedic anima mea Domino, qui coronat te in misericordia & miserationibus. *Psal.* 102. v. 2.

Veniant mihi miserationes tuæ & vivam. *Psal.* 118. v. 77.

Misericordia tua Domine, plena est terra. *Ibidem* v. 64.

Suavis omnibus universis, & miserationes ejus super omnia opera ejus. *Psal.* 144. v. 9.

Misereris omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam. *Sup.* 11. v. 24.

Secundum magnitudinem ipsius, sic & misericordia illius cum ipso est. *Eccl.* 2. v. 35.

Miseratio hominis circa proximum suum; Misericordia autem Dei super omnem carnem. *Eccl.* 18. v. 12.

Speciosa misericordia Dei tempore tribulationis, quasi nubes pluviae in tempore siccitatis. *Ibidem* 35. in fine.

Q

Miserere

Miserere plebi tuæ, super quam invocatum est Nomen tuum. *Ecclesiasticus* 36. v. 14.

Invocaverunt Deum misericordem, & expandentes manus suas extulerunt ad cælum, & Sanctus Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum. *Ibidem* 48. v. 22.

Plorans nequaquam plorabis, miserans miserebitur tui. *Isaia* 30. v. 19.

In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. *Ibidem* 54. v. 8.

Miserationum Domini recordabor. *Isaia* 63. v. 7.

Abstuli pacem meam a populo isto dicit Dominus, misericordiam & miserationes. *Hieremias* 16. v. 5.

Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes ejus. *Trenius* 3. v. 22.

Sponsabo te mihi in sempiternum, & sponsabo te mihi in justitia & iudicio, & in misericordia, & in miserationibus. *Osee* 2. v. 19.

Vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est. *Jona* 3. v. 10.

Estote misericordes, quia & Pater vester misericors est. *Luce* 6. v. 36.

Miserebor cujus miserebor, & misericordiam præstabo, cujus miserebor &c. *Romani* 9. v. 15.

Deus dives est in misericordia. *Ephesios* 2. v. 4. Et alibi passim plura.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Misericordia Domini tam perspicua est, ut nullus homo suam mentem possidens hanc ignorare valeat. *S. Ambr.: super Apoc. c. 1.*

Nihil prodest nobis clementiam Dei implorare, & operibus irritare. *Ibidem c. 8.*

Nullum potest esse momentum, quo homo non fruatur Dei bonitate & misericordiâ. *S. Aug.: de Spiritu & Anima c. 35.*

Misericordia Dei nolentem prævenit, ut velit, volentem subsequitur, nè frustra velit. *Idem in Enchiridio c. 32.*

Nemo de Dei pietate diffidat, quoniam major est ejus misericordia, quam nostra miseria. *Idem de Spiritu & Anima cap: 6.*

Deus meus, cornu salutis meæ, & susceptor meus! ego infelix, ego te irritavi, ego malum coram te feci, furorem tuum provocavi, iram promerui. Peccavi, & pateris, deliqui & adhuc sustines; Si pœniteo, parcis, si revertor, suscipis, differo, præstolaris, Revocas errantem, invitas

vitas repugnantem, expectas torpentem, amplecteris revertentem. Doces ignorantem, marentem mulces, a ruina suscitās, post lapsum reparas, petenti largiris, quærenti inveniris, & pulsanti aperis. *S. August. 1. Medit. c. 2.*

Taceat laudes tuas, qui miserationes tuas non considerat. *Idem 1. 6. Confess. c. 7.*

Deus prorogat misericordiam in præsentī sæculo, & minatur iudicium in futuro; Gaudeamus ad misericordiam Dei, sed timeamus ad iudicium Dei. *Idem de 10. Chordis c. 1.*

Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam. *Idem Epist. 105.*

Ego peccabam, & tu dissimulabas, non continebam a sceleribus, & tu a verberibus abstinebas. Prolongabam ego multo tempore iniquitatem meam, & Tu Domine pietatem tuam. *S. Bernard. Ser. 2. Dom. 6. Pent.*

Fasciculus stupparum in ingentem ignem missus, non ita repente incenditur, quam repente Deus peccatis nostris propter ineffabilem pietatem & misericordiam suam ignoscit, dum verè nos poenitet vitæ actæ. *Blossius par. an. cap. 2.*

O summa & inenarrabilis pietas Dei nostri! fornicatur uxor alicujus hominis, & statim eam expellit, & vix unquam ei parcat. Sed peccat anima Christi Sponsa, nec uno tantum, sed plurimis peccatis, sed modis innumeris, cum mundo, carne, diabolo; etsi redeat, statim eam vocat ad se, & omnia peccata condonat, imò quod majus est! nolentem redire vocat, ut redeat, & ut revertatur revocare non cessat: Tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, & ego suscipiam te. *Jerem. 31. S. Bonavent. Ser. 41. de SS.*

In misericordia Dei, dum fixa spes ponitur, venia facilius impetratur. *Cassiod. super Psal. 6.*

Nullus homo potest misericordiam Dei promereri, qui charitatis præcepta contemnit, aut inimicis ex toto corde non vult indulgere. *S. Eligius hom. 8.*

Misericordia Domini Dei prævenit impium, ut sit justus, subsequitur justum, nè fiat impius. Prævenit cæcum, ut lumen quod non invenit, donet, subsequitur videntem, ut lumen, quod contulit, fervet; Prævenit elisum, ut surgat, subsequitur elevatum, nè cadat; Prævenit donans homini bonam voluntatem, sequitur benevolentem, operando in illo boni operis facultatem. Hoc igitur ista misericordia in homine

subsequitur, quod præveniens ipsa largitur. *S. Fulgentius l. 1. ad Monimum.*

Fons Divinæ misericordiæ ad hoc patet, ut lavet; ad hoc fluit, ut lætificet; ad hoc redundat, ut purget. *S. Greg: M. super 7. Psal: pœnit: Psal: 6.*

Quanto major culpa peccantium, tanto amplior in peccatores clementia Creatoris. *S. Hieron: l. 6. super Hierem: c. 32.*

Nemo de Dei pietate dissidat, nam major est ejus misericordia, quam nostra miseria. *Hugo a S. Viêt: l. 2. de Anima c. 3.*

Ille desiderat misericordiam Dei, qui timet iram ejus, qui autem non timet, non desiderat misericordiam ejus. *S. Joan. Chryf: hom: 46. super Math: oper: imperf.*

Misericordia Dei, dignos requirit, nec temere obtingit quibuslibet, nec offertur ijs, qui brutis sunt affectibus, & non se sentiunt egere misericordia. *Idem hom: 2. super 2. Cor.*

Deus miseretur ei, quem viderit misericordem, inexorabilis est autem ei, quem peccantibus cernit imitem. *Lactan: Firm.*

Nulli Deus misericordiam suam denegat, cum indiscretim universis bona sua largitur, eosq; quos merito subderet pœnis, magis vult invitare beneficiis. *S. Leo Papa I. Ser: 1. in Epiph.*

Causa reparationis nostræ non est, nisi misericordia Dei. *Idem Ser: 1. de Jejunio.*

Aspice misericordiam Dei, licet peccaveris, licet neglexeris & provocaveris patientiam ejus, paratus tamen est misereri, cum volueris, & reverti ad revertentem, oblivisci & tegere peccata tua, & projicere in profundum maris. Nec erit mora inter confitentem & remittentem, inter gementem, & gemitus exaudientem, quia misericors est. *S. Petrus Dam: Ser: 56. de S. Martino.*

Major est pietas Dei, quam quævis iniquitas *Idem Ser: de S. Andrea 58.*

Sive Deus justificet impium, sive arguat pigrum, sive expectet aversum, sive deserat puniendum, semper misericors est, semper justus, semper omnipotens. *S. Prosper super Psal: 110. c. 2.*

Multi volunt misericordiam, retinendo peccati miseriam, & orant miseri, sed nolunt emendari. Superbia maxima est petere misericordiam, & in vitiis velle manere. *Simon Cass: l. 1. c. 26.*

O ineffabilis misericordia tua Domine! quæ supra id, quam cogitari potest declarata est. Nam nescientes te, sollicitè quæsiisti, deserventes te, non deseruisti, peccantibus tibi benignissimè indulgisti, aversis longi-

us a te, viam ostendisti æternæ salutis. Si tam pius factus es inimicis, quid eris amicis? *Thomas a Kemp: Conc: 1. de Incarn.*

Magis proprium est Deo misereri & parcere, quam punire, propter infinitam ejus bonitatem. *S. Thom: Aqu: 2. 2. qu: 21. ar: 2. in Corp.*

Quamdiu vivimus, si datur contra nos in curia Justitiæ, possumus appellare ad curiam misericordiæ, sicut fecit David & Ezechias. *S. Vincen: Ferr: Ser: 3. feria 3. Rogat.*

Si aliquis in præsentia Regis occidisset Reginam, & filios Regis, & peccasset cum filiabus Regis, deinde veniret ad petendum veniam a Rege, utrum esset Rex in mundo, qui parceret tali & remitteret? Credo quod non, nisi Christus; Nam si aliquis interfecisset omnes Apostolos, & peccasset cum omnibus mulieribus, & crucifixisset Christum, & peteret veniam, statim parceret illi. *Idem Ser: 1. Dom: 4. Trinit.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Misericordia Dei erga peccatores, est patiens & longanimis.

I. *Posuitq; Dominus Cain signum, ut non interficeret eum omnis, qui invenisset eum.* Gen: 4. v. 15. Prius Abel obiit, ut requie potiatur, Cain impius superstes, ut pænitere possit. *Escobar t. 1. Mir: Chr: l. 9. Sect: 2. Objec: 2.* Tradunt illum (Cain) a clementissimo Deo ideo usq; ad septem generationes fuisse dilatum, ut saltem malis ipsis, & longævitate maioris compellus pœnitentiam ageret. *S. Hieron: Epist: 125.*

II. *Pluviam quadraginta diebus &c.* Gen: 7. v. 4. Quid? non erat ipsi possibile ut una die totam pluviam induceret? Quid inquam una die? uno momento posset, sed hoc dedita opera fecit, volens simul & timorem, & occasionem præbere, qua possent pœnam, quæ jam in foribus esset, effugere. *S. Joan: Chrys: hom: 24. in Gen.*

III. *Ecce constitui te Deum Pharaonis.* Exodi 7. v. 1. Cur non dicitur constitutus Deus elementorum? nam super illa quâdam Divina potestate eminebat: Aquas per medium divisit, easq; in sanguinem convertit, percussio pulvere terræ fecit sciniphes in universa Ægypto. Aerem tenebris implevit, ignem misso Aarone cum thuribulo repressit; & Pharaon tamen ei restitit. &c. Moyfes positus est a Deo, ut elementis imperaret, ac Pharaonis malitiam in multa patientia sustineret. Divina autem

tem potestas in Moyse magis patebat, eâ sufferentiâ, quam jussione & imperio in elementa. *Oleaster*: Expende quæso quanta sit dignitas S. Moyfis, quem Deus sic evexit, ut Deum Pharaonis constituerit, & similiter quanta sit prudentia ejus & misericordia, ut non eum statim occideret, sed patientia quasi Dei tulerit & monuerit. *Sylveira in Luca 6. 10.*

IV. *Circuierunt Civitatem secundo die semel, sic fecerunt sex diebus.* Josue 6. v. 14. Cur ad primum clangorem buccinæ prima die muros non prosternit? ut innueret in punitione Dei tarda molimina. *S. Chrys: b. 5. de pœnit*: Cum struit, velociter struit, cum destruit, tarde destruit. Sex diebus Deus cælum & terram fecerat. Hic igitur tam velox in construendo, cum expetit unius diei demoliendæ consilium, inventus est tardus. Mundum universum sex diebus construis? & unam urbem septem diebus solvis? Non potentia imbecillior, sed clementia diutius tolerat. Nec silentio in hostes irruit Josue, aut somno oppressos occupat, nec ad primum sonum tubæ muri corruunt, sed clamoribus buccinæ, & militum vociferationibus omnia complet, ut somnolentos increpet, pigritantes excitet. *Arcones in Is: 1. Disc: 3.*

V. *Revertere.* Cant: 6. v. 12. Quater dicit: *Revertere*, ad significandam longanimitatem Dei in vocandis peccatoribus, in quatuor eorum ætatibus; pueritia, juventute, virili ætate, & senectute. *De Ponte hic ex 8. §. 1.*

VI. *Peregre profectus est.* Mat: 21. v. 33. Videtur Deus & dormire, & peregre proficisci, dum longanimis est, & non e vestigio peccatorum pœnas exigit. *Theophilactus hic.*

VII. *Cum venerit Dominus vinea.* Mat: 21. v. 43. Venit puniturus, qui semper adest. Cur ergo recessisse dicitur? Videtur Dominus a nobis recedere ex longanimitate, quia patiens redditor, non e vestigio peccatorum pœnas exigit. *Escobar tr: 6. Par: Chr: Scet: 3. Obser: 1.*

VIII. *Ecce anni tres sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, & non invenio.* Luca 13. v. 7. Qui sunt hi tres aut quatuor anni, quibus Deus ficulneæ fractus expectat? Nisi quatuor vitæ hominis partes, in quibus sæpius ipsum visitat Deus, vocando ad bonos fructus proferendos. Quod si in primo anno, hoc est, quando usus rationis jam adest eos non proferat, Deus patienter expectat, reditq; secundo anno, in secunda scilicet vitæ ejus parte. Quod si adhuc in sua sterili ate persistit, sustinet eum Deus longanimiter. Redit vero tertio anno, tertia ætatis parte; qui si adhuc in sua sterilitate persistat, ostendit se illi magis iratum, & fortioribus pulsibus, plagisq; morborum & adversitatum monet.

monet, minaturq; se vitæ filum abscissurum, quasi hominis nauci & inutilis *De Ponte t. 1. de Christ: hom: perf: c. 14.*

IX. *Jerusalem, Jerusalem, quoties volui, & noluisti.* Mat: 23. v. 37. *Volui, & noluisti.* S. Chrys. Jerusalem, Jerusalem, quæ usq; nunc lutata es misericordiam meam tuis peccatis, nunc autem ipsam superasti. *Hæc ille in Oper: imperf. & addit: Volo enim in te misereri, sed vires misericordiæ non habeo, non possum te amplius sufferre, incessabilibus enim iniquitatibus tuis misericordia mea, quasi jam lassata a proposito suo defecit. Did: Niss: f. 4. Dom: 1. Quadr.*

X. *Sedebat sic supra fontem.* Joan: 4. v. 6. Nulli rei tam assidet Dominus, quam peccatori expectando ad castæ sponsæ ostium. Cant: 5. v. 2. Videbis sponsum pulsantem, sed adstantem non sedentem; At modo peccatricem venaturus, sedet supra puteum. O immensam Dei expectationem! ut peccatores accedant ad salutem. Qui moræ impatiens est, vix stat. Dominus in aliis omnibus festinissimus, cum peccatoribus expectandis accedit, omnium est morarum patientissimus. *Bæza tom 2. l. 6. c. 3. §. 5.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Misericordia Dei abuti non debemus.

I. *Comedit, deditq; viro suo, qui comedit.* Gen: 3. v. 6. Vidit Adamus Evam comedentem, & non vidit morientem, credidit sibi quoq; fore impune, si comederet, atq; adeo abusus patientia & longaminitate Dei. *Ita S. Aug: l. 11. in Gen: ad lit: c. 30; Nec svaderi jam opus erat viro, quando illam eo cibo mortuam non esse cernebat. Et Eva ipsa ex hac Divina patientia processit ad tentandum virum. Mendosa Annot: 8. in 1. Reg: 1.*

II. *Reversæq; sunt aquæ, & operuerunt currus.* Exodi 14. v. 28. Quantæ temeritatis & clementiæ Pharaonis! iratum habebat Deum, nec tamen terrebatur. Persvasit sibi impius Deum etiam tunc fore benignum, quem toties expertus fuerat. Abutebatur Divinâ misericordiâ, ex ea sumpsit occasionem peccata peccatis accumulandi. *S. Greg: M. in 1. Reg: cap: 3. Peccare, & de Dei clementia præsumere, pelago justitiæ ejus exponi est. Castill: illat: 164.*

III. *Deus Juxta justus, fortis & patiens.* Psal: 7. v. 12. Dei patientia timenda est malis, quia eo ipso, quod expectavit eos Dominus ad prænitentiam,

tentiam, & converti noluerunt, districtius judicabuntur, & durius punientur. Thren: 1. v. *Vocavit adversum me tempus.* Hugo Card: hic.

IV. *Publicani & Meretrices præcedent vos in regnum Dei.* Mat: 21. v. 31. Idcirco ad telonia. & prostibula currendum? absit imo potius ab iis ideo procul cedendum. S. Ambr: 1. de Elia & jejunio cap: 20. ex ipsis verbis sic concludit: Ergo quia tam misericordem habemus Dominum, qui etiam gravi ignoscit errori; convertamus nos a vitiis, non recedamus a lege, præceptum Domini quasi servi sedulis studiis exequamur. Magis quodammodo Dei misericordia timenda, quam justitia. Qui enim justitiam offendit, habet misericordiam. pro asylo, qui autem misericordiam offendit, quæ ara eum tuebitur? *Mendosa in 1. Reg: 4. Annot. 10. Sect: 2.*

V. *Neg; ego te condemnabo, vade, & jam amplius noli peccare.* Joan: 8. v. 11. *Vade,* Christi misericordiam indicat, *jam amplius noli peccare.* Justitiam. S. Aug: tract: 38. in Joan: Quid est Domine, faves ergo peccatis? non planè, sed attende quod sequitur: *Vade,* deinceps jam noli peccare. *Ita S. Aug.*

VI. *Quemcunq; osculatus fuero &c.* Math: 26. v. 48. Proh dolor! quantum proditoris anima pravitatem suscipit! quibus oculis nunc Magistrum aspexit? quod signum prodicionis dedit? *Quemcunq; osculabor.* Considebat in lenitate Magistri, quæ res maximè confundere illum hominem, & omni privare venia sufficit, quia ita mansuetum ptocebat Magistrum. *S. Chrys: hom: 48. in Mat.*

EXEMPLA QUÆDAM.

I. **A**lexander Farnesius S. R. Eccl: Cardinalis, sibi præ oculis depingi voluit, ex una parte sangvinolentum de Cruce. pendentem Dominum, cum subiecta epigraph: *Hic peccatores recipit,* ex altera vero sedentem eundem pro tribunali Judicem, cum Lem: *Hic peccatores rejicit.* Documento Deum esse misericordem, simul & justum. *P. Ægidius a S. Joseph.*

II. Alexander M. Legatis Darij suam humanitatem collaudantibus dixit: Nuntiate Dario me quæ fecerim clementer & liberaliter, non amicitia ejus tribuisse, sed naturæ meæ. Armatus sit oportet, quem oderim. *Applic:* Deus, quod tibi etiam peccatori largitur sua dona, non tuæ amicitia, sed ejus naturæ est, juxta illud, quod canit Ecclesia: Deus cujus natura bonitas, cujus opus misericordia est. *Idem.*

III. Apud Patres Carthusianos, fuit quidam Laicus, capitis planè rudis

dis ac ingenij, qui aliam precem non potuit addiscere, nisi hæc verba: *Miserere tui Deus*, quæ centies ac sæpius interabat. Cumq; Gvardianus ejus cubile præteriret, sensit suavissimum indè odorem exhalare. Examinat Fratrem itaq; de vivendi & orandi modo, Frater se peccatorem confessus, non aliam se dicit precem scire, quam illa verba: *Miserere tui Deus*: Prior malè illum orare asserit, & docet, ut deinceps dicat: *Miserere mei Deus*. Facit post sic Frater, sed odor ex illius cubili non amplius sentiebatur. Hinc Gvardianus Fratrem ad se vocatum, jubet antiquam orationem precari, utpote Deo gratissimam. *P. Lochner Verbo Dei Misericordia.*

IV. Athenis templum Misericordiæ adeo diligenter claudebatur & custodiebatur, ut illud nonnisi Senatûs consensu fas esset ingredi. Quoniam ibi statuæ tantum Principum benignorum positæ erant, & non nisi viri misericordes ad orandum intrabant. *Macrobius lib. 3. Saturnalium.*

V. Bononiæ Scholasticus quidam in voluptatibus hærens, cum per agrum spatiosum ambularet, videbatur sibi subita nocte interpici. Quam cum vellet evadere, ad domum quandam accurrit, sed ab ea repellitur cum dicto: *Hic habitat Justitia*, quam quia tu factis non nosti, hic minime recipi potes. Mæstus ad aliam cellulam, se convertit sed quia ibi habitabat *Veritas*, ab ea repulsus est, quod semper secutus sit mendacia. Ad aliam pergit, sed quia ibi *Pax* habitabat, quæ non datur impiis, ab ea quoq; repellitur. Salutare tamen illi datur consilium, ut progrediatur ad domum, quam *Misericordia* habitabat. Misericordiæ fores pulsavit lachrymans, ac statim receptus est, remedium poscit, ut a tam sæva tempestate liberetur, & jubetur ire Bononiam ad Domum Fratrum Prædicatorû. Evigilans fit Religiosus. *Anton: Senens. in Chron: Dominic.*

VI. S. Brigittæ dixerat olim Salvator: Magis peccant contra me, qui nunc dicuntur Sapientes. Ego enim dedi eis sensum, & intellectum, & sapientiam, ut me diligenter, sed ipsi nihil, nisi ad suam utilitatem temporale intelligunt. Oculos habent in occipite, videntes quæ sunt ad sua delectabilia, sed cæci sunt ad gratias agendas mihi, qui dedi eis omnia. Ideo ego possum nunc hoc proverbium dicere, quod a vulgo communiter dicitur: *Qui patiens est, ab omnibus contemnitur*. Sic ego propter patientiam meam, nimis videor ab hominibus fatuus esse, & ideo ab omnibus contemnor. Sed væ eis! cum ostendero eis judicium meum post talem patientiam. *Revel. l. i. c. 19.*

VII. Cum quidam infidelis hominem Christianum ab Ecclesiæ gremio abduxisset, & propterea S. Carpus Episcopus graviter indignatus, pe-

R.

tisset

tisset a Deo, ut amborum vitam repente extingueret, subito ei aperto cælo Christus innumeris Angelis stipatus apparuit, infra vero profundissimam voraginem vidit serpentibus plenam, ad cujus os duo viri illi tremantes jam jam deijciendi stabant, simulq; Christum dicentem audiebat: Carpe, paratus sum iterum pro salvandis hominibus pati, & istud mihi gratum est, modo non alij homines peccent. Tu autem inspicere, an utile sit illam cum serpentibus mansionem præferre Dei, ac bonorum, clementiumq; Angelorum consortio. *S. Dionys: Arcopag. in Epist. quadam.*

VIII. Dives quidam devenit ad paupertatem, in qua desperans dedit se diabolo, ut se ad pristinam fortunam elevarer, & divitem faceret, quem accipiens diabolus baptisavit dicens: Ego baptizo te in nomine Luciperi, ac omnium dæmonum, in signum, quod ab hinc anima & corpore esset diaboli, & ad inferos pertineret. Qui cum in hoc statu vixisset aliquot annis, nil minus, quam animæ suæ salutem cogitans, contigit eum intrare Ecclesiam, audire prædicationem de Misericordia Dei, qua in tantum compunctus extitit, ut in lachrymas solutus Divinam cæperit exorare clementiam, ut in gratiam recipere eum dignaretur, se omnino velle ex integro vitam suam emendare. Dominus videns ejus humilitatem & lachrymas, in illo momento de Cruce in altari eum alloquitur: *Surge remittuntur tibi peccata tua, vade, & amplius noli peccare.* Surrexit, domum reversus, sæverissimam adeo egit pænitentiam, ut de salute ejus nemo dubitet. *Discipulus in Prompt.*

IX. Gammâ Lusitanorum Duce mortuo, Milites Deo uni freti, Ducem alterum eligere noluerunt, sed vexillum *Misericordiae* Ducis loco prætulerunt, eaq; spe animati hostem fuderunt, Regem Zeilanum occiderunt, Claudiumq; Abyssinorum Imperatorem, regno suo restituerunt. *Le Blanc.*

X. B. Gertrudis aliquando Divinitus edocta fuit, quod homo aspiciens Imaginem Crucifixi, imaginari sibi debeat Christum sequentia blandâ voce dicentem: En vides, quomodo tui amoris causa pependerim in cruce nudus, despectus, totoq; corpore vulneratus, ac per singula membra distentus. Et adhuc tanto charitatis dulcore cor meum erga te afficitur, ut si salutis tuæ expediret, aliterq; felicitatem tui consequi non posses, vellem pro te sola tolerare omnia, quæ toleravi pro toto mundo. *Blosius in Monili cap: 5.*

XI. Juvenis incestum cum sorore commisit, monentem idcirco fratrem occidit, tandem & Patrem, qui eum exheritatum, & urbe pulsum in vita servavit, clam in urbem regressus peremit. Venit hic scelestissimus in quandam Ecclesiam, in qua concionantem audivit de misericordia

cordia Dei inexhausta, quæ omni horâ peccatorem reciperet pœnitentem, allegans textum Ezechielis c. 18. *In quacunq; horâ Ec.* & statim confessus est magno cum dolore. Sacerdos iussit eum accedere ad Altare, in quo fuit imago B.M.V. Dolorosæ, habentis Christi corpus in sinu suo. Ubi enixè Virginem rogavit, ut sibi veniam a Christo impetraret. Inter has tam calentes preces, cor ejus ruptum est, mortuusq; procidit ante altare. Sacerdos superveniens ratus eum vivere & quiescere, dum surgere jubet, mortuum reperit. Sequenti die iussit populum pro eo orare. Tum columba candida circumvolitans, in conspectu populi schedulam, quam rostro tenuit ante Sacerdotem proiecit, in qua scriptum fuit: Animam hujus defuncti in cælum fuisse deductam, antequam calor naturalis a corpore ejus recessisset. Eâdem schedulâ Sacerdos iussus infinitam Dei misericordiam peccatoribus commendare, siquidem sincere confiteantur. *Discipulus Lit. M. Exemplo 21.*

XII. Juvenis alius Tolossæ hominibus impiis & atheis familiaris, factus est illis per omnia similis, ut tamen prius experiretur, num Deus aliquis esset? æstate sub vesperam extra urbem loco solitario inambulat, & pileo pallioq; in campum abjecto, ceu pugil Deum provocat, ut si Deus aliquis sit, secum congregiatur. Sed Deus hominis misertus, nil aliud egit, quam ut pateretur è cælo magnum chartæ folium decidere, quod impius provocator a terra tollens, videt inibi aureis literis exaratum: *Miserere mei Deus.* Hoc viso respuit, & in genua provolutus, confestim veniam impietatis petiit. Summoq; manè Ecclesiam ingressus, rem totam exposuit, animumq; confessione expiavit. *Barrus p. 4. Anni Sancti c. 3.*

XIII. S. Mechtildi Dominus dixit: Nullus est adeo magnus peccator, quin si verè pœnituerit, mox illi omnia peccata plenè dimittam, & cor meum tanta clementia, atq; dulcedine supra ipsum reclinem, ac si nunquam peccasset. *Blosius in Monili c. 1.*

XIV. Tabernarius quidam, propinans vinum, omnes tam bonos quam malos in domum suam recipiebat, & ludere, chorizare, blasphemare inebriari & meretricari omnibus indulgebat. Semel die Dominico cum vinum è cellario portaret hospitibus ante januam postulantibus; Ecce ventus turbinis ab improvise exortus violenter eum in aera abripuit. Tabernarius sentiens se a diabolo abripi, clamavit: O Deus! quid fiet de anima mea! ad hæc verba dæmon ipsum non procul ab urbe deorsum cadere permisit dicens: Quia Deum invocasti, non possum te ultra deducere, quia non vult misericors Deus, ut tibi ultro noc-

ceamus. Quod si contrito corde non invocasses Deum, jam cum corpore & anima te in infernum deduxissem. Hoc dicto disparuit diabolus. Tabernarius autem semivivus a viatoribus in campo inventus, domum reportatus, ex toto emendavit, & tabernam amovit. &c. *Speculum Exempli*: V. *Contritio. Exempli*: 9.

TITULUS XIX. MISERICORDIA HUMANA.

Misericordia humana, seu erga proximum, alia est Spiritualis, alia Corporalis; illa est per quam animæ saluti per actus spirituales consulitur, hæc, per quam miseria corporalis per actus corporales sublevatur.

Actus seu opera Misericordie spiritualia sunt 7. Nempè: Peccantes corrigere, Ignorantes docere, Dubitantibus rectè consulere, Mæstos & afflictos consolari, condonare injurias, Patienter ferre injurias; Pro salute proximi Deum orare.

Actus seu opera misericordie Corporalia similiter sunt 7. Esurientes pascere, potum dare sitientibus, operire nudos, captivos redimere, ægrotos invisere, Hospitio peregrinos suscipere, Mortuos sepelire.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Sit benedictus, qui misertus est tui. *Ruth*: 2. v. 19.

Nunc obsecro, ut miserearis animæ meæ. 4. *Reg*: 1. v. 14.

Quomodo potueris, ita esto misericors. *Tobie* 4. v. 8.

Qui tollit ab amico misericordiam, timorem Domini derelinquit.

Job 6. v. 14.

Miseremini mei, miseremini mei, saltim vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. *Job* 19. v. 21.

Ab infantia mea crevit mecum miseratio, & de utero matris meæ egressa est mecum. *Job* 31. v. 18.

Misericordia & veritas te non deserant, circumda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui, & invenies gratiam coram Deo & hominibus. *Prov*: 3. v. 3.

Justi misericordes sunt, & miserantur. *Prov*: 13. v. 13.

Homo indigens, misericors. *Ibidem* 19. v. 22.

Qui miseretur pauperis, beatus erit. *Ibidem* 14. v. 21.

MISERICORDIA HUMANA.

133

Fæneratur Domino, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei. *Prov: 19. v. 17.*

Anima impij desiderat malum, non miserèbitur proximo suo. *Prov: 21. v. 10.*

Per misericordiam purgantur peccata. *Prov: 15. v. 27.*

Misericordiâ redimitur iniquitas. *Ibidem 16. v. 7.*

Facere misericordiam & iudicium, magis placet Domino, quam vi-
timæ. *Prov: 21. v. 3.*

Qui sequitur iustitiam & misericordiam, inveniet vitam & gloriam.
Ibidem v. 21.

Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur. *Prov: 22. v. 9.*

In iudicando esto pupillis misericors ut Pater, & pro viro Matri ali-
orum. *Eccl: 4. v. 10.*

Omnis misericordia facit locum unicuiq; secundum meritum suorum.
Ibidem 15. v. 16.

Qui misericordiam habet, docet & erudit, quasi Pastor gregem su-
um. *Eccl: 18. v. 13.*

Qui facit misericordiam, fæneratur proximo suo. *Ibidem 29. v. 1.*

Qui facit misericordiam, offert sacrificium. *Ibidem 35. v. 4.*

Gratia sicut Paradisus in benedictionibus, & misericordia in sæcu-
lum permanet. *Ibidem 40. v. 17.*

Misericordiam & iudicium custodi, & spera in Deo tuo semper.
Osea 12. v. 6.

Indicabo tibi o homo! quid sit bonum, & quid Dominus requirat a
te, utique diligere misericordiam. *Michea 6. v. 8.*

Misericordiam & miserationes facite unusquisq; ad proximum suum.
Zach: 7. v. 9.

Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequenter. *Mat:
5. ver: 7.*

Misericordiam volo, & non sacrificium. *Mat: 9. v. 13.*

Serve nequam, nonne oportuit & te misereri conservi tui, sicut &
ego tui misertus sum? *Mat: 18. v. 32.*

Si quid potes, adjuva hos misertus nostri. *Marci 9. v. 21.*

Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. *Luce 6. v. 36.*

Induite vos sicut electi Dei viscera misericordiæ. *Coloss: 3. v. 12.*

Estote invicem benigni, misericordes, donantes invicem, sicut & De-
us in Christo donavit nobis. *Ephes. 4. v. 32.*

Judicium sine misericordia illi, qui non facit misericordiam. *Jac ob
2. v. 13.*

SEN.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

OMnis summa Christianæ disciplinæ, in misericordia & pietate est.
S. Ambr.

Canes ante mensam impastos esse non patimur, & homines extrudimus. *Idem Offic: l. 3. c. 7.*

Nihil tam commendat Christianam animam, quam misericordia. *Idem l. 1. Offic: c. 11.*

Ubi causa manifestatur, persona cognoscitur, tempus urget, largius se debet profundere misericordia. *Ibidem c. 30.*

Videndus est ille, qui te non videt, requirendus ille, qui erubescit videri. Ille etiam clausus in carcere occurrat tibi, ille affectus ægritudine mentem tuam perfonet, qui aures non habes. *Ibid: l. c. 16.*

Qui misericordiam deserit, mercedem amittit, nisi mundo corde misereatur; Nam si jactantiam quærit, nullus est fructus. *Idem l. 5. super Luc: c. 6.*

Dicitur misericordia, quasi miserum cor donans, vel quasi seorsum mittens rigorem cordis, vel quasi mira suavitas rigans corda. *S. Ant: Pad: Ser: 22. Trinit.*

Ante fores gehennæ stat misericordia, & neminem permittit in carcerem mitti. *S. Aug: l. 50. hom: 30.*

Quid tam opus habens misericordiâ, quam miser? & quid tam indignum misericordia, quam superbus miser? *Idem l. 3. de libero arbitrio cap: 10.*

Nihil ad misericordiam sic inclinât, quam proprii periculi meditatio. *Idem Exposit: super Epist: ad Galat: 6.*

Officia misericordiæ mali implere non possunt. *Idem l. 1. quest: Evang: cap: 10.*

Pascit esurientem charitas, pascit & superbia; Charitas ut Deus laudetur, superbia, ut ipsa laudetur. Vestit nudum charitas, & superbia, jejunit charitas, jejunit & superbia. Sepelit mortuum charitas, sepelit & superbia. Omnia opera bona, quæ vult facere charitas, facit, & cogitat contra superbia. *Idem Tract: 8. super Epist: Joan: c. 4.*

Perfecta est misericordia, ut ante occurratur esurientibus, quam roget mendicus. Non enim est perfecta misericordia, quæ precibus extorqueatur. *Idem hom: 39. ex 50.*

Si clauderis viscera misericordiae indigenti, omnino claudetur tibi janua Christi. *Idem Ser: 6. ad Fratr: in Eremo.*

Qui esurientem pane verbi reficit, qui sitientem potu sapientiae refrigerat, qui errantem in Domum Patris revocat, qui innocentem protegit, qui infirmum fide & patientia instruit, qui in tribulatione oppresso consolando subvenit, hic verus misericors est. *Idem ibidem Ser: 44.*

Non optare debemus esse miseros, ut possimus opera misericordiae exercere. *Idem tract: 8. super Epist: Joan.*

Qui pauperis miseretur, Deo ad usuram tradit. *S. Basilus M. super Psal: 14.*

Sive peregrinos susceperis, sive egenos refeceris, sive ob dolentes flevi-
veris, sive in necessitate ac calamitate constitutis manum porrexeris, sive
infirmis inservieris, omnia in seipsum Christus recipit. *Idem in Constit: cap: 1.*

Justitia meritum quaerit, misericordia miseriam intuetur. *S. Bernard: Epist: 12.*

Non est misericordia, ubi non est benevolentia. *Idem Ser: 14. ad Sero-
rem.*

Sunt aliqui misericordes de his, quae ad ipsos non pertinent, qui scandalizantur, si non datur omnibus abundanter, sic tamen ut ipsi nec in modico quidem graventur, qui si misericordes essent, de suo facere deberent misericordiam. *S. Bern: Ser: 4. Adv.*

Sicut cito per usuram locupletatur homo divitiis temporalibus, sic per misericordiam divitiis spiritualibus. *S. Bonav: Ser: Dom: 1. Pent.*

Misericordia nihil humanum a se alienum putat, aliorum damna vel commoda, sua aestimat. *Idem in Contiloqu: p. 3. Sect: 44.*

In judicio Divino misericordia est optima advocata. *Concede eleemo-
synam, & haec pro te exorabit. Eccl: 20. v. 15.* Tunc certe plus valent preces misericordiae, quam omnium Sanctorum. *Idem Ser: 2. Dom: 1. Pent.*

Vidi ego quosdam jejunantes, orantes, praeteritorum poenitentia suspirantes, omnem deniq; sine sumptu pietatem effundentes; egentibus vero ne obolum quidem praebentes. Quid his caetera virtutum diligentia prodest? non propterea Regnum consequuntur. *S. Basilus Ser: 2. in Avaros.*

Vince saevam complexionem, depone ferinum morem, nam Deus clemens creavit te, natura pia nutrit te, plana terra sustentat te, dulci sanguine vivis, amica compage membrorum subsistis, & humorum tuorum
paci

pacis fœdere sociaris. Revera totus ordo naturæ ad pietatem te trahit.
S. Cyrill: Apol: c. 22.

Oleoginei colores imagini multum splendorem addunt, sic misericordia omnes virtutes illustrat. *Diez Fer: 5. Dom: 4. Quadr.*

Quanto unicuique major misericordia a Deo impensa est, tanto proximis suis misericordior esse debet. *Dionys: Carth: super Epist: Jacob c. 2.*

Anima sine misericordia sterilis est. Hoc illud est, quo Deo nos similes evadere licet; misereri scilicet & condonare. Hoc nisi habeamus, privati sumus omnibus. *Granat: V. Miser: fol: 360.*

Tanto quisque perfectior est, quanto perfectius sentit dolores alienos. *S. Greg: M. l. 19: Moral.*

Eias infortunato Deus, misericordiam Dei imitando; Nihil enim adeo Divinum habet homo, quam benefacere, quamquā ille plus, hic vero minus bene facit. *S. Greg: Naz: Orat: 17. de paup.*

Cibum porrige, medicamentum adhibe, vulnus alliga; de calamitate aliquid percontare, de patientia sermonem habe. *S. Greg: Naz: Orat: 27. de paup.*

Qui clementiam non habet, nec indutus est viscera misericordie, quamvis Spiritualis sit, non adimplevit legem Christi. *S. Hieron: in Reg: Monach: c. 28.*

Non memini me legisse mala morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Habet enim multos intercessores, & impossibile est multorum preces non audiri. *S. Hieron: Epist: ad Nepot.*

Misericordia est speciosum humanæ naturæ ornamentum; Cujus expers male degenerat, & hominem diffitetur. Unde & nescire misereri, cum feris est habere consortium. *Hildebertus Turonen: Episc: epist: 23.*

Si vis misericordiam accipere, misericordiam exhibe. *Hugo a S. Vict: de Alleg: super Mat: l. 2.*

Nil ita exprimit Christum, sicut misericordia. *S. Joan: Chrys: hom: 37. super Ep: ad Hebr.*

Misericordia est salutis præsidium, fidei ornamentum, propitiatio peccatorum. Hæc est quæ justos probat, Sanctos roborat, Dei cultores ostendit. *Idem hom: 3. de Miseric.*

Nulla est venia ei, qui misericordiam non exhibet exigenti. *Idem hom: 31. super Epist: ad Philip.*

Nil ita humanum exhibet characterem, ut misereri, & humanum esse. *Idem hom: 43. in Acta.*

Misericordia a compatiendo alienæ miseriæ vocabulum sortita est. Nullus

MISERICORDIA HUMANA

137

Nullus autem in alios misericors esse potest, qui pravè vivendo in se misericors non est. *S. Isid. Hist. l. 3. de summo bono c. 60.*

Nemo clarissimus, nisi qui opera misericordiae largiter fecerit. *Lact. Eirm. l. 5. de Div. Just. c. 15.*

Misericordiae virtus tanta est, ut sine illa ceterae etsi sint, prodesse non possunt. *S. Leo Ser. 5. de Collect.*

Quidquid in cibos pauperum, in curationes debiliū, in pretia captivorum, & in quaelibet alia opera pietatis impenditur, non minuitur, sed augetur. Nec unquam apud Deum perire poterit, quod fidelis benignitas erogavit, dum quodcūq; tribuit ad subsidium, id sibi recondit ad præmium. *Idem Ser. 1. de Jejunio.*

Nihil validius contra diaboli dolos, quam benignitas misericordiae, & largitas. *Idem Ser. 2. de Ascen.*

Sibi apud Deum pietatis januam claudit, qui viscera misericordiae proximo mendicanti non aperit. *Petrus Blesen. Epist. 19. ad Radulph. Lexov. Episc.*

In die mala illi Deus liberaliter assistit, qui a malis pauperem liberavit. In angustiis illum Deus clamantem audit, qui pauperem cum clamaret audivit. Non videbit diem malum, qui dies bonos pauperem habere fecit, videbit diē malū, qui diē iudicii sine advocacy pauperis intraverit. *S. Petrus Chrysol. ser. 14.*

Sine causa accusant peccata, quem pauper excusat, excusari non potest, quem fames pauperis accusavit. *Ibidem.*

Misericordiam volo, Dei vox est, Deus a nobis misericordiam petit. Si dederimus? quid dicturus est? Venite benedicti, percipite regnum. *Idem ser. 41.*

Canes lambendo semper curant vulnera sua; canes curant pauperem magisterio naturæ, & homo hominem negligit, ipsa graviter accusante natura. *Petrus Chrysol. ser. 121. de Lazaro.*

Qui sibi a Deo fieri misericordiam postulat, ipse quoq; misericordiae viscera proximis indigentibus clementer impendat. *S. Petrus Dam. ser. 20. de S. Bonif.*

In maximam confusionem nostram, omnes creaturæ irrationales, & insensiles erga proximum charitatem docent; Cælum suis influentiis terræ necessitatibus benignissimè succurrit, dum illam nunc rore fecundat, nunc pluviis humectat, nunc ventis abstergit & exsiccet &c. *Philo lib. de Cherub. &c.*

Fecit Deus hominem, non solum ad imaginem, sed ad similitudinem suam.

suam. Ad imaginem videlicet in eo, quod rationalem & æternum. Ad similitudinem vero in eo, quod suæ bonitatis imitatore fecit eum. *Rupertus l. 1. in c. 1. Ioan.*

Ipsum scias esse Christum, quem videris nudum, quem aspexeris cæcum, quem offenderis claudicantem, quem pannis involutum, quem videris sordida veste contestum. *S. Valer. Episc. hom: 7. de Miser.*

Multi sunt, qui cum nullum exhibeant misericordiæ fructum, misericordiæ tamen mentiuntur affectum. *Ibidem.*

Deo tanta cura est infelicitium, ut sibi datum iudicet, quidquid inopiter dederis, aut refeceris. *Ibidem hom: 8.*

Satis ille impius est, quem non ad misericordiam provocat aut infelicitas desolationis, aut infirmitas senectutis. *Idem hom: 9.*

Misericordia nihil aliud est, quam miserorum chorda, *S. Vinc. Ferr. Fer: 2. Rogat.*

Tanto aliqua virtus est melior, quanto facit hominem Deo similior, quia per hoc est melior homo, per quod est Deo similior. Ad hoc facit maxime misericordia, quia de Deo dicitur in Psalmo: *Quia miserationes ejus sunt super omnia opera ejus.* Unde & Lucæ 6. Dominus dicit: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* *S. Thom: Aqu. 2. 2. qu. 30. a. 4.*

ADDE: Nulla de virtutibus nec gratior, nec admirabilior, misericordia est. *Cicero Orat. 41. pro Ligurio.*

Homo, qui in homine calamitoso est misericors, meminit sui. *M. Publius Sent. 160.*

Homo es, non vis ali hominem? Civis es, non vis ali Civem? amicus es, non vis ali Amicum? propinquus es, non vis ali propinquum? *Seneca l. 1. Contr.*

Sæpè qui misereci potuit, & non fecit, misericordiam rogat. *Idem l. 4. Controv.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio.

Misericordes, dum aliorum necessitatibus consulunt, tunc sibi ipsis vel maxime profunt.

1. *Statit itaq; sol in medio cali.* Josue 10. v. 13. Stat Sol in obsequium Gabaonitarum, sed sibi etiam stat, & longiorem lucrat lucem. *Cicilius*

Citius occideret, ni Gabaonitis auxilieretur. *Naxera hic 44.*

II. *Erit tanquam lignum &c. Et omnia quaecumq; faciet, prosperabuntur.* Psal. I. v. 3. Arbor tota aliis servit, sibi nihil; sic justus charitate flagrans suiq; oblitus, res aliorum procurat, & hinc ille proficit. *Did. Niss. in Die Cin.*

III. *Si repleta fuerint nubes, imbrem super terram effundent.* Eccl. II. v. 3. Sensus est ait Olympiodorus: Sicut nubes jussu Divino imbrem super omnes homines spargunt, ita convenit eleemosynam cunctis hominibus impartiri. Unde illud Osee 13. v. 3. *Misericordia vestra quasi nubes matutina.* Et Eccl. 35. v. 26. *Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis, quasi nubes pluviae in tempore siccitatus.* Aptè Eleemofyna nubi comparatur: Quia sicut pluvia grata est nubi, ac nubem nubi rependit, dum in terra a se humectata & radiis solis calefacta vapores excitat, qui in aerem elevati, in nubes rursus concresecant; Sic pariter eleemofyna ditat ditantem. Nubes misericordiae nostrae in pauperes elicit, & provocat nubem misericordiae Divinae, ut in nos gratias & dona sua pluat. *Cornelius hic.*

IV. *Vade in Serapta, praecepi enim ibi mulieri vidua & pascat te.* 3. Reg. 17. v. 9. Quando Sanctum Eliam fame confectum ad domum viduae Deus misit, ut bene faceret viduae, ita disposuit: Siquidem per ipsum Eliam in illa magna fame illam pavit. *Diez Conc: 2. in Assumpt. B. V.*

V. *Faciamus hic tria tabernacula.* Mat: 17. v. 4. Dionysius Carth: quærit: Cur non dixit: Faciamus hic sex tabernacula? hoc enim numerus praesentium postulat. Respondet: Quia putavit in illis tribus tabernaculis se, & duos Discipulos recipi posse ac commorari. Sic tamen ut ipse esset in tabernaculo sui Magistri charissimi. Memor erat, quod suum officium conficit, qui tractat alienum; de aliena habitatione sollicitus, hac ratione putat optimam sibi sedem obventuram. *Didacus Niss. ser. in die Cinerum.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Misericordes sunt extra periculum damnationis.

I. *Abcondit se Adam & uxor ejus a facie Domini Dei in medio ligni Paradisi.* Gen: 3. v. 8. Hoc lignum erat scientiae boni & mali, ut communiter tenent Interpretes. Sed cur sub hac arbore se abscondit? an putabat alicubi ob oculos Dei se posse latere? Confugit ad misericordem arborem, quæ seipsam denudaverat, ut nudos vestiret. Hinc forte Deus puniturus ait illi: *Ubi es?* exi foras a loco, in quo es, ut exponit Pereira.

Ac si Deus arboris misericordiam vereretur, nec enim sub tutela misericordiae reum punire volebat. *Diez Conc: 2. Dom: 4. Adv.*

II. *Reversa est ad eum in Arcam.* Gen: 8. v. 9. Columbam emisit Noe, illa vesperi reversa viridem olivæ ramulum reportavit; Ad obitus nostri vesperam, ubi nos doloris cinget diluvium, redibit argentea hæc columba, & ramum referet olivæ fiduciam, pacem, lætitiā, immortalem gloriam. *Diez de Eleem: p. 31.*

III. *In die mala liberabit eum Dominus.* Psal: 40. v. 2. Non videbit diem malum, qui diem bonum habere pauperem fecit. Videbit diem malum, qui diem Judicij sine advocacy pauperis intraverit. Sine causa accusant peccata, quem pauper excusat. *S. Chrysol. ser. 14. hic.*

IV. *Ini consilium.* Isaia 16. v. 3. S. Hieronymus ait: Vis cladem evadere Moab, Deumq; tibi propitium & Protectorem reddere? accipe consilium quod suggero: *Pone quasi noctem umbram tuam in meridie, absconde fugientes.* Symbolice: Sicut meridies & æstus significat ingentem calamitatem (quia in meridie Sol maximè urit) ita umbra & nox significat ejus remedium & refrigerium. Unde Isaia 4. v. 6. *Eris umbraculum diei ab æstu.* Sensus ergo est: O Moabitæ vultis esse salvi? vultis evadere manus Nabuchodonosoris! facite quod dico: Israelitas cognatos & vicinos vestros Patriā exules humaniter excipite, fovete, protegite. Nota hic: Optimum remedium ad evadendum instantem afflictionem, & Dei vindictam, esse misericordiam. Vis evadere miseriam? esto misericors in miseros. Vis suscipi cælo? suscipe peregrinum hospitio. *Cornelius hic.*

V. *Beati Misericordes.* Mat: 5. v. 7. Misericordia est ostiaria Paradisi, illa poterit Domino dicere: Libera me ab omnibus tormentis, quia omni tormentorum genere punita sum. 2. Cor: 11. v. 29. Quis infirmatur &c. *Hugo Card: hic.*

VI. *Arefacta est continuo ficulnea.* Mat: 21. v. 19. Cur hæc ficulnea maledicatur, & non potius illa Paradisi? quæ humani generis ruina fuit. Arbor illa vetita juxta Jfidorum Pelusiotam, Ambr: Athanas. ficus fuit. Cur ergo hæc non maledicatur? Licet indignationem meruit, dum gulæ Evæ; & Adam inserviit, tamen bene sibi consuluit, dum nudis Parentibus vestes exhibuit. Gen: 3. v. 7. Sic eleemosyna liberat hominem a maledictione, licet aliis peccatis infectum. *Sylas: Addit hic.*

VII. *Qui habet duas tunicas, det non habenti &c.* Luc: 3. v. 11. Cum Joannes Bapt: pænitentiam prædicaret, ipsi, quibus dixerat: *genimina viperarum dicebant: quid faciemus?* quibus respondit: *qui habet &c. Mira res!*

MISERICORDIA HUMANA.

143

res! tam perditis ut misericordiam Dei consequantur, præcipere, ut misericordes sint. *S. Maximus hom. 1. de Eleem.*

VIII. *Super exaltat misericordia iudicium.* Jacobi 2. v. 13. Quid est hoc Fratres, superponitur misericordia iudicio? in quo inventum fuerit opus misericordiae, etsi aliquid forte habuerit in iudicio, tanquam unda misericordiae peccati ignis extinguitur. *S. Aug: in Psal: 143.* Misericordia in foro iudiciario Domini locum superiorem obtinet. Nam *misericordia super exaltat iudicium.* Et ideo a foro iustitiae, licitum est appellare ad forum misericordiae. *Hugo Card. in Matth. 5.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**braham & Loth hospitales, Angelos meruerunt habere hospites. *Gen: 18.*

II. Rahab exploratores Josue in Jericho hospitio excepit, fideliter custodivit, & dimisit; proinde Domus ejus tota & sola ab Hebraeis in clade, servata est. *Josue 2. v. 1.*

III. Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam, & consolabatur eos, dividebatq; unicuiq; prout poterat de facultatibus suis, esurientes alebat. *Tob: 4.* Prandium relinquebat & sepeliebat mortuos, proinde meruit videre Raphaellem. *Tobie 12.*

IV. Job pium & misericordem se testatur dicens: Cor viduae consolatus sum. *c. 29.* Pater eram pauperum. Item si comedi buccellam meam solus, quia ab infantia crevit mecum miseria. *Cap. 31. v. 17.*

V. B. Virgo MARIA quam excellens fuerit in hac virtute, pulchre *S. Bernardus* his verbis expressit: Quis misericordiae tuae o Benedicte! longitudinem & latitudinem, sublimitatem & profundum queat investigare? Nam longitudo ejus usq; in diem novissimum invocantibus eam subvenit universis. Latitudo ejus replet Orbem terrarum, & tua quoq; misericordia plena sit terra omnis. Sic & sublimitas ejus supernae invenit restaurationem, & profundum ejus sedentibus in tenebris, & in umbra mortis obtinuit redemptionem. Per te enim caelum impletum, infernus evacuatus est, instauratae ruinae caelestis Jerusalem expectantibus miseris vita data. Sic potentissima & piissima charitas & affectu compatiendi, & subveniendi abundat effectu, aequè locuples in utroq;. *Ser: de Assumpt.*

VI. Samaritanus pertransiens secus viam, & videns a latronibus spoliatum, & præ inflictis vulneribus semivivum, misericordiam motus alli-

gavit

gavit vulnera ejus; infundensq; oleum & vinum jumento cum imposuit, & duxit in stabulum, curamq; illius egit &c. *Luca 10. v. 33.*

VII. Cum multi publicani & peccatores discumberent cum Jesu, & Discipulis ejus, videntes hoc Pharisei dicebant Discipulis: Quare cum peccatoribus & publicanis manducat Magister vester? At Jesus audiens ait: Non est opus, valentibus Medicus. Euntes autem discite quid est? Misericordiam volo & non sacrificium. *Mat: 9. v. 12.*

VIII. Iratus est Dominus Servo, & tradidit eum tortoribus, quoad usq; redderet universum debitum, eo vel maxime ad indignationem commotus, quod hic servus non fuerit misertus Conserui sui. *Mat: 18. v. 34.*

IX. Alexander Rom: Pontifex, adeo liberalis erat in pauperes, ut cum honoribus ejus benignitas creverit, ideoq; dicere auditus est: Cum Episcopus essem, dives eram, cum Cardinalis factus sum pauper, cum Pontifex, mendicus, *Massen. l. 2. Argut. ex Pegeo.*

X. S. Bonfacius adhuc puer, cum vestimenta sæpè quibus tegebatur, & præterea horrei quo Mater alebatur frumentum in pauperes erogasset, ideoq; Mater valde afflicta, eiq; subirata esset, precibus in horreo fufis, totum iterum optimo frumento replevit. *Spec. Exempli tit: Misericordia Ex. 1.*

XI. S. Catharina Senensis, cum quondam Christus in forma Juvenis peregrini illi apparuisset, vestemq; petjisset, tunicam non manicatam inferiore, quam propter frigus induerat exuens porrexit, nesciens esse Christum. Sequenti autem nocte Christus ei apparuit, in illa tunica gemmis conspicua, promittens se vestem ei invisibilem, quâ omne frigus arceretur daturum, quod & factum. Ex eo enim tempore nullum amplius frigus sensit. *Surius 29. Aprilis.*

XII. Eadem Sancta fæminæ cancro laboranti, cui ob factorem intolerabilem nemo servire volebat, summa cum charitate inserviit, & cum quondam horrorem sentiret, ad hunc & seipsam, ac diabolos vincendos, os & nares horrendo & fætenti vulnere immerfit. *Idem ibidem.*

XIII. Eadem Sancta alio tempore, amore Christi donaverat pauperi vestem. Propter illam liberalitatem Christus apparens aperuit latus & cor, & eductam è lateris sui vulnere vestem splendidam & purpuream, illi dono dedit. *Michael Rychalski in Mundo Crucifixo.*

XIV. Eadem Sancta non habes aliud, argenteam pauperi obtulit cruculam, quam unice diligebat. Heroicus hic actus ita Christo placuit, ut paulo post ei apparuerit, illam Cruculam tenens in manu, promiseritq; in extremo die judicij illam toti mundo ostensurum. *Ibidem ex P. Kisielio.*

XV. Civitas quædam famosissima, cum in operibus misericordiæ tota refrixisset, in vitiis autem abundasset, justo Dei judicio tota igne absumpta est, sola Consul, (qui per Angelum sub specie pauperis in domo sua receptum ad pænitentiam excitatus fuerat) domo, & Monasterio illæsis manentibus. *Spec. Exepl. d. 19.*

XVI. Clemens VIII. præter 13. pauperes, jam prius in aula Pontificia ali solitos, aliam mensam pro pauperibus peregrinis juxta se parari voluit, quibus optima quæq; fercula ex sua mensa submittebat, vilioribus sibi retentis. *Baron. t. 4. A. 367.*

XVII. Cornelia Lampugnana Mediolanensis Matrona, Mendicabulorum centoculos sarcire, illis assidere, atq; per otium Christianæ disciplinæ rudimenta docere, cibum non prius capere, quam illos eleemosyna donare, faminis in Nosocomio capillos pectere ac purgare in more habuit. Verum quia non satis hoc illi videbatur, præclarissimo insuper facinore voluit se esse misericordem. Puellam enim elephantiasi corruptam, atq; miserabili spectaculo in publico jacentem sublatam in domum, suo in lectulo collocavit, cum ea Maternum in morem cubuit, medicas admovit manus, osculis demulcens tandem reddidit sanitati. *Io. Rho: Virt. Sel. lib. 1. cap. 7.*

XVIII. Cambaizæ Regni Incolæ Othitodoxia instituunt pro avibus ægrotantibus, aut quocunq; modo vulneratis, in foro & agris quærunt, ut sanatos libero acre potiri faciant. Si vero hominem ab omni ope destitutum repperint in periculo, aut morbo, ne a terra quidem illum erigunt, nec aspectu dignantur, si vel ipse Pater in captivitate teneatur, saepe prius ibi eum putrescere & emori sinunt, quam juvare. *P. Ioan: a S. Joseph in suo Prompt.*

XIX. Comarus Rex Hiberniæ visus est a Fundalo Carthusiano in argenteo habitans palatio, servorum longus ordo assistebat ei. Et hi fuerunt pauperes & peregrini, quibus ille vivens bene faciebat. *Berlink lit. D.*

XX. Deusdedit quidam Nomine, sutor opificio, quia quid ex necessariis sumptibus supererat, Sabbato in pauperes semper distribuit, visa est pro eo domus insignis in cælo ædificari, in qua tamen struenda solis Sabbatinis diebus laborabatur. *S. Greg: l. 4. Dialog.*

XXI. Diogenes videns aliquando statuam in publica platea lapideam accessit genuflexus multis statuam exorans: *Quæso propter Deos, da mihi stipem.* Aliis iridentibus & demirantibus, respondit: Ita assvesco, ut cum ad vivas statuas devenero, tolerare sciam. Per hoc significans homines subinde adeo immisericordes esse erga pauperes, ut veluti statuz sint immotæ ad clamores eorum. *Laertius.*

XXII. Ecdicius Senator Romanus, cum 4. millia pauperum tempore famis pavisset, eaq; cessante ad suam quemq; Patriam per vehicula reportari iussisset, vocem de caelo dicentem audit: Ecdici, tibi & semini tuo panis non deficiet in aeternum, quia me famis tempore in pauperibus meis refecisti. *Spect. Exemp. de 8. ex 90.*

XXIII. S. Elisabetha Regis Hungariae filia, viro suo mortuo, relicta pompâ saeculi hospitale construxit, ubi pauperes recipiebat & infirmos omni genere infirmitatis, leprosis & contractis quos ancillae & alij abominabantur tangere. & aspicere, pedes & capita abluebat, & vulnerum cicatrices & ulcera, & scabiem, quasi ipsi Christo faceret hæc officia Charitatis. *Mansi disc. 4. n. 2.*

XXIV. S. Franciscus cum vestem novam, quam pro se paraverat pauperi militi induisset, nocte sequenti vidit Dominum vestibus illis indutum, & palatium speciosum, & magnum cum armis militaribus insignitum. Cumq; inquireret, cujus esset palatium? & quid significarent arma, & cujus essent? responsum fuit: quod S. Francisci. *Bellovaceu. l. 3.*

XXV. Gellius, ut sibi plausum liberalitatis inter homines suscitaret, adeo profusus exitit, ut Valerius Maximus de eo dixerit: Quod Gellius possidebat, omnium pauperum commune patrimonium fuit. *Ita Valer. Max. l. 4. c. 4.*

XXVI. S. Gregorius M. quia scutellam unicam, quam a Matre missam habebat, Angelo sub specie pauperis mendicanti obtulit, promoveri ad dignitatem Papalem meruit. *Spec. Exemp. dis. 8. Ex. 37.*

XXVII. Gentilis quidam suasu uxoris pauca numismata Christo tanquam feneratori offerens, paulo post invento in Ecclesia nummo, coempto pisce, gemmam in ventre pretiosam reperit, quam trecentis nummis vendidit, simulq; tanto miraculo illuminatus Christi fidem suscepit. *Ibid. dis. 90. ex 20.*

XXVIII. In Lusitania est sodalitium quoddam misericordiae, quod a Mensa, cui Sodales consulturi assident dicitur: *Sodalitas mensæ.* In hoc Sodalitio, Festo Visit. B. MARIAE s. V. eliguntur 12. Sodales ad misericordiae munia toto anno obeunda, sex ex Nobilitate, sex ex plebe. Reges ipsi non raro praesidere volebant tam Sancto sodalitio, quod in omnia misericordiae opera vigilem habet oculum. Annonæ caritate grassante, distribuunt mendicos alendos ditioribus, etiam Cænobiis, Austrix ejus fuit Eleenora Lusitaniae Regina, Emmanuelis primi uxor. *Vasconcellus in descrip. Lusit.*

XXIX. S. Joanni Eleemosynario videndam se praebuit Misericordia Dei

Dei dicens: Ego sum prima filiarum Regis, si me possederis amicam, ducam te in conspectu imperatoris. Etenim nemo habet apud eum potestatem talem, sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominem fieri, & salvari homines. *Leontius in vita ejus.*

XXX. Inter Cistercienses abierat in proverbium: *Domina Charitas providebit*, quod ortum habuit talem. Vir quidam inedia confectus ad S. Baldvinum, Fundatorem Bodolensis cænobij veniens orabat eleemosynam, cumq; vir Sanctus dimidium panis hordeacei, qui reliquus domi erat dari jussisset, perrexit petere & pulmentum. Hoc cum domi deesset, subjūgit Mendicus: Domina Charitas providebit. Nec fefellit; Nā post liminio redux cū mappa cujus pars una cādidissimos habebat panes, altera nobilem farinam pro pulmento Fratrum: Hæc vobis ait: Domina charitas transmisit. Dixit, & evanuit. *Henriquez in Fascic. Cister: l. i. c. 3.*

XXXI. S. Joannis Chrysostomi tempore, sola Ecclesia Constantinopolitana, quotidie alebat tria millia Virginum & Viduarum, præter alios mendicos, ægros leprosos, incarceratos, advenas, quibus cibum & indumenta dabat. *Spec: Episc: Tymp: Sig: 61. n: 4.*

XXXII. Leo I. nondum Imperator, haustum frigidaæ cæco in sylvis aberranti volebat porrigere, ideoq; fontem requirebat. Cui facta obviam Virgo Deipara, & fontem ostendit, & Orientale Imperium promisit. *Philip: Hartunc: Dom: 8. Pent: Conc: Aulicæ.*

XXXIII. Martyrius Monachus Christum specie peregrini leprosi de via lassī sibi apparentem in humeros sustulit, & usq; ad Monasterium portavit, sed ita, ut pondus non sentiret. Ibi ergo se illi Christus in sua specie ostendens, & ascendens in cælum dixit: Martyri, tu me non erubuisti super terram, ego te non erubescam super cælos. *S. Greg: hom: 39. in Evang:.*

XXXIV. Marcianus, quia in via obvium hominem quemdam recēter occisum ex motivo pietatis sepelivisset, de scelere homicidij hujus a se patrati in suspensionem tractus, mortis quidem condemnatus fuit; At vero reo hujus sceleris Divina providentia detecto, absolutus fuit, & in progressu temporis ad sceptrum Imperiale evectus, Maritus factus est Pulcheriæ Sororis Theodosij, variosq; felicissimos deinde habuit eventus, prout legitur in Annal: Eccles: A. 150. *Mansi disc: 47..*

XXXV. Mulier quædam Nobilis, consveta erat recipere pauperes, & eis servire propriis manibus, & abluere pedes eorum, invito viro, & inhibente. Semel invenit ante Domum suam pauperem miserabiliter ut videbatur afflictum & ulcerosum, compassa duxit eum in domum su-

am viro suo absente, & cum peteret balneum, paravit ei; post cum diceret, quod non potest quiescere, nisi in molli lecto, posuit eum in Camera sua. Cum autem vir ejus veniens cameram intrasset, in lecto uxoris invenit dictum infirmum, quem cum crederet esse adulterum, & vellet eum occidere, super lectum apparuit ei Dominus nudus, in ea forma, in qua pependit in Cruce dicens: Quid me persequeris? qui pro te hic passus sum? cum autem ad terram prostratus oculos erigeret, nihil invenit, & conversus est ad Dominum. *Mansi disc: 6.*

XXXVI. Alia cujusdam Viri Nobilis uxor, cum eo absente leprosum in lecto collocasset, & maritus insperato redux, lectumq; petens, ab ea alio duceretur, in suspicionem læsi thori venire capit. Vi itaq; in cubiculum irrupit, sed illic nonnisi fragrantissimas rosas mediâ hyeme invenit. *Cantipr: l. 2. Mirac: c. 21.*

XXXVII. S. Osvaldus, cum quondam cum Adriano Episcopo ad mensam sedens, ministro pro eleemosynis constituto, & magnam pauperum multitudinem in plateis eleemosynam petere nuntianti, & cibos, & catinos de mensa auferri, & pauperibus distribui jussisset, S. Adrianus manum ejus apprehendens, dixit: Nunquam hæc manus computrescet. Quod & factum. *V. Beda 3. de gestis Angl.*

XXXVIII. S. Paulinus Episcopus Nolanus, cum Viduâ eleemosinam pro filio redimendo petente, nihil haberet aliud, quod daret, quam se ipsum, se promptè obtulit; Venditus itaq; ab ea Regi Vandalorum, hortulanum industrium sat longo tempore egit, donec se prodere coactus, & ipse libertatem obtinuit, & omnes reliquos suæ urbis concaptivos, secum abducere permissus est. *S. Greg: l. 3. dialog: c. 1.*

XXXIX. S. Sanctulus, quia ut Diaconum captivum liberaret, seipsum obsidem dederat, eo fugiente jam ad mortem capite plectendus ducebatur a Longobardis; sed quia carnifex brachium, quod ad feriendum extendebat, dimittere amplius non potuit, ab iisdem liber dimissus est. *Ibidem c. 37.*

XL. Simonides Poeta cum navigando inventum aliquod ad littus cadaver sepulturæ mandasset, ei in præmium hujus pietatis in somno manifestatum fuit, ne sequenti die se mari committeret, quod cum ille exequeretur, Comites vero navigationis illum deriderent, hi in ejus conspectu, dum a littore solvissent, a tempestate absorpti fuerunt. *Valer: Max: lib: 1.*

Vide Tit: Eleemosyna, Paupertas, Sepultura, Compassio &c.

TITU.

TITULUS XX. MISSÆ SACRIFICIUM.

Missæ est actio Religionis, quâ ex institutione Christi Domini, in memoriam Passionis ejus, Panis & vinum in ejusdem corpus & sanguinem consecrantur, & sub eorundem speciebus Deo offeruntur. Dicitur autem Missa a Nomine *Missæ*, quod interpretatur: *Oblatio spontanea*. Et juxta S. Bonav: dicitur a mittendo, & representat Legationem in eum Deum & homines: Deus enim mittit Filium suum in Altari, & iterum mittit Ecclesia fidelis eundem Christum ad Deum Patrem, ut pro peccatoribus intercedat.

Missæ quod sit verum & excellentissimum Sacrificium Novæ Legis, superans omnia Veteris Sacrificia, patet ex Con: Trident: Sess: 22. De hoc Sacrificio Missæ omisiss Theologorum quæstionibus, solum quæ ad MORALES conceptus inservire poterunt, subjiciemus.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

AT vero Melchisedech Rex Salem, proferens panem & vinum (erat enim Sacerdos Dei Altissimi) benedixit ei, & ait: Benedictus Abraham Deo excelsio, qui creavit cælum & terram. *Gen: 14. v. 18.*

Levavit Abraham oculos suos, viditq; post tergum arietem inter vepres hætentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. *Gen: 22. v. 13.*

Erit autem Agnus absq; macula masculus anniculus, juxta quem ritum tolletis & hædum. *Exod: 12. v. 5.*

Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper. *Exod: 25. v. 30.*

Sed & hoc facies, ut mihi in Sacerdotio consecrentur. Tolle vitulum de armento, & arietes duos immaculatos, panesq; azymos & crustulam absq; fermento, quæ conspersa sit oleo, lagana quoq; azyma oleo lita de simila triticea cuncta facies. *Ibidem c. 29. v. 1.*

Unum quoq; arietem sumes, super cujus caput ponent Aaron & filij ejus manus. *Ibidem v. 15.*

Masculum immaculatum offeret ad ostium tabernaculi testimonij, ad placandum sibi Dominum: ponetq; manum super caput hostiæ, & accipiet

ptibilis erit, atq; in expiationem ejus proficiens. *Levit: 1. v. 3. & sequ.*

Si peccaverit Princeps, & fecerit unum è pluribus per ignorantiam, quod in Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatum suum, offeret hostiam Domino hircum, de capris immaculatum. *Levit: 4. v. 22.*

Si autem non poterit offerre pecus, offerat duos turtures, vel duos pullos columbarum, dabitq; eos Sacerdoti. *Levit: 5. v. 7.*

Tollet Sacerdos pugillum similæ, quæ confersa est oleo, totum thus, quod super similam positum est, adolebitq; illud in altari, in monimentum odoris suavissimi Domino. *Ibid: 6. v. 15.*

Vitulum pro peccato offeret, & arietem in holocaustum. *Ibid: 16. v. 3.*

Offeret vitulum de armento, holocaustum in odrem suavissimum Domino, & Sacrificium ejus ac liba, ut ceremoniæ postulant, hircumq; pro peccato. *Numer: 15. v. 24.*

Et respondens Sacerdos ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus. *1. Reg: 21. v. 4.*

Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & Nomen Domini invocabo. *Psal: 115. v. 12.*

Infinitus thesaurus hominibus, quò qui usi sunt, participes facti sunt amicitiae Dei. *Sap: 7. v. 14.*

Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini; Ministri Dei nostri, dicetur vobis: Fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum superbi-
bietis. *Isaia 61. v. 6.*

Erit firmamentum in terra in summis mentium. *Psal: 71. v. 16.*

Multi ex Hebræo vertunt: Erit pugillum frumenti; vel: Erit placenta frumenti in Capitibus Sacerdotum.

Quid est bonum ejus? & quod pulchrum ejus? nisi frumentum electorum, & vinum geminans Virgines. *Zach: 9. v. 17.*

In omni loco sacrificatur & offertur Nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus. *Math: 1. v. 11.*

Hic est Sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. *Math: 24. v. 28.*

Omnis homo, primum bonum vinum ponit, & cum inebriati fuerint, tunc id, quod deterius, tu autem servasti bonum vinum usq; adhuc. *Joan: 2. v. 10.*

Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est? & panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est? *1. Corinth 10. v. 16.*

MISSÆ SACRIFICIUM.

149

Si sanguis hircorum & taurorum, & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum S. seipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab omni peccato? *Hebr: 9. v. 24.*

Habemus altare, de quo edere non habent potestatem, quæ tabernaculo deserviunt. *Ibid: 13. v. 10.* Græcus textus habet: Habemus Sacrificatorium.

Hostiam & oblationem nolūisti, corpus autem aptasti mihi. Holocaustomata non tibi placuerunt, dum dixi: Ecce venio ut faciam voluntatem tuam, in qua voluntate sanctificati sumus per oblationem Corporis Jesu Christi semel, *Ibidem v. 5.*

Tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis. *Eph: 5. v. 2.*

Accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur, hoc facite in meam commemorationem. *Lucæ 22. v. 19.*

Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis, quoniam Dominus JESUS in qua nocte trahebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit: Accipite & manducate: Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem &c. *1. ad Corinth: cap: 11.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Ubi venit, ut conficiatur Venerabile Sacramentum, jam non suis sermonibus Sacerdos, sed utitur sermonibus Christi. Non erat Corpus Christi ante consecrationem, sed post Consecrationem dico tibi quod jam Corpus est Christi. *S. Ambr: l. 4. de Sacr: c. 4.*

Quanta Domine Jesu Christe cordis contritione, & lachrymarum fonte, quanta reverentia & tremore, quanta Corporis castitate & animi puritate istud Divinum & cæleste Sacrificium est celebrandum? ubi Caro tua in veritate sumitur, ubi Sanguis tuus in veritate bibitur, ubi summa imis junguntur. Ubi adest præsentia Sanctorum Angelorum. Quis digne hoc celebrare poterit, nisi tu Omnipotens offerentem feceris dignum. *Idem precat: ante Missam.*

Corporis & Sanguinis Christi sacrificium, successit omnibus aliis sacrificiis veteris testamenti, quæ immolabantur in umbra futuri. *S. Aug: lib: 27. de Civit: Dei c. 20.*

Quod

Quod datum non est Angelis, concessum est homini; Sacerdos enim ineffabile hoc conficit Sacramentum, & Angeli conficienti, quasi famuli assistunt. Super hoc tam insigni privilegio stupet cælum, miratur terra, veretur homo, horret infernus, contremiscit diabolus, & veneratur quam plurimum Angelica celsitudo. *Idem in Psal.*

Heu! quot hodie sunt Sacerdotes miseri, & suæ salutis improvidi, qui Corpus Christi in altari vult carnes pecudum manducant, & involuti atq; contaminati abominationibus, (de quibus fas non est dicere) sceleratis manibus ac pollutis labiis contingere non reverentur! & osculari Filium Dei, & Mariæ Virginis Unigenitum. Tales non sunt Sacerdotes, sed Sacrilegi, non Christiani, sed hæretici. Profecto si fidem rectam haberent, aut peccare timerent, aut celebrare cessarent. *S. Bonavent: de prap: ad Missam.*

Quando Sacerdos est absq; peccato mortali, & in proposito bono non habens legitimum impedimentum, & non ex reverentia, sed ex negligentia celebrare omittit, quantum in ipso est, privat Trinitatem laude & gloria, Angelos lætitia, peccatores veniã, iustos subsidio & gratiã. In pugnatorio existentes refrigerio, Ecclesiam Christi spiritali beneficio, seipsum medicinã & remedio. *Ibidem.*

Tolle hoc Sacramentum de Ecclesia, & quid erit in mundo, nisi error & infidelitas, & populus Christianus erit quasi grex porcorum dispersus, & idololatriæ deditus, sicut expressè patet in cæteris infidelibus. *Idem, ibidem c. 2.*

Missæ tam plena est mysteriis, sicut mare guttis, sicut sol atomis, sicut firmamentum stellis, sicut cælum Empyreum Angelis. *Idem Com. Th: Viet: l. 6.*

Tantum valet celebratio Missæ, quantum mors Christi in Cruce. Unde Th: de Aquino ait: In qualibet Missa invenitur omnis fructus & utilitas, quam Christus in die Parasceves operatus est in Cruce cum morte sua. *Discipul: Ser: 48.*

Qui Missam audit, prosperabitur in illo die in laboribus, in artificio, in emptionibus, in peregrinationibus, & Dominus confortabit eum in Corpore & anima. Si contingeret te illo die, quò Missam audisti mori, tunc Christus præsens tibi erit in extremis, & vult tibi adstare, sicut tu præsens fuisti, & sibi assististi Missam audiendo. *Idem, ibidem.*

Angeli delectabiliter morantur cum illo homine, & sollicitè eum custodiunt, qui Missam audit, quia ipse se fecit socium in assistendo & laudando Regem Angelorum. *Ibidem.*

MISSÆ SACRIFICIUM.

151

Is, qui in se resurgens a mortuis, jam non moritur, adhuc per hanc hostiam in suo mysterio pro nobis iterum patitur. Nam quoties ei hostiam suæ Passionis offerimus, toties nobis ad absolutionem nostram Passionem illius reparamus. *S. Greg: hom: 38. in Evang.*

Quis fidelium habere dubium possit in ipsa immolationis hora ad Sacerdotis vocem cælos aperiri? In illo Jesu Christi misterio Angelorum choros adesse, summis una sociari, terrena cælestibus jungi, unumq; ex visibilibus cælestibus jungi, unumq; ex invisibilibus & visibilibus fieri? *Idem l. 4. Dialog: c. 56.*

Agnus Dei pro te immolatur, sanguis spiritualis ex sacra mensa refluat, Seraphim astant sex alis faciem tegentia, omnes incorporeæ virtutes pro te Sacerdote intercedunt; Ignis spiritualis è cælo descendit, sanguis in cra ere in tuam purificationem ex immaculato latere haustus est, & non erubescis, revereris & non confunderis, neq; Deum tibi propitium facis? *S. Joan: Chrys: Euchar.*

Accedat Sacerdos ad Altaris tribunal ut Christus, assistat ut Angelus, ministret ut Sanctus, populorum offerat vota ut Pontifex, interpellat pro pace ut mediator, pro se autem exoret ut homo. *S. Laur: Just: Ser: de Corp: Christi.*

Nihil hoc sacrificio acceptabilius Deo Patri pro reconciliandis peccatoribus, nihil pro expiandis sceleribus, nihil pro captivis fidelibus redimendis utilius in Ecclesia offerri potest; quippe cum sit memoriale efficacissimum illius excellentissimæ charitatis, quam ipse Dominus Jesus Christus ultimum Pascha celebraturus ostendit, quamq; in Crucis patibulo moriendo notam fecit, in ipso idem Dominus quotidie mysticè immolatur. *Idem de Instit: Præb: c. 20.*

Nullus profecto valet humano explicare eloquio, quam locuples fructus, quantavè ex hujus oblatione & perceptione Sacramenti Spiritualia excuberent dona. Reconciliatur quippe peccator Deo, justus autem justificatur adhuc, lætificantur Angeli, cumulantur merita, facinora remittuntur, augètur virtutes, refecantur vitia, diaboli machinamenta superantur, sanantur ægri, eriguntur lapsi, debiles refocillantur, famelici saturantur, & Defuncti fideles istius Sacramenti liberantur effectu. *Idem lib: de Obed.*

Si Pater Negotiatori filio decem milla auri talenta daret, ut negotiaretur, parva adhibita diligentia maximum reportaret lucrum; Attende quas tibi Pater in Missa dat, ut similis sis homini negotiatori quæreti bonas margaritas. Cura ut plurima tibi acquiras. Dat tibi Christum Dominum,

minum, & qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non cum illo omnia nobis donabit? Donat ergo tibi Filium, & omnia illius merita, satisfactiones, & investigabiles illius divitias, ut eorum particeps fias. Ecce quæ quotidie in Missâ accipias! sed quæ lucra reportasti? Esne de illis de quibus Paulus ait: *quoniam divites estis facti in illo in omni gratia*? Si ditissimus non es? in negligentia tua factum est. *Orosius tom. 4. Conc. de Div. Sacrif.*

Non sis, in celebrando nimis prolixus aut festinus, sed serva bonum communem modum, cum quibus vivis, non debes aliis generare molestiam & tedium, sed communem servare viam secundum Majorum institutionem, & potius aliorum servire utilitati, quam propriæ devotioni vel affectui. *Thom: a Kemp: de Imit. Christi l. 3. c. 10. §. 7.*

Si haberes Angelicam puritatem, S. Joannis Baptistæ sanctitatem, adhuc non esses dignus hoc Sacramentum accedere, nec tractare. *Idem ibid: l. 4. c. 5.*

Quando Sacerdos celebrat, Deum honorat, Angelos lætificat, Ecclesiam ædificat, vivos adjuvat, defunctis requiem præstat, & sese bonorum omnium participem efficit. *Ibidem in calce.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio.

Gratissimum Deo, sibi vero utilissimum opus peragit, qui devotè audit Sacrum.

I. *Currens itaq; Esau obviam fratri suo, amplexatus est eum.* Gen: 33. v. 4. Quis tam felicitis successus, favoris & affectus fraterni causam dicet? Respondet ipse Jacob Gen: c. 32. *Vidi Dominum, & salva facta est anima mea.* In Sacratissimo Missæ Sacrificio, verissimè sub speciebus Panis, Dominus & Deus, Creator & Salvator conspicitur. Qui itaq; Christianus Deum suum in Sacrificio Missæ sub speciebus Panis & Vini curat videre & venerari, cum Jacob *salva fiet anima ejus*, a variis infortuniis Deus eum & suos eripiet, & insperatos successus largietur. *Penziger Dom: l. Epiph: Conc: 2.*

II. *Cumq; viderit sanguinem in superliminari, & in utroq; poste, transcendet ostium domus &c.* Exodi 12. v. 23. Sicut Agnus in veteri lege, (qui umbra erat Agni JESU Christi: *Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.* Joan: 1. Deo fuerat gratissimum Sacrificium, & sanguine ejus signatas domos percutiens

cutiens Angelus pertransibat, ac incolumes & illæsas servabat; Sic qui cum Sacerdote hunc immaculatum Agnum offert Omnipotenti Deo in Missa, ejusq; pretiosi sanguinis merito se signat, & domum suam munit ab Angelo percutiente, & a mille infortuniis se, & sua custodit. *Ibidem.*

III. *Josue vero non contraxit manum, quam in sublime porrexerat, tenens clypeum.* Josue 8. Ad optinendum speciale sibi & suis adjutorium, Josue clypeum super se & super suos in altum levavit. Jesus Clypeus noster est & scutum; In Missa hic Clypeus a Sacerdote in altum porrigitur, & qui Missæ interest, hoc Clypeo Jesu contegitur, exindeq; specialem Dei assistentiam, adjutorium & levamen sentiet. *Ibidem.*

IV. *Vidi somnium, & videbatur mihi quasi subcinericius panis de hordeo volui.* Judic: 7. v. 13. Audiens hoc Gedeon, spes maximas victoriæ concipit: *Surgite tradidit enim Dominus in manus nostras Castra Madian.* Ibid: v. 15. In Missæ Sacrificio, non in somno, sed verissime Panem Angelorum conspiciamus. Hunc qui saltem festis diebus in Missæ sacrificio videre & adorare satagit, securus sit de bona fortuna, triumpho & victoriâ. *Ibid.*

V. *Intonuit autem Dominus fragore magno in die illa super Philistiim, & exterruit eos, & cæsi sunt a filiis Israel.* 1. Reg: 7. v. 10. Unde quæso Deus Judæi tempore Saul Regis, tam benignum & sibi faventem experti sunt? Ecce Samuel Propheta agnum tenellum Deo sacrificat, cui sacrificio plurimi Judæorum devotissime adstiterunt, & interfuerunt; *Congregate universum Israel in Mosphat &c. Et convenerunt in Masphat. Tulit Samuel Agnum lactentem unum, & obtulit holocaustum integrum Domino.* Ibidem v. 9. S. Laur: Just: Nullus profecto valet humano explicare eloquio, quam locuples fructus, quantave ex hujus oblatione Sacramenti exuberent dona &c. lege supra.

VI. *Prætereuntes blasphemabant moventes Capita sua.* Mat: 27. Paulo post hi iidem: *Revertebantur percutientes pectora sua.* Lucæ 23. Latro, qui convitiis Salvatorem lacebatur brevi intervallo contritus, conversus veniam rogat, & impetrat. Centurio & Miles impius, durus & incredulus, mox totus pius Confessor fit eximius: *Vere Filius Dei erat iste.* Quæ mutatio dexteræ Excelsi? Sacrum audierunt, cruento Sacrificio interfuerunt. Spectarunt offertorium, cum Christus libere se obtulit Cruci affigendum, viderunt elevationem, cum Cruci affixus in altum erectus spectaculum pependit. *Memento factum est a supplici Latrone: Memento mei dum veneris in regnum tuum.* Agnum Dei conspicientes, percusserunt pectus. Sumpcioni tandem assistunt, dum inaudiunt: *Consummatum est.* Ecce primam Missam, Cruentum Sacrificium, & qui a principio usq; ad finem

interfuerunt, gratiâ dotati redierunt. Latro paradisum, miles fidem, blasphemus veniam obtinuit. *Penziger ut supra.*

EXEMPLA VARIA.

I. **S.** Andreas a Tyranno Diis sacrificare iussus, respondit. Quotidie sacrifico Omnipotenti Deo non boves & oves, sed immaculatum Agnum, cujus caro licet a populo manducetur, integer tamen ipse perseverat. *In vita ejus.*

II. Alexandri M. Ephebus cum sacrificio adstaret, & excussa è foco flamma manum graviter adureret, dissimulato dolore ne quidem movit se, ut ne sacrificantem motu suo turbaret. *S. Ambr. l. 3. de Virg.*

III. Anno 1570. tres Eugubienes ad nundinas convenerunt in Cisterno; his finitis duo concluderunt cras summo mane discedere, ut eodem die domum perveniant, tertius reponit; Cum sit dies festus, cras utiq; prius Sacrum audiemus, & tum proficiscemur. Non potuit persuadere reliquis, nam hi ante auroram abeunt. Tertius substitit in loco, templû adjit, & audito sacro post eos abijt. Post duo milliaria debuerant hi negotiatores transire fluvium, qui quia intumuerat, structo ligneo ponte eum transire tentant, sed ponte confracto ambo submersi sunt. Post horam cum venisset ille tertius, videt quid actum est de sociis, simulq; advertit, quod si ad audiendum Sacrum non mansisset, simili morte perijisset. *August Mani c. 14.*

IV. Aulicus Regis Lusitaniæ, ob vitæ innocentiam, & morum dexteritatem Reginae Elisabeth, a sacris distributionibus erat. Hic ex invidia ad Regem defertur, quasi parum verecundi esset oculi, & Reginae nimium familiaris. Rex ad pœnam velox ignibus plectere innocentem statuit, ac Præfecto excoquendæ calcis mandat, clibanum septuplo succenderet, & qui primus ex aula hac die adveniret, vivus in fornacem injiceretur, & combureretur. Inscius itaq; Aulicus ad Præfectum excoquendæ calcis amandatur, qui Paternæ admonitionis memor in propinquam viæ Ecclesiam divertit, & Sacrum audit. Invidus insidiator ejus rescire volens, num iam interjisset, ad fornacem calcis eum prævenit, quem juxta signum datum Magister calcis in fornacem injecit, & combussit. Finis Sacro subsequitur aulicus, & quid factum sit videt & intelligit, ac una simul quomodo audiendo Missam ab imminente mortis periculo servatus sit agnoscit, a Rege post hæc in respectu habitus. *Pexenfelder hist. 134.*

V. B. Bonifacius Episcopus Lausanensis, cum semel caneret Missam, quædam Religiosa vidit duos Angelos, quorum unus a dextris, alter a sinistris eidem astitit, qui levabant manus ejus, quas ipse præ nimia corporis fragilitate & debilitate extendere aut elevare non valebat, ministrabantq; ei omnia, & valde amicabiliter inclinabant capita sua ad eum. *Bollandus in Actis Sanct. tom. 3.*

VI. S. Bonitum B. V. M. jussit Sacrum facere, ipsa audivit, Angeli ministrabant, & casulam ei pretiosam donavit. *Surius apud Tylkov. Soliloqv. 60.*

VII. Capitaneus quidam Ducis Galeacij, nunquam ab inimicis, qui tamen illum continuo insequiebantur, capi potuit, quamdiu quotidie Missam audierat, donec tamen ea semel omissa occisus est. *Pinellus lib. 2. de Missa.*

VIII. Carolus V. Imperator tametsi summis Imperij negotiis distentus, Missam semper audivit per totam vitam, nec ulla die, præterquam semel in Affricano bello intermisit. *P. Ægidius a S. Joseph.*

IX. Demetrius Sulikovius Vir Turcicis legationibus probatus, postea Archi-Episcopus Leopoliensis agebat: Eleemosynis opes non minui; Jejunii vires non teri; Missæ Sacrificio tempus non minui: *Scrobisevius in vita ejus.*

X. S. Eleutherius ab indomitis equis ad asperum montem tractus, cum ibidem Sacri celebrandi nactus esset occasionem, leones, ursi, aliæq; bestię e sylvis gradatim accurrentes, Sanctum virum circumsteterunt Sacris operantem, & tanta modestia gestuum membrorumq; compositione ac attentione interfuerant, velut rem Divinam exploratum venissent. *Surius 8. April.*

XI. S. Francisci, & S. Coletæ ovicula ingressa Ecclesiam, Missæ assistebat magna cum modestia, & Elévationis tempore in genua fixa, non ante finem surgebat. *Tim. in Spec. ma. p. 3.*

XII. Ferdinandus Antolinus cum Saracenis in acie conficturus prius Sacrum audit, famulo cum equis & armis foris expectante. Inter missam hostis Castra Christianorum involat, & in specie Antolinus, qui in templo flecebat, cum hoste adeo certare & dimicare cernitur, ut hoste superato, & in fugam verso Christiani victoriam cecinerint. Quam primum finitum est Sacrum, ad castra properat Antolinus, a Rege accersitur, & ut Victor honoratur ac præmiatur. Is vero dum narrat quomodo non pugna sed Sacro interfuert, miraculum proclamatur; nempe Angelum Domini.

mini Personam Antolini induisse, & victoriam præparasse. *Pædagogus Christ. p. 2. c. 8.*

XIII. F. Franciscus Durasse Religiosus Franciscanus, culinæ servitio destinatus, quotidie pro sua devotione multis Missis interservire solitus erat. At vero cum die quodam ob ejus a culinæ absentiam in præjudicium refectorij notabile damnum accidisset, a Superiore jussus est post ministratam primam Missam subito in culinam se recipere, nec ab ea recedere. Cui præcepto prompte obedivit, ita tamen ut quotiescunq; audiret signum elevationis hostiæ, genua sua flectendo in terram, Hostiam illam a longe adoraret. Accidit vero, quod in præcipua quadam solemnitate signum Elevationis in Missa solenni factæ, omnibus simul campanis compulsatis dari audiret, in genua corruens dixerit: O dulcissime Salvator! ex quo Præsidum voluntate in Culina detineor, careo ea voluptate quam mihi dulcissimam pariebat cultus Divinæ Hostiæ coram adoratæ. Sed bene ac beate se res habet, quam tu utcunq; habere voluisti. Vix hæc verba elocutus, cum ecce inauditum contigit miraculum. Nam muri inter templum & Coquinam interjecti, aperti sunt adeo, ut Dei Servus Christi corpus in Ara cernere, & adorare posset. Qui tamen continuo rejuncti sunt, non obscuris recessus hujus prodigiosi notis relictis. *Manfi disc. 2. N. 6.*

XIV. Gregorius I. Papa, cum aliquando die Paschæ in Ecclesia S. Mariæ Majoris celebraret, & *Pax Domini sit semper vobiscum* diceret, Angelus Domini alta voce respondit: *Et cum Spiritu tuo.* Et ideo Papæ ista die ibidem celebranti, & *Pax Domini* dicenti nihil responderetur. *P. Ægidius a S. Joseph.*

XV. Joannes Rheatinus ob ministerium sacrificantibus sedulo impensum, aliquot diebus philomelam suaviter ante fenestras cantantem audivit, per quam se ad paradisum invitari dixit. Hinc paulo post ad Missam ministrans visa super altare luce divina ægrotare cepit, & magna cum devotione obijt. *Beirlink tit. Sacrif.*

XVI. S. Isidorus, ita cum suo Domino pepigerat, ut quotidie Sacro interesse possit. Quod eo diligentissime faciente, dum alij famuli murmurarent, adverterunt Angelos pro eo arare. *Surius in vita ejus.*

XVII. Leo III. Pontifex interdum uno die septies, aliquando nonies celebrabat. *Petrus Sanchez in Regno Dei p. 7.*

XVIII. S. Ludovicus Rex Franciæ raro accidebat, quin quotidie duas Missas audiret, & frequenter tres & quatuor. Cum autem audisset quod Nobilium aliqui murmurarent super hoc, quod tot Missas audiret, respon-

respondit: quod si duplum temporis poneret in ludendo ad aleas, & currendo per sylvas pro venationibus & aucupiiis, nemo super his loqueretur. *Rayn: 1270.*

XIX. S. Lupo Episcopo Senonensi celebranti Sacrum, gemma radio micante pulcherrima cœlitus in calicem delapsa. *In vita ejus.*

XX. S. Lucianus Præsb: & M. in carcere celebrat, pectore usus pro altari. *Bollandus 7. Ian.*

XXI. S. Mechtildi aliquando Christus dixit: Scias mea Filia me ei, qui quotidie Sacro devote interfuerit, in ultima mortis hora tot Sanctos Consolutores submissurum, quot ipse per vitæ suæ decursum Sacra audierit. *P. Nadafi.*

XXII. Eadem Sancta vidit animam cuiusdam conversi in magna claritate, eo quod speciali devotione & diligenti studio, ubicunq; poterat, ad altare serviret, & Sacerdotes in omni ministerio adjuvaret. *Idem.*

XXIII. Mulier quædam tristata valde, & a diabolo multum tentata, quæ sibi laqueum ad suspendendam seipsam præparaverat; quæ dum cæpta conaretur perficere, ecce pro elevatione Corporis Christi juxta morem audivit campanulam; tunc flexis genibus, sicut a juventute in consuetudine habuit oravit, & dixit: Dne JESU Christe, Fili Dei vivi miserere! Et ecce mox trabs & funis suspendij confRACTA sunt, dæmonibus fugientibus & dicentibus; quia Virtus præsentiae Corporis Christi te liberavit a temporali & æterna morte. *Discip. ser: 4. de S. Steph.*

XXIV. S. Osvaldo Episcopo sacrificanti adfuit Angelus, qui ei ad singula respondit, & officiose ministravit; Idemq; obsequium F. Joanni de Parma Ordinis S. Francisci Angeli præstiterunt. *Bollandus tom: 3.*

XXV. Perusiæ cujdam die festo Sacrum audire nolenti, dæmon cervicem frangens dixit: Quia noluisti audire Missam in Dei templo audies lamentationes in inferno. *Aleffal. 2. c. 20.*

XXVI. Petrus juvenis Religiosus, cum Abbati suo ministrans absolutionem de more devotius acciperet, vocem de cælo dicentem sibi audiit: Dimissa sunt tibi omnia peccata tua. *Beirlick tit. Sacrificium.*

XXVII. Peregrini aliquot Palestinæ loca sacra in societate una visitant: Peracta devotione ut cras summo mane reverti domum statuunt, unus reponit: saltem cras prius Sacrum audiemus. Mane facto accingunt se itineri, quos devotus hic rogat tardius progredierentur, se audito Sacro quam celerrime eos insecuturum. Abeunt Socij. Hic sacro auditio eos insequitur quam velocissime. Contigit, eum in via equo vestum virum humaniter interrogare, quo vellet tam velociter? Cui ille socios suos

suos & Comites itineris, qui ipsum antecesserunt, conari insequi. Amice (inquit Eques) confideas mecum, equo velocius, quam tu pedibus eisdem consequemur. Assidet viator, & fessus in placida requie sopore deprimitur, subito evigilans jam adhuc illa die foris & hora, ad fores Paternæ domus tute locatum se reperit, sicq; simul sentit Sacri auditi hanc esse mercedem & gratiam. *Thom. Cantiprat. lib. 2. Apum. c. 40. § 3.*

XXVIII. S. Proculus Episcopus & M. dum celebraret Missam, Angeli calicem in aera levarunt, iterumq; post intervallum reponentes in Ara dixerunt: Deus ipsum consecravit, non ergo opus est, & denuo consecres, sed sumas duntaxat. *Petrus Sanchez in Regno Dei p. 7.*

XXIX. Quidam a Persis in servitutem redactus, in carcerem conjectus fuit, qui Lethe appellabatur, ex quo carcere lex erat neminem posse erui. Cum autem à Perside fugientes in Cyprum venissent, Parentibus hujus adolescentis ipsum in carcere mortuum esse dixerunt, quò nuntiò permoti Parentes, tres quovis Anno Missas pro ejus anima celebrari curarunt. Post quatuor vero annos Adolescens à carcere fugiens, in domum rediit Paternam, quem Pater & Mater ejus non ut à carcere fugitivum, sed ut à morte redivivum cum stupore receperunt. Post multos inter se habitos sermones ei indicarunt, pro anima ipsius quovis Anno tres Missas procuratas fuisse, videlicet Epiphaniæ, Paschatis, & Pentecostes die. Quibus ille subjunxit se jisdem quoq; diebus a Viro quodam, qui ardentem portabat lampadem, a vinculis suis exolutum, omni gavissimum fuisse securitate, cum tamen diebus sequentibus, jisdem se vidisset vinculis nexum, quibus antea. *Baronius A. 614.*

XXX. Rusticus quidam in Villa Episcopatus Gratiopolitani, dum terræ abscondita pro ferri materia effoderet, repente maxima terræ moles delapsa, aditum per quem ingressus fuerat obturavit, ibiq; in specu subterranea incolumis permanfit integro Anni spatio, quo tempore initio cujusq; hebdomadæ ei quidam apparebat, candelam deferens accensam, quâ per totam hebdomadam specus illustrabantur tenebræ, panemq; quò vesceretur. Emenso anni spatio a fossoribus proprio officio fungentibus adinventus est, qui eisdem omnia enarravit. Intellexeruntq; omnes jisdem diebus, panem, quo reficiebatur, candelam, quâ illustrabatur in specu oblata fuisse, quibus ejus uxor pro requie mariti qui defunctus credebatur, & Missam celebrari faciebat, & Sacerdoti Missam facienti panem simul & candelam offerebat. Quam missam cum una ejus anni hebdomada mulier aliis intenta negotiis Marito providere neglexisset, eâ pariter hebdo-

hebdomadâ Marito in subterraneo specu, lumen & panis non fuere delata.
Petrus Cluniacensis l. 2. c. 2.

XXXI. Sacerdos in quadam Villa erat, vitæ admodum dissolutæ in Anglia, quem hoc ordine Divina bonitas ad pœnitentiam vocavit. Celebrans ille Missarum solennia manibus cœpit indignis Regem tractare Majestatis; Cumq; venisset ad illum locum, ubi hostia frangenda erat, sanguis protinus emanavit. Territus ille vitam mutavit in melius cunctis audire volentibus factum enarravit. *Surius 17. 9bris.*

XXXII. Sebastianus Rex Lusitaniæ singulis Sabbatis post Missam publice auditam, privatim alteri ministrabat. *Barrad. in Epist. dedic.*

XXXIII. Stanislaus Hosius Cardinalis usq; ad decrepitam ætatem Missam dicebat quotidie, aut audiebat etiam in infirmitate. Tribus tantum buccellis panis vespere se reficiebat. Ante Missam nullis unquam negotiis operam dare volebat, sed soli meditationi vacabat, reliquis omnibus curis & cogitationibus ab animo procul explosis. Quamobrem in ipso sæpe diluculo, quaecunq; tandem cælum esset, ad Ecclesiam accedere consueverat. Cumq; aliquando medicus malum esse aerem diceret, respondit ille: At Deus bonus est, qui utiq; juvabit. *Iust: in ejus vita cap. 16. § 19.*

XXXIV. Sutor erat, cui Deus ita benedixit, ut molesto suo labore liberalius se sustentaret, quam vicinus qui diligentiam & operam longe majorem adhibebat. Conveniendo ergo Vicinum hunc Sutorem precabatur: Utinam Deus ita ut sibi etiam faveret, industriæ suæ ita benediceret. Facilem modum præscribam inquit Sutor: Missam non quotidie, saltim frequentius audi. Secutus consilium, & largam Dei benedictionem, ac favorem pariter expertus est. *Pexenfelder. sed fusius.*

XXXV. S. Thomas Aquinas quotidie post Sacrum a se celebratum, etiam alteri celebranti ministrabat. *Surius in vita.*

XXXVI. Fr. Thomas Lerma Ordinis Prædicatorum Religiosus ac pius, qui in Sacra Eucharistia conficienda incredibili se voluptate perfundi sentiebat. Hic sive Senio, sive aliquo morbo confectus, ita oculis caligabat, ut iis nihil plane uteretur, itaq; neq; librum aliquem legere, neq; horas Canonicas recitare poterat, ardentissime tamen Sacrum facere suspirabat. Igitur Divina ope auxilioq; confusus, voluit die quadam experiri, atq; experiendi adfuit Deus. Res mira, qui aspectum omnino amiserat, ei cæperunt Missalis literæ sub aspectum venire, seq; eidem legendas objicere. Unde tam insigni beneficio usus, quotidie quo ad vixit, ac per valetudinem licuit, Missæ Sacrum peregit, atq; hæc hominis pietati a Deo est

est merces persoluta: Vêrum fiebat, ut cum a Sacrificio Missæ discederet, in eandem rursus cæcitatem rediret, neq; ullam ex aliis libris literam oculis posset accipere. *Ianus Nicius ex Nicolao Rodolpho.*

XXXVII. Thomas Morus Martyr, Regni Angliæ Cancellarius, cum quondam sub Sacro, quod quotidie ante alia negotia religiose audire consueverat, ad Regem tertia vice vocaretur, ad finem usq; mansit, & urgentibus accelerationem dixit: Se meliori Domino obsequium præstare, & ideo id perficere prius oportere. *In vita ejus c. 6.*

XXXVIII. S. Venceslaus Bohemorum Rex, non contentus erat Missæ Sacrificio quotidie præsto adesse, sed etiam messis & vindemiæ tempore oblitus quasi dignitatis suæ metebat & vindemiabat, quæ pro Sacrificio Sacerdotum manibus afferret. *Sirius in vita.*

XXXIX. Virgo quædam cum Missam audiret, & Sacristianus post Evangelium recessisset, dicente Sacerdote: *Per omnia sæcula sæculorum.* audivit ipsam B. M. Virginis Imaginem respondentem. *Casar. l. 7. Mir.*

TITULUS XXI.

MODESTIA, MODERATIO.

Modestia est Virtus, qua quis se, suasq; actiones & motus animi moderatur. Distinguitur a nonnullis a *Moderatione*, quod modestia sit fundamentum, soliditas & basis virtutis, ex qua gignitur *moderatio*, quæ temperat modos in factis & dictis, ac cæteris talibus, quæ agendi officio utuntur. Hinc modestus illè est, qui animi elationem, cæteraq; moderatur cupiditates, in omnibus modum servans.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Homo apostata vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia seminat. *Prov. 6.*

Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correctio. *Prov. 29. v. 20.*

In facie prudenti lucet sapientia. *Prov. 17.*

Finis modestiæ timor Domini, divitiæ, & gloria, & vita. *Prov. 20.*

Quomodo in aquis respondent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. *Prov. 27. v. 19.*

Sapien-

Sapientia hominis lucet in vultu ejus. *Eccl: 8. v. 1.*

Ex visu cognoscitur vir, & ab occurſu faciei cognoscitur ſenſatus.
Eccl: 19. v. 2.

Amictus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus hominis enuntiat de illo. *Ibidem.*

Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam, vir autem ſapiens vix tacite ridebit. *Ibidem cap: 21.*

Pro eo, quod elevatae ſunt Filiæ Sion, & ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, ambulabant oculis ſuis, & composito gradu incedebant, decalvabit Dominus verticem illarum, & crinem earum nudabit. *Iſaiæ 3.*

Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem Veſtrum qui in cælis eſt. *Math: 5. v. 15.*

Spectaculum facti ſumus mundo, & Angelis, & hominibus. *1 Cor: 4.*

Glorificate & portate Deum in corpore veſtro. *1. Cor: 6.*

Omnia honeſtè, & ſecundum ordinem fiant. *Ibidem cap: 14.*

Obſecro vos per modeſtiam & manſuetudinem Chriſti. *2. Cor: 10.*

Rogamus vos Fratres, ut quieti ſitis, & honeſtè ambuletis ad eos, qui foris ſunt. *1. Tim: 1.*

Servum Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes cum modeſtia. *2. Tim: 2. v. 24.*

Induite vos ſicut Elekti Dei humilitatem, modeſtiam, patientiam.
Ad Coloſſen: 3.

Gaudete in Domino ſemper, iterum dico gaudete, modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus. *Ad Philip: 4. v. 5.*

Fruſtus Spiritus eſt modeſtia. *Galat: 5.*

Quæ ſuſum eſt ſapientia, pacifica eſt, modeſta, ſvadibilis, bonis conſentiens. *Jacobi 3. v. 17.*

Cum modeſtia & timore conſcientiam habentes bonam, ut in eo, quod detrahunt vobis confundantur, qui calumniantur veſtram bonam in Chriſto converſationem. *1. Petri 3. v. 16.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Teneamus illam, quæ totius vitæ attollit ornatum modeſtiam. *S. Amb: l. 1. Offic: c. 45.*

Bona domus in ipſo veſtibulo debet agnoſci. *Ibidem c. 18.*

W

Habitus

Habitus mentis in Corporis statu cernitur; Animi vox est corporis motus. *Ibidem*

Sicut molliculum & infractum, aut vocis sonum, aut gestum corporis non probo, ita neq; agrestem, neq; rusticum imitemur; Effigies enim forma disciplinæ, forma honestatis est. *Ibidem*.

Nè modum progrediaris loquendi, nè quid indecorum sermo resonet tuus, speculum enim mentis plerumq; in verbis refulget. *Ibid: c. 19.*

Pulchra est virtus verecundia, & suavitas gratia, quæ non solum in factis, sed etiam in ipsis spectatur sermonibus. *Ibidem*.

Ipsam vocis sonum libret modestia, nec cujusquam offendat aurem. *Ibidem*.

Non sit affectatus decor corporis, sed naturalis, simplex, neglectus magis, quam exquisitus. *Ibidem*.

Serva corpus tuum & membra ea dignitate, quâ decet, nè, si ea quolibet levitatis studio injuriosè tractaveris, quanto potiore præmio coronaveris? si ea digne tractasses, tanto majori supplicio subjiceris, si ijs abusus indigne fueris. Oculi tui, oculi Christi sunt. Non igitur licet tibi oculos Christi ad aliquas vanitates conspiciendas dirigere, quia Christus est veritas, cui omnis falsitas contraria est. Os tuum, os Christi est, non debes non dico ad detractionem, non dico ad mendacia, sed nec ad otiosos sermones aperire, quod ad solas laudes Dei, & ædificationem proximi debes patulum habere. *S. Anselmus in Medit: cap: 5.*

Incompositio corporis, inæqualitatem indicat mentis. *S. Aug: Et habetur in Decret: Grat.*

Modestus moderatur curas, temperat a superfluis, non deest necessariis. *S. Bern: l. 2. de Confid: ad Eug.*

Sit tibi gravitas in incessu, in sermone pondus, in verbis modus; hæc si custodieris, eris modestus. *Idem de Ordine vitæ.*

Modestia sobrietatis & verecundiæ comes est, humilitatis regulam custodit, tranquillitatem animi servat, continentiam & castitatem diligit, fovet decus & honestatem, restringit ratione appetitum, iram contemnit, nec rependit contumeliam. *Idem*.

Studeamus modestiæ, nam studiis & exercitiis assimilatur anima, & qualia facit, talis formatur, & figuratur. *S. Basilius Serm: de humilitate.*

Nebulosa corporis compositio, & facies tenebris obscurata tristitiæ, devotionem ab animo recessisse significat. *S. Bernard: Ser: de Virt: Obed.*

Sit gravis aspectus, ac motus honestus, & decorus gestus. *Clem: Alex: l. 2. Pedag: c. 7.*

Hæc est modestia, & grata compositio: primum non circumferre huc & illuc oculos, sed quæ ante te sunt intruere, neq; varia & otiosa loqui, sed tantum necessaria. *Dorotheus Ser: Ser: 24.*

Ad custodiendam cordis mundiciam, exteriorum quoq; sensuum disciplina servanda est. *S. Greg: M. l. 2. Moral: c. 1.*

Intrus est custodia, quæ servat exterius membra, qui ergo statum mentis perdidit, foris in inconstantia motionis fluit, atq; exteriori mobilitate indicat, quod nulla interius radice subsistat. *Idem 3. Past: c. 24.*

Ubi Christus, modestia quoq; est. *S. Greg: Naz: Epist: 193.*

Precones quidam animi, compositi motus corporis. *Idem Epist: 191.*

De ludo Monasteriorum volumus hujusmodi egredi milites, quorum habitus, sermo, vultus, incessus, doctrina virtutum est. *S. Hieron: in Epist: ad Rust.*

Gravis & modestus vir nè in magnis quidem intumescit, cum suam non ignoret imbecillitatem. *S. Joan: Chrys: hom: 1. super 1. Cor: in Moral.*

Sanctorum non tantum verba, sed etiam ipsi vultus spirituali gratia pleni sunt. *Idem hom: 3. ad Popul: Antioch.*

Sit in gestu tuo gravitas, in motu simplicitas, in incessu honestas. *S. Isid: Pelus. l. 2. Soliloqu.*

Religiosorum modestia non sit mæsta, sed sancta. *S. Leo I. Ser: 4. Quadr.*

Modestiam cum Religiosa hilaritate, prout tibi congruit moribus ostende. *Thom: a Kemp: de Exerc: Ser: cap: 5.*

ADDE: Sufficiat cibus ille famem, qui sedat, & illa

Vestis, quæ corpus velet, frigusq; repellat,

Sit sopor ille satis, reficit, qui fessa labore. Membra. *Paling.*

Felix qui didicit contentus vivere parvo.

Nec spem illam in rebus ponit, quas relinquere cogit.

Parca ferox &c. *Idem.*

Cum tibi sufficiant cyathi, cur dolia quæris? *Idem.*

Immodica officiunt, nec longo tempore durunt. *Idem.*

ARGUMENTUM MORALE.

Modestia nostra glorificamus Deum, juxta illud: *Glorificate & portate Deum in Corpore vestro. 2. Cor.*

Ratio una. Quia licet Deus spectet præsertim cor hominis, interiorumq; culturam efflagitet, vult tamen veros fideles compositum oris habitum præferre, atq; externam tueri modestiam, quæ nomini respondeat

Filiorum Dei, & Servorum supremi hujus Domini, qui pompis, vanitatibus, omnibusq; mundi inanibus gaudiis abrenuntiarunt. Quod fieri nequit, nisi diligens servetur modestia in vestibus, pompa, verbis, gestibus, & quidquid ad exteriorem corporis speciem pertinet. Et ratio constat. Quia ejusdem penitus sumus, toti ad illum spectamus, corpus simul & anima, exterior æque, ac interior pars. Ideoq; utrumq; ad illius mandata est componendum. Hinc sicut si in homine tantum exterior pars esset ad modestiam composita, quin ex interiore moderatione procederet, mera esset hypocrisis in oculis Dei, ita immodestus corporis habitus significat animum vel superbum, vel ambitiosum, pietate vacuum, & Christiano nomine indignum.

Ratio 2da. Modestia non postrema ex ijs rationibus est, quibus glorificamus Deum, quia hoc pacto nosmet præbemus Incarnato Verbo similes, quod ut ait S. Paulus: *Est splendor gloria*, & cui in omnibus vitæ suæ actionibus, non alia fuit mens, quam æternum suum Patrem glorificandi. At modestia exteriori habitu similes nos reddit huic humani generis Reparatori; hæc enim illi majorem admirationem conciliabat, hæc plures affectas merebatur, hæc eorum omnium, qui ad ipsum accedebant existimationem atq; confidentiam excitabat. Verbo hæc una cæterarum virtutum maximè in eo fulgebat, & ut S. Hieronymus: Divinitatis Personæ ipsius erant testimonium. In hoc autem Fidelis facilius potest imitari Jesum Christum, quem sibi rebus in omnibus proponere debet velut exemplar. Reliquæ enim virtutes veluti: Humilitas, charitas, patientia videri non possunt, nisi per modestiam, quæ totius mundi oculis patet.

Ratio 3tia. Modestia nostra præstantissima est ratio glorificandi Deum. Etenim quemadmodum idem S. Paulus testatur: Nos sumus JESU Christi membra, videlicet mystici ejus corporis, quæ idcirco exhibere tenentur Corpus illius naturale modestiâ, quæ in sensuum, omnium facultatum, omniumq; corporis nostri motuum ordinata compositione consistere debet; Ita, ut obtutus nostri modesti, verba, gestusq;, mores ad Jesu Christi exemplar composita sint, & quilibet dicere possit cum S. Paulo ad Galat: 2. *Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus*; Spiritus ejus me animat, hic est veluti anima corporis mei. Hoc pacto nihil in nobis erit, quod non glorificet Deum &c.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Tria sunt motiva, quæ nos ad modestiæ exercitationem compellunt.

Primum. **E**st propria hujus virtutis præstantia. Licet enim officium illius, quod est exteriorem corporis habitum componere, minus spectabile videatur, tamen certissimum est argumentum interioris animi optimè constituti. Oritur enim ex affectuum omnium mortificatione, & supponit omnes jam acquisitas fuisse virtutes, quibus decorem omnem ac meritum tribuit. Hæc ea virtus est, quæ hominum oculos maxime capit, & cæteras quodammodo præbet inspicendas.

Altera est, Proximi utilitas, cui bonum debemus exemplum. At nihil illum melius ædificare potest, Deo lucrari, eiq; virtutis ac pietatis amorem immittere, quam modestia.

Tertium est, propria utilitas nostra. Nam modestia nos Deo & hominibus charos efficit: Deo quidem, qui omnia operatur in pondere & mensura, qui omnia suprema sapientiâ gubernat, & qui decorem rebus in omnibus servat. Ad hæc: nos perfecte efficit similes Salvatori mundi, qui prototypus est, ad quæ omnes homines sese componere debent, & in quo nihil admirabilibus enituit quam molestia. Hominibus etiam nos jucundos facit, qui reverentur, & colunt eos, in quibus hæc virtus elucet.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio.

Ubi deest in rebus expendendis moderatio, ibi præsto aderit egestas & penuria.

I. **H**oc scio, quod laus impiorum brevis. Job 20. v. 4. Alij legunt: Laus impiorum adinstar pavonum, qui picta pandunt spectacula caudâ. Plinius de pavone narrat: Gemmatos laudatus expandit colores adverso maxime, quia sic fulgentius radiant, tandem omnes in acervum contrahit.

II. *Vidi impium superexaltatum sicut cedros Libani.* Psal: 36. Hebræus legit: *Sicut lauros ingentes, quæ solent ramos largius spargere.* Quid demum cum

cum hac lauro factum? ecce ita contracta in exiguitate sua, ut videri non posset: *Transivi, & ecce non erat.*

III. *Nuptia facta sunt in Cana Galilee.* Joan: 2. *Cana* interpretatur *Æmulatio*, *Zelus*, possessio, lamentatio. *Galilea* migratio seu rota, quia dum in publicos actus ad æmulationem aliorum plura expendimus, quã valemus, cito migrat maxima fortuna, & manet in egestate lamentatio.

IV. *Licurgus* rogatus: cur parva offerret *Sacrificia* Diis? respondit: *Nè unquam apud nos Deorum cultus deficiat.* *Plutarchus.*

V. *Diogenes* conspiciatus luxuriosum quempiam in diversorio vescentem olere dixit. Si sic prandisses, non ita cænasses. *Laert: l. 6. c. 2.*

VI. *Robertus Halcoth l. 19.* in lib: *Sap:* ait: *Vespertilio* debiles sunt oculis, causa est, quia humor cristallinus, qui necessarius est oculo ad videndum transivit in substantiam alarum; Ita plurimis fit, dum volant *luxus immoderati* alis supra alios, splendorem fortunæ perdunt & famæ, ut illa bestia *Dan: 4.* quæ ascendens de mari habebat alas aquilæ, tandem super pedes quasi homo stetit.

VII. *Philopæmon* diversurus ad amicum prior incognito venit, quem non agnoscens uxor hospitis, sed existimans *Servum Philopæmonis*, quod esset turpis, rogavit: vellet ligna ad culinam secare. Paruit dissimulans, supervenit hospes & miratur dicens: *Proh Jupiter!* quid hoc *Philopæmon?* quid agis *Dux* maximè. Cui ille: *Luo* inquit *pœnas deformitatis* meæ. *Jacobus Segers. Applic.* An pauci Imperatores facti *Operarij*, *Reges plebeij*, *Magnates parvi* &c: ut nimirum luerent *pœnas superbiæ*. Si quæras a prodigo filio, ut quid cum porcis agit? dicet: *luo pœnas prodigalitatis* meæ. *Potatores omnes* respondebunt: *Luimus pœnas immoderationis.* Ad id paupertatis & pecuniæ indigentia Urbem redigit *Sylla*, ut *Romani Socii Civitatibus libertatem*, suisq; legibus vivendi potestatem argento vendiderint. *Plut: de Sylla.*

VIII. *Boleslaus Lignicensis Dux* helluo bonorum suorum, filios insuper duos *Vencellaum & Ludovicum* ex *Margareta Filia Vencellai Regis Bohemiæ* susceptos, pro vadio (*hæreditariis bonis non existentibus*) *Vratislaviæ Mercatoribus* pro magna debitorum quantitate dare non sine nominis sui dedecore est compulsus. *Dlugossus l. 9.*

IX. *Tacitus* de *Vespasiano* ait: Qui etsi omnium consensione Imperator consalutaretur, nihil tamen in ipso tumidum, arrogans, aut in rebus novis novum fuit.

Idem de Pisone testatur l. 2. Adoptatus a *Galla* nullum turbati, aut exultantis animi motum prodidit. Sermo erga Patrem Imperatoremq; reverens,

MODESTIA, MODERATIO.

167

reverens, de se moderatus, nihil in vultu habituq; mutatus, quasi imperare posset, magis quam vellet.

X. *Plinius in Trajano*: Sed tanto magis prædicanda moderatio tua, quod innutritus bellicis laudibus pacem amas, non times bella, nec provocas.

EXEMPLA VARIA.

I. **C**hristus Dominus S. Brigittæ revelavit dicens: Ego positus in humanitate, sic temperavi orationes, labores, & jejunia mea, ut nec scandalizarentur intuentes, nec absentes offenderentur, sed omnes qui voluissent, possent imitari verba mea, & opera, & exempla. *Lib: 6. Revel: cap: 12.*

II. B. Virgo MARIA eidem S. Brigittæ revelavit dicens: Filius meus tam pulcher erat & modestus facie, quod nullus erat, qui non consolabatur in aspectu ejus, etiamsi præcordialiter dolorem haberet. Unde & dolentes dicere consueverunt: Eamus, & Filium Mariæ videamus,

III. B.V. MARIA ipsamet tam modesta erat, ut de illa his Nicephorus testetur verbis: Erat MARIA in omnibus honesta, & gravis, pauca admodum, eaq; necessaria loquens, ad audiendum facilis, & perquam affabilis, honorem suum omnibus exhibens, sine risu, sine perturbatione, & sine iracundia maximè. Erat deniq; fastus omnis expers, simplex, minimeq; vultum fingens, nihil mollitiei secū trahens, sed humilitatem præcellentem colens, & ut paucis dicam: in rebus ejus omnibus multa inerat gracia. *Hucusq; Nicephorus l. 2. cap: 23. S. Ambrosius de eadem l. 2. de Vig.* Nihil torvum in oculis, nihil in rebus procax, nihil invecundum. Non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, ut ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, figura probitatis. *S. Damasc: Orat: 1. de Nativit: Virg: addit.* Honestus vestitus molli-
tiem omnem ac luxum fugiens, gestus sedatus, atq; ab omni levitate remotus, mores severi, hilaritate temperati, & quod maximè mirandum! senilis in corpore juvenili prudentia.

IV. S. Aloysius usq; adeo hac in virtute perfectus, ut nihil unquam vel minimum leviter fecisse visus. In verbis tantam adhibebat modestiam, ut ne tenuissimo quidem dicto quemquam perstringeret. *In vita ejus.*

V. S. Bernardus cum suis Monachis Innocentio II. Pontifici & Cardina-

dinalibus Monasterium Clavæ-Vallis visitantibus tanta modestia obviavit, ut Pontifex & Cardinales a lachrymis præ gaudio sibi temperare non potuerint. *In vita l. 2.*

VI. Idem S. Bernardus suos ad modestiam exemplo B. M. Virginis sic hortatus est: Obsecro vos Filioli æmulamini hanc virtutem. Si MARIAM diligitis, si contenditis eidem placere, æmulamini modestiam ejus. Nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano. *Super Signum Magnum.*

VII. S. Bernardinus Senensis, tanta erat modestia præditus, ut ad ipsius præsentiam æquales suæ immodestiae puderent, & vel hac voce: Bernardinus adest, ad gravitatem se componeret. *Surius in vita.*

VIII. Carolus M. cum Saxones, alijq; finitimi populi ad pedes ejus prociderent, seq; obsequio ejus devoverent, illis in brachia acceptis dixit: Nolo vos mihi servire, sed Deo. *Munsterus l. 9. Cosm.*

IX. De S. Ephrem testatur Gregorius Nilæus, quod vultus ejus Angelicus idoneus erat, ut solus sine ulla oratione ad commiserationem intuentes commoveret. Tanta in eo tum simplicitas, tum mansuetudo, tum probitas cernebatur. Nullus erat tam impudens, qui non intuens eum pudore suffunderetur, atq; ipse melior & modestior fieret.

X. S. Franciscus plus suo solo aspectu movebat hominum corda quàm Concionatores suâ eloquentiâ. Hinc aliquando dicens Socio se ad concionandum iturum, una alterave vice urbem obambulavit, quærenti vero socio cur concionatus non esset? respondit: Id se jam fecisse, dum urbem solitâ modestiâ obambulasset. Hinc suos in Regulis his verbis adhortatus est: Consulo, moneo, & hortor Fratres meos in Christo JESU Domino nostro, ut quando vadunt per mundum, non litigent, neq; contendant verbis, aut alios judicent, sed sint mites, pacifici, & modesti, & mansveti & humiles. *Surius 4. Octobr.*

XI. In cujusdem Sancti Ordine, cum post Completorium in eodem loco, ubi positus erat Crucifixus quidam riderent, Imago Crucifixi grandem clamorem edidit: Unde illi attoniti cum Crucifixum aspexissent, viderunt vultum ejus inflammatum, & oculos ita ardentes, veluti si Christus esset indignatus ei loco, ubi ejus effigies esset tam parum reverentiæ habens. Neq; irritum fuit prodigium. Illi enim deinceps ad omnem occursum imaginum Redemptoris, erant mire modesti. Ij vero, qui erant aliquanto insolentiores, paulo post contabuerunt, & intra paucos dies sunt mortui. *Barry p. 1. c. 8. devot.*

XII. Godefridus Bullionius, cum ob devictam Solymam Christiani Principes eum Regem proclamassent, aureamq; coronam obtulissent, Regis quidem titulum rogatus non abnuit, coronam vero capiti imponi noluit dicens: Indignum esse aureo illic diademate hominem uti, ubi Rex Regum Christus pro hominum salute spineam portavit. *Platina in vita Paschalis II.*

XIII. Beatus Joseph Calasantius Fundator Scholarum Piarum adhuc puer, ne Matri quidem propriæ corpus suum nudum aspicere permisit. Suis vero Religiosis vel maxime modestiam & externam compositionem recommendans dicere solebat: Non potest esse non interne bene compositus, qui in omnibus suis actionibus externis exactam servat modestiam. *Processus Canonizat.*

Idem ad suos dicere solebat: Cum per Urbem incedis, memento te esse Religiosum, non pictorem. *P. Ægidius in vita ejus.*

XIV. Lycurgus Sparthanorum Legislatores modestiam commendaturus imperavit, ut adolescentes maxime manus in via intra pallium continerent, silentio incederent, nusquam circumspicerent, oculos humi defixos gererent. *Drexellius p. 2. Ros. c. 12.*

XV. Lucianus M. sola oris modestia, etiam ferocientes homines ad cultum Religionis adducebat. Quod cum intellexisset Maximilianus, qui eum martyrio affici jussisset, non est ausus ad se vocatum aspicere, ne ejus modestiâ caperetur, & Christianus fieret, sed velo interposito cum est allocutus. *Lancicius.*

XVI. Murarij filia, aliquando Regis primaria Uxor (formæ enim non generis Rex rationem habuit) semper penes se trullam habuit, Parentis olim sui instrumentum. Et si filius ejus aut indignari cæpit, aut insolentius superbire, jubabat ei trullam ostendi, quâ usus ejus Avus fuisset. *P. Martin. l. 2.*

XVII. Petrus Castellæ Rex, ob triumphum de Fratre Henrico reportatū insolentior factus cū inter alios Utracā Gufmaniā Matronam nobilissimam vivam in celeberrima Urbis platea comburi jussisset, & hæc ob ignis vehementiam ita se jactasset, ut pes nudus appareret, Isabella Ubedia ancilla ejus in ignem insiliens, eamq; cooperiens, tamdiu compositam vestem manu tenet, donec & ipsa cum Domina conflagravit. *Drex: Ros. p. 2. cap. 12.*

XVIII. S. Romanus multos aspectu suo fecit rerum Divinarum amatores, & quot quot ad eum ventitabant, eos & aspectu, & sermone toto

vita^e suae tempore replevit utilitate. *Lancic: opusc: 3.*
Vide Tit: Humilitas, Pudicitia.

TITULUS XXII. MORBUS.

Morbus est habitus cujusq; corporis contra naturam, qui facit usum deterio^{re}m, Ita *Cacilius Salinus*: S. Anton. p. 1. tit. 5. Infirmi^{ta}tem sic definit. Infirmi^{ta}s proprie carnis dicitur, qua^m elementorum seu humo^{rum} coⁿcordia turbata caro ipsa affligitur, & tandem dissolvitur. Juxta vero *Richardum a S. Vict:* p. 1. tract. 1. de statu inter hom: Infirmi^{ta}s nihil aliud est, nisi sanitatis privatio, integritatisq; corruptio.

TEXTUS SACRAE SCRIPTURAE.

Auferam infirmitatum in medio tui, *Exod: 23. v. 35.*
 Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit. 1. *Reg. 2. v. 6.*

Infirmi accincti sunt robore. 1. *Reg: 2. v. 4.*
 Nec in infirmitate sua quaesivit Dominum, sed magis in medicorum arte confusus est. 2. *Paralip. 16. v. 12.*
 Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus. *Tobia 2.*

Hanc tentationem permisit Deus venire illi, ut posteris daretur exemplum patientiae ejus, sicut & Sancti Job. *Ibid: c. 2. v. 12.*
 Forti animo esto, in proximo est ut a Deo cureris. *Ibid: 5. v. 13.*
 Quia acceptus fueras Domino, necesse erat ut tentatio probaret te. *Ibidem 12. v. 13.*

Miserere mei Deus, quoniam infirmus sum, sane me Domine, quonia^m conturbata sunt ossa mea. *Psal. 6. v. 2.*
 Infirmabuntur, & peribunt a facie tua *Psal: 9. v. 3.*
 Multiplicatae sunt infirmitates eorum, *Psal: 15. v. 3.*
 In Domino sperans, non infirmabor. *Psal: 25. v. 1.*
 Propter iniquitatem corripuisti hominem- *Psal: 38.*
 Ab ipso patientia mea. *Psal: 61.*
 Benedic anima mea Domino, qui sanat omnes infirmitates tuas. *Ps. 102.*
 Infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret. *Psal: 106. v. 12.*

Non erat in tribubus eorum infirmus. *Psal: 104. v. 36.*

Genua infirmata sunt a jejunio. *Psal: 108. v. 23.*

Neq; herba, neq; malagma sanavit eos, sed tuus Domine sermo, qui sanat omnia. *Sap. 16. v. 12.*

Tu es Domine, qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis, & reducis. *Ibidem v. 13.*

Infirmus gravis, sobriam facit animam. *Eccli: 31. v. 2.*

In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi. *Ibidem v. 27.*

In multis escis erit infirmitas. *Ibidem 37. v. 33.*

Fili in multa infirmitate ne despicias teipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. *Ibidem c. 38. v. 10.*

Non te pigeat visitare infirmum. *Eccli: 7. v. 29.*

Deficient pueri, & juvenes in infirmitate cadent. *Isaia 40. v. 30.*

Dominus voluit contere eam in infirmitate. *Ibidem 53. v. 10.*

Coram me sēper infirmitas & plaga. *Hierem: 6. v. 7.*

De excelsō misit ignem in ossibus meis, & erudivit me. *Thren: 1. v. 13.*

Quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum, non sanastis. *Ezech: 34. v. 4.*

Jram Domini portabo, quoniam peccavi ei. *Mich: 7.*

Infirmus dicit, quia fortis ego sum. *Joel: 3. v. 10.*

Omnes qui sperant in Deum non infirmabuntur. 1. *Machab: 2. v. 16.*

Infirmus eram, & non visitastis me. *Matth: 25. v. 36.*

Circuibat Jesus omnes Civitates, curans omnem languorem, & omnem infirmitatem. *Matth: 9.*

Imperavit febrī, & dimisit illam. *Lucā 4.*

Omnis turba quærebat illum tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes. *Lucā 6. v. 19.*

Domine ecce quem amas, infirmatur. *Ioan: 11. v. 3.*

Infirmus hæc non est ad mortem; sed pro gloria Dei. *Ibidem v. 4.*

Factus sum infirmus; ut infirmos lucrificarem. 1. *Cor: 9. v. 22.*

Quis infirmatur? & ego non infirmor. *Ibidem c. 12. v. 10.*

Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. *Ibidem.*

Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris. *Hebr: 4. v. 15.*

Infirmatus est usq; ad mortem, sed Deus misertus est ejus. *Philip: 2. v. 27.*

Pertransiit beneficiendo, & sanando omnes. *Act: 10.*

Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, ut orent super eum; Et oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum, *Iacob. 5. ver. 14. &c.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Ægritudo carnis peccatum repellit, luxuria autem carnis culpam adollet. *S. Ambr. 1. de Penit. c. 13.*

Quantamvis afflictionem, quantumvis laborem subire esto contenta, modo ab æternalibus pænis libereris. *S. Ambr. ad Virg. lapsam c. 8.*

Cum Corpus est debile & infirmum, debilitatur hostis. *S. August. p. 2. tit. 4. c. 4.*

Ubi homo ægrotat & Deus curat, magnum pietatis & sanitatis indicium est. *Idem super Psal. 147.*

Ad hoc utiles morbi, ut non peccare liceat, ut non peccasse noceat. *Idem.*

Hic ure, hic seca, modo in æternum parcas. *Idem 50. Thom. hom. 22.*

Novit Deus, quid nobis expediat, id tantum agamus, ut cor nostrum sanum sit, a peccatis. *Idem tract. 7. in Ioan.*

Multi adepta sanitate lascivunt, qui ægroti casti erant, sanati adulteri fiunt. Dum ægrotabant, neminem lædebant, receptis viribus invadunt, & opprimunt innocentes. *Idem in Psal. 97.*

Morbi sæpenumero veluti quædam peccatorum flagella sunt. *S. Basil. M.*

Cum caput ægrotat, corpus simul omne laborat. *V. Beda Prov.*

Infirmetas carnis, si patienter sustineatur, est quasi purgatorius ignis. *Idem V. Infirmetas.*

Vehementior est animi, quam corporis febris. *V. Vehementior.*

Bona est infirmitas carnis, quæ perducit hominem ad sanitatem animæ. *S. Bernardus ser. 43. ad Sororem.*

Salubris infirmitas, quæ per Divinam correptionem mentem a duritia frangit & humiliat. *S. Bern. de interna domo.*

Quosdam præsciens Deus peccare posse in salutem, flagellat eos infirmitate corporis ne peccent, ut eis utilius sit frangi languoribus ad salutem, quam remanere incolumes ad damnationem. *Ibidem.*

Optanda infirmitas, quæ Christi virtute compensatur. Quis mihi dabit non solum infirmari, sed deficere penitus a me, ut Domini virtutum virtute stabiliar. *Idem ser. 25. in Cant.*

Unde infirmitates multæ, nisi ex ciborum nimia copia, & frequenti

mulierum usu. *S. Bonav. in Collat. de contemptu sæculi.*

Perfectius est adversa tolerare fortiter, quam bonis operibus abundare. *Idem de grad. Virt. c. 27.*

Infirmitas corporis, sanitas animæ est. *S. Greg. M. l. 6. Moral. c. 9.*

Melius est ardere flamma febrium, quam igne vitiorum. *Idem.*

Ut qui ex carnis libidine peccavimus, ex carnis afflictione purgemur. *Idem.*

Divina dispositione agitur, ut prolixa vitia, ægritudo prolixior exurat. *Idem hom: 19. in Evang.*

Omnis Divina percussio, aut purgatio est vitæ præsentis, aut initium pænæ subsequæ. *Idem hom: 18. Moral. c. 13.*

Admonendi sunt ægri, ut considerent quanti muneris sit molestia corporis, quæ & admissa peccata diluit, & ea, quæ admitti poterant, compescit. *Idem in Pastoral. p. 3.*

Morbo crucior, & gaudeo, quia morbus lavat me a peccatis, & simile reddit Domino Viro dolorum. *S. Hier. Orat. de Nativ. Christi.*

Morbi ex saturitate nimia concitantur. *Idem t. 2. l. 2. adv. Iovin.*

Citius venit diabolus ad infirmum, quam Sacerdos quantumcunq; acceleret. *Hugo Card. super Psal: 108.*

Infirmitas corporis miserenda est potius non odienda, infirmitas autem animæ non est miserenda, sed odienda. *Ioan. Cass. lib. 5. de Canob. Instit. cap. 7.*

Infirmirate carnis nimia prævalente ad perfectionem pertingere nemo potest, Corporis enim debilitas etiam vires animæ frangit, mentisq; ingenium facit marcescere. *S. Isid. l. 2. de Sum. Bono c. 44.*

In infirmitatibus tuis non contristeris, in languoribus tuis gratias age Deo. Valere te magis animo opta, quam corpore, mente quam carne. Adversa corporis remedia sunt animæ, ægritudo quidem corpus vulnerat, sed mentem curat. *Idem l. 2. Synon. c. 6.*

In morbis oratione prius quam medicis & pharmacis utere. *S. Nilus Paren: 62.*

Ab sit ut religiosos putemus, quia infirmi sunt corpore, a Deo negligi, per quod confidimus plus amari. *Salvianus l. 1. de Guber. Dei.*

Exultet anima læta corpore afflicto quasi hoste subiugato. *Idem lib. 1. de Prov.*

Si sani erunt, sancti non erunt. *Ibidem.*

Exiguus dolor in morbo brevi tempore plus exsolvit de pænis debitis, quam ingens & diuturnus in purgantibus flammis cruciatus; adeo ut ardor

ardor febrilis unius diei in hac vita possit exsolvere unius mensis, aut etiam anni ignem in purgatorio. *Stengelius tom. 4. de Div. Iudic. c. 31.*

Infirmo patienter serviens, instar Angeli est. *In Vitis Patrum. l. 7. c. 19.*

ARGUMENTUM MORALE.

Morbi pluribus sunt ad salutem acquirendam utilissimi.

Ratio 1ma, Quia quam plurimum conferunt, ut peccatum relinquatur, & ipsius nexus & impedimenta refringantur, ut peccandi vitetur occasio, atq; ut pravi habitus in vicio contracti abjiciantur.

Ratio 2da. Quia morbi sunt opportuna occasio cum Deo in gratiam redeundi, verâ, sincera pœnitentiâ, quam efficere possumus patienter ferendo eorum vim, eosq; animo æquo, non ægre acceptantes.

Ratio 3tia. Quia nobis viam aperiunt nosmet sanctificandi per patientiam, & ostendunt praxim maximarum virtutum, quas hoc in statu possumus exercere.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Morbi æquè iustis, ac peccatoribus prosunt.

Ratio quo ad iustos 1ma. Nam sunt indicio illos a Deo amari, quandoquidem ut inquit Apostolus: *Deus, quos amat castigat.* Unde inferendum est, morbos, quibus illos afficit, esse argumentum amoris, quod eosdem prosequitur. 2da. Quia Dominum iustis præsentem efficiunt. Nam licet ubiq; præsens sit per imensitatem, nihilominus pollicitus est per Prophetam se prope illos esse futurum, qui in tribulationibus fuerint. At in morbis non abest tribulatio ut enim loquitur Propheta: *Ne elongeris a me, quoniam tribulatio proxima est,* secundum S. Augustini explicationem. 3tia. Quia eorum virtutem per patientiam perficiunt, ipsos in oculis eorum humiliant, atq; contra vanitatem tuentur, efficiuntq; ut nova coram Deo merita acquirant.

Probatur 2da pars quo ad peccatores. Morbi efficiunt, ut qui jam peccandi habitum contraxerunt, & videbantur jam traditi errori spiritus depravati resipiscant ac serio præteritam vivendi rationem recogitent. 2do. Sunt pœna, quam Deus ipsis per misericordiam imponit, ut occasionem præbeat redimendi peccata, ac iustitiæ suæ satisfaciendi. 3tio. Sunt signa indicantia Deum velle ipsis misereri, quandoquidem illos in hoc mundo

mundo flagellat. Etenim pro iisdem criminibus ille nunquam duplici pœna in peccatorem animadvertit, quod efficere deberet, ut morbos tanquam felicitatem nunquam satis æstimandam respicerent.

ARGUMENTUM TERTIUM.

Morbi immittuntur à Deo ad nos erudiendos, ad nos corrigendos, & ad nos sanctificandos. Unde ad hos usus eos convertere debemus.

Probatur ima pars. Erudiunt nos. Nihil enim melius nobis conditionis nostræ miseriam ostendit, quam morbi, qui nos docent, quid simus. Qui sæculi vanitates ob oculos ponunt, qui in mentem revocant æternas veritates, quarum dum bene valentes sumus, sæpe obliviscimur &c.

Pars altera. Præcipuus finis, quem sibi proponit Deus in iis morbis, quibus nos torquet, est nos corrigere. Sæpe etiam illos immittit, ut nos puniat, de qua re nullus dubio locus est. Sed punitionis hujus finis est nostra conversio, vitæ mutatio. Et satis docet experientia, nullam rem ad hunc obtinendum effectum, hac esse validiorem, *percutiam, & sanabo* inquit scriptura. Et quomodo S. Ambr: explicat: *percutiam infirmitate, & sanabo fide*, Et sane optandū esset, ut tales in bona vultitudine simus, quales in afflictis sumus, vel saltem quales nos in posterum futuros pollicemur.

Pars tertia patet. Quod morbi nos possunt sanctificare, atq; id sæpe per patientiam, aliarumq; virtutum exercitationem efficere.

ARGUMENTUM QUARTUM.

Magna felicitas illius, qui morbos cum patientia tolerat; ut illius infelicitas, qui morbi impatiens est.

Pars prima probatur. imo, Quia suum sibi in hoc mundo facit purgatorium. 2do. Quia hoc in statu solatium habet imitandi eum, qui propter amorem nostrum factus est vir dolorum. 3tio. Quia infinita pro cælesti gloria acquirenda, congerit merita virtutum, exercitatione earū, quæ hujus statūs sunt propriæ.

Pars altera. Quia in antecessum hoc in mundo patitur infernum, sine solatio

solatio exeruciatus. 2do. Per impatientiam furoremq; sua aggerit scelera. 3tio. Non amittit solum suæ passionis meritum, sed illam in recentem causam damnationis convertit.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Causa & origo morborum persæpe peccata sunt hominum.

I. *E*Ruerunt oculos ejus. Judic: 16. v. 21. Congrua pæna, Samson privatur oculis, quia eis lascivè aspexerat, & concupierat Dalilam, quæ proinde justo Dei judicio ejus captivitatis & cæcitatæ causa fuit. *Cornelius hic.*

II. *In diebus illis agrotavit Ezechias.* 4. Reg: 20. v. 1. Ezechias incurrit infirmitatem, propter ingratitudinem: quia post tantam victoriam canticum gratiarum actionis non composuit, sicut moris erat. *S. Th. Aqu. in cap: 38. Isa.*

III. *Remittuntur tibi peccata tua.* Luc: 5. v. 20. Primum animam sanat dicens: Remittuntur tibi &c. Ut discamus multas infirmitates a peccatis nasci. *Hugo Card: hic.*

IV. *Erat ejiciens demonium &c.* Luc: 11. v. 14. Cur non dicitur, quod Christus sanaverit mutum? sed quod ejecerit dæmonium mutum? quia dæmonium erat in causa, quod esset mutus; & Christus Dominus ut bonus medicus radicem tollit. *Sylveira hic.*

V. *Iam noli peccare.* Ioan: 5. v. 14. Tota causa infirmitatis erat peccatum, quod dum non removebatur, frustra languidus tot aquæ motus expectabat. Quid juvat moveri, tentare omnia, ubi solum peccatum immobile manet in anima. *Andr. Spanner, tit. Morbus.*

VI. *Ecce mittam eam in lectum.* Apoc: 2. v. 22. Cur ob tot scelera rigidior ei pæna non infligitur? Nullum durius mulieri, quam ut domi detineatur, & extravagari non possit. *Sylveira hic.* Mittam eam in lectum, id est percutiam eam morbo, ut quæ modo in voluptatum ac vitiorum suorum lecto quiescit, decumbat in lecto ægritudinis, ideoq; transeat ad lectum gehennæ. *Cornelius hic.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Morbi, & quævis corporis afflictio, optimum homini curando malagna.

I. *Potentissime Domine, tu es, qui facis ventis pondus.* Job 28. Et quid in sensu morali ventus & pondus denotant? S. Greg: li 3. Dialog: Ventis pondus facere est, concessam hic Electis de virtutibus gloriam permixta infirmitate temperare q. d. Cum homo maximè quando est sanus intumescit, & superbit, quid agit Deus cum Electis? ecce quandoq; pedibus illorum alligat pondus, ijs gravem infirmitatem, dolosam podagram immittit, ut se humiliantes suam fragilitatem agnoscant.

II. *In die salutis auxiliatus sum tui.* Isaïæ 49. Chaldæus legit: *In die tribulationis, ego suscitabo salutem.* S. Aug: l. de Virg: Infr: c. 3. ait: Tussi laboras, pulmone deficis, cibum stomachus respuit, phtysi decoqueris, vinum fastidis, multimodo morborum genere afficeris? sed & hæc, si oculus habes, si cordatus es, Dei dona sunt, disciplinam Patris ne abjicias fili. Vis scire? quia infirmitas corporis salutem animæ parturit. Ita S. Aug.

III. *Posuisti tribulationes in dorso nostro.* Psal: 65. Septuaginta legunt: *Morbum constringentem.* Salvianus l. 1. de Prov: ait: Nequaquam ergo dolenda hæc afflictio infirmitatum, quam intelligimus Matrem esse virtutum, juxta illud Apostoli: *Cum infirmor, tunc potens sum.*

Plinius cum accessisset ad quendam suum amicum, eumq; discursus & sermones longe diversos formantem, ab ijs, quos formaverat sanus, (sanus quippe fuerat totus impius) audisset, alteri amico suo Maximo sic præscripsit: Nuper me cujusdam amici langvor admonuit, optimos esse nos, dum infirmi sumus. Quem enim infirmum aut avaritia, aut libido sollicitat? Tunc Deum esse, tunc hominem esse meminimus. Ita Plin: l. 7. Ep: ad Maximum.

IV. *Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absynthio.* Thren: 3. Quid inde sequitur? Salus: *Quia non sumus consumpti.* Quæ sanitas in absynthio? illuminatio oculorum, visum enim acuit, unde Apoc: 8. dicitur: *Nomen stellæ dicitur absynthium.* Hesichius Cent: 1. Num: 55. ait: Quemadmodum amarum absynthium juvat eos, qui cibos fastidiunt, ita male moratis hominibus, utile est ut patiantur adversa.

V. *Apprehendit eum dolor durus viscerum, & amara internorum tormenta.*

ta. 2. Machab: 1. Quid ad hæc Antiochus? ecce qui antea refractarius & blasphemus fuit, totus humilis agnovit errores suos, & dixit: *Nunc reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem.* Justum est subditum esse Deo, nec mortalem paria Deo sentire. Fernandus in cap: 30. Gen: Sect: 1. ait: Morbi atq; infirmitates humiliant superbiam, lasciviam deprimunt, præteritas eluunt culpas, in posterum ne committantur impediunt.

VI. *Exi cito in plateas, & vicos Civitatis, & cæcos, claudos introduce huc.* Luc: 14. Cum invitati ad cænam magnam se excusarent divites & sani, Rex cæcos, debiles, & claudos introduci mandat. V. Beda ait: Cæci & claudi vocantur, & veniunt, quia infirmi quicq; atq; in hoc mundo despecti, plerumq; tanto celerius vocem Dei audiunt, quanto in hoc mundo non habent, ubi delectentur, compelluntur ab infirmitatibus, ut audiant vocem Dei, & intrent ad convivium gratiæ ejus.

EXEMPLA VARIA.

I. S. Agnes Virgo Ordinis S. Dominici, videbatur sibi in somno post orationem ab Angelo de sua cella ad olivæ arborem duci, ibiq; calicem ab eo porrigi cum his verbis: Bibe Sponsa Christi hunc, quem Dominus JESUS etiam pro te bibit, quem illa arreptum avidè bibit. Oblata hæc ipsi visio novies, diebus Dominicis novem continuis. Nec multo post secuta gravis & diuturna infirmitas, quam patientissime toleravit. *Bollandus 20. April.*

II. P. Balthasar Alvarez ferventi Operario conquerenti, quod ob morbum nec orare, non sacrum facere, nec confessiones excipere, aliaq; munera, quæ sanus præstiterat obire posset, respondit: Pluris facere Deum, quod quis morbum per mensem sustineat, ac tolerat, quam quod in ejusmodi ministeriis per integrum annum illi serviat. Et rectè; Cum enim Deus vult Religiosum ægrotare, nihil ille tunc facere potest, quod ejus Divinæ Majestati magis placeat, quam tolerare bene, quod ille mittit, propterea, quia ille mittit. *P. Lochner Bibl: Man: p. 4.*

III. Benjamin Abbas, etsi solo tactu alios curabat, se tamen nunquam a gravissimo hydropis morbo curare voluit, visitantibus dicere solitus: Orate Deum pro anima mea, de corpore nihil sollici, quando illud & sano mihi in re nulla unquam commodavit. *Redriq: p. 1. tr: 8. c. 18.*

IV. S. Bona Monialis cancro laborans, cum ubera vermibus scaterent, illorum unum licet ægre, S. Dominico porrectum in gemmam primo, deinde vero ubi redditus est, in vermem iterum conversum vidit. *Ibidem.*

V. S. Clara per 28. annos afflicta gravissimis morbis, nullum sibi dolorem gravem esse confessa est, postquam Christi gratiam cognovit. *Surius in vita ejus.*

VI. S. Dominicus cum graviter ægotans a Socio moneretur, ut solatium a Deo posceret, primo ipsum increpuit dicens: Nisi de tua simplicitate mihi constaret, te protinus hinc expellerem, quod hæc dicere non sis veritus, deinde in humum se abiciens; gratias inquit ago mihi amantissime Deus, pro his, quæ mihi dedisti perferenda. Auge dolores, multiplica cruciatus, da centum morbos, dabis etiam sat scio simul patientiam. *Chron: S Dom: c. 2.*

VII. Domina quædam pia & devota, ac in pauperes misericors, percussa plaga lepræ, & tota facie deformata, plangentibus omnibus qui eam intuebantur, ipsa gaudebat, gratias agens Deo. Visitans eam quidam Episcopus flere cæpit, & judicia Dei admirari. Illa vero ridens cur fleret? eum interrogavit: respondit, quod ex compassione id faceret. Quærenti vero Episcopo, quare ipsa risisset? respondit: Domine, si quis detineretur in carcere tali pacto, quod nunquam exiret, donec muri funditus corruissent, si videret murum jam paulatim corruere, nonne de liberatione adveniente gauderet. Unde cum anima mea teneatur in corporis carcere, gaudet dum videt corpus carcerem suum, per infirmitatem mihi immissam deficere, & ad finem tendere, sciens exitus sui tempus appropinquare, ut ad Redemptoris sui aspectum liberè perveniat. *Spec: Exemp: hist: 17.*

VIII. S. Eremita erat, qui inter cæteras virtutes, magnam habuit gratiam infirmis serviendi. Hic admonitus per visum ut ad proximam Civitatem pergeret, eo dum devenisset, invenit ad portam urbis jacere infirmum horribilem & fætidum, quem etiam leprosi inter se sustinere non valebant. Huic cum Eremita cæpisset inservire, corpus cibis, animam spiritualibus lectionibus confortabat, & recreabat. Cui infirmus summas retulit gratias, Deum benedicendo, quod tam pium, bonum, & sincerum ei præbuisset ministrum. Tandem venit tempus ægrum hunc, ut quondam Lazarum in sinum Abrahamæ per Angelos transportandi. Advertens mortis horam Eremita, Deum rogat, ut ostendere ei dignaretur, qualiter anima infirmi hujus de corpore egredietur. Audivit itaq; vocem de cælo prolapsam ægrum invitantem: Veni dilecte mi. Ad quam invitationem infirmus, sensus corporis sui ita alloquebatur: O nunc felices sensus mei, qui infirmitate hac media ac ductrice, viam mandatorum Dei timoratè respexistis. O felices nunc oculi mei, qui

infirmirate hac patrona vanitatem non concupivistis, aures vanitatem non audistis, manus in deliciis delectatæ non fuistis, pedes ad vana non concurristis, olfactus delicias contempsisti, gustus aliquid delicati non edisti. O nunc felices sensus cum anima mea mox æternum præmiandi. Quò dicto cum conventu Angelorum Sancta anima evolavit ad cælum. *Spec. Exemp. hist. 19.*

IX. S. Franciscus Assisias, abstinentiæ prodigium, morbo conflictatus ad nobilem Matronam Romanam Jacobam de Septifoliis literas dedit, ut veniret, si videre se vellet in vivis, addiditq;: *Porta tecum pannum & cilicium, in quo corpus meum involvas. & ceram pro sepultura; Rogo etiam quod portes de illis comestionibus, quas mihi consuevisti dare, quando infirmabar Romæ.* Frat autem ex saccharo & amygdalis, aliisq; similibus confectum edulium. Antequam autem hæ literæ Matronæ redderentur, illa nocte ab Angelo monita, ut cito pergeret ad Sanctum virum, nec quidquam eorum, quæ petebantur prætermitteret. Hinc discite viros etiam sanctissimos, morborum solatia emendicare, cælo votis eorum suffragante. *Lochner tit. Dubia Lascetica.*

X. Gulielmus Abbas ex occasione Clarevallē divertens, ægrotare cæpit. Cumq; jam morbo se remittente convalesceret, voluit abstinere a carnibus & communem Ordinis rigorem sequi, obstitabat Bernardus monebatq; differret ad aliquot dies, & dispensationis beneficio frueretur. Sed frustra pertinaciam æger constantiæ velo obductam Sancti monitis opposuit. Separantur ambo, & alter ad Completorium, ad lectum alter secedit. Et ecce continuo febris hominem ut satelles Numinis invadit, & tam crudeliter exercet, ut se a morte propius abesse crederet, optaretq; cito diluiscere, ut S. Bernardum evocare posset, & contumaciæ suæ veniam petere, qui ubi venit, hominem severius solito intuitus: Quid tandem ait hodie comedemus? heu! inquit æger quidquid præceperis. Benè respondet Bernardus: quiesce modo non morieris, & continuo febris abscessit suo nimirum perfuncta officio, quæ ut hominis pervicaciam castigaret, fuerat a Deo immissa. *Ibidem.*

XI. Alius quidam æger Prælato carniū esum præcipienti, morem gerere noluerat, sed paulo post tam ardenti carniū appetitione insaniit, ut è vâletudinario furtim se proripiens, adinstar lupi canis cadaveri dentes infixit, ut inde carniū frustra convelleret, permittente Deo ad castigandam ægri contumaciam. *Ibidem.*

XII. S. Gertrudis cum Christus ei apparens, & una manu infirmitatem, altera sanitatem portans, optionem eligendi fecisset, respondit:
Unicum

Unicum cordis mei desiderium est, ut non mea, sed tua voluntas fiat.

Rod. p. 1. tr. 8.

XIII. In Hollandia Matrona quædam multo tempore ex certo morbo decumbens votum fecit, ut sanaretur. Absens tunc erat Maritus, itaq; iussit ad Sacrum locum, ubi stupenda contingebant miracula per famulantes deduci, cum lachrymis rogavit sanitatem, quam & impetravit. Quæ enim ministerio ancillarum in Ecclesiam deportata fuit, sine baculo domum regressa est. Marito ex itinere domum adventante, mulier currit obviam viro suo, quæ ope Dei mira valetudinis donum consecuta sit, enarrat. Ad quæ vir: Deus sit benedictus, ast chara uxor rogasti ne Deum pro sanitate conditione adjecta, si animæ profuturum Deus noverit? hoc audito mulier ad Ecclesiam properat, conditionem abjicit. Et ecce iterum pristino morbo infecta est, edocta simul morbos prodesset salutis animæ. *Stengellius p. 4. c. 28. n. 8.*

XIV. B. Josephus Calasantius jam proximus morti, dum illi iussu medici allatum fuisset jusculem dixit: Tamen nequaquam opus sit, tamen Medicis obtemperemus. Et sic etsi exiguum, attamen de illo gustavit juscule. *In vita ejus.*

XV. Idem dicere solebat: Bonus Religiosus non minus carus est Deo infirmus, quam sanus. Et: Non erit clamor in valetudinario, si patientia erit in infirmo, & charitas in Infirmary. *Ibidem.*

XVI. S. Lydvina continuis triginta octo annis extraordinariis morbis & doloribus lecto sic affixa, ut nec surgere, nec pede tangere terram potuerit, maximos eo tempore a Deo favores accepit. *Surius tom. 7.*

XVII. Margareta Austriaca Philippi III. Hispaniarum Regis olim conjunx, cum gravibus afflicta morbis ostensa Christi Crucifixi effigie moneretur, ut ab eo mali remissionem flagitaret; Apagè inquiebat, neq; enim decet Christum plagis & ærumnis confectum in Cruce pendere, & me a minoribus malis liberari velle; Ac mox ad Christum oculos convertens: Auge dicebat Domine dolores, & da patientiam. *Lyraus lib. 1. Apoph.*

XVIII. Nicolaa Virgo in Picardia, omnes Christi cruciatus, sola morte excepta, & Matris dolorum Regina dolores volebat sentire. Et videtur partem non minimam impetrasse. Quinquaginta annis jacuit inter dolores, quasi jubilæum doloris & mortis. Intumescerebat, detumescerebatq; quotidie, flammæq; videbatur spirare tenerum corpus. Cancer illi pectus omne ac linguam depastus est. Accessere pertinaces stomachi lapidisq;

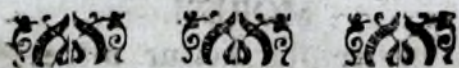
pidisq; dolores. Et quidem festis majoribus, ut in Ecclesia duplex officium, ita ipsi duplex dolor. Videbatur ipsi in solemnitatibus festorum totis 24. horis, quasi in hora mortis fuisse in agone posita. Et tamen quasi cælesti quadam dolorum hydropè plena, petebat avidissima insatiabilitate febrium genera, & dolores omnes, puncturas, & tumores &c. At vires ad hæc ab altari sumebat, nam & sacris intererat, & cælesti pane reficiebatur quotidie devotione admirabili. Ita post 30. dolorum annos, puella corporis laceri ac mortalitatis veste exuta, quadraginta totis horis clausis oculis jacuit, & passionem sibi perlegi postulavit flens acerbissimè, quod durum haberet Deum, qui illi non plures, nec majores dedisset dolores, nihil enim se hucusq; passam fuisse. *Nadasi in Anno Euch. hebdomada: 37.*

XIX. Nobilis quidam pergens venari, invenit feram, quam avide persequens a Servis suis aberravit, tandem ad quoddam nemus perveniens, audit vocem humanam satis dulcem ac jucundam. Videre itaq; cupiens quisnam esset, qui tam suaviter modularetur, nemus intravit. leprosum horribilem aspectu, cujus carnes defluiebant, quem cum vidit, erat multum perplexus. Reassumptis tamen viribus ivit ad eum, ac suaviter interrogavit: Cur in tanta miseria suaviter caneret, & in tantis doloribus lætaretur? Respondit leprosus: Hæc infirmitas animæ meæ causa est lætandi. Abstinet enim hæc ægritudine magistrâ a peccatis, & conatur bonum operari, simulq; hoc doctore instruitur, quod inter Dominum Deum & me, non mediet, nisi paries de luto, hoc est istud morbidum corpus, quo confracto, atq; hoc morbo dissoluto, ad Deum meum perveniam. Videns igitur quotidie dissolvi ac defluere hunc animæ meæ murum & parietem, gaudeo, lætor, cantoq; præ lætitia cordis, quod tempus instet resolutionis meæ, & brevi contingeret æternum me fore cum Christo. *Spec. Exemp. hist. 21.*

XX. Pervani Reges vocabant morbos nuntios cæli, quibus se dicebant cælo acciri. *Nerembergus l. 8. hist. c. 13.*

XXI. Senex quidam frequenter ægrotare solitus, cum quodam anno liber ab omni morbo fuisset, graviter affligebatur, & dicebat: Dereliquit me Deus, & non visitavit me. *Vita Patrum l. 5.*

XXII. Servulus mendicus toto vitæ suæ tempore paralyti laborabat, ita ut movere se non posset, semper in novis morbi accessionibus Deo gratias agebat, unde & Angelorum cantus in morte audivit, & odore suavissimo fragravit. *Marul. l. 5. c. 4.*

TITULUS XXIII. M O R E S.

MOres dicuntur actus humani, quorum alij sunt boni, alij mali. Boni virtutes dicuntur, mali autem vitia. *Mos* in singulari sumitur pro jure inveterato, populi consensu introducto, quod Justinianus vocat: *Jus sine scripto*. Latius sumitur pro quovis instituto & consuetudine.

LOCI SACRÆ SCRIPTURÆ.

Moris erat apud Orientales Pastores, ut cunctis ovibus congregatis aperirentur putei ad gregem adaquandum. *Gen: 29. v. 3.*

Si emptor alicujus puellæ filio suo desponderet eam, juxta morem filiorum faciet illi. *Exodi 21. v. 9.*

Moniti sunt Judæi, nè juxta morem Regionis Chamaan agerent. *Levit: 18. 3.*

Libamenta ex more debita jussit Dominus offerri in consecratione & oblatione Nazaræorum. *Num: 6. v. 17.*

Mos increbuit in Israel, ut planctus Filiæ Jephthæ fiat quotannis a filialibus Israel, eo, quod ipsa ad duos menses suam fleverit Virginitatem. *Judicium 11. v. 39.*

Ex more spicas colligens Ruth, gratiam invenit apud Booz. *Ruth 4. ver. 7.*

Filij Heli molesti erant immolantibus, carnem volentes sacrificiorum, antequam juxta morem incenderetur adeps. *1. Reg: v. 16.*

Ex more ad calendas Jonathas sedere solebat juxta Regem ad vescendum. *1. Reg: 20. v. 5.*

In morem Gentium sacrificantes Israelitæ a Domino projecti sunt, & misere pressi, dante eorum terram in manu Assyriorum, quorum ij, qui, missi sunt ad eam inhabitandam, miscuerunt legem Dei & Gentium, monstruosa quadam mixtione, ut notat S. Historicus. *4. Reg: 17.*

Mores hominum mendacium sine honore. *Eeck: 20. v. 82.*

Onias summus Sacerdos fuisse modestus moribus describitur, etiam in visione Judæ Machabæi. *1. Machab: 15. v. 12.*

Deus

Deus per 40. annorum tempus dicitur mores Judæorum sustinuisse in deserto. *Act: 13. v. 18.*

Philippis Paulus & socij ejus ad Magistratum adducti sunt, & accusati, quod annuntiarent morem, quem non licet nobis suscipere, neq; facere, cum simus Romani. *Act: 16. v. 21.*

Cum pervenisset Romam Paulus coram collectis Judæorum primis causam suam exponens, dicebat; Ego viri fratres nihil adversus plebem faciens; aut morem Paternum, victus ab Jerosolymis, traditus sum in manus Romanorum. *Act: 28. v. 17.*

Paulus admonens Corinthios ait: Nolite seduci: Corruptunt mores bonos colloquia prava. *1. Cor: 15. v. 33.*

Idem ad Hebræos: Sint mores sine avaritia, contenti præsentibus &c. *Hebr: 13. v. 5.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Non placet Deo, quem non suorum gravitas morum probat. *S. Ambr: l. 1. Ep: 64. ad Syagrium.*

Ornet mores tuos pudicitia, ornet sobrietas, & frugalitas. *S. Aug: Ep: 181. ad Bonifac.*

Pravorum morum, quasi contrariis flatibus a cælesti Patria repercutiuntur homines. *Idem l. 1. de doct: Christ: c. 9.*

Amicitia similibus moribus confit. *Idem de Gen: ad lit.*

Morum corrigendorum nullus alius, quam in hac vita locus est. *Idem Ep: 54.*

Verus ornatus Christianorum boni mores sunt. *Idem Ep: 73.*

Si sunt boni mores? delectent, si sunt mali? emendentur & corrigantur. *Idem Tr: 1. super Ep: Joani.*

Popularis existimatio solet Dominorum mores, ex servorum moribus æstimare. *S. Cypr: de dupl: Mart: c. 2.*

Nihil pejus pravis moribus cum mala consuetudine. *S. Dorothe: doct: 12.*

Existunt qualitates morum, quæ certis vitiis sunt vicinæ. Nam mores asperi aut crudelitati, aut superbiæ solent esse conjuncti; Mores autem blandi, & quam decet paulo amplius lætiores, nonnunquam luxuriæ & dissolutioni. *S. Greg: M. l. 14. Mor: c. 7.*

Cum

Cum natura hominis diviniorem adepta sit statum, ex moribus quisq;
suis effingitur. *S. Greg. Niss. de mortuis.*

Mores Dominarum plerumq; ex ancillarum & comitum moribus judicantur. *S. Hier. t. 1. Ep. 8. ad Demetriad.*

Optimi sunt ad institutionem morum primi quiq; anni, habent in se lentum quidquam & molle, quod facile formari queat, atq; ad arbitrium volentis trahi. *Idem tom: 4. Ep. 1. ad Demetr.*

Omne studium, omniq; cura in ornandis moribus exhibenda est. *Ibidem.*

Mores mutare, singulasq; animi virtutes formare in se, atq; perficere, grandis studij est, & longæ consuetudinis. *Idem ibidem.*

Correctio morum in quinq; constitit: In modestia verborum, in ordine gestuum exteriorum, in maturitate incessus, in verecundia vultus, in humilitate habitus. *Hugo Card. super Eccli. c. 2.*

Mores sæculares sub habitu Religioso retinere, satis turpe est, & monstro simile. Tales interius vivunt mundo, exterius mortui sunt, exterius lucent, inferius fætent, exterius sunt oves, interius sunt lupi rapaces. *Idem super Gen: c. 31.*

Hoc supremum Philosophiæ culmen est, & Angelica vita, ut cum prudens sis, nihil simulati in tuis moribus addiscas. *S. Ioan: Chrys: hom: 63. super Mat. Oper: imperf.*

Gratia indigent non mediocri, qui inveteratos mores cupiunt, & volunt abolere. *S. Laur. Iust. de casto connub. c. 7.*

Melius est tibi domum tuam augere moribus, quam possessionibus. *Petr. Bles. Ep. 134.*

Non sanctum est, ut de moribus amici cito perperam sentias. *S. Sidon: Episc: l. 1. Ep. 11. ad montium.*

Similitudo morum vel bonorum, vel malorum filios facit vel Dei, vel Sathanæ. *Thalas.*

ADDE: Quisq; illos mores quos primis hausit ab annis

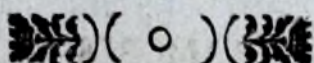
Cum senuit retinere solet, peccabit adultus

Si puer hoc fecit, tenera est dum virga, recensq;

Flectitur huc illuc ut vis, quæ post ubi crevit.

Jam robusta arbor flectenti cedere nescit, *Palingius.*

TITULUS. XXIV. MORS IN COMMUNI.

Mors vitæ privatio, corporisq; & animæ dissolutio. Dicitur autem a morsu primi hominis, quia vetitæ arboris pomum mordens, mortem incurrit. Ita S. Anton: Pad: Dom: 5. in Pass.

S. Ambrosius triplicem assignat mortem, nempe: Spiritualem, naturalem, & pœnalem. Una est cum morimur peccato, & vivimus Deo; Alia est vitæ excessus. Tertia, qua non solum caro, sed etiam anima moritur. In Orat: de fide Resurrect. Similiter S. Isid: Hisp. l. II. Ethym. c. 2. assignat tria genera mortis. Nempe: quod sit mors acerba, immatura, & naturalis. Acerba infantum, Immatura juvenum, naturalis senum. Addi his potest adhuc alia diviso, scilicet in bonam & malam. Bona est mors illa, quando homo in statu gratiæ decedit; Mala vero, quando in peccato mortali per pœnitentiam non deleta moritur; Et a S. Joanne mors secunda dicitur. In hoc titulo agemus de morte in communi, in sequentibus de bona & mala, sintq; ita.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Pulvis es, & in pulverem reverteris. Gen: 3. v. 17.

En ego hodie ingredior viam universæ terræ. Josue 23.

Pax tecum ne timeas, non morieris. Iudic: 6. v. 23.

Siccine separat amara mors. 1. Reg: 15. v. 32.

Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur. 2. Reg: 14. v. 14.

Nudus egressus sum de utero matris meæ, nudus revertar illuc. Job 1. ver: 21.

Qui in amaritudine animæ sunt, expectant mortem, & non veniunt. Job 3. v. 21.

Dies mei velociore fuerunt cursore, fugerunt, & non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Job 9. v. 25.

Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet. Ibidem 14. v. 9.

Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi.

Ibidem 30. v. 23.

Dies mei breviabuntur, & solum mihi superest sepulchrum. *Iob* 17.

Putredini dixi pater meus es, mater mea, & soror mea vermibus.

Ibidem.

Ipse ad sepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit. *Ibidem* cap. 21.

Iste moritur robustus & sanus, dives & felix, alius vero moritur in amaritudine animæ suæ absq; ullis opibus, & tamen simul in pulvere dormiunt, & vermes operient eos. *Iob* 21. v. 23. &c.

Nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi Spiritum meum; Expedit enim mori magis, quam vivere. *Tobia* 3. v. 6.

Circumdederunt me dolores mortis. *Psal.* 17. v. 5.

Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. *Psal.* 54. v. 5.

Quis est homo qui vivet, & non videbit mortem? *Ps.* 88. v. 49.

Dies mei sicut umbra declinaverunt, & ego sicut fœnum arui. *Psal.* 101. ver. 12.

Melior est dies mortis die natiuitatis. *Eccles* 7. v. 2.

Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum, *Sap.* 1. v. 13.

Invidiâ diaboli mors introivit in orbem terrarum. *Sap.* 2. v. 23.

Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam omnes morimur. *Ecclesi.* 8. v. 8.

Rex hodie est, & cras morietur. *Ibidem* 10. v. 12.

Cum morietur homo, hæreditabit serpentes, & bestias, & vermes. *Ibidem* v. 13,

Umbra transitus est tempus nostrum, & non est reversio finis nostri. *Sap.* 2. ver. 5.

Unus introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus. *Sap.* 7. v. 6.

Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis. *Eccles* 8. v. 8.

Nemo est qui semper vivat, & qui hujus rei habeat fiduciam. *Ecclesi.* 9. ver. 4.

Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur homo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit. *Ibidem* ver. 12.

Tempus præterit, & mors appropinquat. *Ecclesi.* 11. v. 19,

Memor esto, quoniam mors non tardat. *Eccli: 14. v. 12.*

Melior est mors, quam vita amara. *Ibidem 30. v. 17.*

Quid defraudat vitam? mors. *Ibidem 31. v. 34.*

Mihi heri, & tibi hodie, *Ibidem 38. v. 23.*

O mors! quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in substantiis suis. *Ibidem 41. v. 1.*

O mors! bonum est iudicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus. *Ibidem v. 3.*

Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. *Isaia 14. ver. 11.*

Ibi morieris, & ibi erit cursus gloriæ tuæ. *Isaia 22. v. 18.*

Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives. *Isa: 38. v. 1.*

Nunc Domine tolle quæso animam meam a me, quia melior est mihi mors, quam vita. *Iona 4. v. 3.*

Vigilate, quia nescitis diem, neq; horam. *Matth: 25.*

Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertransiit. *Rom: 5. v. 12.*

Stipendia peccati mors. *Ibid: c. 6. in fine.*

Dies Domini sicut fur in nocte, ita veniet. *1. ad Thessal. 5.*

Stimulus mortis peccatum est. *1. Cor. 15.*

Statutum est hominibus semel mori. *Hebr: 9. v. 27.*

In diebus illis quærent homines mortem, & non invenient eam, & desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. *Apoc: 9. v. 6.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Mors iustis quietis est portus, nocentibus naufragium putatur. *S. Amb: de bono mortis c. 8.*

Apud mortem non est acceptio personarum, nec miseretur pupillo, nec desert Seniori, nec timet potentem, nec veretur nobilem, nec horret pauperem aut ignobilem, nec dimittit divitem, aut potentem, nec contemnit infirmum aut debilem, nec evitat fortem, nec parcat sapienti non insipienti. *S. Anton: p. 4. tit. 14. c. 8.*

Certum est quia morieris, sed incertum quomodo? vel quando vel ubi, quoniam mors ubiq; te expectat, & tu si sapiens fueris, ubiq; eam expectabis. *S. Aug. de Spir. & Anima c. 51.*

Quid interest, quo mortis genere vita ista finiatur, quando ille cui finitur, iterum mori non cogitur. *Idem l. 1. de Civit: Dei c. 1.*

Non

Non multum curandum est eis, qui necessario morituri sunt, quid accadat, ut moriantur, sed moriendo quo ire cogantur. *Ibidem.*

Quid hic certum est? nisi mors. Quid sis hodie, hodie scis, quid futurus sis crastino? nescis. Quocumq; te verteris incerta omnia, mors certa. Pauper es? incertum est an ditescas. Indoctus? incertum an erudiaris. Imbecillis? incertum est an convalescas. Natus es? certum est quia morieris; & in hoc ipso quia mors certa est, dies mortis incertus est, itaq; hæc incerta. Ubi sola mors est certa? cujus etiam hora incerta, & sola multum cavetur, quæ nullo modo devitatur. *Idem super Psal: 38.*

Ex quo incipit homo vivere, ex eo utiq; jam mori potest. *Idem in Enchir: cap. 86.*

Importuna mors mille modis quotidie miseros homines rapit. Hunc necat febribus, illum opprimit doloribus, hunc consumit fame, illum siti extinguit. Hunc suffocat aquis, illum interimit laqueo. Illum premit flammis, alium dentibus bestiarum ferocium vorat. Hunc trucidat ferro, veneno corrumpit, alterum repentino terrore miseram vitam finire compellit. *Idem l. Soliloqu. Anima cap. 2.*

Naufragio perire, gladio percuti, a bestiis laniari, mors mala tibi esse videtur? nonne has mortes Martyres subierunt? *Idem de Disc. Christ. cap. 2.*

Nulla doctrina sic superat superbiam, nec sic vincit malitiam, nec sic extinguit libidinem, nec sic mundi calcit vanitatem, sicut hominis horrendæ mortis recordatio. *Idem de Speculo peccat. c. 5.*

Misericordia Dei est, quia nescit homo quando moriatur; latet enim ultimus dies, ut observentur omnes dies. *Idem hom: 13. ex 50.*

Diem mortis omnes quidem affuturum sciunt, & eum tamen omnes, aut penè omnes differre conantur, etiam qui post mortem se beatius credunt esse victuros. *Idem Epist. 120. c. 6.*

Non est injunctum homini justo optare mortem, quando amarissima est vita. *Idem l. 1. Contr. Gaudet: c. 30.*

Si moritutum aliquo modo vivificare valeas & negligis, proculdubio ejus mortis reus teneris. *S. Bernar: ser: 4. super Salve Regina.*

Senibus mors est in januis, adolescentibus in insidiis. *Idem ser: de Con: ad Cler.*

Omnino opus mortis horrendum divortium. *Idem ser. 25. in Cant.*

Summa Philosophia est assidua mortis meditatio. *Idem in Spec: Monach.*

Ideo Dominus voluit nobis horam ultimam esse incognitam, ut semper vigilantes simus suspensi, ut dum illam videre non possumus, quotidie

die nos ad illam præparemus. *Idem ser: 55. ad Sororem.*

Memoria mortis facit peccata fugere, mundum contemnere, seipsum despiciere, vitam recte regere. *S. Bonav. tit: 4. Diata c. 1.*

Raro accidit, ut in morte mereatur Divinam obtinere indulgentiam, qui dum sanus est & validus Deum offendere non formidat. *Id: de Cant: sac.*

Non dignus est in morte accipere solatium, qui se in vita non cogitavit moriturum. *S. Cypr. Epist. ad Antonianum tom: 1.*

Nihil ita quotidie homines ut mortem vident, nihil ita obliviscuntur ut mortem. *S. Eucherius in in Epist: paren. ad Valerian.*

Perfecta vita est mortis meditatio, quam cum iusti sollicitè peragunt, culparum laqueos evadunt. *S. Greg. M. l. 15. Moral.*

Cogitandum valde est, quantum erit terribilis resolutionis hora, quis pavor mentis? quanta tunc omnium malorum recordatio, quæ oblivio transitoria felicitatis, quæ formido & consideratio Judicis. *Idem hom: 39. super Evang.*

O mors! quæ fratres dividis, & amore sociatos crudelis ac dura dis-
socias! *S. Hieron: tom: 1: Epist. 3. ad Heliod.*

Platonis sententia est, omnium Sapientium vitam meditationem esse mortis. Debemus igitur & nos animo præmeditari, quod aliquando futuri simus, & quod velimus nolimus, abesse longius non potest. *Ibidem.*

Qui se recordatur quotidie esse meritum, contemnit præsentia, & ad futura festinat. *Idem tom: 3. Epist. 17.*

Juvenes habent mortem a tergo, & senes ante oculos. *Hugo Card: super Gen. cap. 16.*

Homo non tam cito incipit vivere, quam incipit mori. *Id: super Ps: 89.*

Nihil tantum valet ad domanda desideria, quantum cogitare, qualis sit ipsa futura mors. *Idiota l. 5. Contempl. de mor. c. 4.*

Vita velociter currit, & retineri non potest, mors autem instanter occurrat, & impediri non valet. Hoc est ergo illud mirabile, quia quanto plus crescit, tanto magis decrescit; quia quanto plus vita procedit, tanto magis ad finem accedit. *S. Innocentius III. l. 1. de Contemp. mundi.*

Mors nihil aliud est, quam somnus & migratio, & translatio & requies, & tranquillitas portus & perturbationis liberatio, & a vitæ curis absolutio. *S. Ioan: Chrys: b. 7. ad Pop. Antioch.*

Quid tandem est mors? somnus consueto longior. *Id: Ibid: hom: 5.*

Vis scire causam, cur mortem timeamus? non viximus cum diligentia, non habemus conscientiam puram. Quod si esset, nihil nos mors terruisset. *Ibidem.*

Qualis

Qualis mori vis, talis nunc vive, quia mala mors esse non poterit, quam vitæ bonæ integritas præcessit. *Ioan: Trith: l. 1. hom: 15. ad Monach.*

Nihil in morte nobiscum ferre possumus, nisi vitam bene, atq; innocentem actam. *Lact: Firm: l. 7. de Div. Instit: c. 27.*

Naturalis homo subjacet mortalitati, non ex infirmitate creationis, sed ex pæna transgressionis. Nam posse non mori habuit ex creatione, mori vero inevitabiliter habet ex prævaricatione. *Petrus Cell: de Panibus cap. 17.*

Mors captivat, vastat, interfecit omnes, quos natura præsentem perduxit ad vitam. Ducit Reges, trahit populos, gentes impellit. Non divitiis redimi, non flecti præcibus, non lachrymis molliri, non viribus unquam potuit ista superari. *S. Ioan: Chrys: ser. 118.*

Si vidisti aliquando hominem mori, cogita quia tu per eandem transibis viam. *Thom: a Kemp. de Imit: Chr: l. 1. c. 28.*

Beatus qui horam mortis suæ ob oculos habet, & ad moriendum quotidie se disponit. *Idem ibidem.*

Si frequentius de morte tua, quam de longitudine vitæ cogitares, non dubium quin ferventius te emendares. *Ibidem c. 21.*

Melius est nunc providere, & aliquid boni præmittere, quam super aliorum auxilio sperare. Si non es pro te sollicitus modo, quis erit pro te sollicitus in futuro? *Ibidem c. 23.*

Quis memorabitur tui post mortem, & quis orabit pro te. Age, age nunc Carissime, quidquid agere potes, quia nescis quando morieris, nescis etiam quid te post mortem sequetur. *Ibidem.*

ADDE: Virtutis effigiem nemo melius expressit, quam ipsa mors, tanquam optima vitæ idea & norma. *Eusabius Nerembergus.*

Nulli meliorem vitam agunt, quam qui mortuis assimilantur. *Idem.*

Fæcundissima est mortis recordatio, admonet hominem ejus quod est, quod deberet esse, & quod illi incumbit agere. *Idem.*

Lumen vitæ idem est quod candelæ; inde moritur unde vivit, inde consumitur, unde alitur. *Idem.*

Ex quo cæpisti esse, cæpisti desinere, ex quo vivis moreris. *Idem.*

Qui moritur legem naturæ implet, non committit culpam. *Idem.*

Cur formidamus mori? qui omni vita aliud non egimus nisi mori? Cum moritur quispiam, desinit vivere, & cum nascitur incipit mori. *Idem.*

Bene vita plurium emitur unius necesse
Si pereat ille stante, quo stare haud potest

Secura Patria. *Avancinus in Bethulia.*

Est grande lucrum pro Dei causa mori. *Idem.*

Nascitur hac omne lege ut moriamur, ab ortu

Exitus ipse fluit, cunctis mensura dierum

Certa datur, stygias citius vel serius undas

Quisq; petit. *Paling.*

Mors omnes finit pœnas, mors omnia solvit

Vincula, morte fugit metus omnis, & omne periculum. *Idem.*

Hic laqueo, hic ferro, hic flammis, hic frigore, hic undis,

Ille fame, ille cibo moritur, multiq; dolore,

Aut morbo, aut casu intereunt seniove fatiscunt. *Idem.*

Certa dies lethi est cunctis, discrimina nulla

Ætatis, nec fas vivendo excedere metas,

Præscripsit tetrici quas sæva potentia fusi. *Idem.*

Heu quot habet mors sæva vias, artelq; nocendi. *Idem.*

Certius est quam mors, quam mors incertius est nil. *Idem.*

Is solum flendus moritur, cui segnis inersq;

Vita fluit, neq; quo postea vivat habet.

At cui virtutis solidæ monumenta supersunt,

Is sua post etiam fata superstes erit. *P. Stan: a S. Laur.*

Non timet ille mori virtus cui prorogat ævum Longius. *Idem.*

Plura in Bibliotheca Gnomico &c. Politica.

ARGUMENTUM MORALE.

Mortis memoria plurima nobis procurat bona.

Ratio 1ma. Quia divellit nos a terrenarum rerum affectu, efficitq; ut quodammodo in antecessum moriamur, redigens nos in eum statum, in quo morientes futuri erimus.

2da. Quia facit ut cælestia cogitemus bona, & æternam anhelemus beatitudinem, pro qua creati sumus. Unde S. Cyprianus dicit: Quid non properamus & currimus, ut Patriam nostram videre, & Parentes nostros salutare possimus. Ad horum autem amplexum & conspectum venire, quanta & illis & nobis in commune lætitia est.

3tia. Quia cogit nos in hac vita facere, quod fecisse vellemus, cum morti proximi erimus. Hinc S. Laur: Just: ait: Perfecta vita est mortis recordatio, quam dum justi sedula mente pertractant, culparum laqueos valenter evadunt.

4ta.

4ta. Quia hæc moria facit, ut suo tempore libenter memoriamur. Sicut enim Egvus ut non horreat statuam in hypodromo feriendam, prius sæpius per illud stadium ducitur, ita ut mortem non horreamus, frequenter prius per cogitationem animus ad eam considerandam impellendus est.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Mors bonis non timenda, sed potius exoptanda.

Ratio 1ma. Quia mors est requies & tranquillitas portus, & a vitæ curis absolutio. Unde Belloyacensis p. 1. Spec: 1. 2. ait: Nonne mors humani generis terminus, non scopulus in quem impingas, sed portus ad quem libenter attingas, ad quem si quis intra primos annos applicuerit, non querimoniam agat, quod minus vixerit, sed gaudeat, quod citius navigaverit.

Ratio 2da. Quia a visione multorum malorum nos liberat. Considerando namq; omnia mala, quæ sub sole geruntur, videlicet, quod multiplicentur peccata, regnet in iustitia, veritas conculcetur, dehonoretur Deus, animæ damnentur, pauperes opprimantur &c. mori potius quam vivere optabilius videtur. Unde Mathatias dixisse legitur- 1. Machab: 2. *Va mihi! ut quid natus sum videre contritionem populi mei, & contritionem Civitatis Sanctæ!* Et S. Praxedis ingentem stragem Christianorum cum videre non posset, Deum precata est, ut si mori expediret eam, a tot malis eriperet.

Ratio 3tia. Quia a vinculis nos absolvit. Et quis in captivitate detentus ab aliis expediri non exoptet? S. Paulus ad Rom: 7. v. 24. *Infelix ego homo, quis me liberabit de mortis hujus corpore.* Et ad Philip: 1. v. 23. *Coarctor autem a duobus, desiderium habens dissolvi & esse cum Christo.* In quæ Greg: M. 1. 4. Moral. Dissolvi non quæreret, nisi se proculdubio vinctum videret.

Ratio 4ta. Quia mors est ad meliorem vitam transitus. Transitus inquam a corruptione ad incorruptionem, a mortalitate ad immortalitatem, a perturbatione ad tranquillitatem. Hinc B. Maria Ogniacensis vitæ suæ exitu imminente, tanto cordis jubilo ad eam anhelavit, ut præ animi sui lætitiâ, trium dierum spatio ac noctium canendi finem nullum inveniret, usq; eo, ut fauces ravim contraxerint, nec cantui jam sufficere potuerint. *Surius in vita.*

MORS IN COMMUNI.
ARGUMENTUM TERTIUM.

Rarus est, qui mortem non expavescat.

Ratio 1ma. Quia est certissima quo ad substantiam, incertissima quo ad horam. Tarquinius pisciculi spinâ, Aristides mustellæ mor-
su obiit. Anacreontem & Sophoclem uvæ acinus. Luciam Marci au-
relij filiam punctiuncula acûs subito extinxit. Merito 2. Petri 3. v. 10. di-
citur. *Adveniet dies Domini sicut fur.* Aristoteles moriens dixisse fertur:
Dubius vixi, anxius morior, nescio quo vado.

Ratio 2da. Quia est acerbissima quo ad præsentiam, cum sit omnium
terribilium terribilissima. Christus ardentissimo redemptionem nostram
cupiebat desiderio, quam per mortem suam operaturus erat, ac proinde
Discipulo se vendere volenti dixit: *Quod facis, fac citius.* Et Petrum Pas-
sionem suam sibi dissuadentem acriter reprehendens dixit: *Calicem quem
dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* Et tamen quando in horto Get-
semani mortem sibi ante faciem vidit, adeo contristatus & commotus
est, ut agonizans sanguinem sudarit.

Ratio 3tia. Quia periculosissima quo ad exitum, idq; ob gravissimas
dæmonum tentationes, qui licet semper sint execrabiles, tunc vel ma-
ximè sunt intolerabiles, quia tunc sciunt fluere illud momentum magnû,
a quo pendet æternitas. Venerabilis Eusebius duabus horis ante mortem
tam horrendos actus exercuit, ut circumstantes præ timore in terrâ pro-
ciderent. Nam quandoq; transversis oculis, junctis manibus, facie terri-
bili, diraq; voce clamabat: *Non faciam.* Mox: *Adjuvate me Fratres ne pe-
ream.* Interrogatus: Cur ita clamaret? Dæmones terribili aspectu ad bla-
sphemiam invitantes adstare dixit: Quare iterum priores clamores repe-
tens, tandem a D. Hieronymo adjuvante liberatus est. Ad quem cum
dixisset: Cur tamdiu moratus es Pater? Respondit ille intelligibili voce:
Ne formides fili, non te deseram, quem tantum diligo. Qua voce re-
creatus paulo post expiravit, & cæco cadaver tangenti visum restituit.
Specul: Exempl: tit: Mors. Exem: 19.

Ratio 4ta. Quia est contra naturam. Ut Theophylactus in Mach:
rectè advertit, dum de Christo agonizante dixit: *Capit tadere &c.* Ut
credatur verus homo. Humanæ enim est naturæ timere mortem eo, quod
præter naturam ingressa est mors, & propterea illam fugit natura.

Ratio 5ta. Quia morbis gravissimis prevenitur. Bellovac: Spec: Mort:
p. 1. l. 3. ait: In morte solent occurrere morborum varia genera, &
membra

membra sic occupare singula, ut plures quandoq; sint morbi, quam membra. Dolores irruunt tam vehementer intensi, ut vires corporis enervent, somnum auferant, quietem impedian, animum inquietent, sensus omnes perturbent, obtundant memoriam, intellectum obnubilent, & sic animam totam distrahant, ut nihil aliud cogitare liceat, quam dolores.

Ratio 6ta. Testante S. Paulo ad Hebr: 9. *Statutum est tantum semel hominibus mori, post hoc autem judicium.* Beata Joanna Francisca de Cantal Spiritualis S. Francisci Salesij Filia primogenita, morti vicina circumstantes, ut sibi per absentiam illorum tantisper quiescere liceret, rogavit, omnibus itaq; egressis Monialibus, solo remanente Confessario, hunc ita affari cepit: O Pater mi formidabilia judicia Dei! Cui Confessarius. Id ne te affligit? Ad quem illa: Nequaquam sed te affecuro, quod formidabilia sunt valde judicia Dei. Hosius Episcopus Cordubensis ad Imperatorem Constantinum coercendum hæc scripsit: Desine, memineris te mortalem esse, reformida diem judicij, serva te in illam diem purum, ne te misceas Ecclesiasticis. *Bessens in Cod. de judic.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Mortis memoria bonæ vitæ Magistra.

I. *Siffisq; vestibus indutus est cilicio.* Gen: 37. v. 34. Mors aliena nos docet vivere. Sepulchrum schola bene vivendi esto. Ubi Jacob filij mortem animo volvit, cilicio sese induit. Proh quam eloquens est alienæ mortis inspectio. Ante obitum Uxoris Saræ frequenter Deus apparuit Abrahamo, & cum eo loquebatur, documenta præbens probæ vitæ, at post mortem ejus non legimus ei ultra apparuisse: Uxoris defunctæ conspectus vices supplevit. Sepulchrum illud schola fuit, in qua discere posset, quod sibi salutare & Deo placitum esset. *Alvarez Jll: 77.*

II. *Et viderunt Ægyptios mortuos super littus maris.* Exodi 14. v. 31. Cur Deus fecit eos supernatare in conspectu Hebræorum? Ut a tanto mortuorum conspectu gressus sic dirigant, ne aberrant. Hinc desperatam ipsorum conditionem sic exaggerat Origenes hom: 7. in Exod. O populus ingratus! desiderat Ægyptum, qui Ægyptios vidit extinctos. Carnes Ægypti requirit, qui Ægyptiorum carnes vidit maris piscibus, & cæli volatilibus datas. Desperata conditio est eorum, qui nec visa morte emendantur. *Bacxa tom: 2. l. 8. c. 3.*

III. *Quocumq; die sepelieritis Matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros, & exeatis hinc.* Tob: 14. v. 12. Ex eo inquit, scilicet ex sepulchro, gressus dirigite, vitam institute. *Idem, ibidem.*

IV. *Spiritus meus attenuabitur.* Job 17. v. 1. Juxta Greg: 13. Moral: c. 15. Spiritus superbiam designat, id est spiritus superbos facile deponam. Quo medio? *Dies mei abbreviabuntur, & solum mihi superest sepulchrum.* Id est mente volvam, quam proxime mihi instet dies mortis, & spiritus altus subsidet. *Pinna Eth: 98.*

V. *Non peccavi.* Job 17. Unde hæc Jobo gratia? dixerat memoriam sepulchri fuisse causam: *Dies mei abbreviabuntur &c.* Job quia cogitabat de sepulchro, apte subjungit: *Non peccavi.* S. Greg.

VI. *Sapientia ubi invenitur?* Job 28. v. 12. *trahitur sapientia de occultis v. 18.* Josephus Speranza sic explicat: Hoc est a cadaveribus in sepulchris abditis.

VII. *Notum fac mihi Domine finem meum.* Psal: 38. v. 5. Non ignorabat se moriturum, nec petebat ut illi Deus diem obitus sui revelaret, sed ut ita metu mortis cor ejus tangeret, ut sic correctus vitam recte institueret, paratusq; semper esset, ut cum venerit Dominus & pulsaverit januam, confestim aperiret. *Diez Auxilium Dei.*

VIII. *Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivij.* In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit. Eccl: 7. Alius legit: *quis futurus sit,* scilicet Viri cadaver. Chaldaeus lehit: *Qui iverit ad domum luctus, vir justus.* Sedebit & ponet in corde suo loquelas mortis, & si est in ipso quidquam mali, deponet illud, & converteret in pœnitentiam.

IX. *Usquequo peccatores Domine, usquequo peccatores gloriabuntur, effabuntur & loquentur iniquitatem, loquentur omnes, qui operantur injustitiam, Populum tuum humiliaverunt &c.* Psal: 93. Et respondet: *donec fodiat peccatori sepulchrum.*

X. *Solvite eum, & finite abire.* Joan: 11. v. 44. Meditatio mortis fidelissimus dux ad vitam. Non ad sui sequelam invitat redivivum hominem Salvator ut Matthæum &c: sed liberam abeundi dat facultatem: *Sinite abire.* Sciebat enim hominem memoria mortis septum non perditum iri. *Baeza t. 2. l. 8. c. 3.*

XI. *Adolescens tibi dico surge.* Luc: 7. Cur Christus a morte resuscitatis simpliciter dicat: *Adolescens tibi dico surge.* Lazare veni foras &c. Jam vero aliis quos sanaverat, ut paralitico cæco &c: addit: *Noli amplius peccare* Joan: 5. & Joan: 8. Quare non etiam priores admonet? Respondet

spondet Paulus Sekerlog 6. Sect: II. Equidem redibant isti ex sepulchro ad lucem mortalium, experti fuerant mortis pharetram & sagittas. Fuit autem tam potens Magistra hæc mortis experientia, ejusq; tam efficax doctrina, ut quanquam brevi apud eam commorati fuerit, tam periti evaserint, ut eos instruere Christo opus non fuerit. *Ita ille.*

Mors vitæ Magistra est, qui illius gymnasium sedula meditatione frequentat, & mori discit, & vivere non ignorabit. *Naxera in Josue c. 8. v. 29. §. 3L*

PROPOSITIO SECUNDA.

Mortis immaturæ causa sunt peccata.

I. *D*ixitq; in corde suo: Venient luctus Patris mei, & occidam Jacob fratrem meum. Gen: 27. Resciens hoc Rebecca cum lamentatione inquit: Cur utroq; orbabor filio? Solum Jacobo machinatur mortem Esau, qui autem Esau machinetur, non legitur. Cur ergo Rebecca dicit: Utroq; orbabor Filio? Nempe Jacob per injuriam Esau, & Esau orbabor per peccatum fratricidij, peccatum enim accelerat mortem. *Penziger Dom: 15. Pent: Conc: 2.*

II. *E*cce homines Civitatis illius circumdederunt nocte domum, in qua manebam, volentes me interficere. Judic: 20. Cur Levita asserat Gabaonitas se voluisse occidere? cum textus historiæ nihil de hoc memoret? Ecce quia cum ad peccatum voluerunt inducere: *Educ virum, ut abutamur eo,* quoniam peccatum immaturam generat mortem. Dionys: Carth: in Psal: 72. ait: Posuisti eis, id est impiis finem vitæ breviorē, quam alias habuissent. Sæpè enim homines propter peccata sua intempestivè moriuntur. *Ita Dionysius.*

III. *P*orro Absalon crexerat sibi cum adhuc viveret titulum, qui est in valle Regis. 2. Reg: 18. Terinius commentatur: Ego mausoleum fuisse crediderim, in quo cadaver defuncti olim Regio more conderetur. Juvenis adhuc recens, & benevalens erat absalon, cur ergo de sepulchro laborat? Juvenis erat, ast iniquus & sceleratus, benè ergo circa sepulchrum occupatur. Mors enim immatura perversos peccatores celeriter insequitur, sternit, & interimit. *Penziger in Addit: Dom: 15. Pent.*

IV. *D*e lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. 4. Reg: 1. Rex decidens è sublimiori loco palatij, non habet remedium, ut sanitati restituatur. Causa est peccatum. Misit ad consulendum De-

um Accaron, Mololatra factus est, & ideo cito citius mortalis factus est. Sic vult Tostatus in 4. Reg: c. 1. q. 10. dum ait: Disponebat Deus liberare eum a morte, si non mitteret ad consulendum Deum Accaron, sed quia misit, permisit ut moreretur.

V. *Erat cadaver ejus projectum in itinere, asinus autem stabat juxta illum, & leo stabat juxta cadaver.* 3. Reg: 13. Quâ de causa leo, qui occidit Prophetam parcat asinæ? Asina innoceus est, Prophetæ vero peccati reus. Inhibuerat illi Deus in Bethel, ne micam quidem comederet, nè guttam biberet, sed ille contra præceptum Dei suavis verbis Prophetæ illius loci allectus bibit, & comedit. Ita vult S. Chrys: Ser: 1. de jejun: dum ait: Jacebat itaq; mortuus Prophetæ, stabat vero asina ejus viva. Non quod esset difficilius interficere asinam quam hominem, sed irrationabilis leo præceptum discrevit, & asinam, quæ non peccaverat, non occidit, neq; tetigit eam, quæ prævaricata non est, sed eum, qui prævaricatus erat. Peccatum ergo causa immaturæ mortis. Ita S. Chrys.

VI. *Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet.* Psal: 1. Et de impiis dicitur: *Non sic impij non sic, sed tanquam pulvis, quem projicit ventus a facie terræ.* David vitam justî comparat arbori solidæ, vitam vero impiorum levi pulveri. Ventus non adeo facile arborem bene fundatam prostermit, facili autem negotio pulverem levat, & in paludes demergit. Mortem non immerito ventum dixero: *Ventus est vita hominis*, Job 7. Mors difficulter ante præfixum terminum hominem justum & probum, solidam Dei arborem sternit, impium vero ut pulverem facili modo disperget è vita, & in mare æternarum miseriæ abripiet. Penziger Dom: 15. Pent: Conc. 2.

VII. *In hamo & freno maxillas eorum confringe.* Psal: 31. v. 9. Hamum Plautus funem interpretatur, per hunc impiis nil aliud, quam immaturam mortem funem & furcam prædicens & comminans. Juvenis quidam 10, aut 8. annorum Parentibus inobedientissimus sententiatus ad patibulum, vix suspensus in momento & capitis & barbæ capillos non tantum extra modum excrevisse, verum etiam canitiem decrepiti viri induisse visus est. Quò factò Deus demonstrare voluit (ut Episcopo loci revelatum fuit) vitam hujus juvenis, uti senis, quibus capilli sic senescunt, durare debuisse, nisi per crimina abbreviata fuisset. S. Bernardinus Senen: Ser: 17.

VIII, *Puer centum annorum morietur.* Isa: 65. Hoc est peccator, qui puer

puer & juvenis moritur, si a peccatis abstinuisset, usq; in centum annos vitam protraxisset. *Penziger ibidem ut supra.*

IX. *Ecce equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen ei Mors.* Apoc: 6. Ergo eques facta est mors? jam non pedes ambulat, sed equitat? *Experientiâ constat equitem citius ad metam devenire, dum equo, cui infidet calcarea infigit. Quæris quæ mortis calcarea? Resp: S. Paulus 1. Cor: 15. Stimulus autem mortis peccatum est.* Peccata ergo causa sunt, cur modo citato cursu mors adveniat homines, qui olim 900. annis duraverunt, jam in flore pereant. Unde Tertulianus ait: Per peccatum mors potens fuit, ipso ceu armis quibusdam, & stimulo utens, proinde namq; ut scorpius animalculum est exiguum, in aculeo autem robur habet; Con- similem ad rationem mors per peccatum robusta fuerit, alias in efficax. *Hactenus Tertull: apud Penziger in Addit: Dom: 15. Pent: Conc: 2.*

PROPOSITIO TERTIA.

Mors est vitæ testimonium, ac index.

I. *M*ortuus est in senectute bona. Gen: 25. v. 8. Abraham mortuus est in senectute bona, eo quod in bonitate propositi sui permanfit. Mors igitur vitæ est testimonium. *S. Ambr: 1. de bono mortis c. 8.*

II. *Si de turturibus oblatio fuerit holocausti Domino, offeret eam Sacerdos ad altare, retorto ad collum capite.* Levit: c. 1. Cur Deus morienti avi huic collum deorsum inclinari imperat? *Ravifius Textor de turture memorat: Cum bibit, non resupinat caput.* Aliæ aves cum bibunt vel edunt, sursum levant caput, turtur non sursum cælum versus, sed deorsum, terram versus dum bibit caput demittit. In morte ergo jubet Deus caput turturis non sursum, sed deorsum inclinari, ad indicandum: qui in vita superna non sapuit, sed terrena, hæc sapiet moriens, & è vita exiens. *Penziger in Addit: Dom: 3. Adv: c. 2.*

III. *Moses Servus meus mortuus est.* Josue c. 1. Qui servus in vita, & in morte servus, imo ideo in morte, quia in vita. Mors vitæ index. *Naxera hic §. 24.*

IV. *Et infixus est lapis in fronte ejus, & cecidit in faciem suam super terram.* 1. Reg: 17. v. 49. Si lapis in fronte Goliath infixus est? ergo naturaliter. Goliath supinus, & retrorsum cadere debuisset, ast cecidit pronus in faciem suam. Causam dat Abulensis: Nunquam in vita Goliath cælum intueri, nunquam ad cælum oculos levare consueverat, sed sordidus semper mundi spurca, terrena, transitoria appetiit. Quo ergo o- culos

culos suos defixit in vita, huc defixit in mortis articulo, quæ in vita appetiit, sapiunt & perplacent in ultima mortis luctu. *Penziger Dom. 3. Adv.*

V. *Vidi Absalon pendere de quercu.* 2. Reg: 18. v. 10. Cur Absalon se liberare, capillos de ramis dissolvere non allaborat? habuit ad latus ferrum, manusq; solutas? Respondet Abulensis in lib: 2. Reg: c. 14. qu: 2. Nulla in vita de salute sua erat Absaloni cura, nulla de vita emendanda diligentia, in mortis etiam periculo nihil minus curæ, quam salutis suæ navare operam. *Idem, ibidem.*

VI. *Deos vidi ascendentes de terra.* 1. Reg: 28. Audit hoc Saul a Pythoniſſa, & statim quærit: *Qualis est forma ejus?* Mulier refert: *Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio.* His auditis, intellexit Saul, quod Samuel esset. Samuel quibus amiciebatur in vita, iisdem exornatur in morte, nec putaretur Samuel, si testis dissimili habitu apparuisset. *Naxera in Jos: 1. §. 24.*

VII. *Ecce currus igneus, & equi ignei dividerunt utrumq;.* & ascendit Elias per turbinem in calum. 4. Reg: c. 2. Cur Deus per igneum currum & equos ardentes Eliam in Paradisum transvehi voluit? Elias fervens, zelosus, ardens, ignitus erat in cultu Numinis, dum in terra existeret. *Et surrexit Propheta Elias quasi ignis, & verbum illius quasi facula ardebat.* Eccl- 48. Ergo in flamma & igne ex hoc mundo transvehitur in Paradisum, ut innotescat: qualis quisq; in vita est, talis ~~est~~ & in exitu. *Penziger in Addit: Dom. 3. Adv: c. 2.*

VIII. *In lectulo meo per noctes quasi vi, quem diligit anima mea, quasi vi illum, & non inveni.* Cant: 3. v. 1. Angeli Sponsæ Christum, quem lectulo suo, hoc est in tumulo requirebat resurrexisse nuntiant, & sepulchrum vacuum ostendunt. Quid ergo? vicos & plateas anxie circuit, si forte dilectum invenerit: *Quaram per vicos & plateas.* Si gloriosum amore saucia requirit, cur non abstrusiora petit? sed plateas & vicos obit? Noxat Sponsum prædicasse in plateis dum viveret, in vicis morbos depulisse, & non imprudens vicos & plateas cursitat, quia credit eadem facturum in morte, ac egit in vita. Audi Bernard: Ser: 76. in Cant. Arbitrata est egressum e tumulo, publicum mox petiisse, ut solito doceret populos, & sanaret infirmos. *Naxera in Josue cap: 1. §. 24.*

IX. *Viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli.* Act. 6. Cur in fine vitæ S. Stephanus visus est Judæis ut Angelus? S. Aug: ser: 3. de Sanctis ait: *In hac etiam re, quod S. Stephanus propositus est faminis, testimonium perhibet sincerissima castitatis.* S. yero Greg: Naz: hom: in Math: ait: *Castitas An-*
gelos

gelos facit, qui eam servat Angelus est. Qualis ergo fuit S. Stephanus in vita, talis apparet in agone: Viderunt faciem quasi Angeli in agone, quia ut Angelus, castus inquam semper vixit, Penziger in Addit. Dom: 3. Adv.

X. Prævaricatus est, ut abiret in locum suum. Act: 1. v. 25. Quis locus proprius Judæ? Oecumenius dicit: patibulum. S. Bernardus autem dicit: Petrus Apostolus filium perditionis in locum suum abisse testatus est, quod in aere crepuerit medius, aerearum collega potestatum. Judas quamdiu vixit, in societate dæmonum fuit, qui illum præcipitem in millena vitia egerunt, opus erat, ut in dæmonum quoque societate, in loco aereo moreretur. Penziger Dom: 3. Adv.

PROPOSITIO QUARTA.

Mors Magnatum ad erudiendos homines vulgarium morte valentior, imò aliquando miraculis oportunior.

I. *A* Dhuc unâ plagâ tangam Pharaonem, & post hæc dimittet vos &c: Exod: II. v. 1. Qæ illa? primogenitorum jugulatio: Percussit Dominus omne primogenitum in terra Egypti. Statimque Pharaon ad professionem urget, qui tot restitit miraculis: Egredimini a populo meo. Ecce Summatum ac Primorum mors vel durissimos ac refractarios ad obsequendum Deo impulit, quem tot antea miracula non flexerunt. Naxera in Josue cap. 8. v. 29. § 31.

II. Deposuerunt ejus cadaver de cruce, & projecerunt in ipso introitu Civitatis, congesto super eum magno acervo lapidum. Josue 8. v. 29. Cur Josue capta Hai occisum Regem in ipso Civitatis introitu sepeliri jussit? Hoc fecit scribit Abulensis, ut sciretur ibi esse sepulchrum Regis Hai. Hæc enim erant ad memoriam posterorum, & ut sic laudarent Deum. Adderem: aliquando homines melius quam de miraculo, de exitu Principis erudiri. Ibidem.

III. Terra mota est, & petra scissa sunt. Mat: 27. v. 38. Idem Christus flagella sustinens, & patibulo expirans, cur mortem dolent, cujus non doluerunt supplicia? In Cruce Regis titulus eminet, antea incognitus creaturis: Hic est JESUS Rex Judæorum, quasi plus Christi Regis mors vel ab insensibilibus impetrarit. Idem ibidem.

IV. Tollite lapidem. Joan: II. v. 39. S. Joannes Chrys: hom: 62. in Joan: Poterat, qui corpus mortuum voce moverat, & corrupto animam inspirarat, multo magis lapidem movere. Et cur non fecit? Ut eos testes fecisset miraculi.

miraculi. Illi enim vel imaginationem, vel præstigium aliquod opinari potuissent; Nunc cum affuerint, cum lapidem tulerint, cum ligatus exierit &c. hæc omnia sufficientia erant, quæ vel impudentibus silentium imponerent. Dominus ergo lapidem elocari jubet, quasi ad homines veritate informandos, plus de conspectu Lazari nobilis fidat sepulchro, quam de patrato resurrectionis portento. *Idem ibidem.*

SIMILITUDINES.

I. Sicut corvus nunquam redit ad nidum, si cineres aut contritos pulveres in eo conspexerit; sic neq; dæmones ad animam redeunt, si cinere, seu mortis memoria conspersam advertant. *B. Albert: M. l. de Veget.*

II. Sicut pavo etsi visis suis pennis pulchris eas extendit, & hic inde se girat de eadem pulchritudine superbiens, tamen ad pedes turpes aspiciens, eas omnino deponit, quasi se humilians; Sic homo attendens ad finem vitæ humiliabitur. *S. Anton: p. 4. tit. 14. c. 8.*

III. Sicut aspis, ne incantetur suas obturat aures, recusans audire illas voces, quibus se cogi sentit, allidit unam aurem terræ, & cauda obturat alteram, atq; ita voces illas quantum potest evitans; Ita & Christianus dum a dæmonio ad voluptatum deliciarumq; carnalium, & terrenarum trahitur incantationes, aures ad terram applicet, id est: discursus audiat de morte, cinere & terra. Pulvis es &c. *Ex S. Aug. in Psal: 57.*

IV. Sicut torrens pluvialibus aquis colligitur, redundat, perstrepat, currit & currendo cursum finit; sic nascuntur homines & moriuntur, & aliis morientibus, alij nascuntur, succedunt, accedunt, decedunt, nec manebunt. *S. Aug: in Psal: 109.*

V. Sicut si duo sint in carcere, unus ob leve, alter ob capitale delictum; Ille quoties panditur carcer gaudebit, quia se libertati restituendum putabit, alter vero terrebitur, quia ad mortem eductum se iri timet; Ita justus quisq; gaudet morte adveniente, impius vero tremante animo eandem excipiet. *Bessæus Conc. 2.*

VI. Sicut hirudines, si corpori pertinacius adhærescant, cinere superjecto decidunt; Ita ut homines a voluptatum & deliciarum ac divitiarum concupiscentia abstrahantur, non aliud æquè efficax remedium est, quam mortis memoria. *Idem.*

VII. Sicut illi, qui migrare cupiunt, omnia quæ minus transferre possunt in pecuniam redigunt; Ita qui morti sibi iter propinquum credunt, omne studium in bonis operibus coacervandis impendant. *Idem p. 4.*

VIII. Sicut poma ex arboribus si cruda sint, vi avelluntur, si matura & cocta decidunt; Sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas. *Cicero in Cat. Majori.*

IX. Sicut stellæ, quæ ab oriente veniunt, quamvis sint magnæ celeritatis & virtutis, tendunt tamen ad occasum, & ibi secundum diversos circulos tardius, aut citius se a nostris aspectibus abscondunt; Sic homines universi ab oriente, id est nativitate in mundum veniunt, sed omnes iterum, ubi aliquando fulserint, per mortem ad occidentem tendunt. *Idiota de Contempl. Mortis § 1.*

X. Sicut aqua dilabens in terram, ita absorbetur, ut amplius non appareat; Ita homo in terram per mortem cadens ita absumitur, ut nulla memoria ejus extet, sed sicut ex oculis, ita & ex animo evanescat. *Id: 9. 10.*

XI. Sicut is, qui scit se in conductâ domo habitare, minus moleste fert, si exire jubeatur; Ita qui intelligit domicilium corporis ad breve tempus sibi commodatum esse, non ægre id deserit, si Deus, qui illud concessit, jubeat. *Langius in Polianth:*

XII. Sicut damnati ad mortem quantumvis laute habeantur, priusquam ad furcam abstrahuntur, nihilominus propter justitiæ & condemnationis suæ apprehensionem, ne minimum cum gustu deglutire volunt bolum; Ita qui mortem serio consideravit, eamque vicinam apprehendit, nullam in carnalibus deliciis satisfactionem habere potest, certus hanc carnem suam ærimum pastum futurum esse, hacque cum consideratione omnem carnalem fastidit voluptatem. Non est libidini diversorium, in qua versatur mente sepulchrum. *Mansi Disc: 4. N. 7.*

XIII. Sicut in ludo Sacchorum omnia lusûs hujus instrumenta suum in tabula locum obtinent, habet enim Regina locum suum, Rex alium, & alium pedester &c. Ludo vero terminato, omnia simul in unam bursam mittuntur confusim sine ullo ordine, adeo ut nullius ibidem præ alio ratio habeatur; Ita quoque in hac præsentî vita contingit, in qua Deus ludit in orbe terrarum; Unusquisque pro ratione dignitatis locum suum obtinet, Princeps videlicet hunc, subditus vero alium, at vero terminato hoc spatio, in quo unicuique vivendum est, secundum Divinæ Providentiæ periodos, omnes in sepulchro, vel ut melius dicam in momento mortis, omnes ex æquo habentur, nec habetur major unius, vel alterius ratio. *Idem Disc: 12. N. 7.*

XIV. Sicut mutuata pecunia æquo animo reddenda est; Sic vitæ munus, quod a Deo accepimus, sine querimonia est restituendum. *Plut.*

XV. Sicut nemo miratur liquefactum esse, quod potuit liquefieri, aut

exustum esse, quod est exustibile; Ita nec mirandum, aut ægre ferendum est mortuum esse, quod mortale est. *Idem.*

XVI. Sicut qui debitum contraxit, de quo magnum censum cogitur, gaudet si solutione capitis liberare se a censu possit; Ita cum propter debitum mortis plurimis incommodis, puta famis, sitis, morborum &c. obnoxij simus, lætari merito debemus, si aliquando hoc debitum mortis solvere naturæ, & per hoc a miseriis istis nos absolvere possimus. *Quidam.*

XVII. Sicut vasa fictilia, æque sunt obnoxia periculo, siue sint nova, siue diuturna; Sic homines æqualiter sunt mortales, & interitus periculo obnoxij, siue sint adolescentes, siue iuvenes, siue viri, siue senes. *Staplet. Dom. 23. Pent.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**dolescenti cuidam vanissimo, nullam rei præmeditationem admittenti, cum Vir quidam Religiosus hanc sententiam ingessisset: Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes; adeo permotus est, ut sequenti die ad Religionis portum confugerit. *Platus l. 2. de bono statu Relig. c. 38.*

II. Alius quidam Adolefcens, iussus a Confessario lectum conscendere, ac per horæ quadrantem sibi imaginari, quod aliquando sic in lecto forte agonizans decubiturus sit, miram vitæ emendationem instituit. *Baldesan l. 2. stim. Virt. 19.*

III. Alia item Domicella similem effectum experta est, quæ cum nullam aliam pænitentiam in confessione admittere vellet, tandem hanc suscepit; ut quoties manus lavaret, sibi ipsi tacita diceret: Hæc caro vermium esca erit. Nam ubi eam semel iterumq; explevit, sic immutata est, ut quam antea fuerat mali exemplum, tam postea fuerit boni. *Coton: ser. do morte.*

IV. Alexandro M. donatus fuerat lapis, qui in statera positus, ingens valde pondus ponderabat, sed pulvere conspersus, ita levis fiebat, ut plane nullus appareret. Sic mortis memoria humiliat. *Paludanus.*

V. S. Anselmus iter faciens incidit in venatores, & canes persequentes leporem, qui cum iam pene esset in ore canum, accurrit ad pedes Sancti totus tremens, ac sudans. Maau eum excepit S. Anselmus dixitq; Sociis: Talis est anima in extremo vitæ periculo, quam canes infernales persequuntur, & devorare contendunt. *Cornelius in Epist. S. Jacobi c. 2.*

VI. Boleslao Chrobri Rege Poloniæ mortuo, tantus dolor universis Ordinibus, universisq; populis ingestus est, ut anno plusquam integro, quasi ex quodam edicto dies luctus singuli agerent, Matres quoq; & Virgines omnia solita negligebant ornamenta, omnem cultum abjicientes. Fuerunt item convivationes ac epulæ abrogatæ, Nuptiarum solemnitates, Cætus Nobilium, Curiarumq; celebrationes intermissæ. Nullus cantus, nulla sæcularium jubilatio. Non plausus in Urbibus & Villis, sed nec in agris auditi sunt. *Dlugossius l. 2.*

VII. Carolus V. diu ante Imperium abdicatum, sarcophagum sibi cum funebri supellectile construi iussit, & quocunq; peregrinatus est secum deportavit. Admirantibus vero aliis, & thesaurum suspicantibus latere, ipse subridendo dicere solebat: In rei carissimæ usum eam sibi arcam deferri. *Drexellius in Prodr. c. 1. § 29.*

VIII. Democritus Philosophus, volens Darium consolari post fata suæ Consortis, promisit illam se resuscitaturum, sub conditione, ut sibi tria nomina darentur hominum, qui nunquam atra veste usi fuissent, nec unquam fratres, aut Consanguineos luxissent. Quæsitum sunt tales tres per totum Regnum Persicum, nec inventi. Quare Democritus: Vides ait o Rex! quam inevitabilis sit fati necessitas, nefas est desistere, quod nefas devitare. *P. Joan. à S. Joseph.*

IX. Eugenium 4tum. Pontificem ferunt diu luctasse cum morte. Unde Archiepiscopo Florentino extremam unctionem paranti dixit: Quid est? sum adhuc fortis, cum aderit hora, monitum te faciam, siste modo. Hoc cum accepisset Alphonsus Rex Aragonum: Quid mirum inquit, si Comitem Franciscum, si Columnenses, si me, si totam Italiam bello impetiit Eugenius, qui ausus est cum morte pugnare, nec facile succubuit. *Joan. Palat. t. 3.*

X. S. Hugo Episcopus Linconiensis, si quis aliquid triste de morte proferebat, ille statim dicere solebat: Male nobiscum foret, si mori non deberemus. *Kviat: ad A. 1200.*

XI. S. Hieronymus ad Paulam de obitu Blasillæ sic scribit: Bonus est Dominus, & omnia quæ facit bonus, ut bona sint, necesse est. Mariti orbitas irrogatur? plango quod accidit, sed quia placet Domino, æquo animo sustineo. Unicus raptus est filius? durum quidem, sed tolerabile, quia sustulit ille, qui dederat. Sanus sum? gratias refero Creatori. Languo? Et in hoc laudo Domini voluntatem.

XII. Innocentius IV. Pontifex moriens, cum audisset adstantes Consanguineos plus æquo lugentes mortem suam, increpuit fortiter dicens: Quid

Quid plangitis miseri? nonne vos omnes divites relinquo? quid amplius exigitis? *Joan. Palat. t. 3.*

XIII. S. Joannes Eleemosynarius adhuc sanus monumentum sibi extrui, sed non perfici ideo jussit, ut diebus solemnioribus præsente Clero rem sacram facturus ab aliquo moneretur: Domine sepulchrum tuum imperfectum est, jube igitur inchoatum absolvi, nescis enim quâ horâ fur veniat. *Leontius Episc. in vitac. 18.*

XIV. Maria Filia Ludovici Pij Regis Francorum, Uxor Henrici Comitissæ Campaniæ, multis annis mortuo marito cum pomposissima ambitione circuibat. Moriens tandem talem finem sortita est. Laborans in extremis Abbatem quemdam virum Sanctissimum & eloquentissimum ad se venire mandavit. Ille veniens intromissus non est, præ foribus expectavit, jam enim Comitissa decesserat, & distribuebantur a Militibus & Ministris, & suis omnibus utensilia, vasa aurea, vestes pretiosæ, &c. Ulmo quidam ex Garsonibus morâ nimîâ retardatus, lectum comprehendit, & resupinatum cadaver eminus in stramenta devolvit. Moras autem Abbate cum tædio sustinente, quidam Nobilis ex circumstantibus indignatus ostium violans infregit, & Abbatem intromisit. Qui introiens, & nobile illud corpus cum in stramine reperisset, clamabat: O vos omnes venite! cernite pompam Nobilissimæ Comitissæ Mariæ. *Cantiprat. l. i. Ap. c. 7.*

XV. S. Melania calente adhuc Mariti corpusculo, & necdum humato, duos simul perdidit filios. Rem sum dicturus incredibilem, sed teste Christo non fallam. Quis illam tunc non putaret more lymphatico, sparsis crinibus, veste conscissa, lacerum pectus invadere? Lachrymæ gutta non fluxit, stetit immobilis, & ad pedes advoluta Christi, quasi ipsum teneret, arrisit. Expeditius inquit tibi servitura sum Domine, quia tanto me onere liberaisti. *S. Hieron. Epist. 25. ad Paulam super obitu Blasillæ Filia.*

XVI. B. Margaretha de Cordona carnis illecebris dedita nobili cuidam serviens adhæsit. Cum is domo secedens catellam secum duxisset, illa sola domum post aliquot dies rediens ac gemens, Margaretam veste apprehensam extra domum protrahere conabatur, quæ admirans catellam sequitur ligna respiciens & attingens, quasi Dominam, ut ea amoveret admonens. Margareta cum aliquot ligna amovisset Dominum suum mortuum, jamq; vermibus scatentem vidit. Quô spectaculô adeo commota, ut antea vitæ pænicens, domum Paternam reperierit &c. Vitam aggressa valde asperam, assiduis vigiliis, orationibus, jejuniis, cilicio, humi cubans &c. Postq; viginti in austeritatibus & perfectione traductos

Otos annos, obijt sanctitate ac miraculis clara, postquam 10. defunctis vitam, sex cæcis oculorum lumen, tribusq; mutis loquelam restituisset. *Mansi Disc. 4. N. 3.*

XVII. Petrus triennalis mortuus a S. Stanislao Episcopo Cracoviensi suscitatus, ut testimonium coram Boleslao Rege exhiberet sibi ab eo venditum esse agrum; Eo perhibito cum multi illum interrogarent de rebus alterius sæculi, nihil, nisi hoc respondit: Habetis Moysen & Prophetas, non ad Evangelizandum, sed ad testificandum missus sum. *In vita ejus.*

XVIII. Reginaldus Polus Cardinalis, cum ei annuntiaretur Henricū VIII. Angliæ Regem Ecclesiæ rebellem, vitæ ipsius insidiari, & mortem machinari, respondit: Jam dudum hujus vitæ tædio affectus mortem optavi; tanto eam studio afficere cum contendat, nihil aliud facit, quam si eunti dormitum, vestimentum detrahare conetur. *Sanderus l. 1. Schis. Anglic.*

XIX. Seneca in mortem cujusdam scripsit: Quamvis ipse ereptus est oculis, tamen multa viri virtus animo, multusq; recursat Gentis honos.

XX. Tempore Navalis prælij cum Turcis. cum Gubernator Joannis Austriaci naviculam parasset, quâ in adversis Imperator se in tutum reciperet, conversus Austriacus: Amove inquit Gubernator scapham, Marte namq; adverso non fugere, sed mori in causa Dei mihi dulce est. *Joan. Palat. t. 4.*

MORS PRINCIPUM SÆPE MISERA.

I. **C**arolus Rex Franciæ ex apri vulnere periit. Basilius Imperator Græcus Cervi cornibus trasfossus effusis intestinis efflavit animâ. Lambertus Imperator inter venandum lassus dum capit quietem, somno sopitus fuste valido occiditur, secundo sui Imperij Anno. *Trusell. Lotharius Imperator inter Tridentinas valles, in vilissima casa Imperator potentissimus, miseram humanæ conditionis relinquens memoriam obiit. Joan. Palat.*

II. Gordianus Imperator Philippi cujusdam Prætoris ambitu circumventus, miserabili planctu rogavit, ut Cæsarem gerere liceret tum ut Præfectum Prætorij, deinde ut Ducem aut Militem, deniq; ut vivere. Præci-
bus cum lachrymis in cassum fufis, Philippo a militibus sistitur, Regioq;
indumento exutus interimitur, Principatûs sto. Corpus ejus ab ingratis
militibus sepulchro honoratum cum epitaphio: D. Gordiano Victori Per-
sarum, Victori Gothorum, Victori Sarmatum, Depulsori Romanarum se-
ditio-

ditionum, Victori Germanorum, sed non Victori Philipporum: *Capitolinus.*

III. Heliogabalus Imperator occisus, raptatusq; per vias, in Tyberim projectus est, Imperij anno 4to. *Baron. Ep. b. 2.*

IV. Juvenis quidam Dux Lotharingæ, cum esset in extremis, respiciens domos suas & castra dicebat: O Domine Deus! quantum contemnendus est iste mundus, quando ego, qui tot habeo castra & palatia, & tot potui hospitare, nescio quo adhuc in nocte ista debeo ire, aut apud quem hospitari? *Bellovac. Spec. Mor. p. 1.*

V. Maximinus Imperator a Licinio victus, non diu diro correptus morbo, voraci intus flama ambustus est adeo, ut vix ossibus relictis hominis quoq; formam amitteret. Excidentibus demum oculis, non cæcus modo effectus est, sed naturæ monstrum evasit, deniq; reluctantem diu spiritum exoulit. *Epit Baron. l. 3.*

VI. Philippus II. Hispaniæ Rex in agone mortis constitutus, corpore toto purulentus, Philippum III. ac Filiam Isabellam admonuit, ut reputarent animo miserrimam vitæ conditionem, rerumq; instabilitatem: En inquit aspiciate in afflictissimo hoc corpusculo, quam tenui filo pendeat pompa, & splendor magnitudinis terrenæ. De mortali vita actum quidem est, sola sepulchri cura restat, & supremus exequiarum horror. *Thaunus.*

VII. Quintillus Imperator Claudij frater, Augustus a militibus salutat, ab iisdem cum severius cum his ageret, intra mensem occiditur. *Epith. Bar. l. 2.*

VIII. Zeno Imperator uxoris jussu sepulchro vivus illatus est, biduo lamentabilis vox ejus a satellitibus, qui sepulchri custodiæ destinati fuerant, exaudita est. Porro rogati ut aperirent, responderunt: Alium iam imperare. Quibus ille nulla inquit cura Imperij, monasterio claudi sat erit. Sed & sic incassum mortalibus & superis imploratis, calceos ac laceratorum carnes vorans interiit. *Idem l. 6.*

MORTEM POTENTES TIMENT.

I. **A**lexander Cardinalis Pij III. Nepos moriturus dicebat: Quam in hac hora optarem totam vitam in Religione mea (Dominicanus fuerat) transgisse! sane mallet totâ vitâ mea servisse Coco Monasterij mei, quam Cardinalem egisse! *P. Ioannes a S. Ioseph in Promp. Conc.*

Marcus Aurelius Imperator moriens dixit: Me miserum! quam brevi post de omnibus, quæ in hac vita habui nihil mecum, præter amiculum ferale auferam. *Guavera l. 3.*

III. Bella trigesimus Rex Mulismorum morti proximus tapetem afferi jussit, cumq; explicatus esset, corpus suum humi prosterni voluit, ex intimo spiritu proclamans: O Tu! cujus Regnum non transit, misere ejus, cujus Regnum transit. *Greg: Elman l. 7. hist: Sarac: c. 10.*

IV. Carolus Rex Siciliæ moriens, in hæc verba tremula voce prorupit: O vanas hominum cogitationes: quid mihi Regnum prodest? quam præstaret pauperem fuisse non Regem. *P. Joan: a S. Joseph.*

V. Eugenius IV. Pontifex moriens suspirabat: O Gabriel! quanto magis conduxisset animæ tuæ salutem, ut nunquam Cardinalatum, nec Pontificatum obtinuisses, sed in tuo Monasterio Religiosam disciplinam coluisses! *Joan: Palat.*

VI. Philippus III. Hispaniæ Rex, cujus ad vocem Antipodes contremuerunt, ingemiscens moriendo exclamabat: O quam modo felix existerem! si qui jam duobus & viginti annis tot Regna rexi, privatus in solitudine vixissem? Quæ enim distinctio Regis & rustici? nisi quod ille in suprema vitæ periodo graviora patitur tormenta. O utinam ne unicum quidem diem fuisset Rex! *P. Florentia.*

VII. Rex quidam Galliæ cum animam ageret dicebat: Heu mihi quo vado? ubi erit hac nocte hospitium meum? quam rationem reddam Deo de tot bonis, qui omnia relinquo. Tandem convertens se ad Principes & Magnates, qui in circuitu cubiculi adstabant, lachrymis perfusus aiebat: Siccinè Proceres Regem vestrum solum abire permittitis? Numquid in hac ipsa die nullus vestrum mihi Comes erit? Nullus. Solus recedere habeo. *Hugo apud P. Joannem.*

TITULUS XXV. MORS JUSTORUM BONA.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

MOriatur anima mea morte justorum, & fiant novissima mea horum similia. *Num: 10. v. 23.*

Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es, *Psal: 22. v. 4.*

Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus. *Psal: 115. v. 5.*

Justus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. *Sap: 4. v. 7.*

Consummatus in brevi, explevit tempora multa, placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properavit eum educere de medio iniquitatis. *Ibidem v. 13.*

Timenti Dominum benè erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur. *Eccl: 1. v. 13.*

Beati servi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit eis. *Luc: 12. v. 13.*

Beati mortui, qui in Domino moriuntur, a modo iam dicit spiritus, ut requiescant a laboribus suis, opera enim ipsorum sequuntur illos. *Apoc: 14. ver: 13.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Quid est mors? nisi vitiorum sepultura, virtutis resuscitatio. *S. Ambr. Justis est mors quietis portus, nocentibus naufragium putatur. Idem l. 1. de bono mort.*

Mors justis, est finis noctis, & initium diei, finis miseriæ, & ingressus beatitudinis. *S. Ant: Padu: Dom: 6. post Pascha.*

Non est justis mors, sed translatio. Quippè qui transferuntur ex hoc mundo in vitam æternam. *S. Athan: de Virg.*

Vocantur ante tempus boni, nè diutius vexentur a noxiis; Mali vero & impij tolluntur, nè bonos diutius persequantur. *S. Aug: de vita Christi c. 5.*

Mala mors putanda non est, quando bona vita præcessit. Neq; enim facit malam mortem, nisi quod sequitur ipsam mortem. *Idem l. 1. de Civit: Dei.*

Quis excogitare potest tuarum utilitates beatitudinum? Nam male mori Christianorum non est, benè autem mori cum Christo vivere est. *Idem tom: 19. l. 1. de Visit: Infirm: c. 6.*

Exitus, & hinc decessus, pretiosus est & illustris, non omnium hominum, sed eorum, qui sancte & juste vitam transegerunt. *S. Basil: M. super Psal: 115.*

Bona mors justis propter requiem, melior propter novitatem, optima propter securitatem. *S. Bern: in Epist.*

Pretiosa mors Sanctorum, pretiosa plane tanquam finis laborum, tanquam

quam-victoriæ consummatio, tanquam vitæ janua, & perfectæ securitatis ingressus. *Ibidem.*

Volo te mortem etsi non effugere, certe non timere. Justus quippe mortem etsi non cavet, tamen non pavet. Deniq; si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. *Idem Epist: 105.*

Bona mors, & nequaquam horrenda, quæ etsi vitam adimit, non perimit; Adimit quidem sed ad tempus, restituendam in tempore, duraturam sine tempore. *Idem Epist: 42.*

Mors bonorum optima, quoniam fit quies a labore, fit jucunditas in novitate, fit securitas in æternitate. *Idem Epist: 41. parvis.*

Moritur quidem justus, sed securè, quippe cujus mors ut præsentis est exitus vitæ, ita introitus melioris. *Idem Epist: 105.*

Venientem mortem nullus lætus & hilâris suscipit, nisi qui se ad ipsam dum viveret bonis operibus præparavit. *S. Bonav: Solit: c. 4.*

Meliores sunt dies, quibus ad æternam vitam renascimur, quam illi, quibus in hæc tempora procreamur. Prima nativitate terras ingredimur, secunda cælestibus præparamur. *S. Euseb: Emis: b. 1. de Pasch.*

Mors justorum bonis est in adjutorium, malis in testimonium; Ut inde perversi sine excusatione pereant, unde electi exemplum capiunt, ut vivant. *S. Greg: M. hom: 35. super Evang.*

Lucrum est mori homini, qui bona morte moritur; Nam per bonam mortem commutat homo timorem in securitatem. *Idiota l. 5. Contempl: de Morte c. 6.*

Est mors his, qui bene vivunt translatio quædam ad meliora, a momentanea vita ad perfectam & immortalem, finemq; non habentem. *S. Joan: Chrys: hom: 36. super Gen.*

Pius mors non est ultra mors, sed nomen tantum habet mortis, imo & ipsum nomen sublatum est. *Idem super Math: 10.*

O quam feliciter moritur, qui moriendo oritur, quam feliciter temporalem finit vitam, qui vivere perpetualiter incipit. Hinc est, quod S. Ecclesia dies migrationis Sanctorum Natales vocare consuevit, quia protinus in cælo nascuntur, cum mortalem videntur vitam finire. *S. Petrus Dam: Ser: de S. Vitali M.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Iustorum felicitas non de vitæ plausu, sed de mortis censenda est exitu.

I. *Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Rom: 9. v. 13. Si vitæ inspiciamus exordia, Esau dilectus, & Jacob videbatur odio habitus. Esau Princeps Familiæ natus, & Jacob ad fratris servitia genitus. Attamen Jacob, qui servus natus est, fratrum obit Dominus: *Esto Dominus fratrum tuorum.* Gen: 27. v. 29. Nam felicitas non de vitæ censenda exordio, sed de mortis epilogo. *Naxera in Jos: c. 10. v. 20. §. 52.*

II. Erat Jonas in ventre piscis tribus diebus, & tribus noctibus. *Jonæ 2. v. 1.* Zeno Veronensis ait: *Littus quô tendebat invenit, antequam videat, felix magis sepulchro, quam navi.* Cur magis felix sepulchro dicendus quam navi? Quia Jonas navi quantumvis placido somno quiescat, Divinis averfatur præceptis, at dum squallidus horridæ feræ sepultus alvo, & Divinis jussis obtemperat, & in se Christi præfert imaginem. Felicior ergo dum sepelitur de imagine, infelicior dum in navi dormit de scelere. *Idem, ibidem.*

III. *Factum est, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe.* Mortuus est autem dives, & sepultus est in inferno. *Luc: 16. v. 22.* S. Chrysol: *Ser: 121.* En Fratres quam rerum lamentanda mutatio! pauperem portant Angeli, divitem deglutit infernus. En Fratres mors pauperis totam vitam divitis vicit, & elatio sola pauperis totam divitis pompam transcendit & gloriam. Qui felicitatem infelicitatemve pensaret ex vita, mendax judicium proferret. Infelix fuit dives, Lazarus felicissimus. Nam unius morti uti scopulo impaeta periit prosperitas, alterius secundo in portu beatitudinis disparuit calamitas. *Idem, ibidem.*

IV. *Quod scripsi, scripsi.* Mat: 22. Quid est? Regis titulum promulgatum a Magis: *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum?* Mat: 2. passus est Christus Herodis obnubilari invidiâ? *Ite, interrogate diligenter de puero, diminui scribarum malitiâ: Ex te enim exiet Dux,* hic in morte non tantum dici, sed etiam indelebiter scribi Rex voluit? *quod scripsi, scripsi JESUS Nazarenus Rex Judæorum.* In dubium verti Regnum dum viveret passus est, dum tamen moritur passus non est litura obscurari Regnum.

gnum. Ut suo nos doceret exemplo, mortis standum iudicio præ vitæ, aut plausu, aut opprobrio. *Idem, ibidem:*

PROPOSITIO SECUNDA.

Mors justorum est bona & desiderabilis, quia liberat a calamitatibus hujus vite.

I. *P*ereat dies, in qua natus sum. Job 3. Origenes legit: *Maledictus dies ille, in quo natus sum.* Et addit idem. Non maledicitur dies mortis, neq; dies finis, neq; dies exitus de hoc sæculo. Est namq; consumatio & requies, & dolorum omnium transitus.

II. *Laudavi magis mortuos, quam viuentes.* Eccl: 4. v. 2. Quis numerare potest præsentis vitæ molestias? Magis certe deploranda est hæc vita, quam mors. O mors laborum clausura, malorum præsentium finis, quis poterit cogitare tuarum utilitates beatitudinum? *S. Aug: de Visi: Infr: l. I.*

III. *Educ de custodia animam meam.* Psal: 141. Mors bonorum non est timenda, sed potius deligenda propter multa. Nam talis mors non est, nisi acceleratio glorificationis, disruptio carceris, finis peregrinationis, portus navigationis, depositio vetustæ vestis, induitio novæ vestis, solutio debiti naturalis. *Hugo Card: in Prov: c. 3.*

IV. Trophæus & Agamedes Architecti, constructo Apollinis Delphici templo, mercedem ab eo postularunt, quam haberet optimam, respondit ille: Septimo post die recepturos optimam mercedem. Cum vero dies septimus venisset, ambo mortui sunt; quasi a Deo nihil melius morte daretur. *P. Joan: a S. Joseph.*

IV. *Melior est dies mortis die natiuitatis.* Eccl: 7. v. 2. Cur? Etenim moritur ad quiescendum: *A modo jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis.* Apoc: 14. v. 13. Sed hic nascitur ad laborem. *S. Bonav: hic.*

V. *Idcirco colligan: te ad Patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace.* 4. Reg. 22. Quid demeruit Josias, quia mors ipsi prædicitur, imo quid meruit? Mors non in pœnam, sed in præmium ipsi appro-mittitur. Josias quia idola destruxit, templum ac Dei cultum instauro-vit, & alia plurima bona opera fecit, idcirco dicitur ei: *Colligeris ad se-pulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui mala.* Cum Panutius Secre-tarius Marci Aurelij Imperatoris stuperet, quod hic Imperator audiens læthaliter ægrum Torquatum Patritium Romanum sacrificaret, ut mors ei

ei acceleraretur, respondit Imperator: Non mireris Panuti; sacrificia me vicens non pro vita, sed pro morte offerre amicorum. Nihil enim precari aliud amico amico vero potest, quam ut tantis eum mundi hujus laboribus liberatum videat. *Gravera l. 3.*

VI. *Misericordia motus super eum.* Luc: 7. v. 13. Tam miserum est nasci, tanta felicitas mori, ut nato de vitâ compati, denato autem de morte gratulari possis. Matrem mæstam superstitem, non defunctum Christus miseratus fertur ab Evangelista. Dicebat Seneca: Stratagema est naturæ homines sine ratione nasci. Nam si ratione inter vitæ primordia pollerent, quâ possent calamitates venturas prævidere, quis lachrymabilem vitam deligeret? *Didacus Niss: ser: 5. Dom: 4. Quadr.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**mbulavit Henoch cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Dominus. *Gen: 5. v. 24.*

II. Mortuus est Abraham in senectute bona, provectæq; ætatis & plenus dierum, congregatusq; ad populum suum. *Gen: 25. v. 8.*

III. Completq; sunt dies Isaac 180. annorum, consumptusq; ætate, mortuus est, & appositus populo suo senex, & plenus dierum. *Gen: 35. ver: 29.*

IV. Jacob finitis mandatis, quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum suum, & obiit, & appositus est ad populum suum. *Gen: 49. v. 32.*

V. Cum adjurasset Joseph Fratres suos, atq; dixisset: Deus visitabit vos, asportate vobiscum ossa mea de loco isto &c. mortuus est. *Gen: 50. v. 24.*

VI. Mortuus est Moyses Servus Domini in terra Moab jubente Domino, & sepelivit eum Dominus, & non cognovit homo sepulchrum ejus usq; ad præsentem diem. *Deut: 34. v. 5.*

VII. De exitu Eliæ dicit Sacer textus: Cum pergerent simul Elias & Elisæus, ecce currus igneus & equi ignei diviserunt utrumq; & ascendit Elias per turbinem in cælum. *4. Reg: 2. v. 11.*

VIII. David post instructionem Filij sui Salomonis, & orationem, quam fecit ad Deum pro eo, & pro toto populo, mortuus est in senectute bona, plenus dierum, & divitiis, & gloriâ. *1. Paralip: 29.*

IX. Tobias senior moriturus, completis 102. annis ætatis suæ, filios ac nepotes ad pietatem hortatur dicens: Servite Domino in veritate, & inquit.

inquire, ut faciatis, quæ placita illi, & filiis suis mandate, ut faciant justitias & eleemosynas, ut sint memores Dei &c. *Tobie 14. v. 10.*

X. Eleazarus post multa tormenta sibi illata, è vita discessit, universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis & fortitudinis relinquens. 2. *Machab: 6. v. 31.*

XI. De Lazaro narrat scriptura: Factum est ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abraham. *Luca 16. v. 22.*

XII. Stephanus dum lapidaretur, positus genibus oravit pro lapidantibus se, unde vidit cælos apertos, & Filium Hominis stantem a dextris Dei, & in hac visione obdormivit in Domino. *Act: 7. v. 55.*

XIII. S. Ambrosius in ultimo vitæ suæ agone constitutus, cum alios ob discessum suum mærentes cerneret, ad illos dixit: Non sic vixi, ut me pudeat inter vos vivere, sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus. *Possidonius in vita S. Aug: cap: 27.*

XIV. S. Cyprianus audita mortis sententia dixit: Deo gratias, qui me a vinculis hujus corporis dignatur absolvere. *P. Faber Conc: 4. in Festo S. Jacobi.*

XV. Fratre quodam moriente perfectionis valdè studioso, Abbas in somnis vidit duos speciosissimos Juvenes, pavementum rosis & liliis stermentes, quos cum causam hujus facti quæreret: responderunt illi: Sequenti die magnam solemnitatem celebratum iri, scilicet translationem moribundi ad cælos, uti ex morte postero die secuta intellectum est. *Spec: Exempl.*

XVI. Frater alter dum extremum diem ageret, fratresq; multi morienti adstant, repente manum clausam protulit cum magno jubilo dicens: Benè mihi, benè mihi denarium accepi. *S. Honorius Ser: in Sept.*

XVII. B. Joetta reclusa quo die obiit, pluvia, venti, nix, grando omnia permiscebant. Ad fenestram tamen cellulæ agonizantis multitudine insedit innumerabilis avium diversi generis, & quasi congaudentes decedentis gloriæ modulabuntur suavissimè; perseveravitq; concentus avium ille, donec campanarum cessaret sonitus, quæ pro ejus obitu pulsabantur. 13. *Jan: Bollandus.*

XVIII. S. Juliana Virgo in ultimo morbo sæpe repetebat: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. *Bollandus 5. April.*

XIX. S. Laurentius Justinianus prope mortem aiebat: Hastenus Filij per jocum res acta est, serio nunc agitur, prope est Sponsus, eundum est ei obviam. Et sublati in cælum oculis: Venio ad Te bone JESU. *Bollandus 8. Jan.*

XX. S. Martha anno prius antequam decederet, Dominus ei felicem finem prænuntiavit, voluitq; anno toto prius eam febribus decoqui. Sed octo diebus antequam moreretur, suavissimam in cælo musicam, cantantesq; audivit Angelos, a quibus anima Sororis ejus Magdalenæ in cælum fuit sublata, quod etiam ipsa ad Martham cum Christo apparens invisit, & ab hoc audivit: Veni hospita mea dilectissima, quemadmodum tu quondam tua me domo recepisti, sic ego te recipiam in cælestem domum meam. Hinc in pavementum cineribus aspersum impluviumq;, e quo cælum contemplari posset, voluit deponi. Sic depositæ petenti, manuq; crucem præferenti Sacra Domini passi historia, quam S. Lucas conscripsit, est prælecta. Simul ad ea verba ventum: *In manus tuas Domine, commendo Spiritum meum*, ipsa quoq; suum Domino reddidit. Ait præterea S. Antonius, S. Frontino Petragoricensi Episcopo Sacris Missarum solemnibus operanti Angelum apparuisse, & ut ad exequias S. Marthæ properaret, imperasse. Itaq; Tharsium cælesti vi translatus morienti affuisse, ipsumq; Christum funebres ejus exequias celebrasse. Sic Deus honorat honorantes se, sic invicem sibi præstita obsequia reponit. *Ribad. 29. Julij.*

XXI. S. Nicolaus Tolentinus totis sex mensibus ante obitum, paulo ante preces nocturnas singulis noctibus suavissimo Angelorum concentu, & musicâ recreabatur. Hinc sæpius amorosa repetit verba: Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Cumq; jam resolutionis tempus instaret, ad Fratres magno jubilo & lætitia fatur: Dominus meus JESUS Christus comitatus cum SS. Matre MARIA, & S. Augustino dicit mihi: Euge serve bene fidelis, intra in gaudium Domini tui. In quibus verbis expiravit. *Laurentius Surius tom: 5.*

XXII. S. Raymundus de Pennafort mortuus est in illis verbis: In manus tuas Domine, commendo spiritum meum. *Bolland: 7. Jan.*

XXIII. Senex quidam cum in agone risisset, causam quæsitus, respondit: Primo risi, quia omnes timetis mortem, secundo risi, quia non estis parati, tertio risi, quia de labore vado ad requiem. *Vita PP. l. 31.*

XXIV. Ursinus Sacerdos in morbo cælestibus visis recreatus, sæpius exclamavit: Bene veniant Domini mei, qui ad tantillum servulum vestrum estis dignati convenire. Venio, venio, gratias ago. Cumq; adstantibus, quos cælites videret exposuisset, easdem voces iteravit: Ecce venio, ecce venio, atq; inter hæc verba animam Deo reddidit. *S. Greg. l. 4. Dialog.*

TITULUS. XXVI. MORS IMPIORUM.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Mors peccatorum pessima. *Psal: 33. v. 22.*

Virum injustum mala capient in interitu. *Psal: 139. v. 12.*

In malitia sua expelletur impius, sperat autem justus in morte sua.

Proverb: 14. v. 32.

Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur. *Prov: 5. in fine.*

Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes. *Prov. 11. v. 7.*

A verbis peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus sicut stercus & vermis est, hodie extollitur, & cras non invenietur, quia conversus est in terram suam, & cogitatio illius peribit. *Sap. 3. v. 19.*

Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatæ salutis, dicentes intra se, pœnitentiam agentes, & præ angustia Spiritus gementes: Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, &c. *Sap. 5. v. 2.*

Mortuus est dives, & sepultus est in inferno. *Luca 16. v. 22.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Percutitur hac animadversione peccator, ut moriens obliviscatur sui, qui dum viveret oblitus est Dei. *S. Aug. ser. 3. de SS. Innocent.*

Mors peccatorum mala in amissione mundi, a quo non possunt sine dolore separari; peior in dissolutione carnis, a qua evelluntur eorum, animæ a Spiritibus malignis; pessima in tormentis inferni, quando corpus & anima perpetuis simul addicuntur ignibus. *S. Bernardus ser. 41. inter parvos.*

Quidni similiter exeat, qui similiter vixit? more bestiali incubuit terrenis? more bestiali excedit terris. *Idem ser: 82. super Cant.*

Dæmones suscipiunt animas malorum hominum, in die mortis eorū ut ipsi sint tortores in pœnis, qui fuerunt suasores in vitiis. *Idem ser: 69. ad Sororem.*

Perrarum est, ut hominis, cujus semper mala fuit vita, bona sit mors. *S. Euseb. Cesar. Epist. ad Dam. Pap.*

Amara est & terribilis (mors) Domine abundantibus iniquitate, affluentibus prosperitate. carentibus adversitate, & non languentibus infirmitate. *Idiota c. 9. de Contempl. mortis.*

Qui in peccatis moritur, miser est, etiamsi super lectum, etiamsi presentibus amicis omnibus spiritum exhalet, semper miser est. Etiamsi domi suæ quispiam moriatur, & uxore & filiis suis presentibus, & familiaribus & notis adstantibus, virtute autem careat, mala hujus mors est. *S. Ioan. Chrys. hom: 45. super. Gen.*

Sæpe iniquus moriens, qui imitatione sua multos ad culpam traxerat, delectatione peccati, multos a culpa revocat terrore tormenti. *S. Isid. Hist. I. de Summo Bono c. 62.*

Cujus vita moritur in culpa, ejus mors vivet in pæna. *Petrus Bles. Ser. 25.*

Mors mala quo diuturnior, eo gravior. *Philo Jud. de premiis & panis.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Mors impiorum misera, pessima &c.

I. *Sta super me, & interfice me, quia tenent me angustia.* 2. Reg. I. v. 9. Corporisne an animæ? an ab hominibus, an vero a dæmonibus excitatæ? Hebræus apud Abulensem in l. 2. Reg. c. I. sic habet: *tenent me ora vestimenti Sacerdotalis.* Animo ejus & oculis objiciebantur omnes illi Sacerdotes Domini, accusantes in judicio coram Domino. Quod Sauli infelici accidit, peccatori evenit, cum in ferali agone derelictus jaceret. Horrendâ aliquibus specie objicient se fraudati mercede mercenarij pauperes in extrema necessitate deserti. Aliis obversabuntur juvenes sceleratè seducti &c: Tunc clamabunt: *tenent me angustia.* Naxera in Josue 23. § 34.

II. *Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit?* Psal: 129 v. 3. Si nobiscum severus Judex agere volueris, non misericors Pater, quis stabit ante oculos tuos. *S. Aug: hic.* Cum semper nos stimulet peccatorum conscientia, tunc vero maxime illa hora, cum hinc sumus abducendi, tunc enim sive quis rapuit, sive fraudavit, sive contumelia affecit, universus illuc peccatorum cumulus revocatur.

III. *Præcepit jam temulentus, ut afferentur vasa aurea &c.* Dan: 5. v. 2. *Balthasar* interpretatur turbatio, & signat peccatorem ingratum, qui abutitur vasis templi, potentiis animæ. Cum se putat securum, mors repentina irruit. Convocat Chaldaeos id est Medicos, remedium ut adhibeant contra mortem, sed frustra. Adest Daniel Divina Sapientia. Numeratum est regnum tuum, quia completus terminus vitæ tuæ. Appensus es &c. talenta sine lucro dissipasti. Divisus es, corpus detur verminibus, anima dæmonibus: *de Rampelogis tit: Mors.*

IV. *Nunc reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem.* 1. Mach; 6. v. 12. Quin tristiora cogites o Rex? victoriarum recordare, Ægyptum cogita tibi tributarium, Palestinam, Syriam, tua est Babylon, tua tot gentium spolia, cur horum non memor exultas? Heu mihi! non possum! *reminiscor malorum! in quantam tribulationem deveni.* v. 11. Ecce in Deum omni fide carens Rex insolentissime superbus, morti vicinus conscientiae stimulos & latratum dissimulare non potuit. Quid ergo accidet Christianis? heu? non tantum sacrilegia, sed vel levissimæ fraudes, & quodvis exiguum delictum horrenda vobis specie occurret, & gelidum sudorem exprimet. *Segneri ser. 24. Fer. 3. Dom: 4. Quadr.*

V. *Circumdederunt me dolores mortis.* Psal: 17. v. 5. Pensandum est, cum iam peccatrix anima a vinculis incipit carnis absolvi, quam amaro terrore concutitur, quantis mordacis conscientiae stimulis laceratur. Recolit vitia, quæ commisit, videt mandata, quæ implere contempsit. Dolet indulta penitentiae tempora sese inaniter perdidisse, plorat immobilem districtæ articulum ultionis, inevitabiliter imminere. Manere satagit, ire compellitur, recuperare vult perditam, non auditur. Post terga respiciens totius transactæ vitæ cursum velut unum brevissimum deputat itineris passum, ante oculos dirigit, & infinitæ perennitatis spatia deprehendit. *B. Petrus Dam: l. 7. Ep. 19.*

S. Bernardinus ser: 14. qui est de 12. doloribus, quos patitur in hora mortis peccator, hos præcipue assignat: *Primus* est dolor afflictionis: dolet corpus, caput &c: *Secundus* dolor est cogitationis, quatuor enim genera cogitationum quatiunt mentem infirmi; videlicet doloris, amoris, timoris, spei. Hi sunt 4. venti, de quibus Dan 7. v. 2: *Quatuor venti cæli pugnabant in mari magno*, id est in amaricata morte magni peccatoris. *Dolor*, quia ut ait Greg: illuc dirigitur tota intentio mentis, ubi sentitur vis doloris. *Consurgit amor* filiorum, uxoris, divitiarum, honoris, & eorum omnium, quæ in vita vitiose dilexit. *Timet mortem*, pavet infernū, sæculum alterum abhorret. *Insurgunt cogitationes spei*, mera stultitia:

quia dum moritur, adhuc mortem evadere arbitratur. De hac spe Psal. 54. v. 24. *Non dimidiabunt dies suos.* Non dicit dies æternitatis suæ, sed *dies suos*, id est, quos inordinata affectione hujus vitæ ipsi sibi promiserunt. Accedit dolor privationis mundanæ gloriæ, superbæ, deliciarum, divitiarum. Exemplum de illo divite, qui sibi portari fecit omnes denarios & thesauros suos, quos dolorose alloquebatur: O denarij mei! o thesauri mei! en morior juvate me quæso. Relinquamne vos dilecti mei denarij? tangebatur eos, palpabat eos, osculabatur, amplexabatur. Demum arrepto argenteo vase, in illud quasi rabidis moribus stringens cum diabolo expiravit. Hactenus S. Bernardinus.

EXEMPLA VARIA.

I. Israelitæ in deserto murmurantes, & diversa committentes peccata, variis mortibus interierunt, ita ut de sexcentis millibus hominum pugnatorum, duo tantum, Josue scilicet & Caleb terram promissionis intraverint. *Exodi 32. v. 28.*

II. Core, Dathan, & Abiron, ac eorum complices Moyfi rebellantes descenderant vivi in infernum, operiti humo. *Num: 16. v. 33.*

III. Achan, quoniam contaminaverat se furto de anathemate Jericho, omnis Israel lapidaverat eum, & quæ ejus erant, igne concremata sunt. *Josue 7. v. 25.*

IV. Adonibezec cum 70. Reges amputatis eorum in manibus & pedibus summitatibus fecisset, ut colligerent ejus ciborum reliquias sub mensa, ipse postmodum a filiis Israel captus, simili pæna punitus, misere periit in Jerusalem. *Judic: 1. v. 6.*

V. Absalon libidine dominandi excitatus, multum afflixit Patrem suum David, sed antequam assecutus esset propositum, cæso ipsius exercitu, dum de prælio fugit, mulus cui infederat dum subter condensam quercum ingressus fuisset, adhæsit caput ejus quercui, sicq; suspensum inter cælum & terram Joab tribus lanceis confixit, sicq; miserrime periit. *2. Reg. 18. v. 9.*

VI. Jezabel impia, quæ depingebat oculos suos stibio, & quæ plurimorum fuit causa malorum, dum ornasset caput suum, & per fenestram superbe prospexisset, jussu Jechu Regis repente præcipitata de fenestra, equorum ungulis ita conculcata extitit, ut quamvis esset filia Regis, non fuit tradita sepulturæ, tantum enim calvaria capitis aderat, reliqua canes comederunt. *4. Reg. 9. v. 33.*

VII. Attalia Mater Ochoziæ interfecit omne semen Regium, ut posset regnare super populum, sed præcipiente Jojada Sacerdote, extra septa templi probrosè occisa interiit. 4. Reg. 11. v. 16.

VIII. Sedecias Rex Juda malus apud Deum & homines, per Nabuchodonosorem vincitur, & fugiens comprehenditur. Ante cujus oculos primo filij ejus occiduntur, deinde ipse exoculatur, ac tandem ductus ad Babylonem, ibidem miserabiliter occiditur. 4. Reg. 25. v. 7.

IX. Aman superbiâ tumidus, qui faciebat se ab hominibus adorari, in eo ipso patibulo, quod paraverat Mardochæo, probrosissimam subiit mortem. *Esther* 7. v. 10.

X. Achitophel pessima suggerens Absaloni contra Patrem David consilia, quæ dum per Chusai dissipata fuissent, pudore & desperatione actus, stravit asinum suum, surrexitq; & abijt in domum suam, & disposita domo sua, suspendio se interemit, æternumq; periit. 2. Reg. 17. v. 23.

XI. Balthasar Rex Babylonis sacrilegiis & luxui deditus, ubi per exemplum Patris sui, qui fuerat mutatus in bestiam minime corrigitur, videt in convivio Scripturam in pariete hæc exarantem: Mane, Thecel, Phares, hisq; præmonitus eadem nocte interficitur, regnumq; ejus ad Medos & Persas transfertur. *Dan*: 4. & 5.

XII. Alcimus perjuris & nequam, supremi Sacerdotij iniquus invasor, populi sui proditor, repente paral. dissolutus, nec ultra potuit loqui, & mandare de domo sua, mortuus est in tempore illo cum tormento magno. 1. *Mach*. 9. v. 55.

XIII. Jason impius, qui fratrem suum captivaverat, multos de civibus suis occiderat, plures de Patria sua pepulerat peregre periit, & qui insepultos mortuos abjecerat, ipse & illamentatus, & insepultus abjectus, sepulturâ neq; peregrina usus, neq; Patrio sepulchro participans. 2. *Mach* 5. ver. 10.

XIV. Antiochus dum Judæos ad internecionem perdere meditare. tur, maximis viscerum doloribus a Deo percussus, cum fætoe intolerabili, scaturientibus è corpore vermibus, post suorum criminum agnitionem, & sero promissam emendationem, miserabili obitu in montibus vitâ defunctus est. 2. *Mach*: 9. v. 5.

XV. Homo ille dives, cujus ager multos fructus attulit, cum cogitat destruere horrea sua, & majora facere, dum adhuc multos sibi vitæ appromittit annos, ecce audit dici sibi a Domino: Stulte, hac nocte repetent animam tuam a te &c. *Luce* 12. v. 20.

XVI. Homo alius dives, qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur

labatur quotidie splendide, vix moritur, illico sepultus est in inferno. *Ibidem cap. 16.*

XVII. Judas Iscariotes, Sanctissimi sui Magistri proditor, projectis argenteis in templo, desperatione actus, abiens laqueo se suspendit. *Mat: 27. v. 5.* Et suspensus crepuit medius, & diffusa sunt omnia viscera ejus. *Act: 1. v. 18.*

XVIII. Herodes sedens pro tribunali, & vestitus veste Regia concionabatur ad populum. Populus autem acclamabat: *Dei voces, & non hominis.* Et ecce confestim percussit eum Angelus Domini, eo, quod non dedisset honorem Deo, & consumptus a vermibus expiravit. *Act: 12. v. 21.*

XIX. Anastasius Imperator, postquam Sanctissimos Patriarchas Euphemium & Macedonium ejecisset in exilium, ea nocte dum in lecto suo suaviter dormiret, venerabilem quemdam gravitq; ætatis Virum, vestimentis albis indutum in somnis vidit, qui librum quendam manu tenens, in eoq; quinq; folia vertens, nomen legit Tyranni, eundemq; respiciens dixit: Ecce propter perfidiam tuam deleo quatuordecem annos, quos victurus fuisses, quos & digito mox delevit. Unde post duos dies terribile tonitru de cælo descendens, Anastasium occidit. *In vitis PP. l. 10. c. 39.*

XX. Hunnericus Vandalorum Rex, cum jam jam de Christianis, quos extremè persequebatur triumphum agere pararet, subito a Deo immissis in corpus vermibus, tam graviter tortus, & corrosus est, ut præfatore & dolore ipsemet membra sua dentibus laniaret, & tandem inter hos cruciatus animam infelicem evomeret. *Baron: tom: 6. A. 476. & 484.*

XXI. Puella quædam in Civitate Spoletana fuit formosa, quæ vanitatibus intenta, nihil de futura vita cogitabat. Hæc infirmitate percussa, monitiones & hortamenta salutis abhorrebat. Tandem invalescente morbo, cum cerneret infelix de proximo imminere sibi mortem, rogavit instanter Matrem, ut eam vestiret pretiosis vestibus, quæ ferre consueverat, ornaret, poliretq; illam- tanquam si ad nuptias esset accessura. Annuit ei Mater, fecitq; quod filia volebat. Sic ornata clamare suspirando cæpit juvencula: Heu! moriar sic ego pulchra? moriar sic ego decora? moriar ego in ætate tam tenera? Dicebant illi circumstantes: Committe te Deo filia, quia benignus & clemens est. At illa magis lamentabiliter respondabat: Et quid mihi cum Deo? Veni o diabole, suscipe tu animam meam. Inter quæ verba expiravit damnata, & desperata. *Spec: Exempl: dist. 9. Ex. 112.*

Mortuorum Sepultura. *Vid. tit. Sepulchrum.*

Mortuorum Misericordia. *V. Purgatorium.*

Mortificatio a verbo *mortifico*, quod est: *mortuum facio* provenit, quæ translate sumitur pro attenuazione & debilitatione rei alicujus. Soletq; præcipue accipi pro subjectione partis superioris inferiori, quæ scilicet animi passiones, motusq; componuntur, & quasi murtui fiunt, seu mortificantur. Unde S. Ambr: de bono mortis c. 4. Quid est mortificatio? nisi sepultura vitorum, virtutum suscitatio. Idem Sanctus super I. Cor. 9. Mortificare corpus, seu castigare, est jejuniis illud agere, & illa cidare, quæ ad vitam proficiant, non quæ ad luxum.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

A diebus Joannis Baptistæ Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. *Matth: II. v. 12.*

Qui

Qui voluerit animam suam saluam facere, perdet eam, qui autem perdidit animam suam propter me, inueniet eam. *Mat: 16. v. 25.*

Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam & sequatur me. *Lucæ 9. v. 23.*

Amen dico vobis nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. *Ioan: 12. v. 24.*

Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. *Ibidem v. 25.*

Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cum aliis predicauero, ipse reprobus efficiar. *1. Cor: 9. v. 27.*

Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut & vita Jesu manifestetur in corporibus nostris. *2. Cor: 4. v. 10.*

Si secundum carnem vixeritis! moriemini; si autem Spiritu facta carnis mortificaveritis? vivetis. *Rom: 8. v. 13.*

Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. *Galat: 5. v. 24.*

Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri JESU Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. *Galat: 6. v. 14.*

Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram. *Coloss: 3. v. 5.*

Mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu. *1. Petri 3. v. 18.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Qui per mortificationem nocet corpori, iuvat spiritum. *S. Ambr: l. 1. de Panit. c. 13.*

Mortificatio est remissio peccatorum, abolitio criminum, erroris obliuio, assumptio gratiarum. *Idem de bono mortis c. 4.*

Lectulus quidam noster communis est, amplissimum hujus terræ solum, in quo corpora nostra deposita, tutissima sede requiescunt. In hoc autem lectulo ille mollius dormit, quisquis durius in vita se gesserit. *Idem ser. 28. de duobus in lecto uno.*

Cum corpus per flagella atteritur, cor circa libidinis delectationes non vagatur. *S. Anton: p. 4. tit. 3. c. 7. § 18.*

Omnes corporales sensus mortificare, nihil est aliud, quam offerre se Deo in sacrificium. *Idem p. 4. tit. 15. c. 35. § 3.*

Sic de carne nostra fit medicina, sicut de serpente theriaca; Caro fuit serpens in culpa, dabit theriacam in pena. *S. Ant: Padu: ser. Dom: 1. Ado. Non*

Non satis est, ut moriantur vitia, nisi marcescat corporis luxus. *S.*

Aug: l. 2. contra Julian: c. 5.

Cur corpus fame discrutias? cui turpiter peccando blandiris? *Idem*

Ser: 1. Fer: 3. Rogat.

Qualis est in oculis hominum, qui inversis pedibus ambulare videtur, talis est in oculis Angelorum, cui caro propria dominatur. *Idem*

Ser: 50. ad Fratres in Eremo.

Castiga corpus tuum, & diabolum vinces; Hoc enim modo Paulus adversus illum docuit nos, esse pugnandum. *Idem in 1. Cor: 9.*

Nemo dicat, quod temporibus nostris martyrum certamina esse non possint; habet enim & pax nostra Martyres suos. Nam sicut frequenter suggestimus: iracundiam mitigare, libidinem fugare, justitiam custodire, avaritiam contemnere, superbiam humiliare, pars magna Martyrij est. *Idem Ser: 250. de temp.*

Mortificatio, seu affectuum castigatio est quies animi, ac tranquillitas, fecundissimusq; virtutum fons. *S. Basilius in Const: c. 5.*

Credite mihi & repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta, & sopita denuo excitantur. Parum est semel putasse, sæpè putandum est, imo si fieri possit, semper; quia semper quod putari oporteat (si non dissimulas) invenis. *S. Bernar: Ser: 58. super Cant.*

Docendus est homo sic habere corpus suum, sicut ægrotum, cui etiam multum volenti inutilia sunt neganda, utilia etiam nolenti ingerenda. *Idem Epist: ad Fratres de Monte Dei.*

Sic amet anima carnem, ut non ipsa in carnem transisse putetur, dicaturq; ei a Domino: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Amet Adam Evam suam, sed non sic amet, ut voci ejus plus obediat, quam Divinæ. *Idem Ser: 19. in Psal.*

Genus martyrij est spiritu facta carnis mortificare; Illo nimirum, qui membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius. *Idem Ser: 30. super Cant.*

Gustato spiritu necesse est desipere carnem, affectanti cælestia, terrestria non sapiunt, æternis inhianti fastidiunt transitoria. *Idem Epist: 11.*

Mortificatione confunditur diabolus. *S. Bonav: Ser: 3. Dom: 2. Quadr.*

Mortificanda est caro, nè superbiat, sed non est exterminanda, nè dea ficiat. *Idem Ser: 3. de Dedic.*

Abnegatio, & resignatio propriæ voluntatis Deo gratissima est. Acceptius obsequium homo præstat Deo, quando a vano, & non necessario visu, auditu, olfactu, gustu, vel tactu discreto abstinet, voluntatem suam

suam in huiusmodi rebus purè propter Deum mortificans, quam si mortuos ad vitam temporaneam revocaret. *Blosius in Saccl: Anim: §. 5.*

Mortificatione voluntatum vitia extirpantur, & marcescunt universa, expulsiōe vitiorum virtutes fructificant atq; succrescunt; pullulatione virtutum puritas cordis acquiritur, paritate cordis Apostolicæ charitatis perfectio possidetur. *Cassianus l. 4. Instit: c. 43.*

Sanctæ afflictiones humiliata corpora macerant, maculata corda purificant. *S. Cesar: Arelat: hom: 1.*

Monachus est perpetua naturæ violentia, sensuumq; vigilantissima & indefessa custodia. *S. Climacus gradu 1.*

Initium quidem mortificationis vel membrorum corporis, vel animæ voluntatis labor est. Medium vero interdum requies, finis autem jam omni motus perturbatione, omniq; laboris sensu caret. *Idem grad: 4. Collat: 1.*

Disce mori, disce te frangere, assuesce subiectione & abiectione gaudere, ac castigationibus gloriari. *Dionysius Carth: super hymn: tem: fer: ad Matut.*

Qui se mortificant, sunt quippè mortui propriæ voluntati, sed vivunt Deo per ardentissimam charitatem. *Idem de profec: Spir: Art: 13.*

Quid differt crucifigere sibi ipsi mundum, & crucifigi mundo? Mundus homini crucifigitur, cum mundo abrenuntiat homo, & exindè solitarius fit, relictis Parentibus, possessionibus, agris, negotiationibus, rerum copia. Crucifigitur enim illi mundus, quia deserit eum. Quò patò crucifigitur homo mundo? Cum scilicet ubi ex mundi rebus excesserit, certat adversus rerum concupiscentias, adversus voluptates, adversus propriam voluntatem, subigitq; innatas passiones & vitia. *S. Doroth: Doct: 1.*

Quid prodest, quod affligis corpus tuum, quando nihil proficit cor tuum. Si caro conteritur, & anima non fructificat, simile est, acsi campus arari non desinat, & tamen nunquam messis appareat. *S. Euseb: Emis: hom: 8. ad Monachos.*

Nisi nostras quotidie hic refecemus & circumcidamus passiones, deteriores nos multo effici, quam fuimus, dum in sæculo viveremus, perspicuum est. *Idem hom: 7.*

Electi quanto se exterius affligendo despiciunt, tanto se verius intus componunt. *S. Greg: l. 35. Moral: c. 14.*

Gratum Deo Sacrificium est, afflictio contra peccatum. *Idem hom: 10. super Evang.*

Incaſſum caro atteritur, ſi a pravis ſuis voluptatibus animus non refrenatur. *Idem hom: 16.*

Si ad cæleſtia pervenire volumus, necesse eſt, ut paſſiones carnis mortificemus. *Idem l. 4. in 1. Reg: 5.*

Nulli membrorum tuorum parcas, ut ſoli parcas animæ. *S. Hier: tom: 1. Ep: 4. ad Ruſt.*

Affligendum eſt corpus, quod multis vacavit deliciis. *Idem t. 1. Ep: 27. ad Euiſtoch.*

Veſtis abjectio, cibi vilitas, jejuniij laſſitudo, extingvere debent, non nutrire ſuperbiam. *Idem tom: 4. Epist: 1 ad Demetr.*

Frangatur corpus jejuniis, caſtigetur verberibus, ſi quidpiam concupiſcit illicitum, donec ſic humile, ſic benignum fiat, quod nihil ſibi vendicet noxium. *Idem in Regul: Monach: c. 36.*

Mali hic impingunt carnem, ut lautius a diabolo manducentur, ſed boni ſic cruciſigunt carnem ſuam, ut non ſit idonea ad manducandum, ſed potius ad glorificandum. Crux præſens ſcala eſt ad gloriam, gloria autem præſens, ſcala eſt ad crucem æternam. *Hugo Cardin: ſuper Gen: cap: 40.*

Carnis mortificatio terret dæmones & percutit. *Idem ſuper Pſal: 80.*

Illa mortificatio, quæ ſit in Communitate, placet Deo. *Idem ſuper Ep: ad Hebr: c. 2.*

Anima dum cibo & potu malè tractatur, ſit melior. *S. Juſtinus M. Epist: ad Diognetum.*

Congruit ſtatui noſtro, ut donec peregrinamur in hac miſeriarum & periculorum valle, reprimendarum carnalium voluptatum crucem nobiſcum faciamus. In hac Cruce per totam iſtam vitam perpetuo debet pendere Chriſtianus; Non enim eſt tempus evellendi clavos. *S. Laur: Juſt: de ligno vitæ tr: 11. de Sobriet: cap: 11.*

Difficile eſt quempiam in ſe non habere, quod perimat; Extingvenda eſt iracundia, mortificanda ſuperbia, deſtruenda luxuria. *S. Leo I. Ser: 1. Quadr.*

Per voluntarias afflictiones, caro concupiſcentiis moritur, virtutibus ſpiritus innovatur. *Idem Ser: 2. de Fejun.*

Vitia mortificanda ſunt, non corpusculum opprimendum, nec natura deſtruenda. *Lud Bloſius in Spec: Spir: c. 5.*

Anima mortificata eſt veluti botrus maturus, mollis ac ſuavis; Anima vero immortificata, eſt veluti uva immatura, dura, atq; acerba. *Idem de Inſtit: Spir: cap: 2.*

Noli extrinsecus pecus quod mactes inquirere, habes in te quod occidas. Macta elatum superbiæ taurum, macta gibbosum avaritiæ camelum, jugula olentem luxuriæ hircum, sacrificia saginatum gulæ vitulum obtrunca mordacem invidiæ molossum, dilacera pugnacem iracundiæ arietem, concrema ignavum pigritiæ asellum, has pecudes occide, & rite lirasti Deo. *Origenes apud Corn: a lap: in cap: 12. ad Rom.*

Caro læta traxit nos ad culpam, afflicta retrahat ad veniam. *Petrus Blef: Ser: 45.*

Indiscreta mortificatio est causa morborum. *S. Petrus Dam: l. 6. Ep: 34.*

Quid prodest castigatio vel afflictio carnis, si deest munditia cordis? *Idem l. 8. Ep: 14.*

Scimus, quia in oculis Dei majoris meriti est, sæpe mortificari, quam mori. Mors Martyrum tanto erat pretiosior, quanto mortem præcedens pœna productior? quibus volentibus mori, non dabatur occidi? Nonne prædestinatis ad vitam hoc ipsum ad gloriæ cumulum proficit, quod sine acri pugna, sine acerba pœna carnalis in eis vita non deficit. *Rich: Viñ: in Psal: 118.*

Maceratio proprii corporis, non est Deo accepta, nisi sit discreta, ut scilicet concupiscentia refrenetur, & natura non nimis gravetur. *S. Th: Aq: 2. 2. q. 82. a. 2. in Corp.*

Non est via alia ad vitam, nisi vita Sanctæ Crucis, & quotidianæ mortificationis. *Th: a Kemp: l. 2. de imit: Chr: c. 12.*

Qui libere cum Deo ambulare desiderat, necesse est, ut omnes pravas & inordinatas affectiones suas mortificet. *Idem l. 3. c. 53.*

Habitus & tonsura modicum conferunt, sed mutatio & integra mortificatio passionum, verum faciunt Religiosum. *Idem l. 1. c. 17.*

Quare quidam Sancti tam contemplativi & perfecti fuerunt? quia omnino seipsos mortificare ab omnibus desideriis terrenis studuerunt, & ideo totis medullis Cordis Deo inhærere, & libere vacare potuerunt. *Ibidem l. 1. cap: 11.*

Stude mortificationi vitiorum, quia plus hoc tibi proderit, quam notitia multarum difficultatum quæstionum. *Ibidem l. 3. c. 43.*

Nisi homo omnes carnis suæ voluntates mortificaverit, non potest Monachus fieri. *In vitis Patrum l. 5. de Compunct.*

Sepulturam præparat Christo, qui secundum Apostolum mortificat membra sua, quæ sunt super terram. *S. Zeno Ser: de jejun.*

ARGU-

ARGUMENTUM MORALE.

Mortificatio corporis sensuumq̄, cuiq̄ Christiano est necessaria.

Ratio 1ma. Quia lex Evangelica, quam sumus amplexi nos ad id adigit, ut voluptates fugiamus, vitamq̄ duram, pœnitentem, & mortificatam agamus.

Ratio 2da. Quia Dei Filius, qui Prothotypus est, quem sequi & imitari debemus, hujus nobis præbuit exemplum, in omnibus vitæ suæ partibus, & sine hoc nos ipsi placere nequaquam posse declaravit: *Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs suis.* Ad Galat: 5.

Ratio 3tia. Cælum quod petimus, hoc uno tantum pretio comparatur, juxta illud: *Regnum celorum vim patitur &c.* Mat: 11.

Idem Argumentum aliter probatur.

1mo. Quia Dei Filius explicite nobis mortificationem præcepit imperans, ut nosmetipsos odio habeamus, & Crucem feramus. Neq̄ aliud intelligit, per ipsam abnegationem nostrummet ipsorum, quam nobis imponit.

2do. Quia ejus nobis perfectissimum præbuit exemplum, quò omnis aufertur, prætextus, & excusatio nostræ molliciei & ignaviæ.

3tio. Quia ipse illius nobis debet esse remuneratio, quæ res excitare nos debet, ut in hac vita, aliquid corporibus nostris perferendum infligamus, ut hæc æternam in altera vita gloriam acquirant.

CONCEPTUS MORALES.

Mortificatio Corporis, multum fructum animæ affert.

I. **T**ēgit nervum femoris, & statim emarcuit. Gen: 32. v. 25. Hoc facto Jacob benedictionem expostulat: *Non dimittam te, donec benedixeris mihi.* v. 26. Super hanc supplicē Deus quærit: *Quod est Nomen tibi? respondit: Jacob.* At ille: *Nequaquam inquit Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israel.* Cur Jacob ad amplexus amores Dei in pede læditur? & cur benedicens

cendus alio nomine Israel vocatur? Per pedes, inordinatos affectus, cupiditates mentis intelligit S. Bernardus Ser: in Cant. In pede læditur Jacob, nervus femoris marcescere debuit, ut capitis Dei amplexibus fruatur. S. August: tract: 2. in Joan: *Recedit amor mundi, & inhabitat amor Dei.* Jacob idem quod *Luclator*, Israel vero idem, quod *videns Deum*; Nempe luclamine, mortificatione corporis & sensuum, ad visionem Dei pervenitur, & benedictiones uberes a Deo impetrantur. Sic ait Lipomanus in Gen: *Prius in campo actionis, & contra passiones rationem perturbantes fortiter prævalere debemus, & tunc ad ipsius Dei contemplationis arcem conscendere.*

II. *Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi.* Exodi 3. v. 2. Vult Moyſes ad hanc visionem ascendere, & ecce audit: *Solve calceamenta de pedibus tuis.* Ib: d. v. 5. Cur Deus Moyſen gratia & promissione terræ electæ ditare volens, apparuit in rubo? Cur cælestibus deliciis & alloquio ut perfruatur Moyſes calceos solvere jubetur? Per rubum spinosum Pierius mortificationem corporis intelligit: Calceos exuere, est affectum & appetitum ad terrena per mortificationem deponere. Unde inquit S. Ambr: de fuga sæculi c. 5. Si videre vis Deum, sicut Moyſes? solve calceamenta pedum tuorum, solve vincla sæculi, relinque calceamentum, quod terrenum est. Ita S. Ambrosius.

III. *Fratrem vestrum minimum ad me adducite.* Gen: 42. v. 20. Quando Joseph voluit Benjamin in conspectu suo appare, Fratrem ejus natu majorem in carcerem detruxit. Duo fratres sunt corpus & anima, Frater major est corpus, quia multis ante diebus incipit esse in utero Matris, postea vero creatur anima. Et sicut in domo Magnatis, major ratio habetur de primogenito, cui servantur redditus, sic major ratio multis de corpore, miseræ animæ nihil datur. Vis ut Frater minor, id est anima videat Joseph, id est Christum in cælesti aula gloriosum? Fratrem majorem in carcerem detrude, vinculis alliga, timore Domini, jejuniis torque & flagellis. *Diez Dom: 2. Quadr.*

IV. *Confitebor tibi in cythara.* Psal: 42. v. 4. Cum velis, teipsum efficies cytharam, Cum carnis membra morte affeceris, & animæ cum corpore pulchrum concentum effeceris. S. Chrysost: hic.

V. *Qua est ista qua ascendit per desertum sicut virgula fumi?* Cant: 3. v. 5. Quo duce, quo comite anima Empyreum ascendit? ascendit ex aromatibus myrræ & thuris. Myrrha aroma est amarum tritum, symbolum mortificationis corporis & sensuum. Facile anima ad Superos evolabit, myrrhâ mortificatione corporis & sensuum eam comitante. Ita conclu-

concludit Richar: a S. Viñ: in Cant: 5. Cum mortificata fuerit carnalitas, & propria voluntas, tunc fluent virtutum aromata, & per consummationem & triumphum hujus laboris, venit ad culmen perfectionis. Ita Richardus.

VI. Venerunt ad portam ferream. Act: 12. v. 10. Porta ferrea, quæ ducit ad Jerusalem cælestem, est Crux, mortificatio, tribulatio, martirium. V. Beda apud Corn: hic.

EXEMPLA VARIA.

I. Jacob Patriarcha accepta a Patre benedictione in Mesopotamiam transiens, cum venisset ad quendam locum, & vellet in eo requiescere, mortificans se, innixus capite lapidi dormivit, & ecce vidit mysteriosam scalam. Gen: 28. v. 11.

II. S. David cum valde desiderasset aquam de cisterna Bethleem, & hæc allata fuisset, noluit eam bibere, sed effudit eam in terram, & libavit eam Domino. 2. Reg: 23. v. 15. Idem de se dicit: Anticipaverunt vigilias oculi mei. Psal: 76. Et alibi. Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Psal: 101.

III. Achab audiens comminationes sibi factas a Domino per Eliam Prophetam, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitq; & dormivit in sacco &c. quod videns Dominus ait: Quia Achab humiliatus est mei causâ, non inducam malum in diebus ejus. 3. Reg: 21. v. 27.

IV. Filij Israel habitantes in Judæa, vehementer Holofernem metuentes, humiliaverunt animas suas in jejuniis & orationibus ipsi, & mulieres eorum. Et induerunt se Sacerdotes ciliciis, & erat cinis super capita eorum. Judith: 48.

V. Judith licet innocentis vitæ, portabat super lumbos suos cilicium, & jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter Sabbata & Festa Domûs Israel. Judith: c. 8. v. 6.

VI. Mardocheus cum promulgatum fuisset crudele edictum Amani contra Judæos, indutus est sacco spargens cinerem super caput. In omnibus quoq; Provinciis, oppidis, ac locis Judæorum planctus ingens erat, jejunium & fletus, sacco & cinere multis prostrato utentibus. Esther 4. ver: 1.

VII. Job licet nullius gravis culpæ conscius, de se testatur: Ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in cinere & cilicio. Job 46. 6.

VIII.

VIII. S. Joannes Baptista in utero sanctificatus, austerissimam in Eremo duxit vitam, habens vestimentum de pilis camelorum; esca autem erat ei locusta, & mel sylvestre. *Mat: 3. v. 4.*

S. Antonius M. cum in adolescentia magnas pœnitentias fecisset, multisq; annis incredibiles pugnas cum dæmonibus sustinisset, quando ad extremam senectam, in qua aliquid quieti dandum vidabatur, pervenit, renovare cepit omnia pristinae pœnitentiæ exercitia, ad dandum bonum exemplum aliis, quibuscum tunc versabatur. *S. Athanasius in vita ejus.* Idem faciebat S. Franciscus.

X. B. Antonius a Stroncone Ord: Minorum Laicus, in summis æstatis caloribus calidam bibebat absynthio temperatam. *Bolland: 7. Febr.*

XI. S. Brigitta sextis feriis de cereis stillas cadentes eliquabat super nudam carnem, & amarissimam radicem retinebat in ore. *In Bulla Canoniz.*

XII. Carolus M. senilem carnem cilicio attrivit. *Spondanus A. 814.*

XIII. Carolus V. moribundus Philippo II. Hispaniarum Regi, filio suo, cilicium asperum, & flagellum cruentum, in manus tradidit. Idem fecit Philippus II. moriens Philippo III. Filio, hoc ipsum a Patre munus acceptam offerens. *Drexelius Opusc: 13. Salomon: c. 17.*

XIV. S. Catharinæ Senensi Christus dicebat: quanto magis morieris in te, tanto magis vives in me, & quo purgatius ejicies quod tuum est, tanto abundantius ipse reponam, quod meum est. *In Vita ejus.*

XV. Diogenes etsi Ethnicus, herbis & crudis carnibus vescabatur, veste abjecta utebatur, dolium pro domo habebat, hyeme nudis pedibus nives calcabat, & statuas nive coopertas amplectebatur, pluvio cælo imbres etiam maximos excipiebat. *Laertius in vita.*

XVI. S. Dorotheus cum corpus suum gravissimis mortificationibus affligeret, rogatus: quorsum illud penè occideret? respondit: quia & ipsum occidit me. *Hist: Eccl: p. 1. l. 6.*

XVIII. S. Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus, non tantum zonâ, sed etiam caligis utebatur cilicinis, solo pane viliq; cibo contentus, nec pisces, nec carnes comedebat, sitim eo usq; tolerabat, ut labra dirumperentur; Ad quietem nocturnam capiendam, nec lodicibus, nec stragulo, nec pulvinari utebatur, sed propriis tantum vestibus tectus quiescebat, idq; per 30. annos, etiam ad Archiepiscopi dignitatem evectus continuabat. *Surius in Novembri.*

XIX. S. Elisabethæ Regis Hungariæ Filia, sexto quoq; hebdomadis die, virgarum flagellis in tenerum corpus animadvertebat. *Surius pud. Spanner.*

XX. S. Eustachius Thaumaturgus Monachus factus, fertur nunquā jacuisse, neq; totis 75. annis, quibus cursum peregit, dormiturus in sinistrum latus decubuisse. *Bollandus 9. Ianuar.*

XXI. Juvenis quidam, prisca cujusdam Patris Discipulus, sene suo obdormiscente, septies ad somnum pariter invitatus capiendum, cum septies vicisset & perstitisset, senex in exstasim raptus, vidit thronum pulcherrimum, pro discipulo paratum, & septem coronas penfiles, multoq; auro interlineatas supra thronum pendere. *In Vitis PP. p. 3.*

XXII. S. Laurentius Justinianus dum Monachus esset, rigente hyeme ad ignem accedere nunquam visus est. Pater quidam ad ignem invitabat, recusantis palpavit manum. Cumq; obrigescentem frigore sentiret, admirans dixit: O Fili, magnus calor est, quō intus ardes, si frigora ista non sentis, quibus obriguisti, *Bollandus 8. Ian.*

XXIII. S. Macarius Alexandrinus, mortificandi sui causā, toto septennio nihil, præter cruda olera, vel legumina humectata sumpsit: totis 20. diebus ac noctibus sub tectum non ingressus est, ut somnum vinceret, cum interdiu quidem æstu arderet, noctu vero frigore rigeret. Ad humiliandum se, solitus est duorum modiorum sportam arenā plenā, humeris impositam, per totam solitudinem portare. *Palladius in hist. Laus. c. 20.*

XXIV. B. Margareta Belæ Regis Hungariæ Filia, cilicio frequenter usa asperrimo de crinibus equorum, & pilis porcorum, cingulo inclusa ferro pectus stringebat, nocte quavis se crudelissime flagellavit, faciebat se per alias verberari usq; ad sanguinem, & aliarum fatigationem. A carnibus abstinuit toto vitæ tempore. *Bollandus 28. Ianuar.*

XXV. Philippus III. Hispaniæ Rex flagello, quod Carolus V. suo sanguine tinctum ei transcripserat, ita usus est, ut nonnisi affuso cruore proprio illud poneret. Extat in hunc finem flagellum hoc multo sanguine conspersum. *In vita Ferd: II. c. 14.*

XXVI. Senex quidam, cum ad molestiam vitandam in aqua portanda, cellam fonti propiorem extruere decrevisset, ubi Angelum se sequentem, & gressus, ut pro eis mercedē a Deo Clienti suo peteret, numerantē audivit, eandem remotiorem facere decrevit. *In vitis PP.*

XXVII. B. Simeon Stylita tredecennis Monachus factus, cum ad puteum invenisset funem ē fetis textum, eoq; totum corpus circumcinxisset, perduravit ita circiter anno. Qui funis depastus est carnes, & penetravit usq; ad ossa, & carne putrefacta tegi cæpit, ut præ graveolentia nemo prope eum consistere posset. Cum jussu Archimandritæ tentarent

eum exuere non potuerunt, ita erant indumenta putrefactæ carni agglutinata. Tribus diebus aquâ tepidâ, & oleo eum maceraverunt, & vix sic exuere potuerunt, funis autem prope modum cerni non poterat. Clamabat autem B. Simeon: Sinite me canem fætidum sic mori, sinite scelera mea sic puniri. Per medicos avulso fune, intra 50. dies curatus dimissus est. Inde ingressus puteum sine aqua, ubi vis magna spirituum habitabat & aspidum, viperarum ac serpentium, ut multi transire timerent: In hunc se dimisit, septemq; diebus in eo latuit. *Bollandus 5. Ian.*

XXVII. Solimanus Turcarum Imperator, cum ex monte Salachia Urbem Damascenam, situ loci, palatiorum amœnitate, & omni deliciarum genere abundantem conspexisset; Salve inquebat, terrestres Paradise, atq; ingemiscens subjunxit: Cum mihi pulchra hæc Civitas cælesti munere donata sit, non ingrediar eam, veritus; ne cor animumq; mihi surripiat, quo cæli cælestiumq; obliviscar; Quibus dictis recessit, & nunquã eam vidit. *Curius l. 7.*

XXIX. Theodosius Arcadij filius per Bithyniam fervente cælo iter faciens, cum Miles phialam frigidâ plenam obtulisset, eandem remuneratus vas reddidit, sitimq; cum sociis tolerare maluit. *Sozomenus.*

SIMILITUDINES.

I. Sicut qui artem aliquam exerciturus est, ante omnia quærit instrumenta apta ad illam exercendam; Ita qui Religionem & perfectionem profiteri cupit, mortificationi specialiter studeat, oportet. Ad quid enim omnes res relinqueret, si desideria retinere liceret. *B. August: ser. 13. de Verb. Dom.*

II. Sicut animal immolandum prius ad gladium, quam ad ignem veniebat, & prius in frustra concidi & excoriari, quam in holocaustum accendi debebat; Ita homo obsequio Dei se offerre cupiens, prius per mortificationis gladium interemi, quam eidem Deo offerri debet. *Iac: Alvar: l. 2. p. 1. c. 6.*

III. Sicut ad templum Dei ædificandum olim ligna in monte Libano cædebantur, & Jerosolymam comportabantur; Ita quos Deus olim pro templo sibi in cælis inhabitando elegit, prius in hac vita per mortificationem cædere, & præparare solet. *Idem tom: 2. l. 2. p. 1. c. 13.*

IV. Sicut exsiccatum lutum jam non porcis usui esse potest, ut ibi se voluent; Ita & caro per abstinentioniam marcida effecta, dæmonibus ultra non præbebit in se quiescendi locum. *Ioan: Clim.*

V. Sicut avis novis plumis contegi non potest, nisi veteribus exutis; Ita nemo veris virtutum plumis vestiri potest, nisi prius veteres inordinatorum affectuum suorum, & passionum habitus exuat. *Julius Fastius cap. 5.*

VI. Sicut Chirurgus scindere membrum volens, prius carnem mortificat, ne nimium ex sectione dolorem concipiat; Ita qui difficultatem in Dei servitio occurrentem parum aut nihil sentire cupit, prius spiritum mortificare debet, *Idem ibidem §. 10.*

VII. Sicut herbæ noxiæ in plena sunt hortulani potestate, ut illas recidat, evellat, vel pro suo arbitrio eradicet; Ita quoq; nos per mortificationem plenum in passiones nostras habere debemus dominium, ut illas eradicemus, corrigamus, & moderemur, prout necessum esse judicaverimus. *Mansi tract. 51. disc. 1. N. 6.*

VIII. Sicut infirmus licet brachium suum propter bonum totius corporis ustulari permittat, non tamen odisse illud, sed amare censetur; Ita & nemo animam suam odisse censendus est, licet ferro mortificationis eam propter bonum totius hominis aduri permittat. *Rodriqu. p. 2. c. 7.*

IX. Sicut non satis est ferrum virtute ignis mollescere, nisi & malleorum ictibus debita ei forma figuraq; imprimatur; Ita nec satis est, ut cor nostrum orationis beneficio resolutum veluti liqueat, nisi porro & mortificationis malleo exerceatur, confundaturq; ut exclusis ab anima vitiosis carnis cupiditatibus, omnium virtutum ei forma insculpatur. *Idem p. 2. tr. 1.*

X. Sicut si quis large cœnavit, inquietam experitur noctem cruditate stomachi, & crassis vaporibus in caput ascendentibus; Ita cor nimis affectionibus gravatum, mentem a somno spirituali orationis impedit, facitq; ut huc illucq; se verset. *Ibidem c. 1.*

XI. Sicut terra sibi relicta nonnisi carduos, spinas, & tribulos profert; Ita neq; a terra animæ nostræ sperari aliud poterit, si aratro mortificationis exculta non fuerit. *Ibidem c. 5.*

XII. Sicut lignum bene arefactum momento quasi ignem concipit; Ita anima ab humoris noxiis inordinatarum affectionum liberata, facile orationis & fervoribus flammam concipiet. *Ibidem c. 1.*

XIII. Sicut si saxum aliquod debite levigatum est, maxima facilitate murarius illud quo vult collocat; Ita homo per mortificationem bene positus, ad omnem Dei & Superiorum dispositionem paratissimus existet. *Ibidem c. 5.*

XIV. Sicut manna non prius Israhelitis datum est, quam panis Ægypti

pti defecit; Ita nec citius cælestibus consolationibus homo reficitur, quam per mortificationem terrena solatia abjecerit. *Jacobus Alvarez tom: 2. p. 1. cap. 6.*

XV, Sicut equus etiam mansuetissimus, nunquam facile sine freno relinquitur a Sessore; Ita nec animus noster ab homine sine freno mortificationis relinquendus est, quantumcunq; in virtutis studio profecerit. *Rodrig. p. 2. c. 18.*

S Y M B O L A.

Conscientiam sedat. Acus magnetica in acuto ferramento quiescens. L. In acumine quies.

Decorat. Marmora polita. L. De cæde venustas.

Item. Terra. L. Vulnere virescit.

Item Statua undiq; scalpris vulnerata. L. Sic inclita prodit Imago.

Humilitate solidatur: Pyramidis acumen in sua basi solidatum. L. Basi solidatur acumen.

Sine oratione vana. Sagitta sine penna. L. Non ferio, si penna deest.

Virtutem roborat. Sagittæ acuminatim ad metam eunti. L. Virtus intendit acumen.

Item. Terra infeminata. L. Sauciata feracior.

Utilis. Torques. L. Torquent, & decorant.

Item. Galea. L. Gravât & ornat.

Item. Cristallus. L. Rigore mitescit.

Item. Echinus. L. Asperitate tutus.

Item. Phœnix in flammis. L. Se necat, ut vivat.

Vide Tit. Abſtinentia, Humilitas, Penitentia.

T I T U L U S XXVIII.
M U N D U S.

Mundus Physice acceptus: Est totius universi machina, etiam cælo comprehenso. Aliquando sumitur pro mole tantum teraquea, seu pro parte elementari, cælis exclusis. Dicitur autem mundus a *munditie*, quâ Deus illum creavit, qui vidit ea, quæ fecerat esse bona. Dividitur mundus primo in cælestem, & Terrestrem. Per cælestem intelliguntur ea, quæ in cælis sūt, per Terrestrē vero ea, quæ sūt in terris.

2do. Dividitur in sensibilem, Intelligibilem, & Mixtum. Pro sensibili veni-

veniunt omnia sensibilia, pro *Intelligibili*, omne, id, quod intelligit, & pro *Mixto* homo intelligitur, in quo & sensibile, & intelligibile est. Et hinc *Microcolinus* appellatur, id est: *Parvus mundus*.

Translate pro mundo veniunt: Vanitates, deliciae, & vitia sæculi. Seu ipsa vitiosa & misera Naturæ humanæ conditio, ex peccato primi hominis contracta. Et in hoc sensu hic accipitur potissimum.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Usquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus? sequimini eum, si autem Baal? (id est Mundus) sequimini illum. 3. Reg.

18. ver: 23

Filij hominum usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? *Psal: 4. v. 3.*

Quoniam Deus dissipabit ossa eorum, qui hominibus placent. *Psal: 52. ver. 6.*

Egredimini de Babylone, fugite de Chaldæis &c. Non est pax impiis dicit Dominus. *Isa: 48. v. 20.*

Levate oculos vestros in cælum, & videte sub terra deorsum; quia cæli sicut fumus liquefcent, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores ejus sicut hæc interibunt. Salus autem mea in sempiternum erit. *Isa: 56. ver. 6.*

Recedite, recedite, exite hinc, pollutum nolite tangere; exite de medio ejus, qui fertis vasa Domini. *Isa: 52. v. 11.*

Væ! cum benedixerint vobis homines, secundum hæc enim faciebant Prophetis Patres eorum. *Luce 6. v. 26.*

Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. *Joan: 15. ver: 18.*

Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. *Ibidem v. 19.*

In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum. *Ibid: cap. 16. in fine.*

Qui utuntur hoc mundo. tanquam non utantur; præterit enim figura hujus mundi. 1. Cor. 7. v. 31.

Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. *Galat: 6. v. 14.*

Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possumus. 1. Tim: 6. v. 7.

Nolite

Nolite diligere mundum, neq; ea, quæ in mundo sunt. 1. *Ioan:* 2. v. 15.
Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. Quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum. *Ibidem* v. 16.

Mundus transiit, & concupiscentia ejus. *Ibidem* v. 17.

Ipsi de mundo sunt, & ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit. *Ibidem* c. 4. v. 5.

Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum; Et hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra. *Ibidem* 5. v. 4.

Mundus totus in maligno positus est. *Ibidem* v. 10.

Nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri. *Rom:* 2. v. 2.

Adulteri, nescitis quia amicitia hujus sæculi, inimica est Dei? Quicunq; ergo voluerit amicus esse hujus sæculi, inimicus Dei constituitur. *Iacobi* 4. v. 4.

Cecidit, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio dæmoniorum. &c. *Apoc:* 18. ver. 2.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

OMnia, quæ nascuntur in hoc mundo, infirma, caduca, corruptibilia, ac vana sunt. *S. Ambr. super Epist. ad Rom.* c. 8.

Fugere potes animo mundum, quamvis detinearis corpore. *Idem de fuga sæculi* c. 3.

Quod est fugere sæculum? nisi abstinere a peccatis sæculi. *Ibidem.*

Discite in hoc mundo supra mundum esse. *Idem de Virginit.*

Ipsæ mundus dum tot amaritudinibus cruciat, dum tot calamitatibus ingeminat, quid aliud? nisi ut non ametur, clamat. *S. Anton: p. 4. tit. 3. cap. 7.*

Carcer est hic mundus, & fornax Babylonis. *S. Anton: Pad. ser. D. 22. post Trinit.*

Quantum illi laudandi atq; prædicandi, qui dignati non sunt etiam cum mundo florente florere, tantum increpandi & accusandi sunt, quos perire cum mundo pereunte delectat. *S. Ang. Ep. 45. ad Armament.*

Mundus iste periculosior est blandus, quam molestus; magis cavendus cum se allicit diligi, quam cum admonet, cogitq; contemni. *Idem Epist. 144. ad Anast.*

O munde immunde! teneri vis periens, quid faceres si maneres? quæ

non

non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris? *Idem l. 4. de Symbolo Fidei cap. 1.*

Si delectat te mundus, semper vis esse immundus, si autem jam te non delectat hic mundus, jam tu es mundus. Verum etiam si per aliquam infirmitatem adhuc te delectat mundus, habitet in te qui mundat. & eris mundus. *Idem tr. 38. super Evang: c. 8.*

O munde immunde! homines illaqueare non desinis, quiescere non permittis, rapere omnes appetis, occidere omnes quæris. Væ! qui tibi credit, beatus qui tibi resistit, sed beator qui a te illæsus recedit. *Idem ser: 21. ad Fratres in Eremo.*

O munde immunde! in te habitare & non dolere, impossibile est; in te sperare, & non timere, vanum est; in te tua amare & non periclitari, possibile non est. *Ibidem.*

Totus mundus Christianus est, & totus impius. *Idem tr. 4. super Ep. Joan. t. 9.*

Non vis relinquere mundum? relinquet te mundus. *Idem ser: 245.*

Mundus transit & concupiscentia ejus. Quidvis utrum amare temporalia, & transire cum tempore? an Christum amare & æternum vivere? *Idem in Epist: Ioan.*

Dulcedo hujus sæculi ad tempus, fauces indulcat, sed in magnam amaritudinem postea convertitur. *Idem in Psal. 123.*

Non sic amemus ista terrena, ut perdamus cælestia. *Idem ser: 20. de Verb: Dom.*

Nomine mundi intelliguntur, qui vivunt secundum concupiscentiam mundi. *Idem tr: 107. in Ioan.*

Mundus clamat, ego deficiam; Caro clamat: Ego inficiam; diabolus clamat: ego decipiam; Christus vero clamat: Ego reficiam; Et tamen superba mens magis sequi vult deficientem, quam reficientem. *S. Bernardus in Epist.*

Ubi sunt amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? Nihil ex eis remansit, nisi cineres, & vermes. Quid profuit illis inanis gloria? brevis lætitia, mundi potentia, carnis voluptas falsæ divitiæ? Ubi risus? ubi jocus? ubi arrogantia. *Idem l. Medit. c. 3.*

Fallax & vanus est mundus, finis dubius, exitus horribilis, Judex terribilis, & pæna infinibilis. *S. Bonav: in Coll: de Contemp. sæc.*

Signum manifestæ damnationis in hoc mundo est, beneplacita assequi, & a mundo diligere. *S. Euseb. Cesar. ad Damas: Papam.*

Non est mundus amandus, quia latet hamus in esca illius amoris.

Amor

Amor enim mundanorum semper producit multos fructus dolorum, & tanto majores dolores, quanto majorem habes amorem. *S. Fran. Affis. in suis Opusc.*

Si cuncta mundi linquere non potestis, sic tenete quæ mundi hujus sunt, ut tamen per ea non teneamini in mundo. *S. Greg. b. 3. in Evang.*

Ecce jam mundus in seipso aruit, & adhuc in cordibus nostris floret; ubiq; amaritudine replemur, & tamen cæca mente ejus amaritudines amamus, fugientem sequimur, labenti inhæremus. & quia labentem retinere non possumus, cum ipso labimur. *S. Greg. hom: 28. in Evang.*

Eripe animam è mundo, fuge Sodomam, fuge incendium, perge, ne retrospicias, ne forte in Salis statuam obdureris, in montibus salveris. *S. Greg. Nazian. Orat: 3. de Lazaro.*

Difficile, imo impossibile est, ut præsentibus quis & futuris fruatur bonis, ut a deliciis transeat ad delicias, & in utroq; sæculo primus sit. *S. Hieron. in Epist.*

Sicut Judas osculo Christum tradidit, sic & mundus quos osculatur tradet. *Hugo Card. super Gen: c. 31.*

Mundus dicitur mare, quia tumet per superbiam, spumat per luxuriam, fervet per iracundiam, nubilus est per tristitiam, omnia flumina in se recipit per avaritiam, major piscis ibi minorem devorat per rapinam, mortuos ejicit, vivos attrahit per invidiam. *Idem super 3. Reg. 18.*

Septem sunt vincula, quæ tenent hominem quasi ligatum in mundo: Primum est amor sui, secundum amor mundi, tertium amor Parentum, quartum Ambitio honorum, quintum prava consuetudo, sextum stulta promissio, septimum præsumptio. *Idem super Psal: 131.*

Qui separat se a mundo non corpore, sed animo, non loco, sed affectu, quamvis sit in mundo, non videtur esse in mundo, quia non utitur mundo. *S. Ioan. Chrys. hom: 18. super Mat: Oper. imperf.*

Fuge mundum conversatione non corpore; nam ipse mundus non natura diaboli est, sed corruptione. Nec ab initio fecit hunc mundum diabolus, sed Deus, postea corruptione factus est diabolus. Ergo mundus quidem ipse Dei est, corruptio autem mundi diaboli est. Si ergo de mala conversatione recesseris, etsi corpore sis in mundo, recessisse videris de mundo diaboli, & esse in Dei mundo. *Idem ibidem hom: 29.*

Nemo amatur a mundo, nisi qui odio fuerit Christo. *Idem Ser: 1. de Martyr.*

Fugiendus est mundus, quoniam male suos amatores remunerat, quos in æternum damnat. *S. Isid. Hispal: de Vanit: & miseria humana c. 2.*

Multis

Multis mortuus est mundus, ipsi tamen vicissim mundo mortui non sunt. Bona enim mundi diligunt, & tamen quæ diligunt, minime consequuntur. In utroq; vacui sunt, quia & futura perdunt, & præsentia non accipiunt. *Idem l. 3. de Summo Bono cap: 59.*

In mundo plena sunt omnia periculis, plena laqueis. Incitant cupiditates, insidiantur illecebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent. Amaræ sunt obloquentium lingvæ, non semper veracia sunt ora laudantium. Inde sævit odium, hinc mendax decipit officium, ut facilius sit vitare discordem, quam declinare fallacem. *S. Leo I. Ser: 5. Quadr.*

Certe si non essent preces assiduæ Servorum Dei, quibus Deus placari se patitur, jam mundus non tamdiu subsisteret. *Robertus Bellar: super Psal: 105.*

Quid quæris? quid cupis videre in mundo? ubi nihil est mundum. *Th: a Kemp: in hort: Rosar: c. 22.*

Mundi vita diaboli hamus est, execranda voluptate tanquam illecebræ quadam obduetus, per quam eos, qui in fraudem inducuntur ad ipsum inferni gurgitem trahit. *In Vitis PP. l. I. Vita Barlaam & Josaphat.*

ADDE: Mundi bona sunt instar urticarum, quæ de longinquo virore placent, sed tangentes urunt & mortificant. Dû speres & quasi a longinquo videas, bona videntur, ubi frueris, pungunt, & vulnerant. *Nerembergus.*

Vivimus in mundo, sed non mundamur ab illo,

Et nos immundos quis? nisi munde facis?

Tunc verè quando fuit absq; libidine mundus

Conveniente sibi nomine mundus erat. *P. Constant: a Pass.*

Mundus stultorum cavea errorumq; taberna. *Paling.*

ARGUMENTUM MORALE.

Gaudia mundi sunt instar puncti.

Probatur. PUNCTUM nullam habet dimensionē, similiter nec gaudia mundi. Nam primo: Gaudium mundi mere superficiale est, sine profunditate, ad cor usq; non penetrans.

Secundo. Nullam habet extensionem, non enim valet implere cor humanum.

Tertio. Nullam habet longitudinem, nam momento prætervolat,

Gg

sem.

semper breve est, licet cum vita ipsa (quæ æternitati comparata punctum est) permaneret.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Ut in mundo cum aliqua salutis securitate vivamus, tria nobis sunt observanda.

Primo. **F**idendum non est mundi illecebris, approbationi, qua excipimur, & honoribus, quibus cumulamur.

Secundo. Contemnenda sunt illius judicia, exprobrationes, irrisiones, secundum Evangelij præcepta vitam ducendo.

Tertio. Consectandæ non sunt nugæ, vana solatia, ac inanes mundi deliciæ.

ARGUMENTUM TERTIUM.

Mundum respicere non debemus.

Ratio 1ma. **Q**uia mundum videre non possumus, quin ipsum non amemus. Nam nos seducit, nos fallit, nos trahit, Cor deniq; nostrum fascinat, quod vix seipsum tuetur, & nisi peculiaris cæli favor adsit, se tueri non potest.

Ratio 2da. Quia illum amare non possumus, quin eum sequamur, hoc est, quin mores nostros moribus illius conformemus, quin vereamur; ne illi displiceamus, eum lædamus, ideoq; mundani evademus.

Ratio 3tia. Quia illum sequi non possumus, quin damnemur. Hæc enim lata via est, quæ ducit ad mortem.

CONCEPTUS MORALES.

In mundo nihil est constantius ipsa inconstantia.

I. *V*idit in somnis scalam. Gen: 28. v. 12. Scala est hujus vitæ inconstantia, in quo alij e summo dejiciuntur, alij ex imo evehuntur in summum, idq; ad Dei nutum & voluntatem, qui scalæ huic incumbens eam dirigit. *Philo de Somniis.*

II. *Loquere filiis Israel ut faciant sibi fimbrias, per angulos palliorum.* Num: 15. Oleaster ex Hebræo legitur *Ut faciant sibi florere fimbrias, tanquam flores.*

res. Et cur? respondet S. Ambr: Ut intelligerent humanæ felicitatis ornamenta non esse diuturna, sed diurna, quales solent esse illi flores; quia in mane usq; ad vesp̄eram immutabitur tempus. Ita S. Ambr: Epist. ad Eccl: Vercell.

III. Vidi impium superexaltatum & elevatum sicut Cedros Libani, & transivi, & ecce non erat. Pl: 36. v. 37. Dum intuetur remotior, videt non fuisse, in propinquo videt exaltatum, remotius non esse. Ni transisset, veritatem non inspectasset. Nax: in Josue 18. §. 20.

IV. Ego Ecclesiastes fui Rex Israel in Jerusalem. Eccl: 1. v. 12. Cur dicit in præterito fui? Respondet Hugo Card: hom: 5. dicens: Rex fui, jam non sum, sic labitur hominis status, sic fluunt universæ res hominum, ut verius de una quaq; re possit affirmari, quod fuerit, quam quod sit.

V. Transierunt omnia tanquam umbra, & tanquam Nuntius præcurrens &c. Sap: 5. 9. Aristoteles in Poetria inducit fabulam, cujusdam Poetæ palatium Regium desertum deplorantis, & alloquentis sic: Domus egregia compungor ad lachrymas, tuam respiciens solitudinem. At illa inquit contremuit, compassa mihi propter lachrymarum multitudinem. Cui inquit: Ubi quæso sunt? qui quondam te inhabitaverunt? & jucundam vitam cum securitate & temporis amœnitate duxerunt? At illa: Temporales inquit existentes, temporaliter transierunt cum tempore, & me quoq; sub sorte temporis transiuram dimiserunt. P. Joan: a S. Joseph: V. Divitiæ.

VI. Date florem Moab. Jerem: 48. Chaldaus legit: Date, & auferte. Alij: Date alas. Babylonij pingebant in thoro Regio quatuor aves, quæ significabant quatuor Imperia mundi, quæ sicut illæ aves, sic avolarunt. Alex: ab Alex.

VII. Aspectus rotarum, & opus earum, quasi visio maris. Ezech: 1. v. 16. Cur hæ rotæ non de lignis cedrinis, aut aliis solidioribus formatæ sunt, sed de aquis? Scilicet figurabant mundi bona, quæ non tantum in apparentia, sed etiam in re ipsa volubiles & inconstantissimæ ostenduntur. Alex: Calamato Disc. 24. Sic ut rota nunquam stat, sed perpetua volubilitate circumagitur, ita in hac vitæ rota nulla stabilitas aut securitas reperiri potest. S. Bernardus.

VIII. Ostendit ei omnia regna mundi. Mat: 4. v. 8. S. Ambr: in hunc locum ait: Benè in momento temporis temporalia & terrena demonstrantur. Non enim tam conspectus celeritas indicatur, quam caducæ potestatis.

statis fragilitas exprimitur. In momento enim cuncta illa prætereunt, & sæpe honor sæculi abiit, antequam venerit.

IX. *Posuerunt arundinem in dextra ejus.* Mat: 27. Drogo ostiensis quaerit: Cur Christo pro sceptro data arundo? & respondet: Potestas omnis & Regnum hujus mundi ac impiorum arundo est vento agitata. Dionysius Siracusanus Rex potentissimus, qui 200. naves bellicas & militem numerosissimum tenuit, adversâ fortunâ humiliatus, Regno expulsus, Corinthi Ludi Magistrum egit, & talis obiit. Miecisslaus Senex Princeps Poloniæ ter ad Principatum evectus, ter eodem pulsus exitit. *Cromerus.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Mundi opes, honores, splendores, sunt somnium & nihil.

I. *Vocavitq; Deus firmamentum calum.* Gen: 1. v. 8. Sed cur cæteris quoq; Creaturis nomina non dedit, nisi cælo? Respondet Rupertus: Temporalia apud Deum Nomine carent, licet apud homines magnum nomen habere videantur. *Tertulianus* in sua Apologia ait: Omnia imaginaria sunt in hoc sæculo, & vere nihil.

II. *Dedi tibi divitias & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in Regibus cunctis retro diebus.* 3. Reg: 3. v. 13. Videt hæc, quæ sibi dedit Deus Salomon, & putat esse somnium: *Igitur evigilavit Salomon, & intellexit quod esset somnium.* Ibid: v. 14. Unde æstimas somnia esse, quæ tibi in veritate obvenisse cernis? Erant bona illa omnia temporalia, erant ex his bonis, quæ principio splendent, aureum quid fulgurant, sed tandem in favillas evanescunt, ex qua parte sapiens homo dum illa recipit, merito intelligit somnium esse. *Bæza.*

III. *Factus est Dominus refugium pauperi.* Psal: 9. Vocat seipsum pauperem & mendicum, licet Regiam teneret potestatem. Sciebat enim & clarè sciebat omnia humana esse umbrâ imbecilliora, & similia foliis extrinsecus appositis. *S. Joan: Chrysost.*

IV. *Dixi nunc capi.* Psal: 76. S. Bernardus de Conver: pec: p. 2. c. 1. ait: Dicit nunc capi, a capio capis, id est nunc primo accepi. Quia antequam homo convertatur ad Dominum, non capit quidquam. Licet enim quidam antea temporalia capiant, nihil tamen capiunt, eo quod illa sint umbra.

V. *Gaudium hypocrita est instar puncti.* Job 20. v. 5. Hypocrita est hic mundus, cujus gaudium est instar puncti, quod nec latum, nec longum, nec profundum. *S. Bonavent: Soliloqu: c. 2.*

VI. *Arbor alta & fortis, folia ejus pulcherrima &c.* Dan: 4. Hæccinè sunt mundi Imperia nempe filia? frutex? quid levius? *Bæza l. 4. c. 1.* S. Basilius Seleuc. Orat: 27. ait: His omnibus præmium corona de frondibus, dedecoris argumentum, donum ridicularium & fallacia appellationis Corona cæterum infructuosa, pro fructu pœnas profert, ac totus ille confictus propter umbram filiorum suscitatur.

VII. *Vidi, & ecce quatuor quadrigæ &c.* Zach: 7. v. 1. Per has 4. quadrigas, quatuor mundi Imperia significantur: Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum. Quas ut vidit Zacharias, interrogavit Angelum: *Quid sunt hæc Domine?* Et responsum accepit: *Hi sunt quatuor venti.*

Lipsius sepulchro suo hanc inscriptionem incidi voluit: Vis altiore voce te mecum loqui? Humana cuncta fumus, umbra, vanitas, & scenæ imago, & verbo ut absolvam, nihil.

VIII. *Ostendit ei omnia regna mundi.* Mat: 4. v. 8. Vanitas harum prosperitatum temporalium, etiam ex hoc apparet, quod dicitur diabolus ostendisse in momento Christo Domino omnia regna mundi. Hinc illud Pauli 1. Cor: 7. v. 31. *Præterit figura hujus mundi.* Diez V. *Vanitas mundi.*

Severus Imperator moriens dixit: *Heri omnia fui, hodie nihil sum.* Petrus Cellensis ait: Currit, fluit, fugit, labitur & evanescit, quidquid unquam habere potest humanus usus.

IX. *Usq; modo non petistis quidquam.* Joan: 16. Eruditus Haymo ait: Petiit Joannes qui scripsit Evangelium, petiit Jacobus Frater ejus, ut unus sedeat ad dextram Domini, & alter ad sinistram, quomodo ergo dicit Dominus: *Usq; modo non petistis quidquam?* Quia ad comparisonem illius rei, quam petere debuistis, pro nihilo habendum est, quidquid petistis. Ita ille.

X. *Mulier erat circumdata purpurâ, & coccino, & inaurata auro & lapide pretioso, & Margaretis.* Apoc: 17. v. 4. Videns hoc Joannes repletus est admiratione maxima; sed ob hoc se verè fuit punitus ab Angelo, qui ei dixit: *Quid miraris? bestia quam vidisti fuit, & non est.* Rectè Seneca Epist: 110. Nonnisi pompa est mundus, ostenduntur res istæ, non possidentur, & dum placent, transeunt.

XI. *Aspexi terram, & ecce vacua, & nihil.* Jerem: 4. v. 23. Quidam Pro-Rex Neapolitanus, cum jam in extremis esset, allatus, est illi a Rege torques, quem collo imponens dixit: O quam magna cyfra! ex multis cyfris constans. P. Joannes. a S. Joseph.

Domitianus Imperator invitavit Senatores, talem eis exhibens scenam:

nam: Stabant ex una parte insignia omnia honorum, penes quæ musica cecinit: *Hic sumus aliquid.* Ex altera parte Mars, sub cujus pedes Magnates omnia decora sua sternerant, accinente Choro: *Hic nihil & umbra Idem.*

XII. Hoc scio, quod laus impiorum brevis sit. Si ascenderet usq; ad cælum superbia, & caput ejus nubes tetigerit, quasi sterquilinum in fine perditur, & qui eam viderant, dicent: Ubi est? velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna. *Job 20. v. 8.* S. Ephrem de Judicij lamentatione ait: *Umbra & somnium quoddam est erraticus hic mundus.*

PROPOSITIO TERTIA.

In quo mundo unius prosperitas, de plurimorum cuditur ærumnis.

I. *V*idens Moyses populum, quod esset nudatus (spoliaverat enim eum Aaron propter ignominiam sordis &c. Exodi 32. v. 25. Glossa: Nudavit eum Aaron ornamentis, quibus fabricatum fuerat idolum. Propter ignominiam sordis, hoc est propter vitulum depauperatus sordet Hebræus. Micuit unus, sed luxerunt plures, resplenduit Vitulus, sed sorduerunt uxores, sed orbatæ sunt auro Filij. Quasi nequeat humana vel unius felicitas non gigni de plurimorum miseriis. *Naxera in Josue c. 10. §. 7.*

II. *Sol contra Gabaon ne movearis, & luna contra vallem Aialon.* Jos. 10. v. 12. Abulensis quærit: An omnia sidera motu fuerint interdicta? Et respondet: *Videtur dicendum, quod non fuerint moti, sed quod stante calo solis, tota caelestis machina steterit, ut etiam ipsum primum mobile, quod conjicitur ex litera, cum dicitur: quod steterunt sol & luna.* Tota machina caelestis violentiam passa est, ut sol otiosus micaret. Sic unus sol lucidus canduit, astra plurima sunt depressa. *Naxera hic.*

III. *Ponam hoc vellus lanae in area, si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel.* Judic: 6. v. 37. Non indocta prorsus Gedeonis petitio. Sciebat nempe in hujus mundi area crescere nullum posse, quin decreverent alij. Copia velleris erat, telluris siccitas. *Ibidem.*

IV. *Dixerunt omnia ligna ad rhamnum: Veni, & impera super nos.* Judic: 9. v. 14. De Rhamno S. Hieron: 8. in Abacuc ait: Rhamnus plena sentibus, & Ericio similis, spinosus frutex, & arbuscula sentibus uncinisq; contexta,

contexta, quæ teneat, quidquid attigerit. Rhamnus de aliorum despoliatione vestitur, plures lacerat, ut rapiat, dum fulget. Abimelechus fraterno sanguine tinxit purpuram, & plurimorum morte indignam sibi dignitatem adscivit. Gemitibus percussus resonabat aer, effuso deturpata sanguine sordebat tellus, ut unus homo purpurâ vestiretur: *Occidit fratres suos filios Jerobaal 70. viros. Ibid: v. 5.*

V. Percussit 30. Viros, quorum ablatas vestes dedit ijs, qui problema solverant. *Judic: 14. v. 19.* Samson 30. fociis vestes promisit, easq; exolvere non valens, his technis usus est: Triginta nimirum Philisthæos obtruncans, eos vestibus spoliavit, quas deinde fociis ænigma solventibus tradidit. Ita & mundus, hos enim denudat, ut illos vestiat. *Bessaus Dom: 3. Adv.*

VI. Unusquisq; tollens pallium suum, posuerunt sub pedibus ejus in similitudinem tribunalis. *4. Reg: 9. v. 13.* Tribunal Jehu construitur, sed de Sociorum palliis, utq; unus ascendat culmen, reliqui vestitu nudantur, quasi nulla possit esse mundialis dignitatis electio, quin sit plurimorum depauperatio. *Naxera in Josue c. 10. §. 37.*

VII. Filia eorum composita, circumornata ut similitudo templi. *Psal: 143. v. 12.* Quidquid possunt, furantur, ut filias suas ornent. Mundus est tanquam Sacrificia pauper, vix aliquem vestire potest, quin nudet alterum. *Diez Conc: 3. Dom: 3. Adv.*

VIII. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. *Mat: 4. v. 9.* Uni dare non poterat omnia, nisi ab omnibus tolleret omnia, ait S. Chrysost: hom; 5. in *Mat: Op: imperf: Profecto mundialis gloriæ celare non poterat ingenium, vel cum studiosius dæmon tegebat fraudem. Ita namq; angusta mundialis est prosperitas, ut de multorum nascatur ærumnis. Nax: in Josue c. 10. §. 37.*

IX. Homo quidam erat dives, qui induebatur purpurâ & byssō. *Luc: 16. v. 19.* S. Chrysost: *Serm: 122.* de hac pompatica epulonis veste differens, ait eum: *artificiosa nuditate vestitum.* Cujus nuditate? Multorum sanè; multos namq; artificiosè nudavit, ut sibi vestem texeret peregrinam. *Naxera ibidem.*

EXEMPLA VARIA.

I **A**lbertus Archiepiscopus Moguntinus, & S. R. E. Cardinalis, sepulchro inscribi voluit: *Pernoctavi hic in mundo, omnes sequimini.*
Spanner t. Mundus.

II. Alexander M. cum Abdolomium Regiæ quidem stirpis sed hortulanum præfecisset Sidonis Regno, ei tam repentina mutatio somno similis visa est. *Diod: l. 17.*

III. S. Alexius ipsa nuptiarum suarum die a Paterna domo profugus, & post aliquot annos rediens sub specie mendici, usq; ad mortem delituit, raroq; sed pulcherrimo exemplo mundo illudit. *In vita ejus.* Idem fecisse legitur S. Joannes Calibita.

IV. S. Arsenius, cum ex aula Theodosij, conspecta mundi vanitate in solitudinem secessisset, ab Arcadio humanissime literis, & totius Ægypti vectigalibus promissis ad aulam invitatus est. Sed is nec rescribere dignatus, hoc solum renuntiari jussit: Det veniam Deus nostris erroribus. Ego quidem mundo mortuus sum, pecuniam construere mei muneris non est, neq; enim mortui nummos tractant; æterna cogitare, id unum ad me spectat. *Zacharias Lipseus 19. Julij.*

V. Bellizarius post ingentes de barbaris victorias reportatas, demum a Justiniano Imperatore oculis orbatus, è tuguriolo a prætereuntibus stipem rogavit dicens: Viator obsecro: da obolum Bellizario, quem fortuna extulit, invidia excæcavit. *Drex: p. 1. Rosar: c. 12.*

VI. Cynicus Philosophus, tabulis testamenti sui cavit, ne se supinum, sed dorso cælum versus tumularent, eo quod censeret universam orbis machinam inversam esse, confideret tamen rursus aliquando convertendam, & tum se oculos ad cælum erectos habiturum. *Egelgr: p. 1. Luc: Evang: Embl: 12.*

VII. Gramundus Hist: Gall: l. 1. de Margareta Valesia Navarra Regina sic scribit: Margareta Aulæ deliciae & gloria primum fuit, mox ludibrium.

VIII. B. Josephus Calasantius ad suos Religiosos dicebat: Te reliquisse mundum, bonum est, sed agere ut mundus relinquat te, melius est. *In vita ejus.*

IX. Lucæ in Civitate Italiæ, Agyrtes quidam ante Civium ades subsistens, & lyram pulsans stipem emendicabat, extrusus undiq; & illusus mæstus, in templum secessit, & ante argenteam Christi imaginem consistens, questus eidem est se totum diem ingrato mundo gratis luisse; Ejus igitur honori nunc se luserum, & simul lyrâ ludit. Et ecce imago argenteam crepidam, quam habuit in pedibus, in sinum excussit. *Engelgr: in Commem: Fidel: §: 3.*

X. Nobilis quidam in Austria totus mundo deditus, quadam nocte solus ante castrum suum in virgultum pulchrum floribus, (ut melius de

de mundi pompa posset cogitare) descendit. Quædam igitur Domina, super humanam æstimationem formosa & ornata, se ei præsentavit dicens: Ecce adsum, quam tanto amore hætenus dilexisti, ad me accede. Ille vero gaudens valde ipsam diligentius perspexit, se beatum reputans, quod aspectu & affatu talis Dominae perfrui dignatus sit. Et illa: *Sicut me bene ante vidisti, ita me retro intuearis.* Vidit itaq; in dorso eam plenam vermibus, putredine, immundicia & fæto. Itaq; horror istorum omnem gloriam prius visam superabat. Ad quod Nobilis in stuporem raptus, & nimis territus est. Ad quam illa: *Ego sum gloria mundi, & tales sunt fructus mei.* Quibus dictis disparuit, & Nobilis emendatus rediit, mundoq; renuntiavit, Deo victurus. *Discip. Prompt. l. M. ex 69.*

XI. Petrus Confalvus, dum quadam die equo superbè vestus per urbem cum Sodalibus incederet, subito ab equo in subiectum lutum excussus est, ex quo extractus cum a pueris & plebe circumstantibus affatim rideretur, rubore suffusus, sibiq; iratus dixit: Quandoquidem o Munde, cui tam graviter servivi, sic a te tractor, ego quoq; te ut mereris tractabo. Itaq; eo momento decrevit se Deo in Religione aliqua famulaturum, quod paulo post in Ordinem S. Dominici receptus præstitit. *Plat: l. 3. cap. 38.*

XII. Persæ Saccorum Solenne hoc modo celebrant: Victorum, qui ad supplicium duci debent aliquem in Sella Regis collocant, & veste Regis ornant, faciuntq; ei potestatem delicate & molliter vivendi, Regiisq; pellicibus per eos dies utendi, nec quisquam impedit, quo minus quod vult faciat. Completo vero tempore flagellatum suspendunt. Idem fere mundus cum amatoribus suis facit. *Faber Conc: 2. Dom: 1. Quadr.*

XIII. Romæ cum Summus Pontifex designatur, ante Coronationem ejus solet stupa levis coram pontifice accendi, & unus clara voce inclamat: Beatissime Pater, sic transit gloria mundi. *Ioan: Palat:*

XIV. Socrates jactanti Alcibiadi prædia sua, objecit tabulam Cosmographicam Atticæ, perijtq; illa sibi in ea ostendi. Cum autem ea ostendere non posset, Vide inquit, quantula ea sunt, quæ in tantilla tabula ostendi nequeunt. *Ælianus l. 3. Variar. hist. Applica ad bona mundi.*

SYMBOLA.

Quidam odorifera aromata ut thus, storacem &c. hac donavit Epigrap:
Sunt tamen fumus.

Jacobus Castius pinxit Cupidinem, ex canali tabacum haurientem, &
Hh fu

fumum copiosum emittentem, cum Lem: *Fumo pascuntur amantes.* Hinc Rhetorum Antverpiensium Carmen:

Fumus honos, & fumus opes fumusq; voluptas,

Et speciem fumi, quidquid amamus habet.

Quidam fumo inscripsit Lem: *Ut orior, morior.*

Luna coronâ è nubibus conflata, redimita, Lem: *Serta hæc sunt vapor & aura.*

Quidam vanitatem mundi comparavit speciosæ bullæ cum Lem: *Est, & non est.*

Terra multos vapores & exhalationes exmittens instar fumi; L, *Nil nisi fumus inest.*

Malum granatum cum corona sua emarcescens, L. *In fluxis, mea Regna coronis.*

Aurora mox evanescens, L. *Fugit dum fulget.*

Luna brevissimo tempore splendens de nocte: L. *Noctis breve Sidus.*

Quidam lunæ crescenti inscripsit, L: *Crescit adhuc.* Pro responso deinde habuit sequens Carmen: *Crescit adhuc, sed dum totum compleverit Orbem,*

Postea nullus erit. Hoc est *Cyfra nulla*

Vide Tit Fortuna, Gratia, Mutatio rerum.

TITULUS XXIX. MUNUS.

Munus est rei alicujus oblatio, ac honoris signum. Ita *Arist: l. 1. Rhet.*

Inter donum & munus interest, quod *Munus* est id, quod necessariè subimus, lege, more, aut imperio ejus, qui jubendi habet potestatem. *Donum* vero nulla necessitate juris, sed sponte præstatur. Et si non præstatur? nulla reprehensio; Si vero præstatur? plerumq; est laus. Ita *Donatus.*

Philo vero Judæus *Dona a Muneribus* hoc differre asserit; Quod dona magnitudinem bonorum præferant, Munera vero intra parvum modum contrahantur.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Ne accipias munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subvertunt verba justorum. *Exodi 23. v. 8.*

Ipse est Deus Deorum & Dominus Dominantium, qui personam non accipit, nec munera. *Deut: 10. v. 17.*

Non accipias personam, nec munera, quia munera excæcant oculos Sapientum, & mutant verba justorum. *Ibidem c. 16. v. 19.*

Maledictus qui accipit munera. ut percutiat animam innocentis sanguinis. *Ibidem 27. v. 25.*

Declinaverunt Filij Samuel post avaritiam, acceperuntq; munera, & perverterunt iudicium. *1. Reg. 8. v. 3.*

Ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt. *Iob c. 5. v. 34.*

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Qui munera super innocentem non accepit. *Psal: 14. v. 1. & 5.*

Ne perdas cum impiis Deus animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam, in quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus. *Psal: 25. v. 9.*

Perturbat domum suam, qui sectatur avaritiam, qui autem odit munera, vivet. *Prov 15. v. 27.*

Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas judicij. *Prover: 17. ver. 23.*

Victoriam & honorem acquireret, qui dat munera, animam autem auferit accipientium. *Prover: 22. v. 9.*

Noli Domino offerre munera parva, non enim suscipit illa. *Ec: 35. 14.*

Omne munus & iniquitas delebitur, & fides in sæculum stabit. *Ibid: 40. ver. 12.*

Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. *Isaia 1. v. 23.*

Væ! qui justificatis impium pro muneribus, justitiam justis aufertis ab eo. *Ibidem 5. v. 22.*

Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitat. *Ibid: 33. ver. 15.*

Principes ejus in muneribus judicabant, & Sacerdotes ejus in mercede docebant, & Prophetæ ejus in pecunia divinabant, propterea Jerusalem vastabitur. *Michea 3. v. 11.*

Munera vestra non suscipiam. *Amos 5. v. 22.*

Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum, & reconciliare fratri tuo, & tunc offeres munus tuum. *Mat: 5. v. 23.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Non intendit Deus ad munus, sed in corde videt. *S. August: tract: 1. super Ep. Ioan.*

Non munus, sed voluntatem divitem reputat Deus. *S. Clem: Alex: apud S. Ioan: Damasc.*

Iustus ab omni munere manus excutit, quia in eo, quod rectè agit, nec ab humano corde inanem gloriam, nec ab ore laudem, nec a manu donationem recipere quærit. *S. Greg. M. l. 9. Moral: c. 17.*

Considerandum est, ne acceptum munus vertatur in vitium, nec per favorem vitæ nos absorbeat vorago nequitiae. *Ibid: l. 30. c. 9.*

Nunquam est vacua manus a munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate. *Idem hom: 5 super Evang.*

Manuscula argumenta sunt diaboli, mortis æternæ indicia, & luxuriæ nuntia. *S. Hieron: in Reg. Monach.*

Pauci inveniuntur, quos odor munerum non inclinet, sed beatus qui excutit manum suam ab omni munere. Hæc pestis multos secum trahit, difficile vincitur, mentemq; inflamat ad rapiendum. *Petr: Bles: ser: 45.*

ADDE: Oblatum munus potius lubens & animose accipe, quam serviliter gratus; partim dabere te, partim deberi tibi gratiam doce. *Maximil: Fredro.*

Qui amat accipere, negat nihil. *Idem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Deus pensat magis affectum præ munere.

I. **R**espexit ad Abel. Gen: 4. v. 4. Quare respexit Deus Abel & munera ejus? Pro eo, quod respexit Deum recto animo, & in moribus suis, Deumq; honorabat sine fraude de muneribus suis. Cur autem Cain non respexit? & munera ejus? quia perversa agebat in animo. Quod Deus ad te, & ad munera tua non respiciat; non fecit bonitas fraterna, sed hoc tua malitia meruit. Respexisset utiq; si respexisses. Nam si diligentes se diligit, & respicientes se respicit; *Simon: Cass: l. 5. c. 4.*

II. *Et pilos caprarum &c.* Exodi 25. v. 4. Ut primitiæ sint, quæ offeruntur, non oblationum quantitas, sed offerentium bona facit voluntas.

Mul-

Multum enim ab auro & argento pili caprarum in pretio differunt, & tamen sub eodem vocabulo primitiarum positi sunt. Nec dubitandum pilos caprarum & pilos arietum interdum auro & argento, lapidibusq; pretiosis priora fuisse apud cordium inspectorem Deum. *S. Rupertus Abbas l. 4. in Ex. 4.*

III. *Omnis æstimatio scilô sanctuarij ponderabitur.* Levit. 27, v. 25. Duplex apud Hebræos pondus erat. Levit: 5. v. 15. Publicum & Sanctuarij, quod erat exactius. In mundo duo ponderis genera: Publicum, id est communis hominum æstimatio, & aliud Sanctuarij, quod est amor, secundum quod Deus actiones nostras ponderat. Quot hodie jejunia, elemosynæ, preces, pænitentia fiunt, quæ pondere quidem publico, id est communi hominum judicio, æquum habere pondus videntur; at si trutinæ Sanctuarij imponerentur, instar plumæ levia forent, quod coactè, & non ex charitate Divina facta sint. Amor instar numeri Arithmetici, qui nullis additus, numerum auget. *Did. Niss. Dom. 12. Pent.*

IV. *Tulit Samuel Agnum lactentem.* 1. Reg: 7. v. 9. Miror tam parvum Samuelem, cum Domino, quando prodigus esse debuerat. Itaq; imminente jam hoste cum oves & boves immolandi erant; ut Dominus pugnares juvaret, agnus unus, & quidem lactens in holocaustum offertur? Novit Sanctus Vates a Domino, non tam victimarum, multitudinem, quam litantis affectum expendi, & vel minimam placere victimam, si oratio magnarum sit virium. *Olive l. 10. Strom: §. Puer autem.*

V. *Saltauit totis viribus ante Dominum.* 2. Reg: 6. v. 14. Quantum potest laborat, currit, saltat, pugnat, qui totis viribus serioq; amat. *S. Bern: David saltando placuit Deo, non propter saltum, sed propter affectum. Drex: Opusc: 12. c. 20.*

VI. *Vidit quandam Viduam pauperculam, mittentem æra minuta duo.* Luc: 21. v. 2. Deus noster non respicit quantum, sed ex quanto affectu ponderat. Monstravit hoc in vidua JESUS, quam duo minuta offerentem solum, divitibus plura & majora offerentibus prætulit; Affectum magnum in parvis muneribus librans, & magna munera ex parvis affectibus parvipendens. *Simon Cass. l. 9. c. 52.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Munera efficiunt gratum.

I. *Isaac amabat Esau, eo quod de venationibus ejus vesceretur.* Gen: 25. v. 28. Dignior erat Jacob, ob ingenij & virtutis præstantiam. *Escobar. Mirac: Chr: tr. 1. l. 10. Sect: 1.*

II. *Accipe munusculum de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vultum Dei.* Gen: 33. v. 10. Quis ferreum pectus mollescit? aggreſtem vultum mutavit in Divinum? oblata & accepta munera. *Arcones Disc: 3. in Isa. c. 1.*

III. *Accidit, ut peccarent duo Eunuchi.* Gen: 40. v. 1. & ſeq. Ex quibus circumſtantiis ſomniorum Joſeph alterius fortunā conjicit, & alterius calamitatem? Unus munera largitus eſt: *Et tradidit poculum Pharaoni*, alter non eſt largitus. *Naxera in Joſue 1. § 48.*

IV. *Sumite de optimis terræ fructibus &c.* Gen: 43. v. 11. Præmonuit illos Jacob aliqua munera deferre illi viro, ut placabilis illis eſſet. Noverrat enim Jacob quanta vis ſit muneribus, quia animos iratos conciliant, & amorem cauſant. *Abulenſis hic.*

V. *Tollite in manibus cibaria, & occurrite eis, & dicite: Servi veſtri ſumus, ſadus inite nobiſcum.* Joſ: 9. v. 11. Munera offerunt, ut ſe dignos adſtruant amicitia, nec falluntur. Suſceperunt de cibariis eorum, fecitq; cū eis Joſua pacem. *Naxera hic.*

VI. *Obtulitq; munera Eglon Regi Moab.* Judic: 3. v. 17. Regis Eglon ingreditur aulam Hebræus Aod; aitq; cum Rege ſe velle colloqui ſine teſtibus: *Imperavitq; Rex ſilentium, egreſſiſq; omnibus qui cum eo erant, ingreſſus eſt Aod ad eum.* Si Rex Eglon per multos annos affiduis bellis Iſraelitas attriverat, cur modo tam facilem aditum præbet Duci Aod? & cum eo ſolus ſermonem miſcet? dixerat jam Sacer textus: *Obtulit munera &c.* Ea enim munerum conditio, eſt & potentia, ut Principum animos alliciat, januas palatii referet, & Regios favores facillimè conſequatur. *Alvarez Ill: 44. in Gen: 40.*

VII. *Stellio moratur in adibus Regis.* Prov: 30. v. 28. Quomodo ſtellio exiguum animal alta obtinet? manibus nititur, alas non habet, ſed manus habet, largis manibus ſaſtigia conſcendit. *Nax: in Joſ: 9. § 19.*

EXEMPLA EX SACRA SCRIPTURA.

I. **R**EX Sodomorum redeunti Abraham cum victoria, obtulit munera dicens: *Da mihi animas, cætera tolle tibi,* quæ tamen Abraham non acceptavit dicens: Non accipiam ex omnibus quæ tua ſunt, ne dicas Ego ditavi Abraham. *Gen: 14. v. 23.*

II. Jacob expediens filios ſuos in Ægyptum, non ſivit eos vacuos abire, ſed ad placandum Pro Regem, juſſit munera deferre dicens: Sumite de optimis terræ fructibus in vasis veſtris, & deferre viro munera, modicum

cum resinæ, & mellis, & storacis, stactis, & terebinthi & amygdalorum, Deus autem meus Omnipotens, faciet eum vobis placabilem. *Gen: 43. v. 11.*

III. Regina Saba veniens ad Regem Salomonem, obtulit ei munera, centum 20. talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretiosas. Vicissim Rex Salomon dedit Reginæ Sabæ omnia quæ voluit, & petivit ab eo, exceptis his, quæ ultro obtulerat ei munere Regio, 3. *Reg: 10. v. 11. & 13.*

IV. Jeroboam ob sanatam sibi miraculose manum, appromisit munera, sed vir Dei dixit ad Regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuæ, non veniam tecum. 2. *Reg: 13. v. 8.* Similiter Elisæus nihil sumpsit a Naaman Gentili dicens: Vivit Dominus, ante quem sto, quia non accipiam. 4. *Reg: 5. v. 15.*

V. Alia fædus renovaturus cum Banadad Rege Syriæ, misit ei munera, argentum & aurum 3. *Reg: 15. v. 19.*

VI. Berodach Rex Babyloniorum, misit literas & munera ad Ezechiam, audierat enim, quod ægrotasset Ezechias. 4. *Reg: 20. v. 12.*

VII. Gezi munera mendacio a Naaman extorta ubi recipit, lepra Naaman ei adhæsit, & semini ejus. 4. *Reg: 5. v. 27.*

VIII. Judith reduci post cædem Holofernis benedixerunt omnes una voce dicentes: Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel &c: & universa; quæ Holofernis peculiaria fuisse probata sunt, dederunt ei in auro, & argento, & vestibus, & gemmis, & omni supellectili. *Judith 15. v. 14.*

IX. Nabuchodonosor multa munera & magna dedit Danieli, quæ ipse repudiasset non legitur. *Dan: 2. v. v. 28.* Cum tamen a Daniele oblata respuerit dicens: Munera tua sint tibi, & dona Domus tuæ alteri da. *Dan: 5. v. 17.*

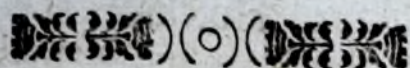
X. Tres Magi ab Oriente venerunt Jerosolymam, & inde Bethleem, & intrantes Domum, invenerunt Puerum JESUM cum MARIA Matre ejus, & procidentes adoraverunt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. *Matth: 2. v. 11.*

De his donis Dionysius Carth: sic ait hic: Hæc quoq; munera & nos quoq; Spiritualiter Christo quotidie offerre debemus. Per aurum enim significatur fides illuminata, vel donum Sapientiæ, vel charitas fervida. Per thus vero figuratur bonæ famæ suavitas, vita exemplaris, vel affectuosa, & dulcis oratio. Per myrrham signatur mortificatio carnis, seu bona opera.

Plura Exempla Vide in Bibliotheca Gnomico &c. Politica.

Vide etiam Tit: Donum, Judicis Corruptio, Liberalitas.

TITU-

TITULUS XXX. MURMUR.

MUrmuratio, est quædam querela, ac impatientia de his, quæ homo debet patienter ferre. *Vel.* Murmuratio est injusta querela contra Superiores, vel alios, latenter multorum auribus inculcata. *Ita S. Bonav. in Spec: Anima cap. 1.*

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Dabit vobis Dominus carnes vespere edere, & mane panes in saturitate, eo quod audierit murmurationes vestras, quibus murmurati estis contra eum. Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. *Exodi 16. v. 8.*

Ortum est murmur populi contra Dominum. *Num: 11. v. 1.*

Tumultus murmurationum non absconditur. *Sap. 1. v. 10.*

Custodite vos a murmuratione, quæ nihil prodest. *Ibid: v. 11.*

Vir prudens & disciplinatus, non murmurabit correptus *Eccl: 10. v. 28.*

Minabuntur gementes ut columbæ, murmurantes in cordibus suis.

Nabum: 2. v. 7.

Nolite murmurare in invicem. *Iohn: 6. v. 43.*

Neq; murmuraveritis, sicut quidam murmuraverunt, & perierunt. 1.

Cor: 10. v. 10.

Omnia facite sine murmurationibus. *Philip. 2. v. 14.*

Hospitales invicem sine murmuratione. 1. *Petri 4. v. 9.*

Hi sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superbiam. *Iuda 16.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

MUrmurare, est falso ad invicem de Præpositis & Rectoribus queri, quantum ad mentem loci pertinet; quia solet murmur etiam fieri iusta ex causa. *S. Ambr: super 1. Cor: c. 10.*

Nemo cum murmure aliquid faciat, ut non simili iudicio murmuratorum pereat. *S. Aug: in Reg: 2. ad Cler.*

Sicut

Sicut lepra proprium corpus devorat, & sibi adhærentes inficit; Sic & murmurator non solum seipsum destruit, sed etiam cunctos audientes inficit, & occidit. *Idem ser: 26. ad Fratres in Eremo.*

Is, qui impatientia sua & murmuratione cæteros molestat, manifeste Christum persequitur. *S. Bern: Ser: de Conv: S. Pauli.*

Nisi murmurantem Divina miseratio respiciat, frontosus mox, & impudens factus tanto deterius, quanto desperatius in rebellionem corruit. *Idem de 12. grad: humil: 10.*

Non solum tuam linguam stude a murmuratione pestifera cohibere, sed etiam murmurantem alium non libenter audire; *Cæsar: Arelat b. 12.*

Major criminis crescit invidia, cum murmurare contingit otiosis. *Cass: in Psal: 105.*

Scandalosa est cunctis murmuratio, charitatem evertit, unionem dissipat, pacem disturbat. *S. Ephrem.*

Quævis murmuratoris actio reproba est, inutilis, & ad nullam virtutem accommodata. *Idem de Murmur.*

Tanto amplius quisq; murmurat & conqueritur, quanto minus in se desideria carnis extingvit. *Glossa Ordin: super Epist: Jude.*

In nulla causa ita offenderunt Judæi Deum in Eremo, sicut in murmuratione, quoniam murmurantes extiterunt. *Haymo Ser: Dom: 10.*

Proximorum murmura omnino sunt a Christi militibus declinanda, quæ tanquam acutæ sagittæ audientium animas penetrare noscuntur. *S. Laur: Just: de inter: Const: c. 2.*

Ingrati Hebræi sætentia ora sua multoties in murmuraciones resolverunt, contra Deum, & Moysen Servum ejus in deserto. Nihilominus justitia Dei vindex nunquam eos, aut fulminum horrore, aut sylvestrium ferarum tyrannide, aut cælestis alimenti quotidie in terram depluentis penuriâ, sed ignitorum duntaxat serpentum moribus punivit. Mysterium quæritis? inquit Abulensis: Voluit Deus pœnam æqualiter proportionari culpæ. Hebræi contra Deum murmurationis evomuerunt venenum, ideoq; a serpentibus percuti debebant, qui virus portant sub lingua tenuissima & trifulca. *Mansi Disc: 6.*

EXEMPLA VARIA.

I. **M**urmurationis vitio vel maximè laborabat Israeliticus populus, hic primo murmuravit contra Pharaonem: *Cur ita agis contra servos tuos? palea non dantur nobis &c.* Exod. 5. v. 15. Ijdem occurrerunt Moyli

& Aaron egredientibus a Pharaone, & dixerunt ad eos: *Videat Dominus, & judicet, quoniam fatere fecistis odorem nostrum coram Pharaone & Servis ejus, & præbuisistis ei gladium, ut occideret nos.* Ibidem v. 1.

II. Ijdem jam educti ex Ægypto, videntes Pharaonem & Ægyptios appropinquantibus dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulchra in Ægypto, ideo duxisti nos ut meremur, in solitudine, quid hoc facere voluisti, ut educeres nos ex Ægypto? *Exodi 14. v. 11.*

III. De ijsdem dicitur, cum jam venissent in solitudinem: Murmuravit omnis Congregatio filiorum Israel contra Moysen & Aaron in solitudine, dixeruntq; Filij Israel ad eos: Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Ægypti, quando sedebamus super ollas carni-um &c. Cur eduxistis nos in desertum, ut occideretis omnem multitudinem fame? *Exodi 16. v. 3.*

IV. Ijdem in solitudine non inveniētes aquam, murmuraverunt contra Moysen dicentes: quid bibemus? *Exod: 15. v. 24.* Similiter & in alio loco jurgatus est populus contra Moysen, & dixit: Da nobis aquam, ut bibamus? *Exodi c. 17. v. 2.*

V. Iterum ortum est murmur populi, primum ex de fatigatione, dein petunt carnes, cæpas, ollas Ægypti: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. in mentem nobis veniunt cucumeres, pepones &c: sed non absq; pœna hoc murmur extitit. Nam accensus in eos ignis Domini, devoravit extremam Castrorum partem. *Num: 11. v. 1 4. &c.*

VI. Datur populo de cælo manna, dantur coturnices, sponte ad castra advolantes, sed qvia quandoq; defuit aqua, iterum ad murmur redeunt: Locutus est contra Moysen & Deum: Cur eduxisti nos de Ægypto, & moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ, anima nostra, jam nauseat super cibo isto levissimo. Sed ultus est Dominus hanc populi ingratitudinem. Qamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes. *Num: 21. v. 6.*

VII. Core, Dathan, & Abiron seditionem movent contra Moysen & Aaron, ambiuntq; Principatum & Sacerdotium, unde eos vivos terra absorbet, & ignis interficit 270. viros offerentes incensum. Quid ad hæc? murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israel sequenti die contra Moysen & Aaron dicens: Vos interfecistis populum Domini. Sed & hic non sine gravi pœna stetit murmuratio, nam 14700. murmurantes consumpsit incendium. *Num. 16.*

VIII. Murmurantis aduersum Moysen Mariæ insolentiam Deus lepra

pra punivit: *Et ecce Maria apparuit candens leprâ, quasi nix.* Num: 12. Quare vindex Deus hanc specialiter illi infirmitatem inflixit, præ quacumq; alia? quærit & respondet Abulensis: Erat lepra immundissima omnium piagarum, cum propter eam repellerentur homines de confortio aliorum. Voluit igitur Dominus hoc supplicij genere demonstrare murmuratores conversatione hominum aliorum indignos esse. *Ita Abulensis qu: 6. Num: 12. 10.*

IX. Pharisei murmurabant contra Christum Dominum, & dicebant Discipulis ejus: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magister vester? *Math: 9. v. 11.* Idem videntes Discipulos esurientes velentes spicas, murmurabant dicentes: Ecce Discipuli tui faciunt, quod non licet facere Sabbatis. *Mat: 12. v. 2.* Similiter cum curasset JESUS dæmonium habentem cæcum & mutum, iterum murmurabant Pharisei dicentes: *Hic non ejicit daemones, nisi in Belzebul Principe demoniorum &c.* Ibidem v. 24.

X. Idem Pharisei murmurabant, quod non lotis manibus manducarent Apostoli panem. *Math: 15. v. 2.*

XI. Mercenarii murmurabant adversus Patremfamilias: Hi novissimi una horâ fecerunt, & pares eos nobis fecisti? *Math: 20. v. 11.*

XII. Dum Maria Magdalene in Domo Simonis leprosi pretiosum unguentum effudisset super caput Christi, recumbentes Discipuli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio hæc &c. *Math: 26. v. 7.*

XIII. Murmurabant Judæi de Christo Domino quod dixisset: Ego sum panis vivus qui de cælo descendi, dicentes: Nonne hic est Filius Joseph, cujus nos novimus Patrem & Matrem? *Joan: 6. v. 41.*

XIV. JESUS cum ad Zachæum divertisset, videntes hoc omnes murmurabant, dicentes: quod ad hominem peccatorem divertisset. *Luca 19. ver: 7.*

XV. Crescente numero Discipulorum, factum est murmur Græcorum adversus Hebræos, eo quod despicerentur in ministerio quotidiano Viduæ eorum. Quocirca septem Diaconi electi sunt, Viri vitæ probatissimæ in ministerium Viduarum. *Act: 6. v. 1.*

XVI. Senex quidam confidens cum aliis Fratribus ad mensam, vidit in spiritu de eodem cibo quosdam comedere mel, alios panem, & alios stercus. Quare rogavit Dominum ut sibi explicasset mysterium. Et venit illi vox desuper dicens: Quia illi, qui manducant mel, qui cum timore & tremore, & gratiarum actione edunt ad mensam, & incessanter orant Deum, & oratio eorum sicut incensum ascendit ad Dominum,

ideoq; mel comedunt. Qui autem panem manducant, hi sunt, qui gratias agentes percipiunt ea, quæ a Deo donata sunt illis. At vero qui sterqus manducant, hi sunt, qui murmurant & dicunt: hoc bonum est, & illud malum est. Hæc autem talia non oportet cogitare, sed magis glorificare Deum, atq; laudes ei referre, ut in nobis impleatur illud: Si vè manducatis, si vè bibitis, si vè quid aliud facitis, omnia facite in Nomine Domini. *Specul. Magnum Exempl. ex 191.*

Vide Tit: *Detraçtio.*

T I T U L U S XXXI. M U S I C A.

Musica est ars, quæ modum canendi demonstrat. Apud Græcos olim tantæ venerationis fuit, ut iidem Musici, & Vates & Sapientes judicarentur. Imo etiam & apud Hebræos hic Musi & Professorum honor extitit, quandoquidem sæpè in sacris literis Nomine Prophetarum illustrantur, canentes, prophetantes nuncupantur.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Dixit David Principibus Levitarum, ut constituerent de Fratribus suis Cantores in Organis Musicorum, nablis videlicet & lyris & cymbalis, ut resonarent in Ecclesiis sonitus lætitiæ. *1. Paralip: 5. v. 13.*

Musica in luctu importuna narratio. *Eccl: 22. v. 6.*

Gemmula carbunculi est in ornamento auri, & comparatio Musicorum in convivio vini. *Eccl: 32. v. 7.*

Sicut in fabricatione auri, signum est smaragdi; Sic numerus musicorum in jucundo & moderato vino. *Ibidem v. 8.*

Homines magni virtute, in pericia sua requirentes modos musicos, & narrantes carmina scripturarum. *Ibidem 44. v. 5.*

Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo. *Prov: 25. v. 20.*

Scriptæ erant lamentationes, & carmen, & væ. *Ezech: 2. in fine.*

Et es eis, quasi carmen Musicum, quod svavi dulciq; sono canitur, & audiunt verba tua, & non faciunt ea. *Ibidem 33. v. 32.*

Aufer a me tumultum carminum tuorum, cantica lyræ tuæ non audiam. *Amos 5. v. 23.*

Confitemini Domino in cithara, in psalterio decem chordarum psal-

lite illi. Cantate ei canticum novum, benè psallite ei in vociferatione.
Psal: 57. v. 9.

Sumite psalmum, & date tympanum, psalterium jucundum cum
 cithara. *Psal: 80. v. 3.*

Psallite Domino, in cithara & voce psalmi, in tubis duclilibus &
 voce tubæ corneæ. *Psal: 97. v. 5.*

Laudent Nomen ejus in choro, in tympano & Psalterio psallant ei.
Psal: 149. 3. & Psal: 150.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Dulcis cantilena, quæ non corpus effæminat, sed mentem animumq;
 confirmat. *S. Ambr: super Psal: 118.*

Delectari cantilenis, aut est propter internam devotionem, aut pro-
 pter internam voluptatem, aut propter quandam curiositatem. Primo
 modo non est peccatum, secundo modo est peccatum annexum luxuriæ,
 de proximo. Tertio modo est peccatum annexum luxuriæ de remoto.
S. Bonav: super Eccl: 2.

Vocem Deus homini dedit, non ad amatoria cantanda, nec turpia.
S. Cyprianus de discipl: & habet: Virg.

Mulier (quod est venenosius) super cuncta psallere delectatur aut
 canere; Cujus cantu tolerabilius est audire basiliscum sibilantem. *Idem*
singul: Clerio. cap: 7.

Ubi citharæ & tiliarum cantus atq; tripudia perstrepunt, ibi viro-
 rum pariter ac mulierum sunt tenebræ, diaboliq; festum celebrant. *S.*
Ephrem in Encom: super Psal.

Anima Christiana cantica mundi ignoret. *S. Hieron: tom: 1. Epist: 7.*
ad Latam.

Scylleos canes, ac mortifera carmina Syrenarum surda aure pertime-
 scas. *Idem l. 2. super Oseam.*

Ubi non est lætitia mentis, frustr sonat melodia carminis. *Idem in*
Orat: Hierem.

Sicut carmina sæculi sunt, sic & carmina Ec lesiæ, ubi laus Dei can-
 tatur, & consolatio Sanctorum est. *Idem super Psal: 54.*

Ubi tympana sonant, tibia clamat, lyra garrit, cymbalum concre-
 pat, quis ibi Dei timor? *Idem tom: 2. adversum Helvidium.*

Quæ fistulis & musicis instrumentis canuntur, nihil aliud sunt, quam
 dæmonum cantilenæ. *S. Joan: Chryf: Ser: 1. super Epist: ad Coloss.*

CONCE-

CONCEPTUS MORALES.

*Illā plerisq; placet musica, quæ animos emollit, displicet,
quæ Divinas resonat laudes.*

I. *Fitur Josue de nocte surgente, tulerunt Sacerdotes Arcam Domini, & septem ex eis septem buccinas, quarum in Jubilæo usus est, præcedebantq; Arcam Domini ambulantes, atq; clangentes. Josue 6. v. 13. Cur tubarum Jubilæi sono hostes ciet ad pugnam sine conflictu victurus? Cantus imperatur, non ut hostes ad arma provocentur, sed ut mærore afficiantur. Nam profanis nil, ut cantus laudes Dei resonans, injucundum. Naxera hic.*

II. *Providete mihi aliquem bene psallentem. 1. Reg: 16. v. 17. Quod ut inaudiret Doeg, statim Davidem miris elogiis commendat: Respondens unus de pueris ait: Ecce vidi filium Isai Bethleemitidem scientem psallere, & fortissimum robore. Ibid. Quare Doeg non alium, sed Davidem recommen- dat? Lyranus ait: quod hoc ex odio fecerit inimicissimus David, cum ait: Dicunt Hebræi, quod iste fuerit Doeg, qui erat principalis inter famulos Saul, & dixit hoc ex odio, quia jam David odiebat, & sic quarebat ut staret in præsentia Saulis, cum a damone affligeretur, & sic a Saule occideretur. Noverat Doeg Davidem Divinas laudes lyræ celebrare melodiā, vultq; ut in præsentia Regis psalmos resonet, illi quidem molestos, quo iratus Saul illum citius occidat. Si David mores concentu corrumpere, si virtutibus melodiā averfaretur, si quæ aures conspurcarent, ac animum effeminarent virilem, lyræ concineret plausu, timeret Doeg ne Saulis gratiam sibi lucraretur; sed dum psalmos, dum Divinas laudes dulcè concinit adeo Sauli fore arbitratur infensum, ut eadem pro cantus mercede accipiat. Naxera Ibidem.*

III. *In hora, quā audieritis sonitum tubæ & fistulæ, & citharæ, & sambuca, & psalterij, & symphonia, & universi generis musicorum, cadentes adorate statuam. Dan: 3. v. 5. &c. Nabuchodonosor ut suam statuam pro Deo adoret populus, aures ejus dulci demulcet harmoniā. Sed dum alij timore, alij adulatione in nefarium abeunt obsequium, tres pueri Hebræi detrectant Regis imperia, ideo accusati flammis traduntur. Sed ab igne minimè læsi, Divinas concinunt laudes: Et ambulabant in medio flamma laudantes Deum, & benedicentes Domino. Addit Sacer Textus. Tunc Nabuchodonosor Rex obstupuit, & surrexit propere. Ibid: v. 91. Verum si nuper*

nuper omnia instrumenta musica audierat, cur modo puerorum hymno percellitur? Symphonix aures voluptate titillant, & puerorum concordia verberat? Perpende quid puerorum voces resonent, quid instrumentorum perstrepent nervi? & discriminis rationem reperiēs. Pueri Divinas laudes cantibus celebrant, instrumentorum harmonia idololatriam, ac vanas adulationes ad vicia provocantes resonat; hac ergo mundiali lascivaq; non percellitur Princeps, sed illa spirituali & pudicā. Honesto Rex verberatur cantu, impudico lætatur concentu. *Idem, ibidem.*

IV. *Cum veniret, & appropinquaret domui, audivit symphoniam & choros. Indignatus est autem, & noluit introire.* Luc: 15. v. 25. Cur Senior filius delicatas convivij despiciat epulas? cur cantus exasperetur harmonia? S. Ambr: hic: Chorum & Symphoniam audire non potest, hoc est, non illa theatralis incentiva lascivix, nec aulicorum concentus sonorum, sed plebis concordia concinentis, quæ de peccatore servato dulcem resultet lætitiæ suavitate. *Hactenus S. Ambrosius.* Scis quas non possit Senior, nobiliorq; filius audire voces? svaves profecto domus Paternæ choros, avidè audiet theatralia incentiva lascivix, & insidiosā blandimenta luxuriæ. Cantus vicia commendantes, aut lasciviam referentes Summatibus jucundissimi sunt; At si quis aut Psalmum canat, aut Divinas laudes resonet, audire non possunt. *Idem, ibidem.*

EXEMPLA VARIA.

I. **J**llata Arca, & donariis oblati per Salomonem in templo, cunctis pariter & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diversi generis Musicorum concentibus, & vocem in sublime tollentibus, longè sonitus audiebatur, & Templum gloria Domini repletum. 2. *Paralip: 5. v. 13.*

II. Ad sonitum universi generis musicorum, omnes iussi sunt adorare statuum, Nabuchodonosor Regis. *Dan: 3.*

III. Jonathas & Simon Fratres Machabæi sumpturi ultionem de Jambritis, cum Sponsus quidam ex eis Sponsam duceret ex Madaba, absconderunt se cum suis. Et cum obviam illis esset sponsus cum amicis, cum tympanis, & musicis, & armis multis, surrexerunt ex insidiis, & percusserunt eos, & occiderunt plurimos, & conversæ sunt nuptiæ in luctum, & vox Musicorum ipsorum in lamentum. 1. *Machab: 9. v. 39.*

IV. In Apocalypsi misit Angelus lapidem quasi molarem magnum, in mare dicens: quod Babylon Civitas tali imperu mittetur, & ultra non inveniretur. Addiditq; inter cætera: Et vox Citharædorum, & Musicorum,

corum, & tibia canentium, & tuba, non audietur in te amplius. *Apoc. 18. ver. 22.*

V. Caius Gracchus quia inter dicendum sæpè abripiebatur irâ, ut vocem concitaret, in maledicta prorumperet, & conturbaret orationem; hinc adhibuit remedium, & Licinium Servum non insulsum Musicum, iussit instrumento Musico a tergo dicentis instructum consistere. Hic ubi voce sensit concitatum, & ira tonantem, remittebat molliter & incitabat chordas, & ita fulmen orationis temperato sono symphonizæ ad modum revocabat. *Plut. in Tiber. & Graccho.*

VI. Hanfinius in Urbe Lu, Regni Zu, quam obsidebat, audiens voce ac organis musicis Incolas canentes dum mænia obiret, coniecit inde in ea Urbe, quæ tantopere delectabatur musicâ, bonos mores vigere, ac fidem in Regem, cuius causa vetuit ultima pati. Et mox iurjurandum, quo se obstrinxerat omnes Cives se incendio deleturum, rescidit, ac ostentato Hiangi, quod præcisum a suis militibus afferebatur capite, Cives sponte deditos in fidem accepit. *Lochner p. 4. hist. 235.*

VII. Matrona Gallica juvenis ac pia, ob mariti quoddam infortunium, quo in bonis passus est, tanto furore præ dolore percita est, ut in momento vellet in mortem consciscere, nunc igne, nunc ferro, nunc è fenestra voluit se præcipitare, bis voluit se in stagno mergere, donec tandem post remedia alia frustra adhibita a transeunte forte P. Capucino moniti familiares, ut hominem constituerent, qui testudine coram illa luderet, diuq; ab ea non discederet; Atq; ita post tertium Mensem curata est. *Ibid. hist. 236.*

VIII. Quidam in spiritu hominis mundani ac carnalis sic animam vidit cruciari. Primo conspexit dæmones animam illius rapere, & ad principem tenebrarum adducere, qui in ignea sella prædam suam expectabat, & jam præsentatam sic allocutus. Volo te hoc magnifico sedili honorare, postquam apud homines magno in honore fuisti, & semper gloriam ambivisti. Quæ mox funestum hunc honorem lamentabili voce deflevit. Tum alij dæmones, aderant offerentes ei poculum amarissimo & fætidissimo potu plenum, & cogebant eam bibere dicentes: Ita decet, fuisti enim amicus nobilissimorum vinorum, proba nunc vinum illud, quod nos bibimus in hac regione. Hos secuti alij duo, qui duas tubas igne plenas inflabant in aures, vociferantes: Hunc concentum tibi præparamus, sciebamus enim te cum viveres harmoniarum amatorem. Post hos alij duo in pectus illius viperas, injiciebant dicentes: Quia fuisti.

isti appetitor amplexuum & osculorum impudicorum, his nunc voluptatibus te oblecta, his fruire istarum loco, quas in mundo habuisti. *Idemp.*
2. tit: *Infernus* § 4. N. 17.

T I T U L U S XXXII. MUTATIO, VICISSITUDO.

Cum naturaliter omnis res mutatur, aut de loco ad locum, aut de forma ad aliam formam, hinc est, quod per mutationem potest intelligi omnis ille motus, actus, vel passio, per quam res de uno statu ad alium variatur. Definiri autem potest Mutatio, quod sit: Transitus Entis de uno termino ad alium. *Vel* transitus a privatione ad formam. *Vel* a forma ad privationem intrinsecam Mobili.

TEXTUS, ET ALII LOCI SACRÆ SCRIPTURÆ.

Mundamini & mutate vestimenta vestra. *Gen: 35. v. 2.*
Non est Deus ut filij hominis, ut mutetur. *Num: 22. v. 19.*
Pauperem facit & ditat, deducit ad inferos & reducit. *1. Reg. 2. v. 6.*
Infiliet in te Spiritus Domini, & mutaberis in virum alium. *1. Reg: 10. 6.*
Nunquam in eodem statu permanet. *Iob 13.*
Et dixi nunc cæpi, hæc mutatio dexteræ Excelsi. *Psal: 76. v. 11.*
Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. *Psal: 29.*
Hunc humiliat, & hunc exaltat. *Psal: 72.*
Sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur, tu autem idem ipse es. *Psal: 101. v. 28.*
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus. *Sap. 4. v. 11.*
A mane usq; ad vesperam immutabitur tempus. *Eccli: 18. v. 26.*
Stultus sicut luna mutatur. *Ibidem 27. v. 12.*
Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ &c. *Isa: 40.*
Si mutare potest Æthyops pellem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis bene facere, cum didiceritis malum? *Hierem: 13. v. 23.*
Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? *Thren: 4. ver. 1.*
Reges Insularum omnes tempestate percussi, mutaverunt vultus. *Ezech: 27. v. 35.*

Non immutetur, quod statutum est. *Dan: 6. v. 8.*

Ego Dominus, & non mutor. *Malach: 3. v. 6.*

Facies & color immutatus, declarat internum animi dolorem. 2. *Machab: 3. v. 16.*

Thamar mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit *Thamnam*, ibiq; *Judam* fefellit. *Gen: 38. v. 14.*

Joseph de carcere sublatu, tonsus, & mutata veste oblatus est *Pharaoni*, ut somnia ejus interpretaretur. *Gen: 41. v. 14.*

Anna, quæ fuit Mater *Samuelis*, diu sterilis, & æmulæ improprio tristis, fusa in Silo coram *Heli* oratione ad Dominum, percepta ab *Heli* benedictione Domum reversa, vultusq; illius non sunt amplius in diversa mutati. 1. *Reg: 1. v. 18.*

Achab Rex *Israel* contra *Syros* pugnaturus, mutato habitu venit ad bellum. 2. *Paralip: 18. v. 29.*

Esther intrans ad *Affuerum* non vocata, vultu illius exterrita, corruit, & in pallorem colore mutato laesum super ancillam reclinavit caput. *Esther 15. ver. 10.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

GRave est in pejus mutari; mutatur enim unusquisq; morum varietate, & fit alter, in quo non agnoscitur quod fuit, & incipit esse, quod non fuit sui degener. *S. Ambr: l. 1. Epist. 1. ad Iustum.*

Ut mutemur in pejus, nostra iniquitas est, ut mutemur in melius, gratia Dei præstat. *S. Aug. super Psal. 68.*

Omnia mutantur, nec mutatur Divinæ Providentiæ ratio, quâ fit, ut ista mutantur. *Idem Ep. 5.*

Per gratiam humanâ voluntas ex mala mutatur in bonam. *Idem de gratia & bono arbitr: c. 20.*

Quorum natura a mutatione initium sumpsit, ea mutationi quoq; subsint necesse est. *S. Ioan: Dam: l. 1. de fide. Orthod: c. 5.*

Nihil est in rebus genitis firmum, sed omnia mortalia necessarias mutationes admittunt. *Philo Iud: de mundi opific.*

Quæ nunc vetustissima videntur, nova fuere, & quod hodie exemplis tuemur, inter exempla erunt. *Tacitus 12. Annal.*

Quælibet orta cadunt, & finem cæpta videbunt. *Palingius.*

Ingentes Urbes populisq; ingentia Regna,

Supremos montes, & maxima flumina tandem

Aufert longa dies. *Idem.*

Hora brevis bona cuncta rapit, tunc fabula restat;

Hic fuit, hic fecit, pugnavit, vicit, amavit,

Regnavit, Gentes domuit populosq; subegit,

Composuit libros; at nunc ubi talia? nusquam,

Ipse ubi nunc? nusquam, quid nunc? nihil, aut abijt quo?

In ventos. Heu! heu! nugæ? & mera somnia sunt hæc

Quæcunq; in terris pulchra, & miranda videntur. *Idem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Mutatio, ac vicissitudo rerum in mundo continua.

I. **ET** factum est vespere & mane dies unus. Gen: 1. S. Greg: M. l. de natura, per *Mane* intelligit vitæ humanæ prospera, per *Vesperum* vero infortuna a; hinc sciamus jam ab æterno ordinasse Deum, ut vitæ hominis cursus in mane & vespere, in vespere & mane revolvatur, prosperis adversa, adversis prospera succedant. *Penzig: in Festo S. Ioan: Apost: c. 3.*

II. *Fecitq; ei tunicam polychromam.* Gen: 37. v. 3. Cur Jacob filio Joseph fecit tunicam varij coloris? Nempe ut varij colores mutationem & vicissitudines vitæ ejus præfigurarent. Joseph ocellus Patris, qui domi vixit in deliciis, odio fratrum servus & exul vidit in miseriis. Favor Putipharis lenit morem, mox malitia mulieris duplicat dolorem. Infamis nunc traditur plusquam in rusticam caulam; ex hac honoratus Princeps ascitur in aulam. *Rupertus Abb: l. 8. in c. 40. Gen: ait:* Pro compedibus, in quibus humiliaverunt pedes ejus, torquem auream suscepit, pro pallio, quô in manu adulteræ nudus effugit, stolâ byssinâ Deo duce indutus est, pro servili nomine, Regium gestat anpulum, & pro carceris humilitate, super altum sedit imperij currum. *Ita Rupertus.*

III. *Militia est vita hominis super terram.* Job 7. Quare militia? respondet l. 2 Regum c. 11. *Varius est eventus belli, nunc hunc, nunc illum consumit gladius.* Nunc victores, brevi victos, atq; iterum vincentes legimus Romanos. Milites nunc abundant, nunc vel maxime indigent, nunc imperant ut Domini, mox obsequuntur variante fortuna Servi. Militia itaq; vita est hominis super terram, nempe qui abundat, indigere potest, & qui indiget, abundare. Dominos servire, & servos dominari vicissitudo docet. *Penziger in Festo S. Ioan: Evang. c. 3.*

IV. *Vidi, & ecce manus missa & ad me, in qua erat involutus liber, & expandit illum coram me, & scripta erant in eo lamentationes, Carmen, & vae &c: Comede volumen istud.* Ezech: 2. S. Hier: in hunc locum per lamentationes intelligit tristitia, adversa, par Carmen jucunda, prospera, per vae ex ipso Nunc fatalia signantur. Volumen mixtum vicissitudine, jam tristitium, jam prosperorum eventuum. Propheeta comedere jussus est, ut noscamus cursum vitae humanae rerum varietate misceri. *Ibidem.*

V. *S. August: l. 5. de Civit: Dei c. 11. scribit: Romanos duo delubra aedificasse, quorum primum Volupiam id est bonae fortunae, consolationis, prosperitatis, alterum Angaronam, id est adversitatis, tristitiae, luctus templum vocabant.* Artissime haec duo templa conjunguntur, ut qui uno pede contingeret fanum Volupiae, altero pede iam calca ret templum Angaronae; per hanc Angaronae & Volupiae nimiam conjunctionem, rerum humanarum inevitabilem vicissitudinem indicantes. *Ibidem.*

VI. *Tulit eum diabolus.* Mat: 4. Vilipenditur, inquietatur Christus a sathana. sed mox huic vilipensioni subsequitur honor & gloria: *Clarificatus est.* Mat: 17. honori subsequitur nova contumelia: *In Ppe demoniorum ejicit daemonia.* Luc: 11. Ad hanc contumeliam insignis offertur honor: *Ut facerent eum Regem.* Joan: 6. Mox iterum ignominia afficitur: *Elevantes lapides ut jacerent in eum.* Joan: 8. brevi per eosdem glorificatur: *Hosanna Filio David &c.* Luc: 21. Quinta die desuper uno ore condemnatur, ac infami ligno adjudicatur: *Crucifige, crucifige eum.* Mat: 27. Deus maestis rebus quaedam jucunda permiscuit, quod certe in Sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates finit habere continuas. *Ait S. Ioan: Chrys. hom. 8. in Matth.*

N. N. N.

TITULUS I. NATIVITAS.

Nativitas sumitur, pro ipso actu nascendi, adeoq; idem est ac Ortus, & definitur communiter quod sit: Origo alicujus viventis, a principio vivente conjuncto.

Aliquando sumitur Nativitas pro constitutione Corporum Cælestium, eo puncto, quo quis nascitur. Locus etiam, & terra, in qua qui natus est, dicitur: Terra vel locus, alicujus Nativitatis.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Nudus egressus sum de utero Matris meæ, & nudus revertar illuc. *Iob* 1. *ver.* 21.

Pereat dies in qua natus sum, & nox, in qua dictum est: Conceptus est homo. *Ibidem* 3. *v.* 2.

Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum. *Ibidem* 5. *v.* 7.

Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret &c. *Iob* 10. *v.* 18.

Homo natus de Muliere, brevi vivens tempore repletur multis miseriis. *Ibidem* 14. *v.* 1.

Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me Mater mea. *Psal.* 5. *v.* 7.

Sicut egressus est nudus de utero Matris suæ, sic revertetur. *Eccl.* 5. 14.

Melior est dies mortis, die nativitatis. *Ibidem* 7. *v.* 2.

Ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tãquã non fuimus. *Sap.* 2. 2.

Nos nati, continuo desivimus esse. *Ibidem* 5. *v.* 13.

Ego natus accepi communem aerem, & in similiter factam decidi terram, & primam vocem similem omnibus emisi plorans. *Ibidem* c. 7. *v.* 3.

In involumentis nutritus sum & curis magnis; nemo enim ex Regibus habuit aliud Nativitatis initium. *Ibidem* *v.* 4.

Unus

Unus ergo est omnibus introitus ad vitam, & similis exitus. *Ibid: v. 6.*
 Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre Matris eorum, usque in diem sepulture in Matrem omnium. *Eccli 40. v. 1.*

Sub una nocte nata est (hedera) & sub una nocte periit. *Iona 4. 10.*

Non surrexit inter natos Mulierum major Joanne Baptista. *Mat: 11. 11.*

Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille. *Ibidem 26. 24.*

Multi in nativitate ejus gaudebunt. *Luce 1. v. 14.*

Quod natum est ex carne, caro est; quod natum est ex Spiritu, Spiritus est. *Ioan: 3. v. 6.*

In peccatis natus es totus, & tu doces nos? *Ioan: 9. 34.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Nudi omnes nascimur, nudi morimur. *S. Ambr. l. 6 Hexamer: c. 8.*

Nescit natura divites, quæ omnes pauperes generat; neque enim cum vestimentis nascimur, nec cum auro, argentove generamur, nudos fudit in lucem, egentes cibo, amictu, potu, nudos recipit terra, quos edidit. *Idem de Nabithe c. 1.*

Omnis homo advena est nascendo, incola vivendo. *Idem in quæst: super Levit: 9. v. 92.*

Nasci hic in corpore mortali, incipere ægrotare est. *Idem super Ps: 102.*

Nobilior est generatio Spiritualis, quam carnalis. *Idem ser: 1. Dom: Quinq.*

Nemo nascitur ex Adam nisi vinculo delicti, & damnationis obstrictus. *Idem Epist. 157.*

In sordibus generamur, in tenebris confovemur; Matres nostras plurimum oneramus, in doloribus parcurimus, & in nostro exitu ventres more vipereo laceramus, nudi nascimur, membris omnibus impotentes mundo exponimur, & a ploratu vitam incipimus, & cum ploratu vitam finimus. *S. Bonav: ser: 4. de Uno Confess.*

Nasci ex adulterio non est culpa ejus, qui nascitur, sed qui generat; quomodo in seminibus, non peccat terra, quæ confovet; non semen, quod in sulcis jacitur, non humor, vel calor, quibus temperatis frumenta in gramen pullulant, sed verbi gratia, fur, vel latro, qui fraude, vel vi eripit semina. *S. Hier: tom: 2. Epist: 15. ad Pammachium.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Obscuræ Originis testimonium, aut humilis fortune vestigium, durum est evecto ad dignitatem tormentum.

I. *E*Cce constitui te Deum Pharaonis. Exodi 7. v. 1. Constitutus Deus, sive Dux Pharaonis Moyses, in insigne potestatis, Virgam, quam habebat, manu gestare jubetur: *Virgam quoq; hanc sume in manu tua in qua facturus es signa.* Exod: 4. v. 17. Anselmus Laudunensis ad Exodi c. 7. *Virgam* interpretatur *Crucem Virgam id est Crucem.* Cur virga Crux appelletur? Crux est dolorum Matrix, miseriarum conceptabulum, honoris martyrium? Nempe Crucem subit, qui inter ridentes fortunæ plausus obscuri statûs cogitur servare vestigia. *Nax. in Iosue 1. c. 19.*

II. *Rogo te Pater, ut mittas eum in domum Patris mei.* Lucæ 16. v. 27. Quid sibi vult hæc avari Epulonis petitio? S. Chrysologus ser. 123. respondet, dicens. *Dives Lazarum ad Domum Patris sui, non misericors, sed miserandus invitat, quem toto tempore substantiæ miseratione suis incumbentem januis non recepit, & sub specie pietatis ad pristina vulnera, ad præteritos gemitus Lazarum vult redire, quem prima petitione ad suos devocare non potuit cruciatus.* Hoc est prima petitione Lazarum è folio deturbare non valuit, quid ergo invidentiæ molliatur rabies? Ad loca, ubi sordidus, & abjectus jacuit, vult redire, ut inopiæ ac ærumnarum memoriâ, tartarea imitetur supplicia. Adeo namq; ad dignitatis culmina elatum sordidoris fortunæ vestigia dire exagitant, ut gehennalis flammæ gerere vices queant. *Ibidem.*

III. *Nisi videro fixuras clavorum, non credam* Joan: 20. v. 25. Chrysi: ser. 84. ait: *Dolores persecutorum furoribus irrogatos, famulantis curiositas revocavit immitis.* Cur curiositas Thomæ odio, ac insanix Persecutorum æquetur? Ita est, Christus namq; jam antiquum mortalitatis statum immoatali vitâ commutaverat, jam ad fastigium luminis ascenderat; Discipulus tamen, quantum in se fuit, antiquæ ignominix & abjectoris fortunæ testimonia requirens, omnes passionis cruciatus immitis exaggeravit, cumulavit, & adauxit, dum dixit: *Nisi videro &c.* Plus namq; ingloriæ fortunæ memoria felicem vexat, quam dolor humilem exorucia-
rit. Idem ibidem.

EXEMPLA VARIA.

I. **S.** Ambrosius Sanfedonius, cum ex utero Matris horridè monstrosus natus esset, delatus est a Nutrice in Ecclesiam Patrum Dominicanorum, & ante Altare Sacrarum Reliquiarum Deo oblatus, omni deformitate depositâ illico pulcher, & amabilis apparuit. *Silvanus Bazzius in vita ejus.*

II. Boleslao Krywousto cum natus fuisset Filius, ei Nomen Micassai inditum, Cognomenq; Senis Puero propter gravitatem morum, & prudentiam, additum est. *Cromerus l. 5.*

III. Buscumduci in Brabantia Vir quidam cum vidisset ludos quosdam, in quibus Personas Divorum alij, alij vero dæmonum induebant, visâ puellâ exarsit, & Domum reversus saltitando correptam uxorem, suam, ut erat personatus in lectum conjecit, se ex ea dæmonium velle gignere dicens, concubuit, concepit mulier, & puer quem peperit, simul primum editus est, saltitare cæpit, formâ quali dæmones pinguntur. *S. Aug. de Civit. Dei c. 25. & Lnd. Vives l. II.*

IV. B. Catharina Bononiensis in lucem edita, nullum vagitum, quemadmodum Infantes solent edere, emisit, neq; per totum triduum aliquid vel lactis vel alterius nutrimenti gustavit, maximo Sanctitatis, & austeritatis exemplo. *Vadingus Annal. Minor A. 1463.*

V. Domicianum natum esse in Regione Urbis Sextæ ad Malum Punicam refert Suetonius, super quam nativitate ita ludit Joan: Palatius in Vitis Summorum Pontificum: Natus sub malo Punica ad malum publicum; hostibus musca fuit, Christianos tractavit ut muscas.

VI. Dominicus Puer, qui Cæsar Augustæ a Judæis ob odium fidei martyrio est affectus, vix natus, in eius humero apparuit Crux impressa, Coronæ vero figura in Capite. Quo prodigio portenderat Deus Martyri gloriosum illud mortis genus, quod postea subiit. *Odericus in Annal. Eccles Anno 1650.*

VII. S. Edmundus Episcopus Cantuariensis præter communem nascentium morem ita mundus è Maternis visceribus prodiit (quod futuram ejus puritatem declarabat) ut mundissimus pannus, cui involutus fuit nullam prorsus maculam ab eo contraxisse videretur; ita: ut obstetrices novitate percussæ magna admiratione sint affectæ. Ideo Mater cum in Baptismate Edmundum a munditia nuncupandum censuit. *Surius in Vita.*

VIII. Epidauri Anno 1620. accidit, quod Mulier gravida duas gallinas alterius vicinæ Viduæ absents furaretur; ideo hæc domum reversa, & simile latrocinium suspicata, Mulierem gravidam adiit, & placidis verbis gallinas non inventas repetebat; At gravida jurejurando a simili se crimine alienam affirmabat, imo a summo Deo imprecata est se duos dæmones parituram, si hujus generis latrocinij fuisset conscia. Nec secus accidit: nam tempore partus monstrosi dæmones dilaceratis Matris visceribus in lucem prodeuntes, una cum Matre perierunt. *Bagatta l. Admiranda Orbis p. 2.*

IX. S. Francisco nascente in oppido Paula hymnodiam personasse Angelicam sicut Christo Nato memoriæ proditum est. *In Vita ejus.*

X. Ea die qua editus est in lucem B. Jacobus de Mevenia Ordinis Prædicatorum matutino tempore visi sint oriri quasi tres soles, pueros quosdam niveis vestibus indutos figurantes. *Bonarv. in Vita ejus.*

XI. In Hollandia A. 1266. Uxor Comitis Hollandiæ pauperulam mendicantem repellens, eamq; insimulans adulterij, eo quod tam numerosam prolem haberet, ab ea maledicta est, ut tot Proles haberet, quot sunt dies in anno. Maledictionem exaudivit Deus, fecitq; ut Uxor Comitis imo portu 366. proles pareret, quæ oes baptizatae sunt, & mox post baptismum mortuæ. Extat hujus prodigij pictura in Monasterio Virginum inter Leydam, & Hagam. Idem prorsus contigisse Margaretae Uxoris Comitis Holszteni narrat Crantius in Historia Vandalia. *Cor: a Lap: in 24. Deut.*

XII. S. Joannes de Deo quo tempore natus est, Campanæ Ecclesiæ principalis nemine impellente per decem dies admirabilem sonum omnibus stupentibus dedere. Simile etiam exemplum in omnibus Granatensibus campanis tempore illius mortis a tota Civitate observatum fuit. *Hilarius Perdicanus in Vita S. Joan: hujus.*

XIII. Mulier quædam dum quatuor fecisset abortus admonita est a nonnulla sua amica, ut parvulum cereum S. Hugoni offeret. Quod ubi fecit, non abortivit unquam, sed sex incolumes pueros enixa est. *In Actis S. Hugonis Ep: Linconiensis.*

XIV. S. Nicolai Tolentini Mater Nomine Amata, cum jam multo tempore cum Marito suo vixisset, & instar sterilis nullos pareret Filios, magno ardens Proles desiderio, una cum Viro suo Barrum voti causâ profecta, a S. Nicolao cujus se patrocinio commendaverunt, de futura prole fuerant admoniti, ob idq; Nato Filio Nicolai Nomen imposuere. *In Vita S. Nicolai Tolent.*

XV. S. Nicecius a primo ortu suo divinis quibusdam signis in formam Domini electus fuisse videtur. Nam cum partu effusus aliorum Infantium instar prodiret in lucem capillis nudus, in circuitu tamen Capitis tenuis capillorum ordo aptè distinctus apparuit, haud secus, ac si Clericus Corona ex arte ornatus fuisset. Unde Abbati cuidam Sancto disciplinis sanctis traditus est instituendus, cui successit omnium votis dignissimus, & postea Episcopus est creatus. *Marchanius ex S. Greg. Turon.*

XVI. S. Norberti Episcopi Magdeburgensis Mater audivit in somnis vocem: Æquo animo Hadevigis esto Archiepiscopus futurus est, quem gestas in utero. *P. Joan. a S. Joseph Vbo Nativitas.*

XVII. S. Petrus Cælestinus magno prodigio in lucem prodiit, Religiosa veste testus; quo creditum fuit eundem habitum in adulta ætate in usu habiturum, ut eventus probavit. *Gregor. Card. de Petro Cælest.*

XVIII. Philippus a Deo datus Rex Franciæ postquam natus fuisset, brevi Patri ejus Ludovico somnium est: ac si hic Filius ejus calicem cruore plenum manu gestasset, & Primoribus Regni illum propinasset; ex quo illi audacter biberunt. Somnium hoc, eventus probavit; Ubi enim factus fuisset Rex, cruentis bellis, & intestinis dissidiis Regnum sædavit. *Kwiatkiewicz A. 1198.*

XIX. Posthumus ad Ælium Bassum de Albino Filio recens nato scripsit: Filius mihi natus est VII. Kalendas Decembris, ita candidus statim toto corpore ut linteamen, quo exceptus est, vinceret. *Julius Capitol.*

XX. Quidam non obscuri Nominis Regi Hispaniarum in Geldria militans honestam de nobili Familia duxit conjugem, quam durius tractabat. Intelligens autem ipsam uterum ferre indignanter veluti sinistra præcatus, dixit: Tu infernalem gestas dæmonem, quem gladio confodiam. Non longe post Filiolum genuit, dimidia corporis interioris parte bene formatâ, verum Superior pars lituris rubris & nigris sæda apparuit, oculis in fronte locatis, ore rotundo nigro, tetro ut satyrus, auribus longis veluti canis, venaticus, in vertice duo cornua nonnihil intorta, quæ manibus contrectata reddebantur sanguinea. *Wierus A. D. 575. apud Bagattam p. 2. l. 1. c. 2.*

XXI. Romæ in templo S. Salvatoris in Lauro, hæc superscriptio habetur. Anno Dñi 1474. Joannes Mates, & Catharina Calagnita Barcinenses, cum annos octo egissent sine prole, pro ea obtinenda voto domini concepto, & in ipsa S. Severini Ecclesia renovato, Sacrum solenne faciendum curarunt in honorem duodecem Apostolorum accensis 12. cereis

reis cum Nomine unius Apostoli ad singulos cereos. Audierunt Apostoli vota precantium, duodecem Proles habuerunt, octo masculos, & quatuor feminas, quorum singulis unius Apostoli Nomen dedere. Et licet diu supervixissent, nullam aliam prolem suscipere. Filij deinde post Parentum mortem singuli circa Festum sui Apostoli, cujus Nomen gerebant, obiere. *Bagatta p. 2. l. 1. c. 2.*

XXII. S. Aborca tertius Navarrae Rex, dictus est *Filius Vulneris*, quod per vulnus transfixæ Matris de utero fuisset extractus. Plures modo invenies Filios Vulneris. *P. Joan: a S. Joseph.*

XXIII. Sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum iridentes Strodentes Angli, caudam Equi, cui insidebat, amputarunt. Sed postea in pœnam nutu Dei accidit: ut omnes ex eo hominum genere, qui id facinus perpetrarunt, nati sint instar brutorum caudati. *Polydorus l. 4.*

XXIV. Sancti Vincentij Mater, cum antea singulos Filios quos genuerat, in utero maxima cum molestia gestasset, tamen quamdiu fuit Vincentio gravida, nihil molestiæ sentiebat; quinimo tanta ei erat agilitas, tantumq; Corporis robur, ut pene nihil in utero portare videretur. Hoc indicium fuit futuræ sanctitatis Prolis, quam gestabat. *In vita ejus c. 2.*

XXV. Idem Sanctus cum gestaretur Materno utero, velut latrantis Canis vox audiebatur, quod magnum Concionatorem quandoq; indicabat, ut consulenti ea de re Matri Jacobus Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Valentiaë Urbis Episcopus responderat. *Surius in vita.*

Vide Tit. *Adolescentia.*

TITULUS II. NECESSITAS.

Necessitas est vis quædam, quæ nos cogit aliquid facere. Aliquando ponitur & pro rebus necessariis, ac rerum necessariorum inopia. Deniq; & pro necessitudine, ac vinculo affinitatis, juxta illud Cic: de Amic: *Amicitia necessitudines mihi erant cum illo.* Et: *Se Reipublicæ comoda privatis necessitudinibus habuisse potiora.* Cæsar l. 1. c. 8.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Dabis ei, nec ages quidpiam callidè in ejus necessitatibus sublevandis, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore. *Deut: 15 10.*

Quomodo peteris, ita esto misericors; præmium enim tibi thesaurizas in die necessitatis. *Tobie* 4. 10.

Domine qui habes omnium scientiam, tu scis necessitatem meam. *Esther* 14. 14. & 16.

De necessitatibus meis erue me. *Psal:* 24. 17.

Respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam. *Psal:* 30. 8.

Clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur, & de necessitatibus eorum liberavit eos. *Psal:* 106. 13.

Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria. *Prov:* 30. 9.

Ducebat eos ad hunc finem digna necessitas. *Sap:* 19. 4.

Memento paupertatis in tempore abundantiae, & necessitatum paupertatis in die divitiarum. *Eccl:* 19. 25.

Fænerare proximo tuo in die necessitatis illius. *Ibidem* 29. 2.

Honora Medicum propter necessitatem; etenim illum creavit Altissimus. *Ibidem* 38. 1.

In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei Ministros in necessitatibus. *2. Cor:* 8. 4.

Qui habuerit Substantiam huius mundi, & viderit Fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? *1. Joan:* 3. 17.

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Nihil tam necessarium, quam cognoscere, quid non sit necessarium. *S. Ambr:* l. 1. *Epist:* 182. *ad Vercell:* *Eccl.*

Necessitas, quæ merito imponit obsequium, affert plerumq; fastidium. *Idem Hexam:* c. 16.

Qui est? qui non in cibo rapiatur aliquando extra metas necessitatis? *S. Aug:* *Conf:* c. 31.

Ferrenda est magis omnis necessitas, quam patrandæ est aliqua iniquitas. *Idem super Psal:* 72.

Omniumq; actionum humanarum Mater est necessitas. *Idem super Psal:* 83.

Felix necessitas, quæ cogit in melius. *S. Bernardus de præcept:* & dispers.

Laudo

Laudo factam de necessitate virtutem, sed plus illam, quam eligit libertas, & non inducit necessitas. *Idem ad Sophiam Virginem.*

Plus Conscientia, quam necessitas petit. *S. Greg: M. hom: 19. super Ezech.*

Quidquid necessitate fit, cito solvitur, quod voluntate arripitur, perseverat. *S. Hieron: l. 2. super Oseam c. 15.*

Magis necessaria minus necessariis sunt præferenda. *S. Joan: Chrys: h. 14. super Acta Ap.*

In rebus necessariis tantum est salus, in superfluis laqueus, in mediocritate Dei gratia, in divitiis diaboli catena. *Salvianus l. 2. ad Eccles: Cathol.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

*De necessitate facere virtutem. magna & questuosa
Ars est.*

I. **C**Ras tu, & Filij tui mecum eritis, sed & castra Israel tradet Dominus in manus Philistinim. *1. Reg: 28. 19.* Cur Saul Filios suos in conflictum conducere voluit; in quo eos occubituros prænoverat? Respondet Ambulensis 43. in cap: ult: *1. Reg.* Quia putavit, quod necesse erat, quod tam ipse, quam Filij ejus morerentur, ideo nullo modo poterant evadere hanc mortem, melius ergo fuit, quod viriliter in bello morerentur pugnando pro Israel, quam ignominiose fugiendo desideratam vitam servare non possent. Nempè laudem apud omnes meretur, quisquis ex necessitate facere virtutem novit. *Didacus Niss: Dom: infra Oct: Ascens: §. 4.*

II. *Quis mihi det te Fratrem meum sugentem ubera Matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, apprehendam te, & ducam in Domum Matris meæ.* *Cant: 8. 1.* Votorum potita Sponsa, quid post hac dicat? audiamus: *Fuge Dilecte mi, & assimilare caprea, hinnolog, Cervorum.* *Ibid: v. 14.* Cur hunc fugere desiderat, quem tantopere habere expetiit? Resp: V. Beda dicens: Quod ait: Dilecte mihi, non optando loquitur. Quis enim eum quæ diligit, a sua fugare præsentia velit? sed ejus potius voluntate fervendo; Memor videlicet consuetudinis ipsius, qua se in medio sæpe sermone relinquens transierit, ac declinaverit; Memor etiam suæ consuetudinis, quia illum in hujus temporis, vel peregrinationis loco, continuo videre non possit. Exploratum habebat Sponsi sui ingenium sponsa,

sa, ideoq; si necessum fuit ab illo nonnunquam deferi; prudentia fuit hoc sponte petere, quod necessario toleratura erat. Uti sapientissime fit, quoties libentes facimus, ad quod nos per vim adigendos praevidemus. *Idem, ibidem.*

III. *Domine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripas me.* Psal: 6. 2. Quærit S. Gregorius Niss: quid sibi velit, quod David primis statim Psalmi pœnitentialis verbis deprecetur verbera, quæ commeruisse noverat, & tam subito peccatum suum palam facit, culpamq; fatetur? Et respondet hic: Non expecto, donec ex illo furore per terribilia flagellatione, atq; spontanea confessione necessitatem, ex illa ira mihi imponendam. Prudentissime statuit David facere virtutem ex necessitate, tribuereq;, & permittere se illis manibus, quibus elabi impossibile erat, suamq; sponte aperire culpam, quam non posset non videre Deus. *Idem ibidem.*

IV. Absq; Synagogis facient vos. *Joan: 15.* S. Augustinus ait: Quid autem mali erat Apostolos expelli ex Judaicis Synagogis, quasi non fuerint inde exituri, etiam si illos nullus expelleret? Si Judæi vos ex suis Synagogis expellent, nè hoc indignè accipiat, quod necessarium est fieri, hoc autem curate, ut libenter faciatis, quod coactè facere deberetis, ut in virtutem transeat necessitas. *Didac: Niss: Ibidem.*

V. *Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones ejicite. gratis accepistis, gratis date.* Math: 10. 8. Quærit Abulensis, quomodo voluit Christus Apostolos miracula sine pretio facere? quia ipsi non faciebant miracula, sed Deus per ipsos. Quid ergo voluit, ut gratuito facere non possent? Et respondet qu: 61. Etiam si Apostoli non possent facere miracula recipiendo pecuniam, erat conveniens, quod admonerentur non recipere illam, eo quod etiam in illis, quæ homines non possunt vitare, Deus admonet eos, ut sponte faciant, & mereantur id, quod alias ex necessitate fieret, & non mererentur. *Ita Abulensis.*

VI. *Humiliamini sub potenti manu Dei.* 1. Petri 5. 6. Si manum ejus effugere impossibile? Si tanto Domino subdi necessarium est? *humiliamini* volentes, & de necessitate virtutem facite. Satis enim hinc bonitas Dei elucet, quod voluit, ut ex eo parare nobis merita possimus, quæ coactè, & per vim facimus, dummodo prompta ad ea voluntas accedat. *Didacus ut supra.*

TITULUS III. NEGLECTIA.

Negligentia juxta S. Thomam 2 2. q. 54. a. 1. in Corp: *Est defectus debita sollicitudinis.* Vel juxta S. Bernardinum Senensem super Apoc: cap: 16. Negligentia est animi torpor, qua quis minus diligens est, in exequendis officiis sibi commissis.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Audiens Jacob, quod alimenta venderentur in Ægypto dixit Filiis suis. Quare negligitis? audivi, quod triticum venundetur in Ægypto, discedite, & emite vobis necessaria, & non consumamur inopiâ. *Genesis 42. 1.*

Porro Levitæ egerunt negligentius, & vocavit Rex Jojadam Principem, & dixit ei: Quare tibi non fuit curæ, ut cogeres Levitas? &c. 2. *Paralip: 24. 5.*

Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium divitias parat. *Prov: 10. 4.*

Qui congregat in messe, filius sapiens est, qui autem stertit in aestate, filius confusionis. *Ibidem v. 5.*

Pigredo immittit soporem, & anima dissoluta esuriet. *Ibid: c. 19. 15.*

Cum dormirent homines, venit inimicus, & superfeminavit zizania in medio tritici. *Math: 13. 25.*

Venit ad Discipulos suos, & invenit eos dormientes, & dicit Petro: Sic non potuisti unâ horâ vigilare mecum? Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. *Math: 26. 40.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Multo optabilius pigro inimicum non habere, quam vincere. *S. Aug: Serm: 12. de Verbis Apostoli.*

Viro Sapienti sua vita vinea est, sua mens, sua conscientia. Nihil quippe incultum, desertumve in se sapiens relinquit. Stultus non ita. Cuncta apud eum neglecta invenies, cuncta jacentia, cuncta inculta & sordida. Ubi vitis virtutis? Ubi botrus boni operis? Ubi vinum lætitiæ

tia spiritualis. Per agrum hominis inquit pigri transivi, & per vineam viri stulti, & ecce totum repleverant urticae, & operierunt faciem ejus spinæ. *S. Bern: Ser: 63.*

Simplicem gehennam in sæculo viventes sibi comparassent, duplicis gehennæ supplicio in monasterio negligenter viventes se reos faciunt. *S. Ephrem de vita Relig.*

Turpissima est jactura, quæ per negligentiam fit. *Joan: Trith: in Reg: S. Benedicti c. 7.*

Desidia in omni opere bono declinanda est. Desidiam enim agimus, quoties per torporem langvide ea, quæ Dei sunt, operamur. *S. Isid: Hist: de Summo Bono cap: 10.*

Religiosus fervidus omnia bene portat, capit, quæ ipsi jubentur, Religiosus tepidus, & negligens habet tribulationem super tribulationem, & ex omni parte patitur angustiam; quia interiori consolatione caret, & exteriorum capere prohibetur. *Thom: a Kemp: l. 1. c. 15.*

Homo fervidus, & diligens, ad omnia est paratus. *Idem, ibidem.*

SIMILITUDINES.

S Bonaventura, *dieta Salutaris tit: 1.* Comparat Acediam (quod idem dicitur de negligentia) Regi Adonibezec, qui interpretatur: *Dominator egestatis*, qui septuaginta Regibus amputavit manuum, & pedum summitates, ita ut colligerent sub mensa ejus ciborum reliquias. *Judic: 1. 6.*

Idem ibidem cap: 7. Comparat eandem Sisaræ. Quia sicut Sisara somporem morti socians defecit, & mortuus est; *Judic: 4. 21.* Sic piger nimis opprimitur somno acediae, ut ad salutaria monita vix aliquando evigilet.

Dionysius Carth: in Math: 8. Comparat Acediam servo Centurionis paralytico nam piger more paralytici est plane immobilis.

Joannes a Geminiano comparat Acediam Saturno, qui est inter septem Planetas supremus, & est inferiorum in frigidativus, tardè incedens, & factum mortificativus; Sic Acedia corda in frigidat, reddit tardum ad boni operis motum, per quem excitatur, & conservatur calor amoris.

Lyranus Hethæo pigrum comparat, qui interpretatur *formidans*. Nam Acediosus vario perculsus metu a currenda via mandatorum retardatur.

S. Vincentius Ferr: Serm: 7. super Orat: Dom: Acediam comparat salicibus infructuosis, quæ solam faciunt umbram Diabolo, & nullum afferunt spirituale fructum.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Qui in bene operando negligens, ac tepidus est, facile labitur in peccata.

I. *ET* tulit de fructu illius, & comedit, deditq; Viro suo, qui comedit. Gen: v. 6. Adam in statu Innocentiæ sapientissimus, ac prudentissimus, cur se passus est ab Eva sexu inferiori seduci? & ad transgrediendum mandatum Dei traduci? Sinaita in Hexam respondet, dum ait: *Proditus prius, quam oculi ejus aperti, obdormierat enim Adam.* Somnolentum, stertentem Adam invenit Eva, dum pomum obtulit, ideo facile ad prævaricationem mandati induxit. Quod vero dormitaverit Adam? facile colligi potest ex textu ubi indicatur: Deum statim post Adæ lapsum in paradysum venisse *ad auram post meridiem* quo tempore, vel maxime oscitantia, & pigritia hominem vexat. *Penziger Dom: 5. post Epiph: Conc: 2.*

II. *Nesciens, quod recessisset ab eo Dominus.* Judic: 16. 20. Cur circumspectissimus Samson & cautissimus Legis Divinæ observator tandem deliquit contra leges Nazaræi, & se totaliter corpore, & animo perdidit? Quia Dalila *obdormire cum fecit super genua sua.* Somnolentia, negligentia, etiam perspicacissimos excæcat, & in peccati servitium trahit. *Id: ibid.*

III. *Accidit quadem die, ut surgeret David de strato suo post meridiem.* 2. Reg: II. Si surrexit de strato? ergo si non dormivit, saltem dormitabat sumpto prandio, negligens jacebat. Quid ergo accidit? Sic piger, & negligens Rex vix semi apertis oculis se lavantem conspexit Mulierem, ab hujus venustate tentatur, ocyus consentit, ipsa horâ nefandum committit adulterium. Hoc vix patrato, cogitat & homicidium, devotissimus, fit scandalosissimus. *Idem Ibidem.*

IV. *Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris? &c.* Isaia 14. v. 12. Quod Lucifer summus Angelus, ac tam perfecta Creatura in nefandum peccatum, ac æternum exitium devenit, causam inquiris? Lege textum S. Scripturæ ubi ait: *Sedebo in monte Testamenti.* Sedere negligentiam, ac pigritiam denotat. Quia Lucifer gratiis, ac donis Dei noluit cooperari, ideo in ruinam, & peccatum præcipitatus. Novimus multos (ait S. Chrysosth:) ad ipsum cæli verticem ascendisse, & deniq; faminam neq; in somno vidisse, & tamen negligentia lapsos ad vitiatorum barathrum devenisse. *Ita Chrys. hom: 22. in Matth:*

V. *Mitte nos in gregem porcorum.* Matth: 7. Cur in porcos intrare, & ibi manere rogant? Porcus hominis pigri, languidi, & negligentis Symbolum est. In porcos ergo dæmones intrare cupiunt, ut designent: Negligentes ac desides in bene operando, facile fieri dæmonum domiciliū, ac scelerum habitaculum. *Penziger in Addit: ad Dom: 5. Epiph: Conc: 2.*

VI. *Vidit Socrum ejus jacentem, & febricitantem.* Matth: 8. v. 14. Febris mortale peccatum præmittit frigus negligentiae bonorum operum. S. Vinc: ser: 1. Feris 5. post Oculi. Febris ex frigore oritur, & desinit in calorem; Sic febris animæ, id est peccatum sæpe oritur ex negligentia & tepore; inde enim cupiditas, ardor luxuriæ, gulæ, superbiæ accenditur. Febris gustum vitiat, quia ipse pravo humore infectus est; sic febris animæ facit, ut res divinæ, Conciones, lectiones Spirituales, colloquia pia, monita Sancta ei desipiant. *Cornelius hic.*

VII. *Super semina vit Zizania.* Mat: 13. 26. Torporis tempore vitiorum seminantur sentes, & exercitationis intermissione coalescunt, secum autem inspirationis præfocant germen, quoties mens noxiō sopore deprimatur. *S. Laur: Iust. in Festo S. Ioan: Evang.*

VIII. *Vos omnes scandalizabimini in hac nocte.* Mat: 26. Etsi omnes, ego non. *Etsi oportuerit me mori tecum, non te negabo* ait Petrus. Exiguo intervallo omnis zelus extinctus est, Petrus quam gravissime, & turpissime negat Magistrum suum. *Non novi hominem.* O Petre! unde tam subito zelus, & charitas erga Magistrum extincta? Petrus dormivit in horto, Petrus negligens, tepidus effectus est, & in Petro somnolento, ac negligente, refrigescbat charitas, extinctus zelus, *Penziger ut supra.*

IX. *Ecce quem amas, infirmatur.* Joan: 11. Lazarus amicus Christi ex improvise infirmatur, & infirmitas paucos inter dies crescit ad mortem, & quatrduanus fætet in sepulchro. Quæ causa? quod hæc infirmitas Lazari inter paucos dies facta sit mortalis? Causam ponit idem Sanctus Joannes loco citato. *Erat quidam languens Lazarus.* Qui languidus est in Spiritu, negligens in bonis operibus exequendis, in vitiis cavendis, licet magnus fuerit amicus Christi, brevi in virtutibus infirmabitur, morietur in bene operando, fætet in sepulchro vitiorum. *Idem ibidem.*

X. *Exi cito in plateas civitatis, & pauperes, ac debiles, cecos, & claudos introduc huc.* Lucæ 14. Theoph: Antioch: l. 3. in Evang; *lucos* vocat eos, quos S. Textus dicit *cecos*. Quomodo hoc? Luscus est, qui tantum uno oculo videt, cæcus est, qui plane non videt. Quomodo cæcus, & luscus idem sonare possunt? Quam optimè. Nam qui est luscus in spiritualibus, & uno oculo tantum attendens eis, is brevi plene fiet cæcus in spiritu.

Si quem enim (ait Didacus Nissenus l. 2, c. 2.) tepidum inveneris, tum frigidum fore affirmare certo poteris.

EXEMPLA VARIA.

I. **A**bbas Athanasius illud frequenter in ore habebat: Olim Patres nostri conati sunt vitare Spiritum distractionis, omnemq; temporis jacturam studiose cavere, nunc autem negligentia, acediaq; duo hostes capitalissimi in eorum locum successerunt. *Idem* cogitans aliquando quidnam inter eos, qui dæmoni pigritiam afferenti resisterent, quiq; ei obsequerentur, interesset? raptus est in amænum locum socioq; roganti, ut ad eam societatem, quam videbat, quamq; solus audiebat, admitteretur, responsum est: Neminem pigrum, oscitatem, & negligentem eo pertingere, aut pervadere posse. *Mansi discurs. 5. v. 3.*

II. *Bellovacensis Disc. 3.* factum quoddam refert curiosum quod contigit cuidam, qui in suis agriculturæ laboribus socors, & negligens, & consequenter ad paupertatem redactus erat. Hic enim ad vetulam quandam, quæ apud omnes venefica audiebat accessit, ab ea exploraturus unde mala ejus fors derivaretur, quæ quotidie de malo in pejus abibat, ab eaq; aliquod ad conciliandam rerum suarum sibi prosperitatem remedium poposcit. Illa circumspiciens eum, notavit illum multâ oppressum pigritiâ, & dixit, ut mane surgeret, & attenderet, quid sibi dicerent hirundines, aut cornices, cum primum surgerent. Similiter hoc idem attenderet cum sero irent dormitum, & ad eam rediret & dicta harum avium referret, Quod cum attendisset, rediens dixit: quod voces dictas audierit, sed non intellexerit, quod vellent ei dicere, vel quid garritus earum significaret. Tunc illa ait: Dixerunt tibi sic: Cuba tarde, & surge cito, & discurre pro cibo, & habebis bladam in sacco. Si non dixerunt hoc tibi verbo, dixerunt tamen exemplo suo, quia ejusmodi aves mane surgunt, & tota die discurrunt, & per multum laborem sibi necessaria acquirunt. Unde & tu fac similiter.

III. S. Brigittæ in Scotia Virginis hoc habetur in vita, quod cum aliam Virginem ad suam invitasset mensam, notavit juxta latus hujus Virginis constitutum quendam Spiritum malignum, quem cum etiam ipsa invitata Virgo videre cuperet, S. Brigida eidem ut suos oculos signo crucis muniret, præcepit. Quo facto, vidit Sathanam teterrimâ specie, immani, & vasto capite, & per foramina, & rimas omnes capitis flammam, fumumq; erumpentem. Tum Brigitta: Loquere nobis dæmon ait: at il-

le: Non possum inquit tibi loqui Sancta Virgo, nec tamen tua iussa contemnere, quandoquidem tu praecepta Dei non contemnis. Cur vero ait S. Virgo huc accepisti? Apud Virginem hanc (inquit daemon) morandi mihi & spatium, & opportunitatem praestat ejus desidia, & torpor. Vide nunc inquit S. Brigitta ad Virginem invitata conversâ, quem tam multis annis apud te foveris? atq; ea illâ die liberata est Virgo ab illo nequam Spiritu. *Dauroult: c. 6. tis: 22.*

IV. Joannes Pius Comes Mirandulanus post mortem suam apparuit Hieronymo Savanorolâ, eiq; dixit: torqueri se pœnis expiatoriis eo, quod non satis diligenter, & fœcunde talentum sibi a Deo concreditum Eruditionis, & ingenij multiplicasset, & quia non quanti par erat, fecisset internis Dei suggestionibus, quibus hortabatur: honestos labores, quos inchoavit, non abrumpere, & quæ sibi animo proposuerat, instanter operari, atq; perficere. Quæ Hieronymus mox in concione proposuit, & omnium precibus Picum commendavit. *Derlio l. 2. Disqu. Magic. q. 26.*

V. Senex quidam ad Thebaidam habuit Discipulum valde remissum, ac tepidum, quem licet sæpius correxisset, emendare nequivit. In negligentis suis moritur, quem in ignito fluvio collotenus immersum ob negligentiam in bene operando conspexit. Tunc ait illi Senior: Nonne te propter hanc pœnam orabam, ut curam animæ tuæ ageres Fili? Respondit Frater: Gratias ago Pater, quod vel caput meum requiem habeat. Per orationes enim tuas super caput Episcopi sto. *Sophron: c. 44.*
Vide Tit: Acedia, otium.

TITULUS IV. NEGOTIATIO.

N*egotiatio* idem quod Mercaturæ exercitium. Unde S. Anton p. 3. l. 8. de Mercatoribus, docet; quod proprie Negotiator, ille sit, qui rem comparat, ut integram vel immutatam vendendo luceretur. *S. Thomas 2. 2. q. 72. a. 1. docet:* Negotiationem illam honestam esse, & legibus Christianorum permissam, quæ pecuniis, vel res, vel pecuniæ rei familiaris augendæ causa permutantur.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Melior est acquisitio Sapientiæ negotiatione argenti & auri. *Prover. 3. ver. 14.*
Gusta-

Gustavit & vidit; quia bona est negotiatio ejus. *Ibidem* 31. 18.

Difficile exiit negotians a negligentia. *Eccli* 26. *in fine*.

Cum negotiatore tracta de traiectione, cum emptore, de venditione &c. *Eccli* 37. 12.

Erunt negotiationes ejus, & mercedes ejus sanctificata Domino; non condentur, neq; reponentur; quia his, qui habitaverunt coram Domino, erit negotiatio ejus, ut manducant in saturitatem, & vestiantur usq; ad vetustatem. *Isaie* 23. 18.

Negotiatores tui ab adolescentia sua unus quisq; in via sua erraverunt, non est, qui salvet te. *Ibidem* 47. 15.

Vastabunt opes tuas, diripient negotiationes tuas, & domos tuas preclaras subvertent. *Ezech* 26. 12.

In exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos, nunc in profundis aquarum opes tuæ ceciderunt. *Ibidem* 27. 34.

In negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem, & elevatum est cor tuum in robore tuo. *Ibidem* 28. 5. In multitudine negotiationis tuæ repleta sunt interiora tua iniquitate, & peccasti. *Ibidem* v. 16. In multitudine iniquitatum tuarum, & iniquitate negotiationis tuæ pulluisti Sanctificationem tuam. *Ibidem* v. 18.

Non erit Mercator ultra in domo Domini Dei exercituum in die illo. *Zach* 14. v. 21.

Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis. *Joan* 2. v. 16.

Mercatores terræ de virtute deliciarum ejus (Babylonis) divites facti sunt. *Apoc* 18. 3.

Mercatores tui erant Principes terræ. *Ibidem* v. 23.

Mercatores terræ flebunt, & lugebunt super illam (Babylonem) quoniam merces eorum nemo emet amplius. Merces auri, & argenti, & lapides pretiosi, & margarætæ, & byssi, & purpuræ, & serici, &c. *Ibid* v. 11.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

PLurimi Mercatores animas suas pro acquisitione pecuniarum perditioni tradunt. *S. Ambr* super c. 18. *Apoc*.

Quotidie Negotiatores de naufragio evadunt, & iterum navigant ad periculum propter divitias acquirendas. *S. Aug* ser. 6. de Mercatoribus.

Negotiari aliquando licet, aliquando non licet. Antequam enim Ecclesiasticus quis sit, licet ei negotiari; facto jam non licet. *Idem*. Et habetur

tur in decret: Grat: p. 1 dist: 50. Stultissimi Negotiatores sumus, qui damus pro aurichalco aurum, imo pro bono transitorio summum bonum. *S. Bonav. ser: 1. de S. Barthol.*

Mercatorum fidelium hæc lex est, scilicet: sicut sunt socij in damno, ita sunt socij in lucro. *Idem tit 7. diata c. 4.*

Negotiatores illi abominabiles existimantur, qui Justitiam Domini minimo considerantes, per immoderatum pecuniæ ambitum polluuntur, merces suas plus injuriis operando, quam pretiis. *Cassiod: super Psal 70.*

Habent hoc proprium hi, qui negotiandi operibus insistant, ut si in uno negotio damna incurrerint, studiosius negotiandi operibus insistant, quousq; quod in una re perdiderint, in alia acquirant. *S. Hieronymus ser: de Virginibus.*

Si negotiatores sæculi tanta sustinent, ut ad incertas, periturasq; divitias perveniant, & servant cum animæ discrimine, quæ multis quæsi-
verunt periculis, quid Christi negotiatori faciendum est, qui venditis omnibus quærit pretiosam margaritam? *Idem Ep. 4. ad Rust.*

Negotiatores nihil gratuito accipiunt, nec gratis tribuunt, sed universa mercantur. *Idem l. 8. super Ezech: c. 27.*

Negotiosus tristis, anxius, sine requie ulla damni metu semper detinetur, honestatis immemor est, amicitiarum inobservans, humanitatis fugax, Religionem nescit, bonitatem omnino odit. *S. Hilar. super Ps: 125.*

Solent Mercatores quandoq; duabus mensuris uti, unâ, qua vendentes sua distribuunt, altera vero, qua ementes aliena recipiunt; sed hæc major est ipsis, minor est proximo. *Hugo a S. Victore de Claustro Anima c. 3.*

Pessima negotiatio est, ubi pro modica delectatione transitoria datur tota gloria Paradisi, & emitur tota pæna inferni. *Hugo Card: super Gen: cap. 42.*

Tam emptor, quam venditor undiq; peccans opprimitur; Unus jurat, quod non dabit pro tanto, alter jurat, quod non dabit, nisi tantum. Unus jurat quod valeat centum, alter jurat, quod non valet sexaginta. *Idem super Eccli 27.*

Negotiatio proprie avaris competit, qui etiam animas suas habent venales. *Idem super Isaia 45.*

Negotiator in mari spe lucrorum acquirendorum pascitur, & omnes ærumnas animosè excipit, ut auctis opibus suis domum redeat. *S. Ioan: Chrys: hom: 25. super Gen.*

Damnosa mercatio est, si salus pro cibo expenditur, aut magnis viliis comparantur. *Idem ser: de Iacob, & Esau.*

Negotiatorum Substantia aut ipsis viventibus peritura est, aut a malis hæredibus dissipanda, aut ad extraneos, & inimicos ipsorum ventura est; Quia non potest ad bonum proficere, quod congregatur de malo. *Idem hom: 36. super Mat: Oper imperf.*

Substantia Negotiatorum dum vadunt, & veniunt, inter emptionem, & venditionem minuitur, & in novissimo nihil eis remanet, nisi solum peccatum. *Idem ibidem.*

Quicumq; rem comparat, non ut illam interam, & immutatam vendat, sed ut opus faciat ex ea, ille non est Negotiator; Qui autem comparat rem, ut illam ipsam integram & immutatam dando, lucretur, ille est mercator. *Idem ibidem.*

Bona negotiatio hæc est, quæ misericordem in momento divitem facit. *S. Laur. Inst. de Reg: Pral: c. 8.*

Negotiatorum genus avarum est, ac lucri cupidissimum. *Theophylactus super Mat: 22.*

Nunquam Negotiatio sine fraude agitur, ubi ob hoc solum vilis emittitur, ut carius distribuatur. *S. Valer. Episc: hom: 20. de Avarit.*

TITULUS V. NOBILITAS.

Nobilitas nihil aliud est, nisi claritas, & excellentia in aliqua re. Hæc est duplex. Alia *Generis* alia *Virtutis*. Primam definit Aristoteles, quod sit: *Quædam Majorum claritas*. Et Boetius l. 3. dicit, quod sit: *Quædam laus veniens ex meritis Parentum*. De secunda dicit Seneca: *Animus facit Nobilem, cui ex quacunq; fortuna licet assurgere*. Cui adstipulatur Demosthenes dicens: *Bonus Vir, mihi nobilis videtur*. Et Plato dicit, eam esse virtutem generosorum morum. Illa tota fuit Populi Romani, hæc omnium Gentium atq; hominum est, & non ex carne venit, sed ex mente procedit.

Nobilis apud Polonos, aliter dicitur. *Eques* forsitan traslao a Romanis more, apud quos juxta Alexandrum ab Alex. ille solum fuerat Nobilis, qui & Miles, & Nobilitatem militiâ, Plebem vero mechanicis artibus occupabant.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Hi nobilissimi Principes per Tribus, & cognationes suas. *Num: 1. 16.*
Moy.

Moyſes, tulit de Tribubus Viros Sapientes, & Nobiles, & conſtituit eos Principes, Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, ac Decanos &c. *Deut*: 1. 15.

Ecce Vir Dei in Civitate hac, Vir Nobilis, omne quod loquitur, ſine ambiguitate venit. 1. *Reg*. 9. 6.

Bananiaſ ipſe nominatur inter tres robuſtos, qui erant intra 30. nobiliores. 2. *Reg*. 23. 23.

Gladij ancipites in manibus eorum ad alligandos Reges eorū in compedibus, & Nobiles eorum in manicis ferreis. *Pſal*: 149. 8.

Nobilis in portis Vir ejus, quando federit cum Senatoribus terræ. *Prov*: 31. 23.

Beata terra cujus Rex Nobilis eſt. *Eccles*: 10. v. 7.

Tumultuabitur Puer contra ſenem, & ignobilis contra Nobilem. *Iſaia* 3 v. 5.

Nobilis ejus interierunt fame, & multitudo ejus ſiti exaruit. *Iſa*: 5. 13.

Omnes Nobiles Juda occidit Rex Babylonis. *Ierem*: 39. v. 6.

Alexander Magnus decidit in lectum, & cognovit, quia moreretur, & vocavit Pueros ſuos Nobiles, qui ſecum erant nutriti a juventute, & diviſit illis Regnum ſuum. 1. *Mach*: 1. 6.

Unus ex Regibus, qui Nomen habuere *Antiochi* in *Asia*, dictus eſt per *Agnumen*. Nobilis, Græce *Epiphanes* ſeu illuſtris. 1. *Mach*: 10. 1.

At ille cogitare cepit ætatis, ac ſenectutis ſuæ eminentiam, & ingenitæ Nobilitatis canitiem. *Eleazarus* 2. *Mach*: 9. 23:

Joſeph ab *Arimathea* Nobilis Decurio, audacter introivit ad Pilatum, & petiit Corpus *Jeſu*. *Marc*i 16, 43.

Homo quidam Nobilis abiit in Regionem longinquam accipere ſibi Regnum, & reverti. *Luc*: 19. 12.

Paulus ait: Salutate *Andronicum* & *Juliam*, cognatos, & concaptivos meos, qui ſunt Nobiles (id eſt illuſtres) in Apoſtoliſ. *Rom*: 16. 7.

Idem alibi: Videte vocationem veſtram Fratres; quia non multi Sapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi Nobiles (ſubintellige: ſunt in Chriſtianis) 1. *Cor*: 1. 26.

Nos ſtulti propter Chriſtum, vos autem prudentes; Vos Nobiles, nos autem ignobiles &c. *Ibidem* 4. v. 10.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Nobilitas in tribus conſiſtit, nempe: In ſua cauſa, in ſua ſubſtantia in ſua

sua efficientia. In sua Causa? Si a nobili origine principium ducat; In sua substantia? Si nobilem essentiam, & proprietates in se possideat; In sua efficientia? Si nobiles effectus ex se producat. *S. Anton: p. 4. l. 15. c. 3.*

Si Nobiles de auro, & ignobiles Deus formasset de luto, causam aliquam forsitan superbiendi haberent Nobiles, sed cum omnes sint de una materia, vana est eorum gloriatio. *Broid: Tit: Nobilitas.*

Quod si quod est in Nobilitate bonum, id esse arbitror solum, ut imposita Nobilibus necessitudo videatur, ne a majorum virtute degenerent.

Boetius l. 3. de Consolat: prof: 6.

Ille apud Deum Nobilior est, non quem Nobilitas generis, sed quem devotio, fides, & sancta vita commendat. *S. Bonav: l. 1. Pharetr: c. 46.*

Disce tu de nobilitate generis nihil tibi assignare, licet Avo Patre, Socero, Marito, Consulibus pridem fueris inter sæculares illustris. Nunc in eo te illustrem cognosce fieri, in quo tibi virtus humilitatis accrescit. Nobilitatem Carnis, quæ Superbiæ Comes est abjice, & Nobilitatem Spiritus perfecta Cordis humilitate sectare. *S. Fulgentius Epist: 2. ad Gallam.*

Qui generis splendorem jactatis, date operam, ut mores quoque nobilitetis. *S. Greg: Naz: Orat: 27.*

Summa apud Deum Nobilitas est, non servire peccatis. *S. Hieronymus Epist: 14. ad Celantiam.*

Quid apud Deum in Viris nobilius Petro? qui Piscator, & pauper fuit. Quid in fæminis Beata Maria illustrius? quæ sponsa Fabri describitur. *Ibidem.*

Frustra tibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cum universi pariter honoris, & ejusdem apud Deum pretij sint, qui uno Christi sanguine sunt redempti. *Ibidem.*

Nobilitas generis non salvat hominem, sed quandoque poenam ejus aggravat. *Hugo Card: in Psal: 29.*

Quid Infidelibus gloria? Sæpe qui clarus erat, & Nobilis, repente contemptibilis fit, & ignobilis, & e diverso, sæpe obscuri subito clarescunt. *S. Joan: Chrys: hom: de haben: cura salut: prox.*

Nihil de Parentum Nobilitate quidquam nobis arrogemus, nisi probam eorum vitam sequamur. *Idem super Mat: Oper: perf: hom: 9.*

Quæ utilitas ex probis Parentibus originem ducere, se autem bonæ vitæ esse expertem? aut quod damnū fuerit, si Parentes, aut Progenitores fuerint ignobiles, & obscuri, ipse autem virtutibus floreas? *Idem hom: 23. in Genesim.*

Una vera, & solâ, & cōmunis Nobilitas est, atque necessitudo cū Xsto ut voluntatem

lūtatē Dei facias. Multo propinquiores Deo sunt, qui Voluntatem ejus faciunt, quam qui summa carnis necessitudine junguntur. *Idem hom: 45. in Mat.*

Nihil mihi conducit Martyr Pater, si non bene vixero, & amavero generis mei nobilitatem. *Origenes hom: 4. in Ezech.*

Non tam delecteris sublimitate Natalium, quam spiritualium decore virtutum. *S. Petrus Dam: 1. 7. Ep: 14.*

Generis Nobilitas etiam deterrimis obvenit. *Philo Judeus 1. de Abraham.*

Nobilis est, & ingenuus, quem nobilitat sua virtus. *Tib: a Kemp: in Hortulo Rosarum.*

Nobilis est ille, qui vivit nobiliter. *S. Vinc: Ferr: Ser: 1. Fer: 5. post Invocavit.*

ADDE: Qui Imagines in atrio ponunt, & Nomina Familiæ longo ordine, ac multis stemmatum flexuris in parte prima ædium collocant, noti magis, quam Nobiles sunt. *Seneca 1. 3. de Benef: c. 18.*

Quid aliud Nobilitatem putamus, quam opes antiquas, & Veterum gloriam? quorum centrum in nostro arbitrio est. A duobus alienis superbum istud Nobilitatis nomen dependet. *Plutarchus.*

Stemma quod antiquum prodest jactare? Quid inde?

Turpis ab antiqua laus tibi stirpe venit

Rusticus es, si prisca refers primordia, nullum

Est prius abjecta rusticitate genus. *P. Constant: Pass: D.*

Si Pater est Adam cunctorum, Mater & Eva,

Omnes nonne sumus Nobilitate pares? *S. Greg: Naz.*

Omnia scio, quæ Nobilem scire convenit;

Tacere ubi opus est, & loqui, ubi tutum;

Et videre, quæ fas est, & non videre, quæ nefas

Aspici. *Sophocles in Inone.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Nobilis Ortus claritas ad virtutem stimulus, & frenum vitia cobibens.

1. *T*ulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea. Et edificavit Dominus Deus costam quam tulerat de Adam, in Mulierem. *Gen: 2. 22.* Cur Adam

Adam de levi pulvere, Eva vero de duro osse effingitur? Nempe Muliercula ingenio imbecilla, lapsu facilis, animo inconstans, quæq; appetitûs violentiâ facile rapiatur, & obscura opera non aversetur, ut contra ingenij fragilitatem subsidium habeat, nobili radice efformatur; Ut si honestatis amor manus non cohibeat, saltim nobilitatis splendor retrahat. Est namq; Nobilitas non semel contra pestilentes vitiorum morbos antidotum. *Naxera in Josue c. 7. §. 62.*

II. *Deos tuos non colimus, & statuam auream, quam erexisti, non adoramus.* Dan: 3. 18. Unde Pueris adeo mira constantia? unde intrepida lingua? unde flammarum despectus? Respondet Theodoretus, dicens: *Adolescentes illi Patria nobilitate incorrupta, in ipsa etiam servitute re-creta, renuerant adorare.* Nobilitas, quæ abutentibus scelerum fomentum est, prudentibus fuit ad virtutem auxilium. Dum illustris generis recordantur, turpiter provolvi, & indignè figmentum adorare renuerunt. *Idem, ibidem.*

III. *Steterunt aquæ descendentes in loco uno, & adinstar montium intumescentes apparebant procul quæ autem inferiores erant, descenderunt, usq; omnino deficerent.* Josue 3. S. Greg: Naz: Orat: 12. ait: *Filij cognatum Mare imitati cedebant.* Quando Filij Israel egressi sunt de Ægypto ingressi sunt per medium sicci maris. Exod: 14. Mare si cum aliis fluviis comparatur, est Parens, & Caput illorum. Tanta ergo est vis exempli, ut si quæ Parentes fecerunt miracula, Filij quoq; talia ex imitatione eorum faciant. *Didac: Niss.*

IV. *Plantavit vineam, & sepem circumdedit ei.* Math: 21. 33. S. Hilarius c. 22. in Mat: Sepem Majorum interpretatur Nobilitatem, nec enim adeo efficax esset, ut vineæ fructus defenderet faxea sepes, quam generis illustris prosapia. Nobilitate inquit *Abrahe, Isaac, & Jacob, intra fines suos tanquam septo aliquid custodiæ peculiaris inclusit.* Septum custodiæ peculiaris Nobilitas. A vitiis arcentur vites, quæ illustris generis septo cinguntur. *Naxera ut supra.*

V. *Si Filius Dei es, descende de Cruce.* Mat: 27. 40. Imo quia Filius Dei est, toto Divinitatis censu nobilissimus, quia splendidissima origine natus, non descendet, sed generosis respondebit factis ingenitæ claritati. Nobiles quando non ornavit constantia? quando triumpho non rapuit amor? quando victoriæ non allexit cupiditas? Generis gloria, Prosapiæ splendor, sordidas criminum concretas vaporibus nubes non patitur, sed dispellit. Dum recenset Originem? ad vitia non trahis, sed ad virtutes fortius impellis. *Idem, ibidem.*

EXEMPLA VARIA.

I. **S** Agatha, cum Quintilianus Prætor ei dixisset: Non te pudet Nobili genere natam, humilem, & servilem Christianorum vitam agere? respondit: Multo præstantior est Christianorum humilitas, & servitus, Regum opibus, & superbiâ. *Surius 5. Febr.*

II. Alphonsus Aragonum Rex, cum aliquis ipsum a Nobilitate maxima laudaret, quod scilicet esset Rex, & Regis Filius, Regis Nepos, Regis Frater; hominem interpellans dixit: Nihil esse, quod in vita minoris ipse duceret, quam quod ille tanti facere videretur. Laudem enim illam, non suam, sed Majorum esse suorum; quippè qui iustitiâ, moderatione, atq; cum excellentia sibi Regnum comparassent, Successoribus vero nonnisi onera Regni cessere, & ita demum honori fore, si virtute potius, quam testamento illa suscipiant. A se itaque si qua modo extant, eliceret ornamenta, non a Patribus mortuis extorqueret. *Panorm. l. 2. de gestis Alphons.*

III. Annibal dicere solebat: Hostem qui ferit, ille mihi Carthaginensis erit. *P. Joan: a S. Joseph.*

IV. Apud Romanos solis Nobilibus permittebatur a Censoribus usus equorum. Hinc juxta Varonem, ab equis Equites dicti.

V. Britanni Nobilitatem suam, ceruleo designabant colore, faciem & corpus illo pingendo. *Alex: ab Alex.*

VI. Democritus quæsitus, in quo consisteret Nobilitas? Pecudum Nobilitas ait in bono, validoque corporis habitu, hominum autem nobilitas in bonitate morum sita est. *Stobæus §. 84.*

VII. Diogenes interrogatus, quinam hominum nobilissimi essent? respondit: Contemptores opum, gloriæ, voluptatis; Contrariis autem: paupertate, obscuritate, fame, labore, ac morte superiores. *Idem.*

VIII. Lycurgus studens Cives suos ad morum emendationem traducere; non nobis inquit: Nobilitas, & ductum ab Hercule genus proderit, nisi ea opera gesserimus, per quæ ille mortalium clarissimus effectus est, ac per omnem vitam, quæ honesta sunt, & discamus, & exerceamus. *Plutarch: in Lacon.*

IX. Maximilianus Imperator cuidam Nobilitatem mille ducatorum pretio affectanti; Ditare te possum respondit: at nobilitare nonnisi propria virtus proderit. *Beyril: t. 4. in Festo S. Joan: Bapt.*

X. Polonæ Nobilitatis jura, & privilegia sunt sequentia:

1mo. Equestris Ordo est seminarium Nuntiorum Terrestrium pro Comitibus Regni, & Deputatorum ad Tribunal Regni.

2do. Est Seminarium Senatûs; siquidem quilibet Nobilis capax est Senatoriæ dignitatis.

3tio. Est Seminarium Regum, nam quisque nobilis est Elector, & dignus eligi in Regem; ut patuit in Michaeli Wisnovieccio, & Joanne III. Sobiescio.

4to. Nobilis in subditum, habet jus vitæ & necis, ex Privilegio Casimiri M. & Vladislai Jagellonis.

5to. Nobiles sunt liberi, a tributis annuis dictis *Regale*, hoc est a pensione quadam ad Fiscum Regium, ex agris, juxta Privilegium Ludovici, & Sigismundi I. Regum.

6to. Nobilium bona sunt libera a stationibus militum.

7mo. Bona Nobilium steriliter decedentium non Regi, sed Successoribus seu Consanguineis cedunt, usque ad gradum octavum, ex Constitutione Sigismundi I.

8vo. Nobiles liberi sunt a Gabelis, & teloniis, dummodo juramentum præstent merces habere proprias, & in usum proprium.

9mo. Habent jus fodinarum, hoc est cuique licet in suo fundo erudere mineralia v.g. salis, ferri &c. juxta Constitutionem Stephani Regis, & Pacta conventa Michaelis, & Joannis Tertij.

10mo. Nullus Nobilis potest captivari, nisi jure victus, præterquam in recc. crimine, & hoc juxta Constitutionem Jagellonis & Casimiri ejus Filij Regum.

11mo. Solis Nobilibus pater aditus ad Episcopatus, Abbatias, Canonicatus Cathedralis, & ad Senatorias dignitates, juxta privilegia Joannis Alberti, Alexandri, Sigismundi 1mi, 2di, & 3tij Regum.

12mo. Nobilis homicida, non capite sed fortunis mulctatur, nisi pars adversa sit implacabilis, & oculum pro oculo requirat, quibusdam admissis limitationibus.

13tio. Ipsi Nobiles bona terrestria, hæreditario jure possidere valent. *Plura Chmielomscius in Novis Athenis.*

XI. Nobilitas apud Polonos tribus amittitur. 1mo. Perpetratione alicus excessûs, ut si v.g. non Nobilem ad stemma suæ Nobilitatis admitteret infcio Rege, & Republica, & de hoc daret testimonium, talis juxta Constitutionem Anni 1633. Privilegia Nobilitatis amittit. 2do. Si quis mercaturam exerceat, aut artem mechanicam, ut futoriam, fabrilem &c. profiteatur. 3tio. Si quis statum Civitatensem suscipiat (exceptis quibus-

quibusdam Civitatibus, ut Cracoviensi, Vilnensi &c: ubi Consules nobilitantur) si quis tamen ob formalem paupertatem jura Civitatis co-gatur profiteri, talis juxta Constitutionem Anni 1676. potest iterato ad amissam redire nobilitatem.

XII. Nobilem apud Polonos dici summa gloria. Unde titulos exoticos, Comitum aut Baronum dedignantur. Et si quæ titulata Nobilitas toleratur, hæc tamen omnem æqualitatem servare debet, & se gere-re ut membrum Equestris Ordinis, nec ullam sibi ex titulo Principis, aut Comitis prærogativam usurpare, & prætere, ut in Instrumentis publicis, ex Cancellaria Regni extradi solitis, hi eis exotici tituli tribu-antur, juxta Constitutionem Anni 1638, & 1621, & 1675.

XIII. Pontifex in veteri testamento, ut majori cum Authoritate docere legem, & Principes posset, non aliam quam Nobilem Virginem ducere audebat; ut patet. *Ex Levit: c. 21.*

XIV. S. Romanus Martyr vir Nobilissimus, Asclepiadi Præfeto in os dixit: Absit a me. ut Nobilem me præstet Parentum sangvis, aut lex Curia. Generosa Christi sequela nobilitat Viros. Non cupio ut mihi meoque generi quidquam parcas; Christi sangvis pro me fusus, me nobilitat. *Drexel: in Tobia p. 1. c. 1. §. 2.*

XV. Socrates sciscitanti quid sit Nobilitas? respondit: Animæ & corporis bona temperies. *Stob: S. 84.*

XVI. Theocritus audiens quendam ob parentum Nobilitatem glo-riari, aiebat: Vir bone generosos arbitreris esse, non eos qui ex bonorum & illustrium stirpe prognati sunt, sed qui honestatem omnibus rebus p-
posuerunt. *Stobæus Ibidem.*

Vide Titulum Nativitas.

TITULUS VI. NOMEN.

Nomen dicitur, quasi *notamen* quod nobis vocabulo suo res notas faci-at. Ita *S. Isid: Hisp: 1. Ethym: c. 7.*

Definitur Nomen a S. Thoma super Epistol: ad Ephes: c. 1. Nomen est impositio ad cognoscendam rem, quia significatum Nominis, est de-finitum, & ratio rei. *Nota* Quadruplici aliquis modo denominari poterat apud antiquos, nempe: Prænomine, nomine, cognomine, agnomine. *Præno-men* Nomini præmittebatur, & cognomini apud Romanos, & sumeba-tur.

tur ex aliqua circumstantia in Nativitate Viri, quæ ratione esset digna, sic dicebatur quis: Quintus, Sextus, Lucius &c: puta quia talis natus est in Familia Quintus, inter fratres Sextus, dum lux oriretur Lucius &c. Alter dicebatur *Gneus* eo quod optimè genitus. Alter *Cæsar* quia cum Cæsariæ ortus esset. Prænotabaturque nomini Prænomen, una vel altera, vel ad summum tribus literis, ut: G. N. Cæs. &c.

Cognomen Majorum erat nomenclatura, Familiae, & sanguinis sic: *Cornelius Flavius Pompejus* a Familia Cornelia, Flavia, Pompeja &c.

Nomen erat nomenclatura propria Personæ, & aliquando in antiquis Romanis erat simul cognomen, sic Scipiones erant ex Cornelia Familia, & cognomen inde sumebant. Attamen cum omnes nominarentur Scipiones, & solum attenderetur in iis Prænomen vel Agnomen, quodammodo *Ly Scipio* factum est non minus Nomen, quam Cognomen, ita ut non minus dici posset, Lucius & Publius sunt de Familia Corneliorum, ac de Sanguine Scipionum. Et hinc enatam puto confusionem quandam, quam experimur in discernendis Nominibus & Cognominibus. Accedebat ultimo *Agnomen* eratque Nomenclatura extrinsecè adveniens ex corpore, v.g. Pulcher, Crassus &c: aut ex animo, ut Magnus, Pius &c. aut ex aliqua actione, vestimento, animalis similitudine, officio, munere, signo, professione &c: v.g. Africanus Caracalla, Murena, Taurus, Censor, Lentulus, Orator &c.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Dixit Dominus ad Abram: Faciam te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. *Gen: 12. 2.*
Nec ultra nomen tuum vocabitur Abram, sed apellaberis Abraham. *Gen: 17. 5.*

Dic mihi, quo apellaris nomine? respondit: Cur quæris nomen meum? *Ibidem 32. 29.*

Non vocaberis ultra Jacob, sed erit Israel nomen tuum. *Ibid: 35. 10.*

Novi te ex nomine, & invenisti gratiam coram me. *Exodi 33. 12.*

Ne vocetis me Noemi (id est pulchram) sed vocate me Mara (id est amaram) quia amaritudine valdè replevit me Omnipotens. *Ruth 1. 20.*

Sit nomen tuum in numero Sanctorum, & Justorum. *Judith: 10. 8.*

Nomen tuum nominabitur in universa terra. *Ibidem cap: 11. in fine.*

Benedictus Dominus, qui hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum. *Ibid: 13. v. 24.*

Memoria

NOMEN.

Memoria Justi cum laudibus, & nomen impiorum putrescet. *Prov: 10. 7.*

Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ. *Ibid: 22. 1.*

Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa. *Eccl: 7. 2.*

Oleum effusum Nomen tuum. *Cant: 1. 2.*

Nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, & nemo memoriam habebit operum nostrorum. *Sap: 2. 4.*

Sapiens in populo hæreditabit honorem, & Nomen illius erit vivens in æternum. *Eccl: 37. 29.*

Curam habe de bono Nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi. *Ibidem 41. 15.*

Bonæ vitæ numerus dierum; Bonum autem nomen permanebit in ævum. *Ibidem v. 16.*

Ad Insulas longè divulgatum est nomen tuum. *Ibidem 47. v. 17.*

Vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit. *Isaia 62. 2.*

Dimittetis nomen vestrum, & servos suos vocabitur Dominus nomine alio. *Ibidem 65. 15.*

Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam, vocavit Dominus nomen tuum. *Hier: 11. 16.*

Nominabitur tibi Nomen tuum a Deo in sempiternum. *Bar: 5. 4.*

Ecce vir oriens nomen ejus. *Zach: 6. 12.*

Mementote operum Patrum, quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam, & Nomen æternum. *1. Mach: 2. 51.*

Qui vicerit, scribam super eum Nomen Dei mei, & nomen Civitatis Dei mei novæ Jerusalem, & nomen meum novum. *Apoc: 3. 12.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

HAbent hoc merita Sanctorum, ut a Deo nomen accipiant. Sic Jacob b. Israel dicitur, quia Deum vidit, sic Dominus noster Jesus, nominatus est, antequam natus. *S. Ambr: 1. 2. in Luc.*

Non prodest Nomen, ubi res non est. *S. Aug: tract: 4. super Epist: Joan.*

Nimis absurdum est portare nomen alienum, & aliud dici, quam possit in moribus reperiri. *Cassiod: 1. 8. Ep: 10. 0.*

Abalon Pax Patris dicitur. Bonum planè nomen, sed ipse nominis hujus virtutem abnegabat. *Gilbertus Ser: 14. in Cant.*

Nominis venerandi repetitio precandi adauget affectum. *S. Greg: M. 1. 7. Psal: pœnit: Psal: 6. 6.*

Sacer-

sacerdotes plerumque vanitatis sibi nomina expetunt, & novis ac prophanis vocabulis gloriantur. *S. Greg. l. 4. in Registr. Indict. 13. c. 76.*

Tales in omni vita nos præstemus, quales requirit Christiani nominis excellentia. *S. Greg. Naz. Orat. de perf. Chr.*

Aliquoties contingere solet, ut nonnulli a qualitate mentis, quam habent interius, nomina sortiantur exterius. *Haym. Dom. 22. post Pent.*

Cum Dominus noster in Evangelio præcipiat nullum Patrem vocandum, nisi Deum; nescio quâ licentiâ in Monasteriis vel vocemus hoc nomine alios, vel vocari nos acquiescamus. *S. Hier. lib. 2. sup. Ep. ad Galat. cap. 4.*

Nomen bonum habet, qui fidelium testimoniò laudatur, licet paucorum, non vulgi imperiti. *Hugo Card. super Prov. c. 10.*

In conversione mutatur nomen, ut nominis mutatio, vitæ mutationem ostendat. *Idem super Marci c. 3.*

Unde tibi Fili nomen imponis? quem nec actus, nec natura commendat, quem nec fides, nec genus probat, quem nec mores, nec prosapia indicat? *S. Ioan. Chrys. ser. de Zachæo.*

Frustra nomen usurpas, si nomini per contemptum repugnas. Aut factis quod vocaris ostende, aut observantibus Nominis vocabulum cede. *Idem hom. 2. in Ioan. 15. vos amici mei &c.*

Non refert quo nomine appelletur in terris, qui cum Sanctis regnat in Cælis. *Ioan. Trith. l. 2. de virio Illustr.*

Beatus es ac mirificis laudibus dignus, qui hoc es, quod vocaris. *S. Iren. Petrus l. 3. Ep. 114. ad Lampetium.*

Imprudencia est! bonis, malorum nomen imponere, sapientibus stultorum, Justis impiorum. *Laet. Firm. l. 5. de Divina Iustitia c. 20.*

Adam omnibus reliquis imposuit nomina, sibi nullum imposuit, quia naturam propriam ignoravit. *Philo Jud. l. de Abrahamo.*

Quam innumerabiles populi cessantibus meritis, etiam nomina perderunt. *Salvianus l. 4. de Guber. Dei.*

Magis damnabilis est malitia, quam titulus bonitatis accusat, & reatus impius; est pium nomen. *Ibid. Ep. ad Salonium Episc.*

Omnino nihil prodest nomen Sanctum habere, sine moribus; quia vitæ a professione discordans, abrogat illustris tituli honorem, per indignorum actuum vilitatem. *Salv. l. 3. de Provid.*

Fratres, Patresque nihil est felicius, vel nostrate vitâ, vel institutò suâ blimius; si quales nominamur, vivimus; nec nomenclaturæ contrariam vitam degimus. *B. Theodorus Studita f. 39.*

Nomen imponitur ad significandam rem aliquam; & tanto nomen est altius, quanto res significata per illud est altior. *S. Thom. Aqu. super Ep. ad Philipp. c. 2.*

Quid sanctitatis confert magni nominis delatio, quando parum vel nihil virtutis residet in conscientia. *Thom. a Kemp. ser. 17. ad Novit.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Illustriora sunt nomina, quæ non tam originis, quam actionum claritatem commendant.

I. **H**Æc vocabitur Virago, quoniam de viro sumpta est. Gen: 2. v. 40. Non multo post virginis vocabulum in Hevæ appellationem migravit. Vocavit Adam nomen Uxoris suæ Hevæ, eo quod mater esset omnium viventium. Ibidem c. 3. v. 20. Cur Adam cum nullius animalis nomen mutaverit, Consortis suæ nomen immutat? Pudetne Adamum mulieris ruinæ? Respondet Abulensis in Gen: Ante nominaverat Adam uxorem suam nomine naturæ scilicet Viraginem. Hic autem quia miserorum omnium Mater futura erat, q. d. prius originis appellationem indiderat, sed a majori instinctu actionis vocabulo commutavit; Nam illustrius est nomen, morum præstantiâ, ac integritate quæsitum, quam a seniorum gloria profectum. *Nax: in Iosue c. 1. § 15.*

II. Vocatum est nomen ejus Esau. Gen: 25. v. 25. Parit Rebecca geminos, uni datur nomen Esau, & alteri Jacob, nec temere vocabula indita, nam eventus exitere præfagia, cum Jacob fratre suo excellentiorem nuntiarent. Sic ait Chrysostomus apud Lipomannum: Quasi jam ab initio monstraret Deus, quod prædicebatur: major serviet minori. Verum quid præstet primum Esau, & secundum Jacob appellari, ut esse illo & nobilior, & major sit? Esau nomen naturæ usurpat. Quoniam rufus erat inquit Lipomannus: vocatus est etiam Esau, id est sanguineus. Jacob virtutis. Jacob vocavit, quod scilicet supplantationem interpretari potes. ait Chryl: Adeoque clariora sunt nomina virtutis indices: quam naturæ argumenta, ut qui ab actibus Nomen sortitus, Fratrem antecellat nobilitate. *Naxera Ibidem.*

III. Factum est ut loqueretur Dominus ad Iosue. Iosue II. Tertullianus contra Judæos c. 9. ait: Dum Moyfi successor destinaretur Auxes Filius Nave, transfertur de pristino nomine, & incipit vocari Iesus. Cur nomen

men ab ortu inditum, & tempore adultum, in aliud migret? est ne adeo varius fortunæ ludus, ut nec nomina inconcussa permittat? Jesus nomen claturam actio gloriosa excussit; Auxes ortus, aut nomendator. Jure ergo Jesus nomine, antiquum vocabulum commutavit. Nam gloriosior est appellatio laude actionis parta, quam ortus fortunâ indita. *Nax. hic.*

IV. *Ego te clarificavi super terram, manifestavi nomen tuum hominibus.* Ioan: 17. 4. Quod nomen, illud ne quod Moyfi interroganti revelatum? *Ego sum, qui sum.* Exodi 3. 14. Respondet Tertullianus de Orat: c. 3. Moyfes aliud quidem nomen audierat, nobis revelatum est in filio aliud. Jam enim Filius novum Patris nomen est, & apertius: *manifestavi nomen tuum hominibus.* Essentiæ nomen ex sorte proditum fuerat: *Ego sum, qui sum,* sed æternæ generationis occultum Christus patefacit. Deus naturæ felicitate dicitur *Qui est,* generationis proprietate appellatur, *Pater.* Hoc ergo nomen productionis index, a Christo manifestatum, nomen præ cæteris dicitur; Quia alia nomina non ita apertè ut Patris nomen. Divinam nobis præstantiam ostenderint, ac excellentiam propalaverint. *Naxera Ibidem.*

V. *Nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine.* Luc: 1. 61. Non secundum nomen quod ab hominibus imponitur, adscribuntur in libro viventium, sed secundum nomen, quod sortimur in cognatione virtutum. *Simon Cass: l. 3. hic.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Anonymus est omnis, quem virtus non nominat.

I. *C*orrupta est terra coram Deo. Gen: 6. 11. Cur non dixit hemines? S. Chrysost: h. 24. in Gen: *Quia peccatum facit, ut homines suo nomine vocari non sint digni.*

II. *Fuerunt autem Filij Saul Ionathas, & Iosue, & Melchisua &c. 1. Reg: 14. v. 49.* Isboseth fuit etiam unus Filius Saulis, qui tamen prorsus tacetur, nec nominatur. Cur? Lyranus: Non nominatur Isboseth propter defectum magnanimitatis, quia fuit pusillanimis, & ineptus ad prælium. *Ita Lyranus.*

III. *Nomen impiorum delebitur.* Eccl: 41. v. 14. Veteres Hebræi, Græci & Rōmani, ita nomina sceleratorum detestabantur, ac opinione sepe liebant, ut illa, nec nominare, nec alicui suorum indere sustinuerint. Hinc apud Hebræos, nemo sustinuit vocari Cain, Chanaan, Nemrod,

Pharaon; Et apud Christianos Judas; apud Græcos teste Strabone c. 14. Caverant Ephesij, nomen ejus, qui Dianæ templum incenderat, pronuntiare. *Cornelius hic.*

IV. *Ibunt hi in supplicium aeternum.* Mat: 25. 46. Meministi nè nomina, & titulos, quibus mundus Parentes honorat? quamvis mali sint. *Vi-* dete quo nomine Christus eos hic appellet. *Ibunt hi* Vix habet mundus nomen vilius, quam cum dicit: hic, iste, hoc eos Deus nomine vocat. *Diez Conc: 4. Dom: 1. Adv.*

V. *Mulier in Civitate peccatrix.* Luc: 7. 37. Non quæritur hic nomen, quia peccatores quamdiu sunt in peccato, de libro Domini sunt deleti. *S. Ant: Padu: ser: in Fer. 5. post Dom: Pass.* Nomini Mariæ inseparabiliter Sanctitas est adjuncta, quod cum ait B. Lucas de pœnitentia Magdalenæ c. 7. propter hujus nominis reverentiam, non ausus fuit Mariam, sed mulierem nominare. Sed paulo post scilicet c. 8. cum dicit eam justificatam a Domino, de suis facultatibus, illi ministrare, vocat Mariâ. *Richardus a S. Laur. l. 1. de laud. Virg: c. 2.*

VI. *Erat quidam mendicus nomine Lazarus.* Luc: 16. 20. Ubi ergo nomen divitis? nusquam; quippe qui nomine careat; Quantæ divitiæ! Arbor foliis vernans, sed fructu destituta; Quercus in altum protensa, quæ glandem brutis animantibus in cibum suppeditat. *S. Chrysosthom: l. 6. tr. in terra motum.*

VII. *Homo quidam erat dives.* Luc: 16. 19. Hunc tanquam durum, & in pauperes inhumanum Dominus anonymum, nomine ~~que~~ expertem inducit; nempe ut exemplò id confirmet, quod per Prophetam aliquando de iis pronuntiarat, qui Deum non metuant. *Psal: 15. v. 4. Nec memor ero nominum eorum, per labia mea.* Pauperem vero proprio nomine designat; Siquidem tales in Dei lingua, ore observantur. *Titus Bostrensis hic.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**lexander Severus cum illi propter eximias virtutes, nomen Antonii a Senatu offerretur, illud constanter respuit dicens: Onerosa esse tam insignia nomina. *Lampridius.*

II. S. Bonifacius Apostolus Ruffiæ Ottoni III. Imperatori sanguine & amicitia junctus, quæ tanta inter eos erat, ut cum eum familiariter compellaret, suam animam diceret. Liberalibus artibus, præcipue Musicis instructus, dum modulos in æde cognominis sui Divi Bonifacii instruit, Cælesti repente afflatus numine, Heus, (exclamat) quid vanam ego

ego nominis umbram gero? quid Martyris titulum circumfero? si non victorias etiam, & palmas? Superos testor, & cognomine Divum, aut non dicar Bonifacius, aut ero; simulq; ad monasterium abiit in tyrocinia Martyrii. *Ioan: Palat: in vitis Pont.*

III. Constantinus I. Papa Nomen Imperatoris Philippici Bardiani ubique erasum volebat, eo quod in imaginem S. Petri deservierit. *Platina in vitis Pontif.*

IV. Cristinus Palatinus Masovia ea strenuitate, & animositate fuisse fertur, ut Pruthenis, cæterisque gentibus devictis, atque domitis censuales illos atque tributarios Polonorum Ducibus fecerit, victoriciaque arma sua proferens, id sibi nomen, eamque famam a propriis & externis quæsierat, ut magnus Masovia Palatinus, a propriis & finitimis vocaretur. *Dlugossius l. 6.*

V. B. Digna dicebat: nolite me vocare Dignam, sed magis indignam, quia cuius meriti sum, etiam nomine debeo insigniri. *Baronius A. D. 753.*

VI. Diodorus de Cæsare Britannos, Trevirosque subjugante, ait: non Provinciae, sed Nomini studebatur; Periculosum est privati hominis nomen supra Principes attolli. *Tacit Agr.*

VII. Fridericus III. Imperator Ladislai Pueri Pannonum, & Bohemorum Regis tutelam suscipiens, cum ei quidam perdendum suavisset Puerum cuius mors maximas opes, & Regna allatura esset, respondit. Ergo me opulentum magis Regem, quam pium, quam justum cupias? At ego bonum nomen cunctis divitiis antepono. *Aeneas Sylvius l. 3. in Comment: Panom.*

VIII. Hieronymus Olgiatus occiso Galeatio Sforzia Mediolanensium Duce, rogatus: quomodo tantum scelus potuisset perpetrare? respondit: Solo nominis desiderio permotus. Imo cum tormenta adhiberentur, se paulatim colligans: Age inquit Hieronyme, stabit vetus memoria tui facti. Mors acerba, fama perpetua. *P. Ioannes a S. Ioseph.*

IX. In Comitibus seu congressu Mantuano Legatorum Imperii, Germaniae, Galliae, Poloniae, ubi etiam ipse pontifex Pius II. praesens aderat, Episcopus Parisiensis salutavit Pontificem illis verbis: Secundum verbum tuum, sic & laus tua. *Kwiat: ad Annum 1454.*

X. Labbe differens de Lugduno: Pretiosa res nomen cuiusque rei. Character est naturarum, ut eas designet; Imago ut representet, radius, ut illuminet, color, ut spectabiles reddat. Sonus, ut vocales efficiat: Quot nomina res aliqua habet, tot habet decora.

XI. Aurelius Cotta primus sententiam rogatus Nomen Pisonis radendum

dendum fastis censuit, secundo partem bonorum publicandam. *Cornelius Tacitus l. 3.*

XII. Maria Petri Regis Aragoniæ conjunx cogitans qualenā nomen Neonato filio daret, jussit 12. cereos æqualis ponderis & magnitudinis accendi, quemlibet cereum alicujus S. Apostoli nomine insigniendo, volens hoc nomen dare filio, quò cereus insignitus, super alios diutius arderet. Cum itaq; sub S. Jacobi nomine cereus diutius aliis arsisset, etiam filio Regis, nomen Jacobi impositum. *Kniat. A. 1212.*

XIII. Marci Manlii Capitolini nomen ob rebellionem factam ab eo, proscriptum in æternum. *Plinius de Viris Illustr.*

XIV. Plotina Trajani Imperatoris Uxor verū honorem non in splendore titulorum, sed in judiciis reposuit hominum. Magnis nominibus se fecit parem, etiam dum recusavit. *Idem in Paneg.*

XV. Rudolphus Episcopus Lavantiniensis Legatus Apostolicus ad extinguendum bellum inter Polonos & Cruciferos, in Prussiam veniens, tam pulchræ pacis confectæ meritam apud nos laudem tulit, ut ea contentus amplissima dona a Rege Casimiro missa refutaverit, sed plus æstimavit nomen Pacificatoris, quam divitias. *Cromerus l. 26.*

XVI. Seneca Magnorum virorum nomina veneranda censuit, dum Epist. 64. sic ait: Si consulem videro, aut Prætorem, omnia quibus honor haberi solet, faciam; equo desiliam, caput adaperiam, semitā cedam. Quid ergo? Marcum Catonem utrumque, & Lælium Sapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthemque in animum meum sine summa dignatione recipiam? Ego vero illos veneror, & tantis nominibus semper assurgo.

XVII. Sultanus Ægypti Canazaus Algaurus scribens Julio II. Summo Pontifici, his nominibus se intitulavit: Magnus Rex, Dominus dominantium, Nobilis, excelsus, sapiens, Justus, & Victor. Rex Regum, Gladius mundi, Princeps fidei Machometicæ, & illorum, qui ei adhærent, Vivificator toto orbe, Successor Regnorum, Rex Arabiæ, Gemiæ, Persiæ, & Turciæ, Umbra Dei in terris, cunctorum bonorum operator, sive sint ab eo præcepta, sive non sint: Alter in hoc mundo Alexander, a quo multa bona procedunt. Rex eorum, qui sedent in Tribunali, & ferunt Coronam, dator Regionum, terrarum, Civitatum, Persecutor rebellium, & hæreticorum infidelium; Conservator duorum locorum peregrinorum. Summus Sacerdos Templorum Sacrorum, quæ sunt sub suo Imperio, & continent fidem Machometis; Sparfor justitiæ, & bonitatis, splendor fidei, Pater victoriæ. Canazaus Algaurus, cujus Imperium Deus perpetuet,

tuet, sedemq; supra planetam Geminorum exaltet. *Le Blanc in Psal: 8. Ver. 4.*

XVII. Superbia hæreticorum ex splendidis eorum nominibus patet. *imo* Nicolaitæ se a Sapientia & cognitione rerum divinarum vocaverunt *Gnosticos* id est Sapientes, sed melius ab aliis dicti sunt *Borboritæ* hoc est, lutei, lutulenti, in cæno fædati. *2do* Adamitæ Cives Paradisi se nuncupabant. *3tio* Montanus dicebat se esse Paracletum, & ejus Sectatores, vocabant se spirituales, alios vero omnes psychicos, id est animales. *4to* Novariani appellabant se Catharos, hoc est mundos. *5to* Marcossii se perfectos esse vocitabant, authumantes, quod nullus cum eis scientiæ copiâ & magnitudine conferri posset. *6to* Basilides dicebant se solum esse homines, cæteros omnes, nil aliud, quam fues & canes esse ajebant. *7mo.* Martinus Lutherus cum vocaretur Lotter sive Lauther, dici voluit *Luther*, id est purus, dicebat se non curare, si mille Cypriani, mille Augustini, objiciantur. Neminem tantum se odisse, quantum Hieronymum, quod semper de jejunio & continentia loqueretur. *8vo* Sartor Leidenfis ex secta Anabaptistarum Regem se constitui curavit Monasteriensis Urbe, indito titulo: *Rex justitiæ hujus mundi* quasi per totum orbem regnaturus &c. *Idem Le Blanc: in Psal. 25. v. 5.*

TITULUS VII. NOVITAS.

Novitas suo nomine significat, quod sit opposita vetustati. Est autem novitas vel morum renovatio, vel novitas mundana, quæ est quasi nova vanitas.

TEXTUS PRO NOVITATE MORUM.

NE memineritis priorum, & antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova, dicit Dominus. *Isaia 43. 18.*

Projicite a vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis; & facite vobis cor novum, & Spiritum novum. *Ezech: 18. 31.*

Nos in novitate vitæ ambulemus, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati, & ultra non serviamus peccato. *Rom: 6. v. 4.*

Nunc soluti sumus a lege mortis, in qua detinebamur, ita ut serviamus

mus

mus in novitate Spiritus, & non in vetustate literæ. *Ibidem* 7. v. 6.

Nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri. *Ibidem* 12. v. 2.

Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi. 1. *Cor*: 5. v. 7.

Licet is qui foris est noster homo corrumpatur; tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem. 2. *Cor*: 4. 16.

Si qua in Christo nova Creatura, vetera transierunt; Ecce facta sunt omnia nova. *Ibidem* 5. 17.

Renovamini Spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, & sanctitate veritatis. *Ephes*: 4. ver: 23.

Nolite mentiri invicem expoliantes vos veterem hominem, cum actibus suis, & induentes novum &c. *Coloss*. 3. v. 9.

TEXTUS PRO NOVITATE MUNDANA & IN COMMUNI.

Seretis anno octavo, & comedetis veteres fruges, usque ad novum annum, donec nova nascantur, edetis vetera. *Levit*: 25. 22.

Comedetis vetustissima veterum, & vetera novis supervenientibus comedetis. *Ibidem* 26. 10.

Immolaverunt dæmoniis & non Deo, Diis quos ignorabant: Novi recentisque venerunt (Dii) quos non coluerunt Patres nostri. *Deut*: 32. ver: 17.

Nihil sub solē novum, nec valet quisquam dicere: ecce recens est; jam enim præcessit in sæculis quæ fuerunt ante nos. *Eccel*: 1. 10.

In nostris portis omnia poma nova, & vetera Dilecte mi servavi tibi. *Cant*: 7. v. 13.

Ecce ego facio nova; & nunc orientur, utique cognoscetis ea. *Isaie* 43. ver: 19.

Athenienses omnes & advenæ hospites ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid novi. *Act*: 17. 21.

O Timothee depositum custodi devitans profanas vocum novitates. 1. *Tim*: 6. ver: 30.

SENTENTIÆ SS. PATRUM pro imo.

Qui proficiendo renovatur, transfert amorem a temporalibus ad æterna, a visi-

a visibilibus ad intelligibilia, a carnalibus ad Spiritualia. *S. Aug: l. 14. de Trinit: c. 17.*

Nisi auxilio Christi non poteris renovari. *Idem super Psalm: 66*

Omnis qui jam voluntatis suæ factus est arbiter, nisi eum pœniteat vitæ veteris novam non potest inchoare. *Idem de Pœnit.*

Cum Christianus cæperit benè vivere, fervere bonis operibus, mundumque contemnere, in ipsa novitate operum suorum patitur reprehenses, & contradictores frigidos Christianos. *Idem de verbis Dom: Ser: 18.*

Vetus homo suggerit vetustatem, tu in novo cognosce novitatem. *Idem tract: 22. super Joan.*

Nemo eligit novam vitam, nisi quem veteris pœnitet. *Idem h. 27. ex 50.*

Novitas conversionis non est novella vanitas. *S. Bern: de vita Solit.*

Non potest vita Dei crescere in homine, nisi vita humana vetus decrescat. *S. Bonav: Collat: 18. super Joan.*

Est nobis tunc magna lætitia, quando antiqui hominis vetustate deposita, in novæ regenerationis gaudia commutatur. *Cassiod: super Ps: 64.*

Toties nos Dominus creat, quoties de vetustate peccati in novum hominem instituere dignatur. *Idem super Psal: 103.*

Jucundiores sunt illi dies, quibus nascimur, vel reparamur, quam illi quibus nascimur. *S. Euseb: Emis: h. 6. de Pascha.*

Corrumpitur externus homo, dum flagellatur, renovatur autem fide, spe, charitate, ut se opponere audeat malis. *S. Joan: Chrys: h. 9. super 2. ad Cor.*

Novus homo est animus interius renovatus. *S. Thom: Aqu: super Epist: ad Coloss.*

SENTENTIÆ PRO NOVITATE MUNDANA. &c.

Novitatis appetitio, in magnas quemque deducit angustias. *S. Aug: de moribus Manich: c. 10.*

Mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitare, novitate perturbat. *Idem Epist: 118.*

Oculus & auris volunt nova percipere, sed nihil in novitate manet. *S. Bonav: super Eccl: c. 1.*

Pudeat Religiosos rumigerulos esse, aut verborum sæcularium delatores. *Idem in spec: discipl: p. 1. c. 20.*

Novitatis affectatores nihil aliud demonstrant, quam meram stultitiam,

am, & arrogantiae ostentationem. *S. Joan. Chryf. Ser: 3. super Ep: ad Rom.*

Qui novitatibus student, nusquam erroris finem invenient, sed nova semper proferent. *Idem hom: 8. super 2. Timoth.*

Prophanas novitates devita. *Idem, ibidem hom: 5.*

Habet hoc proprium humanae mentis fragilitas, quod promptius novitatibus, quam summis veritatibus delectatur. *Simon Cass: l. 9. c. 34.*

Vitanda est novitas, tenenda est antiquitas, profana est novitas, la- crata est vetustas. *Vinc: Lirin: in Commov: c. 9.*

Retenta est antiquitas, explosa novitas. *Ibidem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Novitates exemplo Christi, & Sanctorum vitandae sunt Christianis.

I. **D**EUS Patrum nostrorum. *Judith: 6. 13.* Cur Bethulienfes inchoant sermonem hoc titulo? Est frequentior in scriptura. *Exod: 3. 15. Deut: 1. 1. Josue 8. 3. Aet: 3. 13.* Credo Hebraeum hac loquendi forma lau- datum ab antiqua fide, ac monitum, ne a Sacra Parentum via abeat. *S. August: l. de anima.* Semper viris Sanctis suspecta novitas. *Velleſo hic Paren: 12.*

II. Cum jejunasset 40. diebus &c. *Mat: 4. 2.* Cur Christus eligit ad jejunandum numerum quadragesimum? ne excessus jejuniij pariat admi- rationem, & quid inauditum, introducat. Poterat enim Christus jeju- nium Moyſis, & Eliae transcendere, sed pro singularitate vitanda noluit. *Spanner hic.*

III. Paenitentiam agite. *Mat: 4. 17.* Cur Christus Dominus iisdem, quibus Joannes *Mat: 3. 2.* verbis suam inchoat praedicationem? *Cajeta- nus hic.* Observandum, quod Jesus ab eadem materia inchoat suam praedicationem, a qua incæperat Joannes, tum quia Joannes praeparatio- ne, Jesus vero perfectione, hanc materiam praedicabat; tum ad confir- mandam praedicationem Joannis; tum ad exemplum nostrum, ut non dedignemur inchoata ab aliis etiam minoribus bona prosequi. *Sylv: l. 3. c. 1. qu: 20. de Joan: predicante.*

IV. Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum. *Mat: 15. 2.*

Non

Non erant traditiones majorum, sed depravationes ab eis inventæ, quas colorare volebant nomine majorum, ad introducendas suas novitates; Semper enim Sanctorum novitas, placet improbis. Unde Paulus 1. Tim. 6. 20. *de vitans profanas vocum novitates.* Sylv: addit in Mat: hic.

V. *Alij Joani Baptistam.* Mat: 16. 14. Cur dicunt eum unum ex defunctis Patribus? Venit Christus novus homo in hunc mundum, cur non dicitur, & judicatur novus homo? Fugiebant novitates, eosque mores in suis actionibus exhibebant, qui jam erant in aliis agniti. *Sylv: in Joan: 5. qu: 19.* Nemo in Jesu cernebat, quod non in veterum moribus confirmatum. *Baeza tom: 2. l. 10. c. 5.*

VI. *Deprecabantur eum, ut imponat ei manum.* Marci 7. 32. Cur impositione manuum Christus hunc miserum sanat? resp: Veterum morem Christus tenere voluit, qui idem fecerunt, ut Elias, & Elisæus, 3. Reg: 17. 4. Reg: 4. 34. Sic optat fieri leprosus Naaman. 4. Reg: 5. 11. *Syl: hic qu. 5.*

VII. *Expuit in terram & fecit lutum.* Joan: 9. 6. Sumpsit Dominus de terra lutum, & plasmavit hominem, quapropter Dominus expuit in terram, & fecit lutum, & superlixit illud oculis, ostendens antiquam plasmationem. *S. Irenæus l. 5.*

VIII. *Maria unxit pedes Jesu.* Joan: 13. 3. Ne peregrinæ adinventio- nis studeas superinducere novitatem; Nam & ipse, qui est Magister Angelorum in Cælo, morem in terra tenuit, quem invenit: Nec dedignatus est terræ servare consuetudinem. Nam cur sibi caput & pedes unguento aspergi muliebri ministerio passus est? Nisi quia Palestinæ, atque Judaicæ regionis mos erat, ut ejus accolæ crebrius ungerentur. *Petrus Dam: Epist: 106.* Novitius *vide infra post Numerum.*

TITULUS VIII.

N O X.

NOx est opposita diei; estque tempus quo sol sub terra, seu sub hemisphærio nostro est. Plurima de nocte peracta esse narrantur in Sacra Scriptura, quæ tam in laudem, quam in vituperium ejus allegari possunt, quæ nos hic per modum exemplorum breviter adducemus.

LOCI SACRÆ SCRIPTURÆ.

- I. **F**ecit Deus duo luminaria magna: Luminare majus ut præesset diei, & luminare minus ut præesset nocti, & stellas, & posuit eas in firmamento Cæli, & lucerent super terram, & præessent diei & nocti, & dividerent lucem, ac tenebras &c. *Gen: 1. 16. & sequ.*
- II. Abraham nocte irruit super his, qui Loth captivum ducebant. *Gen: 8. 22.*
- III. Sodomitæ quærebant a Loth viros, qui introierant ad eum de nocte. *Gen: 14. 15.*
- IV. Filiæ Loth duabus noctibus vinum dedere Patri suo, & cum eo ebrio singulæ singulis noctibus dormierunt, ex quo incestu nati sunt filij. *Gen: 19. 33.*
- V. Mortem minatus est Dominus per somnium nocte Regi Geraræ Abimelech propter Saram, nisi eam redderet viro ejus Abraham; Et statim de nocte consurgens Abimelech rem servis suis manifestavit, & Saram Uxorem Abraham viro ejus reddidit. *Gen: 20. v. 3. & 8.*
- VI. Abraham de nocte consurgens ad sacrificandum Isaac se præparavit abiturus. *Gen: 22. 3.*
- VII. Nocte una viderunt Pistor & Pincerna Pharaonis somnium, juxta interpretationem sibi congruam, præsagium futurorum. *Gen: 40. 5. & 41. v. 11.*
- VIII. Media nocte percussi sunt primogeniti Ægyptiorum ab Angelo. *Exodi 11. 4.*
- IX. De nocte consurgens Moyses, ascendit in montem Sinai, & fuit ibi quadraginta dies, & quadraginta noctes jejunans, novasque accepit a Domino legum tabulas, scriptas. *Exodi 34. v. 4. & 28.*
- X. Lex holocausti erat, ut cremaretur in altari tota nocte usque manè. *Levit: 6. 9.*
- XI. In missione Man facta a Deo Judæis, cum descenderet nocte super Castra ros, descendebat pariter & Man. *Num: 11. 9.*
- XII. Moyses memorat populo, quod ipsum eduxisset Dominus Deus nocte de Ægypto. *Deut: 16. 1.*
- XIII. De nocte exploratores Judæorum ingressi sunt Jericho, quod Regi illius nuntiaturum est. *Josue 2.*
- XIV. Josue de nocte consurgens movit castra de Setim ad Jordanem, ubi fixerant Judæi tentoria. *Josue 3. 1. & 40. 3.*

XV. Josue de nocte confurgente circuibant Sacerdotes muros Jericho cum arca, & tubarum sonitu, usque ad septimum diem, quo ipsi ceciderunt. *Josue* 6. 12.

XVI. Idem Josue capturus Hai electa triginta millia virorum fortium misit nocte, qui insidias ponerent, post Civitatem, & ipse nocte illa mansit in medio populi &c. *Josue* 8. 3.

XVII. Nocte apparuit Dominus Gedeoni dicens: ut destrueret Aram Baal, quod quidem nocte complevit. Cumque signa petiisset a Domino de nocte confurgens expresso vellere concham rore implevit, cum tota terra sicca esset &c. *Judicum* 6. 27.

XVIII. De nocte Dominus jussit Gedeonem descendere ad castra victoriae securum de Madianitis referendæ, quos percussit incipientibus vigiliis noctis mediæ. *Judic*: 7. 19.

XIX. Gazenses audito Samsonem ingressum esse urbem, tota nocte clausis Urbis januis, cum silentio præstolabantur, ut eum mane occiderent; At ad medium noctis ipse Samson confurgens, fores portæ apprehendens, cum sera ad verticem vicini montis portavit. *Judic*: 16. 2. & 3.

XX. Nocte ventilabat Boos aream hordei, & ea nocte media dormiens ad pedes suos expavens vidit Ruth jacentem &c. *Ruth* 3. v. 2. & 8.

XXI. De nocte indicavit Dominus Samueli, quod ob inobedientiam secundo, reprobasset Saul Regem, quo contristatus Samuel, clamavit ad Dominum tota nocte &c. 1. *Reg*: 15.

XXII. David nocte salvatus est a furore Saul, apud Michol Uxorem suam. 1. *Reg*: 19. 10.

XXIII. David & Abisai venerunt nocte ad Castra Saul, hastamque & scyphum illi dormienti abstulerunt. 1. *Reg*: 26. 7.

XXIV. Viri habitatores Jabes Galaad ambulantes tota nocte tulerunt cadaver Saul, & cadavera filiorum ejus, de numero Bethsan, & combusserunt in Jabes Galaad. 1. *Reg*: 31. 12.

XXV. Nocte factus est sermo ad Nathan circa ædificandam Domum Domini per David, aut Salomonem. 1. *Paralip*: 17. 3.

XXVI. Salomoni apparuit Dominus per noctem, & petit Salomon ab eo Sapientiam. 3. *Reg*: 3. 5.

XXVII. Nocte Syri obsederunt Samariam. 4. *Reg*: 6. 14.

XXVIII. Nocte percussit Angelus in Castris Assyriorum centum octuaginta quinque millia. 4. *Reg*: 19. 35.

XXIX. Nocte apparuit Dominus Salomoni post orationem factam in templo dedicato, & revelavit se orationem ejus exaudisse. 2. *Paral*: 7. 12.

XXX.

XXX. De Tobia seniore constituto in captivitate notatur, quod plus timens Deum, quam Regem rapiebat corpora occisorum, & occultabat in Domo sua, & mediis noctibus sepeliebat ea. *Tobia* 2. 9.

XXXI. Recepto Achior in Bethuliam, & auditis quæ ei evenerant cum Holoferne, convocatus est omnis populus, & per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt potentes auxilium a Deo Israel. *Judith* 6. 21.

XXXII. Judith cum introducta fuisset in locum thesaurorum Holofernis, petiit ab eo, ut daretur ei copia nocte, & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi Dominum, & exhibat noctibus in vallem Bethulæ, & baptizabat se in fonte aquæ. *Judith* 12. 5. &c.

XXXIII. Judith Holofernem hostem populi nocte interfecit. *Ibidem* 13. 18.

XXXIV. Assverus noctem ducens insomnem audiuit ex Annalibus Mardochei fidelitatem. *Esther* 6. 1.

XXXV. Job maledixit nocti in qua concepeus est, dicens: Pereat nox illa in qua dictum est: conceptus est homo. Noctem illam tenebrosus turbo possideat, nec computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria, nec laude digna &c. *Job* c. 3.

XXXVI. Idem suam calamitatem deplorans ait: Nocte os meum perforatur doloribus, & qui me comedunt (vermes) non dormiant. *Ibidem* 30. 17.

XXXVII. David inter alia noctis preconia ait: meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum. *Psal.* 76. 7. & alibi: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. *Psal.* 118.

XXXVIII. Mulier fortis de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Non extingvetur in nocte lucerna ejus. *Prov.* 31. 15.

XXXIX. Sponsa Mystica per noctes quæsit in lectulo dilectum suum & non invenit. *Cant.* 3. 1.

XL. Apud Jeremiam calamitas prædicatur Jerosolymæ ab Assyriis dicentibus: Surgite, & ascendamus in nocte, & dissipemus domos ejus. *Jerem.* 6. 5.

XLI. Danieli per noctem revelatum est mysterium somnii statuarum Nabuchodonozor. *Dan.* 2. 19.

XLII. Sicuti prophetavit Daniel, eadem nocte interfectus est Barthasar Rex Chaldæus. *Dan.* 5. 30.

XLIII. Nocte visionem habuit Daniel de quatuor bestiis, quatuor Regna designantibus, & de Filio hominis. *Ibidem* c. 7.

XLIV.

XLIV. Nocte ingressi sunt Sacerdotes Bel in templum, & quæ appo-
fita erant falso illi Deo, comedebant. *Ibidem* 14. 14.

XLV. Hedera sub qua a sole se defendebat Jonas sub una nocte
nata est, & sub una nocte periit. *Jonæ* 2. 1.

XLVI. Jonathas cum audisset Principes Demetrii superventuros sibi
nocte, præcepit suis vigilare, & esse in armis paratos ad pugnam tota
nocte &c. *1. Mach:* 12. 26.

XLVII. De Juda Machabæo notatur, quod maximè noctibus ad ex-
cursus (contra hostes) ferebatur, & fama virtutis ejus ubique diffunde-
batur. *2. Mach:* 8. 7.

XLVIII. Nox erat, & erant Pastores vigilantes & custodientes vigi-
lias noctis super gregem suum, quando Angelus Domini stetit juxta il-
los, & natum Salvatorem in Civitate Davit eis annuntiavit. *Luca.* 2. 8.

XLIX. Joseph monitus ab Angelo accepit puerum Jesum, & Ma-
trem ejus nocte, & secessit in ægyptum. *Mat.* 2. 14.

L. Quarta vigilia noctis venit Jesus ad naviculam discipulorum su-
orum ventis agitatam, ambulans super mare. *Marci.* 6. 48.

LI. Media nocte clamorem factum esse nuntiantem sponsi adventum
dicitur in parabola Virginum Prudentum, & fatuarum. *Mat.* 2. 5. 6.

LII. Christus Jesus egrediens in montem Oliveti dixit suis: *Omnes*
vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Et Petro respondenti se qui-
dem nunquam scandalum passurum ait: Amen dico tibi, quia hac nocte,
antequam ~~galerus~~ cantet ter me negabis. *Mat:* 26. 31. & 34.

LIII. Simon cum aliis per totam noctem laborando cum nihil cepis-
sent, laxantes rete in nomine Jesu prædam magnam fecerunt piscium.
Luc: 5. 5.

LIV. Apud eundem Evangelistam perhibetur, quod Jesus; erat die-
bus docens in templo, noctibus vero exiens morabatur in monte, qui
vocatur Oliveti. *Luc:* 21. 32.

LV. Apud S. Joannem habetur, quod Nicodemus venit ad Jesum
de nocte. *Joan:* 3. 2.

LVI. Idem apud eundem legitur, quod Judas Iscariotes quando buc-
cellâ panis acceptâ exivit ab aliis, *erat nox.* *Joan:* 13. 30.

LVII. Nox erat, quando Apostoli ab Angelo educti sunt è carcere.
Act: 5. 19.

LVIII. Judæi insidiantes Paulo Damasci custodiebant portas die ac
nocte, ut eum interficerent, accipientes autem eum Discipuli nocte per
murum dimiserunt eum submittentes in sporta. *Ibidem* c. 9. v. 25.

LIX. Nocte visio facta est Paulo, ut transiret in Macedoniam annuntians verbum Dei. *Act: 16. 9.*

LX. Troade cum Paulus ad mediam noctem sermonem suum protraheret, Eutychus dormiens cecidit, & mortuus est; quem tamen ad vitam revocavit Paulus. *Act: 20. 7.*

LXI. De Civitate Sancta scribitur; quod *nox non erit illic: Apoc: 21. 25.* Sicut & sequenti capite: quod renovato Cælo & terra: *nox ultra non erit. Apoc: 22. 5.* *Myſtice* per noctem varia significari possunt. *1mo.* Tempus ante adventum Domini juxta D. Hieronymum super Job 25. Quæ nox dividitur in quatuor vigiliis, quales fuere in Adam ut in Creatorem crederet; In Noe cum Divina justitia in homines monstrata est; In Abraham cum in fide cresceret; in Prophetis cum appropinquaret Christi Adventus. *2do.* Per noctem quâ producta est hedera ad protectionem Jonæ, & per noctem, quæ arefacta est, cæcitas Judæorum quæ subsecuta est, demonstratur. *3tio.* Per noctem mediam designari potest tempus incarnationis Christi, sic nocte media ingressus est in Ægyptum, ex *D. Aug: Epist: 120.* *4to.* Tempus legis Judæorum juxta Originem super Job 3. adumbratur in nocte. *5to.* Item tempus Passionis Christi, scilicet quando maxima erat fidei obscuritas in cordibus hominum, juxta *D. August: de Trinitate 2. 17.* *6to.* Tempus etiam mortis, quam homo per peccatum incurrit per noctem exprimitur, & in ea nocte justis fit illuminatio, cum per mortem ad gloriam fit transitus; juxta *D. Greg: M. super 1. Reg: 14.* *7mo.* Tempus peccati, vita peccatorum, vetus homo, & ipsum peccatum nox dici potest. Luce enim privatur gratiæ homo vetus, & peccatum tenebras inducit; hac nocte ebrij sunt homines; Hæc nox est quâ capitur Christus, scandalizantur Discipuli, Petrus negat, guttæ cadunt, & in quam dies mutatur. Hæc nox est, quâ exit Judas, conteruntur mali; anima ab iniquo repetitur divite & hujusmodi ita notant: *D. Cyrill: super 1. Joan: 14.* *D. Greg: 4. Moral: c. 8.* *D. Ber: super Cant: D. Ambr: August: & Rupertus.* *8vo.* Sectæ variæ hæreticorum noctibus designantur, quibus Sponsa sponsum quæsit juxta *D. Greg: M. 2. 5. M. 12.* *9no.* Tempus sæculi hujus significari potest per noctem, juxta *Originem super Levit: hom: 5.* *10mo.* Tempus afflictionis, & tribulationis, nec non tentationis figuratur per noctem, juxta *S. August: super Psal: 118. & S. Ambr: super eundem locum.*

TITULUS IX. NUMERUS.

Numerus est unitatum collectio. Innumeras habet hæc vox acceptio-
nes seu significationes. Nomine enim numeri venit quandoque *har-*
monia sonora, & correspondentia sonus. Quandoque per numerum *Or-*
do & recta dispositio significatur; Unde in numerum digerere, est recte di-
sponere & ordinare. Sumimus etiam numerum pro *honore* & *dignitate*
ac æstimatione, ut cum dicimus aliquem in numero esse &c.

Species similiter numeri pariter videntur, infinitæ: Unde alius est
numerus Cardinalis, alius Ordinalis, alius Distributivus &c: Item alius
simplex, alius multiplicatus, alius par, alius impar &c: Quæ singula exa-
minare, cum excedat instituti mei propositum, curiosum Lectorem ad
Authorem Polygraphiæ Sacræ relego, mihi solum aliqua ex Sacra Scri-
ptura adferre, est in animo. Unde sit.

TEXTUS DE NUMERO IN UNIVERSALI.

- I. **H**ebrei dum Moyses petebat a Pharaone libertatem exeundi ad sa-
crificandum Deo, cogeantur reddere consuetum numerum late-
rum, etsi negabantur eis paleæ pro eorum laboribus. *Exodi* 5. 18. II. Jux-
ta numerum Familiæ, si minor esset ad vescendum agnum Paschalem, ju-
bebantur vicinos vocare Judæi, *Ibidem* 12. 4. III. Iuxta numerum ani-
marum colligebatur Gomor Man in singulos ad vescendum. *Exod:* 16. 16.
- IV. Balaam benedicens pro maledicendo Israel, dicebat. Quis dinu-
merare potest pulverem Jacob? & nosse numerum stirpis Israel? *Num:*
23. 10. V. Moyses memorans populo, quæ in deserto ei contigerant,
& dicens Judæos multiplicatos esse, subdidit: Dominus Deus Patrum no-
strorum addat ad hunc numerum multa millia, & benedicat vobis sicut
locutus est. *Dent:* 1. 11. VI. Transgressoribus legis Dei Judæis dictum
est: quod ipsi qui creverant ut stellæ Cæli, remanebunt pauci numero.
Dent: 28. 5. VII. Iuxta numerum Filiorum Israel, hoc est Tribuum, fe-
cit Josue fieri lapides in medium alveum Jordanis. *Iosue* 4. 5. VIII.
Salomone introducente arcam in Templum, immolati sunt boves & oves,
absque æstimatione, & numero. 1. *Paralip.* 27. 24. IX. Sub Joas Rege
Juda, Judæis a lege Dei recedentibus, cum per modicus venisset numerus:

Syrorum, tradidit Dominus in manibus eorum infinitam multitudinem Judæorum. 2. *Paralip.* 24. 24. X. David rogans Deum ut numerus dierum suorum sibi notus fiat, ait: Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis est, ut sciam, quid desit mihi. *Psal.* 38. 5. XI. Apud Ecclesiasten scribitur: quod stultorum infinitus est numerus. *Eccl.* 1. 15. XII. Osee dictum est a Domino: Erit numerus Filiorum Israël, quasi arena maris, quæ sine mensura est & non numerabitur. *Osee* 1. 10. XIII. Crescente numero discipulorum murmuraverunt Græci, quod eorum viduæ despicerentur in ministerio quotidiano. Unde septem Diaconi ad hujusmodi ministerium deputati sunt, & verbum Domini crescebat, & multiplicabatur numerus Discipulorum in Jerusalem. *Act.* 6. ver. 1. & 7.

LOCI SCRIPTURÆ DE NUMERO PARTICULARI.

OMnes numeros in particulari repertos in Sacra Scriptura hic citare superfluous videtur labor, insigniores solummodo, & qui ad moralem sensum inservire possint, tam Cardinales, quam Ordinales afferemus, plura qui voluerit videat in Polygraphia Sacra P. Francisci a Conceptu B. M. Virginis.

I. Una de Costis Adam facta est Eva. *Gen.* 12. 21. II. Unius labii & sermonis erat terra post diluvium antequam terris Babel altissima temeretur. *Gen.* 10. III. Una virga Aaron floruit ex duodecem apposis. *Num.* 17. 8. IV. Una anima de quingentis reservata est Domino de præda Madian. *Num.* 31. 28. V. Unius diei spatio sol immotus stetit Josue hoc a Domino impetrante, *Josue* 10. 13. VI. Uno lapide infixio in fronte Goliath vicit eum David & occidit. 1. *Reg.* 17. 49.

VII. Unum ex tribus malis habuit optionem eligendi David in penam numerati populi. 2. *Reg.* 24. 12. VIII. Una die debebant Judæi omnes occidi sub Assuero Rege; at vice versa Judæi hostes suos una die occiderunt. *Esther* 9. 12. IX. Una dies melior dicitur in atriis Domini super millia. *Psal.* 83. 10. X. Una nocte nata est, & una nocte periit hedera in Jonæ nata umbraculum a sole. *Jonæ.* 4. 10.

XI. Unum jota aut unum apicem non præteriturum esse a lege ait Christus Dominus. *Matth.* 5. 18. XII. Unum Christo, unum Moyse, & unum Eliæ Tabernacula volebat Petrus in monte Thabor. *Mat.* 17. 4.

XIII. Uno cum oculo melius est ad vitam intrare, quam cum duobus mitti

mitti in Gehennam ignis. *Mat: 18. 9.* XIV. Unus de duodecem Apostolis fuit Judas, qui prodidit Jesum. *Matth: 26. 14. & alibi.*

XV. Unum quem habebat filium misit Dominus vineæ, ad vinitores & eum occiderunt. *Marci 12. 6.* XVI. Unam drachmam perdens mulier ex decem, totam domum evertit. *Lac: 15. 8.* XVII. Unus ex decem leprosis a Jesu sanatis, rediit ad eum, gratias agens. *Luc: 17. 26.*

XVIII. Unus ex latronibus in cruce pendentibus Christum blasphemabat, unus se commendabat. *Ibidem 22. 38.* XIX. Unus ex Discipulis Joannis Baptistæ secutus est Jesum, & hic fuit Andreas. *Ioan: 1. 40.*

XX. Unus Deus, & unus Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus. *1. Tim: 2. 5.* XXI. Prima die lucem divisit a tenebris. *Gen: 1. 3.*

XXII. Prima die, mensis primi imminutæ sunt aquæ diluvii super terram. *Gen: 8. 13.* XXIII. Prima die primi mensis cæptum est mundari Templum sub Ezechia Rege Juda. *2. Paralip: 29. 17.* XXIV. Primum & novissimum se dicit Deus. *Isaia 44. 6. & alibi.* XXV. Primo die cujuslibet mensis aperiebatur porta atrii interioris ad orientem. Sicuti primo die cujuslibet mensis fiebat oblatio sex agnorum &c. *Ezech: 46.*

XXVI. Primis eadem merces data est ac novissimis vocatis ad opus, dicunturque novissimi, primi; & primi novissimi futuri. *Mat: 20. 8.*

XXVII. Primum mandatum in lege est Dei dilectio. *Mat: 22. v. 38. & alibi.* XXVIII. Primo apparuit Christus resurgens Mariæ Magdalene. *Marci 18. 9.*

XXIX. Primus homo de terra terrenus (Adam) ait Paulus: Secundus homo de Cælo Cælestis (Christus) *1. Cor: 15. 47.*

XXX. Primus & novissimus omnium in Apocalypsi Joannis erat ambulans inter septem Candelabra. *Apoc: 1. 13.*

2do

I. Duo luminaria magna creavit Deus solem & lunam. *Gen: 1. 16.*

II. Duo ex omnibus animantibus tam masculis, quam feminis immundis inducta sunt in Arcam Noe. *Gen: 6. 19.* III. Duo Angeli recepti sunt hospitio a Loth Sodomæ. *Gen: 19. 1.* IV. Duæ tabulæ Testamenti lapideæ scriptæ digito Dei, datæ sunt Moyfi continentes Decalogum, quas ipse confregit. *Exodi 31. 18.* Sed iterum novas recepit. *Exodi 34. 2.*

V. Duo agni anniculi quotidie offerebantur in Templo. *Exodi 29. 38.* VI. Duos turtures, vel duos puelllos columbarum offerebat pauper mulier post partum. *Levit: 12. 8. & alibi.* VII. Duo exploratores terræ promissæ, Josue & Caleb eam ingressi sunt viventes, cæteris morte percussis. *Num: 14. 38.* VIII. Duas in partes animal findens ungulas &

rumi-

ruminans comedi poterat. *Deut.* 14. 6. & alibi. IX. Duobus mensibus flevit Filia Jephthe sacrificanda, virginitatem suam. *Judic.* 11. 37.

X. Duabus vicibus cecidit Dagon coram Arca, & secunda vice, duæ palmæ ejus abscissæ super limen. 1. *Reg.* 5. 4. XI. Duarum mulierum litem sapienter diremit Salomon, duas in partes infantem dividi jubens. 3. *Reg.* 9. 16. & 25. XII. Deus in partes divisit vestimenta sua Elisæus, accipiens Eliæ pallium. 4. *Reg.* 2. 12. XIII. Duo ursi egressi de saltu occiderunt pueros illudentes Elisæo. *Ibidem* v. 24. XIV. Duo Eunuchi insidias Assuero Regi parabant quos Mardocheus prodidit. *Esther.* 2. 21.

XV. Duas famulas habuit secum Esther, accedens ad Assuerum non vocata. *Ibidem* 15. 5. XVI. Duæ pennæ singulorum animalium visorū ab Ezechiele jungebantur, & duabus tegebant corpora. *Ezech.* 1. 11. Et apud Isaiam Seraphim, duabus alis volantes, duabus velantes faciem, & duabus velantes pedes Dei, a Propheta observati. *Isaia* 6. 2.

XVII. Duas facies habebat Cherub hominis, & leonis, in Templo viso ab Ezechiele. *Ezech.* 41. 16. XVIII. Duo Juvenes apparuerunt flagellantes Heliodorum, ad rapiendos thesauros Templum ingressum. 2. *Mach.* 3. 26. XIX. Duos Fratres Simonem & Andream, prout & duos Filios Zebedæi vocavit Jesus ad sui sequelam. *Matth.* 4. 18. & 21.

XX. Duas tunicas a suis haberi noluit Jesus. *Mat.* 10. 10. & alibi.

XXI. Duo testes, vel saltem unus adhibendus est, in correptione illius, qui ad primam correptionem non est emendatus. *Mat.* 18. 16.

XXII. Duo talenta dedit uni Servorum Dominus ejus, & alia duo talenta lucratus mercedem habuit. *Ibidem* 25. 5. XXIII. Duo falsi testes steterunt contra Jesum coram Principe Sacerdotum. *Ibid.* 25. v. 60.

XXIV. Duo latrones crucifixi sunt cum Christo Jesu. *Ibid.* 27. 38.

XXV. Duos simul, hoc est binos mittebat Jesus ad prædicandum. *Marci* 6. 7. XXVI. Duo minuta posuit vidua in gazophilacium. *Ibid.* 12. 42. & alibi.

XXVII. Duos ex Discipulis suis misit Jesus parare Pascha. *Marci* 14. 13. XXVIII. Duobus Discipulis euntibus in Emmaus apparuit resurgens Jesus. *Ibidem* 16. 12. & alibi. XXIX. Duo homines ascenderunt in Templum orare, Phariseus & Publicanus. *Luc.* 18. 10.

XXX. Duobus diebus mansit apud Samaritanos Jesus post conversam ad fontem mulierem. *Joan.* 4. 40. Similiter duobus diebus mansit post auditum Lazarum infirmum. *Joan.* 11. 6. XXXI. Duo simul Petrus & Joannes cucurrere ad Sepulchrum Jesu. Et Duos Angelos vidit Maria Magdalena, in sepulchro. *Joan.* 20. 4. & 12. & alia plura.

XXXII. Secunda die firmamentum distinxit Deus ab aqua, aquas ab aquis

aquis dividens. *Gen: 1. 8.* XXXIII. Secundo mense incepit diluvium, & secundo mense arefacta est terra a diluvio. *Ibidem 71. 8. 14.*

XXXIV. Secundum currum Pharaonis ascendit Joseph proclamatus Præpositus universæ terræ Ægypti. *Ibidem 41. 48.* XXXV. Secundo mense egressionis ex Ægypto murmuraverunt Judæi de Ciboꝝ inopia in deserto. *Exodi 16. 1.* XXXVI. Secunda dies præcipuarum solennitatum habebat peculiarem oblationem. *Num: 28. 17.* XXXVII. Secundo mense captum est ædificari Templum a Salomone. 2. *Paralip. 3. 2.*

XXXVIII. Secunda vigilia servi vigilantes inventi, beati erunt. *Luc: 12. ver. 38.*

3tio

I. **T**res fuere Filij Noe ante diluvium Sem, Cham, & Japhet, *Gen: 6. 10.*

II. Tres Angeli recepti sunt hospitio ab Abraham. *Gen: 18. 2.*

III. Tres Filij Noe, & tres uxores eorum, ingressi sunt Arcam. *Gen: 9. 9.* IV. Tres propagines visæ in somnis a Pincerna Pharaonis, post tres dies liberum fore notaverunt. *Gen: 40. 12.* V. Tribus diebus duravit plaga tenebrarum in Ægypto, *Exodi: 10. 22.* VI. Tres præcipuæ anni solennitates, in quibus coram Domino apparere tenebantur Judæi, erant Asymorum, Hebdomadarum, Tabernaculorum. *Deut: 16. 13*

VII. Tribus diebus super ænigmate Samsonis proposito, cogitaverunt Sodales ejus non potentes solvere. *Jud: 14. 14.* VIII. Tribus diebus illusa est Samsona Dalila, quærens causam ejus fortitudinis. *Judic: 16. 15.* IX. Trium sagittarum signo monuit Jonatas Davidem de ira Saulis in eum. 1. *Reg: 20. 20.* X. Tribus lanceis confossus est Absalon a Joab. 2. *Reg: 18. 14.* XI. Tribus vicibus per annum offerebat Salomon super Altare a se ædificatum. 3. *Reg: 9. 25.* XII. Tribus vicibus mensus est super puerum mortuum Elias & puer revixit. 4. *Reg: 17. 21.*

XIII. Tribus vicibus tantum percussit terram Joas Rex Israel, Ex quo tribus tantum vicibus Syros vicit. *Ibid. 13. 19.* XIV. Tribus diebus & tribus noctibus Tobias junior post acceptam Saram precibus vacavit, & uxorem non cognovit. *Tobie 6. 18.* XV. Trium dierum & trium noctium indictum est jejunium Judæis a Mardocheo, quod & Esther servavit. *Esther 4. 16.* XVI. Tria Deo placent: Concordia fratrum, Amor proximorum, Vir & Uxor bene consentientes. *Eccl: 25. 1.*

XVII. Tria odibilia sunt. Pauper superbus, Dives mendax; Senex fatuus & insensatus. *Ibidem v. 2.* XVIII. Tribus annis enutriti fecit Nabuchodonosor Daniele & Socios ejus, & deinde coram se adduci.

Dan:

Dan: 1. 5. XIX. Tres viri Sidrach, Misach, & Abdenago nolentes statuam adorare, in fornacem missi sunt, & illæsi extracti. *Dan: 3. 23.*

XX. Tribus diebus & tribus noctibus fuit Jonas in ventre ceti. *Iona: 2. 1.* XXI. Tria Tabernacula voluit Petrus in monte fieri in Transfiguratione Christi. *Mat: 17. 4.* XXII. Tres Discipulos adduxit secum Jesus ad gloriosam Transfigurationem in montem Thabor. *Ibidem.*

XXIII. Tres similiter Discipulos adduxit in hortum Gethsemani. *Ibidem 26. 36.* XXIV. Tres similiter assumpsit, quando ad suscitandam filiam Archi-Synagogi perrexit. *Marci 5. 36.* XXV. Tres mulieres venerunt ad monumentum ut corpus Christi ungerent. *Marci 16. 1.*

XXVI. Tres annos expectavit Dominus vineæ ut fructus ferret ficus, post quos excindi eam iussit. *Luc: 13. 7.* XXVII. Tribus vicibus cæsus est virgis Paulus, & ter naufragium pertulit. *2. Cor: 11. 25.*

XXVIII. Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi res unum sunt, & tres sunt qui dant in terra, Spiritus, & aqua, & sanguis; & hi res unum sunt. *Ioan: 5. 7.*

XXIX. Tertiam usque ad generationem vidit Joseph Nepotes. *Gen: 30. 22.* XXX. Tertia die jejuniij sui ornata Esther ad Assuerum Regem non vocata pro populo suo intercessura accessit. *Esther 15. 4.*

XXXI. Tertia die se a morte resurrecturum sæpe prædixit Christus. *Mat: 10. 21. & alibi.* XXXII. Tertiam circa horam vocati sunt operarii ad vineam facta conventionem. *Mat: 20. 3.* XXXIII. Tertiam circa horam (juxta locum ubi erat scribit Marcus) Crucifixus est Christus Dominus. *Marci: 15. 25.* XXXIV. Tertia die a prædicatione Christi incæpta, factæ sunt nuptiæ in Cana Galileæ. *Ioan: 2. 1.* XXXV. Tertium usque ad Cælum se raptum ait Paulus. *2. Cor: 12. 2.*

4to.

I. Quarto die creavit Deus luminaria magna. *Gen: 1. 19.* II. Quatuor sunt capita in quæ dividitur fluvius de Paradiso voluptatis egrediens. *Gen: 2. 10.* III. Quatuor annis fuit cæcus Tobias Senior. *Tobia 14. 3.* IV. Quatuor concussis angulis Domus ubi erant filij Job a vento, omnes occisi sunt sub ruina. *Iob 1. 19.* V. Quatuor sunt minima terræ, Sapientiora Sapientibus, Formica, Lepusculus, locusta, stellio. *Prov: 30. 24.* VI. Quatuor animalia vidit Ezechiel, erantque facies quatuor uni, & quatuor pennæ &c. *Ezech: 1. 15.* VII. Quatuor rotas idem vidit, & habebat quælibet rota facies. *Ibidem v. 15.* VIII. Quatuor viros

viros vidit in fornace Nabuchodonosor, licet tres tantum missi fuissent, & quartus videbatur similis Filio Dei. *Dan: 3. 92.* IX. Quatuor viri portaverunt ad Jesum paralyticum cum esset Capharnai, quem ē lecto ei submiserunt. *Marci 2. 3.* X. Quatuor jam erat diebus in monumento Lazarus, cum eum Christus ivisset suscitatum. *Ioan: 11. 17.*

XI. Quatuor partes factæ sunt militibus de vestimentis Christi. *Ibid: 19. 23.* XII. Quatuor animalia oculis plena ante & retro erant in medio sedis, & incircuito. *Apoc: 4. 6.* XIII. Quarto anno Regni sui cepit Salomon adificare Templum. *2. Paralip: 2. 3.* XIV. Quartam usque ad generationem vidit Job filios & Nepotes. *Iob 42 16.* XV. Quartum quod non potest sustinere terra, est: Ancilla cum fuerit hæres Domina. *Prov: 30. 21.* XVI. Quartus Cherubim habebat faciem aquilæ. *Ezech: 10. 14.*

5to.

I. **Q**uinq̃ue anni adhuc restabant faris, quando Joseph se manifestavit fratribus suis. *Gen: 45. 6.* II. Quinq̃ue boves pro uno bove occiso vel rapto restituebantur, & quatuor oves pro una. *Exodi 22. 1.*

III. Quinq̃ue lapidissimos lapides de torrente elegit David contra Goliath pugnaturus. *1. Reg: 17. 40.* IV. Quinq̃ue panes petiit ab Achimelech in Nobe profugus David a Saule. *Ibid: 21. 3.* V. Quinq̃ue puellæ comitatæ sunt Abigail ipsam ad nuptias David vocatam. *Ibid: 25. 42.*

VI. Quinq̃ue candelabra ad dexteram, & quinq̃ue ad sinistram erant in Templo ~~sacro~~ puro ad oraculum. *3. Reg: 6. 25.* VII. Quinq̃ue dies petiit Ozias antequam Holoferni traderetur Betulia, ut scilicet auxilium expectaretur a Domino. *Judith: 7. 27.* VIII. Quinq̃ue viri apparuerunt de Cælo in equis in auxilium Judæorum pignantium sub Juda Machabæo, contra Timotheum Gentium Ducem. *2. Mach: 10. 29.*

IX. Quinq̃ue panibus & duobus piscibus quinq̃ue millia satiavit hominum Jesus. *Mat: 14. 19.* *Et alibi.* X. Quinq̃ue Virgines fatuæ & quinq̃ue Prudentes adducuntur in Parabola. *Mat: 25. 2.* XI. Quinq̃ue talenta data sunt servo a Patre Familias, & servus alia quinq̃ue lucratus est. *Ibidem v. 15.* XII. Ob quinq̃ue juga boum empta exculabat se, qui fuerat invitatus ad cænam. *Luc: 14. 19.* XIII. Quinq̃ue mensibus poterant homines cruciari locustæ, quæ exierant de puteo abyssi. *Apoc: 9. 5.*

XIV. Quinta die creavit Deus pisces & volatilia. *Gen: 1. 20.*

6to.

I. **S**ex dierum spatio creavit Deus omnia cum sexta die creasset bestias

terre

terriæ & hominem. *Gen: 1. 24.* II. Sex annis servivit Jacob Socero Laban pro gregibus. *Gen: 31. 40.* III. Sex diebus in hebdomada concedebatur operari Judæis. *Exodi 20. 9.* IV. Sex annis serviebat servus Judæus emptus Judæo Domino. *Exodi: 21. 2.* V. Sex annis ferebantur, agri, & putabantur vineæ, & colligebantur fructus. *Levit: 25. 3.*

VI. Sex erant Urbes Refugii. *Num: 35. 6.* VII. Sex diebus comedebantur Azyma. *Deut: 16. 8.* VIII. Sex diebus circuierunt Judæi Jericho cum Arca, & cum tubarum sonitu. *Iosue 6. 3.* IX. Sex cubitis & palmo erat altus Goliath. *1. Reg: 17. 4.* X. Sex gradus habebat thronus Salomonis. *3. Reg. 10. 19.* XI. Sex leunculi hinc, & sex inde erant ad eodẽ gradus. *Ibid: v. 20.* XII. Sex annis Joas clam ad Regnum servatus est in Domo Domini. *4. Reg: 11. 3.* XIII. Sex alas habebant Seraphim visi ab Isaia. *Isaia 6. 2.* XIV. Sex cubitorum erat lata statua Nabuchodonosor, elata ut adoraretur. *Dan: 3. 1.* XV. Sex diebus stetit Daniel inter leones jejunos. *Dan: 14. 30.* XVI. Sex hydriæ lapideæ repletae sunt aqua in nuptiis Canæ Galileæ, ubi aqua in vinum conversa. *Ioan: 2. 6.* XVII. Circa horam sextam exiit Dominus vineæ conducturus Operarios ad eam. *Mat: 20. 5.* XVIII. Sexta quasi hora fatigatus Jesus sedebat ad puteum Samariæ. *Ioan: 4. 6.* XIX. Circa sextam horam orans Petrus, habuit visionem lintei pleni variis bestiis. *Act: 10. 9.*

XX. Sexta hora dum Christus pendeat in Cruce, tenebræ factæ sunt usque ad nonam. *Matth: 27. ver. 45.*

7mos.

I. **S**eptem & septem de animantibus mundis ingressæ sunt in Arcam Noe. *Gen: 7. 2.* II. Septem diebus post ingressum Noe, & cæterorum in Arcam, incepit diluvium. *Gen: 7. 4.* III. Septem oves pulchræ & crassæ visæ sunt in somnis Pharaoni denotantes septem annos fertilitatis, & septem fædæ, & macie confectæ septem annos sterilitatis. *Gen: 41. v. 2. & 32.* IV. Septem vicibus ut lavaretur in Jordane ad liberandum se leprâ iussus est Naaman ab Elisæo. *4. Reg. 5. 10.*

V. Septem annis fuit super terram fames prædicta ab Elisæo. *4. Reg. 8.* VI. Septem puellæ de Domo Regis datæ sunt in servitium Esther. *Esther: 2. 9.* VII. Septem Columnas excidit Sapientia pro Domo sua. *Prov: 9. 1.* VIII. Septem oculos super uno lapide vidit Zacharias. *Zach: 3. 9.* Idem septem lucernas super candelabro aureo, & septem infusoria lucernis. *Ibidem 4. 2.* IX. Septem pyramides statuit Simon Machabæus, super sepulchrum Patris, Matris, & Fratrum suorum. *1. Mach: 13.*

X. Septem Fratres Judæi cum Matre sub Antiocho Nobili, gloriose pro lege Martyres occubuerunt. 7. *Math: 7.* **XI.** Septem panibus & paucis pilculis satiavit Dominus quatuor millia virorum præter pueros &c. *Mat: 15. 84.* **XII.** Septem dæmonia ejecit Jesus a Muliere nempè Maria Magdalena. *Marci 16. 9.* **XIII.** Septem boni testimonij viri electi sunt ab Apostolis pro eleemosynis distribuendis. *Act: 6. 3.* **XIV.** Septem candelabra aurea erant, inter quæ ambulabat qui habebat in manu septem stellas. *Apoc: 1. 13.* **XV.** Septem lampades erant ante Thronum Dei. *Apoc: 4. 5.* **XVI.** Septem Angelis datæ sunt septem tubæ. *Apoc: 8. 2.* **XVII.** Septem vicibus oscitavit puer revocatus ad vitam ab Elifæo. 4. *Reg: 4. 35.* **XVIII.** Septimo die requievit Deus ab omni opere completo, & benedixit diei sanctificans ipsum. *Gen: 2. 26.* **XIX.** Septima die aperiebatur porta atrij ad Orientem. *Ezech: 46. 1.* **XX.** Septima die ab immisione Danielis in lacum leonum post occisum draconem venit Rex ad lacum, ut eum fieret, & cum invenit vivum. *Dan: 14. 39.*

8.

I. Octavo die offerebatur primogenitus. *Exodi 22. 30.* **II.** Octavo die a natiuitate circumcisis est Jesus Christus. *Luc: 2. 21.* **III.** Octo animæ salvæ factæ sunt in Arca Noe. 1. *Petri 3. 20.* **IV.** Octo ab annis jacebat Paralyticus in grabato quem Petrus sanitati restituit. *Act: 9. 33.*

9.

I. Novem vituli offerebantur inter cætera, die quinta præcipuarum solennitatum. *Num: 29. 26.* **II.** Nona horâ emisit Jesus Spiritum cum duabus vicibus exclamasset voce magna. *Math: 27. 46.* **III.** Nona hora Orationis ascenderunt Petrus & Joannes ad Templum, & claudum sanavit Petrus. *Act: 3. 2.* **IV.** Nona quasi horâ diei vidit in visu manifeste Cornelius Angelum Domini, qui ei injunxit, ut vocaret ad se Petrum. *Act: 10. 3.*

10.

I. Decem si invenirentur Sodomæ justî, propter illos promisit Dominus Abraham non comburendam Urbem. *Gen: 18. 32.* **II.** Decem Fratres Joseph descenderunt in Ægyptum ad emendum frumentum. *Gen: 42. 3.* **III.** Décimo mense apparuerunt cacumina montium post Diluvium. *Gen: 8.* **IV.** Decem talenta argenti, & decem mutatoria vestimentorum inter reliqua secum tulit Naaman Syrus, veniens ut liberaretur a lepra. 4. *Reg: 5. 5.* **V.** Decem Virginibus assimilatum est Regnum

Re.

Cælo.

Cælorum. *Mat: 25. 4.* VI. Decem leprosi occurrerunt Christo & sanati sunt. *Luc: 17. 12.* VII. Decima quasi hora venerunt ad Jesum duo Discipuli S. Joannis Bapt. *Joan: 1. 39.* VIII. Decem cornua habebat draco visus in Apocalypsi. *Apocal: 12. 3.*

II.

I. Undecem Stellæ visæ sunt a Joseph, cum sole & luna eum adorantes. *Gen: 37. 8.* II. Undecem Apostolis recumbentibus apparuit Christus post resurrectionem. *Marci 16. 14.* III. Circa Undecimam horam exivit operarios conducere Dominus vineæ, idemque ipsis pretium solvit, quod conductis horâ primâ. *Mat: 20. 6.* IV. Cum undecem Apostolis annumeratus est Mathias. *Act: 1. 26.*

II.

I. Duodecem Filios habuit Jacob. *Gen: 35. 22.* Sicut & duodecem fuere Tribus Israel. *Gen: 40. 28.* II. Duodecem erant lapides in Rationali Aaron, & in his duodecem nomina, duodecem Tribuum Israel. *Exodi 39. 14.* III. Duodecem virgæ a duodecem Tribuum Principibus positæ sunt in Tabernaculo Fœderis, ut per florentem designaretur cui Sacerdotium deberetur. *Num: 17. 2.* IV. Duodecem viri missi sunt ad explorandam terram promissionis. *Deut: 1. 23.* V. Duodecem Præfectos super omnem Israel habebat Salomon. *3. Reg: 4. 7.* VI. Duodecem boves sustentabant mare fusile in Templo. *Ibid: 7. 25.* VII. Duodecem leunculi stabant super sex gradibus Throni Salomonis. *Ibid: c. 10. 20.* VIII. Duodecem in partes divisit pallium suum Achias, divisionem Regni Judæorum prophetans. *Ibid: 11. 30.* IX. Duodecem fuere Christi Jesu Apostoli, & Juda deficiente Mathias locum ejus occupavit. *Mat: 7. 10.* X. Duodecem cophini super fuerant a quinque panibus, quibus satiavit Jesus quinque millia virorum. *Mat: 14. 20.* XI. Duodecem sedes appromissæ sunt duodecem Apostolis judicaturis duodecem Tribus Israel. *Mat: 19. 28.* XII. Duodecem annorum erat Puella a Christo ad vitam revocata Filia Archisynagogi. *Marci 4. 42.* XIII. Duodecem annorum erat Christus Jesus quando in medio Doctorum disputavit. *Luc: 2. 42.* XIV. Duodecem stellis ornabatur Corona Mulieris quæ apparuit Joanni. *Apoc: 12. 1.* XV. Duodecem portas habebat Civitas Sancta Jerusalem, & in portis duodecem Angelos &c. *Apoc: 21. 12.* XVI. Duodecem fructus per menses singulos reddebat lignum vitæ. *Apoc: 22. 2.* Nota. Reliquos numeros ut pote in quibus minus est, ad sensum morale

Item referibile singulos singulis notis barbaricis, nempe 13. 14. 15. &c: annotabimus, sic brevitati intenti nostri consulentes.

13. Tredecem annis ædificata est & perfecta Domus Salomonis. 3. Reg: 7.

14. Quatuordecem annis servivit Jacob Socero suo pro Filiabus ejus. Gen: 31. 41. Item quatuor decem agni immaculati offerebantur quotidie in festis solemnioribus. Num: 28. 13. Item quarta decima dies deputata erat pro Judæorum nece ab Aman per literas Assveri. Esther 136.

15. Quindecem cubitis erat aqua in diluvio, altior quolibet monte. Gen: 7. 20. Item XVta die secundi mensis egressionis ab Ægypto murmuravere Judæi ob ciborum inopiam. Exodi 16. 1. XVta die Mensis Adar, ulti sunt Judæi de hostibus suis sub Assvero, & inter festos dies deinceps numerata est. Esther. 9. 18. Decimo quinto anno Imperij Cæsaris Joannes Baptista incepit prædicationem suam. Luc: 3. 1.

16. Sedecem annorum erat Joseph, quando Fratres suos apud Patrem accusavit, habuit somnium. Gen: 37. 2.

17. Septemdecem annis fuit Jacob in Ægypto. Gen: 47. 28.

18. Octodecem habuit annos infirmitatis Mulier inclinata, quam Jesus sonavit. Luc: 13. 11.

19. Decimo nono Regni Nabuchodonosor misit Nabusardan ad destruendam Ierosolymam. 4. Reg: 25. 8.

20. Viginti argenteis venditus est Joseph Madianitis. Gen: 37. 28. Item Viginti duobus erat altum, viginti latum, & viginti longum oraculum. 3. Reg: 6. 20. Item Viginti cubitorum erat longitudo, viginti latitudo Sancti Sanctorum juxta Ezechielem. Ezech: 44. 4. Item Viginti Juvenes Hebræi accensi animis Gazaræ muros ascenderunt, & capta est. 2. Mach: 10. 35.

21. Viginti uno diebus Princeps Persarum (Angelus Custos) restitit viro lincis vestito, in visione Danielis. Dan: 10. 12.

22. Viginti duos Elephantes in suo exercitu habuit Eupater contra Judam Machabæum.

23. Nihil notandum quod morali sensui inserviat.

24. Viginti quatuor digitos habebat quidam Geth, sex ad singulas manus & pedes. 2. Reg: 21. 20. Item Viginti quatuor erant sedilia in circuitu sedentis, & super illis viginti quatuor Seniores. Apoc: 14.

25. Ab annis viginti quinque usque ad quinquaginta serviebant Levitæ tabernaculo sædētis. Num: 8. 24.

26, 27, 28, 29. Nihil habetur singulare.

30. Triginta cubilorum erat alta Arca Noe. *Gen: 6. 15.* Joseph triginta annorum erat quando stetit ante Pharaonem. *Gen: 40. 46.* Triginta diebus fletum est super mortem Aaron. *Num: 20. 30.* Similiter triginta diebus fletum est super morte Moysis. *Deut: 34. 8.* Triginta Sodalibus habuit secum Samson in convivio, quibus promisit triginta sindones, & triginta tunicas, si intra septiduum solverent ænigma propositum, secus, ab ipsis totidem repetebat. *Judic: 14. 12.* Triginta viros percussit Samson in Ascalon quorum vestes dedit triginta Sodalibus qui solverunt ænigma. *Ibid: v. 19.* Triginta annos habuit David, quando regnare cepit, & triginta regnavit. *2. Reg: 5. 4.* Triginta argentei constituti sunt Judæ Iscariotæ ut proderet Christum Jesum. *Mat: 26. 15.* Triginta quasi annorum incepit suam prædicationem Jesus. *Luc: 3. 23.* Trigesimum habuit annum Ezechiel quando prophetare cepit. *Ezech: 1. 1.*

31, 32, 33. Nihil nisi quod triginta tribus regnavit David in Jerusalem. *3. Reg: 2. 11.*

34. Trigesimum quartum incæperat Jesus quando crucifixus est, juxta Patrum omnium consensum.

35, 36, 37, 38. Triginta octo annis jacebat langvens ad probaticam piscinam qui a Christo sanatus est. *Joan: 5. 5.*

39. Trigesimo nono Regni sui ægrotavit Asa dolore pedum vehementissimè.

40. Quadraginta diebus, & quadraginta noctibus pluit & diluvium factum est. *Gen: 7. 4.* Quadraginta diebus, & quadraginta noctibus fuit in monte Sinai Moyses, antequam tabulas legis accepisset a Domino. *Exodi 24. 18.* Totidem diebus & noctibus fuit Moyses cum Domino novas tabulas accepturus. *Ibid: 34. 28.* Quadraginta verbera non excedebantur in peccantem. *Deut: 25. 3.* Quadraginta diebus manè & vespere provocabat Goliath Judæos ad singulare certamen. *1. Reg: 17. 16.* Quadraginta annis regnavit David. *2. Reg: 5. 4.* Salomon. *3. Reg: 11. 42.* Joas in Juda. *4. Reg: 12. 1.* Quadraginta dies prædicebat Jonas Ninivitis, & post hos everfionem Civitatis futuram. *Jona 3. 4.* Quadraginta per dies Jerosolymis visæ sunt per aera Equitum discurfiones & pugnae, antequam Jason Urbem invaderet. *2. Mach: 5. 2.* Quadraginta diebus & quadraginta noctibus jejunavit Jesus in deserto. *Mat: 4. 2.* Quadraginta dies post Resurrectionem suam apparuit Discipulis, donec in Cælum ascenderet. *Act: 1. 3.* Quadragesimus annus erat egressionis Israel de Ægypto, & vestimenta non eis defecerunt, nec pes subtritus est. *Deut: 8. 4.*

41, 42. Quadraginta duo Pueri illudentes Elisæo ab urfis lacerati sunt. 4. Reg: 2. 24.

43, 44, 45. *Nihil singulare.* 46. Annis ædificatum est Templum Jerosolymitanum, quod erat tempore Christi. Joan: 2. 20.

48, 49. *Nihil.* 50. Quinquaginta cubitorum erat Arca Noe. Gen: 26. 2. Quinquagesimus quilibet annus erat sanctificatus Domino, annus Jubilæi, & Remissionis. Lev: 25. 10. Quinquagesima pars ex præda relata per Israel ex Madianitis, & quinquagesimum caput viventium cesserunt Levitis. Num: 31. 30. & 47. Reliqui vacant usque ad.

60. Sexaginta arietes, sexaginta hirci, & sexaginta agni anniculi oblati sunt in hostias pacificas cum dedicaretur Tabernaculum. Num: 7. 88. Sexaginta forres ex fortissimis Israel lectulum Salomonis ambiebant. Cant: 3. 4. Sexaginta cubitos erat alta Statua Nabuchodonosor adoranda juxta mandatum ejus. Dan: 3. 1.

61. Sexaginta & unus asinus cesserunt Domino inter reliqua de præda Madianitarum. Num: 31. 39.

62. Sexaginta duo de stirpe Obededom ministrabant in Templo. 1. Paralip: 26. 8.

66. Sexaginta sex de progenie Jacob, absque Uxoribus Filiorum ejus ingressæ sunt animæ in Ægyptum. Gen: 46. 26. Sexaginta sex diebus manebat mulier in sanguine purificationis enixa fæminam. Levit: 12. 5.

70. Septuaginta annis fletum est super morte Jacob in Ægypto. Gen: 50. 3. Septuaginta Regibus amputavit Adonibezec Sumitates manuum, ac pedum, qui sub mensa ejus colligebant ciborum reliquias. Judic: 1. 7. Septuaginta Optimates de Bethsamitis, quod vidissent Arcam Domini percussi sunt morte. 1. Reg: 6. 19. Septuaginta anni (ait David) sunt dies annorum nostrorum, & amplius, labor, & dolor. Psal: 89. 10.

72. Septuaginta duos habuit Jesus præter Apostolos Discipulos, quos misit ante se binos. Luc: 10. 1.

80. Octuaginta habens annos Berzelai recusavit in aula vivere. 2. Reg: 19. 32.

90. Nonaginta annos habebat Eleazarus, quando mortuus est, Cibos vetitos renuens comedere. 2. Mach: 6. 24.

99. Tot habenti annos Abraham apparuit Dominus; Idem nonaginta novem Annorum circumcissus est. Gen: 17. 24. & 1. Nonaginta novem oves reliquit Pastor, ut unam quæ erraverat, quæreret. Mat: 18. 12.

Super

Super nonaginta novem Justis non tanta lætitia, sicuti super uno peccatore pœnitentiam agente. *Luc: 15. 7.*

100. Numerus dierum hominum, ut multum centum anni, quasi guttæ aquæ maris deputati sunt. *Eccl: 18. 8.* Et mihi multum esse videtur de numero. Plura (ut dixi) videantur in Polygraphia Sacra.

VARIA DE NUMERO NOTANDA.

I. Numerus binarius primus est componens quemcunque numerum parem. Natura, hoc numero usa est in productione animalis. Quippe duos sexus in animalibus posuit, masculinum est fœmininum. Homini duos oculos, duas aures, duas manus, duos pedes dedit habere &c.

II. Terrenarius numerus ex sensu antiquorum semper perfectionem denotabat. Hic apud Geometras celebris, qui non nisi trinam omnium corporum dimensionem assignant, nempe: in longum, latum, & profundum. Imo aliquid Divini ternario numero inesse asserunt. Cujus principium unum, medium unum, & finis est unum. Unde axioma: *Número Deus impare gaudet.* Qui trinus & unus a Catholicis adoratur. Imo & Priscæ nationes sæpius tribus Sacrificiis seu modis adorabant Deum. Ita Chaldæi auro, thure, & myrrha. Græci igne, hostiâ, Arâ; Alij thure, igne, & prece &c. Poetæ tria præcipua finxere nomina; Jovem, Neptunum, Plutonem, tres gratias, tres furias commenti sunt, & alia quam plurima.

III. Quaternarius numerus primus est, qui per numerum parem dividitur: Ad hujus numeri methodum plura in mundo esse etiam spiritualia observamus. 1. Civitas Sancta Cælestis Jerusalem dicitur quadrata, ut perfecta omni numero denotetur. 2. Quatuor sunt Prophetæ Majores, quatuor Exangelistæ, quatuor libri Regum, quatuor regimur rebus, Præceptis scilicet: ad Justitiam, mandatis ad Charitatem, Testimoniis ad Fidem, exemplis ad Perfectionem. 3. Ipsum Sacrosanctum nomen Dei veneramur Tetragrammaton, nempe quatuor literis constans. 4. Quatuor sunt orbis Plagæ, Quatuor venti Cardinales, quatuor Elementa, quatuor anni tempora, quatuor noctis vigiliæ, quatuor corporis humores, quatuor primæ qualitates, quatuor Causæ principales, Quatuor sunt Orbis Monarchiæ, Assyrica, Persica, Græca, Romana, & alia.

IV. De quinario numero varia habet Macrobius: Nos hæc pauca in ipso advertamus, nempe: Quinque sunt libri legis, qui uno nomine Pentateuchon dicti. Quinque literis constat nomen JESUS. Idemq; MARIA.

Quinque

Quinque præcipue fuerunt Vulnèra Christi. Quinque sunt hominis sensus. Quinque pedes passum Geometricum faciunt &c.

V. Senario numero ideo inter perfectos numeros principatum attribuit S. Augustinus, quod Deus hominem die sexta creaverit; Hic numerus dicitur a Pythagoricis *Gamon* ideo, quia nuptiis favorabilis & Proli. Consonantior hoc numero nullus, nempe: qui dupla binarij & quaternarij proportionè constans Diapason habet consonantissimum.

VI. Septenarium numerum inter perfectos plurimi ponunt ideo: quod intra ipsum contenti numeri si conjugantur per accessum & recessum illum constituent, ut est. unus & sex, 2. & 5. 3. & 4. quorum quælibet summa facit 7. In rebus tam materialibus, quam spiritualibus plura sunt, quæ hoc numero gaudeant. *Septem* habemus in Cælis errantia sydera, seu Planetas. *Septem* Vergilias seu Plejades. *Septem* completur stellis Ursa, Commercij hominum præcipua causa & Nauclerum duxtrix. *Septem* quibusque diebus lunæ mutationes succedunt. *Septimo* quoque die completur dierum hebdomada. In infirmitatibus præcipue febrilibus septimus dies indicativus est & decretorius. *Septem* habet ostia Nilus, Padus, Danubius. *Septenarium* habent plura maria fluxum, & refluxum. *Septimo* mense incipiunt homini menses emergere. Insuper *Septem* sunt Dona Spiritus Sancti; *Septem* peccata Capitalia, *Septem* Opera misericordiæ, siue corpus respiciant, siue animam. *Septem* in Oratione Dominica petitiones. *Septem* Sacramenta &c.

VII. Gregorius XI. Papa Septenarium Numerum favorabilem sibi expertus. Nam factus Cardinalis habens annos 17. In hac dignitate vixit annis 37. post hos factus Papa a 17. Cardinalibus, electus die 17. Post electionem coronatus Avenione. Sedem posuit in ordine Pontificum ibidem habitantium numero Septimus; Item Romam Sedem transtulit postquam ibi abessent Pontifices ob persecutores per annos 70. Vixit in Pontificatu annis Septem. Electus in Pontificem anno 1370. Transtulit sedem ex Civitate Avenionensi in qua sunt septem vicus, seu Plateæ 7. Palatia, 7. Parochiales Ecclesiæ. *Septem* Collegia. *Septem* Conventus. Transtulit autem sedem Romam quæ Urbs est Septicollis. *Majolus*

VIII. Octavus numerus inter perfectos reputatur plenus. Hinc axioma. *Ut octo:* denotat rem pervenisse ad plenam perfectionem. Unde Octo beatitudines habemus pro perfectissimo illo æternæ vitæ statu.

IX. Franciscus Bandinus Abbas novennarium numerum expertus est sibi variis eventibus notabilem. 19. Decembris natus, similiter 19. Decembris mortuus, vitæ habuit annos 29. & in Anno Domini 1579. vitæ decessit,

decessit, ut testatur ejus Epitaphium ad S. Sylvestrum Romæ. *Majolus.*

X. Decas seu decimus numerus ab aliquibus vocatur circularis, apud antiquos convivii aptus habebatur, apud quos non plures quam decem soliti erant accumbere mensis, juxta Homerum. *Iliad: 2.* Ita & apud Hebræos in conviviiis nuptialibus non minus quam decem accumbabant. Sapientissimus rerum omnium Conditor Deus per *Decem* voluit præcepta cultum suum apud homines instituere. Item decimam frugum omnium partem exegit in sui recognitionem Dominij. Dominus ab Adam Noe nobis ostenditur, decimusque a Noe Abraham exhibetur. Decem apud aliquos Cæli sunt Empyreo simul apposito; Et decem apud Philosophos Prædicamenta.

XI. Dies vigesimus quartus in omnibus eventibus Carolo V. Imperatori fuit memorabilis; Nam hac die nempe 24. Februarij fuit natus, hac die devicit Regem Galliæ, hac die coronatus. *Majolus. Plura apud Chronologos.*

TITULUS X. NOVITIUS.

Novitius nihil aliud est, nisi Religiosus Tyro, qui sub aliqua Regula Deo servire constituit.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Terra ad quam ingrederis, non est sicut terra Ægypti, de qua existi, sed de cælo expectans pluvias. *Deut: 11. 10.*

Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus, & ambules in viis ejus & custodias Cæremonias illius, & mandata, atq; judicia, & obedias ejus imperio, & Dominus elegit te hodie ut sis ejus populus peculiaris. *Deut: 26. 17.*

Si dereliqueris eam (Deum) projicit te in æternum. *1. Paralip: 38. 9.*

Ecce qui serviunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit pravitatem. *Job 4. 18.*

Tu beatus es præ multis, & vocatus es, apud altissimum, sicut & pauci. *Esdræ 10. 57.*

Usquequo claudicatis in duas partes, si Dominus est Deus? sequimini eum. *3. Reg: 18. 21.*

Expoliavi me tunicâ, quomodo induar illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? *Cant: 5. 3.*

Fili

Fili accedens ad servitutem Dei sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. *Eccli 2. 1.*

Tu Israel serve meus, quam elegi, a longinquis terræ vocavi te. *Isaia 41. v. 9.*

Induxi vos in terram Carmeli, ut comederetis fructus ejus & optima illius, & ingressi contaminastis terram meam. *Hierem: 2. 7.*

Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam. *Hier: 12. 7.*

Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & sequatur me. *Matth: 16. 24.*

Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno Dei. *Luce 9.*

Unusquisq; quâ vocatione vocatus est, in hac permaneat. *1. Cor: 7. 20.*

Obsecro vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in charitate. *Ephes: 4. 1.*

Satagite: ut per bona opera, certam vestram vocationem faciatis. *2. Petri 1. 3.*

Multi sunt vocati, pauci electi. *Mat: 20. 16.*

Deus omnis gratiæ qui vocavit vos modicum passos, ipse perficiet, confirmabit, solidabitq; *1. Petri 5. 10.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

ANte omnia timor Novitiis necessarius est, quo nimirum peccata possint præterita deslere, cavere futura. *S. Bernardus ser: de div: affect: animæ.*

Novitius stultus fiat, ut sit sapiens. Et hæc omnis sit ejus discretio, ut in hoc nulla sit ei discretio. *Idem de vita solitaria.*

Novitius docendus est sic habere corpus suum, sicut ægrotum commendatum, cui etiam multum volenti, inutilia sunt neganda, utilia vero, & nolenti ingerenda. *Idem ibidem.*

Pius Dominus Noster Jesus Christus pusillos corde maxime Novitios blanditiis solet allicere. Sed noverint, qui hujusmodi sunt, gratiam hanc præstitam sibi, esse non datam, ut in die bonorum, memores sint malorum, & in die malorum non immemores sint bonorum. *Idem ser: 3. de Circume.*

Cum incæperis? tristitia implebit cor tuum, sed si perseveraveris, tristitia tua convertetur in gaudium. *Idem ser: 3. de ascens.*

Fervorem Novitiorum non decent illæ misericordes in seipsum discretionēs, & discretionum dispensationes, facilesq; indulgentiæ suo iudicio; non tamen recusandæ sunt alieno. *Idem de natura & dignit. amoris.*

Omnis qui accedit ad Dei servitium, se præparare debet ad bellum, quia statim armatur diabolus contra eum. *S. Bonav. ser. 2. de S. Agnete.*

Novitium prudentem, & Sapientem in cella diu posse consistere, & in congregatione durare est impossibile. *Idem in spec. discipl. p. 2. c. 3.*

Qui delicate servum suum id est corpus suum nutrit ab infantia scilicet Novitiatus, postea illum sentiet contumacem, & piger erit ad bona & ad peccatum proclicior maxime carnis. *Idem l. 1. de prof. Relig. c. 1.*

Novitiis in suo novitiatu non multum vacat lectioni & studio immorari, sed ea quæ ordinis sunt, diligenter addiscere. *Dyonys: Carth. in Exhor. ad Novit: a 9.*

Risus, ac impunitas, instar veneni novitio, obest. *S. Ephrem: ad Monach paræn. 1.*

Conversorum initia bonis moribus, malisq; permixta sunt, quia & nova vita jam per intentionem agitur, & vetus adhuc in usu continetur. *S. Greg. M. l. 31. Moral: c. 17.*

Nullus qui ad bonum conversus, adhuc in mentis teneritudine esse conspicitur, despiciatur. Quia frumentum de herba incipit, ut granum fiat. *Idem hom: 15. super Ezech.*

Nequissimi hostis est illa prima calliditas, & ars doli plena, fatigare cogitationibus rudes animas, novellis in proposito mentibus de ipsa interdum conversione marorem afferre. *S. Hier: tom: 4. Epist. 1. ad Demetriad.*

Maximè Novitiis periculosus est omnis egressus, quia cito læduntur. *Hugo Card: super Gen: 34.*

Diabolus quasi fercula delicata libenter comedit Novitios. *Idem ibid.*

Novitij non debent habere aliquid suum. *Idem super 4. Reg: c. 6.*

Ne lætitia extollat, & securitas sternat, dispensante Deo permittitur, ut post conversionem Novitius stimulis tentationum fatigetur. *Idem super Iob cap. 23.*

Sicut sponsus sponsam blandimentis fovet, deinde increpationibus probat, tandem probatam securius possidet. Sic novitios prius dulcia suscipiunt quæ consolentur, deinde amara, quæ exerceant, tandem suavia atq; sublimia, quæ confirmant. *Idem ibidem.*

Novitij primo fervorem magnum, sed postmodum tepiditatem pariunt. *Idem super Isaiæ c. 33.*

Ad perfectionem ut facile juniores valeant pervenire, nullas debent cogi-

cogitationes prurientes in corde pernicioſa confuſione celare, ſed conſeſtim ut exortæ fuerint, eas ſuo patefacere ſeniori, ita fiet ut in nullo circumvenire juniorem callidus inimicus, vel inexpertum ignavumq; prævaleat, nec ulla fraude decipere, quem prævidet non ſua ſed Senioris diſcretionem muniri. *Ioan. Caſſ. de Canob. inſtit. c. 4.*

Nihil ita fructuoſe ad meditandum inexperto offertur Novitio, Sicut Chriſti vita potiffimum Paſſio ejus glorioſa. Sunt enim Salvatoris geſta Spirituale lac introducendis Novitiis proficuum, & prorsus neceſſarium. *S. Laur. Inſt. de diſcipl. Monas. conter. c. 8.*

Tentet Novitius ſemper majora, ut quæ minora ſunt, reddantur eorum collatione facilia. *Petrus Dam. Opuscul. 13. c. 22.*

Caveat diligenter novitius, ne devotionis gratiam perdat torpore infeſtus, ſed omni tempore ad ſpiritualem pugnam ſe præparet, & oret ſæpius ut vincat. *Th. a Kemp. ſer. 18. ad Novitios.*

In nullo ſic gaudet inimicus, ſicut in illo Novitio, qui non vult cogitationes ſuas manifeſtare. *In vitis Patrum l. 3.*

Nihil ſic quærit diabolus, ab his qui primitias habent converſionis, quomodo obedientiæ laborem. *Ibidem l. 5. libel. 14.*

EXEMPLA VARIA.

I. **B**ONONIÆ in Eccleſia S. Dominici in Sacello juxta aditum templi, viſitur Imago quædam vetuſtiſſima B. M. Virginis de Pietate habentis in gremio occiſum Filij ſui corpus, quæ ſolita accipere a Nobili quodam Novitio panem duriorem, hunc admotum lateri Salvatoris dulciſſimum mannae inſtar reddebat. Qua conſuetudine inconstantia Tyronis repreſſa eſt. *Nicolaus Iansenius in vita S. Domin.*

II. Cum Pariſiis Sacrum Ordinem Minorum quidam Theologiæ Magiſter ingreſſus fuiſſet, poſt paucos dies a Matre, quæ ſumma afficiebatur paupertate, ut habitum exueret precibus impellebatur. Maternis lachrymis commotus Novitius ad ſæculum redire ſtatuerat, prius tamen ante Imaginem Crucifixi orans divina oracula expectabat. Tumq; (mirum dictu) oculos attollens è vulnere lateris Crucifixi copioſum ſanguinem emanere conſpexit, vocemq; audiit dicentem ſibi: Ego majori amore, quam Mater tua creavi te, hocq; pretioſo ſanguine redemi. Quibus vocibus in ſe reverſus Novitius in Sancto Religionis propoſito perſeveravit. *In Chron. Min. p. 2. l. 4. c. 13.*

III. Novitius quidam in Magiſtrum ſuum S. Andreæ Ayellinum in

animo suo iniquum prorsus conceperat facinus, quod tamen priusquam exequeretur, candide eidem S. Avellino aperuit. Quo animi candore & majorem in modum sibi affectum apud Magistrum conciliavit, & amplius simili tentatione nunquam impetitus erat. *In vita S. Andreae Avel.*

IV. S. Antonius resciscens quendam Novitium acerbis tentationibus urgeri ad deferendam vocationem, uberes pro eo lachrymas fudit, & accito ad se comiter os aperuit, apertoq; insufflavit cum dicto: *Accipe Spiritum Sanctum.* Dixit, & è vestigio omnis tentatio cessavit, Novitiusq; in benecepto Religiosæ vitæ instituto perseveravit. *Ribadencira in vita S. Ant.*

V. S. Bernardus Tyronem agens, solidum annum in cubiculo obmoratus, tamen an id esset fornice conclusum an ligneo lacunari laqueatum penitus ignorabat. Templum quoq; multis vitreis fenestris illustre ingressus unica tantummodo fenestrâ lucem solis admitti putavit. Idem læpius se his adhortabatur verbis. *Bernarde Bernarde, ad quid venisti.* *Ribadencira 20. Aug.*

VI. De S. Stanislao Kostka Tyrone hæc habet Ribadencira: Quæ varia videbat in singulis laborum, abjectarumq; functionum ac pænarum sponte susceptarum genera, ea ipse fame inexplebili & animo immenso appetebat universa, inq; humillimis & contemptissimis ministeriis exultabat maxime. Tum. Legum erat omnium, disciplinæq; domesticæ servantissimus, alacritatis ad obtemperandum Moderatoribus singularis, nihil quantumvis minutum videretur, contemnens &c. *In vita 14. Aug.*

SYMBOLA.

Mago Formica priusquam humeros submittat oneri virium suarum periculum facit *L. Experiar & feram.* Cornel: a Lap: in illa Prov: 19. 2. *Qui festinus est pedibus, offendet,* ait: Prudens lentè progreditur ad opus. Prius enim considerat ejus rationem, qualitatem, modum, pericula, commoda &c.

Imprudenter fervidus. Aqua in Achæno supra ignem ebulliens, & fervens *L. Fervescendo minuetur* Hugo Card. in Prov: 13. Religiosi Tyrones plerumq; dum festinant, aut corruunt, aut offendunt, aut fatigantur, & deficiunt.

Inconstans. Horologium pulverarium *L. Intermittendo inutiles.* S. Laur: Iust: tract: de Obed: c. 6. Omnis labor, quælibetq; virtus laudem non meretur, nisi in eadem viriliter perseveres.

Studiosus proficiendi. Apes in campo florente depicta L. *Ab uno quoque* utilia S. Petri Damiani Opusc. 49. c. 7. præceptio est, ut Novitius a singulis in perfectione adultioribus, aliquem virtutis liquorem hauriat: Tu aut ab alio promptam opedientiam, ab alio ferventissimam Charitatem, ab isto pernoctationis excubias, ab illo diuturni silentij disce censuram. Quatenus ex variis Sanctorum virorum virtutibus unius in te veri Dei restaures Imaginem.

Mundana spernens. Aquila supra globum terrestrem volitans L. *Altiora quæro* S. Augusti: in quodam serm: Altitudo est in supernorum expectatione præmiorum propter quam altitudinem tibi dicitur: ut sursum cor habeas. Bene operare, & in bonis operibus persevera propter beneficia Dei, terrena pro nihilo æstimes &c.

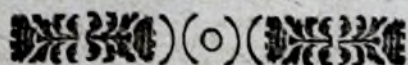
Solitudo additus. Grus supra Nubes procellosas figurata, tranquilla cæli serenitate delectatur. L. *A strepitu procul.* Dionys: Richelius præf: ad Sancti: Serm. Sancti Patres qui ordines instituerunt ipsos Religiosos vitæ, habitu, mansione a sæcularibus voluerunt esse distinctos &c: Cur ita? nisi quia habitatores ejus debent ab omni sæculari tumultu esse quieti, & passionum, & vitiorum inquietudine esse liberi &c.

Retro respiciens. Populus Israeliticus sicco pede Mare rubrum transiens, Ægyptij submersi L. *Retro vel cogitasse nocet.* S. Hieronymus ad Eustoch. *Audi Filia &c.* Non sufficit tibi exire de terra tua nisi obliviscaris populi tui, & domum Patris tui ut carne contempta sponsi jungaris amplexibus. Ne respexeris retro, ne steteris in omni circa regione, sed in monte saluum te fac, ne forte comprehendaris. Non expedit apprehenso aratro reverti domum, reverti post tergum. Nec de aratro reverti domum, nec post Christi tunicam ad tollendum aliud vestimentum recto descendere.

Vocatione contentus. Margareta aureo annulo inserta. L. *Deservisse juvat Mare.* S. Greg: in Hom. Qui cælestis vitæ dulcedinem perfecte cognoverit, ea quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, in comparatione illius vilescunt omnia. Et Ovens.

Una salus servire Deo est, hæc gaudia sola
Vera putes, quorum gloria finis erit.

TITULUS X. NUPTIÆ.

Nuptia nihil aliud sunt quam solennitates seu convivia, quæ fieri solent cum mulier desponsatur, seu potius traditur viro. Dicuntur a verbo *nubere* quod proprie significat *velo* vel *tego*. Nubes enim velum & tegmen lucis est. Apud veteres enim nova nupta dum viro traderetur flammeo præ pudore caput obvolvebat. Hinc factum quod nubere accipiatur pro tradi viro.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi. *Gen: 2. ver. 18.*

Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. *Gen: 3. 17.*

Vocatis multis amicorum turbis ad convivium fecit nuptias. *Gen: 29. ver. 21.* Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores ante tradamus ad nuptias. *Ibidem v. 26.*

An id circo vocastis nos ad nuptias ut spoliaretis. *Iudic: 14. 15.*

Accipies virginem cum timore Dei amore filiorum magis, quam libidine ductus. *Tobia 6. 22.*

Vadas & roges eum venire ad nuptias meas. *Tobia 9. 3.*

Accesserunt ad convivium, sed & cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant. *Ibidem in fine.*

Conversæ sunt Nuptiæ in luctum, & vox musicorum ipsorum in lamentum. *1. Mach: 9. 41.*

Quod Deus conjunxit, homo non separet. *Mat: 19.*

Venit sponsus, & quæ paratæ erant intraverunt cum eo ad Nuptias, & clausa est janua. *Mat: 25. 10.*

Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invitatus ab illo &c. Sed cum vocatus fueris vade, recumbe in novissimo loco, ut cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: Amice ascende superius &c: *Luc: 14. 8. & 10.*

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galileæ, & erat Mater Jesu ibi, vocatus est autem & Jesus, & Discipuli ejus ad Nuptias. *Ioan: 2. v. 1. & 2.*

Beati

Beati qui ad Cœnam nuptiarum Agni vocati sunt. *Apoc: 19. 9. Vide titulum Conjugium, Uxor.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Bona vincula nuptiarum, sed tamen vincula; Et si vincula, tamen vincula charitatis. *S. Ambrosius l. 3. de Virginibus.*

Docuit Apostolus non damnandas esse nuptias sed probandas; Nuptiis tamen ipsis integritatis studia præferenda. *Ibidem l. 1.*

Non prohibemus secundas nuptias, sed non probamus sæpe repetitas, neque enim quidquid licet, & decet. *Idem l. de Viduis.*

Melius est nubere, quam uri. Pro remedio nuptias suasit: Ut peritura sanetur, non pro electione præscripsit, casta, & continens quid sequatur, *Ibidem.* Cur tu vultus pulchritudinem magis in conjuge quam morum requiris? Placeat uxor honestate magis quam pulchritudine; Illa eligatur quæ moribus Saram referat. *Idem l. 1. de Virgin.*

Nuptiæ, ut ipse nuptiales tabulæ clamant, liberorum procreandorum causâ marem fœminamque conjungunt. *S. Aug. de moribus Manich: c. 18.*

Ad hoc nuptiæ sunt, ut concupiscentia redacta ad legitimum vinculum, non difformis & dissoluta fluitaret, habens de se ipsa inrefrænabilem carnis infirmitatem, de nuptiis autem indissolubilem fidei societatem; de seipsa progressum immoderate cocundi, de nuptiis modum caste procreandi. *Idem de bono Conjugali c. 5.*

Pudenda concupiscentia nulla esset, nisi homo peccasset, nuptiæ vero essent, etiam si nemo peccasset. *S. Aug. l. 1. de Nupt.*

Omne nuptiarum bonum impletum est in Joseph & MARIA Parentibus Christi: Proles, Fides, Sacramentum. Prolem cognoscimus Dominum Jesum; Fidem: quia nullum adulterium; Sacramentum: quia nullum divortium. *Idem l. 1. de Nupt: c. 11.*

Quod Dominus invitatus venit ad nuptias, etiam excepta mystica significatione confirmare voluit, quod ipse fecit. *Idem tract: in Ioan.*

In nuptiis plus valet Sanctitas Sacramenti, quam fœcunditas Uteri. *Idem de bono Conjug.*

Si ducturi estis uxores, quales vultis eas invenire, tales & ipsæ inveniant vos: Quis est qui non castam velit ducere. *Idem de verbis Domini.*

Fiunt honorabiles nuptiæ, quando rationem conjugij non præit ob-scæna voluntas. *S. Basil: de Vera Virgin.*

Turtur compare uno contenta est, quo amisso, jam non admittit, numero-

merofitatem in hominibus nuptiarum redarguens. Nam etsi forsitan culpa propter incontinentiam venialis sit, ipsa tamen tanta incontinentia turpis est; Pudet ad negotium honestatis rationem non posse in homine, quod natura possit in volucre. *S. Bern: ser: 55. super Cant.*

Omni immundicitiae habenas laxat, qui nuptias damnat. *Idem.*

Nuptiarum festa improba, & lasciva convivia vitanda sunt. Quis illi in nuptiis locus est, cui animus ad nuptias non est? Ad nuptias pudica quæ venerat, impudicitior discedit, *S. Cypr: de discipl. & habitu Virg. c. 9.* In spiritualibus nuptiis a luctu incipitur, sed ad gaudia æterna pervenitur, Carnales autem nuptiæ a lætitia semper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. *S. Greg: Naz: l. 4. dial: c. 13.*

Laudabiles sunt nuptiæ, præ nuptiis tamen puritas, nuptiæ indicium sunt perturbationis, castitas vero splendoris; Nuptiæ Parentes Sanctorum, puritas vero Sacrificium. *Idem Orat: 17. ad Virg.*

Prædicator continentiae, nuptias ne conciliet. *S. Hier: l. 1. Epist. 2. ad Nepot.* Nulla vidua nuptias contemptura timeat egestatem. *Idem lib. 1. Ep: 10. ad Furiam.*

Si habes liberos, nuptias quid requiris? Si non habes? quare expertam non metuis sterilitatem? & rem incertam certo præfers pudori. *Ibid.*

Cogita quotidie te esse morituram, & nunquam de secundis nuptiis cogitabis. *Ibidem.*

Qui damnat nuptias, non amator, sed inimicus est castitatis, dum & continentibus laudem tollit, & incontinentibus sublato nuptiarum remedio fornicationis facit inire discrimen. *Idem super l. ad Timot: c. 4.*

Nuptiæ res quidem pretiosa & nobis & externis videtur; verum perfectis nuptiis tot ridicula sequuntur, quot mox audietis: Etenim choreæ, cymbala, tibiæ, verba, & turpes cantilenæ, ebrietates, bacchanalia, & multa diaboli moles inducitur. *S. Ioan: Chrysost: super l. Cor: hom: 12.*

Felices nuptiæ, felices illæ quibus Christus est præsens! non luxui, sed virtutibus consecrantur. *S. Petr: Chrysost: ser: 157.*

ARGUMENTUM MORALE.

In conjugali statu salutem nostram operari possumus, & sanctitatis lauream acquirere.

Ratio una. Quia hic status est, & a Deo institutus, ad quem Deus plures vocat, & S. Paulus aliquibus suadet.

Ratio

Ratio 2da. Quia plurimas habemus occasiones perfectionem in eo acquirendi; Nempe: exercendo virtutes, quæ hunc statum decent, curam gerendo servorum, Filiorum optimam institutionem procurando, ferendo patienter incommoda & mala quæ in hoc statu accidere possunt &c.

Ratio 3tia. Quia in hoc statu fideliter Deo servire possumus, & omnia Christiani hominis officia adimplere.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Matrimonio juncti ad tria potissimum obligantur servanda.

1mo. **A**D amorem conjugalem, affectum scilicet, quo Conjuges ultro citroque se debent complecti, ut totum vitæ suæ spatium transigant; ut mutuo defectus alternos tolerant, ac perfectam invicem habeant confidentiam, quam quidem mulier perfecta submissione, vir autem moderatione sua debet testari; ita ut alterius quidem auctoritas imperiosa non sit, neque alterius submitio redoleat servitutem, sed amore omnia regantur, alias conjugium fiet jugum intolerabile & Crux perpetua.

2do. Ad eam fidem sibi mutuo integerrime servandam, quam ante aras sibi ultro citroque servaturos se appromiserunt, sed citra zelotypiam, citra suspensiones, quæ vulgo levibus causis innituntur. Hæc enim causa est dissensionum, divortiorum, simultatum, & ut verbo absolvam malorum omnium, quæ privatis domibus accidunt.

3tio. Ad familiæ curas & onera bona & mala, prospera & adversa, quæ accidunt patienter portanda, sibi quæ rebus in omnibus vicissim opem ferendam.

EXEMPLA VARIA.

I. Alphonsus Joannis 2di Lusitaniæ Regis Filius, ducta in Uxorem Isabella Regis Hispaniæ Filia, adhuc durantibus nuptiarum solenniis foras in campum eques progreditur, & ad metam veloci cursu decertare intendit; sed calcaribus equo impressis, dum ventis velociter defertur, a ferociente equo repentino impetu excussus, lethali plaga in capite sauciatus eodem tempore expirat, & moritur. Sicque nuptiales ludi in luctum, tripudia in ejulatus conversa fuere. Dum Isabella brevi spatio sponsa Conjunx & vidua ad Parentes contestâ lectica remissa, unius diei lætitiâ, annuis deflevit lachrymis. *Joan: Marianna Hist: Hisp: lib: 25.*

II. S. Catharinæ apparens B. Maria Virgo una simul cum Filio, eam

Tt

Filio

Filio Sponsam obtulit, & ille ut pulchram & decoram acceptavit, illamque Cælesti annulo subarravit; Excitata Virgo anulum sibi in digito reperit, & Matri suæ cum gaudio ostendit, & visa retulit, atque deinceps Christi amore succensa mundi nugas contemnere cæpit. *Petrus de Natalibus lib: 10.*

III. Catharinæ Senensi aliquando oranti, ut in fide, ac dilectione confirmaretur, apparuit Diva Virgo, Sanctis Joanne Evangelista, Paulo Apostolo, Dominico Patriarcha, & Davide Rege Psalterium personante comitata, quæ manu Catharinæ apprehensa illam dextræ Jesu inseruit, eaque ratione eam Christo desponsavit. Christus vero non abnuvit, sed annulo quatuor gemmis in formam Crucis dispositis, & adamante superius irradiatis pretioso, digitum ejus insignivit. *In vita ejus.*

IV. S. Cæcilia Valeriano desponsata tribus ante nuptias diebus jejunabat, Cilicium portabat, & orationi continuo vacabat, negotium hoc Deo commendans. *Marchantijs tr: 8. Candelabr: lect: 4.*

V. S. Edmundus Cantuariensis Episcopus adhuc in tenera ætate coram Imagine B. M. Virginis virginitatem vovit, cui imagini anulum in digito inseruit, gerentem insculptum: *Ave Maria.* Quem quidem anulum voluit esse in signum conjunctionis indissolubilis, quam paciscabatur cum Maria, tanquam Domina & Sponsa, & Filio ejus Jesu Christo. Hic vero annulus post mortem ei divinitus redditus est, & digito ejus insertus. Quem cum detrahere vellet Religiosus Sacrista Pontiniaci, ubi corpus ejus asservabatur, nulla vi id efficere potuit. Simpliciter tamen prece, ad aures viri Sancti facta, statim sine difficultate dimisit, & per hunc multæ sanitates infirmis redditæ sunt. *Ibid: lect: 6.*

VI. Filius quidam Patris ditissimi cum audisset sponsam sibi a Patre ditissimam & pulcherrimam destinatam esse, detestans hoc consilium fugâ elapsus est; In qua cum ad domum Senis pauperis propter æstum divertisset, filiamque ejus unicam laborantem, Deumque assiduo ob accepta beneficia laudantem vidisset, eam a Patre in uxorem petiit. Quem cum Senex in multis tentasset, ipseque constanter assereret, malle se cum Filia ejus tam devota pauperem vitam degere, quam cum divite oblata Sponsa inter delicias vivere; Tandem opratis nuptiis potitus, a Sene in cubiculum introductus est, ubi ingentes ei divitias ostendens, harum omnium ipsum se hæredem scribere dixit, eo quod sprete sponsa divite, pietatem potius in Filia sua, quam alias dotes respexisset. *S. Damasc: in vita Barlarmi & Josaphat cap: 16.*

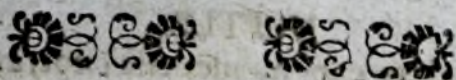
VII. Indorum Virgines cum nobiles esse cæperint in publicum a Parentibus producantur; accurrente ut solet multitudine, libera eis datur optio, e juvenum turba virum sibi deligendi, quem virtute aliqua insigniter præstantem putent. *Calius lib: 8. c. 31.*

VIII. Novi Conjuges in Regno Mogor instante nuptiarum die, prius sepulchra obeunt, & referata sedulo contemplantur; quo nimirum vitæ suæ finem expendant, antequam liberis creandis initium dent. *Hier: Xaver: in lit: A. 1598.*

IX. B. Stephanam Quintianam Christus aliquando Sponsam duxit, deditque ei annulum, quem annulari digito semper gestavit; Idque a Deo obtinuit, ut non omnes eum viderent, sed pauci, iique tantum qui hujus rei testes a Deo electi erant; Gemma hujus annuli miri fuit coloris, in eaque aliqui fassi se spineam Coronam aliquando vidisse, aliquando tres clavos, aut etiam Christum plagis cæsum, & similia Passionis Christi Mysteria. *In vita ejus cap: 4.*

Vide Tit: *Conjugium Uxor.*

O. O. O.

TITULUS I. O B E D I E N T I A.

*O*bedientia est moralis virtus quæ hominem paratum efficit ad Superioris voluntatem exequendam. Ita D. Tb: 9. 10. a. 2. Vel juxta S. Antoninum p. 4. lib: 5. de Institutione: Est spontanea, & rationalis propriæ voluntatis abnegatio. Hæc virtus generalis est omnium statuum & Conditionum; Nemo enim est qui Superiorem saltem aliqua in re non habeat, cui obedire non debeat. Reges ipsi & Principes qui unice a Deo pendent, in ditionum suarum regimine, Divinis & Ecclesiasticis legibus quatenus Christiani subditi sunt, adeoq; aliquem agnoscunt Superiorem pro suæ conscientiae regimine, & ne quid vel contra Imperij sui bonum peccent, Consiliariorum, Ministrorumq; suorum monita auscultant. Verbo: Nulla dignitas est quæ aliquam Superioritatem non agnoscat.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Quis quis vestrum sapiens est veniat, & faciat quod Dominus imperavit. *Exod: 36. 10.*

En propono hodie in conspectu vestro benedictionem, & maledictionem, benedictionem, si obedieritis mandatis Domini Dei Vestri; Maledictionem, si non obedieritis mandatis Domini Dei Vestri. *Deut: 11. 16.*

Qui superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Domino Deo suo, morietur homo ille. *Deut: 17. 12.*

Nunquid vult Deus holocausta, & victimas, & non potius ut obeatur voci Domini. *1. Reg: 15. 22.*

Melior est obedientia quam victima, & auscultare magis quam offerre adipem arietum. *Ibidem.*

Quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus Idololatriæ nolle acquiescere. *Ibidem v. 23.*

Omnis

Omnia quaecumq; præcepisti mihi faciam Pater. *Tobia* 5. 1.

Mens iusti meditatur obedientiam. *Prov*: 15. 28.

Vir obediens loquetur victoriam. *Prov*: 21. 28.

Filij sapientes Ecclesia iustorum, & Natio illorum obedientia, & dilectio. *Eccle*: 3. 1.

Qui obedit Patri, refrigerabit Matrem. *Eccle*: 3. 1.

Non obedierunt voci Tuæ, omnia quæ mandasti ut facerent non fecerunt. *Hiere*: 32. v. 23.

Omnes obediunt uni, & non est invidia neq; zelus inter eos. 1. *Mach*: 8. 16.

Obedire oportet Deo magis, quam hominibus. *Act*: 5. 29.

Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per unius obeditionem, Iusti constituentur multi. *Rom*: 5. 19.

Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis ejus cui obeditis. *Rom*: 6. 16.

Vestra obedientia in omnem locum divulgata est. *Rom*: 16. 19.

Cum esset Filius Dei didicit ex iis quæ passus est, Obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. *Hebræ*: 5. 8.

O insensati Galatæ quos vos fascinavit non obedire veritati. *Galat*: 3. 1.

Quis vos impedivit veritati non obedire, persuasio hæc non est ex eo, qui vocat vos. *Ibid*: 5. 7.

Filij obedite Parentibus vestris in Domino, hoc enim iustum est. *Ephes*: 6. 1.

Servi obedite Dominis carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo. *Ibidem* v. 5.

Humiliavit semetipsum factus obediens usq; ad mortem, mortem autem crucis. *Philip*: 2. 8.

Admone eos Principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse. *Titi* 3. 1.

Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis, ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. *Hebr*: 13. 17.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

PRima vox Dei quæ post creationem homini in auribus ejus insonuit, præceptum fuit, cujus adimpletionem ad obedientiam pertinere certum

tum est. Facto enim homine & in Paradiso voluptatis collocato præcepit ei Dominus: de omni ligno &c. *Alvarez t. 2. l. 5. p. 3. c. 1.*

Obedientia concordiam servat in Angelis, unitatem tribuit Ecclesiis, pacem custodit in Cœnobiis, tranquillitatem facit in Regno, in Republicis & Familiis, & quicumq; excessus, quæcunq; exorbitatio a lege in istis conspicitur, ex obedientiæ defectu progreditur. Hanc brutis vis naturæ inferuit, inanimatis præbuit. Hæc terrenis Cælestia, & humanis Divina religavit, sine qua nihil omnino pacatum, ordinatumq; consistit. *Idem, ibidem.*

Neq; sumus minus felices Apostolis, quia ipsis Christus per se ipsum præcepit, nobis per homines; imo quodammodo feliciores. Quid enim magnum est si homo Deo immediate sibi præcipienti obediat? at magnæ fidei indicium est hominem homini propter Deum humiliter obedire, & in homine abjecto & sibi simili, Deum præcipientem agnoscere. Certe Thomæ Christum resuscitatum videnti ipsumq; Deum esse credenti dixit Dominus: Quia vidisti me Thoma credidisti; beati qui non viderunt. Idem omnino sibi obedientibus, quia immediate præcipiebat posset dicere: quia vidistis me obedistis mihi; beati qui me non viderunt & in suis Prælatis mihi obedierunt. *Idem p. 3. c. 2.*

In obedientia totus vigor bene vivendi construitur, in ejus negligentia destruitur. *S. Ansel: Ep: 6. ad Monach.*

Obedientes cum tristitia similes sunt Simoni Cyræneo portanti crucem invirè: *S. Ant: p. 4. t. 5. de Justitia.*

Vera obedientia est humilis, devota, festina, jucunda, perseverans. Humilis in corde, devota in voce, festina in jussione, jucunda in executione, perseverans in adimplerione. *S. Ant: Padu: Dom: 2. Adven.*

Liquefiat omnis superbia, defluat omnis contumacia, humiliet se omnis inobedientia, cum audit quod *Jesus erat subditus illis*. Quis non est subditus illi, qui solo verbo creavit omnia ex nihilo? qui ut dicit Isaias mensus est pugillo aquas, & Calos palma ponderavit, qui appendit tribus digitis terram. Ipse talis ac tantus erat subditus illis, quibus illis? Fabro & pauperculæ Virgini. O Primus! o Novissimus! o Angelorum Prælatus, & hominibus subditus, Cæli Creator subditur Fabro, Deus æternæ gloriæ subditur pauperculæ Virgini. Quis audivit unquam tale! & quis vidit huic simile? non ergo dedignetur obedire & subdi Philosophus Pifcatori, Sapiens simplici, literatus idiotæ, Filius Principis ignobili. *Idem Dom: Epiph.*

Melior est obedientia quam victima; quæ causa est? nisi quia in victimis

timis aliena mactatur caro, sed in obedientia voluntas propria & caro mactatur. *S. Aug. Ser: 7. ad Fratres.*

Ut non esset nobis obedientia laboriosa exitum præsentis vitæ Salvator per obedientiam terminavit. *Idem Ser: 5.*

Hæc in nobis summa & sola virtus est obedientia. Si jejunaveris diebus ac noctibus, orationemq; feceris, si in sacco fueris vel in cinere, si nihil aliud feceris nisi quodcunq; præceptum est in lege, & tibi visus fueris quasi sapiens, & obediens Patri non fueris omnes virtutes perdidisti. Una obedientia plus valet, quam omnes virtutes. *Idem tra: II. de Obed: & humil.*

Sola obedientia tenet palmam, sola inobedientia invenit poenam. *Idem Ser: 34. de verbis Domini.*

Perfecta obedientia est in obediente indiscreta; hoc est non discernere quid, vel quale præcipiatur, sed ad hoc tantum niti ut fideliter fiat, quod a Superiore præcipitur. *S. Bernar: de vita solitaria.*

Discernere Superioris est; Subditorum est obedire. *Idem de tribus Ord: Ecclæ.*

Verus obediens mandatum non præcrastinat, sed statim parat aures auditui, & linguam voci, pedes itineri, manus operi, & se totum colligit intus, ut mandatum peragat imperantis. *Idem de præc: & dispensat.*

Christus dedit vitam, ne perderet obedientiam. *Idem Ep: 42.*

Parum est esse subiectum Deo, nisi sis & omni humanæ Creaturæ propter Deum. *Idem Ser: II. in Cant.*

Libenter obedire, est Prælatorum voluntatem voluntarie adimplere. *Idem Serm: de virt: Obedien.*

Si vis perfectus esse, hilariter & cum magna vultus alacritate suscipe jubentis imperium, ut voluntati cordis, simplicitati operis vultus hilaritatem adjungas. *Idem, ibidem.*

Fidelis obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem peribit præcipientem, oculos visui, aures auditui, linguam voci, manu, operi, itineri pedes, totum se colligit, ut imperantis colligat voluntatem. *Idem.*

O quam detestabile vitium obedientiæ contrarium! per quod Angelus de Cælo, homo de Paradiso cecidit. *S. Bonav: Ser: 3. Dom: 3. post Epiph.*

O confusio summa! o perversio detestanda! quia majoris sunt obedientiæ bruta quam rationalia. Nam apes in tantum Regi suo obediunt, ut ad ejus imperium exeant, & subsistant, vadant & redeant, & castra ponant. Ei non obediens erit? cui obediunt Cælestia agmina,

na, obediunt velint nolint Dæmonia! obediunt omnia Cælestia corpora & obediunt quatuor elementa & omnia animalia. *Idem Ser. 1. de SS. Apostolo.*

Quæ nequitia? quæ perversitas? quia Leo rugit omne animal gressum figit, expectans imperium sui Regis, & summus Rex summam utilitatem servo mandat, & non est qui obediat. *Idem Ser. 1. de SS. Evang.*

Felix servitus non suæ sed alterius propter Deum obedire voluntati. *Idem p. 1. in spec. discipl. c. 4.*

Ut melius valeas esse obediens, cogita semper quando vox præcipientis sonat, in auribus tuis, quod vocem istam non tanquam ab homine audias, sed tanquam a Deo. *Idem in Collat. 8.*

Magnum est peccatum inobedientiæ, quo totus periit mundus, magna est virtus Obedientiæ, qua totus salvatus est mundus. *S. Bruno de laud. Eccl. c. 1.*

Obedientiæ est virtus castitate & paupertate præstantior. *Dionys. Carth. de Profess. Monast. c. 12.*

Quanto obedientiores fuerimus Præpositis nostris, tanto obediens erit Deus orationibus nostris. *S. Euseb. Enissenus hom. 3. ad Monach.*

Nullus Senior tam indoctus appareat, ut putet, quod eum non deceat obedientia, quæ Deum decuit. *Ibidem.*

Perfecta obedientia est illa, qua Religiosus facere omittit id, quod sibi melius & consultius videtur, ut quod minus rectum & consonum videat, compleat. *S. Franciscus Assis. in suis Opusculis ad Fratres.*

Majoris est meriti charitatis injuncta refectio jejunio propria deliberatione suscepto, qui jussus carnem reficit invitus, jejunij meritum devotione promeruit, & ampliorem mercedem Obedientiæ manducando acquisivit. *S. Greg. M. l. 2. in 1. Reg. c. 3. in illud. Vade & dormi.*

Victores sunt, qui obediunt, quia dum voluntatem suam aliis perfecte subjiciunt, ipsi per Obedientiam lapsis Angelis dominantur. Cæteris virtutibus Dæmones impugnantur, per Obedientiam vincuntur. *Idem l. super 1. Reg. c. 5.*

Qui contra superpositam sibi potestatem murmurat, liquet quod illum redarguit, qui eandem potestatem homini dedit. *Idem l. 22. Moral. cap. 17.*

Tantum virtuti adjicies, quantum propriæ voluntati detraxeris. *S. Hier. in Epist.*

Ne de majorum Sententia judices, cujus officij est obedire, & implere quæ justa sunt, dicente Moyse: Audi Israel & tace. *Idem in Epist. ad Rust. Talem.*

Talem obedientiam Christus efflagitat, ut neq; punctum temporis differamus, etiamsi nos aliquid urgere necessarium videatur. *S. Ioan: Chrys: hom: 14. super Mat.*

Etiamsi qui præsunt, improbi fuerint, innumerisq; scateant malis, obediendum est eis. *Idem sup: Epist: ad Galat.*

Extremam Christus præstitit obedientiam, propterea supremum accepit honorem. *Idem h. 7. sup: Ep: ad Philip.*

Vivere in obedientia nihil aliud est, quem suum onus alienis humeris imponere, natæ super aliorum ulnas, & sustentari in aquis ne mergamur, sed sine periculo hoc grande pelagus huius vitæ tranſeamus, & quidem brevissima navigatione. *Ioannes Climacus gradu 4.*

Monachus sine obedientia est monstrum diaboli. *Ioan: Truhe: hom: 20. in Reg: S. Bened.*

Obedientia est Spiritus S. Domicilium & quietum voluntatis propriæ sepulchrum. *Ibidem.*

Vera obedientia non murmurat, non hæſitat, non tristatur, non quærit diverticulum, non tardat, non se excusat, sed ad mandatum excurrit læta. *Ibidem.*

Obedientia est quæ animam Deo reconciliat & præter effusionem sanguinis Martyres coronat. *Ibidem.*

Etiamsi in dubiis præceptis pravis Prælati obediendum est, in præceptis autem manifestè malis nullatenus est obediendum, etiam bonis prælati. *S. Isid: Hispal: Epist. ad Cland: Duceem.*

Obedientia mollit imperium, nec dura ibi necessitate servitur, ubi diligitur, quod jubetur. *S. Laur: Iust: & S. Leo ser 4. de jejunio.*

Frequenter cogitandus est ille amor, ex quo Altissimus voluit pro nobis obedire usq; ad mortem Crucis, ut confundamur non obedire, quæ ab ipso nobis injunguntur. *S. Laur: Iust: de Iust. c. 5.*

Vir obediens vincit mundum, diabolum, & seipsum. *Petrus Bles: Ep. 154. ad Alex.*

Quisquis circa obedientiam ambigit, aut distinguit lignum scientiæ boni & mali, in suam perniciem gustare præsumit. *Idem Epis: 109.*

Melius est ex simplici Obedientia, urticas & lolia extirpare; quam ex propria voluntate sublimi rerum cælestium contemplationi operam dare. *Lud: Blosius parad ani: c. 27.*

In Scholis obedientiæ, non docentur exceptiones, Regulæ rerum, locorum, temporum, & sociorum, replicationes non audiuntur, propelluntur allegationes, appellationes non admittuntur. *Simon Cass: l. 4. c. 1.*

Disce optemperare pulvis, disce te humiliare terra & limus, & sub omnium pedibus incurvare, disce voluntates tuas frangere & ad omnem subjectionem te dare. *Th: a Kem: l. 3. c. 13. de Imit: Chr.*

Multi sunt sub obedientia magis ex necessitate, quam ex charitate, & illi pœnam habent, & leviter murmurant, nec libertatem mentis acquirunt, nisi ex toto corde propter Deum se subjiciant. *Id: de Imit: Chr: l. 1. c. 9.*

Fili qui se subtrahere nititur ab obedientia ille se subtrahit a gratia. *Idem lib. 3. cap. 13.*

Valde magnum est sub obedientia stare, sub Prælato vivere, & sui juris non esse; multo tutius est stare in subjectione quam in Prælatura. *Idem ibidem l. 1. c. 9.*

Disce celeriter Superiori tuo te submittere, si carnem propriam optas subjugare, citius namq; exterior vincitur inimicus, si interior homo non fuerit devastatus. *Ibidem.*

Sive obediens orat, sive laborat, sive vigilat, sive dormit, sive loquitur, sive tacet, sive stat aut ambulat, sive scribit, sive legit, sive intrat, aut exit, sive comedit aut jejunat, omnia ex virtute obedientiæ in bonum, & ad meritum ipsi convertuntur. *Idem in hosp, Paup. c. 5.*

Nemo tam quiete vivit, nemo tam secure moritur, sicut verus obediens. *Idem in Exercic: Spir: c. 12.*

Omnis Religiosus in obedientia vivens, paratus voluntatem suam frangere, atq; Prælato suo humiliter nitens obedire, iste veraciter in Spiritu Martyr efficitur, quamvis materiali gladio in collo non feriatur. *Idem ser: 11. ad Novit.*

Prima Monachorum virtus est obedientia. *In vitis P. l. 4. c. 4.*

ARGUMENTUM MORALE.

Obedientia acceptissimum Deo Sacrificium.

Ratio una. Quia per obedientiam hoc offerimus Deo quid quid nobis optimum & charissimum est. Nempe nostram voluntatem & libertatem, quamobrem Deus ipse per Samuelem Prophetam ait: *1. Reg: 15. Melior est obedientia quam victima, & auscultare magis quam offerre adipem arietum.* Unde patet quod præstantissima quoq; sacrificia, si contra obedientiam fiant, sunt abominabilia, eaq; velut Idololatriæ speciem considerari Deus ipse testatur. Deniq; aliis sacrificiis Deo bona, Voluptates, vel ad summum corpus nostrum sacrificamus; sed per obedientiam animam nostram

fram, Cor nostrum, nosq; ipsos devovemus.

Ratio 2da. Hoc sacrificium est Deo acceptum quia difficillimum est; hoc enim nulli rei magis adhærescit quam propriæ voluntati. Equidem fides est jucundum Deo sacrificium, quia per illam homo suum intellectum omniaq; rationis suæ lumina sacrificat, sed nec voluntas minor est Nobilitate intellectu, & illius Sacrificium quod per obedientiam offertur non minus erit Deo acceptum.

Ratio 3tia Quia hoc sacrificium integerrimum, & absolutissimum, non solum quod homo sine acceptione se Divinæ offert Majestati; verum etiam quod cætera continet sacrificia, omnes alias virtutes exercens, & earum etiam meritum obtinens; Addi insuper potest: Omnes virtutes nostras omnes actiones, omniaq; opera bona non recipi a Deo, nisi quatenus conjuncta sunt cum obedientia, & secundum præscriptum ordinem facta sunt.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Obedientiâ Dæmonem vincimus, quem cæteris virtutibus impugnamus.

I. *Flli mi acquiesce consiliis meis, & pergens ad gregem affer mihi duos hædos optimos.* Gen: 27. 9. Jacob festinus pergit hædos affert, conditos Patri cibos offert, & benedictionem præripit Fratri. Jacob in viscerum stadio certans fratrem præmit non vincit, etsi luctatoris amplexu stringat; Plantam Fratris tenebat manu, idcirco appellavit eum Jacob. Gen: 25. 25. Modo primogeniti dignitatem adeptus est? Cur: Quia primum certamen obsequens non iniit, sed dignitatis cupidus, at secunda bella movet, non tam vincendi quam obediendi studiosus, ideo ibi hostem tantum preffit, hic detriumphavit. *Naxera in Josue 15. 52.*

II. *Cum dixerit vobis Pharao, ostendite signa, dices ad Aaron: Tolle virgam tuam &c.* Exod: 7. v. 9. Cur Moyses virgam non projecit, sed Fratri proiicere imperavit? Si Moyses virgam proiciat potestate non obedientiâ pugnabit. Si Aaron? præceptis obsequendo præliabitur. Victoria non Martis sed obedientiæ Filia S. Laur: Justi: de ligno vitæ &c: Obedientia facit hominem triumphare. *Nax: in Jos: 1. c. 52.*

III. *Obediente Dno voci hominis, & pugnante pro Israel.* Josue 10. 14. Ad

speciem aptius Omnipotente pugnante quam obediēte; quid enim obediētiæ cum pugna? verum scriptura ut nos instruat Obediētiā retulit, omnipotētiā tacuit. *Nax- ibidem.*

IV. *Vir obediens loquetur victoriam.* Prov: 11. 28. Alij legunt victorias aliæ virtutes prælia & luctas loquentur, victorias obediētia. Equidem virtutes aliæ, dæmonem impugnant & pedem referre sæpe cogunt, verū qui obsequitur, vincit & triumphat. S. Greg: l. 4. in 1. Reg: 5. Victimæ sunt obsequia obediētiū, quia cum pro Deo hominibus subijcitur, superbos spiritus superamus; cæteris quidem virtutibus dæmones impugnamus, obediētiā vincimus. *Ita S. Greg.*

V. *Discessit ab eo usq; ad tempus.* Luc: 4. 13. Repellit tentatorem velut alapā percussū Christus, sed tantum ad tempus, in Cruce non solum repellit, sed & debellat: *Delens quod adversus nos erat hiographum Decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit e medio, affigens illud cruci, & spolians Principatus & potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso.* ad Philip: 2. 8. Si in eremo solum ad tempus fugat, cur in Cruce despoliat? Quia Crucem ascendit obediens: *Factus obediens usq; ad mortem, mortem autem Crucis.* Vicit Obediētia, oppugnavit jejunium. S. Greg: loco & ait: Victores sunt qui obediunt, quia dum voluntatem suam aliis perfecte subiiciunt, ipsi lapsis per obediētiā Angelis dominantur. *Ita S. Greg.*

VI. *Simonem, quem cognominavit Petrum.* Luc: 8. 14. Simon vocatus Petrus ut per hoc innueretur, quia per obediētiā fieret firmus. Andreas frater Simonis interpretatur virilis, fortis, fortitudo enim est Soror obediētiæ. *Hugo Card.*

VII. *Ego vici Mundum.* Joan: 16. 33. Sed quomodo vicit mundum? factus etiam obediens usq; ad mortem. *S. Aug: ser: 1. de uno Martyre.*
Fortissima res est obediētia vera. *S. Ber: de viis vite.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Tutus calcat pericula, qui sub obediētia moritur.

I. *Veni, mittam Te ad eos.* Gen: 37. 13. Quam prompte Joseph obediens, præsto sum, nec Fratrum supercilium, nec vitæ difficultas puerum deterret. Quam bene Ecclesiastes 85. *Qui custodit præceptum, non experietur quidquam mali,* certe huic obediētiæ adscribendum, quod a feris & fratribus liber emergerit. *Alvares hic III. 59.*

II. *Apprehende caudam ejus.* Exod: 4. 4. Cauda colubri maxime venenosa, & caudâ apprehensa poterat ore mordere; Nihil timendum, Deus mandat, a facie ejus omne periculum fugit. *Sylv: in Act: 10. 20.*

III. *Surge, & transi Jordanem istum Tu, & omnis populus tecum.* Iosue 1. 2. Obsecutus non imprudenti impetu sed laudabili cæcitate discrimen aggressus est, & obedientia iter prosperans invium, fugat pericula, ut merito dixerit S. Bernardus declam: ad illud: *Ecce nos &c.* Familiaris salutis & amica obedientia est. *Naxera in Iosue 3. §. 30.*

IV. *Iube me venire ad Te super aquas.* Mat: 14. 28. Nescio quid Petrus securitatis in obedientia agnovit, cum ut pericula frustraret, ad obedientiæ asylum recurrit. S. Chrysost: in Catena: Tu præcipe, & illico solidabuntur aquæ, & leve fiet corpus, quod per se grave est: Undas obedienti solidas, gravitatem remigia, naufragia portum, favonium tempestates prudenter credit. *Nax: ibidem.*

V. *Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos.* Luc: 10. 3. Dei nuntium & voluntatem sequenti nihil non facile est & pervium. Quam durum & asperum est agniculis mitti inter lupos, sed tota hæc durities emollitur illis Christi verbis: *Ecce Ego mitto vos.* Baeza tr: 3. l. 15. c. 8. f. 8.

VI. *Præcepit eis ne ab Hierosolymis discenderent.* Act: 1. 4. Cur pusillus grex non jubetur ab Hierosolymis discedere, ubi tanta Judæorum in eos rabies? Ubi Christus Crucifixus? Tanta Christi erat potentia, ut etiam in loco sibi infensissimo eos protegeret, ut promiserat illis: *Ecce ego vobiscum sum.* Tuti ergo in omni loco, etiam propter obedientiam. *Sylv: hic.*

VII. *Quid timidi estis modica fidei.* Mat: 8. 26. Cur sic reprehenduntur? Quia ingressi sunt navim ex Christi mandato, videns Jesus turbas multas circa se iussit ire trans fretum. Ibid: v. 18. Nullibi enim homo securior degit, quam si ibi consistat, ubi Divina manus eum constituit. Jonas in navi naufragium patitur, & in bellua securus est, navim eligit voluntate propria, ecce ipsi Deus præparavit. *Sylveira hic.*

PROPOSITIO TERTIA

*Non est augustior obedientia que Superioribus præstatur,
quam que subministris.*

I. *Ego sum Deus Patris Tui, Deus Abraham Deus Israel, & Deus Jacob sed veni mittam te.* Exod: 3. 6. Moyses ad hæc Deo obsequitur, Iosue etiam ejus Ministro: Cum esset in Jericho agro vidit virum stantem
contra

contra se. Josue 5. 15. Ab Angelo viri facie apparente, quid circa Jericho expugnationem faciendum dicit & promptissime obsequitur. Fecit Josue ut sibi fuerat imperatum. Ibidem v. 16. Illustris Moyses Obedientia, quæ imminencia pericula dispexit, sed illustris Josue obsequium quando non Domino luce conspicua splendenti, sed præcipienti ejus Ministro incunctanter obedit. Non enim adeo est illustris qui Superiori dignitate præcellenti parat, quam qui vel infimis Ministris obedit. Naxera in Josue 5. § 14.

II. *Ecce ego quia vocasti me. 1. Regum 3. 5. Cur Deus voce Heli per simili dormientem alloquitur Samuelem? Nempe ut pueri obedientiam in exemplum proponat, qui dum Ministris promptissime obsequitur, consummatum se prodidit obedientem; discant qui claram in præcipiente exambiant originem, qui obscuris parere detrectant, quis sit honor maximus obedientiæ. Nax: ibidem.*

III. *Responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt. Mat: 2. 13. A quo responsum datum? Respondet S. Hieronymus dicens. Qui munera obtulerant, a Domino consequenter responsum accipiunt. Responsum autem non per Angelum sed per ipsum Dominum, ut meritorum Joseph privilegium demonstraretur; Imo potius ut Joseph privilegium obtenebrescat; nam cum ille in somnis admoneretur, etiam fugæ in Ægyptum responsum accepit non a Domino sed ab Angelo: Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph &c: Joseph Angelus imperat, Magis Dominus; hocne sumptuosius meritorum Joseph elogium? Hoc sane gloriosius parendi elogium, & eximior laus. Quia ubi minor est præcipientis Autoritas, majus est obtemperantis obsequium. Nax: ibid.*

IV. *Descendit cum eis & venit Nazareth, & erat subditus illis. Lucæ 2. v. 51. Domine si Te Patris aperis in Jerusalem curare negotia, Nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt oportet me esse. Cur ut Parentibus morem geras, descendis in Nazareth? Petrus Deo potius quam hominibus obediendum docet: Si justum est vos potius audiret quam Deum. Act: 4. 19. Christus Divinis non adversatur edictis, sed ut nobis obediendi præberet exemplum. Ut antea obediebat Patri, sic & modo eidem, sed in ejus Ministris nobis obediendi præscripsit formam, quasi augustius obedientiæ exemplar Deo in suis obedire Ministris fuerit. Nax: ibidem.*

PROPOSITIO QUARTA.

Obedientiæ vigor subministrata subditis sufficiens annona.

I. **E**X omni ligno Paradisi comede. De ligno autem scientia boni & mali ne comedas. Gen: 2. 16. Cur prius Deus omnes in esum largitus est cibos, antequam manum ab unius fructu prohibeat? O bonam Superioribus eruditionem. Vult Deus Adamum ad obedientiam allicere, & ideo alimenta præstat, quasi difficillimum fuerit impransum hominem, & cui necessaria non suppetant, legi parere. Nax: in Jos: 1. f. 66.

II. *Iste est panis, quem dedit vobis Dominus ad vescendum, hic est sermo quem præcepit Dominus.* Exod: 16. 16. Panis largitio præceptum præit, utq; populus dictionem nequeat extrahere, prius accipit alimenta. Nax: ibidem.

III. *Sicut obediimus in cunctis Moyse, ita obediemus & tibi, tantum sit Dominus Deus Tuus tecum sicut fuit cum Moyse.* Quid est Dominum cum Josue esse sicut cum Moyse? Abulensis qu. 24. Obsequia promiti se putat sub eo pacto, ut illis præbeantur victualia: *Adjuverat enim Moysen Deus dirigens in cunctis contra hostes, & administrans populo necessaria.* Rubenitæ eam conditionem uti obedientiæ vigorem in pactum prudenter deduxerunt. *Quocunq; miseris, ibimus, si administres necessaria; aliter ægre optemperatur præceptis.* Nax: ibidem.

IV. *Orietur in diebus ejus justitia, & abundantia pacis.* Psal: 71. Ut fidem Nuntiorum adstruat, adventus modum prænuntiat: *descendet sicut pluvia in vellus.* Rufinus in vellus descendisse existimat, ut cælestis roris pluvia nos mundet, ac velleris lana vestiat, dum ait: *agnus egressus, qui & ipse Matris lanitiem, id est crinem gestans, molli vellere cunctorum operit vulnera populorum.* Omne enim peccati vulnus Christi lana suffunditur, Christi Sanguine fovetur, & ut sanitatem recipiat Christi indumento vestitur. Ut ad rationis virtutisq; amorem alliciat Christus peccatores, vestes præbet, ne si non acceperint vestes, præcepta despiciant. Nax: ibidem.

V. *Cito proferte stolam & induite illum, date annulum, occidite vitulum &c.* Luc: 15. 23. Vestis est blanda coactio, calceamenta honesti compedes, cibus dulcis ad obsequendum violentia. Ecce maximæ Superioris vires, & quæ vel asperum subditum frænent, & ad obsequendum flectant, necessaria subministrasse. Nec enim urgere valebit præceptis; ni cibari eduliis. Nax: ibidem.

VI. In Arca urna aurea habens Manna, & Virga Aaron quæ fronduerat, & tabula testamenti. Hebr: 9. 4. Non absq; Myſterio in Arca testamenti lex, Virga, & manna associata ſervantur, ut de manna confortio legis obſervantia, & imperii virga floreret. Nam præcepta ſine cibo languſcunt, & imperantis virga contemnitur, ni ſubditis alimenta præſtentur. *Ibidem.*

SIMILITUDINES.

I. Sicut membra corporis omnia quidem ab anima informantur, capiti tamen parent, quia in eo ſolo quinq; ſenſus vident. Ita cum in Superioribus potiſſimum authoritas Dei; poteſtas & prudentia reperiantur, merito his debita a ſubditis obedientia præſtatur. *S. Auguſt: apud Rodriqu. p. 3. tr. 5.*

II. Sicut instrumentum a Fabro quocunq; modo, & ad quæcunq; opera applicari ſe ſinit, ita verum obedientiæ cultorem ad complendam ſpiritualem fabricam perfectionis, omnibus in rebus parere convenit. *S. Baſil.*

III. Sicut membra judicantur paralytica, quæ non moventur ad imperium capitis, ſic perverſus eſt Religioſus ſubditus, qui non ſentit motum, & imperium Patris Spiritualis. *S. Bonav. dial: Sal: c. 20. de Relig.*

IV. Sicut plus ſuum amorem erga amicum teſtatum facit, qui etiam ſervum ejus magna cum reverentia excipit; eiq; ſervit, quam ſi ipſi ſolum Domino ea præſtaret; ita ſublimior quoq; gradus eſt Obedientiæ quæ hominibus, quam quæ ipſi Deo exhibetur, ſi quidem cætera ſint paria. *Idem de gradu Virt.*

V. Sicut qui in navi eſt ſemper procedit, & tamen ipſe quieſcit, ſic qui eſt in navi obedientiæ, ſemper proficit in mundo, dormiendo, vigi-
lando, comedendo, abſtinendo, ambulando, quieſcendo, quia inſtar Nav-
tæ non movetur motu proprio, ſed alieno. *Idem t. 6. diet ſalut: tit: 3. c. 2.*

VI. Sicut præpoſterum, & ſimile monſtro foret, ſi caput hominis re-
peret & pedes ſuſum tollerentur, & capiti imperare vellent. Ita abſur-
dum non minus eſt, ſi inferior nollet parere, ſed potius ipſe ſibi gubern-
tionis officium aſſumeret. *Iac: Alvar: t. 2. l. 5. p. 3. c. 1.*

VII. Quemadmodum pueri cum primum literas formare diſcunt, in
Præceptorem intenti ſunt, ad quod calamum accomodarit, libenti atq;
obedienti animo notas excipientes. Eodem modo eos quoq; qui ad res
Divinas perdiſcendas ſe conferunt, earum magiſtros ſequi atq; puerilem
ſimpli-

simplicitatem & indubitatum assensum habere oportet. *Isidorus Pel. Ep: 400.*

VIII. Sicut sine Duce non confiditur de victoria, & sine gubernatore non pervenitur ad portum, ita & absq; obedientia impossibile est in hujus vitæ pelago non periclitari. *S. Laur: Just: in lig: Vit: c. 3.*

IX. Sicut cibus sine sale est insipidus potiusq; nauseam quam nutrimentum causat; ita quoq; nullum opus quantumvis sit virtuosum & perfectum, sine condimendo hujus salis mystici obedientiæ Deo placet. Unde S. Petrus Damianus ait: Ut ergo nostra sit devotio vel affectio fructuosa, salutiferæ sit semper obedientiæ sale condita, & quoscunq; vita nostra boni operis ramos expandat, in radice semper obedientiæ necesse est coalescat. *Mansi tr: 45. disc: 5.*

X. Sicut nullus est quantumvis impius qui eundem cultum & venerationem defferre recusat cruci alicui lignæ vel fictili, quam argenteæ vel aureæ, quia non honorat materiam sed patibulum, quod in ea representatur Christi Crucifixi. Eodem modo etiam si sit homo imperfectus, vilis & importunus, nihilominus illum venenari, eiq; obedire debet, qui imaginem Dei in se portat. *Idem tr: 54. disc: 18.*

XI. Sicut is qui iter molestum, aut sarcinis gravatus facere cogitur felicem se putat, si sarcinas suas alterius tergo portandas committere queat; Ita cum obediens gravissimam rationis reddendæ coram Deo sarcinam in Superiorum humeros conjicere queat, merito se beatum æstimare debet. *Quidam.*

XII. Sicut apes quocunq; vadit, mel operatur; ita & monachus (& quivis alius obedientiæ amator) quocunq; pergit si propter Deum perrexerit, dulcedinem bonorum actuum semper potest perficere. *Vita PP. de Patien: & humil.*

EXEMPLA VARIA.

HOMO ut conditus est, statim eum Deus voluit sub obedientia vivere etiam in statu innocentiae eum præceptis adstringens. *Gen: 2.* Qui cum contra obedientiam, deliquisset, severe eum punivit. *Gen: 3.*

II. Noe promptè obedivit Dño in omnibus quæ ei facienda præcepit tempore diluvij. Unde dicitur: Fecit igitur Noe omnia quæ præceperat ei Dominus. *Gen: 6. 22.*

III. Abraham præceptum Dei de Circumcisione quamvis esset grave & insolitum promptè secutus, nec distulit implere in crastinum. Tulit autem Abraham Filium suum & omnes vernaculos domus suæ, universosq;

fosq; quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domûs suæ, & circumcidit carnem præputij eorum, statim in ipsa die, sicut præceperat ei Deus. *Gen: 17. 23.*

IV. Idem Abraham præceptum de immolatione filij sine mora exequi statuit; Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum, cumq; concidisset ligna in holocaustum abiit in locum quem præceperat ei Deus. *Gen: 22. 3.* Quæ obedientia ut placuit Deo, patet ex textu, ubi dicitur: Quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo propter me, benedicam tibi & multiplicabo semen tuum sicut stellas, & velut arenam quæ est in littore maris &c: Benedicentur in semine Tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ. *Gen: 22. 17.*

V. Joseph promptè obediuit Patri eum ad Fratres mittenti dicens: *Præsto sum* quamvis eos prius accusasset, & ideo merito timere deberet. *Gen: 37.*

VI. Moyfes obediuit Domino imponenti ducatum populi, sed cum quanta difficultate? attende; quinquies enim se excusavit. *Vide Exod: 3. &c.*

VII. David licet per Samuelem unctus esset in Regem, tamen humiliter obediebat Patri mittenti eum, ut portaret victualia fratribus, quibus fuerat præelectus: surrexit itaq; David mane, & onustus abiit sicut præceperat ei. *Isai. 1. Reg: 17. 20.*

VIII. Tobias Junior auditis exhortationibus Patris respondit, omnia quæ præcepisti mihi faciam Pater. *Tobia 5.*

IX. Esther quidquid præcipiebat Mardochæus observabat, & ita cuncta faciebat ut eo tempore solita erat, quo eam parvulam nutrebat. *Esther: 2. 20.*

X. Jonas insipienter fugiebat obedire Domino præcipienti ut iret ad prædicandum in Ninive, sed fugiendo devenit, quo Dominus jussisset. *Josue 1. & 3.*

XI. Jesus Salvator noster ad vocem dilectissimæ Matris: *Fili quid fecisti nobis sic, ecce Pater tuus & ego dolentes quarehamus te.* Abrupto actuali discursu, & disputatione e medio Doctorum se proripuit & descendit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus illis. *Luc: 2. 51.*

XII. Beatissima Virgo tam perfectam parentibus obedientiam exhibuit, ut ne in minima re quidem illos contristavit. Inter alia specialem a Deo quotidie petiit gratiam, ut omnibus mandatis Pontificis parere posset, sed & Josepho marito summam semper reverentiam, & obedientiam præstitit. *S. Mechtild. l. 1. cap: 5.*

XIII. Eadem B. V. Maria unica illa obedientiâ per verbum fiat expressa, plus merita est, quam omnes Sancti suis actibus, teste S. Bernardino, elevata quippe est, *ut ipse ait* ad infinitatem perfectionum, & gratiarum ad inpenetrabilem abyssum Charismatum Spiritus S. S. Bernardinus Serm: 15. de Festo B. V. M.

XIV. Principes Sacerdotum comminati sunt Petro & Joanni, ne ultra loquerentur in nomine Jesu, Petrus vero & Joannes responderunt & dixerunt ad eos: Si Justum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum? judicate &c. Act: 4. 19.

XV. Petrus & Andreas, Jacobus & Joannes Apostoli cito & perfecte obedierunt voci Domini, ubi continuo relictis rebus secuti sunt eum. Math: 4. 20. Non segnior & Mathæus extitit, dum relictis omnibus surgens secutus est Dominum. Luc: 5.

XVI. Saulus ad terram prostratus audiens verba Jesu Nazareni, prompte respondit ei: Domine quid me vis facere?

XVII. Abbas quidam volens Fratris cujusdam obedientiam probare, plantavit lignum aridum, fratriq; præcepit, ut tamdiu illud rigaret, quoad usq; produceret fructus: Fecit ille hoc per tres annos, & lignum aridum factum est viride, fructusq; attulit dulcissimos, quos Abbas colligens cunctis fratribus dedit, dicens: Fratres comedite fructus S. Obedientia. S. Bernardinus Serm: 2. de pugna Spirituali.

XVIII. Abbatissa quædam cum simplicior a suis quam vitæ ratio exigeret, crederetur, ideoq; nullam audientiam impetrare posset, ad mortuorum suorum sepulchra se conferens, illis præcepit ut surgerent, & sua mandata perficerent, quod illæ statim fecerunt. Lyreus l. 5. Apoph.

XIX. S. Antonius S. Paulum in obedientia exercens, insolita, & quæ ratio non posceret, ei demandabat; Haurire enim eum aquam aliquando ex puteo jussit & in terram tota die effundere, & contextas sportulas resolvere; Quibus exercitiis ad eam perfectionem venit, ut multo plura patraret miracula, quam S. Antonius. Imo ipsemet S. Antonius si quos ad se recurrentes non potuit curare, hos ad Paulum tanquam ad uberio- rem sanitatum gratiam habentem mittebat, & ab illo curabantur. In vita S. Pauli simp.

XX. S. Arnolphus Cisterciensis Monachus aliis fratribus juxta morem illius Monasterij in quo erat, post meridiem ad quietem se conferentibus, ipse hoc tempore in aliquem angulum se recipiebat, & Orationi vacabat. Accusatus est ab aliis, & ideo jussus a Superiore ut hora quæ alij dormirent, ipse quoq; dormiret; Quod ubi obedientissimus exequitur,

& se ad quietem componit, adstitit ei subito dæmon, & irridendo eum, in hæc verba alloquitur: Eja frater, eja! quid est hoc quod agis? ubi est nunc Sancta Religio tua, & ubi sunt vigiliæ tuæ, quas horâ ista observare consuevisti; Certè fervor tuus pro nihilo reputandus est, quoniam membra tua torpere sinens, perseverare negligis in cæpto opere; surge ergo velociter & vigiliis atq; Orationi intende sicut jam pridem fecisti. *Cui Sanctus* recede a me miser, recede a me, modo enim velis, nolis, dormiam, ut confundaris, & somno meo torquearis. Quibus dictis antiquus hostis confusus in fugam conversus est. *Spec. Exempl. dif. 8. ex 156.*

XX. S. Brigittæ dictum est a Christo Domino, quid times? etiam si decies comederes in die propter obedientiam, non tibi imputabitur in peccatum. Non virginitas meretur coronam, aut viduitas appropinquat Deo, sed obedientia omnes introducit in Cælum. *L. 6. Revel. c. III.*

XXII. Discipulus quidam senis ad aquam hauriendam missus, cum funis oblitus esset, dixit puteo: Putee servus Christi Abbas meus misit, ut hauriam aquam; Et mox aqua ascendit. *Vita PP. l. 3. n. 28.*

XXIII. Francisca Romana Officio recitando Mariano in suo cubiculo intenta, per domesticum quempiam accersita a Marito, mox parer, signato isthic libro, ubi desit. In una eademq; Antiphona. Quater vocata & revocata, ac semper eadem promptitudine digressa, regressaque Quarta demum vice librum manu arripiens antiphonam illam literis aureis scriptam reperit. *Bolland. 9. Martij.*

XXIV. S. Franciscus rogatus, quis verus obediens judicandus? Tolle inquit corpus exanime, & ubi placuerit pene, videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quod si statueretur in Cathedra? non alta sed ima respiciet, si collocetur in purpura? duplo pallefcet. *Jonghen de Sacr. Profesi. Exhort. 30.*

XXV. Genebaldus Laudunensis Episcopus in Cænobij cellulam a S. Remigio conclusus, ut septennio toto expiabilem duceret vitam. Cum ante completum septennium Angeli voce moneretur egredi, in formam Crucis prostratus respondit. Etiam si ipse Dominus Jesus ad me indignissimum venire dignaretur, pedem tamen hinc foras non efferrem, donec ille, qui me illius nomine hoc ergastulo conclusit, advenerit. *P. Lochner tit. Obedientia.*

XXVI. Gvalterus Marchio Pedemontij ita venationi & aucupio deditus erat, ut alia pene omnia negligeret, & a conjugio etiam abhorreret. Rogatus a primoribus ut Successorem relinqueret, Respondit. Non propter me sed propter vos ducam uxorem, sed quamcunq; mihi elegero,

ro, Vestrum erit ut Dominam agnoscere. Post aliquot septimanas edicit nuptiarum diem, & jubet omnia præparari. Tempus erat prandij, expectatio summa sponsæ. Cum ecce Gvalterus foras pergat ad Rusticellum nomine Janicolam, non procul ab arce; cui unica fuit filia Grifeldis pauculas Oves pascens, formosa corpore, sed formosior animo; Hanc obviam habuit Marchio ex fonte remoto domum properanter aquam ferentem, sciscitatur: Ubi est tuus Pater? Illa humiliter respondit: domi esse. Ad illum itaq; descendit, & abductum rogat. Visne me. quem habes Dominum etiam habere Generum? Stupuit senex & recollecta voce. Ego nihil volo, quam hoc quod Dominus meus; Vocatur Grifeldis. Cui Gvallerus: Pater vult & ego, ut sis uxor mea, sed cum hac sola conditione, ut liceat mihi tecum agere prout libuerit, nec repugnes verbo, nutu vè. Illa: Nec cogitatione quidem, imo si me mori iusseris, non feram molestè, Marchio ostendit Sponsam populo, datoq; pronubo anulo, jubet vestiri paratis vestibus, & in equo niveo inducit in palatium. Dedit autem Grifeldi Deus gratiam ut placeret omnibus. Anno nondum elapso parit puellam, qua ablactatâ, vocat solam Grifeldem Gvalterus, & ait: Scis unde veneris? Quid promiseris? Tu mihi quidem places, sed non meis cognatis, qui tali puellæ subesse nolunt, & quia ego pacem amo, cedo infantem. Illa nec vultu mora; Tu es noster Dominus, Tuæ sumus & ego, & hæc innocens puella, fac de tuis ut libet, nihil displicebit mihi, quod placet Tibi &c: Gvalterus interera vocat famulum de fidelioribus unum, & jubet accipere infantulam, quam mater supponens ad necem rapi, nec tamen lachrymam effudit, nec suspirium emisit, sed tranquillâ fronte puellam accepit, aspexit, osculata est, & signum Crucis impressit, deditq; Satelliti: At Gvalterus in Cunis misit Boniam ad sororem suam, quæ erat nupta Panitio, additis literis ut aleret illam tanquam Mater, & nulli diceret cujus esset filia. Gvalterus autem nihil unquam in vultu Conjugis notavit, nihil quærelarum audiit, & obstupuit. Post annos quatuor peperit iterum Grifeldis filium elegantissimû, quem post annos duos simili modo auferri fecit. Nolunt ajebat subditi habere talem Dominum, qui sit bubulcæ filius; Ni tollam puerum? periclitamur ambo fortunarum & capitis, sed illa similiter ut ante respondit. Fama interim increbuit utramq; prolem sublatam, & jam Marchionem moliri divortium, qua usus occasione, fingit se Romam misisse, convocat suos Palatinos, evocat Grifeldem, cui hæc: Amo te quidem animitus, sed cogunt me mei, consentitq; Papa, ut ducam alteram fortunæ parem, jamq; in via est, cede ergo alteri animo forti, & redi domum, tuamq; dotem tecum accipe,

cipe, nihil enim sub sole constans est, & nihil novum. Quid illa? vultu placato; Scivi nullam esse proportionem inter vestram Celsitudinem meamq; humilitatem, agnovi me ancillam indignam, & Deo teste sic me gessi Dominum ut semper in animo ancilla manserim. Gratias Deo & tibi pro honore, de reliquo parata sum redire domum, & ubi egi infantiam, agere Senectam, felix semper vidua, quod talis Viri fuerim uxor. Cedo libenter novæ, quæ sit tibi utinam felix. De dote auferenda intelligo, quo tendas. Nihil mecum attuli ego, nihil referre debeo, etiam hoc, (deponit mox annulos, vestes Superiores, & rogat saltem corpori quod tulit duos liberos camisiam indulgeat. Hic temperare sibi non potuit a lachrymis Gvalterus, vultu tamen averso dissimulans. Serva ait interiorem vestem. Dixit, abiit & ipse. Ipsa quidem nudipes commiserantibus cunctis caulam paternam repetiit. Quo ut venit commotus ex primo strepitu concurrentium bonus senex. Hoc ego semper putavi post primos amores, sic fiet. Occurrensq; in primo limine antiqua veste cooperuit seminadam. Mansit cum patre diebus paucis semper sibi similis, nunquam queri audita; Interea spargebatur de adventu Comitum Panicij cum nova Sponsa. Pridie adventus Gvalterus mittit ad Grifeldim, prompteq; accurrenti mandat domus curam, utq; apparet necessaria. Illa libenter arreptis scopis, purgat aulam, instruit mensam, lectos sternit, & viliora exequitur. Die sequenti hora tertia adest Comes, Sponsæ Cognatus, aliiq; nobiles. Tota aula in obsequiis est; in illis etiam Grifeldis etiam obsoleta veste instar Ancillæ flexo genu, vultu demisso Dominam suam salutat. Gvalterus in ipso prandii apparatu Grifeldem ultro citroq; currentem interpellat. Quid tibi videtur de hac Sponsa? Estne satis pulchra? Illa nulla pulchrior. Sed cum sit tenera, non erit eo loco, quo prior. Non potuit ultra se continere Gvalterus, & miseratus sortem Grifeldis. O mea, æternum mea! satis arduè tentata es; nulla tibi similis fuit, erit nulla. Involat ergo in collum, & ait. Tu sola mea es, Tu eris. Hi sunt liberi tui filius, & filia, putabas divisos, perditos, ecce simul sunt. Quam sponsam putabas? est filia tua, cognatum Sponsæ rebaris? Tuus est filius. Illa præ gaudio tantum non exanimis ruit in oscula liberorum, mox a Matronis induitur vestibus prioribus. Fit plausus major, quam die nuptiarum. Janicola in arcem accersitur & honoratur. Vivere deinceps annos multos in pace, & concordia. *Petrarcha. fol. 607. de obedientia, & fide uxoria.*

XXVII. In quodam monasterio moris erat ex obedientia micæ panis refectioe finita diligenter conquirere; huic muneri dum intensè insistit quidam.

quidam Religiosus, & fortè a Superiore vocaretur, adeo velox obediit ut sibi tempus non esset micas è manibus deponere, sed clausa cum micis manu vocantem superiorem accedit; Superior quid manibus clausum retineret interrogat, is micas collectas esse respondens, has ut monstraret iussus, dum pugnum aperit, non jam micas sed pretiosas margaritas in manu sua repositas conspicit, sicq; quam grata sit Deo obedientia, quamq; prædivite dono eam præmiet Deus, edoctus est. *Spec: Exempl: dist: 3. ex 10.*

XXVIII. S. Joannes a Cruce cum Juvenem quendam acri ingenio Jurisprudentiæ laureatum ad Religionem suscepisset, ut suæ scientiæ opinione tumidum advertit, libellum in quo prima elementa fidei continebantur, ei in manus dedit, imperavitq; ut puerorum more literas disceret, & eas componeret, hoc illi studium convenire. Paruit strenuè adolescens, diuq; id fecit tanto animi sensu, ut per eam exercitationem non solum obedientiæ, quæ prima petebatur, sed reliquarum virtutum ingentibus se auctum incrementis ingenuè fateretur. *Roder: l. 4. c. 5.*

XXIX. B. Joseph Calasantius Scholarum Piarum Fundator sæpius dicebat: Religiosus indifferens Religionis gemma pretiosa. *P. Aegidius in vita ejus.*

. XXX. Idem cum quidam Religiosus nomine Nicomedes petiisset, quatenus mitteretur Neapolim in Patriam, noluit ei dare licentiam, sed ille instantiales a quodam Cardinali obtinuit, itaq; ad Instantiam Cardinalis B. Josephus Nicomedem Neapolim abire concessit cum his dictis: Abi, sed tamen scias parentibus tuis ut optas, nequaquam te allaturum solamen. Factum est, quod ille Religiosus postquam venisset Neapolim post aliquot menses cum magno Parentum suorum dolore vitam finierit. *Idem, ibidem. Vide Voluntas propria.*

XXXI. S. Nicolaum Tolentinatem periculosè ægrotantem jussit medicus carnes comedere. Prior qui etiam tunc aderat cunctanti carnes comedere ex S. obedientia imperat. Nicolaus ex obedientia ubi modicam carnis particulam deglutiit, ecce illa ipsa hora sanus & vegetus de lectulo surrexit, sicq; Deus insigni miraculo obedientiam sanitatem præmiavit. Alia vice dum eidem infirmo perdix assata apposita fuisset, de ea ex obedientia ut comederet, dum se e lecto erigit, & cibum hunc juxta morem signo Crucis signat, inaudito miraculo Deus obedientem voluntatem S. Nicolai præmiavit. Ecce enim avis assa reviviscens protinus avolavit. *In vita ejus.*

XXXII. Religiosi duo cum in Cæna Domini eo ipso quo communicandum

candum erat tempore ad eleemosynam colligendam missi; redeuntes, in Sacello ubi S. Eucharistia asservabatur suam infelicitatem quod eo die Sacro epulo abstinere deberent, deplorarent; Pulcherrimus Juvenis ex Arca Eucharistica profiliit seq; Jesum esse asserens, utriq; corpus suum porrexit. *Nadasi in Anno Cal: fir: 4. heb: 5.*

XXXIII. Rogerius Monachus moriturus Arsenium Abbatem sic allocutus est; Quæso te Pater ex obedientia me mori jube, ut etiam moriendo merear. Siquidem 60. jam anni sunt quibus hanc gratiam a Deo petij, ne Patris mei injussu morerer. Ergo ait Arsenius: Morere mi Frater; quo dicto statim mortuus est, & eadem nocte se spectandum Arsenio præbuit, dixitq; mortem sic obitam pluris a Christo æstimatam esse, quam ullam totius vitæ actionem. *In Vitis Patrum.*

XXXIV. S. Theresia adeo fundata erat in obedientia, ut solita dicere sit: Si omnes Angeli dicerent aliquid, & Superior contrarium præciperet, se tamen hujus imperium prælaturam. Superiorum enim obedientiam in Sacra Scriptura commendatam esse a Deo, atq; adeo esse de fide, in qua non possit esse deceptio. At revelationes Angelorum illusionibus obnoxias esse. *Vita l. 4. c. 20.*

XXXV. Virgo quædam cum a Christo parvulo visitata, Eum ad opus commune vocata deseruisset, in cellam reversa velut adultum juvenem reperit, dicentemq; audivit: Tam magnum me Tua obedientia fecit. *Spec: in append: ex 91.*

TITULUS II. OBLATIO.

Oblatio ab Offero, licet possit sumi pro animi promptitudine, qua se quis alteri offert ad aliquid faciendum; tamen nos hic oblationem sumimus, pro præsentatione doni, præsertim illius, quod Deo offertur, sitne illud victima, aut sacrificium, sive quodeunq; particulare donum.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non apparebis in conspectu meo vacuus. *Exodi 23. 16.*

Oblatio est Domino odor suavissimus. *Ibidem 29. 8.*

Hæ sunt feriæ Domini, quas vocabitis celeberrimas, atq; sanctissimas, offeretisq; in eis Oblationes Domino, holocausta & libamina, juxta ritum uniuscujusq; diei. *Levit: 23. 37.*

Si

Sit placabile sacrificium, & sanctificentur offerentium manus. *Exodi*

29. 33.

Præcipe Filiis Israel, & dices ad eos: Obligationem meam, & panes, & incensum odoris suavissimi offerre per tempora sua. *Numeri*: 28. 2.

Celebrabis diem festum hebdomadarum Domino Deo tuo oblationem spontaneam manus tuæ, quam offeres juxta benedictionem Domini Dei tui. *Deut*: 16. 10.

Exaudiat te Dominus &c: Memor sit sacrificij tui, & holocaustum tuum pingve fiat. *Psal*: 19. 1. 3.

Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua. *Pf*: 49. 15.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet. *Psal*: 50. 18.

Hostiæ impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere. *Prover*: 21. 27.

Sacrificium sanctificationis offeres Domino. *Eccl*: 7. 31.

Fili si habes, benefiac tecum, & dignas Deo oblationes offer. *Eccl*: 14. 11.

Immolantis ex iniquo oblatio est maculata. *Ibidem* 34. 21.

Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit ad oblationes iniquorum. *Ibidem* v. 23.

Qui conservat legem, multiplicat oblationem. *Eccl*: 35. 1.

Oblatio impingvat Altare, & odor suavitatis est in conspectu Altissimi. *Ibidem* v. 8.

Sacrificium salutare est, attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate. *Ibidem* v. 2.

Qui facit misericordiam, offert sacrificium. *Ibidem* v. 4.

Invocavit (*Samuel*) Dominum Omnipotentem in oppugnando hostes circumstantes undiq; in oblatione Agni immaculati. *Eccl*: 46. 19.

Noli offerre Domino munera prava, non enim suscipiet illa. *Eccl*: 35. 14.

Non offeratis ultra sacrificium frustra; Iniqui sunt cætus vestri. *Isaia* 1. 13.

Offeritis super altare meum panem pollutum, & dicitis: In quo polluimus te? Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? Et si offeratis claudum, & langvidum, nonne malum est? &c. *Malach*: 1. 7. *Sequ.*

Offer illud Duci tuo si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam, dici Dominus Exercituum? *Ibidem*.

Obtulit pro salute viri hostiam salutarem. 2. *Mach*: 3. 32.

Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia Frater

tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum, & vade prius reconciliari Fratri tuo. *Math: 5. 23.*

Hilarem datorem diligit Deus. *2. Cor: 9. 7.*

Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis. *Hebr: 5. 1.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Nihil aliud ditius offertur Deo bona voluntate. *B. Albertus M. de ad-
har: Deo capax.*

Perpicuum est, Deum non muneribus oblati placari, sed offerentis affectu. *S. Ambr: 1. 2. de Cain.*

Ille apud Deum plus habet loci, qui plus attulerit, non argenti, sed fidei. *S. Aug: de Ovibus c. 16.*

Si obtulisti florem Juventutis tuæ diabolo, saltem faciem senectutis tuæ immolare non differas Christo. *Idem Ser: 8. ad Fratres.*

Quod offertur in locis Sanctorum, offertur Deo. *Idem 1. 2. contra Faustum c. 21.*

Quidquid pretiosius inveni, devote obtuli. *Idem 1. Medit: c. 8.*

In multis frustra laborat, qui sua magis, quam seipsum Deo offerre studet. *V. Beda in suis Prov.*

Duo minuta habeo Domine, Corpus & Animam dico; Utinam hæc tibi perfectè possim in sacrificium laudis offerre. Bonum enim mihi, longèq; gratiosius, atq; utilius est, ut tibi magis offerar, quam auferar mihi ipsi. *S. Bern: Ser: 3. Purif.*

Considerandum est in oblationibus: Quid, cui, quantum, quomodo, ubi, quando; *Quid?* quia tuum, non alienum, neq; det erius, quod habes; Sed heu! id hodie faciunt multi isive, unum denarium Sacerdoti, vilissimum, quod est in scutella paupr, vilissimam prolem Religioni offerunt. *Quantum?* Quilibet secundum suam facultatem offerat. Cui enim Dominus plus benedixit in domo, plus merito ipsi offerre debet. *Quomodo?* quia sincerè, id est sine rancore, sine mala affectione. Non est enim acceptabilis oblatio tua, si habes odium in corde, quanto minus, si exerceas crudelitatem in opere. *Ubi?* quia ad Altare. Sed heu! Multi hodie plus ad aleam, & ad similia offerunt, quam ad Altare. Altare tuum Christus est, quod in paupere, vel in mente tua ubiq; invenies. *Quando?* Quia frequenter. Quotidie enim innocentis Animæ & Corporis, cum aliis bonis operibus offerre debes. Sed heu! festivis diebus multipliciter

tripliciter multi peccando, plus offerunt diabolo, quam Deo. *S. Bonav. Ser: 2. Dom: 5. post Pent.*

Quemadmodum totum, quod homo est, potest, & habet a Deo Omnipotente accepit, sic totum quod est, quod potest, quod habet Deo rependat, & offerat, necesse est. *Diquys: Carth: de prof: Spirit: art: 14.*

Oblatio hæreticorum, cibus est dæmonum. *Glossa Inter: super Ezech: cap: 39.*

Iram Judicis placare nescit oblatio, nisi ex mundicitia placeat offerentis. *S. Greg: 1. 22. Moral: c. 12.*

Latro in Cruce, Clavi manus ejus pedesq; ligaverunt, nihilq; in eo a pœnis liberum, nisi cor, & lingua remanserant, inspirante Deo totum illi obtulit. *Ibidem 1. 18. c. 23.*

Non Abel offerens ex muneribus, sed ex Abel offerente munera oblata placuerunt. *Idem 1. 7. in Regist: Indict: c. 126.*

Festum Deo dedit, qui seipsum obtulit. *S. Hieronymus tom: 3. Ep: 1. ad Paulin.*

Seipsum offerre Deo, proprie Christianorum est, atq; Apostolorum. *S. Hieron: tom: 1. Ep: 28.*

Offerrimus animas nostras in turture per castitatem, in columba per simplicitatem, in passere per contemplationem. *Hugo a S. Vict: Ser: 37. de divers.*

Multi multa offerunt vanæ gloriæ, quæ videntur Deo offerre. *Hugo Card: super Psal: 69.*

Unus quisq; prius seipsum debet offerre Deo, quam sua; nec placet Deo, si sua offert, & se Deo subtrahat. *Idem super Mat: c. 5.*

Eum qui Deo offert, & offert ex his quæ Dei sunt, oportet quantum sibi conceditur, pretiosissima offerre. *S. Joan: Chrys: hom: 8. super Gen.*

Si hominibus, quos veneramur, prima & præcipua damus, illaq; offerre maxime volumus, quæ præ omnibus illis digna videntur; Sic hominem offerentem Deo oportet illi pretiosiora, & quæ magis eximia, offerre. *Ibidem hom: 26.*

Nihil mali respiciat oculus, & factus est hostia; nihil turpe loquatur lingua, & facta est oblatio, nihil iniqui committat manus; & facta est holocaustum. *Idem Ser: 20. super Ep: ad Rom.*

Melius est nihil omnino offerre, quam deteriora offerendo Deum provocare. *Idem hom: 27. super Joan.*

Videmur quidem Domino negotiari, sed nobis cedunt negotiationis lucra, & videmur Domino offerre hostias, sed nobis, quæ offerimus, redonantur.

donantur. Deus enim nullius indiget, sed nos vult divites esse, nostram desiderat per singula quæq; profectum. *Erigen: hom: 8. in Gen.*

Nemo suum aliquid offert Deo, sed quod offert, Domini est, & non ram sua quis offert, quam ipsi, quæ sua sunt reddit. *Idem hom: 23. in Numer.*

Spontanea oblatio lætificat offerentem, coacta tabescentem obnubilat voluntatem. *S. Petrus Dam: l. 1. Epist: 13. ad Pap.*

Quod in terra Deo datur, in cælo recipitur, & inde sperandum est præmium, quo præcessit munus oblatum. *Idem Opusc: 9. c. 6.*

Liquet micam thuris oblatam a pio homine Deo gratiorem multis hostiis, si offerenti non adsit probitas. *Philo Jud: l. 2. de Victimis.*

Non est oblatio dignior, quam seipsum purè, & integre cum oblatione Corporis Christi in Missa & in Communione Deo offerre. *Th: a Kemp: l. 4. c. 7. de Imit.*

Deus non aspicit quantum, sed ex quanto. *S. Thomas Vill: Ser: Dom: Sexag.*

ADDE: Grave, indignumq; esset, si Deus ad nostra dona, muneraq; respiceret, non vero ad animum; si quis pius, & justus nimirum sit. *Plato tom: 3. Syzig: 4.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Oblatio sui ipsius aliis oblationibus Deo gratissima.

I. **R**espexit Dominus ad Abel &c. *Gen: 4. 4.* Unde horum Sacrificiorum discrimen? Ex differentia offerentium inquit Rupertus l. 4. hic. Quia Abel prius cor suum, deinde rem ipsam obtulit. Cain autem obtulit Deo rem suam, & retinuit sibi cor suum, seu ut loquitur Cassiod: in Psal: 65. Quia Cain Creaturam Creatori obtulit, sed se quod carius, subtraxit. *Franciscus Quaresimo.*

II. *Egredere de terra tua &c. Gen: 12. 1.* Si quæ es anima, quæ cupis sequi vestigia fidei Patris nostri Abraham? exi de terra tua: sed cum omnia ista feceris, si virtus charitatis, quæ omnia credit, est in te, adhuc tentabit te, & coronabit te, & probatū expetet a te sacrificiū dilecti tui Tibi dicit Sapientia: *Fili prabe mihi cor tuum. Prov: 23. 26.* Ipse est, dilectus unicus. *S. August: Dom: 4. post Oct: Epiph.*

III. *Ista est lex Nazaræi. Num: 6. 21.* Glossa Ord: in cap: 30. Leguntur diversa vota in scripturis, Anna vovit Deo fructum ventris sui, &

& Samuelem consecravit in templo. 1. Reg: 1. 11. Jephthe quodcunq; sibi post victoriam occurrisset, & occurrit filia, vota lachrymabunda persolvit. Judic: 11. 30. Alij vitulos & Arietes, Nazaræus vero seipsum. *Jonghen Sacr: Prof: exhort: 4.*

IV. *Memento Creatoris tui in die Juventutis tue.* Eccl: 12. 1. Hebræus: *tempore electionum tuarum.* Sensus q. d. Juxta S. Hier: Hugonem Dion: Carth: Adolescens qui in flore, & vigore es ætatis, blanditur tibi voluptas, sollicitat Venus, instigant socij, impellit diabolus, quare ne ullis succumbas? Memento Creatoris tui, quod scilicet sit Deus tuus Creator, tu ejus Creatura, quæ totum suum esse, quantumcunque est, debet Creatori, ab eoq; tota pendet tam in esse, quam in conservari, sicut radius a sole. Si igitur homo Creatura Dei es? memento te totum, quantus es, Dei esse, non tuum, non Parentum, non alterius Creaturæ. Redde ergo Deo quod suum est, redde, offer teipsum. *Cornel: hic.*

V. *At illi continuo relictis retibus, secuti sunt eum.* Mat: 4. 20. Quare Petro & Andrea minus dimittentibus Zachæo, tamen non huic sed illis confertur hominum piscatio? Resp: quia se ipsos obtulerunt, & minimis quæ habuerunt se exuerunt, Christum sequuntur, eiq; individua-liter adhærent. At Zachæus adhuc cum sua suppellectili retinebat domum, in eaq; mansit. *Sylv: hic.*

VI. *Si offers munus tuum* Eccl: Mat: 5. 23. S. August: Ser: 16. de Verbis Dom: Te quærit Deus magis quam munus tuum. Offers munus tuum, & tu non es munus Dei. Plus quærit Christus, quem redemit sanguine suo, quam quod tu invenisti in horreo tuo.

Nos ipsos totos Deo in munus offeramus, ut nos totos recipiamus. *S. Greg: Naz: Orat: 4. in Sacrum Baptisma.*

Non satis Deo charus est, imo indignus est, qui rem suam illi quidem offert, seipsum autem retinet sibi. *S. Rupertus Abb: l. 1. in Levit: c. 46.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Oblationes Deo debent fieri de optimis.

I. **F**ormatis igitur Deus de humo cunctis animantibus terra & universis volatilibus cæli adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea. Gen: 2. 19. Cur similiter astra cæli non adducuntur? Ut volucres cæli sic astra in hominis servitium producta sunt? Inter cæteras Creaturas astra prima & excellentissima existunt, inde Deo reservabantur, ut non ab alio Nomen accipi-

accipiant, nisi ab ipso Deo: Cajetanus: *Sicut astra primo prima universi principia, & propterea merito Divina nominationi reservata existunt? Astra præstantissima inter cæteras Creaturas reservantur Deo, ut inde discat homo optima & excellentissima reservanda esse in Dei obsequium. Sylv: in Evang: l. 4. q. 4.*

II. *Factum est ut offerret Cain de fructibus terræ. Gen: 4. 3.* Nota quod oblatio Cain dicitur Nomine communi. Non enim dicitur de optimis terræ-fructibus. Unde & hoc colligitur, quod ex cupiditate, & avaritia optimas fruges retinuit, & minus bonas Deo obtulit, sicut multi faciunt, qui Deo nunquam offerunt, nisi deterius, & quod est corruptum, vel consumptum, & quo non possunt uti. *S. Th: Aquin: hic.*

S. Ambr: l. 1. de Abele. Obtulit Cain a fructibus terræ, non a primis fructibus primitias Deo. Hoc est primitias prius sibi vendicare, Deo autem sequentia deferre. Ideo respexit Deus in munera Abel, quia a primitivis obtulit.

III. *Regina Saba ingressa Jerusalem multo cum comitatu & divitiis & Camelis portantibus aromata & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas venit ad Regem Salomonem. 3. Reg: 10.* Ut quid hæc? *S. Isidor: in l. 3. Reg: c. 5.* Christum ait in Salomone mirata. Christum in Salomone contemplabatur, & inde non mirum, quod omnium rerum pretiosissima illi offerat, conspectuiq; ejus præsentet. *Sylv: in Evang: l. 7. q. 4.*

IV. *Ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum, & optimum. Gen: 18. 7.* *S. Chrysostomus hom: 18. in Gen.* Observa ait, quomodo piissima mens significatur, quod non tantum de ovibus, sed de pretiosissimis, ac maxime eximiis.

V. *Sequere me, & surgens secutus est eum. Mat: 9. 9.* Mathæus æstuat amore ipsius telonij & maxime illo delectabatur, & tamen tam charum præcipit ei Christus derelinquere. Ea enim vult Deus ut sibi ab hominibus consecrentur, ad dedificentur, quæ apud ipsos mortales in maximo pretio habentur, ac eis valde per jucunda sunt. *Sylv: libro 4. in Evang: qu: 6.*

VI. *Omne masculinum. Lucæ 2. 23.* Magnum Sacramentum prorogat signate distincta locutio, ut Masculinum primogenitum, non femininum Domino sisteretur; quoniam omne, quod viride & forte, & firmum esse cognoscitur, est Deo consecrandum; quod vero est contrariæ actionis Domino in suo templo deferre, non convenit. *Simon Cass: l. 2. c. 21.*

Deus a nobis cor masculinum requirit, quia optima Deo offerenda. *S. Cyrill: l. 15. de Adorat.*

VII. *Ex abundanti sibi miserunt in munera Dei. Lucæ 21. 4.* Id est ex copiosa

copiosa Substantia sua posuerunt aliquid in gazophilacium inter oblata, quæ dicuntur munera Dei. 1mo. Quia a Deo sunt hominibus oblata sicut David loquitur Domino. 1 Paralip: 29. 14. *Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* 2do. Quia Deo ab hominibus offeruntur, ideo viliora non sunt Deo offerenda, sed meliora sicut Gen: 4. Abel obtulit de primogenitis gregis sui, Cain vero de fructibus terræ. Et Malach: 1. 8. *Si offeratis claudum aut languidum nonne malum est? offer illud Duci tuo, si placuerit ei?* q. d. Terrenus Princeps tuus tibi indignaretur, si offerres quod vilius est. *Dion: Carth: hic.*

Deus voluit sibi primitias fructuum, & primogenita hominum. Sed quare hoc? nisi ut omnia prima, & maxime omnia meliora, & chariora Deo offeramus. *Ludolph: Carth: p. 1. c. 12.*

In novo Orbe terrarum, qui nuper repertus est, inventi sunt populi, qui pro summa pietate habebant magnum numerum hominum, & eorum cor, a reliquo corpore avulsum, Deo offerre. *Clavius l. 1. Orat: 15.*

PROPOSITIO TERTIA.

Oblationes spontaneæ Deo gratiores.

I. **AB** omni homine qui offert ultroneus, accipietis eas. Exod: 25. 2. Nam divinæ rei faciendæ libens animus indicitur. *Tertull: Apologet: 28.*

II. *Sponte sua obtulerunt se ad faciendum opus.* Exod: 36. 2. *Oleaster:* Non coegit quemquam, sed qui sponte accedebat. Ubi simul docemur: Ad opera Domini non coacte, sed spontaneè currere.

III. *Dabo eum Domino omnibus diebus vite ejus.* 1. Reg: 1. 11. Quæris an Abraham, quando hilari, & obedienti animo Filium obtulit Gen: 22. fuerit liberalior, quam Anna Samuelis Mater? Pro Abrahamo stat ratio, quia non quomodolibet obtulit Filium, sed jugulandum, imo intentione, ut docent Patres immolavit, Anna dedit Filium non mactandum, sed ut Deo in tabernaculo deserviret. At hoc non obstante, liberaliorem existimo Annam quam Abraham. Quia si hic Filium offerebat, id non a se præstitit, sed quia eum Deus jussit, illa vero Deo non postulante obtulit; Discrimen hoc attigit S. Chrysostomus Ser: 24. in Epist: ad Ephes: Ipsa erat Abrahamæ Filia? Ille postquam petitus erat filium dedit, ista vero etiam ante petitionem. *Castillo. Illat: 29.*

IV. *Numquid hostias & sacrificium obtulistis mihi in deserto?* Amos. 5. 25. Sed an juste quæritur? Certe Moyses in Horeb aram extruxit Exod:

24. 5. *Misitq; juvenes, & obtulerunt holocausta.* Similiter. Numer: 7. 2. S. Hieronymus: Bene est, sed quod eos legimus Deo obtulisse, non voluntate, sed metu fecerunt. Viderunt Exod: 20. 18. famare montem, misit ignes, mugire tonitrua, ex hoc pavidum sacra fecere, sed quæ necessitate potius quam voluntate fiunt, perinde est apud Deum, ac si non fiant.

V. Datum est illi: ut quicumq; non adoraverint bestiae imaginem, occidantur. Apoc: 13. 15.

Rupertus l. 8. in Mat. In hoc palam faciet, quod vere sit Antichristus, & quod vere non sit Christus. Verus enim Deus, non coacta sed spontanea vult servitia.

Nemo invitus benefacit, etiamsi bonum est, quod facit. S. Aug: l. 1. Conf: c. 12.

ARGUMENTUM MORALE.

Prop: *Filiorum affectu dona, & sacrificia Deo offerre debemus.*

I. *A*fferre Domino Filij Dei: *afferte Domino filios arietum, afferte Domino gloriam, & honorem &c.* Psal: 28. Filiorum est offerre dona & vietas suo Parenti, quadruplici modo. Primo cum amore Filiali. S. Chrysologus. Ser: 10. Vidistis quia caelestis Pater sentit amorem donis, datis affectum, probat muneribus charitatem. Et revera Fratres, Filium se nescit, visceribus caret, naturam negat, ingratus est Patri, qui Authorem vitae suae non obsequiis placat, non devincit cultu, muneribus non honorat. S. Chrysostomus.

Secundo cum alacritate. Richardus a S. Victore. Sicut diversa est conditio, sic differens esse debet oblatio. Afferre ergo Domino Filij Dei. Si Filij estis, libenter facitis. Si Filij esse cupitis, oportet ut libenter faciatis, ne appareatis vacui in conspectu Domini. Ita Richardus.

Tertio cum gratitudine, idq; ob accepta beneficia. Quemadmodum enim omnia quae habemus, a Deo accepimus, sic totum quod sumus, possumus, agimus, & habemus, Deo offerre, & ejus obsequiis mancipare debemus, quia non sumus nostri, sed ejus, qui condidit nos. Unde Apostolus Rom: 14. 7. ait. *Nemo nostrum sibi vivit.* Et rursus 3. 17. *Omne quodcumq; facitis in verbo, aut opere, in Nomine Domini nostri Jesu Christi facite gratias agentes Deo & Patri per ipsum.*

Quarto

Quarto cum liberalitate. Nam Filiorum Munera debent esse ampla, & abundantia, cum latitudine cordis, & apertione totali manus. Si enim amicorum omnia sunt communia, longe magis Filiorum bona a Parentibus accepta iis cum fœnore reddi debent. S. Basilius hic. Afferte Domino, non quælibet, non ex quibuslibet orti, sed Filij Dei, magna requisitus magnos elegit oblatores. Afferte Domino Filij Dei. Si magnum quid est Filius, magnum quid & Filij affectione, & paternâ præstantia, dignum esse debet, quod offertur. Ita S. Basil.

EXEMPLA VARIA.

I. **J**N Gabalitano territorio extat Mons habens lacum magnum, ad quem certo tempore Rusticorum multitudo, quasi libamina lacui illi exhibens, linteamina, pannos, vellera lanæ, caseos, panes, cæteraq; projiciebat. Veniebant autem cum plaustris potum, cibumq; afferentes, mastantes animalia, & per triduum æpulantes. Quarta autem die cum discedere deberent, anticipabat eos tempestas, cum tonitruo, & coruscatione valida, & in tantum imber ingens cum lapidum violentia descende-
bat, ut vix quispiam se illorum putaret evadere. Sic fiebat per singulos annos, manebatq; populus in errore. Post multa vero tempora Sacerdos quidam ex proxima Urbe accessit locum, prædicavitq; plebi, ut abster-
rent ab his, ne cælesti ira consumerentur. Sed cum nihil verbo profice-
ret, Basilicam in honorem S. Hilarij Episcopi Pictaviensis, in proximo ædificavit, in qua Reliquias ejus locavit, suadens populo, ut vanitari-
bus relictis, Deo, Sanctoq; Hilario venerationem exhiberent. Tunc com-
puncti corde reliquerunt lacum, & omnia quæ ibi proicere solebant, ad S.
Basilicam conferebant, & sic ab errore quo vincti erant, relaxati sunt. Sed
& tempestas ab illo loco prohibita est, nec ultra in ea solemnitate, quæ
Dei erat, nocuit, postquam B. Confessoris Reliquiæ ibidem sunt colloca-
tæ. S. Greg. Turon: de gloria Mart. l. 2. c. 2.

II. Quidam pauper, volens S. Gallum Abbatem invisere, nec habens quod illi offerret, diabolo instigante Alveare cum apibus cujusdam vicini surripuit, & extinctis apibus ceram confecit, & non multo post cum aliis amicis ad S. Gallum perrexit. Cumq; singuli, quod attulerant, obtulif-
sent, is qui contra fas offerre voluit de rapina, ceram reperit in lapidis durissimi rigorem mutatam. In vita S. Galli.

SYMBOLA.

DEo debentur a nobis. Omnes aquæ è mari natales suos trahunt, unde etiam in illud se exonerant, non tam grati muneris ergo, quam iustitiæ debito. Unde Raulius pluribus fluviiis intra Oceanum conflentibus apposuit *L. Non munera, sed tributum.* 1. Paralip. 29. 14. Quis ego & quis populus meus (ait David) ut pessimus hæc tibi universa promittere? *Tua sunt omnia & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Et in Missæ Canone Offerimus præclara Majestati tuæ, de tuis donis, & datis hostiam puram. S. Aug: 1. 9. Conf. Quisquis tibi Domine enumerat merita sua, quid tibi enumerat, nisi munera tua?

De melioribus faciendæ. Furnus campanus pretiosum liquorem distillans. *L. Meliora refundit.* Gen: 4. *Obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum.* S. Ambrosius super illud. *Psaltis: Holocaustum tuum pinguescat ait: Hoc acceptabile est sacrificium, quod pingue, quod nitidum, & quodam pabulo fidei ac devotionis, verbiq; cælestis uberiori alimonia saginatum.*

Item. Eidem Furno *L. Puriora sursum.* S. Cyrillus Alexand: 1. 2. in Gen: Sacer & purissimus Abel, quæ inter gregem suum præstantiora essent, Deo optimo offerebat. Cain vero quæ ex tempestivis excellentiores essent, suis deliciis reservabat, quæ vero deteriores, Deo afferre non erubescibat.

Ferventi corde reddendæ. Abel Sacrificium cælitus inflammatum. *L. Arserat ipse prius.* S. Aug: in Psal: 49. Totus exardescat igne amoris divini, qui vult offerre Deo holocaustum: *Ex affectu habent suum pretium.* David aquam ex cisterna Bethleemica per medios hostes sitienti sibi allatam libavit Domino. *L. Non quantum, sed ex quanto.* V. Beda in Marci 12. Non substantiam offerentium, sed conscientiam pensat; Nec perpendit, quantum in ejus sacrificium, sed ex quanto profertur.

Sui ipsius Deo. Heliotropium inferiora spernens se ad unicum convertit solem, cum eo se circumagit, abeuntemq; sequitur. *L. Seque obtulit uni.* S. Aug: in Psal: 131. Nil gratius Deo possumus offerre, quam ut dicamus ei: *Posside nos.* Idem ser: 326. de Temp. Quærebas, quid offerres pro te. Quid enim Deus quærit a te, nisi te?

Item. Cor supra Aram sacrificij loco collocatum. *L. Totum præbetur in uno.* Cor enim interprete Cornelio in illud: *Fili præbe mihi cor* est potissimum in homine, & virtute totus homo. S. Aug: tract: de 4. Virt: charit.

charit. Quid a te expetit Deus? Quod Abraham illi dictum est: da mihi unicum dilectum Filium tuum; tibi dicit Sapientia. Da mihi Fili cor tuum, ipse est dilectus unicus. Et quidam Poetarum in præfixum Lemma.

Dent alij quæcunq; volent, dent omnia mundi.

Fer Deus, hoc quod amas, cor tibi dono meum.

De primitiis. Templum rurale prope quod aliquod spicarum manipulos Octavius Boladomus figuravit cum L. *Primitiæ Deo.* Prov: 2. 9. *Honora Dominum de tua Substantia, & de primitiis omnium frugum tuarum da ei.* Philo de Sacrificio Abel: Justum est primitias de primis fructibus terræ inferri in Domum Dei, & motus animæ primos vel sua vi, vel ordine Deo dicare. De S. Amadæo Sabaudia Duce testatur Bellarminus Card. Initium operum suorum semper ab Oratione ducebat, neq; antea cum hominibus agere solebat, quam divino missæ sacrificio audiendo, & conciliando sibi, Numini operam dedisset. Simili virtute præditus erat S. Thomas Aquinas.

TITULUS III. OBSTINATIO.

Obstinatio est indurata in malitia mentis pertinacia. *Hugo Card: super Eccli: c. 3.* Hanc *super Mat: c. 4.* idem in duobus consistere docet, nempe in præsumptione, & desperatione. Species obstinatorum tres. *1^a* Eorum qui non penitus obstinati ex correptione proficiunt, sic ex correptione Manasses factus est melior. *2^a* Eorum qui commonitione deteriores fiunt. Ut Nabal ex commonitione deterior factus. *3^a* eorum qui emendationem promittunt, sed non faciunt, ut fecit Pharao in afflictione promittens dimittere populum, sed mox durior factus.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Conteram superbiam duritiæ vestræ. *Levit: 26. 19.*

Circumcidite præputium cordis vestri, & cervicem vestram ne induretis amplius. *Deut: 10. 16.*

Quare aggravatis corda vestra, sicut aggravavit Pharao cor suum?

1^a Regum 6.

Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra. *Ps. 94. 8.*

Yy 2

Vir

Vir impius procaciter obfirmat cor suum, qui autem rectus est, corrigit iram suam. *Prov: 21. 29.*

Qui mentis est duræ, corruet in malum. *Prov: 28. 14.*

Cor durum habebit male in novissimo. *Eccl: 3. 27.*

Quod si nolueritis, & me ad iracundiam pro vocaveritis, gladius devorabit vos, quia os Domini locutum est. *Isaia 1. 10.*

Durus es tu & nervus ferreus cervix tua. *Isaia 48. 4.*

Induraverunt facies suas supra petras, & noluerunt reverti. *Hier: 5. 3.*

Hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam supra Civitatem hanc, & super omnes urbes ejus, universa mala, quæ locutus sum adversus eam, quoniam induraverunt cervicem suam, ut non audirent sermones meos. *Jerem: 19. 15.*

Filij dura facie, & indomabili corde sunt. *Ezechiel: 2. 4.*

Omnis domus Israel attrita fronte est, & duro corde. *Ibid: 3. 7.*

Noluerunt attendere, & averterunt scapulam recedentem, & aures suas aggravaverunt, ne audirent, & cor suum posuerunt ut adamantem, ne audirent legem &c. *Zachar 7. 114.*

Jerusalem Jerusalem, quæ occidis Prophetas, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas & noluit? *Mat: 23. 37.*

Excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum ut non videant oculis, & non intelligant corde, & convertantur, & sanem eos. *Ioan 12. 40.*

Dura cervice, & incircumcisis cordibus & auribus vos semper Spiritui S. resistitis. *Act: 7. 51.*

Secundum duritiam tuam & impenitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & revelationis justi Judicii Dei. *Rom: 2. 5.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Obdurate vivit, sive qui non convertitur, desperans de indulgentia peccatorum suorum, sive qui misericordiam suam sperat, ut usq; in vitæ præsentis finem, in suorum criminum perversitate permaneat. Sicut enim misericordia suscipit, absolvitq; conversos, ita justitia repellit, punitq; induratos. *S. Aug. de fide ad Petr. C. 3.*

Quid cor durum? ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, nimis non cadit, flagellis duratur, Ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad judicia sævum, invercundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, reme-

temerarium ad Divina, præteritorum obliuiscens, præsentium negligens, futura non prævidens; Et ut brevi cuncta horribilis mali mala complectar. Ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reueretur. *S. Bern: lib: 1. de cons: ad Eug. Pap. c. 2.*

Si deprehensæ falsitati penitus non renuntietur, & cognitæ non adhæreatur veritati, obstinatio diabolica est. *Idem ser: 1. Adv.*

Obstinati ita sequuntur errorem suum, ut nullis velint consiliis acquiescere. *Idem ser: 3. Pascha.*

Nulla gravior phrænesis iudicatur, quam impænitentia cordis, & peccandi obstinata voluntas, siquidem manus nefarias injicit sibi ipsi, nec carnem sed mentem lacerat, & cor odit. *Idem ser: de Conv: ad Clericos.*

Sigillum Diaboli obstinatio est. *S. Bonav: ser: 8. Pent.*

Nullus lapis est ita durus, nullum ferrum, non quodcunq; metallum, sicut ille homo, qui dum Patrem piissimum conspicit sanguine cruentatum, & compassione non scinditur, nec ulla pietate movetur. *S. Bonav: serm. 56.*

Clamavit Dominus in ligno, & hic clamor tam fuit fortis, quod petras scidit, monumenta aperuit, terram concussit; Attende, quam duri sunt Filij Adam, qui illum non audiunt, quem insensibilia audierunt. *Idem ser: 10.*

O quot sunt indurati Filij Adam, ut frangi vel flecti non possint, quia nec movet eos prædicatio, nec frangit eos infirmitas, vel tribulatio, nec emollit charitas, vel devotio, imo nec ipsa Xsti Passio. *Idem ser: 46.*

Ciconiæ quæ in turribus & campanariis Ecclesiarum nidificantes cum quotidie audiant pro mortuis pulsari campanas, nec avolant, nec terrentur, quia illas assidue audiunt; Sic obstinati peccatores cum quotidie pro mortuis audiant pulsari campanas, consuetudine sua sonitus timorem amiserunt. *Diez Moys.*

Obdurare per justitiam dicitur Deus, quando cor reprobi per gratiam non emollit; at homo dicitur tunc obdurare cor suum, quando resistit inspirationibus, & vocibus Dei. *S. Greg. moral. l. II. c. 5.*

Divino Judicio cum obstinatis agitur, ut qui noluerunt mala vitare cum possent, non possunt vitare cum volunt. Sæpe enim ad Dominum cum precibus veniunt, liberari a peccatis perunt, sed exaudiri non possunt, quia cum possent noluerunt. *Idem l. 4. in 1. Reg. c. 2.*

Obstinatos corripere insipientia est. *Hugo a S. Viñ. de Instr: Novit: c. 14.*

Sicut solida corpora, & dura non obsequuntur manibus medicorum,

sic

fic & animæ obduratæ non obsequuntur Verbo Dei. *S. Ioan: Chrys: hom: 6. super Epist. ad Hebr.*

Obdurare dicitur Deus hominem non ejus faciendo duritiam, sed non asserendo eam, quam sibi ipse nutrit. *S. Isid. l. 2. c. 5. Sent.*

Nullum cor tam lapideum, tam durum & obstinatum, quod Dominus statim cum voluerit ad veram pænitentiam emollire non possit. *Richard. S. Vict. tract. de potest. ligand. c. 3. atq; solvendi.*

Quatuor sunt hominum genera pertinaciter obstinatorum: Scilicet Tyrannus in retentione Domini, Hereticus in pravitate fidei, assuetus verbis improperii, & possessor alienæ rei. *S. Tho: Aqu. opusc. 37. c. 4.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Aliquibus in bene captis honestior videtur pertinacia, quam pænitentia.

I. *Anathema est in medio tui Israel; Non potes stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te, qui hoc contaminatus scelere.* *Josue: 7. 13.* Achan Anathemate pollutus, oraculo furem die castino manifestandum, flammisq; tradendum audiit, nec tamen matura delicti confessione Numen placare studuit, sed indurat animum, & pertinaci silentio tegit crimen. Cur? visa est illi honestior in male captis pertinacia, quàm pænitentia. *Nax: in Josue. c. 2. § 24.*

II. *Melior est mihi mors quam vita.* *Jonæ 4. 4.* Jonas ne Ninivitas a Sententia absolutos aspiciat, mortem appetere ardentem discupit; quasi laudabilior fuerit contumacia, quam pænitentia. *Ibidem.*

III. *Caperunt simul excusare.* *Luc: 14. 18.* Quid tunc Dominus? Obvios quosq; dulci violentia ad convivium compellit: ait Dominus Servo: *Exi in vias & sepes, & compelle intrare. v. 23.* Si Dominus honesta violentia, & laudabili coactione etiam non invitatos adducit: cur invitatos etsi respuentes non trahit? faceret quidem, si aliqua spes trahendi afflisset, sed male capta sic obstinate prosequerentur, ut nemo cænam gustare velit, quia in male captis honestior illis contumacia videtur quam pænitentia. *Ibidem.*

IV. *Domine memento mei, dum veneris in Regnum tuum.* *Luc: 23. v. 42.* Cur hic latro qui apud *Mat: v. 27.* cum altero blasphemasse supponitur. Hic

hic Xsti encomiaſtam agit? Reſp. S. Hier. Poſſe dici quod primum uterq; blaſphemaverit, deinde ſole fugiente, terra commota ſaxisq; diruptis, & ingruentibus tenebris unus credidit in Jeſum, & priorem negationem ſequenti confeſſione emendavit. Non emendaret ni tot miracula præceſſiſſent; Nam pluribus in male cæptis deſiſtere, videtur inglorium. Nax. ibidem.

EXEMPLA VARIA.

I. **D**ixit Dominus ad Caim: Quare iratus es, & cur concidit facies tua, ſed poſt increpationem durior factus, & fratricidium perpetravit.

Gen: 46.

II. Induratum eſt cor Pharaonis, & non audivit Moysen & Aaron, ſicut præceperat Dominus; imo in tantum ingravatum eſt cor ejus, ut neq; per blandimenta, quæ primo dixit ad eum Moyſes ex parte Domini; nec per dura flagella potuerit emolliri. Exod: 1. v. 12. & ſequ. Capite.

III. Samuel prædixit populo conditiones Regis eorum valde graves, & quod hoc diſpliceat Domino, & tamen noluerunt deſiſtere ab incæpto omnino volentes habere Regem. 1. Reg. 8. 4.

IV. Saul obſtinatus in ſua malitia, & odio contra David, non per verba Jonathæ filij, neq; per inſignia beneficia a David accepta, ad diligendum ipſum potuit provocari. 1. Reg. 18.

V. Sedecias fecit malum in oculis Domini, hic nec erubuit faciem Jeremiæ Prophetæ loquentis ad ſe ex ore Domini, & induravit cervicem ſuam & cor, ut non reverteretur ad Dominum, ſed & univerſi Principes Sacerdotum & populi prævaricati ſunt inique. Mittebat autem Dominus Deus Patrum ſuorum ad illos per manus nuntiorum ſuorum, de nocte conſurgens, & quotidie commonens. At illi ſubſannabant nuntios Dei illudebantq; Prophetis donec aſcenderet furor Domini in populos ejus, & eſſet nulla curatio. 2. Paralip. 36. 12. & ſequ.

VI. Judæi reprehendi a Jeremia in Ægypto ſuper idololatria obſtinati reſpondent una cum multitudine mulierum, ſe permanſuros in Idololatria inveterata, dicentes: ſermonem quem locutus es ad nos in Nomine Domini non audiemus &c. Jerem: 44. 17.

VII. S. Bernardus una cum Patre in villam ſuam quandam proſectus, ibidem ſub antiquo quodam trunco in conſpectu Patris ſui prædicavit, vidensq; Patrem in obſtinatione ſua perſiſtere, præcepit circumſtantibus ut ad viridem illum truncum ignem applicarent, appoſita tamen circumquaq; ſufficiente lignorum ſeccorum ſtruce, quæ ſubito conceperunt incendi-

cendium. Truncus vero tarde circa medium ab extremis emittens humorem fetidum, & fumum teterrimum, diu ignem servavit. Tunc incepit Sactus loqui de pænis inferni, dixitq; Patri quod similis esset illi truncus, qui hic non poterat igne divino succendi, nec flere peccata, nec suspirare ad Deum, sed ipse in inferno nisi pænitentiam ageret, in æternū arderet, fleret, & fatentem fumum emitteret. Ad quæ verba Pater compunctus eum secutus est, & Monachus factus. *Mansi disc: 6. n. 7.*

VIII. S. Franciscus Borgias iter agens per aliquod Hispaniæ oppidū intellexit virum Nobilem de vita periclitari, & tamen nolle se Sacramento pænitiæ ad mortem disponere. Positis Pater ante Crucifixi quam secum gerebat effigiem genibus, Xstus humillime rogat, velit homini misero succurrere. Audivit Xstus preces, dixitq; ut iret ad ægrum, se in habitu medici compariturum, & dum ad confitendum peccata hominem inducere conaretur, simul & opem se laturum; quod & præstitit, quamdiu Pater hominis pertinaciam frangere & confessionem persuadere nifus est. Quod cum frustra fit, disparuit, & paulo post etiā Pater domum repetiit, atq; ibi ante Crucifixum prostratus ardentius quam ante deprecatur, sibiq; salutem animæ illius donari efflagitat. Tum ad illum Crucifixus: *Ut videas inquit quam miseri illius hominis salus mihi cordi sit, vade & me in effigie ad illum defer.* Redit itaq; ad ægrum Pater & Crucifixi effigiem ostendens per immensam, quam ejus causā Xstus in Cruce moriens testatus est Charitatem, illum etiā, atq; etiā rogat, ut beneficio sanguinis pro se effusi, uti velit. Dumq; ille non flectitur, Ecce omnia crucifixi vulnera sanguine manere cæperunt, & Xstus ipse voce intelligibili in medium adferens ea quæ pro ejus salute passus est, monet ut in bonum suum ea convertat. Cumq; hic in pertinacia perseverat, tum avulso a cruce brachio sanguinem è latere suo defluentem manu corripiens, illum in ejus faciem projicit dicens: Quandoquidem in tui salutem hoc sanguine uti non vis, sit ille tibi in condemnationem. Tum miser blasphemans continuo, expiravit. *Pedag: Xsti diff. 2. apud Lochner. p. 4. in Appen. n. XVIII.*

IX. Paschasius Diaconus S. R. E. miræ Sanctitatis vir, cultor pauperum, & contemptor sui, quod pertinaciter partes Laurentij contra Symmachum tutatus fuerit, post mortem visus est a Germano Capuano Episcopo in thermis piacularibus pænis expiari. Nam cum a Germano requisitus esset, quid illic tantus vir ageret? respondit: pro nulla alia causa in hoc pærali loco deputatus sum, nisi quia in tempore Laurentii contra Symmachum sensi. Sed quæso te, deprecare Deum pro me, atq;

cognosces quod exauditus sis, si huc veniens me non inveneris. Obtulit preces pro illo Germanus, & post paucos dies ad balneum rediens eum amplius non reperit. *Spec. ex 69.*

TITULUS IV. OCCASIO.

Occasio est temporis oportunitas ad aliquid agendum, five casu proveniens & obvians, five etiam exquisita. *Ita Author Polygr. Sacrae hic.*

Apud Antiquos occasio ut Dea, & Numen aliquod fuit adonata, cujus simulacrum fœminam repræsentabat volubili rotæ pennatis pedibus insistentem, ac velocissima quadam vertigine, se se in orbem circumvolventem, cui glabra capitis posterior pars erat, prior vero capillosa. Quo scilicet ostenderet occasionem, Tempus scilicet opportunum actionis arripiendam esse, cum se se offerat. Unde commune effatum: *Fronte capillata est, post hæc occasio calva.* Christiano modo loquendo dicere possumus, quod occasio per actus humanos non impeditos nascitur; Sic qui dormit, occasionem præbet alteri *vg.* furandi, & qui furatur occasionem ab alterius dormitione sumit furandi: & sic de cæteris.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra. *Ps. 94. 8.*

Da Sapienti occasionem, & addetur ei Sapientia. *Prov. 9. 9.*

Occasiones quærit, qui vult recedere ab amico. *Ibidem 18. 1.*

Quodcunq; potest manus tua instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec Sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. *Ecclesi. 9. v. 20.*

In filia non avertente se, firma custodiam; ne inventa occasione utatur se. *Ecclesi. 26. 13.*

Quærite Dominum, dum inveniri potest; invoke eum, dum prope est. *Isaia 55. 6.*

Date Domino Deo vestro gloriam, antequam contenebrescat, & antequam offendantur pedes vestri ad montes caliginosos: Expectabitis lucem, & ponet eam in umbram mortis, & caliginem. *Ierem. 13. 16.*

Dum autem irent emere, venit sponsus, & quæ parate erant, intraverunt cum eo ad nuptias, & clausa est janua. *Mat. 25. 10.*

Vigilate itaq; quia nescitis &c: *Ibidem v. 13.*

Contendite intrare per angustam portam, quia multi dico vobis querent intrare, & non poterunt. Cum autem intraverit Paterfamilias, & clauserit ostium, incipietis foris stare, & pulsare ostium. *Luc: 13. 24.*

Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filij lucis sitis. *Ioan: 12. 26.*

Peccatum occasione accepta, per mandatum seduxit me. *Rom: 7. 11.*

Et hoc scientes quia hora est jam nos de somno surgere, nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus. Nox præcessit, dies autem appropinquavit; abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sicut in die honeste ambulemus. *Rom: 13. 11.*

Tempore accepto exaudivi te, & in die salutis adjuvi te, Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. *2. Cor: 6. v. 1.*

Faciam ut amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem. *Ibidem c. 11. 12.*

Ergo dum tempus habemus, operemur bonum. *Galat: 6.*

Volo autem nullam occasionem dare adversario. *1. Tim: 5. 14.*

Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio oportuno. *Hebr: 4. 16.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Occasionēs malorum sunt mala, quæ ingeruntur sensibus nostris. *S. Ant. p. 3. tit: 16. c. 10.*

In occasione peccandi apprehende fugam, si vis invenire victoriam. *S. Aug: ser: 25. de Temp.*

Minus voluptatibus stimulat, qui non est, ubi frequentia est voluptatum. *Idem de sing. Cleric.*

In periculo qui non vult fugere, vult perire. *Idem in Psal.*

Occasiones deesse non possunt perituris. *V. Beda in suis prov.*

Subtrahenda nobis occasio est, & opportunitas peccandi. *S. Ber: Jer. de 7. domis Spir. S.*

Qui vitium cavere desiderat, vitij occasionem præcaveat. *S. Bonav: in spec: dis. p. 1. c. 32.*

Nemo tutus, periculo proximus. *S. Cypr: Ep. 62. de virg.*

Quamdiu quis occasiones proximas non vitat, impossibile erit a corde ipsius perturbationes pravarum cogitationum, & incendium improbarum concupiscentiarum recedere. *S. Ephrem de mal: Conv.*

Quid tibi necesse est in ea versari domo, in qua quotidie habes vel perire vel vincere. *S. Hier: Ep. 47.*

Occasio-

Occasiones peccatorum faciunt ruere in peccatum, & peccata faciunt uere in infernum. *Hugo Card: super Hierem, c. 4.*

Qui occasionem damni dat, & damnum dedisse videtur. *S. Inn: Papa 3. ser: 1. Dom: Adv.*

Juxta præcipitia vadens, quamvis non decidat, tremit, & sæpenumero ab ipso subversus timore decedit; Ita & non procul peccata fugiens, sed secus ipsa vadens cum timore vincit, & in ipsa labitur sæpius. *S. Ioan: Chr: hom: 13: ad Pop. Antio.*

Sicut bonus rogat, ne occasionem peccati incurrat; sic & malus optat ut inveniatur occasionem nocendi. *Idem Hom: 46. super Mat: oper. imperf.*

Melius est occasionem fugere, quam incaute perire. *Ioan: Trith: l. 1. de Sent: Relig. c. 10.*

Difficile est assueta relinquere, & a pristinis vitiis præsentem occasionem abstinere. *Idem de instit: vitæ Sacerd.*

Juxta serpentem positus, non eris diu illæsus. *S. Isid. l. 2. Solil.*

Perfekte renuntiat vitio, qui occasionem evitat in perpetrando peccato. *Idem l. 2. Sent: 32.*

Plena omnis periculis, plana laqueis, incitant cupiditates, insidiantur illecebræ, blandiuntur, lucra. *S. Leo ser: 5. in Quad.*

Qui opportunitatem deserit; opportunitas eum fugit. *Petrus Blesens: Ep. 11. ad quend. Cler.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Occasio ad bonum non debet negligi.

I. *O* Sculer Patrem & Matrem meam, oro, & sic sequar te. 3. Reg. 19. Sic dixit Elisæus vocatus ab Elia jussu Dei ab aratro ad vitam Spiritualem. Cui Elias: *Vade & revertere, quod enim meum erat, feci tibi. q. die. Fac quod vis non nego, sed præmoneo te, ne mihi imputes damnum, quod forsân incurrere potes, si non redeas; forsân redibis, sed ego pro hoc non fide jubeo, nec de hoc te asscurare volo.*

II. *Festinauit populus & transiit.* Josue 4. 10. Exsiccatus erat Jordani alveus, commodaq; in terram promissionis transeundi dabatur occasio; Itaq; festinauit &c. Multæ nobis dantur in Cælum promissum transeundi occasiones, festinemus, & transeamus. *Barradius Dom: 20. t. 2. l. 4. cap. 14.*

III. *Elegit sibi quinque limpidissimos lapides.* 1. Reg: II. 40. Abul: 9. 29. hic. Accepit lapides priusquam iret ad bellum, quia forte postea quando pugnaret, non reperiret lapides in loco, & interim posset eum percutere hostis *vel* forte non inveniret lapides convenientes in loco, egebat enim durissimis. *Didac: Niss: Dom: Eph.*

IV. *In die bona venimus, quodcumq; invenerit manus tua, da servis tuis, & filio tuo David.* 1. Reg: 25. 8. Abulensis hic: Voluit petere tunc, & non alias, eo quod crederet eum nunc magis esse dispositum ad dandum, quā alias, quia in illa die tondebantur greges, fiebat lætitia magna & convivia; Et cum tunc sunt homines hilariores, esset magis dispositus ad dandum. *Did: Nis: l. 4. c. 8. vitæ Abrabæ.*

V. *Aperi mihi soror mea Sponsa.* Cant: 5. Dum sic Cælestis Sponsus fores pulsando clamabat, sponsa cæpit moram suam excusare. *Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? laui pedes meos quomodo inquinabo illos?* Interim paulo post decrevit illi januam aperire: *Surrexi, ut aperiā dilecto meo.* Sed cheu! spe sua delusa fuit, Cælestis Dominus jam discesserat: *At ille declinaverat & quamvis eum postea diligenter quæsierit, non invenit: Quæsi eum, & non inveni.* S. Ambr: ait. Cito enim recedit, si tardius sponsa pessulum aperit.

VI. *Non defrauderis a die bono, particula diei bonæ non te prætereat.* Eccli 14. Cornelius a lapide sic explicat. Particula bonæ diei non te prætereat, quæ utiq; non est alia, quam præstanda bonæ alicujus actionis occasio q d. Nullam occasionem exercendæ virtutis omitte, ita virtutibus meritisq; dives in iisq; perfectus efficiaris. Vigilantis est occasionem observare propetantem; Itaq; hanc circumspice, & si videris, apprehende. *Seneca Epist. 22.*

VII. *Fili conserva tempus, & a malo devita.* Eccli 4. 23. Vatablus legit: *Observa occasionem. Operamini opus vestrum ante tempus.* Eccli 57. 38. Tigurina legit: *ante omissam occasionem fungimini officio vestro.*

VIII. *Ecce leprosus veniens adorabat eum.* Matth: 8. 2. S. Chrysof: *quasi festinus accurrit ei.* Abul: Leprosus quasi ex quodam impetu & cum quodā præparatione ad veniebat Xstū, quia timebat ne intraret Urbē antequam curaret eum; Et si introisset semel in illam, non licebat leproso illic introire ad petendam curationem; ideo mansit paratus in loco suo per quem Xstus descensurus erat, ut occurreret ei: Age tu in negotio animæ, quod ille circa corpus mortale. *Did: Nys: Dom: sept: 52.*

IX. *Tunc accessit ad eum Mater Filiorum Zebedæi.* Mat: 20. 20. Advertendum Matrem filiorum Zebedæi accedere ad petendum, cum de Pafione

sione Xsti sermo habitus esset cum thesauri Sanguinis Xsti aperirentur: Quando tu memoraris Passionis Xsti, illamq; recogitas, & Patri proponis tunc pete quidquid voles. Ut petas a Rege beneficia expectas temporis opportunitatem cum latus est. Lætitia Xsto Passio, mira dat in passione beneficia. *Osorius ser: 4. Dom: 2. Quad.*

X. *Venit hora.* Marci 14. 41. quasi dicat Apostolis: non eam prætereamus. Heu quam multi horam Divinis actionibus aptam prætereunt, & eos incautos apta hora pertransit, & in omni vita ipsorum non revocaverunt præteritum; nec illud bonum, quod se ad agendum præbebat, in hora dimissum, affuit hora exercendæ humilitatis, & absq; humilitate transire permiserunt. Affuit hora qua parabatur fluvius lachrymarum peccata delentium, & absq; lachrymis imo steriliter illa hora defluxit, nec reinvenirent similem actionem. Præstat aliquando hora orandi facilitatem, & mora horam deduxit in horam, & illa in aliam, & sic per incuriam tempora multa vacua defluerunt. Non ergo prætereamus horam nostram, quia nescimus horam Divinam; hora nostra est actionis, dijudicationis est hora Divina. *Simon Cas. l. 13. c. 7. hic.*

XI. *Cum audisset de Iesu.* Lucæ 7. Mox ut Xstus Capharnaum pervenit, & id intellexit centurio, mox ad illum nuntios misit, ne forte discederet. Si Xstus prope te transierit & audieris famam ejus, vocem & inspirationem, ne facias moram, sed cito accurre, antequam discedat, mors veniat. *Stella hic.*

XII. *Et ecce mulier, ut agnovit.* Luc: 7. 37. Avide arripit occasionem salutis, alibi forsân non habitura. *Tertul. l. de panit. c. 4.* Rape occasionem inopinatæ felicitatis *Idem ibidem.*

XIII. *Domine memento mei.* Luc: 23. 42. O quam bene occasione tam bona uti scivit petens gratiam eo die, quo cum Divina Justitia genus humanum reconciliabatur, eo die, quo pro reis innoxius immolabatur. *Did. Nis. ser: Dom: Pal. de Conv. boni latr.*

XIV. Fuit Hierosolymis probatica piscina, in quam qui prior descendisset post motionem aquæ, sanus fiebat a quocunq; infirmitate detinebatur, nec hoc fiebat quovis tempore, sed certo & determinato, ait enim scriptura: *Angelus Domini descendeat secundum tempus in Piscinam.* Joan: 5. Græcus legit *Certis & opportunis momentis.* Et hoc tempus ignotum erat hominibus, sed soli Deo notum, ut infirmi invigilarent, videntes ab unico puncto temporis suam sanitatem dependere. *Euthymius.*

XV. *Præteriens Jesus vidit hominem cæcum.* Joan: 9. 1. Magna transiens operatus. Sic cæco qui erat juxta Jericho visum restituit, præteriens vi-

ens viam. *Luce* 18. 37. Sic Petrum Andream &c: vocat *ambulans juxta mare*. *Matth*: 4. 18. Sic etiā Mathæum cum transiret *Mat*: 9. 9. Zachæum &c: ut intelligas præterire Xstū. Dominum si te vocat, ideo continuo accede, ne omnino pertranscat. Et tibi nunc Divina inspiratio, audis concionem, vidisti amicum mori? transit Deus, responde ei, ne tibi contingat quod sponsæ, quæ continuo sponso aperire noluit. *Cant*: 5. 9. Cum postea surrexit ait: ille *declinaverat, atq; pertransierat*. *Osorius* *ser.* 4. *Dom*: 4. *Quadr.*

XVI. Narrat Suetonius in vita Imperatoris Galbæ, quod cum adhuc plebeium ageret, in somno ei apparuit Fortuna, cum sic allocuta. Ad tuas portas hæere mihi molestum est, nisi statim aperias, aliud hospitium quæram. Galba expergefactus statim ei aperuit, & ante januam invenit statuam Æneam unius Deæ, quæ præsagium fuit eum ad solium evahendum, & admonitio ne occasionem elabi sineret. Excluditur Xstus, si tu mentis tuæ januam claudis, etsi posset intrare, non vult importunus irruere, non vult invitos cogere. *S. Amb.* in *ps.* 118.

PROPOSITIO SECUNDA.

Remedium mali optimum, sublata ejus occasio.

I. **P**ercutiens virgā bis filicem &c: *Num* 20. 11. Moyſes ultimo usus est mirabili sua virgā ad Cades, ita ut amplius eam in ministerium accepisse non legatur in Scriptura, ut advertit S. Cyrillus. Cur ita deinceps abstinuit Virgā? In Cades occasio fuit, ut Moyſes delinquens offenderet Deum. Vide deinceps ut prudens cavit a Virgā, ne iterum ex ea alia peccandi occasio deveniret. *Sylv.* In *Ioan*: 21. c. 8. qn. 9.

II. Opprimamus eum, ne forte multiplicetur, & si ingruerit in nos bellum addatur inimicis nostris, expugnatisq; nobis egrediatur de terra. *Exod*: 1. 10. Non dicit (observat Rupertus) expugnatis nobis obtineat terram, sed egrediatur de terra, dæmon enim in barbaro hoc Rege adumbratus, non tam timet vinci a Christiano, quam ne is terra excedat, hoc est locum deferat, in quo Deum offendit; qui tamen si Dæmonem quandoq; superet, culpam evadens, dum in terra tamen in qua eam perpetravit hæſitat, spes Dæmoni relinquitur fore, ut is relabatur. Tam potens nimirum est occasio, ut validos Samſones sternere, Sapientes Salomones subpeditare, Sanctos Davides devincere valeat. *Did.* *Nys.* f. 2. *Dom*: 4. *Quadr.* § 3.

III. Libavit eam Domino. 2. *Reg*: 23. 16. Eucherius? Qui quondam concu-

concupiscere alienam Conjugem nequaquam timuit, postea etiam quia aquam concupisset, expavit. Sic Sancti ex pristinis periculis fiunt cauti, ut quidquid illius speciem refert, fugiant, ac metuant. *Baccha tit. l. 2. c. 10. §. 22.*

IV. *Si vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clarè.* Job. 31. 26. Hoc faciebat Sanctus Vir, quia sciebat pulchritudinem astrorum illorum plurimis vicinis suis fuisse occasionem idololatriæ, dum ipsa ut Deos adorabant. *Diez l. occasio mala fugienda.*

V. *Ab omni via mala prohibui pedes meos, ut custodiam verba Tua.* Ps. 118. 101. Lorinus: ab omni via mala proclivi, & præcipiti. *Escobar t. 3. Coll. Chr: p. 2. sect. 4. Obs. 7.*

VI. *Vide si via iniquitatis in me est.* Psal. 138. 24. q. d. precor ut attendas non solum an in me est iniquitas, quam misericorditer deleas, sed etiam ulla via, id est dispositio aut occasio a me procedens, ut avertatur. *Mendoza in 1. Reg: annot. 8.*

VII. *Statim compulit Jesus ascendere discipulos in naviculam.* Mat. 14. 22. Sub noctem puto confectum epulum *ver. 15.* homines in hoc multi, *exceptis mulieribus. v. 21.* Ideo Magister Xstus occasionem sustulit tam nequitiae, quam infamiae *Cajetan: in Marc: 7.* quibus cavebat a nocturno mulierum consortio. *Velloso in Iudit. 5. Paran. 12.*

VIII. *Vade in pace.* Luc. 7. 20. Magdalena pœnitens non solum fugit carnis illecebras, sed & alabastrum unguenti frangit, ac Domino libat, Nec enim sufficit ab impudica vita abstrahi, si cultus superfluitate & deliciis rursus allicitur ad scandalum. *Escobar t. 3. ut supra.*

IX. *Auferte ista hinc.* Joan: 2. 16. Tunc rite curatur malum, quando omnis relabendi in illud occasio prorsus aufertur. Quæres? Cur bruta animantia ejecerit è templo? cum satis videatur exturbasse eos, qui illud usuris & illicitis negotiationibus dehonestabant? Resp. Toletus. Prudenter Xstus hominibus ejectis oves eorum, & boves etiam ejecit, ne redeundi relicta videretur occasio. Tunc enim malo subvenitur perfecte, quando etiam mali occasio amputatur. *Did. Nys. f. 2. D. 4. Quadr.*

X. *Lazare veni foras.* Joan: 11. 43. Ut Lazarum vitam donaret, è sepulchro prodire jussit, ut significaret: qui resuscitari vere cupit, non debere remanere in sepulchro, non hære intra occasionem, sed procul ab illa discedere. *Escobar t. 1. Mir. Chri. l. 10. Sect. 3. Ob. 6.*

XI. *Nunc scio vere, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis.* Act: 12. 11. Donec in carcere versabatur Petrus, licet expectatus vinculis esset. non putabat securam, & certam suam libertatem, sed
Iudifi-

ludificari se putabat: *Existimabat se visum videre.* At cum è carcere procul inde evasisset, tunc dixit: *Nunc scio vere.* Illusio & fraus Dæmonis est, si putas te procul a peccato, dum adhuc in carcere occasionis hæres; S. Cypr: lib. 1. Epist. 11. Nemo diu tutus est, periculo proximus. *Did. Nyss: de lachry. Petri 85.*

EXEMPLA VARIA.

I. **C**Ain occasionem, & tempus opportunum quæsit, ut fratrem Abel occideret, cumq; eum solum invenisset in agro, ubi non erat, qui prohiberet, nec adesset, qui eum accusaret, audacter scelus perpetravit. *Gen. 4. v. 8.*

II. Jacob quærebat opportunum tempus, ut fugeret; Cum itaq; Laban occupatus esset tonsione ovium, & remotè distaret, tollens omnem substantiam suam, & greges, & quidquid in Mesopotamia acquisierat, perrexit in terram Chanaan. *Gen. 31. 18.*

III. Joseph Patriarcha, ut occasionem proximam evitasset peccati, etiam pallium in manibus uxoris Putifaridis reliquit, veritus ut ait S. Ambr. Si diutius moraretur, ne per manus adulteræ libidinis incendia ad eum transirent. *Gen. 3. 9.*

IV. Judæis ne idola colerent, etiam fabricare ea non licebat; Unde eis Angelus vice Dei mandat, Non facies tibi sculptile, neq; omnem similitudinem, quæ est in Cælo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum, quæ sunt in aquis sub terra. *Exod. 20. 4.*

V. Achan quando ivit ad urbem Jericho vastandam, & diripiendam, non deliberaverat furari aliquid de anathemate, sed postea casu vidit inter spolia pallium coccineum, & concupiscens abstulit. *Iosue 7. 21.*

VI. Christus Dominus Mat. 4. postquam lotus in aquis, illico desertam penetravit; *ductus est in desertum* dedicans se totum Altissimo, subtrahens se a sæculo, non sibi timens, aut cavens, existens incorruptibilis ab omni quod maculare hominum mores possit, sed sequentibus præstrinxit vivendi formam, quam cauta sit conversatio eorum, qui purgationem acceperunt veterum delictorum. *Simon: Cas. l. 4. c. 18.*

VII. Ioannes Guarinus cum in eremo sanctissime vixisset, post occasione proxima admissa in plurima lapsus est scelera. Nam cum Barcino ne Nobilis cujusdam filia a Dæmone obsessa fuisset, adhiberenturq; exorcismi, diabolus non nisi ad imperium Guarini Eremitæ in Serrato mente latitante se exiturum respondit. Ducta itaq; est ad eum puella, & supplicatur.

catur ei, quatenus abitu Dæmoni imperare velit. Indignum tanto muneri se Guarinus humiliter confitetur, tandem ex Charitate Xstiana motus, imperat diabolo in nomine Jesu, ut virgunculam deferat, qui: abscedam inquit de obsessa, sed si intra novem dies a te Virgo hæc abfuerit, in eam revertar, & crudelius quam ante cruciabo. Rogat ergo puellæ parens, ut per dies novem puellam Guarinus apud se retineat, consentit Eremita. Omnes itaq; abeunt ex cremo relicta sola Virgine. Cum sola manet, Guarinus tentationi succumbit, & Virgunculam opprimit; Quod scelus ut tectum maneret, violam occidit, acervo lapidum sepe- lit, & abitu desperatione tortus; & sibi vitam eripuisset, ni misericordiâ Dei præventus ad severissimam penitentiam commotus, grandia hæc scelera luxisset, *Pexenfelder Hist.* 128.

VIII. Marcianus postquam 40: annis pjissime vixisset, invidens ei diabolus, humanam Speciem assumit, in foro Cæsareæ urbis ejus sanctitatem deprædicat; addens impossibile esse hunc virum a suo proposito dimovere. Quod ut audit lascivissima Zoe cum personato Dæmone pactum iniit, quid sibi vellet dare, si Marcianum in scelus induceret? Montes aureos promittit Dæmon. Zoe ergo pauperem se fingens sub mediam noctem ad cellulam S. Marciani ejulare, & flere incipit, & per Misericordiam Dei rogare, ut dignaretur se intromittere in cellam suam, ne a bestiis devoraretur, aut frigore peniret. Misericordiâ motus, famina aperit Marcianus; Zoe intromittit, quæ suavibus & blandis suis verbis Marcianum incendit, ut in fornicationem consenserit, & in actum cogitationem reddidisset, si non ope Divina correptus, respuisset. *Metaphrastes in vita ejus.*

TITULUS V. OCULUS.

Oculi sunt pars corporis pretiosissima; & qui lucis usu vitam destinguunt a morte, *Cic !. de Nat: Deorum.*

Oculus itaq; est instrumentum visûs in capite, quodammodo supereminens. Dicitur oculus eo, quod Ciliis occulatur. Oculorum figura est sphaerica, facile sursum deorsum, & lateraliter ope musculorum mobilis. Cujus plenior structuram observare spectat ad Physicos, nobis hic præprimis de oculorum custodia dicendum erit. Est autem oculorum custodia virtus, qua oculos ab omni aspectu non necessario propter Deum continemus.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

AD Te Domine faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

Tobie 3. 2. 14.

Oculi impiorum deficient. *Iob 31. in fine.*

Oculus adulteri observat caliginem, dicens: Non me videbit oculus, & operiet vultum suum. *Iob 24. 15.*

Oculus fui cæco, pes claudō, Pater fui pauperum. *Ibidem 29. 15.*

Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. *Iob 31. ver. 1.*

Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in nocte. *Psal: 12. 15.*

De vultu Tuo judiciū meum prodeat, oculi tui videant æquitatē. *Psal: 16. v. 3.*

Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurva. *Psal: 68. 28.*

Oculi mei languerunt præ inopia. *Psal: 87. v. 9.*

Superbo oculo, & insatiabili corde, cum hoc non edebam. *Ps: 100. 7.*

Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. *Ps: 120. 1.*

Domine non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei. *Psal: 130. ver. 1.*

Averte oculos meos, ne videant vanitatem. *Psal: 118. 37.*

Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. *Prov: 4. v. 25.*

Sex sunt, quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima illius. Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem &c. *Prov: 6. 16.*

Qui annuit oculo, dabit dolorem. *Prov: 10. 10.* In omni loco contemplantur oculi Domini bonos, & malos. *Ibidem 15. 3.* Lux oculorum lætificat animam, fama bona impinguat ossa. *Ibidem v. 3.* Oculi stultorum in finibus terræ. *Ibidem 17. 25.* Exaltatio oculorum est dilatio cordis. *Ibidem 21. 4.*

Infernus, & perditio nunquam implentur, similiter & oculi hominū insatiabiles. *Ibidem 27. 20.*

Oculum qui sublevari Patrem, & despicit partum matris suæ, effodiant eum corvi. *Ibidem 30. 17.*

Sapientis oculi in capite ejus, stultus in tenebris ambulat. *Ecc: 2. 14.*

Vulnerasti cor meum toror mea iponia, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum. *Cant: 4. 9.*

Non satiatur oculus visu, nec auris auditu impletur, *Eccli* 1. 8.

Domine Pater, & Deus vitæ meæ extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi. *Ibidem* 23. 5.

Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abjiciet. *Ibidem* 27. 25.

Oculi Dei in diligentes se. *Ibidem* 34. 15. Oculi Domini, super timentes eum. *Ibidem* v. 19. Nequius oculo quid creatum est? *Eccli* 31. 16.

Ascendit mors per fenestras nostras. *Hierem*: 9. 21.

Oculus meus deprædatus est animam meam. *Thren*: 3. 57.

Unusquisq; offensiones oculorum suorum abjiciat. *Ezech.* 20. 7.

Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abste &c.

Matth: 5. 29.

Lucerna corporis tui est oculus tuus, si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus lucidum erit. *Ibidem* 6. 22.

Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. *Ibidem* v. 23.

Quid vides festucam in oculis fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? aut quomodo dices fratri tuo: Frater sine ejiciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo &c. *Ibid*: c. 7. v. 7.

A sæculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati. *Ioan*: 9. ver: 22.

Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus, omnia autem nuda & asperta sunt oculis ejus. *Hebr*: 4. 13.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Ipsi nobis nostri oculi retia sunt, & ideo scriptum est: neq; capiaris oculis tuis. *S. Ambr. l. 1. de panit*: c. 14.

Discant viri cavere etiam oculos fæminarum: adamantur enim & qui nolunt amari. *Idem de Joseph* c. 5.

Corporis oculos habes sanos; cordis oculos habes saucios. *S. Aug: tract.* 14. in *Ioan*. Prima adalterij tela sunt oculorum, secunda verborum. *Idem ser.* 83. de *Imp*. Mens per oculos capitur; per oculos intrat in mentem, impuri sagitta amoris. *S. Bern: ser.* 23. ad sororem.

Natura collocavit oculos nostros in summo capite nostro, per quod nobis significatur, quod eos figere debemus in Xsto capite nostro, juxta illud *Psal*: *Oculi mei semper ad Dominum*. Et quod naturam Divinam in Cælo contemplari debemus, ut ad eam semper dirigamus oculos interiores intentionum, & affectionum nostrarum, ut B. Martinus faciebat, qui

oculis, ac manibus in Cælum erat intentus, & B. Stephanus qui intendens in Cælum, vidit gloriam Dei. B. Joannes, qui per aquilam figuratur, qui intuitus est solem in rota, id est Deum in sua Deitate. *Bellovac Spec: mor. l. 3. dist. 5.*

Magna est vis oculorum ad cor, & mentem vulnerandam, Species enim visa per oculos, transit ad cor & mentem, illiq; suam formam, & consequenter suum amorem vel odium imprimit. Quæ species hæret in corde etiam postquam res visa abierit. *Corn: a Lap. in Eccl.*

Consuevit non circumferre oculos ad aliena & vana, hæc enim deperire faciunt, omnes laboros monasticos, *S. Dorotheus doct: 21.*

Impudici oculi non norunt animæ pulchritudinem considerare, sed corporum. *S. Hier: t. 1. Ep. 22. ad Eustoch.*

Oculus triplex est; oculus carnis, oculus rationis, & oculus contemplationis; oculus carnis apertus est, oculus rationis lippus, oculus contemplationis clausus & cæcus. Oculo carnis videtur mundus, & ea quæ sunt in mundo, oculo rationis ea quæ sunt in animo, oculo contemplationis Deus, & ea quæ sunt in Deo. *Hugo a S. Victore l. 3. Cal: Hierar.*

Nihil profunt corporales oculi, si oculi mentis fuerint excæcati. *S. Ioan Chr: b. 43. super Genes.*

Non est reprehendendus aspectus oculorum, sed voluntatis negligentia, & effrænata concupiscentia; nam propterea factus est, ut dum videt Creaturas Dei, ipsarum Conditor glorificetur: Itaq; oculi opus est videre, male autem videre, a mente est, quæ intrinsecus gubernat. *Idem Hom: 22. in Gen.*

Oculus ornamentum, & lucerna est omnium membrorum, quod enim sol mundo, hoc oculus corpori. *Idem hom: 55. super Ioan.*

Oculus, mortis est janua, invidiæ fax, livoris cāminis, qui toto cupiditatis incendio velocius per aliena percurrit, quam currit ignis per arida & terrena gramina. *S. Petrus Chrys: f. 139.*

A re mala oculos avertere, est quidquid Deo displicet, non amare. *S. Prosper super Psal: 100.*

Eiusdem libidinis est videre, & videri, Tam Sancti viri est suffundi, si Virginem viderit, quam Sanctæ Virginis si a Viro visa sit. *Tert: apud Lanc: opusc: 2.*

Oro te: sive Mater, sive soror, sive filia Virgo, secundum annorum nomina dixeris, vela caput; Si Mater propter filios, si soror propter fratres, si filia propter Patres, Omnes in te ætates periclitantur; Indue armaturam pud-

pudoris, circumda vallum verecundiæ, murum sexui tuo strue, qui nec tuos emittat oculos. nec admittat alienos. *Idem l. de velam Virg: c. 16.*

Beati oculi qui exterioribus clausi, interioribus autem sunt intenti.
Thom: a Kemp. de imit. l. 3. c. 1.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Oculi frequentissime sunt nobis occasio peccati.

I. *V*idit mulier quod pulchrum esset lignum oculis, aspectuq; delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit. Gen: 3. 6. Pensandum quanto debemus moderamine erga illicita visum restringere, nos qui mortaliter vivimus, si & mater viventium per oculos ad mortem devenit. *S. Hiero: in cap. 3. Lament: Ierem.*

II. *Videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchræ.* Gen: 6. 2. Norat Noe immisum per oculos virus nullis jam pharmacis medicari posse, & fore ut tamdiu liberet fornicari, quamdiu liceret, & vivere. *Oliua l. 1. Strom: Quodsi oculus tuus.*

III. *Azyma comeditis septem diebus & non apparebit apud te aliquid fermentatum.* Exod: 13. 7. Cur prohibetur fermenti conspectus? Tanta est connexio inter oculorum visum, & mandati transgressionem, ut idem fore reputetur. *Sylv: in Mat: 6. 26.*

IV. *Eduxerunt Rachab & Parentes ejus, fratres quoq; & cunctam suppellectilem, & cognationem illius, & extra castra Israel manere fecerunt.* Josue 6, 23. Cur Josue Castam intra Castra non admittit, quam a periculo exemit? extra Castra mansit usq; dum & Hebræas ceremonias discerret, & antiquos Idololatriæ actus desuaderet omnes; Hoc ad literam, sed ad mores. Timuit Josue mulieris aspectu, qui hostiū gloriøsè cōtemnebat assultus, timuit, ne militum animos eviraret obtutus, ac virtutem fæminæ emedullaret præsentia. *Nax: hic 5. 31.*

V. *Vidi inter Spolia pallium coccineum &c:* Josue 7. 21. Qua ratione in tanto fragore cladis, & arcæ triumpho potuit latam legem iniquissime violare? num aliorum provocatus exemplo ad rapinam? Nemo simile quid ausus, oculis irritata rapacitas nullis coerceri repagulis potuit. *Oliua l. 1. Strom 5. qui viderit mulierem &c.*

VI. *Cum intrasset ante faciem ejus, statim captus est oculis suis Holofernes.*

nes. Judith: 11. 17. Oculus castæ non castè vulnerat aspicientem, & pudicæ ornatus enervavit virile pectus. *Idem ibidem.*

VII. *Sicut regulus venena diffundet.* Prov. 23. 22. Meminit Basilisci seu reguli, qui visu venenum diffundit, ut intelligas; a visu damna carnis effundi, & ideo ait, ne intuearis vinum, id est ne impudice oculos conjicias in voluptuosa carnis. *De Ponte in Cant: 1. Exb: 13.*

VIII. *Species decepit te.* Dan: 13. 56. Non alloquio æstuavere fenes, sed aspectu, & tamen Judices erant, legesolvebant, stipabantur lictoribus, & pænas peccantibus infligebant. Sed tantum terroris apparatus oculi derisere. Vide ergo ne videas; Nam si videris, nec muneris amplitudo, nec Matronæ pudor, nec flagitij dedecus, nec canities ætatis, nec securis impendens abstertere te poterunt a flagitio, Utinam semper paulo maturius caligasset nec pudore caruisset, nec libertate. *Oliveira l. 1. Strom: 5. Qui viderit mulierem.*

EXEMPLA VARIA.

I. **S**erpens ut adduceret Protoparentes ad gustandum fructum, qui illis a Deo prohibitus fuerat, dixit Evæ: *Scit Deus, quod in quacunq; die concederitis, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dij scientes bonum & malum.* Quocirca videns etiam mulier lignum bonum ad vescendum & pulchrū oculis, aspectuq; delectabile, tulit de fructu illius, & comedit, deditq; Viro suo, qui comedit, & aperti sunt oculi amborum, noverunt se esse nudos, feceruntq; sibi ex ficus foliis perizomata. *Gen: 3. 5. & sequ.*

II. Videntes filij Dei filias hominum quod essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerunt. *Gen: 6. 2.*

III. Cham filius Noë quod verenda Patris, & ipsum nudatum esse fratribus nuntiavit, maledictionem Patris incurrit. *Gen: 9. 22.*

IV. Abimelech Rex Geraris cogito, quod Sara erat Abrahæ uxor remittens intactam cum donis dixit ei. *Ecce mille argenteos dedi fratri tuo (id est Abrahæ) hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes, qui tecum sunt, & quocunq; perrexeris. q. d. eme tibi velamen ad operiendum caput, & oculos, ut nuptæ solent, ne amplius alij, sicut ego deceptus fui, decipiantur, & videntes te esse sine velo, putent liberam: mementoq; te deprehensam hoc est nuptam & viro traditam, juxta Tirynum.* *Gen: 20. 16.*

V. Oculi Isaac cum senesceret caligaverunt, & videre non poterat. *Gen: 27. 1.*

VI. Jacob ante oculos gregis ponebat in canalibus virgas arborum decor.

decorticatas, & alias non decorticatas, unde maculosos fœtus concipiebant *Gen: 30. 38.* tantamq; adhibebat in custodiendis gregibus Labani curam, ut fugeret somnus ab oculis ejus. *Ibidem 31. 40.*

VII. Jacob oculi caligabant præ nimia senectute, & videre clare non poterat. *Gen: 48. 10.*

VIII. Dina filia Liæ curiositate ducta cum esset è domo Patris egressa ut videret mulieres regionis illius, & cum vidisset eam Sichem Filius Hemor Hevæi Princeps terræ illius; adamavit eā, & rapuit, & dormivit cū illa, vi opprimens Virginem. Et sic volens videre Dina mulieres regionis illius, ipsa visa & corrupta fuit. *Gen: 34. 1.*

IX. *Oculum pro oculo, dentem pro dente* &c: Hoc est par pro pari tenebatur reddere ex lege, qui alteri damnum inferebat. *Exod: 21. 24.*

X. Lippus & albuginem habens, in oculo, rejiciebatur a ministerio coram Domino. *Levit: 21. 20.*

XI. Moyses 120, annorum erat, quando mortuus est, & non caligavit oculus ejus, nec dentes illius moti sunt. *Deut: 34. 4. & 7.*

XII. Samson ut vidit mulierem Philistæam, illico eam uxorem habere voluit, dicens ad Patrem suum: *hanc mihi accipe, quia placuit oculis meis.* *Judic: 14.* In quæ verba Oliva 15. strom: non ursit parentes, non minatus est, solum dixit *placuit oculis meis.* Conclamata res est. Oculis laboranti nulla parari medicina potuit. Excludes venerem? si per aures irrepperit; pelles? si venit per munera, si vidisti? periisti: Arcem sibi fixit in oculis libido, unde ejici nullis machinis valeat. *Ita Oliva.*

XIII. David surgens de strato suo post meridiem cum deambulare in Salario domus Regiæ, vidit mulierem se lavantem. *2. Reg: 11. 2.* De quo S. Chrysosth: apud Cornelium hic. Aperuit David in vanum oculos, & suscepit ictum sagittæ, audiant cuncti qui pulchritudines alienas considerant.

XIV. Nabuchodonosor victâ Jerusalem, & capto Rege Sedecia cum tota Regia familia filios Sedeciæ occidit coram eo. & oculos ejus effodit, vinxitq; eum catenis, & duxit in Babylonem. *4. Reg: 25. 7.*

XV. Tobias Senior cum defatigatus a Sepultura veniens in domum suam jactasset se juxta parietem, & obdormisset, ex nido hiruundinum dormienti dum calida stercora inciderent super oculos, factus est cæcus; Hanc autem tentationem ideo Dominus permisit evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ. *Tobia 2. 11.*

XVI. Tobias Junior hortatu Angeli sumens de felle piscis, linivit oculos Patris sui, & sustinuit dimidiam fere horam, & cepit albugo ex oculis

culis ejus quasi membrana ovi egredi, quam deprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, statimq; visum recepit, & sic qui 56. annorum lumen oculorum amisit, sexagenarius recepit. *Tobie* II. 8. & sequ.

XVII. Xstus Dominus volens benedicere panem, sublevat oculos. *Ioan: 6. v. 5.* Quod teste Ven: Beda ideo tam specialiter Evangelista commemoravit, ut significaret, eum non fuisse solum oculos huc, aut illuc convertere.

XVIII. De Beata Virgine Maria quando ad eam ingressus est Gabriel Archangelus in Annuntiatione, dicit S. Lucas: *Turbata est in sermone ejus*, hoc est quia in Specie virili apparuit. Et quidem nec tunc oculos ad eum videndum elevavit: Non enim dicit Evangelista turbata est in aspectu, sed in sermone ejus. Unde S. Eucherius ait: Turba a est non in vultu ejus, sed in sermone ejus. Non enim Angelum sed verbum Angeli attendebat.

XIX. Beata Virgo semel S. Francisca Romanæ in extasi existenti apparuit in ea specie, qua visa fuit a tribus Regibus orientalibus, quando cum illa de Incarnatione, & Nativitate Unigeniti Filij ejus rationabantur. Viderunt vero illam oculos suos in Divinum suum Infancem habere defixos, ex qua oculorum modestia Sancti illi Reges supra modum manserunt attoniti & ædificati. Hinc S. Francisca postquam ab extasi rediit ad se, hanc deduxit consequentiam: Quod si illa quæ gratiâ plena, & super plena erat in præsentia tam nobilium, & illustrium virorum tantam exhibuit modestiam & timorem, ut oculos suos a Divino conspectu nunquam diverterit, quanto igitur magis mulieres fragiles ingenti cum timore stare debent coram viris, cavereq; ne illos aspiciant. *In vita ejus.*

XX. S. Andreas Corsinus adeo mulierum aspectum, & colloquia fugiebat, ut ne Matris quidem, & sororis colloquia sustineret, & propterea frater cæcus, surdus, mutusq; appellabatur. *Lanc: opusc: 2.*

XXI. S. Benedictus semel in sæculo vidit mulierem, & gravissime in eremo postmodum tentatus est, ideoq; in spinas nudum se abjecit. *Spec: Exempl: Dial: I. c. 20.*

XXII. S. Bernardus antequam Religioni se addiderat cum semel fæminam fixioribus oculis intuitus fuisset, rigente Cælo in gelidissimæ aquæ stagnum collo tenus se immerfit; Idem toto anno in cella sua habitans nescivit: an cellæ pavementum ex ligno, an ex alia materia esset. *Drex: in Nicet: I. I. Et vita ejus.*

XXIII. Constantini Magni temporibus, dicebatur, quod duo essent Oculi Romani; Lex, & Religio. Juxta Oyenum:

Lex, & Religio junxerunt fœdera, pravas,

Hæc hominum mentes, comprimit illa manus.

XXIV. S. Ephrem Edessam tendens cum Deum precatus esset, ut primo urbis ingressu in virum incideret, cum quo differeret de eis quæ excolendo animo prodesse. Sub ipsam portam mulier levicula sit ipsi obvia, quæ cum fixis oculis Ephremum aspiceret, non erubescis inquit ille me tam fixè aspicere? cui mulier: Non erubescis inquit; nam mihi licere reor te aspicere, quia ex te, latereq; tuo desumpta sum; Tibi vero convenit non fœminas, sed terram Matrem tuam ex qua sumptus es aspicere, cum & in illam reversurus sis: Audit Ephrem, & se voti a Deo compotem factum gavisus est. *Sozomenus lib. 3. Hist. Eccl. c. 16.*

XXV. Idem cum aliquando paupercula cænâ occuparetur, mulier procax accessit ad demissam cellæ fenestram, quæ dum rogat num quid ad apparatus desideraret? hoc responsum accepit. Nihil equidem nisi tres lateres & paululum luti ad hanc fenestram occludendam. *Berlinck tom. 3. in Feste S. Martini.*

XXVI. Ferdinandus 2dus Imperator nunquam fœminæ locutus est solus, sed aulâ spectante; quodq; decoris causa fuit sibi loquendum, Imperatricem adesse arbitrat colloquij voluit. Agebat ea modestiâ, ut colloquentis vultum nunquam intueretur, ajuntq; in omni vita nullius vultum fœminæ, ac venustatem considerasse. *In Cent. III. c. 3.*

XXVII. S. Laurentius Justinianus dicere solitus erat: nullam rem Monachus aspicere debet in hoc sæculo; quæ desiderium illius teneret; Hinc ille animi remittendi causâ nunquam in hortum secessit. *Vita c. 20.*

XXVIII. Lucius Torquatus tertio electus Consul ob oculorum imbecillitatem excusavit. Indignam esse inquiens Remp. & fortunas Civium ei committi, qui alienis oculis uti crederetur. *Livius l. 26.*

XXIX. Novitius quidam Neapoli moriens fassus est se ob oculos a jucundo maris vicini aspectu custoditos, hoc habere præmij, ut in morte Angelorum fuerit aspectu recreatus. *Nadasi in annal. Angel. heb.*

XXX. Nobilis quidam cum alteri adstaret non minoris dignitatis in templo, accidit quod ingressa esset templum adolescentula genere, & formâ nobilis, illico oculos in ejus aspectum reflexit. Quod cum alteri illi displicuisse animadvertit, ejus severitatem comprimere ausus, illo Psal. versiculo se excusavit: *Delectasti me Domine in factura tua.* Ad quæ alter ex tempore svaviter fane: Perge ait, & vide quæ eodem in psalmo sequuntur & invenies: Vir insipiens non cognoscer, & stultus non intelliget hæc: *Gvil. Bald. 4. 3. Stim. virt.*

XXXI. Pastor Abbas per 40. annos gravem tentationem sustinuit, quia puellam spicas colligentem curiosius inspexerat. *Spec: Exemp: Dist: 2. ex 67.*

XXXII. S. Petrus de Alcantara oculos severisse continuit. Namq; ex materianè, an ex calce, lapidibusq; starent parietes, & quæ descriptio esset sacelli, in quod sæpius ad Orationem conveniebat, ignorabat. Arborem prægrandem in medio impluvio non vidit per annos quatuor. Tres integros annos prope, continuo dejectis omnino palpebris clausos oculos habuit. Et hanc exercitationem homine Religioso adeo dignam censebat, ut tyronibus solenne hoc carmen occineret: *Oculos deicerent.* Et si quos in domesticorum circulis minus cæcos videret, iis suis ipse digitis oculos ut defunctis moris est, claudere consueverat. *Joan: Rho: l. 7. c. 4.*

XXXIII. Phene videns periculum damnationis ad mortem, deposuit velum quo facies cooperiebatur, & ostendens Areopago Atheniensem pulchritudinem oculorum suorum plus valuit, quam Hesperides Eloquentissimus Orator, qui eam defendebat, effecitq; ut ligatis Judicibus ipsa absolveretur. *Quint: l. 2. c. 15.*

XXXIV. Romæ erant tres viri observatores, qui observabant, si æqualiter bibebant convivæ, dicebanturq; oculi. *Opmeer.*

XXXV. Rogerius tam sollicitè oculos custodiebat, ut licet in medio populi versans intra tres annos nullius mulieris faciem videret. Rogatus causam? Respondit: quando homo facit quod in se est, & occasiones peccati fugit, tum vicissim facit Deus, quod est in se, & hominem custodit; At quando se temerè conjicit in periculum, tum etiam justè a Deo deseritur. *Dauroult: c. 6. hist: 44.*

XXXVI. Senex quidam ex antiquis Patribus, cui juniorum commissæ cura erat, cum unum secum ex Adolescentibus assumpsisset, & simul equitantes nescio quid vel unde conferrent, obviam habuerunt juvenulam formosam, quam cum ex industria equum suum retrahendo senex officiosissimè salutasset, stetit illa, & salutavit eum. Cum paululum processissent, volens senex tentare juvenem ait: Puella illa videbatur mihi multum formosa fuisse. Cui cum ille diceret: Credite mihi Pater, & hoc ipsum visum est mihi, subjungit senex: Unum totum difformat eam, quod monocula est. Respondit juvenis. Vere Pater utrumq; oculum habet, ego enim satis diligenter consideravi eam: Tum motus senex ait: at ego considerabo dorsum tuum; tantæ debueras esse simplicitatis; ut utrum esset Mas vel fæmina scire non posses. Reversus ad Monasterium dixit Senioribus: vos Domini quandoq; arguitis me, quod non ducam mecum

cum juniores, & exponens eis causam, prædictum juvenem durius arguit, atq; castigavit. *Cæsarius l. 4.*

XXXVII. Tacitus lib. i. Cū tumultuarentur legiones Germanicæ, quoties oculos ad multitudinem retulerunt milites vocibus truculentis strepere, rursus visō Cæsare trepidare visi sunt.

XXXVIII. Urbanus VI, Pontifex cum Romani armati irruissent in ejus pallatium, ille protinus portas aperiri jubens se etiam sua Sede collocavit, & tumultuantis turbæ priores severo excipiens aspectu dixit: Quid vultis? Quo dicto, ita stare compulit, ut objurgati placati recederent. *Joan: Palat: tom: 3.*

TITULUS VI. ODIUM.

Odium juxta S. Augustinū definitur: Est vetus ira ex pluribus causis collecta diuturno tempore perseverans. Differt odium ab invidia, quia nemini justè invidemus, odiō vero justī quā plurimi habentur. Item odio multi se habent. Nemo aut sibi invidet.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non oderis Fratrem tuum in corde tuo. *Levit: 19. 17.*

Qui oderunt te, induentur confusione. *Job: 8. in fine.*

Odisti omnes, qui operantur iniquitatem, perdes omnes, qui loquuntur mendacium. *Psal: 5. 6.*

Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. *Psal: 10. 6.*

Odivi Ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo. *Pf: 25. 5.*

Qui oderunt justum, delinquent. *Psal: 33. 21.*

Multiplicati sunt, qui oderunt me inique. *Psal: 37. 20.*

Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

Psal: 68. 5.

Qui diligitis Dominum, odite malum. *Psal: 96. 11.*

Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. *Psal: 118. 113.*

Iniquitatem odio habui & abominatus sum. *Ibidem ver: 163.*

Nonne qui oderunt Te Domine, oderam, perfecto odio oderam illos, & inimici facti sunt mihi. *Psal: 138. 20.*

Timor Domini odit malum, arrogantium, & superbiam, & pravam viam detestor. *Prov: 8. 13.*

Odium excitat rixas, & universa mala operit charitas. *Ibid: c. 10. 30.*
 Abscondunt odium labia mendacia. *Ibidem ver: 18.*
 Fratres hominis pauperis oderunt eum. *Ibidem 19. 7.*
 Qui operit odium, fraudulentè revelabitur malicia ejus. *Ibid: 26. 26.*
 Nescit homo utrum amore, vel odio dignus sit. *Eccl: 9. 2.*
 Odio sunt Deo impius & impietas ejus. *Sap: 14. 9.*
 Odite malum, & diligite bonum. *Amos. 5. 15.*
 Si quis venit ad me, & non odit Patrem suum & Matrem, & Uxorem,
 & Filios, & Fratres, & Sorores, & animam suam, non potest esse meus
 discipulus. *Luc: 14. 26.*
 Qui amat animam suam, perdet eam, & qui odit animam, custodit
 eam in vitam æternam. *Joan: 15. 16.*
 Si mundus vos odit, scitote, quia priorem me odio habuit. *Joan: 12. 35.*
 Qui dicit se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris est; Qui
 diligit Fratrem suum, in lumine manet; Qui autem odit Fratrem suum,
 in tenebris ambulat, & nescit quo eat. 1. *Joan: 2. 9. & sequ.*
 Ois, qui odit Fratrem suum, homicida est. *Ibidem c. 3. 15.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Festuca in oculo ira, trabs in oculo odium est; Festuca initium trabis
 est; nam trabs, quando nascitur, prius festuca est, rigando festucam
 perducis ad trabem, alendo iram malis suspicionibus, perducis ad odium.
S. Aug: de Verb: Dom. Serm: 26.

Necesse est, ut nos oderit mundus, quos cernit nolle, quod diligit.
Idem tra: 87. super Evang: c. 15.

Deus odit & amat, odit tua, amat te, odit, quod fecisti, amat, quod
 ipse fecit. Quæ sunt tua nisi peccata? & quis es tu, nisi quod fecit De-
 us, *Idem Serm: 54. de Verb: Dom.*

Nec Deum laudare, nec ab eo exaudiri meretur, qui odium servat
 in corde suo. *Idem Ser: 9. ad Frat.*

Qui scit se vel unum hominem odio habere, nescio, an ad Altare
 Domini possit secure accedere, cum præcipue Joan: Evang: terribiliter
 clamet, & dicat. Qui Fratrem suum odit, homicida est. Nam vestrum
 est judicare: utrum homicida, antequam penitentiam agat, præsumere
 debeat Eucharistiam sumere. *Idem Ser: 1. de temp.*

Sicut, qui charitatem habet, is Deum habet, sic, qui odium habet,
 diabolus nutrit in se ipso. *S. Basil: de Inst: Monach.*

Testa odia majora sunt, quam aperta. *V. Beda in suo Prov.*

Odium nec per passionem deletur, nec per Martyrium purgatur, nec per sanguinem effusum abluitur. *S. Bern: Ser: 36. ad Sororem.*

Si culpa malorum est odienda, natura tamen est amanda. *S. Bon: sup: Joan: cap: 19.*

Vitam animæ quælibet culpa polluit, servatus vero intra proximum dolor occidit. Menti namq; ut gladius infigitur, & mucrone ipsa viscerum occulta perfodiuntur. *S. Greg: M. l. 10. Mo.*

Quid ab odio mercedis accepit, qui odit, nisi horribiles animæ tenebras, & confusæ mentis horrorem? Qui vultu semper animaq; mærente voto, quo alteri vult nocere, seipsum excruciat. *S. Hieron: 4. Ep: 1. ad Demet.*

Nihil tam contrarium, tam execrabile Deo, quam aliquam odisse. *Idem, ibidem Ep: 14. ad Maur: Fil.*

Religiosum est odium, quoties is nobis odio est, qui Deum odit. *Hugo Hugo Card: super Ps: 132.*

Ubi ira & odium, ibi Deus minime habitat. *S. Ignat: M. Ep: 9. ad Phila.*

Odio dignus est, qui aliud, quam quod profitetur, exercet. *S. Joan: Chrys: Ser: de Moyse.*

Amare probatur, qui quod odit, exercet, & odisse vicissim, qui quod se amare mentitur non facit. *Ibidem.*

Qui nescit odisse, nec tristari cognovit, sed continuè gaudens bonis suis perfruitur. *Ibidem lib: 62.*

Non potest hominem odisse, qui Deum amat, nec potest hominem amare, qui Deum odit. *Idem lib: 42. opere imper.*

Etiamsi hostes, etiamsi Ethnici sint, non tamen odisse oportet. Odisse vero non illos, sed dogma, non hominem, sed opus malum. Homo enim opus Dei est, error diaboli. *Idem hom: 33. super 1. Cor.*

Odium perfectum sive perfectorum est, si peccatum in homine non hominem in peccato habebis exosum. *Petrus Bles: Epif: ad Henr: Bajocens-Ep.*

Integræ perfectionis est cumulus odium amore repensare. *S. Valer: Ep: hom: 12.*

Vitemus semper odia, sed ut odia vitare possemus ante omnia causas vitemus odiorum. *Idem, ibidem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Odium proximi est gravissimum peccatum inducens ad interitum.

I. *Recede à nobis.* Gen: 26. 16. Quid Palæstinos adeo dementat, ut virum Justum, amicum Dei a se recedere & abire intrent, quoniam potentior factus est valde. Deus mirum in modum benedixit in Palæstina Isaac. *Benedixitq; ei Deus & locupletatus est homo & ibat proficiens ac succrescens, donec magnus vehementer effectus.* Ob hanc benedictionem oderant & invidebant Isaac. O excæcati Palæstini! ob hoc ipsū, quod in terra vestra ditescat Isaac ad ulterius apud vos manēdū rogare debuissetis, certi ob talē virū, & vos a Deo benedicendos? respondet S. Joan: Chryl: Cæcum est odium & invidia *nil cum ratione operatur.* Odio & invidia tabescentes non vident cum habitu Viri Justi Isaac, & Dei benedictionem e terra scedere & exulare. *Penziger in festo S. Sim: & Jud: Con: 3.*

II. *Vide utrum tunica filij tui sit.* Gen: 37. Si tunica Joseph: sanguine hædi palliare student fratres nequitiam suam, cur non etiam tunicam hinc inde in frusta lacerarunt, quasi fera truculenta sic discerpsisset tenerum corpus, ut vestem illæsam reliquisset? Adeo errant palpabiliter, quia odio pleni, oderant eum. *Ibid: v. 4.* Sic in Josephū erant animati, ut quid facerent nescirent. *Ant S. Basil: M. hom: de invid.* Odiū turpissimè corrumpit mentem, excæcat rationem, ut a via veritatis & justitiæ, aberrantes æternum pereant atq; damnentur. *Gen: 7.*

III. *Arca Dei capta est* 1. Reg: 4. Arca Domini in captivitate detenta fatalem pestilentia Philistæis inflixit poenam. *Illis autem circumducentibus eam fiebat manus Domini per singulas civitates interfectionis magna nimis.* *Ibid: c. 5. 9.* Ad tantam Cladem, cur, quantocius non remittunt Arcam, ut tantis liberentur a malis. Excecavit eos irradicatum in Hebræos odium, Arcam detinendam esse syadebant, & toleranda propria mala, ne immensa lucra ex redditu Arcæ hostibus provenirent Mendoasa in 1. libr: Regum c. 4. Non miserunt Arcam Hebræis cum reciperent propter eam tot mala, quia si apud Hebræos esset, quanto potentior esset, tanto magis adjuvaret Hebræos. *Abulensis qu: 16.*

IV. *Perrexit ad investigandum David & Viros ejus etiam super abruptissimas petras:* & Reg: 24. 3. Quid Saulem adeo infascinauit, ut Regiæ suæ

suæ Majestatis oblitus in præcipitiis oberret, vitam suam periculis exponat. Respondet Lyra hic *ex desiderio occidendi cum exponebat se, & suum exercitum periculis multis & magnis. Saul oderat David, non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David à die illa & de inceptis 1. Reg: 18.* Odium obtenebravit mentem, ut non adverteret Saul persequendo Davidem per prærupia Saxa, seipsum præcipitio & vitæ periculo exponere. Penz: *l. cit.*

V. *Mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem &c. Math: 2.* Volſus numerat parvulorum occisorum millies mille, & 44. millia Hærodes odio prosequens Christum unum vult interimere, & videt se suosq; in successore crudeliter occidere, sic delirat, insanit odium cæcutiens, ruit & seipsum præcipitat S. Chrys: Ser: 1. 52. describens hoc rabidum Hærodis odium, sic ait: agit Minister mali, Minister doli, iræ artifex, Inventor sceleris, impietatis Author, pietatis prædo, inimicus innocentiae, hostis naturæ, malus omnibus, suis peior, pessimus sibi Hætenus. Chrysol.

ARGUMENTUM MORALE.

Odium est gravissimum homicidium.

Ratio 1ma. Quia quantum est ex se, is qui odit, occidit Deum, quatenus est causa Pass: Christi.

Ratio 2da. Quia occidit proximum inprecando ei, machinando, aut etiam actu inferendo mortem vel corporalem, vel certe spirituales peccati, aut infamiae.

Ratio 3tia. Quia seipsum occidit, tum abbreviando vitam corporis per tristitiam & rancorem, tum animam occidendo per peccatum ipsum odij.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Odium propter tres potissimum rationes ab anima eliminandum.

Ratio 1ma. Quia Deo summè injuriosum est, ut qui ex toto corde se amari præcipit; & merito, quia dignus, per odium autem proximi tanquam imaginis suæ contemnitur, & odio habetur.

Ratio 2da. Quia homine Christiano indignum est, utpote cui a Xsto specialiter

ſpecialiter mandatum eſt, ut proximum diligat, & ex hoc indicio verus ac conſtans Chriſtianus & Diſcipulus dici ſtudeat, hanc jam olim in primis Chriſtianis admirabatur Æthnici dicentes. En quomodo ſe amant.

Ratio 3tia. Quia odium in manifeſtum beatitudinis æternæ amittendæ periculum præcipitat, cum Deus lege talionis erga nos utetur, ſi non dimittimus debita, nec ipſe dimiſurus ſit, atq; adeo haud dubiè in infernum detrufurus ſit.

EXEMPLA VARIA.

I. **E**ſau ſemper oderat Jacob pro benedictione, quo benedixerat ei Pater, dixitq; in corde ſuo: venient dies luſtus Patris mei, & occidam Jacob Fratrem meum. *Gen: 27. 41.*

II. Fratres Joſeph videntes, quod a Patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui.

III. Joſeph Patriarcha non modo nō oderat fratres ſuos, a quibus venditus eſt, ſed oſculatus eſt eos & ploravit ſupra ſingulos. *Gen: 45. 15.* Unde S. Auguſt: ait: Odium Fratrum lacrymis charitatis abluebat, non cogitavit addiſtam pretio germanitatem, ſed pro malis bona reſtituens, jam tunc necdum data Apoſtolica præcepta implevit.

IV. Egyptii filios Iſrael ſummopere oderunt, & affligerunt illudentes atq; ad amaritudinem perduxerunt vitam illorum operibus ſuis, luti & lateris, omniq; famulatu quo in terræ operibus premebantur. *Exod: 1. 13.*

V. Ammon Sororem ſuam Thamar poſt oppreſſionem exosam habuit odio magno nimis, ita ut majus eſſet odium, quo oderat eam, amore, quo dilexerat eam ante, unde & ejici eam extra domum juſſit. Sed & ipſe ſimile odium ab Abſalone, & ipſam deniq; mortem juſta Dei vindicta tulit. *2. Reg: 15. 15.*

VI. Aman cum ex odio erga Mardocheum pro ipſo juſſiſſet patibulum erigi, interitumq; toti Genti Judaicæ machinatus eſſet, converſa fortunâ ipſe primus cum Familia ſua in eo peependit, & interiit. *Eſther: c. 8.*

VII. Annibal adhuc puer interrogatus, quando odium inter Romam & Carthaginem finiendum eſſet! pedem ſolo infixit, & ſuſcitato pulvere, tunc finiendum dixit, quando altera pars in pulverem redacta fuerit. *Plutar: in vita.*

VIII. Auguſto Imperatori cum Lúcius Cinna inſidias paraſſet Livia Conjunx Auguſti, eidem ſuaſit Clementiâ Cinnam retraheret ab odio, exemplo

exemplo medici, qui extraordinaria media adhibet, quando ordinaria non profunt. Quare Augustus consilium Uxoris secutus. Cinnae ad se vocato dixit: Cinna iterum tibi vitam do prius hosti, nunc insidiatori ac parricidae, eiq; consulatum obtulit, perpetuoq; amicissimum habuit, ac solum haereditatem reliquit. *Seneca de Clem. l. 19.*

IX. Astiages Medorum Rex Harpagini aulae suae ministro tradidit infantem Cyrum ad perdendum, is ejus misertus per Mitridatem Pastorem servavit Pusionem. Hæc resciscens Astiages filium Harpaginis occidit, coxit & Genitori comedendum perrexit; Cænâ finitâ caput filij produci jubet Astiages, simulq; quod proprium filium comederit, intimat. Presertim Harpago iram, odium tamen irreconciliabile fovit in corde, ex quo fatalis eventus Astiagi promanavit. Dum enim is, contra Cyrum Harpagini improvide militem & exercitum confidisset, Harpago in perniciem Astiagis amicitias cum Cyro iniit, exercitum sibi commissum & simul Astiagem captum in potestatem Cyri tradidit, sicq; injuriam odio semper in corde gliscente vindicatus est. *Penz: dist. 31.*

X. Anno 1540. cum inter duos in Hispania Religiosos & celebris familiae viros graves inimicitiae exortae fuissent & enutritae, alter eorum in lethalem morbum incidit, & cum ad extrema deductus, pœnitentiaq; ductus adversarium ad se venire & veniam dare rogavit, omnem etiam pro parte sua injuriam libenter remissurus. Iste ut erat petulantiori ingenio ad alium sociorum conversus ait: Bonus hic homo moti timet, ideoq; dimittit; affligerunt hæc verba eatenus moribundus, ut veniã seu data seu petitam illico revocaret, protestando addens & addendo protestans: Ergo nec ego tibi condono, nec a te condonari volo. Vix verba protulit, loqui desinit, voce sensuq; omni & ratione privatus & destitutus usq; ad ultimum anhelitum, quo infelicem efflavit animam, permansit. Fiunt ei tandem de more a Religiosis suffragia, quibus peractis dum mensae accumberent ecce sub ipsum discubitus funesta & lamentalitis umbra ingreditur atroci vultu, rigente squalidaq; coma, oculis ignem spirantibus, defixoq; in omnes obtutu, horrido vocem hanc velut e nubibus elisam tonitru emisit. Sic omnes affatus: O immane odiũ, quo vivus in terris arsi, ardeo in inferno mortuus, æternumq; ardebo, sed & ille, cujus culpa & causa ardeo brevi ardebit, conversus deinde ad illum Religiosum sibi inimicum ait: Sat epulis datum est, a mensa surge infelix, lata quippe est in me, & in te a Deo Judice Sententia, ut quæ odia, & inimicitias aluimus in terris, alamus etiam in inferis & in æternum quidem; Dixit & in eum mensa adhuc inhærentem irruit, arreptum stringit, abripit, quamvis iste omni

modo pro posse suo reluctatur. Deniq; undiq; pugnis unguibus, dentibus, ac moribus res & fatalis lucta, tragediaq; agitur, subito sub pedibus fatiscente & dehiscente terra uterq; absorbetur, & ad inferos devolvitur, nihil, nisi, intollerabilem fectorem post se relinquentes. Post hæc igitur ad sepulchrum prædestinati Religiosi itur, ubi infame ejus depositum erat cadaver, & nihil de corpore ejus inventum est amplius. *Engelgræve in calo empy p. 2. festo Steph: 51.*

XI. Cælius Clericus ex ordine Patrum Capucinorum cum in morbum incidisset, & ex consilio medici domicilij locum aeremq; mutandi licentiam a Provinciali petiisset, nec impetrasset, ad tantam deinde pervenit impatientiam, ut odium erga Superiorem præconceptum animo, verbis, & gestibus prodiderit. Hoc fomento tenacius morbo adhærescente tandem animam exegit. Erat quo tempore miser ille exhalabat animam in Conventu de Gravina Fr: Clemens Postiliensis Sacerdos sanctimoniâ clarus, hic priora enarrata resciscens in extasim raptus, vidit illum infelicem Clericum ob impatientiæ & odij crimen æternis addictum ignibus. *Angelus Pachuchelius tract: de patien.*

XII. Burgensis quidam cum odium erga quosdam usq; ad mortem in corde fovisset, post mortem illius, cum in templo preces pro eo absolverentur Xstus Crucifixus manus suas è trabali ligno retrahens, auribusq; inferens clara voce dixit, non pepercit, non parcam & ego. *Spec: exemp: v. dimittere ex 4.*

XIII. Guelphorum & Gebellinorum factio irreconciliabili odio ac rancore se prosequabantur, quod odium tandem tragicum sortitum est exitum. Guelphorum enim Ducem Ungolinū Giradescum Gebellinei ceperunt, captum cum filiis & nepotibus profundæ turri incluserunt, & clavim ad turrin in Arnū fluvium demerferunt, ne ullus mortalium illis captivis aperire possit, sicq; Giradescum cum filiis tamen & inedia enecarunt. *Penz: dis: 31.*

XIV. Mulier quædam cum odium semel conceptum nunquam amplius dimittere consuevisset, in morbo ultimo cum ei Sacerdos viaticum porrigere voluit, mulier se facie convertit ad parietem & dixit: Sicut me averti ab hominibus, sic nunc Deus se a me avertit, nec unquam amplius me misericorditer aspiciet, sicq; infelix expiravit. *Specul: exemp: ver: dimittere.*

XV. Alia cum in monte Calvariæ Xsti veneraretur vestigia ab adolescente quodam in coniecta multitudine casu trusa in terram decedit. Adolescens ut eam sibi iratam advertit excusando factum humiliter veniam

am petiit. Sed induratum cor fœminæ magis ira excitabatur; quo magis ille petiit. Ad extremum mulier furiosa expressis verbis negat se quidquam audire velle de culpæ deprecatione, juvenemq; in malam Crucem abire jubet contestans, quod nunquam in pacem sit reditura. Sed ecce mox a tergo adfuit vindex Dei manus; mulier quippe potestati dæmonis tradita, & extemplo ab eodem arrepta, atq; in altum sublata est, & inspe-
stante omni populi multitudine postquam ter quaterque eam dæmon per aera agitasset, & in gyrum egisset, mox obtorto collo corpus terræ allisit, & infelicem animam ad inferos secum avexit. *Connonator historicus hist: 122.*

XVI. Quidam juvenis post mortem Parenti apparens se condemnatum testatus est, Patri ad hoc obstupescenti, & multa de virtutibus ejus loquenti, causamq; damnationis quærenti, respondit: Sum virgo corpore, nulli rem, nulli famam abstuli, non fui blasphemus, non lusor, non ganeo, jejunavi, oravi, & alia bona opera exercui; verum tamen si quis me offendeat, nolui ex toto corde ignoscere, odiumq; animo excludere, adeoq; justo Dei judicio & ego cælo exclusus sum æternum, pœnas pro odio solvo æternas. *Vigligas de Charit- exemp. 22.*

XVI. Sapricius Sacerdos ob Xsti fidem fustibus & plumbatis, hoc est flagris plumbeis pilis præmunitis cæsus, equuleo tortus, omnia tam in victo animo pertulit, ut Præsidi etiam insaltaret dicens: Corpus tu quidem excarnificare potes, animæ autem meæ, quæ in manibus Xsti Jesu est, nullam potestatem habes. Igitur damnatur ad gladium die sequenti ducendus ad supplicium. Cognovit in eum latam mortis sententiam Nicephorus, usq; occasione Sapricio ex carcere prodeunti, & inter milites lictoresq; lentis passibus ad supplicium eunti occurrit, & in genua provolutus ait: *Rogo Martyr Christi ignosci mihi, si quid peccavi ut homo.* Sapricius ad hoc non quidem verbulum respondit; deniq; cum jam esset in loco supplicij Sapricius posuit ei ob oculos Nicephorus ingens Dei beneficium eidem collatum, quod suomet sanguine ac morte Divinam possit confirmare veritatem; Quamobrem rogavit, ut hoc se suoq; beneficio afficeret, veniamq; impertiret in ejus Domini gratiam, cujus amore moreretur. Verum ad hæc nihilo mitior Sapricius sine responso, ast non sine truci vultu deprecatorem rejecit. Cumq; genua jam flectere, lethaleq; excipere ferrum deberet, Lictores, Judicem, alloquitur ne se occiderent, sacrificaturum se Diis & futurum idololatram, modo vinculis exuatur. Hæc Nicephorus spectans ut periisse vidit Sapricium, amore Divino succensus martyrijq; cupidus protinus exclamavit: *Ego sum Christianus & credo in*

Nomen Domini Jesu Xsti, quem iste negavit me ergo pro illo ferite. Nec mora quid rerum ageretur admonitus Præses dimisso Saprício Nicephorum iussit obtruncari: Dictum, factum, sic alter secundum corpus vitam retinuit, secundum animam amisit; alter secundum corpus occisus, secundum animam beata immortalitate fuit donatus. Surius.

XVIII, Theophilus Orientis Imperator longo tempore odio habuit Generalem, ac Ducem suæ militiæ Theophobum. Cum Theophilus ad agonem pervenisset, Theophobum sine ulteriori processu & examine decollari iussit. Caput Theophobi ei allatum manibus in altum per capibus definas. Ecce odium quæ non crudelia etiam in extremis tentavit. *Penz: Compert: Novis: hist.*

XIX. Timon Atheniensis usq; adeo odium erga omnes homines imbiberat, ut ab omni se coram consortio abstrahens semper solus vivere consueverit. Quæsitus autem, quæ esset causa tanti odii; Respondit; Improbos odi, quia improbi sunt, reliquos autem, quia improbos non odierunt. *Sabell: l.l.c. 2. Vide Inimicitia, Ira.*

TITULUS VII. OPERA OPERARI.

Opus ut meritorium Regni Cælestis, & denotat bonas actiones hominis. Sacra Scriptura videtur potissimum ad tres species referre; Nempe Orationem, Eleemosynam, & Jejunium. Nos hic de bonis operibus, generatim loquemur, cum in specie alibi de illis dixerimus, & præcipue ut a fide, & actibus internis distinguuntur.

LOCI, & APPLICATIONES S. SCRIPTURÆ.

Retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam, & secundum munditiam manuum mearum reddet mihi, quia custodivi vias Domini, & non egi impie a Deo meo. *ait David in Cantico 2. Regum 22. 21.*

Retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum. *Psal: 17. 21.*

Tibi Domine misericordia, quia Tu reddes unicuiq; secundum opera sua. *Psal: 61. 13.*

Memento Domine David & omnis mansuetudinis ejus. *Psal: 131. 4.*

Opus

Opus iusti ad vitam, fructus autem impij ad peccatum. *Prov: 10. 16.*
 Impius facit opus instabile, seminanti autem justitiam merces fidelis.
Ibidem 11. 18.

De fructu oris sui unusquisq; replebitur bonis, & iusta opera manuum
 suarum retribuentur ei, *Prov: 12. 14.*

Reddam unicuiq; secundum opus suum. *Prov: 24. 29.*

Iusti in perpetuum vivent & apud Dominum est merces eorum.

Sap: 5. v. 16.

Reddidit Deus iustis mercedem laborum suorum. *Sap: 10. 17.*

Omnis misericordia faciet locum unicuiq; secundum meritum operum suorum. *Eccli 16. 15.*

Dicite iusto quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet, Væ impio in malum, retributio enim manuum ejus fiet ei.
Isaia 3. v. 10.

Bonas facite vias vestras & studia vestra, & habitabo vobiscum.
Jerem: 7. 3.

Qui in præceptis meis ambulaverit, & judicia mea custodierit ut faciat veritatem; hic justus est, vita vivet, ait Dominus. *Eccli 18. 19.*

Indicabo tibi o homo quid sit bonum, & quid Dominus requirat a te, utiq; facere judicium & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare coram Deo tuo. *Michæa 6. 8.*

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excindetur, & in ignem mittetur. *Mat: 3. 10.*

Luceat lux vestra coram hominibus, & videant opera vestra bona.
Matth: 5. 16.

Non omnis qui dicit Domine, Domine, intrabit in Regnum Cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, hic intrabit in Regnum cælorum. *Ibidem 7. 21.*

Si vis ad vitam ingredi serva mandata. *Ibidem 19. 17.*

Omnis qui reliquerit domum vel fratres, aut sorores, aut Patrem, aut Matrem, aut uxorem, aut Filios, aut agros propter Nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. *Ibidem v. 29.*

Conventionem autem facta ex denario diurno misit eos in vineam suam dicens: Ite in vineam meam, & quod justum est, dabo vobis. *Ibid: c. 26. 2.*

Voca Operarios, & redde illis mercedem. *Ibidem v. 8.*

Quid vocatis me Domine Domine, & non facitis quæ præcipio vobis. *Luce 6. 46.*

Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternā.
Ioan: 6. 27.

Filij Abrahæ estis? opera Abrahæ facite. *Ibidem.*

Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus. *Ioan: 16. 26.*

Qui habet mandata mea & servat ea, hic est, qui diligit me, qui autem diligit me, diligitur a Patre meo. *Ibidem e: 4. 21.*

Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis. *Ibidem 15. 14.*

Posui vos ut eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. *Ibidem 15. v. 16.*

Reddet Deus unicuique secundum opera ejus. *Rom: 2. 6.*

Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores justificabuntur. *Ibidem v. 13.*

Gloria enim, & pax, & honor omni operanti bonum. *Ibidem v. 10.*

Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum.
1. Cor: 3. 8.

Non ego, sed gratia Dei mecum. *Ibidem 15. 10.*

Fratres estote abundantes in opere Dei, semper scientes quod labor vester non est inanis in Domino. *Ibidem v. 59.*

Omnes nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum, sive malum. *2. Cor: 5. 10.*

Dum tempus habemus operemur bonum, veniet enim nox, quando nemo poterit operari. *Galat: 6. 10.*

In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum. *ad Titum 2.*

Non enim iniustus Deus, ut obliviscatur operis vestri. *ad Hebr: 6. 10.*

Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. *2. Petri 1.*

Qui perspexerit in legem non auditor obliviosus sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. *Iacob 1. 15.*

Abrahā Pater noster nonne ex operibus justificatus est, offerens Filium suum Isaac super altare. *Ibidem 2. 21.*

Videtis quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum. *Ibidem v. 24.*

Qui dicit se nosse Deum (scilicet per fidem) & mandata ejus non servat, mendax est & veritas non est in illo; qui autem servat mandatum ejus, vere in hoc charitas perfecta est. *Ioan: 2. 4.*

Beati mortui qui in Domino moriuntur, opera enim illorum sequuntur illos. *Apoc: 14. 13.*

Judicati sunt mortui ex his, quæ scripta sunt in libris secundum opera eorum. *Ibidem 20. 12.*

Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. *Ibidem c. 22. 12.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Bonum opus intentio facit, intentionem fides dirigit. *S. Aug: super Ps. 31*
Nisi iniustus voluntatem mutaverit, bonum operari non potest. *Idem*
contra ad im: b. 26.

Bene operari non possumus, nisi dono Dei adjuti. *Idem Epist: 119. c. 10.*

Bona opera non pereunt, etiam quæ de bonis pereuntibus fiunt. Ex mundi bonis facias bona opera, & propter mundi bona non facias opera mala. *Idem Epist: 60.*

Ipsa bona opera nostra Dei potius intelliguntur esse, quam nostra. *Idem l. 22. de Civit: Dei c. 30.*

Necesse est mortua opera faciat anima, donec Christi gratia reviviscat. *Idem de Reat: & grat: c. 24.*

Anima Sancta æternis honorum operum margaritis componitur, ut ad Cælestis Sponsi consortium, & nuptiale convivium feliciter ornata perveniat. *Idem hom: 26. ex 50.*

Ille in te laudetur, qui per te operatur; noli ad laudem tuam operari, quod bonum agis, sed ad laudem Illius a quo habes ut bonum agas. *Idem tr: 8. in Epist: Ioan.*

Non solum malum fecisse, sed etiam bonum non egisse damnable est. *Idem hom: 16. ex 50.*

Dilectio vacare non potest, da mihi amorem vacantem & non operantem. *Idem super Psal: 32.*

Nisi opus tuum in unitate feceris Deo, qui unus est, acceptum profecto non erit. *S. Ber: ser: 5. Aff. B. V. M.*

Non transeunt opera nostra, sed velut semina æternitatis jaciuntur. *Idem ser: 15.*

Quid fides quæ non operatur, nisi cadaver exanime? *Idem ser: 24.*

Argumenta fidei opera. *Idem ser: de Resurrectione.*

Ille bene operatur, qui operatur, non ut ipse Deo placeat, sed quia ei placet Deus, vel quia placet Deo quod operatur. *Idem in suis Sent.*

Quisque in omni opere suo hoc dicat sibi; si modo moriturus esses, faceres istud. *S. Bon: in spec: Monach.*

Sicut cibo corporeo corpus pascitur, ita bonis operibus anima saginatur. *S. Bruno sup: Psal: 36.*

Habent

Habent opera linguam suam, habent facundiam suam, etiam tacente lingua, facta namq; præ dictis amantem probant. *S. Cyril: Apoph. 14. l. 1.*

Si homo non imposuerit finem operi, nec Deus imponit remunerationi; Quantum enim serimus operibus, tantum metemus in fructibus. *S. Euseb: hom: de S. Maximo.*

Hoc opus coram Deo non placet, quod alterius operis injustitia polluit. *S. Greg: M. l. 22. Moral: c. 17.*

Comedere animæ, est bonis operibus satiari. *Idem l. 21. Moral.*

Duo sunt, quæ in bonis operibus necesse est ut studiose formidentur, desidia videlicet, & fraus. *Ibidem l. 8.*

Solus in Dei opere fraudem non facit, qui cum ad studia bonæ actionis invigilat, nec ad corporalis rei præmia, nec ad laudis verba, nec ad humani iudicii gratiam anhelat. *Ibidem.*

Is qui Spiritu Dei operatur, non desidia corrumpitur, non timore repellitur, non labore lassatur. *Idem in Psal: 2. & 7. panit.*

Constat in bonis operibus post propriam voluntatem, Dei nos niti auxilio, in malis autem diaboli. *l. 1. Dialog: contra Pelag: S. Hieron.*

Fides sine operibus mortua est, quemadmodum opera sine fide. *Greg: Naz: Orat: de Lazaro.*

Si solus tu operaris nihil proficis, si solus Deus operatur, nihil mereris; Operetur ergo Deus, ut possis, opereris & tu, ut aliquid merearis. *Hugo a S. Vict: l. 1. didasc: c. 9.*

Opera bona eatenus Deo grata sunt, quatenus ab amore sunt imperata. *Idiota l. 1. Contempl: de amore Dei.*

Bona opera hominis, plagæ & vulnera sunt dæmonibus. *S. Ioan: Chrys: ser: in Iob & Abraham.*

Fecisti aliquid boni, celsa illud, ut Dominus tuus videat & ipse laudet; Quod si iactanter aliquid boni feceris, gloriam ab hominibus receptori. *Idem hom: 2. in Psal: 50.*

Impossibile est bonum aliquod recte quemquam facere non habita superna gratiâ. *Idem b. 25.*

Sæpe opera quæ apud hominum iudicium bona apparent, apud examen diligentissimi & acutissimi iudicis reproba deteguntur. *S. Isid: Hist: l. 2. de summo bono c. 27.*

Si non vis operari dum potes, iusto Dei iudicio non poteris, quando voles. *Petrus Bles: Ep. 11. ad quendam Cler.*

Opera bona ante peccatum commissa ad aliquid valent, quia per penitentiam reviviscunt. *S. Th. super 1. Thes.*

Nunquam per liberum arbitrium homo potest quodquam bonum facere, sine adjutorio Dei. In his quæ facimus, quærendum est illud propter quod facimus. *Idem super 2. ad Cor: 3.*

Pro utilitate indigentis opus bonum libere aliquando intermittendum est, aut etiam pro meliori mutandum; hoc enim factio opus bonum non destruitur, sed in melius commutatur. *Th: a Kemp: de Imit: c. 15.*

Bene semper agere & modicum de se tenere, humilis animæ indicium est. *Ibidem l. 2. c. 6.*

Passus eundi in Paradisum sunt bona opera, si orastis hodie, jam fecistis unum passum, alium si dedistis elemosynam, alium si audistis missam. *S. Vinc: Ferr: Ser: 4. Dom: 3. post Pascha.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Opera non Verba Deus respicit.

I. **O**bsacro Domine non sum eloquens, impeditioris & tardioris lingua sum. Exodi 4. 10. Jam toties cum Deo locutus Moyses non se excusavit, cum vero ad hominem Regem mittitur, balbutiem prætexit. Hanc ut Pharaoni loqueretur promptam linguam requirebat, & apud Deum non ea ei opus erat? Noverat Moyses Dei ingenium, noverat quam exiguum apud illum lingua valeret, noverat manuum illi vel unicam vel præcipuam esse rationem, opera potissimum ab eo spectari. *Didacus Nis: senus Ser: 3. Dom: 8. Pent.*

II. *Facies & labrum æneum, & basim ejus æneam.* Exod: 30. 18. Adverte quam apposite dicatur labrum & æneum, quia prædicatio resonans est, & simul jubet quod sit cum basi hoc est cum vita sancta, sine qua labium ipsum labitur, & cadit. Cum facimus quæ prædicamus, labium æneum sumus, simul cum basi quæ sustentat doctrinam. *Th: de Tru: fillo hic.*

III. *Muræculas aureas faciemus tibi.* Cant: 1. 10. Tota erat in osculis in odore & in meridie Sponsa, hoc est cordis tantum intenta victimis, operum hostias negligens; ægre hanc sterilitatem operum in sponsa sua passus sponsus compturus proinde illam, aureas facturum se dicir muræculas manibus, ut sciat gratiora Deo gesta fore, quam vota, & mercedem uberiores operibus refundi, quam affectibus, labori manuum quam osculo. *Oliua l. 1.*

IV. *Abscissus est lapis de monte sine manibus.* Dan: 2. Ubi non apponimus manus, de gloria excidimus. *Quidam.* Ludovicus de Ponte. in Cant: 2. c. 3. Hominum vera laus, non a Nobilitate, divitiis, dignitate, scientia, eloquentia, sed a fructibus bonorum operum.

V. *Nisi abundaverit justitia vestra plus quam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in Regnum Celorum.* Math: 5. *Justitia Phariseorum est dicere non facere.* S. Augustinus hic.

Lactantius Firm: l. 1. de Div: Justit: c. 1. ait, quod apud Græcos majori in gloria Philosophi quam Oratores fuerint. Illi enim recte vendi Doctores æstimati sunt, quod est longe præstantius. Quoniam bene dicere ad paucos pertinet, bene autem vivere ad omnes.

VI. *Bonum est nos hic esse. Si vis faciamus &c.* Mat: 17. 4. *Præstantiam & bonitatem Divini spectaculi laudat simplici & unico verbo dicens: bonum est.* Cur tam tum paucis verbis? cur non majora dicit? Parcit Petrus verbis, ut operam suam impendat; sciens Dei gloriam non extolli verborum laudibus, sed factis. *Bæza tom: 3. lib: 14. c. 17. §. 18.*

VII. *Procidit ad pedes ejus & deprecabatur eum multi, dicens: Filia mea in extremis est.* Marci 5. 23. Duæ Personæ accedunt Christum peritum salutem, mulier sanguinis fluxum patiens, & Jairus Princeps Synagogæ. Jairus pro Filia deprecabatur multis velut Orator Eloquens, Mulier autem omissis Orationibus pro sanitate sua venit *in turba retro & tetigit vestimentum ejus.* Ibid: v. 28. Manus applicat non verba fundit, audit a Christo. *Omnia fides tua te salvam fecit; Quare citius impetrat mulier quam Princeps? Quia mulier clamabat operibus, ore silet.* Princeps multis verbis orat, & de morte Filiae nuntium accipit, gratiæ donantur tacentibus, negantur loquentibus. *Oliwa l. 1. Conc: 5.*

VIII. *Quid faciam?* Lucæ 16. 3. Potius cogitabat, *quid faciam, quam quid dicam?* sciens quod apud justum & infallibilem Judicem plus valeant opera virtuosa, quam verba pulchra. *Dionys: Carth: hic.*

IX. *Dic ut sedeant hi duo Filij mei &c.* Math. 20. 21. Domino Libellum supplicem per os Matris offerunt, accipiunt responsum; primas sedes concedi solum Operum Candidatis, quas credebant se his precibus obtinere; Mutate voces in labores, patientiam: *potestis bibere calicem?* Evangelii gratia Patriam, propinquos, chara omnia deferere. *Oliwa l. 1. Conc: 5.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Opera bona tam secreto facienda, ut si fieri potest ab Angelis abscondantur.

I. *§* *Gitur Abraham surgens de nocte stravit asinum &c. Expectate hic cum asina.* Gen: 22. v. 3. & 5. Dum sacrificaturus Filium Abraham montem ascenderet, noctem expectavit, & locum ab omni humano convictu destitutum elegit, nedum etiam a famulis, sed nec a jumenti oculis secum cunctis ullatenus videri voluit. Unde dixit ad Pueros suos: *Expectate hic cum Asino.* Sed numquid non melius fuisset, ad tam perfectum Obedientiæ spectaculum, si plurimos adhibuisset testes? ut cæteris æterno exemplo foret? respondit: Sufficit mihi adesse Deum, sat est, quod ille videat *Dominus videbit v. 13.* ipse evulgabit, ipse remunerabitur.

II. *Utrumq; latus propitiatorij tegant, expandentes alas, & operientes oraculum:* Exod: 25. 20. Tabernaculum a Moyse fabricatum, quod ipsum representabat Deum jussu ejus alis Cherubinorum unde quaq; regi debuit. In quem locum Oleaster dicit: Considera quid te hic admoneat Deus; Summus Benefactor est; & nihilominus tectus, ut te doceat benefacere, & nolle videri. *Ita Oleaster.*

III. *Facies & saga cilicina undecem ad operiendum tectum tabernaculi:* Exod: 26. 7. Tabernaculum intus & foris laminis aureis conspicuum præcipit Deus etiam saccis cilicinis obvolvere Moyse, quod S. Bruno Episcopus considerans ait: ad quid jubet hoc Deus? vis? dicam: Aurea debet esse hominis Christiani Anima, sed pretiositatem suam debet quo ad poterit, operire. *Ita ille.*

IV. *Vade ad formicam o piger &c.* Prov: 6. v. 6. Septuaginta etiam addunt hanc Sententiam. *Vade ad apem & disce quomodo operaria est.* Ergo homo tam prudens & perspicax ab apicula debet discere, quod antea nescivit? S. Antiochus hom: 43. Vir intelligens ingeniosam & solertem imitatur apiculam, hæc quos externe elegerit flosculos, defert in alvearium, interne mellificium favumq; operosius conficit, ne labores suos humanæ isti gloriæ exponat.

V. *Percusserunt me, & vulneraverunt me; & tulerunt pallium meum mihi.* Cant: 5. Ut ablatum fuit pallium sub quo latebat, & infirma apparuit, & patuit vulneribus; habet enim Christus virtutem sub velamento. *Baeza l. 4. Dan: c. 3. §. 9.* Occultanda sunt ergo Fratres bona,

quæ agimus, ne hæc sub hujus vitæ itinere incaute portantes latrocinantium spirituum incurfione perdamus. *S. Petrus Dam: Ser: de S. Barbara.*

VI. *Quæ habitas in hortis amici auscultant, te, fac me audire vocem tuam.* Cant: 8. 13. Quinam illi erant amici: Utraq; Glossa inquit: *Amici auscultant id est Angeli.* Diligenter ergo expendendum quid dicat Spiritus. *Amici auscultant te &c.* Richardus in Cant: inquit Spiritus ipse vult te audire. Non enim dicit fac ut amici audiant, sed *fac me audire.* Adeo enim vult ut secreto & ex intimo cordis alloquatur Deum, ut ne ipsi quidem Angeli, licet arrestis adstent auribus, eam percipiant. *Ita Richardus.*

VII. *Mulier stans retro secus pedes Domini lachrymis capit rigare pedes ejus.* Luc: 7. 38. Cur retro & a tergo? cur non in conspectu Salvatoris? *Didacus Baeza t. 3. c. 15. ait:* O vere Divinitatis expugnatrice, dum obsequia tua, dum virtutes tuas post tergum abscondis, insidias paras capiendæ Deo. Quia absq; dubio magis capitur absconditis operibus, quam iis quæ coram oculis ostentantur. *Ita Ille.*

VIII. *Cum vidisset tibicines & turbam tumultuantem, dixit, recedite.* Mat: 9. 24. Cur Tibicines dimittit? Rabanus ait Tibicines sunt adulatores, qui fovent mortuam. Sanctus vero Chrys: ad rem nostram hom: 7. Sic ait: *Ne jactantia causa id facere videretur.* Præviderat Christus Dominus futurum, ut factis miraculo Tibicines e fenestris resuscitatam puellam debuccinassent, & ad videndum attraxissent homines, ideo eos dimittit.

IX. *Nemini dixeritis.* Mat: 8. Descendit Christus in preces leprosi, sanavitq; eum, sed beneficium hac statim pensione oneravit, ut oraculum silentio tegeret. *Vide nemini dixeris* tali jussione volens nos docere, ut qui vult bene quidpiam agere, is tam secreto id facere debet, ut & ab Angelis si fieri possit abscondat, propter ingens periculum, quod in lucem prolatis operibus bonis a publico imminet. *Didacus Niss: Dom: 3. post Epiph: 54.*

Bombix ut sericum formet involucrium quærit, & in secreto laborat. Unde illi quidam adjecit lemma. *Operitur, dum operatur.*

Alius fluvio secreto defluenti, eisq; quos allambit agros magnam fertilitatem afferenti inscripsit lemma. *Fert tacitus, quo fertur opes.*

Alius Cælum summo silentio vastissimos planetarum Orbes circumagens descripsit cum lemmate. *Et multa, & magna silentio.*

In Canonisatione S. Francisci Salesij Episcopi exhibita Gratianopoli, Conchæ margaritiferae clausæ inscriptum erat. *Opes operit.*

PROPO.

PROPOSITIO TERTIA.

Opera in mortali nihil lucrantur.

I. **T**erra autem erat inanis & vacua. Gen: 1. 2. Cur ab omni flore & fructu vacua? Tenebra erant super faciem abyssi. Homo terra est, hanc terram posuit Deus in Paradiso ut operaretur, bonum nempe, ac meritum gratiæ Dei faceret; Peccata nox sunt & tenebræ Ægyptiæ, his tenebris nempe peccatis quamdiu conscientia repleta est, sol & lux gratiæ Dei ab anima exulat, operari nequit ad meritum, omnia opera, licet alias in se bona, ut Eleemosynæ, Orationes, inania sunt & vacua, & sine merito. *Penziger Dom: 4. Pent: Conc: 1.*

II. *Quacumq; die comederis ex eo, morte morieris.* Gen: 2. 17. Comedit audacter de ligno vetito Adam nec tamen ea die mortuus est, sed super vixit ultra 900. annos. Et factum omne tempus quod vixit Adam, anni nonaginti triginta, & mortuus est. Gen: c. 5. Quomodo vera sunt Scripturæ verba? Duplex est in homine vita, vita animæ & vita corporis, Adam in illa hora, in qua contra Dei præceptum de fructu comedit, mortaliter peccavit, sic peccator vixit quidem corpore, sed mortuus fuerat in anima. Unde Cæsarius Arelat: in præfatum caput ait. Illum diem vixisse computa, quem non malitia, non invidia, non superbia contaminavit. Uti ergo mortuus corpore nihil operari potest, sic Adam in anima mortuus, nihil operari potuit. S. Antoninus p. 1. t. 7. c. 2. Quia charitas est radix merendi secundum D. Thomam in 4. quodlibet autem mortale contrariatur charitati, ideo existens in mortali, nullo modo potest mereri, nec pro se, nec pro alio aliquod bonum gloriæ, seu gradum præmii æterni. Nec etiam reverso tali ad veram pœnitentiam, illi bona reviviscunt ad præmium gloriæ. *Hactenus S. Antoninus.*

III. *Offeret pro peccato suo simile partem ephi decimam, non mittet in eam oleum, nec turis aliquid imponet, quia pro peccato est.* Levit: c. 5. Cur thus & oleum inhibentur in expiatione peccati offerri? Thus & oleum misericordiæ, & Orationis opera denotant, quæ rejicit Deus a peccatore; ut noscamus opera bona in peccato mortali existenti nihil prodesse ad meritum. *Penziger loc: cit.*

Quid autem prodest tenuari corpus abstinentiâ, si animus intumescat superbia? quam laudem merebimur de pallore jejuniij, si invidia lividi sumus? quid virtutis habet vinum non bibere, & ira atq; odio inebriari. *S. Hier: l. 2. Ep: 20.*

IV. *Duobus annis regnavit Saul super Israel.* 1. Reg: 13. Si Scriptura evolvatur pluribus annis regnasse invenietur sed illis pluribus regnavit male vivendo, & tantum duobus annis bene in statu gratiæ; hinc solum illi duo quibus vixit in statu gratiæ, computantur ad meritum. *Idem, ibidem.*

V. *Filia populi mei crudelis quasi Struthio in deserto.* Jerem: 58. Cur Propheta hominem in statu disgratiæ comparat Struthioni? Crudelitas Struthionis hæc est; ova parit & non fovet; non excludit pullum, nullum ex ovo fructum facit. Sic homo in statu peccati mortalis operans, orans, jejunans, dans, eleemosynam, opus per se & in se bonum facit, at fovere non potest ut fructificet, ut maturescat ad meritum. *Penz: Ibid.*

VI. *Vox clamantis in deserto.* Luc: 3. 47. Desertum hoc est peccator. Habet deserti conditiones, quia horridus est & incultus nulla fruge commoda seminatus, germinat spinas & tribulos, sentibus & vepribus densis pravarum cogitationum & desideriorum est oblitus undiq; & fit habitatio bestiarum sylvestrium, & ferarum, & serpentum, & scorpionum. Deniq; nullus fructus in eo, nisi glandes porcorum. Quanta solitudo ubi non est Deus! quanta siccitas ubi pluvia Cælestis non cadit! quanta sterilitas ubi deest calor solis, & cultus Spiritus. *S. Thomas Vill: Ser: D. 4. Adv: Desertum est cor peccatoris, quod utiq; desertum est a gratia & virtutibus. S. Bonav: Spec: B. V. c. 10.*

VII. *Ligatus manus & pedes institis, & facies ejus sudario erat ligata.* Joan: 11. 44. Lazarus in sepulchro figura est, animæ in peccato mortuæ, peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem. Jacob 1. 15. Ligatus habuit manus, constrictos pedes, velatos oculos, nihil facere, operari nihil, nihil progredi, nihil videre aut contemplari potuit. Lazarus in sepulchro, nihil anima in statu disgratiæ meritorium, aut dignum præmio. *Penziger loc: cit.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**bel teste Josepho l. 1. Antiqu. Justitiam colebat & omnibus actionibus suis Deum præsentem ratus, virtuti operam dabat, unde quoq; obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum & respexit Dominus ad Abel, & ad opera ejus. *Gen: 4. v. 4.*

II. Cain videns opera Fratris sui bona esse acceptabilia Deo, iratus est vehementer, & concidit vultus ejus, dixitq; Dominus ad eum: nonne si bene

bene egeris recipies, sin autem male, statim in foribus peccatum aderit.
Ibidem v. 5.

III. Noe fuerat vir justus atq; perfectus in operibus suis, & cum Deo ambulabat. *Gen: 6. 9.*

IV. Abrahamo propter opera bona quæ fecit propter Deum, dixit Angelus: per me metipsum juravi dicit Dominus, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti Filio tuo Unigenito propter me, benedicam tibi & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam in littore maris. *Gen: 22. 16.*

V. David eo quod fecisset rectum in oculis Domini, & non declinasset ab omnibus quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ suæ, excepto sermone Uriæ Hebræi, habuit successorem in throno Abiam & si impium. 3. *Reg: 15. 5.*

VI. Ezechias operatus est bonum & rectum, & verum, coram Domino Deo suo in universa cultura ministerii Domus Domini juxta legem & caeremonias voleas requirere Deum suum in toto corde suo. Hinc etiam ausus est ad Deum dicere: Obsecro Domine memento quæso, quomodo ambulaverim coram te in virtute, & in corde perfecto, & quod placitum est coram te fecerim. 4. *Reg: 20. 3. 10. 2. Paralip: 31. 21.*

VII. Job quantum abundaverit operibus bonis, ipse testatur Deus dicens ad Sathan. Numquid considerasti servum meum, quod non sit ei similis in terra, homo rectus & simplex, ac timens Deum, & recedens a malo. *Job 1. 18.*

VIII. Athenienses dum pro publico bono Palatium ædificare intenderent, duos Architectos, qui idem delinearent elegerunt; Uterq; in Senatum vocatus, ut quisnam esset melior viderent: Primus magna facundia quam profunda debeant esse fundamenta, quam crassi muri, quot, & quam magna conclavia, quot fenestræ, & ostia, qua debeat esse forma, quales scalæ &c: discurrere cepit. Alter a Senatu ut suum promeret sensum iussus, Laconice respondet, & paucis se expedivit dicens: *Ego opere adimplebo quod iste tot verbis amplificavit.* Alter velut verbosus & in operando tenax, dimissus, hic autem Fabricæ Præfectus delectus est. Deus eos veros & bonos Christianos habet, qui non verbis sed operibus facundi sunt. *August: Paolettus Dom: 7. Pent.*

IX. Catechumeno quodam cum aliis navigante adeo sæva exorta tempestas, ut navis fere mergeretur, omnes præter Catechumenum qui se Deo intime commendaverunt ut naufragium evaderent, se undis commiserunt. Per 23. dies navis hinc inde fluctibus agitabatur, & ecce in il-

Io tempore Christus Dominus noster nunc nautæ, nunc remigis vices agens, jam ad proram, jam ad puppim accurrebat, modo remos ducebat, modo vela pandebat, & contrahabat. Catechumenus quasi sibi Christus monstraret operandum esse, ut salvetur, & ipse ad opera extendit manum, & mox pacato mari feliciter navis ad portum appulit. Hoc facto Christus Catechumenum & omnes nos docuit; quod non vult salvare nos sine nobis, & quod non vult dare gloriam cælestem & paradisi portum, nisi manum bonis operibus applicemus & auxilium Dei bene operando mereamur. *Labata tom: 2. de Operibus Prep: 6.*

X. Concionator quidam Philippus nomine adeo facundus erat, ut totam Urbem Parisiorum in auditorium suum raperet. Ex zelo, quem indicendo demonstravit, omnes sanctum existimaverunt. Non minorem famam apud ipsum Civitatis Episcopum lucratus est. Qui dum laboraret in extremis eum invisit, ac jam morienti in virtute obedientiæ imperavit sibi post mortem compareret, & de statu suo certiores redderet. Obiit hic, & trigesimo die, ut Autoritas Episcopi præceperat, soli in camera sua sedenti anima defuncti famosi Concionatoris apparet, fætens magis quam cadaver putridum, ac dicens: Miser sum ego, & perpetualiter damnatus, quia omnia mea opera in peccatis mortalibus, maxime carnis spuciciis irretitus peregi, serio ad Deum nunquam conversus. Sicq; cum magno ejulatu recessit. *Cantipr: 1. apum c. 16. p. 5.*

XI. Diogenes incidit in musicum profligatæ vitæ lyram concordantem, qui cohibere non potuit seipsum, quin diceret: Non erubescis, qui sonum ligno aptes, animum ad vitam non componas? *Laertius 16.*

XII. Ennodius Episcopus Ticinensis ad maximum Episcopum: Plus agendo inquit populum instituis, quam loquendo. Illa monita Discipulorum conscientiam eruderant, quæ præbentur exemplo. *P. Joan: a S. Joseph.*

XIII. Romani teste Plut: quando milites ad bellum mittebant, dabant eis scutum quo se propugnarent, sed erat simplex absq; ornatu vel arte aliqua fabre factum. Hoc ideo faciebant, ut eorum qui in bello bene se gerebant, actiones, & opera heroica illi scuto incidi possent; illi vero qui nihil digni patrarant, è numero militum proscribebantur, seu ut ait Plut: *qui post bella nihil præclarum in scuto depictum gerebat, pro inglorio habebatur.* Nos sumus milites Christi, quia militia hominis est vita super terram. Deus nos scuto fidei ornavit. *In omnibus sumentes scutum fidei.* Sed hoc scutum est absq; ornatu bonorum operum. Nos ipsi in illo gesta præclara sculpere debemus. Hinc si in campum proferamus scutum

scutum rude, apud Deum, qui a nobis non expectat nisi opera bona, in gloriam erimus, & velut milites inutiles ab eo abigemur &c. *Paoletti loco cit.*

XIV. Vidua quædam cum carnaliter cum quodam Juvene peccasset, ex rubore fornicationem hanc confiteri sibi impossibile reputans, proposuit omni mortificationum genere, & bonis operibus peccatum expiare. Continuis itaque incubuit eleemosynis & orationibus, & ad extremum Religionem ingressa in ea adeo pie, & zelose vixit, ut apicem perfectionis conscendere videretur. Unde mortua Abbatissa unanimi consensu in defunctæ locum sufficitur inque hoc munere adeo austeram duxit vitam, ut non homo sed Angelus Dei esse censeretur. Tandem morte præventa cum officium defunctorum pro ea decantaretur; Ecce in choro appareret Spiritus & anima emortuæ Abbatissæ, & clara voce interdixit pro ipsa ne ulterius orent, siquidem in æternum damnata esset, eo quod quoddam peccatum lascivix commissum nunquam confessa fuisset, omnia pia opera ob obicem peccati mortalis sibi nihil ad meritum, & valorem profuissent. Sicque disparuit. *S. Anton: p. 2. t. 9. c. 8.*

Vide Tit: Fides, tit: Virtus, Eleemosyna &c.

TITULUS VIII.

OPINIO.

Opinio est Actus Intellectus qui fertur in unam partem Contradictionis cum formidine alterius. *Ita S. Th: 1. p. 2. q. 79. a. 9. ad 4.*

Sæpe etiam sumitur opinio pro existimatione vel fama de aliquo concepta, juxta illud Ciceronis 1. Fam: 7. *Magna est hominum opinio de te, magna commendatio liberalitatis.*

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Via stulti recta in oculis ejus, qui autem sapiens est, audit consilia. *Prov: 12. 15.*

Est via quæ videtur homini justa, novissima autem ejus ducunt ad mortem. *Ibidem 14. 12.*

Væ qui sapientes estis in cordibus vestris, & coram vobismetipsis prudentes. *Isaia 9. 21.*

Audituri estis prælia & opiniones præliorum, videre ne turbemini &c. *Matth: 24. 6.*

Ecc

Et

Et assumens eum Petrus cepit increpare dicens: Absit a te Domine, non erit tibi hoc (scilicet ut adeas Jerusalem & talia patiaris) *Matth: 16. ver. 22.*

Dixit ei Petrus non lavabis mihi pedes in æternum: Respondit ei Jesus: Si non laverō te, non habebis partem mecum. *Ioan: 13. 8.*

Venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi, & interrogabat Discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? at illi dixerunt. Alij Joannem Baptistam, alij autem Eliam, alij vero Jeremiam, aut unum ex Prophetis. *Matth: 16. 13.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

NON despiciat quid de se unusquisq; vel maxime optimus sentiat. Nam negligere bonorum judicia, vel arrogantia, vel dissolutionis est, quorum alterum superbiæ adscribitur, alterum negligentia. *S. Ambrosius l. 1. Off. c. 47.*

Maxima multitudo est hominum, qui in varias noxiasq; opiniones ita labuntur, ut emergere inde ac liberari aut nunquam, aut ægerrime queant. *S. Augustinus de quant: animæ c. 7.*

Temeritas asserendæ incertæ dubiæq; opinionis difficile Sacrilegij crimen evitat. *Idem de Gen: tit. imp.*

Quod intelligimus, debemus rationi, quod credimus Authoritati, quod opinamur errori. *Idem de Utilit: credendi c. 11.*

Decor tuus, splendor bonæ opinionis est. *S. Bernardus lib. 3. de Consol: ad Eug: Pap.*

Opinio si habet assertionem temeraria est; fides si habet hæsitacionem infirma est. *Idem ibidem l. 5.*

Ejus quem videre me non licet, bona me pascit opinio. *S. Bonaventura lib. 4. cap. 47.*

Pessima & falsa opinio per homines plerumq; grassatur, tum de justis, tum de sceleratis; De utrisq; enim contraria existimant; Nam & qui iustitiâ præditus est, non talis habitus est, & rursus impius cordati viri opinionem tulit; quem errorem gravem, & perniciosum esse statuo. *S. Gregorius Thaumaturgus super Eccles: c. 8.*

Eo perducta res est, ut neglecta veritate meriti; de sola opinione curamus. *S. Hieronymus l. 4. Ep. 1. ad Demetrum.*

Quæ hæc est tanta levitas animi? quæ tanta vanitas! relicta propriis consci-

conscientia alienam opinionem sequi, & quidem fidelem atq; simulatam?
Idem t. 1 Ep. 14. ad Celantiam.

Falsa opinio quam habet homo de se transgressionem mandatorum inducit. *Hugo Card: super Iudic: c. 17.*

Non Paupertas tristitiam, aut divitiarum voluptatem gignerent, sed hoc & illud opinio nostra parit. *S. Ioan: Chrys: super 1. Cor: hom. 38.*

Opinio bona si adsit, prodest plurimum, si vero absit, facit probrosū totum hominem, facit infamem, & ridiculum constituit omnibus, & exosum. *Idem hom: 1. super Ep: ad Hebr.*

In discrimen deducenda non est opinio, quæ de existimatione nostra habetur. *Iust. M. Epist: ad Zenam.*

Non te inflat opinio secunda, nec sinistra deliciat. *S. Prosp: l. 1. de vita contepl: c. 8.*

Incidere in falsæ opinionis errorem priusquam vera cognoscas, imperiti animi est, & simplicis, perseverare vero in eo postquam agnoveris? contumaciæ. *Salv: Ep. 2. ad Aprum & Verum.*

Nostra opinio & noster sensus sæpe nos fallit, & modicum videt. *S. Tb: a Kemp. l. 1. de Imit. c. 3.*

ADDE: Opinionis reſtitutio veritas est. *Arist: l. 6. Ethic.*

• Omnes hominum Opiniones non sunt peræquæ colendæ, verum aliæ quidem, aliæ non item, neq; omnium hominum, sed quorundam quidem, aliorum vero minimè. *Plat: in Dialog.*

Cum quis rem turpem pro pulchra, & pulchram pro turpi opinatur, tunc opinio est falsa. *Idem ibidem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Opinio mirè facta commendat.

I. **D**ixit ad pueros suos: Expectate hic cum asino: Ego autem & puer illuc usq; properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos. *Gen: 22. 5.* Cur testes sacrificij secum accersere recusat Abraham? Utiq; si solus de monte descenderit parricidij non evitabit notam? Minime id de se existimandum metuit Abraham, cui opinio famæ patrocinebatur. Ea enim ejus sanctitatis fuerat fama, ut qui filium immolasse noverint furem non suspicentur, sed Numinis præceptum crediderint. *Naxera in Iosue 7. § 54.*

II. *Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum.* Gen: 17. 25. Procopius super hæc ait: Isaac in senectute obsonio utebatur duorum hædorum, & interim prædicatur temperans. Cur id in Isaac tribuis temperantiæ, quod in aliis reputatur pro ingluvie? Quia Isaac sanctitate conspicuus, ideo non voracitati tribuitur, sed caloris magnitudini datur. *Idem Ibidem.*

III. *Quicumq; in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igne cum omni substantia sua.* Josue 7. v. 15. Achan cupiditatis reus flammis ustulandus divino condemnatur oraculo, quem tamen Josue non flammis, sed duro ingruentium imbre quatit saxorum, lapidavit cum omnis Israel. v. 25. Et quis non dicat Josue Numinis adversari præceptis? Verum ea sanctitatis opinione præcelluit, ut nullus crimini deputaverit factum, aut Divinis contraxisse decretis crediderit. Nam quidquid a magno factum conspicitur, a Deo creditur fuisse dispositum. *Nax: hic.*

IV. *Reducamus Arcam Domini nostri ad nos, non enim inquisivimus eam in diebus Saul.* 1. Paralip: 13. 3. Non solum Saulis tempore, sed etiam Samuelis exulaverat Arca. Cur tamen David Samuelis non culpat incuriam, sed Saulis notat ignaviam? Respondet Abulensis qu. II. Quia Samuel erat Propheta maximus tempore suo, putavit David, quod forte aliqua revelationem habuit Samuel de non mutando Arcam. Samuel & Saul eadem culpa teneri videbantur. Verum quia Samuel Sanctitatis opinione vigebat, ideo quod tempore Saulis incuriâ putabatur oblitum, Samuelis tempore credebatur revelatione peractum. *Ibidem* Sic quosdam fortunæ favor, vel virtutis commendavit opinio, ut ipsa vitia putentur virtutes; Quod si quid evidenter rationi aversari videtur, non crimini, sed Sacramento adscribatur. *Idem ibidem.*

TITULUS IX. OPPRESIO PAUPERUM.

Oppressio est vi, vel fraude in bonis corporis, aut fortunæ alicujus constructio. Hæc oppressio potissimum fit, per injustas exactiones, rapinas, ac tributa.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non facias violentiam Pauperi, quia Pauper est, neq; conteras egenum in porta, quia judicabit Deus causam ejus, & confringet eos qui confixe-

fixerunt animam ejus. *Prov: 25. 27.*

Qui devorant plebem meam sicut escam panis. *Psal: 5.*

Inclinabit se & cadet, cum dominatus fuerit Pauperum. *Psal: 10. 10.*

Pascua Divitum, sunt Pauperes, *Eccl: 13. 23.*

Discite bene facere, quærite judicium, subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam, & venite & arguite me, dicit Dominus &c:

Isaia 1. 17.

Eruite oppressum de manu calumniantis, ne forte egrediatut ut ignis indignatio mea &c: *Ierem: 21. 12.*

Audite verbum hoc vacca pingues &c. quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes, quia ecce dies venient super vos, & levabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis ferventibus. *Amos: 4. v. 1. & sequ.*

Pro eo quod diripiebatis Pauperem, & prædam electam tollebatis ab eo, domos quadro lapide ædificabitis, & non habitabitis in eis, vineas plantabitis amantissimas, & non bibetis vinum earum. *Amos: 5. 11.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

MInor piscis esca majoris, rursus ipse major a validiore invaditur, & fit esca alterius, prædator alieni &c. Et tu piscis es, qui viscera invadis aliena. Cave ne dum illum insequeris, incidas in validiorem. *S. Ambr: 1. 5. hexam: c. 5.*

Ut pisces, qui jam adoleverant juxta corporis magnitudinem ex infidiis imminet nondum per ætatem adultis, quo illos parent in sui alimoniam, ita & ipsi primores ac Magistratus, nullo suo negotio injuriæ sunt in imbelles & opprimunt. Qui si quid obtinuerint, indemne illis cedit, & impune, neq; hinc quidquam sentiunt doloris, ideo ut cum rapto vivant, rapinam vi a pauperibus extortam suam putant venationem. *S. Antiochus b. 37. de fide.*

Publicus exactor caput est rapinæ, lex violentiæ, prædo sine timore, medicus exterminij, immanior furibus; Nam fur laqueos legis timet, hic quidquid fecerit, legem vocat. *S. Anton: p. 3. t. 3. c. 1.*

Quod dedistis dicitis, quod rapuistis non dicitis, quos pavistis memoramini, quare non recordamini quos necastis. *S. Aug: hom: 47. ex 50.*

Ad hoc quod tributa debite exigantur, requiritur debita Autoritas & debita mensura. *S. Bonav. super Luc: c. 3.*

Cum pauperem quis premit, sibi gravissimum pondus imponit. *S. Fulg. de verbis Michæ.* Donum

Domum pauperis confringit & nudat, qui eum, quem per potentiam conterit, spoliare quoq; per avaritiam non rubescit. *S. Greg: M. lib: 15. Moral: c. 12.*

Omnis iniquitas & oppressio iudicium sanguinis est, & licet gladio non occidat, voluntate tamen interficit, *S. Hier: l. 10. super Isaia. c. 33.*

Væ tibi o Princeps! qui injustas exactiones extorques a subditis, qui eis falsa imponis, ut eorum emungas marsupia. *Hugo super Isaia c. 33.*

Nihil sic consuevit exacuerē iram Dei ut injustitia, per Principum violentiam adversus Pauperes commissa. *S. Ioan: Chrysost: enarrat in cap. 1. Isaia.*

Pauperum oppressores tanto sciant se graviori dignos sententia, quanto prævaluerint his, quibus nocere voluerint. Nam tanto atrocius futuro supplicio condemnandi sunt, quanto hic fortius contra miserorum vitam exactionibus suis invaluerint. *S. Idem: Hist: l. 3. de summo bono cap. 57.*

Audiant Iudices & qui præsunt populis, quia pro temporalibus molestiis, quas pauperibus per exactiones ingerunt, æterno incendio cremantur *Ibidem.*

Devorat justum impius, rusticum Curialis, exactor innocentem, simplicem fraudulentus. *Petrus Bles: Ep. 95. ad Hen: Reg. Angl.*

Isti sunt meruli rapinâ piscium suam urgentes ingluviem, isti sunt sanguisugæ Principum, sitientes assidue & bibentes sanguinem alienum. *Ibidem.*

Non est ludus in oppressionibus pauperum, quæ non expiantur muneribus, nec eleemosynis redimuntur. *Ibidem.*

Est etiam mensa diaboli in qua non nisi animarum sanguis bibitur non nisi cruciatus hominum in cibo sumitur. *Petrus Coll: l. de pan: c. 1.*

Illud indignius & pœnalius, quod omnes non omnia sustineant, imo quod pauperculos homines tributa divitum premant. *Salv. l. 5. de Prov.*

Inveniuntur plurimi divitum quorum tributa pauperes necant, advertimus quod nihil divitibus esse sceleratius potest, qui remediis suis pauperes perimunt; & nihil pauperibus infelicius quos etiam illa quæ pro remedio cunctis dantur, occidunt. *Idem l. 4. ad Eccles: Cathol.*

Quæ sunt modo Urbes, sed etiam municipia atq; vici, ubi non quot Curiales fuerint, tot tyranni sint. *Idem l. 5. de Guber. Dei.*

Exactionis publicæ nomen in quæstus proprii emolumenta vertitur. *Ibidem.*

Pauperculos homines tributa divitum premunt, inferiores ferunt sarcinas fortiorum. *Ibidem.*

Quid iniquus esse aut indignius potest, quam ut soli sitis immunes a debito, cunctos facitis per exactionem debitores. *Ibidem.*

Dominus Jesus Pauper & mendicus, Pauperum, & egenorum hominum pauperrimus, cæli & terræ Dominus, a Deo constitutus, ad dexteram Dei sedet, Pauperum omnium Patronus & fautor. Caveant divites & potentes, ne suppriment vos, est enim qui quærat & judicet, Noverrint; quia Patronum potentissimum habebis in Cælis, qui pro vobis respondeat; & Judicem severum qui injurias vindicet hujus mundi. Timeant, offendere defensorem, qui ait: propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exsurgam dicit Dominus. *Psal: 116.*

O quot judicia occulta & secreta quotidie fiunt in terra propter hos in pauperum spoliatores & vexatores. *S. Tb: Vill: tr: de Adv: Domini.*

Si quid vel utilitati communi, vel sumptibus Principum impendendum, non ab opulentis sed a paupere exigitur. *Nax: in Josue 45. 15.*

Ministri in pauperes crudelissimi potentioribus blandiuntur; Pauper plus justo sæpius solvit, ne justum dives impendat. *Ibidem.*

Vis scire quid sit pauper? quem omnes orbant, & si quid habet, detrahunt. *Ibidem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Oppressorum gemitus contra opprimentem est durissimus adversarius.

I. *Vox sanguinis Fratris tui clamat ad me de terra.* Gen: 4. 10. Quid tunc? exulat victus a clamore. Prævaluit adversus Abel, non clamorem. *Nax: in Josue 24. § 20.*

II. *Ascendit clamor eorum ad Deum ab operibus.* Exod: 2. 23. Miserorum gemitus, invalidorum singultus, validissima sunt contra violentiam arma, quia dum cælestem opem implorant, potentium vires oppugnant. *Nax: in l. 2. Reg: c. 21. § 5.*

III. *Dominus dedit tonitrua & grandinem ac discurrentia fulgura super terram.* Exod: 9. 23. Ægyptij ingenuos Hæbræos lutosi sædari operibus cogeant, nec aliud illis nisi patientia remedium, nullum nisi toleran-

tia subsidium. Triumphat de pauperibus injustitia, invalidos gravat potentia, verum gravari habent pro armis suspiria, quæ dum Cælum pul-
sant, contra violentos exacuta vertuntur in tela. *Ibidem.*

IV. *Facta est quoq; fames in diebus David tribus annis jugiter.* 2. Reg: 21.
I. David oraculum consuluit, & ob oppressos Gabaonitas famem præva-
luisse audit. *Propter Saul & Domum ejus sanguinum, quia occidit Gabaonitas*
Ibidem. Saul et pupuli Proceres Gabaonitas humillimis ministeriis addi-
ctos cæca avaricia decreverunt spoliare, utq; spoliarent, plures jusserunt
violento ferro vitam finire. Quid tunc Deus? pænas exegit, & fames
durissima Israelitas invasit, ut notum omnibus fuerit, internos oppresso-
rum gemitus magnam vim contra oppressores habere, & pro eis cæle-
stem æquitatem certare. *Ibidem.*

V. *Clamaverunt ad Dominum Filij Israel, qui posuit tenebras inter eos*
& Aegyptios, & adduxit super eos mare. Josue 24. v. 7. Injuste afflicti
clamores, sunt fortissima contra oppressores mala. *Nax: in Josue 4. § 20,*

VI. *Vox in Rhama audita est.* Mat: 2. 18. Rhama interpretatur excel-
sum. Unde Jerem: 31. 15. Vox in excelsis audita est, quia in cælum coram
Deo ascendit, sicut Jacobus c. 5. v. 4. de pauperibus dicit: *Clamor eorum*
in manus Domini Sabaoth introiit. Dionysius hic.

PROPOSITIO SECUNDA.

*Pauper & invalidus tributis, & exactionibus obnoxius,
dives potentie privilegio semper immunis.*

I. **T**ULIT unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea. Gen: 2. 21. Moy-
ses Barcepha I, p. de paradiso c. 28. docet: *Evam a sinistro latere*
Adami ut minus valido esse acceptam. Corpus tributum impensurum est
pro deliciis, & adjutorio Regio; latus dextrum vegetum, & validum
est, imbecille sinistrum; desumptam ergo costam ne credas a potentiori,
sed ab invalido. A sinistro latere, ut a minus valido accipitur quod
Principum servitiis aut sumptibus est necessarium. *Naxera in Jos: 4. § 15.*

II. *Portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris juxta numerum*
Filiorum Israel ut sit signum inter vos. Josue 4. 5. Cur Josue lapides de
Jordanis alveo & non de mari exportari jubet? Deus non ab opulento
mari, sed a Jordane lapides jussit educi, quo nos erudiat fere semper pau-
periores vestigalibus obnoxios esse, non divites. Salv: I. 4. de Prov: ait:
Ecce remedia pridem nonnullis Urbibus data, quid aliud egerunt? quam ut cur-
fos

Etos divites immunes redderent, miserorum tributa cumularent, ut illis demerentur vectigalia vetera, istis ut adderentur nova. Quod diviti imminutum, adjectum pauperi, & de miseri gravamine opulenti onus levatur. Nax: hic.

III. *Cum abieris inde, & ultra transieris, & veneris ad quercum Thabor, invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel, unus portans tres hodos, & alius tres tortas panis, cumq; te salutaverint dabunt tibi duos panes. 1. Reg: 10. 3. Vel a Regnorum auspiciis constat pauperes plus semper tributis gravari, divites non solvere. Tres Sauli indigenti occurrunt, sed solus tres panes portans, duos ejus cibationi largitus est, quia præ cæteris pauper tributis etiam magis obnoxius. Naxera in Jos: 4. §. 15.*

IV. *Capilli tui sicut greges caprarum. Cant: 4. 1. dentes tui sicut greges tonsarum. Ibid: v. 2. Cur non capræ sed oves referuntur tonsæ? Oves valles & campos habitant, capræ in montibus vivunt. Ergo ab altis nihil præcidit ferrum, ab humilioribus lanam aufert. Certe a Capillis caprarum superflua prolixitas præcidenda foret, a dentibus vero cum carne prope sint nudi, nihil auferri posse videbatur, & tamen dentes detonsis assimilantur, Capillis capitis non detonsis. O nimis verû! A divitibus multa præciderentur utiliter, a pauperibus vel reculæ non innoxie auferuntur. Nax: in Josue 11. §. 12.*

V. *Tollite itaq; ab eo talentum. Mat: 25. 28. Didacus de Celada sic rem expendit l. in Judith cap. 3. v. 2. quod Christus Dominus hic adumbravit, quod est in communi more, a paupere servo jubetur tolli talentum & dari ei, qui habet decem talenta diviti. Miseri emunguntur, ut magis pingvescant divites; habenti, dabitur. Sylv: hic addit.*

VI. *Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho. Luc: 10. 30. Symbolum pauperis. imo Dicit homo quidam. Non eum nominat, quia pauperis nomen nemo dixit. Eccl: 13. 29. Pauper locutus est, & dicunt quis est hic? 2do descendebat, qui enim ad altiora ascendunt sunt divites, pauperes vero semper descendunt 3tio ab Jerusalem in Jericho; a quiete in commutationem, pauperi enim non est requies, in sudore vultus sui vescitur pane suo. 4to. Ex hoc descensu provenit, ut incidat in latrones; etiam illud modicum, quod ei residuum est; aufertur. Dic 2. f. 5. Dom: 2. Quadr.*

VII. *Mitte Lazarum. Luc: 16. 24. Cur non dixit ipsi Abraham qui olim peregrinorum in pedibus lavandis aquam offerebat: Lingvæ ardori stillam præbe? Dives poterit præbere undam, pauper stillam; ergo a di-*

vite non a paupere petat. Dives de sæculi more scit, divites se sua potentia queri, milerosq; ad tributa solvenda cogi, ideo ne sibi tardet remedium, relinquit divitem, urget pauperem. *Nax: in Josue 21. §. 12.*

VIII. *Est puer unus hic.* Joan: 6. 9. Nonne alii ibi aderant, qui necessitati opem ferre possent? Utiq; aderant & quidem quinq; millia virorum, sed puerum cæteris infirmiore primo loco aggressi sunt. Semper enim partem imbecilliorum appetit rigor, & pauper luere omnia debet, & vel solus vel primus subire, si quid pœnale, aut molestum occurrat. *Did: Niss: Pha: Græc: l. 6. c. 4.*

EXEMPLA VARIA.

I. Cain nequam & invidus prævaluit adversus Abel justum, & occidit eum. *Gen: 4. 8.*

II. Sodomitæ animam Loth multipliciter affligerunt. *Genes: 19. 4. & 9.*

III. Oderat semper Esau Jacob, dixitq; in corde suo; venient luctus dies Patris mei, & occidam Fratrem meum. Unde & compulsus est Jacob fugere ad Laban avunculum suum. *Gen: 27. v. 41. & c. 28.*

IV. Ægyptij affligebant filios Israel, variis laboribus illos opprimentes, atq; ad amaritudinem perducebant animas eorum. *Exodi 1. 13.*

V. Antiochus devicto Ptolomæo Rege Ægypti invasit Jerosolymam, & ablatis omnibus vasis templi & thesauris, fecit cædem magnam hominum, & factus est planctus magnus in Israel, & in omni loco eorum, & ingemuerunt Principes & seniores, Virgines & Juvenes infirmati sunt, & speciositas mulierum immutata est &c. *1. Mach: 1.*

VI. Princeps Sacerdotum, & omnes qui cum illo erant iniecerunt manus, in Apostolos & posuerunt eos in custodia publica, & postea fuerunt cæsi, & denunciatum est eis, ne amplius loquerentur in nomine Jesu. *Act: 5. 18.*

VII. Alexander M. cum per bella continua esset valde exhaustus, eiq; svaderent Consiliarij ut novis tributis vasallos evacuaret, respondit: Olitorem odi qui radicitus herbam excindit. *Erasmus in Adagiis.*

VIII. Cyrus Rex Persarum dicere solebat: Bonus Princeps nihil differre debet a bono Patre. Quis vero Pater Filios suos exoriat? & non magis fovet? *Xenophon.*

IX. Edvardus III. Anglorum Rex cum exactores ex tributo populo imposito ingentem collectam pecuniam delestandi illius causa coram adduxis-

adduxissent, ille subito dæmonem circa illum acervum ludentem sibi visus est, & ob id ejusmodi pecuniam ut rem funestam abhorrens, illico auferri ab oculis, restituiq; populo jussit. *Cornelius a lapide in cap: Jerem: 22.*

X. S. Francisco de Paula cum Ludovicus XI. Rex Franciæ post multa alia opulentissima dona, jam alias a viro sancto rejecta, sacculum aureis plenum ad monasterii extruccionem obtrudebat, ei vir Sanctus respondit: Convenientius o Rex Deoq; gratius fuerit debita exsolvere, & populum tributis non gravare. Hæc sunt Deo acceptissima opera, & ad salutem maxime necessaria. *Le Blanc: t. 4.*

XI. Henricus III. Rex Hispaniæ cum esset gravibus attritus bellis, & ærarium exhaustum, eiq; ministri Regij svaderent, ut novis tributis jurisdictionem restauraret. Respondit: Non faciam, fieri non patiar, potius enim Pauperum lacrymas, quam hostium arma timeo. Plus enim illæ Regi & Regno, quam ista procul dubio nocebunt. *Fernandes in Gen.*

XII. S. Ludovicus Galliæ Rex in testamento suo Philippum Filium suum & hæredem Regni ita monuit: Ne subditis tuis tributa imperes aut imponas onera, nisi necessitas urgeat; teq; manifesta Regni utilitas compellat, idq; non ultro, sed gravi de causa facias, si secus faxis? non Rex, sed tyrannus habebis. *Corn: a lap: loc: cit.*

XIII. Ludovicus XII. Rex Franciæ dicere solebat: Plebem & rusticos esse pascua tyrannorum, tyrannos autem & milites esse pascua diabolorum. *Cornelius in Levit: c. 11.*

XIV. Manuel Imperator cum ad Myrocephalam luctuosissima clade exercitum prope omnem amisisset, & labore rædioq; fractus aquam peteret; vix primis admotam labris abjecit, quod sanguine tinctam sensisset, atq; ducens suspiria dixit: Infelicitè Christianorum sanguinem gustavi. *Nicetas:*

XV. Nero Tyrannus cum plurimis suos gravaret contributionibus Subditos, cumq; ei diceretur: quandam Coloniam nihil penitus habere quod daret, respondisse fertur. Habet lachrymas. *P. Joan: a S. Joseph.*

XVI. Quidam cum multis imprecationibus subditos suos misere afflixisset, & coegisset Arcem durissimis laboribus ædificare, eosq; inter laborandum, & alias nullo alio nomine, quam canes vocaret, nondum absoluto ædificio in gravissimum morbum incidit, cumq; nondum ab imprecando, & convitiis solitis desisteret, elinguis factus nullam articulatam humanam vocem dedit, sed solum latratum caninum. *Stengelius tract: 2. Jud: div: c. 53.*

XVII. Vladislaus Jagello, cum reprehensus ab Episcopo quod pignoraisset facultates adscriptionum Ecclesie, pignora capta illico reddi iussit. Ad quæ præsens Hedvigis Regina suspirans dixit: Pignora quidem capta reddimus aggressibus, cæterum lachrymas quis eis reddet? *Joan: Herb: l. 2.*
Vide Tit: Rapija.

TITULUS X. O R A T I O.

Oratio quatenus idem sonat, ac petitio facta Deo, secundum. S. Th: 2. 2. q. 8. a. 3. proprie. Est actus Religionis quo nosmet subicimus Deo, atq; fatemur nos illius ope & auxilio indigere, quatenus Authoris bonorum operum, atq; omnipotentis ad consulendum necessitatibus nostris.

Brevius juxta S. Damascenum. Est *Elevatio mentis ad Deum*, vel juxta S. Aug. *Est locutio ad Deum*. Quando enim legis, tibi loquitur Deus, quando oras, cum Deo loqueris. Hinc.

Oratio est duplex vocalis, & mentalis. *Vocalis* dicitur quæ non animum tantum, sed & linguam occupat, quando scilicet animus & lingua se velut gemini Legati sistunt, & juncta opera causam suam perorant. *Mentalis* est quæ linguâ silente cor evocat ad secretum cum Deo colloquium.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, & cinis. *Gen: 18. 27.*
 Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantés sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. *Deut: 4. 7.*

Bona est Oratio cum jejuniis. *Tobie 12. 8.*

Scitote, quoniam Dominus exaudiet preces vestras, si manentes permanseritis in jejuniis, & Orationibus in conspectu Domini. *Judith: 4. 12.*

Humilium & mansuetorum semper tibi Domine placuit deprecatio. *Ibidem 9. 16.*

Tu si diluculo consurrexeris ad Deum, & Omnipotentem fueris deprecatus, si mundus & rectus inceseris, statim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum justitiæ tuæ. *Job 8. 5.*

Miserere mei, & exaudi orationem meam. *Psal: 4. 2.*

Verba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum. *Intende*

tende voci orationis meæ, Rex meus, & Deus meus. Quoniam ad te orabo Domine, mane exaudies vocem meam &c. *Psal: 5. Et sequ.*

Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit. *Psal: 6. 9.*

Oculi Domini super justos, & aures ejus ad preces eorum. *Psal: 33. 16.*

Respexit Dominus ad adorationem humilium, & non sprexit preces eorum. *Psal: 101. 18.*

Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & salvos faciet eos. *Psal: 144. 19.*

Longe est Dominus ab impiis, & orationes justorum exaudiet. *Prov: 15. 29.*

Qui declinat aures, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. *Ibidem 28. 9.*

Melior est finis orationis, quam principium. *Eccl: 7. 9.*

Oportet prævenire solem ad benedictionem tuam, & ad orientem lucis te adorare. *Sap: 16. 2.*

Non impediaris orare semper. *Eccl: 18. 22.*

Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat Deum. *Eccl: 18. 23.*

Homo qui jejuna in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis exaudiet? *Ibid: 34. in fine.*

Oratio humiliantis se, nubes penetrabit. *Ibidem 35. 21.*

Ad vocem clamoris tui, statim ut audierit (Deus) respondebit. *Isaia 30. 19.*

Tu noli orare pro populo hoc, ne assumes pro eis laudem, & orationem, & non obsistas mihi, quia non exaudiam te. *Jerem: 7. 16.*

Clament ad Deum in fortitudine, & convertatur vir a via sua mala, quis scit si convertatur, & ignoscat Deus? *Jona 3. 8.*

Exaudiat Deus orationes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo. *2. Mach: 1. 5.*

Cum oratis non eritis sicut hypocritæ, qui amant orare, ut videantur ab hominibus. Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito, & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. *Mat: 6. 5. Et 6.*

Orantes autem nolite multum loqui sicut Ethnici, putant enim, quod multiloquio suo exaudiantur. *Ibidem v. 7.*

Petite, & dabitur vobis; quærite & invenietis; pulsate & aperietur vobis. *Mat: 7. v. 7.*

Omnia quaecumque orantes petitis, credite quia accipietis. *Marci* II. 24.
Ego dico vobis: petite, & dabitur vobis; omnis enim qui petit, accipit. *Luc:* II. 9.

Oportet semper orare, & non deficere. *Luca* 18.

Orate, ne intretis in tentationem. *Ibid:* 22. 40.

Scimus quia peccatores Deus non audit, sed si quis Dei cultor est, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit. *Joan:* 9.

Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. *Joan:* 16. 23.

Petite & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. *Ibidem.*

Quid oremus sicut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. *Ad Rom:* 8. 26.

Sicorem lingua? Spiritus meus orat; mens autem mea sine fructu est.

Quid ergo test? Orabo Spiritu, orabo & mente, psallam spiritu, psallam & mente. *1. Cor:* 14. 14. & sequ.

Sine intermissione orate. *1. ad Thessal:* 5. 17.

Orationi instate vigilantes in ea. *Coloss:* 4. 2.

Petit & non accipitis, eo, quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris infumatis. *Jacobi* 4. 3.

Orate pro invicem, ut salvemini, multum enim valet deprecatio justis assidua. *Jacobi* 5. 16.

Hæc est fiducia, quam habemus ad eum, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos. *1. Joan:* 5. 16.

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Humilitas orationem commendat. *S. Ambr: de Abel & Cain.*

Bonum scutum oratio, quo omnia adversantium spicula repelluntur. *Idem de obitu Valent: Imper.*

Humili habitu mulieres orare debent, non in ornatus jactantia. Qui enim vult audiri, inclinare se debet amota a se pompa, ut misericordiam Dei provocet; Habitus enim superbus nec impetrat, nec recta de se facit credi. *Idem super 1. ad Timoth: c. 2.*

Unguentum est Oratio, quo sanantur pestes, & ulcera animæ, quæ in se sylvæ sunt. Muscæ sunt importunæ cogitationes volatiles, quæ menti occurrunt, quæ tunc moriuntur, cum permanent, & odorem perdunt, id est destruunt sylvitatem, & Consolationem orationis. *S. Anton: p. 4. Summa c. 8. §. 8.*

Rectè novit vivere, qui rectè novit orare. *S. August: hom: 40. de diversis.*

Alia Deus dat non orantibus sicut initium fidei, alia non nisi orantibus, sicut in finem usq; perseverantiam. *Idem l. 2. de bono persév.*

Deus non exaudivit ad voluntatem, ut exaudiat ad salutem. *Idem in Psal: 81.*

Ipse Salvator est, non solum quando facit quod petimus, sed etiam quando non facit; quoniam quod videt peti contra salutem, non faciendo potius se exhibet Salvatorem. *Idem Tract: 37. in Joan.*

In jejuniis & vigiliis, in omni castigatione corporis, quam plurimum adjuvatur oratio. *Idem Ep: 14. ad Proba: c. 16.*

Non vocem sed affectum audit Deus. *Idem de Catech: rudibus c. 9.*

Oratio grandis munitio est animæ. *Idem de Salut: docum: c. 28.*

Multi languescunt in orando, & in novitate suæ conversionis ferventer orant, postea langvidè, postea frigidè, postea negligenter. *Idem super Psal: 65.*

Non deficiamus in oratione, ille qui concessurus est, etsi differt, non aufert. *Idem, ibidem.*

Oratio est ascensio animæ de terrestribus ad Cælestia, inquisitio supernorum, & invisibilium desiderium. *Idem Ser: 1. Ser: 4. Dom: 16. post Pent.*

Oratio debet esse ampla, devota, pura. Ampla ut pro omnibus oret, devota ut non remisse petat, sed devotè, pura ut sit cum cordis munditia. *Idem Ser: 42. ad Fratres.*

Stantes oramus quod est signum Resurrectionis. *Idem Epist: 119. c. 15.*

Immunda erit oratio optando terrena. *Idem Annot: in Job c. 16.*

Oratio munimentum grande est animæ. *S. Basil: Min: ad monit: Filium Spirit.*

Ubicunq; fueris intra teipsum ora; si longe fueris ab oratorio, noli quærere locum, quoniam tu ipse locus es; si fueris in lecto aut in alio loco ora, & ibi est templum. *S. Ber: l. Medit: c. 6.*

Oratio cordis est non labiorum; Neq; enim verba deprecantis Deus intendit, sed orantis cor aspicit. *Idem de inter: domo c. 48.*

Ante tempus orare est providentia, in tempore constituto orare est obedientia, tempus orandi præterire, negligentia est. *Idem Ser: 49. ad Soror.*

Magnam injuriam Deo facio, cum eum precor, ut meam precem audiat,

diat, quam ego qui fundo non audio; deprecor illum, ut mihi intendat, ego vero nec mihi, nec illi intendo. *S. Bern: 1. de anima.*

Oratio lingvæ venenatæ non est clamor orantis, sed sibilus serpentis, lingua enim serpentis sibilare potest, clamare non potest. *S. Bonav: Ser: 3. Dom: 2. Quardr.*

Non desinit unquam orare, qui non desinit bene facere; plus est enim orare corde, & opere, quam ore; Non ergo orare desinit, qui bene facere non desistit. *Idem Ser: 5. de uno Conf.*

Nunquam bene orat, qui carnalia cogitat, sive quem caro delectat, unde non impetrat, quod postulat. *Ibidem.*

Si vis Angelum tibi semper assistere, non cesses semper orare. *Ser: 4. Idem.*

Tanto securior, quanto secretior existit Oratio. *Idem in spec: disc: pl.*

Vox in Deum non est labiorum crepitus, sed cordis affectus, qui non auribus audiri sed mentis lumine consuevit intelligi. *Cassiod: super Psal: 5.*

Oratio satisfactio est delictorum, confessio criminum, lavacrum culparum. *Idem super Psal: 85.*

Antequam quidquam agamus, aut dicamus, maximeq; quod ad Deum pertinet, a precibus nobis ordiendum est. *Dion: Areopag: de div: Nomin: cap: 3.*

Sicut militi sine armis ad bellum exire non convenit, ita homini Christiano procedere quolibet sine oratione non expedit. Egrescentes de hospitio armet oratio, regredientibus de platea animo recurat. Quidquid Christianus inchoat, ante dirigat Orationem ad Dominum, quidquid perficit, & hoc cum Oratione perficiat, & semper sensu, voce & opere omnipotentem Dominum oret. *S. Eligius hom: II.*

Omnis sancta, & pura Oratio confabulatio cum Deo est, *S. Ephrem Agone Spirituali.*

Oratio est Virginitatis sigillum, fides nuptiarum, viatorum præsidium, dormientium custos, evigilantium custodia, agricolarum fertilitas, navigantium salus. *Idem de orat.*

Oratio est reorum Patrona, victorum relaxatio, mærentium consolatio, lætantium jucunditas, lugentium solamen, Celebritas festi natalitii. Conjugum corona, morientium sepultura, cum Deo colloquium par cum Angelis honor, proborum promotio, ab improbis averio, peccantium emendatio. *Ibidem.*

Nulla est alia in tota vita humana pretiosior oratione possessio. *Ibid.*
 Quisquis pro aliis intercedere nititur, sibi potius ex charitate suffragatur, & pro semetipso tanto citius exaudiri meretur, quanto magis devote pro aliis intercedit. *S. Greg: in Moralibus.*

Vult Deus rogari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci, ideo tibi dicitur: Regnum Dei vim patitur & violenti rapiunt illud. *Idem hom: in Quadr.*

Cave ne ab oratione deficias; si dissimulat ille quem rogas, esto violentus, & vim etiam ipsis inferas Cælis. *Idem super Psal: panit.*

Vis Deum audire in tuis orationibus, & tu eum non audis in suis præceptis. *Idem.*

Recedit a Deo, qui per orationem se se non conjungit Deo. *S. Greg: Nyss: de Orat: 1.*

Cum orationem facere desideras, talem te exhibe, quasi quæ sis cum Deo locutura. *S. Hier: t. 4. ad Maurit: Filiam.*

Despiciuntur orationes leves, diffidentes, inutiles, sæculi curis anxie, & rerum corporalium desideriis implicatæ. Ubi operatio iniquitatis extat, illic despicitur oratio deprecantis. *S. Hilarius super Psal: 54.*

Oratio quasi quædam avicula volat ante Deum, ibiq; mandatum peragit, quo caro pervenire nequit; Cujus alæ sunt jejunium & Eleemosyna. Jejunium quidem levem facit orationem, ut cito evolet, sed elemosyna pinguem reddit, ne deficiat in via. *Hugo Card: super Tobia c. 12.*

Oratio est pro duobus tantum, aut pro bonis adipiscendis, aut pro malis amovendis. *Idem super apoc: 21.*

Oratio Dominica multis ex causis cæteris orationibus antecellit: Autoritate Doctoris, brevitate sermonis, sufficientia petitionum, fecunditate mysteriorum. Autoritate Doctoris, quia sui ipsius Salvatoris ore prolata, brevitate sermonis, quia facile discitur & profertur, sufficientia petitionum, quoniam utriusq; vitæ continet necessaria, fecunditate mysteriorum; quoniam immensa continet Sacramenta. *Idem l. 5. Myst. Missæ.*

Non est perfecta Oratio, in qua Monachus vel hoc ipsum quod orat, non intelligit. *Iaan: Cas: Coll: 9. c. 31.*

Oratio est petitio decentium a Deo. *S. Ioan: Damasc.*

Oratio colloquium est cum Deo. *S. Ioan: Chrys. Hom: 30.*

Licet tibi colloqui cum Deo orando, licet cum eo fabulari, cum velis, licet precibus mercari quod optas. *Idem de Moyse.*

Hostis dum oras premitur, dum cessas erigitur. *Ibidem.*

Oratio jugis, infirmitas hostis. *Ibidem.*

Nihil æque pollet ac deprecatio; hæc enim est, quæ ex impossibilibus possibilia facit, ex difficilibus facilia. *Idem hom: 4. de fide Anna.*

Tu cum Rege Regum colloquens (cui cum horrore serviunt Angeli) omisso cum ipso certo sermone, de luto, de pulvere, de telis aranearum loqueris. *Id: hom: 1. de verbis Isaie.*

Orans nihil novum faciat, quod aspiciant homines, nec voce clamet, nec manus extendat, nec oculos tollat, nec pectus percutiat, ut notabilis fiat. Tu qui vis cum oras, ut exaudiaris, fac ut non videaris, in auribus enim Dei non in oculis hominis loqueris. *Idem b. 13. super Matth: oper: imperf.*

Non sic rugitus leonis bestias fugat, ut iusti oratio daemones. *Idem b. 53. super Act: Apost.*

Non est quærendus locus ut ores, sed loci principium. Hieremias erat in cæno & Deum exoravit, & Job erat in stercore & Deum reddidit propitium, Jonas in ventre ceti, & facilem habuit, licet in balneo sis, ora, ubicunq; sis, ora. *Idem hom: 79. ad Pop. Antioch.*

Non pudet loci Deum ut oretur; nam postulat mentem scilicet ferventem, animamq; modestam. Non habitu corporis, aut locorum temporumq; opportunitate opus est ad orandum, sed animo probo, ac excitato. *Idem hom: 4. de fide annæ.*

Ille orat, qui jam non peccat, qui autem orat, & peccat, non rogat Deum, sed deludit Deum: *Idem hom: 15. super Mat: Oper: imperf.*

Oratio oranti est subsidium, Deo sacrificium, daemonibus autem flagellum. *Ioan: Trithem: in prolog: Reg. S. Benedicti.*

Nihil proficit oratio illius, cujus adhuc dolor in mente vel odium manet in pectore. *S. Isid: Hist: l. 3. de summo bono sent. 12.*

Quicunq; orandi dono præditi sunt, ingenti privilegio sunt donati, si miles enim illis sunt, quos Reges ita familiares habent, ut eorum ingressus nunquam prohibeatur. *Isid. Clavias. l. 1. Orat: 18.*

Oratio est animæ Sanctæ subsidium, Angelo bono solatium, Deo gratum obsequium, vitiorum extinctio, virtutum Mater, animæ speculum, conscientiæ robur, Cognitionis via, confidentiæ nutrix, charitatis incentivum, laboris solatium. Compunctionis causa, cæli porta. Cogitationum malorum interemptrix. Coadunatio dispersionis mentis. ignitarum affectionum receptaculum. Angelorum imitatrix, Spiritualium omnium bonorum interventrix. *S. Laur: Iust. de ligno vitæ tr. de Orat: cap. 2.*

Non spectat ad laudem Orationis quanta sit, tantum sed qualis. *S. Nilus de Orat: c. 145.*

Sobriij

Sobrii oratio volat ut aquila, ebriosi autem gravis humi repit. *Idem Orat: 1. de gula.*

Angelis efficitur similis Monachus, qui per veram orationem cupit videre faciem Patris, qui in cælis est. *Idem Orat: 107.*

Furtive orationes inserunt cælo, & indulgentiam rapiunt, dum frequenter in tenebris cælesti numine perfunduntur. *S. Petrus Dam: opusc: 13. cap: 22.*

Orandum est pro inimicis, ut aut obtineatur eorum conversio, aut in nobis inveniatur Divinæ bonitatis imitatio. *S. Prosper apud S. August: tom: 3.*

Oratio Domine est cunctarum exemplar orationum. *Rupertus lib: 5. super Matth: c. 6.*

Oratio de tali spiritu emissæ esse debet, qualis est spiritus ad quem mittitur. *Tertul: de Orat: Dom.*

Hoc licet orare, quod licet desiderare. *S. Th: 22. q. 83. a. 6. in corp.*

Frequens oratio firma protectio. *Th. à Kemp: in horto Rosarum c. 8.*

Si non potes semper ore orare, ora spiritu & mente, ora desiderio & pia intentione. Semper enim orat, qui bene facit, qui de præteritis malis dolet, & pro futuris bonis gemit, orare non desinit. *Ibidem.*

In omni tribulatione & tentatione ad orationem recurre, sicut ad portum animæ tutum. Quanto citius, tanto melius, quanto tardius tanto pejus, quanto sæpius, tanto utilius, quanto ferventius, tanto Deo acceptius. *Ibidem.*

Satis ibi vacillat humanum studium, ubi non requiritur Dei auxilium. *D. Valer: Episc: de bono discip: l. II.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Ut actiones nostræ prosperæ sint, cum oratione incipiant, & cum prece finiantur.

I. **R**espexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus, ad Cain autem & ad munera ejus non respexit. *Gen: 4.* Cur finem optimum sortitur Abel, quo frustratur Cain? causam desumit S. Ambr: ex illis verbis: *Nonne si bene egeris, recipies.* Septuaginta interpretes legunt: *Si bene offeres.* Ideo Cain frustratur fine suo, quia non bene obtulit, sacrificio aliquid defuit. Et quid illud? Respondet S. Ambr: hic. *Ante omnia debebat offerre primi-*

primitias orationis Oratio non fuit præmissa, ideo male cessit Cain, Oravit Abel & inde felici potitur sine & eventu. *Respexit ad Abel* &c: Penzinger in *Festo S. Barthol:* c. 2.

II. *Iericho clausa erat, atq; munita* &c: *Caperunt Civitatem.* Josue 6. 1. & 21. Hi ipsi gloriosi ac victoriosi milites in Hajenses vicinorum strage perterritos, nec munitionibus bellicis obarmatos arma movent, sed in felicissimo eventu: *Ascenderunt tria millia pugnatorum, qui statim terga vertentes percussi sunt a viris Urbis Hai.* Ibidem c. 7. v. 4. Quæ causa utriusq; eventus? Ad Jericho dum venissent Judæi omniū primo occupantur precibus, clamore, & vociferatione ad Deum: *Clamabit omnis populus vociferatione maxima.* Prius arca religiose ducitur, humeris Sacerdotum sublata, prius populi clamor divinum sibi adsciscit auxilium, ergo aberratione Deiq; placatione inceptum, felici victoria nobilitatum est bellum. Ast Hai nulla præmissa invadunt oratione, hinc infelices cadunt. Initio operum si preces desint, deerit & felix eventus. *Idem ibidem.*

III. *Egressi sunt itaq; omnes Filij Israel* & pariter congregati quasi *Vir unus de Dan usq; Bersabee,* & terra *Galaad ad Dominum in Maspha.* Judic: 20. 1. Cur Israelitæ Dei offensam ulturi de Gabaonitis prius descendunt in Maspha? Respondet Tirinus hic: *Locus orationis erat in Maspha.* Qui precando, orando opus suum incipit, ad optatum scopum fructuose perveniet. Penzinger *ibidem.*

IV. *Pallio Elia quod ceciderat ei, percussit aquas,* & non sunt divise. 4. Reg: 2. 14. Elifæus tripudians quia pallium Eliæ habet, percutit Jordanis undas imperando, ut sibi transitum præstent, ast surdæ aquæ non obediunt. Percutit secundo, & *divise sunt huc atq; illuc,* & transiit Elifæus. Ibidem. Quæ causa quod prima vice ad tactum Jordanis se aquæ non dividant, ut fecerunt ad tactum secundum? Abulensis prima vice nullas preces ad Deum fuisse, at secunda vice antequam aquas percuteret, preces præmisisse, clamando in Cælum opem implorasse. *Ubi est Deus Elia etiam nunc.* Ibidem.

V. *Osculetur me osculo oris sui.* Cant: 11. Canticum suum a ferventissima prece inchoat; docet nullum esse felicius operum nostrorum exordium, quam orationem ignea charitate flagrantem. *De Pont: hic.*

VI. *Duxit illos in montem excelsum.* Mat: 17. 1. Lucas sic habet: *ascendit in montem ut oraret,* & facta est, dum oraret, species vultus ejus altera. c. 9. v. 28. Lætissimus Salvatori tribusq; discipulis elucet dies, cujus gloriam & felicitatem Dominus ab Oratione matutina auspicatur. Nazianzenus Orat: 1. ait: optimus hic ordo est; ut qui rem aliquam auspicatur, a Deo initium

initium ducat, & S. Ambr: l. 1. Off. c. 35. nunquam David nisi consulto Domino bellum adorsus est, ideo in omnibus victor præliis. Escobar Mir: Chr: t. 1. l. 12. §. 1. Obs. 6.

VII. Et orantes dixerunt. Act: 1. 24. Usitatum hoc semper Dei servis, ut priusquam aliquam arduam rem aggredierentur, a Deo auxilium peterent. Ita Rex Josaphat orabat 2. Paralip: 20. 12. Cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Et cum Jacob Fratris timeret occursum, oravit ad Dominum dicens: Domine qui dixisti mihi &c: Gen: 32. Judith antequam opus illud arduum aggredieretur, dixit nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum. Judith 8. 33. Sic oravit Daniel 2. 18. antequam Nabuchodonosori somnium interpretaretur. Diez: Conc: 1. in Festo S. Matth: Ap.

PROPOSITIO SECUNDA.

Oratio perseverantiam requirit ut impetret.

I. **E**T ecce vir luctabatur cum eo usq; mane. Gen: 32. 24. Luctare cum Angelo ne succumbas, quia Regnum Cælorum vim patitur. In multis tentat te Dominus, declinat sæpius, avertit faciem, sed in vi probationis istud est, non reprobationis. Sustinuit te dilectum; sustine, viriliter age. S. Bern: Ser: in Nat: B. V. M

II. Cumq; lavasset Moyses manum vincebat Israel, sin autem paululum remisisset, superabat Amalec. Exod: 17. Abulensis q. 29. Moyses cum levaret manum, tunc videbatur instanter orare, & cum deprimebat manus vincebantur Israelitæ, eo quod tunc videbatur cessare ab intercessione pro eis.

III. Iosue scidit vestimenta sua, & pronus cecidit in terram coram arca Domini usq; ad vespertam, tam ipse, quam omnes senes Israel. Josue 7. 6. Abulensis q. 15. Ante vespertam non iussit quod surgerent, ut prius ibi abundanter orarent. & Naxera in Ios: 7. § 17. Multorum oratio aliquando repulsam tulit, perseverantium nunquam optatis fraudatur.

IV. Intonuit autem Dominus fragore magno in die illa super Philistiim, & exterruit eos, & cæsi sunt a Filiis Israel. 1. Reg: 7. 10. Quo medio Judæi tantam impetrarunt victoriam? Perseverante prece Samuelis. Dixerunt ad Samuelem: Ne cesses clamare ad Dominum Deum nostrum. Ibidem v. 8. Clamavit Samuel ad Dominum pro Israel. v. 9. Non cessavit Samuel orare, & non intermisit Deus victoriam præparare. Optime S. Aug: super Psal:

Pfal: 65. Ne deficias in Oratione, Deus quod concessurus est, etsi differt, non affert. *Penziger in Festo S. Barthol: c. 3.*

V. *Miserere mei Domine Fili David, filia mea male a demonio vexatur.* Mat: 15. 22. Quid ad hæc ei Christus? *Non respondit ei verbum?* Interim Discipuli Christi Mulieris sunt Oratores: *Dimitte eam quia clamat post nos.* v. 23. Apostoli omnes repulsam ferunt: *Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt Domus Israel.* v. 24. Verum mulier repulsam passa & sic non desperavit, sed: *venit & adoravit dicens: Domine adjuva me.* Christus ut petentis fidem clarius prodatur, iterum eam repellit: *Non est bonum sumere panem Filiorum, & dimittere canibus.* Nec hoc offensam mulier ingeminat preces, & contumeliam in salutis pignus sapienter vertit: *Etiam Domine & Catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa Dominorum suorum.* Quid ad hæc Christus: *Fiat tibi sicut vis.* Tam magnum quid est perseverantia Orationis, ut uni alienigenæ mulieri fuerit concessum, quod rogatoribus pluribus hisq; Apostolis denegatum. *Nax: in Iosue 7. § 17.*

VI. *Petite & dabitur vobis, querite & invenietis, pulsate & aperietur vobis.* Lucæ II. 9. Quid sibi hæc vult verborum repetitio? Nonne sufficeret dicere: *petite & accipietis,* quod enim desideramus perseveranter inquirimus, & non solum petimus, sed iterum atq; iterum postulamus. S. August: ser: 5. de verbis Domini ait: Cum aliquando Deus tardius dat, commendat donum, non negat, diu desiderata dulcius obtinentur, cito autem data vilescunt. Pete, quære, insta petendo & quærendo, crescis, ut capias. Servat tibi Deus, quod non vult cito dare, & tu discas magna magni desiderare, inde oportet semper desiderare & non deficere. *Labata v. Oratio prop. 41.*

VII. *Filia mea in extremis est, veni &c:* Marci 5. Orantem Jairum comitatus est Christus: *Et abiit cum illo.* Non minus in extremis decumbit Lazarus, de quo Sorores per expressum denuntiant Christo: *Domine ecce quem amas, infirmatur.* Joan: II. Jesus quamvis faveret huic nobili familiæ, tamen ocius non venit ut precabantur Sorores, sed: *mansit in eodem loco duobus diebus.* Quæ causa? Sorores Lazari miserunt nuntium, ast iterato preces non repetierunt. De Jairo autem inquit Evang: *Procidit ad pedes ejus, & deprecabatur eum multum dicens: quoniam filia mea in extremis est.* Preces iterato repetiit, constans in supplici postulatione perseveravit, & ad votum medicum habuit. *Penziger loc: cit.*

VIII. *Tulerunt Dominum de monumento.* Joan: 20. 10. Audiunt hæc Petrus & Joannes, & proprio gradu contendunt ad monumentum. Sed ubi sola lintamina aspiciunt, citius Domum revertuntur: *Abierunt ergo iterum*

iterum Discipuli ad semetipsos. Ast Maria mansit veluti amoris clavis affixa: Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Luctu abjectam miseratus Dominus, suam ei ostendit Anastasin, & solatur afflictam: Dicit ei Jesus, Maria, conversa illa, dixit ei, Rabboni. Quærit Gregorius cur Mulieris unius impetret votum, quod Apostolorum non assequitur desiderium? & resp: hom: 25. in Evang: dicens: Discipulis recedentibus non recedebat, exquirebat quem non inveniebat; Unde contigit, ut eum tunc sola videret, quæ remanserat, ut quæreret; quia nimirum virtus boni operis perseverantia est. Ita S. Greg.

Permane in quærendo atq; pulsando, & absq; ambiguitate percipies. S. Ioan: Chrys: hom: 24. in Mat.

Pertinax oratio pertingit ad finem; Etsi tibi in initiis sicca & velut saxea videatur, Oleum tamen gratiarum elicies de hoc saxo durissimo, tantum si perseveres. Gilb: ser: 6. in Cant: 2.

PROPOSITIO TERTIA

Oratio multorum valentior, secunda audet, & felix impetrat.

I. *P*ronus cecidit in terram coram Arca Domini usq; ad vesperam tam ipse, quam omnes senes Israhel. Josue 7. 6. Deus multorum precibus exoratus mali medelam docuit, & populum in pristinam amicitiam admisit. Naxera hic § 18. Multorum oratio impetrandi jus est, pia audet, & assequitur fortunata. Idem ibidem.

II. *Omnis Iuda stabat coram Domino. 2. Paralip: 20. 13. Ecce hic patet antiquitas Litanie sive orationis publicæ, & communis, quia in publica calamitate publice omnes cujusvis sexus, & ætatis conveniunt ad opem Dei implorandam. Cornelius hic.*

De orantium numero roboratur fiducia, spes augetur, & assecutio acceleratur. Nax: loc: cit.

III. *Vade & congrega omnes Iudæos, & orate pro me. Esther: 4. 16. Congregate seniores omnes, & clamate ad Dominum. Joel: 1. 14. Et sociis suis indicavit negotium. Dan: 2. 17. An sibi soli Daniel non fidit? Lyran: adjungit sibi socios in orando, quia oratio multorum, & maxime bonorum est multum exaudibilis. Velloso in Iudith 4. 9. Paren: 5.*

IV. *Ignis in conspectu ejus exardescet, & in circuitu ejus tempestas valida. Psal: 49. 3. Sed quod remedium ad averrendum tantum ignem? ad se-*

renan-

renandam illam tempestatem adhiberi poterit: *Congregate illi Sanctos ejus.* Ibidem v. 5. Id est si vultis ut ignis remittat, ut horribilis illa tempestas quiescat, Justorum & Sanctorum virorum exercitum colligite, & videbitis ignem subito extingui, & tempestatis motus componi: *Hugo Card. hic: Congregate illi Sanctos ejus* ut illi pro nobis intercedant simul. Quod enim Dominus uni Sancto forsitan negaret, omnibus congregatis & orantibus, non negaret. Sicut in claustris, quando conventus totus petit ab Abbate, non est consuetudinis ut patiantur repulsam. *Did. Nyss. Phan. Græc. l. 8. c. 5.*

V. *Operiantur saccis homines, & juvenia, & clament ad Dominum in fortitudine.* Jonæ 3. 8. Fortitudo illa in unitis precibus. Unde Deus ipse proclamat. Jonæ 4. 11. *Ego non parcam Ninivæ Civitati magnæ in qua sunt plures quam centum viginti millia hominum.* Imo quia tot sunt millia iniquorum hominum, parcere non deberes. Paucos justos requisivisti. Gen: 18. 32. apud Sodomam, ut illis Urbibus ignosceres, quomodo tot millibus iniquorum parcis? profecto quia simul orantes in fortitudine clamabant, ut iram Dei vincerent. *Escobar t. 1. Mir: l. 4. Sect: 3.*

VI. *Sustinete hic, & vigilate mecum.* Mat: 26. 39. *Vigilate & orate.* Ibidem v. 41. Origenes in Cathena in persona Christi inquit: *Ceteros quidem jussi sedere ibi, quasi infirmiores ab Agone isto, servans securos, vos autem quasi firmiores adduxi ut collaboretis mecum in vigiliis, in Orationibus.* Equidem Discipulorum precibus Filius ad impetrandum non indiget, solus enim quidquid efficaciter, ut Theologi docent, peteret, impetraret. Quod & testatur ipse: *Ego autem sciebam quia semper me audis.* Joan: 11. 42. Sed ostendit eas unanimi plurium orationi vires inesse, ut ipse Christus, quod sua Oratione non obtines, multorum precibus impetrare ad speciem nitatur. *Naxera in Josue c. 7. § 18.*

VII. *Domine, Domine aperi nobis.* Mat: 25. 11. Culpa excludit, somnus condemnat, janua prohibet, & tamen sententiam, de orationis favore præsumunt abrogare, quasi multorum oratio, vel in judicij præleat severitatem. *Naxera ibidem.*

VIII. *Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene?* Luc: 4. 34. *Et increpavit illum Iesus dicens, obmutesce & exi ab eo.* Verte modo oculos ad Luc: 8. 27. & Mar: 5. 9. dæmones hominem inhabitantes sepulchris vel ante mortem condebant, opem laturus adest Christus, & dæmones occurrentes adorant: *Quid mihi & tibi Fili Dei altissimi.* Interrogat Christus: quod tibi nomen est; at ille dixit ei: *Legio mihi nomen est, nam multi sumus.* Marci 5. 9. Addunt: *Mitte nos in porcos.* Cur his non illi annuit Christus?

Quia

Quia ibi unus hic multis. Nam multi sumus etiam demones multi impetrant. *Naxera ibidem.*

IX. Herodes occidit Jacobum fratrem Joannis gladio. Act: 12. 2. Petrum vero non occidit. Cur non Jacobus sed Petrus evasit? Nisi quia non pro Jacobo sed Petro tota Ecclesia deprecata est. Act: 12. 5. *Mendoza in 1. Reg: 7.*

PROPOSITIO QUARTA.

Contra hostes potentia maxima Oratio, & quandoq; melius triumphabis oratione armatus, quam Angelus stipatus.

I. *Ita debellavit eos populus hic, quo modo solet bos herbas usq; ad radices carpere.* Num: 22. 4. Bos experientia teste lingua sua tanquam peracuta falce gramen demerit. Lingua est bovi pro falce, pro armis; ita vult dicere Rex Balac: lingua sua precatoria ad Deum ut armis potentissimis, iste populus Judæorum nos expugnabit & devincet. Fortissima arma sunt preces. *Penziger Dom: 5. Pasch: c. 2.*

II. *Igitur omni populo vociferante muri illico corruerunt.* Josue 6. 20. Hæc populi vociferatio, fervens erat oratio, Oratio erat aries quo muri quassati, orationes erant tormenta quibus confecta & dejecta sunt mænia, Orationes scalæ erant per quas urbem conscenderunt, Orationes arma erant, quibus Jericho expugnarunt, hostesq; profligarunt. *Idem, ibid.*

III. *Cumq; appropinquasset Pharao timuerunt valde, clamaveruntq; ad Dominum.* Exod: 14. 10. Pharao qui restiterat miraculis perversicax, Orationi concessit triumphum. *Naxera in Josue 14. §. 24.*

IV. *Ego venio ad te in Nomine Domini exercituum Dei agminum Israel.* 1. Reg: 17. Admirandus ille David Goliath illum immanem, cum veluti dæmon quispiam formidandus irrueret, non armis neq; gladiis, sed precibus deiecit. *S. Chrys: in Gen: hom: de S. Davide noctu orante.*

V. *Fuerunt ei obviam Angeli Dei, quos cum vidisset, ait: Castra Dei sunt hæc.* Gen: 32. 1. Jacob Angelicis vallatus cohortibus adhuc trepidat. Quid ergo? ad orationis arcem confugit. *Erue me de manu Fratris mei Esau, quia valde eum timeo.* Ibid: v. 11. Quid de deprecatione speret, qui Angelicis cohortibus timet? Deum deprecatus Fratris benevolentiam captat, & pericula evadit. *Currens itaq; Esau obviam fratri suo amplexatus est eum.* Gen: 33. v. 4. *Lipomannus ad illud Deus Patris mei ait: Artificio Spiritus format efficacissimam Orationem, benevolentiam captat. Do-*

cuit illum Spiritus etiam Angelorum Castris protectum ad orationis praesidia confugere. *Nax: in Jos: c. 6. §. II.*

VI. Cum esset Josue in agro Urbis Jericho, levavit oculos, & videt virum stantem contra se evaginatam tenentem gladium, perrexit ad eum, & ait: *Noster es an adversariorum?* Qui respondit: *nequaquam, sed sum Princeps exercitus Domini & nunc venio.* Josue 5. 13. *Lyra:* addit & nunc venio ad auxilium vestrum. En quibus Josue auxiliis protegatur, nihilominus Jericho invadens populum clamoribus Caelum pulsare edicto imperat: *Dixit Josue ad omnem Israel vociferamini.* Angelus gladio armatus contra Jerichontinos pugnat, populus Orationibus clamat. Muri corruunt, verum non ferro diruti, sed clamore everfi. *Populo vociferante muri illico corruerunt.* Hostes aliquando triumphabis melius oratione armatus, quam Angelorum copiis munitus. *Idem, ibidem.*

VII. Heu! heu! heu Domine! quid faciemus? 4. Reg: 6. 17. Exclamat Minister Elisæi visis Syriorum Castris, quem Propheta solaturus rogavit Dominum, ut aperiret oculos ejus. Vidit puer: *Et ecce mons plenus equorum, & currum igneorum in circuitu Elisæi.* Adhuc terror praecordia pulsavit. Elisæus ut puerum securum reddat, orationis auxilia adsciscit. Porro Elisæus oravit ad Dominum dicens: *Percute obsecro gentem hanc cecitate, percussitq; eos Dominus ne viderent.* S. Ambr: Ser: 86. ait. S. Elisæus hostes suos non armis superabat sed oratione vincebat. Nam cum idem Ministro suo ad depellendum ejus timorem, plures adesse diceret defensores, nec metus ab illo posset auferri, tunc oravit ad Dominum. Securiorem fore aliquando victoriam de orationis armis, quam de Angelorum turmis. *Naxera in Jos: 6. §. II.*

Arma nostra sunt, quibus nos Salvator instruxit, Oratio, misericordia, atq; Jejunium. Jejunium enim melius quam murus tuetur, misericordia facilius liberat, quam rapina, Oratio longius vulnerat quam sagitta. Sagitta enim non nisi conspectum percutit adversarium, Oratio autem etiam longius positum vulnerat inimicum. *S. Ambr: Ser: 86. de Barb: non timendis.*

PROPOSITIO QUINTA.

Oratio aliena parum juvabit, nisi accedat & propria.

I. GErminet terra herbam virentem, & protulit herbam terra virentem & vidit Deus, quod esset bonum. Gen: I. At vero cum pisces, aves, aliaq; anima-

animalia creavit, simul benedixit eis dicens: *Crescite & multiplicamini*. Quærit Rupertus; Quare qui multiplicationes horum in benedictione fieri mandavit, herbam quoque virentem non benedixit dicendo: *crescite & multiplicamini, & replete terram*? Respondetur ex Gennadio apud Gloss. in cap: 1. Gen. Quia plantæ & semina perseverant agriculturæ labore adjuta, animantia vero mutua inter se coitione q. d. non hos obtenturos benedictionis gratiam, qui ex alienis tantum meritis, & precibus proficere volunt, sed eos qui proprio labore procurare, aut conservare benevolentiam Dei student. *Did: Niss: Feria 5. post Ciner.*

II. *Exaudivit autem Deus vocem pueri*. Gen: 21. 17. At, si Mater, ut facer textus habet, *sedens contra levavit vocem suam & fleuit* v. 16. Cur non ejusdem vox quoque audita commemoratur? Respondet Hieronymus Oleaster; Quod voces magis pueri auditæ feruntur, quam ejulatus supplicis pro filio Matris? id factum; ut discas, quod plus nobis ad misericordiam valent fletus nostri, quam amicorum & aliorum pro nobis. *Idem Dom: 5. post Pasch: §. 2.*

III. *Usquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum?* 1. Reg: 16. 1. Et cur non exauditus? S. Joan. Chrys: hom: 5. de pœnit. Non enim cum justis interventu Regis pœnitentia stetit. *Did: Niss: Ibidem.*

IV. *Job servus meus orabit pro vobis*. Job 42. 8. *Faciem ejus suscipiam* &c: Proficit quidem Jobi Oratio amicis suis, eadem tamen oratio Judæis minime profutura dicitur. Ezech: 14. 14. *Si fuerint tres viri isti in medio ejus Noe, Daniel, & Job &c.* Ratio, quia illi pro suo peccato doluerant, hi vero in suo perseverabant. *Mendosa in 1. Reg: 7. 9.*

V. *Si steterit Moyses & Samuel*. Jerem: 15. 2. Disce ut alicui preces Sanctorum profint, debere eum simul cum eis conniti, & collaborare. Si enim in malitia persistat, parum vel nihil proderunt. *Corn: hic..* Habere suos apud Deum advocatos, Patronos, quis non id in magnis bonis numeret? sed quid inde utilitatis accipis? aut speres, nisi ipse esse probus labores. *Did: Niss: Fer: 5. post Cin: §. 5.*

VI. *Accessit ad eum*. Math: 8. 5. Spes nostræ salutis in nostra potius locanda diligentia est, quam in sollicitudine aliena. Communis opinio apud Maldonatum, quod centurio primum Patronos submisserit, tum ipse supplex pro servo Christum adiit. Parum valet Patrocinium alienum, cui non accedit industria propria. S. Chrys: hom: 79. ad Pop: Antioch. Bonum est Sanctorum oratione frui, sed cum & nos sumus cooperatores. Quod si non affuerit, nil aliorum prodest auxilium, verum & cum illo perimus. Magna est vis precum, quas Sancti pro nobis fundunt,

dunt, si tamen tales sumus, quales nos cupiunt, si Deum quod illorum primum pro nobis est votum, diligimus. *Didacus Niss: Ibidem.*

VII. *O Mulier magna est fides tua.* Mat: 15. 25. Cur Christus non annuit petitioni pro Muliere? sed solum ejus precibus: Euthymius: Considera quomodo cum Apostoli pro illa deprecati fuissent, nihil effecerunt v. 23. ipsa potius perfecit. Hinc docemur, quod Deus mavult pro nobis ipsis obsecrare. *Sylv: hic q. 15.*

VIII. *Vinum non habent.* Joan: 2. 3. Quoddam efficacius potuit intercedere patrocinium? Certè in terris nullum; Et tamen adjungit Sanctissima Mater ministros: *quodcumq; dixerit vobis facite.* Ibid: v. 5. Etiam B. Virgine intercedente necessaria est indigentium diligentia. *Alvarez in Gen: 37. Illustr: 71.*

IX. *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua.* Act: 8. 22. Cui Magus: *precemini vos pro me Dominum, ut nihil eveniat super me horum quæ dixistis.* Oraverunt Apostoli pro eo? Abulensis qu: 5. in cap: 5. Reg. Subintelligendum, quod cum Apostoli essent viri misericordes oraverunt pro eo. Sed si oraverunt cur non exoraverunt? Dixerat Petrus: *pœnitentiam age,* & ille *precemini vos pro me.* S. Chrys: hom: 18. in Act: Oportebat illum toto corde pœnitentiam agere, oportebat orare, ille autem hoc obiter faciebat. *Did: Niss: Ser: in die Cin: §. 5.*

X. *Orate pro invicem, ut salvemini;* multum enim valet deprecatio *Justi assidua.* Jacobi §. 16. Videtur significare posse nos securos vivere, dum nos modo justorum precibus commiserimus. Respondet S. Anastasius *Sinaita de Synaxi:* Junge clamorem tuum cum Sacerdote pro te deprecante, da te ipsum pro tua salute. Multum valet deprecatio *justi assidua* & efficax; sed efficax erit, si & tu cum Sacerdote partes tuas copules, fructusq; pœnitentiæ demonstres. *Did: Niss: Dom: §. Pasch: §. 2.*

Est magna insipientia per preces Sanctorum quærere salutem eum, qui sua affectione perniciosus delectatur. S. Maximus apud Anastasium *Nicenum q. 6.*

Si nos in virtutis studio seduli fuerimus, efficaces erunt & preces aliorum pro nobis. Si vero desides fuerimus? nemo nos juvare poterit. S. Joan: Chrys: h. 1. Ep: 1. ad Thess.

SIMILITUDINES.

I. Sicut si quis Filiū Regis occidisset, & manus ejus adhuc sanguine cruentas pro re aliqua obtinenda extenderet, indignationem potius quam

quam liberalitatem Regis provocaret; Ita qui in peccato gravi constitutus Deum orat, iram potius quam misericordiam conciliabit. *S. Basil: in cap: 1. Isaia.*

II. Sicut si ferrum in vulnere manet, medicamentum non proficit; ita nec oratio proderit quamdiu dolor vel odium hæret in pectore. *S. Bern: Ser: de modo bene vivendi.*

III. Sicut sol non omnes quos illuminat etiam calefacit, sed eos tantum quos ad calorem recipiendum bene dispositos advertit; Ita meditatio multos quidem illuminat, non tamen perinde omnes ad operandum movet & excirat, sed eos duntaxat, qui per generosam resolutionem se capaces faciunt. *Idem 23. super Cant.*

IV. Sicuti incensum antequam approximet igni quasi mortuum apparet, igneq; contactum quasi spirituale fit & in altum ascendit; sic meritum Orationum nostrarum, quasi mortuum est, nihilq; valet, nisi dilectionis illius igne quem Christus pro nobis meruit in thuribulo cordis ejus vivificetur. *S. Bernardinus t. 2. Ser: 1.*

V. Sicut mendici, & famelici per vicos & plateas in Civitate, de Domino in Domum quærunt panem, ita & nos Civitatē cælestē nunc per plateas Martyrum, nunc Virginum, nunc Confessorum circuire, meditando quærere & mendicare, ac orare debemus. *S. Bonav: Ser: 6. in Oct: Epiph.*

VI. Sicut qui mendicant ante fores Ecclesiarum, omnem dolorem & deformitatem, quam habent in corpore ostendunt; Sic & tu Domino & Angelis ejus infirmitatem animæ tuæ ostendas in Oratione. *Idem Ser: 5. de Confess.*

VII. Sicut carnalibus cibis alitur homo exterior; sic devotis Orationibus homo interior pascitur, & nutritur. *Idem p. 1. spec: dist: 2.*

VIII. Sicut arbor cum planta est non protinus grandescit, aut fructus parit; Ita nec oratio supervacanea est, quia non illico fecunda. *Fr: Ægidius apud Lochner.*

IX. Sicut pullus recēter exclusus necesse habet pipire, atq; opem Parentum gemitu suo implorare; Ita homini gratiā nudato & omnibus auxiliis destituto Oratio ante omnia est necessaria. *Granatens. l. 3. de Orat: cap: II.*

X. Sicut luna pro vario accessu solis magis vel minus crescit in lumine; Ita anima tanto magis in lumine proficit & irradiatur, quanto propius Divinitatis soli per Orationem conjungitur. *Idem, ibidem c. 13.*

XI. Sicut Cera ad solem purgatur, & quotidie candidior efficitur; Sic

Sic anima soli justitiæ per Orationem exposita, quotidie purior, Sanctiorq; evadit. *Ibidem.*

XII. Sicut primi duo homines dicuntur glandes reliquisse, postquam frumenti usum invenerunt, ita anima nullo negotio respuit voluptates carnis, quando semel cælestes per Orationem degustavit. *Ibidem c. 8.*

XIII. Sicut Mater videns noxium cibum arripuisse Infantem, ut illum relinquat, dulces illi cupedias offert; ita Deus Cælestes in Oratione prægustare delicias facit hominem, ut terrestres & noxias dimittat. *Ibid.*

XIV. Sicut Aulici quibus liber ad Principem aut Regem conceditur accessus, beatissimi & summo honore affecti censentur, ita qui per Orationem familiarius cum Deo loqui, aut conversari consuevit, merito tanto beatior, honoratiorq; æstimatur, quanto altior, digniorq; ipse est Deus. *S. Isid: t. II. de fruct: Orat.*

XV. Sicut pisces sine aqua vivere non potest, atq; adeo ex illa extractus mox deficit ac moritur, ita nec anima potest sine Oratione vivere, eaq; deficiente etiam ipsa mox deficit. *S. Joan: Chrys: l. 2. de Orando Deo.*

XVI. Quemadmodum Civitas quæ muris cincta non est, facile venit in potestatem hostium, propterea quod prorsus absit id quo fuerat hostium incursus arcendus; sic & animam non inunctam precibus diabolus facile in suam redigit ditionem, nec multo negotio omni scelerum genere implet. *Idem deprecatur: l. 1.*

XVII. Sicut homo qui per brevissimum spatium temporis respirare desinit moritur, ita anima quæ ab oratione desistit, quovis momento in mortis æternæ est periculo. *Mansi disc: 14. hom: 18.*

XVIII. Sicut panis est alimentum Corporis; Sic Spiritualis Oratio est alimentum mentis. *S. Nilus c. 92. de Orat.*

XIX. Sicut lignum aridum omniq; humore liberum aptum est, ut ab igne consumatur, sic mens ab amore temporalium mortificatione purgata, disposita est, ut Cælesti illustratione & calore formetur. *Origenes hom: 1. in Gen.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**braham audiens futuram eversionem Sodomorum, humiliter & discrete, constanter & pie, oravit Dominum, ut parceret eis. *Gen: 18. 23. & sequ.*

II. Eodem Abraham orante sanavit Dominus Abimelech, & Uxorem Ancillasq; ejus. *Gen: 20. 17.*

III.

III. Isaac deprecatus est Dominum pro Uxore sua sterili, quam parituram fore disposuerat Dominus, unde interdum orare debemus pro rebus, quas etiam si Dominus destinavit facere. *Gen: 25. 21.*

IV. Moyses oravit multoties Dominum, ut plagas amoveret de Ægypto, & exaudiebatur, licet Ægyptij essent mali. *Exod: 8. 12. & 10. 18.*

V. Idem Moyses satis importune se in oratione sua gessit pro populo sibi commisso dicens: Aut dimitte populo hanc noxam, aut si non facis? dele me de libro tuo, quem scripsisti. *Exodi 32. 31.*

VI. Idem Moyses cum orasset ad Dominum absorptus est ignis, qui accensus erat & devoraverat extremam partem Castrorum murmurantis populi, & dolentis pro labore contra Dominum. *Num: 11. 2.*

VII. Petiit populus carnes in deserto, & Dominus iratus concessit eis: Cras comedetis carnes, ego enim audiivi vos dicere: quis dabit nobis escas carniū? Per quod liquet, quod exauditio Orationis non semper sit signum Divinæ dilectionis. *Ibidem v. 10. & 18.*

VIII. Venerunt populus ad Moysen atq; dixerunt: Peccavimus quia locuti sumus contra Dominum, & te: Ora, ut tollat Dominus a nobis serpentes; Oravitq; Moyses, & liberatus est populus, *Num: 21. 7.*

IX. Core, Dathan, & Abiron seditionem moverunt contra Moysen, & Aaron ambientes Principatum, & Sacerdotium, unde eos vivos terra absorbet, & ignis interfecit 250. viros offerentes incensum & alios 14700. murmurantes consumpsit incendium, quod videntes Moyses, & Aaron ceciderunt proni in faciem orantes pro populo. Cumq; Aaron obtulisset thymiam, & deprecatus esset, cessavit plaga, *Num: 16.*

X. Anna per Orationem sterilitatis malum avertit, & impetravit Samuelem a Domino. *1. Reg: 1. 20.*

XI. Pugnaturi Filij Israel contra Philisthæos dixerunt Samueli: Necesses clamare pro nobis ad Dominum, ut salvet nos de manu Philistinorum. *1. Reg: 7. 8.*

XII. Non placuit Domino, quod Filij Israel petierunt super se Regem, & tamen dixit Samueli oranti de hac re: Audi vocem populi tui in omnibus, quæ loquuntur tibi. *Ibidem c. 8. 7.*

XIII. Ad Orationem Eliæ ignis descendit de Cælo, & devoravit holocausta, & ligna & lapides &c: idemq; deprecatione sua diurna, & instanti pluviam a Deo obtinuit. *3. Reg: 18. v. 3. 6. & 43.*

XIV. Oratione Ezechias vitæ prolongationem. *4. Reg: 20.* Elifæus Sunanimitis filio a morte resurrectionem. *4. Reg: 4. 33.* Josaphat de insidiis Filiorum Ammon, & Moab liberationem. *2. Paral: 20.* Manasses a capti-

a captivitate Babylonica suo Regno restitutionem, *Ibidem* 33. Sara ab improprio Ancillæ, nec non a Dæmonio cum Tobia protectionem consecuta. *Tobia* 3.

XV. Judith contra Holofernem pugnatura oratorium suum ingressa, cilicio induta, cinereq; conspersa & in terram prostrata Domino prius supplicavit, sed & Oniæ & Civibus dixit: nihil aliud fiat pro me, nisi oratio ad Dominum. *Judith* 8. & 9.

XVI. Eadem Judith jamjam amputatura caput Holofernæ stetit ante lectum orans cum lachrymis, & labiorum motu in silentio dicens: Confirma me Domine Deus Israel, & respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut sicut promisisti Jerusalem Civitatem tuam erigas, & hoc quod credens per Te posse fieri cogitavi, perficiam &c. *Judith* 13. 6.

XVII. Esther locutura ad Regem Assuerum dixit Mardocheo: Vade & congrega omnes Judæos & orate pro me cum jejuniis tribus diebus, ac noctibus, & ego cum Ancillis meis similiter faciam. *Esther* 4. 16.

XVIII. Tres Pueri in fornace Babylonica benedicentes Deum, & orantes ab incendio liberati sunt. *Dan:* 3.

XIX. Daniel quia etiam ter de die orationem continuavit contra Regis decretum, a Leonibus custoditus est. *Ibidem* 9.

XX. Susanna quia flens suspexit in Cælum, fiduciamq; habebat in Domino, etsi omne sibi humanum deesset consilium, & auxilium, ab adulterii crimine & morte libera declarata est. *Dan:* 13. 42.

XXI. Jonas oravit de ventre piscis ad Dominum Deum suum, & ab eodem incolumis in terram ejectus est. *Jona* 2. 2.

XXII. Judas Machabæus quoties oravit Dominum, vicisse legitur, bis vero victus ab Antiocho & Bacchide orasse non legitur. 1. *Mach:* 6. 9. & 11.

XXIII. Dum non modica per universam Civitatem Jerusalem erat trepidatio, Sacerdotes ante Altare cum stolis Sacerdotalibus jactaverunt se, & invocabant de Cælo Deum &c. 2. *Mach:* 3. 15. alij etiam gregatim de Domibus confluebant publica obsecratione supplicantes v. 18. Universæ etiam Mulieres protensis manibus in Cælum deprecabuntur. *Ibidem* v. 19.

XXIV. Onias summus Pontifex oravit pro Heliodoro divina virtute graviter flagellato, eo quod voluerat spoliare templum, & Dominus ob hanc Oniæ Orationem vitam Heliodoro donavit. *Ibidem* v. 33.

XXV. Oravit scelestus Antiochus Dominum, dum maximis viscerum doloribus percussus fuisset, & sætentibus e corpore scateret vermibus, a quo

a quo tamen quia sero pœnituit, non est misericordiam consecutus.
Ibidem 9. v. 13.

XXVI. Nicanor & qui cum ipso erant, cum tubis & Canticis admovebant. Judas vero cum suis invocato Deo per orationes, congressi sunt; manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes prostraverunt non minus 30. quinque millia præsentiâ Dei minifice delectati.
2. Mach: c. ult. v. 25.

XXVII. Idem Judas Machabæus appropinquante exercitu Timothæi, & qui cum illo erant deprecabantur Dominum caput terra aspergentes, lumbosq; ciliciis præcincti ad altaris crepidinem provoluti ut esset eis propitius, & inimicis eorum inimicus. *2. Mach: 10. 25.*

XXVIII. Christus Dominus elevatis sursum oculis dixit: Pater gratias tibi ago quia audisti me. *Joan: 11.* Sed etiam in horto progressus pusillum procidit in faciem suam orans & dicens: Pater mi si possibile est, transeat a me calix iste. *Mat: 26.*

XXIX. B. V. MARIA. cum tantâ assiduitate Orationi vocabat, ut omnis ejus vita & operatio teste S. Alberto M. fuerit sedula precatio, & ideo S. Ephrem eam Thuribulum aureum, in quo sine intermissione thus orationis suavissimum offerebatur, appellavit. *Drex: in Ros: Mar: p. 11 cap: 9.*

XXX. Anna vidua non discedebat de templo jejuniis & orationibus serviens nocte, & die. *Lucæ 2. 37.*

XXXI. S. Bartholomæus centies de die, & centies de nocte flexis genibus orationi vacavit. *Marulus l. 2.*

XXXII. S. Martha similiter centies per diem, & centies per noctem submittere genua solita fuit, dum illum in cælis adorare regnantem, quæ in terris morantem hospitio exceperat, non iam minus in supplicando sollicita, quam olim fuerat in ministrando. *Ibidem c. 1.*

XXXIII. S. Jacobus minor flexis genibus usq; adeo Deum pro populo deprecabatur, ut callum durissimum obduceret. Quod ipsum etiam de S. Edmundo Episcopo Cantuariensi Surius testatur, additq; etiam Sanguinem è genibus erupisse. *S. Hier: de viris illustr.*

XXXIV. Leprosus ille brevem, utilem, & humilem modum orandi habuit, qui genu flexo adoravit Dominum JESUM Christum dicens: Domine si vis, potes me mundare. *Mat: 8. 2.*

XXXV. Ad humiliter orandum & jactantiam contemnendam inducit Dominus exemplum de superbo Phariseo, & humili publicano. *Lucæ 18. v. 9.*

XXXVI. Post ascensionem Domini in cælum reversi sunt Discipuli in Jerusalem, & erant omnes perseverantes in oratione unanimiter cum Mulieribus, & Maria Matre JESU. *Act: 1. 14.*

XXXVII. Apostoli volentes unum de Discipulis eligere in locum Judæ statuerunt duos Joseph, & Mathiam, & orantes dixerunt: Tu Domine qui nosti omnium corda, ostende quem elegeris. *Ibidem v. 24.*

XXXVIII. Discipuli cum orassent unanimiter una voce, motus est locus in quo erant congregati, & repleti sunt omnes Spiritu Sancto, & loquebantur Verbum Dei cum fiducia. *Act: 4. 31.*

XXXIX. Lapidabant Stephanum Judæi invocantem & dicentem: Domine Jesu suscipe Spiritum meum. Positis autem genibus clamavit voce magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. *Ibidem 7. 59.*

XL. Petrus ponens genua oravit, & oratione ista puellam Tabitham resuscitavit a mortuis. *Act: 9. 40.*

XLI. Orationes & Eleemossinæ Cornelij Centurionis ascenderunt in conspectum Dei, & factus hinc est Christianus. *Act: 10. 4.*

XLII. Petrus servabatur in carcere, oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo. Unde factum, ut miraculose liberaretur. *Act: 12. v. 5 & 12.*

XLIII. Pater Publij laborabat febre & dysenteria, sed cum orasset Paulus & imposuisset ei manus, sanavit eum. *Act: 28. 8.*

XLIV. Adolescens ob perpetratum crimen capitur, & a Judice capitulis tulit Sententiam. Mater ejus id resciscens sanctitate florentem adit Matronam. Hæc tristem Matrem consolatur, simulq; hortatur Orationi sedulo incumbere, paret afflicta Deumq; impense precatur, ut se, & filium a tanta infamia eripiat. Jam hora advenerat qua furcæ adjudicatus reus filius a Carnifice mox ad supplicium raperetur. Ergo genibus nixa levatis ad Cælum manibus duplicat preces. Jam juvenis stipatus lictoribus medius inter duos reos ad patibulum educebatur. Contigit per fenestram uxorem Pro Regis hanc processionem conspiceret. Juvenis teneræ ætatis miserta cæpit a Pro Rege marito suo petere, ut sibi in gratiam adolescentem vita & libertate donaret. Pro Rex non minori animi sensu commotus juvenem reducere in carcerem jubet, exinde vita donatum liberum dimittit, qui ad Matrem adhuc precibus insistentem in cubile ingrediens afflictam inexplicabiliter consolatus est, amboq; didicerunt, per Orationem omnia a Deo impetrari. *Ianus Lucius Exem: 6.*

XLV. S. Arsenius quovis Sabbatho subnixis genibus a vespere usq; ad matutinum tempus Orationem facie semper ad orientem versâ continuabat.

nuabat; illum adorans; de quo per Prophetam dicitur. Ecce vir oriens
Nomen ejus. *Marulus l. 2. c. 1.*

XLV. Sanctus Antonius sæpe per totam noctem orans exorto sole
dicere solebat. Ah quid me impedis, O sol? qui oreris, ab amariore me
sole abstrahens. *S. Athanas in ejus vita c. 6.*

XLVII. S. Augustinus medium assignans ad conservandum Cor
ut non putrescat inquit: Non putrescit cor, si levetur ad Cælum. Fru-
mentum tuum si haberes in inferioribus, ne putresceret levares illud ad
superiora. Frumento tuo quæris mutare locum, & cor permittis in terra
putrescere? Frumentum levares ad superiora, Cor leva in Cælum. Et unde
inquis possum? qui funes? quæ machinæ, quæ scalæ opus sunt? Gradus
affectus est, iter tutu voluntas tua est. Amando ascendis & orando. *In Ps: 87.*

XLVIII. S. Bernardus nocturnis vigiliis assistens vidit Angelos dili-
gentissime singulorum orationem notantes, & illorum quidem qui cum
servore eam peragebant, aureis, eorum qui minus ferventer orabant,
argenteis; qui voluntatem bene orandi, absq; effectu habebant, atramen-
to; qui somnolenter ac pigre, & oscitanter Deum laudabat, aquâ scribe-
bant, De illis qui vel peccato mortali obnoxij, vel voluntarie distracti e-
rant, nihil notabant. *Spec: Exempl: ex II. Aug.*

XLIX. Cardinalis Burbonius in Italiam proficiscens ob copiosas ni-
ves subsistere debuit ad Alpium pedes cum magno Comitatu apud
quendam hospitem. Aperta demum aliquantum via sumpto prandio
vocat hospitem; qui ingressus ad finem mensæ audit Cardinalis Eleemo-
synarium gratis pro more actis subjunxisse *Retribuere &c.* Interim The-
saurarius quærit ab hospite quantum pro hospitio debeant, ille negat se
quidquam acceptare, idq; constanter, ut Cardinalis ratus arcanam cau-
sam latere, hospitem ad se vocarit, qui varias initio, & officiosas cau-
sas prætexebat. Tandem cum urgeretur, falsus se ante annos aliquot
duos Capucinos suscepisse; qui altero mane discessuri conjugii meæ dixe-
re se pro sua symbola suum dare illud consuetum: *Retribuere dignare.*
Et uxor quidem acquiescebat; Ego vero superveniens indignabundus
eos insequor, & eis pallium aufero. Vix domum attigi in maniam incido,
nulla mali remissione. Uxor conjiciens mali causam Patres illos per e-
missarium revocat. Redeunt, ac precibus suis me sanitati restituunt,
Ego ad pedes eorum supplex accido, ac errati veniam peto, voveoq;
nunquam accipere pretium ab illo hospite, qui in domo mea ad gratia-
rum actionem post mensam diceret: *Retribuere.* Quod quia Eleemo-
synarius iste fecerit, voti teneor. Laudavit Cardinalis hospitem. Et licet

hospes tunc nihil acceptavit, attamen Cardinalis in decuplo ipsi compensavit. Postquam enim numerum, & ætatem Filiorum ejus intellexit, unum melioris ingenij suo sumptu ad studia promovit, quingenta eidem scuta annua assignando. Pollicitus insuper ei plura præstiturum, si se habilem ad ea faceret. *Rho: l. 3. c. 11.*

L. Cuno Monachus Orationibus Fratrum adeo in morte roboratus est, ut licet 15. millia dæmonum ad eum oppugnandum convenerint, nihil ei nocere potuerint. *Spec: exempl: v. mori*

LI. B. Gelasio Abbati quidam Nobilis summam argenti per modum Eleemosynæ tradi curavit, orans ut vellet animas Parentum suorum defunctorum Domino commendare. Acceptis Abbas pecuniis statim flexis genibus Psalmum: *De profundis clamavi* magna devotione perlegit. Famulus qui argentum numerarat Viri Beati Orationem parvi pendens subridens dixit. Non semel certe, sed milles pro tanta argenti summa Psalmum repeterem. Cui vir Sanctus respondit, credisne frater majoris esse ponderis argentum hoc Psalmo? ne tamen incredulus & scandalizatus discedas, hujus Orationis pondus & valorem oculis corporeis videbis. Statim Psalmum illum in chartula scripsit, & in bilance chartulam ab una parte, memoratam ad alteram partem summam illam argenti ponit. Mirum dictu! Charta illa plumbi instar cum impetu ad terram usq; descendens argentum quasi levissimam palleam elevavit, omnesq; cernentes in stuporem dedit. *Chys: Henriques in vita ejus.*

LII. Alius pauper cum fiscellam pomis plenam spe majoris retributionis S. Antonino Episcopo Florentino obtulisset, nil aliud ab eo, quam hæc verba: *Retribuat tibi Deus* retulit. Cum autem conquereretur, eo accersito afferri jussit chartam, in qua cum verba ista scripisset, eamq; lanci imposuisset, pomis alteri lanci impositis, (mira res) charta pomis, omnibus qui aderant stupentibus, præponderavit. *Ferrarius in Cathal: SS. 2. Maij.*

LIII. B. Josephus Calasantius inter alia pietatis exercitia etiam orationem continuam instituit a decem v. 12. discipulis tempore Scholarum per ordinem faciendam cum aliquo ex Ministris, qui eis præsit. Quadam die ipse Vir Dei prædictæ Orationi solus præerat in oratorio. Et ecce apparuit illi B. V. MARIA multo splendore illustris, & pluribus SS. Angelis circumfusa Parvulum in manibus gestans Jesulum. Gratissima visa hæc infanti Christo Oratio, unde studiosis genua flectentibus visus est benedictionem impertiri. Angeli vero super eosdem pueros forem quandam quasi manna demittebant, Per quam visionem voluit

Deus

Deus ostendere quam ipsi placeat plurimum in communi Oratio. *In vita ejus.*

LIV. Lucium Abbatem convenerunt aliquando Monachi dicti Eucharistæ, hoc est Oratores, interrogavit illos Senex dicens: Quod est opus manuum vestrarum? responderunt: Nos non contigimus aliquando opus manuum, sed sicut dicit Apostolus sine intermissione oramus. Dicit eis Senex: Et non manducatis? illi autem dixerunt: etiam manducamus. Et iterum interrogavit eos dicens: non dormitis? & illi dixerunt dormimus. Et dicit eis Senex. Cum dormitis, quis pro vobis orat. Et non invenerunt quid ad hæc responderent ei. Et dixit eis: Ignoscite mihi Fratres, quia ecce non facitis sicut dixistis. Ego autem ostendam vobis quia operans manibus meis sine intermissione oro. Sedeo enim juvante Deo infundens paucas palmulas, & facio ex eis plectam & dico: *Misere-re mei Deus &c.* Et dicit eis: Oratio est an non? & dicunt ei etiam. Et ille dixit: Quando permanfero tota die laborans, & orans corde, vel ore, facio plus minus sedecim nummos, & pono ex eis ad ostium duos nummos, & residuos manduco. Et qui accipit illos duos denarios orat pro me tempore quo ego manduco, vel dormio, atq; ita per gratiam Dei implebitur in me, quod scriptum est: sine intermissione orate. *Spec: Exempt: V. Orat: ex 7.*

LV. Monacho dormienti sub Oratione Christus obversis humeris apparuit, asserens servum tam pigrum non mereri videre faciem suam. Alteri sub choro dormienti Imago Christi descendens tantum colaphum inflixit, ut tribus post diebus fuerit extinctus. *Roder: p 1 tr: 5. c. 24.*

LVI. Monachi duo cum quadam nocte sedendo in lectis suis pariter dicerent Matutinum, diabolus subito affuit, & factorem intolerabilem producus dixit: Tali orationi tale incensum convenit. *Spec: Exempt: V. Orat: ex 14.*

LVI. Pij V. Pontificis pias orationes tanti fecit Rex Lusitanus, ut sequentia scripsisse legatur: Omnipotenti Deo grates humillime solvimus, quia Pij V. pias lachrymas suscipere dignatus est. Preces jejunia, suspiria, quæ licet senilia vim intulere Deo *Ioan: Palat: t. 4.* Ipsi infideles Solimannus, Selimus arma quamvis irriderent Christianorum, preces tamen formidabant Pontificis. *Idem ibidem.*

LVIII. Quidam 30. jam annos natus a Sacerdote cui fuit confessus, dicere *Pater Noster* iussus, dicebat se nescire, neq; se adisse nunquam Scholas; Objurgatus a Sacerdote respondit se nunquam posse addiscere. Tunc Sacerdos ex eo quæsit; quid dare vellet eam Orationem docenti, cumq;

cumq; alter diceret 20. ducatos, ait Sacerdos. se illum velle docere intra annum sed ea conditione, ut singulis quos ad eum esset missurus, mutui loco daret tres frumenti medios. Quod si intra annum didicerit, *Pater Noster* ab ijs frumentum non repetat; annuit ille. Igitur Sacerdos Pauperem unum ad illum misit ut peteret duos sextarios frumenti, & diceret ei se vocari. *Pater noster*. Alio die misit alium qui se diceret vocari: *qui es in Calis* & sic alios, donec absolvit *Pater Noster*. Avarus fideliter Nomina debitorum retinuit, & finito anno videns quod Sacerdos nihil diceret, aut doceret, uti promiserat, omnes Pauperes ad Judicem vocavit, ac frumentum repetiit, quod tamen ne darent jam ante a Sacerdote moniti fuere. Adfunt illi, ac se monitos a Sacerdote ajunt ne quid darent. Sacerdos citatus rogat avarum, quid ei cum pauperibus illis, quorum nomina nesciret. At ille dixit; se probe callere. Sic enim ait istum vocari *Pater Noster*. Et hunc *qui es in Calis* & sic de aliis. Tunc Sacerdos ei dixit: an non tecum ita sum pactus, ut si te intra annum docerem *Pater Noster* frumentum esset istorum? Objiciente altero toto anno sibi Sacerdotem nunquam esse locutum, nec docuisse *Pater Noster*, respondit: Hoc est *Pater Noster* quod didicisti in Nominibus debitorum tuorum. Et sic triticum perdidit, & didicit. *Pater Noster*. *S. Bernardinus Sen: t. 4. Fer: 5. Cin: Ser: 2.*

LIX. Theodoretus refert Monachum quendam dixisse: Orationem esse medicinam universalissimam, efficacissimamq; omnibus animi affectibus perdomandis, atq; curandis, omnibus hostibus sternendis, omnibus deniq; virtutibus comparandis sufficientem, quod nimirum applicet animæ bonum infinitum, quod est Deus, atq; hoc sensu Orationem omnipotentem vocari, quia una cum sit, omnia potest. *Rodr: p. 1. t. 5.*

LX. S. Thomas fatebatur se doctrinam suam magis Oratione, quam labore obtinuisse, dicere quoq; solitus. Religiosum sine oratione, esse Militem sine armis. *Surius in vita ejus.*

LXI. Templarij dum divinas preces humi prostrati devote recitassent, significatum illis Saracenos, jam in proximo adesse, unde territi se in fugam dare conati sunt, sed Præpositus illorum eos ab oratione surgere prohibuit. Res mira! hoc ipso tempore Angelicas Legiones Deus in Saracenos immisit, qui eos profligarunt, & plurimos ligatos hinc inde per campos reliquerunt jacentes, Templarij finitis precibus dum ligatos observant, & a captivis de victoribus Legionibus interrogantur, re intellecta dixerunt: Dei esse Legiones, quæ præsto sunt laudantibus Deum, & juxta

juxta opportunitatem descendunt de Cælo, & ad sua tabernacula revertuntur. *Kviat: ad A. 1205.*

LXII. Urbini in Monasterio S. Silvestri mortuus est quidam, qui a media nocte usq; ad secundam horæ pomeridianæ jam insutus jacuerat. Subito assurgit mortuus, ac horribiliter in Deum & Sanctos blasphemar. Adiunt Patres, & totus Conventus in genua procidunt, Deum pro hoc desperabundo orant. Repetit hic miser in Deum convicia, simulq; addit: Cessate pro me orare, jam enim vidi diabolum in inferno mihi locum præparasse. Circumstantes hortantur infelicem hunc, confidat in Dei misericordia, major est enim hæc, quam hominum iniquitas; iterumq; in genua prostrati pro illo orant. Inter has communes preces quasi quiesceret, tacet rediivus, mox vero iterum se erigit, fatetur ob conjunctas has preces a Deo ei redditum esse meliorem animum; Cum lacrymis confessus peccata sua, benedicens Deum altero mane in Domino exspiravit. *S. Petrus Dam: Epist: 9.*

TITULUS XL O R D O.

Ordō est in suo loco rei cujusq; collocatio, uti in acie fit, ubi pedites, ubi alæ, cæteraq; omnia suo quæq; ordine collocantur.

S. Aug: l. 9. de Civit: Dei c. 13. sic definit: Ordo est parium dispariumq; rerum sua cuiq; loca tribuens dispositio.

Ordo sæpe ponitur pro Conditione, qualitate, statu hominum. Apud Romanos tres ordines Civium fuere: Senatorius, Equestris, Plebejus. Ponitur & pro Sacramento, sed de hoc sub Nomine Sacerdos.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Stellæ manentes in ordine, & cursu suo adversus Sisaram pugnaverunt. *Judic: 5. 20.*

Corroboratusq; est Joathan, eo quod direxisset vias suas coram Domino Deo suo. *2. Paral: 27. 6.*

Antequam vadam ad terram miseriæ, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. *Iob 10. 12.*

Omnia tempus habent, suis spatiis transcunt universa sub sole. *Eccles: 3. v. 1.*

Dirige

Dirige viam tuam, & spera in illum. *Eccli: 2. 6.*

Non fraudaberis a die bono, & particula boni doni non te praterat.

Eccli: 14. v. 14.

Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi Regnum Dei.

Sap: 10. v. 10.

Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. *Prov: 2. ver: 23:*

Vir prudens dirigit gressus suos. *Prov: 15. 21:*

Ordinavit in me charitatem. *Cant: 2. 4.*

Qui dat solem in lumine diei, Ordinem lunæ & stellarum in lumine noctis. *Ierem: 31. 35.*

Tunc ordinavit Judas Viros; & pugnarunt adversus eos, qui erant in arce. *1. Mach: 4. 41:*

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas nisi a Deo, quæ autem sunt a Deo, ordinata sunt. *Rom: 13. 1:*

Omnia honestè, & secundum ordinem fiat. *1. Cor: 14. 40.*

Et si corpore absens sum; sed Spiritu vobiscum sum gaudens, & videns ordinem vestrum. *Coloss: 2. 5.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

DUM Deus successive hunc mundum produxit & perfecit, Imitatores sui nos esse voluit, ut primo faciamus aliqua, postea venustemus. Ne dum vtrumq; adorimur, neutrum possumus explere. *S. Ambrosius in Hex am: c. 7.*

Non ordo rectus aut ordo appellandus est omnino, ubi deterioribus meliora subjiuntur. *S. Aug: l. 1. de libero Arbitr. c. 8:*

Pax omnium rerum tranquillitas Ordinis. *S. August: l. 19. de Civit: Dei cap: 13:*

Omnia quanto magis ordinata sunt, tanto magis utiq; bona sunt. *Idem.*

➤ Nihil est ordinatum, quod non sit pulchrum; & ut ait Apostolus. Omnis ordo a Deo est. *Idem de vera Relig. c. 41.*

Omnia quæ naturaliter sunt in ordine suo, bona sunt, & nemo in eis peccat, nisi qui ordinem suum in Dei Obedientiâ non custodiens, eorum quoq; ordinem malè utendò perturbat. *Idem l. 6. contra Faust: c. 8.*

Ordo est, quem si tenuerimus in vita perducit ad Deum; & quem nisi tenuerimus, non pervenimus ad Deum. *Idem l. de Ordine.*

Bonum est, ut suum ordinem meritumq; quisq; cognoscat. *Idem de diabulis anim: c. 12.*

Nullus

Nullus ordo quodpiam inordinatum recipit, quod vero inordinatum est, ordo non est. *S. Bern: in Apolog: ad Guilh: Abb.*

Pax Domus ordinata imperandi, atq; obediendi concordia habitantium. *Idem Ser: 16. in parv.*

Congruus ordo est in omnibus ubiq; providè servandus. *S. Bonav: in spec: discipl: p. 1. c. 16.*

Ordinatum animum ordinis decor & condecet, & condelectat: Nam inordinati est animi etiam in exterioribus ordinem non curare. *Ibidem.*

Omne ordinatum decorum esse necesse est. *Idem, ibidem c. 32.*
Cura sollicitudinis est adhibenda, ut quæ pro quiete Religiosæ conversationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere nec quædam valeat præsumptio perturbare. *S. Greg: M. l. 7. in Registr: Ind: 2. c. 115.*

Si in rebus Sæcularibus suum cuiq; jus, & proprius ordo servandus est, quanto magis in Ecclesiasticis dispositionibus. *Idem l. 2. Indict: 7. cap: 31.*

Ordinata esse nequeunt, quæ superni moderaminis dispositionem perdunt. *Idem l. 9. in Job c. 2.*

Impar quisq; invenitur ad singula, dum confusa mente dividitur ad multa. *Idem l. Pastore c. 4.*

Omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur. *S. Hier: t. 1. Ep: 4. ad Rust.*

Distingat quisq; spatia diei actibus suis, horarum aptissimè momenta constituat. Ordo vitæ confusus agitur, si talis discretio sub veritate nescitur. *Cassiod: l. 1. Var: Epist: Ep: 46.*

Præter ordinem operari, aut contra, perversum est. *Hugo a S. Vict: l. 4. super c. 3. Cales: hierarch.*

In choro, in navi, in exercitu, in curia, si ordinem turbes, omnia perdis, sursumq; deorsum, omnia misces. *S. Joan: Chrys: hom: 37. super 1. Cor.*

Ordinis perturbatio perspicuum argumentum est neminem esse, qui imperet. Ordo autem principem, ac moderatorem indicat. *S. Joan: Damasc: l. 1. Paral: c. 22.*

Ordo in operibus nostris cogitato, quam sit necessarius, quandoquidem in sermonibus nostris observandus proponitur. *Richardus a S. Vict: in Psal.*

Ea quæ sunt ordinis, committi non possunt, nisi ei, qui ordinem habet. *S. Th: 1. 2. q. 187. a. 1. in O.*

Omnia profecto natura confunderet, nisi mundum disciplinæ ratio gubernaret. *S. Val: M.*

ARGUMENTUM MORALE.

Omnes Actiones suas ordinate peragere decet.

Ratio 1ma. Quia tota Christianæ vitæ Sanctitas in hoc posita est, ut malum vitemus, bonum vero operemur, sed ordinem in actionibus servando vitamus malum, quia ordinata vitæ nostræ ratio opposita est libertati, vel potius licentiæ quæ incessanter nos in scelus & flagitia propellit; Item est opposita negligentiae, quæ efficit, ut oscitanter munera nostra faciamus, ac tandem inertiae, per quam quidquid in Christiani hominis officiis præcipuum est, negligimus, ergo.

Ratio 2da. Quia ordinate facere, est facere bonum. Nam talis ordo est fons pacis & tranquillitatis, qua in perturbabilis conscientia perfruitur. Nihil enim sibi quod exprobet, habet, qui ordinate munere suo perfungitur.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Ordo est anima rerum, earumq; decus & ornamentum.

I. *IN* Principio creavit Deus Cælum, & terram. Gen: 1. 1. Cur Deus simul Cælum, & terram non creavit? Potuerant quidem omnia tanquam unum aliquid, & subito existere; verum idcirco primum quiddam, ac secundum, & tertium, atq; ita porro sequentia numerantur, ut statim una cum ipsis creatis ordo induceretur. Ordo Cælestia terrestriaq; continet. *S. Greg: Naz: Orat: 7. de Spir: 5.*

II. *Sederunt coram eo juxta primogenita sua, & minimus juxta aetatem suam, & mirabantur nimis.* Gen: 43. 33. Ergo Amantissimus Josepho Benjamin, quem tot partibus super alios honoravit. Major pars venit Benjamin, ita ut quinque partibus excederet ceteros v. 34. honoratiore non ponitur loco? Respondet Oleaster in Annot: ad finem: Amabilis fuit Josepho Benjamin, verum & amabilis ordo, & una quæq; res suo loco constat, & a principio mundi primus locus Primogenito debitus est; neq; est, quod magis homines, quam ordinem mirentur. *Did: Niss: Dom: ult: Pent: §. 3.*

III. *Et ingressus est Noe, & Filij ejus, & Uxores Filiorum ejus, cum eo in arcam propter aquam diluvij.* Gen: 7. 7. Rabanus ait: Notandum quod seorsim ingreditur in Arcam Noe cum Filiis suis, & Uxores eorum seorsim, ideo dicitur distincte *Ingressus est Noe &c.* Sed quid sibi vult, quod separatim intraverunt, qui circa discrimen, & ordinem exierunt? Voluerunt jam tunc docere exemplo, quod postea Salomon expressit verbo, nimirum: *tempus amplexandi, & tempus longe fieri ab amplexibus.* Eccl: 3. 5. Perplacet nempe Deo, cum cuilibet tempori, & loco, quod suum est datur. *Did: Niss: ibidem.*

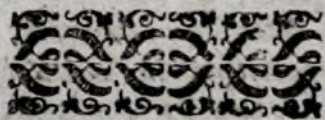
IV. *In omnem terram exiit sonitus eorum.* Psal: 18. 5. Secundum Aquilam: *exiit Ordo eorum.* Nam Caeli neq; sermonem emittentes, nec verba proferentes, sed regulam & proprium ordinem demonstrantes, omnes, terram atq; mare ad divinas laudes decantandas invitant. *B. Theodoretus hic.*

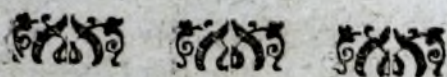
V. *Ubi est, qui natus est?* Mat: 2. 2. Quanquam Christus infans loqui potuisset, tertio decimo die a die Nativitatis, sicut Joannes *exultavit in utero*, sed quia ordinem inordinatis daturus advenenerat, in seipso ante servavit. *Simon Cass: l. 1. c. 5.*

VI. *Et praecepit turba discumbere.* Marci 8. 6. Habemus exemplum, quam Deo placeat Ordo. *S. Vinc: Ferr: Ser: 1. Dom: 7. Trinit.*

VII. *Iesus erat incipiens quasi Annorum triginta.* Luc: 3. 23. Cur non nisi post baptismum, & jejunium Christus cum daemone pugnaverit, cum primis annis, & quovis tempore tentantem Sathanam fugare, ac subigere poterat? Dat causam S. Cyrillus Hierosol: Catech: 3. quod nempe omnia ordine & successivè facere volebat. Quid ad nos ista? plurimum. Hinc enim accipimus, quod suo tempore quæq; facienda. Si enim Dominus ipse secundum ordinem tempus quærebat, nunquid nos servi audere aliquid præter ordinem debemus: *inquit idem non debemus nisi mox interituri mundi nos ipsi testes esse volumus.* *Did: Niss: Dom: ult: Pent: §. 3.*

Nihil absq; ordine alicubi pulchrum est, nihil placens, nihil stabile. *Joan: Gerson in Cant.*

TITULUS XI. ORNATUS.

Ornatus seu Ornamentum, est vestitus, cultusq; secundum conditionem Personæ moderatio. Circa cujus excessum vel defectum dicendum est.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Tamar depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrum, & mutato habitu sedit in bivio itineris. *Gen: 38. 14.*

Væ tibi misera! ornasti Filias tuas in fornicatione ad placendum, & gloriandum in amatoribus. 4. *Esdra 15. 47.*

Filiæ eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. *Psal: 143. 12.*

Averte faciem tuam a Muliere compta. *Eccl: 9. 8.*

Auferet Dominus ornamenta calceamentorum; & lunulas, & torques, monilia & armillas, & mytras, & discriminalia, & periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, & innaures, & annulos, & gemmas in fronte pendentes, & palliola, & lintheamina, & acus, & specula, & sindones, & vittas, & theristra. Et erit pro svavi odore fætor, & pro Zona funiculus, & pro crispanti crine, calvitium, & pro fascia pectorali cilicium. *Isaia 3. 18.*

Ornasti te Regni unguento, & multiplicasti pigmenta tua. *Isa: 57. 9.*

Cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris. *Hierem: 4. 30.*

Vestivi te discoloribus, & calceavi te janthino, & cinxi te bysso, & indui te subtilibus, & ornavi te ornamento, & dedi armillas in manibus tuis, & coronam decoris in capite tuo. *Ezech: 16. 10.*

Et ornata es auro, & argento, & vestita es bysso, & polymito, & multis coloribus. Et decora facta es vehementer nimis, & egressum est Nomen tuum in Gentes propter speciem tuam dicit Dominus. Et trahens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es, & exposuisti fornicationem tuam omni transeunti, ut ejus fieres. *Ibidem v. 13. & sequ.*

Similiter & Mulieres in habitu ornato, cum verecundia, & sobrietate ornent se, & non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa. 1. *Timoth: 2. 9.*

Mulierum

Mulierum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum. 1. Petri 3. 3.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Mulierum cultus tormenta potius, quam ornamenta sunt. *S. Ambr: 1. l. de Virgin.*

Pictus es o homo! & pictus a Domino Deo tuo, bonum habes artificem atq; pictorem. Noli bonam delere picturam, non fuco, sed veritate fulgentem; non cera expressam, sed gratiâ. Deles picturam Mulier, si vultum tuum materiali candore oblinias, si acquisito rubore perfundas. *Idem 1. 7. Hexam: c. 8.*

Noli tollere picturam Dei, & picturam Meretricis assumere. *Ibidem.*
Diabolus sciens, quod per Mulierem multos capit, & occidit, instigat ipsam ad se ornandum ad hoc, ut talis armatura ejus sive gladius, sic acutior, & magis politus ad provocandum ad concupiscentiam sui, & laqueus magis efficax ad capiendum, & detinendum. *S. Anton: p. 2. tit. 4. 5.*

Magna crudelitas reperitur, cum pauperes moriantur fame & frigore, & mulieres in tantis, & tam variis ornamentis abundant. *Ibidem.*

Licet Viris, & Mulieribus se ornare, secundum consuetudinem Civitatis, & statum, & conditionem Personæ se ornantes. *Ibidem.*

Habitus impudicus Corporis, nuntius est adulterini cordis. *S. August: Ser: 1. Dom: 24. post Trinitatis.*

Non amat Christus fallaciarum fucos, veris Veritas delectatur. *Idem de bono Viduit: c. 19.*

Quid quæso tantopere adornas, fovesq;? quod paulo post est interitum? *S. Basil: super Psal: 29.*

In habitu jam non calor, sed color requiritur, magisq; cultui vestitum, quam virtutum institit. *S. Bernardus hom: 4. super Missus.*

Quæritur ad induendum non quod utilius, sed quod subtilius invenitur. Non quod repellat frigus, sed quod superbiere compellat; non quod vilius, sed quod vanius comparari potest. *Idem in Apolog: ad Guilh: Abb.*

Cur carnem tuam pretiosis vestibus ornas? quam post paucos dies vermes devoraturi sunt in sepulchro. *Idem 1. Medit: c. 3.*

Deus non delectatur in compositione vultus, sed in bonis moribus,
non

non in corporis ornatu, sed in sancta conversatione. *Idem Ser: 64. ad Sororem.*

Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus, ait Apostolus. Quibus tegamus dicit, non quibus ornemur. *S. Bonav: super Lucæ cap: 7.*

Ornatus comparatur feretro. Quia sicut feretrum tunc solum ornatur, cum in eo mortuus ponitur; Sic Viri & Mulieres præcipue ornant feretrum corporis sui per exteriorum vestium paraturam, cum anima intus est mortua per superbiam. *Idem tit: 1. diat: c. 3.*

Non externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornamento ornandus est. *S. Clemens Alex: l. 3. Padag: c. 2.*

Fuci, tincturae, unguenta, & colores illiti animam intrinsecus ægrotare significant. *Ibidem.*

Quid ornata, quid compta procedit Virgo? quasi Maritum aut habeat, aut quærat. *S. Cypr: de discipl: & habitu Virg: c. 3.*

Sericum & purpuram induta, Christum induere non possunt. *Idem ibidem c. 6.*

Auro, & gemmis & monilibus adornata, ornamenta Corporis, & cordis perdiderunt. *Ibidem.*

Dum ornari cultius, dum liberius vagari Virgines volunt, esse Virgines desinunt. Furtivo dedecore corruptæ Viduæ, antequam nuptæ. Non Mariti, sed Christi adulteræ. *Ibidem c. 8.*

Sunt nonnulli qui cultum subtilium, pretiosarumque vestium, non putant esse peccatum. Quod si culpa non esset, nequaquam Sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod Dives, qui torquebatur apud Inferos, bysso & purpura fuisset indutus. *S. Greg: hom: 40. in Evang.*

Vestes pullas æque devita ac candidas; Ornatus ut sordes pari modo fugiendi sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. *S. Hier: tom: 1. Ep: 7. ad Nepot.*

Non absque amictu lineo incedere, sed pretium vestium linearum non habere laudabile est. *Ibidem.*

Sordida vestes candidæ mentis indicia sunt; vilis tunica contemptum sæculi probat. *Ibidem Epist: 4. ad Rust.*

Genus fæmineum scimus libenter ornari. *Idem tom: 1. Epist: 11. ad Gand.*

Neglecta mundities, & inculta vestis, cultus est sine cultu. *Idem, ibid: Ep: 35. ad Marcellam.*

Nec affectatæ sordes, nec exquisitæ munditiæ conveniunt Christiano.

Ibidem Ep: 22. ad Eustoch.

Munditia Corporis, atq; vestitus, munditia est Animæ. *Ibid: Ep: 27.*

Comam nutrire, vellere pilos, cutem polire, ad speculum cerni, proprie passio, & infania fæminarum est. *Idem super Sophon: c. 1.*

Quid prodest ornari vestibus, nisi ornemur & virtutibus? *Hugo a S. Vict: Ser: 14. de diversis.*

Habent nonnulli mutatoria vestium juxta numerum dierum, & de pauperum nuditate non curant. *Hugo Card: super Lucam c. 16.*

Superbus, ut magnificus videatur, satagit vestiri duplicibus, indui mollibus, pretiosis ornari. Sed quid est homo pretiosis ornatus, nisi sepulchrum? foris dealbatum, intus autem plenum sparcitiæ. Hiacythus & purpura, crocus & byssus in limo putrescunt; Aurum & argentum, lapides & gemmæ, in luto sordescunt. *Innocent: III. l. 2. de cont: mundi c. 37.*

Multa Mulierum est mollities, & omne studium in cultu vestium, in aureis ornamentis, & monilibus & extero ornatu. Animæ vero nulla est cura. Si vis ornari? vero te ornatu cole, qui decet Mulieres pias, bonis te operibus orna. Hic cultus animæ est. *S. Joan: Chrys: b. 41. super Gen.*

• Pauper frigore rigescit, tu autem sericis indutus ne respicis quidem, nullamq; compassionem præ te fers, sed immisericorditer præteris. Quæ venia hæc sunt digna? *Idem hom: 50. ibidem.*

Narratur de quodam Philosopho: quod cum domum esset ingressus cujusdam divitis, multo illustrem auro, multaq; & marmorum, & columnarum pulchritudine fulgentem, pavementumq; videret multistapellis stratum, in faciem divitis, domûs hujus Domini conspuerit. Cumq; ob factum culparetur, respondisse fertur: Necessitate coactum faciei illius contumelium fecisse, eo, quod in universa domo locum non invenisset, quo expuere licuisset. *Idem Ser: II. super Epist: ad Rom.*

Non est pretiosis vestibus ornanda caro, ne ornatu illam perdas. Nam molliorem illam inde facies & illam corrumpes, dum nimia mollitie, dissolves. *Idem, ibidem Serm: 24.*

Multa ex ornandi studio nascuntur; Apertæ suspensiones, sumptus intempestivi, maledicentia, avaritiæ, & fraudis argumenta. *Idem hom: 10. super Epist: ad Coloss.*

Studium in ornando corpore internam indicat deformitatem. *Idem hom: 37. in Gen.*

Quid

Quid dicis? Deum precatura pergis, & ornamenta aurea circumfers? flavosq; crines, & ipsos auro compositos? An vero saltaturus ad Ecclesiam pergis? Numquid hic nuptias & lasciviæ oblectamenta conquiris? Num, ut tui spectaculum præbeas, advenisti? Num ibi nunc extruendus est thalamus? Illic nempe monilia, illic ornamenta aurea, illic ornatus crinium, illic prætiosæ vestes locum fortassis aliquando habeant; At vero nunc nullo tibi hujusmodi ornatu, atq; apparatu opus est. Accessisti, ut Deum pro peccatis tuis suppliciter depreceris; ut tuis in illum sceleribus, veniam cum gemitu, & lachrymis petas. Accessisti ut Deum tibi propitium facias; Quid te ipsam ornari improbo, atq; intempestivo studio contendis? Non iste supplicis est habitus. Quo enim pacto ingemiscere poteris ac lachrymas fundere, atq; intentissima ut decet, orare, quæ hujusmodi ornatu compta procedis? Nam etsi lachrymas fuderis, risum cernentibus hujusmodi lachrymæ movebunt. Neq; enim auro amicta debet incedere, quæ lachrymas pro peccatis profundere intendit. *Idem hom: 18. super 1. ad Timoth.*

Caro pretiosis, ac inauratis indumentis cooperta, monilibus ornata, fertisq; præclaris composita, quid aliud est? quam caro fætida corruptibilis. *S. Laur: Just: de humilit: c. 14.*

Tota se ornare industriâ, pretiosis induere vestibus, fulgentibus margaritis, & gemmis componere, unguentis & aromatibus delinire, fucatis coloribus facies deturpare, scelus est nefandissimum, temeritas maxima, detestanda præsumptio, & delictum plane inextinguibile. Quasi qui universa creavit, nescierit putrescenti humano corpusculo, & vilissimo stercore congruam tribuere formam. *Idem, ibidem c. 11.*

Ornet Mulieres gratia Christi, non Capilli, castitatis gemma, non lapides; & operum in his bonorum, non odorum flagret unguentum. *S. Paulinus Epist: 4. ad Serenum.*

Quid proderit, hodie quemlibet auro gemmis, & purpurâ contegi, si cras contingat eum nudum, & reum, omniq; solatio destitutum ad Inferni supplicia pertrahi? *S. Petrus Dam: l. 7. Epist: 15.*

Quid crinibus vestris quiescere non licet? modo substrictis, modo relaxatis, modo suscitatis, modo elisis? Si non pudet enormitatis, pudeat inquinamenti. Ne exuvias alieni capitis forsitan immundi, forsitan nocentis, & gehennæ destinati, sancto, & Christiano capiti substituatis. *Tertull: de cultu fam: c. 7.*

Væ miseris Mulierculis, quæ in hoc sæno poliendo, adornando, decorando totam vitam impendunt. Vestes pretiosas & jocalia, & mure-
nulas,

nulas, & alia puerilia, & vana curiosius perquirunt. Factæ velut laquei dæmonis ad capiendos stultos passeris, & velut araneæ tela ad capiendas muscas. *S. Tb: Vill: tom: 1. ser. Dom. 3. Adv.*

Ancilla Christi falsum idolum respicis, & in te colis, cujus ornatum, cujus Imaginem non deponis. Ad Ecclesiam Dei opere vario totum inaurata corpus execrabili metallo procedis onusta? ipso cultus rigore in oratione non flecteris, non manus tendis! tumidum monili pectus prosternere dedignaris? Quid a Deo impetrare posse credis sic ornata? quæ cum per id, per quod irascitur, deprecaris! Aperi tandem oculos cordis, invenies te insultare potius, quam orare. *S. Zeno Ep. & M. serm: 2. de Avaritia.*

ADDE: Adhibenda est munditia in ornatu non odiosa, neq; exquisita nimis, tantum effugiat agrestem, & inhumanam negligentiam. *Cicero lib: 1. Offic.*

Scito hominem tam bene culmo, quam auro tegi. *Seneca Epist. 8.*

Contemne omnia, quæ supervacuis labor velut ornamentum, ac decus ponit. *Idem ibidem.*

Fideli mulieri ornatui ducatur pudicitia. *Sixtus Phil: Sent: 226.*

Nosti complures Juvenes barbâ & comâ nitidos, de capsula totos, nihil ab illis speraveris forte, nihil solidum. *Seneca Epist. 115.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Qui se pompaticè ornant, sæpe interna premuntur penuriâ.

I. **T**ulerunt sibi cibaria saccos veteres asinis imponentes, calceamentaq; per antiqua induti veteribus vestimentis. *Josue 9. 4. & sequ. Gabaonitarum calliditas Hæbreis dolos, nobis eruditionem peperit: Tulerunt sibi cibaria induti veteribus vestimentis; forsitan si splendido fulgerent ornatu, cibariis non exundarent, sed indigerent. Naxera hic.*

II. *Vestimentum tibi est, Princeps esto noster. Isaia 3. 6. Quid ad hæc In domo mea non est panis. Panem domi non habuit, quia ornatu fulgebat, Panem habuisset, si veste in id ad, quod inventa est uteretur, nempe ad nuditatis integumentum, non ad vanitatis auxilium. O si quos splendor miraris, cænare videres, nosceres profecto deesse mensæ alimenta, & corporis ornatum, ventris esse jejunium. Idem ibidem.*

III. *Abstulit me (Angelus) in Spiritu in desertum. Et vidi Mulierem*

sedentem super bestiam coccineam. Et Mulier erat circumdata purpura, & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis. Apoc: 17. v. 4. Mulier pretioso præfulget corporis cultu, quid desertam habitat domum, & vacuam sedet ad mensam? Nam Hugo Carenſis in cap: 12. Apoc: ait: Solitudo excludit tumultum mundi & non res, desertum vero utrumq;. O quot duram sustinent famem, ut pompaticam induant vestem. *Idem ibidem.*

IV. Plinius l. 8. Nat: c. 33. tradit. Chamaleontem esse parvum Animal, etſi grande Nomen, vivere vero & ludere de pellicula; Nam diversa varietate conspergitur, & ad colores, quos videt, facillime variatur. Itaq; Chamaleon, jam hoc, jam illo fulget colore suffusus, verum si de ejus alimento quæras? Ventus est. O quot Chamaleonis ingenium imitantur, veste cultiori, & pompatica induuntur, sed famis stimulis adurgentur, Stomachus alget, & vestis fulget. *Idem ibidem.*

V. Cum venisset ad eam (ficulneam) nihil invenit in ea nisi folia. S. Ambr: ad Luc: 13. 7. Ista arbor foliis redundans fluentibus spem possessoris sui, causa speratorum proventuum expectatione destituit. Foliorum redundantia fructuum copia videbatur responsura, sed cibus eguit, quia foliis redur-
dayit. Ibidem.

ARGUMENTUM MORALE.

*Propositio, Puellæ, & Matronæ honestæ Corporis ornatum
superfluum fugere debent.*

Ratio I. Quia est signum mentis depravatæ. S. Paula cum videbat aliquam virginem comptiorem, contractione frontis, & vultus tristitia arguebat errantem, dicens. Munditiam corporis atq; vestium, animæ esse immunditiam. S. Hier: Ep. 27. Et S. Greg: Naz: Epist ad Olimpiadem. Purpuræ inquit, & aureæ, eximiaeq; & splendidæ vestes his demum conveniunt, quibus nullus vitæ splendor, nullum virtutis decus superpetit.

II. Quia non signum tantum, sed est etiam causa peccatorum. Ethnici cornua victimæ immolandæ inaurabant, eamq; floribus aspergebant. Quos dæmon exornat, eos jugulare meditatur. Et quidem ornatu nimius est 1. Causa Superbiæ. Suetonius in Augusto ait: Eum laudandum esse, quod dictaret: Vestitum insignem, ac mollem superbiæ vexillum esse, ac nidum luxuriæ.

2. Est causa luxuriæ. S. Cyprianus ad Meretrices hunc periculosum
cultum

cultum amandabat qui tract. de habitu Virg: ait: Fugiant castæ Virgines & mulieres pudicæ incastrarum cultus, habitus impudicarum, lupanarium insignia, ornamenta Meretricum: Tum post alia addit: Auro & margaritis & monilibus adornatæ, ornamenta corporis, & pudoris perdiderunt. Clemens Alex: l. 2. Pædag. Laudat Lacedæmonios, quod solis meretricibus permitterent floridas vestes, & aurum portare. Idem tradit Plutarchus de Syracusanis.

Cæus Imagines Virtutis & vitij depingens, virtutem repræsentat simpliciter stantem, candida veste indutam, & pura, sola verecundia ornatam. Improbiter contra pingit superflua, & varia veste indutam, atq; alieno colore exultantem.

S. Clemens Alex ait. Cincinnos fuisse olim velut titulum Meretricum.

IV. Quia ornatae mulieres non solum sibi sunt causa luxuriæ, sed etiam aliis sunt incantiva luxuriæ, & perniciës. Variis comparationibus Sancti exprimunt, quantum damni ornatae mulieres afferant Reipublicæ. Anastasius Nicynus qu. 62. ait: Quid est mulier? in terra naufragium, fons sceleris, letalis occasus, lapsus oculorum, animarum exitium, cordis lancea, sceptrum Inferorum, præceps desiderium, juvenum perniciës &c: Quid est mulier? os effrenatum, triumphus mysteriorum, Dux tenebrarum, magistra delictorum vestita vipera, domus tempestus, viri naufragium &c: Ubi præsertim adverte vocari: vestitam viperam per vestes enim ut plurimum venenum diffundit.

Alij ornatas Mulieres comparant exercitiis integris obvios mactantibus, S. Cypr: l. de habitu Virg: ait: Si velut gladium te, & venenum videntibus præbeas, exausari non potes, quasi mente casta sis & pudica, redarguit te cultus improbus, & impudicus ornatus.

Ammianus Marcellianus l. 14. Reprehendens fastum, & nimiam Romanarum Matronarum pompam ait: Esse ordinatam aciem. Quos gladij non confuderunt, sæpe ornata prostravit Muliercula, sicut patet in Hercule, Alexandro, Cæsare & aliis, & in ipso populo Dei. Illum enim Dei promisso invincibilem, & jam de Amorrhæis victorem, Puellæ Moabitarum, & Madianitarum jugularunt. Num: 25.

Alij mulierem comptam dicunt similem Igni omnia consumenti S. Bernardinus dicebat: Corpus Mulieris totum esse igneum. Flammam ejaculatur oculis, vultu, ore manu, toto corpore, ipsis etiam vestibus. Antiqui formosum vocabant calidum. Itaq; illæ quæ formam stibio, alijsq; fucis augent, ignes etiam majores & periculosiores faciunt, ut iis proximi

domum facilius accendant. Aristæus l. 2. Epist. 1. *Tu inquit visa flammis etiam absens saucias.*

Ecclesi 9. Speciem mulieris alienæ multi admirari sunt, reprobi facti sunt, colloquium illius quasi ignis exardescit. *Sirus vertit: Amor ejus sicut ignis exurit.*

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Superfluous ornatus septem præcipua secum affert mala.

I. **Q**uia nimium studium ornandi corporis est peccatum. S. Greg: hom. 40. in Evang: Sunt nonnulli qui cultum subtilium pretiosarumq; vestium non putant esse peccatum. Quod si culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod dives, qui torquebatur apud inferos, bysso, & purpurâ indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta prætiosa, nisi ad inanem gloriam quærit &c. Quam culpam possumus melius etiâ ex diverso colligere. Quia si abjectio vilis indumentum virtus non esset, Evangelista de Joanne vigilanter non diceret. *Erat indutus pilis camelorum. Et Ecclesi 11. 4. In vestitu ne gloriaris.*

II. Nimium studium in ornando corpore, est neglectus ornatus animæ. S. August: in Psal: 44. *Plerumq; ubi corpus sic nitet, squallet animus.* Cum è contra de solo animo sit curandum. Seneca Ep: 8. *Cogita in te præter animum nihil esse mirabile, cui magno, nil magnum est.*

III. Nimis comptæ sunt causa vel occasio lapsus aliis. Tertul l. de cultu sæminarum: *Quid alteri ait, periculo sumus, & concupiscentiam importamus. Nescio an impune habeat, qui alicui fuerit causa perditionis. Perit enim ille in tua forma si concupierit, & admisit jam animo quod concupierit, & facta es tu gladius illi.*

IV. Tempus misere perditur, quod tanti pretij est, ut illo acquiri possit æterna felicitas. Terentius: *Dum poliuntur, dum comuntur, annus est.*

V. Cultus illius nimij finis est vanitas, & inanis laus hominum, sed stultitia est, ut ait S. Chrysost: h. 1. in Ep: ad Timoth gloriari in re, quam vermes gignunt, & perdent. Et S. Clemens Alex l. 3. pædag: c. 3. ornatus comptas comparat templis Ægyptiorum ornatissimis, in quibus felines, serpentes, & crocodili colebantur. ergo.

VI. Ob nimium luxum in vestibus Familæ in paupertatem rediguntur, quod est pudendum. Unde Ovid: l. 8. de arte am: ait: *Quis pudor est, census corpore ferre suos.*

VII. Deniq; fama perditur, & suspectæ sunt libidinis, quæ curiosius exornantur. S. Cypr: l. de discipl: & habitu Virg. ait: Ornamentorum, ac vestium insignia, & lenocinia formarum non nisi prostitutis, & impudicis feminis congruunt, & nullarum fore pretiosior cultus est, quam quarum pudor vilis est. Sic in scripturis Sanctis, quibus nos instrui Dominus voluit. & moneri, describitur Civitas meretrix compta pulchrius & ornata, & cum ornamentis suis, ac propter ipsa potius ornamenta peritura. De Idolo dicitur Abacuc 2. 19. Ecce iste coopertus est auro, & argento, & omnis Spiritus non est in visceribus ejus. q. d. exterius pulcher est ille deiculus, sed intus non habet animam, est truncus, & stipes.

E X E M P L A.

I. **A**udito adventu Jechu, qui occiderat Joram Regem Israel, Jezabel depinxit oculos suos stibio, & ornavit caput suum, & respexit per fenestram, sed brevi audiit: Præcipitate eam deorsum, & præcipitata est. 4. Reg: 9. 30.

II. Judith testatur, quod ornamenta, quæ assumpsit, deceperint Holofernem. Induit enim se vestimentis lætitiæ, unxit faciem suam unguento, colligavit cincinnos suos mitra ad decipiendum ipsum. *Judith* 16.

• III. Esther quando debuit intrare ad Regem, non quæsit muliebrem cultum, sicut faciebant aliæ mulieres, attamen adamavit eam Rex plusquam omnes Mulieres, habuitq; gratiam, & misericordiam coram illo super omnes Mulieres, & posuit diadema Regni in capite ejus &c: *Esther* 2. 15.

IV. S. Clara nobili genere nata per 28. annos hirsutum ex corio porcino cilicium pilis, ac setis aculeatis ad carnem obversis, eamq; pungentibus gestavit. *Le Blanc: in Ps: 143.*

V. S. Cunegundis Imperatrix Virgo post sponsi Henrici mortem facta religiosa, cilicium induit, illiq; jugiter indormire, & immori voluit. Cumq; agonizans videret sibi parari Regales exequias, & aurea feretro obtendi velamina, manu protensa dixit: Amictus iste non est meus, auferre hinc; Nuda de utero Matris meæ egressa, nuda revertar illuc. Dixit, & animam Deo reddidit. *Le Blanc: Ibidem.*

VI. S. Elisabet Filia Andreæ Regis Hungariæ, & Uxor Langravij Thuringiæ totum mundum Muliebrem in Sacram supellectilem commutavit. Idem fecit S. Ludgardis. *Ibidem.*

VII. S. Pulcheria Arcadij Filia, è patrimonio suo Virgini Deiparæ nobile

nobile templum ædificavit, in quo B. M. Virginis vestes cultu magnificentissimo asservari curavit, easq; gemmis, monilibus, atq; etiam propriis vestibus adornavit.

VIII. Mulier quædam Nobilis, cum torques suos, & mundum muliebrem ostentaret uxori Phocionis, illa dixit: Meum ornamentum, & mundus Muliebris est Phocion. *Idem.*

IX. S. Thomas Morus cuidam Puellæ, quæ multo cum labore & dolore crines complicabat, ut frons esset latior, pectusq; & tunicam constringebat, ut gracili esse corpore videretur, dixit: Nisi Deus pro hoc tuo labore tanto, tibi infernum reddat, magnam profecto tibi faciet injuriam. *Ibidem.*

X. Prætextatura Nobilissima fæmina, cum mandante Viro suo Hyemetrito, qui Patruus erat Eustochij Virginis, ejus neglectum crinem more mundano pexuisset, vincere cupiens & Virginis propositum, & Matris desiderium; Ecce tibi eadem nocte cernit in somnis venisse ad se Angelum terribili voce minitatem pænas, & hæc verba frangentem. Tunc ausa es Viri imperium præferre Christo! Tu caput Virginis Dei, tuis sacrilegis attrectare manibus, quæ jam nunc arescent, ut sentias exerciciata, quid feceris, & finito Mense quinto ad inferna duceris. Sin autem perseveraveris in scelere, & marito simul orbaberis & filiis. Omnia per ordinem expleta sunt, & seram miseræ pænitentiam, velox signavit interitus. *S. Hieron: Ep. 7.*

SYMBOLA.

M Odestus. Campus, ut terra ac lutea sua viscera, ab hominum aspectu subducat, exteriore graminum, ac florum veste tegitur. Unde florenti campo L. *Ut placeat tegitur.* S. Aug: ser: 41. de diversis: Quia infirmus es, ideo sunt tibi multa necessaria. Opus est multum vestiari; quia frigus pati non potes &c. Ista fulcimenta sunt infirmitatis, non ornamenta potestatis.

Naturalis, & non ab arte petitus. Iris ad miraculum venusta solius naturæ artificio L. *Nullus ab arte decor.* Talis B. Virgo de qua Ferrerius serm: Virg: Nat: B. *Virgo non curabat de ornamentis. Superfluis damnatur.* Protho Parentes nostri pelliceis a Deo tunicis vestiti. L. *Necessitati non luxui.* S. Ambr: l. i. de Offic: Decor corporis non sit affectatus, sed naturalis, simplex, neglectus magis, quam expeditus. Non pretiosis & alben-
tibus adjunctus vestimentis, sed communibus, ut honestati, vel necessitati
nihil

nihil desit, nihil accedat nitore. Et lib: de Virgin: Neglecta decoris cura plus placet; Et hoc ipsum, quod nos non ornamus, ornatus est.

Item Adamus foliis ficulneis amictus. L. Pudori, non cultui S. Clem: Alex: l. i. Pedagog: c. 10. *Pudet me, ut vere dicam cum videam tantum opum effundi ad tegenda pudenda.*

Item. Pavo turpi pedum colore, sonoq; vocis ingrato præditus stellata in cauda superbit. L. *Fada tegit, pulchrisq; superbit.* S. Aug: in Regula. *Non affectatis vestibus placere, sed moribus.* Et Innoc: Papa de Vili: Cond: hum: Superbus ut Magnus videatur, satagit vestiri duplicibus, indui mollibus, pretiosis ornari. Sed quid aliud est o homo! pretiosior ornatus? quam sepulchrum foris dealbatum, intus autem spurcitia &c. *Vide Tit: Capilli Vestes, Unguentum, Luxus.*

TITULUS XII. OSCULUM.

Osculum, quasi os parvum dictum, est actus suo genere honestus, factus amicitiae, Urbanitatis, reconciliationis, conciliandi amoris, & delectationis honestæ, & castæ ergo, servatis circumstantiis loci, temporis, & Personarum. *Collect.*

Osculum, Basium, suavium, juxta Basilium Seleuc, differunt. Quod osculum Amicorum, Basium pudicorum, suavium lascivorum sit.

Hugo Card: triplex assignat osculum, 1um Adulationis 2^{dum} Proditionis 3^{ium} Reconciliationis.

Cornel: a Lap. in illud: *Osculetur me osculo oris sui.* Notat osculum esse Symbolum: imo Reconciliationis, cum enim quis aliquem offendit, reconciliatur ei per osculum, sicut pater reconciliatus est Filio prodigo Luc: 15. 2do. Pacis & concordiae. 3^{io} Salutationis & bonæ appreciationis. 4to Amoris, & intimæ conjunctionis. Et his omnibus de causis Ecclesia, & Anima fidelis poscit osculum Christi.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Accede ad me, & da mihi osculum Fili mi. Gen: 27. 26.

Laban cum audisset venisse Jacob filium Sororis suæ, occurrit obviam ei, complexusq; eum, & in oscula ruens duxit in domum suam. Gen: 29. 13.

Idem

Idem Laban. De nocte confurgens osculatus est, Filias suas, & benedixit illis, reversusq; est in locum suum. *Gen: 31. 55.*

Esau obviam factus Fratri suo Jacob revertenti de Mesopotomia, amplexatus est eum, stringensq; collum ejus, & osculans flevit. *Gen: 33. 4.*

Osculatus est Joseph omnes fratres suos, & ploravit super singulis. *Gen: 45. 15.*

Idem. Cum amplexatus recidisset in collum Benjamin Fratris sui flevit, illo quoq; similiter flente super collum ejus. *Gen: 45. 14.*

Jacob egrotantem cum invisisset Joseph cum Filiis suis: *Israel autem oculi caligarent præ nimia senectute, & clare videre non poterat.* Jacob applicatos ad se deosculatus, & circumplexus est eos. *Gen: 48. 10.*

Joseph cernens Patrem suum morientem Jacob, ruit super faciem ejus flens, & deosculans eum. *Gen: 50. 1.*

Dixit autem Dominus ad Aaron: Vade ad occursum Moyfi in desertum. Qui perrexit obviam ei in Montem Dei, & osculatus est eum. *Exodi: 4. 27.*

Jethro egressus in occursum sui cognati Moyfis, adoravit, & osculatus est eum. *Ibidem 18. 7.*

Tulit Samuel lenticulam olei, & effudit super caput Saul, & deosculatus est eum, & unxit in Regem. *1. Reg: 10.*

Osculantes se alterutrum David, & Jonathas fleverunt pariter. *1. Reg: 20. 40.*

Absalon ambiens Regnum Patris sui, stabat juxta introitum portæ, & omnem virum, qui haberet negotium, ut veniret ad Regis judicium, vocabat ad se, & apprehendens virum istum osculabatur eum; faciebatq; hoc omni Israheli venienti ad judicium, & sollicitabat corda Filiorum Israhel. *2. Reg: 15. 5.*

Dixit Joab ad Amasiam: Salve mi Frater, & tenuit manu dextera mentum Amasæ quasi osculans eum. Porro Amasæ non observavit gladium, quem habebat Joab, qui percussit eum in latere, & effudit intestina ejus in terram, nec secundum vulnus apposuit, & mortuus est. *2. Reg: 20.*

Elisæus volens sequi Eliam dixit: Osculer oro Patrem meum, & Matrem meam, & sic sequar te. *3. Reg: 19. 20.*

Cum ingressus esset Gabelus domum Raguelis, invenit Tobiam discumbentem, & exiliens osculati sunt se invicem. *Tobia 9. 8.*

Apprehendentes Raguel & Anna Parentes Saræ, hanc Filiam suam abeuntem, osculati sunt eam, & dimiserunt. *Tobia 10. 12.*

Suscipiens Tobias Senex Filium suum reversum de itinere, osculatus est

est cum cum Uxore sua; & cæperunt ambo flere præ gaudio. *Tobia* 11.

Cum Esther reticeret, tulit Asverus Virgam auream, & posuit super collum ejus, & osculatus est eam, & ait: Cur mihi non loqueris &c. *Esther* 15. 15.

Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis. *Prov.* 27. 6.

Osculetur me osculo oris sui. *Cant.* 1. 1.

Quis mihi det te Fratrem meum, ut deosculor te. *Ibidem* 8. 1.

Judas accedens ad Jesum dixit: Ave Rabbi, & osculatus est eum. Dixitq; illi Jesus: Amice ad quid venisti? Tunc accesserunt, & manus iniecerunt in Jesum, & tenuerunt eum, quoniam Judas proditor dedit eis signum, dicens: Quem osculatus fuero, ipse est, tenete eum. *Matth.* 26. & *Marci* 14.

Filius prodigus Surgens venit ad Patrem suum. Cum autem adhuc longe esset, vidit illum Pater ipse, & misericordiâ motus est, & accurrens cecidit super collum ejus, & osculatus est eum. *Luca* 15. 20.

Magdalena stans retro secus pedes Jesu lachrymis cæpit rigore pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes ejus, & unguento ungebat. *Luca* 7. 38.

Dum discederet Paulus ab Ephesiis, magnus fletus factus est omnium, & procumbentes super collum Pauli osculabantur eum &c. *Act.* 20. 37. Salutate invicem in osculo Sancto. *Rom.* 16. 16. & alibi passim. Salutate Fratres omnes in osculo Sancto. *1. Tim.* 5. 26. Idem *1. Petri* 5. 14.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Juda osculo Filium hominis tradis? Hoc est venenum infundis osculo? quo gratia charitatis infunditur; osculo? quod Sacræ pacis insigne est, osculo? quo amicitia fida firmatur; osculo? quo fides Sancta signatur. Hoc ergo osculo trades periculo, quem propter osculi commercium osculari deberes. *S. Ambr.* super *Psal.* 35.

Non osculatur semper Pater Filium, sed & aliquando castigat. *Idem Serm.* 84.

O quot hodie Judæ! qui osculo adulationis proximū tradūt, & sic ultimo laqueo se suspendunt, æternæ damnationis. *S. Ant. Pad. ser. in die Parascew.*

Qui fide inimicum osculatur, Judæ proditoris similem esse quis dubitare poterit? *S. Aug. ser.* 28. ad Fratres.

Osculum Spirituale proprium amicorum est, qui sub una lege amicitia

tiæ tenentur. Non enim sit oris attractu sed mentis affectu, non conjunctione labiorum, sed commixtione spirituum. *Idem de Amicitia c. 6.*

Formosorum oscula cavere oportet, non secus quam venenatorum Animalium morsus. Diffunditur enim venenum ex osculo per omne corpus, & ad interitum perducit. *S. Basil: M. de Virgin.*

Læta in prole Mater, sed in amplexibus lætior, chara pignora Filiorum, sed oscula plus delectant. *S. Bern: super Luca c. 22. super illud: Osculo Filium hominis tradis.*

Religiosi nunquam Mulierem, quantumcunq; sibi affinitate conjuncta sit, sive Sororem, sive Nepotem, quantumcunq; pueriles, sed nec Matrem facile propriam osculentur. *S. Bonav: in spec: discipl: p. 1. c. 30.*

Osculum Christi, purgamentum, est cujusvis sordis. *S. Greg: Niss: hom: 1. super Cant.*

Labia viri venena præbent Mulieri. *S. Hier: in Reg: Monach. c. 20.*

Osculum pacis, & amoris signum est. *Idem l. 2. super Prov: c. 24.*

Quemcunq; mundus osculatur osculo collatæ dignitatis, vel cujuscunq; prosperitatis, tradit in mortem. *Hugo Card: super Prov: c. 31.*

Osculum sanctum est, quod dolo caret, & simulatione. *S. Joan: Chrys: hom: 44. super 1. Cor.*

Oscula, quanquam secundum speciem non sint mortalia peccata, ut tamen libidinosa sunt, inter mortalia numerantur. *S. Tb: 2. 2. 154. n. 4.*

Duplices in ore osculum gerunt, & retro pungere quærunt, sicut Judas fecit. Nam per osculum capi fecit Christum. *Idem de modo confitenai de mendacio.*

EXEMPLA VARIA.

I. B. Abundus Beatissimæ Deiparæ adeo fuit familiaris, ut non solum ipse manum ejus osculari meruerit, sed & ipsa oris sui osculum ei præbuerit. Quodam tempore deosculari desideravit Virginem Sanctissimam osculo oris sui, quod illi concessit, sed & ipsa quoq; dignata est iterum eum deosculari. *Resveidus de S. Abundo Monacho.*

II. Agathon I. Papa ex Monacho natione Siculus, vir fuit sanctissimæ vitæ, adeo ut leprosum obvium habens, osculando mox a lepra sanaverit. *Trithemius l. 3. de Viris illustr.*

III. Eleazarus Comes die quadam venatum cum suo comitatu abiturus, eos antecedere iussit, uno apud se retento Milite, cum quo ad leproforum domicilium divertit, ubi sex lepra horridâ percussos advenit.

Hos

Hos S. Juvenis ut vidit, salutatione impertita humanissime, salutaribus monitis eos ad divini Numinis timorem, cultumq; assiduum, hortatus est; Inde singulis peramanter osculatis, repente eis sanitatem restituit. *In vita S. Eleazari.*

IV. S. Elisabet Regina Portugalie pauperis feminae ulcus horrendum exosculata repente sanavit. *In vita.*

V. B. Josephus Calasantius Feminam nullo unquam tempore fixis oculis intuitus est, neq; ab ulla manu sibi osculo attingi sustinuit. *Talenti in vita c. 10.*

VI. Leo I. Pontifex Maximus manum sibi abscidit, quod cum eam feminae honestissimae osculandam praeberet, in gravem inciderit carnis tentationem. Manum tamen abscissam, Beatissima V. Maria Pontifici restituit. *S. Anton: in Chron.*

VII. S. Ludovicus de Ordine S. Francisci Neapolim cum venisset, Mater ejus quae orat Regina Siciliae, cum osculari voluit, ut in Francia mos est. Sed ille renuit. Dicenti autem Reginae: Nonne sum Mater tua? modeste respondit. Scio, sed & Mulier es, quam Servo Dei osculari non licet. *Le Blanc: in Psal: 142.*

VIII. Nero Senecam de medio sublaturus, verba adhibuit dulcissima, his adjecit, amplexus & oscula, factus naturae & consuetudine exercitatus velare odium fallacibus blanditiis. *Cornel: Tacitus 14. Ann: c. 15.*

IX. Quidam in spiritu hominis cujusdam mundani, & carnalis animam, tali modo cruciatam vidit. Primo conspexit daemones Animam illius rapere, & ad Principem tenebrarum adducere, qui in ignea sella praedam suam expectabat. Cui jam praesentatae ille dicebat. Volo te magnifico hoc sedili honorare, postquam in magno honore apud homines fuisti, & semper gloriam ambivisti. Quae mox funestum hunc honorem lamentabili voce deflevit. Tum alij daemones offerebant illi poculum amarissimo, & faedissimo potu plenum, & cogeant eam bibere, dicentes. Ita decet, fuisti enim amicus nobilissimorum vinorum, proba nunc vinum istud, quod nos bibimus in hac regione. Hos secuti alij duo, qui duas tubas igne plenas inflabant in aures vociferantis. Hunc concentum tibi praeparamus, sciebamus enim te cum viveres harmoniarum amatorem. Post hos alij duo in pectus ejus viperas injiciebant dicentes: Quia fuisti appetitor amplexuum, & osculorum impudicorum, his nunc voluptatibus te oblecta, his fruire, istarum loco quas in mundo habuisti. *Granat: l. 1. memor: c. 1.*

X. Venetus quidam Nobilis morti Parisiis adjudicatus, impetravit, ut

Fratribus suis valedicere liceret. Introeuntes illos scrutati sunt custodes curiose, ne qua ad fratrem dedecori, & ignominiosæ morti subtrahendum arma, vel venenum inferretur. Verum eorum unus nucem avelaneam præsentissimi veneni plenam ceraq; obturatam, in ore deferbat, quam inter amplexus, & oscula Fratris ori inseruit, qui paulo post, cadentibus comminuta, ac hausto veneno interiit. Ejus tamen testulæ fragmina in ore mortui deprehensa, dolum prodidere. Quare mortui cadaver in rotam tractum, & Fratricidæ ad necem quæsit. *Deultroni: de amore l. 2. c. 3.*

XI Vir quidam Capitis patiebatur insaniam, ita ut sensu rationis amisso, vel quid ageret, vel quid diceret, penitus ignoraret. Huic S. Romualdus nihil aliud fecit, nisi solummodo osculum præbuit, & protinus illum ad incolumitatem pristinam revocavit. *In Actis SS. Febr: tom: 2. in Cant: Bolland.*

S Y M B O L A.

NOcium. Papilio vicinus lumini illudq; quasi allambens. L: *Tetigisse, periisse est.* S. Hieron: in illa Apost: 1. Cor: 7. *Bonum est homini Mulierem non tangere.* Animadvertenda Apostoli prudentia. Non dicit: Bonum est homini Uxorem non habere. Sed bonum est Mulierem non tangere, quasi in tactu ejus periculum sit, quasi qui illam tetigerit, non evadet.

Non semper pacis symbolum. Joab Davidis Militiæ Præfectus Amasæ Absalonis Belli duci obviis simul osculum tulit illius fronti, & pugionem infixit lateri. L: *Vide cui fidas.* Seneca l. 1. de Prov: Nullæ sunt occultiores insidiæ, quam quæ latent sub simulatione officij.

Item. Judas Christum traditurus osculum illi, & salutationem suavissimam exhibuit. L: *Nil habent mortalia fidum.* S. Aug: Ser 121. O signum sacrilegum, o placitum fugiendum! ubi ab osculo incipit bellum, & per pacis indicium, pacis rumpitur Sacramentum.

Item. Vipera alteri mutuo amore conjuncta. L: *Dulcedine necat.* Hugo Card: in cap: 23. Lucæ: O quam fraudulentum osculum, quod tradidit Judas. Tale osculum mundi. Illud enim solum prodit, quem osculatur.

Signum amoris. S. Magdalena amoris stimulata impetu non cessavit osculari pedes Christi. L: *Oscula figit amor.* S. Bern: Ser: in Cant: Prosterne te prius ad oscula pedum, tuisq; lachrymis illos riga, nec inde surgas,

furgas, priusquam audias: Remittantur tibi peccata tua. Deinde proficere pectoris ad osculum manuum, cum cæperis jam strenue & perseveranter agere in operibus virtutum, tum demum forsitan audebis ad ipsum os gloriæ caput attollere. Osculum ergo pedum incipientium est, proficientium manuum, oris perfectorum. Ita S. Bern.

Item. Geminæ Columbæ mutuis osculis se se complexantes. L: In pignus amoris. S. Chrysosth: super illis Apost: verbis. 2. Cor: 13. Salutate invicem in osculo sancto, ait: Ob id nobis datum est osculum, ut charitatis igniculus, ac fomes sit, ut affectum inflammet, & hac ratione nosmet ipsos mutuo amemus, velut Fratres se invicem amant, Patresq; vicissim Filios &c.

TITULUS XIII. OTIUM.

Otium proprie intelligitur vita iners, cujus potissima pars in nugis, atq; solatiis transigitur.

Accipitur etiam otium pro relaxatione animi a gravioribus, & magis feriis negotiis. Hinc etiam otium literarum pro labore literario usurpatur, quod hoc exercitationis genus oblectamentum potius videri debeat, quam seria aliqua occupatio. Item pro tranquillitate, pace, & quiete.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Vade ad formicam o piger, & considera vias ejus, & disce Sapientiam &c. Prov: 6. 6.

Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium divitias parat. Ibidem c. 10. 4.

Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger his, qui miserunt cum. Ibidem v. 26.

Qui operatur terram suam, satiabitur panibus, qui autem sectatur otium, stultissimus est. Ibidem 12. 11.

Vult & non vult piger, anima autem operantis impingvabitur. Ibidem 13. 4.

Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo æstate, & non dabitur illi. Ibidem 20. 4.

Deside-

Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quicquam manus ejus operari. *Ibidem* 21. 25.

Qui operatur terram suam satiabitur panibus, qui autem sedatur otium, replebitur egestate. *Ibidem* 28. 19.

Mulier Sapiens consideravit semitas domus suae & panem otiosa non comedit. *Ibidem* 31. 27.

Mane semina semen tuum, & vespere ne cesset manus tua, quia nescis, quid magis oriatur &c: *Eccl:* 11. 6.

Operationes assiduæ servo malevolo tortura & compedes; mitte illum in operationem ne vacet, multam enim malitiam docuit otiositas. *Eccl:* 33. 28.

Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ, & origo excidii ejus: Superbia, saturitas, panis abundantia, & otium ipsius, & filiarum ejus. *Ezech:* 16. 49.

Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicij. *Math:* 11. 36.

Si quis non vult operari non manducet. 2. *Thessal:* 3. 10.

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Non dormientibus, & otiantibus, sed vigilantibus, & laborantibus pollicetur Deus præmia. Labori merces parata est. *S. Ambr:* 1. de Cain & Abel.

Tentant otia, quem bella non fregerunt. *Idem Ser:* 11.

Gravius libido urit, quem invenit otiosum. *S. Anton: Padu: Ser:* 2. Dom: 3. post Pasch.

Valde dæmones oblectantur crapulâ, & otio corporis. *S. Athan: de Virg.*

Nemo invidet meo otio, quia meum otium magnum habet negotium. *S. Aug: Ep:* 100. ad Eradium.

Nunquam quis civis cælorum erit, qui otiositatem amaverit. *Idem Ser:* 17. ad Fratr: in Eremito.

Erubescere Christiane quia insipientior jumentis, & formicis compararis. *Idem, ibidem.*

Fuge otium, & semper aliquid facere memento, fuge otium quia mors est. *Idem, ibidem.*

Quamdiu David exercitavit se in militia non insultavit sibi luxuria, sed postquam in Domo otiosus remansit, laboravit adulterio, & homicidium commisit. Samson dum cum Philisthæis pugnavit, non potuit capi

capi ab hostibus, sed postquam dormivit in sinu fæminæ, & otiose cum ea remansit, mox capitur, & cæcatur ab hostibus, Salomon dum occupatus esset in ædificatione templi, non sensit luxuriam, sed mox recedens ab opere, sensit insultum luxuriæ, & deficiens fæminâ instigante ad idola, adoravit in thalamo vitulum aureum. Vigilate itaq; Fratres mei vigilate, & nolite deficere, quia nec sanctiores David, nec fortiores Samfone, nec sapientiores Salomone vos esse cognosco. *Idem, ibidem.*

Otium improbitatis Magisterium. *S. Basil: Orat: de jejuniis.*

Fugienda est otiositas, Mater nugarum, Noverca virtutum. *S. Bern: de Consid: ad Eug: Pap.*

Otio velut januâ utitur dæmon, ut illicitas cogitationum illecebras etiam in purissimas mentes instillet. *Ibidem l. 1.*

Facito semper aliquid operis, ut te semper diabolus inveniat occupatum. *S. Hier: Ep: 4.*

Omnis concupiscentiæ atq; immunditiæ, atq; peccati Mater est otiositas. *Idem in Reg: Monach: c. 12.*

Nil boni facere, nihil aliud est, quam facere aliquid mali. *S. Joan: Chrys: Ep: 18. in Ep: ad Ephes.*

Deus posuit hominem ad laborandum artusq; ejus ad hoc effinxit, ideo otiosus ab ordine suo, & creatione desciscit. *Idem in Epist: ad Thess: c. 3.*

Primum & maxime proprium humanæ Conditionis studium est, ut operetur, ita ut iners otium sit propemodum præter naturam hominis. *Ibidem.*

Sicut terra non occupata semente, aut consitione quamlibet herbam producit, sic & anima quoties non habet quod agat rerum necessariarum, cum omnino cupiat aliquid agere, pravis actionibus semet tradit. *Idem h. 9. in 2. ad Cor.*

Si dæmon videret te otiosum, oscitantem, otio marcescentem, compendio ut diversorium desertum ingreditur; at si excitatum, intentum, studiosum ne respicere quidem audebit. *Idem hom: 4. de impenetr. Nat: Dei.*

Sicut otium mala res est, ita & operatio quæ non congruit; igitur utrumq; studeamus fugere, & otium, & opus otio deterius. *Idem, ibidem.*

Effæminari otio, torpereq; pigritiâ, nihil aliud est, quam suffocare virtutem, nutrire superbiam, vitamq; construere ad gehennam. *Petrus Bles: Ep: 9. ad quendam.*

Nil stultius, quam in præsentī vita ubi homo debet sibi operari, ut
in

in æternum vivat, in otio vivere. *S. Thomas Dom: Sept.*

Homo otiosus, inutilis, nati non debuerat. Frustra natus est; lapis marmoreus est, truncus arboris, ficus sine flore, & sine fructu solum aptus ad ignem. Avis quamdiu volat; secura est, si sedet, & quiescit, sagittariorum sagittâ perfoditur. *Idem, ibidem.*

ADDE: Otia felices subvertunt funditus Urbes. *Paling.*
Segnities robur frangit, longa otia nervos
Debilitant, ignava quies effæminat artus. *Idem.*

ARGUMENTUM MORALE.

Hominem se esse negat, qui nimium otio indulget.

Ratio 1ma. Quia prima hominis qualitas est operari & otium fugere. Nam si hominis naturam inspiceremus? factus & natus est ad laborem, ut avis ad volandum. Consideremus serius omnes illius partes, omnium organorum illius nobilitatem, perennem vitalium spirituum motum, qui ubertim sese in omnes artus diffundunt, quæ omnia satis ostendunt vitam illi ad agendum esse concessam, & illum jam mortuum censeri, ubi agere cessat. In ipso etiam Innocentiæ statu illi otia-ndum non erat, ut inquit Scriptura Gen: 2. *Posuit Deus hominem in Paradiso voluptatis ut operaretur, & custodiret illum.* Itaq; hominem se negat qui otio indulget, tam dives, quam pauper, tam nobilis, quam ignobilis.

Ratio 2da. Quia etiam si hominem consideremus non in ipsa natura, sed tanquam Politici corporis membrum, plurima illi obeunda sunt officia, quibus sine labore & cura nequit perfungi. Exercenda illi ars est, munus Magistratus, & homo otiosus inutilis est ad hæc, & ineptus, adeoq; nomine hominis indignus.

Ratio 3tia. Quia etiam homo tanquam aliquis privatus inspectus, rebus suis tenetur consulere, familiæ curam gerere, domesticis invigilare &c: quæ omnia laborem supponunt.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Otiositas Mater egestatis.

Ratio 1ma. Quia otium temporalium bonorum inducit egestatem, ut dicitur Prov: 2. *Propter frigus piger arare noluit, mendicabit in æstate & non dabitur illi.* Hic ostendendum est, otiosos homines non solum

solum non acquirere bona temporalia, sed etiam patrimonium suum in aleis, crapula & impudicitia abligurire, quod occasionem præbet late describendi otiosam vitam suas tantum voluptates quærentem, suaq; bona, tempus, curasque omnes in solatiis, & oblectationibus insumentem.

Ratio 2da. Quia inducit egestatem gloriæ. Nullum enim in hac vita meritum acquirens, nullam in Cælo mercedem assequetur, imo etiam post mortem iræ, & ultionis thesaurum inveniet.

Ratio 3tia. Quia privat nos bonis Spiritualibus, & gratiâ, quam negat Deus illi, qui nullum ex eadem fructum perciperet, qui nullam acquirit virtutem, neq; ad seipsum in hoc mundo sanctificandum labores impendit.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Otium omnium scelerum Mater, & origo est.

I. *F*ecit Deus duo luminaria magna, & factum est vespere, & mane dies quartus. Gen: 1. 19. Cur Deus pulcherrima Cæli sidera non omnium primo, sed post alia usq; die quarta creaverit? Responder Severianus de Parad: c. 28. Quia nondum erant terræ nascentia, quæ luminarium calore recreari deberent. q. d. Deus & natura nihil faciunt frustra, fecisset autem Deus luminaria ante cæteras creaturas, hæc in quid agerent, non habuissent, per consequens otiosi debuissent, quod si essent vel momento otiosa, per consequens dici possent vitiosa, ut itaq; ex asse essent perfecta, & pulchra, ne momento Deus voluit esse otiosa. *Penziger Dom: Sept: c. 2.*

II. *Quam cum misisset in sinum, protulit leprosam instar nivis.* Exodi 4. 6. Per lepram significatur peccatum juxta Hug: Card. Manum in sinum recondere & abscondere, otiosum præfigurat. Moyse manu in sinum recondita lepra inficitur, in documentum, quod otiosus certius peccato ac scelere inquinabitur. *Idem in Addit: Dom: Sept.*

III. *Feceruntq; sibi vitulum conflatilem & adoraverunt, atq; immolantes ei hostias dixerunt: Isti sunt Dii tui Israel &c.* Exod: 32. 8. Unde tam scelerati, & gravissimorum criminum rei facti? Ex otio. Nam qui sub onere, & laboribus Ægyptiis erant optimi, in otio facti sunt scelerati, & idolatræ. *Penz: Dom: Sept.*

IV. *Conduxit sibi viros inopes & vagos, secutiq; sunt eum, & venit in*
Nun
Domum

Domum Patris sui in Ephra, & occidit Fratres suos Filios Jerobaal septuaginta Viros super lapidem unum. Judic: 9. Viros inopes. Cajetanus ex Hæbreo legit otiosos, & Salomon ait. Prov: 21. Piger semper in egestate erit. Otiosi ergo homines, sunt illud genus mortalium, quod ad omne scelus & nefas est facile, & prostitutum. S. Augustinus Ser: 16. Per otiositatem accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate pasti, per hanc suffocamur pretiose vestiti, per hanc ad superfluum dormitionem trahimur, per hanc ad verba sæcularia ducimur. Hactenus S. Aug.

V. *Ecce Mulier una sedens in medio amphoræ & dixit: Hæc est impietas. Zach: 5. 7. Sedere in medio Amphoræ, accumbere meris deliciis; otiosiari est. Otium Mulierem facit impiam, otiositas ipsa est impietas. S. Bernardus ad Fratres de Monte Dei: Omnium tentationum & cogitationum malarum colluvies est otium, malorum omnium sentina. Ita Bern.*

VI. *Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo. Prov: 26. 14. Cur piger in lectulo & non potius humi, aut in sella versari observatur? Lectulus sunt asseres, sunt stramen, sunt plumæ, sunt linum, omnia hæc aptissima materia ad flammam & ignem concipiendum & fovendum. Recte ergo otiosus & piger in lecto, in tali nempe statu & dispositione constitutus describitur, in qua facillime ut fomes flammæ & ignes scelerum, capit, foveat & enutrit. Penziger Dom: Sept: c. 2.*

VII. *Et assumpsit secum septem alios nequiores se, & intrantes habitant ibi &c: Mat: 12. Quæ causa quod pro uno expulso dæmone septem dæmonia miserum hominem inhabitent? quia expulsus dæmon, iterum veniens invenit eum vacantem. Rupertus: invenit dæmon hominem vacantem in bonis per negligentiam, & otiositatem. Vacantem Domum non unus, sed septem numero infestant dæmones in documentum, quod multis peccatis, id est septem criminibus capitalibus otiosus sit reus. Omnem quippe malitiam docuit otiositas. S. Joan: Chrys: hom: 16. Penziger in Addit: loc: cit.*

EXEMPLA VARIA.

- I. **A**dam jussus fuerat operari in Paradiso, sed quia otiosus fuit, peccavit, minime peccaturus, si sedulo laborasset. *Gen: 2. 15.*
- II. **P**opulus Israeliticus quam diu fuit occupatus labore in Ægypto nunquam

nunquam legitur aliquid mali egisse, sed cum cæpit manducare & bibere, & surrexerunt ludere, factus est idololatra. *Exod: 32. 6.*

III. Sexcenti ex tribu Dan venerunt in Lais ad populum quiescentem atq; securum, & percusserunt eos in ore gladii, urbemq; incendio tradiderunt. *Judic: 18. 27.* De Samfone, David, & Salomone. *Vide supra in sententiis.*

IV. Jonas dum essent omnes occupati in navi, vel labore ad evitandum naufragium, vel oratione ad Deum, solus dormit, inde projicitur in mare, & fit præda piscis. *Jonæ 1. 5.*

V. Dum dormirent homines venit inimicus & superfeminavit zizania in medio tritici. *Math: 13. 25.*

VI. Paterfamilias increpat otiosos in foro stantes, eosq; ad laborem mittit. *Ibidem c. 20. 3.*

VII. Servus piger & inutilis, qui cum talento sibi commissio noluit operari, ejicitur in tenebras exteriores. *Ibidem 25. 30.*

VIII. Paulus Apostolus præcepit vitare illas viduas, quæ otiose discunt circuire domos, imo nec solum otiose, sed & verbosæ, & curiosæ loquentes, quæ non oportet. *1. Tim: 5. 13.*

IX. S. Antoninus quadam die Florentiæ per plateam Ambrosianam deambulaverat, & viderat supra quandam Domum in tecto Angelos Dei sedentes, admirans Domum illam intrat videre, quid in illa esset, invenitq; in illa Domo pauperem viduam tribus cum filiabus laceris & nudis pedibus. Misertus illarum, largam eis procurat Eleemosynam. Post aliquot dies dum eandem plateam transfret, supra tectum Domus illius non jam Angelos, sed Dæmones sedentes intuetur, iterum ergo intrat lares evadere quid contingat, & non laborantes ut prima vice, sed otiosas, & vano ornatui deditas reperit filias, edoctus ergo conclusit; quia otiosis vel maxime dæmones insidentur, ut eos ad nefanda peccata perducant ac præcipitent. *Surius in vita S. Anton.*

X. S. Carolus Borromæus cum amplam haberet familiam, ita cuiq; per totum diem suas partiebatur operas, easq; utiles ac pias; ut nemo nec quadrantem horæ per diem haberet liberum, & non occupatum. Hac de causa ejus familia erat tota quieta, ordinata, Sancta, & nemo otiosus in Domo ejus reperiebatur. *Cor: in Gen: 18.*

XI. S. Franciscus & ita ipse manu sæpe laborabat, & otiosum quandam, laboresq; evitantem fratrem Muscam appellavit, atq; ab ordine suo amovit. *S. Bonav: in vita ejus.*

XII. Jaroslao Duci Russiæ cum voluptati & otio deditus hamo pisces

in fluvio Dniepr piscaretur, postquam denuntiatus fuisset Boleslai Regis Poloniae adventus inopinatus, is, hamum quem manu gestarat in terram præ timore projecit cum dicto. Nihil hoc hamo hactenus opus est, neque ut pisces comprehendamus, sed qualiter hosti occurramus curandum est, ne hostis potentis & infensi hamo involvamus. *Długosius l. 2.*

XIII. Mendicus quidam vegetus & robustus, contra repetita piorum monita otio vacabat. Contigit tandem ut præ langvore obdormisceret, & ecce sanctus quidam vir depromptum ex sacco mendici panis frustum supra pectus dormientis collocavit. Ille in somno, stridere, ululare ingemiscere; Excitatus quæsitusque est, quid in somno passus sit? Videbar mihi aiebat magnum montem pectori meo incumbere, & me ad infernum usque deprimi. Rem ut erat edoctus, agnovit panem suum hunc montem fuisse, sibi que usque ad damnationis periculum nocivam esse suam otiosam mendicitatem. *Josephus Claus: Concept: 7.*

XIV. Mendicus alter Gandavi cum plures Senatores ante portam Domus Senatoriae sederent, dixit ad eos, se morbum occultum, quem prodere pudor vetaret habere, eleemosynamque petiit. Et cum omnes ei dedissent, quidam illorum famulum suum post illum misit percontatum: quis esset tandem morbus ille, quo laboraret; cui mendicus: Cum omnia membra sana & robusta apparerent, confessus est tandem morbum pessimum, quo tantopere membra sua singula affligerentur, pigritiam & otium esse. *Engelgr: Dom: Sept: 2.*

XV. Pilostratus Atheniensium Tyranus initio Regni sui omnes Pauperes convocari iussit, & huic boves ad colendam terram, alteri triticum ad seminandum, isti pecuniam ad negotiandum tradidisse, ne otium quod omnium malorum originem noscebat, in Regno suo locum obtineret. *Ibidem ex Æliano.*

XVI. Quidam Patrum cum dæmonem è Fratris cujusdam cella modo ingredientem, modo egredientem vidisset, & ex Fratre quæsiisset: quid ageret? deprehendit tum ingressum esse dæmonem quando otiosus fuerat, iterumque exisse, quando laboribus honestis & utilibus se se occupabat. *P. Lockner tit: otium.*

XVII. Romæ nemini in publicum prodire licebat, nisi insigni officij, vel artis qua aleret vel occuparet se se, secum portaret. Quod si quis secus fecisse compertus fuit, non solum Puerorum insequentium clamoribus ut fatuus insectabatur, sed etiam a Censore condemnatus, cum aliis in ergastulo detentis operi publico faciendo addicebatur. *Faber in Sept: Cor: 2.*

XVIII. Sinenses neminem otiosi permittunt. Quod usq; adeo observant, ut cæcos etiam in pistrino laborare, claudos vero, aut aliter pedibus affectos male, manibus laborare cogant. *Engelgr: Dom: Sept.*
Vide Tit: Labor.

P. P. P.

TITULUS I.
 PANIS.

Apis est præcipuum alimentum hominis, & conficitur ex farina trumenti, aut alterius similis seminis, aquâ subacta & in camino cocta. Alius est *fermentatus*, alius sine fermento & dicitur *Azima*. Coquitur etiam panis ut plurimum admodum tortæ, & non in clibano, & dicitur *Panis subcinericius*, qui similiter modo est asinus, modo

non.

Panis in Sacra Scriptura pro cibo quocunq; ponitur, & esca hominis ad vescendum.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

IN sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es. *Gen: 3. 19.*

Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod egreditur de ore Dei. *Deut: 8. 3.*

Dedi vobis manna in escam. Panem Angelorum manducastis. 4. *Esdræ 1. 19.*

Panem tuum cum esurientibus, & egenis comede. *Tobia 4. 17.*

Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. *Job*

20. 14.

Aquam lassò non dedisti, & esurienti subtraxisti panem. *Job 22. 7.*

Non vidi justum derelictum, & semen ejus quærens panem. *Psal:*

36. 35.

Panem Angelorum manducavit homo. *Psalmo 77. 25.*

Cine

Cinerem, tanquam panem manducabam, & potum cum fletu miscbam. *Psal: 101. 10.*

Educas panem de terra, & vinum lætificet Cor hominis. *Psal: 103. 15.*

Panis cor hominis confirmet. *Ibidem.*

Pauperes ejus saturabo panibus. *Psalmo 131. 15.*

Comedent panem impietatis, & vinum iniquitatis bibent. *Prov: 4. 17.*

Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vo-

bis. *Prov: 9. 5.*

Aquæ furtivæ dulciores sunt, & panis absconditus suavior. *Ibid: v. 17.*

Melior est pauper, & sufficiens sibi, quam gloriosus, & indigens pa-

ne. *Prov: 12. 9.*

Vade, & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vi-

num tuum; quia Deo placent opera tua. *Eccl: 9. 7.*

Mitte panem tuum super transcentes aquas, quia post tempora mul-

ta invenies illum. *Ibidem c. 11. 1.*

Initium vitæ hominis aqua, & panis. *Eccl: 29. 23.*

Panis egentium vita pauperum est, qui defraudat illum, homo san-

gvinis est. *Eccl: 37. 25.*

Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. *Ibi-*

dem v. 26.

Dabit Dominus panem arctum, & aquam brevem. *Isaia 30. 20.*

Panis frugum terræ erit uberrimus, & pingvis. *Ibidem v. 23.*

Frangere esurienti panem tuum, & cum videris nudum operi eum.

Isaia 58. 7.

Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. *Thren: 4. 4.*

Qui panem suum esurienti dederit &c: vita vivet. *Ezechielus 18. 16.*

Non est bonum sumere panem Filiorum, & mittere canibus. *Math:*

15. 26.

Non Moyfes dedit vobis panem de cælo, sed Pater meus dat vobis

panem de cælo verum. *Joan: 6. 35.*

Ego sum panis vivus; si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æ-

ternum. *Ibidem v. 51.*

Hic est panis, qui de cælo descendit, qui manducat hunc panem, vi-

vet in æternum. *Ibidem v. 59.*

Qui manducat mecum panem, levabit contra me calcaneum suum, ait

Christus. *Joan: 13. 18.*

Quis ex vobis homo? quem petierit Filius panem, numquid lapidem

porriget ei? *Math: 7. 9.*

Panem nostrum quotidianum, da nobis hodie. *Lucæ II. 3.*
 Neq; panem gratis manducabimus ab aliquo, sed in labore, & in fatione nocte & die operantes, ne quem vestrum gravemus. *2. Thess: 3. 9.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Palato non sano poena est panis. *S. August: l. 7. Conf: c. 16.*

Panis hominem alit, accipitrem necat. *Idem de moribus Manich: c. 8.*

Panis animæ justitia est, & soli beati, qui esuriunt illum, quoniam ipsi saturabuntur. *S. Bern: in Declam.*

Panis est subsidium præsentis vitæ. *S. Gregorius l. 23. Moral: c. 26.*

Qui indigenti, etiam peccatori panem suum, non qua peccator, sed qua homo est tribuit; nimirum non peccatorem, sed justum pauperem nutrit, quia in illo non culpam, sed naturam diligit. *Idem in Pastor: p. 3. cap: 1.*

Panis alimentum corporis est, verbum mentis. *Idem l. 4. in 1. Reg: cap: 4.*

Satis dives est, qui pane non indiget. *S. Hier: Epist: 4. ad Rust.*

Quotidianam panis refectionem, quotidiana comitetur esuries. *Joan: Cass: Coll: 3. Abb: Moysis.*

Manducat Deus in cælo panem, quem percepit pauper in terra. *S. Petrus Chrys: Serm: 42.*

Raptores non comedunt panem suum, sed alienum. *S. Th: Opus: 7. Liber Pater noster.*

EXEMPLA VARIA.

I. Melchisedech Rex Salem obviavit Abrahæ revertenti de cæde Chodorlahomor, & aliorum Regum, & benedixit ei proferens panem & vinum. Erat enim Sacerdos Dei altissimi. *Gen: 14. 18.*

II. Abraham videns tres Angelos, ut essent apud se hospites invitavit eos dicens: *Ponam buccellam panis, & confortate cor vestrum, postea transibitis.* Mox festinans ad Saram jussit fieri subcinericios panes. *Gen: 18. 5.*

III. Servo Abrahæ quærenti Uxorem pro Isaac in Domo Laban, appositus est in conspectu ejus panis, noluit edere, antequam rem pro qua venerat exposuisset. *Genesis 24. 35.*

IV. Vovens Jacob in Bethel dixit: Si fuerit Deus mecum, & custodierit

dierit me in via per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum & indumentum ad induendum, reversusq; fuero prospere ad domum Patris mei, erit mihi Dominus in Deum &c. *Genesis* 28. 10.

V. Cum venissent septem anni inopiæ in universo orbe, in quo famines prævalebat, industria Josephi in cuncta terra *Ægypti* panis erat. *Genesis* 41. 54.

Murmurabant in deserto Sin Judæi, & aiebant: Utinam mortui essemus per manum Domini in terrâ *Ægypti*, quando comedebamus panem in saturitate &c. Tunc Dominus ait ad Moysen: Ecce ego vobis pluviam panes de calo. Et cum datum esset ipsis manna, interroganti turbæ Manhu, hoc est: quid est hoc. Moyses respondit. *Iste est panis, quem dedit vobis Dominus ad vescendum.* *Exodi* 16.

VII. Moyses in monte Sinai, cum Domino commoratus quadraginta diebus & 40. noctibus panem non comedit, & aquam non bibit, & scripsit in tabulis verba fæderis decem. *Exodi* 34. 38.

VIII. Præceptum fuit Judæis: Cum veneritis in terram, quam dabo vobis, & comederitis de panibus Regionis illius, separabitis primitias Domino. *Num.* 15. 19.

IX. Ammonitæ, & Moabitæ nunquam admittendi erant ad Jus Civitatis inter Judæos, idq; ex mandato Domini, quia inquit noluerunt vobis occurrere cum pane, & aqua, in via quando egressi estis de *Ægypto* &c. *Deut.* 23. 4.

X. Nabal requisitus pro David, ut ei, & Militibus ejus annonam præberet, incompte inter cætera respondit: Tollam ergo panes meos, & carnes pecorum quæ occidi tonsoribus, & dabo viris, quos nescio unde sint? Qua de re iratus David meditabatur ultionem, sed cum ei Abigail Uxor Nabal cum aliis esculentis 200. panes obtulisset, placatus est. *1. Reg.* 25. 11.

XI. Propheta missus ad prophetandum contra Altare Jeroboam, invitatus ad mensam respondit Regi: Si dederis nulli mediam partem domus tuæ, non veniam tecum, nec concedam panem, neq; bibam aquam in loco isto. Sic enim erat mandatum Domini. At ab alio Propheta invitatus, & contra idem mandatum post varias excusationes comedens panem in domo ejus, in via dum rediret a Leone occisus est ob irritum factum divinum præceptum. *3. Reg.* 13.

XII. Elias juxta mandatum Domini sedens in torrente Carith, corvi deferabant ei panem, & carnes, tum mane, tum vespere. *3. Reg.* 17.

XIII. Idem Elias in Urbe Serapta poposcit a Vidua buccellam panis. Et cum illa non haberet panem, sed tanquam parum farinæ, rogavit Elias

lias ut ex illa conficeret sibi panem subcinericium, appromisitq; farinam non defuturam in domo ejus, prout & evenit. *Ibidem v. 13. & sequ.*

XIV. Elisæus cum transiret per Sunam, vidit illum quædam Mulier, & tenuit eum, ut comederet panem. Cumq; frequenter inde transiret, divertebat ad eam, ut comederet panem; Qui postea impetravit illi a Domino Filium. 4. *Reg: 4.*

XV. Tobias cum brevi se moriturum putaret, inter cætera hæc Filio commendavit. *Panem tuum cum esurientibus & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege; Panem tuum, & vinum tuum super sepulturam iusti constitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus.* Tobia: 4. 17. & sequ.

XVI. Habacuc Propheta in Judæa dum pro Messoribus coxerat pulmentum, & intriverat panes in alveolo, raptus est ab Angelo in Babylonem, ut ferret cibum Danieli in lacu Leonum. *Dan: 14. 32.*

XVII. Christus Dominus cum in deserto jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & post hæc esuriret, accedens tentator, dixit ei: Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: *Non in solo pane vivit homo &c.* Math: 4. 4.

XVIII. Cum in solitudine secunda esset Jesum multitudo populi, & vesper ingruerit, instabant Discipuli, ut dimitterentur, ut ad Castella vicina irent pro victu. Jesus dixit ad discipulos. Non habent necesse ire, date illis vos manducare. Responderunt ei? *Non debemus hic nisi quinque panes & duos pisces.* Quibus Jesus acceptis, benedictis, & divisis, satiavit quinque millia virorum, exceptis mulieribus, & parvulis. *Math: 14. 16.* Simile aliud factum. *Math: 15.*

XIX. In ultima cæna, quam habuit cum Discipulis suis Jesus, accepit panem, ac benedixit, & fregit, deditq; discipulis suis, & ait: Accipite, & comedete, hoc est Corpus meum. *Math: 26. 26.*

XX. S. Joannes Baptista dicitur apud S. Lucam, quod erat neq; manducans panem, neq; bibens vinum, & tamen Judæi nequam dicebant, quod dæmonium habeat. *Lucæ 7. 33.*

XXI. Cum surrexisset Christus, & apparuisset Discipulis suis euntibus in Emmaus, non ipsum cognoverunt, sed cum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis, tunc cognoverunt illum, ipse vero ex oculis eorum evanuit. Unde reversi in Jerusalem ipsimet narrabant, quæ gesta erant in via, & quomodo cognoverunt eum in fractione panis. *Lucæ 24. 30. & sequ.*

XXII. Ad hospitale S. Salvij venerat quædam Mulier cum tribus

parvulis Filiis, quorum unum a dextris, & alterum a sinistris duxit, & tertium in humeris portavit petens eleemosynam, quam cum sic gravatam Filiis, & simul fame pressam vidisset S. Joannes Gualbertus, vocavit Fratrem Andream, & jussit, ut aliquid Mulierculæ largiretur. Ille se excusabat dicens: unicum sibi solum panem superesse. Jubet partiri panem Joannes, & mulieri porrigere. Cujus jussioni minister obediens ad furnum properat, in quo panem eundem reposuerat, & vidit totum furnum plenum panibus. Quod Beatus Vir, ut audiit, dixit ei: Tace, & hoc nomini dicās, panem autem ut jussi, petenti tribuas. *Antonius Pacensis in vita S. Joan.*

XXIII. S. Arnolphus Svesionensis Episcopus cujusdam Pagi dedicatus Ecclesiam, dixit ad famulos: Tali quæso tinere ad Ecclesiam nos deducatis, ut populus nesciat, qua ventuti sumus, nonnihil quoq; alimenterum vobiscum feratis ut fessa ex itinere corpora vel paululum possimus recreare. Itaq; iter devium, & longum assumitur, nec tamen potest ardor populi compesci. Brevi temporis spatio grandis ad eum populi multitudo confluit. Quod cernens Sanctus jussit familiaribus suis ut afferrent sibi quid haberent ad reparandas vires multitudinis. Exhibentur quinque panes Monastici, quos vulgo crudas micas vocant, & totidem vini mensuræ, ut habet censura monastica, statimq; in herbæ tapetibus Vir Dei resedit profusa turba undiq; eū ambiente. Benedixit panes illos, panes quidē paucos numero, sed numeri mysterio multos, jubetq; omnibus præsentibus distribui, vinum quoq; ad satietatem porrigi. Accidit tum res admiranda. Namq; panes illi & vinum, tam abunde omnibus suffecere, ut se benè refectos, ac abunde satiatos faterentur, & tamen præter Episcopum, & Comites ejus, illi qui manducaverunt plus quam septingenti fuere. *Surius in vita.*

XXIV. Ad S. Andream Corsinū cū insigni annonæ penuriâ pressa populi multitudo petens eleemosynam confluxisset, quotquot domi panes erant, omnes illis pauperibus erogavit. Cum autem tantæ multitudini non sufficerent, jussit sibi ultra panes afferri. Ministri vero qui sciebant nullum superesse panem Episcopo, nuntiarunt. Qui jussit ut in arca attentius quærerent. Illi itaq; ne viderentur jussa Episcopi negligere, in penum revertentes panes in magno numero reppererunt. Quam rem mirati detulerunt ad Episcopum. Ille vero panes accipiens pauperibus erogavit, ut in omnibus Salvatoris vestigia imitaretur. *In actis S. Andreae Corsini.*

XXV. S. Bonifacius M. cum panem peteret a Frisonica Muliere, quem

quem illa tunc in fornace pinsebat, negavit illa se habere panem; Et cum Divus Martyr instaret petendo, illaq; instantius negaret addita imprecatione dira, ut si haberet, in lapides converterentur, continuo in lapides conversi sunt. *Kempius in Frisica Hist.*

XXVI. S. Catharina Senensis ex farina corrupta optimos semel panes confecit, qui & pauperibus distributi, mirabiliter aucti sunt. Nec mirum, etenim Beatissima V. Maria quam suppliciter oraverat, ipsi apparuit, cum multis Sanctis & Angelis, suisq; Sanctissimis manibus cum ipsa eosdem panes composuit. *Bzovius in Annal. Eccles. Anno 1380.*

XXVII. S. Dominico quandoq; Canobij Procurator dolens detulit, nonnisi duos panes haberi in Monasterio, cum tamen magna esset Filiorum multitudo. Ille jubet panes in minimas particulas scindi, eos benedicit, & de Dei benignitate confusus dicit Ministro, ut singulis Fratribus, duas vel tres particulas apponat; Fecit hoc ille etiam secundo, & tertio, & panes augescunt, atq; abundant plus Fratribus jam saturatis, quam fuerat ad mensam datum. *In vita S. Dom: l. 3. c. 11.*

XXVIII. Idem Sanctus, cum Romæ ad S. Sixtum centum Fratres haberet, die quadam missi sunt duo ab eo, ut Eleemosynam peterent. Illis a mane usq; ad tertiam frustra laborantibus, & jam redeuntibus, obvia facta est quædam Mulier, deditq; eis unum panem, dicens. Nolim vos prorsus vacuos redire. Eo accepto vir quidam pauper rogavit obnixè, ut darent ipsi eleemosynam. Cum se hi excusarent, & ille instraret, dederunt ei panem. Redeuntibus factus obvius Dominicus per revelationem actorum gnarus, jucundo dixit vultu. Jam nihil habebitis Filij? Narrant ei ut evenerant omnia, atq; vir Sanctus ad eos. Angelus Domini is fuit, & Dominus pascet servos suos, eamus oratum. Egressus inde ab Ecclesia iussit Fratres ad prandium adesse. Post quorum hæsitacionem, quod deesse scirent alimoniam, tandem omnibus signo dato congregatis Sanctus vir benedixit. Cunctis sedentibus ad mensam legicæptum, & Dominicus junctis manibus orationi se dedit. Et ecce duo formosissimi Adolescentes panes candidissimos singulis ab infirmis incipientes apposuerunt, statimq; se omnium conspectui subduxerunt. Dixit autem Vir Dei. Comedite panem vobis missum a Domino. *Surius*

4. *Aug: in vita*

XXIX. S. Euthbertus semel Angelum in forma pauperis hospitio suscepit. Hic tempore refectionis disparuit. Stupefactus ergo Vir Dei, & secum quærens de facto, reposuit mensam in conclavi. Quod ingressus continuo sensit miri odoris fragrantiam. Circumspiciens autem

unde esset tanta odoris suavitas? Vidit juxta positos tres panes calidos insoliti candoris & gratiæ, pavensq; talia secum loquebatur. Cerno quod Angelus Dei erat, quem suscepi pascere, non pasci veniens. En panes attulit, quales terra gignere nequit. Nam & lilia candore, & rosas odore, & mella præcedunt sapore. Unde constat, quia non de nostro tellure orti, sed de paradiso voluptatis sunt allati. Nec mirum quia epulas in terris respuerit sumere humanas, qui æternæ vitæ pane fruitur in cælis. *V. Beda in Vita.*

XXX. B. Margareta Picena cum esset adhuc parvula ad pascendosq; greges a Parentibus mitteretur, quadam vice apparuit ei Christus sub egeni peregrini specie panem postulans, cujus miseratione mota pia Virgo frustum panis, quod ad sustentandam vitam eo die a Matre acceperat, ei benigne impertita est. Cumq; fame laborans domum reversa Panem a Matre petiisset, factumq; enarrasset, Mater indignata est. Paupercula enim erat, nec panem alium habebat, dixitq; Filia; patere æquo animo famem, quam sponte voluisti. Hæc tamen dicens capsam aperiens, panem magnum valde, atq; dulcissimum inveniens frustillatim divisum Margaretae primum, deinde domesticis, consanguineis, & vicinis tradens, qui tunc forte, ut magis miraculum inclaresceret, aderant; tanta repente in dictorum omnium corporibus satietas, & dulcedo exorta est, ut deinceps Margaretam observarent, colerent, & venerarentur. *Popilius Caccialupus in vita B. Marg: Picena.*

XXXI. S. Maria Ægyptiaca inspirante Deo antea vitæ poenitens, in desertum locum secessit, tres tantum panes secum tulit, qui per quadraginta septem annos, quibus in eremo morata est illi cibo fuerunt, semperq; licet illis continuo vesceretur, superarent. *Ambrosius Rigellus in Miraculis Nominis Jesu.*

XXXII. S. Paulus Eremita sexaginta annis quotidie dimidium panis fragmentum corvo ministrante e cælo accepit; quem integrum in adventu Antonij eisdem tulit Corvus Militibus suis Christo duplicante anonam. *In vita S. Pauli.*

XXXIII. Quoda die decem Venatores fame pressi venerunt in solitudinem ad S. Tomasium Camaldulensem Eremitam. Quibus Servus Dei cum non haberet nisi unicum parvulum panem, & hunc jussit Sërvo, ut afferret, & esurientibus apponeret sedentibus ad mensam, accepit panem illum, & signo crucis benedixit, & fregit, deditq; discumbentibus. Omnes manducaverunt de illo pane, quantum voluerunt, & saturati sunt, & remanserunt fragmenta plusquam primo fuerant. *In Cont: Bollandi tom: 3.*

XXXIV.

XXXIV. Sanctulus Vir Dei volens restaurare Ecclesiam S. Laurentij, & artifices multa premerentur fame, verbis eos consolabatur, promittens auxilium Dei affuturum. Cum itaq; huc, illucq; anxius pergeret, devenit ad Clibanum, in quo vicinae Mulieres pridie panes coxerant, ibiq; incurvatus, aspexit, ne forte panis a eoquentibus remansisset. Tunc repente panem miræ magnitudinis, atq; insoliti candoris invenit, quem quidem tulit, sed artificibus non dedit, ne forte alienus esset. Per vicinas itaq; hunc mulieres detulit, cum omnibus ostendit, ac ne cui earum remansisset, requisivit. Omnes autem, quæ pridie panem coxerant suum hunc esse negaverunt, atq; panes suos numero integro, se clibano protulisse professæ sunt. Tunc lætus vir Dei ad artifices perrexit, omnibus congregatis inventum panem apposuit. Quibus sufficienter, pleneq; satiatis plura ex eo, quam ipse panis fuerat, fragmenta collegit. Quæ die quoq; altero eis ad refectiorem intulit, sed id quod ex fragmentis supererat, ipsa quoq; quæ apposita fuerunt fragmenta superabant. Factum est ut per dies decem omnes illi artifices, atq; operarij ex illo pane satiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quotidie, quod edi posset, in crastinum superesset, ac si fragmenta illius per esum crescerent, & cibum comedentium ora repararent. *S. Greg: l. 3. Dialog: c 37.*

XXXV. S. Walleno Abbati nuntiatum est, quod antequam advenisset autumnalis messis homines jam consumptis virtualibus pane deficiente acius minaci morte opprimerentur. Itaq; Sanctus exhibat de more ad visitandum, & videndum, si quod remedium & levamen famelicis ipse dare posset. Tandem consilium arripuit. Obsecrat Conventum, ut eo die paterentur dimidiari pauperibus panem suum. Annuunt omnes libenti animo Abbatis voluntati. Secatur panis per medium impletur cophinus, & pauperibus panis distribuitur æqua portione cum parte casei. Hæc miraculosa distributio panis, quotidie iterato miraculo pauperes sufficienter recreavit quo usq; ad novæ messis delibationem pascebantur. Nec Monachi erant sine miraculo. Nam cum Conventus mensæ assedisset cænaturus, invenerunt singuli panes integros candidos & recentes, quasi qui infirmis ministrabantur. *Jocelinus in vita S. Walleni.*

TITULUS II. PARENTES.

P*arens* quasi pariens a *pario* dicitur, & tum Pater, tum Mater, tum uterq; hoc nomine intelligitur, cum nomine multitudinis Parentes dicimus. Solet hæc vox extendi etiam ad progenitores, usque ad Triavos, & Triavias inclusive; cæteroquin alij veniunt sub nomine majorum, excepto Familiæ stipite, qui etiam Parens dicitur.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Honora Patrem tuum & Matrem tuam, ut sis longævus super terram. *Exodi 20. 11.*

Qui percusserit Patrem, aut Matrem, morte moriatur, &c: *Ibidem 21. 15.*

Qui maledixerit Patri, aut Matri, morte moriatur. *Ibidem v. 17.*

Unus quisque Patrem suum, & Matrem suam timeat. *Levit: 19. 3.*

Honora Patrem tuum, & Matrem tuam, sicut præcepit tibi Dominus Deus, ut longo vivas tempore, & bene sit tibi. *Deut: 5. 16.*

Maledictus, qui non honorat Patrem suum & Matrem suam, & dicet omnia populus: Amen. *Ibidem 27. 16.*

Reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra Patrem suum interfecit 70. fratribus suis. *Judic: 9. 56.*

Qui affligit Patrem, & fugat Matrem ignominiosus est, & infelix. *Prov: 9. 26.*

Qui maledicit Patri suo & Matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris. *Ibidem 20. 20.*

Audi Patrem tuum, qui genuit te, & ne contempnas, cum servierit Mater tua. *Ibidem 23. 22.*

Oculum, qui subannat Patrem, & qui despicit partum Matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ. *Ibidem 30. 17.*

Judicium Patris audite filij, ut salvi sitis, Deus enim honoravit Patrem in filiis, & judicium matris exquirens firmavit in filiis. *Ecclesiæ 3. 2.*

Sicut qui thesaurizat, ita & qui honorificat Matrem suam. Qui honorat.

norat Patrem suum, judicundabitur in filiis, & in die Orationis suæ exaudietur. *Ibidem v. 5.*

Qui honorat Patrē suum, vivet vitā longiore, & qui obedit Patri, refrigerabit Matrem. *Ibidem v. 7.*

Qui timet Dominum honorat parentes, & quasi Dominus serviet his, qui se genuerunt. *Ibidem v. 8.*

In opere, & Sermone, & omni patientia honora Patrem tuum, ut superveniat benedictio ab eo, & benedictio illius in novissimo maneat: &c. *Ibidem v. 9.*

Benedictio Patris firmat domos filiorum, maledictio autem Matris eradicat fundamenta. *Ibidem v. 11.*

Ne glorieris in contumelia Patris tui, non enim est tibi gloria ejus confusio &c. *Ibidem v. 12.*

Quam malæ famæ est, qui derelinquit patrem, & est maledictus a Deo, qui exasperat matrem. *Ibidem v. 18.*

In toto corde tuo honora Patrem tuum, & gemitus Matris tuæ ne obliviscaris, memento quia nisi per illos, natus non fuisses, & retribue illis, quomodo & illi tibi. *Ibidem c. 7. 29.*

Qui amat Patrem vel Matrem, plusquam me, non est me dignus. *Math: 10. 37.*

• Non debent filij Parentibus thesaurizare, sed Parentes Filiis. *2. Cor: 12. 14.*

Filij obedite parentibus vestris in Domino, hoc enim justum est. *Ephes: 6. 1.*

• Filij obedite parentibus vestris per omnia, hoc enim placitum est in Domino. *Coloss: 3. 20.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Pasce Patrem tuum, pasce Matrem tuam, & si juveris Matrem, adhuc non reddisti dolores, non reddidisti cruciatus, quos pro te passa est, non reddisti obsequia, quibus te illa gestavit, non reddidisti alimenta, quæ tribuit tenero pietatis affectu, immulgens labris tuis ubera; non reddidisti famem quam pro te toleravit, ne quid, quod tibi noxium esset, ederet, ne quid, quod lacti noceret, hauriret; tibi illa jejunavit, tibi manducavit, tibi illa quem noluit cibum non accepit, tibi quem voluit cibum sumpsit, tibi vigilavit, tibi flevit, & tu illam egere patieris? O Fili quantum tibi sumes judicium, si non pascas Parentem. *S. Ambros: in Luc: 18.*

Magni.

Magnificentia & nobilitas Patris, generositas est veri filij. *S. Aug: de quest: 85 c: 85 Nov: Fest: q. 97.*

Non ideo laudaris, quia filios habes, sed quia pie nutrire atq; educare studes, ut enim tibi nascerentur, fecunditatis est, ut vivant, felicitatis, ut autem sic instituantur, voluntaris, & potestatis. *Idem de bono Viduit: c. 14.*

Qui parentes honorare dissimulat, hunc diaboli nequitia spiritualiter affligit, & cruciat. *Idem Ser: 2: Sabb: Dom: 3: Quadr.*

Etsi impium est, contemnere matrem, tamen propter Christum piissimum est. *S. Bern: Epist: 104. ad Gualterum.*

O durum Patrem, o scævam Matrem, o Parentes crudeles & impii! imo non parentes, peremptores, quorum dolor salus pignoris, quorum consolatio mors filij est, qui illum malunt perire cum eis, quam regnare sine eis. *Idem Ep: III.*

Honorare debemus Parentes reverentiam impendendo, & necessaria si indigeant, ministrando. *Dionys: Carth: super Ep: ad Ephes: c. 6.*

Qui honorem non reddit Parentibus, perdit. *Glossa Ord: super Prov: cap: 30.*

Cum Filiis indulgenter agere, Paterna lex est. *S. Greg: Nar: apud S. Dam: l. 3. Parall.*

Scriptura præcipit Parentibus obsequendum, sed quicumque eos supra Christum amat, perdit animam suam. *S. Hier: Ep: 7. ad Heliod.*

Gladium tenet hostis, ut me perimat, & ego de matris lachrymis cogitabo? *Ibidem.*

Honora Patrem tuum, sed si te a vero Patre non separat, tam diu scito sanguinis copulam, quamdiu ille suum noverit Creatorem. *Idem Tom: 1. Ep: 10. ad Furiam.*

Quanti monachi, dum patris, matrisq; misereantur, animas perdiderunt. *Idem tom: 3. Ep: 6. ad Fabiolam.*

Crimen maximum est, non quod quis habeat improbos parentes, sed quod illorum non agit curam, & non adfert omnia, ut ab impietate sua eos eruat. *S. Joan: Chrys: hom: de habenda cura salutis.*

Charitas de parentibus ascendit in filios, de filiis autem non revertitur ad parentes: Parentes quidem diligunt filios, sed non sic diliguntur a filiis. *Idem hom: 32. in Mat: Oper: imper.*

Adversus impios parentes nullum vinculum est naturæ. *Lac: Firm: l. 3. de Div: Instit: c. 17.*

Utinam scires, quam jucundum, quam dulce sit habere, & habitos venerari

venerari parentes. Hæc suavissima jucunditas, & frequenter dum parentes vivunt, ignoratur, & ex sola amissione parentum cognoscitur. *Petrus Bles: Ep: 47. ad Henricum Angl: Regem.*

Sicut genitoribus maledicens dignus est mortis ultione percelli, ita qui reverenter obtemperat, meretur divinitus benedici. *S. Pet: Dam: l. 8. Epist: 3. ad Albert.*

Perpende quantæ crudelitatis sit illos despiciendo contemnere, per quos habes, & ipsum esse. *Ibidem.*

Nemo unquam qui parentibus inobediens fuit, salvus factus est. *Vita Patrum c. 8. in Vita S. Basilij c. 8.*

ADDE. Exempla Patrum pondus in Soboles habent,

Fluere parentum crimina in soboles solent. *Avan: in Alph.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Parentum cæcus erga Filios amor plus illorum invigilat commodis, quam suis negotiis.

I. *Pone manum tuam super femur meum, ut adjurem te per Dominum Deum cæli & terræ, ut non accipias uxorem Filio meo, de filiabus Chananeorum, inter quos habito &c. Gen: 24. 2. Similiter Jacob Josephum alloquens ait: Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone manum tuam sub femore meo, & facies mihi misericordiam & veritatem, ut non sepelias me in Aegypto &c. Gen: 47. 29. Bucherius ad 47. Gen: ait: Jacob ea filium ad juratione constringit, qua servum constrinxerat Abraham, ille mandans unde ducatur uxor filio suo, iste sepulchrū commendans Corporis sui. Nil potuit exaggeratius afferri, quando sic filiorum augmenta curant parentes, ut simili sibi providisse studio vel in morte sit mirum. *Naxera in Jos: 8. §. 28.**

II. *Senuit Isaac, & caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat, vocavitq; Esau filium suum majorem, dixitq; ei. Vides, quod senuerim & ignorem diem mortis meæ &c: fac mihi pulmentum & affer, ut comedam, & benedicat tibi anima mea, antequam moriar. Gen: 27. 1. morti approximatō judicij debuit timorem incutere, antea vitæ pœnitentiam gignere, verum sic nimio filiorum homines excæcantur amore, ut vel exiguum su-*

premi diei tempus non animæ negotiis impendant, sed in ordinandis filiorum incrementis insumant. *Naxera ibidem.*

III. *Ortus est clamor magnus in Ægypto, vocatisq; Pharaon, Moyse & Aaron nocte, ait, surgite, & egredimini a populo meo.* Exod: 12. 31. Si antea nullus clamor auditus tot flagellis immissis, quare modo adeo major gemitus aera pervagatur? Si antea Pharaon populum exolvere detestabatur, cur exire modo compellit? Quia necem filij vidit: *percussit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti à Primogenito Pharaonis.* Ibidem v. 29. Adeo vehemens de morte filiorum viscera etsi ferrea distorsit dolor, ut jam mollia loquatur, qui de propriis flagellis mærens conticuerat: plus mortem filij doluit, quam comissa peccata, quam incussa verbera. *Nax: ibidem.*

IV. *Peccavi Domino.* 2. Reg: 12. 13. Sic inquit David ad Correctionem Nathan Prophetæ culpam suam agnoscens: *Percussit Dominus parvulum quem pepererat uxor Uriæ David:* Jb: v. 15. Quid tum Pater? *deprecatus est David Dominum pro parvulo, & jejunavit David jejunio, & ingressus seorsum jacuit super terram &c:* Ecce David duæ mortes oculis objiciuntur, & animæ propriæ, & filij: Demortuam animam luget, sed peccavi Domino tantum auditur, cum pro filij Salute animo consternatus tanta doloris ediderit signa, sævior crescit dolor pro filio, blandior pro reatu. *Naxera ibidem.*

Inordinatus parentum amor efficit, ut sic filiis terrena provideant, ut ipsi amittant æterna. Cum Matri Neronis diceretur, si filius tuus imperaverit, occidet, respondit, occidat, dumodo imperet. *Ioan: Osorius Fer: 4. Dom: 2. Quidr.*

Amate itaq; non obstitimus, amate filios vestros, sed tamen secundo a vobis gradu, ita illos diligite, ne vos ipsos odisse videamini. inconsultus namque & stultus amor, & alterius memor, & sui immemor. *Salv: l. 3. ad Eccl: Cath:*

PROPOSITIO SECUNDA.

Parentes mali communiter pessimos numerant heredes, boni optimos.

I. **P**roducant aquæ reptile anima viventis, & volatilia super terram sub firmamento Cali. Gen. 7. 20. Si aves ex aqua ductæ sunt, cur non aquis immotantur, sed ut experientia docet in alto aeris volent? *Rupertus Abbas*

Abbas in hunc locum ait; aves quidem juxta Dei Verbum ex aquis creatas esse, sed ex guttulis vaporis aquei, qui vapor ordinarie ascendit, alta petit, & in aere hæret, filij aves matris vaporis legunt vestigia, alta petunt, & in aere conversantur, documentum: Parentes licet ex terra & aqua sint, si tamen sursum ferantur ad Deum, & ad divina cor elevent, cælestia agant, aves Filij, terrena fastidient, divina & Cælestia sapient. *Penziger disc: 5.*

II. *Rachel furata est idola Patris sui.* Gen: 31. 19. Cur cum multa essent in divite domo quæ Rachel rapere posset, nihil aliud abstulit quàm Paterna idola? quia filij paternas imagines & idola secum portant, licet longius discedant, id est, paternos mores imitantur, eadem idola venerantur. *Pinna in Eccl: 3.*

III. *Asportate ossa mea & obiscum de loco isto.* Gen: 50. 24. S. Chrys: hom: 63. in Gen: vide quomodo & ille eadem, quæ & Pater curat, volens ut simul auferantur, inde ossa q. d. Similia mandantem audierat Patrem Gen: 49. 29. *Sepelire me cum patribus meis.* *Pinna in Eccl: 9. 10.*

IV. *Adoptavit in locum filij, vocavitq; nomen ejus Moyses dicens, quia de aqua tui cum:* Exod: 2. 10. S. Aug: in Catena: Novum miraculi genus fecit misericordiæ, filia paricidæ. Miraculi enim instar Patris mores ad posteros non transmitti. Pharaonis in pueros Jsraelitarum crudelis, filia benigna. *Naxera in Josue 1. § 21.*

V. *Cave ne bibas vinum, quia paries filium.* Iudic: 13. 4. Quia filius Nazaræus abstinere a vino, Mater jubetur abstinere. Nazaræorum lex matri indicitur, non quia Nazaræa ipsa, sed quia Nazaræum paritura est. *Escobar t. 1. 1. Mirl: Chr: 1. 3. sect: 1. Obs: 7.*

VI. *Egressa Michol Filia Saul &c.* 2. Reg: 6. 20. Quando Michol Davidem coram Arca saltantem reprehendit, dicta non est Uxor Davidis, sed filia Saulis, ut interprete Rabano illam Superbiam a Patre suo traxisse significaretur. Mendosa in 1. Reg: 1. annot: 1. sect: 4. Eadem Michol superbæ criminationis panas dedit sterilitate damnata: ut eod. c. v. 23. habetur. Cur hac potius quam alia pæna punita? Resp: Amb: Epis: 36. illa quæ saltationem hujusmodi reprehendit sterilitate damnata non dedit sobolem Regiam, ne superbos creasset, Quasi non possint Filij illam Matris superbiam non imitari. *Idem Mendosa ibidem.*

VII. *Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.* Psal: 68. v. 10. Sunt Verba Christi ad Patrem: q. d. ille ipse populus qui in te opprobria jecit, ille idem jacet in me. Filij patrum mores imbiberunt. *Pinna in Eccl: 2. Ethol: 34.*

VIII. *Semen Chanaan* & non *Juda*, species decepit te, & concupiscentia subvertit Cor tuum. Sic faciebatis filiabus Israel. Dan: 13. Cur Daniel illos lascivos Senes Semen Chanaan vocet? Chanaan scimus, quod lascivus impudicus fuerit, qui nec Noe Patris sui nudati reverentiam habuit. Hinc eos Semen Chanaan dicit, ab impudico progenitore, impudici filij & descendentes, juxta Græcorum adagium: mali Corvi, malum ovum. *Penziger: disc: 5. Concep: 7.*

VIII. *Progenies viperarum* quomodo potestis bona loqui? Mat: 17. 34. S. Chrys: hom: 34. in Matth: non mirandum, si male loquimini, quia cum a malis parentibus male educati sitis, mentem quoq; malam possidetis. *Pinna in Eccl: 17.*

X. *Volo, ut protinus des mihi in disco caput Ioannis Baptista.* Marc: 6. *Volo* cur volo, facile dixerim, id ipsum volebat, desiderabat, & affectabat. Mater, audiamus textum: *Puella dixit Matri suæ quid petam: at illa dixit: Caput Ioannis Baptista.* Ecce quod vult impia mater, id vult & pessima filia. Affectum, velle, iniquorum parentum imitantur filij, & filia. *Penziger disc: 5.*

XI. *Cum saltasses, & placuisset Herodi.* Marc: 6. 22. S. Chrysost: ser: 144. Respondit suo turpis generi, dum Patri complacet turpiori, de adulterio namq; non nisi turpis debuit procreari. Et revera suam tunc credidit Herodes, cum talem vidit, nam putasset alienam, si pudicam vel aliquantum pervidisset. *Naxera in Iosue 1. § 21.*

XII. *Erant justi ambo ante Deum.* Luc: 7. 6. Cur Sanctitatem Joannis manifestaturus Evangelista, recte parentum vitam immaculatam, & moratam Conscientiam, zelum & fervorem depredicat? ad demonstrandum, si Parentes pij, justi sunt, tales erunt filij, Sancti inquam & immaculati: Sic Joan: Evange: c. 4. enarrat, principem quendam mutasse mores, fidem in Christum suscepisse, vitam piam instituisse & subdit: *credidit ipse, & domus ejus tota, etiam Filij & filia credunt, Deum timent & colunt.* *Penziger: loc: cit.*

XIII. *Murmurabant ergo Iudæi.* Joan: 6. 47. quomodo non murmurarent, quorum parentes fuere murmuratores Exod: 17. 3. & Psal: 105. 25. *murmuraverunt in tabernaculis suis.* S. Cyril: Alex: 1. 4. in Joan: c. 3. Quasi paternam hæreditatem murmuracionem de rebus bonis ad Judæos descendisse comperio. *Bæza l. 3.*

XIV. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis, sicut & Patres vestri, ita & vos.* Act: 7. 51. Ac si eorum malitia obstitens Spiritui Sancto, & divinis mandatis a Patribus cum natura esset deducta longo tramite, ita ut
jam

jam radicata & cognita esset eorum pravitas. *Sylv: addit: in Mat: 72. 27.*
 Pone omnes parentibus suis filij non magis in patrimonia quam in
 vitia succedunt, nec magis facultates paternas sumunt, quam pravita-
 tes. *Sylvianus l. 1. ad Eccl: Cathol.*

EXEMPLA VARIA.

I. **S**em & Japhet Filij Noe, quia nudato Patri obsequium præstiterunt,
 incedentes retrorsum pallio cum obtegendo, benedictionem ab eo
 meruerunt. Cham vero maledictionem incurrit, quia nuditatem Pa-
 tris derisit. *Gen: 9. 20. & sequ.*

II. Sara adeo fuit sollicita pro filio suo Isaac bene educando, ut cum
 vidisset Ismaelem filium Agar ancillæ suæ ludere cum filio suo (utiq;
 indecenter) dixerit ad Abraham maritum suum: ejice ancillam hanc
 & filium ejus. *Gen: 21. 9.*

III. Esau licet esset homo malus, reprobatus a Deo, & odio haberet
 fratrem suum Jacob, nolebat tamen illum occidere, vivente Patre suo
 Isaac, unde dicebat: *Venient dies luctus Patris mei; In hoc deferens Patri*
honorem, & timens offensam ejus. Gen: 27.

IV. Heli Pater eo quod noverat indigne agere filios suos, & non cor-
 ripuerit eos, & magis honoraverit filios suos, quam Deum, domui ejus
 comminatio, ac mors filiorum prædicitur. *1. Reg: c. 2. & c. 3.*

V. David a facie Saul fugiens, & in magna necessitate existens, ha-
 buit curam parentum suorum, & commendavit eos diligenter Regi Moab.
1. Reg. 22. 3.

VI. Absalon impius David filius Patrem suum de regno expellere la-
 borabat, sed pessime ei successit, nam prælio victus, & de quercu suspen-
 sus tribus lanceis a Ioab trasfixus occubuit. *2. Reg: 15. & 18.*

VII. Salomon Rex veniente Matre Bethsabaa surrexit de throno, a-
 doravit eam, & positus est thronus ad dexteram Filij Regis. *3. Reg: 2. 19.*

VIII. Tobias Senior instruens filium suum, inter cætera dixit. Cum
 acceperit Deus animam meam, corpus meum sepelietur, & honorem
 habebis Matri tuæ omnibus diebus vitæ tuæ. *Tobia 4. 3.*

IX. Job pro filiis suis vicissim convivias celebrantibus offerebat Domi-
 no holocausta pro singulis, dicebat enim ne forte peccaverint filij mei.
Job 1. v. 5.

X. Parentes Susannæ cum essent justi, erudierunt filiam suam secun-
 dum legem Moyfi. *Dan: 13. 3.*

XI. Mater septem filiorum Machabæorum dicitur supra modum mirabilis, & bonorum memoriâ digna, eo quod pereuntes pro patriis legibus filios septem sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat propter spem, quam in Deo habebat. 2. *Mach.* 7. 20.

XII. Christus Dominus etiam in cruce pendens amantissimæ suæ Matris minime oblitus, sed eam dilecto Discipulo commendavit. *Ioan.* 19. 27.

XIII. Bononiæ in Sacello D. Dominici cantantibus fratribus: Ora pro nobis B. P. Dominice, vox de cælo insonuit. Nec ego Pater, nec vos filij. Quod quidem existimandum non tantum propter illum Conventum accidisse, sed propter universos, qui in Patrum virtutibus gloriantur, & nihil virtutis illorum imitantur. *Antoninus Senens: in Chronico: Ord. Frat. Præd. Anno 1370.*

XIV. Dyonisio Seniori Syracusanorum Tyranno in die natali suo egredienti Matrona quædam facta obvia, eidem precabatur, ut natales dies plurimos adhuc superviveret, noverat Dyonysius se omnibus esse exosum, unde adjurat matronam, dicet causam; cur longiorem sibi vitam exoptaret, respondit mulier; cum filios habeat Rex, raro autem filij a genio parentum discedant, imo peiores inveniantur, opto, sua vivat Majestas, cum vix melior in filiis vestris subsequetur. *Penzig: Dis. 5.*

XV. Euripides dicere solebat, omnibus profecto hominibus filij sunt anima. *Cor à Lyp. in Eccli: 30.*

XVI. Mater quædam potationi dedito filio cum eam quodam mane offendisset sic imprecata est: rogo Deum quod antequam revertaris de taberna, deporteris Matri tuæ frigidum exitium feretro mortuus, & malo gladio laceratus. Alius Juvenis cum a Parentibus suis, ob insolentias corripere manu dextra percussit Patrem, Pater iratus imprecatus est illi dicens: manus, qua me percussisti, rogo Deum, ut hodie malo gladio amputetur, & tu intra triduum in tali patibulo suspendaris. Accidit, ut illi duo Juvenes post dictas imprecationes parentum obviaverint sibi mutuo, & unus invitavit alium ad tabernam: quam ingressi cum biberent, caperunt litigare, & se invicem percutere: Ille contra quem imprecatus est pater, percussit gladio, & cum essent soli, timens ne clamor excitaretur contra eum, si alius vivus remaneret, multis vulneribus eum lacerans occidit. Cum autem clamore motus contra se ad Sylvam fugeret, ab insequentibus manus ei, qua tenebat gladium, & qua percussit patrem, amputatur. Captus est, & intra triduum suspensus in patibulo illo, quo Pater fuerat imprecatus. Alius autem deportatus ad domum Matris in feretro, ut ipsa fuerat imprecata. *Spec: Exemp: dist. 9. ex 156.*

XVII. Monachus quidam juvenis parentes suos ultra quam decebat diligens, atq; ad eorum habitaculum tendens, cum sine benedictione de monasterio exjisset, eodem die mox ut ad eos pervenit, defunctus est, Cumq; esset sepultus, die altero proiectum foras corpus inventum est, quod rursus tradere sepulturæ curaverunt, sequenti autem die iterum projectum atque inhumatum, ut prius inventum est. Tunc ad S. Benedicti vestigia corruentes cum fletu petierunt, ut ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus Vir Dei manu sua protinus Communionem Domini corporis dedit, dicens: ite atq; hoc Dominicum corpus super pectus ejus cum magna reverentia ponite, eumq; sic sepulturæ tradite. Quod cum factum fuisset, corpus ejus terra retinuit, nec ultra ejecit. *Ex Dialog. S. Greg: l. 2. c. 24.*

XVIII. Pater quidam cum omnia in filios distribuisset, ab omnibus desertus, & inops factus hac arte a filiis alimoniam extorsit. Cistam implevit lapidibus, finxitq; in ea se reposuisse thesaurum ingentem. Quare ut ejus hæredes fierent, quisq; filius parentem beneficiis, & donis devincire studebat. Ita laute vixit parens, & fraudem fraude delusit. Eo enim mortuo Filij studiose scrutantes cistam in ea nisi lapides reppererunt. *Cornel: in illud Eccli: 38. melius est ut filij tui te rogent &c.*

XIX. Pater quidam parvulum filium 5. annorum indulgenter habuit, ita ut etiam blasphemantem non castigaverit, cum semel eum in sinu teneret, malignos puer ad se Spiritus venisse tremantibus oculis aspiciens cœpit clamare: Obsta pater, obsta: Sic clamans declinabat faciem, ut se ab eis in sinu patris absconderet. Quem cum ille tremantem requireret, quid videret, respondit puer: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cum hoc dixisset Majestatis nomen protinus blasphemavit, & animam reddidit. Sero agnovit Pater reatum suum qui parvuli filij animam negligens, non parvum peccatorem gehennæ ignibus enutrivit. *Spec: Exem: dist: 1. Ex: 55.*

XX. Sanctus quidam vir voluit pœnas damnatorum, & gloriam Beatorum videre, hic ductus ad infernum ab Angelo, inter alios damnatos vidit filium cum patre: Pater dicebat filio: maledicta sit hora in qua te genui, quidquid pro te feci, sit maledictum, quia propter te, factus sum usuarius, ut tu in sæculo in abundantia remaneres &c: filius vero è converso Patri: maledicta sit hora in qua genuisti me, quia me non docuisti Dei præcepta, nec facere poenitentiam, nec audire verbum Dei, nec alia bona, sed docebas me superbire in vestibus &c: nec me corripuisti de multis malis meis, ideo damnatus sum ad infernum. Duxit illum postea

postea Angelus ad Paradisum, ubi vidit patrem & filium gaudentes: & dicebat filius Patri: Pater benedicaris a Deo, quia tu me fecisti, literas addiscere; tu me ad Ecclesiam sæpe invitasti, & si excessi in aliquo, corripuisti, insuper multa bona & salubria me docuisti, propter quæ salvavi animam meam. Et his similia dicebat Pater filio, & multis benedictionibus benedixit filium. *Ibidem dist: 9. Ex: 214.*

XXI. Rex Britannia nomine Leyr partiturus regnum suum inter tres filias, quærebat ex singulis quantum ipsum diligerent: respondentibus primis duabus seipsum diligere plus quam animas suas. Tertia dixit, se diligere eum ut Patrem, addiditq; quantum habes, tantum vales tantumq; te diligo. Ob hoc dictum iratus Pater eam exhæreditavit reliquis duabus regnum divisit. Quæ tamen senescentem patrem matrum opera, regno spoliavit, ad eam vero, quam exhæreditaverat Regi Franciæ nuptam confugiens dixit: O filia quam vere mihi dixisti, quantum habes tantum vales, tantumq; te diligo, dum enim habui, quod darem, multum valui apud Sorores tuas, nunc vero cum nihil habeam, nihil prorsus valeo. Itaque a filia hac receptus, & benignè habitus, iterum regno restitutus est. *Faber Conc: 8. in Parasc.*

XXII. Quidam dives ac potens cum senesceret mortua uxore sua filio suo quem multum diligebat, tradidit uxorem: qui ait Patri suo: Pater committe mihi omnia bona tua, ut sic vivas sine labore. Quo annuente, fecit ei luctum in Camera pulchra, sed cum uxor juvencula non posset eum pati propter tussim de nocte, filius ex rogatu uxoris locavit eum sub quodam gradu, qui sustinens paupertatem, & frigus in hyeme claudens ad filium, ut daret ei vestem. Tandem filius enit quatuor ulnas & dedit patri duas, & sibi duas servavit. Hoc videns filius parvulus accipiens illas duas ulnas abscondit in muro, & dum diu quærent in domo, & non invenirent, dicit parvulus: Scio ubi sunt. Cui Pater cur abscondisti? qui respondit, ad hoc servabam ut operirem te in Senectute tua, sicut tu patrem tuum. Et ait pater: non amplius facies? qui respondit: Certe in tantum, aut minus. Quo audito dixit intra se: In caput meum istud redundabit in senectute, idem faciet mihi exemplo meo inductus. Statim bonum pelliceum misit Patri per parvulum filium suum, & reassumpsit eum in domum suam & exhibuit ei omnem honorem & reverentiam, & eum amplius multum pie tractavit, ut in hoc exemplo parvulus disceret, quomodo ipsum in Senio suo tractare deberet. *Discip: Promp.: S. T. Ex: 15.*

XXIII. Alius prædices habuit Filios, quos nuptui tradens diravit

eos divitiis suis, tandem ille depauperatus est, & non curatur a filiis, ille autem convocans filios suos singulis tradidit claves pro scrinio in quo posuit malleum gravem, quasi esset pecunia, retenta sibi una clave ne ad scrinium venire possent, dixitq; eis: hæredes mei & dilecti mei estis, post mortem meam aperiatis scrinium, & ibi invenietis literam, per quam licietis, quantum unicuiq; legaverim. Ob hanc spem singuli certatim invitarunt, & juverunt patrem, quia dicebant, quod nolebat diminuere de his, quæ erant in scrinio, ut singuli habeant ad plenum, quod eis ordinaverat. Post mortem Patris aperto scrinio invenerunt malleum, & literam hoc continentem: Dignus est homo ille ad caput cum malleo percuti, qui tantum tribuit pueris suis, eisq; confidit, ut distractis omnibus nihil sibi retineat. *Ibidem ex 17.*

XXIV. Mater quædam exprobrabat filio, quod ab illo male haberetur, cum tamen mater esset, & novem mensibus eum in utero gestasset. At filius illudens Matri: cum me concepisti; (inquit) voluptatem, non me quærebas, cum tulisti utero, & genuisti, non potuisti naturæ cursum impedire, at officium, quod erat proprium Matris, lactare scilicet ubibus tuis, mihi negasti, & ab ortu meo, me a te repulisti. *Cordies c. 4. §. 2. apud Lechner in append: Ex 255.*

XXVI. Quidam juvenis nobilis Bruntruti studuit, qui Patris nomen ex utero materno, secum natum pertulit post aurem expressum, mater enim illus ante conjugium ita sponsum affectum amabat, ut quidquid manu arriperet, in eo statim Sponsi nomen inscriberet. Prægnans postea forte territa autem fricuit, quo contactu id nomen, quod animo intuebatur fœtui eleganter impressit. *Steng: de Monstris c. 5.*

XXVII. Quædam mater capitali crimine damnata triumviro in carcere strangulanda tradita est, quam Custos carceris non statim strangulavit, sed inediâ conficere decrevit. Interea vero filiam diligenter excussam ne quid cibi, aut potûs inferret, in carcerem solatij causâ admisit. Hæc aliquot diebus uberum suorum lacte comperta est matrem sustentasse. Unde Senatus tanta pietate commotus, qui vitam matri, matrem filia donavit, ipsum vero locum Pietati templo exstructo consecravit. *Val: Max: l. 5. c. 4.*

XXVIII. Quidam in Frisia a filio suo male tractatus, & per domum raptatus cum ad domûs limen pervenisset, dixit: Satis nunc est fili, nam & ego huc usq; tantum Patrem meum, & Avum tuum crinibus traxi. *Pædag: p. 1. c. 6. §. 3.*

XXIX. Seryus quidam cum Dominum suum eques secutus fuisset,

& pecuniam quam ille perdiderat non advertisset, ab eodem irato pede truncatus est, facta confessione intellexit ab Angelo hanc poenam a Deo immisam in castigationem culpæ, quam admisisset, eo pede quondam suam matrem indigne ex curru exturbando. *Idem Nro 11.*

XXX. Thomas Morus Angliæ Cancellarius flexis genibus a Patre suo benedictionem solitus est petere. *Ibidem Nro 3.*

Vide Tit: Filius.

T I T U L U S III. PARVUS, PARVULUS.

Parvus, id est, ac exiguus, non magnus, minor natu, vel etiam quod est minimi pretii. Ab hoc derivativum: *Parvulus* Adjectivum idem fere significat. Quod si sumatur substantive ponitur absolute pro *Puerulo*. *Parvum* seu *parum*, idem ac *modicum*.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Testimonium Domini fidele Sapientiam præstans parvulis. *Psal: 18. 8.*
Melius est modicum iusto super divitias peccatorum multas. *Psal: 36. 19.*

Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum. *Psal: 36. 8.*

Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis. *Psal: 118. 130.*

Beatus qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram. *Psal: 136. 9.*

Ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia, & intellectus. *Prov: 13.*

Usquequo parvuli diligitis infantiam? *Ibidem v. 22.*

Si quis est parvulus, veniat ad me. *Ibidem 9. v. 4.*

Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni. *Prov: 15. 16.*

Parum domies, modicum dormitatis, paululum manum conferes, ut quiescas, & veniet tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus. *Prov: 24. 33.*

Capite vobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. *Cant: 2. 15.*

Vulnerasti cor meum Soror mea Sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uvo crine colli tui. *Cant: 4. 9.*

Qui spernit modica, paulatim decidet. *Eccl: 19. 1.*

Minimum pro magno placeat tibi. *Eccl: 29. 30.*

Videte oculis vestris, quia modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem. *Eccl: 51. 35.*

Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus. *Isaia 9. 6.*

Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te, in momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. *Isaia 54. 7.*

Minimus erit in mille, & parvulus in gentem fortissimam. *Isa: 60. 12.*

Ascendit mors per fenestras, ingressa est domos nostras disperdere parvulos deforis. *Jerem: 9. 21.*

Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. *Thren: 4. 4.*

Congregate parvulos, & sugentes ubera. *Joch: 2. 16.*

Convertam manum meam ad parvulos. *Zach: 13. 7.*

Advocans JESUS parvulum, statuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis: nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum celorum. *Math: 18. 2.*

Qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit. *Ibidem v. 5.*

Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire, talium enim est regnum celorum. *Ibidem 19. 14.*

Qui fidelis est, in minimo, & in majori fidelis est, & qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est. *Luc: 16. 6.*

Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus &c. *1. Cor: 13. 11.*

Ecce quantus ignis quam magnam sylvam incendit. *Jacobi 3.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

IN minimis probandum est conflictibus, quam viriliter in majore certamine stare possimus. *S. Ambr: l. 1. Offic: c. 19.*

Ubi minima districte custodiuntur, ibi vigor Ordinis permanet, ubi vero minimi excessus negliguntur, Ordo paulatim dissipatur. *S. Ansel: l. 3. Ep: 49.*

Deus non est parvus in parvis. *S. Aug: l. 2. Ep: 3.*

Parvulos Deus discernit, quos merita nulla discernunt. *Idem Ep: 106.*

Cum parvuli sumus, majorum cibos non appetamus. *Idem de Agone Christi c. 33.*

Deus ita est artifex magnus in magnis, ut minor non sit in parvis, quæ parva artificis sapientiâ metienda sunt. *Idem l. II. de Civ: Dei c. 22.*

Venit parvus ad parvulos. *Idem hom: 32. ex 50.*

Nolo despicias parvulum, non te grandis forma juvabit. *Idem de 5. haeres: c. 6.*

In eo quod parvus apparet, magnus latet. *Idem Orat: adver: Judæos cap: 4.*

Parvuli credunt in Christum, per corda & ora gestant eum. *Idem l. 6. contra Jul: c. 3.*

In minimo fidelem esse, maximum est. *Idem l. 4. de Deit: Christi c. 1.*

Regnum cælorum venale est, pretium calicem aquæ frigida esse voluit. *Idem hom: 13.*

Nihil est minutum, quod Dei causa fiat, sed grande & ejusmodi, quod cælum nobis, & cælestia præmia conciliet. *S. Basil: Const: Monast: cap: 24.*

Ne quis parva reputet quamvis parva, si scienter delinquere convinctur. *S. Bern: Serm: de Conv: S. Pauli.*

Ad parvulos venit Christus, & cum parvulis conversatur. *S. Cypr: de Nativ: Christi 5.*

Justi parvis actionibus magis Deum placant ac flectunt, præ nonnullis qui multa faciunt, non enim ad actionem respicit Deus, sed ad propositum voluntatis, & non intuetur quod sit, sed quo sit studio, ac propensione peragatur. *S. Ephrem Ser: de pœnit.*

Præstat exigua portio maximi pretij, multis vilibus, & periculosis opibus, & parum auri multis plumbi libris. *Ibidem.*

Si curare parva negligimus, insensibiliter seducti, etiam majora audenter pertractamus. *S. Greg: l. Moral: c. 19.*

Magnus est, qui æterna concupiscit, parvulus, qui terrena diligit. *Idem l. 5. Mor: c. 32.*

Qui magni sunt meritis, pauci sunt per humilitatem. *Idem l. 4. in l. Reg: c. 4.*

Optat mater parvulum filium crescere, optat cito videre majorem, nunquam sibi forsitan servitutum. *S. Hier: l. 4. Epis: 12. de honoran: Paren.*

Dominus noster, non quantum detur attendit, sed voluntatis largitatem, & ob hoc etiam parva magni facit. *Hom: 57. in Gen: S. Joan: Chrys.*

Mos Dei est dare magna pro parvis. *Idem.*

Deus non postulat a nobis quod pretiosum sit, ac sumptuosum; sed panem, ac lectum. *Idem hom: 4.4. in Gen.*

Parva petens maxima redditurus. *Idem Ser: 5.*

Sicut paulatim homo a minimis vitiis ad maxima proruit, ita a modicis virtutibus gradatim ad ea, quæ sunt excelsa, contendit. *S. Isid: lib: 2.*

ADDE: Modica fatigat sæpe victorem manus

Sæpe & molossum lassat Herculeum minor

Catellus. ingens remora navigium tenet. *Avanc: in Betulia.*

EPIGRAMMA IN NANUM.

Clepsydra si paribus repleta Gygantibus esset,

Vix quadrante brevi longior hora foret. *P. Constant: a Pas.*

Minimas rerum discordia turbat. Pacem summa tenent. *Lucan: l. 2.*

Cum tibi sufficiant cyathi, cur dolia quæris. *Paling.*

ARGUMENTUM MORALE.

*In minimis rebus non minus quam in maximis gloria
Dei solet promoveri.*

Ratio 1ma. Ita enim testamur nobis altissimam de Deo existimationem, ac sublimem de magnitudine ejus conceptum, cum beatos nos existimamus, si digni habeamur, qui minima etiam ei præstemus officia.

Ratio 2da. Sæpe Deo minima æque ac maxima placent, atque ostendere possumus nihil in oculis Dei parvum esse, ubi pro illius amore & gloria fiat, præterquam quod de Deo idem dicendum est, ac de terræ hujus principibus ac Dominis erga famulos suos, quorum fidelitatem in rebus minimis experiuntur, si nihil ab ipsis vel leve negligatur. Accidit etiam non raro, quod summorum virorum benevolentiam nobis conciliamus minutissimis officiis, jugibusq; opellis, quam insignioribus benefactis, hæc enim putant sibi tanquam debita reddi, eas vero tanquam amoris argumenta.

Ratio 3tia. Quia in minoribus rebus minus sese immiscet philautia, minus ea quærimus quæ nostra sunt, ideoq; ad eas capeffendas Dei tantum gloria studiumq; eidem placendi nos potest impellere, & eam avertere nauseam, quæ ut plurimum illas comitatur.

ARGU-

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Parva res non est, ex rebus parvis fructum percipere.

Ratio 1ma. **N**am hoc ostendit virtutem summo haberi in pretio, ac nos ingenti ejusdem amore flagrare.

Ratio 2da. Quia hoc ex parte quidem Dei non sine peculiari gratia, ex parte vero nostra non sine fideli cooperatione fieri potest.

Ratio 3tia. Nam ita majoribus progressibus avelicimus, & ad sublimiores virtutis gradus adnitimur.

ARGUMENTUM TERTIUM.

Minimarum rerum negligentia sæpe ad gravissima adducit mala.

Ratio 1ma. **N**am imminuit in anima Dei metum, qui iteratis levibus offensionibus deficit.

Ratio 2da. Quia tepesciendo ignem amoris Dei, atque nutriendo in anima incuriam, efficit, ut gravissimis etiam jacturis non afficiamur.

Ratio 3tia. Quia aufert sensim horrorem, quo naturaliter vitium prosequimur.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Parvuli a Deo, & hominibus amantur.

I. **A**d huc reliquus est parvulus. 1. Reg: 16. II. Quam diversa sunt judicia Dei & hominum! Isai enim Davidem ut juvenem & minimum, ideoque oves pascentem parvi æstimabat, nec dignum conspectu Saulis, unde eum non adduxit. Deus autem eum omnibus fratribus prætulit, regemque creavit. Cornel: hic.

II. *Afferte Domino filij Dei, afferte filios arietum.* Psal- 28. I. Hoc est totum quod expetit, quod requirit ovium fœtus, vide teneri pecoris germen, stratos per viam partus, semina effusa per campos, Divino Patri; ut divina soboles offerat, admonetur. S. Chrys: Serm: 10.

III.

PARVUS, PARVULUS.

511

III. *Quia Puer Israel, & dilexi eum.* Osee II. 1. *Tò quia proprie ut causale accipi potest, q. d. quia Israel in Ægypto erat puer, tenellus sui impos, seq; regere impotens, neglectus ab omnibus, opis indigus, hac de causa eum dilexi, enutrivì quasi Mater, solet enim puerorum parvitas, imbecillitas, & pericula, matres allicere ad eorum amorem, & curam.* Theophilactus apud Corn.

IV. *Custodiens parvulos Dominus.* Psal: 114. 6. Adeo grata puerorum innocentia, ut ipse eorum Custos sit. Alvarez in Gen: 33. Illust: 14.

V. *Herodes mittens occidit omnes pueros.* Math: 2. 16. S. Ambr: l. 2. in Lucam: Infantes jubet occidi Herodes. Cui alij nisi Deo debebatur hæc Victoria, ut natus infans se Deum manifestet, ubi primum ingreditur mundum, statim innocentes ei litantur, nihil enim tam gratum Deo offerri potest, ut innocentia. Sylv: hic 96.

VI. *Advocans JESUS parvulum &c:* Math: 18. 2. Complectitur parvulum brachiis Christus, & blanditur, quoniam ipse parvulus datus est nobis: Simon Cass: l. 9. c. 4.

VII. *Nolite eos prohibere ad me venire.* Mat: 19. 14. Nemo ergo quantumcunque sublimis, aut sapiens pusillos contemnat, & tangere dedignetur, cum videat Christum Dominum universorum, & sapientiæ fontem parvulos tam dignanter & dulciter recepisse, tetigisse, & benedixisse. Dyonis: Carth: hic.

VIII. *Extremi Joseph, & Rachel adoraverunt.* Gen: 33. Securus pergat Jacob comite filiolo, ad ejus conspectum iras ponet Esau, & arma; patrem amanter excipiet. Alvarez hic. Ill: 14. Ecce quam etiam ab hominibus amantur parvuli.

IX. *Diligebat Joseph super omnes filios suos.* Gen: 37. 3. Etiam in Sanctis sunt plerumq; quædam amoris teneritudines ad minores, & innocentes, etiam ad delicatius eos secundum corpus fovendos. S. Thom: Aqu: in Gen: 37.

PROPOSITIO SECUNDA.

Minima etiam opera justorum placent Deo, eaque large præmiantur.

I. **R**Evertens veniam ad te tempore isto vita comite, & habebit filium Sara Uxor tua. Gen: 18. 10. Abraham præ Sara remunerandus erat, qui quadruplo plus officij præstitit, Sara tantum fecit panes, Abraham

& vitulum coxit & butyrum & lac apposuit, & aquam ut lavarentur pedes, attulit, & tamen non præmiatur? Saram quæ minimum servivit, præponit Abraham Dominus, qui plurima servitia præstiterat? in documentum; & minima pietatis officia boni ac pii Dei Cultoris Deum præmiare, magniq; habere. *Penzig: in addit: Dom: Sept: c. 1.*

II. *Stabiliam thronum ejus usq; in sempiternum, ego ero in Patrem & ipse erit mihi in filium.* 2. Reg: 7. Magna promissio facta David, non minor facta & recompensatio Abraham, *benedicens, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas celi.* Gen: c. 22. Quæ utriusq; actio? David cogitavit templum Deo ædificare, sed in re ipse templum non ædificavit. Abraham volebat immolare filium in opere, & actu non immolavit, non occidit. Nuda & simplex voluntas est res exigua & parva, & ecce nudam & simplicem voluntatem bonam Davidis, & Abraham peragni æstimat Deus, acceptat, & præmiat, unde liquet minimum etiam non tantum operis, sed etiam bonæ voluntatis summe placere Deo, & præmiari. *Idem Dom: Sept: c. 1.*

III. *Da mihi paululum aquæ, buccellam panis in manu tua.* 3. Reg: 17. II. Parva hæc obtulit felix mulier, sed quanta recepit: *Hæc autem dicit Dominus Deus Israel: hydria farinae tuæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur: ver. 14.*

IV. *Tu quidem gressus meos dinumerasti, &c.* Job 14. 16. Deus gressus numerat, cum singula quæq; nostra opera propter retributionem signat. Quid enim in gressibus? nisi una quæq; nostra actio designatur. *S. Greg: l. 12. moral: c. 12.*

V. *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, in uno crine colli tui.* Cant: 4. 9. Doctissimus Guevarra in Horolog: Princ: per oculum intelligit opus justī hominis, etiam minimum, dum ait: *Vulnerasti cor meum Soror mea Sponsa in uno oculorum tuorum, in uno crine colli tui, ut ostenderet, non tam sibi grata esse opera magna justorum, sed etiam minima, & infima. Penzig: Loc: cit.*

VI. *Manum suam misit ad fortia, & diligiti ejus apprehenderunt fufum.* Prov: 31. 19. Fortia dicis! fortem & magnum Esther in populum amorem, Judith in Deum confidentiam, Susannæ castimoniam. Annæ Samuelis pietatem; vilia e contra & levia ac minima dicis opera, viduæ duos nummulos. *Luc: 21.* Colo ab Elisabetha indigentibus procuratam Eleemosynam; ast conjungit Spiritus S: fortia cum vilibus & levibus, manum cum digitis, opera eximia cum minimis & exiguis actionibus; ad indicandum: placere sibi magna & eximia, ast etiam placere levissima

ma pij hominis bona opera; præmiare Christianorum heroica facinora, sed etiam remunerare minima piarum mentium bona opera. *Penzig: 110*
Addit Dom: Sept.

VII. *Capilli Capitis vestri numerati sunt.* Math: 10. 31. Videte quia minima nostra non contemnit Deus, nam si contemneret non crearet. Nam & Capillos nostros utiq; creavit, & numeratos habet. *S. Aug: Ser: 6. de de Verb: Dom.*

VIII. *Cenantibus autem eis &c:* Math: 26. 26. Vide homo quam largiter Deus acceptam ab hominibus cænam muneretur, pro cibis manducandis in mendo, discessurus hic liberalis & ditissimus Hospes cibum refert divinum, quibus ad vitam æternam homines excitentur. *Baeza Tom: 1. Lib: 3. c. 8. §. 1.*

IX. *Conversus autem JESUS, & videns eos sequentes &c:* Joann: 1. 38. Minima obsequia Deo accepta sunt. Paucos hi Discipuli post Jesum gressus fecerunt, non se continet JESUS, quin ad illos placidus convertatur, illis pauculos gressus illos acceptos referens. *S. Greg: Naz: Orat: 6.* nihil adeo parvum est, si Deo fuerit oblatum, licet sit minimum, licet parvo pretio dignum, cui penitus aditus derogetur, aut quod non suscipiat misericors ille, qui cuncta justâ novit expendere staterâ. Epulo de mitis potuisset placere Deo, cui levissima quæq; obsequia placent. *Baeza Tom: 1. Lib: 6. c. 1.*

IX. *Signum magnum apparuit in calo.* Apoc: 12. 1. Sed cur magnum quod minimis coronatur luminibus. Lumine vero maximo vestiatur. Itene majus lumen vilius in virgine est? Princeps siderum non coronat sed vestit? Nimirum quæ in cælo coronant reges, non tantum facta præclara sunt, sed sæpe, quæ minima putantur opera, principibus cæli diademata fabricant. Ritus compressus, verbum diriusculum non repositum, non emissus lepor, bolus neglectus in patina, stellæ non soles sunt, spectatore carent, nec in luce humanæ æstimationis coruscant. At in cælo præ sole nobiliora æstimata regnantes coronant. Disce minima non spernere, qui non sole, sed stellis vides Virginem insignitam. *Olive Lib: 12. Strom: hic.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**Lphonfus Rex cum Vicanium oppidum obsideret, obsessi in eo hostes plura apum alvearia, quæ paulo ante ex agris metu hostium intra Castellum congegesserant, in muros arrepta in hostes devolverunt,

Rrr

verunt,

verunt, quorum fragore irritatæ apes, os & oculos impugnantium infestabant, hoc modo oppidum diu tutati: *Joan: Pontanus de rebus gestis Alphonfi.*

II. Amurates Turcarum Imperator cum Albam Græcam oppugnaret, oppidani apum examina in Turcas emittebant, ut aculeis petiti gravius urgerentur teste Bonfinio. Lib: 4. Dec: 3. Similiter Henrici Imperatoris Dux obsessus a Giselbetto Lotharingiæ Rege irrumpentes Equites objectis apum Alvearibus inhibuit, quarum aculeis in furorem versi Equi Sessores vel excussere, vel ad pugnandum intutiles reddidere. *Corn: in Sap: c. 12.*

III. Cambyxis copiæ cum ex urbe Dasi per arenam iter facerent, jamque in medio fere spatio inter Dasim, & Ammonios pranderent, ingruit magnus ac validus Auster, & ingestis arenæ cumulis omnes obruit. *Herodotus lib: 3.*

IV. Eremita quidam ad unum prope miliare fontem accedebat, quoties sitim exstingvere volebat, ut sic cundo & redeundo carnem suam mortificasset. Se nescienti irrepsit animus propius ad fontem habitationem sibi construendi. Dum hæc cogitans more solito fontem accederet, advertit se insequentem hominem, qui articulate gressus Eremitæ numeraret, & in tabella adscriberet. Conversus ad hominem rogat Senecio, quisnam esset, & cur tam sedulo se euntem observaret? ac quid illud esset, quod tam sedulo numeraret? Respondet Viator. Ego sum Dei Angelus missus in tui custodiam & curam, quod numero, & ad calculum reduco, gressus tui sunt, quos omnes optimus Deus tibi infallibiliter præmiabit. Agnoscens ergo Eremita Deum tam bonum, ut etiam gressum rem minimam, charam habeat, ac præmiet, habitationem suam adhuc ad medium milliare prolongavit. *Rosveidus L. vitæ Patrum.*

V. S. Eusebius cum collum sic catena ad zonam ligasset, ut neq; cælum, neque campum subiectum aspicere posset, quæsitus quam inde utilitatem caperet? respondit se ideo facere, ut hostem a majoribus certaminibus, ad hæc parva traduceret, in quibus etsi vicerit, non magnum adfert detrimentum, sed si victus fuerit? evadit magis ridiculus, ut qui nec in parvis quidem evadere possit superior. *Theodor: hist: c. 4.*

VI. Fæmina quædam pia Æconoma cujusdam Parochi in vicina domo hauserat aquam, & ad Parochiam deportabat, huic obviam venit quidam peregrinus eam humaniter salutans, & suaviter exorans, ut indulgeret sibi valde sitienti haustum, annuit libenter Æconoma, hydriam petenti tradit in manus, bibat quantum velit; Is refrigeratus gratias agens

gens hydriam restituit, ac viam suam progreditur, Mulier vero residuum aquæ domum reportat, & dum vas evacuat, advertit non aquam sed optimum vinum in hydria contineri. Sicq; Deum haustum aquæ amore Christi peregrino indultum, miraculo præmiassè. *In vita S. Hemelyni.*

VII. S. Franciscum Seraphicum cum asperrima hyeme germanus frater offendisset sem nudum, & algentem, per risum ab eo peti jussit sudoris guttam sibi venderet, Franciscus: dic, inquit Fratri: omnes sudoris mei guttas liberaliori Domino, & quidem caro pretio me vendidisse. *In vita ejus.*

VIII. S. Greg: Naz: Nicobulum Epistolâ quadam redarguit, quod Alipianam Filiam S. Gorgoniæ Sororis suæ, ipsius vero Conjugem ob parvitatem & curvitatem despiceret: Alpianam inquit: apud nos cavillis incessis ut parvam, & tua proceritate indignam! O magne & vaste ac gygantine, tum forma tum robore, nunc demum intellexi, animum mensuræ subjici, & virtutem expendi, ac rupes margaritis præstantiores esse, cervosq; lusciniis angustiores. Certe animus in mensuram minime cadit. *Cornel: in Eccl: II.*

IX. In Galliis A. 1212. circiter viginti millia puerorum convenerunt sub vexillum crucis, contra Saracenos pugnaturi. *Kwiatk: in Eccl: hist.*

X. Leo Thrax cum nemus quoddam inambulasset, & a paupere febribus æstuante haustum aquæ petitus fuisset, Leo non procul fontem dum quærit, ac ex reperto turbidam pileo aquam pauperi deportandam hausisset, inaudit vocem de cælo delapsam: Leo hic haustus aquæ Imperiali coronâ & sceptro tibi recompensabitur, quod & factum. *Nicephorus Callistus. L. 15. hist: Eccl.*

XI. S. Libariæ Virginis Colus subito frondere, ac amænissimos flores producere cæpit, testes præmii, quod etiam pro minimis laboribus offert Deus. *Rosuid: 8. Octobris.*

XII. B. Ludovicus Bertrandus feria 6ta in Capitulo culparum cum tanto rigore reprehendebat silentii violationem, somnum paulo longiorem, erratum in choro & his similia minima, ut dies judicii videretur, eo quod ab ejusmodi minutis disciplinam & profectum religiosum dependere crederet. *In vita c. 4.*

XII. S. Lydwina eo paupertatis redacta est ob diuturnam 38. annorum infirmitatem, ut nonnisi tres nummulos amplius possideret. Interim ad pauperis ædes pulsat egenus eleemosynam rogitans, jubet S. Virgo ancillæ suæ unum ex tribus nummulis porrigeret pauperi: Adeo in hoc nummulo sibi Deus complacuit, ut nunquam residui nummuli defecerint, sed

sed semper tres residui permanserint. Duos fors nummos pro necessariis exposuit, remansit unus. Sed paulo post in marsupio iterum tres nummi inventi sunt; & hoc quo ad usq; Lidvina vixit, miraculum Deus continuavit; demonstrans quam charum sit ei opus, etiam minimum pia intentione factum. *Stengelius l. 4. de die Judic: c. 32.*

XIV. S. Maria Magdalena a Deo revelante didicerat inter 5. res petendas pro conservando quovis Ordine in primævo suæ Religionis statu, hanc quoq; perpetuo petendam, ut omnes religiosi perfecte cognoscant, quanti momenti sit observare quamlibet minimam rem S. Regulæ. *Vita p. 4. c. 14.*

XV. Myrmecides quadrigam ex ebore, quam musca alis integeret, & navem quam apicula pennis absconderet, fabricavit. Alius quispiam ut nomen sibi magnum ex re parva compararet, totam Homeri Iliadem, chartâ, quæ in nuce concludi poterat comprehendit. *Plin: l. 7. c. 21.*

XVI. Nicolaus Constantius cum a quodam interrogatus fuisset, cur parvi sæpe homines cæteris essent animosiores? respondit, quia parvum habent corpusculum, quod tueantur, cui putant se defendendo sufficere. *Massen: l. 2. Argut.*

Puerorum Innocentia Christo, & Beatissime V. gratissima.

I. **Q**uantopere Christo Domino placeat Puerorum Innocentia & simplicitas, ex eo Math: 21. potest intelligi: Videntes Principes Sacerdotum, & scribe mirabilia quæ fecit, & Pueros clamantes in templo & dicentes. *Hosanna Filio David.* Indignati sunt, & dixerunt ei: Audis? quid isti dicunt? Jesus autem dixit eis: *Utiq; nunquam legistis. Quia ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem.*

II. Narrant Evangelistæ Mat: c. 19. Marc: 10. Lucas 18. quod: *Afferebant ad illum Infantes, ut tangeret illos, & manus eis imponeret, & oraret; Quod cum viderent Discipuli, comminabantur offerentibus, & increpabant eos. Quod cum videret JESUS, indigne tulit, & convocans illos, ait illis: Sinite Parvulos venire ad me, & nolite eos prohibere, venire ad me; talium enim est Regnum Dei; & complexus eos, & imponens manus illis, benedicebat eos.* In quæ verba Victor Antiochenus sic ait in Bibl: SS. Patrum tom: 1. Proprium est Conditoris in suis se operibus oblectare, eorundemq; ad se accessum non inhibere; maxime vero, cum nihil occurrerit, quod ejusmodi aditum legitime impediat &c. Et infra:

Christus

Christus Dominus Parvulos blande completitur, & suscipit, celestiq; Regnum eisdem promittit. Est enim Parvuli anima candida, & ab omnibus vitiosis affectibus libera, quandoquidem parvulus tristitia passus, aut injuriâ à quopiam affectus, neq; injuriarum reminiscitur, neq; vindictam meditatur, verum quasi nihil incommodi tulerit, ad eum qui læserat, tanquam ad amicum ultro accedit; pari modo, licet graviter a Matre cadatur, accurrit nihilominus sæpius præ cæteris ad ipsam, unamq; illam omnibus aliis mulieribus ducit. Et si Reginam diademate redimitam ostenderis, non anteponit illam Matri, quantumlibet vilibus pannis induta, ævetq; illam magis videre pannis obsitam, quam Reginam splendido corporis cultu ornatam. Ad hæc: nihil prorsus plus exigit, quam naturæ necessitas deposcit; quam ut primum mammarum succo se se explevit, statim Materna ubera deserit. Præterea, de earum rerum jactura, quas nos maximi facere consuevimus, ut sunt: pecunia, gemma, aliq; ejusmodi, nihil prorsus movetur, aut contristatur. Deniq; non stupet, nec rapitur ob corporum venustatem, ut cæteri mortalium solent. Propter hæc ergo Dominus dixit: Talium est Regnum Dei &c. Hactenus Victor.

III. Beatus Joseph Ordinis Præmonstratensis adhuc puer stetit aliquando ante Imaginem B. M. Virginis, & pomum, quod tulit, illi magna instantia, & devotione præbebat; Et ecce benigna Mater, ut devotionem Pueri commendaret, & ne sibi devotum contristaret Infantem, Imaginis manum extendit, & porrectum sibi munusculum de manu Pueri gratanter accepit. *In vita.*

IV. F. Bernardus Ord: Prædicatorum Sacristam agens in Conventu Sancterenensi in Portugalia, Parvulos aliquot vestes Dominicanorum gestantes post peracta Missarum solemnias literis, & moribus informabat. Qui ex domibus Maternis jentacula ferentes, postquam missis aliquot intervierant, ad unam capellam in eadem Ecclesia divertere, & jentaculum ibi sumere. Erat in eadem Capella in Altari posita B. Virginis Imago, & in ejus sinu parvulus JESUS, qui semper parvulorum humilitate delectatur & simplicitate, qui è sinu Matris descendens cum illis jentaculum faciebat. Postquam id aliquot vicibus fecit, Parvuli queruli eum ad Magistrum deferunt, narrantes, quod ille Parvulus ad eorum jentaculum semper descendebat, & nihil in symbolum apportabat. Prudens, ac religiosus Pater re ista ab ore Infantium percepta, eos instruxit: Ut si ille iterum more solito ad eos descenderet, eum sic alloquerentur: En Domine, Tu semper nobiscum comedis, & nihil symboli conferre sivevisti ad jentaculum? invita ergo nos, & Magistrum nostrum semel in domum Patris Tui. Sic instructi, faciunt Pueruli cum

more

more solito parvulus JESUS ad eos descendisset. Qui eorum petitioni annuens diem certum designavit, nempe instantem diem Ascensionis Domini. Referunt mox illi Magistro, qui se parans ut cælesti interesset convivio, illa die mature se ad celebrandum disposuit, Parvulis eisdem illi ministrantibus, & Sacrificio peracto, omnes tres ibi simul vivere defierunt. Sepulti erant omnes in eodem sepulchro, quod A. D. 1277. cum fuisset apertum, inventæ sunt horum Sacrorum Corporum Reliquiæ, & quidem parvulorum uno supertectæ linteamine, eorum vero Magistri alio, tertium omnes eorum simul Reliquias contegebat, adeo candidum, integrum ac incorruptum, quasi a paucis diebus ante fuisset ibi repositum. *Ex Chron: FF. Prædic.*

V. Spiritus locus est supra Rhenum famosus, ubi adoratur Imago V. Mariæ cum Infante suo. Huc quidam parvulus Matre ominus orante insciâ, suram panis manu tenens, accessit, frangensq; micam vagientis Christi Imagini porrexit, hisq; verbis implorare cæpit: Pupe papa, Pupe papa. Tandem Imago cunctipotens, parvulum sibi instantem reamplecti, & his verbis perhibetur affari. Pupe noli flere, post triduum mecum papabis. Audiit Mater, & tremuit, supervenienti q; Seniori Canonico miraculum retulit, qui omnia observans, Infantulum post triduum moriturum prædixit. Quod & accidit. *Vincent: in spec: hist: l. 7.*

VI. Novitius quidam admodum juvenis & simplex, Christo parvulo Virginis Matris pectori adhærenti analesta ciborum solebat offerre, quæ forma Christi effecta videbatur absumere, quod Monachus ille Novitius ad imaginem reversus patinam semper vacuam reperiret. Ratus ergo simplex Tyro sensum inesse figuræ mutæ cæpit rogare, ut secum loqueretur, & se præsentem propinata gustaret. Tacuit quidem fîsta Christi species, sed animadversa sui Alumni innocentia Abbas, præcepit eisdem, ut quidquid effigies ei responderet, sibi aperiret. Recepit se imperata facturum. Regressus more suo ad Iconem Sacram, ejusmodi vocem ex ea accepit. Puer, quem tantopere complecteris, te ad suas nuptias invitat. Negavit Novitius Monachus sibi veniendi potestatem esse, absq; dato sui Præfecti comite; cui extemplo refert, quod audierat: qui illi in mandatis dedit, ut negaret se absq; suo Moderatore venire posse. Retulit hic ad Puerum, quod sibi præceptum erat; & Christus: Abi, dic Religioso Patri tuo, utrumq; die Pentecostes, sub initium hymni *Veni Creator Spiritus* ad nuptias venturum. Dictum, factum. Ipso die, horâ, momento, uterq; in ipso templo decessit, & ad Agni nuptias beatus accessit. *Raderus p. 2. de simplicitate.*

Parvulorum Oratio maxime impetrat, estq; efficacissima.

I. Filij Israel vehementer Holofernem metuentes, ne ad eum modum, quo cæteras Civitates depopularetur: *Infantes prostraverunt contra faciem templi, & Altare Domini operuerunt cilicio.* Judith: 4. 9.

II. Salomon cum duodecem esset annorum, jubetur a Domino, ut quidquid vellet, postularet; Et certe impetrasset omnia, quæ petiisset, sed ipse solam sapientiam postulavit, quam obtinuit, sed & hæc quæ non postulavit, dedit ei Dominus, divitias scilicet & gloriam, ut nemo fuerit similis ei in Regibus cunctis retro diebus. 3. Regum c. 3. 13.

III. S. Benedictus adhuc Puer, cum nutricem suam flere vidisset, quod ad triticum purgandum vas mutuo acceperat, casu fractum esset, ejus ut mærori mederetur, accepta utraq; vasculi parte sese cum lachrymis orationi dedit, & ita integrum restituit, ut nullum prorsus rupturæ vestigium appareret. Quæ quidem res cunctos admiratione affecit, & ad posterorum memoriam ipsum capistrum usq; ad Longobardorum tempora præ templi feribus pependit. *Surius 21. Martij.*

IV. S. Bonifacij Mater fovebat in vestibulo sui hospitij gallinas, quas vulpes e vicino venientes auferabant. Quadam vice id advertit Bonifacius puer. Unde cominus Ecclesiam intravit, & sic Deum voce clara oravit: Placet tibi Domine, ut de nutrimentis Matris meæ manducare non possim? Ecce enim gallinas, quas nutrit, vulpes comedit. Mox ab oratione surgens, vix Ecclesiam egressus, ecce videt vulpem redeuntem, gallinam ore tenentem, quam ut ante pedes Pueri dimisit, ipsamet mox corruens in terram expiravit. *S. Greg: l. i. dialog: c. 9.*

V. S. Bonifacius totum horreum tritici quod sibi Mater in totius anni stipendium præparaverat, in pauperes una die erogavit, id advertens Mater, se alapis pugnisq; tundeat. Supervenit Bonifacius & rogans Matrem ut horreo excederet. Tum se protinus in Orationem dedit. Qui post paululum egressus ab horreo Matrem reduxit, & horreum tritico plenum, imo plenius ut ante ei monstravit. *Idem, ibidem.*

VI. Joannes Gerson Cancellarius Academiae Parisiensis omne suum tempus quod sibi a componendo, concionando, & orando supererat, imbuendis parvulis Rudimentis Christianæ fidei impendebat. Hic cum sibi mortem imminere præsentisceret, omnes parvulos, quos de more in ædem D. Pauli Lugdunensis quotidie ad catechisandum cogere solebat, Deum O.M. pro se in hæc verba orare, & coram Sacro Sancto Eucharistiæ

charistiae Sacramento Altaris sæpius interare & exclamare induxit: Deus meus, Creator meus miserere pauperrimi famuli tui Joannis Gersonij. *In vita ejus quæ habetur initio operum ejus.*

VII. S. Henricus Imp: receptis aliis in Italia Civitatibus per Græcos occupatis, ad Trojam Italiæ tum Urbem, a Græcis quondam conditam exercitum admovit. Cives spe subsidij a Basilio Græcorum Imperatore submittendi, obsidionem ad quartum Mensem non sine fortitudinis laude sustinuerunt, interimq; Imperatori non raro clades magnas intulere, machinas aggeribus admotas per noctem injectis ignibus corruerunt, subitisq; eruptionibus non paucos occiderunt, ut irritatus Imperator juraverit, se quotquot arma ferre possent, imo quidquid stirpis in Urbe virilis esset, in furcas acturum, testa incendio vastaturum, totamq; civitatem solo æquaturum. Instauratis ergo machinis, & crudo corio testis, ne ignem conciperent, arctius præmere cepit oblectos, qui desperatis jam auxiliis, & simul Imperatoris iras veriti, quo se verterent, vix habebant. Tandem in deditione salutem ultimam experiuntur, Legatione instituant, qualem sæculis retro lapsis non invenies. Religiosum virum habitu Monachi rogant, ut ducem se legationis præbeat, crucem gestet. Huic quidquid in Urbe pueritiæ erat, ac prope Infantia, certo ordine adjungunt. Præit ille, sequitur Agmen puerorum, castra ingrediuntur, clamant omnes lachrymabili gestu: *Kyrie eleysôn*. Cumq; jam vox aures Imperatoris feriret, quæsit, quid insolens hæc sibi vellet vociferatio? Cernit parvulos, illachrymantes. Cumq; misericordiam ejus implorarent, & Civitati pacem precarentur, remisit exercitum Infantium omnibus armis fortiorem in Urbem, &c: *Novit* (inquit) *Cardiognosta Deus Cives impios, & perduelles causam potius horum necis, quam me existere.* Obsessi cum animum Imperatoris permotum, sed nondum flexum, & exoratum cernerent, admovendos eosdem illi arietes putaverunt; posteroq; die, cum eodem cultu, simul ac innocentium voce *Kyrie eleysôn* audivit, ultro surrexit, & progressus ad spectaculum e tabernaculo, ubi vidit Puerorum innocentiam, gestusq; simplices, in illas Domini voces (ut erat religiosissimus) erupit. *Misereor super turbam*, oblitusq; injuriarum, pacem Civibus hac lege rescisso decreto denuntiari jussit: ut si sibi indulgeri vellent, eam murorum partem, quæ molibus illius bellicis erat objecta, ipsi ultro demolirentur. Qua absq; mora dejecta jussi Principes ad Imperatorem (data publica fide) se sistere. Prompte ad genua ejus procubuerunt, quibus pacis obsidibus acceptis, imperavit: ut everfam murorum partem instaurarent, paceq; composita obsidionem solvit.

vit. *Raderus in aula Sancta Theodosij in Observ: ad cap: 14.*

VIII. Ad Basilicam S. Mariæ a Constantino M. fabricatam, cum adductæ essent columnæ, sed præ magnitudine levare non possent, ac diebus singulis casto labore fatigarentur operarij, apparuit Artifici B.V. Maria per visum dicens: Noli molestus esse, conjuge tibi tres Pueros de Scholis, quorum adjutorio quodvis implere poteris. Quod etiam factum est. Nam quod multitudo virorum fortium præstare non potuit, tres Pueri absq; virtute perfecti corporis summa velocitate sublevarunt. *Vincent: Bellov: in spec: hist: l. 7. c. 81. Applica ad Orationem.*

IX. S. Meodoc adhuc Puer ludens cum Pastoribus foris in agro, vidit lupos esurientes, quasi familiares ad se venire, & respiciens in eos dixit eis: Tollite octo verveces, & comedite, qui erant ejus Materteræ. Pastores indicarunt hoc prædictæ Mulieri, quæ venit foras cum furore ad Puerum, quam ille videns valde exhorruit, & ait. Domine Jesu Christe adjuva me, in honore tuo tetendi escam esurientibus. Illico inter ipsum, & nutricem suam de propinquo loco, octo verveces apparuerunt, tales, quales illi, quos lupi rapuerunt, & familiariter in gregem intraverunt. *Bollandus in vita S. Meodoc 31. Jan.*

X. S. Patritius adhuc pascens oves, quadam die ei lupo ovem surripuit, vespere autem cum rediisset ad hospitium ejus Matertera, pueri negligentiae damnum imputavit illatum. Puer autem licet a voce increpantis, & obloquentis erubuerit, verba tamen illa patienter sustinuit, & pro reductione ovis preces fudit. In crastinum vero cum minasset gregem ad pascua, lupo memoratus occurrit, oviculam ore gestatam deposuit ante Patrij vestigia, notaq; nemoris repetiit loca. *In vita ejus cap: 8.*

XI. Quidam Episcopus devotus vidit in somnis puerum piscantem de puteo, cum hamo aureo & filo argenteo, & inde extrahebat unam pulchram mulierem. Evigilans Episcopus vidit eundem puerum in cæmeterio super unam tumbam orantem, & quæsit ab eo: quid feceret? Respondit: Pro anima Matris dico: *Pater noster, & Miserere.* Intellexit Vir Sanctus, quod anima illius Mulieris liberata esset a purgatorio precibus illius pueri, & *Pater noster* esset hamus aureus, *Miserere* esset filium argenteum. *Speculum Exempl: dist: 9. §. 143.*

XII. S. Winwalocus puer aderat aliis condiscipulis qui per agros cursitantes sese recreabant, & ecce unus ex illis sibi crus fregit; At pius puer Winwalocus, hortatus est eos, ne turbarentur, non enim difficile est illi crus fractum reformare, qui intra Matris viscera totum hominem

minem formavit. Dant se precibus cuncti, & S. Winwalocus salutari Crucis signo plagæ locum undiq; consignans, dextram ejus apprehendit dicens: In Nomine Domini nostri Jesu Christi surge, & Deo gratias age. Ad hanc vocem ille incolumis surrexit, ut nec vestigium fracti crucis appareret. *Surius tom: 2.*

Providentia Dei circa Pueros singularis.

I. **A** Marames Moyſis Pater, cognito per viſum domi ſuæ naſciturum Infantem illum, cujus metu Ægyptij Hebræos fætus ad necem damnarant; narravit hæc Jocabeli uxori, & res iſta ſolicitudinem utriusq; auxit; jam enim non Puerο tantum timebant, ſed ne quò pacto promiſſa felicitas intercideret. Ut itaq; natus eſt Moyſes Mater cum tribus Menſibus abſcondit; & cum ultra celare non poſſet, in fiſcella ſcirpea, bene tinſta bitamine, ac pice poſitum, expoſuit in careto ripæ fluminis, ſtante procul ſore ejus, & conſiderante eventum rei. Ecce autem Filia Pharaonis cum deſcendiſſet, ut lavaretur in flumine, vidit fiſcellam ſuper flumine, quam ſibi per famulas allatam aperiens, cernensq; in ea puerulum vagientem, miſerta ejus, nutricem ei providere ſtatuit. Cui Soror pueri, ad hoc miniſterium ſe offerens, juſſu Filie Pharaonis, perrexit & vocavit Matrem ſuam. Ad quam locuta Filia Pharaonis: Accipe ait Puerum iſtum, & nutri mihi, ego dabo tali mercedem tuam. Suſcepit Mulier & nutriti vit puerum, adultumq; tradidit Filie Pharaonis. Quem illa adoptavit in locum Filij, vocavitq; Nomen ejus Moyſes. *Exodi 2.* Quis hic non admiretur ſingularem circa Infantulum Divinam Providentiam.

II. Cum omnes a Davide oriundi crudeliſſimo Attaliæ imperio uno tempore ſunt ferro dediti, propitium cædi Numen adfuit Joæ parvulo Ochofie Filio. Nam Infans mediæ cæli ſubtractus pientiffimæ amitæ curâ tamdiu occulte ſervatus eſt, donec pueraſcere incipiens magno hominum conſenſu, in aviti ſui regni faſtigium reſtitutus. *Sabellicus l. l. E. xempl: ex 4. Reg: 11.*

III. S. Clemens Papa ob fidei confeſſionem alligata ad collum anchorâ in mari demerſus, cui Deus Angelicis manibus ædiculam marmoream in modum templi in ipſo fundo maris præparavit, & inſuper hoc miraculo cohoneſtavir, quod mare quotannis ad tria milliaria recedebat, ut devotis ejus clientibus liberum ad eum honorandum præberet acceſſum. Huc quodam tempore inter cæteram turbam venerant Pa-
rentes

rentes cujusdam pueri, qui ibi votis suis rite peractis, non tam oblivione, quā Deo ita volente redeunt domū, reliquerunt puerū. Cumq; longius progressi essent, & mare jam templum fluctibus operuisset, filiolo non invento, suspicati quod erat, remansisse eum in quodam templi angulo, toti lachrymis, & luctu deformati, domum revertuntur. Anno redeunte Filij memores, ad universarium miraculum redeunt, si forte ossium ejus reliquias inveniant. At vero ut primi omnium mari paulatim recedente, templum subeunt, filium incolumem, & lætitia gestientem conspiciantur; quo miraculo jure merito consternati concidunt in facies suas, Deum in Sancto mirabilem collaudant, totiq; lætitiā perfusi domum redeunt. *In vita ejus.*

IV. Bellizario Picenum agrum adversus Gothorum impetus tuente, cum præ timore plurimi in sylvas se dedissent, etiam quædam Mater fuerat, quæ edito in sylvis partu, & eo pannis involuto, ac in terra relicto, nusquam deinde comparuit; Hunc vagientem in solitudine Capra quædam advertit, quæ & ipsa recens factum ediderat; Quare accedens ubera ei præbuit, diligentiq; cura servabat, ne canis, aut quævis alia bellua puerum offenderet. Obtigit post dies plurimos, ut Piceni ad sua quisq; redirent, & per sylvas vagabundi puerum superstitem invenirent, nec quomodo in sylvis sine Matre viveret, assequi poterant. Misertæ Infantis quædam Mulieres, ubera ei porrexere, at ille insuetum Mulieris lac respuebat. Interim capra affuit, & balatu fremens circuibat, ægre se ferre subjudicans infantulo Mulieres appropinquasse. Ubi id adverterunt fæminæ, prorsus abstinerunt a puero, capræ officium tam alendi, quam serviendi puero permittentes. Et sane nutritia Dei Providentia, quæ si aliquando Parentes infanti desint, nutritios etiam ratione carentes providere solet. *Procopius de bello Gotico l. i.*

V. Lupus quendam rapuerat puerulum, quem ejus Mater Sanctæ Cunegundi Imperatrici commendavit. Mane lupus de sylva erumpens, puerum quem rapuerat, illæsum reportat, & in sulco, ubi boves pridie araverant, in pellicula sua diligenter involutum collocat, ipse prope sedens custodias observabat. Ubi vero Ruricolæ & vomeres jam sibi approximantes vidit, quasi de parvuli quiete securus, mansuetus discedit, quem illi, ut mos est, clamore persequentes tegmenta pueri, quem lupus rapuerat, aspexerunt. Accurrentes dormientem puerum, intactum, vultu splendidum reperiunt. Hæc considerantes, Civibus, & Matri nuntiant. Illa advolans, & præ gaudio in lachrymas prorumpens, ubi & quomodo fuisset? inquit. Ille juxta ætatem simpliciter: Canis ait qui

me asportavit, blande me perlingens in suo sinu compositum, tota nocte dormire fecit. *In Actis S. Cunegundis Imper.*

VI. S. Simeon Stylita junior dum adhuc esset puer innocens, perq̃ juga montium pererraret ludibundus, cingulo veluti freno injecto ex nemore pardum, in quem forte inciderat, ad monasterium ducere ausus est. Et interrogatus a Præsidente, agnosceretne feram? respondit: Felem esse, ac proinde mitem feram expertus est. *Petra Sancta in Mirac: Comp: cap: 7.*

VII. Vir quidam in Villa Novalames cum uxore sua negotiis occupatus, domo sua obserata solum reliquit Infantulum in cunis dormientem. Interea ignis correpta materiâ paulatim increscens in flammâ sese jam foras diffundit; Cumq̃ in tecti superficiem jam debaccharetur, accurrit populus illi periculo remedium allaturus; Sed frustra, flammis aditum in ædes prohibentibus; Accurrunt etiam Parentes, pueri nomen crebro appellantes, tundunt pectora, lacerant capillos, præ amore chari pignoris non sentiunt conflagrantes ædes, quarum dispendium ejus saluti posthabebant. Mater hæc sæpius iterat: *Esto clypeus a facie ignis devorantis Virgo Maria.* Demum advolat ad puerum uterq̃ Parens, rogant Deum ut vel Cineres flammis absumpti pueri liceat invenire. O rem stupendam! inveniunt Infantulum flammis aridentem, & cunabulis simul cum pannis in cineres redactis, in solum puerum sævire nescit incendium. Miretur totus Orbis miraculum fornacis Babylonicae renovatum. *Sarius 29. April: in vita S. Roberti.*

TITULUS IV. PASTOR.

Pastor proprie dicitur, is qui oves, agnos, aliq̃ ad pascua adducit, ea custodiens. *Translate* pro omni Prælato spiritali maxime animarū curam habente. Deducitur autē Pastor a pascendo, quia pastum dat ovibus, sive quia depascit oves. *Ita S. Bonav: Coll: 49.*

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Provideat Dominus Deus hominem, qui sit super multitudinem hanc, ne sit populus sicut oves absq̃ Pastore. *Num: 27. 16.*
Quasi oves non habentes Pastorem. *3. Reg: 22. 17.*

Diligen-

Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosq; greges considera. *Prover: 27. 25.*

Qui regis Israel, intende; qui deducis velut ovem Joseph. *Psal: 79. 7.*
Pecora tibi sunt? attende illis, & si sunt utilia, perseverent apud te.

Eccl: 7. 24.

Qui misericordiam habet, docet, & erudit, quasi Pastor gregem suum. *Eccl: 18. 13.*

Sicut Pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit. *Isaia 40. 11.*

Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. *Isaia 44. in fine.*

Canes muti non valentes latrare; Ipsi Pastores ignoraverunt intelligentiam, omnes in viam suam declinaverunt, unus quisq; ad avaritiam suam a summo usq; ad novissimum. *Isaia 56. 10.*

Tenentes legem nesciverunt me, & Pastores prævaricati sunt in me. *Hierem: 2. 8.*

Dabo vobis Pastores juxta cor meum, & pascent vos scientiâ & doctrinâ, dicit Dominus. *Jerem: 3. 15.*

Stultè egerunt Pastores, & Dominum non quæsierunt. *Jerem: 10. 21.*

Pastores multi demoliti sunt vineam, conculcaverunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. *Jerem: 12. 10.*

Væ pastoribus, qui dispergunt, & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus ad Pastores. *Hierem: 23. 1.*

Vos dispersistis gregem meum, & dejecistis eos, & non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum ait Dominus. *Ibidem v. 2.*

Ululate Pastores, clamate, & aspergite vos cinere optimates gregis, quia completi sunt dies vestri, ut interficiamini &c. *Ibidem 25. 34.*

Et peribit fuga a Pastoribus, & salvatio ab optimatibus gregis. *Ibidem v. 35.*

Ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, & crescent, & multiplicabuntur, & suscitabo super eos Pastores, & pascent eos. *Jerem: 23. 4.*

Grex perditus factus est populus meus. Pastores eorum seduxerunt eos, feceruntq; vagari in montibus. *Ibidem c. 50. 6.*

Væ Pastoribus, qui pascebant semetipsos. Nonne greges a Pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum

sum erat, occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. *Ezech: 34. 3.*
 Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrum non sanastis, quod fractum, non obligastis. *Ibidem v. 4.*

Et quod abjectum est, non reduxistis, & quod perierat, non quaesistis, sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia. *Ibidem v. 5.*

Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset Pastor, & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. *Ibidem v. 6.*

Propterea Pastores, audite Verbum Domini. Vivo ego dicit Dominus, quia pro eo, quod facti sunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset Pastor (neque enim quaesierunt Pastores mei gregem meum) sed pascebant Pastores semetiplos, & greges meos non pascebant, propterea Pastores audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus: Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, ne ultra pascant gregem meum, nec pascant amplius semetiplos. Et liberato gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in escam. *Ibidem v. 7.*
 & sequ.

Ecce ego ipse requiram oves meas, & visitabo eas, sicut visitat Pastor gregem suum. *Ibidem v. 11.*

Ego pascam oves meas, & ego accubari eas faciam dicit Dominus; Quod perierat requiram, & quod abjectum erat, reducam; & quod conflatum erat, alligabo, & quod infirmum erat, consolidabo, & quod pingue, & forte, custodiam. *Ezech: 34. 15.*

Dormitaverunt Pastores mei, & non est qui congreget. *Naum: 3. 18.*
 Super Pastores iratus est furor meus, & super hircos visitabo. *Zach: 10. 3.*

Vox ululatus Pastorum, quia vastata est magnificentia eorum. *Ibidem 11. 3.*

O Pastor derelinquens gregem, gladius super brachium ejus, & super dextrum oculum ejus. *Ibidem in fine.*

Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro, qui autem intrat per ostium, ille Pastor est ovium. Huic ostiarius aperit, & oves ejus audiunt vocem ejus, & proprias oves vocat nominatim, & educit eas; & cum proprias voces emisit, ante eas vadit &c. *Joan: 10. 1.* & sequ.

Ego sum Pastor bonus. Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis. *Ibidem v. 11.*

Ego sum Pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. *Ibidem v. 12.*

Merce-

Mercenarius, & qui non est Pastor, ejus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit &c. *Ibidem.*

Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? 1. *Cor: 7.*

Pascite qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed spontaneè secundum Deum, neq; turpis lucri gratia, sed voluntarie, neq; ut dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo. 1. *Petri 5. 2.*

Et cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. *Ibidem v. 4.*

Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quodam autem Prophetas, alios autem Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, ad ædificationem Corporis Christi. *Ephes: 4. 11.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Pastoris absentia lupis invadendi gregis occasionem præstat. *S. Athan: in apolog: ad Con: Imp.*

Perinde videtur esse gregem abesse a Pastore, ut cæcum duce carere. *S. Athan: Episc: Antioch: Ep: 1. ad Episc: Cretia.*

Sunt Pastores, qui Pastorum nomine gaudere volunt, pastoris autem officium implere nolunt. *S. August: de Pastoribus c. 1.*

Qui sunt, qui seipsos pascunt: Omnes qui sua quærunt, non quæ Jesu Christi. *Ibidem.*

Si sunt bonæ oves, sunt & boni Pastores; Nam de bonis ovibus sunt boni Pastores. *Ibidem c. 13.*

Pastores debent esse Doctores. *Idem Ep: 56. in solut: quæst: 4.*

Damnum gregis non est honor Pastoris. *Idem de gestis cum Emerico.*

Alij sunt, qui propterea tenent Pastorales Cathedras, ut Christi gregibus consulant, alij vero ut commodis sæcularibus gaudeant. *Idem Epist: 209.*

Magis timeamus ne oves Christi nequitia gladio necentur in corde, quam ne ferro in corpore trucidentur. *Idem Epist: 190.*

Boni sollicitiq; Pastores impingvare pecus non cessant bonis, lætisq; exemplis, & suis magis, quam alienis. Nam alienis, & non suis, ignominia est illis, & pecus ita non proficit. *S. Bern: Ser: 77. super Cant.*

Si rebus raritas pretium facit? Nihil in Ecclesia pretiosius, nihil optabilius bono, utiliq; Pastore. Nempe rara avis est ista. *Idem Epist: 248. Ad Eug: Pap.*

Boni

Boni Pastoris est, non solum oves cognoscere, sed etiam a lupis defendere. *S. Bonav: super Luca c. 6.*

Tunc Pastores præsunt secundum Divinæ bonitatis beneplacitum, quando pascunt gregem suum scientia quantum ad verbum, doctrinâ quantum ad exemplum; quia plus movent operum exempla, quam verborum. *Idem Ser: 1. Dom: 1. post Pascha.*

Pastores, qui delicias procurant, gregis dominici damna non curant. *Glossa Inter: super Ezech: c. 34.*

Ab imperitis Pastoribus magisterium pastorale suscipitur cum magna temeritate. Quoniam est ars artium regimen animarum. *S. Greg: M. p. 1. Pastor c. 1.*

Lex gregis flamma est Pastoris. *Idem l. 7. Registr: Indiēt: 1. Epist: 32.*

Decet Pastorem moribus, & vita clarescere; quatenus in eo tanquam in vitæ suæ speculo plebs commissa, & eligere quod sequatur, & videre possit, quod corrigat. *Ibidem.*

Pastores, qui plus terrenam substantiam, quam oves diligunt, merito nomen Pastoris perdunt. *Idem hom: 14. super Evang.*

Quæ potest esse Pastoris excusatio, si lupo oves comedit, & Pastor nescit? *Idem l. 1. Registr: Ind: 1. c. 91.*

Nonnulli Pastores quamvis bene doceant, tamen quia male vivunt, magis inter mercenarios, quam inter Pastores computantur. Quoniam quos bene docendo erudiunt, hos male vivendi exemplo destruunt. *Haymo Ser: 2. Dom: 2. Dom: 2. post Pascha.*

Nullus in Ecclesiis; quamvis Sanctus sit, Pastoris sibi nomen assumat, nisi possit docere, quos pascit. *S. Hier: l. 1. super Epist: ad Ephes cap: 4.*

Innocens, & absq; sermone Pastoris conversatio, quantum exemplo prodest, tantum silentio nocet, nam & latratu canum, baculoq; Pastoris luporum rabies deterrenda est. *Idem tom: 1. Ep: 41. ad Ocean.*

Felix ille Pastor, qui poterit dicere (quando Christus requireret numerum ovium suarum) nemo ex ijs periit. *Hugo Card: super Gen: c. 30.*

Si incuriâ Pastoris quædam ovis rationalis perierit; vel a bestia fuerit capta grande damnum, & maximum detrimentum, ineffabilis pœna. *S. Joan: Chrys: Serm: 57. super Gen.*

Pastor mercenarius est, qui bursæ lucrum quærit, non animæ. *Petrus Bles: Ep: 157. ad Vacar: suum.*

Ministerium tuum plus oneris habet, quam honoris, si affectas honorem? Mercenarius es, si onus amplecteris? Pastor es. *Idem tract: de Instit: Episc.*

Quod

Quod de ovibus erratur, negligentia Pastoris adscribitur. *S. Petrus Dam: l. 4. Ep: 15. ad quenda Episc.*

Pastoris officium res est tam præclara, ut non Regibus solum, & sapientibus Viris, & perfecte purificatis, sed & Deo Reçtori omnium iuste tribuatur. *Philo de Agricult.*

Maximus autem & perfectissimus Dei grex est, mundus. *Idem.*

Greges Domini pascendos, Pastores facti suscipimus, & nos ipsos pascimus, quando non gregum utilitati prospicimus, sed quid foveat, & augeat nostras voluptates attendimus. *S. Prosper l. 1. de vita contempl: cap: 1.*

Veri Pastoris est, erga gregem suum misericordia affici. *Theophilaçtus super Math: c. 9.*

EXEMPLA ET ALIA.

I. **A**bel fuit Pastor ovium. *Gen: 4.* Jabel dicitur *Pater habitantium in tentoriis atq; Pastorum. Ibidem v. 20.* Doeg: Idumæus erat potentissimus Pastorum Saul. *1. Reg: 21.*

II. Cum facta esset rixa inter Pastores gregum Abraham, & Loth, dixit Abraham ad Loth: *Ne quæso sit jurgium inter te & me, & inter Pastores meos, & Pastores tuos, recede a me obsecro &c:* deditq; ei optionem eligendi sibi, quam vellet terræ partem ad habitandum. *Gen: 13. 7.*

III. Joseph recommendans Fratres suos Pharaoni dixit: *Sunt viri Pastores ovium, curamq; habent alendorum gregum.* Imo & ipsis svasit, ut interrogati a Pharaone, se tales faterentur, & hoc ideo ut habitare possent in terra Gessen, & addidit. *Quia detestantur Egyptij omnes Pastores ovium. Gen: 46. v. 34.*

IV. Jacob moriturus benedicens Filiis suis inter cætera ad Joseph dixit: *Inde Pastor egressus est lapis Israel. Gen: 49. 24.* Hoc est: fortitudo, & robur Israel. Quod de Josue, Jephthe, Gedeon, Jair, aliisq; ducibus, sive Judicibus ex ejus stirpe in populo Israel recte intelli potest.

V. Quando Christus natus est in Bethleem, erant Pastores in Regione eadem vigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suum, quibus apparuit Angelus fulgens, & a timentibus pavorem auferens, nuntiavitq; eis esse Christum natum Messiam, dans eis signum nati Fœri. Tum facta est multitudo Angelorum canentium Gloriã in Deo, & pacem hominibus annuntiantium. Qua visione disparente Pastores ivērunt usq; Bethleem, & venerunt festinantes, & invenerunt Mariam, &

Tit

Joseph

Joseph, & Infantem positum in praesepe. Videntes autem cognoverunt de verbo, quod dictum erat illis de Puero &c. *Lucæ 2. 17.*

VI. Vir quidam Innocentius, cum aliquando a S. Severini Monasterium properaret, ivit post eum ovicula in qua totus ei census erat, & cum nequiret transire flosionem quem imber incitaverat, forte per tigellum, quod ripis superposuerant Pastores transivit ove in alia relicta ripa, quæ erumpens in vocem hanc dixit: *Cui me hic reliquisti?* Tunc Vir plenus Deo dixit; Transi, quia ego ipse transivi in Nomine Domini Jesu Christi. Tunc animal innocens sumpta per Deum fiducia sequitur Innocentium. Per meritum Pastoris, data est vox pecori. *In Actis SS. de Severino Episcopo Seumpadano 8. Jan.*

VII. S. Severus Episcopus pauperibus natus Parentibus, sed probis, & in egenos misericordibus, ab ijs in juventute Domino cuidam traditur, in servitium, qui equarum ei curam commisit. Vestes ab hero acceptas pauperibus sæpius tradidit, ideo domo exclusus summo frigore derelictus ab omnibus sub dio Deum precabatur. Et ecce grex equarum Pastorem suum, hinc inde versis vultibus circuit, flatibusq; in eum emissis, frigus sentire non permittit. Quod ubi Domino nuntiatum, novis melioribusq; vestibus eum donavit, magnosq; in honore habuit, imo cum gentilis esset, baptizari petiit. *Bolland: 1. Febr.*

VIII. S. Basilius hom: de Mammete Martyre ait: Ne contempnas virum, ubi Pastorem audis. Qui Deo primus placuit Abel, Pastor fuit. Moyses ille magnus Legislator pecudes pavit in monte Horeb. *Exod: 3.* & per pasturam ad colloquium Dei pervenit. Jacob Patriarcha pecudes pascendo pro veritate patientiam sustinuit, David a pecudum pastura pervenit ad regnum. Sorores quædam sunt Pastura, & Regni administratio, quapropter Dominus utraq; complexus & Pastor, & Rex. *Psal: 21. Dominus regit me. Sept: legunt: Dominus pascit me. Mendosa in 1. Reg: 9.3.*

IX. Octavianus in *Eccl: 18. 13.* ait. Christus videtur pluris facere Pastoris nomen quam Regis. Hoc aspernatus est, & in morte inclinans caput a titulo Regis deflexit, tum contra, seipsum Pastorem nominat, *Joan: 11. 11.* Et licet habuerit Progenitores Nobiles, maxime tamen se a Pastore descendere indicare voluit: *Liber generationis Jesu Christi Filij David &c. Math: 1.* De quo Psalmista *77. 70.* Et elegit David servum suum, & sustulit eum de gregibus ovium. Et *Isaia 40. 11.* Sicut Pastor gregem suum pascet.

ARGUMENTUM MORALE.

Propositio.

Pastori est vigilandum pro grege.

I. *V*T oves non aberrant: Deus conqueritur. Ezech: 34. 5. *Dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset Pastor.* Et Zach: 11. 17. Pastorem, qui gregem suum derelinquit, vocat Idolum. *O Pastor! & idolum derelinquens gregem.* Arab: vertit: *Væ Pastori vāno otioso, mendaci.* Vatabl: *O Pastorem nihili deferentem oves, quæ sibi commissæ sunt.* q. d. Est pius non verus Pastor; vult adorari, non laborare.

II. *Ut errantes quarantur.* Stultum Pastorem vocat Deus eum qui oves dispersas non quærit, apud eundem Zachar: v. 15. *Adbuc sume tibi vasa Pastoris stulti,* id est instrumenta, nempe baculum, gladium, peram, fistulam. *Ecce ego suscitabo Pastorem in terra qui derelicta non visitabit, dispersum non quæret, contritum non sanabit &c.* S. Climacus, quanta adhibenda sit in quærendis errantibus ovibus charitas, declarat dicens: Omnem tuam festinationem, fervorem, charitatem, sollicitudinem, studium, & apud Deum supplicationem in valde errantibus, & contritis ostende. Quoniam ubi magnæ cicatrices, & infirmitates, ubi absq; dubio magnæ mercedes, & retributiones dantur. Et S. Greg: Naz: Orat: 18. Si ait subulcus ob vitulum unum ab armento aberrantem, vel Pastor ob pecudem ex denario numero deficientem, vel avis ob nidulum, quem ad breve tempus relinquit, adeo discurtari solent, ut & illi arreptis fistulis in speculam quandam eVecti, calamos omnes impleant & palantia animantia quasi ratione prædita evocent, ac si paruerint, majorem ex illis, quam ex reliquis percipiant delectationem, & hæc stridens ad nidum convolet, pullisq; stridentibus advolvatur, eosq; pennis foveat. Quanto tandem chariores esse par est apud bonum, & communem Pastorem oves ratione præditas, & pro quarum salute nonnihil periculi subiit, quoniam hoc quoq; acriores amoris flammæ excitat. *Hactenus Greg.*

III. *Pastori enitendum est ut inventam ovem ad caulas reducat, & a dumetis, aut lupis accepta vulnera persanet.* Maledicit Deus Pastoribus, qui hoc non fecerint. Ezech: 34. 2. *Væ Pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos &c. Quod infirmum fuit non consolidastis &c: & quod abjectum est, non reduxistis.* S. Clemens Papa 1. 2. Constit: Apost: c. 19. Episcopus

pus tanquam filios diligat Laicos fovens eos tanquam ova ad acquirendum pullos, aut tanquam pullos sinu eos complectens ad acquirendum gallinas &c. *Et post pauca.* Quod eiectum est converte, id est, cum qui in peccatis fuit, & ut objurgaretur ab Ecclesia eiectus est: ne finas foris permanere, recollige, ut sic in ovile restituas &c. Vide sollicitudinem Pauli pro incestuoso Corinthio. 2. Cor: 2. 6. S. Joannis Evangelistæ pro Juvene ad Latrones secedente & cum ijs vivente. *Euseb: l. 3. c. 23.* S. Abrahami pro nepte sua meretricante. *Ribad: 16. Martij.* S. Xaverij pro uno Milite in vitiis obdurato. *Tursel: in vita l. 6. c. 10.*

IV. *Pastor fatigatam & morbidam ovem, ideoq; redire non valentem ad caulas humeris reportet.* Hoc figurat Episcopale supparum, id est humerale tegumen quod ex lana fit, ut gregem sibi velut ovem gerendum humeris putet. S. Isid: *Peluf: l. 1. Ep: 136. ad Herminium.* Hoc inquit amiculum, quod Sacerdos humeris gestat, atq; ex lana non ex lino contextum est, ovis illius, quam Dominus aberrantem quæsit, & inventam humeris suis sustulit, pellem designat. Episcopus enim qui Christi typum gerit, ipsius fungitur munere, atq; ipso, etiam habitu illud omnibus ostendit, se boni illius ac magni Pastoris imitorem esse, qui gregis infirmitates sibi ferendas proposuit. *Hactenus Ibidem.*

V. *Pastor in caulis ovem repositam solícite curet, ne amplius de fuga cogitet.* Consideret de anima & sua, & suæ ovis agi. S. Antiochus hom: III. Cujus inquit fidei tutela animarum a Deo concredita est, non medico studio advigilare debet pro salute subditorum; quippe qui certo sciat se pro illis aditurum animæ propriæ periculum, & quidem pro se ne minimam quidem habiturum excusationem. Sanguis ejus de manu ejus requiratur. Et Gen: 14. 21. *Da mihi animas, cetera tolle tibi.* Sed multi dicunt: *Da mihi redditus bonæ præbendæ, animas & corpora tolle tibi.*

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Pastor ut Gregem Dei ducat, & digne portet, debet observare quatuor.

I. **UT** hoc faciat cum charitate. Hoc vult Deus & Moyse imperavit. Num: 11. 11. *Cur imposuisti pondus populi tui super me? Numquid ego concepì omnem hanc multitudinem? genui eam? ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix Infantulum, & defer in terram pro qua iurasti Patribus eorum.*

II. *Cum patientia oves suas Pastor portare debet.* 4. Reg: 2. 12. *Pater mi, Pater mi currus Israel, & auriga ejus.* S. Greg: 1. 2. in Ezech: hom: 21, id explicat de patientia Prælati seu Pastoris dicens: Quid est, quod Elias Currus Israel, & auriga dicitur? nisi quia auriga agitat, currus portat? Doctor ergo qui mores populi, & per patientiam sustinet, & Sacri eloquij verbis docet, & currus dicitur & auriga. Currus, quia tolerando portat, auriga, quia exhortando agitat; Currus, quia mala sustinet, auriga quia populum bonis admonitionibus exercet.

III. *Pastor deducat cum vigilantia.* Pastor sit Argus, ut oculis in omnem partem intentis impedimenta amoveat. S. Antiochus hom: III. Debet Pastor totus esse mens, & oculus, ut ne una quidem concreditarum sibi pecudum rejiciatur, & indigna quæ recipiatur a Domino, per oscitantiam, aut per Pastoris indulgentiam laboret, ac pruriat pecus fæda scabie, ne claudicat per irreligiosum, ac minus gravem incessum, aut defecta sit aure per inobedientiam, ne cæca esse comperiatur per vitiosum aspectum, aut capta a bestiis, sive morticina per improbam operationem. Ita S. Antiochus.

IV. *Cum Sapientia.* Christus ait Apostolis: *Vos estis lux mundi.* S. Chrys: hom: 10. in 1. ad Timoth. Idcirco inquit ille nos elegit, ut simus quasi luminaria, & velut fermentum evadamus. Ut velut Angeli cum hominibus versetur in terra, ut tanquam viri cum pueris, ut tanquam spirituales, cum animalibus agamus. Et S. Ber: Ser: 76. in Cant. Quomodo inquit in pascua divinorum educet eloquiorum Pastor idiota? Sed etsi doctus quidem fuerit, non sit autem bonus, verendum, ne non tam nutriat doctrina utili, quam sterili vita noceat. Tenere itaq; & in hac parte hoc onus sumitur, absq; scientia pariter, vitaq; laudabili. Ita S. Ber: Ex quo patet in Pastore necessariam scientiam, sed non tantum speculativam, ast etiam practicam, id est lucem omnium virtutum.

S Y M B O L A.

Bonus dat animam &c. Aquila inferiore sui pectoris parte jaculo transfixa pullos supra dorsum sustentans. L: *Proprio fert periculo.* Sic David veluti Aquila amantissima ut populum suum ab intentata clade eriperet, seipsum percutientis Angeli gladio objecerat. 2. Reg: 23. S. Ambr: in Psal: 37. Ubi vidit occidi populum, ipse se Angelo feriri obtulit, ut ipse potius pro populo feriretur. Ita S. Ambr.

Absens. Lupus ovium gregem a canum, & Pastorum excubiis derelictum

lictum affiliens. L: *Incustodita rapit.* S. Aug: l. de Pastor. c. 8. Furantur lupi insidiantes, rapiunt Leones frementes, cum opes non hærent Pastori.

Negligens. Ovicula intra lupi fauces hærens. L: *Dum vigiles dormiunt.* Isaïæ 56. 9. *Omnes bestia agri venite ad devorandum, universæ bestiæ saltus. Speculatores ejus omnes cæci nescierunt, universi canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.* Et S. Ephrem tract: de timore Dei l. 3. Non exiguum sibi damnum conciliat Pastor, qui extra ovile dormit ovium; Somnolentia enim Pastorum, luporum est gaudium.

Vigilans. Grus inter multas suas socias somno altum sepultas vigilas pro illis agit. L: *Una omnibus.* S. Petrus Chrysol: Ser: 24. Pastor adjungit noctes diebus, & totum sibi tempus denegat dormiendi, ne qua lupis suffragante somno grassandi in gregem præbeatur occasio.

Item. Leo oculos tenens apertos cæteris suis membris jacentibus suavissimam quietem conciliat. L: *Excubia capitis facere quietem.* S. Greg: hom: 11. in Ezech: Quisquis populi speculator ponitur in alto debet stare per vitam, ut possit prodesse per providentiam.

Verbo potens. Carduelis vocis suæ dulcedine alias aves ad rete alliciens. L: *Scientiam habet vocis.* S. August: l. de doct: Christiana. Debet divinarum Scripturarum Doctor, & debellator erroris, & bona docere, & mala dedocere, & hoc opere & sermone conciliare adversos, remissos erigere, nescientibus quid expectare debeant, intimare.

TITULUS V. P A T I E N T I A.

Patientia est æquanimis malorum illatorum tolerantia. Ita S. Bonav: p. 3. Centiloq: Sect: 43. Vel juxta Ciceronem 2. Invent: c. 54. Est honestatis vel utilitatis causâ, rerum arduarum, ac difficilium voluntaria & diuturna perpassio.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Hanc tentationem ideo Dominus permisit evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus. Tob: 2. 12.

Ubi est fortitudo tua & patientia tua. Job 4. v. 6.

Ubi est ergo præstolatio mea, & patientiam meam quis considerat?

Job 17. 15.

Patientia pauperum non peribit in finem. *Psal:* 9. 19.

Deo subiecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea. *Psal:*

61. 6.

Tu es patientia mea Domine, Spes mea a juventute mea. *Psal:* 70. 5.

Qui patiens est, multa gubernatur prudentia, qui autem impatiens est, exaltat stultiam suam. *Prov:* 14. 29.

Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. *Prov:* 16. 32.

Doctrina viri per patientiam nascitur. *Ibidem* 19. 11.

Qui impatiens est sustinebit damnum. *Ibidem* 9. v. 19.

Melior est patiens arrogante. *Eccl:* 7. 9.

Usq; in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis.

Eccl: 1. 29.

Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe. *Eccl:* 2. 4.

Væ his qui perdiderunt sustinentiam. *Ibidem* v. 16.

Tacui, semper silui, & patiens fui. *Isaia* 42. 14.

In patientia vestra possidebitis animas vestras. *Luc:* 21. 19.

Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem. *Rom:* 5. 3.

Deus patientiæ & solatij. *Rom:* 15. 5.

In omnibus exhibeamus nosmetipsos in multa patientia. 2. *Cor:* 6. 4.

Fructus spiritus est patientia. *Ad Galat:* 5. 22.

Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. *Ad Haer:* 10. 36.

Probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet. *Jacob:* 1. 3.

Patientes estote fratres, usq; ad adventum Domini. *Ibidem* 5. 7.

Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquavit. *Ibidem* v. 8.

Patientiam habes, & sustinuisti propter nomen meum: *Apoc:* 2. 3.

Quoniam servasti verbum patientiæ, & ego servabo te ab hora tentationis, quæ ventura est in orbem universum tentare habitantes in terra. *Ibidem* c. 3. 10.

SENTEN.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Patientia vera & perfecta est, cum aliquis sustinet patienter injurias, non solum cum reus est, sed etiam cum innocens est. *B. Albert: M. de Parad: adæ. p. 1. c. 4.*

Quantas Moyses a populo illatas absorbebat injurias, quam miti sermone post injurias appellabat populum, consolabatur in laboribus, deliniebat oraculis, fovebat operibus, merito æstimatus est supra omnes homines. *S. Ambr: l. 2. Offic: c. 7.*

Unum Job miraturus ascenderam, omnes Job quos mirarer inveni. In singulis verbis Job revixit, in singulis Sancti illius patientia & virtus refulsit. *S. Ambr: Episc: 33. ad Marcel: Soror.*

Patientia sine exercitio, quasi plumbea lancea. *S. Ansel: de simil: c. 184.*

Cujus patientia vinci non potest, ille perfectus esse probatur, multi enim ante experimentum tribulationis putant se fortes esse, qui in ipso experimento deficiunt, & imbelles esse apparent ad patientiam. *Idem super Episc: ad Rom: c. 5.*

Nobile victoriæ genus est hostem debellare jacendo, & quiescendo sine ictu & percussione, quod facit patiens. Sed adhuc nobilius Victoriæ genus est, quando non solum patiens triumphat sine ictu proprio, sed etiam quando vincit ictibus injuriarum se offerendo. *S. Anton: p. 4. tit: 3. cap: 7.*

Hoc justum est, ut qui de pristina felicitate propter contumacem deliciarum appetentiam dimissi sumus, propter humilem modestiarum patientiam recipiamur. *S. Aug: l. de patien: c. 14.*

Non invenit locum sapientia, ubi non est patientia, *Idem Serm: 4. de verb: Apost.*

Miranda est potius non laudanda patientia mundanorum, imo nec miranda, nec laudanda, quæ nulla est, sed duritia miranda, neganda patientia. *S. Aug: de Pati: c. 2.*

Non omnis qui aliquid patitur, habet eam virtutem, quæ patientia nuncupatur. *Idem de Continent: c. 12.*

Impatientes dum mala pati nolunt, non efficiunt ut a malis eruantur, sed ut mala graviora patiantur. *S. Aug: ibidem.*

Non bona patientia est, cum possis esse liber, servum te peccati permittere fieri. Vera patientia est, pati vel agere contra quod libeat, sed non præter quod liceat. *S. Bern: l. 1. de Consid.*

Tripli-

Triplici velut ariete patientia nostra pulsatur: Verborum injuriis, damnis rerum, Corporis læsione. In his tribus omnis exhibitio patientiæ consistit. *Idem Ser: 2. de Conv: S. Pauli.*

Patientia est, quæ gloriosos Martyres facit, quæ fidei nostræ bona custodit, quæ omnia vincit adversa, non colluctando, sed sustinendo, non murmurando, sed gratias agendo. *Cassiod: super Psal: 32.*

Feramus æquo animo, quodcunq; nobis humanitus Dei voluntate accidit, nam molestè ferendo, malum non corrigimus, & nosmet ipsos persequamur. *S. Eusebius Cæsar: de morte.*

Patientia est velum, quo in mundi hujus procellis navis nostra quocunque flante vento navigat securè, nullum timens periculum. *Idem Epistol: ad Damas: Pap: de morte D. Hieronymi.*

Impatiens homo semper est querulus, sicut currus, qui semper stridet, sive in bona, sive in mala via sit. *Geminiani cap: 32.*

Plus aliquando valet pia flagellatorum Dei sub ejus manu tolerantia sine murmure, sine reprehensione divinatorum judiciorum, sine rancore vel odio contra Superiores suos, vel alios affligentes se! juste, vel injuste, quam si manens iracundus & impatiens, ne dum flagellaret se ipsum ad sanguinem, sed laceraret & discerperet membratim ad mortem. *Gerson contra Sectam flagellantium.*

Quid homo per se pati debet, si tanta Deus pro hominibus pertulit. *S. Greg: hom: 2. in Evang.*

Novit patientia levigare, quod grave est, & constantia separare, quod sævit. *Idem l. 7. in Regist: Ind: 1. c. 12.*

Cum patientiæ virtutem apprehendere quisq; conatur, præcedentium exempla conspiciat. Quid Isaac patientius? qui ligna portat & non loquitur, aræ super ponitur, & non reluctatur. *Idem mor: l. 27. c. 5.*

Patientia vera est, quæ ipsum amat, quem portat, nam tolerare, & odisse non virtus est mansuetudinis, sed velamentum furoris. *Idem hom: 7. super Erudi.*

Ego virtutem patientiæ majorem signis, & miraculis esse credo. *Idem l. 1. Dialo: c. 2.*

Bonus est Deus, & omnia quæ facit, bona sint necesse est, Mariti orbitas irrogatur? plango quod accidit, sed quia sic placet Domino, æquo animo sustinebo. Unicus raptus est filius, durum quidem sed tolerabile, quia sustulit ille, qui dederat. *S. Hieron: Episc: ad Paul.*

Patientia aliquanta est, quando quis patiens est in lingua, & murmurat in corde; magna est, quando nec loquitur, nec habet illum odio,

qui ei dicit contumeliam, vel facit injuriam, sed tamen dolet; maxima est, quando non dolet imo gaudet de injuria, vel contumelia sibi facta. *Hugo Card: super 2. ad Cor: 6.*

Patientia omnium bonorum est causa, universæ Philosophiæ radix, scutum inexpugnabile, turrisque firma. *Joan: Chrys: hom: 33. super I. Cor.*

Nihil ita ad confusionem facit ingerentis mala, sicut fortis tolerantia patientis. *Idem hom: 30. super Ep: ad Hebr.*

Mirabilis est res patientia, quæ in tranquillo portu animum constituit, & ab adversis ventis, & fluctibus tempestatum liberum reddit. *Idem hom: 83. super Joan.*

Magna & præcipua virtus est patientia, quam pariter & vulgi publicæ voces, & Philosophi, & Oratores summis laudibus celebrant. *S. Laur: Just: l. 5. de Div: Instit: c. 23.*

Patientiæ virtus deficit, nisi tentatione eradiatur. *Idem de ligno vit: tract: 5. c. 4.*

Patientiam etiam antequam necesse est, exerce; ut ipsius armaturam paratam invenias, etiam in necessitate. *S. Nilus Abbas Paran: 113.*

Non est verus patiens qui non pati vult, nisi quantum sibi visum fuerit, & a quo sibi placuerit; verus autem patiens non attendit a quo homine, utrum a Prælato suo, num ab aliquo æquali, aut inferiori, utrum a bono vel Sancto viro, vel a perverso & indigno exerceatur. *Thom a Kemp: l. 2. c. 11.*

Necesse est te ubiq; habere patientiam, si internam vis habere pacem, & ad perpetuam promoveri coronam. *Idem l. 2. c. 12.*

Dispone, & ordina omnia secundum tuum velle & videre, & non invenies, nisi semper aliquid pati debere, aut sponte aut invite, & ita crucem semper invenies; Aut enim in corpore dolorem senties, aut in anima spiritus tribulationem sustinebis, interdum a Deo relinqueris, & interdum a proximo exerceberis, & quod majus est, sæpe tibi met ipsi gravis eris, nec tamen aliquo remedio vel solatio liberari, seu alleviari poteris, sed donec Deus voluerit, oportet, ut sustiteas. *Ibidem.*

Si pati non vis, recusas coronari, si autem coronari desideras, certa viriliter, sustine patienter, sine labore non pervenitur ad requiem, & sine pugna non pervenitur ad victoriam. *Ibidem l. 3. c. 14.*

Si dixeris te non posse multa pati, quomodo tunc sustinebis ignem purgatorium? De duobus malis minus est eligendum. Ut ergo æterna futura supplicia possis evadere, mala præsentia studeas pro Deo æquanimiter tolerare. *Ibidem c. 12.*

Nihil

Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quam libenter pati pro Christo, si quidem aliquid melius & utilius salutis hominum fuisset, Christus utiq; verbo & exemplo docuisset. *Ibidem* §. 34.

Si eligendum tibi esset, magis optare deberes pro Christo adversa pati, quam multis consolationibus recreari, quia Christo similior esses, & omnibus Sanctis conformior. Non enim stat meritum nostrum & perfectus status nostri in multis syavitatibus, & consolationibus, sed potius in magnis gravitatibus, & tribulationibus perferendis. *Ibidem*.

ADDE: Nemo magnus evadit nisi tolerando. *Nerembergins*,

Ars maxima vivendi nosse pati. *Idem*.

Discendo pati, dediscimus miseriam. *Idem*.

Inferre injuriam etiam vilissimus potest, tolerare non nisi magnanimus. *Idem*.

Geminat vires inimico, qui invitatus est pati, dum se offensum queritur, docet unde offendi possit, ac ratione quadam provocat. *Idem*.

Compendio quodam molestias vincit, qui facile tulit. *Idem*.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Patientia certissimum facit de celesti gloria hominem patientem.

I. *Invenit Scyphum in sacco Benjamin. Gen: 44. 12.* In sacculo Benjamin vas Joseph inventum est, in habitu, & vita Religiosi reperiri debet Calix JESU Christi hoc est, passio ejus, paupertas & austeritas. In hoc vase augurari solet ipse Dominus; Nam ex clarioribus signis predestinationis est, si libenter bibas Sangvinem Passionis Domini. *Diez T. Moysi austeritas.*

II. *Nunc scio quod certissime regnaturus sis. 1. Reg: 14. 21.* Unde hoc cognoscit Saul? ex persecutionibus, quas ab ipso Saule multis diebus humiliter sustinebat David. Patientia in persecutionibus signum est predestinationis. *Diez t. Patientia.*

III. *Tonso capite corruens in terram adoravit &c. Dominus dedit, Dominus abstulit; Sit nomen Domini benedictum. Job 1. 20.* Origenes hic. Imperatores qui victores exstiterunt non stantes, sed deorsum adorantes coronam accipiunt, sic Job ad adorationem se prostravit, ut perfectas to-

lerantiæ suæ a Deo acciperet coronas. Job ergo capillos præscidit, caput suum rasit, ac profunde inclinavit, per omnia se adaptat coronari, ac diademate gloriæ honorari, hoc exemplo erudiens patientiam victricem, certo certius corona gloriæ regni cælestis honorandam. *Penziger Dom: 21. Pent: c. 1.*

IV. *Ducam tertiam partem per ignem. Zach: 13. 9.* Tertiam partem Electorum per ignem traducit, ut populum suum. Ideo subjungit: *dicam, populus meus es: S. Cyrillus Alex: ad multas vexationes, & persecutiones excipiendas vocati sunt, quæ igitur hinc, aut quod præmium referent, qui sic afflicti & prostrati sunt? Domestici noti & dilecti Deo evaserunt. Quocirca hæreditas Dei, & Patris facti sunt. Arcones in Is: 1. 25. Disc: 4.*

V. *Dic ut sedent hi duo filij mei &c: Mat: 20. 21. potestis bibere Calicem?* Ac si dicat: est thronus laborum fructus, non item rogationis munus: Passio via est, pietatis causâ suscepti labores, ij regnum parant. Si dignitatem amas, passionis te socium exhibe, videre una crucifixus, inq; regni confessu spectaberis. *S. Basil.*

VI. *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Luc: 12. 32.* Quid regno cum grege? Num oves aptæ sceptris? Cur non Apostolos? Cur non discipulos? Non duces Christiani exercitus vocavit inauguraturus eos ad regnum? nimirum non bellando, sed patiando regnum cælorum invaditur, nec milites, sed oves occisionis. *Psal: 43. 21. tantum occupant regnum. Agnus enim occisus ab origine mundi. Apoc: 13. 8. dignus est accipe regnum. Oliiva l. 13. Strom: hic.*

VII. *Venerunt ad portam ferream, quæ ultro aperta est eis. Act: 12.* Urbs Jerusalem tritum est Symbolum Regni Cælestis, porta ferrea in Urbem Jerusalem difficile ingressum in cælum esse designat, ast porta ferrea patienter miseras ferenti Petro aperta est, in signum quod difficilis in Cælum ingressus, facilis reddatur virtute patientiæ. *Penziger Dom: 21. Pent: Conc: 1.*

VIII. *Video Celos apertos. Act: 7. 55.* Cur S. Stephanus Visionem suam non tacet, sed publicat. Quia cum esset Princeps & Dux omnium Martyrum eos suo exemplo hortatur, ut fortiter & constanter Martyrium subeant, & non timeant. Christus enim adstat ad eos adjuvandos, & ad januam quasi expectans, ad dandam eis coronam. *Sylveira hic.*

EXEMPLA VARIA.

Jsaac Patriarcha masvete ferebat, cum Pater suus eum immolare vellet. *Gen: 22. 9.*

II. Joseph facinus, quod in eum commiserunt fratres sui, & patienter tulit, & clementer indulgit. *Gen: 45. 5.*

III. Moyses cum murmurasset contra eum Soror ejus Maria, & inique locuta fuisset, ac propterea a Domino lepra percussa fuisset, ille patienter hanc injuriam tulit, imo cito oravit pro ea, suaq; oratione eam sanitati restituit. *Num: 12. 13.*

IV. David patienter tulit maledicentem sibi Semei, & eis, qui volunt maledici amputare caput, dixit: Quid mihi & vobis est filij Sariae? dimittite eum, ut maledicat, Dominus enim praecepit ei, ut malediceret David, & quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit. *2.Reg:16.*

V. Tobias cum ab infantia sua semper Deum timuerit, non est contristatus contra Deum, quod plaga caecitatis evenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, & irrisum uxoris, & amicorum sicuti Job patienter sustinuit. *Tob: 2. 13.*

VI. Sara Filia Raguelis ad grave improprium sibi ab ancilla obiectum nec verbulum respondit, sed omnem contumeliam patienter tulit, humiliter ad orationem confugiens, suamq; innocentiam Deo commendans. *Ibidem 2. 10.*

VII. S. Job cum omnibus fortunis suis spoliatus, liberorum etiam subita & miserabili morte oppressorum nuntium accepisset, nihil his commotus, in has Cedro dignissimas erupit voces: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit Nomen Domini benedictum. *Job 1. 21.*

VIII. Idem Job cum ei Uxor sua improperearet, & diceret; adhuc tu permanes in simplicitate tua, benedic Deo & morere; dixit ad illam: quasi una de stultis mulieribus locuta es, si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus. *Job 2. 9.*

IX. SS. Apostoli caesi a Judaeis utiq; ne loquerentur, in nomine JESU, ibant gaudentes a conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine JESU contumeliam pati. *Act: 6. 4.*

X. S. Andreas conspecta cruce cui affigendus erat, exclamavit: O beata crux diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quaesita, & jam concupiscenti animo praeparata, securus & gaudens venio ad Te, suscipe

fufcipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit. *Surius in vita* 30. Nov.

XI. Abbas Ifaac quæfitus a quodam fratre, quare dæmones eum tantopere timerent? Respondit: Ex quo factus sum Monachus, ftatui apud me ne impatientiæ aut iracundiæ verbum extra guttur meum exiret. *Mansi: Difc: 14. n. 5.*

XII. Abbas Neftor interrogatus quomodo eo veniffet, ut fi aliquid adverfi eveniret, non quereretur: respondit: Quando intravi Ordinem, dixi animo meo, tu, & Afinus unum eftote, ficut enim Afinus vapulat, & non loquitur, injuriam patitur & non respondet, fic & tu, fic in *Psalmo* legitur: ut jumentum factus sum apud te. *Vita Patrum l. 5.*

XIII. Abbas Nub ut doceret patientiam practicò exemplò, idolum aliquo mane vapulavit, noctu ab eo veniam petiit; Causamq; facti rogatus respondit: Sic injurias nos tolerare debere, ut hoc idolum, quod neq; ob injuriam commotum, nec ob veniæ petitionem elatum est. *Ibidem l. 3.*

XIV. B. Antonium cum usq; ad mortem verberaffent dæmones, & ipse immobilis perfeveraffet in bono proposito, tandem Antonius invocavit Deum, & ecce lux emiffa a Deo, dæmones fugavit, Antonium fanavit, JESUM Christum sibi affistentem ei demonstravit: Cui Antonius: ubi eras bone JESU cum dæmones ita male me tractarent? Ego ait: Jesus eram juxta te cernens, & gaudens de victoriâ patientiæ tuæ, juxta enim est Deus his, qui tribulato sunt corde. *Bellovac: apud Mansi difc: 13.*

XV. S. Athanasius usque adeo contumeliis, & persecutionibus fuit obnoxius, ut de eo fcribat Ruffinus, in ejus persecutiones univerfum orbem conjuraffe & commotos principes terræ, gentes, regna, exercitus adversus ipsum coiviffe. Sed & Metaphraftes ait: omnem ei locum fugam factum esse, quia usq; adeo quærebatur, ut præmia præponerentur ijs, qui ubicunq; terrarum eum inventum indicaffent. Accufabatur autem de hæresi, magia, seditione concitata, adulterio, ob quæ tandem omnino damnatus, & in exilium pulsus est. *Lancic: Opusc: 9.*

XVI. S. Bonaventura fequens de quodam Alexandri Ephebo refert exemplum: Alexandro Macedoni immolanti puer quidam nobilis affabat, super cujus brachium ardens carbo delapsus est, licet ergo ignis carnes adureret, ita ut dolor exuftionis ad nares omnium adstantium perveniret, puer tamen adeo patiens fuit propter reverentiam Domini fui regis, quod non solum dolorem silentio preffit, sed brachium omnino immobile

mobile tenuit, tanquam vilipenderet pœnam ignis. Ergo si tanta fuit patientia ob reverentiam regis dæmonibus immolantis, quanta debet esse in hominibus Christianis ad suum regem, qui propter nos ad hoc pati voluit, ut nos patientes esse doceret. *S. Bonaventura: Ser: 3. de S. Andr.*

XVII. Constantini Imperatoris cum statuam furiosi homines saxis impetissent, & Aulici factum Imperatori, ut eum ad vindictam incitassent, retulissent, ipse manu faciem oberrans, nihil inquit in vultu vulneris deprehendo, non ergo vindicta opus est. *Drexelius in Rosit p. 2.*

XVIII. S. Elisabetha Thuringiæ principis Uxor, defuncto conjugē cognatis Provinciam occupantibus, cum liberis ejecta, inops, vaga, exul, ærumnis omnibus pressa, ab ijs etiam, in quos olim benefica fuerat, deserta & contempta, tam constanti animo omnia sustinuit, ut eo ipso tempore, & in hac mendicitate hymnum Ambrosianum cantari a Francischanis voluerit. *Ibidem.*

XIX. S. Eustachius Dux Exercitus Trajani Imperatoris, per pestem quidem omnibus servis & ancillis, per serpentem vero gregibus suis universis spoliatus, dum in Ægyptum abire parat, cum uxore & liberis etiam hanc in portu amisit, postea dum fluvium cum filiorum altero trajicere parat, alterum a leone abreptum, & dum huic quoq; succurrere conatur, etiam priorem a Lupo dentibus ablatum videns, omnia cum summa animi æquitate, ac constantiâ tolerans, diu manuum labore vitavit, donec post aliquot annos omnia recuperare meruit. *Surius 2. Nov.*

XX. S. Franciscus Salesius quæsitus, quæ optima foret patiendi materia? Respondit: quæ tota a Deo sit, nihilq; contineat nostri. Qui enim se voluntariis afflictionibus castigat, ille sub Christi vexillo pedester miles est, qui autem a Deo immissa patienter tolerat, Eques est. Id quod per Visionem S. Henrico Susoni factam confirmatum est. *Lyraus lib: 5. Apoph.*

XXI. S. Franciscus Seraph: a proprio Generali Fratre Elia, tanquam turbator, & destructor Ordinis habitus, maleq; tractatus, imo & libris impressis infamatus est, quasi in adolescentia lasciviæ juvenilis ardoribus deditus multorum gravium peccatorum sordibus corpus animumq; maculasset. *S. Antonius spec: lib: 29. c. 97.*

XXII. Frater quidam erat in Congregatione inquietus, & frequenter movebatur ad iram. Dicit ergo in semetipso, vado, & solus alicubi habitabo, & cum non habuero, cum quo dicam, & a quo audiam,
ero

ero quietus, & quiescet in me passio iræ. Egrédiens ergo manebat in spelunca solus. Una autem vice implens sibi furisculam aqua, posuit eam in terra, contigit autem ut subito versaretur, ille vero implevit secundo, & iterum eversa est, quod cum tertio fecisset & iterum eversa fuisset, furore commotus vasculum illud tenuit, & fregit. In se autem reversus cognovit, quia ab eodem dæmone iracundiæ sit illus, & dixit: Ecce ego & solus sum, & vicit me, revertar ergo in Congregationem, quia ubiq; labore, & patientia opus est. *Vita PP. l. 5.*

XXIII. S. Gertrudis patientiam Christus Dominus insigni testimonio decoravit, cum cuidam devotæ Virgini dixit. Tanta hujus animæ deletionem afficior, ut sæpenumero dum ab aliis hominibus offendor, me ipsum in ea quieturus insinuem, atq; pressuram cordis, aliamve molestiam, eidem tunc temporis destinem; quam dum tanta ut solet, gratiarum actione suscipit, tanta suffert humilitate, ac patientia, tanta deniq; devotione, in unione passionis meæ mihi offert, omnino me reddit pacatum, facitq; ut innumeris sæpe hominibus ejus amore parcam. *Sirius in Vita ejus: l. 7. c. 4.*

XXIV. S. Joannes a Cruce primus Carmelitarum discalceatorum Patrens dum multis exhaustus laboribus & ærumnis, Segobiæ cum Deo familiarius colloqueretur, ab eoq; interrogaretur, quod præmium pro hisce laboribus peteret, respondit: Domine pati, & contemni pro te. *Lyræus in Apoph.*

XXV. Joannes Avila dicere solebat, Domine auge dolorem, sed auge & patientiam; graviter aliquando valetudine affectus, cum ejus ministri obdormissent, & candelæ quoq; lumen exstingveretur, cresceretq; doloris acerbitas, noluit illos excitare, victus tandem doloris vehementia Deum rogavit, ut se liberaret; Paulo post nonnihil obdormivit, & cum evigilasset, a doloribus liber cuidam adstanti discipulo dixit: O qualem mihi hac nocte alapam inflixit Deus! quod scilicet a Deo exauditus plura tolerandi occasionem, & merita amisisset. *In vita ejus p. 2. §. 5.*

XXVI. S. Joannes Chrysostomus a Theophilo Alexandrino Episcopo adjuto ab aliis 36. Episcopis ad Concilium Chalcedonense citatus, ob falsas accusationes (inter quas erat, quod adversus clerum librum edidisset sycophantiis plenum & calumniis, quod mulieres reciperet, solusq; cum illis ageret vitam voluptuosam, reclusus Ecclesiæ in malos usus impenderet, blasphemias varias commiserit in Christum, populum seduxerit, & adversus synodum concitavit, alienas Ecclesias invaserit, & similes, ob quas etiam eum S. Cyrillus Judæ Christi traditori compara-

rat, & post mortem in Episcoporum Catholicorum album referri veterat, donec ab hac mente visione cælesti abductus esset) non semel damnatus, & in exilium pulsus & in eodem deniq; omnino mortuus omnia admiranda constantiâ tulit. *Lancic: opusc: 9. n. 97.*

XXVII. S. Joannes Eleemosynarius cum 13. naves mille & trecentas auri libras continentes naufragio periissent, nihil aliud dixit, nisi illud Jobi: Dominus dedit, Dominus abstulit &c. *Surius 28. Janu.*

XXVIII. B. Josephus Calasantius Scholarum Piarum Fundator a male morato Religioso nomine Mario ad S. Inquisitionem inique delatus, & per Assessorem Albisium ad Sacrum tribunal cum Assistentibus publice deductus, etsi paruit illius innocentia, altissimum tamen de his quæ facta fuerant circa illius humiliationem suis Religiosis indixit silentium, addens ad unum ex his sociis hæc verba: jam digni sumus ut pro nomine JESU contumeliam patiamur, adipisci curemus quod primum dicitur: Ibant Apostoli gaudentes a conspectu Concilij. *P. Ægidius in Vit: ejus p. 4. c. 20.*

XXIX. S. Maria Magdalena de Pazzis dicere solebat, non desiderare se brevem vitam, aut celerem mortem, cum in Cælis nulla sit cruciatuum perperessio, desidero inquit vivere diu, quia desidero amore Sponsi ac Domini mei diu pati, non tantum breve aliquot martyrium, sed & morborum examina, calumnias, infortunia, & quæcunq; in me assurgere possunt adversa. *Lyrans.*

XXX. B. Melania calente adhuc mariti corpusculo, & necdum humato, duos amisit filios, & tamen lachrymæ gutta non fluxit, stetit immobilis, & ad pedes Christi advoluta, quasi ipsum teneret, arrisit: expeditius, inquit: nunc tibi servitura sum Domine, quia tanto me onere liberaisti. *S. Hieron: Episc: 25.*

XXXI. Pericles magnam dici partem ab homine improbo convitiis laceratus siluit, & sustinuit. Ubi vero sub vesperam domum se recepit, secutus est eum impudentissimus convitiator, & velut molossus non dimissurus eum, quem faucibus semel prehendisset. Cum uterq; ad januam domus pervenit præcipitante jam nocte Pericles unum e domesticis accersens: heus tu inquit facem mox expedito, & huic usq; ad domum suam præfero. *Drex: in Rosis p. 2. c. 5.*

XXXII. Persis mos erat, ubi si quem Civium Rex citari, & quantumvis innocentem flagellari jussisset, ille sic cæsus amplissimas ageret gratias quod Rex sui tam benevolè meminisset. *Drex: in Gymn: patient: p. 3. c. 4.*

XXXIII. Philosophi cujusdam discipulus peccavit, dum sibi peteret dimitti, dixit ei Philosophus; Non indulgebo tibi nisi tribus annis aliis dederis mercedem his, qui te injuriis & convitiis affecerunt. Quo facto, dixit ei Philosophus: Veni modo, & ingredere civitatem Athenensium, ut illic sapientiam addiscas. Ad portam autem Urbis erat quidam Senex sapientiæ studiosus, qui omnes ingredientiæ experiendi causa convitiis afficiebat, & injuriis, quod cum dicto Juveni faceret, ipse risit: cui Senex. Quomodo inquit cum ego injuriam tibi faciam tu rides? Respondit Juvenis: Ego tribus annis mercedem impendi pro hoc, quod tu gratis impendis: Tunc Senex ait: Ingrederere civitatem quia dignus es: *Bellovac: Spec: Moral: l. 2. Dist: 88.*

XXXIV. Pueri apud Lacedæmonios in ara Dianæ flagellis quotannis statò die festo cædebantur ex more per totum diem; Itaq; frequenter durabant ad mortem usq; hilares & læti, concertantes inter se de victoria quis ipsorum diutissime fortissimeq; toleraret verbera. Unde nec gemitum, nec vocem dabant, nec scapulas, nec corpus contrahebant, tantum ut victoriæ hujus nomen, & decus obtinerent. *Plutar: in Lacon.*

XXXV. S. Remigius prævidens futuram annonæ caritiam ingentem frumenti copiam in pauperum subsidium collegerat, quam malevoli aliquot homines igne absumpserunt. Quo audito S. Remigius equum conscendit, & ut inimicorum insaniam compesceret, accurrit. Sed cum omnia jam ardere videret, de equo descendit, & quia tum ob ætatem, tum ob frigus vespertinum frigebat nonnihil, ad ignem se calefaciens tranquillo corde & ore dixit: Semper bonus est focus. *Surius apud Dauvout: cap: 7. t. 5.*

XXXVI. S. Romualdus Fundator sui Ordinis accusatus ab impuro Juvene disciplinam ejus non ferente, quasi nefandum scelus secum perpetrasset, a suis subditis in publico conventu damnatus est, tanquam laqueo & igne dignus; adeoq; & Sacra mysteria celebrare prohibitus est. Quæ omnia licet jam centenarius æquissimo tulit animo. *Petrus Dam: cap: 49.*

XXXVII. Seneca de Socrate sic scribit: Si exemplum desideratis? accipite Socratem per omnia aspera jactatum, invictum fame, & paupertate, quam graviores illi domestica onera faciebant, & laboribus, quos militares quoq; pertulit, & quibus ille domi exercitus. Sive Uxorem illius species moribus feram, lingvâ petulantem. Sive liberos indociles & matri quam Patri similes. Sic fere in bello fuit aut in Tyrannide, aut in libertate bellis & Tyrannis sæviore, viginti septem annis

nis pugnatum est, post finita arma triginta. Tyrannis noxæ dedita est Civitas, ex quibus pleriq; inimici erant post hæc carcer & venenum. Hæc usq; eo Socratis animum non moverunt, ut ne vultum quidem moverit, non hilariorem quispiam, non tristiorem vidit Socratem, æqualis fuit in tanta inæqualitate fortunæ. *Epist: 104.*

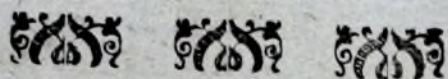
XXXVIII. S. Theresiæ quondam apparuit Christus dicens: ille meo Patri Cælesti omnium est gravissimus, qui quam plurimis maximisq; afflictionibus exercetur. En vide filia mea, vide & animitus perpende vulnera mea, & fatere, quam nulli tui dolores cum meis vel conferri possint. A quo tempore tantum illa patiendi desiderium concepit, ut semper dicere soleret, *aut pati, aut mori*. Fatereturq; se afflictiones cum omnibus mundi thesauris non commutaturam. *In vita ejus.*

XXXIX. Eadem Sancta cuidam prædiviti mercatori qui petierat illius precibus commendari in terris adhuc existens, rescripsit: Domine cum intellexerim quantopere meas Sorores juves, desideresq; vicissim precibus meis juvari, quanta potui animi mei contentione id fecit. Quare scire te velim, cælitus cognovisse me nomen tuum scriptum esse in libro vitæ. In signum autem quod tibi vera scribam, scias ab hac hora qua literas has accipies, nihil in hac vita tibi prospere successurum. Et ita evenit. Nam exiguo post tempore ob navium jacturam foro cedere coactus est. Quod cum amici rescivissent, sortem ejus miserati suis cum pecuniis juvarunt, ut de novo fortunam tentaret, sed cum altera vice res ei male successisset, acceptis secum rationum libris, carcerem sponte ingressus est, & vinculis se tradidit. Quod mercatores intelligentes cognita viri probitate noluerunt illi molestiam ciere. Pauper itaq; & rebus suis exutus, solo Deo contentus finivit vitam. *Lyraus in Axiom: 3. S. Ignat.*

XL. *Fabula.* Quercus arundinem rogans, quid facere debeat, ut & ipsa sicut arundo a ventis incolumis existat? audivit: non aliud superesse medium, quam ut ipsa quoq; ventis ad ejus exemplum cedat, pro noq; corpore eos adoret. *Drex: in Gym: Pati.*

XLI. Rex quispiam suis in mari convivium instruens, finita mensa omnia vasa, & mappas in mare projici jussit; Cumq; convivæ omnia haud dubie perdita putarent, gementq; subito contractis, quæ occulte expansa fuerant, retribus cum magno piscium multorum fenore recuperata viderunt. Idem contingit illis, qui rerum suarum jacturam propter Deum libenter faciunt, aut patiuntur. *Idem Ros: 1. c. 14.*

Vide Tit: *Adversa: Tribulatio.*

TITULUS VI. PATRIA.

Patria nihil aliud est quam urbs sive alius locus, vel etiam Provincia, in qua nati sumus. Dicitur autem Patria, quasi Patris atria. Ita *Cassiod. super Psal: 95.*

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

AB uno sensato inhabitur Patria, tribus impiorum deseretur. *Ecclesiasticus: 16. 5.*
Nemo Propheta acceptus est in Patria sua. *Luc: 4. 24.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Nulla Patria verior est, quam fides, quæ eos, qui longe sunt, prope esse facit, & advenas atq; peregrinos civitatis supernæ jure connectit. *S. Ambr: super Psal: 180.*

Mater dulcis est patria quæ genuit, quæ nutrit. *S. Ambr: Ser: 84.*

Dulcis est una Patria, & vera, una Patria, sola Patria, præter illam quidquid nobis est, peregrinatio est. *S. August: super Psal: 61.*

Inhumanum est, Patriam deserere, Patriam despicerere, vel in ea nolle habitare. *Idem Ser: 44. ad Frater.*

Hic ipse locus quem tu exilium vocas, incolentibus Patria est. *Boetius l. 2. de Consol: Philosoph.*

Naturale est natale solum diligere, & nihil Patriæ dulcius. *Glossa inter super Hier: 7. c.*

Aliquando contingit, ut qui solam cælestem Patriam diligunt, terræ Patriæ curis subiacere videantur. *S. Greg: M. l. 18. Moral: c. 25.*

Non solum quid agatur in Patria, sed an ista Patria perstet ignoro. *S. Hier: t. 1. Ep: 37. ad Julianum.*

Ad Patriam redire, Monachorum tentatio est. *Idem t. 1. Ep: 52.*

Nos ad Patriam festinantes mortiferos Syrenarum cantus surda debemus aure transire. *Idem in Præfat: Josue.*

Si Patria quis exclusus sit, ab omnibus miserabilis judicatur. *S. Joan: Chrys: h. 23. super Ep: ad Hebr.*

Minus patriam suam amare convincitur, quisquis exilij pulchritudine delectatur. *Joan: Trith: de vanit: & miseria hum: vita c. 1.*

Patria cælestis, Patria charitatis est æternæ, Patria semper florens, Patria semper amantissima. *Lud: Blosius in spec: Spirit: c. 14.*

Si fortis est animo Patriam deserens, a Patria non recedit. *Petr: Bles: tract: de Hierosol: peregr.*

Exilium reputat Patriam, cui omne solum Patria est. *Petr: Cell: l. 1. Ep: 10. ud Thom: Cantuar.*

Mihi Patria, quatenus quidem Patria est, longe est charissima. *S. Synesius Episc: Ep: 138. ad Herculan.*

Nullum solum quantumvis sterile, effectum, & ipsi naturæ inimicum invenies, quod indigena lætus non incolat: Transi ab iis quorum amœna possessio & opportunitas regionis, & salubritas aeris allicit, deserta loca & asperrimas insulas circumi, Scythiam & Scriphum pete, ibi natos invenies, quibus innata quædam voluptas in regione sua est. *Naxera in Josue 1. §. 42.*

Charissima omnibus Patria est, ubi auspiciati sunt vitam, ibi ad felicitatem aliquid arbitrantur arcanum, dulci vinculo nos Patria tenet, ac possidet. Oppidulo natus frequentissimas averfatur civitates, ibi animi causa moratur rusticus, ubi civis exularet. *Ibidem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

In Patriæ solo arcana quædam voluptas est.

I. **T**ULIT Deus hominem, & posuit eum in Paradiso voluptatis. *Gen: 2. 15.*

S. Ambrosius legit: *Apprehendit Deus hominem*, quod reluctantiam quandamtenus significat, sed cur apprehensum ferre opus, renitebaturne Adamus Paradisum ingredi? minime: Obsequentissimus erat homo tunc culpa expertus, verum sic homines natalis soli amore tenentur ut ad nostram eruditionem dicatur Adamus apprehensus, cum in Paradisum translatus, nam Patriæ arcana quædam vis inest. *Naxera in Josue 1. §. 42.*

II. *Egredere de terra tua, & cognatione tua, & de domo Patris tui.* *Gen: 12. 1.* Hoc præceptum Deus, ut temperet, ingens offert præmium. *In te benedicentur universæ cognationes terræ. Ibid: v. 3.* Tentat iterum Deus Abrahamæ fidem, & filium unicum aris deposcit. Abraham se oblitus Patrem, fundere sanguinem properat, sed vox è cælo ruens manum ligat

ligat, & præmium affert: *benedicentur in semine tuo omnes gentes terra.* Gen: 22. 18. Cur idem præmium adeptus est, cum filium suum unigenitum sacrificat, ac cum exul Patriam relinquit, estne æqualis meriti, filium mactare, ac Patriam relinquere? Ita sane difficile est Patriam & natales sedes relinquere, ut Patriam devotus deferens, æquum sortiatur præmium, ac cum filium fidelis mactat. *Idem, ibidem.*

III. *Sicut fuit cum Moyse, ita ero tecum.* Josue 14. Deus ubi Josue præcipit, ut populum in terram promissionis e solitudine inducat, idem ei appromittit auxilium, quod Moyse præstitit, dum e regniis Ægypti Civitatibus ad deserti solitudinem duceret; Ea namq; in Patrio solo voluntas est, ut non minus difficile videatur a natali deserto ad civitates populosas populum traducere, ac e cupiosis Civitatibus ad solitudines trahere. *Naxera hic.*

IV. *Abiit David & reversus est a Saule ut pasceret gregem Patris sui in Bethleem.* 1. Reg: 17. 15. O rusticum & impoliticum animum! a Rege dilectus, in palatium admissus, invitante ac pene cogente fortunam fugis? ut vilia pecora agas? *Lyra hic: ad officium pristinum reversus est in domum Patris sui.* David sic Patriæ nescio qua voluptate arcana allicitur & amore tenetur, ut jucundius pecora in paterna domo agere putet, quam inhabitare palatia. *Naxera l. cit.*

V. *Surge & vade in separata Sidoniorum & manebis ibi.* 3. Reg: 17. 9. Cur Deus Eliam quem nec ministerio corvi de rigore sententiæ emolliovit, nec privatione ejusdem Corvi annonam subministrantis, ideoq; fame pressum ad commiserationem populi esurientis inflexit, extra Patriam abire jubet? Respondet Naxera; Ut citius ad misericordiam flectatur exilio, nubesq; voce constrictas solvat, qui famelicus non solvebat; Nam patria carere acerbis dolor est, ut illam inhabitare jucundum. *Naxera in Josue I. §. 42.*

Pura vide in Bibliotheca Gnomico &c. Politica.

TITULUS VII. P A U P E R T A S.

PAupertas est rei familiaris tenuitas, bonorumq; seu substantiæ, ac census carentia; Hinc juxta Hugonem Cardinalem in psal: 11. dicitur *Pauper, quasi parum habens in pera.*

Egenus, Pauper, & inops inter se differunt; Nam *egenus* dicitur qui aliquid habet, & aliquo indiget:

Pauper dicitur qui nihil habet, *Inops* id est sine ope. Ita *S. Hier:* in *Psal:* 39.

Jam vero paupertas a mendicitate differt, ut genus a specie, *mendicus* enim semper pauper, & non è contra.

Paupertas est duplex, alia paupertas ex coacta necessitate, & alia paupertas ex propria voluntate per instinctum Spiritus Sancti.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

CRescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ. *Gen:* 41. 52.

Si unus de Fratribus tuis ad paupertatem venerit, non obdurabit cor tuum, nec contrahes manum. *Deut:* 15. 7.

Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ, idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum tuam Fratri tuo, egeno & pauperi. *Ibidem* ver: 11.

Dominus pauperem facit, & ditat, humiliat, & sublevat. *2.Reg:* 2. 7.

Suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem. *Ibidem*

ver: 8.

Ego sum vir pauper, & tenuis. *Ibidem* c. 18. 23.

Noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. *Tob:* 4. v. 2.

Pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus si timuerimus Deum. *Ibidem* in fine.

Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar. *Job* 1. 21.

Factus est Dominus refugium pauperi, & adjutor in opportunitatibus, in tribulatione. *Psal:* 9. v. 10.

Non est oblitus clamorem pauperum. *Ibidem* v. 13.

Desiderium pauperum exaudiet Dominus. *Ibidem* v. 17.

Tibi derelictus est pauper, Orphano tu eris adjutor. *Ibidem* v. 35.

Oculi ejus in pauperem respiciunt. *Psal:* 10. 5.

Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus. *Psal:* 11. 6.

Edent pauperes, & saturabuntur. *Psal:* 21. 27.

Melius est modicum justo, super divitias peccatorum multas. *Psal:* 36. 16.

Ego mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei. *Psal:* 39. in fine.

Beatus

Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. *Psal: 40. 1.*

Pauper sum ego, & in laboribus a juventute mea. *Psal: 87. 16.*

Melior pauper & sufficiens sibi, quam gloriosus & indigens pane. *Prov: 12.*

Est quasi dives cum nihil habeat, & est quasi pauper cum in multis divitiis sit. *Prov: 13. 7.*

Etiam proximo suo pauper odiosus erit, amici vero divitum multi. *Prov: 14. 20.*

Melius est parum cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate. *Prov: 16. 8.*

Qui despicit pauperem, exprobrat factori ejus. *Prov: 17. 5.*

Fratres hominis pauperis oderunt eum, insuper & amici procul recesserunt ab eo. *Prov: 19. 7.*

Qui obdurat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. *Ibidem 21. 13.*

Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditori, & egebit. *Ibidem 22. 16.*

Mendicitatem & divitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & perjurem Nomen Dei mei. *Prover: 30. 9.*

Expoliavi me tunicâ, quomodo induar illa? *Cant: 5. 3.*

Congregationi pauperum affabilem te facito. *Eccl: 4. 7.*

Paupertas, & honestas a Deo sunt. *Eccl: 11. 14.*

Facile est in oculis Dei subito honestare pauperem. *Ibidem v. 23.*

Dives injuste egit, & fremet, pauper autem læsus tacebit. *Ibidem c. 13. 4.*

Nequissima paupertas in ore impij. *Ibidem v. 30.*

Pascua devitum sunt pauperes. *Ibidem v. 23.*

Dives locutus est, & omnes tacuerunt, &c: Pauper locutus est, & dicunt: quis est hic. *Ibidem c. 13. v. 28.*

Memento paupertatis in tempore abundantiae &c: *Ibidem 18. 25.*

Tres species odivit anima mea, pauperem superbum, divitem mendacem, senem fatuum, & insensatum. *Ibidem 25. 3.*

Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis. *Isaia 48. 10.*

Exulta satis filia sion, júbila filia Jerusalem, ecce Rex tuus venit tibi justus & Salvator, ipse pauper. *Zach: 9. 9.*

Beati pauperes spiritu, quem ipsorum est regnum cælorum. *Mat: 5. 3.*

Quærite primum Regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.

Math: 6. 33.

Filius hominis non habet ubi caput reclinet. *Math: 8. 20.*

Nolite possidere aurum, neq; argentum, neq; pecuniam in zonis vestris. *Math: 10. 9.*

Si vis perfectus esse, vade vende, quæ habes, & da pauperibus. *Mat: 19. 21.*

Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. *Ibidem v. 27.*

Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. *Luc: 14. 33.*

Factum est ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abraham. *Luc: 16. 22.*

Argentum, & aurum non est mihi. *Act: 3. 6.*

Multitudinis credentium erat cor unum & anima una, nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. *Actorum 4. 32.*

Sicut egentes, multos autem locupletantes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. *2. Cor: 6. 10.*

Altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum. *Ibidem 8. v. 2.*

Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. *1. Tim: 6. 8.*

Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & hæredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se? *Jacob: 2. 5.*

Scio paupertatem tuam, sed dives es. *Apoc: 2. 9.*

Dicis quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo: & nescis, quia tu es miser, & miserabis, & pauper, & cæcus, & nudus? *Apoc: 3. 17.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Paupertas ordine prima est, & quasi parens aliarum virtutum omnium. *S. Ambr: t. 6. in Lucam c. 6.*

Beata est, si bona sua noverit cum virtute paupertas. *Idem Hexam: l. 5. cap: 8.*

Pauperes sunt thesauri Ecclesiæ. *Idem l. 2. Offic: c. 28.*

Esto pauper spiritu, & eris dives qualicunq; censu. *Idem l. 1. de Cain & Abel: c. 5.*

Qui pauper est spiritu, avarus non est. *Idem l. 5. super Luc: c. 6.*

Bona paupertas, quæ si thesaurum non habet pecuniæ, habet tamen thesaurum sapientiæ. *Idem l. 2. de Apolog: David c. 23.*

Verus pauper est, qui se expropriat affectu, & effectu. *S. Anton: p. 4. l. 6. de Charitat.*

Nusquam vera libertas est, nisi in voluntaria paupertate. *Idem Ser: Dom: infr: Oct: Nativ.*

Ad victum necessarium pauca sufficiunt, & paucis pauperes voluntarij sunt contenti. *Idem p. 4. l. 12. c. 3.*

Mensa Domini est paupertas, mensa diaboli est prosperitas. *S. Anton: Padu: Dom: 1. post Trinit.*

Paupertas voluntaria animam vestit virtutibus, quam divitiæ temporales exspoliant. *Idem Domini: 5. Trinit.*

Pauperes & divites Deus de uno limo fecit, & pauperes & divites una terra supportat. *S. Aug: tr: 6. super Joan.*

Fæcundus est ager pauperum, cito reddit donantibus fructum. *Idem Ser: 25. de Verb: Dom.*

Felix paupertas per quam cælestis acquiritur hæreditas. *Idem de Contemp: mund: c. 7.*

Omnis Philosophiæ Magistra nobis est inopia. *Idem in Psal: 76.*

Vis nosse quam sit dives paupertas? Cælum emit. *Ibidem.*

Ideo te Deus fecit pauperem, ut sufferendo brevem inopiam æternam vitam acquireret. *Idem Ser: 7. de Temp.*

Toto affectu pauperes simus, quodsi non fuerimus? hæc paupertas quam foris gerimus, non paupertas, sed grandis miseria æstimanda est. *Idem Ser: 5. ad Fratres.*

Non semper laudabilis est paupertas, sed quæ ex proposito juxta Evangelicum scopum peragitur, multi enim sunt pauperes opulentiarum proposito avarissimi existunt, quos non indigentia salvat, sed propositum condemnat. *S. Basilus super Psalm: 33.*

Si quæ reprehensibilia in pauperibus videmus, non debemus despiciere, quia fortasse, quos morum infirmitas vulnerat, hos medicina paupertatis sanat. *S. Bonaventura: super Luc: c. 17.*

Magis est laudandum pauperculum tugurium cum securitate, quam dives palatium cum timore. *Idem Ser: 2. de Cathe: S. Petri.*

Crux qua mundus crucifigitur, est paupertas spiritus, cujus quatuor sunt brachia: contemptus gloriæ, pecuniæ, Patriæ, & parentelæ. *Idem super Luc: c. 23.*

Non est Evangelici pauperis, gaudere superfluis, & luxibus indulgere. *Idem in spec: Discipl: p. 6. c. 6.*

Sicut qui pauperes esse volunt, eo tamen pacto, ut nihil eis desit, & sic diligunt paupertatem, ut nullam inopiam patiantur. *S. Bern: Ser: 4. Adven.*

Pauperiem æquo animo ferre virtus patientiæ est, sponte appetere, sapientiæ laus est. *Idem Epistol: 24. ad Magistrum Gilbertum.*

Non paupertas virtus reputatur, sed paupertatis amor. *Idem Ep: 100.*

Paupertatem voluntariam tria constituunt, depositio rerum & contemptus, vilitas & abjectio sui ipsius, abdicatio propriæ voluntatis. *Idem Ser: 2. in Cæna Domini.*

Non venisti ad divitias, sed ad paupertatem. *Idem Serm: 17. ad Sororem.*

Manus pauperis gazophilacium Christi est, quidquid accipit ne in terra pereat. cælo reponit. *S. Cas: Arelat: hom: 2.*

Ubi paupertas est cum lætitia, ibi nec cupiditas, nec avaritia. *S. Francis: Affis: in suis Opusc: admonit: ad Fratrem.*

Ut rerum facultates instrumenta sunt omnium vitiorum, sic harum abdicatio gubernatrix, nutrixq; omnium virtutum. *S. Greg: M. l. 21. Moral: c. 12.*

Sacra paupertas commodissimum virtutis organum. *S. Greg: Naz: Ep: 2. ad Helenium.*

Natus in paupere domo, & tugurio rusticano, qui vix milio, & cibario pane rugientem saturare ventrem poteram, nunc similam, & mella fastidio. *S. Hieron: Tom: 1. Episc: 2. ad Nepot.*

Pars Sacrilegij est, rem pauperum dare non pauperibus. *Ibid: Ep: 26. ad Pammach.*

Parva dimisimus, & grandia possidemus, centuplicato fænore promissa Christi redduntur. *Idem ad eundem.*

Sic abundat verus pauper, ut universum mundum parvi pendat. *Idem hom: 48. in Mat.*

Sunt qui rebus abundant, & tamen sunt pauperes spiritu, & hæc est aurea paupertas, quia licet affluant divitiæ, corda tamen nolunt apponere. *Hugo a S. Viêt: l. 1. de Claust: animæ c. 9.*

Hæc est vera paupertas, quæ nec linguam, neq; oculos, neq; pedes

neq; sensum, neq; voluntatem habet, & ideo nihil ei molestum est. *Hugo Card: super Mat: c. 5.*

Animus sponte sua inops fulget ut aurum, splendet sicut gemma, floret quasi rosa, nulla tinea ibi est, nullus fur, nulla cura sæcularis, sed vivit Angelica vita: Vis animi hujus pulchritudinem aspicere? vis paupertatis opes, quantæ sint discere? non imperat hæc viris, sed imperat dæmonibus; non assistit Regi, sed assistit Deo, non hominis, sed Angelorum commilito est. Non habet duos, tres, vel viginti loculos rerum plenos, sed sic abundat, ut universum mundum parvi pendat, & thesaurum habet in cælo; non indiget mancipiis, sed habet loco servorum passiones, habet servos appetitus, qui regibus dominantur, ut nec respicere audeant. Quid hoc paupere melius excogitari poterit? hic in cælo tanquam in pavimento ambulat. Regnum porro atq; aurum, tanquam pueriles ludos, trochos, pilas, turbones aspernatur atq; contemnit. Quod si tale pavimento domus ejus est, cogita per te ipsum quale tectum sit? sed non habet inquires equos, atq; vehicula. Certe ne harum rerum opus est ei, qui nubibus vestatur, & cum Jesu conversatur. *S. Chrys: hom: 48. super Mat: oper: perf.*

Nihil opulentius eo, qui paupertatem sua sponte eligit, & cum alacritate suscipit. *Idem hom: 18. super Epist: ad Hebræos.*

Paupertas portus tranquillus, Palæstra & Gymnasium patientiæ. *Idem hom: ult: in Mat.*

Nudus Monachus mundi totius est Dominus, Deo enim curam sui credidit, & per fidem omnes possidet servos. *Joan: Clim: gradu 16.*

Est terribilior pauperies igne, & gravius urere consuevit, sed si paupertatem cum gratiarum actione sustinueris, extingvitur. *S. Joan: Chrys: hom: super Mat: Oper: pert.*

Non potest dives esse, qui animo pauper est, sicut nec pauper esse potest, qui animo dives est. *Idem, ibidem hom: 81.*

Non propter utilitatem pauperum Deus divites fecit, (quos sine divitibus poterat sustentare) sed propter utilitatem divitum pauperes fecit. *Idem hom: 46. super Mat: Op: imper.*

Paupertas continentia, fortitudinis, ac omnis sapientiæ magistra est. *Idem hom: 75. super Joan.*

Constare sine pauperibus Civitas non potest, quia pauperes Civitatibus velut tutelaria quædam numina sunt. *Idem hom: 34. super 1. Cor.*

Honesta paupertas opibus inique partis antecellit, grave est paupertate

rate laborare, at gravius est inique comparatis opibus affulgere. *S. Joan: Damasc: l. 1. Parall: c. 26.*

Inopes nascimur in hac vita, inopes recessuri sumus de hac vita. *S. Isid: Hisp: l. 2. de summo bono c. 41.*

Qui apud Deum dives est, pauper esse nunquam potest. *Lact: Firm: l. 6. Instit.*

Quid paupertate melius? quid securius? quid jucundius? tridentur omnes, cuncti gemant, formident universi, hæc semper hilaris, semper eodem vultu, eodem animo perseverat, bonum cæleste præstolatur possidere in cælo, ita nihil habet quod amittere possit in terra, frequenter evolat ad supernam Patriam, ubi suum remuneratorem esse cognoscit. *S. Laur: Just: lig: vitæ tract: de Pauper: c. 4.*

Paucis contentus esto, & simplicibus delectare. *Ludov: Blosius l. Enchirid: parvul.*

Sit tibi paupertas ipsa solatio, quæ & viventem liberrimum facit, & securissimum morientem. *Petrus Bles: Epist: 14.*

Ad perfectionem charitatis acquirendam, primum fundamentum est voluntaria paupertas, ut scilicet aliquis absq; proprio vivat. *S. Thom: Aqu: 22. q. 168. a. 3. in Corp.*

In eo qui ex necessitate pauper est, humilitas non multum commendatur, sed in eo qui voluntarie pauper est, ipsa paupertas est maximæ humilitatis indicium? *Idem p. 3. q. 40. a. 3.*

Inopia rerum, paupertatem docet amare. *Thom: a Kemp: de discipl: Clausir: c. 12.*

Affatim dives est, qui cum Christo pauper est. *Vitæ SS. l. 1. in vita S. Eugenie.*

Thesaurus Monachi est, paupertas voluntaria. *Ibidem l. 45.*

ADDE: Obruta virtus paupertate jacet. *Claud.*

Qui paupertatis amicus non est, illi paupertas est hostis infensissimus. *Neremb.*

Multi egeni sunt, non quia non possident multa, sed quia non contentantur paucis. *Idem.*

Non jucunda res est, aqua & polenta, aut frustum hordeacei panis, sed summa voluptas est posse capere ex his quoque voluptatem. *Seneca Epist: 18.*

Heu quam difficile est, quam paucis numina præstant,

Ex humili volitare gradu virtutis in arcem,

Quam raro egregios pauper sortitur honores. *Paling.*

Habet

PAUPERTAS.

Habet & sua solatia pauper. *Idem.*
 O bona paupertas! O nondum cognita Divum
 Munera virtutum, Custos & amica pudori,
 Luxuriæ frænum, vitæ tutela, procacem
 Fortunam tu sola potes, ventiq; furorem
 Ac Pelagi rabiem contemnere, dum vada lintre
 Tuta tenes parvo, vicinaq; littora servas. *Idem.*
 Sæpius Æthereos feriunt vaga fulmina montes,
 Et quatit excelsas Boreas validissimus Ornos,
 Ima latent ignota malis, humilesq; procella
 Juniperos rara infestat, lentæq; miricæ
 Stant inter sylvas immotæ, ac pace fruuntur. *Idem.*
 Sprevit Anaxagoras, sprevit Democritus, atque
 Complures alij, (quorum sapientia toti est
 Nota orbi) argentum, atq; aurum, causasq; malorum
 Divitias, quare? nisi quod non vera putarunt
 Esse bona hæc, animum quæ curis impediunt, &
 In mala præcipitant, quam plurima. *Idem.*

ARGUMENTUM MORALE.

*Paupertatem spiritûs veram esse viam ad felicitatem in
 hac, alterave vita comparandam.*

Ratio 1ma. Quia nemo est felix nisi qui statu suo contentus vivit. Quid enim prodest homini ingentia bona, locupletes hæreditates, ingentesq; thesauros possidere, si non est contentus his, sed semper majora possidendi insatiabili flagrat cupiditate? Sed pauperes spiritu habentes animum a terrenis avulsûm, sunt suo statu conditioneq; & fortuna, in qua ipsos Deus posuit contenti, cum nihil ulterius desiderant, ergo per spiritus paupertatem fruimur ea felicitate, quæ in terris maxima potest inveniri.

Ratio 2da. Quia paupertas spiritûs omnibus nos exuit curis & solitudinibus, quæ possessionem bonorum hujus mundi concomitantur, patet quò labore acquirantur, qua curâ servantur, quo metu trepidetur ne amittantur, quo dolore tandem ac tristitia conficiatur, qui eadem amiserit. Unde sequitur tantum abesse, quod divitiæ hujus vitæ felicitatem conficiant, ut potius magnum eidem obicem ponant, & efficiant,
 ut

ut eas possidentium felicitas sit tantum commentitia. Ergo spiritus paupertas, quæ hos obices omnes aufert, efficitq; ut simus contenti semper, plurimum confert tranquillitati spiritus, ac soli beatitudini, qua hoc in mundo frui licet.

Ratio 3tia. Cum nullum mundi hujus bonum cor nostrum replere, ac nos perfecte beatos efficere valeat, paupertas spiritus talibus nos bonis privans ac ab illis divellens efficit, ut voluptatem in virtutis praxi, in officiorum nostrorum executione, in conscientie testimonio inveniamus, sicq; reperiamus beatitudinem ac jus ad æternam felicitatem, quam in altera vita exspectamus.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Paupertas spiritus magni a nobis estimanda, & libenti animo amplexanda est.

Ratio 1ma. **Q**uia multa nobis causat bona 1. majorem nobis ad Deum præbet accessum, pauperibus enim ille se primo tradidit cognoscendum, illos ad sui sequelam primos vocavit, elegitq; , ac tandem his majores elargitus est gratias, auditq; eos libentius &c: 2. Efficit nos magis similes Filio Dei qui natus est, vixit, & mortuus est pauper. 3. manifestum nobis tribuit jus ad regnum Cælorum & possessionem Dei: Nam: beati *pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum Cælorum.* Insuper integram atq; perfectam dat nobis requiem animi, ita ut nihil habentes omnia possideamus, quin aliquid desideremus juxta illud. *Apostoli 2. ad Cor: 6. tanquam nihil habentes & omnia possidentes.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Paupertas optima virtutis magistra, pauper terrenis, cælestibus dives est.

1. *V*iditq; in somnis scalam stantem super terram &c: *Gen: 28. 12.* Cur Jacob in itinere hac visione beatur & nō in domo paterna? Jacob in domo paterna degens nulla re egebat, sed abundabat omnibus, itinerans vero in Mesopotaniam derelictus a parentibus, persecutus a Fratre, inops & pauper

per mendico similis, in nuda humo super duros lapides incænatus famens, & sitiens pernoctare cogitur, sic pauperi favor divinus monstratur, cælum patet apertum, Angeli in obsequium descendunt, Deus ipse iniustus & inclinatus gratias promittit. *Penzig: in Festo OO. SS. Conc: 2.*

II. *Vos estis qui odistis me, & eiecistis me de domo patris mei. Judic: 11. 7.* Quid Galaatidas superbos compulit, ut Jephthe, quem olim oderant, nunc supplices venerentur, quem antea abjecerant, jam Dominum suum respiciant? paupertas meliores fecit & indigentia. *Nunc venistis ad me necessitate compulsi. Ibidem S. Aug: apud Hug: Card: felix necessitas quæ ad meliora compellit.* Ab Ammonitis humiliati, & ad incitas redacti, discunt sapere, Jephthe principem suum respiciunt, ac venerantur. *Ibidem.*

III. *Tolle unum de pueris, & consurgens vade, & quære asinas. 1. Reg: 3.* Per aliquot dies in montibus ac desertis vagatur Saul pecoribus minimo inventis, adeunt tandem Prophetam Samuelem. Quare non statim ac omnium primo Prophetam adiverunt, ac rogarunt, ut perditas indicasset asinas? quo ductore tandem ad videntem ac amicum Dei Saul cum puero deducuntur? ductore ac comite paupertate & indigentia: *panis defecit in sitarciis nostris, & sportulam non habemus*, paupertas deduxit Saulem ad Prophetam, paupertas antea ineptum ad Coronam & Sceptrum, aptissimum efficit. *Idem, ibidem.*

IV. *Pater peccavi in Cælum & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus &c. Luc: 15. 21.* Quid ad tantam morum emendationem filium induxit, quis virtutum dux ac Doctor, ac humilitatis instructor fuit? *Capit egere, cupiebatq; ventrem implere de siliquis, quas porci manducabant;* Super quæ S. Petrus Chrys: Ser: 2. *fames revocat, quem saturitas exularat, fames illi Patrem dedit sapere, cui copia tulerat genitorem.* Paupertas facit agnoscere vitia, docet emendare scelera, instruit exorare numen offensum. *Idem, ibidem.*

V. *Domine quid me vis facere? Act: 9.* Quid e lupo rapiente fecit agnum mansuetum? ex hoste, amicum, ex oppugnatore defensorem? *expugnabat Judeos qui habitabant Damasci, affirmans quoniam hic est Christus.* fecit paupertas *apertis oculis nihil videbat.* Cæcus homo, pauper homo dicit proverbium. *Idem, ibidem.*

Omnis Philosophiæ magistra nobis est inopia, non ita laudamus Joseph cum frumentum distribuebat, sicut cum carcerem habitabat. Sæpe paupertas modestiam persvasit reluctanti animo, inter tentoria paupertatis sobriæ, ac sollicitæ, luxus iners, sopor marcidus, ac vita languida & enervata non subeunt. *S. Aug: Ser: 76. & Petrarch: l. 2. de mundo Dial: 8.*

Pauperes egent in hoc sæculo, sed sunt locupletes Deo, vitiis vacui sed virtutibus pleni, despecti hominibus, sed acceptabiles Deo. *Cassiod: in Psal.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Pauper semper peccator audit, dives etiam scelestissimus pro Justo habetur.

I. *IN* argumentum fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum; *Gen: 19. 16.* His auditis Dominus, & nimium credulus verbis conjugis iratus est valde, tradiditq; Joseph in carcerem. *Ibidem v. 19.* Philo: 1. de Joseph: non animadvertit (Putiphar:) vestem, quam ab adolescente relictam mulier proferebat, esse indicium violentiæ, sed muliebris, ipsius vero adolescentis patientiæ; nam si vim tentasset inferre Dominae, retinisset ejus amiculum; nunc reluctans, suo pallio spoliatus est. In servo Innocentiæ argumentum transivit in criminis testimonium, in divite in innocentiae præconium, in temperantiæ argumentum. *Naxera in Josue c. 9. §. 20.*

II. Venerunt Præpositi filiorum Israel, & vociferati sunt ad Pharaonem dicentes: Cur ita agis contra servos tuos? Paleæ non dantur nobis, & lateres similiter imperantur, en famuli tui flagellis cadimur. *Exod: 5. 15.* Quid ad hæc Pharaon? Vacatis otio? miseri! cum tot atterantur laboribus, otiosi audiunt. *Lipomanus.* Videt quomodo mendacium habetur, quidquid pauperes pro se allegant. *Naxera ibidem.*

III. Judicate egeno & pupillo, humilem & pauperem justifyate. *Psal: 81. 3.* Justificatio supponit culpam, & delet præcedentem maculam. O Prophetæ Sapientiam, Paupertati justificationem prudenter exoptat, quia scit apud humanos Judices & tribunalia, pauperem semper uti peccatorem damnari, cum dives absolvatur ut justus. *Nax: ibidem.*

IV. Adducunt mulierem. *Joann: 8. 3.* Mundi leges solis pauperibus latae videntur. Quærit Lyranus cur non & adulterum adduxerunt, qui accusari & puniri æque merebatur, ac adultera? respondet: forte adulter dives erat, adultera forte erat paupercula mulier. *Did: Niss: Ser: 6. Dom: 3. Quad.*

V. In peccatis natus es totus, & tu doces nos? *Joan: 9. 34.* Quæ peccata recens natum & arbitrij impotem fædarunt? Originale omnes inficit, actuale non tulit ætas, cur ergo in peccatis natum affirmant?

natus est cæcus & pauper, sicq; apud omnes inopia & miseria audit, ut ijs velut sceleri insultent. *Naxera loc: cit.*

EXEMPLA VARIA.

I. **J**acob Patriarcha recedens a parentibus suis, & pergens ad Laban fratrem suæ Matris, nec animal, nec famulum legitur habuisse, sed in baculo suo transiit Jordanem, & quodam die volens requiescere post solis occasum tulit de lapidibus & supponens capiti dormivit in eodem loco. *Gen: 28. & 22.*

II. Ruth Moabitidis non magnis divitiis abundabat, quando ibat ad colligendum spicas, quæ metentium manus fugerant & quæ ad manus pauperum pertinebant. *Ruth: 2. 2.*

III. Filij Prophetarum sub Elisæo in magna paupertate vivebant, qui parum de pane, & insipidum pulmentum habebant. *4. Reg: 4. 38. & cap: 6.*

IV. Anna Uxor Tobia ibat ad opus textorium quotidie, & de labore manuum suarum victum quem consequi poterat, deferebat. *Tob: 2. 19.* Ipse Tobias de se testatur, quod pauper fuerat, dum dans salutaria monita filio dixit: Pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum. *Ibidem c. 4. v. 23.*

V. Filij Rehabitarum domos non ædificabant, semen non serebant, vineas non habebant, vinum non bibebant, sed in tabernaculis habitabant. *Jerem: 35. 8.*

VI. Christus Dominus circueiens Civitates, & Castella, non habebat, ubi caput reclinaret, unde de se dixit: Vulpes habent foveas, volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet. *Lue: 9. 58.* S. Laurent: Just. Cum esset dives in omnibus, factus est in hoc mundo omnium pauperrimus, ut quam magnum esset bonum paupertatis virtus, prius ostenderet exemplo, quam verbo. *De lig: vita de paup: c. 82.*

VII. B.V.M. Filij sui paupertatem semper fuit imitata, de qua in S. Brigitta revelationibus perhibetur, quod in templo Hierosolymitano adhuc degens jam Deo nuncupaverit votum se nihil velle, in mundo possidere proprium. Hinc in die partus sui, nihil, quo cooperuisset filium suum habuit præ manibus, præter paucos panniculos, similiter in die purificationis suæ non agnum, quem divites dare debebant in holocaustum, sed tantum par turturum more pauperum obtulit, eo quod pauper esset, tres Reges licet magnam vim Auri Christo obtulissent, tamen

B. V. paupertatis amantissima ut ostenderet se spernere omnia terrena, ex illis pauca duntaxat, quasi libando accepit, quæ brevi consumpsit, aut si plena accepit, ea in pauperes distribuit, ut ait *S. Bonav: in via Christi c. 10.* Qualem porro in vitæ progressu pauperiem sustinuerit? aliquo modo metiri licebit ex propriis ejus verbis, quæ ad *S. Brigittam* dixit; Cum vero, timoribus & paupertate & difficultatibus essemus, non fecit nobis aurum & argentum meus filius, sed hortabatur nos ad patientiam. *Libr: 6. Revel: c. 58.*

VIII. Apostoli fuerant pauperrimi, dicit enim de se, & de alijs *Paulus: usq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus & colaphis cadimur, & instabilis sumus, & laboramus operantes manibus nostris. 2. Cor: 4. 1.* Sed & ad Christum audacter dixerunt ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. *Mat: 19.* alias cæperunt vellere spicas & manducare. *Mat: 12.*

IX. Christiani primi non erant divites, de quibus in *Act: Apost: c. 2. 44.* dicitur, omnes qui credebant erant pariter, & habebant omnia communia. Possessiones & substantias vendebant, & dividebant illa omnibus prout cuiq; opus erat. Ino *S. Hieron: Cyprianus, Basilus,* putant, fideles jam tum votum paupertatis emisisse idq; colligunt ex pœnis ab *Anania, & Saphira* datis. *Rodriquez p. 3. tr: 3.*

X. Abbas quidam Cisterciensis Philippo Regi Romanorum, cum angustias sui conventus cum dolore exponeret, Philippus calceos Oratoris intuens, satis quidem inquit domus vestræ angustias, vel tacentes calcei loquuntur, utq; in solvendo quidem, quod pro corio debet, videatur. *Lochner T. paupertas.*

XI. Abbatem Joannem accesserant quondam duo Monachi *Moscus* & *Sopronius* enixe precati, ut quodpiam documentum spirituale ad vitam & mores suos melius, & perfectius componendos, aptum perferret. Quibus ille: Fratres Charissimi suscipite, adamate, & amplexamini voluntariam paupertatem, & rerum omnium exspoliationem cum continentiae virtute. Credite mihi fratres dum quodpiam ferme inauditum vobis recensuero. Dum ego eram junior & in deserto *Scythico* degerem, incidit quidam Monachus in dolores splenis, & ut huic morbo mederi posset, pauxillum aceti exigebatur, & licet in quatuor quæsitum cænobiis amplissimis (utiq; in quibus 3500. numerabantur cænobitæ) nec tamen vel unica aceti guttula erat reperibilis. O vere inaudita paupertas! infert *Drexelius.* Hinc ergo colligere pronum est, multo minus apud eosdem inveniendum fuisse vinum, oleum, adipem &c. *In Rosis p. 2. tr: 21. cap: 9.*

XII. S. Aloysius Gonzaga papyrum ab aliis rogatus, non prius hanc dedit, quam a Superiore dandi facultatem obtinuisset. *In vita ejus.*

XIII. Andreas III. Sabaudia Dux ab Oratoribus apud se morantibus interrogatus: An & canes Venaticos haberet? Cras eos vobis exhibebo. Interim de more ingentem pauperum turbam cogit, eisq; cibos dari mandat, tunc ait Oratoribus: Hi sunt canes mei, (pauperes monstrans) quos alo quotidie, quibus spero me gloriam caelestem venaturum. *Bzovius. A. 1422.*

XIV. F. Bernardinus Genuensis Sacerdos moriturus, a dæmone violatæ paupertatis accusatus est, quod plus lini cerati quam necessitas postulare noctu consumpsisset, ideoq; fratribus litanias recitantibus assidue dicebat: *tam modicum, tam modicum*, paulo post rediens ad se, & interrogatus quid verbis illis significare voluisset? respondit dæmonem ex omnibus frustulis lini cerati volumen ingens composuisse, & de hoc ante judicem accusasse. *Annal: Capuc: 1581.*

XV. S. Bessarion præter tunicam, pallij laciniam, & novum testamentum, quod semper infra brachia gestabat, nihil sibi ex omnibus reservavit, imo cum in demortui & inhumati cadaver incidisset, etiam huc dimidium pallium super iniecit. Inde ultra pergressus & a mendicabulo stipem rogatus, cum nihil haberet, tunicam exuit, & egenti dedit, post hæc cum decori ratio vetaret eum in publico comparere, ab honesto viro nudus in angulo deprehensus, tegmento fagi sui tectus est, a quo cum interrogaretur, & quis eum sic spoliasset, librum ostendens, hic inquit, eo me redegit, tandem neq; librum retinuit, ut eo vendito pretium pauperibus elargiretur, sicq; ipsius libri monitum impleret, quo dicebatur: Vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. *Ex vitis Patrum.*

XVI. S. Clara suis Sororibus dicere solebat, tum demum suum Collegium stabile, & firmum futurum, si propugnaculis, & mænibus paupertatis quam maxime muniretur. *Platus l. 2. c. 2.*

XVII. Clericus Capucinus in Conventu Armariensi in Belgio ægrotus de salute desperare cæperat, & Gvardiano causam roganti dixit: Dæmonem adfuisse, & ob scopas inconsulto Superiore occultatas damnatum dixisse, sed Gvardianus re indicata quietum esse jussit. *Annal: Capuc: 1589.*

XVIII. Faber quidam ferrarius cum in magna paupertate constitutus nihilominus inter labores canere fuisset auditus, dives illi vicinus, utpote continuis sollicitudinibus gravatus, hanc ei jucunditatem invidens, eo absente loculos pecuniis plenos in officinam ejus coniecit. Quibus

bus inventis cum Faber canere desisset, idem dives causa silentij cognita pecunias esse suas dictitans, repetiit, simulq; antiquam ei mentis lætitiā restituit. *Specul: Exempl: dist: Ex: 60.*

XIX. Ferdinandus I. Imperator resciscens quod suus cubicularius tenuioris fortunæ mulierem noluerit ad ejus colloquium admittere, eum graviter objurgans dixit: Si nos excludimus inopes a conspectu nostro, quid nobis ipsis ad tribunal Dei eveniet. *P. Joan: a S. Joan.*

XX. S. Franciscus cum Frater Elias Generalis Ordinis vestem sibi oblongam, undantem, & manicis sollicitantibus instructam, ipsaq; materia pretiosam parasset, eam sibi ad breve tempus concedi postulans, coram fratribus induit, & omnia concinne disponens, & Thraſonis more se circumspiciens dixit ad fratres, *salvete magnifici viri*, tandem factum illis stupentibus, abiciens vestem cum indignatione, dixit: Ita quidem spurij nostri Ordinis vestiti incedunt; deinde resumpta humili veste vultu ad lætitiā & suavitatē composito, paupertatē & humilitatē illis domus commendavit. *Chron: Franc: p. 2. l. 2. c. 19.*

XXI. Frater quidam Laicus cum Psalterium inſcio Superiore retinisset, nec ei exigenti tradere voluisset, in pertinaciā tanta mortuus post sepulturam incondita voce in choro ejulare cepit, adjuratusq; a Gvardiano, & quis esset edicere jussus respondit, se esse fratrem heri sepultum, & ob psalterium non traditum æternum damnatum. *Idem l. 1. c. 18.*

XXII. S. Hilarionem quondam Latrones infestantes invaserunt, cumq; ex eo quærerent an non timeret? ille sicut intrepide eos susceperat, ita pari confidentia respondit: nudus latrones non timet. *Beirlink t. 6.*

XXIII. S. Ignatius initio suæ Conversionis talarem ex canabina tela aspera & aculeata in modum sacci tunicam tulit, fune pro cingulo usus, calceos ex sparto contextos, & ad aquæ usum cucurbitam habuit. *Vita l. 1. cap: 3.*

XXIV. S. Joannes Patriarcha Alexandrinus dixit quadam vice Ministris suis. Ite per urbis vicos, & describite sigillatim Dominos meos; qui cum dubitarent exeuntes quinam illi Domini forent? dixit: hi quos vos Pauperes dicitis, & mendicos, ego Dominos, & adjutores appello. Nam ij soli mihi opem ferunt, ut a Christi regno non excidam. *Beirlink.*

XXV. B. Josephus Calasantius paupertatis erat afnantissimus, unde etiam suos Religiosos pauperes Matris Dei voluit vocari. Magis amabat detritam, dummodo mundam, quam novam vestem, hinc sæpius cum suis Religiosis, vestes, pileum, biretum ac cingulum commutabat. In cubi-

cubiculo ejus nihil erat curiosum præter, sine quibus esse non poterat, tota supplex, mensa, sella, lectulus, candelabrum ac atramentarium argillaceum, nec non s. hochlearia de ligno; totidemq; sudariola, & aliquot libelli. *In vita ejus.*

XXVI. Idem dum post peractam Assisij in Festo B. M. V. de Portiuncula devotionem, (ubi etiam visibili aspectu S. Francisci dignatus fuerat) obdormivisset, vidit tres miræ pulchritudinis Virgunculas, quarum una effuse fleuit, & sibi suppetias ferri a Josepho flagellavit, dicens se ab omnibus esse derelictam, & ab omnibus despectui habitam. Libenter ei se auxiliaturum Josephus appromisit, & nunquam eam derelicturum, inq; signum hujus affectus visus est sibi illam amplexari, & in altum ad Cælum attollere. Expergefactus amplexus illos summe erubuit; Sed quid somnium denotaret, sequenti nocte facile agnovit. Nam in Oratione existenti iterum S. Franciscus cum iisdem tribus Virgunculis visibiliter apparuit, docuitq; per eas tria vota religiosa designari, easq; extracto de manica annulo illico Josepho desponsavit. Tertiam illam quæ fleverat, nempe paupertatem maxime recommendans. *In vita ejus p. 2. cap: 5.*

XXVII. Idem videns pueros pauperes in otio, & insolentiis tempus terere, sollicitè cogitare cepit, quali modo in literis & pietate institui possent. Unde Senatui Romanum adiit, scholam pro illis, aut saltem Professoribus publicis auctionem salarij petiit, per quos non tantum divites sed etiam pauperes institui possent. Sed inde repulsam passus, dum per varios Religiosorum Ordines mente discurret, & unumquemq; sui instituti laboribus impeditum agnosceret, rem Deo committit, & se ad Orationem convertit, dumq; enixius orat, audit de cælo vocem. *Tibi derelictus est pauper, Orphano tu eris adjutor.* Hac animatus voce de instituto Scholarum Piarum sedulo cogitare cepit. *Ibidem c. 10.*

XXVIII. Idem Romæ A. 1611. cum P. Garzia vicum angustum transiens iterum Virginis habitu Paupertatem videre meruit, observante illam etiam Patre Garzia, quæ opem sibi iterum desertæ flagitavit, cumq; B. Pater non ante sibi visam fuisse diceret, illa subjecit: *Vidisti me sæpe, & me amas, ego sum Paupertas* eoq; dicto, eorum ex oculis abiit. Quæsiit a Garzia B. Pater: Num qui fortasse illic adessent pueri pauperes literis imbuendi? Et cum præter Judæos in illa parte nulli reperirentur Incolæ, etiam horum filios ad scholas invitavit, erantq; eorum facile 20. quos tamen Parentes, ne Christianis initiarentur Charitati B. Viri subtraxerunt. *P. Vinc: Talent: c. 4. §. 9.*

XXIX. Isabella Archiprinceps Brabantiae diebus Sabathi qualibet hebdomada nullum alium præter pauperes ad audientiam admittebat. *Famianus Strada.*

XXX. S. Macarius cum Alexandrinam aliquam Virginem nimium coacervandis divitiis intentam videret, ab ea petiit, an gemmas emere vellet solidis quingentis? accepta hac pecunia in domum pauperes duxit, & in eorum alimenta aurum erogat. Tandem ad videndas gemmas ducturus Virginem, quærit ex ea, an Smaragdos prius, an vero Hyacinthos videre velit, cum illa utrumq; proinde sibi esse responderet, eam ducit ad partem Superiorem, & ostendit illi mulieres mancas, ac mutilatas &c: & dicit: ecce hyacinthi, deinde deducit eam ad partem inferiorem, & ostendit viros claudos &c: aiens: ecce Smaragdi, his pretiosiores non invenio. *Palladius.*

XXXI. Rabanus Archiepiscopus Moguntinus pauperes quotidie plusquam 300. sustentabat. *Thritemius.*

XXXII. S. Richardus & duo ejus socij, tã pauperes erant, ut quoniam unum tantũ palliũ habebant, mutatis vicibus unus tantũ scholas, & templũ adire posset. Cumq; oblata ab amicis divite sponsa fratrẽ suũ eandẽ sibi invidere advertisset, ultro ad eũ; accipe inquit tu illã, nam ego quidẽ paupertati, & sapientiæ me desponsabo. *Petrus Sanchez in regno Dei, ex Surio.*

XXXIII. P. Theodorus Van Minister S. Francisci a viro Nobili ad lautam mensam invitatus rogavit, ut vellet de tot ferculis unam alteramve lancem in pauperis testum deferri curare. Annuit herus; at ille famulo lautam lancem tradit, & mappam imposuit, jubetq; servum recta ad forum pergere, & ei domui lancem inferri, ad cujus januam mappa a vento, deferretur, servus obsecutus, ubi ad magnifici ædificii fores vidit mappam excidere, nihil inopiæ illic suspicatus, redit re infecta, jubetur a P. Theodoro redire, & facere, quod ante fuit jussus, sed eodem loco excussa est, adit igitur & intra ædes admittitur, & numerosam prolem reperit tunc filiquas porcorum comedentem, didicitq; occultis pauperibus subveniendum esse. *Engelgr: in Festo S. Nicolai.*

XXXIV. S. Theresia dici nequit, quantis incesserit gaudiis, dum ex necessariis ei aliquid deficiebat, inopiãq; laborabat. Quadam die Festo Corporis Christi deficiente in Conventu victu, dum non haberent in Monasterio aliquid præter panem, tanta fuit ejus consolatio, ut in gratiarum actionem processionally duxerit imaginem Jesu, devotissimas ei decantando laudes. *Ribadeneira in vita ejus.*

XXXV. S. Thomas de Villa-Noya etli Archiepiscopus Valentinus
creatus

creatus, semper tamen paupertatem religiosam rigide observabat, omnesq; annuos redditus pauperibus erogabat; Et cum peculium omne in piis usibus consumpsisset, pauperrimam quoq; suppellectilem in pauperes partitus est, oblitus autem cujusdam patris familias, cubile in quo moribundus jacebat, donavit ei, iussitque ut auferret; Se vero super stercorariam ad mortem usq; ab eo, cui donaverat humillime rogavit, ut qui pauperrime hucusque totus vixerat, in alieno decedens pauperrime moreretur.

Breviarium Ordinis.

T I T U L U S VIII. P A X.

PAx, ut bello opposita juxta Cassiodorum: Est concordantium in bono animorum ordinata tranquillitas. Quatuor sunt paces, duas dat mundus, & duas dat Deus; mundus dat pacem in tranquillitate rerum temporalium, & in sanitate corporum, Deus dat pacem in tranquillitate mentis, & in gaudio contemplationis. *Ita Hugo a S. Vict: in Psal: 48.*

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Dabo pacem in finibus vestris, dormietis, & non erit qui exterreat, auferam malas bestias, & gladius non transibit terminos vestros. *Lev: 26. 6.*

Convertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem. *Num: 6. 26.*

Sit tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus, quæcunq; habes, sit pax. *1. Reg: 25.*

Pax, pax tibi, & pax adjutoribus tuis. *1. Paralip: 12. 18.*

Providendum est paci omnium Provinciarum. *Esther: 16. 8.*

Ipso concedente pacem, quis est, qui condemnet. *Job 34. 29.*

Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. *Psal: 27. 3.*

Mansveti hæreditabunt pacem, delectabuntur in multitudine pacis. *Psal: 36. 11.*

Misericordia & veritas obviaverunt sibi, justitia & pax osculatæ sunt. *Psal: 84. 11.*

Pax multa diligentibus legem. *Psal: 118. 165.*

Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus. *Psal: 119.*

Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. *Psal: 121. 7.*

Dolus in corde cogitantium mala, qui autem pacis incunt consilia, sequitur gaudium. *Prov: 12. 20.*

Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoq; ejus convertet ad pacem. *Prov: 16. 7.*

Concordia fratrum & amor proximorum, & vir, & mulier bene sibi consentientes placent Deo, & hominibus. *Ecc: 25. 2.*

Vir peccator in medio pacem habentium mittet inimicitiam. *Ecclesi: 28. 11.*

Servabit pacem, pacem quia in te speravimus. *Isaia 26. 3.*

Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. *Isaia 32. 18.*

Utinam attendisses mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua.

Isaia 48. 18.

Non est pax impiis dicit Dominus. *Ibidem in fine.*

Vastitas & contritio in viis eorum, viam pacis nesciverunt. *Isa: 59. 8.*

Sanabunt contritionem populi mei ad ignominiam dicentes: pax, pax, cum non esset pax. *Hierem: 8. 11.*

Quærite pacem civitatis, & orate per ea ad Dominum, quia in pace illius erit pax vobis. *Ibidem 29. 7.*

Pax vobis multiplicetur. *Dan: 6. 25.*

Intrantes in domum salutate eam dicentes: Pax huic domui; Et si quidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra super eam. *Mat: 10. 12.*

Et seqn.

Si autem non fuerit digna, pax vestra revertetur ad vos. *Ibidem.*

Nolite arbitrari quia pacem veni mittere in terram, non veni pacem mittere, sed gladium. *Ibidem v. 34.*

Pacem habete inter vos. *Marc: 9.*

In terra pax hominibus bonæ voluntatis. *Luc: 2. 14.*

Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. *Rom: 12. 18.*

Quæ pacis sunt, sectemur, & quæ ad ædificationem sunt, invicem custodiamus. *Rom: 14. 19.*

Non est Deus dissensionis, sed pacis. *1. Cor: 14. 33.*

De cætero fratres pacem habete, & Deus pacis erit vobiscum. *2. Cor: 13. 11.*

Fructus Spiritus est pax. *Galat: 5. 22.*

Pax Dei quæ exuberat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras in Christo JESU. *Philip: 4. 7.*

Obsecro vos, ut solliciti sitis servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. *Ephes: 4. 3.*

Pacem sequimini cum omnibus, & Sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. *Hebr: 12. 14.*

Fructus justitiæ in pace seminatur facientibus pacem. *Jacobi 3. in fine.*

Gratia vobis, & pax multiplicetur. *1. Petr: 1.*

Gratia vobis & pax ab eo qui est, qui erat, & qui venturus est. *Apoc: 1. 4.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Ubi pax, ibi Christus, quia pax Christus est. *S. Ambr: 1. 10. Ep: 82. ad Vercel: Eccl.*

Ubi pax vera est, iracundia locum non habet, ablegatur discordia, fugatur dissensio. *Ibidem de Joseph: c. 13.*

Pax fidei corruptelæ materia est. *Idem super Psal: 118.*

A te pacem incipe, ut cum fueris ipse pacificus, pacem aliis feras. *Idem 1. 5. super Luc: c. 6.*

Tantum est pacis bonum, ut etiam in rebus terrenis atq; mortalibus nihil gratius soleat audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil postremo possit melius inveniri. *S. Aug: 1. 19. de Civitate c. 11.*

Dissensio, & divisio facit hæreticos, pax vero & unitas facit Catholicos. *Ibidem 1. 2. Cont: Petill: Literas.*

Nemo est qui non vult pacem, sed non omnes volunt operari justitiam. Interroga omnes homines, vultis pacē? nonne ore tibi respondet totum genus humanum: opto, cupio, volo amo, ama & justitiam, quia duæ amicæ sunt, justitia & pax, si amicam pacis non amaveris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te. *Idem super Psal: 84.*

Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortium charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida. Non quærit alienum, nil deputat suum, docet amare, quæ odisse non novit, nescit extolli, nescit inflari. *Idem de verbis Dom: Ser: 57.*

O Pax Eremitarum mater, Cænobitarum Pater, Monachorum soror,

tu Patriarcharum vinculum, tu Prophetarum vehiculum, & Apostolorum refugium, tu Martyrum solatium &c: O Pax! sine te reges non regunt, sine te regna non valent, nihilq; sine te cætera prodesse possunt.

Idem Ser: 2. ad Fratr.

Qui pacem cordis, oris, & operis non habet, Christianus dici non potest. *Idem, ibidem.*

Pacem habere debet voluntas, bellum necessitas. *Idem Episc: 205.*

Diabolus intrare non potest domum, vel mentem, in qua pax dominatur. *Idem, ibidem.*

Non pax quæritur, ut bellum exciteretur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur; Esto ergo etiam bellando pacificus, ut eos, quos expugnas, ad pacis utilitatem vincendo perducas. *Ibidem.*

Pax incertum bonum, quoniam corda eorum, cum quibus eam tenere volumus, ignoramus. *Idem 19. de Civ: Dei c. 5.*

Non potest esse in pace, qui spem ponit in homine. *Idem tr: 1. super Joan.*

Bonis hominibus est pax in mundo, pax in extremo, pax in iudicio, pax in Cælo. *S. Bonav: Ser: 3. f. 5. post Pascha.*

Cum peccatores videntur locupletes, multisq; dominari populis, & in mundo non esse quod timeant, putantur habere pacem, sed pax ista cum conscientia semper litigat, rixat intrinsecus, & cum hostem non habeat, secum ipsa decertat. *Cassiod: super Psal: 72.*

Ubi pax est, in disputationibus veritas, in operibus iustitia invenitur. *S. Clemens Pap: 1. 2. Recogni.*

Pax difficulter acquiritur, faciliter amittitur, necesse est eam inquirere, & adeptam diligentissime custodire. *Dyon: Carth: super Ep: 1. Petri.*

In pace labor est bene vivere, quia pax ipsa corruptrix est pietatis. *S. Chrys: hom: 31. super Mat: Oper: Imp.*

Qui sine pace est, & sine quiete, veluti in inferno positus est. *Joan: Gerson de pace Consol: 4.*

Cum cito pax in Congregatione Monachorum extincta fuerit, totus Monasticæ disciplinæ vigor peribit. *Joan: Trith: sub prolog: Reg: c. 2.*

Inchoatio pacis Sanctorum est, in hac vita non possessio, tunc autem erit plenitudo pacis, cum ad Dei contemplationem absorpta carnis infirmitate convaluerint. *S. Isid: Hisp: 1. 1. de summo bono c. 76.*

Pax ea vera est, quæ iustitiâ, pietateq; cohonestatur. *S. Isid: Pelus: 1. 3. Episc: 246.*

Minus bonum videri solet pax continuata per otium, quam reddita per laborem. *S. Leo Epif: 163. ad Theodoret. Episc: Cypri.*

Tunc est vera pax hominis, & vera libertas, quando caro animo iudice regitur, & animus Deo præside gubernatur. *Idem Ser: 1. Quadr.*

Quid est autem dilectissimi, pacem habere ad Deum? nisi velle quod jubet, & nolle quod prohibet. *Idem Ser: 6. in Nativ: Dom.*

Non est pax in corde hominis carnalis, non in homine exterioribus dedito, sed in fervido, & spirituali. *Thom: a Kemp: l. 7. de imit: c. 6.*

Tene te primo in pace, & tunc poteris alios pacificare. *Ibid: l. 2. c. 3.*

Qui non appetit hominibus placere, nec timet displicere, multa perfructur pace. *Ibidem l. 3. c. 38.*

ARGUMENTUM MORALE.

Ut nihil justorum pace pretiosius, sic nihil impiorum pace funestius.

Pars I. probatur I. Quia pax Justorum est nota, & signum perfectæ reconciliationis cum Deo, ejus amicitiae pignus, & bonum omnibus terrenis bonis præferendum, voluptas, quam sapiens, iuge convivium appellat, neq; melius intelligi potest pretium ejus, quam ex cruciatibus, quos peccatum ejusdem contrarium malæ adfert conscientiae.

Ratio 2da. Quia est finis omnium votorum atq; laborum, quos iusti sustinuerunt, ut hac pace & requie frui possent.

Ratio 3tia. Quia est quædam prægustatio cæstium voluptatum, solidumq; bonum, quod nobis nolentibus auferri non potest.

Pars altera probatur I. Quia pax ista, & requies oriri non potest, nisi ex pertinacia animæ, quæ omnes conscientiae stimulos, omnesq; Religionis sensus amisit, ita, ut peccatum illi non amplius facessat negotium, nullamq; illi molestiam afferat,

2do. Quia pax hæc inde oritur, quod impium penitus dereliquit Deus, qui non turbat amplius requiem illius ut olim, dumq; sic illum permittit pacate vivere, argumento est, hunc ab illo deferi, & pacis atq; lætitiæ beatorum nunquam participem futurum.

3tio. Quia hæc pax, qua peccator fruitur, argumentum est manifestum, illum penitus victum esse, omnibus affectibus devinctum, mundo mancipatum, & dæmonis servituti subiectum; Vivit enim in pace, quia non aude

audet alicui ex inimicis salutis suæ resistere, ac desperans se regnum pacis, quod fidelibus famulis pollicetur Deus ingressurum, hac contentus vivit, quam mundus suis concedit mancipiis.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Non omnis pax bona, nec omne bellum malum.

I. *Dixit ad mulierem: Cur præcepit Deus, ut non comederetis &c. Gen:3.1.* blande subsultans serpens alloquitur, commiserationem simulans adulat, adulatione mentitur, verte oculos modo ad Apoc: 12. ubi idem serpens mulieri in stellis redimitæ, solesq; fulgenti insidiatur: & Draco stetit contra mulierem: Utram ex his feminis fortunatiorem arbitreris, quæ fædus cum serpente iniit, an quæ serpentis iras perpeffa est? Cum sole induta muliere Draco pugnat, cum Eva ludit, ergo felicior erit Eva pacate degens, quam mulier illa serpentis rictibus impetita. Imo hæc felix quia fædus inire noluit, illa miseranda, quia fædus iniit. Eva innocentia nudata, pudore induta, exul truditur Paradiso, ast serpens de cælo truditur, vicit mulier pugnando, cui ut non pugnaret, serpenti servivit mulier. Operosior est iniquorum pax quam justorum bella. Nax: in Josu: 10. §. 12.

II. *Dixit Gad Propheta ad David, noli manere in prasidio, proficiscere, & vade in terram Juda. 1. Reg: 22. §. Hugo Card: David cum esset in pace in terra polluta jubetur ire in terram Judæ, ut persecutionem sustineat: Sed cur de pace ad prælia, de tranquillitate ad pericula mittitur? quia faustior erat persecutio in terra dicata Deo inventi, quam in fœdata vitiis tellure tranquillitas. Non est fausta pax, quæ fœdera cum vitiis, & inferno percussit, fortunacius est bellum si virtutis regnum vel animi anxietate custodit. Idem, ibidem.*

III. *Qui mordent dentibus suis, & prædicant pacem. Michea 3. §. Gaspar Sanctius: Dum enuntiant pacem & contribulos suos a perturbatione, & bello otiosos esse jubent, populum stultum, & ipsorum oraculis nimium credulum lacerant, dum in illud periculum, quod aut non præviderant, aut ab illo non putabant esse cavendum, se conjecerunt, ex quo non emergere nisi graviter saucij, mulctati libertate, & Patria, ut excogitari nil possit acerbius. Operosior illis fuit bello pax, siquidem*
viri-

viriliter decertantes, vicissent, nunc autem mentita pace delusi hostium armis dilacerati sunt. *Naxer: ibidem.*

IV. *Nolite arbitrari, quia pacem venerim mittere in terram, non veni mittere pacem, sed gladium.* Mat: 10. 24. Quid hoc rei, quod agnus quod mansuetus, quod humilis indicere bellum venit? Nolite arbitrari, quia pacem veni mittere ait Christus; gladio enim jugulanda, & conficienda est pax, quæcunq; a me homines distrahit, quando talis pax facit, ut æternum illi a me dividantur. *Did: Niss: Ser: 4. post Dom: 3. Quæd: §. 4.*

V. *Ecce terræ motus factus est magnus.* Mat: 28. 2. Cur Christo Domino moriente insolito tellus tremore concutitur? quia Christus morte sua mortem interimit, qui inferos prædis despoliat; Nullis motibus turbata sunt elementa, dum homo duro culpæ corvicem attrivit jugo, modo terræ motus magnus timorem ingeminat, sed homo terræ motu quam tranquillitate felicior. *Naxera loc: cit.*

VI. *Viri Fratres ego Phariseus sum filius Phariseorum, de spe & resurrectione mortuorum ego judicor.* Act: 23. 6. Et cum hæc dixisset, facta est dissensio inter Phariseos. *Ibid: S. Greg: 3. p. Past: ait: Prædicator egregius gravi Phariseorum Saducæorumq; persecutione deprehensus inter semet ipsos dividere studuit, quos contra se graviter unitos vidit: hinc recte concludit. S. Greg: Naz: Orat: 1. de pace. Nec quispiam suspicetur, quod pacem orantem amandam complectendamq; esse existimem. Nam ut optimam quandam dissensionem, ita perniciosissimam quandam concordiam esse perspectum habeo. Ita S. Greg: Naz.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Pacem qui cupit, peccare caveat. Pax cum Deo, bellum cum vitiis.

I. *D*ominus dabit virtutem populo suo, Dominus benedicet populo suo in pace. *Psal: 28. 11.* Id est, ut exponit Le Blanc tom: 2. in salute, incolumitate, securitate, tranquillitate, felicitate omnimoda. Pax enim apud Hæbræos sumitur pro omni bono; Ubi observa, quod prius dat virtutem, deinde pacem; Non enim prius Josue & populus Dei possidet cum pace terram promissam, quam Segor Regem Amorrhæorum, & Og Regem Bazan, aliosq; Principes & Reges delevit, & armis urbes sibi eorum subjecit. Non prius nascitur Salomon id est pacificus, quam fuerit David, id est manu fortis, & vir secundum Cor Dei. *Ita Le Blanc: hic.*

II. *Non est sanitas in carne mea, non est pax ossibus a facie peccatorum meorum.* Psal: 37. 4. Cur? non est pax impiis. Unde lites & bella in vobis? Nonne ex concupiscentiis vestris? Fratres Joseph non poterant quidquam ei pacifice loqui. Et quare? utpote peccato odij obsessi, ode- rant eum. Gen: 37. 4. *Idem.*

III. *Factus est in pace locus ejus.* Psal: 75. 3. Ille pacem probatur habere cum Deo, qui adversum mandata ejus contraria voluntate non litigat, qui sequitur jussa Dominantis, & ad omne præceptum divi- num suum flectit arbitrium. Pax enim vera est concordiam habere, cum moribus, & litigare cum vitiis. *Cassiod: hic.*

IV. *Justitia & pax osculatae sunt.* Psal: 84. II. *S. Augustinus hic: fac justitiam & habebis pacem, ut osculentur se justitia & pax, si non a- maveris justitiam, pacem non habebis, si amicam pacis non amaveris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te. Tu quare litigas cum ju- stitia? Ecce justitia dicit tibi, ne fureris, & non audis; ne adultereris, & non vis audire, inimicus es amicæ meæ, dicit tibi pax: quid me quæ- ris? amica sum justitiæ, quemcunq; invenero inimicum amicæ meæ, non ad illum accedo.* Sylveira in Apoc: 14.

V. *S. Antonius Paduanus in l. 2. Reg: c. 18. de Absalon, qui interpre- tatur, Pater pacis ait: Postquam Deo obedire noluit pacem perdidit, & in cor ipsius Joab tres lanceas infixit.*

VI. *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Luc: 2. 14. *S. Ambros: non quibuscunq; hominibus, sed bonæ voluntatis hominibus, ut intelli- gas pacem Christi non debiti esse, sed meriti. Et S. Petr: Damia: ho- die ait pax Deo facta est cum hominibus, sed non cum hominibus mul- tarum divitiarum, vel terrenæ sapientiæ, aut generosæ Nobilitatis, sed cum hominibus bonæ voluntatis. Lyranus vero sic explicat: hominibus bonæ voluntatis, id est hominibus bonis, dum malis hominibus non est pax: Non est pax impiis.* Isaia 48.

VII. *Pax vobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus, & latus.* Joan: 20. 20. Cum discipulos pace donat, ostendit illis vulnera belli, quibus acquisita pax, q. d. pacem offerro vobis, sed quæ effuso sanguine, diris vulneribus comparata. Monemur spiritus nostri pacem bellorum incom- modis acquirendam. Escobar T. 3. Coll: Chr: lib: 9. Sect: 1. Obs: 6.

VIII. *De ore ejus gladius utraq; parte acutus exibat.* Apoc: 1. 16. Cur Christo gladius in ore in quo semper pax? S. Hieron: hic: Nisi gladius præcesserit, qui dissecat vitia, pax non sequitur. Sylveira hic.

In Diomedea maris Adriatici insula ferunt fuisse templum quoddam
famo-

famofiffimum & Religione Sacrum, quod ab avibus in circulum obfidebatur magnitudinæ vafis, roftris longis, & ungvibus, quæ aves Græcis quidem accedentibus quiete agebant, cæteris barbaris venientibus subvolabant, ac pedibus, roftrisq; capita eorum impetentes infligendis vulncribus multos interimebant. *P. Joan: a S. Jofeph in Prompt: Conc.*

Plura vide Tit: Concordia.

T I T U L U S IX. PECCATUM, PECCATOR.

Peccatum eft Actus proveniens ab homine, devians ab ordine debiti finis, contra regulam naturæ, rationis vel legis æternæ. *Ita D. Tho: 1. p. 963. a. 1. & 2. 2. q. 162. a. 1.*

Vel. Peccatum eft dictum, factum, vel concupitum aliquod contra legem æternam. *Ita S. Aug: 1. 22. contra Faufum: c. 27.*

Alij definiunt peccatum quod fit: averfio ab immutabili bono, & conversio ad commutabile bonum. Quod idem eft, ac dicere: recessus a Deo, & accessus ad creaturam.

Dividitur peccatum in originale, actuale, & habituale.

Originale eft, quod ab origine provenit, & fuit inobedientia Adæ facta Deo, cū vetitū pomum comediffet, & confideratur in Adā primo peccante, & deinde in toto humano genere per descendantiam propagatū.

Actuale, eft actualis deviatio ab ordine debiti finis, contra regulam naturæ rationalis, vel legis æternæ, feu quod actu committitur. Dividitur hoc in mortale, & veniale. *Mortale eft,* quod animæ mortem ex gravitate fua infert, gratiā Dei hominem privans. *Veniale* autem, quod ob fui levitatem Charitatem quodammodo frigefacere facit in nobis, & contingere folet, vel propter imperfectionem actūs, vel propter inordinationem ad ea, quæ funt circa finem, feu ad finem.

Habituale eft, affectio mala voluntaria ex continuatis actibus contra legem Dei contracta, per modum habitus misero inhærens homini. *Plures peccati divisiones legere eft apud Theologos.*

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Homines Sodomitæ peffimi erant, & peccatores coram Domino nimis.
Gen: 13. 13.

Pecca-

Peccatum eorum aggravatum est nimis. *Gen: 18. 20.*

Obsecro ut obliviscaris sceleris Fratrum tuorum, & peccati atq; malitiæ, quam exercuerunt in te. *Gen: 50. 17.*

Peccavit Populus iste peccatum maximum. *Exod: 32. 31.*

Qui peccaverit mihi, delebo illum de libro meo. *Ibidem v. 33.*

Incrementa, & alumni hominum peccatorum. *Num: 32. 14.*

Deus Sanctus & fortis æmulator est, nec ignoscet sceleribus vestris atq; peccatis. *Josue 24. 19.*

Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus; si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? *1. Reg: 2. 25.*

Quid feci, quæ est iniquitas mea, & quod peccatum meum. *Ibidem cap: 20. 1.*

Tu fecisti absconditè, ego autem faciam verbum istud in conspectu solis. *2. Reg: 12. 12.*

Non est homo qui non peccet. *3. Reg: 8. 46.* Peccavit, & peccare fecit Israel. *Ibidem 14. 16.*

Multi peccaverunt propter mulieres. *3. Esdræ 4. 23.*

Tu Domine propter nos peccatores misericors vocaberis. *4. Esdræ 8. 3.*

Væ eis qui peccant, & non observant mandata mea dicit Dominus, non parcam illis. *4. Esdræ 15. 24.*

Peccavimus in conspectu tuo, & idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum. *Esther: 14. 6.*

Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & cave, ne aliquando peccato consentias. *Tob: 4. 6.*

Qui faciunt peccatum, hostes sunt animæ suæ. *Tob: 12. 10.*

Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nonne tu qui solus es? *Job: 14. 4.*

Quis est homo ut immaculatus sit, & ut justus appareat, natus de muliere? *Job 15. 14.*

Beatus vir qui in via peccatorum non stetit. *Psal: 1. 1.*

Non resurgent impij in judicio, neq; peccatores in concilio justorum. *Ibidem in fine.*

In operibus manuum suarum comprehensus est peccator. *Psal: 9. 17.*

Convertantur peccatores in Infernum. *Ibidem v. 18.*

Laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & iniquus benedicitur. *Ibidem v. 24.*

Pluet super peccatores laqueos. *Psal: 10. 7.*

Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine. *Pfal: 24. 7.*

Beatus Vir, cui non imputavit Dominus peccatum. *Pfal: 31. 2.*

Mors peccatorum pessima. *Pfal: 33. 22.*

Adhuc pusillum, & non erit peccator, quæres locum ejus & non invenies. *Pfal: 36. 10.*

Ego dixi Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi. *Pfal: 40. 5.*

Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me Mater mea. *Pfal: 50. 7.*

Averte faciem a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. *Ibidem ver: 11.*

Sicut deficit fumus deficient, sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie terræ. *Pfal: 67. 4.*

Usquequo peccatores Domine, usquequo peccatores gloriabuntur. *Pfal: 93. 3.*

Deficient peccatores a terra, & iniqui ita ut non sint. *Pfal: 103. in fine.*

Longe a peccatoribus salus, quia justificationes tuas non exquisierunt. *Pfal: 188. v. 155.*

Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, prolongaverunt iniquitatem suam. *Pfal: 128. 3.*

Justitia custodit innocentis viam, impietas autem peccatorem supplantat. *Prov: 13. 6.*

Justitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum. *Prov: 14. 34.*

Per misericordiam, & fidem purgantur peccata. *Prov: 15. 27.*

Impius cum in profundum venerit, peccatum contemnit, sed sequitur cum ignominia, & opprobrium. *Prov: 18. 3.*

Lucerna impiorum peccatum. *Prov: 21. 4.*

Peccator centies facit malum, & per patientiam sustentatur. *Eccl: 8. 12.*

In peccatores respicit ira Dei. *Eccl: 5. 7.*

Omnis peccator invidus, & bilinguis. *Eccl: 6. 1.*

De propitiato peccato noli esse sine metu, neq; adjicias peccatum super peccatum. Et ne dicas: misratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. *Eccl: 5. 5.*

Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neq; improperes ei. *Eccl: 8. 6.*

In

In omnibus operibus tuis memorare novissima, & in æternum non peccabis. *Eccl: 7. in fine.*

Nemini mandavit Dominus impie agere, & nemini dedit spatium peccandi. *Eccl: 15. in fine.*

Fili peccasti, ne adjicias iterum, sed de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur. *Eccl: 21. 1.*

Quasi a facie colubri fuge peccata, & si accesseris ad illa, suscipient te. *Ibidem v. 2.*

Stuppa collecta Synagoga peccantium, & consummatio illorum flamma ignis. *Ibidem v. 10.*

Via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ. *Ibidem v. 11.*

A Muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur. *Eccl: 25. 33.*

Qui transgreditur a justitia ad peccatum, Deus paravit eum ad romphæam. *Eccl: 26. 27.*

Leo venationi insidiatur semper; sic peccata operantibus iniquitates. *Ibidem 27. 11.*

Si fuerint peccata vestra, ut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. *Isaia 1. 18.*

Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrum peccatum. *Ibidem 5. 18.*

Projecisti post tergum tuum omnia peccata mea. *Isaia 38. 17.*

Quis dedit in direptionem Jacob, & Israel vastantibus, non me Deus ipse cui peccavimus. *Ibidem 42. 24.*

Peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis. *Hierem: 5. 25.*

Peccatum Judæ scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino. *Ibidem 17. 1.*

Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est. *Thren: 1. 8.*

Patres nostri peccaverunt, & non sunt, & nos eorum iniquitates portavimus. *Thren: 5. 7.*

Anima quæ peccaverit, ipsa morietur. *Ezech: 18. 4.*

Justitia justus non liberabit eum, in quacunq; die peccaverit. *Ezech: 33. 12.*

Induxisti hæc omnia propter peccata nostra, peccavimus enim, & inique egimus recedentes a te. *Dan: 3. 29.*

Peccata tua Eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum. *Dan: 4. 24.*

Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei. *Mich: 7. 9.*

Projiciet in profundum maris omnia peccata nostra. *Ibidem v. 19.*

In gladio morientur omnes peccatores populi mei, qui dicunt; non appropinquabit, & non veniet super nos malum. *Amos. 9. 10.*

Tribulabo homines, & ambulabunt ut cæci, quia Domino peccaverunt. *Soph. 1. 17.*

Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum, & si poenitentiam egerit, dimitte illi, & si septies in die peccaverit in te, & septies in die conversus fuerit ad te dicens poenitet me, dimitte illi. *Luc: 17. 3.*

Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. *Joan: 5. 14.*

Omnis qui facit peccatum, servus est peccati. *Joan: 8. 34.*

Quicumq; sine lege peccaverunt, sine lege peribunt, & quicumq; in lege peccaverunt, per legem judicabuntur. *Rom: 2. 12.*

Omnes peccaverunt, & egent gratia Dei. *Ibidem 3. 23.*

Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. *Ibidem 5. 12.*

Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. *Rom: 6. 12.*

Stipendia peccati mors. *Ibidem v. 23.*

Quid dicemus? Lex peccatum est, absit; sed peccatum non cognovimus nisi per legem. *Ibidem 7. v. 7.*

Stimulus mortis peccatum est, virtus vero peccati lex. *1. Cor: 15. 56.*

Evigilate iusti, & nolite peccare. *Ibidem 15. 34.*

Voluntarie peccantibus terribilis quædam expectatio judicii. *Hebr: 10. 26.*

Concupiscentia cum conceperit parit peccatum, peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem. *Jac: 1. 19.*

Si justus vix salvatur, impius & peccator ubi parebunt? *1. Petri 4. 18.*

Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. *1. Joan: 1. 8.*

Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem facit, & peccatum est iniquitas. *Ibidem 3. 4.*

Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. *Ibidem v. 8.*

Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit. *Ibidem v. 9.*

Scimus quia omnis qui natus est ex Deo, non peccat, sed generatio Dei conservat eum, & malignus non tangit eum. *Ibidem c. 5. 18.*

SENTEN.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Heu! heu! non est Provincia sub cælo, in qua Deus non offenditur: nec Castrum, Civitas, aut villa in qua per peccatum non contemnitur. *B. Albertus M. de Parad: anima: p. 2. c. 25.*

Sive in lapsu diaboli, sive in prævaricatione hominis, initium peccati semper est superbia. *S. Ambr: l. 10. Ep: 84. ad Demetri.*

Nullus major est dolor, quam is, qui peccati mucrone vulnerat conscientiam; Neq; ullum gravius est onus, quam peccatorum sarcina, & pondus flagitiorum; deprimit animam, curvat usq; ad terram, ne se erigere possit. *Idem l. 5. Ep: 18. ad Hierotian.*

Sagitta mortis est peccatum, per quod animæ jugulantur. *Idem super 1 Cor: 15.*

Nisi originale peccatum fuisset, vitium nullum esset. *Idem super Apoc: cap: 6.*

Neceffe est omnem hominem in peccato originali natum, illo non dimisso damnari. *S. Ansel: L. de Concept: Virginal: c. 28.*

Quot mortalia peccatores habent, tot Deos invocant & adorant. *S. Ant: Padu: Ser: 6. Dom: Trinit.*

Unus quisq; peccando animam suam diabolo vendit, accepta tanquam pretium dulcedinis temporalis voluptate. *S. Aug: in Expos: super Epif: ad Rom.*

Nulla peccati est excusatio, si amici causâ peccaveris. *Idem de Amic: c. 7.*

Levia multa peccata faciunt unum grande, multæ guttæ implent flumen, multa grana faciunt massam. *Idem Tract: 1. super Ep: Joan: c. 3.*

Anima peccatrix arbor infructuosa est, digna securi, & igne, digna succendi, & incendi. *Idem de Contrit: Cord: c. 4.*

Propter quod peccant homines, morientes hic dimittunt, & ipsa peccata secum portant, peccas propter pecuniam, hic dimittenda est, & quidquid est, propter quod peccas, quando oculos in morte clauderis, hic dimittis, & ipsum peccatum, quod committis tecum portas. *Idem hom: 23. ex 50.*

Dulce est peccatum sed amara mors. *Idem.*

Ex quo incipit homo præcepti esse capax, ex illo incipit posse peccare. *Idem l. 3. de Lib: Arbit: c. 24.*

Homi-

PECCATUM, PEGCATOR.

Homines peccatores, eo quod sunt homines ad Deum, eo quod sunt peccatores ad diabolum pertinent. *Idem de duabus animabus c. 7.*

Cum duo sint genera malorum, peccatum & pœna peccati, peccatum ad Deum non pertinet, pœna peccati ad vindicem pertinet. *Idem Contr: Fortun: disp: 1.*

Peccatum nihil est, & homines nihil fiunt, cum peccant. *Idem Tr: I. super Joann.*

Minuta peccata sunt velut scabies, quæ nostrum decus ita extremant, ut ab illius sponsi speciosi formâ præ filiis hominum castissimis amplexibus separent. *Idem hom: 50. ex 50.*

Mens Deo dicata sic caveat minora vitia, ut majora; quia a minimis incipiunt, qui in maxima prorumpunt. *S. Bern: de Orat: Vet.*

Immisericordior es animæ tuæ ipsam per peccatum occidendo, quam Judas corpori suo ipsum jugulando. *S. Bonav: Ser: 1. Dom: 7. Pent.*

Peccatum initiatur in cogitatione, crescit in delectatione, perficitur in consensu. *Idem in Centif: p. 1. Lect: II.*

Unusquisq; supplicium eligit, cum sponte peccat. *Clem: Alex: L. 1. Padag: c. 8.*

Modo delectat peccare, sed postea non delectabit ardere. *S. Euseb: Emif: hom: 3. Epiph.*

Peccatum quod ex peccato oritur, non peccatum jam tantummodo est, sed peccatum & pœna peccati, quia justo judicio Omnipotens Deus Cor peccantis obnubilat, ut præcedentis peccati merito, etiam in alia cadat. *S. Greg: l. 25. Moral: c. 12.*

Peccantium multitudo non parit errori patrociniū. *S. Hier: T. 2. Ep: 20. ad Ruffinum.*

Hominem absq; peccato posse esse si velit, sine gratia Dei, etiam cogitare sacrilegium est. *Idem l. 1. Dialog: adversus Pelag.*

Ad peccatum maximum quod opere perpetratur, nequaquam pervenies, si incentiva vitiorum statim in mente jugulas, & parvulos Babylonis statim allidis ad petram, in qua serpentis vestigia non reperiuntur. *Ibidem Tom: 1. Ep: 8. ad Diametr.*

Ibi te maxime oportet observare peccatum, ubi nasci solet. *Idem Tom: 4. ad Demetr.*

Diabolus non tentat aliquem cito per grandia vitia, sed per parva, ut possit quomocunq; intrare, & dominari homini, & postea cum in majora vitia impellere. *Idem super Psal: 140.*

Melius

Melius quædam peccata maxime quæ dulcescunt nobis, fugiendo vincimus, quam resistendo. *Hugo a S. Vict. Ser: 38. de divers.*

Quatuor modis peccamus in opere. 1. Latenter. 2. Publice. 3. Con-
suetudine. 4. Superba excusatione. *Hugo Card: super Job c. 4.*

Anima peccatrix meretrix est. *Idem super Psal: 30.*

Peccatum est hamus diaboli, quo capiuntur homines. *Idem super Psal: 51.*

Prima & maxima pœna est, ruina de peccato in peccatum. *Idem super Psal: 68.*

Peccator est jumentum diaboli, portans indifferenter ejus onera. *Idem super Psal: 72.*

Liberius peccant homines, cum credunt se a nemine videri. *Idem super Joan: c. 1.*

Nihil habemus proprium in hoc mundo, nisi peccata. *Idem super 1. Mach: c. 3.*

Qui est in mortali peccato, non est dignus etiam pane, quo vescitur. *Idem super Gen: c. 15.*

Quoties peccat quis, toties in se ipso interficit Christum. *Ibid: c. 26.*

Peccator quilibet infernus est, ubi sunt tenebræ obscurissimæ, quia ibi non lucet sol justitiæ; ibi tot dæmones, quot vitia; ibi albor infidelitatis, ibi ardor iniquitatis. *Idem super Prov: c. 15.*

Quanto magis ad finem vitæ accelero, tanto magis peccatis involvor. *Idiota l. 4. Contempl.*

Ut unum quodq; peccatum possit extingui, Causa aut occasio per quam, aut ob quam admissum est, debet primum amputari. *Joan: Cass: Collat: 70. Abb: Pincissi.*

Impossibile est, ut aut ignorantia, aut negligentia, aut vanitate, aut obreptione, aut cogitatione, aut necessitate, aut oblivione non peccetur. *Idem Coll: 10. Abb: Theonæ c. 7.*

Unum quodq; peccatum ubi patratum fuerit, & ad finem pervenerit, relinquit in anima venenum. *S. Joan: Chrys: hom: 41. super Act: Apost.*

Grandis dæmon peccatum est, *Idem hom: 16. ex Divers: in Mat.*

Voluntarius dæmon est peccatum, spontanea; insania. *Idem Ser: 28. super Ep: ad Rom.*

Peccare humanum est, perdurare autem in flagitiis non humanum, sed penitus diabolicum. *Idem Ep: 5. ad Theod: Lapsus.*

Quanto Sapientiores, aut potentiores fuerimus, tanto magis si peccaverimus puniemur. *Idem Ser: 5. super Ep: ad Rom.*

Peccatum admittere, est cadere in puteum, consuetudinem vero peccandi facere, os putei est coangustare, ne is, qui cecidit, valeat exire. *Joan: Trith: in c. 7. Reg. l. Bened.*

Majoris est culpæ manifeste, quam occulte peccare; dupliciter enim reus est, qui aperte delinquit, quia & agit, & docet. *S. Isid: Hysp: l. 2. de summo bono c. 20.*

Nullum adeo grave est peccatum, quod Christi Sangvine non deleatur. *S. Laur: Just: de discip: monast: c. 12.*

Qui peccatum non odit, cum sit inter peccatores, etiamsi non fecerit ipsum peccatum, tamen fecisse judicatur. *S. Nilus Abb: Paræm: 205.*

Qui peccatorum factoribus delectantur sunt velut porci, qui fetorem omnem tanquam odorem suavissimum expetunt. *Orig: hom: l. in Psal: 37.*

Ne contempnas, etiamsi parvam intra te videris fermenti malitiam, quia modicum fermentum totam massam corrumpit, & ideo neq; de parvo peccato negligas, quoniam de uno peccato generatur & aliud: Sicut enim ex justitia generatur justitia, & ex castitate castitas, & castus accepto castitatis fermento quotidie castior efficitur, ita & qui semel intra se licet parvum malitiæ reposuerit fermentum, quotidie in semetipso nequior efficitur, ac deterior. *Idem hom: 23. in c. 27. Numer.*

Vix unquam transigimus diem, in quo non offendimus Deum, aut proximum. *Petrus Bless: Ep: 118.*

Ille Deum in suo corpore portat, qui nullum portat in suæ carnis operatione peccatum. *Petr: Chrysol: Ser: 168.*

Sicut repellit Deus peccata sua defendentem, sic recipit accusantem. *S. Prosper apud S. Aug: Tom: 3.*

Bene currit ad remissionem peccatorum, qui displicet sibi. *Idem, ibidem Sent: 38.*

Major est labor resistere vitiis & passionibus, quam corporalibus insudare laboribus. Qui parvos non vitat defectus, paulatim labetur in majores. *Thom: a Kemp: l. 1. c. 25. de imit: Chr.*

Unum peccatum potest esse causa alterius directe, & indirecte; directe quidem inquantum ex uno peccato inclinatur ad aliud. Indirecte quia meretur exclusionem gratiæ, qua subtracta, ruit homo in aliud peccatum. *S. Th: Lect: 9. in 1. Rom.*

Oblivio Dei conciliatrix peccati est. *B. Theodoret: in Psal: 49.*

Peccare mortaliter, est se ipsū vendere diabolo, ideo oportet redimi tribus siclis, si volumus salvari, id est: operibus pœnitentiæ, contritione cum propo-

proposito, confessione, afflictione, restitutione, injuriarum remissione.
S. Vinc: Ferr: Serm: de Purif: B.M.V.

ADDE: Si poena desit alia tormenti, fatis est ipsa culpa. *Avanc: in Const.*

Multi committunt eadem diverso crimina fato
 Ille Crucem, pretium sceleris tulit, hic diadema. *Lucanus l. 3.*

ARGUMENTUM MORALE.

Peccatum mortale est mors anime.

Ratio 1ma. **Q**uemadmodum enim mors corporis aufert corpori decorem, & illud sine sensu relinquit, sine motu, sine actione, hoc etiam in anima facit peccatum invisibili quodam modo, sed magis crudeli, ac deplorabili.

Ratio 2da. Sicut mors reddit corpus tabidum, & objectum horroris in oculis hominum: Sic peccatum reddit animam abominabilem in oculis Dei, qui illam intuitus perhorrescit.

Ratio 3tia. Quemadmodum mors redigit corpus in Cineres, ac quodammodo illud annihilat; Sic peccator (ut loquitur Propheta) quodammodo in nihilum redigitur: *Ad nihilum redactus sum, & nescivi. Pl:12.*

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Deus patam ostendit, quod odio persequatur peccatum.

1. **P**er supplicia, quibus animadvertit in eos qui illud perpetrarunt, ut in Angelos, in primos Parentes, & quod his temporibus est, ostendit in severis tot peccatorum punitionibus.

2. In severitate, qua usus est in Filium suum quamvis non nisi speciem haberet peccati.

3. In æternis suppliciis, quibus in æternum punit peccatores.

ARGUMENTUM TERTIUM.

Peccatum veniale est morbus anime.

Ratio 1. **Q**uia illius aufert pulchritudinem, & quamvis non debeat omnino omnia lineamenta divinæ similitudinis, quæ Creator impressit, eam tamen deformat & fædat.

2. Quia illam infirmat, ac potentiorum virium partem adimit, ita ut longe imbecillior sit, & apta minus, quæ violentis inimici tentationibus obnitatur.

3. Quia illam disponit ad mortem peccati lethalis, quemadmodum corporis ægrotudo, via est, quæ ad sepulchrum adducit.

ARGUMENTUM QUARTUM.

Veniale peccatum est dispositio, ac transitus ad mortale.

Ratio 1. **Q**uia peccator levia iterando crimina, metum abjicit, quo a gravioribus deterretur, & hoc pacto a levibus gradum facit ad gravia.

2. Quia charitatis fervore tepescente, vicissim tepescit erga peccatorem Deus, suasque retrahit gratias, quibus anima fulciebatur, ac prohibebatur, ne in deteriora perduceret.

3. Quia dæmonis ars est, nos primum ad minora sollicitare peccata, ut deinde in graviora facilius labamur.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Peccator est miser, & miserabilis & pauper, & cæsus, & nudus. Apoc: 3. 17.

I. **E**gressus Cain a facie Domini habitavit profugus in terra ad orientalem plagam. Gen: 4. 16. Non te allicit Oriens suæ lucis svavio: peccanti enim, exulantiq; a Deo nox paratur in luce, occasus in Oriente. Nusquam enim non miser est, qui a Dei vultu abest, Filium prodigum respice a Patre fugientem ad siliquas; Synagogam intueri, quæ Christi obluata Evangelio catenis & gladiis perit. Convivas contemplare. Luc: 14. 19. quibus cum cæna Regis invisâ esset, boum quinque juga imposita sunt. *Oliiva l. 2. Strom: & aliud cecidit.*

II. *Terra vestra deserta, Civitates vestra succensa igni, regionem vestram coram vobis alieni devorant &c.* Isai: 1. 7. Possumus hæc Tropologicè de peccatoribus accipere, qui de Sanctitate pristina corruperunt, postquam contrariis fuerant traditi potestatibus, quod omnia eorum bona veniant ad desertum, & prioris justitiæ Deus non recordatur, & igne

igne diaboli omnia succendantur, & sint pabulum bestiarum. *S. Hieron: L. 1. hic.*

III. *Incidit in Latrones.* Luc: 10. 30. Proponitur hic multiplex peccatorum miseria, privantur cæli gloriâ: *Descendebat ab Jerusalem; Incidit in Latrones*, potestatem dæmonum, bonis gratuitis expoliant, vulnera inferunt, quibus integritas humanæ naturæ violatur. Samaritanus Christus, iter ejus Incarnatio, jumentum caro ejus. *S. Thom: Aqu: Dom: 13. Pentecost.*

IV. *Fecit Deus Adæ, & uxori tunicas.* Gen: 3. 21. Et pellis ibat versus carnem, & lana ad extra: ad innuendum, quod homo ex peccatis similis effectus est bestiis. *S. Vinc: Ferr: Dom: 3. Adven. Quo quid miserabilis?*

V. *Operiet vultum tuum.* Job 24. 21. Quilibet peccator vultum hominis exuit, induendo faciem lupi per rapacitatem, leonis per superbiam, ursi per gastrimargiam, Porci per luxuriam, & sic de aliis, ne cognoscatur a Domino in die judicij. *Hugo Card: hic.*

VI. *Ædificaverunt urbes tabernaculorum Pharaoni.* Exod: 1. 11. Regnante peccato Ægyptiis exstruimus Civitates, in cinere versamur, & sordibus, pro frumento paleas, pro solita petra, luxi opera scdamur. *S. Hier: Ep: 142. ad Damasum.*

VII. *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati.* Joan: 8. 34. Patet hoc multis rationibus, quod peccatores sint servi peccati & diaboli. 1. Quia servorum est, multum laborare. *Jerem: 16. 13. Servietis Diis alienis, qui non dabunt vobis requiem &c.* 2. Quia peccatores tanquam servi vilissimis cibis vescuntur, ut filius prodigus siliquis &c. *Luc: 15. & Thren: 45. Qui nutriebantur in Croceis. &c.* 3. Quia nihil, quod lucratur servus, suum est, sed totum Domini sui; Sic peccator nihil facit sibi utile ad vitam æternam, qua diabolus Dominus suus, semper apponit aliquid de suo, propter quod totum sibi calumniatur, scilicet malam intentionem, si facit opus bonum. 4. Quia tanquam servi reputantur viles, opprobrium hominum, & abjectio plebis. *S. Aug: Trac: 3. hic.*

VIII. *Consuerunt sibi folia ficus, & fecerunt sibi perizomata.* Gen: 3. 7. Quid egentius, quam carere, quo nuditas corporis contegatur. Quis hanc egestatem in primos induxit parentes? peccatum, dicit enim. *S. Joan: Chrysf: hom: 5. de pœnit. Nihil peccatore est pauperius.*

IX. *Duo debitores erant, cuidam feneratori.* Luc: 7. 41. *S. Aug: Ser: 126. de Temp.* Debita peccata intelliguntur, nam debitum contrahitur, quoties delinquitur. Jam vero quis pauperior, quam qui non ha-

bet unde debitum solvat? *Non habentibus illis unde solverent, donavit utrisq.*

X. *Abscondit se Adam a facie Domini.* Gen: 3. 8. Peccatum ita mentem excæcat, ut cum Adamus in statu innocentiae esset sapientissimus, post peccatum adeo excæcatus, ut crederet locum non deesse, ubi oculos Dei latere posset. *Diez: Conc: 1. Dom: 7. Pent.*

XI. *Quis cæcus, nisi qui venundatus est, & quis cæcus nisi Servus Domini.* Isaïæ 42. 19. Quanquam loquatur de populo Judæorum, verum tamen ex communione vitiatorum transfertur in similes. Atq; ubi major cæcitas, quam ejus, qui se vili pretio diabolo vendidit, & peccati servus in diaboli transivit mancipium? Quis cæcus, nisi qui accepit a Domino sibi posse servire, cum in sathanicum transivit obsequium, & legem vitæ postposuit legi mortis, Tyrannum Domino benignissimo prætulit, venundatus dulcedine modica. *Simon Cass: l. 9. c. 10.*

XII. *In tenebris collocavit me.* Thren: 3. 6. Moraliter anima amisso lumine collocata in tenebris, quasi mortua in sempiternum, nec se ipsam, qualis sit, quam misera, quam infelix, quibusve oppressa malis, & nudata bonis videre valet. Auferuntur enim judicia Dei ab hujusmodi anima, hoc semper inimicus gaudet, ne se misera anima de tenebris ad lucem explicare queat. Hinc Philisthæi capto Samson oculos erunt. *Judic: 16.* Ac deinde cæcum ad molam mittunt, ut semper in circuitu gyrans viam vitæ privatus lumine nunquam inveniat. Hinc quoq; Sedecia capto Nabuchodonosor primum effodit oculos. *Jerem: 39. 7.* Deinde vinctum in cavea Babylonem ducit, ne unquam ultra lumen videat. *S. Paschasius, in Thren: hic.*

XIII. *Ambulabunt ut cæci, quia Domino peccaverunt.* Sophron: 1. 17. Quando quis cespitando modo ad terram prolabitur, modo in parietem impingit: modo in præceps ruit, an non eum cæcutire dicemus? ita quicumq; modo in avaritiam, modo in libidinem, modo in ambitionem impingit, an non talpâ cæcior est? *Bessæus Dom: 3. Adv.*

XIV. *Et cæcus.* Apoc: 3. 17. Quia seipsum non videbat, & alium se judicabat, quam erat. *Sylv: hic.* Quatuor sunt genera peccatorum, quæ homines maxime excæcant; nam cæcat homines humor avaritiæ, cæcat livor invidiæ, cæcat tumor superbiæ & cæcat ardor luxuriæ. *Bonav: Ser: 41. in Dom: Quinq.*

XV. *Abscondit se Adam & uxor ejus a facie Domini Dei.* Gen: 3. Nota quinq; peccati effectus; Primus aperti sunt oculi. 2. Auditus. Pudor. 4. Vermis conscientiæ. 5. Metus divini judicii. *Cornelius hic*

XVI. *Nudabunt te vestimentis tuis, & auferent vasa decoris tui.* Ezech:

16. Dico adhuc, quod est alia nuditas criminalis, quæ signat virtutum carentiam. Vestes enim in Scriptura significant virtutes. Et ideo ille spiritualiter nudus dicitur, qui a diabolo virtutibus spoliatur. Et tales hodie sunt multi similes quibusdam hominibus Æthyopiæ, qui continuo vadunt nudi, ita quod sicut alij in vestibus, ita isti in nuditate gloriantur. Talibus dicitur. *Apoc: 3.* Dicis quia dives sum, & nullius egeo, cum sis miser, miserabilis & pauper, & cæcus & nudus; tales figurantur in Leproso. *Levit: 13.* Qui nudum caput semper jubetur habere, & ideo bene dicitur. *Apoc: 16.* Beatus, qui custodit vestimentum suum, ne nudus ambulet. *Petrus Berchorius V. nuditas.*

Quod est vestimentum animæ? Virtus, quæ nuditas? peccatum. *S. Joan: Chrys: b. 25. in Acta.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Peccator nomen habet, quod vivat, & mortuus est.

I. *IN quocunq; die comederis ex eo, morte morieris.* Gen: 2. 17. Non est mortuus Adam, eo ipso die morte corporis, quo vetitum comedit pomum, supervixit enim 130. annos, sed mortuus est morte animæ. *Le Blanc in Psal: 113. Et Origenes hom: 15. hic.* Statim namq; ut prævaricatus est mandatum, mortua est anima, quæ peccavit.

II. *Ne unquam obdormiam in morte.* Psal: 12. 4. Id est peccato, dormitat in morte, id est peccato, qui frequenter labitur, & frequenter resurgit; dormit, qui cum ceciderit non resurgit, obdormit obstinatus, qui peccatum suum defendit, nec de facili excitatur. *Hugo Card: hic.*

III. *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur.* Ezech: 18. 20. *S. Aug: Tract: in Apoc: Tom: 9.* Multi in corporibus vivis, animas mortuas portare nesciuntur.

IV. *Ossa arida audite verbum Domini.* Ezech: 37. 4. Ossa peccatores, quia neq; gratiæ vitam, neq; charitatis conjunctionem habent, campus sepulchrorum a foris, dealbatorum, intus vero plenorum ossibus mortuorum est mundus. *De Pont: Tom: 1. de perfect: Hom: Christi tract: 1. cap: 11.*

V. *Ecce defunctus efferebatur.* Luc: 7. 12. Quid aliud, nisi quasi in quodam feretro, hoc est supremi funeris instrumento jacemus exanimis, cum vel ignis inmodicæ cupiditatis exæstuat, vel frigidus humor exundat,

dat, vel pigra quadam terreni Corporis habitudine vigor hebetatur animorum, vel concreta noster spiritus labe, puræ lucis vacuus mentem alit. Hi sunt nostri portitores funeris. Quis est tumulus tuus, nisi mali mores, tumulus tuus perfidia est, sepulchrum tuum guttur est. *S. Ambr: Lib: 5.* Quatuor portant peccatorem ad sepulturam inferni, duo ante, & duo retro. Primus est mala consuetudo, secundus est mala societas, tertius vana confidentia de longa vita, quartus: falsa spes de misericordia. *S. Vinc: Fer: Ser: 5. post Latere.*

VI. *Videbam sathanam sicut fulgur de celo cadentem.* Luc: 10. 18. Significavit, non solum impetum, quo præcipitatus cecidit, sed etiam detrimentum, quod in anima operatur, sicut fulgur si in gladium incidit, ferrum in cineres vertit vaginâ illæsâ, sic cadens dæmon cum sua malitia, animam per peccatum occidit, nec tamen hæc mors exterius apparet in carne. *Diez Dom: 3. Quadr.*

VII. *Vidua quæ in deliciis est, vivens mortua est.* 1. Timoth: 56. Theodoretus in hunc locum: immodicæ inquit deliciae rationem obruunt & efficiunt, ut in corpore tanquam in aliquo sepulchro jaceat. Sophocles gulæ deditum reprehendens dicebat: non arbitror hunc vivere, sed cadaver judico. *Le Blanc in Psal: 113. v. 26.*

VIII. *Frater tuus hic mortuus erat.* Luc: 15. 32. In peccatis miseram vitam agentes nihil a mortuis differunt, imo vero maximè differunt, cum sint illis multo deteriores, non enim mihi dices clausisse hunc oculos, nec sepulchro jacere, nec institis ligatum detineri, nec postremo veribus esse projectum; cum multo pejoribus hic, quam qui obierant, vexetur. Non devorant scelestum hominem vermes, sed perturbationes animi, omni feroci bellua truculentius exagitant, atq; dilacerant, quod si aperti sunt oculi, id multo deterius est, quam si clausi essent, clausi enim mortuorum oculi nihil mali vident &c. *S. Chrys: hom: 28. in Mat.*

PROPOSITIO TERTIA. -

Peccatum omnium malorum est maximum malum.

I. **P**osuit Cain Dominus signum, ut non interficeret eum omnis, qui invenisset eum. Gen: 4. 15. Cain ob patratum fratricidium mille meritis mortuus, cur tamen signo sibi a Deo impresso a morte violenta præservatur? Respon: *S. Ambr:* commisit illum immaniori inimico peccato scilicet. Et ulterius addit: Acceperat signum, ne eum aliquis occideret, non ut vitæ

vita suavitate frueretur, sed ne mors auferat ærumnam, ut peremptorem suum quotidie timendo pateretur. *Penziger Dom: 5. Quadr: Con: 1.*

II. *Homo qui maledixerit Deo, portabit peccatum suum, & qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur.* Lev: 24. 15. Cur vane assumens Nomen Domini morte mulctatur, & blasphemus jubetur tantum manere sub peccato? *S. Cyril: Alex: Tom: 14.* Multo gravius est accipere peccatum, & habere secum, quam morte mulctari. *Baeza Tom: 1. l. 3. cap: 7. §. 9.*

III. *Misere mei Deus.* Psal: 50. 1. Non curat poenas effugere, sed recuperare innocentiam, nusquam non mundari precatur. *Amplius lava me: Asperges me, lavabis me, dele iniquitatem meam, cor mundum crea in me Deus. Oliva l. 9. Strom: §. misere mei Deus.*

IV. *Eruisti animam meam ex inferno inferiori.* Psal: 58. 13. Vere tam magna misericordia Dei est ea, qua nos ex injustis justos facit, quam magna est gehennæ perpetuæ poena, a qua liberamur, & quam magna est felicitas sempiterna, ad quam jus accipimus, & aditum apertum habemus. *Bellarmin: hic.*

Et si multi Gehennam omnium malorum supremum, atq; ultimum putant, ego tamen sic censeo, sic assiduo prædicabo, multo acerbius esse Christum offendere, quam Gehennæ malo vexari; hortor vos, vos atq; oro, ut mecum hac in re sentire velitis. *S. Joan: Chrys: hom: 37. in Math.*

V. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei.* Psal: 118. 136. Unde tantus fletus? an quia a regno & Patria exulabat? An quia Saulis Tyrannidi subiacebat? An quia persecutus eum filius? absit, sed quia non custodierunt legem suam. Ubi *S. Amb: Ser: 17. a Sancto Viro, plus culpa quam ærumna defletur. Mendosa in 1. Reg: 1. Anot: 8.*

VI. *Væ nobis quia peccavimus, propterea mestum factum est cor nostrum.* Thren: 5. 16. Dixerat antea: hæreditas nostra versa est ad alienos v. 2. Nihil autem horum dixit: Væ nobis, nisi ad peccavimus. *Diez Conc: 2. Dom: 4. Epiph.*

VII. *Tristis est anima mea usq; ad mortem, & procedens pusillum procidit in faciem suam.* Math: 26. 38. S. Lucas majora addit; c. 22. factus in agonia prolixius orabat, & factus est sudor ejus sicut gutta sanguinis decurrentes in terram. Quid Jesus in horto adeo horruit, ut attollere vultum eum puderet? procidit in faciem suam, ut terrefactus, concussus, agoniam passus, tremor, & horror sanguineum sudorem extorserit? *Isidorus Clarius 39. dicit, illud fuisse peccata generis: Referebat enim genus nostrum,*

nostrum, & illius scelera ante oculos proponens, tanta ac tam horrenda intuebatur, ut faciem occultare cogeretur, neq; auderet illam in cælum attollere. Majus malum peccatum mortale Christo visum est, quam omnis Judæorum in se explenda Tyrannis, qualis fuit flagellatio, coronatio, ac crudelissima cruci affixio, quam mors ipsa amarissima. *Penziger Dom: 5. Quadr: c. 5.*

VIII. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Joan: 1. 29. S. Bern: Serm: de tripl: advent. Beatus Joannes clamat: Ecce Agnus Dei &c.* Non dicit morbos corporis non molestias carnis, sed peccatum, quod est morbus animæ, & corruptio mentis. Poterat & morbos, reliquasq; misérias tollere. Peccatum enim est solum malum, & comparatione illius aliud nullum. *Sylveira hic q. 8.*

Nihil malum dicendum est nisi peccatum solum, quod a Deo nos separans malo diabolo nos facit copulari. *Id: Climacus Collat: 6. Abb: Theod.*

PROPOSITIO QUARTA.

Peccata commissæ opposita virtute delenda.

I. *AB Aquilone venit aurum. Job 37.* Aquilo est pars frigidissima, aurum est effectus regionis, & operationis calidissimæ, quid hic mysterij? Audi quid supra dixerit Job: *ab Aquilone panditur omne malum,* fuit quis Aquilo peccando, malum operando, fuit frigidus in amore Dei, & ejus servitio. *Ab Aquilone aurum,* aurum præstet pœnitens peccator, nempe intentionem operationum virtuosarum. Duplici amore, duplici servitio neglectum cultum Dei & intermissum servitium, recompenset. *Penziger in Fest: S. Joan: c. 3.*

II. *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Psal: 6.* Cur non thronum regium aut mensam lachrymis rigat? Lectum, stratum inquinavit David sædo adulterio, lectum lachrymis lavat, voluptatem, quam senserat, mentis tristitia, gaudium lectu, risum fletu compensat. *Idem, ibidem.*

III. *Peccatum peccavit Jerusalem. Thren: 81. v. 8. Quid inde? subdit ibid: Propterea plorans ploravit in nocte.* Duplicat peccatum, sed duplicat & pœnitentiam, duplex illicitum gaudium, duplici deleatur dolore, & animi contritione. *Ibidem.*

IV. *Ninive erat Civitas magna, itinere trium dierum, & cepit Jonas introire civitatem itinere diei unius. Jonæ 3. S. Hieron: hic. Ille præcepti & superioris naufragij memor, viam trium dierum, unius diei festinatione*

tione complevit, & ita mirabiliter damna præcedentia lucris sequentibus recompensavit. Peccavit Jonas negligentia, inobedientia, desuper, nunc poenitens inobedientiam obedientia promptissima, negligentiam summa diligentia ac celeritate recompensat. *Ibidem.*

V. *Stans retro secus pedes ejus, lachrymis capit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat &c.* Luc: 7. S. Greg: hom: 34. in *Evang.* Consideraverat Magdalena quid fecerit, & noluit moderari, quid faceret. Consideravit suam superbiam, noluit moderari profundissima humilitate ad pedes Jesu se ut canem abjiciendo recompensare, consideravit suam lasciviam, noluit moderari lætitiis fletibus, risum singultibus, voluptatibus carnis 30. annorum jejunio, silentio, maceratione, asperitate nimia relaxare. *Ibidem.*

VI. *Dicit ei tertio: Simon Joannis amas me?* Joan: 21. 11. Cur Jesus Petrum ter interrogat. R. S. Augus: tract: 103. in Joan: dicens: *Tertio: utrum Petrus eum diligat Dominus interrogat, redditur enim trina negationi trina Confessio.* Ter negaverat Christum in atrio Pontificis Petrus, ter stimulatur trina Christi Confessione, & amoris sponsione perfidam recompensare. *Ibidem.*

Qualis præcessit offensa, talis debet sequi satisfactio. S. Petrus Chrys: Ser: 78.

Grande peccatum, grandi indiget poenitentia. Rabanus in 2. Paralip. Rapiisti aliena? de cætero da etiam tua, scortatus es? Castitatem exerce, & continentiam; in deliciis vitam egisti, & te inebriasti? Sis sobrius, & bibe aquam. Anast: Nissenus Quæst: 4. in *Scrip.*

Qui te multum peccasse consideras, necesse est, ut nec in magnitudine, nec in diuturnitate tibi parcas. Richardus a S. Vict: in c. 2. *Thren.*

EXEMPLA VARIA.

I. Adam & Eva primi Parentes nostri, quia peccarunt, & ipsi Paradiso ejecti, gratiaq; originali privati sunt, & omnes posteros in eandem miseriam traxerunt. Gen: 3.

II. De Sodomitis dicitur, quod pessimi erat, & peccatores coram Domino nimis, & quia clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est, peccatumq; eorum aggravatum est nimis, pluit Dominus super Sodomam & Gomorrhæam sulphur, & ignem de cælo, & subvertit Civitates has, & omnem circa regionem, & universos habitatores urbium, & cuncta terræ virentia. Gen: 19. 24.

III. David quia populum suum numerari iussit (in quo eum venialiter nonnisi peccasse pleriq; Authores putant, pestilentia (quæ 70000. hominum abstulit) castigatus est. 2. Reg: 24.

IV. Ezechias, quia legatis Regis Babyloniorum thesauros suos ostendit (qua in actione iterum venialem duntaxat culpam Authores agnoscunt) audiuit ab Isaia: Audi sermonem Domini: Ecce dies venient, & auferentur omnia quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui usq; in diem hanc, in Babylonem. Non remanebit quidpiam ait Dominus. Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt Eunuichi in palatio Regis Babylonis. 2. Reg: 20.

V. Tobias, Senior putans se brevi moriturum, hæc inter cætera filio suo monita relinquebat; Panem tuum & vinum tuum super sepulchrum iusti constitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus. Tob: 4. 18.

VI. Susanna Hebræa castissima ad adulterium a duobus senibus sollicitata dixit: melius mihi est absq; opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Dei. Daniel: 13.

VII. Eleazarus Judæus nonagenarius Scribarum Princeps ad carnes porcinas contra legem comedendas compulsus respondit: Malle se præmitti in infernum, quam Regis mandato obedire. 2. Machab: 6.

VIII. Christus Dominus cum omnes alias injurias, & etiam suspicionem dæmoniis inhabitans patientissime tulisset, in peccati tamen tollenda suspicione acerrimus fuit, ideoq; dixit: Quis ex vobis arguet me de peccato, cujus rationem reddens Bæza ait: quia non sic horribile est viro iusto dæmonium habere, ac peccatum; hoc omni dæmonio horribilius est, & multo magis vitandum. Ita Bæza Tom: 3. in Evang: 1. 18. c. 8.

IX. Angelus quidam cum Eremita peregrinatus, transeunte Juvene eleganter vestito, sed peccatis immerso, nares cohibuit, cum tamen ante cadaver transiens id non fecisset; interrogatus ab Eremita, respondit: coram Deo peccatorem turpius, quam quodcunq; cadaver foetere. Spec: Exempl: Dist: 9. Ex: 162.

X. S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis dicebat: Si hinc peccati horrorem, inde inferni dolorem corporaliter cernerem, & necessario uni immergi deberem, prius infernum, quam peccatum appeterem. Surius in vita.

XI. S. Brigittæ Svecæ quondam apparuit Christus totus sanguine perfusus, & ea specie, qua olim crucifixus fuerat, dixitq;: intueri vulnera mea, cumq; illa illachrymans diceret; heu Domine mi! unde tibi hæc

hæc modo vulnera? respondit ille, ita etiamnum me vulnerant charitatibus meæ contemptores. *Surius in vita 23. Julij.*

VII. S. Coleta cum aliquando B.V.MARIAM pro peccatoribus exoraret, illa cum lance carnis, quasi infantis recens occisi frustis plena sibi adstantem, & dicentem audivit. Quid vis, ut pro illis intercedam, qui peccatis Filium meum, quantum quidem possunt, ita, ut hic vides, in frustra discerpunt. *Surius in vita tom: 7.*

XIII. S. Edmundus Cantuariensis Episc: dicebat, malo insilire in ro- gum ardentissimum, quam in peccatum lethale consentire. *Surius in vita.*

XIV. Philippus Rex dicere solebat: mirari se, quomodo peccati mor- talis reus dormire aliquando posset. *Padag: Christ: p. 1. c. 2. §. 1.*

XV. Philippo II. Hispaniarum Regi Jobum morbis juxta, ac patien- tiâ referenti, cum genu novacula Chirargus dissecuisset, ejusq; filius ex eo percunctaretur: nunquid ab eo vulnere graviter doleret? respondit: multo magis mihi dolent peccata mea. *Doultreman l. 4. de am: c. 4.*

XVI. Miles quidam cum adulterium perpetrasset, & rediret domum lucente luna, conspectus ab uxore dæmonis faciem præferre visus est. Cum igitur a Domesticis perterritis spectro conclamaretur, animadvertens se a forma propria recessisse, tantisper delituit, expectans mane, ut eccle- siam accedere posset, & peccatum suum confiteri, sed mane vaccis & pecudibus obvis, diros in eis excivit mugitus, quæ quo poterant ejus aspectum, sicut & pastores fugitabant, imo & Sacerdos ante januam Ec- clesiæ horas Canonicas recitans, ut eum aspexit, ecclesiam intrans post se ostium clausit. Tunc miles ante fores Ecclesiæ se prosternens: mise- rere inquit: Pater Sancte, miserere miserrimo peccatori, non sum ille qui videor, sed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit, ut in me larva- ta quasi dæmonis species videatur, sed pœnitenti injunge, quod vis, & sic de me, quod Deus voluerit expectabo. Nec mora ubi miles cum lachrymis peccatum suum confessus est, illico pristinæ formæ restitutus apparuit. *Spec: Exemp: Dist: 5. Exemp: 81.*

TITULUS X. P E C U N I A.

PEcunia a pecu: seu a pecore dicta est, eo quod olim divitiæ omnes in pecoribus esse existimarentur, seu ut aliis placet, inde dicitur pe- cunia, quod cum primo cusus esset nummus, seu moneta, pecus seu o- vis in eo sculpta fuerit.

Pecuniarum cupiditas *Philargyria* vocatur quod interpretatur amor argenti.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

- P**ecuniam tuam non dabis (fratri tuo) ad usuram. *Levit: 25. 37.*
 Domine quis habitabit in tabernaculo tuo &c: qui pecuniam suam non dedit ad usuram. *Psal: 14.*
 Accipe disciplinam meam, & non pecuniam. *Prov: 8. 10.*
 Avarus non implebitur pecuniâ. *Ecc: 5. 9.*
 Sicut protegit sapientia, sic protegit pecunia. *Ibidem 7. 13.*
 Pecuniæ obediunt omnia. *Ibidem 10. 19.*
 Nihil est iniquius, quam amare pecuniam, hic enim & animam suam venalem habet. *Ecc: 10. 10.*
 Perde pecuniam propter fratrem, & amicum tuum, & non abscondas illam sub lapide in perditionem. *Ibidem 29. 13.*
 Beatus qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia, & thesauris. *Ecc: 31. 8.*
 Nolite possidere neq; aurum, neq; argentum, neq; pecuniam in zonis vestris. *Math: 10. 9.*
 Filioli, quam difficile est, confidentes in pecuniis in regnum Dei introire. *Marci 10. 24.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

- P**ecuniarum cupiditas damnum suum putat, quidquid alienum est. *S. Amb: de Nabuc: c. 3.*
 Hoc malum jam dudum humanis influxit mentibus, ut pecunia honori sit, & animi hominum, pecuniarum admiratione capiantur. *Idem l. 2. de Offic: c. 21.*
 Multo melius est salutem habere sine pecunia, quam pecuniam habere sine salute. *Ibidem c. 25.*
 Malo vos pecuniâ minores esse, quam gratiâ. *Idem l. 5. Ep: 31. ad Valent: Imperat.*
 Proprius Actus liberalitatis est, bene uti pecuniis. *S. Anton: p. 4. t. 5. de instit: c. 17.*
 Quid vanius eo, qui putat plus valere nummum, quam Deum. *S. Aug: super Psal: 51.*

Pecunia quæ servatur, casibus servit, quæ autem in misericordia reservatur, præmium futurum acquirit. *Idem Ser: 1. Fer: 3. post Dom: 2.*

Quadr.

Propter pecuniam sunt artifices multi. *Idem l. 7. de Civit: Dei c. 3.*

Noli sub imagine pietatis augere pecuniam. *Idem de decem Chordis cap: 12.*

Pecuniam amas? Deum tuum ama, pecunia te non facit beatum.

Idem de Discip: Hist: c. 9.

Homo quando pecuniam accipit, gaudet; quando reddit, plangit.

Idem hom: 48. ex: 50.

Adolescentes amorem pecuniæ totius suæ spei certissimum venenum esse credant. *Idem l. 2. de Ord.*

Qui amat pecuniam; quantum diligit pecuniam, tantum timet ne perdat pecuniam. *Idem tr: 43. super Joann.*

Opes opibus hauriuntur, pecunia pecuniam trahit. *S. Ber: in Apolog: ad Gvil: Abb.*

Felix qui perdit pecuniam, ut eum ea perdat miseriam, infelix qui perdit vitam æternalem, ne perdat pecuniam temporalem. *S. Bonav: Exposit: 2. super Psal: 118.*

Servas pecuniam, quæ te servata non servat. *S. Cyprian: de Eleem.*

Pecunia Servis Dei nihil aliud est, quam diabolus, & coluber venenosus. *S. Franc: in suis Opusc.*

Qui amat pecuniam, Deum amare non potest. *S. Hier: Tom: 3. Ep: 29. ad Algasia.*

Laqueus est pecunia. *S. Hilar: super Psal: 123.*

In pecunia honor est sæculi. *Idem super Math.*

Quam multos seduxit pecuniarum cupiditas, quam plures perdidit: Baalam asella redarguit, quia captus cupiditate promissorum: disposuerit maledicere Israeli. Achan populus lapidavit, quia tulit aurum & argentum de anathemate. Naboth interemptus est ut Achab ejus Vineam possideret. Giezi leprâ percussus est, quia petit, & accipit aurum & argentum, & vestes sub nomine Elisæi. Judas laqueo se suspendit, quia propter pecuniam vendidit, & tradidit Christum. Ananiam & Saphiram subitanea mors exstinxit quia de pretio agri defraudaverunt Apostolos. *S. Inn: III. l. 2. de Contemp: mundi c. 9.*

Multas domus pecuniarum cupiditas evertit, multa bella concitavit, & laqueo plerosq; vitam absumere coegit. *S. Joan: Chrysf: b. 46. super Mat: oper: perf.*

Incan-

Incantatio quædam est, & præstigium cupiditas pecuniarum. *Idem hom: 10. super 1. Thes.*

Amor pecuniarum sævit ut barbarus, fervet crudeliter, ut Tyrannus, debachatur impudenter ut meretrix, nusquam miseretur nusquam pudet. *Idem Hom: quod nemo læditur &c.*

Pecuniarum cupiditas non solum ebrium, sed rabidum hominem reddit. *Orius: b. 7. in c. 10. Levit.*

Pecunia bono viro author bonorum est, malo autem malorum. *Philos: Jud: Libr: de Plant: Noe.*

Sine lucro est pecunia, quæ sacculo tenetur inclusa. *S. Valer: Episc: hom: 13.*

Nihil clausum constat, quod auro argentoq; non pateat, nihil occultum, quo non pecunia indagante sit cognitum. *Idem hom: 20. de Avar.*

Omne genus humanum suo interitu suisq; calamitatibus delectatur, viliorē habens animam, quam pecuniam; Inde est, quod justitia, honestas, pietas, fides, veritas perit. *S. Zeno Ep: & M. Ser: 2. de Avarit.*

ADDE: Quem gravat argentum, volat, & quem deprimit aurum, Ille vel in Pelago turbidiore natat.

Qui caret his, quanquam vacuus sit pondere, nunquam Enatat, hæc levitas, quam grave pondus habet. *P. Constant.*

Tantum habet imperij, tantasq; pecunia vires,

Ut sibi nil ob stare diu patiatur, ab alto

Deducit montes, & valles tollit in altum. *Paling.*

Omne hominum rapit illa genus, mortalia cuncta

Occupat intentu, neq; enim est violentius ullum

Terrarum vitium, quod tantis cladibus ævum

Mundani involvat populi, damnetque gehennæ. *Prudent: in Psysomach.*

EXEMPLA VARIA.

I. **D**alila pactam pecuniam cum accepisset a Philistæis, Samsonem hostibus suis prodidit. *Judic: 16. 18.*

II. Job innocentiam suam defendens protestatur, quod fructus terræ non comedit absque pecunia. *Job 31. 39.*

III. Heliodorus volens pecunias ex ærario templi Jerosolymitani auferre, a Deo per Angelos visibiliter, & tremende castigatus est. *2. Machab: 3. 9.*

IV. Christus Dominus mittens 12. Apostolos in prædicationem, inter cætera eis præcipit: nolite possidere aurum, neq; argentum, neq; pecuniam in zonis vestris. *Math: 10. 9.*

V. Milites custodientes sepulchrum Christi Domini, cum ipsis pecuniam copiosam dedissent principes Sacerdotum, ut dicerent, quod ipsis dormientibus Corpus Christi nocte furati essent discipuli ejus, accepta pecunia (ut ait S. Aug:) fecerunt, sicut erant edocti, & divulgatum est verbum istud, apud Judæos usq; in hodiernum diem. *Math: 28. 12.*

VI. Judas Ilicariotes cum ipsi principes Sacerdotum pacti essent dare pecuniam, quærebat opportunitatem Judæis Christum tradere, prout & fecit. *Luc: 22. 4.*

VII. Simon Magus videns quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus S. obtulit Apostolis pecuniam; At Petrus ei respondit: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. *Act: 8. 18.*

VIII. Cicero, cum vellet emere in palatio domum, & pecuniam in præsens non haberet, a Sylla, qui tum reus erat, mutuo ingentem pecuniam clam accepit. Ea res priusquam emeret, prodita est, & in vulgus exivit, objectumq; ei est, quod pecuniam emendæ domus causa a reo accepisset. Tum Cicero inopinata exprobratione permotus, accepisse se negavit, & domum quoq; se empturum negavit. Atq; adeo inquit verum sit me accepisse pecuniam, si domum emero. Sed cum postea emisset, & hoc mendacium in Senatu ei ab inimicis objiceretur, risit satis, atque inter ridendum inquit: homines estis? cum ignoretis prudentes & cauti patrifamilias esse, quod emere velit, empturum sese negare propter competitores emptionis. *Gell: 1. 12. c. 12.*

IX. B. Elisabeth Lusitaniæ Regina magnam aliquando pecuniæ copiam pauperibus distribuendam collecto vestis sinu portabat; accurrit Dionysius Rex, quid rei sciscitatur: Rosas inquit Elisabetha, rosæq; explicato sinu per hyemem alienis mensibus pulcherrimo colore divinitus efformatæ apparuerunt. Ob cujus memoriam rosas sinu explicans solita depingi. *In Annal: Min.*

X. B. Helena cum plura ædificia erigeret, & pecunia defecisset, nummos divinitus formasse dicitur, sumendo nimirum pusillum terræ, & positum inter digitos majorem & indicem comprimendo, terra illa statim in Æs vertebatur: Hoc adjecto, quod ex una parte concava scilicet imago ejusdem S. Helenæ repræsentabatur, extime Christi & Mariæ imago apparebat, hos nummos adhiberi contra febres, & mira operari comper.

compertum est. *Rocchetta in suo itineraio tract: 3.*

XI. Leucon pecuniis indigens promulgavit se aliam monetam percussurum, itaq; adferret quilibet suos nummos, ut alia forma excussi viderent. Quibus omnem, quodquod habebant adferentibus aliud signum impressit, dupliciq; pretio esse unum quemq; nummum iussit. Itaq; dimidiam partem eorum quæ collegerat lucratus, neminem civium damno affecit. *Polyon: l. 6.*

XII. Mulier quædam Christiana Isaaci Hebræi famula adeo impietatem a perfidis imbiberat, ut mysteria fidei despiceret, ut Christum nedum orbi, sed nec sibi quidquam profuisse blasphemaret. Ad templum festo solenni Paschæ vadens Communicantibus Sacræ Hostiæ se immiscuit, illam blasphemo ore recepit, sudario indidit, Isaaco pro magno munere tulit. Is porro pyxides duas ex arca, alteram vacuum, alteram septem libras Parisienses continentem extulit, ut in una earum hostiam reponeret. Interim aliquis ostium ejus domus pulsavit, & is præ metu appropinquans atq; existimans in vacuum, in alteram inter pecunias pignus Sacrum reposuit, obsignavitq; & in arcam demisit. Aliquanto post ut videret reversus, dum primo in pyxidem pecuniarum oculos coniecisset, reperit omnes nummos in totidem hostias sacratas commutatos. Re in vulgus publicata ipse primus legem veterem abjuravit, & multis, ut idem facerent, Author fuit. *Bzovius in Annal. Eccl: A. 1213.*

XIII. Quidam diabolo instigante equum furatus, cum latere non posset, quod fecerat, ad S. Erardi sepulchrum ivit, & oblato denario celari rogavit delicti excessum. Oratione fusa cum ad Ecclesiæ rediret januam, denarium quem obtulerat, penes se invenit, redit, reportat, reponit, egreditur secum portat miratus, & timens. Statim ut Ecclesiam egreditur occurrunt, qui reum tenerent. *In vita S. Erardi 8. Jan.*

XIV. S. Tereſia monialibus suis in Civitate Liviae dono dedit ligneam statuam Pueri JESU, ad quam in omnibus necessitatibus confugerent. Nec frustra S. Puero preces fundebant: Semel Soror: M. Anna a S. Augustino, cum ab ipso suppliciter petiisset pecuniam debitam cuidam fabrico cæmentario, descendit Jesus de loco, in quo inerat, versusq; viridiarium progrediens dixit Annæ, ut illum sequeretur. Cumq; in viridiarium introisset, monstravit digito quendam locum, in quo nedum pecuniam debitam, sed & abundantiorē Anna Soror invenit, statimq; statua Pueri Jesu ad propriam ædiculam reversa. Postea cum aliis necessitatibus Sorores premerentur, recurrentes ad statuam Jesu, num-

mos aureos, argenteosq; ante pedes liberalissimi Pueri Jesu sæpius invenere. *Hist: Carmel: Franc: a S Maria Tom: 1. l. 5. c. 5.*

XV. Vetusissimis in nummis, bovis, pecudis aut suis signum expressum visebatur. *Alex: ab Alex:* Romanus populus ærea primum pecunia usus, usq; ad Pyrrhi regis tempora. Mox argenteam signare cæpit. Post vero Cathaginis Victoriâ percussit aureum nummum. *Gvid: Athenis.* Pecuniæ noctua cum Minervæ specie incudebatur. *Theater: Vit: hum: Germani,* prisca servam nummis imprimebant, qui servati nominabantur. *Ibidem.*

Dardani: Duos insculpebant Gallos. *Argivi* Leporem, *Peleponenses* Testudinem, *Tenedij* securim & facies duas eadem facie promicantes. *Corynthis* Pegasum, *Gordicij* Sybillam. *Ibidem.*

Persicus nummus sagittarium incusum habuit. Hinc Agesilaus Lacædemoniorum Rex ex Asia discedens, agebat se 30. sagittariorum millibus a Rege Asiæ depelli. *Plutar: in Lacon.*

TITULUS XI. PECUNIARUM CUPIDITAS.

Pecuniarum cupiditas vocatur Græce *Philargyria*, & est vitium quo quis appetit acquirere, vel retinere pecunias contra rectam rationem.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Usquequo stulti, ea quæ sunt noxia, cupient? *Prov: 1. 22.*

Viro cupido, & tenaci sine ratione est substantia, & homini livido ad quid aurum? *Eccl: 14. 3.*

Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis. *Ibidem v. 9.*

Nihil est iniquius, quam amare pecuniam; hic enim & animam suam venalem habet. *Eccl. 10. 10.*

Unde bella, & lites in vobis? nonne ex concupiscentiis vestris. *Joan: 4. 1.*

Filioli mei, quam difficile est confidentes in pecuniis in Regnum Dei introire? *Marc: 10. 24.*

Argentum, & aurum nullius concupiivi. *Actorum 20. 33.*

Concupiscitis, & non habetis. *Jacobi 4. v. 2.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Nihil satis est divitum cupiditati. Quanto ditior quis fuerit, tanto avidior ad possidendum. *S. Ambr: l. 1. de Abraham c. 3.*
 Auri cupiditas materia perfidiæ est. *Idem l. 1. de Apolog: David: c. 4.*
 Pecuniarum cupiditas damnum suum putat, quidquid alienum est. *Idem de Nabuth: c. 3.*

Si sæcularibus viris est perniciofa cupiditatis industria, quanto magis illis perniciosior est, qui habitu, & conversatione jam sæculares esse desierunt, qui totum quod vivunt, Domino Deo devoverunt. *S. August: de conflictu Vir: & Vir: c. 6.*

Frena desiderium, & non cades in laqueum, si autem vicerit te desiderium escæ, mittet tibi collum in laqueum, & capiet te auceps animarum. *Idem in Psal: 135.*

Quis cupidus esse audeat, dum Christum nasci videt in stabulo, poni in præsepio, jacere in ræno, omni carere temporali subsidio, & nudum suspendi in ligno? *S. Bonav: Ser: 2. de Conv: S. Pauli.*

Qui cupiditates tollit, & metum sustulit; Nam ex cupiditatibus metus veniunt. *S. Cypr: l. de bono pudic.*

Felix, & beata foret via mortalium, si cupiditas non esset. *S. Fulg: Sect: de Absalon.*

Qui amat pecuniam, Deum amare non potest. *S. Hier: tom: 3. Epist: 29. ad Aglaziam.*

Vis nosse, quam periculosus sit amor habendi, & amor acquirendæ pecuniæ? Per hanc Judas tradidit Salvatorem. Quanti inter vos Judæ Judam damnant? quanti in semetipsis, cum per cupiditatem animas suas æternis cruciatibus tradunt, & traditores fiunt pariter, & occisi. *Idem tom: 4. Epist: 37. ad Pammach.*

Pecuniarum cupiditas quo magis arcam implere desiderat, eo amplius mentem evacuat. *Hugo Card: super Prov: c. 21.*

Amor divitiarum guttur mentis suffocat, & claudit, ne bonum desiderium possit per illud intrare. *Idem super Luca cap: 8.*

O ignis inextingvibilis! cupiditas insatiabilis! Quis autem cupidus fuit primo voto contentus? Insatiabilis est oculus cupidi; Cum enim adipiscitur, quod optaverat, desiderat ampliora, semper in habendis, non habitis finem constituit. *S. Innoc: III. de Cont: mundi c. 7.*

Omnis pecuniarum cupidus contra naturam nititur, & molitur. *Natura*

tura enim adducit pauperem in mundum, natura pauperem reducit a mundo, cupidus autem cupit, & curat fieri dives in mundo. *Ibid: c. 16.*

Philargiria, id est amor pecuniarum plerumq; sumit principium ex tepido erga Deum amore. *Joan: Cass: l. 7. c. 1.*

Si cupiditate pecuniarum aliquis capiatur, superos, & inferos continuo contemnit, modo his obsequatur. *S. Joan: Chrys: hom: 4. super Mat.*

Multas domos pecuniarum cupiditas evertit, multa bella concitavit, & laqueo plerosq; abrumpere vitam adegit. *Ibidem hom: 64.*

Quemadmodum ignis addita materiâ magis effertur; sic pecuniarum cupiditas adjectione auri magis extollitur. *Idem, ibidem Hom: 81.*

Omni tyranno gravior est pecuniarum cupiditas. Nullam enim voluptatem veram habet, sed curam, invidiam, insidias, calumnias, & innumera virtutis impedimenta. *Idem hom: 58. in Joan.*

Amator pecuniarum his uti minimè potest, sed Servus & Custos est, non Dominus. *Ibidem.*

Divitiarum cupiditas omnium mærorum fundamentum est, bellorum, & contentionum causa. *Idem hom: 13. super Act: Apost.*

Incantatio quædam est, & præstigium, cupiditas pecuniarum. *Idem hom: 10. super I. Thessal.*

Pecuniarum cupiditas sacrilegia committit & furta, prædas agit, & incendia, bella gerit & homicida. *Joan: Trith: de Instit: vitæ Sacrd: c. 5.*

Nunquam satiari novit cupiditas pecuniarum, semper enim eget, quantoq; magis acquirit, tanto amplius quærit, nec solum desiderio, augendi excrucietur, sed etiam amittendi metu afficitur. *S. Isid: Hist: l. 2. de summo bono c. 41.*

Sicut ebrij impediuntur a vini vaporibus, quo minus recte utantur mente, sic ab insani habendi cupiditate occupati multa peccant, quæ ne peccata quidem agnoscunt. *Isid: Clav: l. 2. Orat: 66.*

Cupiditas ita divites inextricabilibus vinculis irretivit, ut non possint in cælum aspicere, quoniam mens eorum prona, humiq; desita est. *S. Laur: Inst: de ligno vitæ tract: 10. de Paup: c. 2.*

Amori pecuniæ vilis est omnis affectio, & anima lucri cupida pro exiguo punire non metuit, nullumq; est in illo corde justitiæ vestigium, in quo avaritia sibi fixit habitaculum. *S. Leo Sec: 9. de Pass: Dom.*

Nec parcat propriis amor insatiatus habendi

Pignoribus, spoliatq; suos fames impia natos. *Prud: in Psych: de avar: & largitatis pugna.*

Quodvis piaculum, scelus, dede us nefas libenter admittit, cujus præcordia implacabilis cupiditas, pestifera flammâ replevit. S. Zeno Ep: & M. Ser: 2. de avarit.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Pecuniarum cupiditas multorum malorum causa.

I. *V*endiderunt cum Ismaelitis triginta argenteis. Gen: 37. 28. Mirum est, cum de occidendo Joseph agitur, aut mittendo in cisternam, Patronos habet. At cum de vendendo concluditur, nemo mussitat, tacent omnes, & consentiunt. Judas pondus addidit: *Quid nobis proderit?* quod inde commodum? venundari potest, denarios inter nos partiemur. *Acquieverunt omnes sermonibus illius.* S. Chrysol: Ser: 29: Sic proprii lucri cupiditas cæcavit mentes eorum, sic corda depreffit, ut non offensam Dei, non Sancti Patris dolorem, non proprii sanguinis sensum meminisse permiserit. Paoletti Dom: 3. Adv.

II. *A*dhæsit caput ejus quercui. 2. Reg: 18. 9. Crinis Absalon, quo suspenditur, radix omnium malorum avaritia est. Ubi hæc radicaverit, omnium malorum cæsaries abundabit. *Drogo Ostiensis de Sac: Pas: Dom.*

III. S. Franciscus Seraphicus nummos vocabat Muscas, musca enim semper molesta, & importuna est, sive comedas, bibas, studeas, legas, dormias, faciem infestat, ut sanguinem sugat, abacta redit, ad sugendum & vexandum; Sic curæ de divitiis. *Diez V. Avaritia.*

IV. *E*xpectatio sollicitorum peribit. Prov: 11. 7. Pagninus: *Expectatio divitiarum, alij cupiditatum, alij dolentium.* Alluditur ad Benjamin, quem Mater Rachel in partu cupide enixa vocavit *Benoni* Filium doloris mei, q. d. sicut Rachel filiorum cupidissima, hanc suam cupiditatem luit morte, nam partu Benjamin interiit, sic pariter expectatio sollicitorum, id est cupiditatibus inhiantium, ideo dolentium, & suspirantium peribit, imo ipsosmet enecabit. Quod enim appetitur solícite ex amore, hoc acquiritur cum dolore, & amittitur cum mærore, qui sæpe hominem ita affligit, ut vitam ei adimat. *Cornel: hic.*

V. *M*usca morientes perdunt suavitatem unguenti, Eccl: 10. 1. Concupiscentia aptè comparatur Muscæ, quia instar muscæ vilis est, exilis, mordax, immunda, importuna, improba, & putida. Vivit enim paucos dies, imo subinde paucas horas, seq; in oleo, melle, aliq; re suffocat, vel ad lucem lucernæ adurit. Deniq; musca est indocilis, ac indomabilis;

mabilis; Sic concupiscentia. *Cornelius hic.*

VI. *Infernus & perditio nunquam implentur.* Prov: 27. 20. Significat sapiens cupiditatis grande malum, scilicet: quod sit inexplebilis instar mortis, & inferni; proinde eam nos odio prosequi debere velut mortem & Infernum. Ideoq; claudendos esse oculos, qui cupiditatum sunt interuentij, imo ilices, & excitatores. *Cornelius hic.*

VII. *Quid vultis mihi dare?* Math: 26. 15. Usq; ad mortem Domini amor lucri se ingerit, nec vitæ Salvatoris quæstus desiderium parcit. *S. Cypr: de Fejunio Christi.*

VIII. *Socrus autem Petri tenebatur magnis febribus.* Luc: 4. 38. Febris est inordinatus calor circa cor interius. Hæc est cupiditas, quæ vehementer accendit cor, & ideo in exterioribus sentit frigiditatem tantam, ut non possit manus extendere ad pauperes. *Æstua-verunt homines æstu magno.* Apoc: 15. 9. *Hugo Card: in Joan: 4.*

IX. *Ancilla ostiaria.* Joan: 18. 17. Et quid hæc est Ancilla, nisi cupiditas? sine cujus nutu nullus intrat ostium Principis Sacerdotum. Unde Isaia 59. 14. *Æquitas non potuit ingredi &c.* Cur? quia nihil donat. *Hugo Card: hic.*

X. *Apprehendentes Paulum, & Silam, perduxerunt in forum ad Principes.* Act: 16. 19. Cur Domini puellæ ob dæmonem expulsam consurgunt contra Silam, & Paulum? Quia magnum quæstum faciebat Dominus suis divinando. *Theophilaëtus hic.* Volebant puellam dæmone correptam esse, ut quæstum facerent. Vide illos ne dæmonem quidem curantes, sed unum duntaxat pecuniæ studium spectantes. *Sylv: hic.*

XI. *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Math: 4. 9. Quasi omnibus vitiis fortiorem pecuniarum cupiditatem postremo loco posuit, extremum illud resonans, quasi quod omnibus valentius esse iudicaverit. *Pinna in Eccl: c. 7.*

XII. *Ecce equus pallidus.* Apoc: 6. 8. In hoc figurantur rerum terrenarum nimij amatores, quibus insidet diabolus; Pallidi sint ex nimia anxietate acquirendi, timore acquisita perdendi. Sequitur infernus. Nam habent ab eo hanc conditionem; quod sicut infernus nunquam dicit: sufficit; sic etiam nulla abundantia habent satis. *Sylv: hic.*

XIII. *Da mihi portionem substantiæ.* Lucæ 15. 12. Ecce quid facit cupiditas ad censum præcept. Ecce quemadmodum sine Patre census nudavit Filium non ditavit; Censu Filium tulit e gremio Patris, eiecit e domo, exemit Patriâ, spoliavit famâ, exuit castitate. *S. Chrys: Ser: 10.*

Animus qui pecuniarum cupiditate distrahitur, non facile ab his absti-

abstinet, quæ Deum ad iram provocant, utpote qui æternus sit Servus Domini, omnia illi contra divinas leges præcipientis: *Joan: Chrys: hom: 7. in Joan: 1.*

Omni tyranno gravior est pecuniarum cupiditas, nullam enim voluptatem habet, sed curas, invidiam, insidias, odia, calumnias, & innumera virtutis impedimenta &c. O amarum servitium! o diabolicam potestatem! hic omnium affectuum molestissimus est. Cur tantis malis devincti gaudemus? & catenas libenter amplectimur? & tenebrarum carcerem habitantes in lucem prodire nolumus? Numquid propterea in hunc mundum venisti? Num propterea homo factus es? ut æs, & aurum accumules? Non ideo Deus te ad suam finxit imaginem, sed ut sibi placeas, ut futura bona consequaris, & cum Angelis psallas. *Idem hom: 57. in Joan.*

Auri furor ardentius humano fervet in pectore, quam caminus totus ignoscit incendiis, & acrius homines dissolvit in terra, quam solvit in calore flammæ, crudelitatis Dominus, sævus hostis, amando lædit, turbat quietem, adimit innocentiam, docet furtum, svadet fraudes, imperat latrocinium. *S. Petrus Chrysol: Ser: 29. de S. Mattheo.*

SYMBOLA.

N*Oxia.* Judas Iscariotes non solum fuit Sanctus, sed & alios sanctificans. Nam de illo dicit Nazianzenus de Christ: pat: *Doctrina sua verbis multos genuit.* Loculos tamen ut habere, & amare cæpit, effectus est fur, & proditor. Huic L: *Acquirit pecuniam, perdit innocentiam.* S. Aug: Ser: 205. de temp: Judas pro amore pecuniæ, & Apostolatus gratiam perdidit, & laqueo vitam finivit.

Item. Judas cupiditate pecuniæ abreptus Christum vendidit 30. argenteis. L: *Amato prodidit auro.* Cor. Tacitus l 1. Annal. Ubi magnitudo quæstum spectatur, raro fides integra.

Insatiabilis. Apes in florentem campum ex Alveari provolantes. L: *Amor urget habendi.* S. August: Ser: 10. ex addit: a Carthus: Homo volendo dives esse, æstuat, sitit, & tanquam hydropisis morbo plus bibendo, plus sitit.

Item. Camelus scriniis, & varia supellectili onustus, plura expectans. L: *Nunquam satis.* Seneca Ep: 120. Post Darium, & Indos, pauper Alexander Macedo quærit, quod suum faciat, scrutatur maria ignota, in Occa-

Oceanum Classes mittit novas, & ut ita dicam: mundi claustra perumpit. Quod naturæ satis est, homini non est. Inventus est, qui concupisceret aliquid, post omnia.

TITULUS XII. PEREGRINATIO, PEREGRINUS.

Peregrinatio est: Non stabilis in loco habitatio, seu per alienam terram peragrans profectio, unde peregrinum Hugo Card: super I. B. Petri c. 2. sic definit, *peregrinus est, qui traseundo terram alienam præterit, nec manet ad vivendum, nec possessiones acquirit ad ibi sistendum.*

Dicitur autem peregrinus, quasi pergens longius. Ita Cassiodor super Psal: 38.

Translate Peregrinatio sumitur etiam pro vita nostra, in qua peregrinantes a Domino ad Patriam iter habemus tanquam peregrini. In communi autem loquendi usu Peregrinatio sumitur pro visitatione Sacrosanctorum locorum, ut visitatione liminum SS. Petri & Pauli, domus Loretanæ &c.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Cum elevasset oculos (Abraham) apparuerunt ei tres Viri stantes prope eum, quos cum vidisset, occurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui, & adoravit in terram: & dixit: Domine si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum, sed afferam pauxillum aquæ ut laventur pedes vestri, & requiescite sub arbore &c: Gen: 18. 2.

Peregrino molestus non eris, quia & ipsi peregrini fuistis in terra Ægypti. Exod: 23. 9.

Ipse Deus amat peregrinum, & dat ei victum atq; vestitum, & vos ergo amate peregrinos. Deut: 10. 18.

Peregrino qui inter portas tuas est, da ut comedat, aut vende ei. Deut: 14. 21.

Peregrini sumus coram te, & advenæ sicut omnes Patres nostri, dies nostri quasi umbra super terram, & nulla est mora. I. Paralip: 29. 15.

Peregrinus a nobis susceptus est, & tantam in se expertus humanitatem, ut Pater noster vocaretur. Esther: 16. 11.

Inqui-

Inquilinij domus meæ & ancillæ meæ, sicut alienum habuerunt me, & quasi peregrinus fui in oculis eorum. *Job* 19. 15.

Foris non mansit Peregrinus, ostium meum viatori patuit. *Ib*: 31. 32.

Advena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes Patres mei. *Psal*: 38. *in fine*.

Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filiis Matris meæ. *Psal*: 68. 9.

Dominus custodit advenas, & vias peccatorum disperdet. *Pf*: 145. 8.

Dum sumus in corpore peregrinamur a Domino. 2. *Cor*: 5. 6.

Jam non estis hospites & advenæ, sed estis Cives Sanctorum, & domestici Dei. *Ephes*: 2. 19.

Charissime fideliter facis, quidquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos &c. 3. *Joan*: 5.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

ODit valde Patriam ille, qui putat sibi bene esse cum peregrinatur. *S. Aug*: *super Psal*: 103.

Mutat homo patriam, & aliquanto illi in peregrinatione bene est. Invenit amicos fideles peregrinando, quos in patria invenire non potuit, & cum peregrinatur invenit, quod non habebat in patria. *Idem super Psal*: 119.

Animam dixit Propheta peregrinari. Corpus peregrinatur locis, anima peregrinatur affectibus. *Idem, ibidem*.

Nemo tam liberter peregrino miseretur, quam qui peregrinationis exitus novit. *Idem de vit*: *Christi* c. 8.

Via ad Christum non locorum est, sed affectuum. *Idem l. 1. de doct*: *Christi* c. 11.

Peregrinatio permittenda est ei, qui potest eam citra detrimentum animæ suæ perficere. *S. Basiliius M. qu*: 44.

Mirandum, dolendumq; illud est, quod plurimi simulantes se pro peccatorum venia visitare Sancta, & procul posita loca, cum fuerint reversi, multo peiores sunt, quam antea. *V. Beda in suis Prov*.

Fructus viarum, salus est viatoris. *S. Bern*: *Serm*: 11, *super qui habitat*.

Multi de Sancta terra redeunt, & negligendo, & male vivendo præmium amittunt. *S. Bonaven*: *Ser*: 3. *Dom*: *in Octav*: *Pasche*.

Pere-

Peregrinus & pauper Dei sunt collyrium, qui eos excipit, confestim visum recipiet. *Evagrius apud S. Joann: Damasc: l. 3. Parall.*

Advenis & peregrinis debetur vel ex naturali lege cōmiseratio. *Franc: Titelem super Psal: 38.*

Non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudandum est, quia & de Hierosolymis, & de Britannia æqualiter patet aula cælestis. *S. Hieronymus T. 1. Ep: 13. ad Paulin.*

Mundi sunt peregrini coram mundo, sed non coram Deo. *Hug: Card: super Ep: ad Hebr: c. 11.*

Quando quis peregrinationem suscepturus est, offerat Domino sacrificium preeum, & ejus adjutorium invocet, & sic institutum aggrediat. *S. Joan: Chrys: h. 65. super Gen.*

Fiunt æquales in mercede, & ille qui propter Deum laborat peregrinando, & iste qui propter Deum laborantem hospitalitate refrigerat. *Idem hom: 5. super Mat: Oper: imperf.*

Qui propter Deum peregrinatur, habitus, omnesq; affectus sæculi deponat. *S. Joan: Clim: gradu 3.*

Multiplices sunt viæ ad Dominum, sed aliæ aliis tutiores. *Pet: Bles: Ser: 34. Omn: SS.*

Pium quidē est ire, pium non ire; bona est peregrinatio quā comitata fuerit sancta devotio. *Petrus Cell: l. 2. Ep: 20. ad Priorem Cantuar.*

EXEMPLA SACRA.

I. **J**acob interrogatus a Pharaone, quot sunt dies annorum vitæ tuæ; respondit: dies peregrinationis meæ 130. annorum sunt parvi & mali, non pervenerunt usq; ad dies Patrum meorum quibus peregrinati sunt. *Gen: 47. 6.*

II. Moyse Judices constituens dixit eis, quod justum est judicate, siue civis sit ille, siue peregrinus. *Deut: 16.*

III. Jussit Deus, ut tribus vicibus per annum appareat omne masculinum in conspectu Domini Dei: *Deut: 16. 16.* in loco quem elegerit. *Exod: 28,* quod diligenter observavit Elcana, & Anna uxor ejus. *I. Reg: 1. 3.*

Et Ipse Christus cum Maria Matre sua, & Joseph venit adorare in Jerusalem. *Luc: 2. 42.*

IV. Salomon cum ædificasset templum Domino Deo suo, sic in eodem orasse legitur: Insuper & alienigena, qui non est de populo suo

PEREGRINATIO, PEREGRINUS.

Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum, (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum extentum ubiq;) cum venerit ergo, & oraverit in hoc loco, tu exaudies in celo in firmamento habitaculi tui, & facies omnia, pro quibus te invocaverit alienigena, ut sciant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent, quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam ædificavi. 3. Regum 8. 44.

V. Elizæus misit ad Naaman Syrum nuntium dicens. Vade & lavare septies in Jordane, & recipiet sanitatem caro tua, atq; mundaberis. 4. Reg: 5. 10.

VI. Judas Iscariotes, videns, quod Jesus, quem tradiderat Judæis, damatus esset, retulit 30. argenteos Principibus Sacerdotum, illi vero concilio initio emerant ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Luc: 17. 7.

VII. Christus Dominus in forma peregrini associatus discipulis euntibus in Emmaus, cum jam inclinata die finisset se longius ire, ab illis coactus est, ut maneret, dicentibus: mane nobiscum quoniam advesperascit, & inclinata est jam dies. Luc: 24. 29.

Vide Tit: *Hospitalitas.*

TITULUS XIII.
PERSEVERANTIA.

DE hac satis dictum est a nobis supra sub titulo *Constantia*, solum animadvertendum est, Perseverantiam esse duplicem, nempe *Finalem*, & *non finalem*. Finalis est, quia quis ad mortem usq; perseverat in bonorum operum exercitio, sine qua nemo salvari potest, ut ait Christus Dominus Mat: 10. *Qui perseveraverit usq; in finem hic salvus erit.* Non finalis est, qua quis ad tempus tantum aliquod, vel in particularibus quibusdam virtutum exercitiis ad finem illarum perseverat.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Homo in sapientia manet sicut sol, stultus sicut Luna mutatur. Psal: 27. 12.

Quærite Dominum & confirmamini, quærite faciem ejus semper. Psal: 104. 4.

Non

Non æmuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, & præstolatio tua non aufertur. *Prov: 23. 17.*

Si autem averterit se justus a justitia sua, & fecerit iniquitatē secundum omnes abominationes, quas operari solet impius, nunquid vivet? Omnes justitiæ ejus quas fecerat non recordabuntur in prævaricatione, qua prævaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur. *Ezech: 18. 24.*

Nescitis quod ij, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium; sic currite ut comprehendatis. *1. Cor: 9. 24.*

Non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumadventionem erroris. *Ephes: 4. 14.*

Bonum facientes non deficiamus, tempore enim suo metemur non deficientes. *Ad Galat: 6. 9.*

Qui certat in agone non coronabitur, nisi qui legitime certaverit. *2. Timoth: 2. 5.*

Participes enim Christi effecti sumus, si tamen initium substantiæ ejus usq; ad finem retineamus. *Hebr: 3. 14.*

Patientia opus perfectum habet, ut sitis perfecti & integri in nullo deficientes. *Jacobi 1. 4.*

Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanserit, quod audistis ab initio, & vos in Filio, & Patre manebitis. *1. Joan: 2. 24.*

Ecce venio cito, tene quod habes, ut nemo accipiat Coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius, & scribam super eum Nomen Dei mei. *Apoc: 3. v. n.*

Qui vicerit, dabo ei sedere in throno meo mecum, sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno ejus. *Ibid: v. 21.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

NULLUS discedat, nullus exeat, nullus reflectat vestigium non solum Corporis, sed etiam mentis. Nullus revertatur retro, retro enim impuritas, retro luxuria est. *S. Ambr: 1. 3. Epist: 11. ad Iranicum.*

Qui declinat a bono proposito, & post votum tendit ad vomitum, hic ore blasphemix, & lingvæ malleo contundit Christum. *S. Ant: Padu: Ser: in die Paras.*

4. Ecce 2

Justior

Justior videtur excusatio dicentium: Non accepimus audientiam, quam dicentium: non accepimus perseverantiam. *S. Aug: de Correp: & Gratia c. 7.*

Contra diaboli insultum valet sola perseverantia, ut bono fine bona concludantur initia, ut principiū medio, mediū non discrepet ultimo. *Idem Serm: 8. ad Fratres in Eremit.*

Nihil boni dicitur, nisi usq; ad mortem in bono perseveretur. *Idem, ibidem Ser: 34.*

Sicut bonus qui perseveraverit usq; ad finem salvus erit; Sic & malus qui perseveraverit usq; in finem, hic salvus non erit. *Idem l. 4. de Baptis: contra Donat: c. 14.*

Memoria promissæ mercedis perseverantem facit in bono. *Idem tr: 3. super Ep: Joan.*

Salutem Deus promisit perseverantibus in charitate, non iniquitate. *Idem hrm: 5. ex Quinqu.*

Nemo positus in Monasterio frater recedat a monasterio. Memento Uxoris Loth, liberata est a Sodomis, & in via posita, retrorsum respexit, ubi respexit, ibi remansit. *Idem super Psal: 75.*

Non est magnum inchoare, quod bonum est, sed consummare hoc solum perfectum est. *Idem.*

Perseverantia sola meretur viribus gloriam, virtutibus coronam. *S. Ber: Ep: 129.*

Tria impediunt perseverantiam; Levitas, remissio, pusillanimitas. *Hug: Card: super Mat: c. 24.*

Perseverantia impetrat, quod vult, unde Dominus ait de amico, qui media nocte vadit ad amicum ut panem, si perseveraverit pulsans obtineat. Et si non dabit eo, quod amicus ejus sit, propter improbitatem ejus surget & dabit, quotquot habet necessarios, si enim homo perseveranti petenti dat ex tædio, multo magis Deus, qui sine tædio largissime donat, quod petitur perseveranter petenti donat ex amicitia; Et quomodo non dabit perseverantibus in prece? qui ut gratis tribuat nobis, hortatur ut petamus. *S. Laur: Just: de vit: c. 2.*

Multi sequuntur Jesum usq; ad fractionem panis, sed pauci usq; ad bibendum Calicem passionis, multi illum laudant, & benedicunt, quamdiu consolationes aliquas ab ipso accipiunt, si autem Jesus se absconderit, & modicum eos reliquerit, in querimoniam vel dejectionem nimiam cadunt. Qui autem Jesum propter Jesum, & non propter aliquam suam propriam consolationem diligunt. ipsum in omni tribulatione, &

angu-

angustia cordis, sicut in summa consolatione benedicunt. *Thom: a Kemp: de imit: Christi, l. 2. c. 11.*

Eja Fratres pergamus simul. Jesus erit nobiscum. Propter Jesum suscepimus hanc Crucem, propter ipsum perseveremus in Cruce. In eo præceptum est, retro abire non licet, nec relinquere oportet, sequamur viriliter, nemo metuat terrores, simus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ nostræ, ut fugiamus a Cruce. *Idem l. 3. c. 56.*

Felix anima, quæ vitam suam ad bonum perseverantiæ finem perducere meretur, ut post multos labores corporis, & dolores cordis, possit in fine dicere, quod Christus in Cruce dixit: Consummatum est. *Idem Ser: 30. ad Novitios.*

Quemadmodum magna laus & gloria magna, & regnum est abrenuntianti sæculo, & Monasticum arripienti institutum, ita magna confusio & ignominia est Monacho, qui relinquit Monasticum habitum, etiam si efficiatur Imperator. *In vitis Patrum l. 1. c. 152.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Non satis est cepisse, nisi in finem perseveraveris.

I. *F*ecitq; ei tunicam polymitam. *Gen: 57. Aquila legit. Talarem S. Greg: hom: 25. Joseph inter reliquos fratres talarem tunicam habuisse describitur. Tunica enim usq; ad talos, est opus bonum usq; ad consummationem.*

II. *Cum quali veste intraverit, cum tali exeat. Exod: 21. 3. S. Greg: hom: 3. in Ezech: ait: omnino necesse est, ut unus quisq; nostrum in hoc, quod incidit, perseveret, atq; usq; ap finem operis in ea, quam inchoavit intentione perduret.*

III. *Sapientia foris prædicat. Prov: 1. 20. S. Hilarius, & Salvianus legunt, sapientia in exitu canitur. Quo utiq; ostenditur, licet in omni sit ætate salubris sapientia, præcipue tamen omnes in exitu suo debere esse sapientes, qua laudari penitus anteaetæ vitæ prudentia non merebitur, nisi bono fine claudatur. Salv: l. 4. ad Eccl.*

IV. *Caput ejus aurum optimum, manus ejus tornatiles aureæ, crura ejus super bases aureas. Cant: 5. Ut initium respondet fini, sic finis initio, non sic statua illa quæ habebat caput aureum & pedes de luto. Dydac: Niss. Quod Sponsi caput, a quo omne opus inchoatur dicitur aureum, & manus,*

nus, quibus maxime labor perficitur feruntur esse aureæ, mystice nobis indicatur actionum nostrarum, ut Deo placeant debere esse non absimiles fines primordiis. Ut si initia sint aurea, & ex fervore charitatis, aureæ sint etiam manus, quæ persequuntur opus, & porro absolvat amor, qui inchoavit. *Ita Didac: Dom: Sexag: §. 5.*

V. *Comæ ejus sicut elatæ palmarum.* *Cant: 5. II. Cassid: hic:* Elatæ palmarum sunt rami productiores, & excellentiores, interdum aurei coloris, crispantes, & semper ad excelsa tendentes, & nunquam virorem suum amittentes.

Eusebius Emisenus ait: Spes nostræ in consummatione, atq; in fine consistunt.

VI. *Rota in medio rotæ.* *Ezech: 1. 16.* Rota vitæ humanæ symbolum est, hinc S. Ambr: 1. 2. de Virgin: Rota etiam in medio rotæ, veluti vita intra vitam, quod Sanctorum vita sibi non dissonet, sed qualis fuerit superioris ætatis, talis sit & sequentis. *Ita S. Amb.*

VII. *Bonum opus operata est in me.* *Mat: 26. 10.* Unde quæso opus Magdalenæ bonitatem sumpsit? *Osculabatur pedes ejus, & unguento unguentosi, & unxit pedes Jesu.* *Joan: 12.* Rursum, *Sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius.* *Luc: 10.* & *Joan: 11.* Maria ergo cum venisset, ubi erat Jesus, videns eum, cecidit ad pedes ejus. Maria qua humilitate cepit colere Jesum, in hac perseveravit usq; ad ultimum vitæ halitum, & hæc in bono cæpto constantia & perseverantia bonitatem tribuit operi. *Penziger Dom: 3. Pent: c. 3.*

MISCELLANEA.

I. **D**EUS in veteri testamento non tantum primitias, sed & decimas, quæ ultimum quasi sunt in messe, petiit. *Exod: 22. 29.* Item ut omnia animalia, quæ ei offerebantur caudam haberent, ut per hanc perseverantiæ necessitatem indicaret. *Lev: 3. 9.* Unde S. Greg: Ille bene immolat, qui sacrificium boni operis ad finem debitæ producit actionis. *Lochner: V. Perseverantia.*

II. In vestis Aaronicæ ora infima inter campanulas aureas mala punica purpurascebant, quæ quia inter fructus excellunt, merito virtutum præmia significant, sed non conferenda nisi iis, qui opus ad extremam simbriam, id est, ad finem prodixerint. *Idem.*

III. Noe totis centum annis quibus arcam ædificavit, licet varie illu-

sus

sus a vicinis, & contribulibus suis, nequaquam tamen ab opere destitit. Hinc solus cum uxore & filiis salvari meruit. *Gen: 6.*

IV. Job unicum habens propositum placere Deo, licet per varia tormenta vexatus, nec divitiis, nec damnis, nec orbitate, nec vulnere, nec exprobratione amicorum, nec sollicitudine, nec postea bonorum omnium restitutione mutatus est; *ut ait S. Hier: l. 3. c. 5.*

V. Saul licet in omni Populo Israel nemo illo fuerit melior, tam enim erat innocens uti est infans unius anni. *Filius unius anni erat Saul cum regnare cepisset,* tam humilis, ut ne ad Sceptrum Regium capescendum traheretur, latibula quæsierit, se se absconderit. *Ecce absconditus est domi.* 1. Reg: 10. 22. tamen hic post aliquod temporis spatium multum mutatus ab illo, iussibus Dei non obtemperavit, Davidem Vatiniano odio persecutus est, Pontificem & Sacerdotes imo omnes Cives Nobe innoxios, etiam cum Parvulis crudeliter trucidari iussit, & a flagitio in flagitium præceps actus vitam sibi ex desperatione abruptit: Arripuit Saul gladium, & irruit super eum. 1. Reg: 31. 4.

VI. Joas Rex non ab simile inconstantia exemplum præbuit, qui initio regni sui longe optimus divinum cultum restituit, idola demolitus est, lucos excidit, pacem, religionem, justitiam, longe permovit; tenuitq; hæc pietas Regis tamdiu, dum præceptorem habuit Jojadam Sacerdotis. *fecitq; Joas quod bonum est coram Domino cunctis diebus Jojadæ Sacerdotis.* 2. Paralip: 14. 17. verum eo è vivis sublato mox ex optimo evasit pessimus, cultum idolorum permisit, imo ipsemet idololatra factus, filium Jojadæ immemor Patris beneficii interfecit: *Et non est recordatus Joas Rex misericordiae, quam fecerat Jojada Pater illius secum, sed interfecit filium ejus.* 2. Paralip: 24. 17. At non impune; Nam: *Surrexerunt autem contra eum servi sui, & occiderunt eum in lectulo suo.* Miratur hoc S. Aug: & exclamat in soliloquio c. 29. Vidimus multos Domine & audivimus a Patribus nostris (quod utiq; sine magno tremore non recolo, sine multo timore non confiteor) ascendisse primitus quodammodo usq; ad Cælos, & inter sidera nidum suum collocasse, postmodum autem cecidisse, usq; ad abyssos, & animas eorum in malis obstupuisse. Vidimus eos qui inter filios Dei ambulabant in medio lapidum ignitorum, quasi lutum ad nihilum defluxisse. *Hactenus S. Aug.*

VII. Judas Iscariotes teste eodem S. Aug: Evangelizavit, dæmones expulit, miracula patravit, perinde ac alij Apostoli, & tamen cæptis optimis pessimum posuit finem. Fuit Judas a principio inter filios Dei ambulans in medio lapidum ignitorum, sed in fine quasi lutum ad nihilum defluxit.

VIII. Origenes habitus Ecclesiæ Oraculum, orbisq; miraculum, Patrem adhuc dum puer ad martyrium cohortatus fortiter subeundum, post a fide defecit & factus est hæresiarcha.

IX. Tertulianus omnium suo ævo Theologorum famosissimus habitus, contra Judæos & Gentiles ea argumentorum efficacia & pondere scripsit, ut Christiana pietas nunquam admirari desinat. Hujus scripto porrigi posceret, dicere consuevit: *Da magistrum*. Hic tantus vir a mulierculis circumventus, & deceptus in plures tandem incidit hæreses, a fide defecit & mortuus Apostata Anno Christi 218.

X. Henricus VIII. Angliæ Rex a principio regiminis sui & per multum deinceps tempus tam strenuus Catholicæ fidei propugnator extitit, ut contra Lutheri hæresim ipse librum conscripserit, & a Leone X. Pontifice M. titulum Defensoris Catholicæ fidei obtinuerit. Hic postmodum Ecclesiasticæ libertati violentas manus intulit, & gravissima strage in Catholicos desæviit, summi Pontificis & Ecclesiæ autoritetem excussit, voluitq; supremum Ecclesiæ caput salutare. Deniq; barbara sua impietate eo prorupit, ut etiam antiquissimam è cruce pendentis Christi imaginem, flammis jussit consumi, eo quod nimio populi concursu celebraretur. *Michael a S. Cath: in suo trino perfècto.*

XI. Achmetes Bassa cum Agriensēs cum sexaginta hominum millibus & 60. majoribus tormentis obsideret, eosq; ad detitionem hortando alloqueretur, illi ne verbo quidem reddito, duabus lanceis supra muros feretrum extulerunt, quod panno nigro tegebatur; ut declararent mortem se potius subituros. Inter obsides erant Nobiles 500. hi omnes subsignarunt nemini ut liceret sub capitis pœna de detitione loqui, potius se mutuum in cibum sumpturos, quam ut ullas condiciones admitterent. Itaq; nulli esset licitum, nisi tormentis bellicis hosti respondere, nec plus quam quaterni simul esse possent. Cum Mater, filia, & Gener pro muris in hostem pugnarent, & glande ferrea trajectus gener cecidisset, Mater interrita ait filiæ: abiret, maritumq; sepeliret. Tum vero filia: Id fiet ait, cum mortem ejus ulta fuero. His dictis se in hostem furibunda immisit, Turcas tres occidit, ac deinde maritum sepelivit. altera item Mater ingentem lapidem ferebat, quem in hostes conjiceret, illi machina quædam caput abstulit, filia lapidem cruore matris madentem accepit, eoq; dejecto duos Turcas oppressit, multosq; sauciavit. Tandem Achmetes multis suorum amissis, castra inde movere coactus est. Tali constantiâ & fide arcem cordis nostri tueri debemus Deo Regi nostro, quo

quo Duces & Cives urbem sibi creditam Regi suo usq; ad metam vitæ, ait: *Le Blanc: Tom: 4.*

XII. Diogenes cuidam monenti ut jam Senex quiesceret a laboribus, quid inquit si in stadio currerem, utrum oporteret jam metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere? *Laert: l. 6.*

XIII. Frater quidam quotidie tollebat pelliculam in qua solebat dormire, ut exiret e fratrum Congregatione, & quando vesper advenit, dicebat sibi ipse: crastina die hinc recedam: mane autem appropinquante dicebat: extorquebo mihi hic stare & hodie propter Deum. Quo modo cum impleisset annos 9. abstulit ab eo Dominus omnem tentationem. *Vita Pat: l. 9.*

XIV. Laurentius Mediceus pro symbolo sibi elegit anulum aureum cum adamante ac tribus plumis, alba, viridi, & rubra, cum lemmate *semper*. Quo denotabat se in fide, spe, & charitate erga Deum perseveraturum. *Joan: a Joseph: v. Perseverantia.*

XV. Quidam Joannes Bapt: a S. Bernardo de familia Carletti Romanus petiit e Religione Scholarum Piarum dimitti sub prætextu operæ ferendi Sororibus. Huic B. Josephus Calasantius eum dimittens Spiritu Prophetico dixit: Non opitulaberis Sororibus tuis, sed grave illis detrimentum ac damnum afferes; factum, dimissus licentiose vivere cepit, totamq; fortunam dissipavit, ac ad extremam pauperiem sorores adduxit, ipse turpi morbo infectus in Xenodochio Fratrum misericordiæ in multis doloribus miseram vitam finivit. *P. Ægidius in Vit: B. Joseph.*

XVI. *Tacitus de Vitellio ait:* in redigendis Provinciis prisca virtute egit. Unde regressus & formidine Caji Cæsaris, & familiaritate Claudij turpe in servitium mutatus, exemplar apud posteros adulatorij dedecoris habetur, cesseruntq; prima postremis, & bona juventutis, flagitiosa Senectus obliteravit.

Vide Tit: *Constantia.*

TITULUS XIV. PERSONARUM ACCEPTIO.

Aceptio Personarum est inæqualitas justitiæ distributiæ, inquantum aliquid attribuitur alicui præter proportionem. *Ita S. Th: 2. 2. q. 63. a. 4. in Corp:*

Differentiæ acceptionis Personarum sunt tres. Una committitur in hono-

honoris exhibitione, altera in iudicij executione. Tertia in promotione ad dignitates. Ita *S. Bonav. p. 1. Centif. Sect. 10.*

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non in iudicio plurimorum acquiescas Sententiæ, ut a vero devies, pauperis quoq; non misereberis in iudicio. *Exod: 23. v. 2. & 3.*

Non declinabis in iudicium pauperis, nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subvertunt verba iustorum. *Ibid: v. 6. & 8.*

Non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis; iustè judica proximo tuo. *Levit: 19. 15.*

Quod iustum est iudicate, siue civis sit ille, siue Peregrinus. Nulla erit distantia Personarum, ita parvum audietis, ut magnum. *Deut: 1. 16.*

Nec accipietis cuiusquam Personam, quia Dei iudicium est. *Ibidem v. 17.*

Dominus Deus vester Personam non accipit, nec munera, facit iudicium pupillo, & Viduæ. *Ibidem 10. 18.*

Non accipies Personam, nec munera &c. *Deut: 16. 19.*

Non est apud veritatem accipere Personas, neq; differentias, sed quæ iusta sunt, facit omnia. *3. Esdra 4. 39.*

Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne respicias vultum ejus, neq; altitudinem staturæ ejus, (Eliab:) quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominis ego iudico. *1. Reg: 16. 7.*

Non est apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. *2. Paralip: 19. 7.*

Usquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis. *Psal: 81. 2.*

Multi colunt Personam potentis, & amici sunt dona tribuentis. *Prov: 19. 6.*

Qui cognoscit in iudicio faciem, non bene facit, iste & pro buccella panis deserit veritatem. *Ibidem 28. 21.*

Multi requirunt faciem principis, & iudicium a Domino egreditur singulorum. *Ibidem 29. 26.*

Non subtrahet Personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam, quoniam pusillum, & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est ei de omnibus. *Sapien: 6. 8.*

Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium. *Eccl: 4. 26.*

PERSONARUM ACCEPTIO.

619

Est, qui perdet animam suam præ confusione, & ab impudenti Persona perdet eam. Personæ autem acceptione perdet se. *Eccl: 20. 24.*

Non accipiet Dominus Personam in pauperem, & deprecationem læsi exaudiet? Non est apud illum gloria Personæ. *Eccl: 25. 16.*

Non accipias personam, ut delinquas. *Eccl: 42. 1.*

Propter quod & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis, sicut non servastis vias meas, & accepistis faciem in lege. Numquid non Pater unus omnium vestrum? Numquid non Deus unus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum, violans pactum Patrum nostrorum? *Machab: 2. 9.*

Aperiens autem Petrus os suum dixit: In veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet Deum, & operatur justiciam, acceptus est illi. *Act: 10. 34.*

Non enim est acceptio personarum apud Deum. *Rom: 2. 11.*

Deus personam hominis non accipit. Mihi enim qui videbantur esse aliquid, nihil contulerunt. *Galat: 2. 6.*

Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidem Domini Dei nostri JESU Christi gloriæ. *Jacob: 2. 1.*

Si personas accipitis, peccatum operamini, redarguti a lege quasi transgressores. *Ibidem v. 9.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Contuitus Regalis potentia non est habendus, ubi Religioni exhibetur obsequium. *S. Ambr: l. 10. de Apolog: David: c. 6.*

Abstine Domine ut in tabernaculo tuo præ pauperibus accipiantur personæ divitum, aut præ ignobilibus nobiles. *S. Aug: l. 8. Confess: c. 4.*

Non sane putandum est leve esse peccatum in personarum acceptione habere fidem Domini nostri JESU Christi. *Idem.*

Quis ferat eligi divitem ad sedem honoris Ecclesiæ, contempto paupere instructiore, atque sanctiore? *Idem Epist: 29. ad D. Hieron.*

Acceptio personarum ibi recte dicitur, ubi ille qui judicat, relinquens causæ meritum, de qua judicat, alteri contra alterum suffragatur, quia invenit aliquid in persona, quod honore vel miseratione sit dignum. *Idem l. 2. contra duas Epist: Pelag: c. 7.*

Deus sine acceptione personarum bene faciendum omnibus intimavit. *Idem contra advers: legis l. 2.*

Apud justos plus valet pauperis precatio, quam divitis vultus. *S. Bern: Ep: 13. ad Honor: Pap.*

Non parvi te reum peccati existimes, si facies peccatorum sumis, & non potius causas judicas meritorum. *Idem l. 2. de Confid: ad Eugen: Pap.*

Sive inops, sive dives fuerit quis, non personas attendamus, sed res scrutemur. *S. Bonav: l. 3. Phantr: 139.*

Personam accipere non potest humana indulgentia, ubi legem tribuit divina præscriptio. *S. Cyprianus Epist: 68. ad Clerum.*

Cum bona spiritualia sint corporalibus potiora, personarum acceptio in eis tanto vitiosior comprobatur, quanto hujusmodi bona sunt digniora. *Dionys: Carth: super Ep: Jacob: c. 2.*

In Ecclesiastica censura etsi non est acceptio personarum, est tamen discretio meritorum. *S. Gregor: l. 5. in 1. Reg.*

Personam pauperis non accipias in judicio, ne sub pretextu misericordiæ, quod injustum est judices, unusquisq; non hominum, sed rerum pondere judicandus, nec diviti obfunt opes, si eis bene utatur, nec pauperem egestas commendabiliorem facit, si inter sordes, & inopiam peccata non caveat. *S. Hier: Tom: 1. Ep: 9. ad Salviani.*

Memor sis tribunalis Domini, & de judicio tuo te intellige judicandum, nec mihi, nec adversario faveas, neve personas, sed causam consideres. *Idem T. 2. Ep: 15. ad Pammach.*

Inter omnia peccata Sacerdotum illud ultimum, & maximum ponitur, quod non causas, sed personas considerent, justumq; pauperem despicientes, iniquos divites suspiciant, & honorent. *Idem super Malach: c. 2.*

Nec bonis adversariorum, si honestum quid habuerint detrahendum, nec amicorum sunt laudanda vitia, & unum quodq; non personarum, sed rerum pondere judicandum est. *Idem ad Pammach.*

Vos non judicatis secundum merita causarum, sed personarum, non jura, sed munera, non quod ratio dicat, sed quod voluntas affectet, non quod sentiat, sed quod mens cupiat, non quod liceat, sed quod libeat. Nunquam in vobis est, ita simplex oculus, ut totum corpus lucidum sit, sed aliquid semper dimittitis fermenti, quo totam massam corrumpitis. *S. Innoc: III. L. de Condit: vit: hum.*

Clamat pauper, & nemo exaudit, loquitur dives, & quilibet applaudit. Dives locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum illius usq; ad urbem perducunt. Clamat vir patiens, & nullus exaudit, vociferatur, & non est, qui judicet; diviti dicunt: Tu sede hic bene, paupe-

ri vero: Tu sta illic, vel sede sub scabello pedum meorum. *Idem, ibid.*

Respectum personarum nescit Spiritualis doctrina. *S. Joan: Chrys: hom: 18. super Gen.*

Nullum contra veritatem defendas, dum judicas, nullius personæ affectu defleat a vero, pauper, an dives sit? Causam respice, non personam. *S. Isid: Hisp: l. 2. de Symon: c. 16.*

Sumere faciem alicujus in judicio nihil est aliud, nisi talem sententiam ferre, non qualem justitia exigit, sed qualem requirit amicus, vel alius. *Rober: Bellar: super Psal: 18.*

CONCEPTUS MORALES.

Personarum acceptio non debet esse in judicio.

I. *C*urrum Pharaonis, & exercitum ejus projecit in mare. *Exod: 15. 4.*
Saul est, qui minuta Amalecitarum demolitur. *1. Reg: 16.* Samuel vero Sacerdotum imago supplicium orditur a Rege. *Ibidem v. 33.* Non Pincernam Judith obtruncat, sed Holofernem, obsidionem solvit, quæ ducem sustulit. Babylone, simulacra iniquitatis feriuntur in plantis, at Jerosolymis Goliath in fronte percutitur. *Oliua l. 4. Arom.*

II. *P*ondus, & pondus utrumq; abominabile est apud Deum. *Prov: 20. 10.*
Væ judicibus terræ, apud quos magnatum scelera stipulæ sunt, miserorum peccata sacrilegia, & trabes. *Idem, ibidem.*

III. *C*ognoscere in judicio personam non est bonum. *Prov: 24. 23.* Hebræus legit: agnoscere vultum, id est habere rationem Personarum, & dignitatis cujusq; non est bonum, id est, est pessimum. *S. Bern: l. 1. de Considerat.* Qui cognoscit in judicio faciem, inquit, a facie Dei utiq; stare non poterit, & *Ægidius Diacon: de regim: Princ:* Ne sis specularis, sed opacus o Princeps: q. d. ne instar speculi vultus deformes amicorum, vel potentium in animum tuum inducas, sed esto opacus, ut omnium imaginem excludas, itaq; sincere, & ex æquitate velut clausis oculis judices. *Cornel: hic.*

IV. *A*ccipere personam impij non est bonum. *Prov: 18. 5.* Rabbi Levi ait: Nefarium est, pessimum, & quidem ex triplici ratione 1. quia justitiam, quæ basis est Reip: evertit. Unde *S. Ambr: super Malach:* Inter omnia peccata Sacerdotum illud est maximum, quod non causas sed personas considerant, & despecto justo paupere, injustos divites honorant. 2. Quia Dei & Christi cujus judex vicarius est, & officium gerit, judici-
um

um pervertit. Deus enim, & Christus omnibus tam pauperibus, quam divitibus æquum, & æqualem se exhibet, & cælestem gratiam, ait *S. Cypr: l. 1. Ep: 1.* æqualiter omnibus dividit, sine sexus varietate, sine annorum discrimine, sine acceptione Personæ. 3. Quia grave dant scandalum toti Reip: faciuntq; ut homines avaritiæ, & injustitiæ studeant, quam vident ab eis honorari, & præponi, potius quam modestiæ & justitiæ, quam vident ab eis postponi, & deprimi. *Cornel: hic.*

V. Ducebantur autem & duo alij nequam cum eo. *Luc: 23. 32.* Duo hi Latrones erant v. 33. Itane solum in orbe furtum grassatur? ubique pendulos e patibulo Latrones video, ubiq; pannosos, qui ne morerentur, pauculos argenteos furati sunt, mori cerno. Ubi adulteri, Gomorrhæi, pauperum tygrides, homicidæ, usurarij? vereor ne multi pereant, non quod aliena rapuerint, sed quod raptoribus nihil dare queant. Plurimos ad furcam traxit non scelerum copia, sed pecuniarum inopia, si plura rapuissent, non raperentur. Pereunt, non quia furati sunt, sed quia nihil superfuit è furto, quo se redimant &c: Vix primarium virum pendere vidissemus ob scelera, nisi Deus Absaloni quercum vertisset in patibulum, & comam in laqueum. 2. *Reg: 18. 9.* Laudanda Assyria, quæ Amanum Principem ligno affixit. Deus est, qui contra solem Tribuum primores jussit crucingi. *Num: 26. 4. Oliva T. 2. Strom: §. ducebantur & alij duo.*

EXEMPLA VARIA.

I. PHarisæi discipulos suos cum Herodianis miserunt ad Christum protestantes, quod bene scirent, quod ipse non respiceret personas hominum, sed veritatem doceret; & petentes an census dari deberet Cæsari, an non? *Math: 22. 16.*

II. Petrus audiens a Cornelio centurione, quæ ipsi evenerant in Visione, dixit: in veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus. *Act: 10. 34.*

III. Canutus Vandalorum Rex cum plurimos in latrocinio deprehensos ad mortem damnaasset, & unus clamaret ex illis, se de principis Canuti cognatione esse; Respondit Rex: Ergo cognato nostro ut honoratior sit locus, sublimius patibulum præparate. *Crantius l. 3. Vandal: cap: 32.*

IV. Justinus Imperator, cum anno Christi 568. videret subditos a suis Dominis gratissimè opprimi, nec monitis, & rescriptis quidquam profi-

proficeret, convocatis aliquando in Curiam Potentibus, eos hortatus est, ut vel deinceps a simili oppressione pauperum desisterent, aut alium Imperatorem eligerent. Quo audito Procerum quidam assurgens sic Imperatorem allocutus est: Constitue me coram omnibus Præfectum urbis, mandaq; ut cujusq; rationem potiore justitiâ non habeam, utq; mihi de tuis rebus monituro aditus semper pateat, & recipio me intra mensem effecturum, ne ulla amplius injuria illata audiat. Quod cum pergratum fuisset Imperatori, ideoq; ipsum Præfectum constituisset, paulo post venit Vidua & a Magistratu suo omnibus facultatibus spoliata se fuisse conquesta est. Unde statim Præfectus cum per hanc Viduam primo, deinde per aliquem ex famulis citari jubet. Cumq; is non comparuisset, sed ab Imperatore ad convivium invitatus fuisset, eo ipse quoq; Præfectus se confert, aitq; Imperatori. Si in eo persistis o Imperator, quod mihi mandasti, ne scilicet cuipiam eorum, qui pauperes opprimunt, parcam, scito me quoq; promissis satisfacturum. Sin eos tu poenitentia ductus amicos potius habes, & conviviis adhibes, scito me quoq; detrectare ea, quæ in me recepi. Ad quod cum Imperator responderet, ut se ipsum solio detraheret, si fontem sciret. Præfectus illico oppressorem abripi, in curiam abduci, & causâ examinatâ verberibus mulctari, caput radi, nudumq; asino impositum per urbem circumduci jubet, omnes vero opes illius Viduæ mulieri addicit. Quo facto omnes adeo conterruit ex Magistratu, ut nulla unquam injuria deinceps illata audiretur, ipse vero Præfectus patritia dignitate ornatus in officio confirmaretur. *Faber: Conc: in Fest: S. Magdal.*

V. Papinianus ab Imperatore Caracalla jussus parricidium Getæ fratris sui in Senatu, & apud populum diluere, reculavit, dicens: non tam facile parricidium excusari posse, quam patrari. *Langius in Polianth.*

VI. Trajanus Imperator cum tribunum militum renunciasset, stridum ensen ei porrigens dixit: Cape ferrum hoc, & siquidem recte imperium gesserò, pro me, sin aliter contra me hoc verte. *Dionys: in Trajano.*

VII. Zeleucus Locrensis cum legem tulisset de adultero excæcando, ejusq; filius in adulterio deprehensus esset, se uno, filium altero privavit oculo, ne ob acceptionem Personæ lex lata violaretur. *Valer: Max: l. 6. c. 5.*

Vide Titus Judicis Corruptio.

TITU.

TITULUS XV. PIETAS.

Pietas est cultus debitus, & iustus, quo Deum imprimis, deinde Patriam, Parentes, & eos, qui eorum loco sunt, prosequimur. Accipitur sæpe pro Benignitate, Clementia, ac misericordia.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Cum impio tracta de pietate. *Ecclesiasticus* 37. 13.

Illi viri misericordiæ sunt, quorum pietates non defuerunt. *Ecclesiasticus* 44. 10.

In diebus peccatorum corroboravit pietatem. *Ecclesiasticus* 49. 4.

Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum Spiritus Sapientiæ, & pietatis. *Isaia* 11. 1.

Nominabitur tibi nomen tuum a Deo: Pax Justitiæ, & honor pietatis. *Baruch* 5. 4.

Quietam, & tranquillam vitam agamus, in omni pietate, & castitate. *1. Timotheus* 2. 2.

Ineptas, & aniles fabulas devita, exerce autem te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est. *Ibidem* cap. 4. 2.

Est quæstus magnus pietas cum sufficientia. *Ibidem* c. 6. 6.

Tu o homo Dei, sectare Justitiam, Pietatem, Fidem &c. *Ibidem* v. 11.

Hoc scito, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa, erunt homines seipsum amantes, &c: speciem habentes quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes; Et hos divita. *2. Timotheus* 3. v. 1. & 5.

Cum hæc omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conversationibus, & pietatibus! *2. Petri* 3. 11.

Novit Dominus pios de tentatione eripere. *2. Petri* 2. 9.

Quis non timebit te Domine, & magnificabit Nomen tuum? quia solus pius es. *Apocalypsis* 15. 4.

SENTENTIÆ SS. PATRUM

Pietas est prima in Deum, secunda in Patriam, tertia in Parentes. *S. Ambr.* 1. 1. *Officium*: c. 27.

Pietas

Pietas timore inchoatur, charitate perficitur. *S. August: de vera Relig: c. 17.*

Pius est a pietate, non pietas a pio. Potest enim esse pietas, etsi ille, qui pius erat, factus sit impius. Ipse perdidit pietatem, pietati nihil abstulit. *Idem tr: 39. super Evang: Joan: c. 8.*

Ad Deum tendimus itinere pietatis. *Idem de lib: arbitr: c. 21.*

Mercies pietatis, non hic speranda est. *Idem annot: in Job c. 21.*

Sine vera pietate, omne quamvis laudabile ingenium, superbiâ vaneſcit, & decidit. *Idem l. 2. de Civit: c. 5.*

Si quid in te laudabile naturaliter eminet, non nisi vera pietate purgatur, atq; perficitur, impietate autem dispergitur, & punitur. *Ibid: c. 29.*

Nulla est hominis sapientia, nisi pietas, qua recte colitur verus Deus. *Ibidem l. 14. c. 28.*

Deus dat Regnum Cælorum solis piis, Regnum vero terrenum, & piis & impiis. *Ibidem l. 5. c. 20.*

Pietas Parens est, initium, finisq; omnium virtutum. *S. Greg: Thau: in Orat: Paneg.*

Pietatis genus est, esse impium pro Domino. *S. Hieronymus tom: 1. Ep: 23. ad Marellam.*

Grandis in suos pietas, impietas in Deum est. *Ibidem Epist: 25. ad Paulam.*

Affectus boni animi semper proclivis est ad pietatem. *Hugo Card: super Gen: c. 43.*

Non solum Parentum debet esse Pietas, sed & magna erga Pueros diligentia. *S. Joan: Chryf: hom: 21. super Genesim.*

Sicut cæcus non potest aspicere splendorem luminis, sic homo malignus non potest intelligere mysteria pietatis. *Idem hom: 39. super Mat: Oper: imperf.*

Pietas certissima vitæ norma est, & conversationis optimæ disciplina. *Idem hom: 12. super 1. Timoth.*

Divina quædam res est sermo, diviniior autem virtus, diviniſſima deniq; pietas. *S. Isid: Pelus: l. 3. Ep: 118.*

Nulla caret pietatis officio, cui studium est colere Deum, & juvare conservum. *S. Leo l. Ser: 1. Quadr.*

Pius est, non qui multorum miseretur, sed qui neminem injuriâ afficit. *S. Pius Paræn: 5.*

Inordinata pietas nutrit impietatem. *S. Petrus Dam: Opusc: 57. c. 1.*

Nihil est pietate gravius, nihil magis industrium. *Philo Judæus Abrahamo.*

Nihil potest obscurare pietatem, quæ ubicunq; sit, proprios emittit radios, sive illa sit in servo, sive in captivo reperiatur. *Idem Orat: 6. super Daniel.*

Nihil animo pietatis studio destinato firmitus. *Idem Ser: 8. de Provid:*

ADDE: Pietate generi humano nihil est majus, nihilq; augustius. *Plato tom: 2. Sisyg: 4. l. 13. de Legibus.*

Fundamentum Pietatis est continentia, culmen autem pietatis est amor Dei. *Sextus Phil: Sent: 78.*

Cæteræ virtutes tantummodo multum admirationis, pietas vero etiam amoris plurimum meretur. *Valer: Max: l. 5. cap: 4. dict: memor.*

Prima, & optima rerum natura, & Magistra est pietas, quæ nullo vocis ministerio, nullo usu literarum indigens, propriis, at tacitis viribus charitatem Parentum, Liberorum pectoribus infundit. *Idem, ibidem.*

ARGUMENTUM MORALE.

Propositio: *Pietas Regibus vitam prorogat, eorumq; postereros beat.*

I. *D*ies super dies Regis adjicies, annos ejus usq; in diem generationis, & generationis. *Psal: 60. 5.* Id est usq; ad multas, & pene innumeras generationes. Patet hoc primo in David qui licet toto corde rebellem Absalonem sequeretur universus Israel, tamen ab hoc periculo ereptus a Deo, undecem adhuc annos supervixerit. Secundo. Ezechias monitus ab Isaia Propheta de morte sibi instante, precibus & commemoratione suæ pietatis 15. annos vitæ impetrat. 4. Reg: 20. Tertio. Job Rex Huiusmodi multis nobilitatus patientiæ victoriis, vixit annos ducentos & decem, & posterior ejus ætas divinâ beneficentiâ, ut ait Salian, in quandam ærumnarum compensationem vegetior, ac diuturnior in omnium bonorum copia facta est. Quarto. Moyse mansuetissimus omnium hominum, & Princeps populi duræ cervicis, vixit annos 120. Nempe 40. in aula Pharaonis, 40. in terra Madian ducens oves, & 40. in deserto ducens populum, & illi leges præscribens. Quinto. Josue Comes individuus Moyse vixit annos 110. vixit Reges 33. E contra vero impiis Regibus vita brevis. De Anastasio Imperatore narrat Zonaras tom: 3. p. 72. in hæc verba: Anastasius Dioscorus Imp: Orientis vidit in somnis virum terribi-

terribilem, qui librum gestans diceret: *Ecce ob peruersitatem fidei tue, annos 14. vita tue delco.* Et brevi fulmine percussus interiit. *Le Blanc: in Psal: 54. Sect: ult.* Enumerat 83. Reges viros sanguinum, & crudelissimos, quorum Deus vitam minuerit, ita ut nullus eorum inventus sit, qui ultra Regni sui quadragesimum vixerit, unico excepto Andronico, qui tamen maximis calamitatibus ita afflicus fuit, ut illi mors futura optatior fuerit, quam vita; cum vero Reges piissimos, & Catholicæ Religionis Protectores, tam in oriente, quam etiam occidente plurimam vitam vixisse, & feliciter imperasse.

II. Pij Reges etiam in suis posteris fuere felices. I. David & ejus posterii regnaverunt in Jerusalem per annos quadringentos & sexaginta septem, usq; ad Sedeciae ultimi Regis captivitatem; Contra vero Regum Israelitarum, qui a vero Dei cultu desciverant series sæpissime est interrupta, ut patet I. 3. & 4. Regum. De Fabio Mario Imperatore. Trebelius sic ait: *Una die factus est Imperator, altera die jussus est imperare, tertia die interemptus est.*

Matathias Pater Machabæorum I. I. c. 2. 61. ait: *Cogitate generationem, & generationem, quia omnes, qui sperant in eum, non infirmantur; Et a verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus stercus, & vermis est.* Pleriq; Imperatorum, & Regum Hæreticorum, aut sine liberis obierunt, aut infelices genuerunt. Constantius primus Imperator Arianus, nullam prolem reliquit. Julianus, Valens, Zeno, Basiliscus, Anastasius, variis addicti sectis, liberos non reliquerunt.

Philippicus quoq; hostis Sacrarum Imaginum, sine prole obiit. In Hispania Wisigothorum Reges fuere 20. & nullus eorum nepotem habuit Successorem, nisi eorum, qui fuere Catholici.

S. Remigius Francorum Apostolus felicem, & longam posteritatem promisit Clodoveo Regi, quem primum omnium baptizavit, eam tamen conditionem adjecit: modo illi posterii veram fidem, & virtutem sequerentur. *Le Blanc: in Psal: 60. art: 2.*

E X E M P L A.

I. **A** Byssinorum pietas non patitur, ut quispiam in templo Laicorum sedeat, sed omnes genuflectunt, vel si senes sint, aut infirmi, stant innixi scipionibus. Quotidie S. Eucharistiam more antiquo Ecclesiæ percipiunt, calce & saxo ædificia privata non extruunt, eo quod consentaneum esse dicant, debere esse aliquod discrimen inter Dei templa,

& privatas hominum domos. Magna cum reverentia versantur in templis, in quæ nemo ingreditur, nisi calceis positis. Qui in eis ridet, vel fabulantur, aut ambulant, pro impiis, & infidelibus, ac damnandis habentur. *Le Blanc: in Psal: 67.*

II. Eumelus pietate in Patrem Regnum promeruit. Cum enim Parysades Bosphori Emerij Rex fatis cecidisset, inter Satyrum, Prytamem & hunc Eumelum Fratres, facta est dissensio, quis eorum post Patrem succederet in Regnum. Tandem Ariopharnis Regis Thraciæ consilio, Patris cadaver è sepulchro eruunt, arbori alligant, & arcu contendunt, ut qui Parentis cor sagittâ transfixisset, verus Regni hæres judicaretur. Major, mediusq; natu directis arcubus ille quidem guttur, hic vero petus medium illæso adhuc corde transfixit. Natu minimus Eumelus tantam barbariem execratus ait: Male se Regno fratribus cedere, quam in Patris cadaver impiè lævire. Hoc intellecto Rex ille barbarus dignum judicavit, qui solus Patri in regno succederet. Quod iudicium cum Fratres non admitterent, Eumelum eo usq; juvit, donec Satyro & Prytami occisis, solus regnaret. *Le Blanc: in Psal: 7.*

III. S. Justinus M. Apolog: 2. ad Antonium Imperatorem pro Christianis data, etiam ipsorum ethnicorum pietatem enarrat: Fana inquit ingredientibus calceos deponunt, & cultores eorundem, idem facere Sacerdotes jubent.

IV. Theodosius Senior, cum ob cædem Thessaloniciæ a militibus factam exclusus è templo fuisset, & post menses octo aditum obtinisset a S. Ambrosio, narrat Nicephorus l. 12. c. 12. his verbis: Non stans ille, neq; genibus flexis, rerum universarum Deum placavit, sed pronus in solum abjectus, illam miserabilem Davidis emisit vocem; *Psal: 118. Adhæsit pavimento anima mea, vivifica me secundum verbum tuum.* Et comam insuper vellens, caputq; diverberans, & solum lachrymis madefaciens, delicti veniam ad eum modum petiit. *Ita Niceph.*

V. Theodosij Junioris pietas quanta fuerit? ipsemet testatur in Concilio Ephesi c. 21. Nos ait, qui legitimis Imperij armis nunquam non circumdamur, quosq; sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema Regiæ Majestatis insigne humiliter deponimus, & Sacra Altaria munerum tantum offerendorum causâ accedimus, quibus quoq; oblatis, ad extimum, communeq; atrium mox nos recipimus, nec quidquam ex propinqua divinitate nobis arrogamus. *Vide Baron: t. 5. Anno 398.*

VI. *Seneca l. 7. Nat. quæst.* Cultum Deorum totius corporis modesta compositione fieri declarat his verbis: Intramus templa compositi ad sacrificium accessuri, velum submittimus, togam abducimus, in omne argumentum modestiæ fingimur.

SYMBOLA.

A *Teneris discenda.* Stella piscis vix nascitur, quidquid centigerit, calescit, & inflamat. *L: A Luce primordia ducit.* De Scipione Africano testatur Livius. Ex quo togam virilem sumpsit, nulla die ullam publicam, privatamq; rem egit, quam in Capitolium iret, ingressusq; ædem, consideret &c. S. Thomas Aqu: nunquam nisi præmissis in Oratione precibus. aut coram Altari, Cathedram conscenderit. S. Lauren: Just: l. de discipl: ait: Omnes Christi Servi Deo placere cupientes, primordia dici, & actionum contentur conservare Altissimo, quatenus cætera secutura opera suo non declinent principio. Quapropter mox ut somno evigilant, semper cor suum erigere contendant. Prima vox, prima cogitatio, primus affectus Divinam resonet laudem, ignitam ad Deum dirigat supplicationem. *Ita S. Laur.*

Item. Templum rurale prope habens aliquot spicarum manipulos. *L: Primitiæ Deo.* Philo de Sacrif: Abel. Justum est primitias de primis fructibus terræ inferri in domum Dei, & motus animæ primos, vel suâ vi, vel ordine Deo dicare &c.

Regna firmat. Navis jacta anchorâ in medio mari subsistens. *L: Firmata resistit.* Sinesius Orat: de Regno. *Regni quoq; basis pietas est erga Deum.* S. Cyrillus de recta in Christum fide ad Theod: Quotquot ex illis regibus cultu, & observantia, quæ Deo debentur, impiè contemptis, legibusq; justitiæ administris pro nebulone habitis, suo fastui, suisq; libidibus verè indulgendum esse putaverunt, omnes hi mali & miseri, male & misere perierunt. Contra vero quicumq; se pios in illum declararunt, quæq; illi placitura credebant, omni ope præstare elaborarunt, circa sudorem, ac pulverem, hoste devicto, debellatoq; triumphum cecinerunt. *Ita ille.* *Et secundat.* Ciconia supra templi pinnaculū residens.

L: Hic tutior. *Isid: Pelus: l. 2. Ep: 259.* *Regni basis Pietas est erga Deum.*

Item. Cornucopiæ diversis floribus, ac fructibus turgentes. *L: Dilegentibus legem tuam.* Livius l. 5. Omnia prospera eveniunt coleatibus Deum, adversa spernentibus.

Utilis ad omnia. Palma in Insulis Maldvinis non tantum comedenti amæna

amæna est, & salubris, sed etiam fructuum cortex in pocula figuratur, folia scribentibus pro papyro sunt, & regularum loco domibus imposta pluvias arcent. Deniq; una eademq; arbor omnia ad rem nauticam instrumenta, ac materiam præbet. Nempe è trunco, & ramis malis asparmenta clavosq; , e comis vela, è stupa funes, & è cocco onera subministrat. Unde tenet, L: *Ad omnia utilis*. Id ipsum de Pietate S. Paulus I. Timot: 4. testatur. *Pietas ad omnia utilis promissionem habens vite, quæ nunc est, & futura.*

Erga Parentes. Ciconia veluti mutuam vicem redditura grandævus Genitoribus elcam providet. L: *Dulci pro munere vite.* Joannes Audenus.

Si cupis esse senex, canos venerare Parentes;

Quæ Patri facies? Filius illa tibi.

Item. Ciconiæ confectos senio Parentes non solum nutriunt, sed etiam propriis circumferunt humeris. L: *Non gravat iste labor.* S. August: de bono Viduit: c. 21. *Nulla modo sunt oneri labores amantium, sed etiam ipsi delectant. Nam in eo quod amatur, aut non laboratur, aut & labor amatur.*

TITULUS XVI. PÆNA, PUNITIO.

PÆna supponit culpam, estq; supplicium quod alicui datur ob culpam.

Pœna ut culpæ punitionem, & punitionis afflictionem denotat, est triplex. *Virtualis & voluntaria, Temporalis & transitoria, aternalis & damnatoria.*

Prima pœna est poenitentium, & perfectorum.

Secunda pœna est indigentium, seu miserorum.

Tertia pœna est, desperantium, seu damnatorum.

Pœna Virtualis & Voluntaria nihil aliud est, quam ea pœna, quam voluntarie sustinent viri Religiosi & perfecti, scilicet pœna abstinentiæ, diligentiae, poenitentiae, Vigiliæ, Obedientiæ, & similia, quæ scilicet viri poenitentes, quandoq; sustinent pro peccatis satisfaciendo, vel a peccatis se præservando, vel quandoq; virtutes, & merita cumulando. Tales pœnas sustinuit etiam Christus Dominus, qui voluntariè pro peccatoribus fuit passus, & tales etiam sustinent viri perfecti, qui pro ampliandis meritis,

meritis, pœnis & miferiis se subjiunt, ut de utrisq; illud dici valeat. Sap: 18. *Simili autem pœna servus cum Domino afflictus est &c.*

Pœna transitoria. Est pœna mundanarum tribulationum, quas quandoq; mundus & Tyranni inferunt sine causâ, quandoq; etiam Deus ipsas dispensative evenire permittit, vel ad nostram punitionem, vel ad meritorum augmentationem; & ista pro certo licet non voluntariè procuretur, debet tamen in patientia sustineri, sicut fecerunt SS. Martyres, & de se Job testatur c. 10. *Instauras testes tuos contra me, & multiplicas iram tuam adversum me, & pœnae militant in me.*

Pœna damnatoria & destruetoria, sunt pœnae in mundo malefactorum & Latronum, quæ pro sceleribus infliguntur, ut scilicet pœna unus sit terror multorum. Quæ pœnae sunt ipsis salubres & meritoriae, si eas patienter sustineant, secus istæ pœnae temporales sunt principium, & introitus ad pœnam æternam juxta illud Eccl: 21. *Via peccantium complanata Lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebrae, & pœna.* Pœna etiam damnatoria est pœna damnatorum, qua scilicet perpetuo puniuntur in inferno, de qua dicitur illi nequissimo Antiocho 2. Machab: 7. *Judicio Dei justas superbiae tuae pœnas exsolves.* Et 2. Thes: 1. *Pœnas dabunt in interitum æternas.* Et in Epistola Judæ. *Ignis æterni pœnas sustinentes.* Præter hæc paucae sunt Authoritates vocales. Interim sint.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Carnes erant in dentibus eorum, & ecce furor Domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Num 11. 33.

Pro mensura peccati erit & plagarum modus. Deut: 25. 2.

Ecce Dominus percutiet te plagâ magnâ, cum populo tuo, & filiis tuis. 2. Paralip: 21. 14.

Non ulciscamur nos pro his quæ patimur, reputantes peccatis nostris hæc supplicia minora esse; flagella Domini, quibus quasi corripimur ad emendationem, & non ad perditionem nostram evenisse credamus. Judith: 8. 26.

Castigans castigavit me Dominus, & morti non tradidit me. Psal: 117. 18.

Si justus in terra recipit, quanto magis impius & peccator. Prov: 11. in fine.

Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagæ apud stultum. Prov: 17. 10.

Poten-

Potentes potenter tormenta patientur. *Sap: 6. 7.*

Fortioribus fortior instat cruciatio. *Ibidem v. 9.*

Per quæ quis peccat, per hæc & torquetur. *Sap: 11. 17.*

Ihis qui in vita sua insensatè & injustè rixerunt, per hæc quæ coluerunt, dedisti summa tormenta. *Sap: 12. 23.*

Peccantium pœna perambulat semper injustorum prævaricationem, *Ibidem 14. in fine.*

Vexatio dabit intellectum auditui. *Isaia 28. 19.*

Castigasti me, & cruditus sum quasi Jevenculus indomitus. *Hierem: 31. 18.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Impunitate nutritur audacia: *S. Ambr: de Noe & Arca c. 10.*

Nullus punitur sine culpa, quia pœna est mensura culpæ, ubi autem non exstat mensurandum, mensura locum non habet. *S. Anton: p. 1. bt: 20. cap: 1.*

Licet multis videatur crudelitas punire reos ad mortem, & graviter punire crimina, non tamen crudelitas, sed justitia, & charitas est. *Idem p. 1. Tit: 8. c. 6.*

Non frustra instituta sunt: Potestas regis, vis gladij cognitoris, ungula carnificis, arma militis, disciplina dominantis, severitas etiam boni Patris, habent omnia modos suos, causas, rationes, utilitates. Hæc cum timentur, coercentur mali, & quietius inter malos vivunt boni. *S. Aug: Epif: ad Macedonium.*

Omnis iniquitas parva, magnave sit, puniatur necesse est, aut ab ipso homine pœnitente, aut a Deo vindicante. Nam quem pœnitet, punit se ipsum. Aut punis, aut punit. Vis non puniat, punit tu. *Idem super Psal: 58.*

Non est crudelitas punire reatum sed justitia, non Tyrannicum, sed Divinæ rectitudinis judicium. *Idem Serm: 14. ad Fratres in Eremo.*

Voluntas punitur sive animi supplicio, ut quæ delectatur in peccatis, ipsa plectatur in pœnis. *Idem Ep: 49. Quæst: 4.*

Laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet judicium, qui punitur. *Idem Ep: 106.*

Quibusdam punitis plurimi corriguntur. *Idem l. II. de Gen: ad Litt.*

Deus nec justo, nec peccatori parcit, illum flagellando ut filium, istum puniendo ut impium. *Idem l. 22. Contr: Faustum c. 20.*

Si nullum peccatum nunc puniret apertè Divinitas, nulla esse Providentia Dei crederetur. *Idem l. 1. c. 8. de Civit: Dei.*

Humanæ leges puniunt peccata etiam a Deo remissa. *Idem l. 3. de anima & Orig: c. 9.*

Timeat futurum supplicium, qui præsens Judicis contempnit remedium. *Idem b. 46. ex 50.*

Morborum medicamenta tormenta sunt, ut homines a peccatorum exitio pœnali eruantur auxilio. *Idem l. 22. de Civit: c. 22.*

Qui solus est sine culpa, solus est & sine pœna; sed quoniam nullus est sine culpa, ideo nullus sine pœna vivere debet. *Idem Ser: 24. ad Frat: in Eremito.*

Nullus cruciatus pœnarum temporalium potest sempiternis iniquorum cruciatibus comparari. *Idem de Catech: rud: c. 24.*

Si nunc omne peccatum manifesta plecteretur pœna, nihil ultimo judicio reservari putaretur. *Idem l. 1. de Civit: c. 18.*

Nullus debitæ culpæ accipit veniam, nisi qualemcumq; solverit pœnam. *Idem de Contin: c. 6.*

Par esse non debet pœna, ubi dispar est causa, & dispar esse non debet pœna, ubi par est causa. *S. Bern: Epist: 326. ad Abb: Lessiensẽm pro reconciliatione F. Roberti.*

Impunitas ausum facit, ausus excessum. *Idem l. 4. de Confid.*

Vere levis est reputanda omnis pœna, qua evaditur æterna, levius est enim parum spinâ pungi, quam gladio occidi. *S. Bonav: Serm 4. in die Ciner.*

Pœna impij eruditio est justi. *Glossa interlin: super Gen: 9. versa est in statuum.*

Nescit impius mala quæ fecit, nisi cum puniri cæperit. *Glossa Ord: super Job 17. cum reddiderit.*

Iniquus sæpe, quia pœnam, quam meretur repente non suscipit, hoc ipso Deo non æstimat displicere quod facit. *S. Greg: M. l. 25. Moral: cap: 3.*

Triplici culpæ triplex pœna respondet: Peccato in Deum carentia Visionis Dei. Peccato in proximum ignis inextingvibilis. Peccato in se ipsum vermis immortalis. *Hug: Card: super Isaia c. 13.*

Deum offendisse, quam puniri gravius est. *S. Jean: Chryf: hom: ad Pop: Antioch.*

Peccatum sanies est, pœna ferrum medicinale; sicut faniem habens,

si non secatur, tunc in majoribus est malis, ita peccans si non puniatur, omnium est miserrimus. *Ibidem hom: 6.*

Non ij duntaxat, qui impie se gerunt, puniuntur, sed ij etiam, qui cum alios ab impietate abducere queant, ob segnitiam tamen ac socordiam id. facere recusant, eadem pœna afficiuntur. *S. Joan: Dam: l. i. Paral: cap: 12.*

Crescit Sanctorum gloria, dum debita impij damnantur pœnâ. *S. Isid: Hiop: l. i. de summo bono c. 14.*

Pœna voluntaria in hac vita suscepta multo plus purgat, quam pœna post mortem inflicta. *S. Thom: Aqu: de ult: Adv: Christi.*

Licet pœnæ quandoq; sint absq; culpa Personæ, semper tamen sunt in culpa naturæ. *Idem super 2. Sent: Dist: 37. a. 4.*

Quid miramur si Deus peccantes nos verberat, cum ipsi peccantes servulos verberamus. *Salv: l. 4. de Prov.*

ADDE: Dum punis, privatim puni; dum parcis, publice parce. *Max: Fedro in monitis Polit.*

Modica castigatio exacerbat nonnunquam magis, quam corrigit, ut tutius sit, quandoq; non punire, si severius corripere nolis. *Idem.*

Pœna nisi prohibet flagitium, laus vero & præmia provocant virtutem, & accendunt animos. *Idem.*

Nunquam totum simul effunde, & proinde exarma rigorem, sed veluti majorem in tempus dissimula, (lentius corripiendo) quasi majus telum penes te restet, in terrorem exerendum, dum voles. *Idem.*

Non grave est pati

Quod quisque meretur scelere supplicium suo. *Avanc: in Alphons.*

Tollere & pœnam potes, si crimen aufers. *Idem in Betul.*

Condemnat se ipsum, qui indulget facinoroso. *Nerember.*

Punitio delictorum, mater est quietis. *Idem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Iusto Dei judicio constitutam pœnam Talionis nemo effugere potest, dum quisque iis malis obruitur, quæ aliis struxit.

I. *Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, dixit ad mulierem &c.* Gen: 3. 1. An scitis animal, quod verbis capitur? aves visco ac retibus, animalia bombardis, pisces hamo, ac nassis capiuntur, sed serpens energiâ vocis. *S. Aug: l. 1. in Gen: ad lit:* Divino ait, consilio fit serpentes magis moveri carminibus hominum, quam ullum aliud genus animalium, etenim non parva testificatio est, naturam primitus hominum serpentis seductam esse colloquio. *Paoletti D. 21. Pent.*

II. *Eritis sicut Dii scientes bonum, & malum.* Gen: 3. Vix hoc inordinato appetitu peccavere primi Parentes, illico subditur pœna, cum cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus & fecerunt sibi perisomata. Gen: 3. 7. Cur scriptura supplicium tanti peccati a verecundia capit proponere? merito sane: Nam sicut culpa peccati incepit ab immoderato appetitu intellectus, ita pœna incipiat a compunctione & mortificatione vultus, ex qua resultat verecundia. *Sylv: in Joan: c. I. qu: 34.*

III. *Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen projicite.* Exod: 1. 22. Pharaon volebat vel unicū reservari, ideo cap. 14. v. 28. habetur: Reverse sunt aquæ, & operuerunt currus, & equites exercitus cuncti Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare, nec unus quidem superfuit ex eis. *Theodoretus qu: 2. in Exod:* Tradidit justissimus Judex exitio aquarum Pharaonem cum toto exercitu suo, quia per aquam interemerat infantes Hebræorum. *Ita Theod.*

IV. *Eruerunt oculos ejus:* Judic: 16. 21. Congrua pœna Samson privatur oculis, quia eis lascivè aspexerat, & concupiverat Dalilam, quæ proinde iusto Dei judicio ejus captivitatis & cæcitatæ causa fuit. *Cornelius hic.*

V. *Cumq; ingressus fuisset mulus subter condensam quercum, & magnam, adhasit caput ejus quercui &c:* 2. Reg: 18. 9. Absalon ita suspensus tribus lanceis confoditur; Tulit ergo Joab tres lanceas in manu sua, & infixit eas in corde Absalon, & cum adhuc palpitasset in arbore; Cucurrerunt

decem Juvenes armigeri Joab, & percutientes interfecerunt. Ibidem v. 14. Nec satis; mortuum sepulturâ asini sepeliunt: Et tulerunt Absalon & pro-
jecerunt eum in saltu in foveam grandem &c: v. 17. Cur Absalon crini-
bus suis pendeat, & capite luat? cur cum sine misericordiâ, corpore &
anima perdat Joab, cur tribus? cum una suffecisset, cor ejus lanceis
transfoditur, cur cum morte luctans adhuc a decem robustis Juvenibus
percutitur? tandem cur in viam vilis abjicitur, ac lapidibus contegitur?
Ad primum respondere videtur. David: Psal: 7. In verticem ipsius ini-
quitas ejus descendet. In crinibus suis superbiebat Absalon, in ijs ergo pu-
nitur, crines fiunt ei in laqueum, nec sine mysterio luit in capite, quod
assignat S. Chryf: hom: in Psal: dicens: Capite tenebatur, qui genitoris ca-
put auferre contendebat, ut tanquam fructus pendeat in arbore, qui natura
agricolam volebat exscindere. Absalon fratrem tumultum Amnon è
mensa misit ad inferos, pœna talionis a Joab, eadem via mittitur in-
dem barathrum. Tribus lanceis etsi una suffecisset transfigitur, quia tri-
bus vitiis maxime occupabatur nempe ambitione, libidine, & vindicta,
quod à decem Juvenibus robustis verberibus plane interficiatur? Quia
decem paternas conjuges violavit, & cum decem fructus est deliciis &
voluptatibus, a decem sentiat in corpore suo ictus & verbera, dolores
& vulnera. Ultimo qui foveam Patri præparaverat, foveam pro tu-
mulo expertus est. Penziger Discur: 36.

VI. *Convertetur dolor ejus in caput ejus. Psal: 7. 17. Moraliter nota*
eam esse Dei Providentiam, ut damna, quæ scelerati aliis parant, in eos
recidant. Le Blanc: hic.

VII. *Viros illos, qui miserant Sidrac, Misac, & Abdenago, interfecit flam-*
ma ignis. Dan: 3. v. 22. Fornax quæ puerorum putabatur supplicium,
fuit ministrorum incendium. Nax: in Jos: 8. §. 19.

VIII. *Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foveam, quam fecit.*
Psal: 7. 16. Sensus Psalmi est. Saul incidit in foveam id est in interi-
tum (ut S. Hieronymus, & Chaldæus reddunt) quam fecit, mortem
enim, quam Davidi parabat, sibi ipsi intulit, victus à Philisthæis in
monte Gelboe. Arripuit Saul gladium, & irruit super eum. 1. Reg: c. ult.
Le Blanc: hic.

IX. *Reddite illi, sicut illa reddidit vobis, in poculo quo miscuit, miscete illi*
duplum. Apoc: 18. 6. Quo meretrix Scypho miscet feces Idololatriæ ad
perdendum homines, venenum bibit. Velloso in Judith: 5. Paren: 26.

PROPO.

PROPOSITIO SECUNDA.

Quem pœna minor non corrigit, major hunc expectat.

I. **T**olle virgam tuam. *Exod: 7. 9.* Moyses ingressus cum Virga ad Pharaonem, quæ versa est in colubrum v. 10. S. Bruno apud Godfridum: Venit Moyses ad Pharaonem non cum gladio, sed cum virga. Unde si pœnitere voluisset, facilem ad ignoscendum Deum per hoc cognoscere poterat. Sed quia pœnitere noluit, in colubrum virga convertitur, ut majoribus dignus suppliciis, minis correctionis tormenta se expectare intelligat, & ideo quia virga non corrigitur, Draconi id est diabolo traditur puniendus.

II. *Aggravata est manus Domini super Azotios.* 1. *Reg: 5. 6.* Non respuerunt ad primam plagam, sed induruerunt ad maiorem culpam. Nam Dagonem de suo loco divinitus dejectum non spreverunt, sed magis coluere. Nam ante, illius aram colebant; post, illius januam, v. 5. Pessimissimi homines qui pœnis non emendantur *Mendosa hic Amot: 17.*

III. *Ollam succensam ego video.* *Jerem: 1. 13.* Origenes Rupertus & S. Ambr: in *Psal: 38.* Prius Deus hic pœnitentibus exhibet virgam correctionis, quam si nollent, impœnitentibus reservat ollam gehennæ. Quærit S. Ambr: cur post virgam, ollam? respondet, quia, qui baculo non corripitur, in ollam mittitur, ut ardeat. *Apud Doultreman de Am: l. 4. cap: 3.*

IV. *Videns Civitatem flevit super illam.* *Luc: 19. 47.* Scis Jerosolymam Tito Duce punitam gravius, quam sub Chaldæo, ut patet ex longiori calamitate, quæ hodieum durat. Nam pœna Hebræo illata per Chaldæum stilla est; *Stillavit super nos maledictio. Ezech: 21. 2. & Dan: 9. 11.* Cum vero Jeremias exponit cladem a Tito inferendam, post Christi Domini necem: ait: *Thren: 2. 4. tetendit arcum suum, effudit quasi ignem indignationem suam.* S. Paschaf: 1. 2. hic quanto magis ex Dei patientia tempus extenditur, tanto vindicta durior accumulatur. *Velloso in Judith: 5. Paren: 28.*

V. *Jam noli peccare.* *Joan: 5. 14.* Theophilaëtus: Qui enim priori supplicio non est emendatus, ad majora tormenta ducetur, tanquam insanus & contemptor.

EXEM-

EXEMPLA VARIA.

I. **A**damus & Eva primi Parentes nostri ob unum peccatum gulæ, & in speciem non ita grave ejecti è Paradiso terrestri, laboribus per annos nongentos addicti, ac tandem mortis pænis innumeris tam spiritualibus, quam corporalibus in totam eorum posteritatem, si per 100. annorum millia generationes durarent transfusi. *Gen: 3.*

II. Quinq; Civitates propter peccatum Sodomiticum sætentis ignis conflagratione consumptæ sunt per Angelos à Deo missos. *Gen: 19. 24.*

III. Ægyptij per omnes fere creaturas puniti sunt. Scilicet per terram, aquam, aerem & ignem, per mixta; grandinem, & sanguinem, per animalia; ranas muscas, sciniphes, locustas; per solem & astra cum se subducendo tenebras induxerunt; per homines; Moysen & Aaron, per Angelos & Deum. *2do.* In omnibus pene bonis puniti sunt, scilicet in fructibus agri, in animalibus id est primogenitis, in auro & argento, in corporibus per ulcera. *3tio.* In omnibus sensibus puniti sunt: In visu, per tenebras & spectra; in auditu, per tonitrua; in gustu, per sitim & potum sanguinis; in odoratu, per factorem ranarum; in tactu, per dolorem ulcerum; & per morsum sciniphum. Deniq; in phantasia & mente, per continuum mærorem, ac multiplices terrores. Hæ plagæ fuerunt typus & præludium pœnarum Gehennæ. *Corn: in Exod: c. 7.*

IV. Quia populus Amalec voluit impedire filios Israel in terram promissionis; dixit Dominus ad Moysen: Delebo memoriam Amalec sub cælo. *Exod: 17. 8.*

V. Propter vitulum, quem adoraverunt populi, ceciderunt una die 23000. hominum. *Ibidem 32. 28.*

VI. Egressus est ignis a Domino, & devoravit Nabad & Abiu filios Aaron, quia arreptis thuribulis ignem alienum, & incensum desuper posuerunt, & coram Domino obtulerunt. *Levit: 10. 1.*

VII. Puerum blasphemum jussit Dominus extra castra educi, & ab universo populo lapidari. *Ibidem 24. 11.*

VIII. Percussit Dominus Mariam leprâ, quia locata est contra Moysen. *Num: 12. 10.*

IX. Ligna colligens in Sabbato fuit præcepto Domini lapidatus. *Ibidem 15. 32.*

X. Misit Dominus serpentes ignitos in populum, quia tæduerat eos itineris & laboris, & dixerunt: Cur eduxisti nos ex Ægypto &c. *Ibidem 21. 4.*

XI. Achan filius Charmi cum tota cognatione & suppellectili sua, misere periit, quia abstulerat de anathemate Jericho. *Josue* 7. 14.

XII. Ophni & Phinees Heli Sacerdotis Filij, quod retraherent homines a Sacrificio Domini, pœna gravi tam ipsi, quam pater eorum puniti sunt, siquidem in prælio multi Judæi cæsi sunt, necnon Ophni, & Phinees culpæ illius authores ceciderunt, Arca fœderis amissa. Senex Heli impar dolori, è folio præcipitatus mortem obiit. *1. Reg: c. 2. § 4.*

XIII. Quia Saul obtulit holocaustum contra mandatum Samuelis, reprobatus fuit, & quia Regem Agag Amalec, & greges ovium reservaverat. *1. Reg: 13. 15.*

XIV. Adducente David arcam Domini super plaustrum Osa tenuit eam ne caderet, quia bos lasciviens inclinaverat eam, & percussit eum Dominus super temeritate sua, & mortuus est. *Ibidem 2. Reg: 66.*

XV. David quod fecerit Populum numerari, propter hanc elationem 72. millia hominum mortui sunt. *2. Reg: 24.*

XVI. Quadraginta duo pueri à duobus uris fuerunt lacerati pro eo, quod illuserunt Elisæo dicentes, ascende Calve. *4. Reg: 2. 23.*

XVII. Heliodorus fuit graviter flagellatus eo, quod viduarum, & pupillorum deposita voluit è templo Jerosolymitano asportare. *2. Machab: 3. 11.*

XVIII. Servum nequam, qui noluit dimittere conservo centum denarios, Dominus iratus tradidit tortoribus, quoad usq; redderet totum debitum. *Math: 18. 28.*

XIX. Inutilem servum, qui traditum non curavit multiplicari talentum, præcepit Dominus illo, quod habuit, spoliari, & in tenebras exteriores ejici. *Ibidem 25. 28.*

XX. Herodes vestitus veste regali sedit pro tribunali, populus autem acclamabat: Dei voces, & non hominis. Confestim ergo percussit eum Angelus, eo quod non dedisset honorem Deo, & consumptus veribus exspiravit. *Act: 12. 21.*

XXI. Alexander Imperator à severitate cognomen severi sortitus, si quem de via in alicujus possessionem deflexisse vidisset, pro qualitate loci aut fustibus subiciebat in conspectu ejus, aut virgis, aut condemnationi, aut (si hæc omnia transiret dignitas hominis) gravissimis contumeliis dicens: Visne hoc in agro tuo fieri, quod alteri facis? *Le Blanc: in Psal: 118. v. 4.*

XXII. Colomannus Rex Hungariæ cum Jadram Dalmatiæ caput incendio perdere decrevisset, hæc animo volventi D. Nicolaus Jadrensis

Quon-

quondam Episcopus in somnis apparet, truci vultu, qui crinibus ar-
ptum huc, illuc distrahit, aureis virgis terga cædit, miserabiliter, & atro-
citer minatur, ne quid mali in Jadrenses, qui sub nominis sui tutela
vivunt, moliantur. Rex mane cuncta veluti vibicibus inscripta, ac livida
intuitus, à proposito nefario destitit. *Bonfin: l. 5. Hist: Hung.*

XXIII. Constantinus M. Faustam uxorem suam adulterij convictam,
& Crispi necis ream in balneo calido necavit. *Le Blanc: in Psal: 118.*

XXIV. Græcorum Imperatorum hæresim & defectionem à Catholi-
ca Religione diu toleravit Deus; tandem sub Constantino ultimo urbem
& Monarchiam Orientis Deus Machumeti 2do Turcarum Regi tradidit,
qui Dei vindicem in Græcos peragens urbe capta nulli animæ pepercit,
sed ad 40. millia mulierum, & parvulorum occidit tanta lanigena, ut
rivi sanguinis per urbis canales profluxerint, ad sexaginta millia caput,
& in barbaram servitutem traxit, caput jam demortui Constantini Im-
peratoris conto affixum per castra circumferri voluit in ludibrium. Im-
peratricem cum filiabus, & toto Gynecæo, ac Virginibus Civium, pri-
us impudicitis brutalium Machumetanorum communes tradidit, labe-
factas desuper in frustra secari imperavit, sique florentissimum Græco-
rum Regnum, & decus una periit. *Penziger Disc: 13.*

XXV. Guntramnus Rex habuit semel hanc visionem. Hilpericus
Rex adducebatur à tribus Episcopis, vinctus catenis, quorum unus Te-
tricus. 2dus. Agricola, tertius Nicecius Lugdunensis. E quibus duo
dicebant. Solvite eum quæso, & castigatum abire permittite; quibus à
contrario cum amaritudine Tetricus Episcopus respondebat: Non ita,
sed igne concremabitur pro sceleribus suis, & cum diu altercantes quasi
inter se hæc verba conferrent, video eminus ahenum super ignem posi-
tum fervere vehementer, tunc me flente (ait Guntramnus) apprehensum
infelicem Hilpericum confractis membris projiciunt in ahenum. Nec
mora inter undarum vapores ita dissolutus & liquefactus est, ut nullum
ex illo penitus indicium remaneret. *Greg: Turon: l. 8. Hist: Franc: c. 5.*

XXVI. Julianus Imperator à fide Christiana deficiens ad Gentili-
smum rediit, in Christum etiam blasphemus, quem non aliter, quam
Galilæum vel Nazaræum vocitabat. Tandem hic blasphemus Apo-
stata pessima morte punitus est. In expeditione enim contra Persas ab
invisibili manu sagitta transfixus blasphemans crepuit. Dum enim vul-
nus sensisset, fertur plenam manum sanguine cælum versus sparsisse di-
cendo: Vicisti Galilæe, vicisti. Cadaver dum humare voluissent, ignis
de terra erumpens incineravit. *Penziger Disc: 13.*

XXVII. Manes hæreticus (qui divinam solum in Christo naturam ponebat) a Rege Persarum cute direpta interfectus est, quod ejus filium morbo laborantem interfecisset, quem tamen sanaturum se promiserat. *Svidas apud Volaterrum.*

XXVIII. Mauritij Imperatoris avaritiam, qui duodecim millia militum à Cagano captivorum ne uno medio Imperiali redimere voluit, unde Caganus in rabiem versus omnes barbare trucidavit, Deus sic punivit. Ob tantam cladem seditione factâ Constantinopoli; Phocas militiæ Præfectus Imperatorem captum cum tota familia sua crudelissime interemit. Mauritium enim cum 4. filiis & uxore in publicum forum productos, primum filios ante oculos Parentis decapitari jussit, dein Mauritium scabioso camelo impositum per urbem circumducere, ultimo vivum suspendere, & telis transfigere, sicque crudelissime occidere imperavit. *Penziger Disc: 13.*

XXIX. Otto Antonius montis Ferrati Comes, atq; Urbinatum Princeps, puerum quem in cubiculi ministerio habebat, resinato linteo atq; sulphure perfuso involutum vivum in candelæ morem combussit, quod hora, quam ei præfixerat, se non excitasset. *Le Blanc: in Psal: 118.*

XXX. Otto Palatinus Rheni rigidus justitiæ exactor pro uno quadrante suspendio plectebat, utq; citius justitiâ administrari posset, pænales restes ad cingulum portabat ad stibam Judicum. Hos dum semel cingulo adaptaret, audit vocem: quem primum obvium habueris, hunc suspende: obviavit illi ejus villicus, quem ipse amabat, cui dixit: pœnitet me tui, peribis enim, patibulum te exspectat. Cui Villicus: Pro quo Domine. Otto reponit. Nescio, sed vocem Dei audire debeo, confitere: Fecit etsi invitus, quod imperatum fuerat ille homo, simulq; falsus, quod juste à Deo puniretur, eo quod plures domi suæ occidisset, multos defraudasset, etiam Domino suo non parcens. *Kwiatkiewiczus ad A. 1208.*

XXXI. Pescennius Niger Imperator ob unius gallinacei rapinam decem milites, qui de illo ab uno licet rapto, comederant, securi percuti jussit, fecissetq; nisi ab omni pene exercitu, usq; ad metum seditionis esset rogatus. Jussit tamen ut denorum gallinaceorum pretia redderent provinciali, addito eo, ut tota expeditione nemo ex illis focum faceret, neq; coctum cibum sumeret, sed pane, frigidisque vescerentur, apposis speculatoribus. *Le Blanc: ut supra.*

XXXII. Quidam famulus post mortem apparuit hero suo, & inter-

rogatus de statu suo ac loco ait: eo loci sum, ubi omne debitum exacte rigideq; computatur, & ne vel hilum condonatur. *Ibidem.*

XXXIII. Religiosus quidam vitâ functus, veste vili, mæstoq; vultu socio apparuit dixitq;: nemo credit, nemo credit, nemo credit, quam stricte judicat Deus, & quam severe punit. *Jacobus de Parad: L. de peccat: Crimi.*

XXXIV. Sulpitius Gallus apud Romanos uxorem suam nulla alia de causa repudiavit, quam quod aperto capite foris fuisset, contra legem, quæ uxoris unius viri præfiniebat oculos. *Le Blanc: Ibidem.*

EXEMPLA PÆNÆ TALIONIS.

I. **J**acob Patriarchæ filij, quia Josephum fratrem suum innocentem in Cisternam miserunt, postea & ipsi in carcerem missi justè lamentantur: merito hæc patimur quia peccavimus in fratrem nostrum. *Gen: 42.*

II. Amanus jussu Assueri Regis in patibulo 50. cubitis alto suspenditur, quod patibulum ad interitum innocentis Mardochæi præparaverat. *Esther: c. 7.*

III. Danieli insidiantes, eiq; Dei unius cultum improperantes in lacum Leonum eum dejecerunt, at illo illæso ipsimet in lacum jussu Darij Regis injecti & à leonibus devorati sunt. *Dan: 16.*

IV. Senes pudicitiae Susannæ insidiantes lapidationem populi, quam illi adornabant, ipsimet Dei vindicta subierunt. *Dan: 13.*

V. Jason impius & crudelis homo, cum multos homines insepultos abjecisset, ipse demum Divinam ultionem sentiens, sine sepultura quoq; abjectus est. *2. Mach: 5.*

VI. Herodiadis filia, quæ saltando petiit sibi ab Herode dari in disco caput Joannis Baptistæ, hæc post aliquod tempus dum hyemali tempore trajiciendus illi esset congelatus fluvius, pede fallente cecidit, & ecce rupta glacie collotenus immersa, dum contra undas diu luctatur à supervenientibus glaciei crustis, caput illi resectum in ipsa glacie læthalem saltationem fecit. *Niceph: l. 1. c. 20.*

VII. Elisabeth Regina Portugalie habuit quendam Aulicum ab Elemosynis elargiendis, huic alter invidens insinulavit eum adulterij apud Regem, qui absq; ulteriori processu Aulicum accusatū mortis reum condemnavit: Mandavit itaq; furnariis, ut quem postridie summo mane ad eos esset missurus, absq; mora in furnum ardentem conjicerent. Missus itaq; ille Aulicus, sed dum iste pergit, subito in contiguo sacello campanæ

æ sonitu ad sacrum dari signum audit, moras ergo facit sacrificio, ut alias solebat, devotè interest. Interim opinatus Rex cum jam jam in cineres concrematum, accusatorem submittit ad furnarios interrogatum: An mandatum explèssent. Hi eum ut primo missum a Rege absq; morâ arripiunt, & in fornacem ardentem conjiciunt &c: Sic periit falsarius proditor, & offam devoravit, quam alteri paravit. *In vita S. Elisabeth.*

VIII. Euthymius in tantum odium adversus S. Ambrosium excitatus est, ut domum sibi juxta Ecclesiam, & domum Ambrosij locaret, eo fine, ut in eadem domo quadrigam paratam haberet, qua procurantè Justina Imperatrice Matre Valentini Junioris Ariana Ambrosio infensissima, expeditius, ac citius in exilium Vir Sanctus deportaretur, sed Dei judicio ipsa die, qua Euthymius Ambrosium rapere arbitrabatur, in eadem quadriga de eadem domo in exilium ipse pulsus est. *S. Antonius p. 2. tit: 10. c. 7.*

IX. Lampridius quidam juvenis Christianus captus est in Insula Co-fu à Turcis, & Selimo Imperatori Constantinopolim missus; qui cum esset elegantis formæ inter alios Ephæbos Imperatrici Tamuliæ ad obsequia destinatur: Erat autem Imperatrix Lampridij germana Soror, & in tenera ætate abducta minime à Lampridio noſcebatur. Cum autè semel præſente Imperatrice Lampridius materna lingvâ loqueretur, & interrogatus ab Imperatrice natales suos enarrasset, Imperatrix Lampridium pro Fratre agnovit, eidemq; secreto manifestavit, præcipiens, ut cautissime notitiam ſervaret. Sed cum quidam Aulicus Lampridio offensus hunc cum Imperatrice familiaris colloqui obſervâſſet, illum apud Selimum ſuſpicioſè detulit, Selimus citius dictis credens Lampridium tali morti adjudicavit. Erat Selimo vivarium diverſis beſtiis, ut Leonibus, Tigridibus, Pantheris repletum, cuſtodi hujus vivarij ab Imperatore datur mandatum, ut qui craſtino mane primus venerit ex aula interrogans: num mandatum Imperatoris eſſet expletum, illum ad beſtias injiceret. Mane mandatur Lampridio, ut vivarium adeat &c: Abiit Lampridius: Nil boni augurans in genua provolvitur, Deum precatur ut impedire technas (ſi quæ ei ſtruerentur) dignaretur: Dum Orationi diutius inſiſtit, prævenit Delator ad vivarium, cuſtodem de expleto Imperatoris imperio interrogat, qui apprehenſum ad beſtias injicit, à quibus ſine mora depaſcitur. Interea advenit Lampridius & à cuſtode de facto à ſe edocetur, veſtes delatoris, & oſſa reliſta intuetur, ergo advertens divina ope in adverſarium ſtruſtas ſibi inſidias recidiſſe, ad ſtabulum Imperatoris accedit, jubet eqvum ſibi præparari, quia ex mandato Imperato-

ris proficisci haberet. Obediunt servi, & Lampridius in Liberia Imperatoris ubiq; bene habitus, in Patriam salvus & liber evasit. Exinde Innocentiam suam Selimo transcripsit, quia Tamulia esset ejus Soror germana. Imperator ergo miratus Dei Judicium, credidit, quam verum sit, quod qui lapidem struit proximo, offendet in eo. *Gyraldus p. 2. fol. 135. apud Penziger in addit. Dom: 22. Pent.*

X. Maxentius contra Constantinum Imperatorem ducens ingentem exercitum inter ceteras insidias, quas Constantino struxerat, super fluvium Tiberim pontem dissutilem fieri fecit, ut, si illum Constantinus transiret, mergeretur & periret. Interim Maxentius collatis cum Constantino signis cum videret equites suos jam victos, ipse ne urbe excluderetur per pontem Milvium redire maturavit, sed rupto illo ponte, quem in interitum Constantini fecerat, in Tiberi submersus est. *Penziger discurs: 36. Hist: 2da.*

XI. Monachus quidam ambiens dignitatem Abbatis, Puero illi serviienti venenum dedit: dicens: si hos pulveres supra cibos sparseris Abbatis, cum ut iratus fuerit, mox conciliandum. Puer medietatem tantum imposuit, & sic Abbatem necavit. Succeedente vero in locum æmulo, & graviter aliquando puero irascente, puer eodem remedio uti volens, alteram ei medietatem apposuit, & sic ipse quoque sublatu est. *Discip: in App: ex 10.*

XII. Vir quidam Augustæ ita viribus destitutus erat, ut pro deposito haberetur. Cui Uxor futuro Mariti funere læta jam tumbam parari jussit, & ante oculos constituerat. Hoc ubi vidit maritus nolens uxori tam improbæ gratificari, animo pariter ac viribus resumptis electo surrexit, offam comedit, & non secus ac si nunquam ægrotasset, foras ambulavit, quod videns uxor, in insaniam versa ipsa decubuit, & defuncta in illo ipso feretro est elata, quod pro marito curaverat præparari, inciditq; in foveam sepulchri, quam marito fecit. *Stengel: de Div: Jud: p. 3. c. 53.*

XIII. Alius quidam Princeps insignem doctrina, usuq; medicum jussit in puteum demergi, eo quod parentem lethali morbo implicitum non servasset, verum ille non ita multos post annos eas crudelitatis suæ pœnas dedit. Etenim ab eâ civitate pulsus, quam dominatu regio premebat, cum vellet flumen transire, ejus vi abreptus submersusque interiit. *Janus Nicius Hist: 41.*

XIV. Valens Imperator cum illi 80. numero viri Ecclesiastici supplicem obtulissent libellum de injuriis illatis ab Arianis, defensionē exorantes,

rantes, ille se simulans amicum quo citius illi viri ad propria redirent, obtulit illis navim, dolose autem alios nautas constituit, qui in piscatoriis naviculis viros Ecclesiasticos insecuti navim incēderunt, omnesq; Ecclesiasticos viros mediis in fluctibus combusserunt, sed brevi sensit pœnam talionis Imperator. Nam cum Gothis bellum intulisset, & hi ejus exercitum trucidassent, fugiens in casam quandam rusticam vulneratus se abscondit. Hanc insequentes Gothi igne injecto incinerarunt, in quo incendio Valens Imperator miserrimè ustulatus, & concrematus est, Ignis pœnam sentiens, qui igne innocentes Presbyteros interemit. *Idem, ibidem hist: 3.*

TITULUS XVII. P Æ N I T E N T I A.

Pœnitentia est virtus, per quam peccator sua detestatur peccata, quatenus Deum lædunt, ac firmum, & efficax init consilium expiandi illa, neq; in posterum illa perpetrandi; *Vel:* Pœnitentia est quædam specialis virtus, qua homo operatur ad præteriti peccati destructionem, & detestationem. *S. Tb: p. 3. q. 85. a. 2.*

Tres sunt species	{	Simulatoria & infructuosa, ut in Esau, & Saul.
Pœnitentiæ.		Crudelis & desperata ut in Cain, & Juda.
	{	Utilis & consummata, ut in Maria, & Zachæo.
Cujus partes sunt		Contritio in Corde.
quinque.	{	Confessio in ore.
		Maceratio in carne.
		Correctio in opere.
	{	Perseverantia in virtute. S. Bonav: in suis Sent.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Anima quæ intellexerit delictum suum, agat pœnitentiam pro peccato. *Levit: 5. v. 5.*

Cumq; quæsieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen toto corde quæsieris eum, & tota tribulatione animæ tuæ. *Deut: 4. ver: 29.*

Ait autem Samuel ad universam Domum Israel, dicens: Si in toto corde

corde vestro revertimini ad Dominum, auferte Deos alienos de medio vestri, Baalim & Astaroth, & præparate corda vestra Domino, & servite ei soli & eruet vos de manu Philisthiim. *1. Reg: 7. v. 3.*

Dominus triumphator in Israel, non parces, in pœnitentia non flectetur, neq; enim homo est, ut agat pœnitentiam. *1. Reg: 15. v. 29.*

Agentes pœnitentiam & confitentes Nomini Tuo, Domine, si venerint & oraverint, & deprecati Te fuerint in domo hac, exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui. *3. Reg: 8. 33.*

Si pœnitentiam egerint, & à peccatis suis conversi fuerint, exaudi eos, & dimitte peccata servorum Tuorum. *Ibidem v. 35. & 36.*

Si clausero cælum, & pluvia non fluxerit, & mandavero & præcepero locustæ, ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum, conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquiverit faciem meam, & egerit pœnitentiam à viis suis pessimis, ego exaudiam de cælo, & propitius ero peccatis eorum & sanabo terram eorum. *2. Paral: 7. 13.*

Cum reversi fuerint in angustia sua ad Dominum Deum suum, & quæsierint eum, reperient eum. *Ibidem c. 15. 4.*

Quia patiens est Dominus, in hoc ipso pœniteamus, & indulgentiam ejus suis lachrymis postulemus. *Judith: 8. 14.*

Audite quæso sermones meos, & agite pœnitentiam. *Job 21.*

Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in superbiam. *Ibidem 24. 23.*

Ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in cinere & cilicio. *Ibidem 42. 6.*

Posui vestimentum meum cilicium. *Psal: 68.*

Misereris omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam. *Sap: 1. 24.*

Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum. *Eccl: 2. 22.*

Altissimus odio habet peccatores, & misertus est pœnitentibus. *Eccl: 12. 3.*

Pœnitentibus dedit Deus viam Justitiæ. *Ibidem 17. 20.*

Qui peccat in animam suam, pœnitebit. *Ibidem 19. 6.*

Fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis. *Ibidem 32. 24.*

In omnibus istis non pœnituit populus, & non recesserunt à peccatis suis. *Ibidem 48. 16.*

Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere perverse, discite benefacere. *Isaia* 1. 16.

Convertimini ad me, & salvi eritis omnes fines terræ, quia ego Deus, & non est alius. *Ibidem* 45. 22.

Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitatio suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. *Ibidem* 55. 7.

Revertere ad me dicit Dominus, & ego suscipiam te. *Jerem:* 3. 1.

Accingite vos cilicio, plangite & ululate, quia non est averſa ira furoris Domini à vobis. *Jerem:* 4. 8.

Lava à malitia cor tuum Jerusalem, ut salva fias. *Ibidem* v. 14.

Nullus est, qui agat pœnitentiam super peccato suo. *Jerem:* 8. 6.

Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversus eam, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei. *Ibidem* 18. 8.

Postquam convertisti me, egi pœnitentiam, confusus sum & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiæ meæ. *Ibidem* 31. 19.

Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, vita vivet & non morietur, omnium iniquitatum ejus, quas operatus est non recordabor. *Ezech:* 18. 21. & 22.

Convertimini, & agite pœnitentiam, ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. *Ibidem* v. 30.

Si dixero impio; morte morieris, & egerit pœnitentiam à peccato suo, vita vivet & non morietur, omnia peccata ejus quæ peccavit non imputabuntur ei. *Ibidem* c. 33. v. 14. & 16.

Convertere Israel ad Dominum Deum tuum, quoniam corruisti in iniquitate tua. *Osæ* 14. v. 2.

Convertimini ad me in toto corde vestro, & in planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & convertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus est, & misericors, potens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. *Joel:* 2. 12.

Vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, & misertus est. *Jona* 3. 10.

Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum Cælorum. *Mat:* 3. 2.

Facite fructum dignum pœnitentiæ, omnis enim arbor, quæ non facit fructum bonum, excindetur & in ignem mittetur. *Ibid:* v. 8. & 10.

Væ tibi Corosaim, væ tibi Bethſaida, quia si in Tyro & Sidone factæ

factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent. *Math: 11. 31.*

Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. *Luca 5. 32.*

Gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente magis, quam super nonaginta novem iustis, qui non indigent pœnitentiâ. *Luca 15. 7.*

Pœnitentiam agite, & accipietis donum Spiritus S. *Act: 2. 38.*

Pœnitementini, & convertimini, ut deleantur peccata vestra. *Act: 3. 19.*

Pœnitentiam age ab hac iniquitate tua, & roga Deum, si fortè remittatur tibi. *Ibidem 8. 22.*

Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam. *Act: 11. 18.*

Ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit. *Rom: 2. 4.*

Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, & iniquitati, ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire iustitiæ ad sanctificationem. *Rom: 6. 19.*

Nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam; Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. *2. Cor: 7. 9.*

Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, & prolapsi sunt, rursus revocari ad pœnitentiam. *Hebr: 6. 4. &c.*

Patienter agit Dominus propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti. *2. Petri 3. 9.*

Memor esto, unde excideris, & age pœnitentiam. *Apoc: 2. 5.*

Dedi illi tempus, ut pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere à fornicatione sua. *Ibidem v. 21.*

Non egerant pœnitentiam ab homicidiis, neq; à veneficiis suis, neq; à fornicatione sua, neq; à furtis suis. *Apoc: 9. in fine.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Falsa est pœnitudo, quando unum peccatum emendatur, & de alio non curatur. *B. Albertus M. p. 1. de Parad: anima c. 41.*

Facilius inveni qui innocentiam servaverunt, quam qui congruè egerint pœnitentiam. *S. Ambr: l. 2. de Pœnit: c. 10.*

Peccavi: o quantum valent tres syllabæ! tres enim syllabæ sunt peccavi:

cavi: sed in tribus syllabis flamma sacrificij cordis pœnitentis ad cælum ascendit: *Idem in exhort: ad Pœnit.*

Prudentis est prospicere, ne frequenter eum pœniteat sui, nunquam enim pœnitere, solius est Dei. *Idem l. 10. Ep: 82. ad Vercel: Eccles.*

Peccavit David, ut solent Reges, sed pœnitentiam gessit, flevit, ingemuit, quod non solent Reges. *Idem lib: 1. de Apol: David: c. 4.*

Sicut Baptismus est janua omnium Sacramentorum, ita pœnitentia est secunda post naufragium tabula. *S. Anton: Tit: 1. de Matrim: c. 19.*

In actione pœnitentiæ, non tam consideranda est mensura temporis, quam doloris. *S. Aug: in Enchirid: c. 65.*

Pœnitentiâ aboleri peccata indubitanter credimus, etiamsi in ultimo vitæ spiritu, admissorum quis pœniteat. *Idem de Eccl. dogm: c. 88.*

Quem pœnitet omnino pœniteat, & dolorem lachrymis ostendat. *Idem de vera & falsa Pœnit: c. 10.*

Tamdiu gaudeat & speret de gratia, quamdiu sustentatur quis à pœnitentia. *Ibidem c. 13.*

Pœnitentia à pœna nomen accepit, quia anima cruciatur, & caro mortificatur. *Idem in Serm: Com: Ser: 4.*

In pœnitentia majorem quisque debet exercere severitatem, ut à se judicatus, non judicetur à Domino. *Idem hom: ex 58. ult.*

Timendum est de pœnitente serò, multos enim solet serotina pœnitentia decipere. *Idem, ibidem c. 7.*

Petrum nisi Dominus respexisset, nunquam pœnitentia motus amare flevisset. *Idem lib: 3. Hypoga: c. 9.*

Multi sunt quos peccare non pudet, agere pœnitentiam pudet. O incredibilis infania! de vulnere ipso non erubescis, de ligatura vulneris erubescis? Nonne putridum, nudum, fœdus & putidius est? confuge ergo ad medicum, & age pœnitentiam. *Idem super Psal: 50.*

Qui pœnitet ita pœniteat, ut ulterius jam lugenda non committat. *Idem de rector: Cath: Conver.*

Inanis est pœnitentia, quam sequens culpa inquinat. *Idem & habetur in deret: Grat: p. 3. de Pœnit.*

Si quis in extrema necessitate suæ aegritudinis positus, voluit accipere pœnitentiam, & accipit; & mox reconciliatur, & hinc vadit; fateor vobis non illi negamus quod petit, sed non præsumimus, quod bene hinc exit. Si securus hinc exit, ego nescio; pœnitentiam dare possumus, securitatem autem non, non quidem dico damnabitur, sed ne dico liberabitur. Vis ergo à dubio liberari? tene certum, & dimitte

incertum. Age pœnitentiam dum sanus es, si sic agis, dico tibi, quod securus es, qui pœnitentiam egisti eo tempore, quo peccare potuisti, si autem tunc vis agere pœnitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimiserunt non tu illa. *Bern: hom: 41. & 50.*

Quisquis dum in corpore vivit, pœnitentiam recte agere negligit, nullum in futuro salutis remedium obtinere poterit. *S. Bern: in suis Sent.*

Necessaria sunt pœnitentiæ tria hæc: Abstinencia, Lectio, Oratio. *Idem, ibidem verbo necessaria.*

Irrisor est, & non verus pœnitens, qui adhuc agit quod pœniteat; quoniam inanis est pœnitentia quam sequens coinquinat culpa. *Idem lib: Medit: c. 4.*

Cinis, & cilicium sunt arma pœnitentium. *S. Bonaven: super Luca cap: 10.*

Vere non est vera sed falsa pœnitentia, imo nec pœnitentia est nominanda, ubi nulla sunt aspera, sed dulcia universa. *Idem Serm: 2. de S. Joan: Bapt.*

Pœnitentia Angelos lætificat, impium justificat, amissa bona revocat, vitam æternam donat, pœnam æternam vitat. *Idem lib: 6. Theolog: Verit: c. 22.*

Tota vita Christiani perpetua debet esse pœnitentia. *Concil: Trident: Sess: 14. cap: 9.*

Quam magna deliquimus, tam grandia defleamus, alto vulnere diligens & longa medicina non desit, pœnitentia crimine minor non sit. *S. Cypr: de lapsis.*

Deus mediam peccati satisfactionem despicit. *Idem.*

Non pudeat pœnitere, quod peccare non puduit. *Euseb: Emis: hom: de pœnit: Niniu.*

Ætatis ratio habenda est in pœnitentia. *Glos: Decr: in Decr: Grat: fol: 60.*

Peccatum quod per pœnitentiam non diluitur, suo mox pondere trahit ad aliud. *S. Greg: 25. Moral: c. 9.*

Vita nostra ad tempus amarescat in pœnitentia, ne æternam amaritudinem sentiat in vindicta. *Idem hom: 2. super Evang.*

Perpendo Petrum, considero Latronem, aspicio Zachæum, intueor Mariam, & nihil aliud in eis video, nisi spei & pœnitentiæ exempla. *Ibidem.*

Nemo indulta pœnitentiæ tempora parvipendat. *I. acm, ibidem hom: 29.*

Tria in unoquoq; veraciter pœnitente considerata sunt, videlicet; Conversio mentis, confessio oris, vindicta peccati. *Idem lib: 6. in Reg: c. 2. super illud: peccavi.*

Quem vere pœnitet, laborem pœnitentiæ non abhorreat. *Idem hom: hom: in Evang.*

Fuit plerumq; gratior Deo, amore ardens vita post culpam, quam in securitate torpens innocentia. *Idem c. 52. Pastor.*

Pœnitentiam agere, est perpetrata mala plangere, & plangenda mala non perpetrare, nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc pœnitentiam agere, aut dissimulat, aut ignorat. Quid enim prodest, si peccata quis luxuriæ desecat, & tamen avaritiæ æstibus anhelet, aut quid prodest? si iræ culpas jam lugeat, & tamen invidiæ facibus tabescat. Qui ergo peccata deplorat ploranda minime committat, & qui plangit vitia, perpetrare vitia timeat. *Idem hom: 34. super Evang.*

Satis alienus à fide est, qui ad agendam pœnitentiam, tempora senectutis exspectat, metuendum est enim, ne dum sperat misericordiam incidat in iudicium. *Idem in Moral.*

Nulli membrorum tuorum parcas, ut soli parcas animæ. *S. Hieron: tom: 1. Ep: 4. ad Rust:*

Pœnitentia non amat delicias, sed diebus & noctibus orat, vigilat, jejuna, jacet in sacco, non in pluma, non in serico. *Idem super Psal: 18. v. 19.*

Quamvis in tempore sanitatis securior sit pœnitentia, tamen melior est sera, quam nulla, ante finem time, ne pœnitentiam differas, in fine confide, ut vel tunc resipiscas. *Hugo à S. Viêt: lib: 2. de Sacr: pag: 14. cap: 5.*

Gradus 4. pœnitentiæ. 1. Vitæ præteritæ recordatio. Hinc pudor de peccato commisso, dolor de bono omissio, timor de supplicio præterito. 2us. Est peccati abominatio. 3^{ius}. Est peccati, nuda, vera, voluntaria Confessio. 4us. Est satisfactio Deo, sibi, & proximo. *Hugo Card: super Gen: c. 38.*

Pigri cum viam pœnitentiæ aggredi cogitant, animadvertunt amaritudinem pœnitentiæ, & quasi à sepibus spinarum resiliunt. *Idem super Prov: c. 15. in illud: Quasi sepes &c.*

Plus Deus unius pœnitentiæ commovetur, quam justorum merito delectatur. *S. Joan: Chrys: de Moyse.*

Omne peccatum quomodo committitur, eo modo & pœnitetur; Re-

cogita bene, quod cogitaveris male, & pœnituisti, si operibus aliquem offendisti, puta pecuniam alicujus fraudibus abstulisti, aut rem aliquam per violentiam rapuisti, redde ei, quæ abstulisti & pœnituisti: *Idem hom: 11. super Math.*

Non sic insanus amator dilectum suum amat, ut Deus pœnitentem animam. *Idem hom: 22. ad Pop: Ant.*

Pœnitentia cælum aperit, in Paradisum ducit, diabolum superat. *Idem hom: 3. de Pœnitentia.*

Pœnitentia non fornicatorem renuit, non ab ebrio avertitur, non abominatur idololatram, non adulterum repellit, non maledicum infestatur, non reprobat blasphemum, non superbum, sed omnes suscipit, communicat omnibus. *Ibidem hom: 5.*

Pœnitentia respuit avaritiam, horret luxuriam, fugit furorem, firmat amorem, calcat superbiam, linguam continet, componit mores, odit malitiam, excludit invidiam. *Ibidem Serm: de Pœnit.*

Peccasti? pœnitere, millies peccasti? millies pœnitere. *Idem hom: 2. super Psal: 50.*

Vulneratus es? adhibe tibi curam, dum vivis, dum spiras, etiam in ipso lecto positus pœnitere; non enim impeditur temporis angustia misericordia. *Idem, ibidem.*

Clerici peccantes, difficile pœnitentiam agunt, erubescit enim aliquando reus videri, qui semper fuerat Judex. *Idem hom: 43. super Mat: oper: imperf.*

In sæcularibus judiciis, quantumlibet post acceptam sententiam lamentaris & lugeas, non tamen effugies flendo supplicium, hic vero si toto corde ingemueris ad Deum, solvisti repente sententiam. *Idem hom: 6. in Math.*

Ille pœnitentiam digne agit, qui sic præterita mala deplorat, ut futura iterum non committat, nam qui plangit peccatum, & iterum admittit peccatum, quasi si quis lavet laterem nudum, quem quanto magis laverit, tanto amplius luteum facit. *S. Ista: Hisp: lib: de Sum: Bono: Sent: 5. c. 13.*

Lachrymæ pœnitentium apud Deum pro Baptismate reputantur. *Id: l. 2. de Offic: Eccl: c. 16.*

Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per pœnitentiæ medicinam, spes vitæ reparetur æternæ. *S. Leo l. Ep: 91. ad Theod: Ep.*

Satis tempestiva est pœnitentia, quæ anticipat diem mortis. *Latro in*

in Cruce pœnitet, nemo fero pœnituit, quem mors invenit pœnitentem.
Petrus Blef: Ep: 15. ad Episc: Carneton.

Periculosior est in divitibus pœnitentiæ dilatio, quam aliis, quia præter moriendi genus publicum, frequenter est eis mortis occasio, gladius, aut venenum. Tanto igitur debet esse per pœnitentiam paratior anima divitis, quanto periculosior eidem imminet causa mortis. *Idem Tract: de Jero ol: peregrin.*

Non tibi blandiaris, si graviter peccanti leuior pœnitentia vel à nesciente, vel à dissimulante dicatur, cum in purgatoriis ignibus perficiendum sit, quidquid minus feceris, quia dignos pœnitentiæ fructus quærit altissimus. *S. Petr: Dam: Ser: 58. de S. Andr.*

Quare vis procrastinare propositum tuum, surge & in instanti incipe, dic: Nunc tempus est faciendi, nunc tempus est pugnandi, nunc tempus est emendandi. *Thom à Kemp: de Imit: lib: 1. c. 2.*

Non peto sanguinem à te Christiane miles, non vulnera, non tormenta, non spinas, & verbera, quæ pro te ipso passus sum; Age pœnitentiam pro peccatis tuis, & sufficit mihi. *S. Thom: Vill: Conc: 3. de uno Mart.*

Gemamus modicum, ne semper gemamus; ploremus modicum, ne in æternum ploremus, non parcamus nobis, ut parcat ipse. Quo enim quisq; districtior fuerit in seipsum peccatorum vindex, eo ipsi mitior tunc apparebit Iudex. *Idem Conc: 1. Dom: 2. Adv.*

Homo pœnitens est Pelicanus solitudinis, qui pœnitentiâ sicut pelicanus sanguine pullos, opera à serpente inferni venenata resuscitat: *S. Vincent: Ferr: Ser: 5. de S. Dominico.*

ARGUMENTUM MORALE.

Cælum, terra, & infernus nos admonent, ut pœnitentiam agamus.

Ratio ima p. Quia Cælum pro illis est tantum, qui suam servant innocentiam, vel qui per pœnitentiam scelera sua expiârunt, & nonnisi per alterutrum harum viarum illuc aditus patet.

Ratio pro parte 2. Quia terra & sepulchrum nos admonent, quo quam primum inferendi sumus, atq; tunc nullum aderit amplius pœnitentiæ faciendæ tempus.

Ratio

Ratio pro p. 3. Infernus nos admonet, hic enim nobis præparatus est, nisi veram peccatorum nostrorum egerimus pœnitentiam; & vere dici potest infernus impœnitentium sedes.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Ut fructus dignos pœnitentiæ faciamus, tria sunt à nobis præstanda.

imo. **A** Uferenda est primum peccati materia, luxus, convivia inutilia, & infania colloquia.

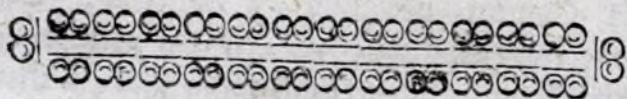
2do. Delendi & extingvendi sunt effectus peccati, nempe habitus pravi, animus à Divinis rebus alienus, cordis obduratio. &c.

3tio. Adhibenda sunt peccati remedia, interior exteriorq; mortificatio, humiliatio. &c.

ARGUMENTUM TERTIUM.

Pœnitentia omnibus nobis est necessaria.

Ratio. **N** Am vel peccavimus, vel peccare possumus, si peccatores sumus, pœnitentiam agere tenemur, ut flectamus Dei Justitiam, & ab illius misericordia nostrorum criminum veniam, obtineamus. Sic fecit Adam, sic Ninivitæ, sic David & sexcenti alij. Si ita sumus felices, ut nunquam innocentiae jacturam fecerimus, pœnitentia seu mortificatio adhuc nobis est necessaria, ut pretiosum thesaurum hunc conservemus. Exemplum nobis reliquit S. Joannes Baptista, de quo Salvator Math: II. *Venit Joannes neq; manducans neq; bibens.* Nam etsi hic Sanctus nocens non erat, sciebat tamen se non esse impeccabilem, etsi nullum habebat crimen, quod pœniteret, habebat tamen quod præcaveret.

CONCE-

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Pœnitentia non procrastinanda, sed debet esse velox, & matura.

I. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Gen: 1. 26.*

Ut quid istud? respondet Rabbi Salomon: ut sicut nos facimus mundum, ita & ipse secum operetur. Et quomodo Deus fecit mundum? S. Basil: Seleuc. Orat: 1. in c. 1. Gen: ait: Creator ad ornatum mundi properans, luce prima mundi parietes dealbavit (scilicet dicendo fiat lux) ante omnia ergo negotia, quamprimum animæ Domus, si eam peccato denigrari contingit, est dealbanda lachrymis pœnitentiæ, non ita sicut Domus matarialis, quam prius exstruimus, postea dealbamus.

Severus Imperator adeo fuit in rebus gerendis acer, ut moriens in hæc verba proruperit. Agedum, si quid nos oporteat facere. *Xiphil.*

II. *Et cum audisset vocem Domini Dei deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem, abscondit se Adam, & uxor ejus. Gen: 3. 8.* Cur eodem die, & prius, quam sol occubuisset advenit Dominus, ut Adamum, de patrato scelere argueret? cur non in diem alterum, objurgationem suspendit? Quia novit, quantum periculi habeat procrastinatio remedij, post perpetrationem peccati. *Dionys: Dom: 23. Pent: c. 3.*

III. *Festina vitæ, populus, & transivit: Josue 4. 10.* Ut exsiccatus erat Jordanis alveus, commodaq; in terram promissionis occasio transeundi dabatur; Multæ nobis dantur in cælum transeundi occasiones, festinemus, transeamus. *Barradius Tom: 2. l. 4. cap: 14. Dom: 26. Pentecost.*

IV. *Surge prope. Cant: 2. 13.* Surge à peccato ad justitiam, prope, quia mora periculosa est. *Flores apparuerunt in terra nostra. Flores cito corrumpuntur. Hugo Card: hic.*

V. *Adhuc quadraginta dies & Ninive subvertetur. Jonæ 3. 4.* Et Nivitæ habentes tot dies superfluos vitæ, statim egerunt pœnitentiam, diem sequentem non expectantes. Tu eorum exemplo cur non sequeris? Cum nec de una hora sis certus. *Stella de Cont: p. 1. cap: 96.*

VI. *Filia mea modo defuncta est. Math: 9. 18.* Prudens Princeps qui mortuam Filiam quadriduanam esse non expectavit, sed mox cucurrit, à Domino ad vitam revocari. Si peccato anima moriatur, non differenda cura resurrectionis. *S. Chrysol: Serm: 34. Modo filia mea defuncta est, modo*

modo idest, adhuc vitæ manet calor, adhuc animæ vestigia videntur; Facile fax flammam resumit, si postquam extincta est, dum adhuc calidum fumum exhalat, ignem admoveas. *Esabar tit: 1. Mist: Chr: p. 4. ob: 13.*

VII. *Exiit primo mane.* Math: 20. 1. Exiit primo mane, pervigilat, solem prævenit, ut doceat quam diligenter tractandum negotium salutis, tempestive res componendæ. Omnis enim in hoc periculosa cunctatio: Vita brevis, occasiones & tentationes validæ, pericula gravia, hostis vaferrimus. *Did: Niss: Dom: Sept: c. 2.*

VIII. *Ut cognovit.* Lucæ 7. 37. Nota diligentiam. Non interposuit moras, non reservavit pœnitentiam ad finem vitæ. *Cesar: Arel: hom: 7.* Nec ipsa se reservavit, ut in fine vitæ pœnitentiam ageret, sed dum adhuc poterat peccare, sic voluit peccata deferere, ut illam de adulteriis suis non impossibilitas subtraheret, sed voluntas. *Sylv: hic.*

IX. *Hodie mecum eris in Paradiso.* Lucæ 23. 43. Cum enim hodie vocem meam audisti, & non obturasti cor tuum, celeriter tibi gratificor. Tu hodie obedisti fidei, hodie quoq; tibi salus. *S. Cyrill: Hier: Catech: 42.*

Alexander M. interrogatus? quomodo tot tantasq; res administraret felicissimè? respondisse fertur: Quia nihil quod hodie faciendum fuit? in proximam diem distuli. *P. Joan: à S. Joseph.*

X. *In momento in ictu oculi &c.* 1. Cor: 15. 52. Resurrectionem Corporum differt Deus in extremum mundi diem, resurrectionem vero animarum, nec puncto quidem temporis differre vult. Si pœnitentiam peccator agit, statim Deo excitante resurgit. Resurrectioni animarum unam tantum diem tribuit, resurrectioni corporum totum tempus tribuit, quo mundus stat. Pendet autem resurrectio corporis à resurrectione animæ, vel maximè, si anima ante mortem non resurgit, resurget equidem corpus, sed ut torqueatur æternum. *S. Bern: tit: 4. lib: 8. c. 5.*

XI. *Ante diem Paschæ sciens Jesus, quia venit hora ejus, ut transeat de hoc mundo ad Patrem &c.* Joan: 13. M. Vigerius in Christi Decachordo, Chorda 6. p. 3. ait: Hæc omnia ante Festum Paschæ facta sunt, ne in die Paschæ cum transeundum erat spatium tam immensum, fieret minus commode. Ad quid hoc? ut discamus inquit non differre in horam mortis, quæ viventes scientes, & prudentes nos facere convenit.

XII. *Pœnitentiam age, si quo minus? veniam tibi cito.* Apoc: 2. 16. Richardus: si quo minus feceris? malos non correxeris! veniam tibi cito ad judicium, & detrimentum, & hoc cito, ne propter prolixitatem temporis, innectas moras emendationis. Cur ait cito, ne temporis prolixitati

tati fideret ad agendam pœnitentiam, sed quod cito & indilate præstanda sit, omni morâ, ac dilatione exclusa. *Sylv: hic.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Pœnitentia quæ in ultimam senectam, vel mortis horam differtur, veniæ incertissima.

I. **F**ugiamus Israelem, Dominus enim pugnat pro eo. Exod: 14. 25. Cum fluctibus obruerentur, & nulla esset spes salutis, tunc dixerunt fugiamus. O homines stultos, qui sapius admoniti, acquiescere noluerunt, in ultimis vitæ peccata fugere cupiunt. *Pinna Ethol: 174.*

II. *Venitq; septima dies, & egressi de populo non invenerunt, sed vacui domum redierunt.* Exod: 16. Cur quæso manna in sabbatho non erat reperibile, manna gratiam, misericordiam, Dei favorem designat, cana senectus, mortis hora recte Sabbathum, & feriam sensuum dixere; tunc cessat ratio, mens torpet, langvet sensus, nutat caput, tremunt manus, caligant oculi &c. Qui peccator manna gratiæ, indulgentiæ per pœnitentiam in Sabbathum, in canam senectutem distulerit colligere, vix illud inveniet: Audi S. Chrysost: hom: 22. de Fœn: Plane aut non, aut vix invenio mortis tempore aliquem posse pœnitentiam facere; Noli expectare finem, ubi pœnitentiæ remedium nil valet. *Penziger Dom: 24. Pent: c. 3.*

Hoc teneo, hoc verum puto, hoc multa experientia didici, quod ei non est bonus finis, ubi semper mala vita fuit, qui peccare non timuit, sed in mundi vanitatibus semper vixit. *S. Hier: ad Eusebium.*

III. *Verè ego peccavi Domino Deo Israel.* Josue 7. 20. Achan sincere peccatum confessus, & tamen interficitur, *lapidavit eum omnis populus* v. 25. Quæ est causa? quod non etiam Confessio Achan, ut pœnitentia David meritoria? David commisit adulterium & homicidium, & tamen ubi Confessus peccatum, gratiam invenit; *Peccavi Domino, Dominus quoq; transtulit peccatum tuum, non morieris.* 2. Reg: 12. 13. Rupertus Abbas in c. 7. Josue causam dicit: Achan nullam mereri veniam debuit, quia videlicet confessio nimis tarda fuit. dignus vero venia David, quia in ardore sui criminis veniam postulavit. *Ita Rupert.*

IV. *Ad annuntiandum mansuetis misit me, ut prædicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostro.* Jer: c. I. I. Cur hæc sibi contraria, Indulgentiam & iram, veniam & vindictam Propheta conjugit?

Tamerlanes Scythæ, dum aliquam Civitatem obsideret, pimis diebus vexillum album adversus obsessam Civitatem erigebat, in quo Cornucopia insculpta videbatur cum inscriptione. *Remissio, protectio, remuneratio.* Civibus vero obstinate deditionem protrahentibus, aliud vexillum rubrum, in faciem obsessorum statuebat cum inscriptione. *Sanguis, clades, ruina.* Hoc idem Isaïas significare intendit; Erigit enim Deus vexillum suum album gratiæ omnibus peccatoribus, si nempe peccator tempestive resipiscat; si vero ultro prostrabat pœnitentiam, illam in ultimam senectutem, vel plane mortis horam differendo, alterum vexillum rubrum, iræ & indignationis, ruinam animæ comminans; annum placabilem cito pœnitentibus, diem vero ultionis pœnitentiam procrastinantibus. *Penziger in Addit. Dom: 24. cap: 3.*

V. *Hodie mecum eris in Paradiso.* Luc: 23. 43. Nihil magis suspectum, quam sera sub mortis horam pœnitentia. Angores enim quos peccator in extremo illo die patitur, magis oriuntur à futuris pœnis, quas pertimescit, quam à præteritis culpis, quas patravit. *Did: Niss: de Conv: Latr.*

VI. *Obsecro vos, ut exhibeatis corpora vestra, hostiam viventem.* Rom: 121. Vivam offert, qui adhuc sanus & vegetus corporis voluptates frænât, ille mortuam, qui multa ætate effectum Deo Corpus suum offert. *Pinna Ethol: 43.*

Si bene memini in toto canone scripturarum, unum Latronem invenies sic salvatum; Noli ergo huic tam periculose exspectationi credere teipsum; Pœnitentia quæ à moriente petitur, vereor ne mortua sit. *S. August: Ser: 58. de temp.*

PROPOSITIO TERTIA.

Luctus pœnitentium festus dies Christi, & Angelorum.

I. *Oblationem offerte per tempora sua;* Num: 28. 2. Origenes legit: *Offertis mihi in diebus festis meis;* Habet ergo Deus festos suos? habet, est enim ei magna festivitas, humana salus. Quomodo putas lætificat eum, cum is qui fuerat impudicus, fit castus; & qui fuerat impius, efficitur pius. Illæ omnes singulorum quorumq, conversiones, festivitates generant Deo. *Orig: hic hom: 23.*

II. *Gaudium erit coram Angelis super uno peccatore pœnitentiam agente.* Lucæ 15. 10. Festum excitat Deo pœnitentia, quoniam & cælum mo-

vet ad epulas, & Angeli lætantur dum Pœnitentia ipsi invitati ad prandium, cunctiq; cælestes ordines epulantur, per pœnitentiam se se recreantes. *S. Ephrem de Pœnit.*

III. *Cito proferte stolam primam.* Lucæ 15. 22. Cur non alia quam prima petitur? Quia celebritas bona ac pulchra, & Deo grata est pœnitentia cum lachrymis, & à peccatis abstinencia. *S. Ephrem in pret: & vivific: Cruc: Domini.*

IV. *Erat dies festus Judæorum.* Joan: 5. 1. Potius dies festus Jesus poterat vocari, quo paralyticus sanatur. Nullus enim dies solemnior Deo, quam cum peccator à nequitia recedit: *Erat autem Sabbathum in die illo.* Quam vere Sabbathum in die? non dixit Sabbathum erat dies ille, sed *Sabbathum erat in illo.* In illo enim die, quo peccator mundatur, vere Sabbathum Dei requies est. *Escobar. t. 1. Mirl: Chr: lect: 1. Sect: 1. Obs: 1.*

V. *Lachrymis cepit rigare pedes ejus.* Luc: 7. 38. S. Chryst: Ser: 93. Venit pietatis illa non voluptatis exhibitum convivium; Deniq; & pœnitentiæ ponit mensam, fercula compunctionis apponit, panem doloris infert, potum lachrymis temperat in mensura, & ad delicias Deitatis totum pulsat cordis sui & corporis symphoniam, organi planctus dat clamorem, citharam per suspiria longa modulatur, gemitus aptat in fistulam, & dum pectus ipsam conscientiam arguens sæpe percutit, facit placitura Deo cymbala personare. *Ita S. Chrysost: Quo quid felicius?*

PROPOSITIO QUARTA.

Pœnitentia non debet esse levis, sed debet esse proportionata culpæ.

I. *Peccavi:* ait Saul 1. Reg: 15. 24. Sed & David idem ait *Peccavi.* 2. Reg: 12. 13. S. Cæsarius Arelat: hom: 29. & Saul dicebat *Peccavi,* sed non obtinuit illam veniam, quam David una pœnitenti voce promeruit; & hoc quare? Quia confessionem illam nuda magis verba, quam veri gemitus exprimebant, quia non compensabat magnitudinem criminis, levis humiliatio supplicantis. Non levi agendum est contritione, ut debita illa redimantur, quibus mors æterna debetur, nec transitoria opus est satisfactione, pro malis illis, propter quæ paratus est ignis æternus. *Bæza tom: 2. l. 12. c. 2. §. 2.*

II. *Laboravi in gemitu meo.* Psal: 6. 7. Id est tam ingenti fletu peccata

cara mea deflevi, ut fatigatus sim; In quo speculo se intueri deberent, qui plurima & gravissima peccata committunt, & vix paucas lachrymarum guttas, emittere valent, cum remissionem à Deo quærunt. *Bellar: P̄f: 6.*

III. *Et procidentes adoraverunt eum.* Math: 2. 11. Cur Magi procidentes adorant, cum Pastores non se prosternant, dona sua exhibentes Salvatori? Pastores simplices recti, & probi fuerant, ideo ipsis sufficit Deum vocibus laudare, at Magi & Idololatrarum, multisq; gravati peccatis, ad veniam impetrandam debebant se prosternere, stabuli abjecta amplexari, & externas suscipere pœnalitates. Ubi enim gravis est culpa, gravis & pœnitentiæ requiritur satisfactio. *Sylv: hic.*

IV. *Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ.* Math: 3. 8. S. verò Lucas habet: *Facite fructus dignos pœnitentiæ, c. 3. 8. S. Greg:* Hom: 20. in Evang: In quibus verbis notandum est, quod non solum fructum pœnitentiæ, sed fructus dignos pœnitentiæ admonet faciendos. Uniuscujusq; ergo conscientiæ convenit, ut tanto majora quærat bonorum lucra per pœnitentiam, quanto majora sibi intulit damna per culpam. *Ita S. Gregor.*

V. *Cumq; jejunasset 40. diebus, & 40. noctibus postea esurivit.* Mat: 4. v. 2. Populus cum gula & idololatriis ambulavit 40. annis per desertum, & ideo Christus pro nobis satisfaciens 40. jejunat dies, ut pœnitentia ac mortificatio proportionetur culpæ, & debito, pro quo satis fit. *Sylv: hic.*

VI. *Prædicans Baptismum pœnitentiæ.* Luc: 3. 3. Euthymius: dicunt aliqui, quod unum quemq; baptizatorum, in aqua ad collum immissum usq; detinebat Joannes, quousq; peccata confiteretur sua, & post Confessionem ascendeat de aqua. Nonne sufficeret levis intinctio ad peccatorum remissionem, sicut in baptismo? Joannis ablutio pœnitentiam non baptismum præsignabat, & ideo non levi lavacro erat perficienda. Ad collum usq; immergatur oportet, qui de multis gravibus criminibus, pœnitentiam vult agere. *Escobar tom: 3. Coll: Chr: l. 4. Sect: 2. Obs: 3.*

VII. *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam.* Luc: 16. 24. Petrus Cell: l. de par: c. 15. in divite contemplatur peccatorem, qui tartareo vitiorum igne ardet. Parum inquit petiit, & ideo forte non impetravit, parum inquam petiit, quia non in aquæ stilla, sed in sanguine flamma hæc infernalis extinguitur. Non enim levi & momentanea compunctione gravis culpa detergitur, sed eo usq; penetrare debet vis doloris, quousq; penetravit iniquitas. *Idem.*

Plenam manum non extremum digitum in aqua tinctum exposcit confici.

conscientia de gravibus confitens, nec alterius tamen, sed proprio digito velit movere, & amovere poenam, quam male movendo animum sibi admovit. *Idem, ibidem.*

VIII. *Maria accepit libram unguenti.* Joan: 12. 3. Non otiose notata est libra unguenti, ut ostendatur, quam æqualis, & iusta debeat esse satisfactio pro culpis commissis. *Bæza t. 2. l. 12.*

SIMILITUDINES.

I. Sicut aquâ calidâ ejicitur canis de coquina, sic cum aqua lachrymarum ejicitur diabolus, & peccatum de anima. *S. Bonav: Diat: Sal: 2. cap: 1.*

II. Sicut puer rumpit vestem veterem, ut citius habeat novam, sic bonus poenitens lacerat saccum carnis, ut citius acquirat animæ suæ stolam festivitatis æternæ. *Idem in Psal: 29.*

III. Sicut papyrus ex immundis, veteribus & in sterquilinio collectis pannis conficitur; Sic Deus ex peccatoribus Sanctos eximios efficit, in quorum mentibus velut in albo papyro singulares format characteres, id est Cælestia dona & gratias speciales. *Diez Con: 2. Dom: 10. Pent.*

IV. Sicut Dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus hostem fortiter petit, quam illum qui nunquam terga præbuit; Sic Deus sæpè illos plus amat, qui post peccatum ferventius illi serviunt, quam qui peccato mortali non commissio, tepidos se in ejus servitio exhibuerunt. *S. Greg: hom: 34. in Evang.*

V. Sicut post vehementes imbres aer purus efficitur, sic & post lachrymarum pluvias, sequitur mentis tranquillitas & serenitas. Fletus enim est lavacrum scelerum, & refectio animarum. *S. Joan: Chrys: in Math.*

VI. Sicut impossibile est, ut ignis inflammetur in aqua, ita impossibile est, compunctionem vigere in deliciis, contraria enim hæc sunt & peremptoria; illa enim Mater fletus, hæc mater risus, illa constringit cor, hæc dissolvunt. *Idem Serm: de compunct: Cord.*

VII. Sicut oliva exterius in cortice amaritudinem habet, sed intus in fructu habet dulcedinem, sic poenitentia amara est, sed fructus ejus dulcis. *Hugo Card: in 2. Reg: 15.*

VIII. Sicut equus generosus, si in via cespitavêrit, extemplo assurgit, & dispendium celeritate compensat, ita qui peccando lapsus est, ocyus

ocys per pœnitentiam se erigit, & fervore suo præcedentem acediam compensat. *Laur: Beir: in Festo S. Mariæ Magdalene.*

IX. Sicut olim cataractis laxatis vehemens pluvia subsequuta omnes homines interemit, solumq; arcam Noë in sublimè detulit, ita dum cordis nostri cataractas, idest oculos aperimus, & lachrymarum imbrem effundimus, omnia peccata suffocamus, animamq; nostram, quæ est instar Arcæ illius, super omnia terrena ad vitutum Divinarum culmina sublevamus. *Idem, ibidem.*

X. Sicut licet omnes aviculæ aliæ cantum suum habeant, quo viatores demulcent, corvus semper crocitat, *cras, cras*, idq; vel maxime dum putridis bestiarum cadaveribus, & morticiniis insidet; Ita quoq; major pars obstinatorum peccatorum, qui de die in diem, de anno in annum pœnitentiam differunt, ideo præcipue hoc faciunt, quia totum suum affectum in carnalibus desideriis positum habent, ideoq; à cælo abhorrent, & nausæant, seminant in carne, & de carne metunt corruptionem. *Mansi discurs: 9.*

XI. Sicut aratrum frangit terram, ad fructificandum, sic pœnitentia tollit terram corporis, ut faciat fructus spirituales. *S. Vincent: Ferrer: Ser: Fer: 4. Pasch.*

EXEMPLA VARIA PÆNITENTIÆ VERÆ, ET SALUTARIS.

I. **D**ixerunt invicem Fratres Joseph: Merito hæc petimur, quia peccavimus in Fratrem nostrum, videntes angustias animæ illius, dum deprecabatur nos, & non audivimus &c. *Gen: 42. v. 21.*

II. Maria Soror Moyfis pœnitentiam agens de murmuratione, contra fratrem, liberatur à lepra, & priore dono Prophetiæ decoratur. *Num: 12. 11.*

III. Aaron peccavit, quia non credidit Domino, dum simul cum Fratre suo Moyse, jussus est à petra aquam elicere, sed post pœnitentiam à Deo eligitur in summum Sacerdotem. *Ibidem c. 20. 7.*

IV. Israelitæ pœnitentiam agentes, contra ignitos serpentes, remedium consequuntur in serpente æneo, quem cum percussi aspicerent, sanabantur. *Ibidem 21. 6.*

V. David dixit ad Nathan: Peccavi Domino; Dixitq; Nathan ad David: Dominus quoq; transtulit peccatum tuum non morieris. *2.Reg: 12. 13.*

VI. Achab cum audisset comminationes Dei, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitq; & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite. Et factus est sermo ad Eliam Thesbiten, dicens, nonne vidisti humilitatem Achab, coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam mala in diebus ejus. 3. *Reg: 21. 27.*

VII. Urbs Samaria à Syris obsessa, & ingenti fame oppressa, ob Regis cilicio se induentis, & totius populi pœnitentiam, mirabiliter liberatur. 4. *Reg: c. 6. § 7.*

VIII. Hæc dicit Dominus Deus ad Josiam Regem; Pro eo quod audisti verba voluminis, & perterritum est cor tuum, & humiliatus es coram Domino & scidisti vestimenta tua, & flexisti coram me, & ego exaudivi, ait Dominus: igitur colligam te ad Patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala, quæ inducturus sum super locum istum. 4. *Reg: 22. 19.*

IX. Propter peccata Roboam, ac populi Juda, tradidit eos Deus Sefac Regi Ægypti, qui captis munitissimis civitatibus Juda, diripuit Jerusalem, sed cum humiliati essent, factus est Sermo Domini ad Semejum dicens: Quia humiliati sunt, non dispergam eos, daboq; eis pauxillum auxilij, & non stillabit furor meus, super Jerusalem per manum Sefac. 2. *Paralip: 12. v. 7.*

X. Humiliatus est Ezechias, eo quod exaltatum fuisset cor ejus, tam ipse, quam habitatores Jerusalem, & idcirco non venit super eos ira Domini in diebus Ezechiae. 2. *Paralip: 32. v. 26.*

XI. Manasses postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam valide, coram Deo Patrum suorum, deprecatusq; est eum, & obsecravit intente, & exaudivit Orationem ejus, reduxitq; eum Jerusalem in Regnum suum. *Ibidem 33. v. 12.*

XII. Cunctus cætus Israelitarum collectus est ad Esdram, & fientes multum dixerunt. Nos prævaricati sumus in Deum nostrum, & duximus Uxores alienigenas, de populis terræ, & nunc si est pœnitentia in Israel, super hoc, faciamus secundum legem Domini. 1. *Esdra 10. v. 1.*

XIII. Filij Israel metuentes Holofernem, hortatu Eliacim Sacerdotis, humiliaverunt animas suas, in jejuniis & Orationibus, ipsi & mulieres eorum, & induerunt se Sacerdotes ciliciis, & infantes prostraverunt contra faciem templi, & Altare Domini operuerunt cilicio, & clamaverunt ad Dominum unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in divisionem, &c: *Judith 48.* Et non sprexit pœnitentiam eorum Deus, liberans eos ab hostibus per manus Judith, quæ

Holofer-

Holofernem interemit. *Ibidem cap: 13.*

XIV. Jonas missus rursus ad Ninivitas, prædicat Civitatis subversionem, illis autem ad Deum conversis, & magna pœnitentiæ signa ostendentibus, parcat Dominus Civitati. *Jonæ 4.*

XV. Machabæus, & qui cum ipso erant appropinquante hostili exercitu, caput terrâ aspergentes, lumbosq; ciliciis præcincti, deprecabantur Dominum, ut sibi propitius esset, ob hanc pœnitentiam, insigni victoria contra hostes potiti sunt. *2. Machab: 10. v. 25.*

XVI. Petrus recordatus verbi Jesu, qui dixerat: Priusquam Gallus canter, ter me negabis, egressus foras flevit amare, *Math: 26. v. 75.* Eumq; fletum tam constanter continuavit, ut in facie sulcæ exaratae per lachrymas cernerentur. *Surius in vita 29. Junij.*

XVII. Matthæus publicanus pœnitens, fit Evangelista. *Math: 9. 9.*

XVIII. Magdalenam pœnitentem facit Christus suam Discipulam, & ad ejus preces Lazarum à mortuis resuscitat. *Joan: 11. 3.* Postea illam Dominus prima sui apparitione post resurrectionem suam, multisq; aliis gratiis dignatur. *Joan: 20. 11.*

XIX. Eadem S. Magdalena, post Ascensionem Christi Domini ad Cælos, speluncam ingressa, triginta annos in severissima pœnitentia & assidua peccatorum deploratione exegit. *Surius 22. Julij.*

XX. Eadem S. Maria Magdalena, tempore pœnitentiæ suæ, tot consolationibus recreata est, ut septies quotidie in cælum rapta, choris Angelorum interesset, & ab ipso Christo ultra centenas vices visitata, miris voluptatibus recrearetur. *In vita.*

XXI. De eadem B. Hubertus Ser: 100. ait: Magdalena postquam conversa ad pœnitentiam, facta est à Domino tanta gratia, ut post B. Virginem, non inveniat mulier, cui in mundo major exhibetur reverentia, & in cælo majorem gloriam habere credatur. *Spanner tit: Pœnit: §. 6.*

XXII. B. Margaretha de Cortona interrogabat Christum Dominum, an inter Virginum choros in Cælesti gloria collocaverit Magdalenam? Cui respondit, excepta Maria Virgine, ac Martyre Carharina, nulla inter Virginum choros major est Magdalena. *Bollandus 22. Februarij.*

XXIII. B. Brigita 14. Revel: c. 10. testatur se à Christo hæc verba audisse: Tres Sancti sunt, qui mihi præ cæteris placuerunt. Maria Mater mea, Joannes, & Maria Magdalena.

XXIV. Filius prodigus reversus ad Patrem, osculo & convivio ab eodem excipitur. *Luc: 15. 20.*

XXV. Zachæus publicanus & pœnitens meretur Christum Dominum hospitio excipere. *Luc: 19. i.*

XXVI. Latroni pœnitenti in Cruce Paradisus à Christo promittitur. *Luc: 23. 43. De quo S. Chrys: Orat: in Sancta lumina:* Heu me aiebat diabolus! duos latrones dedi, ac unum amisi, nec amisi tantum, sed & paradisus apertus est. Annos quinque millia clausus manserat, ipsumque aperuit Latro. Quis jam de salute desperaturus est: innumerabiles hic effodit parietes in supernis Latro, idemque in infernis *Ita S. Chrysost.*

XXVII. Babilas Comicus auditis in templo verbis; *agite pœnitentiam, appropinquavit enim Regnum Cælorum*, duabus mulieribus, quibus abusus fuerat, dixit: Vado & ago pœnitentiam, cui illæ duæ responderunt: sicut fuimus sociæ in peccando, ita erimus & in pœnitentia agenda, sicque ille in turri quadam, hæ vero in domuncula turri vicina, severissimam egerunt pœnitentiam. *Petrus Sanchez in Regno Dei p. 4. c. 7.*

XXVIII. S. Jacobus Interciscus, cum ex timore tormentorum, idola Saporis Regis adorasset, ideoque Uxor & Socrus ejus eum desererent, pœnitentia ductus dicebat: Væ mihi, si tantum dolorem concipio, ex eo, quod Uxor & Socrus me dereliquerint, quantum concepturus sum tunc, quando Deus me derelicturus est? cum sit scriptum: Qui me negaverit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est. Denuo itaque errore retractato Christum confessus est, & in frustra concitus est. *Aquila l. 17. c. 12.*

XXIX. S. Maria Ægyptiaca ex meretrice conversa, in eremum fugit, quinque panibus acceptis, quibus consumptis, solis herbis 45. annis nullo mortalium conspectu vixit. *Surius in April.*

XXX. Monachus quidam, Filiam Sacerdotis Ethnici deperiens, cum ejus amore Deum & cælites negasset, audiens ex idolo Sacerdoti ipsum consulenti: Non da filiam ei uxorem, quia Deus nondum eum dereliquit, adeo hac Dei indulgentia commotus est, ut indignum judicans tam bonum Dominum amplius offendere, ad Eremitam accessit, ejusque svasu aliquot hebdomadarum jejunio suscepto, meruit Spiritum Sanctum, quem prius in specie columbæ exeuntem ex corde viderat, ut in eadem specie redeuntem in pectus ejus conspexerit. *Petrus Sanchez: p. 4. c. 7.*

XXXI. Navarreus Galliæ Rex, ubi hæresi renuntiavit, progressus à Palatio, quod est in oppido S. Dionysij, ac sacro linteo superindutus, nudis pedibus, capite aperto, ac cereum accensum manu tenens, ibat ad templum primum illius loci. In accessu ad valvas templi clausas, eas ipsemet manu pullavit, & interrogatus ab Episcopis, qui templum

occupabant, quis esset? respondit se esse Navarreum Galliae Regni hæredem. Tum Episcopus replicavit: Quid hosti Ecclesiae? quid lupo cum Pastoribus? ille vero dicebat: se simulata Apostasia graviter deliquisse, sed propterea dolore, ac pœnitere, ac ad gremium Ecclesiae redire &c: His dictis primum admissus ad Ecclesiam. *Piaſcecius.*

XXXII. S. Paula teste S. Hieron: mollia etiam in gravissima febris strata non habuit, sed super durissimam humum, stratis ciliciolis dormiebat, lavabatq; per singulas noctes lectulum suum, oculos ejus crederes fontes lachrymarum, ita levia peccata plangebat, ut illam gravissimorum criminum crederes ream. Cumq; à nobis admoneretur, ut parceret oculis, & eos servaret Evangelicæ lectioni, agebat: Turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purpurissâ & cerussa, & stibio sæpe depinxi, affligendum est corpus, quod multis vacavit deliciis. Longior risus perpeti compensandus est fletu, mollia lintheamina, & serica, asperitate cilicij commutanda sunt. Quæ viro & sæculo placui, nunc Christo placere desidero. *Lochner tit: Pœnitentia.*

XXXIII. B. Pastor Eremita ad Arsenium jugiter lugentem dixit: Beatus es Arsēni, quod cum in hac vita te ipsum luxeris, non erit opus lachrymis in futura. *Surius tomo 4.*

XXXIV. Quidam in Germania multis rapinis & cædibus Provinciæ deprædavit, qui captus & ad decollandum expositus, petiit à Judice, & obtinuit prolixius tempus pœnitendi, & mox astanti Juveni Confobrinio ait: Si vere amicus es, cooperator esto mihi miserrimo ad salutem. Affer obsecro instrumentum ferreum, quod dextrix dicitur, cum quo parant fæminæ linum suum, quod ut factum est, dixit Juveni: Recide mihi manus, ulnas & brachia, usq; ad humeros. Pedes vero & tibias & cætera usq; ad nates, postea genitalia, aures oculos, nasum & caput ad ultimum amputabis. Juvene ergo sic: ut cum dolore rogatus fuerat exequente, pœnitens unumquodq; membrum, antequam truncaretur instrumenti ferrei dentibus per infixiones multiplices & varias diutius affligebat dicens: Hanc pœnam hic pro parte vilissima membra percipitè, quibus actu nefario scelera perpetravi, & Deum Creatorem meum offendi. Extremo igitur post omnem pœnam trunco corporis cum capite suo superstitè, hilari vultu dixit: O utinam tormentum istud, quod respectu scelerum meorum parvum sustinui, reiterare semel, iterum atq; iterum valerem, si liceret miserrimo, & in eo diutius cruciari. Et hæc dicens oravit cum lachrymis populum circumstantem se, quatenus sibi miserrimo, in Eleemosynis pauperum, & orationibus subvenirent.

His

his dictis extendit caput, & mox à Juvene decollatus. *Discip: Promp: lit: P. Exempl: 81.*

XXXV. Thais Alexandrina à S. Paphnutio cellæ arctissimæ inclusa, & modico panis frustulo sustentata, biennio integro Orientem versus conversa, hæc solum verba orabat: Qui plasmasti me, miserere mei. Unde Paulus Monachus pretiosissimum ei in cælo lectum præparatum vidit. *Rodriguez p. 1. Tract: 5. c. 22.*

EXEMPLA PÆNITENTIÆ FICTÆ, DILATÆ, ET NULLÆ.

I. Cain postquam occidisset Abel, dixit ad Dominum: Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear. *Gen: c. 13.*

II. Esau abiit parvi pendens, quod primogenita vendidisset, sed ut demum vidit, quod benedictio primogeniti data esset fratri suo Jacob, cum pœnituit, irrugiit clamore magno, sed sero nimis. *Gen: 25. 34.*

III. Pharao licet decem plagis horrendis afflictus, & admonitus, semper tamen in crastinum distulit, & promisit emissionem populi, sed nunquam, nisi post ultimam plagam dimisit. *Exod: 8. &c.*

IV. Adonibefec nunquam pœnituit, quod septuaginta Reges amputatis manuum & pedum summitatibus, sub mensa sua ciborum reliquias colligere coegisset, nisi postquam ipsi hæc pœna irrogata fuit. *Jud: 1. 6.*

V. Saul equidem pœnituit, quod injustè persecutus fuisset Davidem, nam ait textus: Levavit Saul vocem suam, & flevit, dixitq; ad David: Justior tu es, quam ego, tu enim tribuisti mihi bona; ego autem reddidi tibi mala, &c: Sed vanâ fuisse hanc pœnitentiam Saul ostendit subsequens Davidis persecutio, pejor priore. *1. Reg: 24. 18.*

VI. Achab cum plurima sibi comminantem mala audisset Eliam, scidit vestimenta sua, & operuit se cilicio, jejunavitq; & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite. *3. Reg: 21.* Et tamen post Micheam vera prophetantem carcere incluserat, & impius periit. *Ibidem c. 22.*

VII. Antiochus Rex sceleratissimus, cum ad vitæ finem gravissimas pœnas lueret, ob afflictam à se Judæorum Gentem, templum sacrilegè spoliatum, & cælestis Numinis contemptum, commissa quidem agnovit, deslevit, ac restituere promisit, misericordiam tamen non est consecutus,

tus, quia tantum propter dolores, quibus torquebatur pœnitentiam egit. 2. *Machab: 9. v. 12.*

VIII. Judas Proditor pœnitentiâ ductus, retulit 30. argenteos dicens: Peccavi tradens sangvinem Justum, sed mox abiit, & laqueo se suspendit, quod evidens erat argumentum falsæ pœnitentiæ. *Math: 27.*

IX. Simon Magus, cum hortaretur à S. Petro, ut pœnitentiam ageret, & à Deo veniam rogaret, ille nihil aliud egit, & respondit nisi hoc: precemini vos pro me ad Dominum. *Actor: 8. v. 22.*

X. De muliere quadam Jezabel dicitur, quod datum est illi tempus, ut pœnitentiam ageret, & non vult pœnitentiam agere à fornicatione sua, & additur. Ecce mittam eam in lectum, & qui mæchantur cum ea, in tribulatione maxima erunt, & filios ejus interficiam in morte. *Apocal: 2. v. 21.*

XI. Fænerator quidam cum moneretur à Sacerdote ad pœnitentiam, vitæq; correctionem semper dicebat: Bene, adhuc faciam quia satis est de tempore. Similiter infirmitate correptus, hoc ipsum repetebat, & cum indefesse instaret Sacerdos, videns illius periculum, ille subito rapitur quasi mortuus; Et cum adhuc instaret hortans eum ad pœnitentiam, exclamavit æger! o Pœnitentia ubi es? de cætero pœnitere non valeo; hoc justo judicio vindicante, quod quia dum facere pœnitentiam potui, nolui, modo volo facere, sed non possum. Et hæc dicens mortuus est. *Ragnerus p. 3. tit: pœnit: c. II.*

XII. Juvenis quidam ab amicis monebatur, ut mores emendaret, & ad saniolem mentem rediret, quibus ille respondit; se tribus verbis veniam peccatorum suorum infallibiliter à Deo obtenturum. Verum spes vana eum fefellit, cum enim postea equitando transiret fluvium, & equus improvidum pedem impingeret saxo, una cum sessorè hero in flumen cecidit. Miser non illa ut sibi proposuerat: *Miserere mei Deus*, neq; illa cum Publicano, *Deus propitius esto*. Sed Dei oblitus, illud unicum ingeminavit, *Rapiat omnia Damon*, inter quæ verba, infelix miserabiliter expiravit. In quo illud S. Aug: Ser: 81 de Tempore: expletum est: Hæc est justissima Dei lex, ut qui vivens obliviscebatur Dei, tandem moriens obliviscatur & sui. *In vita Thomæ mori.*

XIII. Juvenis quidam lascivis amoribus implicatus Neapoli decumbens, cum laboraret in extremis, atq; ad Confessionem invitaretur à suis spe veniæ, respondit: Quid confessionem svadetis, cum salus mea desperata jam sit? Quatuor video Dæmones, qui lecto adstant, me ad infernum mox abducturi. Quibus dictis, mox inter dæmonum manus, quos

quos viderat expiravit. *Cæsar: Recupitus S. J. l. 2. de Sig: Præd.*

XIV. Alius quidam Parisiis studens, dum in mortem incideret, cum lachrymarum abundantia confessus, & Sacramentis munitus, sicq; secedens opinione omnium, ad salutem pertigisse credebatur. Quidam vero Doctor qui Magister ejus fuisset, eum sæpius inviserat, petens à Juvene instanter, ut si Deo id placeret, ei, statum suum post mortem manifestaret, elapso itaq; aliquo tempore, nocte quadam ei apparuit specie horribili se damnatum professus. Causam requirenti respondit: Pœnitentia mea, & lachrymæ non fuerunt ex amore Dei & principaliter propter Deum offensum, sed propter timorem inferni, ideo mihi non valuit. Quo dicto infelix disparuit. *S. Ant: p. 4. tit: 14. c. 5.*

XV. Alius Juvenis Toleti, ab ineunte ætate corruptis moribus, cum cæpisset ægrotare, ab accedente Confessario de Pœnitentia monitus, negavit tunc necessitatem Confessionis; Idem Medicus, idem Sodales, & amici eum invisentes; sed frustra svadebant; Deniq; Medicus deprehensis signis instantis mortis serio urgere ad pœnitentiam, producere post pauculas horas mortem, sed frustra svadebant. Tandem prosternit se Confessarius, & orat ante Crucifixum Psalmum: *De profundis clamavi:* Cumq; perveniret ad illa verba; *Fiant aures Tux intendentes.* Mirum dictu, refigit Crucifixus brachia de Cruce, & manibus aures suas obturat, cum ingenti horrore adstantium; Illico audita vox. Quia vocavi & renuisti, ego quoq; in interitu tuo videbo. *Greg: Raab: in reg: prud: c. 11.*

XVI. Latro quidam, cum fugaretur ab hostibus suis, & videret se manus eorum evadere non posse, prostravit se per modum Crucis super terram, dicens: quod bene mortem merui, quia Deum multipliciter offendi, & flens confitebatur se peccatorem, rogans eos instantissimè, ut Deum de ipso vindicarent, singula membra sua Martyrio exponendo. Quidam autem solitarius in vicino ibi morabatur, qui multis annis in abstinentia magna vixit, & pœnitentia. Huic revelatum est, quod Angeli in laudibus animam illius latronis, postquam occisus est, ab illis in cælum deportarent. Qui cum propterea Dei clementiam extollere debuisset, indignatus est, dicens apud se: Postquam etiam me omnibus mundi deliciis exposuero & voluptatibus, in fine similiter pœnitebo, & fiet sic mihi ut latroni, cum autem rediret miser ad sæculum servire diabolo, contigit eum per aquam transire, & cadens de ponte submergitur, & à Dæmonibus projicitur ad infernum. *Spe: Ex: dist: 9. ex: 168.*

XVII. Monachus quidam in Monasterio S. Salvatoris in Perusio, nomine Gunizo, astutus nimis & callidus, & litigiosis contentionibus intentus,

tentus, dum non quiesceret ab immutandis Abbatibus & fratribus perturbandis, ad hoc usq; pervenit, ut diaboli ad superandos æmulos patrociniū quæreretur, & ejus se ditioni etiam corporaliter manciparet, hoc tamen pacto, quod tertia die priusquam moreretur suum exitum sibi nuntiaret. Promisit stygius hostis, credit infelix, & sub hac securitate in peccatis manet. Tandem cum in morbum incideret, dæmon ei apparens, & sicut sponderat diem obitus indicat. Ille advocatis fratribus, quid cum spiritu nequam pepigerat, per ordinem enarrat. At dum illi instarent, ut pœnitentiam ageret, & confiteretur, repente obdormivit, & sive pulsarent, sive clamarent, excitari non poterat. Si verò de alia re, quam de pœnitentia loquerentur, expergefactus loquebatur. Si vero iterum de confessione mentio fieret, penitus insensibili sopore corripiebatur. Sicq; tandem horrendæ morti traditus est. Postea per plures noctes nigra canum turba, non cessavit sepulturæ ejus assistere, & quasi depositum custodire, ita ut videntes horrore percellerentur. *S. Petr. Dam. Ep. 30.*

XVIII. Princeps quidam pessimam vitam ducens, cum sæpius ab uxore moneretur, ut confessionem faceret, semper ex timore pœnitentiæ injungendæ, id recusavit. Cum vero objiceret uxor graviores esse pœnas inferni, quas sustinere olim deberet, ille respondit iterum: *Frustra infernum timeri, ut qui Sacerdotum duntaxat sit inventum.* Paulo post duo dæmones eum ex lecto cum abripuissent, uxorq; petiisset à Deo ut statum mariti revelare dignaretur, mane surgens cadaver totum denigratum, atq; in manu hanc schedam habere reperit. Jam certificatus sum, quia infernus est, & timor quem habui ad pœnitentiam agendam me illuc deportavit. *Spec. Exempl. V. Confessio Exem. 27.*

XIX. Quidam Canonicus, homo ventri & avaritiæ deditus, adhuc vivens sibi cænotaphium ex ære fuso erigi fecerat. In quo ipse coram Crucifixi imagine flectens, hæc verba pronuntiabat: *Miserere mei Deus.* Moritur hic Canonicus, tumulatur, & cænotaphio pridem parato honoratur. Res mira! Cum die postera nonnulli inscriptionem sepulchralem lecturi accederent, nihil ex versu illo Davidico: *Miserere mei Deus* residuum invenire, præterquam primas quinque literas *Miser* partem reliquam expunxerat & oblitteraverat manus incognita, ut constaret Canonicum illum sine misericordia esse miserum, qui Psalmum *Miserere* non nisi post mortem orare distulisset. *Hartunck Dom. 6. c. Rust.*

XX. Quidam defunctus ex Divina dispositione alteri apparens ad nostram eruditionem in hæc memorabilia verba prorupit: *O cras! quam longam*

longam restim mihi fecisti, & in barathrum mortis me procrastinando traxisti. *Dionys: Carth: in Spec: de amatoribus mundi.*

V. Titulum Pœna, Cunctatio.

T I T U L U S XVIII. P O T E S T A S.

Potestas, & potentia est quædam autoritas & dominium super alios. Cicero l. 2. de Invent: Rhet: dicit: Potentia est ad sua conservanda, & alterius obtinenda idonearum rerum facultas.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. *Gen: 3. 16.*
Non affliges servum per potentiam, sed metuito Deum tuum. *Levit: 25. 43.*

Contra folium quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam. *Job 13. 25.*

Deus potentes non abjicit, cum & ipse sit potens, sed non salvat impios. *Ibidem 36. 5.*

Non est supra terram potestas, quæ comparetur ei, qui factus est, ut nullum timeret. *Ibidem 41. 24.*

Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis. *Eccl: 8. 8.*

Dara est à Deo potestas vobis, & virtus ab altissimo. *Sap: 6. 4.*

Potentes potenter tormenta patientur. *Ibidem v. 7.*

In manu Dei potestas terræ. *Eccl: 10. 4.*

Multi potentes oppressi sunt valide, & gloriosi traditi sunt in manus alterorum. *Eccl: 11. 6.*

Qui potestatem sibi sumit injustè, odietur. *Eccl: 20. 8.*

Filio & mulieri, fratri & amico, non des potestatem super te in vita tua. *Ibidem 33. 20.*

Fili in vita tua tenta animam tuam, & si fuerit nequam, non des illi potestatem. *Ibidem 37. 30.*

Potestatem inter homines habens, cum sis corruptibilis, facis quod vis. 2. *Math: 7. 16.*

Ego

Ego homo sub potestate constitutus, & dico huic vade & vadit, & alij veni & venit, & servo &c. *Math: 8. 9.*

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaq; qui resistit potestati. Ordinationi Dei resistit. *Rom: 13. v. 1. & seq.*

Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles. *Lucæ 1.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

OMnis potentia sæculi somnium, non veritas est. *S. Ambr: de Joseph: cap: 6.*

In nulla re tantum hodie offendunt sæculi potestates, quantum in judiciis. *S. Anton: p. 3. l. 3. c. 1.*

Quanto sis celsior potestate, quanto humilior fias pietate. *S. August: Epist: 54. ad Maced.*

In potentia ullo modo est gloriandum, sed semper de casu timendum. Ubi est vana potentia Cæsaris? qui primus solum Imperium obtinuit, à quo omnes Imperatores appellati sunt Cæsares, quem Romani tandem gladiis interfecerunt. Ubi est nunc vana potentia Neronis? qui fugatus à Romanis fustem dentibus acuit, quo seipsum per ventrem transfixit. Ubi est nunc ampla & vana Alexandri potentia? qui sibi orbem totum subiecit, & 12. annis tantum regnavit, & ultimo veneno interiit. Valde gloriosus leo incedit, sed dum vanam suam potentiam non advertit, in foveam sæpe ruit, de qua cum exire non possit, submittet colum catenis. *S. Bonav: Ser: de uno Martyre.*

Magis quo plus cæteris unusquisq; potest, sciat esse sibi metuendum, ne in aliquo minoretur. *S. Cypr: de Sing: Cler: c. 24.*

Non à diabolo est potestas, sed obnoxia tamen insidiis diaboli, nec ideo mala ordinatio potestatum, quia malo sunt obnoxie potestates. *Glossa Ordin: super Lucæ 4. Quia mihi tradita sunt.*

Utilitati justorum militat potestas iniquorum. *S. Greg: Mag: Moral: l. 20. c. 19.*

Rectori provido, cogitatione sollicita, potestas quæ accepta est, non honor sed onus æstimatur. *Ibidem l. 24. 16.*

Potestas cum percipitur, non ex libidine amanda est, sed ex longanimitate toleranda. *Ibidem.*

Bona est ordine suo potentia, sed cautâ regentis indiget vitâ. *Ibidem l. 26. c. 10.*

Deum imitari desiderat, qui fastigium potentiae alienis intentus utilitatibus, & non suis laudibus elatus administrat. *Ibidem c. 19.*

Superbus mundi hujus potentiam quaerit, non quo aliis profit, sed quo ipse alteri subditus non sit. *Ibidem.*

Potestas bona est in se, sed noxia est elatione, quae saepe comitatur. *Hugo Card: super Job c. 36.*

Summa potestas sine timore periculi nunquam est. *S. Joan: Chryst: hom: 30. super Mat: oper: imperf.*

Quanto quis potentia major, tanto magis liber est ad peccandum. *S. Isid: Hisp: l. 3. de Summo bono c. 59.*

Mens potentiae avida, nec abstinere novit à vetitis, nec gaudere concessis. *S. Leo l. Epist: 53.*

Justum est, ut quem dignitas potestatis delectat, laborem officij non subterfugiat. *Petr: Bles: Ser: 40.*

Potestas omnis sive major, sive minor, quae hominibus praest, aut ex voluntate Dei, aut ex permissione Dei constituta est. *S. Remig: sup: Ep: ad Rom: c. 13.*

Potestas bonis data in aliorum bonum cedit; iniquis? damnum justis, & toti mundo infert. *Sylv: in Marc: 6.*

Homo qui abutitur potestate sibi data, eam amittere tenetur. *S. Th: 2. 2. q. 65. art: 3. in Cor.*

Major potestas nonnisi melioribus debetur. *Idem de perfect: vita Spirit.*

ADDE: Omnia capere volenti totum dat, qui parum negat. *Maximil: Fredro in monitis Polit.*

Nimiam magnorum comitatem suspectam habe, nunquam se illi credas totum, non enim mutuo bono faciunt, verum suo, quatenus opera tua velut instrumento utantur, seposituri in partem, dum cogitatum perfecerint. *Idem.*

Sumptuosa est injuria, quae potenti infertur; minimam molestiam non refuderis millenis obsequiis. *Nerembergus.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Potentes sunt oppressores Pauperum.

I. **J**acob Patriarcha loquens de Filio suo divite Azar sic dicit: *Azar pinguis, panis ejus praebebit delicias Regibus.* Oleaster super hunc locum ait:

ait: Hoc malum est, quod hi qui aliquid pulchrum, & delizioso habent, non tam sibi quam Regibus, & Magistratibus habere videantur. Carolo VI. Regi Galliae dictum fuit: Pompa Aulicorum, & fastus in humeros populi recidunt, & quæ ab illis in luxu profunduntur, damna nostra, & calamitates sunt. *Joan: à S. Joseph.*

II. Projiciens se in lectulum suum, avertit faciem suam ad parietem, & non comedit panem. 3. Reg: 21. S. Ambrosius addit: *Non manducavit panem suum.* Non manducavit panem suum, quoniam quærebat alienum, etenim divites magis alienum panem, quam suum manducant, qui rapto vivunt, & rapinis sumptum exercent suum. *Ita S. Ambr: l. de Nabath: cap: 4.*

III. Aquila grandis magnarum alarum plena plumis &c: Ezech: 17. Sept: legunt: *Plena ungvium.* Glossa interlinearis ait: Dicitur plena ungvibus propter rapacitatem.

Plinius in Trajani Panegyri ait: Nihil magis in tota tua liberalitate laudaverim, quam quod congiarium das de tuo, neque à te liberi Civium, ut ferarum catuli, sanguine & cædibus nutriuntur, quodq; gratissimum est accipientibus: sciunt dari sibi, quod nemini est ereptum.

IV. *Itaq; Nabuchodonozor misit ad congregandum satrapas.* Dan: 3. Lyranus in hunc locum satrapas ait: id est Nobiles & Barones, & dicuntur satrapæ quasi satis rapientes, quia solent bonâ inferiorum rapere.

V. *Chanaan in manu ejus statura dolosa, calumniam dilexit:* Osee 12. S. Cyrillus Alexandr: ex Græco legit: Chanaan in manu ejus statera iniquitatis opprimere per potentiam dilexit. S. Ambr: l. i. offic: c. 17. ait: Ideo te feci potentem, ut non inferres violentiam, sed ut repelleres. Nonne tibi scriptum est. *Eripe injuriam patientem.* Nonne tibi scriptum est: *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.*

VI. *Et facies hominis quasi pisces.* Habac: l. q. d. Cur permittis Domine, ut sicut pisces majores & fortiores devorant minores, ita homines potentiores devorent eos, qui sunt imbecilliores. *Cornel: hic.*

VII. *Qui optimus in eis est, quasi paliurus.* Micheæ 7. q. d. qui inter hos optimates, & rapaces videtur optimus, id est minus malus, si cum cæteris rapacioribus comparetur, is tamen quasi paliurus spinosus, & asper, pungit, vulneratq; proximos. *Cornelius hic.*

VIII. *Imposuerunt super caput ejus causam ipsius scriptam; Hic est Jesus Rex Judæorum, tunc crucifixi sunt cum eo duo Latrones.* Math: 27. Notat hic Sylveira, quod hoc ipso instanti, quo affixus est Regis titulus, crucifixi sunt cum eo duo latrones, & rationem dat dicens: Perfidi ac mundiales

diales Judæi Christi Regnum, ut aliorum mundialium esse judicarunt, & cum in mundo nullum reperiatur Regnum, nisi latronibus circumdatum & plenum, ideo cum Regis titulum inscribunt, statim ei latrones conjungunt, & associant. *Tom: 4. in Evang: Luca 6.*

EXEMPLA VARIA.

I. **A**syverus Rex, ut ostenderet jactantiam potentiae suae, multo tempore centum videlicet & octoginta diebus, fecit cum splendidissimo apparatu convivium. *Esther 1. 4.*

II. Nabuchodonozor Rex, cum data sibi à Deo potestate abuteretur, à Deo multis est castigatus miseriis, donec recognosceret, quod potestatem haberet altissimus in Regno hominum. *Dan: 5. 21.*

III. Pilatus Jesu coram se constituto, & non loquenti dixit: Mihi non loqueris? nescis quia habeo potestatem crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? respondit Jesus: Non haberes potestatem adversus me ullam, nisi tibi datum esset desuper. *Joan: 19. v. 10.*

IV. Diogenes interrogatus: quomodo quis vivere debeat sub potestate? Perinde atq; igni utendum respondit; neq; nimis prope accedendum, ne exuraris, neq; nimium procul, ne frigeas. *Stob: Ser: 43.*

V. Favorinus Philosophus, cum in disputatione Adriano Imperatori cederet, rogantibus aliis, cur id faceret, respondit; Non cederem illi, cui viginti sunt Legiones? *Joan: à S. Joseph.*

VI. Philippo II. Hispaniae Rege, cum Philippo III. Filio adhuc puero venatum egresso, subitus imber ingruit, tum puer Patrem rogavit, vellet nubibus, ac caelo imperare, ne plueret. Cui Rex respondit: se hoc non posse, hoc esse potestatis altioris. Hoc intellecto puer, qui tam multa saepe audierat de Patris potentia jactari. Quid audio inquit o Pater! tam parvam rem praestare non potes? quid; si majus postulassem? jam plane comperio te nihil posse; tum Pater: Deum igitur time, qui plus omnibus potest. *Nittias Exempl: 74..*

VII. *Fabula.* Lebetem aheneum, & ollam fictilem undæ vis abstulerat, tum olla magnopere vitare concursum aheni, & formidare, ac tremere. Cui lebes: Quid metuis? inquit, non ego tibi nocebo; Respondit olla, in tali jactatione se non posse securo esse animo, cui non suspecta ipsius voluntas erga se, sed fortuitus concursus timori esset. *Affabulatio.* Docet fabula periculosas omnino esse, conjunctiones potentum & impotentum. *Langius V. Eventus.*

VIII. Societatem inierant Leo, Juvenca, Capra, Ovis. Parta autem præda, in portiones æquales quatuor divisa. Leo; prima ait mea erit: Debetur enim hæc præstantiæ meæ, tollam & secundam, quam meretur robur, tertiam vindicat sibi eximius labor & defatigatio mea, quartam qui suam esse voluerit, is sciat se habitatum me inimicum. Quid facerent imbelles bestię, aut quis refragari Leoni, vel illum infestum sibi habere vellet? Universam igitur ille prædam, solus tenuit. Hac fabula docemur ijs, qui potentum consuetudini implicantur, & insolentiam horum ferendam esse. *Idem verbo Potestas.*

IX. Pastores cæsa ove convivium intra tabernaculum agitabant, quod cum lupo, qui prædandi causa, caulas circuibat fieri cerneret. Ego inquit si agnum rapuissem, quantus tumultus excitaretur, at isti impune Parentem vorant. Tum unus his auditis. Nostra enim (inquit) scelerate non aliena ove epulamur. Docemur hac fabula, & potentes impune peccare, & horum delicta non facile reprehendi à quovis debere. *Ibidem.*

TITULUS XIX. PRÆDESTINATIO.

Prædestinatio proprie accepta, est quædam Divina præordinatio ab æterno, de his, quæ per gratiam Dei in tempore sunt fienda. *Ita S. Tb: p. 3. q. 24. a. 1. in Corp.*

Vel juxta S. Augustinum de bono persever: Prædestinatio Sanctorum nihil aliud est, quam præscientia, scilicet præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumq; liberantur.

Prædestinatio differt à præscientia secundum rationem. Quia præscientia importat solam notitiam futurorum, sed Prædestinatio importat causalitatem quandam respectu eorundem. *Ita S. Thom: super Epist: ad Rom: c. 6.* Et Hugo à S. Viç: hoc inter Præscientiam & Prædestinationem discrimen ponit: Quod Præscientia de salvandis, & damnaudis, Prædestinatio vero de salvandis tantum.

Inter Gratiam & Prædestinationem hoc interest. Quod Prædestinatio est gratiæ præparatio, gratia vero ipsa donatio. *Ita S. Aug: de Præd: Sanct: c. 10.* Plura apud Scholasticos.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

NOVI te ex nomine, & invenisti gratiam coram me. *Exodi* 33.
Surgite & stete, & videte numerum signatorum in convivio Dei.

4. *Esdra* 2. 38.

Multi quidem creati sunt, pauci vero salvabuntur. *Ibidem* c. 8. v. 3.

Sicut agricola ferit super terram semina multa, sed in tempore nō omnia quæ seminata sunt salvantur; sic & qui in sæculo seminati sunt, non omnes salvabuntur. *Ibidem* v. 41.

Beatus, quem elegisti & assumplisti, inhabitabit in atriis tuis. *Psal:*

64. 4.

Nescit homo utrum odio an amore dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta. *Eccl:* 9. 1.

Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud, & disponere. Omnes viæ ejus secundum dispositionem ejus. Sic homo in manu illius qui se fecit. *Eccl:* 33. 12.

Quis potest hominum scire consilium Dei, aut quis potuit cogitare quid velit Deus? *Sap:* 9. 13.

Ecce servus meus suscipiam eum, electus meus; complacuit sibi in illo anima mea. *Isaia* 42.

Perditio tua Israel; tantummodo in me auxilium tuum. *Osea* c. 13.

Nonne Frater erat Esau Jacob? dicit Dominus. Et dilexi Jacob, Esau autem odio habui. *Mach:* 1. 2.

Ecce Puer meus, quem elegi, dilectus meus, in quo bene complacuit animæ meæ. *Math:* 12. 18.

Multi sunt vocati, pauci vero electi. *Ibidem* 20. 16.

Vade, quoniam vas electionis est mihi iste. *Actorum* 9. 15.

Audientes autem Gentes gavisæ sunt, & glorificabant verbum Domini, & crediderunt, quotquot erant præordinati ad viam æternam. *Act:* 13. 48.

Quos autem prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, & hos & justificavit; quos autem justificavit, illos & glorificavit. *Rom:* 8. 30.

Quid ergo dicemus? numquid iniquitas est apud Deum? Absit. Moyse enim dicit: Miserebor, cui misertus sum, & misericordiam præstabo, cui miserebor. Igitur, non volentis, neq; currentis, sed miserentis est Dei. *Rom:* 9. 14.

O homo tu quis es, ut respondeas Deo? Numquid dicit figmentum

ei

ei qui se finxit: Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere quidem vas aliud in honorem, aliud vero in contumeliam? *Ibidem v. 20. & sequ.*

Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit. *Ibidem II. 2.*

Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus Sancti & immaculati in conspectu ejus. Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum, in ipsum secundum propositum voluntatis suæ. *Ephes 1. 4. & sequ.*

Cognovit Deus, qui sunt ejus. *2. Timoth: 2. 19.*

Cum metu, & tremore vestram salutem operamini. *Ad Philip: 2.*

Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem faciatis. *2. Petri c. 1.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

DEUS, si quos elegit sine meritis, dat unde orrentur ex meritis. Et frustra dicitur, quod ratio operandi non sit in electis. Cum enim ad hoc operentur, ut electi sint. *S. Ambr: lib: 2. de vocat: Gent: c. 10.*

Omnia quæ secundum Dei dispositionem fienda sunt, in prædestinatione Dei jam quasi facta existunt, quia non potest fieri ut immutetur aliquid ex omnibus, quæ statuit Deus ut fiant. *Idem super Apoc: c. 2.*

Prædestinatio Dei multis est causa standi, nemini causa labendi. *S. Aug: ad artic: sibi falso impositos Resp: 12.*

Prædestinatarum ita certus est numerus, ut non addatur eis quisquam, nec minuatur ex eis. *S. August: de Corrupt: & grat: c. 13.*

Gratia Dei suos electos sic prædestinavit, ut eorum, qui jam in eis utuntur libero arbitrio, ipse etiam voluntates præparet. *Idem l. 1. Re-tract: c. 9.*

Nescientes quis pertineat ad prædestinatorum numerum, quis non pertineat? sic affici debemus charitatis affectu, ut omnes velimus salvos fieri. *Idem de corrupt: & gratia c. 15.*

Bonus est Deus, justus est Deus, potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est. *Idem l. 3. contra Julian: c. 18.*

Quicumque prædestinati, etiam nondum nati jam Filij Dei sunt, & omnino perire non possunt. *Idem de corrupt: & gratia c. 9.*

Boni verique Christiani, qui per seipsos multi sunt, in comparatione malorum, pauci sunt, sicut multa grana, quibus magna replentur horrea

rea, pauca dicimus in comparatione palearum. *S. August: l. 3. contra Crescent: cap: 66.*

Nullum eligit dignum, sed eligendo facit dignum. *Idem l. 5. contra Julianum.*

Quisquis nescit an in bono perseveraturus sit, humiliter, & solícite Dei gratiam imploret, cum eaq; casum cavere, & in gratia perseverare fatagat. *Idem de bono persever: c. 7.*

Prædestinatus nunquam perire finitur, licet ad tempus à via virtutis errare permittatur. *S. Bonav: super Psal: 68.*

Signum, vel character Prædestinationis virtus est. *Idem tit: 6. Diatæ cap: 1.*

Tot salvabuntur homines, quod Angeli ceciderunt, vel tot salvabuntur, quot Angeli perstiterunt. *Idem l. 2. Comp: Theol: c. 24.*

Nemo quamdiu in hac mortalitate vivitur, de arcano divinæ Prædestinationis mysterio usq; adeo præsumere debet, ut certo statuatur se omnino esse in numero prædestinatorum. *Conc: Trident: Sess: 6. c. 12.*

Prædestinationis nomine non aliqua voluntatis humanæ coactiva necessitas exprimitur, sed misericors & iusta futuri operis Divini sempiterna dispositio prædicatur. *S. Fulgent: l. 2. ad Monimum, c. 7.*

Non mutat Deus prædestinata, quia sapientia ejus non fallitur aut reprehenditur in dispositione. Perficit Deus prædestinata, quia virtus ejus non impeditur, aut superatur in opere. *Ibidem l. 3.*

Quidquid foris futurum est in opere, intus jam factum est in prædestinatione. *S. Greg: l. 28. Moral: c. 6.*

Obtineri nequaquam possunt, quæ prædestinata non fuerunt, sed ea quæ Sancti Viri orando efficiunt, ita prædestinata sunt, ut precibus obtineantur. *Idem l. 1. Dialog: c. 8.*

Prædestinatio precibus impletur, quandoquidem Deus multiplicare Semen Abrahæ prædestinaverat, is tamen oratione obtinuit, ut filios habere potuisset. *Idem, ibidem.*

Tanto necesse est, ut unus quisq; humilitate se deprimat, quanto si sit electus, ignorat. *Idem hom: 38. super Evang.*

Nullus se putet esse electum, ne forte jam apud Deum sit reprobus. *S. Isid: Hisp: l. 2. de Summo bono c. 7.*

Prædestinatio juvatur precibus Sanctorum. *S. Th: 2. 2. q. 17. a. 4.*

Divina Prædestinatio, est fundamentum, & principium salvationis hominum in tantum, quod nullus possit salvari, nisi æternaliter fuerit prædestinatus. *S. Vinc: Ferr: Ser: 6. Dom: Septuag.*

CONCE-

CONCEPTUS MORALES.

Prædestinatorum numerus minui non potest.

I. **N**umeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo. Gen. 14. Quærit S. Chryſt. apud Liponan: dicens; *Quare numeravit 318. vernaculos, dicet, quis; quare non simpliciter omnes accepit?* Poterat Abraham absq; ullo censu magnam servorum multitudinem assumere, tamen maluit illis numeratis in bellum exire, ut cum omnes essent custoditi, & salvi, res ostenderetur fieri ex alto, & superno divino dictamine. Qui enim ex nutu Dei eliguntur, perire nequaquam possunt. *Sylv: tom: 5. l. 7. c. 3. q. 4.*

II. *Si perdiderit unam, nonne dimittit 99. in deserto &c.* Lucæ 15. 3. Quare non ait quatuor, aut quinq; sed unam? Quia numerus centenarius erat electus & prædestinatus à Deo, ponitur una ovis amissa non quatuor vel quinque, ut fiat manifestum, quod ex numero determinato à Deo, nec una quidem minima, aliqua vi creata defraudari, ac immutari poterat, sed totus integer numerus salvus persistit. *Sylv: hic.*

III. *Tunc abiit unus de duodecem.* Math: 26. 14. Adeo indefectibiliter Deus servat numeratos suos, ut nulla potentia, nullaq; vi insurgentium malorum fieri valeat, ut designatus electorum numerus minuatur. Extrema fuit Judæ malitia, tamen illo abeunte in locum suum duodenarius numerus integer perseveraverit, & alius in locum ejus suffectus sit. *Act: 1. 16. Sylv: hic.*

IV. *Et elegit duodecem ex ipsis, quos & Apostolos nominavit.* Lucæ 6. 13. Philippus Abbas de salute primi hominis c. 10. Adeo autem ait Christus secum voluit esse duodecem, ut ne Judas posset efficere, ut tantum essent undecem, sed eo corridente in præcipitium, sua tamen perfectio servavit duodenarium.

V. *Ecce venio cito, tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Apoc: 3. 11. Cur non solum ipsum admonet, ut teneat coronam suam, sed etiam ut caveat, ne alter illam accipiat? Ut aperte videamus, certum & definitum esse numerum prædestinatorum, ut nullo modo minui valeat; Et ita est certus, ac determinatus, ut non solum formaliter, sed etiam materialiter, ac individualiter sint determinati. Id est non solum tot, quot salvandi sunt, sed etiam, quod hi & illi nominati, & non alij. *Sylv: tom: 5. in cap: 25. Mat.*

VI. *Nolite nocere terræ & mari, neq; arboribus, quibaa usq; signemus servos Dei nostri in frontibus eorum.* Apoc: 7. 3. Rupertus: Nolite nocere ait, hoc dicere illis, est malam voluntatem eorum impedire, ut quantumcunq; insaniant, vel noceant, atq; tyrannizent persequendo, proferendo, occidendo, Dei tamen propositum præpedire, vel evertere non valent, quo minus eos, quos præcivit, & prædestinavit conformes fieri Imaginis ejusdem Filij, vocet, justificet, atq; magnificet. *Ita Rupertus.*

Reflexiones, quorundam Recentiorum.

I. **C**UM æterna sit Prædestinatio, hinc conjiciamus, quantum debeamus Deo, qui de nobis ab æterno cogitavit, & peculiarem gessit curam nostræ felicitatis, antequam etiam nasceremur. Cur ergo tamdiu cunctamur amare Deum, qui nos tantum amavit, antequam etiam illum amare, & cognoscere possemus amorem, quo nos persecutus est? Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Joan: 3. Sed cogitemus quantum amor ipsius præcessit nostrum, quoniam amavit nos ante omnia sæcula & ab æterno. Nonne hoc insigne est beneficium? quandoquidem Deus non prius seipsum amavit, quam nos diligeret, nihil enim mente concipi valet ante æternitatem, quemadmodum nihil est post eandem. Quid? hæc una cogitatio nonne durissimum quemlibet peccatorem movere potest? Dignatus est Deus oculos in me conjicere ante omnia sæcula, & sine ullis meritis meis de perditionis massa me eduxit, quam gratiam non concessit aliis, qui nequaquam erant indigniores, quam ego? Effecit ut quotidie ejus experirer effectus, me tot cumulus gratiis, quæ totidem sunt viæ ad ea implenda consilia, quæ iniit de me ante omnia tempora. Heu saltem Deus meus! si ita infelix fui, ut te non amarem, nec ita cito ut poteram, nec ita ardentem, ut debebam, modo saltem incipere volo, ne unquam in posterum cessem. *P. Deligendes Ser: quodam.*

II. Exiguum Electorum numerum Scriptura comparat uvæ racemis in vite remanentibus, postquam Vinitor pertransiit. Patres dixerunt vix tres vel 4. ex centum millibus illius diligentiam fallere nosse. Hoc verum est. Sed quid vobis negotium facessit, dummodo ex horum trium, quatuorve numero sitis? Vobis iusta suppeteret trepidationis causa, si ob imminuendum beatorum numerum aliquis etiam ex bonorum numero cælesti gloria prohiberetur, sed certi estis neminem bonum inde exu-

laturum, licet ex centum millibus unus duntaxat salvus fieret, si bonus & iustus es, certus esto, te hunc fore. Quemadmodum è contra si in singula centena beatorum millia, unus duntaxat damnandus esset, si malus es, & gravi aliquo crimine obstrictus, certus es te hunc esse futurum. *P. de la Colombiere Ser: 56.*

III. Si prædestinatus sum, aliquis ait, quodcunq; faciam salus mea in tuto est, seu contra, quidquid faciam? inutiles erunt omnes conatus mei. Infana argumentatio, periculosus dæmonis laqueus, qui plurimos in damnationem, ac flagitiosum vivendi impulit genus. Undenam hoc pacto tunc solum argumentamini, cum de vestra agitur salute? Numquid ita rationamini cum de fortunis vestris, corporisq; valetudine est sermo. Dicitis: Si decrevit me Deus prospera fortuna frui, me opibus abundare, me ad dignatum apicem evehi, cur operam impendo? ut meæ fortunæ, nomini, dignitati consulam? Qui ita loqueretur, hic profecto de sanæ mentis usu dejectus videretur. Num vos sapientiores estis cum de salutis vestræ negotio ita loquimini? Homo hic dicitis subsistere poterit, opibus augeri, honores adipisci, si operam navaverit, si nihil reliquum fecerit, quo minus votorum suorum summam consequatur. Cur autem non simili modo de vestra salute loquimini? Quænam hujus rei esse causa potest, vel quod discrimen? Cavete quam diligentissime, ne hisce periculosis, ac inutilibus de prædestinatione questionibus implicemini. *P. Nepveu tom: 3. Confid: suarum.*

IV. Scio dicet aliquis Prædestinationem esse effectum misericordiæ Dei; Scio hunc gratias suas quomodo eidem placet conferre, & eos, quos à corrupta separat massa, hoc unum bonitati illius acceptum referre oportere. Verum. Egone ex horum numero sum? An adhuc in hac funesta massa verfor? Ut huic aliqua dubitationi lux afferatur, notanda sunt ea quæ docet S. Augustinus; duo videlicet esse, qui ipsi facere non possumus. Deus nos ante mundi Creationem prædestinavit. *Elegit nos ante mundi constitutionem.* Ephes: 1. post sæcula vero nos glorificat. Hæc duo extra mundum fiunt & ignorantur à nobis, & alia duo fiunt in mundo, & illa scire debemus: *Vocat nos de mundo, justificat nos de mundo.* Idem Deus. Si ergo aliquomodo scire vultis, utrum Deus vobiscum magna hac usus fuerit misericordia vos prædestinandi, videte: utrum separati sitis à mundo, & utrum pœnitentiam agatis. Si mundo inhæretis? Si pœnitentiâ sincerâ nequaquam justificationis gratiam meremini? metuendum vobis est, ne ex beato electorum numero sitis. In vobis situm est ijs uti subsidiis, quæ vobis præbuit Deus, ut salvemini.

Si in vobis positum esset in hoc mundo vos beatos efficere, jam essetis beati. In vobis positum est beatos esse in æternitate, & esse non vultis?
Ex specimine Serm. feria 4ta hebdomada: Passion.

V. Si prædestinatus sum, ne quidquam laboribus exerceor, inquiunt impij; Dei voluntas explebitur. Sin seus? oleum, operamq; perdo ad cæli gloriam mihi comparandam contendens. Licet Scriptura, atq; Patres nullum nobis hac in re solatium reliquissent; licet Salvator, ut animos faceret nobis, & fidem, & Sangvinem suum non impendisset, dæmonis tantum satis mihi esset exemplum, ut prorsus opposita arguerem. Videte quo me redigatis; huc deniq; ut dæmonis utar prudentia, ut vitæ vestræ rationem corrigam, & velim sensus vestros juxta sensus illius conformari. Numquid ille uti vos argumentatur? Num ait ille. Si homo ille prædestinatus est, nequidquam illi struo insidias, nunquam illum ex Dei manibus eruam; Sin autem reprobatus est, inutiles erunt omnes conatus mei, ille ex manibus meis non effugiet. Quibus imo non utitur dolis, atq; versutiis, ut justum impellat in scelus? quam negligit occasionem ut peccatorem altius in ipsius immergat sceleribus? Agnoscite *Tertullianus* ait dæmonis ingenium, ac tantum curæ impendite salutem vestram operaturi, quantum ille, ut vestræ cumulum addat reprobationi. *Ex Sermone: Moralibus.*

VI. Certum est res easdem, quæ in temporali divinatorum decretorum executione occurrent, ab æterno præparatas fuisse in Visione, ac mente Dei, quemadmodum videmus omnia lineamenta, quæ in imagine quadam videntur, inveniri in typo, ex quo imagoeducta est. Æternæ autem prædestinationis executio nobis indigitatur per divinatorum mandatorum observantiam, bonorum operum necessitatem, ideoq; in ea incertitudine: utrum prædestinati sitis an secus? id certo cognoscere quodammodo potestis, vestram vivendi rationem intuiti. Videte, utrum prædestinati vitam ducatis. Vivite bene: *Serva mandata* quemadmodum olim Dei Filius dicebat. Hoc satis est, nihilq; vobis sciendum est de vestra Prædestinatione, quandoquidem certum est, nolle Deum glorificare, nisi qui sancte vixerint, neq; coronare, nisi qui strenue certaverint. *Quidam.*

VII. Credine potest, nolle Deum nos salvos facere, cum nos bene vivere velit? Quid? vellet nos bonam ducere vitam, & bona occumbere morte, & nollet salutem nostram? Verum igitur est velle Deum, eos omnes, qui bene vivunt, & bene moriuntur, salvos esse, hoc perspicuum est. Non dubitetis. Utrum Deus nos velit bene & vivere, &

mori, id enim explicite docet in Scripturis; igitur neq; dubitare poteris, utrum nos salvos fieri velit. Scitote S. Paulus ad Rom: 9. ait, nullam esse in Deo iniquitatem. *Numquid iniquitas apud Deum?* Ideoq; justitiæ coronam præparat omnibus ijs, quos serio ad certamen invitat, sincerumq; habet desiderium præmium conferendi omnibus illis, quos excitat, ut currant in stadio. Omnes ad præliandum invitat, igitur quantum in ipso est, omnes vult coronari, omnes recipere bravium. Clarius, & brevius; Vult Deus omnes qui legem servant, salvos fieri, at vult omnes servare legem, ergo vult omnes salvos fieri, si essent aliqui quos noller servare legem, illi hanc non servantes, non peccarent, neq; enim facerent contra Dei voluntatem, igitur aliqui essent, quibus permitteret Deus facultatem faciendi, quidquid malum vocatur à nobis, quod ejus sanctitatem destrueret. Et si qui essent alij, quos Deus vellet suam servare legem, & quibus nihilominus salutem conferre detrectaret, hoc ipsius justitiam everteret. *P. Texier Ser: de Prædest.*

E X E M P L A.

I. B. Jacobus Mevaniensis Od: Prædicatorum optabat aliquando, an etiam ipse prædestinatus à Deo, intelligere. Qua de re cum enixius ad Deum preces funderet, Salvatoris Cruci affixi Imago, coram qua procumbens orabat, edita voce: Sanguis ait sit tibi in signum. Moxq; mira res! continuo profiliit de loquentis Imaginis latere copiosus sanguis, & tum faciem illius, tum vestes ita resperlit, ut rubentes guttæ nonnisi post multum temporis elui potuerint. Ejus insuper sanguinis guttulæ aliquot, in ejus læbia defluxere, à quibus ita est edulcatus illius animus, ut ex ea die semper optaret dissolvi, & esse cum Christo. In sacro ejus corpore, licet jam à multis ab hinc annis decesserit, adhuc conservantur vestigia prætiosi sanguinis. *Bzovius in Annal: Eccl: A. 1301.*

II. S. Nilus inrer spiritualia colloquia dixit aliquando; quod ex decem millibus vix reperiatur una anima, quæ ad manus Sanctorum Angelorum perveniat. Cum præsentem omnes reponerent id non esse verum, sed hæreticum credere, respondit B. Nilus. Si vero demonstravero vobis M. Basilium & Chrysosthomum, Ephrem Beatissimum, & Theodorum studitam, sed & Apostolum ipsum, nec non Sanctum Evangelium idem sentientes, & docentes, quid patiemini vos, qui inconsulte aperientes ora loquimini, & Spiritui Sancto adversamini? & Sanctorum Patrum metuenda verba hæreticis tribuitis? *Baron A. 976.*

SYMBO-

SYMBOLA.

DEi opus. Vas testaceum supra figuli rotam collocatum. L: *Usus à figulo.* Rom: 9. 21. *An non habet potestatem figulus luti aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?* Addit S. August: Enchirid: c. 107. In honorem per misericordiam, in contumeliam per iudicium, ut nemo gloriatur in homine, ac per hoc, nec in se.

Item. Vas ex luto in illustrissimam speciem formatum. L: *Vas in honorem.*

Incerta. Tres Cruces media Salvatoris, & duæ extremæ duorum Latronum. L: *Vitamq; propino, necemq;.* S. August: Epist: 84. Tres Cruces in uno loco erant. In una Latio liberandus, in altera latro damnandus, in media Christus, alterum liberaturus, alterum damnaturus.

Item. Argillæ massa supra rotam figillarem posita, neq; adhuc in certam formam effecta. L: *Incertum.* Horat: l. 3.

Prudens futuri temporis exitum

Caliginosa mente pemit Deus.

Item. Arbor postremam stipitis sui partem, ex utroq; latere æqualiter mesam habens. *Qua cadat? in dubio est.* S. August: Ser: 221. de temp: Qui boni sunt, sustineant malos; qui mali sunt, inuteantur bonos. Nec boni in superbiam erigantur, nec mali periculosa desperatione frangantur. Modo enim qui boni sunt, possunt Deum offendere, & qui mali sunt, si cito se emendaverint, possunt Dei misericordiam promereri.

Nulli cognita. Nili scaturigo è plurimorum sententia nullius ingenio aut labore hætenus deprehendi potuit. Unde Carolus Rancatus Nilo inscripsit. L: *Caput non prodidit ulli.* S. August: de Peccat: merit: l. 2. cap: 5. Cur Deus illum adjuvet, illum non adjuvet: penes ipsum est æquitatis tam secretæ ratio.

Paucorum. Noe cum septem duntaxat hominibus exitum evasit. L: *E millibus unus.* Math: 7. *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Et: *Angusta porta, & arcta via est, qua ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam.*

Item. E multis millibus Israelitarum solum Josue & Caleb in terram promissionis admittuntur. L: *Multi vocati, pauci electi.* S. Greg: hom: 19. in Evang: Ad fidem multi veniunt, sed ad cælestia Regna pauci reducuntur.

Item. Henricus Engelgrave plurimos furculos diversis arboribus insertos

PRÆDESTINATIO.

fertos, hoc insignivit. *L: E multis forsitan unus.* 1. Cor: 9. 20. Omnes currunt, sed unus accipit. *S. August: in Psal: 39.* Quantis turbis implentur Ecclesiæ! pauciores sunt verè conversi, plures vero falso conversi.

Item. Complures sagittæ adversus scopum emissæ. *L: Ad scopum ex omnibus una.* 1. Cor: 9. 24. *Omnes quidem currunt &c.* In hunc locum Cor: à Lap: Apostolus dicit unus, non tres, aut quatuor, qui propriè respicit ad bravium, id est aureolam, & excellens præmium, quod non omnibus electis sed paucis heroice certantibus datur &c.

Prædestinati vocationi corresponsdeant. Gallinæ pulli Matris vocantis vestigia præmunt. *L: Vocem sequuntur.* Joan: 10. 4. *Oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus.* Et v. 27. Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me. *S. August: in Psal: 62.* Deus præcedat, tu sequaris; Qui enim voluerit Deum antecedere, consilio suo vult vivere, & non vult sequi præcepta Dei.

TITULUS XX. PRÆDICARE, PRÆDICATOR.

Prædicare idem est, quod aliquid publice dicere, vel narrare. Aliquando sumitur prædicare, pro laudare, vel commendare juxta illud. *Videntes Filia Sion, beatissimam prædicaverunt, & Regina laudaverunt eam.* Cant: 5. Quocunq; modo sumatur Prædicator, à prædicando dicitur, cujus officium est dicere ad populum verba salutis, sive ea fuerint in laudem Dei, & virtutis, sive in horrorem vitiorum, sive in explicationem Mysteriorum Fidei Christianæ &c.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Loquere ad populum, & cunctis audientibus prædica. *Judic: 7. 3.*
Facta est prædicatio omnibus, qui erant congregati. *3. Reg: 9. 3.*
Dominus dedit Verbum Evangelizantibus virtute multa. *Psal: 67. 12.*
Custodi pedem tuum, ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias. *Eccl: 4. in fine.*
Os prudentis quæritur in Ecclesia, & verba illius cogitabunt in cordibus suis. *Eccl: 21. 20.*
Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lapsus est verbo. *Isaia 50. 4.*

Quam

Quam pulchri sunt super montes, pedes annuntiantis, & prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis salutem. *Isaia 52. 7.*

Speculatores cæci omnes, canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia. *Ibidem 56. 10.*

Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum & domui Jacob peccata eorum. *Ibidem c. 58. 1.*

Ad annuntiandum manseris misit me Dominus, ut mederer contritis corde, & prædicarem captivis indulgentiam, & clausis apertionem. *Isaia 61. 1.*

Dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super Gentes, & super Regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes. *Hier: 1. 9.*

Ecce ego mittam Piscatores multos dicit Dominus, & piscabunt eos. Et post hæc mittam eis multos veneratores, & venebuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cavernis petrarum. *Ibidem 16. 16.*

Annuntiate in Gentibus, & auditum facite, prædicare, & nolite celare. *Hierem: 50. 2.*

Et dixit ad me: Filij hominis quodcunq; inveneris, comede. Comede volumen istud, & vadens loquere ad Filios Israel. *Ezech: 3. 1.*

Surge, & vade in Ninivem Civitatem magnam, & prædica in ea prædicationem, quam ego loquar ad te. *Jona 3. 2.*

Surge & vade in Niniven Civitatem grandem, & prædica in ea, quia ascendit malicia ejus coram me. *Jona 1. 2.*

Ego repletus sum fortitudine Spiritus Domini, judicio & virtute, ut annuntiem Jacob scelus suum, & Israel peccatum suum. *Michea 3. 8.*

Euntes autem prædicare, quia appropinquavit Regnum cælorum &c. *Math: 10. 7.*

Dabitur vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. *Ibidem v. 19. Et sequ.*

Quod dico vobis in tenebris, prædicare in lumine, & quod in aure auditis, prædicare super tecta. *Ibidem v. 27.*

Viri Ninivite surgent in judicio cum generatione ista, & condemnabunt eam, quia poenitentiam egerunt in prædicatione Jonæ. *Math: 12. 41.*

Euntes in mundum universum prædicare Evangelium omni Creaturæ &c. *Marci 16. 15.*

Spiri-

Spiritus Domini super me, evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captivis remissionem, & cæcis visum. *Lucæ 4. 18.*

Si terrena dixi vobis non creditis, quomodo si dixero vobis cælestia credetis? *Joan: 3. 12.*

Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam. *1. Cor: 1. 23.*

Sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. *Ibidem v. 13.*

Dominus ordinavit eis, qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere. *1. Cor: 9. 14.*

Castigo corpus meum & in servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. *Ibidem in fine.*

Non nosmetipsos prædicamus, sed Jesum Christum Dominum nostrum. *2. Cor: 4. 5.*

Quidam quidem & propter invidiam & contentionem, quidam autem & propter bonam voluntatem Christum prædicant. Quidam ex charitate scientes, quoniam in defensionem Evangelij positus sum. *Phil: 1. 15.*

Nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. *Ad Eccles: 2. 4.*

Duplici honore digni habeantur, qui laborant in verbo, & doctrina. *1. Timoth: 5. 17.*

O Timothæe depositum custodi devitans profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ. *1. Timoth: 6. 20.*

Solicite cura teipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfutibilem, recte tractantem verbum veritatis. Profana autem, & vaniloqua devita. Multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit. *2. Timoth: 2. 15.*

Prædica verbum, inste opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina &c. *2. Timoth: 4. 2.*

Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple, sobrius esto. *Ibidem v. 5.*

Loquere quæ decent sanam doctrinam. *Ad Titum 2. 1.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Attende tibi qui prædicas, & solícite caveto, ne humanam potius laudem gloriamq; vanam aucuperis, quam salutem animarum secteris, ac zeles *B. Alanus de Rupe p. 3. Ser: 2. c. 19.*

Cujus vita dispicitur, restat ut ejus prædicatio contemnatur. *B. Ambr: S. Greg: M. super Apoc: tr: 11.*

Libere & juxta fidem veram, sine adulatione Christum prædicantes, & gesta pravæ vitæ arguentes, gratiam apud homines non habent. *S. Ambr: super 1. ad Cor: in illud: usq; in hanc horam Sc.*

Cum magna attentione & affectu audienda est prædicatio, & cum silentio. *S. Anton: p. 2. t. 2. de Acedia.*

Sicut lingua canis est medicinalis, sic lingua prædicatoris qui est medicus animarum. Itaq; Prædicator debet cum aviditate lingvâ prædicationis ulcera peccatorum curare, & cum lenitate lingere. *S. Ant: Padu: Ser: Dom: 1. post Trinit.*

Prædicare veritatem nihil est, si cor à lingua dissentiat. *S. Aug: super Psal: 57.*

Oportet eloquentem Ecclesiasticum, quando svadet aliquid quod agendum est, non solum docere ut instruat, & delectare, ut teneat, verum etiam flectere, ut vincat. *Idem l. 4. de doctr: Christ: c. 13.*

Multi prædicant veritatem non caste, quia vendunt illam pretio commoditatum hujus sæculi. *Idem super Psal: 11.*

Audaſter prædicabo, quia & vos publice male operari non erubescitis. Emendate igitur vitam, & ego emendabo verba, quiescite agere perverse, & ego quiescam male vestra vobis impropere. *Idem Ser: 47. ad Fratr: in Eremo.*

Nisi Deus interiore gratia mentem regat, atq; agat, nihil prodest homini omnis prædicatio veritatis. *Idem l. 15. de Civit: Dei cap: 6.*

Merces Prædicatorum est adjuvari orationibus auditorum. *Idem de Cant: novo c. 10.*

Homo attentis auribus quæ prædicantur, avido corde suscipiat. *Idem hom: 26. ex Quinqu.*

Nimis avarus esse videtur, & invidus, qui verba gratis habita ad utilitatem proximorum negligit ministrare. *S. Ber: l. de Pass: Dom: c. 16.*

Prædicator veritatis super omnia vitare debet vitium cupiditatis, &

liquin non erit Prædicator veritatis, sed adulator. *S. Bonaven: super Lucæ cap: 9.*

Qui sapit, Concionatoris munus obeat pure ex obedientia, & amore Dei, ac eadem quiete animi, & eadem alacritate concionetur paucis, & multis, plebiis & nobilibus, magnum cogitet se habere Auditorem Deum, ac de eo dicat id, quod Plato de Aristotele: Hic munus mihi sufficit, pluri enim est, quam mille alij. *Cornel: à Lap: in Eccl: c. 3.*

Infima ætas etiam cum recte sapit, ad prædicandum non debet incaute proflire. *S. Greg: II. Moral: c. 9.*

Debet Prædicator ad infirmitatem audientum semetipsum contrahendo descendere, ne dum parvis sublimia, & ideo non profutura loquitur, se magis curet ostendere, quam Auditoribus prodesse. *Ibidem l. 20. cap: 2.*

Non facile prædicatio ejus accipitur, si levis in moribus esse videatur. *Idem h. 9. super Ezech.*

Recte prædicantium verba scintillæ appellatæ sunt; quia eos, quos in corde tetigerint, incendunt. *Ibidem.*

Pensate, quantæ damnationis sit sine labore percipere mercedem laboris, & quanti criminis, peccatorum pretium manducare, & nihil contra peccata prædicando agere. *Idem h. 17. super Evang.*

Majus est miraculum prædicationis verbo peccatorem convertere, quam carne mortuum suscitare. In isto enim resuscitatur caro iterum moritura, in illo vero anima in æternum victura. *Idem l. 3. Dialong: c. 17.*

De Prædicationis labore laudem transitoriam quærere, quid est aliud quam rem magnam vili pretio venundare. *Idem hom: 18. super Ezech.*

Quot sunt dona prædicantium, tot sunt ornamenta cælorum. *Idem hom: 30. super Evang.*

Ad supernum desiderium inflammare auditores suos nequeunt verba, quæ de frigido corde proferuntur. Neq; enim res quæ in seipsa non arserit, aliud accendit. *Idem l. 8. Moral: c. 26.*

Docente te in Ecclesia non clamor populi excitetur, sed gemitus. Lachrymæ auditorum laudes tuæ sint. *S. Hier: tom: 1. Epist: 2. ad Nepot.*

Sermo Presbyteri scripturarum lectione conditus sit. *Ibidem.*

Difficile dignus Præco Christi inveniri potest, qui annuntiando Verbo Dei non suam sed ejus quærat gloriam, quem prædicat. *Idem tom: 3. Ep: 28.*

Confusio est & ignominia, Jesum Crucifixum Magistrum pauperem, atq;

atq; esurientem farris prædicare corporibus, jejuniorumq; doctrinam rubentes buccas, tumentiaq; ora proferre. *Idem l. 1. super Michæam c. 2.*

Omne quod loquimur, debemus affirmare de scripturis sanctis; Non habet tantam auctoritatem sermo dicentis, quantum Domini præceptum. *Idem super Psal: 98.*

Frustra laborat lingua Prædicatoris, nisi interius operetur gratia illustratoris. *Hugo à S. Viſt: in Annot: super 1. à Cor.*

Tria sunt genera Prædicatorum. Primi male vivunt, & male docent, secundi bene docent, & male vivunt, tertij bene vivunt & bene docent. *Hugo Card: super Gen: c. 37.*

Prædicatio debet esse interpolata non assidua, ne vileſcat. Si enim prædicatio rara est, non sufficit; si assidua, vileſcit. *Idem super Josue c. 6.*

Prædicator sit sapiens, sit eloquens, sit humilis, sit patiens, aliter non prædicet. *Ibidem.*

Sicut Scholæ sine Doctore deficiunt à profectu, sic populus sine prædicatione cadit à statu proficiendi. *Idem super Prov: c. 11.*

Tria requiruntur in Prædicatore: ætatis maturitas, compassionis pietas, meditationis assiduitas. *Idem super Ezech: c. 1.*

Prædicator debet habere aurum, argentum, & balsamum, videlicet, sapientiam, eloquentiam, & honestatem, ut quod dicit, intelligat, & quod dixerit, & intellexerit, agat. *S. Innoc: III. in Præf: Ser: 1. Advent.*

Clamor Prædicatoris non asper sit, non injucundus, sed omni musicæ harmoniâ suavior, quo nil auditorum aures possit vehementius demulcere. *S. Joan: Chrys: in princ: Prolog: super Joan.*

Prædicator primo auditorem sibi familiarem, & benevolum reddere debet. *Idem b. 2. super Ep: ad Coloss.*

Ingenium boni Prædicatoris est incipere à laudibus eorum, quos salubriter objurgatos cupit corrigere. *S. Isidor: Hisp: l. 3. de Summo Bono cap: 43.*

Quandoq; expugnatur magis diabolus virtute orationum sedentis in clauſtro, quam virtute prædicationis loquentis in publico. Unde in vita B. Hilarij legitur: Plus proficiebat S. Martinus orando, quam Hilarius prædicando. *Hugo Card: in Josue cap: 22.*

Prædicator vox Dei est, qui loquitur in illo, non venis audire hominem, sed Deum in homine. *S. Th: Vill: Dom: sexag.*

In prædicatione complentur opera misericordiæ, quia ibi captivi dæmonum contritione redimuntur, esurientes verbo Domini pascuntur, in-

firmi ex peccatis visitantur, nudi virtutibus induuntur & sic de aliis. *S. Vinc: Ferr: Ser: de S. Thom: Aquin.*

Pictor solo verbo nunquam faceret bonum discipulum, ita Prædicator est pictor depingens nobis imaginem Patriarcharum, quando prædicat de misericordia, & Prophetarum quando de devotione, & Apostolorum, quando de charitate, & sic de aliis. Sed si solo verbo dicat, nunquam faciet bonos Discipulos, quia oportet, ut operi etiam manus apponantur, ut opere adimpleat, quod aliis servandum prædicat. *Idem, ibidem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Prædicator etiam minus doctus, & minus sanctus, libenter audiendus.

I. *Isaac amabat Esau, eo quod de venationibus illius vesceretur.* Gen: 25. 28. Esau erat homo agrestis, & efferratus, & indole ad malum propensa. Isaac nihilominus amabat Esau &c. Modo lac sit bonum, & salubre, nihil ad rem facit, quod nutrix sit deformis; sit lux clara, & candelabrum quaecumq;. *Did: Niss: Pol: Cal: 1. c. 4.*

II. *Et ecce examen apum in ore Leonis erat, & favus mellis.* Judic: 14. 8. Cur Samson in ore fætido Leonis mel dulce invenerit. *Plinius l. 8. c. 16. Fertur quemvis Leonem vivum os habere fætidiſſimum.* Per favum mellis sacra Dei doctrina denotatur. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo.* Psal: 118. 103. Sic sæpe ex ore fætido peccatoris dulcedo sacrae doctrinae percipitur. *Sylv: in Mat: 23. 1.*

Samson de ore mortui Leonis favum mellis eduxit, & ex arente mandibula asini aquis se profluentibus satiavit. *Judic: 15. 15.* Sed nec Afelli in aqua desidiā, nec belluinā gustavit in melle ferociam. Utrobiq; nimirum, quod sumptum est, juxta proprietatem suam in ore sapuit, ut sumptum fuerit, non magnopere discrevit. *S. Petrus Dam: 1. 3. cap: 21.*

III. *Corvi quoq; deferebant ei panem & carnes.* 3. Reg: 17. 6. Sic Deus sæpe per rostra immunda Concionatorum, animabus fervorum suorum, mundam, sanctamq; doctrinam mittit. Et potius suffert Deus, se immundorum hominum lingvis versari, quam nobis spirituales cibum deesse. *Diez: Dom: Sexag.*

IV. *Sapientia misit Ancillas suas, ut vocarent ad Arcem.* Prov: 9. 3. Sæpe Dei vocatio non à Cathedris, non à doctis, & eloquentibus, sed vel ab ore ancillulæ datur. Sponsa Cant: 3. 3. prudens Virgo à militibus illiteratis quærit de Dilecto. *Baerz t. 2. l. 6. c. 3.*

V. *Turbata est in sermone ejus.* Lucæ 1. 29. Turbata est, non in vultu sed in sermone ejus. Eusebius: Non expende an Angelus sit, qui docet, sed an doctrina quam tradit, sit Angelica. *Didac: Niss: Pol: Cal: p. 1. l. 1. c. 4.*

VI. *Maria autem conservabat omnia verba hæc.* Lucæ 9. 19. Si Maria à Pastoribus discit? cur tu declinas discere à Sacerdotibus? S. Amb: hic. Magna prudentia est non solum à doctis, sed etiam à minimis doceri velle. *Sylv: hic 9. 4.*

VII. *Ego vox.* Joan: 1. 23. Omnibus speciosis titulis prætermisiss Joannes tantum se ait. *Ego vox*, ita, ut neq; Sacerdotalis dignitas, nec Prophetalis autoritas, nec Angelica sanctitas in eo attendenda esset, sed hoc unum, quod sit vox Dei, seu quod Dei voce loquatur. Nec enim in Doctore consideranda est Persona, sed quod vices Dei gerat. *Sylv: hic.*

VIII. *Ex Civitate illa multi crediderunt propter verbum Mulieris.* Joan: 4. 39. Sermo qui ad salutem conducit, à quocunq; dicatur, accipiens est. Non parum commendatur Samaritanorum prudentia, & salutis aviditas, quod vel ex ore mulieris non spernebant verba salutis, sed illi fidem darent de eloquiis Divinis. *Idem.*

IX. Quodam die occurrit S. Brigittæ Virgini Scotæ quidam infans de loco in locum currens, plenus furore, multosq; obvios affligebat, dixitq; ad eum S. Brigitta: Prædica mihi Verbum Domini Jesu Christi. Infans dixit: O Brigida Virgo tua jussu implebo; Ama Deum, & amabunt te omnes; time Deum, & temebunt te omnes; Cum hoc dixisset, cum clamore fugit. *Bolland 1. Febr.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Prædicator non tantum verbis, sed etiam factis doceat.

I. *L*oquimini ad Cor Jerusalem, & advocate eam. Isaïæ 40. & Num: 23. *Sia Balaac, & ausculta, audi Fili Saphor.* Hebræus legit: *ausculta auribus tuis.* Quid est quod Balaam ad aures dirigit sermonem, & Sacerdos ad Cor ex Dei mandato? Magister, qui tantum habet verba & non opera, circa aures obstrepiat. At bonus Præceptor, utpote probi Sacerdo-

Sacerdotes Domini, non solum verbo, sed etiam exemplo, sermoneq; præclaris actionibus animato loquantur, & tunc non solum circa aures sonant, sed interius animum attingunt, & pulsant. *Sylv: tom: 4. lib: 6. c. 8. q. 27.*

II. *Dedit tubas in manibus eorum.* Judic: 7. 16. Sic Gedeon instructis trecentis suis fudit, & contrivit trecenta & triginta quinque millia Madianitarum. S. Chrysost: hom: 2. de Davide: Accipe tubam manu, ut bene resonet, junge manus, id est opera sono prædicationis, ut sit efficax. Habeat vita tua claram vocem, eadem quæ facis, docentem.

III. *Capit Jēsus facere, & docere.* Act: 1. S. Chrysost: Considera inquit quo pacto Christus dictis suis fidem per opera conciliaverit. Ad mansuetudinem hortatus est, dicens Mat: 11. *Discite à me, quia mitis sum &c.* Docuit nos paupertatem, & utrumq; factis monstravit, siquidem Filius hominis inquit non habet, ubi caput reclinet. Rursus præcepit: ut diligeremus inimicos? Exhibuit hoc, in Cruce deprecans pro Crucifixoribus. Dixit volenti trahere in jus, ut tunicam eripiat, permittit ut & pallium tollat? Ipse vero non vestimenta tantum, sed sanguinem quoq; suum dedit. Idem ut facerent, & Discipulis præcepit. Ideoq; Apostoli prius exemplis docebant, deinde verbis, quin potius ne verbis quidem erat opus, cum clamarent opera. *Ita Chrysost.*

IV. *Ille erat lucerna ardens, & lucens.* Joan: 5. 35. S. Ber: Ser: de S. Joanne Bapt: recte notat prius ardoris, quam lucis fieri mentionem: Non ait inquit lucens, & ardens? quia Joannis ex fervore splendor, non fervor prodidit ex splendore. Sunt enim, qui non eo lucent, quia fervent, sed magis fervent, ut luceant. At isti plene non fervent charitatis spiritu, sed studio vanitatis.

V. *Ipsū audite.* Mat: 7. 5. Cum in Jordane, & Thabor, Pater det testimonium de Filio, tamen solum mandat in Tabor: *Ipsū audite.* In baptismo quondam peccatoris umbram representabat Dominus, in transfiguratione vero eximiam Prædicatoris Sanctitatem exprimebat. Ut ipso discrimine nobis innuerit æternus Pater: nullam labem, sed summam sanctitatem in eo esse oportere, qui aliis audiendus proponitur. *Sylveira hic.*

VI. *Ecce equus albus, & qui sedebat super eum, habebat arcum.* Apoc: 6. 2. Haymo explicans ait: Per arcum duo significantur testamenta, ex quibus procedunt tot sagittæ, quot sunt divina eloquia; & his sagittis divinarum scripturarum interficiuntur reprobi, ut moriantur peccato, & vivant Deo. *Ita Haymo.* Si arcus est symbolum prædicationis Verbi

Dei,

Dei, cur apparet in manu, & non potius in ore, ut se manifestavit ille gladius. *Apoc: 1.* Ut insinuetur, quod Concionator exerceat opere id, quod ore prædicat. *Sylv: hic.*

S. Antonius 1. p. hist: tract: 6. c. 1. Qui sedebat super eum ait, scilicet Christus, habebat arcum in manu, id est verbum Prædicationis in manu scilicet operationis, quia cepit Jesus facere, & docere, & sic etiam Apostoli quod prædicabant Verbo, exemplo servabant. *Ex quo infert S. Ant: Paduanus in Apoc.* Quod hodie Prædicatores non vincunt, quia arcum, id est Scripturam non portant in manibus, sed in ore.

EXEMPLA VARIA.

I. **A**ngelus à S. Martino Capucinus Caulonæ in magna Græcia, cum ob multitudinem populi in campo prædicaret, solis radiis, tam ille, quam populus exurebatur. Qui conspecta non procul nubecula parva, sic Deum precatus est: Rex Cælorum Deus, Tu olim filios Israel per desertum incedentes nube per diem, ne solis ardoribus adurerentur, protexisti, haud te sane etiam num tua potentia deseruit, aut clementia effugit. An non populum hunc, quem ad divinum verbum audiendum adduxisti, his solis ardoribus jam prope adustum cernis? Impera obsecro, ut nubes illa, quam procul in occidente aspicimus, huc festina accurrat, solis radios temperet, suumq; nobis opportunè umbraculum præstet, donec Vebi tui prædicatio absolvatur. Vix hæc elocutus, cum nubecula illa repentino motu ab occidente recedens, soli occurrit, ac velut tentorium in aere expandens solis radios coerces, tamdiuq; populum obumbrat, quoad peracto sermone populus miraculo obstupefactus, divinamq; bonitatem commendans, abscederet. *Boverius in Annal: Capuc: 1572.*

II. S. Antonius cum quadam vice Arimini prædicaret & hæretici illum audire nollent, ad litus accedens pisces Maris ad audiendam concionem vocavit. Et ecce statim innumera piscium multitudo ex aquis capita levando. ceu Verbum Dei auditura apparuit, post Concionem vero capita inclinando, ac si benedictionem peterent, iterum in mare demersi sunt, admirantibus Catholicis, confusisq; hæreticis. *In Chron: Mir: de S. Ant.*

III. Idem Sanctus cum in urbe Bituricensi prædicaturus, auditorium illius nullus locus in Civitate capere posset, Professione facta itum est in campum latissimum tempore æstivo. Sub ipsa autem Concione im-

manis

manis orta tempestas, fulguribus, & tonitruis, corruscantibus imminentem pluviam minitantibus eos fugere compellebat, sed Vir Dei cernens eos fugam meditantes, alta voce dixit: Sitis bono animo, nec vos loco moveatis, ne gutta quidem pluviae quemquam vestrum continget. Tunc illi verbis ejus fidentes, nequaquam se loco moverunt. Interim pluvia, & grando crassissima preceps de caelo proruens omnes illos prorsus intaetos reliquit, ne locum quidem in quo stabant, madefecit, cum tamen undiq; instar muri ambivisset. Ad tam insigne miraculum omnes gratias egerunt Deo, & Virum Dei deinceps in magna habuerunt reverentia. *In Annal. Min: A. 1231.*

IV. Idem ex longa meditatione, & Oratione promens Concionem, loquebatur non ut homo, sed ut Angelus. Hic cum semel in S. Quadregesima concionaretur; ita Patavinos commovit ad plandum, & poenitentiam, ut turmatim per plateas se cædentes incederent, inclamantes: Misericordia, misericordia! *Cornel: Præf: in Jerem.*

V. S. Bernardinus Senensis, dum in Ecclesia S. Martini concionaretur maximæ hominum multitudini, visa est flamma ignis instar radij solaris cubitalis longitudinis, frequentibus respersa favillis ex ore illius procedere, & toto Concionis tempore perseverare. *In Ann: Min: An: 1423.*

VI. S. Dominicus Fundator Ordinis Prædic: cum solum S. Mathæi Evangelium per Provincias concionaturus deferret secum, omnesq; amore inflammaret, rogatus: E quo libro tam svavia, & ardentia eloquia depromeret? respondit. E libro Charitatis. Huic uni & vos stude, & simili ardore omnes succendetis. *Cornelius in Cant: 3. 10.*

VII. S. Edmundus Cantuar: Archiepiscopus cum in Gallia ad Vigorinam Urbem sub dio prædicaret, & populus imminentem supra se atræ nubis contractionem cernens, dilabi vellet, imbri præcepit, ne Verbum Domini impediret. Magna vis aquarum circa eos, qui conveniant in terram defluxit, nullum tamen ex tanto hominum numero attigit. *Marulus l. 3. c. 4.*

VIII. S. Joannes Capistranus in finibus Lombardiæ ad oppidum Morgeni in valle Felina sermonem habuit ad populum in Campis. Exorto repente ingenti turbine, condensatis nubibus, obscurato aere, tonitru frequente, dum populus celeriter vellet elabi, Vir Dei præcepit, ne abiret. Dicto obediens hæsit, concionem attentus excepit, gravi in circuitu nimbo decidente. Absoluto sermone, reliquo madefacto, & lutoso campo, tota cætus area sicca remansit, neq; quempiam auscultatorum,

rum, tanta aquarum moles offendit. *In Annal: Min: An: 1459.*

IX. S. Regulus Episcopus in spatioso campo populum docebat usq; ad vesperum, coaxantibus ranis efficacius imperat silentium, una permissa coaxari. Hodiedum in loco illo una excepta omnes silent. *Bolland 30. Martij.*

SYMBOLA.

Ad compunctionem auditores moveat. Columba L. *Gemitibus gaudet.* S. Bernardus Ser: 59. in Cant. Illius Doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi planctum moveat, si persuadere vis? gemendo magis quam declamando studeas.

Clamare ne cesset. Gallina altum clamat, ut pullos congreget. L: *Clamat, ut congreget.* Author imperf: oper. Sicut Gallina habens pullos vocando illos non cessat, ut assidua voce vagositatem corrigat pullorum; Sic & Sacerdotes in doctrina cessare non debent, ut studio, & assiduitate doctrinarum suarum negligentiam populi errantis emendent.

Digressiones faciens. Fluvius tametsi in varias ambages contortus, nunquam tamen à tramite suo desectit. L: *Obliquus, non devius.*

Fervidus. Simon Majolus Dierum Canicularium collat: 13. tradit alibi ebullire aquas calidas, adeo, ut nonnunquam vivaces flammæ intra ipsas visæ fuerint. Hinc quidam aquæ flammis in superficie respersæ apposit. L: *Mundat, & urit.* Aquam hanc fervidus Prædicator pro symbolo sibi habeat, ut qui conscientiae munditiam, & pietatis calorem in auditorum suorum cordibus comprimis fovere studeat.

Fructuosus. Nilus latissime diffusus. L: *Inundatione ferax.* Nilus per regionem fluens opum, divitiarumq; vim affert, tu vero linguam, locutionemq; tuam in animas Juvenum immittens, ad scientiæ divitias deduces. *Julian: Apost: in laudem cujusdam.*

Indoctus. Psittacus, etsi aliquas voces Italicas, Latinas, sacras, & profanas articulatè proferat, earum tamen sensum, & vim significativam non percipit. L: *Dat sine mente sonos.* Balaam nihil se in corde, sed duntaxat oretenus oracula, quæ fudit, percepisse fatetur.

Movens. Turtur gemens. L: *Et gemit, & placet.* Sic Prædicator Auditorum suorum animos & amæna voce, & mæstis suspiriis ad pietatis, & poenitentiae sensum rapiens. De quo. Ber: Ser: 59. in Cant: *vide supra.*

Nunquam debet cessare. Flumen continuo manans. L: *Assiduo manat.*

S. Joan: Chryf: Conc: 1. de Lazaro: Aquarum venæ inquit, etiamfi nullus veniat aquatum, manant tamen, & fontes quamvis hauriat nemo, tamen scatebras emittunt. Et amnes etiamfi bibat nemo, nihilominus fluunt; Sic oportet & illum, qui concionatur, quamvis nullus auscultet, tamen præstare, quidquid in ipso situm est.

Officium Prædicatoris infirmos excitare. Gallus. L: *Facientes excitat, & somnolentos increpat.* S. Greg: 3. Pastor c. 5. Prædicator Sanctus dum caliginoso hoc in tempore clamat, quasi Gallus cantat in nocte. Jam vero S. Paulus ut vigilantissimus excitator Gallus exclamat: Roman: 13. II. *Hora est jam nos de somno surgere.*

Temporis præsentis admonere. Gallus jam adulto die in sonoras voces solutus. L: *Provocat ore diem.* Rom: 13. 12. Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sicut in die honeste ambulemus. Nam teste S. August: in Psal: 62. *Quicumq; operatur mala, in nocte operatur non in diluculo.*

Sit inculpabilis ipse. Gallo ad cantum parato quidam apposuit. L: *Excuit, inde canit.* S. Greg: 1. 30. Maral: c. 4. Sancti cum verbum Prædicationis movent, prius se in sanctis actionibus exercent, ne in seipsis torpentes opere, alios excitent voce. Sed ante se per sublimia facta excutunt, & tunc ad bene agendum alios sollicitos reddunt.

Verba ejus non vita attendenda. Caiphas iniquissimus verum prænuñtiavit de Christo Domino linguam ejus dirigente Spiritu Sancto. Unde L: *Iniquus prædicat rectus.* S. Aug: 1. 4. de Doctr: Christi: *Audiuntur utiliter, qui etiam utiliter non agunt.*

Verbo, & opere doceat. Gallus nascentem solem alarum vibratu & sonora voce prævertere solitus ab Alcibiade Lucarino obtinuit. L: *Gestu, cantuq; prænuñtiat.* Hugo Viêt: 1. 1. de Best: c. 36. Prius ergo alis insonant, quam cantus emittant. Quia antequam verba exhortationis proferant, omne quod locuti sunt, operibus clamant.

Item. Licide avis. L: *Die canit, nocte lucet.* S. Nilus Paræn: Verbo virtutem doceto, opere autem eandem declara.

Vehementius in peccatores invehat. Gallus L: *Clamofior nocte profunda.* Hugo ut supra: Profundioribus noctis horis validiores ac productiores clamores edere solet, in quibus innuitur considerata Prædicatorum discretio, qui cum iniquis adhuc mentibus prædicant, altis & magnis vocibus æterni judicii terrores intimant &c.

TITULUS XXI. PRÆLATUS.

P*Prælatus* dicitur, quasi præ aliis elevatus, est autem Prælatus large sumendo, qui habet curam animarum.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

FAcies quodcunq; dixerint, qui præsumt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te, juxta legem ejus, sequerisq; sententiam eorum, nec declinabis ad dexterum, neq; ad sinistrum. *Deut: 17. 10.*

Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, morietur homo ille. *Ibidem v. 12.*

Imposuisti homines super capita nostra. *Psal: 65. 12.*

Judicium durissimum his, qui præsumt fiet. *Sap: 6. 6.*

Diligite lumen sapientiæ omnes, qui præestis populis. *Ibidem v. 28.*

Noli quærere à Domino Ducatum, neq; à Rege cathedram honoris.

Eccl: 7. 4.

Restorem te posuerunt, noli extolli, esto in illis, quasi unus ex ipsis.

Eccl: 32. 1.

Curam illorum habe, & sic confide, & omni cura tua explicita recumbe, ut læteris propter illos. *Ibidem v. 2.*

Et dabo vobis Pastores juxta cor meum, & pascent vos scientiâ & doctrinâ. *Jerem: 3. 15.*

Fili hominis speculatorem dedi te, & annuntiabis eis ex me. *Ezech: 3. 17.*

Quod infirmum erat, non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum est non alligastis, & quod abjectum est, non reduxistis, & quod perierat non quæstistis, sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia &c. *Ezech: 34. 4. Et sequent.*

Quis putas fidelis servus est, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore. *Math: 24. 45.*

Rogamus vos fratres, ut noveritis eos, qui præsumt vobis in Domino, & monent vos, pacem habete cum eis. 1. *Thessalon: 5. 12.*

Si quis Domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit. *1. Tim: 3. 5.*

Qui bene præsunt, duplici honore digni habeantur, maxime, qui laborant in verbo & doctrina. *Ibidem 5. 17.*

Discant nostri bonis operibus præesse, ad usus necessarios, ut non sint infructuosi. *Ad Tit: 3. 8.*

In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate verbum sanum, irreprehensibile, ut is qui ex adverso est, vereatur nihil habens malum dicere de nobis. *Ibidem 2. 7.*

Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. *Hebræ. 5. 4.*

Obedite præpositis vestris, & subjacete eis, ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri. *Ibidem 13. 17.*

Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro, consenior & testis Christi passionum, qui & ejus quæ in futuro revelanda est gloriæ communicator. Pascite qui in vobis est gregem Domini, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum, non turpis lucri gratia, sed voluntarie, neq; ut dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. *1. Petri 5. 1.*

Et cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem coronam gloriæ. *Ibidem v. 4.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Multum provocant subditos facta præsentis. *S. Anton: p. 4. tit: 5. de Instit: c. 4.*

Qui præest fratribus, sic agat humili charitate, ac benigna severitate, ut eorum servum se esse meminerit. *S. August: l. 3. contra Epist: Parmeniani.*

Quisquis ita Præpositus est, ut in eo quod præpositus sit gaudeat, & honorem sibi quærat, & commoda sua sola respiciat, se pascit, non oves. *Idem de Pastor: c. 1.*

Tu qui præes, obsecro memorare, quid es, quid fuisti, & quid eris. Vita enim Pastoris omnibus prodesse debet. *Idem Serm: 14. ad Fratres.*

Prælatas in Monasterio Christi vicem agit. *Ibidem Ser: 61.*

Quatuor his, qui præsunt necessaria esse, præ omnibus reor: ut per ostium intrent, ut in humilitate se contineant, ut avaritiam declinent,
ut

ut munditiam tam corde, quam corpore servare studeant. *S. Remig: Ser: ad Cler: Rhem.*

Discite, subditorum Matres, vos esse debere non dominos, studere magis amari, quam metui, & si interdum severitate opus est, paterna sit, non tyrannica, Matres fovendo, Patres corripiendo exhibeatis. Mansvescite, ponite feritatem, suspendite verbera, producite ubera, pectora lacte pingvescant, non typho turgeant. *S. Bernard: Serm: 23. super Cant.*

O utinam prælati tam vigiles reperirentur ad curam, quam alacres currunt ad Cathedram. *Ibidem Ser: 77.*

Esto patiens si cum malis es, esto pacificus si præs malis. *Idem Ep: 25. ad Hugonem Ep: Rothom.*

Væ tibi si præs & non prodes, sed væ gravius, si quam præesse metuis, prodesse metuis. *Idem Ep: ad Gvil: Ab.*

In honore sine dolore, in prælatione, sine tribulatione, in sublimitate sine vanitate esse quis poterit? *Idem in Serm: de quinq; Negotiat.*

Gravius est peccatum prælati, quam subditi, ratione damni, ratione scandali, & ratione officij. *S. Bonav: super Sap: c. 6.*

Heu multo jam plures dæmones, quam Angeli scalam prælationis ascendunt. *Idem Ser: 2. Dom: 16. Pent.*

Prælati qui sunt oculi Ecclesiæ, debent esse teneri præcæteris compassione, lachrymabiles pietate. *Idem tit: 7. Diet: c. 5.*

Bonus Prælatus cognoscit se Fratrum suorum Patrem non Dominum, & exhibet se eis medicum non Tyrannum, non reputat eos ut jumenta sua, vel servos emptionis, sed ut filios hæreditatis supernæ confortes. *Idem de sex alis seraph: c. 4.*

Requiritur ut Prælatus quanto sublimius præest, tanto sanctius vivat, sollicitius invigilet, & fructuosius gregem pascat. *Idem in Apolog: paup: Resp: 1. c. 3.*

Ad hoc potissimum invigilare debet sollicita cura Rectoris, ut in commisso grege meritum virtutis accrescat, claudatur via vitiis, & detur moribus disciplina. *Idem Epist: ad quendam Provias.*

Prælati potissimum curent, mores non mutare, nisi in melius, favores non quærere, potestatem non exercere, sed officium implere. *S. Franc: Assis: in suis Opusc: oracul: 24.*

Sit Rector operatione præcipuus, ut vitæ viam subditis vivendo denuntiet, ut grex qui Pastoris vocem moresq; sequitur per exempla melius, quam per verba gradiatur. *S. Greg: p. 2. Pastor: c. 3.*

Tauto

Tanto majoribus curis occupatus es, quanto & sublimiori dignitate omnibus prælatus. *Idem l. 18. Mor: c. 25.*

Summus locus bene regitur, cum is qui præest, vitiis potius, quam fratribus dominatur. *Ibidem l. 26. c. 19.*

Prælati vocantur lux, quia aliis debent sapereminere in vita, scientia, & gratiâ. *Hugo Card: super Psal: 17.*

Nullus debet eligi in Prælatura, nisi qui mortuus sit peccato, & Parentibus, & mundo, & sibi. *Idem super Eccl: c. 10.*

Prælatus taliter debet se habere ad subditos, ut ridens timeri, ut iratus possit amari, ne nimia lætitia, & immoderata severitas reddat odiosum. *Idem, ibidem c. 21.*

Votis; & si non re, plures sunt numero Rectores, quam illi quos regunt, Nam qui regi velint, perpauci sunt, cum quilibet ut emancipetur à iugo Rectoris proprii, totis viribus quærat. *Joan: Sareb: l. 2. de Nug: Cur.*

Pro meritis plebium disponitur à Deo vita Rectorum. *S. Isid: Hist: de Summo Bono c. 39.*

Ex carnalium Præpositorum exemplo, plerumq; fit vita deterior subditorum. *Ibidem l. 3. c. 38.*

Quemadmodum negligentibus, & vitiose degentibus prælatio efficitur occasio ruinæ, ita sollicitis & prudentibus, atq; se in humilitate servantibus fit causa coronæ. *S. Laur: Justin: de triumph: Christi Agon: cap: 26.*

Grande prorsus onus, negotium multarum vigiliarum, pavendumq; ministerium est regimen animarum, & heu pene reperiuntur innumeri, qui se ad hoc arbitantur idoneos. *Idem de Regim: Præl: c. 16.*

Qui scit quibusdam se esse præpositum, non moleste ferat, aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat. *S. Leo Epist: 87. ad Episc: Affric: c. 1.*

Superioris reverentia blande cogit, quidquid durum est in præceptis molli; quem subditus nec sapientia ornatum, nec virtute eximium, nec ætate venerabilem parvi pendet, & personæ despectio evadit in offensam dignitatis. *Naxera in Josue c. 1. §. 41.*

Quem subditi colunt, facile ei obsequuntur. *Ibidem.*

Prælatus tot coronas sibi multiplicat, quod Deo animas lucrificat. *Petr: Bles: Ep: 132.*

Prælatus sustentat, & portat, autoritate sua totum ædificium, & simul

simul præest, & portatur per obedientiam à toto ædificio. *Robertus Bellarm: super Psal: 86.*

Multa mala conciliat, nullum habere Rectorem. *S. Theodoretus super lib: Judic.*

Religionis statum assumere laudabile est, ad prælationis autem fastigium anhelare, nimix præsumptionis est. *S. Thom: Aqu: de perf: vite Spirit: c. 9.*

Multo tutius est stare in subiectione, quam in prælatura. *Th: à Kemp: l. 1. de Imit: c. 9.*

Nemo secure præest, nisi qui libenter subest. *Idem, ibidem c. 20.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Prælati non solum curet, juxta conscientiam bene operari, sed etiam ad exemplum subditorum videri.

I. *Misit Dominus soporem in Adam, &c. Et edificavit Dominus Deus co-
stam, quam tulerat de Adam in Mulierem.* Gen: 2. 21. Septuag: pro
sopore, legunt *Ecstasim*. Cur Eva non fuerit simul cum Adamo efforma-
ta, maximè cum in aliis præter hominem una masculus efformabatur
& fæmina? Etsi Deus plura fabricatus fuerat, sed tamen in conspectu
Adami nihil; Quia ergo ad Dominum attinebat, non solum operari, sed
& operantem videri, Mulieris aliquantum distulit fictionem, ut in Ada-
mi efformaretur conspectu; Discant Superiores, sic in lumine dignitatis
versari, ut possint à subiectis videri. *Naxera in Josue c. 8. §. 18.*

II. Exodi 28. Præcepit Deus ut in veste Sacerdotali multa colloca-
rentur tintinnabula aurea, ut audiat sonitus quando ingreditur,
& egreditur sanctuarium in conspectu Domini. Cur quæso sic notum esse
voluit ingressum, & egressum Dominus Sacerdotis sui, in Sanctuarium?
Quia ingressus ille & egressus templi, ad publicam populi ædificationem
pertinebat, ideo notificare hoc voluit; Sit prælatorum intentio in secre-
to, & gloriam vanam interius fugiant, exterius vero ad Dei gloriam,
perficere debent. *Labbata V. Prælati prop: 24.*

III. *Prævaluit David adversus Philistæum.* 1. Reg: 17. 50. David an-
tea Leones in montium discerpebat recessibus. *Leonem & usum ego in-
terfeci serpens tuus.* Modo in totius populi oculis gigantem prostermit,
quæ discriminis causa? Quia antea ad Regnum non unctus, nunc jam
ad

ad ſceptra vocatus; privatus ergo ſic operabatur, ut omnium ſe humilis ſubtraxiſſet conſpectibus, aſt jam conſalutatus Princeps in omnium oculis operatur; Erraſſet, ſi privatus egregia promulgaret facinora, deſinqueret, ſi Rex in omnium oculis non caperet victoriam. *Nax: ſupra.*

IV. *Claudit oſtium ſuper ſe, & ſuper puerum, & oravit ad Dominum.* 4. Reg: 4. 33. Sic feciſſe narratur Eliſæus, filium ſunamitidis mortuum, ad vitam reſuſcitaturus. Simile quid de Elia legitur: 3. Reg: 17. *Tulit eum de ſinu ejus, & portavit in canaculum, ubi ipſa manebat, &c: & oravit ad Dominum.* Vides ad ſuſcitandos pueros Prophetarum apices exambiſſe ſecreta, verte modo oculos ad Chriſtum Dominum, qui puellam in Parentum, electorumq; Diſcipulorum ſuorum excitat conſpectibus. Lazarum frequenti populi pompa reſuſcitatur; Viduæ filium ab inferis in oculis multitudinis revocat. *Cum appropinquaret portæ Civitatis ecce deſunctus efferebatur filius unius Matris ſuæ, & hæc vidua erat. & turba Civitatis multa cum illa.* Luc: 7. 12. Cur Dominus ut olim Prophetæ cadaver ad abdita non abducit? cur ad cubiculi ſecreta non deſert? Elias ſervus erat, Eliſæus famulus, Chriſtus Superior ac Dominus; Illi ergo uti ſervi orabant, & reſeſſus ſecreta requirebant; Aſt Dominus in omnium oculis miraculum perpetratur, quia Principem non ſolum bene operari decet, ſed & videri. *Naxera ibidem.*

V. *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in celis eſt.* Math: 5. Aſi diceret, volo quidem vos Sanctos & perfectos viros eſſe, verumtamen ſuper hoc aliorum exemplaria vos eſſe debetis, ut non ſolum verbis eos docere poſſitis, ſed etiam operibus eos ædificare. Nam ſi perſona eſt publica, publice debet de virtute ipſius conſtare. *Lab: V. Prælatus.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Prælatus, ac Superior bonus ſalus populi; Malus ruina ſubditorum.

1. *E*Go cōfirmavi columnas ejus. Pf: 74. 4. Pfalmiſta Regius Superiores columnas vocat, quos Paulus ad Eph: c. 2. fundamentū appellat: *Super ædificati ſuper fundamentū Apoſtolorū, &c: & à Græcis Superior Baſileus* quaſi baſis & fundamentū dictus eſt. Cur? Quia ſi Superior, qui baſis & columna ſubditorum eſt, ab injuſtitia minime corruptus, ab omni vitio illæſus &

& intactus fuerit, firmiter super hoc fundamentum, super Superiores stabunt innixi subditi, à ruina temporali es æterna prorsus immunes. *Peniger Dom: 2. Pasch: c. 2.*

II. *Restituam iudices tuos, & Consiliarios tuos, sicut antiquitus, post hæc vocaberis Civitas iusti, urbs fidelis.* Isaïæ c. I. q. d. Dabo Iudices pios & justos, ut olim fuit Samuel, dabo Consiliarios, Duces, Rectores charitativos, ut olim fuerunt Moyse, & Aaron, & vocaberis Civitas iusti, urbs fidelis, & erunt subditi, ac cives viri iusti, viri fideles, viri timorati &c. *Ibidem.*

III. *Et ingressus in templum, cepit ejicere vendentes, & ementes dicens illis &c.* Luc: 19. Cur Christus omnium primo curare, & purgare conatur Ecclesiam? S. Th: ait: Intravit in templum, egit ut bonus Medicus, qui primo obviat causæ morbi, unde ægrotudo & causa corruptionis spiritualis à templo procedit, quasi si Sacerdos sit corruptus, de facili corrumpitur & populus, ideo primo adivit templum, ut curationem exhiberet circa templum. q. d. Omnium primo Caput Ecclesiæ Christus curat, ut si hoc curatum fuerit, tota Communitas, Civitas, Provincia curata erit. *Ibidem.*

IV. *Expandit nubem in protectionem eorum, & ignem ut luceret per noctem, petierunt, & venit coturnix, & panis cæli saturavit eos dirupit petram, & fluxerunt aquæ &c.* Non erat in diebus eorum infirmus, vestimenta eorum non erant attrita. Psalm: 104. Unde tam fortunatus hic populus Judaicus? Angelus Dei præcedebat castra. Exod: 14. & David Psal: 98. *Moyse & Aaron in Sacerdotibus eorum.* Dux viæ fuit Angelus, Superiores & Rectores Moyse & Aaron; Sub tam optimo duce Angelo, sub tam piis & Deum timentibus Superioribus Moyse & Aaron, omnis populus Judaicus in horrido deserto vivit quam felicissime. *Idem in Addit: Dom: 2. Pasch.*

V. *Projecit Virgam, quæ versa est in colubrum.* Exod: c. 3. Virga quamdiu in manibus Moyse sustentabatur, virga erat; in terram vero prolapsa, non amplius virga, sed mox in serpentem degeneravit. Virga Moyse, figura est Superioris ac Judicis, Superior in terram dejectus, terrenis voluptatibus, ac vitiis inhians, immutatur in bestiam, & non in quamvis obviā, sed in venenatissimum serpentem, qui omnia sub se veneno inficit, intoxicat, & interimit. *Idem, ibidem c. 3.*

VI. *Obscurentur oculi eorum, & dorsum eorum super incurva.* Psal: 68. Hugo Card: per oculos intelligit Superiores, & per dorsum subditos,

& ait: Cum excæcantur Prælati, incurvantur & corruunt subditi Ita ille.

VII. *Contritio mea à collibus.* Sophon: c. 1. S. Hieron: in Comment ait: *Cotritionem magnam à collibus de monte Sion, & de excelsiore urbis parte loquitur, quia dum altiora, & arx fuerint occupata, facilis est ad prona descensus.* Si Superior captus est ab hoste humani generis inq; omne vitium demersus, facili negotio, subditi evincentur, in vitia devolventur & per hæc in maximas ærumnas prolabentur. Nam malus Prælati est perniciēs Reip: *Penziger Dom: 4. Pasch: c. 3.*

VIII. *Des mihi in disco Caput Joannis Baptiste.* Marci 6. 25. Cur caput & non linguam &c: sciverat malitiosa, capite destructo, cætera membra langvere, & succumbere; Caput Superior est; subiecti, sunt membra; Superior concidat, prolabatur in nefanda scelera, subditi omnes in virtutibus langvescent, succumbent omni vitio, ac sceleri. *Ibidem. Vide Tit: Magister, Princeps, Rex, &c.*

TITULUS XXII. P R Æ M I U M.

Præmium est id, quod datur alicui pro recte factis; Dicitur autem præmium, quasi *prævium* quia primo præponitur, quod dandum est victori, postea certatur. De Præmio vix aliqui literales textus, unde sint.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Consideratio præmij minuit vim flagelli. *S. Anton: p. 4. t. 3. c. 7. §. 18.* Tanta est erga omnes homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt illius dona, & pro his quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. *S. Aug: de Ecclesia dogm: c. 32.*

Noli ad præmium diligere Deum, ipse sit tibi præmium tuum. *Idem Tract: 3. super Ev: Joan: c. 1.*

Frequenter Deus aut invitat præmio, aut terret supplicio, ut benignitatis consilio à se formato, homini consulat, redempto provideat; ut qui non terretur supplicio, invitetur præmio, & quem metus à factis revocare non possit, præmiorum benignitas possit. *Idem Scr: 3. de Ver: Dom.*

Deus

Deus bonus & justus, ut bonis præmia, ita supplicia malis tribuit.
Idem lib: 1. de Lib: Arb: c. 1.

Sicut probis probitas ipsa fit præmium, ita improbis nequitia ipsa supplicium est. *Boet: 1. 4. de Cons.*

Consideratio præmij æterni ærumnas mitigat. *Glossa Ord: super illud Psal: 67. In conspectu ejus.*

Reprobi cælestis Patriæ præmia nequaquam percipiunt, quia ea nunc dum promereri poterant, ex libero arbitrio contempserunt. *S. Greg: 1. 33. Moral: c. 20.*

Ad cæleste præmium, cælestem vitam para. *S. Hieron: t. 4. Ep: 1. ad Demetr.*

Eum militem non sequitur præmiorum felicitas, qui sarcinam gestare non vult armorum. *Idem, ibidem Ep: 6.*

Non inchoantibus præmium promittitur sed perseverantibus. *S. Isid: Hisp: 1. 2. de Summo Bono c. 7.*

Temporalia sunt præmia vitiorum, sempiterna virtutum. *Laët: Firm: 1. 7. de Div: Instit.*

Secundum altitudinem meritorum, surgit remuneratio præmiorum. *Petr: Cell: 1. 2. de Mosaic: tabern.*

Quanta sunt certamina, tanta sunt præmia. *S. Valer: Ep: hom: 16. de arcta vita.*

ADDE: Nutriunt præmiorum exempla virtutes, nec quisquam est, qui ad morum summa nitatur ascendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod conscientiæ teste laudatur. *Cass: 1. Ver: 16.*

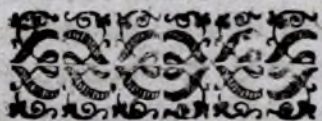
Si miles præmiandus est, aut eruditus aliquis, donatio notoria sit, si pauper cumulandus, occulta, non qui prætendit, sed qui meretur præmiari debet. *Idem.*

Præmia magna.

Efficiunt facilem atq; levem quemcunq; laborem. *Paling.*

Honore & malus, & bonus

Præmiatur, æqualiter & otiosus vir, & multa faciens. *Homer: Iliad: 1. 9.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio.

Premium ob oculos positum animat in arduis, confortat in adversis.

I. *V*idi per somnium quasi solem & lunam, & stellas undecem, adorare me. Gen: 27. 9. Ad quid pertinent tot somnia manifestata Joseph? Alta Dei Providentia ordinabatur Joseph, ut vehementi laborum procella, promereretur, ut nempe tanquam captivus, à Fratribus venditus duceretur in Ægyptum, ibiq; impudicæ fæminæ importunitatem sustineret, ac ut tandem in carcerem dejectus ferreis vinculis adstringeretur; Ad hæc ergo suprema dignitate, ac aliorum adoratione, tanquam, præmio armatur, ne insanientis procellæ fluctibus succumbat. Objecta enim præmia in visione, opportuna erunt auxilia in omni fortuna & labore. *Sylv: in Apoc: c. 2. v. 7. q. 22.*

II. *O*stende Domui Israel domum, & visionem illius, & dispositionem ejus. Et quid inde eveniet, si Propheta Israelitico populo cæli elegantiam, gaudiorum abundantiam, descripsit? Eveniet mira cordis consolatio, qua perfusi durissima quæq; pacate patientur. *Et ipsi sustinebunt tormentum suum.* Consolatissime August: in Psal: 39. Si vis sustinere laborem, attende mercedem; Nam operarius in via deficeret, nisi attenderet, quid accepturus esset. *Penziger in Fest: S. Steph: c. 1.*

III. *Cornua in manibus ejus, ibi abscondita est fortitudo ejus.* Habac: 3. 4. Pagninus legit: *Splendores de manu ejus fuerunt.* Chaldaei: *Scintillæ gloriæ ejus prodierunt.* Quænam sunt ista cornua, splendores, ac scintillæ? Sunt nempe Coronæ munerum, largitiones, trophæa, ac regna data in Jesu manibus, hæc ut splendores illuminant milites, ad viam arripiendam, ad pugnam, & ut scintillæ ignis inflammant cor ad bellum, & in his *abscondita est fortitudo ejus.* Quia in sui amorem & sequelam, universos traxit S. Hier: *Idcirco Regnum posuit Pater in manu Filij sui, ut faceret dilectum suum, ab hominibus diligere non leviter, sed vehementer ac fortiter.* Cum manus ejus sunt plenæ Regnorum ac munerum, unde omnes alliciuntur ad sequelam, contempta omni pressura, ac labore. *Sylv: in Apoc: 19. 124. 37.*

IV. *Domine si vis faciamus hic tria tabernacula, Tibi unum, Moyse unum, & Elie unum.* Math: 17. 4. Unde Petrus tam hospitalis, quod ita solli-

solicite curret hospitia, à primis fundamentis ædificare? ut illis Eliam, & Moysen recipiat. *Erant Moyses & Elias visi cum Majestate.* Vidit Petrus labores Moysis & Eliæ tanta gloria muneratos, inde ipse sic afficitur, ut sine mora illam sibi etiam, magni laboris stipendio consequi festinet. *Idem, ibidem in c. 12. v. 13. q. 77.*

V. *Joseph ab Arimathia nobilis decurio audacter introiit ad Pilatum, & petiit Corpus Jesu.* Marci 15. Quid causæ, quod omnis Judæorum Tyrannis non curetur, & non horreatur amplius à Josepho, & qui olim occultus. *Erat discipulus Jesu, occultus autem propter metum Judæorum.* Jo-an: 19. mane apertus in arenam prodeat? Causalem subnectit idem S. Marcus. *Et ipse erat expectans Regnum Dei.* S. Hieronymus super hæc: Certè nullus labor est durus, quo gloria æternitatis acquiritur. *Ita S. Hieron.*

VI. *Vincenti dabo edere de ligno vitæ.* Apoc: 2. 7. Et Episcopo Smyrnæ. *Dabo tibi Coronam vitæ.* Ibid: 10. Eodem modo Episcopo Pergami v. 17. *Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi culculum candidum.* Eodem modo de aliis prosequitur textus; Ecce tota vis persuadendi in elargiendis præmiis in futuro est posita, ut notat Aretas Episc: Cappadociæ & alij. *Sylv: in Evang: c. 1. l. 1.*

VII. *Et in capite ejus diademata multa.* Apoc: 19. Et statim adjungitur. *Exercitus, qui sunt in calo sequebantur eum.* Plus convocat ad bellum una corona inspecta, quam tuba militaris fortiter resonans. *Sylv: hic.*

EXEMPLA VARIA.

I. **D**avid, capta arce Sion, proposuit præmium illi, qui percussisset Jebusæum, & abstulisset cæcos & claudos odientes animam David. 2. Reg: 5. 6.

II. Ipsemet David, antequam aggressus esset Philisthæum, de præmio interrogavit his verbis. *Quid dabitur Viro, qui percusserit Philisthæum,* & responsum ei: *Virum, qui percusserit eum, dabit Rex divitiis magnis, & Filiam suam dabit ei.* 1. Reg: 17.

III. Tobias Senior, hortans juniorem ad faciendam Eleemosynam addidit: Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. *Tobia 4. 10.*

IV. Assuetus audiens quod Mardochæus Eunuchorum in Regem insidias detexerat, petiit. Quid pro hac fide honoris ac præmij Mardochæus consequutus est? *Esther 6. 3.*

V.

V. Nabuchodonozor narrantibus ipsi somnium, & conjecturam ejus, præmia, & donâ, & honorem multum appromisit. *Dan: 2. 6.*

VI. Conradus II. Imperator, militem quendam, cujus pes supra talum Ravennæ in seditione comprimenda abscissus fuerat, plenâ argenti ocreis remuneratus est. *P. Joan: à S. Franc: in Promp: Conc.*

VII. Gallienus Imperator Taurum ingentem cum in arenam emisisset, prodiissetq; ad eum feriendum venator, neq; productum decies potuisset occidere; Cæsar coronam venatori misit; militantibus cunctis, quid rei esset, quod homo ignavissimus coronaretur. Gallienus per curationem dici jussit: Taurum toties non ferire difficile est, ludens significavit, grave discrimen esse, toties tauro occurrere, etiamsi non ferias. *Trebellius Pollio.*

VIII. Henricus III. Histrionibus & saliis tempore nuptiarum suarum, cum Agnete Vilhelmi Pictavorum Principis Filia celebratarum confluentibus, neq; cibum dedit, neq; præmia, sed quæ illis essent imponenda, egenis erogari præcepit, *Herm: A. 1043.*

T I T U L U S XXIII. P R Æ S E N T I A.

Præfens dicitur, quod in conspectu est, & quod adest: Unde Præsentia est actus ille, quo quis præfens est. Titulus complectitur tam præsentiam, cujusq; rei, quam Præsentiam Dei.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. *Deut: 4. 7.*

Dominus Deus noster in medio vestri est. *Ibidem c. 20. 4.*

Scietis quod Dominus Deus vivens in medio vestri est. *Josue 3. 10.*

Homo videt ea, quæ parent, Deus autem intuetur cor. *1. Reg: 16. 7.*

Oculi Domini contemplantur universam terram, & præbent fortitudinem eis, qui corde perfecto credunt in eum. *2. Paral: 16.*

Observasti omnes semitas meas, & vestigia pedum eorum considerasti. *Job 13.*

Ipse enim fines mundi intuetur, & omnia quæ sub cælo sunt respicit. *Ibidem* 1. 28.

Scio, quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio. *Ibidem* c. 42. 2.

Scrutans corda & renes Deus. *Psal:* 7.

Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear. *Psal:* 81.

Juxta Dominus est his, qui tribulato sunt corde. *Psal:* 33. 19.

Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, sæculum nostrum in illuminatione vultus tui. *Psal:* 81.

Omnes viæ meæ in conspectu tuo. *Psal:* 118. 168.

Quo ibo à Spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam! *Psal:* 138. 7.

Prope est Dominus omnibus invocantibus eum, in veritate. *Psal:* 144. 18.

In omni loco oculi Domini contemplatur bonos & malos. *Prover:* 15. 3.

Infernus & perditio coram Domino, quanto magis corda filiorum hominum. *Ibidem* v. 11.

Omnes viæ hominis patent oculis ejus. *Ibidem* 16. 2.

Oculi Domini multo plus sunt lucidiores, super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes. *Eccl:* 23. 28.

Opera omnis carnis coram illo, & non est quidpiam absconditum ab oculis ejus. *Eccl:* 39. 24.

A sæculo usq; ad sæculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu ejus. *Ibidem* v. 25.

Væ qui profundi estis corde, quorum sunt in tenebris opera, & dicunt, quis videbit nos, & quis novit nos? *Isaie* 29. 15.

Cælum & terram ego impleo. *Jerem:* 23. 24.

Si occultabitur Vir in absconditis, & ego non videbo eum dicit Dominus? *Ibidem*.

Deus ego & non homo in medio tui Sanctus. *Osee* 11. 9.

Timor hostibus incussus est ex præsentia Dei, qui universa conspiciunt. 2. *Machab:* 12. 22.

Pater peccavi in cælum & coram te. *Luce* 15. 21.

Medius vestrum stetit, quem vos nescitis. *Joan:* 1. 26.

Non longe est, ab uno quoq; nostrum, in ipso enim vivimus, & movemur & sumus. *Act:* 17. 28.

Nulla

Nulla est creatura invisibilis in conspectu ejus, omnia autem sunt nuda & aperta, oculis ejus. *Hier: 4.*

Fide Moyse invisibilem, tanquam videns sustinuit. *Ibidem II. 27.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

DEUS est complectens omnia, nusquam ipse confusus, penetrans omnia, nusquam ipse penetrandus, ubiq; totus est, eodemq; tempore, vel in terra, vel in novissimo mari præsens. *S. Ambr: l. I. de fide.*

Hominis testimonium declinamus, & in conspectu Dei quæ sunt indigna committimus. *Idem Apol: Dav: c. 10.*

Deum arbitrum omnium esse scimus, & eo teste peccamus. *Ibidem.*

Deus extra, Deus intus, Deus ubiq; est. *Idem l. 3. de Virg.*

Hominem vereris præsentem; Dei Patris & Filij non vereris præsentiam? *Idem super Psal: 118.*

Deus ubiq; semper præsens est, sed quia præsentior est diligentibus, negligentibus abest. *Idem l. 9. super Luc: 20.*

Quam remota es à conspectu meo o Beata Deitas, qui sic præsens sum conspectui tuo, ubiq; & tota præsens, & non te video, in te moveor, & in te sum, & ad te non possum accedere, intra me, & circa me es, & non te sentio. *S. Ansel: in Protologio c. 16.*

Non longe est à nobis omnipotentia tua, etiam cum longe simus à te. *S. Aug: l. 2. Conf: c. 2.*

Ego dico quod Deus totus oculus est, totus manus, totus pes, quoniam omnia videt, omnia operatur, & ubiq; est. *Idem Epist: ad Fortunatum.*

Multum laboravi quærens te extra te, & Tu habitas in me, si tamen ego desiderem te. *Idem in Soliloqu: c. 31.*

Ad eum qui ubiq; præsens est, & ubiq; totus non pedibus ire licet sed moribus, non ambulando, sed amando. *Idem Epist: 52. ad Maced.*

Sicut nullum potest esse momentum, quo homo non fruatur Dei bonitate, & misericordia, ita nullum sit momentum, quo præsentem non habeat eum in memoria, *Idem de Spir: & anima c. 35.*

Nihil Deo præsentius, & nihil eo secretius. *Ibidem c. 57.*

Quis locus te excipiet fugientem, ubi Dei præsentia te non inveniat. *Idem hom: ult: ex 50.*

Deus ubiq; est per dignitatis præsentiam, sed non ubiq; per habitationis gratiam. *Idem Ep: 57.*

Deus qui ubiq; præsens est, & ubiq; totus, non in omnibus habitat, sed in eis tantum, quos efficit templum suum. *Idem, ibidem.*

Quis in oculis sui Principis audeat, quod displiceat Principi ipsi?
S. Basil: in Reg: brev: inter: 19.

Magna custodia tibi necessaria est, quoniam ante oculos Judicis cuncta cernentis vivis. *S. Ber: l. Med: c. 6.*

Si Deus tecum non est per gratiam, adest per vindictam, sed vae tibi, si ita tecum est, imo vae tibi si ita tecum non est. *Ibidem.*

Deus est sphaera, cujus centrum est ubiq; & circumferentia nusquam. *S. Bonav: in itiner: merit: c. 5.*

Deus est in mundo non inclusus, extra mundum non exclusus, supra mundum non elatus, intra mundum non depressus. *Idem l. 1. Compend: Theol: Verit: c. 17.*

O quam profunda cæcitas! Deum ante oculos non habere. *Cassiod: super Psal: 9.*

Hac sola ratione fit, ut quis nunquam labatur, si Deum ipsi sibi semper adesse existimat. *Clem: Alex. Præd: l. 5.*

Da operam, ut crebrius Deum in mente habeas, quam spiritum dicas. *S. Cyril: Hieros: Cathe: 6.*

Si illud semper memineris rerum scilicet omnium, quas vel animo, vel corpore geris inspectorem Deum esse, in nulla omnino actione peccabis. *S. Evagrius de octo vitiosis cogit.*

Quod agere sub Præpositorum præsentia veremur, sub Dei oculis committere non timemus? *S. Eusebius Emissem: hom: 5. ad Monachum.*

Certè, quando peccamus, si cogitaremus Deum videre, & esse præsentem, nunquam quod ei displicet faceremus. *S. Hieron: l. 3. super Ezech: c. 3.*

Memoria Dei excludit cuncta flagitia. *Idem c. 22.*

Præsentia Salvatoris tormenta sunt Dæmonum. *Idem l. 1. super Mat: cap: 8.*

Licet omnis, qui male agit, odit lucem, & quærit tenebras; Dei tamen oculos cuncta conspicientes latere non potest. *S. Innocent: III. apud Grat.*

Duobus modis Dei præsentia Antidotum peccato præstat; Et quia nos Deus intuetur, & quia nos Deum intuemur. *S. Ignatius Mart: Epist: 9. ad Heronem.*

Memor esto Dei, & non peccabis. *Idem*

Peregre prodigus profectus est, & in regionem longinquam fugit, sed testes suos, sed accusatores oculos Patris non effugit. *S. Joan. Chryf. Ser: 3.*

Ubi Christus est, ibi Angeli sunt; ubi cælum, ibi lux, hac solari luce fulgentior. *Idem hom: 47. super Math.*

Amantibus quando non possunt versari cum ijs, quos amant, nulla præsentiae utilitas est. *Idem hom: 20. ex diversis in Mat.*

Felix illa anima, quæ Deum sincere diligens, in hoc exilio præsentiam ejus, libero, claro, sereno, & simplici mentis intuitu (gratia ejus adjuvante) contemplari novit. *Lud: Blos: in spec: Spi: c. 10.*

Impossibile est, deesse commodum aliquod, ubi Deus præsidet. *Philo Jud: de Agricult.*

Proh pudor! magis vereris vultum hominum, quam conspectum Angelorum. *Rich: à S. Viç: p. 1. de Benjamin.*

Si Deum præsentem, & omnia videntem, & judicantem cerneremus, aut vix, aut nunquam peccaremus. *S. Th: Aqu: Opusc: 58. c. 2.*

Attendite dilectissimi Fratres præsentiam Dei in omni loco, ubicunq; convenistis sive ad orandum, sive ad laborandum. *Th: à Kempis Ser: 4. ad Novit.*

Quando Jesus adest, totum bonum est, nec quidquam difficile, quando vero Jesus non adest, totum durum est. *Idem l. 2. de Imilat: Chr: cap: 18.*

Ubi mihi bene fuit Domine Deus meus sine te, aut quando male esse potuit præsentem te? surgente vel ambulante, vel sedente, vel aliud quodlibet faciente, si est Deus præ oculis tuis, in nullo poterit te inimicus exterrere. *In vitis Patrum, in Sent: in fine positis.*

ADDE: Est valet unum, plusquam mille fuit. *Paling.*

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Præsentia Dei compendiosissima via, ad acquirendam insignem sanctitatem & perfectionem Christianam.

Ratio. Quia non aptius, ac vehementius frænum, ad compescendam peccatorum insolentiam, quam illos admonere, ipsos à Deo videri, & vindice oculo respici, necnon illum nequaquam passurum, impune abire eum, sed hæc peccatorum fuga, multum ad sanctitatem conducit; Nam quotidiana docet experientia, satis esse Principis alicujus viri,

viri, vel illius qui dignitate vel authoritate gravis est, præsentiam ad furentis cupiditatis impetum frænandum, necnon unum sufficere testem, ne in ipso affectus æstu, aliquod crimen perpetretur; Quid igitur Præsentia Dei non obtinebit, si alte fuerit in mente peccatoris expressa.

Ratio 2da. Cogitatio Dei ubiq; præsentis, atq; omnium actionum nostrarum testis, nos ad omnium Christianarum virtutem exercitationem impellit. Hoc ipse Regius Propheta testatur, Psal: 118. *Servavi mandata tua, & testimonia tua, quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.* Si enim Regis vel Imperatoris aspectus, milites ad strenue præliandum excitat, eisq; animos addit ut in certamine virtus ipsorum effulgeat? quid non efficiet Dei viventis præsentia, oculos semper in nos figentis, juxta illud. *Firmabo super te oculos meos.* Psal: 31. 8.

Ratio 3tia. Christiani perfectio consistit, vel potius perficitur per unionem cum Deo, sed non aliam in hac via cum eo possumus habere arctiorem, illâ, quam nobis præbet præsentia ejus, sicut enim absentia amicos separat, eorumq; sæpe amorem imminuit, sic præsentia ligat affectus, & conjungit. Ergo cum Deus, nunquam recedat à nobis, sed singulis momentis illius præsentia frui possumus, ejus essentia, affectus operatio, per quæ necessario est nobis præsens, possunt veluti totidem nexus in nobis cordis affectionis, & voluntatis unionem producere &c.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Præsentia Dei perquam jucunda, felicemq; semper reddit hominem.

I. *EXperimento didici, quia benedixit mihi Deus propter te.* Genes: 30. 27. *Benedixitq; Dominus Domui Ægyptij propter Joseph.* Gen: 39. 5. *Benedixit Dominus Obededom & omnem domum ejus.* 2. Reg: v. 11. Si Josephi, Jacobi & Arcæ fæderis præsentia Benedictionem Divinam, sub qua omnium bonorum affluentia signatur, etiam in domos Ethnicorum intulit, quem bonorum cumulum Divina præsentia in populum fidelem non inducet? *Mendoza in 1. Reg: 3. v. 21. Annot: 7. Sect: 2.*

II. Abundavit populus Judæorum omni benedictione, dum per Moysen è terra Ægypti, in terram, promissam eductus fuisset; Panem dedit eis Deus de cælo, & hunc suavissimum, ac delicatissimum, durissimæ petrae ad nutum dulcissimas profundebant aquas, vestimenta non erant

attrita, duraruntq; annis 40. continuis. Unde huic populo tanta evenere beneficia? Dominus autem precedebat eos, ad ostendendam viam per diem, in columna nubis, & per noctem in columna ignis, ut Dux esset itineris utroq; tempore. Exod: c. 13. Inde populus tam felix, tantisq; beneficiis cumulatus, quod die ac nocte Deus, cum Judæis erat, & permanebat. Penzig: Dom: Trin: c. 2.

III. *Aperite portas, quoniam nobiscum est Dominus.* Judith: 13. 13. Non illa sic de Holoferne triumphare potuisset, & totum ejus exercitum convertere in stuporem, nisi Deus cum illa fuisset. Sed nec Ecclesia, nec singularis anima, de Adversariis posset habere victoriam, nisi quia nobiscum est Christus. Simon Cassia l. 14. in Math: 28. 40.

III. *Pulchra es amica mea sicut Jerusalem.* Cant: 6. 3. In ea Reges Juda morabantur. 3. Reg: 3. 5. Quia Regiæ urbis pulchritudo, ex præsentia Regis derivatur, ita Spirituale Ecclesiæ decus, ex præsentia Dei illi benevole faventis. Pone in oppidulo aulam Regiam, mox in Emporium excrescet, tolle eandem ab Emporio, mox deficiet in oppidulum. Mendoza, in 1. Reg: 3. 21. Annot: 7.

V. *Surge & accipe puerum, & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum.* Math: 2. 13. Quare Christus fugiens in Ægyptum potius, quam in aliam Regionem tendat? Videbat Dominus, quod plagis Ægyptum affecerat olim, & cum non irascatur in finem, ad illam Filium suum ideo mittit, ut hoc uno medicamento, omnia illa damna, redintegraret, unum enim Divinum bonum, omnia hujus sæculi mala, valet pensare, præcipue cum in Ægyptum Christi præsentia in hoc descensu adveniret. Sylv: in Evang: l. 2. c. 7. q. 6.

VI. *Modica fidei quare dubitasti?* Math: 14. Bene arguuntur, qui præsentem Christo timebant, cum utiq; qui ei adhæret, perire non possit. S. Ambr: in Luc: 8.

VII. *Hodie mecum eris in Paradiso.* Lucæ 23. Qui cum Christo est, timere non poterit. Adam cum Christo non fuit, quando deceptus est. Nam si cum Christo fuisset, in ejus præceptione mansisset, nec perire utiq; potuisset. Idem in Psal: 39.

VIII. *Dominus tecum.* Luc: 1. Quibus verbis ocys subjungit Elisabeth: *Benedicta tu inter mulieres.* Penzinger Dom: Trinit: c. 2.

IX. *Salus huic domui facta est.* Luc: 19. Quæ causa salutis? ad breve tempus præsens erat Christus, in domo hac, Mulier multis annis sanguinis fluxum patiebatur, optabat ut ad momentum posset præsentia Christi perfrui. Si tetigero tantum vestimentum ejus. Quid inde? Salva ero.

Magnam

Magnam reportabo benedictionem. Tentavit, quod cogitavit, accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti ejus, & salva facta est mulier ex illa hora. *Idem, ibidem.*

X. *Hodie mecum eris in Paradiso.* Luc: 23. 43. Unde latroni hæc larga Dei benedictio & favor? ex umbra præsentis Corporis Christi. Moriens enim Christus, juxta communem sententiam, in dextram partem, à qua pendeat Dismas, caput suum inclinavit. *Et inclinato capite emisit Spiritum.* Joan: 19. Sicq; jecit umbram corporis sui in Dismam, simulq; & Benedictionem maximam. *Hodie mecum eris in Paradiso.* Tantum vult & potest vel umbra Præsentiae Dei. *Ibidem.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Præsentia Ducis in hostem inflamat militem, & arcanas vires inspirat.

I. *Sum Princeps exercitus Domini & nunc venio.* Josue 5. 14. Cur S. Michael evaginato gladio suppetias se attulisse ostendat modo, qui toties populum adjuvaret, an invisus nequiverat afferre suppetias? *Totus q. 74. Ante hoc eos protegebat, sed visibilis eis non erat, nunc vero apparuit, quia ad confortandum necessarius fuit.* q. d. Licet invisus afferre quiret suppetias, apparere voluit armatus, quia spectantis intuitus armat constantiam depræliantis. Principis oculi arma, & præmia militibus in bello sunt. *Naxera hic §. 18.*

II. *Timueruntq; Philisthai dicentes venit Deus in castra.* 1. Reg: 4. Cur Philisthiim adventum arcæ in castra metuunt? Numquid Deus etiam extra castra, non posset hostes debellare? Etsi extra castra existens Arca, suis consuleret, auxiliareturq; militibus, tamen aut placebat fuga, aut displicebat labor, in arcæ vero præsentia, nec licebat fugere, nec otia-ri. Ideo Philisthiim timent arcæ in castra adventum, quasi maximum Hebræorum auxilium. Nam præsentia principis vires refundit, animos erigit, & pericula docet despiciere. *Idem, ibidem.*

III. *Ego servus tuus vadam, & pugnabo adversus Philisthaum.* 1. Reg: 17. 32. Quid Davidem inflammavit ad pugnam? cum tum bello fuerit insuetus. Regis præsentia. Dum enim David Regem suum intuetur in acie, eos induit animos, ut pericula animose despiciat, & certamina ardentem concupiscat. *Ibidem.*

Scipio

Scipio suos milites ita accendebat ad certamina: Unusquisq; homini reputet, nostras nunc intueri manus, Senatum. *Ibidem.*

Alexander vulneribus acceptis, & sanguine confusus, sic suos accendit milites, ut fortiter dimicantes, triumphum ex hostis manibus sibi rapuerint. *Ibidem.*

IV. *Domine ne statuas illis hoc peccatum.* Act: 7. 59. Cur Stephanus etiam inter crepitantium saxorum impetus, & ingratos sonos ab caëpto certamine non desistit, pedem non refert, nec cæci furoris, nec sævienti invidiæ vulnera extimescit? Quia Regem certamini astantem aspexit. *Video Calos apertos, & Filium hominis stantem à dextris virtutis Dei,* v. 55. Unde Euseb: Emiss: hom: de S. Stephano: Incunctanter offert Sangvinem suum, qui præ oculis habet Regem suum, simul & bravium suum. *Ita Emiss:*

Ennodius sic Theodosium in Panegyri alloquitur: *Qui te in acie conspexerit, superatus est.* Quasi hostes Principis aspectu ita enerves reddantur, ut solum trophæis militarint; ita milites certamen adeant, ut pericula & mortem ipsam generose despiciant.

EXEMPLA VARIA.

I. **C**Ain ad patrandum fratricidium, locum solitarium quærit, quasi Deus ubiq; præsens ibi eum non videret, sed malo suo expertus est scelus suum à Deo fuisse visum. *Gen: 4. 8.*

II. Noe Vir justus atq; perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulavit; Quæ verba: *Cum Deo ambulavit.* Pierius interpretatur, hoc sensu: Deum semper intuebatur, quasi præsentem sibi, quam ob rem cautissimus, modestissimus, & devotissimus semper incedebat. *Gen: 6. 9.*

III. Joseph à Putipharis uxore, ad scelus sollicitatus dixit: Quomodo potero facere malum hoc, & peccare coram Deo; Quid enim putas? etiamsi fecerimus, ut res clam sit omnibus, oculum tamen illum qui dormitare nequit, latere non poterimus. *De eo S. Chrysost: hom: 6. in Gen.*

IV. Tobias Senior filio suo hæreditatem relinquere volens, meliorem illâ, quam Parentes ut plurimum filiis suis relinquere consueverunt, eidem hoc unice inculcavit, ut in timore Dei viveret; Ad hunc vero acquirendum subjunxit, omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & cave, ne aliquando peccato consentias & prætermittas præcepta Domini Dei tui. *Tobie 4.* Ecce quam ex præmissis deducit consequen-

quentiam? Nempe quod ex continua recogitata præsentia Dei sequatur peccabilitas.

V. Duo senes ad flagitium Susannam sollicitant, quia Dei præsentia memoria eliminarunt, declinaverunt enim oculos suos, ut non viderent cælum, & ad Susannam dixerunt: Ecce nemo nos videt. *Dan: 13. 20.*

VI. Susanna è contra gravissimam tentationem vicit, memoria præsentia Dei roborata, respondit enim senibus: Melius est mihi absq; opere incidere in manus vestras, quàm peccare in conspectu Dei. *Ib: v. 23.*

VII. Judas Machabæus cum milite suo prælium initurus, quoniam Deum præsentem contemplabatur, tanto cum gaudio & alacritate in hostem ruebat, ut quamvis pauci quam plurimos opprimerent. Unde S. Scriptura, sic loquitur: Judas & qui cum eo erant, invocato Deo per Orationes, congressi sunt, manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinq; millia, præsentia Dei magnifice delectati. *2. Machab: 15. v. 26.*

VIII. Christus Dominus ante suam in Cælos ascensionem, ut Discipulis suis solatium, simul & robur ad sustinendos Apostolicos labores, relinqueret, ait illis: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usq; ad consummationem sæculi. *Math: 28. 20.*

IX. Alexander Pontifex solitus erat collo in globo aureo circumgestare Sacram Hostiam, ut Deum operum suorum Inspectorem attentius contemplaretur. *Engelgr: Dom: Pent: §. 2.*

X. Basilius Imperator in exhortatione ad Filium suum, Leonem, hoc ei suggessit consilium; Nullius unquam peccati reprehensionem sustinebis, si Deum in omni actione Inspectorem, & Cognitorem, sicuti est, esse tibi persvaseris. Nunquam, neq; palam, neq; clam peccabis. Nam etsi alios latere videberis, quæ secreto facies, conscientiam certe tuam, & Deum ipsum, qui usq; ad abditos animi sinus ac recessus intuetur, reverberis. *Mansi discurs: 2.*

XI. Boleslao IV. Regi Poloniæ Sanctum & solemne erat, Patris effigiem auro expressam, atq; è collo pendentem, circumferre, & impresso oculo, quoties dicendum aliquid, faciendumve occurreret, tanquam viventem in imagine, præsentemq; Patrem sic affari: Absit mi Pater o absit! ut à me unquam aliquid indignum regio tuo nomine statuatur. *Crom: in Hist: Polon:* Et tu Christiane, & tu adoptate æterni Régis hæres in sinu semper atq; oculis gestas Christi in Aræ Sacræ bulla descriptum nomen & imaginem, quam in occurrentibus subinde periculis intuitus, ac tanti nominis memoria confirmatus, illo nihil indignum decernas unquam. *Causinus l. 1. Aula Sanct: Motivo 2.*

XII. S. Catharina Senensis solitudinis & secessus amans, cum à Parentibus continuis laboribus noctu diuq; occuparetur, à Deo edocta contra animi distractiones, hoc usa remedio est, ut cor suum loco cubiculi haberet, in quo præsentem Dominum assidue cerneret, & cum eo colloquia misceret. Sic enim obtinuit firmam & stabilem cum illo unionem, ut nullo externo labore vel fatigatione distrahi mente posset. Idem consilium postea & verbis, & scriptis aliis Religiosis communicavit fæminis, affirmans in cordis cella, esse vere Regnum Dei per gratiam, ibi Christum cum suis inspirationibus Cælestibus fixisse sedem. *P. Lochner tit: Dei Præsentia.*

XIII. Diocles Monachus visitanti se Palladio hoc inter alia salutaria documentum dedit: Scito hominem pium, quam primum à contemplatione Divinæ Præsentiae cessaverit, continuo fieri vel dæmonem, vel bestiam; Bestiam quidem si succumbat tentationibus carnis, dæmonem vero si superbiæ, arrogantiae & similium. Cumq; Palladius percunctaretur eum, qua ratione posset anima, nulla quiete vel cessatione interposita defixam mentem habere in Deo? respondit: Quotiescumq; mens nostra occupata sit in consideratione pia, & salutari, quæ ad Deum deducit, tum defixam esse in consideratione Dei. *Arias de Præs.*

XIV. Lothardi Lothardo Valthero Duce docere ausi sunt, ea scelera, quæ sub terra fiunt, fugere Divinos oculos, aut certe ultionem. Hinc exercebant impudicitias suas sub terra; Puella flammis addicta Gilla nomine, cum inter ipsos ignes ex ea quæreretur, Virgo ne esset? respondit: Super terram Virgo sum, non sub terra. *Stengellius Div: Judic: in proæm.*

XV. M. Tullius Cicero in Ep: quadam ad Qu: Ciceronem Fratrem suum transmissa, modum tradit, quo in virtutibus egregie proficere possit: hunc nimirum, ut se semper in oculis Tullij, stare, & operari crederet. Id facillime facies inquit: si me cui semper unice placere studuisti, tecum semper esse putabis, & omnibus rebus, quas dices, facies, interesse. Quodsi igitur præsentia Magistri alicujus, qui timeretur, vel Superioris cujusdam, aut alicujus servi Dei magna exemplaritate conspici, sæpe stimulum in virtutibus proficiendi hominibus addit, quanto magis ad perfectionem acquirendam, subsidium conferet Præsentia Dei serio recogitata. *Mansi disc: 6. n. 6.*

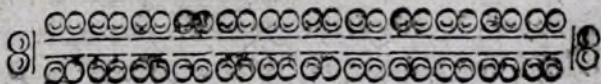
XVI. Quidam suam furtive surripuit, & caveæ clandestinus inclusit; Vir tamen ille pietatis operibus, intentus alias fuerat. Interea ad ædes ejus adest Christus Dominus, in effigie pauperis, & tam prolixo jam

jam crine deformis, egebat arte tonsoris. Ille protinus reverenter assurgens, inter cætera humanitatis impendia, caput ipsum forficibus attondere, sed dum tornat, & satagit, ecce reperit duos oculos in occipitio sub crinibus latitantes; Expavit homo stupensq; contremuit, & quid vellet, quod cerneret, exquisivit. Cui mox ille: Ego inquit Jesus vocor undiq; cuncta contemplor, & isti sunt oculi, quibus etiam suum vidi, quem nuper in cavea conclusisti, moxq; disparuit. Ille protinus ad cor rediens, Divinam circa se Clementiam recognovit, & quod inique præsumpserat, satisfactione purgavit. *Petrus Dam: Ep: 8. c. 8.*

XVIII. Rex quidam in India Orientali, tam insano Dei sui amore rapiebatur, ut specialem famulum constituerit, qui ad latus ei continuo assistens, his eum identidem verbis compellaret. Majestas tua non obliviscatur Aranganassæ. Sic enim vocabatur ille Deus. *Lochner Tit: Dei Præsent.*

XVIII. Seneca Lucillum suum sic instruebat. Prope est à te Deus, tecum est, intus est. Ita dico Lucilli. Sacer intra nos Spiritus sedet, malorum bonorumq; nostrorum observator, & custos. Bonus vir sine Deo nemo est. In unoquoq; nostrum (quis Deus? incertum est) habitat Deus. *Sen: Ep: 41.*

XIX. Thais meretrix Alexandrina, cum plurimis laqueis suis se implicasset, S. Paphnutius Eremita sub ficto colore & prætextu, ac si cum illa peccare vellet, domum ejus ingressus, ab ea in cameram secretissimam, maximeq; remotam, deduci petiit. Cumq; ad aliam secretiorem deductus fuisset, nec hæc ei placuisset, eo quod à nemine videri vellet, Thais ei respondit: Hoc in loco certo certius à nullo hominum videri poteris, quod si autem te ab oculis Divinis subducere velis, nullus in tota hac domo reperietur angulus, hunc in finem satis occultus, Deus enim ubiq; est, & ubiq; videt. Hic Paphnutius: Si ubiq; Deum esse, atq; omnia videre credis, qua fronte coram purissimis ejus oculis peccare audebis? Pergensq; ulterius demonstrando ei obscenitatem suarum coram oculis Dei commissarum enormitatum, tandem illam ad veram feriamq; pœnitentiam, omnibus diebus vitæ suæ agendam comparavit, & induxit. *Mansi discurs: 9. n. 5.*

T I T U L U S XXIV. P R I N C E P S.

HOc nomen accipitur sæpe simpliciter pro eo, qui in aliqua re seu ordine primus est, sapissime etiam sumitur pro eo, qui principem locum tenet; juxta illud Horatij, l. i. Ep: 7. Principibus placuisse viris non ultima laus est. Dicitur etiam Princeps, qui Author est, seu Inventor alicujus rei juxta quod Cicero pro Arch: c. i. docet. *Hunc video mihi horum studiorum Principem extitisse*; Præcipue tamen illi dicuntur Principes, qui aliquot urbes, seu Civitates sub se possident. Unde Hugo Card: super Epist: ad Rom: cap. 13. ait: Principes sunt, qui præsunt partibus Regni. Dicuntur autem Principes, quasi *prima Capita* Dominiij alicujus, sicut Reges dicuntur, quod integras regant Regiones.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Quis te constituit Principem super nos? *Exod: 2. 14.*
 Diis non detrahes, & Principi populi tui non maledices. *Ibid: 22. 28.*
 Te faciam Principem super gentem magnam. *Num: 14. 12.*
 Date ex vobis viros sapientes, & gnaros, & quorum conversatio sit probata, ut ponam eos vobis Principes. *Deut: 1. 13.*
 Tu pascis populum meum, & tu eris princeps super eum. *1. Paral: 11. 2.*
 Multi bonitate Principum & honore, qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam. *Esther 16. 2.*
 Principes convenerunt in unum, adversus Dominum, & adversus Christum ejus. *Psal: 44. 17.*
 Principes populorum congregati sunt, quoniam Dij fortes elevati sunt. *Psal: 46. in fine.*
 Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem, ut collocet eos cum Principibus, cum Principibus populi sui. *Psal: 112. 7.*
 Sederunt Principes, & adversum me loquebantur. *Psal: 118. 23.*
 Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in Principibus. *Psal: 117. 9.*
 Principes persecuti sunt me gratis. *Psal: 118. 161.*

Nolite

Nolite confidere in Principibus, in quibus non est salus. *Psal: 145. 2.*
 Mihi nimis honorati sunt amici sui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum. *Psal: 138. 17.*

Non est bonum percutere Principem, qui recta judicat. *Prov: 17. 26.*

Non decet servum dominari Principibus. *Ibidem v. 19.*

Patientia lenietur Princeps. *Ibidem c. 25. 15.*

Leo rugiens, & ursus esuriens Princeps impius super populum pauperem. *Ibidem 28. 15.*

Cum impij sumperint Principatum, gement populi. *Ibidem 29. 2.*

Princeps qui libenter audit vrrba mendacij, omnes Ministros habebit impios. *Ibidem v. 12.*

Multi requirunt faciem Principis. *Ibidem v. 26.*

Noli quærere à Deo Ducatum, neq; à Rege Cathedram honoris. *Eccl: 7. 4.*

Princeps populi, in sapientia sermonis sui. *Eccl: 9. in fine.*

Contere caput principum inimicorum dicentium: non est alius præter nos. *Ibidem 36. 12.*

Principes tui, infideles furum socij, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. *Isaia 1. 23.*

Dabo pueros Principes eorum, & effæminati dominabuntur eis. *Ibidem 3. 4.*

Princeps esto noster, nolite constituere me Principem populi. *Ibidem v. 6. & 7.*

Factus est Principatus super humerum ejus. *Isaia 9. 6.*

Princeps quæ digna sunt Principe cogitabit. *Ibidem c. 32. v. 8.*

Principes ejus quasi lupi rapientes prædam, ad effundendum sanguinem, & ad perdendas animas, & avari ad sectanda lucra. *Ezech: 22. 27.*

Non depopulabuntur ultra Principes populum meum, dicit Dominus. *Ibidem 1. 45. v. 8.*

Sufficiat vobis Princeps, iniquitatem & rapinas intermittite, & iudicium & justitiam facite. *Ibidem v. 9.*

Hæreditas Principis filiorum suorum erit, possidebunt eam hæreditarie. *Ezech: 46. 16.*

Non accipiet Princeps de hæreditate populi per violentiam, & de possessione eorum. *Ibidem v. 18.*

Audite Principes? Numquid non vestrum est scire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum &c. *Michæ 3.*

Principes ejus in muneribus judicabant. *Ibidem* v. 11.
 Principes ejus in medio ejus, quasi Leones rugientes. *Sophon: 3. v. 3.*
 Principes non sunt timori boni operis, sed mali. *Rom: 13. v. 3.*
 Christus est caput omnis Principatus, & potestatis. *Coloss: 2. 10.*
 Angelos qui non servaverunt suum Principatum, in judicium magni diei vinculis æternis sub caligine reservavit Deus. *Juda v. 6.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

PRudentia in Principe debet esse quædam cognitio Universitatis, excedens cogitationes singulorum, & se extendens ad bonum commune. *S. Anton: p. 4. tit: 2. c. 6.*

Debet Princeps Ecclesias fabricare, & eas frequentare, hospitalia erigere, & pauperes nutrire. *Ibidem.*

Adulator talem esse debere ostendit Principem, qualem illum fallaciter prædicat. *S. Aug: Ep: 5.*

Ad Principem spectat officium, illos quos Paterna castigatio corrigere non potuit, vinculis & carceribus mancipare. *Glossa Ord: super Josue c. 19.*

In bono Principe debet esse rigor Justitiæ, & dulcor misericordiæ. *Ibidem super Judic: c. 4.*

Bonus Princeps in his quæ sunt contra honorem Dei parcere non debet cuicunq; Personæ, quantumcunq; sibi propinquæ. *Gloss: Ord: super 2. Paralip: c. 16.*

Maximam subjectis populis pietas Principis affert utilitatem. *Glossa Ord: super Dan: c. 2.*

Rapaciores & crudeliores sunt aliquando Principes Ecclesiastici, quàm Principes sæculi. *Hugo Card: super Ezech: c. 22.*

Principi non obedire, est deterius, quam non habere Principem. *Idem super Epist: ad Her: c. 13.*

Talis debet esse Princeps in populo, ut totus populus semper aliquid boni inveniat, quid imitetur in eo. *S. Joan: Chrys: hom: 3. super Math: oper: imper.*

Principum res secundas potius, quam Principes ipsos colere pleriq; solent. *Philo Jud: & habetur apud Joan: Dam.*

Cum Principes monetæ falsarios graviter puniant, quid faciet Princeps summus, de illis Principibus qui seipsos falsificant. *S. Tb: Aqu: Opusc: 38. de Erud: Princ: c. 7.*

ADDE:

ADDE: Persona Principis non solum animis, sed etiam oculis servire debet Civium. *Cicero Philip: 8.*

Cætera Principi statim adfunt, unum insatiabiliter parandum; prospera sui memoria & fama. *Jac: l. 4. Ann.*

Voluntas Principis est imago Omnipotentiae Divinae, Deus sola voluntate operatur, quod vult, Princeps solum arridendo, omnes trahit in sequelam. *Neremb.*

Ad duo præcipue attendat Princeps. Quod imperet hominibus, & quod ipse sit homo: à primo assveſcat humanitati; à secundo non effertur in superbiam. Per illud reddetur bonus Pater, per hoc non erit malus Dominus. *Idem.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio.

Princeps per seipsum gubernet, nec totas habenas Imperij Administro committat.

I. **F**aciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ut præsit piscibus maris, & volatilibus Cæli, & bestiis terræ. *Gen: 1. 26.* Ad tantam dignitatem efformato Adam Deus dat ei adjutorium, mulierem de latere ejus construendo. Non est bonum, hominem esse solum, faciamus ei adjutorium simile sibi. Quæres tamen, cur in efformatione Evæ, non additur hæc vox ad imaginem nostram. Cur quos essentiâ similes creat, æquales imaginis prærogativa non sustinet? Ideo Deus Imaginis prærogativa Mulierem non donat, ne quæ adjutrix creabatur Principis, subjectis dominaretur; Nam optima æconomiae forma, gubernare Principem per seipsum. Equidem cum Eva promissis serpentinis delusa, adjutricis limites transilivit, imperare ambitiose affectans, & Adamo exitialis fuit, & subjectis omnibus nocentissima. *Nax: in Josue c. 1. v. 18. §. 11.*

II. Mittam præcurſorem tui Angelum, ut ejiciam Chanaanæum, & Amoræum; Et intres in terram, fluentem lacte & melle; Non enim ascendam tecum, quia populus duræ cervicis es, ne forte disperdam te in via. *Exod: 33. 3.* Audiens populus sermonem hunc pessimus luxit, & nullus ex more indutus est cultu suo. *Ibid: v. 4.* Si Angelus ducens hostes expugnet, terram promissam occupet, cur populus tam amaris singultibus plangat, Ministrum audiunt Imperatoris munus obiturum, Principemq; nullam gesturum

rum populi curam, & quasi jam oculis coram præsentem cernant calamitatem, complorant. Nullum namq; certius exitij auspiciū, quam Minister imperans, & Imperator vacans. *Ibidem.*

III. *Vivit Dominus, si erit his annis ros & pluvia, nisi juxta verba oris mei.* 3. Reg: 17. Pij cum impiis fame tabescebant, infontes cum fontibus disperibant, animalia emoriebantur, tellus nec vernabat floribus, nec fructibus ornabatur. Et quæ adeo luctuosæ calamitatis causa? Princeps administro, familiariq; Imperij habenas commisit, & imperio quodammodo se abdicavit. Adeo quamvis æquo & prudenti Ministro nunquam committitur sine detrimento Republica. *Ibidem.*

EXEMPLA VARIA.

I. **M**oyſes moriturus, ſollicite rogavit Dominum, ut populo de Duce idoneo provideret. *Num: 27. 15.*

II. Samuel per ſe judicabat Iſrael, & ibat circumiens Bethel, & Galgala, & Maſphat, ut homines, qui eo indigebant, facilius poſſent ad eum acceſſum habere. 1. Reg: 7. 15.

III. David videns Angelum percutientem populum, obtulit ſe pro eo percutiendum, vertatur inquit manus Tua contra me &c. 2. Reg: 24. 17.

IV. Regina Saba argumentabatur diligere populum à Domino, conſiderans ſapientiam Salomonis, unde dixit: Quia diligit Deus Iſrael, idcirco poſuit te Regem ſupra eum, ut facias judicium atq; juſtitiam. 2. Paralip: 9. 8.

V. De malis Principibus præcepit Deus Moyſi dicens: Tolle cunctos Principes populi, & ſuspende eos contra ſolem in patibulum. *Num: 25. 4.*

VI. Propter peccatum quod commiſit David in numeratione populi, mortui ſunt ex populo ſeptuaginta millia virorum. 2. Reg: 24. 1.

VII. Boleſlaus Dux Cracoviensis & Sandomiriensis, *Pudicus, Boleſlaus* Dux Califfienſis, *Pius*, Henricus 4tus Dux Vratſlaviensis *Probus* appellatus. *Ex Cromero.*

VIII. Paulus IV. in Summum Pontificem electus, cum interrogaretur quam ratione, ipſe, & Filius Fratris ejus viſturi eſſent? reſpondit Munifice, large, & more Principum. *Pallav.*

IX. Sixtus V. Pontifex, quamvis corpore decumberet, animo tamen

men fortis quiescere nunquam voluit. Svadenti Nepoti sese ad quietem componeret, respondit: Oportet Principem mori stantem, & more Luciniae canendo. *Baldus.*

X. Eundem Sixtum viribus jam destitutum, & semianimem, cum Medicus tetigisset, in summitate narium, ut ex calore dignosceret, vivus an mortuus jam esset; Excitatus rigide objurgavit Medicum, quod ausisset tangere nares Pontificis. Facetum hoc factum, sed arcano non vacuum, ut Principes vel semianimes naribus circumduci (ut sonat proverbium) se à subditis non permittant. *Joan: Palat.*

XI. Plutarchus in Polit: ait: Cum & Cimonis Cives crapulam, & populus Romanus Scipionis (cui nihil præterea, objicere poterat) insectaretur somnum, in Pompejo Magno inimici id observabant, & exprobrabant, quod uno digito caput scalperet.

Plura Tit: Prælatius, Rex.

TITULUS XXV. P R I N C I P I U M.

P*Principium* dicitur prima pars cujusq; rei cum cæperit esse; Accipitur interdum pro fundamento artis, vel scientiæ, cui innituntur reliqua omnia, quæ in ea traduntur. Interdum sumitur pro primo fonte & origine, unde res proveniunt. Item Philosophi requirentes cujusq; rei creatæ principium, dicunt principium illud esse, ex quo res fit, constat, cognoscitur, assignantq; alia principia rerum intrinseca; alia extrinseca. Intrinsecum dicunt illud, unde res principiata procedit, ita ut ab eo intrinsecè, & essentialiter componatur, & in ipsa remaneat. Ita v.g. in homine, corpus & anima, sunt principia intrinseca. *Extrinsecum* vero nominant illud, à quo res illa principiata procedit, ita, ut in ejus compositionem non intret, & in ipsa non remaneat. Sic v.g. faber facit rem aliquam, cujus principium est, non tamen in ea est: At his & aliis relictis, & ad Philosophos, pro eorum omnimoda dilucidatione remissis, de Principio in ima & 2da acceptione, juxta nostrum institutum agentes, sint.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

IN principio Deus creavit Cælum & terram. *Gen: 1. 1.*
 Mensis iste (Nisan) vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni. *Exod: 12. 2.*

Habet argentum venarum suarum principia, sapientia vero ubi invenitur? *Job 21. 4.*

Dominus benedixit novissimis Job, magis quam principio ejus. *Job 40. 12.*

Principium verborum tuorum veritas. *Psal: 118. 160.*

Timor Domini principium sapientiæ. *Prov: 1. 7.*

Hæreditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit. *Prov: 20. 21.*

Convertam conversionem Juda, & conversionem Jerusalem, & ædificabo eos, sicut à principio. *Jerem: 33. 7.*

In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. *Joan: 1. 1.*

Interrogatus Jesus Tu quis es? *respondit* Principium, qui & loquor vobis. *Joan: 8. 26.*

Ego sum Alpha & Omega, principium & finis. *Apoc: 1. 8.*

Ego sum Alpha & Omega, primus & novissimus, Principium & finis. *Ibidem 22. 13.*

TITULUS XXVI.
PROPRIUM.

Proprium illud est, de quo dispensare licet, juxta propriam voluntatem, omni assensu alio circumscripto. *Ita S. Bonav: in Spec: Discipl: p. 1. c. 4.*
 Sumimus etiam hic proprium, pro suo, seu dilectione sui.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Constituit Sacerdotes & Leviticæ turmas & unumquemq; in officio suo proprio. *2. Paral: 31.*

Puer qui dimittitur voluntati suæ confundet Matrem suam. *Prov: 29. 15.*

Eccc

Ecce in die jejuniij vestri invenitur voluntas vestra. *Isaie 58. 3.*

Si averteris facere voluntatem tuam, & non invenietur voluntas tua, tunc delectaberis super Domino. *Ibidem in fine.*

Confundetur Israel in voluntate sua. *Osee 10. 6.*

Paterfamilias distribuit talenta servis suis, unicuiq; secundum propriam virtutem. *Math: 25.*

Unusquisq; propriam mercedem accipiet, secundum laborem suum. *1. Cor: 3.*

Deus dedit unicuiq; semini proprium corpus. *1. Cor: 7.*

Venient in novissimis diebus in deceptione illusores, juxta proprias concupiscentias ambulantes. *2. Petr: 3.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Quibus nihil est proprium, nihil deest. *S. Ambr: de Viduis.*

Habere aliquid proprium repugnat perfectioni Religionis. *S. Anton: p. 3. tit: 16. c. 1.*

Nemo sibi aliquid vendicet proprium, sive in vestimento, sive in quacunq; re, Apostolica enim vita optamus vivere. *S. Aug: Reg: 2. ad Cler.*

Societatem vitæ perfectissimam appello illam, in qua possessionis proprietas exterminata est. *S. Basilus in Constit: c. 18.*

Ne quis præsumat aliquid habere proprium, nullam omnino rem, sed nihil omnino, quippe quibus nec corpora sua, nec voluntates licet habere in propria potestate. *S. Bened: in Reg: c. 33.*

Qui de hoc, quod commune est, proprium sibi facit, Judas est, & pœnas Judæ sustinebit in inferno. *S. Bernard: Ser: 48. ad Sororem.*

Monachi non debent habere, aliquid suum, unde Bernardus; Monachus inquit qui habet obolum, non valet obolum. *Hugo Card: super 4. Regul.*

Nihil habemus proprium in mundo nisi peccata. *S. Innocent: III. super 1. Machab: c. 3.*

Ubi meum & tuum, ibi omne contentionis genus, & litium occasio. *S. Joan: Chrys: hom: 33. super Gen.*

Ubi meum, & tuum non est, ibi secura versatur pax & concordia. *Ibidem.*

Ne quæras tuum, & invenies tuum, qui enim sua quærit, non inveniet sua. *Idem hom: 33. super 1. Cor.*

Apostasia quædam est proprietas Monachorum, major quam relinquere habitum, aut exire metas Ecclesiæ, præter Prælati scientiam. *Joan: Gerson tract: contra Proprietarios.*

Disce o Religiose nihil proprium habere in sæculo, ut cælestem hæreditatem consequi merearis in cælo. *S. Laur: Serm: de Ram: Palm.*

Si quæris hoc vel illud, & volueris esse ibi & ibi, propter tuum commodum, & proprium beneplacitum magis habendum, nunquam eris in quietudine, nec liber à sollicitudine, quia in omni re reperietur aliquis defectus, & in omni loco erit, qui adversetur. *Th: à Kemp: de Imit: l. 3. c. 27.*

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

*Perleve videtur, quidquid propria voluntate suscipimus,
grave alienum reddit imperium.*

I. *V*eni & mittam te ad Pharaonem, & educas populum meum. *Exod: 3.*

10. Audiens Moyses lingvæ tarditatem, populi diffidentiam ostendit, è contra Isaïas, ultro legationem exambit. Vix enim audit, quem mittam, & quis ibit nobis? Isaïæ 6. 9. Statim se offert. *Ecce ego mitte me.* Ibidem. Et quæ Moysen ratio retardat, & Isaïam impellit? Dat rationem D. Basilius hic: Nempe Moyse legationem fuisse imperatam. Isaïæ vero arbitrio commissam. Quasi jucundior fuerit ultroneus labor, quam præceptus splendor. *Naxera in Josue c. 1. §. 59.*

II. *Mementote sermonis, quem præceperit vobis Moyses.* *Josue 1. v. 10.* Josue ut ad graves labores subeundos, promptiores Rubenitas redderet, præceptis abstinuit, sed pactum cum Moyse initum, in memoriam revocavit; Nam si illos præceptis cogere voluisset, fors varias discriminum excusationes prætendissent. *Ibidem.*

III. *Præcipe:* inquit Deus ad Josue, *ut tollant de medio Jordanis alveo duodecem durissimos lapides.* *Josue 4. 3.* Addit textus: *Alios quoq; 12. lapides posuit Josue, in medio Jordanis alveo.* Lapidem omnes durissimos fuisse tradit Rupertus c. 14. Cur ergo alij durissimi dicantur, alij duri non appellentur? Quia lapides quos Josue portavit, ideo duri non videntur, quia propria voluntas duritiem omnem emollivit, & pondus extenuavit. Ast alij lapides humeris præcepto tolluntur, ideo durissimi.

mi. Nam qui dum spontanei graves non videntur, erunt gravissimi labores, si præcipiantur. *Ibidem.*

IV. *Tollite me & mittite in mare, & cessabit mare à vobis.* Jonæ 1. 12. Mavult Jonas arbitrio suo naufragari, quam aliena voluntate portum appellare. Nihil est quod non emolliat voluntas, aut exaggeret renitentia, & jussio. *Idem, ibidem.*

V. *Tit: alienum. Tit: Voluntas.*

TITULUS XXVII. PROSPERITAS.

Prosperitas nihil aliud videtur esse, nisi quod omnia cedant è sententia, ac in tranquillitate fruamur bonis, quæ possidentur, quin aliquid nobis mærorem, ac sollicitudinem afferat.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Fuit Dominus cum Joseph, & erat Vir in cunctis prospere agens. *Gen: 39. 2.*

Memento mei, cum bene tibi fuerit, ut facias mecum misericordiam.

Gen: 40. 14.

Quare impij vivunt? sublevati sunt, confortati sunt divitiis, domus eorum securæ sunt, & pacatæ, & non est virga Dei super illos &c. *Job 21. 7.*

Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna discendunt. *Ibidem v. 13.*

Omnia quæcunq; faciet, prosperabuntur. *Psal: 1. 4.*

Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente injustitiam. *Psal: 36. 7.*

Vidi impium super exaltatum & elevatum, sicut cedros Libani, & transivi, & ecce non erat, & quæsi eum, & non est inventus locus ejus &c. *Ibidem v. 35.*

Inimici Domini mox ut honorificati fuerint, & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient. *Ibidem v. 20.*

Zelavi super iniquos pacem peccatorum videns. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideo tenuit eos superbia. *Psal: 72. v. 3. & 5.*

Ecce ipsi peccatores, & abundantes in sæculo obtinuerunt divitias.
Ibidem v. 12.

Prosperitas stultorum perdet illos. *Prov: 1. 32.*

Servo sapienti prosperi erunt actus, & deriget vias ejus. *Ibid: 14. 15*

Non zeles gloriam & opes peccatoris, non enim scis, quæ futura sit subversio ejus. *Eccl: 9. 16.*

Utinam attendisses mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua, & justitia tua, sicut gurgites maris, & fuisset quasi arena semen tuum, & stirps uteri tui, ut lapilli ejus. *Isaia 48. 18.*

Quare via impiorum prosperatur, & bene est omnibus, qui prævaricantur, & inique agunt. Plantasti eos, & radicem miserunt, proficiunt, & faciunt fructum. *Jeremie 12. v. 1.*

Væ qui opulenti estis in Sion, qui dormitis in lectis eburneis, & lascivitis in stractis vestris. *Amos. 6.*

Quare respicis super iniqua agentes, & taces devorante impio justiorum se? *Habac: 1. 13.*

Væ vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram, væ vobis qui saturati estis, quia esurietis, væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis, & flebitis. *Lucæ 6. v. 25.*

Fili recondare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala, hic consolatur, tu vero cruciaris. *Lucæ 16. 25.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Mensa Domini est paupertas, mensa diaboli est prosperitas. *S. Anton: Ser: Dom: 1. post Trin.*

Res prospera donum est consolantis, res autem adversa donum est admonentis Dei. *S. Aug: Ep: 87.*

Nemo gratuletur homini, qui prosperatur in via sua, ejus peccatis adest ultor; major enim hæc ira Dei est. *Idem super Psal: 9.*

Totus splendor generis humani, honores, potestates, divitiæ, typhimînæ tumores, flos sæni est. *Idem super Psal: 102.*

Si fallacis prosperitatis semper hic tranquillitas arrideret, anima humana portum veræ securitatis non appeteret. *Idem Epist: 156.*

Nemo frangitur rerum adversarum molestia, qui prosperitatum delectatione non capitur. *Idem l. 2. de Sermonibus Domini in monte c. 15.*

Prospera hujus mundi asperitatem habent veram, jucunditatem falsam,

fam, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem. *Idem Epist: 36.*

Non cessat diabolos veros Christianos, non solum adversitatis infestatione, verum etiam prosperitatis seductione tentare, ut animus humanus, aut afflictione succumbat, aut elatione vanescat. *Idem lib: 1. contra Gaudentium c. 21.*

Rerum prosperitas ita inconstans est, ut quam citissime mutetur, ac transeat, ut ventis potius sit fidendum, aut si quid undis inscribatur, quam humanarum rerum prosperitati. *S. Basil: Epist: 112.*

Sicut sæcularium rerum prosperitas occidit stultum sæcularem, sic posset & abundantia spiritualis prosperitatis occidere indoctum spirituale. *S. Bernard: Ser: 2. in die Palm.*

Time dum omnia prospera sunt & tranquilla, ne ille fortis armatus sathanas, sine resistantia possideat te. *Idem lib: de Passione Dom: c. 22.*

Desperatis quidquid poscunt, dant amici; sic Deus injustis temporalia largitur. *S. Greg: 1. 16. Moral: c. 11.*

Sancti Viri magis in hoc mundo prospera, quam adversa formidant, sciunt namq; quia mens dum blanda occupatione premitur, aliquando libens ad exteriora derivatur. *Ibidem.*

Quasi per anæna prata in carcerem pervenit, qui per præsentis vitæ prospera, in interitum tendit. *Idem, ibidem 1. 6. c. 4.*

Cum quis positus in prosperitate diligitur, incertum valde est, utrum prosperitas an persona diligatur, amissio felicitatis interrogat vim dilectionis. *Ibidem 1. 7. c. 10.*

Velut elevatus super ventum ponitur, qui prosperitate transitoria lætatur, quando ad hoc solum, hunc fugitivæ felicitatis aura sublevar, ut repente deterius in infimis sternat. *Idem, ibidem 1. 29. c. 29.*

Quantalibet sit temporalis felicitas, habet finem suum terminum mortis. *Idem 1. 7. in Registr: indict: 2.*

Seipsam mens cognoscere non valet, quam prosperitatis mundanæ oblectatio captivat. *Idem super Psal: 5. c. 7.*

Frequenter quos superare non poterant adversa, securitas & prosperitas dejecerunt. *Joan: Cass: Collat: 4. Abb. Dan.*

Prosperitas malorum non est remuneratio Dei, sed contemptio. Adversitas autem bonorum, non ira Dei, sed admonitio. *S. Joan: Chrys: b. 1. super Math: oper: imperf.*

Prosperitas inique quæsitæ majores tibi præparat pœnas. *Idem hom: 79. super Math: oper: imperf.*

Alienos

Alienos esse à Deo oportet, quibus hoc sæculum ad omne commodum prosperatur. *S. Isidorus Hispal: l. 3 de Summo Bono c. 16.*

Solent homines, quibus præter omnem expectationem prosperitas accidit, in insolentiam & petulantiam labi. *S. Isid: Pelus: l. 2. Ep: 296.*

Ex prosperitate luxuria, ex luxuria vitia omnia. *Lact: de Div: Instit: c. 2. l. 2.*

Nullum tam evidens perpetuæ damnationis indicium est, quam continuis transitoria prosperitatis pollere successibus. *S. Laur: Justin: l. 2. de Spirit: resur: c. 8.*

Ne læteris floridis vitæ, flos enim gramineus, cum attrectaveris, flaccescit. *S. Nilus Paren: 34.*

Lata, hujus vitæ fluxa ne te oblectent, hami enim sunt, animam ut pisces irretientes. *Idem Paren: 158.*

Noverca virtutis prosperitas, ita applaudit ut noceat, & infelici successu, sic fortunatis obsequitur, ut in fine perniciem operetur. *S. Petrus Chrysol.*

Noli hujus vitæ felicitatem hominibus invidere, sed condole, imo quia ipsi non dolent, ingemisce potius, qui nimirum velut bruta animalia ad macellum edendo properant, ad gladium lasciviendo festinant. *S. Petrus Dam: Epist: 6.*

Ratio quare boni non accipiant retributionem in hoc mundo est, quia servire Deo in bonis operibus est sanctitas; Bona autem hujus mundi sunt vanitates; non competit autem Deo, pro sanctitate dare vanitatem, pro auro dare lutum. *S. Vincent: Ferrer: Serm: 2. Dom: 2. Trinit.*

Creaturæ seu beatitudo temporalis sunt olla fervens, cui si quis nimium adhæserit per amorem, timeat, ne se comburat. *Idem Serm: de Comm: S. Pauli.*

ARGUMENTUM MORALE.

Temporalis prosperitas plurimis est saluti fatalis, & nota reprobationis.

Ratio 1ma. Quia ipsos ita excæcat, ut non aliam vel credant, vel sperent, quam vitæ hujus beatitudinem.

Ratio 2da. Quia in commentitia hac felicitate, seipsos non norunt, & putant ea, quæ possident bona, & commoda, quibus fruuntur, sibi deberi,

reberi, ac ex ipsis profecta esse. Unde in superbiam elati alios contemnunt, & nec ipsi Divinæ Providentiæ gratos se exhibent.

Ratio 3tia. Quia terrenarum rerum copia generat in ipsis licentiosam vitam, ut propriis cupiditatibus satisfaciant. Unde sæpe fit, quod nihil adeo flagitiosum, ac turpe reperiatur, quod inausum relinquant.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Temporalis prosperitas est gravissimum supplicium, quo Deus in hac vita potest impios punire.

Ratio 1ma. **Q**uia hoc est funestum eorum reprobationis præsagium.

Ratio 2da. Quia hoc est illos in eo statu relinquere, ubi media salutis operandæ sunt difficillima, ac moraliter impossibilia.

Ratio 3tia. Quia quotidie crimina criminibus agglomerantes, thesaurizant sibi iræ thesaurum, atq; sua pro altera vita augment supplicia, sese indefinenter in hac nequiores efficiendo.

ARGUMENTUM TERTIUM.

Prosperitas mundana nos virtutibus Theologicis vacuos reddit.

Ratio 1ma. **N**am in nobis fidem infirmat, imo etiam prorsus evertit, etenim non sequimur amplius ejus principia, & lumina, sed politæ prorsus mundanæ rationem sectamur.

Ratio 2da. Quia evertit spem Christianam, videmur enim abrenuntiare alterius vitæ bonis, de terrenis duntaxat solliciti.

Ratio 3tia. Quia necessario effectu extingvit charitatem, erga Deum, cui vitæ hujus bona præferuntur. Tum erga proximum, qui contemnitur, & quem nec cognoscere quidem affectamus.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Temporalium abundantia, celestium arguit inopiam.

Faciamus ei adjutorium simile sibi. Gen: 1. 17. Cur mulier Adami imago,

go, & Adam Dei similitudo. *Faciamus hominem ad imaginem nostram.* Ibid: Quia Adamus de levi pulvere effectus, ideo Dei imago appellatus, Eva quia ampliori de carne efformata, Adami similitudo. Humanis mulier ditior, sed Divinis ad speciem pauperior. Ubi materia auctior, obscurior similitudo. Ubi vero angustius fundamentum, perfectius Numinis simulacrum. *Naxera Josue II. §. II.*

II. *Videns Dominus quod despiceret Liam, aperuit vulvam ejus, sorore sterili permanente.* Gen: 39. 31. Et quid necessum erat sororem sterilē permansisse, ut Lia nobiliter sobolesceret? Philo Allegoricē in Lia virtutem, in Rachel voluptatem, resq; corporis designari docet. Ut itaq; Jacob virtutis Filiis ditescat, oportebat deliciarum voluptatumq; sustinere sterilitatem. Quo enim passu res humanæ marcescunt, virtutes vernant; ut contra quo corporis res exundant, fructus minuuntur virtutis. *Ibidem.*

III. *Populus multus nimis sicut arena, quæ est in littore maris, equi quoq; & currus immensa multitudinis.* Josue II. 4. Audisti opulentiam? perpende attentius studia; *Convenerunt omnes Reges ibi in unum, ut pugnarent contra Israel.* Ibid: Jesu adversantur avidius, dum exundant opibus, sumptuosius. Quo Jabin auctior, eo Josue inimicitior. *Ibidem.*

IV. *Hydria farina non deficiet, nec lecythus olei minuetur, usq; ad diem in qua Dominus daturus est pluviam super faciem terræ.* 3. Reg: 27. 14. Dum tellus depauperatur, cælestia dona affluenter habentur, sed cum terra copiosis ditescit fructibus, lecythus & hydria exsiccantur. *Naxera in Josue c. 5. §. 12.*

V. *Succidite arborem, & pracidite ramos ejus, donec agnoscant viventes, quoniam dominatur excelsus in Regno hominum.* Dan: 4. II. & 14. Arbor Mystica Nabuchodonozor, dum floridos in ramos superbissime extollitur, dum fructum divitiis, ingenter exundat, non solum obbrutescit, sed trunci adinstar sensu & ratione privatus, nec Deum agnoscit, nec mortem meditatur, nec vel summis labiis libat cælestia; Ideo omnibus felicius viduatur, ut cælestium notionibus adornetur. *Ibidem.*

VI. *Et Mulier fugit in solitudinem.* Apoc: 12. 6. Quæ causa quod hæc mulier præ cælo solitudinem eligat? Ut nempe stellarum orbetur luminibus, solis pompam exuat, Lunæ thronum relinquat; Quasi Divinis frui in cælo nequeat, dum humanis exundat bonis, adeo necesse est luce caduca privari lumen immortale exambienti. *Naxera in Josue c. 5. §. 12.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Sub falsa prosperitatis specie dolores sæpius deserviunt, ac discrimina vitæ insidiantur.

I. *Factumq; est diluvium.* Gen: 7. 17. Rupertus l. 4. in Gen: cap: 25. ait eo tempore diluviū orbem obruisse, vere scilicet, quo pluviae, imbresq; rariores, desuisse vero mense Novembri, quando ineunte hyeme, imbres magis solent sævire. Ex hoc noveris voluptates quæ verno tempore frequentius capi solent, diluvium, & tempestates consequi. *Pinna Ethol: 7.*

II. *Josue, & omnis Israel cesserunt loco simulantes metum, & fugientes per solitudinis viam, & illi vociferantes, & se mutuo cohortantes persequuti sunt eos.* Josue 8. 15. Sub triumphī specie latebant insidiæ, & sub trophæorum spe, celabatur strages. Ibi hostium trophæis militant, ubi hostes sibi crediderunt sine hæsitacione trophæa. *Naxera hic.*

III. *David tollebat cytharam, & percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul.* 1. Reg: 16. 17. Saul inter purpuræ delicias, inter deliciarum lenocinia, inter mensarum dapes, inter fervorum adulationes frequentes mæret, tristaturq; cum David aqua & pane innutritus lætatur, & cantat. *Ibidem.*

IV. *Osculatusq; est Rex Absalon.* 2. Reg: 14. 33. Quid eum putas ex ore hausisse? psalmorum fragrantiam? humanitatis candorem? pacis iridem? superbiit, arsit, rebellavit. Igitur post hæc fecit sibi Absalon currus & equites &c. 2. Reg: 15. Beatior fuisset serpentis morfu, quem Regis osculo, quiq; vixisset forte post pœnam, post amplexum periit. En factum murmur in manna. *Cur eduxisti nos de Ægypto.* Num: 21. 5. En fragrans in veneno thus? *Misit Dominus in populum ignitos serpentes.* Ibid: Irriguum sibi ad incolendam Regionem delegit Loth, Gen: 13. 10. *que universa irrigatur sicut Paradisus Dei.* Noli fidere ubertati; captivitatem tegit. Sulphur non lac emulfit, uxoris funus, non gregum fœtus respexit. Exceptus à Jabele Sisara, videbatur sibi nactus in naufragio portum. Judic: 4. 19. *Domine mi intra, ne timeas.* Cum sitiret aquam recreatus est lacte. Quid felicius? Sed Lachesis latebat in lacte. Quo triumpho advecta putas vasa templi aurea in Regis palatium? Mors in phialis, non triumphus, ut primum iis usi Chaldæi, eversti sunt à Medis. Dan: 5. 2. 30. *Oliiva l. 2. Strom: §. unicuiq; secundum propriam virtutem.*

V. *Obsecro ut fiat in me duplex Spiritus tuus.* 4. Reg: 2. 9. Ad quid duplicem petit? An ei non satis Eliæ Spiritus unus & simplex? Mendosa in 1. Reg: 1. Sciebat Elisæus Eliam inter labores vixisse, se inter favores. Eliam persecutionibus Achabi vexatum, se donationibus Naamani honoratum. Et quia sciebat duplo graviora certamina, à prosperitate, quam adversitate, ideo duplicem, quo illi resistat petit. *Paoletti Dom: 5. Epiphan.*

VI. *Occidit pingves eorum.* Psal: 77. 31. Scilicet pingves Epulones. Gaudeant ergo macilentæ pecudes, quia non occiduntur, sed pingves. *Hugo Cardinal: hic.*

VII. *Succidite arborem.* Dan: 4. 11. Nabuchodonozoris arbor, cujus altitudo nimia, succidi jubetur; de eo dicere potuisset Seneca, quod de Cajo Cæsare Epist: 94. quid Cajum Cæsarem in sua fata pariter, ac publica immisit? Gloria & ambitio, & nullus supra cæteros eminendi modus. *Naxera in Josue 1. §. 40.* Altitudo ejus nimia. *Dan: 4. 7.*

VIII. *Ecce tumultus & apparatus multus, & Sponsus processit, & amici ejus, & Fratres ejus obviam illi cum tympanis, & musicis, & armis multis, & surrexerunt ad eos ex insidiis, & occiderunt eos.* 1. Mach: 9. 39. Sub felicitatis larva calamitas tegebatur, Sponsosq; in ipso apparatu vitæ, vita destituit. In insidiis erat mors, & choreas læti ducebant, falsa securitate delusi. *Nax: supra lit: loco.*

IX. *Ab arbore fici discite parabolam.* Math: 24. 32. Ficus cum sit dulcis sumitur in parabolam, ad orbis exterminium. Nimia enim prosperitas excidij est præsagium. *Sylveira hic.*

X. *Concluserunt piscium multitudinem copiosam.* Lucæ 5. 6. Excessus noxius, aurea mediocritas; Noxia fuit copia piscium piscatoribus, rumpebatur rete eorum, impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur. *Paoletti Dom: 4. Pentecost.*

EXEMPLA VARIA.

I. **L** Aban & Bathuel dimittentes Rebeccam ad Isaac, apprecabantur ei prospera dicentes: Soror nostra es, crescas in mille millia, & possideat Semen tuum portas inimicorum suorum. *Gen: 24. 60.*

II. Jacob mittens Filium suum ad Fratres, dixit ad eum, vade & vide, si cuncta prospera sint erga fratres tuos, & pecora, & renuntia mihi quid agatur. *Gen: 37. 14.*

III. Idem Joseph prospera futura renuntiavit Pincernæ Pharaonis, rogans,

rogans ut sui recordaretur, at succedentibus prosperis oblitus est ille interpretis sui. *Gen: 40 23.*

IV. Josue monuit populum, ut servarent Dei præcepta, quia sicut prospera cuncta venerunt observantibus, ita mala obfutura erant inobstantibus. *Josue 23. 15.*

V. Gedeon cum parvus esset, & in area frumentum excuteret, bonus fuit, Angelusq; Domini visitavit eum, *Judic: 16. 12.* Post obtentam vero victoriam, male se habuit. *Judith: 8. 13.*

VI. Saul antequam Rex esset bonus fuit, at postquam Regni gubernacula suscepit, intumuit, & mandatum Domini præterivit. *1. Reg: 15. 11.*

VII. David post multa bella & victorias de hostibus obtentas remansens quietus in Jerusalem commisit adulterium, & exinde secutum homicidium. *2. Reg: 11. 4.*

VIII. Idem occasione multitudinis subditorum in superbiam elatus est, & fecit populum numerari. *2. Reg: 24.*

IX. Salomone regante tanta argenti copia in Jerusalem, quanta lapidum, ut nullius plane esset pretij, sed nota quam mirabile, & quam terribile fuit, quod plus nocuit ei rerum copia, quam profuit infusa sapientia. *3. Reg: 10. 27.*

X. Jeroboam antequam consequeretur dominium super 10. tribus, non legitur fuisse malus, sed potius adolescens bonæ indolis & industrius. Statim vero ut Regnum adeptus est, fecit vitulos aureos, & avertit populum à Deo, ne averteretur ab eo. *3. Reg: 12. 20.*

XI. Cum roboratum fuisset Regnum Roboam, & confortatum, dereliquit legem Domini, & omnis Israel cum eo. *2. Paralip: 12. 13.*

XII. Aman prosperrimus incidit in superbiam, & hinc in patibulo brevem suam finivit prosperitatem. *Esther 5.*

XIII. Statua quam vidit Nabuchodonozor, quæ percussa à lapide abscisso de monte, redacta est in favillam, satis indicat prosperitatem hujus mundi nihil esse. *Dan: 2. 31.*

XIV. Dives Evangelicus prospera cuncta expertus, cum ager ejus uberès afferet fructus, cogitare capit destruere horrea sua, & majora facere, sed subito inaudit. Stulte hac nocte morieris, & repetent diaboli animam tuam, & ea quæ congregasti cujus erunt? *Luca 12. 16.*

XV. Herodi vestito Regali veste & sedenti pro Tribunali, cum populus acclamaret, vox Dei & non hominis, confestim percussit eum Angelus Domini, & consumptus à vermibus expiravit. *Act: 12.*

XVI. S. Ambrosius Romam proficiscens, ad Nobilem quendam divertit,

vertit, à quo cum audisset, se in omni prosperitate, fortuna, & felicitate degere, nihilq; unquam adversi expertum, in cubile suum regressus, iussit ut servientes quantocius se itineri præpararent; Valedicens itaq; Nobili discedit; In via rogatus à suis S. Ambrosius quid significet, quod etiam intempesta nocte proficiscatur? Respondit se discedere, ne cum homine perpetuis prosperitatibus uso statim periret. Nondum finiverat sermonem, & ecce inauditur fragor ruinæ; advolatq; Nuntius significans domum illius Nobilis corruisse, & omnes oppressisse. *Marulus lib. 3. cap. 3.*

XVII. Bellizarius Justiniani Imperatoris Supremus militiae Generalis prosperrima fortuna usus, Româ & ex universa Italia Gothos expulit, Persas profligavit, devicit Vandalos, Siciliam Regnumq; Neapolitanum Imperio Romano acquisivit, post recuperatum Mediolanum & universam Liguriam, Gothorum Regem captivum fecit, unde Imperator in tanto eum pretio habuit, ut in monetis argenteis imaginem suam ex una, ex altera vero Bellisarij effigiem imprimi fecerit cum hac inscriptione. *Bellizarius decus Romanorum.* Sed o dolosum fortunæ applausum! Hic tam gloriosissimus heros apud Imperatorem perperam accusatus, quasi affectasset Imperium, ab eodem Imperatore ex alto honorum gradu dejectus, & oculis privatus, in eam paupertatem devenit, ut mendicare cogeretur dicendo: Date obolum Bellizario. *Baron: tomo 7. Anno Xsti 561.*

XVIII. Eulogius pauper lapidica, in pauperes tamen pius & liberalis precibus Danielis Eremitæ, prosperrima quæq; à Deo consecutus. Nam in fodiendo marmore, ingentem auri thesaurum reperit, quo bene usus Constantinopolim profectus, eo usq; pervenit, ut inter Aulicos Imperatoris numeraretur. Sed laqueus ei erat hæc prosperitas, quo vix ad probrosum non tractus supplicium. Nam seditione in caput Cæsaris excitata, etiam Eulogius complex repertus. Cumq; alij ad pœnas raperentur, Eulogius fuga sibi consuluit, & in ignoto terræ angulo lapidij labores repetens ærumnis animiq; angustiis confectus, miseram ad sensum vitam duxit, expertus re & opere, prosperitatem, infallibilem habere sociam adversitatem, & exitium. *Pexenfelder Histor: 43.*

XIX. Polycrates omnium mortalium prosperrimus videbatur, cum in omnibus quæ tentabat felicem eventum haberet, in omni prælio victor & triumphator existeret. Inaudierat hanc Polycratis fortunam Amasis Rex Ægypti, & cū ei esset amicitiae vinculo cōiunctus, scribit literas ad eum, quibus amice eum hortatur, ut hanc nimiam prosperitatem aliqua adversitate interrompere dignaretur; timere enim se vehementer ne

tanta

tanta felicitas in lamentum desinat, & funestum exitium. Consulenti obsequens amico Polycrates annulum quem manu gestabat sibi acceptissimum mox in mare projicit, hoc damno felicitatem sibi adversam redditurus. Sed post aliquot dies Piscatores cum piscem ingentis magnitudinis cepissent, eumq; Polycrati obtulissent, in intestinis illius repertus annulus Polycrati restitutus est. De hoc insolito facto percepto nuntio Amasis omnibus amicitiae signis cum Polycrate per literas valedixit, adnectens: Impossibile fore quin tantam felicitatem non brevi maximum infortunium, si non totale exitium sequatur, quod & contigit. Insolescens enim Polycrates Magnesianos praelio aggreditur qui Polycratem in persona ceperunt, ac infami patibulo suspenderunt. *Herodotus.*

Vide Tit: Fortuna, Honor, Mutatio.

TITULUS XXVIII. PROVIDENTIA.

Providentia in genere definitur à S. Thoma 2. 2. q. 49. a. 6. Est respectus quidam alicujus distantis, ad quod ea, quæ in præsentia occurrunt, ordinanda sunt. Ut vero est Divina ab eod: D. Th: 1. p. q. 22. a. 1. Sic: Est ratio ordinis omnium rerum in finem, in Deo existens. Hinc Divinæ Providentiæ interest consulere necessitatibus totius humani generis Communitati, quæ universalis Providentia appellatur; Et quia singuli homines sunt membra hujus communitatis, Providentia ut singulorum prospicit necessitatibus, dicitur particularis Providentia; Ex quo infertur. Omnes casus qui accidunt, & quidquid fortuitum appellatur, omne Divinæ subjici Providentiæ, vel ut ab ea imperatum, vel ut permissum.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Gens absq; consilio est, & sine prudentia, utinam scaperent, & intelligerent, ac novissima providerent. *Deut: 32. 28.*

Omnes viæ tuæ paratæ sunt, & tua judicia in tua Providentia posuisti. *Judith: 9. 5.*

Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum vagientes, eo quod non habeant cibos. *Job 38. 41.*

Omnia à te expectant, ut des escam illis in tempore. *Psal: 90.*

Dominus

Dominus regit me, nihil mihi deerit. *Psal: 22.*

Jaſta ſuper Dominum curam tuam & ipſe te enutriet. *Pſal: 54. 23.*

Omnia à te Deus exſpectant, ut des eſcam illis in tempore, dante te illis colligent. *Pſal: 103. 27.*

Deus ſuſcitāt à terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem. *Pſal: 112. 7.*

Oculi omnium in te ſperant Domine, & tu das eſcam illorum in tempore opportuno. *Pſal: 144. 15.*

Deus operit cælum nubibus, & parat terræ pluviā, producit in montibus fœnum, & herbam ſervituti hominum, &c. *Pſal: 146. 8.*

Cor hominis diſponit viam ſuam, ſed Domini eſt dirigere grefſus ejus. *Prov: 16. 9.*

Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autem Domini permanebit. *Ibidem 19. 21.*

Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum. *Ibidem c. 21. 30.*

Ne dicas non eſt Providentia, ne forte iratus Dominus contra ſermones tuos, diſſipet cuncta opera manuum tuarum. *Eccl: 5. 5.*

Qui congregat in meſſe filius ſapiens eſt, qui autem ſtertit æſtate Filius confuſionis. *Prov: 6. 6.*

Puſillum & magnum ipſe Deus fecit, & æqualiter eſt illi cura de omnibus. *Sapient: 6. v. 8.*

Attingit à fine uſq; ad finem fortiter, & diſponit omnia ſvaviter. *Ibidem 8. v. 1.*

Cogitationes mortalium timidæ, & incertæ providentiæ noſtræ. *Ibidem 9. 14.*

Omnia in menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti. *Ibidem 11. 21.*

Non eſt alius Deus quam tu, cui cura eſt de omnibus. *Ibidem 12. 12.*

Cum ſis juſtus, juſte omnia diſponis. *Ibidem v. 15.*

Tua Pater Providentia, ab initio cuncta gubernat. *Ibidem 14. 3.*

Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas à Deo ſunt. *Eccl: 11. 14.*

Beatus vir, qui in ſenſu cogitabit circumſpectionem Domini. *Eccl: 14. 22.*

Hæc dicit Dominus creans te Jacob, & formans te Iſrael, noli timere quia redemi te, & vocavi te nomine tuo, meus es tu, cum tranſieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te, cum ambulaveris in igne non combueris, & flamma non ardebit in te &c. *Iſaia 43. 1.*

Scio

Scio Domine, quia non est hominis via ejus, nec viri est, ut ambulat & dirigat gressus suos. *Jerem: 10. 23.*

Ego Deus Israel feci terram, & homines & jumenta, & quæ sunt super faciem terræ, in fortitudine mea magna & in brachio meo extento, & dedi eam ei, qui placuit in oculis meis. *Ibidem 27. 5.*

Dixerunt (impj) dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt. *Ezech: 9.*

Paravit Dominus vermem, ascensu diluculi in crastinum, & percussit hæderam, & exaruit. *Jona 4. 7.*

Sapientia & fortitudo Dei sunt, ipse mutat tempora & ætates, transfert Regna, atq; constituit, dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse revelat profunda & abscondita, & novit in tenebris constituta, & lux cum eo est. *Dan: 2. 21.*

Plui ait Dominus super unam Civitatem, & super alteram non plui, pars una compluta est, & pars altera aruit. *Amos 4. 7.*

Nonne duo passeressæ vaneunt, & unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. *Math: 16. 29.*

Quærite primum Regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. *Math: 6. 33.*

Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. *Ibidem 16. 18.*

Nolite solliciti esse animæ vestræ, quid manducetis, neq; corpori, quid induamini, considerate corvos quia non seminant, neq; metunt, quibus non est cellarium, neq; horreum, & Deus pascit illos. *Lucæ 12. 22.*

Omnem sollicitudinem vestram projicientes in Deum, quoniam ipsi est cura de vobis. *1. Petri 5. 7.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Manifestum est justam Dei misericordiam, misericordemq; Justitiam, nec alendis unquam corporibus, nec docendis, juvandisq; eorum mentibus defuisse. *S. Ambr: l. 2. de Vocat: Gen: c. 2.*

Permittit Deus impiis male agere, ut ex eorum malis bona operetur. *Idem super Apocal: c. 9.*

Divina Providentia nunquam cessat, sed semper est firma, ita ut licet aliquod bonum posset homini contingere, præter ejus intentionem,

non

non tamen præter ejus Providentiam, sub qua omnia continentur. *S. Anton: p. 2. tit: 12. de Infidelit: c. 9.*

Providentia est per quam futurum aliquid videtur, antequam fiat. *S. Aug: de 83. quest: 31.*

Non in toto corde confitetur Deo, qui de Providentia Dei aliquando dubitat. *S. Aug: in Psal: 9.*

Quidquid hic accidit contra voluntatem nostram, noveris non accidere, nisi de voluntate Dei, de Providentia ipsius, de ordine ipsius, de nutu ipsius, de legibus ipsius. *Idem in Psal: 148.*

Tu Dei Servo, tu bonis operibus dedito, aliquid defuturum existimas? Unde tam incredula cogitatio? quid facit in domo Domini perfidum pectus? *Idem.*

Constanter Deo crede, eiq; totum committe quantum potes, nihil enim tibi evenire permittet, nisi quod tibi prosit, etiamsi nescias. *Idem in Soliloqu: c. 5.*

Nulla creatura est, quæ (nolit velit) non Divinæ Providentiæ serviat. Facit enim cum ea, quæ ex animo servit, quod bonum est, de illa vero, quæ hoc non vult, fit quod justum est. *Idem in Exp: Epist: ad Sal.*

Si Providentia Dei non præsidet rebus humanis, nihil est de Religione satagendum. *Idem de utilit: Cred: c. 16.*

Mundus vel ictu oculi stare non poterit, si ei Deus regimen suum subtraxerit. *Idem l. 4. de Gen: ad tit: c. 12.*

Nullus vir tam Sactus, nec superno studio tam illigatus, quin aliquando circa necessariorum ad victum, & ad vestitum non moveatur. *V. Beda super Psal: 87.*

Pone Providentiæ tuæ modum, ne tibi sapiens videaris. *S. Bernard: in formula honestæ vitæ.*

Crede Deo, committe te ei, & ipse te enutriet. *S. Bernard: Ser: 5. Vigil: Nativ.*

Recte fieri cuncta ne dubites, quoniam bonus mundum Rector temperat. *Boet: l. 4. Consol: profun: 5.*

Deus solus scit, quid nobis necessarium sit, & quid expediat. *S. Bonav: de 7. donis Spirit.*

Deus providet omni carni, quia quidquid natat, quidquid volat, quidquid repit, quidquid graditur, ejus largitate satiatur. *Cassiod super Psal: 135.*

Mundi Rector est unus, qui universa quæ sunt, verbo jubet, ratione dispensat, virtute consummat. *S. Cyprianus.*

Omnipotens Deus per se mundum regit, quem per se condidit, nec eget alienis adiutoris ad regendum, qui non eguit ad faciendum. *S. Greg: M. l. 24. Moral: c. 11.*

Qui quod non erat fecit, factum sine gubernatione non deserit, & qui benigne hominem condidit, nequaquam injuste cruciari permittit, nec finit neglecte perire quod est, qui hoc etiam quod non fuit, creavit ut esset. *Idem, ibid: l. 2. c. 11.*

Quidquid in mundo vel bonorum accidit, vel malorum, non absq; Providentia accidit, & iudicio Dei. *S. Hieron: l. 3. super Hierem: c. 11.*

Providentiæ Dei cura est specialis omnium, specialior fidelium, specialissima Sanctorum. *Hugo Card: super 1. Cor: 9.*

Quando superna Providentia cuiuspiam assistit non solum hominum insidias effugere potest, sed & si in bestias ipsas incidat, nihil patitur grave. *S. Joan: Chrys: hom: 57. super Gen.*

Providentiæ Dei opera, partim propensa Dei voluntate fiunt, partim permissione. Propensa Dei voluntate fiunt ea omnia, quæ citra controversiam bona sunt; Permissione quæ nonnullam absurditatis speciem præferunt. *S. Joan: Damasc: l. de fidei Orthod: c. 9.*

Mira dispositio est supernæ distributionis, malus ad bonum aliquando convertitur, & bonus ad malum aliquando reflectitur. Vult quis esse bonus & non valet, vult alter esse malus & non permittitur interne. Datur ei quod sit malus, qui vult esse bonus. Alius nec vult esse malus, nec datur ei ut sit bonus. Tamdiu in bono esse stat, quousq; cadat; Ille male diu vivendo in fine salvatur, vult prodesse in bono iustus, nec prævalet, vult nocere malus & prævalet. Iste vult Deo vacare, sed sæculo impeditur, ille negotiis implicari cupit, nec perficit. *S. Isid: Hisp: l. 2. de Summo Bono c. 6.*

Nemo tam rudis, tam feris moribus, qui non oculos suos in cælum tollens, (tamen nesciat cujus Providentia regatur omne, quod cernitur) aliquam tamen Providentiam intelligat, ex ipsa rerum magnitudine, motu, dispositione, constantia, utilitate, pulchritudine, temperatione. *Lact: l. 1. de Div: Inst: c. 2.*

In omnibus Providentiam Dei sapienter attendas, sine qua nec unum quidem folium de arbore decedit. *Ludov: Blos: de brevi Regula Tyronis.*

Providentia Dei ita omnia in mundo sunt disposita, ut nihil prorsus

sus otiosum sit apud Deum, etiamsi malum illud sit, etiamsi bonum. *Orig: hom: 14. c. 23.*

Sicut navigans gubernator, nunquam manum suam à gubernaculo, sic nunquam penitus curam suam tollit Deus à mundo. *Salv: l. 1. de Gubern: Dei.*

Ille credit Deum esse, qui credit omnes res mundi hujus, gubernari, & provideri ab illo. *S. Th: Aqu: Opusc: 6. super Symb: Apost: art: 1.*

Divinæ Providentiæ subjiciuntur & bona, & mala sed diversimode. Nā bona providentur, sicut per se intenta, mala autem permittuntur, in quantum ad aliquod bonū ordinari possunt. *Idem super 1. Sent: Sent: 40. a. 3.*

Nulla est sanctitas, si manum tuam Domine subtrahas, nulla prodest sapientia, si gubernare desinas, nulla juvat fortitudo, si conservare cesses, nulla secunda castitas, si eam non protegas, nulla propria prodest custodia, si non adsit tua Sancta Vigilantia. *Thomas à Kempis lib: 3. de Imit: Christi cap: 14.*

ARGUMENTUM MORALE.

Infelicissimi sunt, qui se subtrahere Divine Providentiæ volunt.

Ratio 1ma. Quia abnegans adorabilem hanc Providentiam homo, vel nullum sequitur consilium, vel suum, quod certissimum est omnium malorum principium.

Ratio 2da. Quia Deum relinquens, & à Providentiæ illius mandatis recedens, Deum pariter cogit, ut recedat & submoveat Paternum præsidium, quod Justorum in terra felicitatem constituit.

Ratio 3tia. Quia hoc pacto seipsum privat suavissimā, & unica consolatione, quam habere posset in adversis.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Triplex hominum genus est, qui Divinam ledunt Providentiam.

Primum. Qui diffidunt in necessitatibus quibus premuntur, & metum concipiunt inanem, quasi ipsis Providentia Divina desit, in iis, quæ sunt ipsis necessaria.

Secun-

Secundum. Eorum, qui murmurant in aduersis, quæ in hac vita accidere possunt.

Tertium. Eorum, qui conqueruntur contra Divinam Providentiam, ob inæqualem bonorum hujusmodi divisionem, ex qua nonnunquam scandali occasionem accipiunt, juxta illud: *Pene moti sunt pedes mei, pacem peccatorum videns*, sed contra tales potest insurgere: quod sint homines amore proprio excæcati, qui sua tantum commoda, suasque curant res, non autem ordinem, ac bonum totius societatis humanæ, quæ stare non potest, nisi per mutuam submissionem, qua alij pendeant ab aliis; pauperes quidem à divitibus, divites vero à pauperibus.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Prima.

Providentiâ Dei plusquam Paterna erga omnes Creaturas.

I. *IN principio creavit Deus Cælum & terram, terra autem erat inanis & vacua.* Gen: 1. 1. Deus vacuum & inanem non reliquit terram, sed herbis, floribus, pratis, arboribus, fructibus, aquis, fontibus, copiose replevit, & ut continuo terra fructificaret, firmamentum Cæli stabilivit, luminibus, sole, luna & innumeris stellis ornavit, quæ luminaria suo influxu, terram fecundarent. Sed ad quid tot fructus & germina? Creare statuit Deus hominem in mundum, ut ergo hic hospes in primo momento vitæ suæ, necessaria inveniat, ecce tam provide terram copiosissimis fructibus locupletavit. *Penziger in Addit: Dom: 4. Quadr: c. 3.*

Subscribit S. Petrus Chrysologus Ser: 6. 9. dicens: Quidquid cæli micat, radiat, splendet ornatus, quidquid terra fragrat in floribus, sapit in fructibus, in animantibus gaudet, nostro amore factum, nostræ additum est servituti. *Ita S. Chrysol.*

II. *Fac tibi arcam.* Gen: 6. 14. Cur non vocatur potius navis? ut intelligeret Noe se tanquam in Arca servatum, inter tot aquarum imminuentia pericula. *Did: Niss: 1. 3. c. 1. Phen: Græ.*

III. *Pones super mensam panes propositionis.* Exod: 25. 30. Voluit semper corâ se panem habere, ut scilicet cōtinuæ nostræ indigentiae memor esset. *Oleaster hic.* Causa quare ponebantur isti panes exprimitur Levit: 24. Scilicet in memoriam Filiorum Israel, ut Deus recordaretur eorum. *Abul: 9. 28. hic.*

IV. *Qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.* Psal: 146. 9. Traducitur apud Sacros Scriptores Corvus, ut animal pullorum odio laborans: Nam cum fætum excluferit, repudiat, neglecta nutricandi causa, sed quæ creaturam omnem pervadit Divina Providentia, pullis ipsis corvorum, occulta quadam ratione, à minutis quibusdam animantibus escam parat. *S. Basil: Seleuc: orat: in S. Eliam.*

V. *Similis est dilectus meus caprea, hinnuloq; cervorum.* Cant: 2. Causam dat Orig: tom: 3. in Cantica, observans capram acutissimi esse visus, hinnulum vero velocissimi cursus. His ergo animalibus sponsa dilectum suum comparat, ostendens Deum Sponsum animarum nostrarum, acutissime quasi mille oculis intueri nostras necessitates, celerrimeq; eis succurrere, providereq; media omni creaturæ, necessaria, currit autem, ut inveniat, & prævenit eos, qui sua Providentia indigent. *Ita Origenes.*

VI. *Manus ejus tornatiles.* Cant: 5. S. Ambros: de obitu Theodosij; Tornatiles dicit, quia sicut manus tornatoris velociter giratur, inquieta globum quem tornat volvit, & revolvit, sic Divinæ manus providi Numinis, à benefaciendo & dona tribuendo, nunquam cessare possunt; *Manus tornatiles* alij legunt: *Manus Pavonis* cauda pavonis undiq; auratis plena oculis: Ita manus altissimi innumeris apertis scatent oculis, qui in favorem creaturarum, continuo invigilant, & attendunt succurrere necessitatibus & indigentis. *Penziger Dom: 4. Quadrag: c. 3.*

VII. *Audite me Domus Jacob, qui portamini à meo utero.* &c. Isaia 46. Indicare Deus voluit, indefinentem erga nos curam, & Providentiam, ut non possit non meminisci nostri, nos alere, nobis providere. Unde confirmat hanc Paternam erga nos curam, & Providentiam, Isaia 49. dicens: *Numquid oblivisci potest mulier Infantem suum, ut non misereatur Filio uteri sui, &c. Et si illa oblita fuerit, ego non obliviscar tui, &c. usq; ad senectam, ego ipse, & usq; ad canos ego portabo, ego feci, & ego feram, ego portabo, & ego salvabo.* Ibidem.

PROPOSITIO SECUNDA.

Deus Servis suis specialiter, optima quæq; semper providet.

I. **R**espexit Dominus ad Abel. Gen: 4. Aspici à Deo secundum Pagninum suaviter consulere est, & secundum D. Hieron: Consulere in bonum, & prosperum eventum. Respexit ergo Deus ad Abel, idem est, ac quod

quod Abeli bona & prospera intendit. Quæris meritum? hoc fuit innocentia, *Innocens Abel*. Unde Cassiodorus in Psal: 10. Beati redduntur, ad quos respicit Deus, quoniam intuitus ejus beneficium est. *Penziger discurs: 28.*

II. *Deus providebit.* Gen: 22. 8. *revertetur ad vos c. 5.* Quo fundamento confidit Abraham, quod incolumis cum Filio rediturus sit? cum ipse vere ad immolandum Isaac Filium pergeret? *Ipse portavit in manibus ignem, & gladium.* v. 6. Abraham ex asse timoratus servus Dei erat, ad sacrificandum Deo pergebat, hinc se animose consolatur, intrepide confidit. *Deus providebit, revertetur.* Nempe Numini servientibus specialiter Deus providet. *Idem, ibidem.*

III. *Sub umbra alarum tuarum protege me.* Psal: 16. 8. Alas habere dicitur Deus, pro eo quod more avis, electos suos tanquam pullos sub se jungit, fovet, & ab insidiis diaboli & malorum hominum protegit. *S. Anselmus lib: 2. de vestim: & aliis Divinis attributis.*

IV. *Iustorum animæ in manu Dei sunt.* Sap: 3. Idest in peculiari Dei cura, Providentia, tutela directione. Moraliter portatur justus manu Dei. imo. Sicut puer manu Matris vel nutricis juxta illud Osee II. 3. *Et ego quasi nutritus Ephraim, portabam eos in brachiis meis.* 2do. Sicut charta est in manu scriptoris, ut in ea scribat, & pingat, quidquid velit, juxta illud Isaia. 49. 16. *Ecce in manibus meis descripsi te;* Sic Christus Crucifixus in manibus suis inscripsit Electos suos, non calamis sed clavis, non atramento sed sanguine, ut amorem suum eximium in nos testaretur. 3tio. Sicut annulus est in manu Regis: æquè enim pretiosa est anima justii in manu, & oculis Dei, vide Jerem: 22. 24. Eccl: 49. 13. Aggæi 2. 24. 4to. Sicut æger debilis est in manu confortantis juxta illud. Ezech: 3. 14. *Manus Domini erat mecum confortans me.* 5to. Sicut materia vel instrumentum est in manu artificis, ut eas functionibus prefuris, patientia, omniq; virtute & gratia expoliat. *Cornelius hic.*

V. *Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt.* Lucæ 12. 7. Non quicunq; capilli numeruntur, sed hærentes capiti; Obediens suoq; adhærens capiti, Dei in se curam provocat. *Oliwa 13. Strom: hic.*

VI. Naturalistæ narrant pullos corvorum albos excludi, quos cum sui Parentes non agnoscant, deserunt, sed Dei Providentia, teste S. Chrysostomo ut Eliam, eos Paternè nutrit & fovet. *Obvolitant animalcula quædam, Divina Providentia suppeditata, quæ captantes illi crescunt & aluntur.* Continuat hoc alimentum Deus, quamdiu albi sunt pulli, dum increpescunt, cessat. Unde Berthorius l. 7. Reduct: c. 23. *Quamdiu nos fueri-*

fuerimus sine nigredine vitiorum, idest innocentes, & puri, tamdiu Deus rore cælestis gratiæ nos nutriet, & perfunder.

PROPOSITIO TERTIA.

Et si omne bonum à Deo sperandum, nihil tamen de humana Providentia omittendum.

I. *Paravit illa cibos, sicut velle noverat Patrem illius, & vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat, induit cum &c.* Gen: 27. 13. Si Divino oraculo Rebecca fudit: *Major serviet minori.* Gen: 25. 24. Et credit non posse maledictionem incurrere? cur anxiosa sollicitudine urgetur? Si non credit? otiosa ciborum oblatio vanæ pellicularum artes. &c. Rebecca promissione Divina innititur, sed nihil omittit industriæ, nam etsi omnia dispositione agantur Divina, nihil de Providentia omittendum humana. *Naxera in Josue c. 6. §. 6.*

II. *Misit igitur Josue filius Num, exploratores de Sin duos Viros.* Josue 2. 1. Rupertus in 1. Josue c. 10. Cum quo Dominus erat, & cui dixerat; Nullus vobis poterit resistere, cunctis diebus vitæ tuæ; Ipse exploratores mittit, ad considerandum terram, urbemque Jericho. Non ergo quisquam ullo in negotio de cælestibus præsumat præsidii, ut non etiam ipse sibi prior assit, vigilando pro facilitate ingenij, laborando pro proportionem virili; Nam sicut minimæ fidei est, de Divinis dubitare promissis, sic nimis temeritatis vel præsumptionis est, cælestem per miracula præstolari opem, otiose sedendo manibus compositis. *Ita Rupertus.*

III. *Ite, & circuite Civitatem armati.* Josue 6. 7. Si Deus totam victoriam clamoribus obtinendam, & triumphos cantibus excitandos testatus est. *Cumq; insonuerit vox tubæ longior atq; concisior, muri funditus corruent Civitatis.* Ibid: v. 5. Cur Josue milites cataphractos præire jubet? Tostatus: *Josue omnibus modis humana prudentiæ usus est in actionibus bellicis, licuit ergo facere Josue quidquid humana fuit prudentia, & in reliquis de Divina sperare bonitate.* Nam etsi omnia unicus Numinis nutu, & consilio regantur, nostras tamen manus adjutrices desiderat Deus, ut quæ ipse decrevit, cooperantibus nobis perficiat. *Naxera hic.*

EXEMPLA VARIA.

I. **N**Oe singularem erga se, ac totam suam Domum, expertus Dei Providentiam, nam cum totus mundus diluvio periret, Deus ipsum cum tota ejus Familia & omnibus animantibus in arca conservavit, quam super aquas direxit, & demum requiescere fecit super montes Armeniæ. *Gen: c. 7. & 8.*

II. Abraham se totum Divinæ commisit Providentiæ, dum jussus fuit exire de terra sua, & deinde cum Deus illi præcepit immolare Filium unigenitum, in quo tamen fuit illi promissa innumerabilis posteritas. *Gen: c. 12. & 22.*

III. Josephum proprij Fratres invidiâ acti, ne ijs ipse dominaretur prout per somnium ænigmaticè viderat, in servum Ægyptiis vendiderunt, & ecce hoc ipsum medium quod elegerunt, ne Joseph super ipsos Dominatum teneret, à Divina Providentia ordinatum fuit, ut Joseph mirifice Ægypti terræ præpositus constitueretur; imo ut ipsis Fratribus esset pro salute. Vos cogitastis de me malum, sed Deus illud vertit in bonum, ut exaltaret me, & salvos faceret multos populos. *Gen: c. 45. & 50. v. 20.*

IV. Moyfes parvulus flumini in fiscella expositus Deo dirigente invenitur à Filia Pharaonis, & ignotæ fæminæ, quæ ipsa Moyfis erat Mater, ad nutriendum traditur. *Exod: 2. & Act: c. 5. v. 21.*

V. Filiis Israel per 40. annos pluit manna, & coturnices, ad manducandum, & aquam de petra abundantem, ad bibendum, Moyfes eduxit: *Exod: 16. & 17.* Eorundem vestimenta toto illo tempore, non sunt attrita, neq; calceamenta vetustate consumpta. *Deut: 29.* Item nullus eorum per totum iter unquam ægrotavit. *Psal: 104. v. 37.*

VI. Saul dum asinas Patris sui perditas quærit, ungitur in Regem Israel. *1. Reg: 9. 1.*

VII. David inter omnes persecutiones, quas passus est à Saul, & à filio proprio Absalon mire semper à Divina Providentiâ fuit protectus, ut passim legere est. *L. 1. Reg: & 2.*

VIII. Elias Cælum triennio claudit, primumq; pascitur à corvis, deinde à muliere Sereptana, cujus hydria farinæ, & lecythus olei non minuuntur. *3. Reg: 17.*

IX. Eidem Eliæ cum fugeret furorem insidiantis Jezabel, & in deserto

ferto nihil haberet, quod manducaret, & biberet, Angelus Domini attulit panem, & aquam. *Ibidem* c. 19.

X. Elisæus 100. homines viginti panibus hordeaceis pavit, & multum superfuit obstupescente Gezi famulo, 4. *Reg:* 4. Vide simile de Christo Domino. *Joan:* 6. & *Marci* 8.

XI. Job quod non expertus circa se Divinæ Providentiæ favores? similiter & Tobias, tota horum, historia luculentissime testatur.

XII. Esther singulari Dei dispositione fit Regina, ut populus Judaicus liberetur ab exitio sibi parato per Aman, *Esther Historia*. Legatur Liber Sapientiæ, & Liber totus Jonæ.

XIII. Anno Dñi 1627. in Urbe S. Severini 10. millia hominum, terræ motu perierunt, cum ipsis ædibus & turribus vasta campana deciderat, quæ cæteris omnibus ruinâ appressis puerum inter rudera incolumentem texit, ac protexit. *Engelgr: Dom: 6. post Epiph.*

XIV. Aristomenes in manus hostium delapsus, in specum subterraneum detruditur, ut fame, ac siti extingvatur. Jam omnem vitæ spem amiserat, cum ecce arcana via exitum invenit. Vulpes enim insperato sub terram in antrum penetravit, quam Aristomenes, cauda prehensa insequitur, & manu altera egerendo, aditum sedulo laxabat, qua intrabat, donec in apertum prorupit, qui vivus sepultus credebatur. *Ibidem.*

XV. S. Catharinæ Senensi Cælestis Sponsus dixisse legitur: Cogita tu de me, quia ego cogitabo, & sollicitus ero pro te. *Mansi disc: 6. num: 8.*

XVI. Circa Annum 1569. Nives ad altitudinem Viri cum cecidissent, Patres Capucini in Conventu S. Brigittæ in Bemont nequeunt exire pro Eleemosyna, deficiente pane laborare fame cæperunt, unde Orationi instantes Divinam Providentiam exorare cæperunt. Erat tunc in Montiscalar non procul nobilis Vir Nomine Joffredus, qui filiolum habuit, necdum unius anni tempus complementem. Hic articulatim Parentem alloqui cæpit: Domine Parens, Domine Parens; Respondente Patre, quid vis fili mi? Parvulus: Domine Parens; recordare Patrum Capucinatorum in Conventu S. Brigittæ, qui ob maximas nives de Conventu egredi non possunt, & famem patiuntur. Pater advertens Miraculum, quærit ex filiolo, quis tibi hoc dixit? quot nives altæ sint, & quod Patres Capucini penuriam patiantur. Desuper tacet infans, & ut ante, donec ad annos devenit, nihil locutus est. Parens ergo obediens Divinæ monitioni summo mane Asinum pane, carne, & aliis vitæ necessariis, onerari imperat, atq; Patribus Capucinis per servum deferri;

Servus

Servus impossibilitatem ad Conventum S. Brigittæ deveniendi propter altas nives exponit, quem Dominus consolatur, Deus qui jubet Patribus succurrere, & viam pandet. Accedit hic alterum Miraculum, super omnes nives quasi super solidam terram, servus & Asinus progrediuntur, & ad Conventum feliciter devenerunt, & redierunt. *Leonardus Meyr ex Chron: PP. Capucin.*

XVII. Circa annum 455. propter ingentem siccitatem summa fuit terræ sterilitas, ex qua morbi famesq; excreverunt; In hac panis penuria se Dei miserentis Clementia, & Providentia in Regionibus Phrygiæ, & Gallaciæ & Cappadociæ svaviter demonstravit. Nam ut olim Hebræis in deserto dulcissimum manna, multis diebus de Cælo pluit, quo famelici se exsaturarunt. Sed cum ob defectum granorum & seminum, agri seminari non potuerint, inauditum Divina Providentia præstitit miraculum. Agri enim licet culti & seminati non fuerint, nihilominus prædivites tulerant fructus, crevit frumentum in copia nemine arante, occante, vel serente, Deo nempe per Angelos, vices Colonorum benigne adimplente. *Nicephorus l. 15. c. 10.*

XVIII. Chariton quidam nomine Peregrinus, cum Hierosolymam tenderet, latronum infidiis interceptus, in spelæum tractus, & catenis alligatus est. Latronibus alio ad prædam dilapsis Chariton hoc unum agere, Divinamq; potentiam laudibus extollere, inopinatam illam dispositionem secum expendere, ob eamq; Patri amantissimo, gratias agere, eidemq; se impensissime commendare, nec aliud velle, quam Divinam in se voluntatem perfici. Dum hæc animo volvit, serpens è latebra prorepit, ad scutellam lactis plenam. Bibit hic largius non vocatus hospes, sed pro symbola, quod ingrati solent venenum refudit. Ubi latrones in notum cubile redierunt, primum erat ardentem sitim lactea promulsi de propitiare Biberunt liberalius, quam serpens, sed ita ut nihil biberent amplius. Nam paulo post concepto intra venas veneno, extincti sunt omnes. Ergo jam Chariton Latronum ex asse hæres, & solus infamis patibuli Dominus, Divinæ Providentiæ ardentius, quam unquam se commendavit. Nec frustra; Vinculis ope Divina laxatis pro miserabili ergastulo habitaculum reperit opulentum, & pecuniam quidem ibi inventam, partim sublevandis egenis, partim monasteriolo condendo, adhibuit. Ipsam latrocinantium speciem, in templum mutavit. Ubi iam Judæi, quam Idololatræ Christianis sacris imbuti sunt. *Simon Metaphrastes 28. 7bris in vita S. Charitonis.*

XIX. In S. Eustachij vita admiranda Divinæ Providentiæ licet videre

re specimina; Hic enim primo, conjuge per illatam à nautis violentiam spoliatus, qua peregre abducta, Filij quoq; ejus à duarum ferarum dentibus apprehensi separatim abducti fuerunt. Cumq; ipse prorsus ignotus, apud rusticum quendam lateret, ut ejus agros excoleret, Deus ipsum denuo Imperatori Romanorum manifestavit, à quo anxie quæsitus, ac tandem inventus, in pristinam Ducis Generalis militiæ suæ Dignitatem restitutus fuit. Cumq; Eustachius Imperatorem per gloriosas victorias, & triumphos condecoraret, contigit quod uxor ejus eodem tempore & filij ejus redierint. Hi quidem sani, salvi, & incolumes, illa vero ab omni pudicitiae suæ periculo illæsa, & immunis conservata. Qui omnes tandem cum S. Eustachio Martyrio coronati fuerunt. *Mansi discursus* 12. num: 7.

XX. S. Felix Nolanus ut persequutores se ad pœnam quærentes effugeret, in quendam locum abditum, murorum ruinosorum se abscondit. Satellites hoc advertentes ocyus post ipsum cucurrerunt. Sed ad illum locum pervenientes viderunt illam maceriam densissimis aranearum telis contexam adeo, ut ipsum locum illum ingressum fuisse minime suspicari potuerint, ac proinde recesserint. *Ibidem.*

XXI. Fratri Gvidoni Ordinis S. Francisci jam grandævo Deus laetiores cibos providit. Dedit enim selem, quæ quotidie è silva volucrum aliquam affert, F. Francisco Montis Jlcini ejus Socio, ut præpararet. Ipso vero die quo vir Sanctus obiit, ad ejus pedes felis expiravit. *Bibl: paup: S. Bonav.*

XXII. In quodam belli disturbio, dum homines terrore consternati in sylvas & abdita fugissent, contigit sæminam in nemore peperisse infantem, quantum potuit linteis involvit, & dum illo ipso momento fuga urgeret, Mater ulterius in sylvam se abdidit, prolem suam in loco, ubi linteis involverat, relinquens. Mater aut occisa, aut abducta fuisse credenda est, quia ad infantem ultra non reversa, sed misericordia Dei providit, ne infans fame periret. Capra enim flentem lactavit; Interea dum tumultus cessavit, loci illius incolæ ad propria revertentes, infantem inveniunt, oculis prodigium intuentur, nempe lactatum à capra infantem. *Simon Majol: l. i. Canic: coll: 4.*

XXIII. Mathæus Judicki Archidiaconus Cathedralis Cujaviensis Romæ existens, dum sæpius visitasset Beatum Josephum Calasantium, semel eum sic alloqvutus est. Summe miror, quod tam in magna fundaveris tuum Ordinem paupertate, nec capere possum, quomodo hæc indigentia pressus, incrementa capere poterit; Cui B. Josephus: Non desperandum

sperandum de Divina Providentia, sed fortiter ei confidendum, cujus non pauca se habere documenta. Semel dum, parum vel plane nihil haberent Religiosi mei ad comedendum, ubi se Divinae commendassent Providentiae, insperate duae personae ignotae adeunt portam, & sufficientes afferunt cibos, quibus Portulano redditus abiere. Altera vice dum nec frustum panis superesset Domi, quaedam Matrona Venerabilis, & humanam excedens formam, portam accessit, afferens secum plenum co-phinum pulcherrimi panis, quem ubi in manus Portulani tradidisset, disparuit. *P. Aegidius in vita B. Joseph 1. 2. c. 10.*

XXIV. Sacerdos quidam necessitate nivis & algoris adactus, dum in alpibus à via aberrasset, & meliorem à ventis & nivibus vallem invenire sperans, in declive se demisisset, neque exitum reperisset, neque unde desilierat propter altitudinem, reascendere potuisset, sub exosam, & propendentem rupem, sese fame moriturum, desperabundus conjecit. Erat tunc temporis Plenilunium, hac splendente vidit serpentes ad quendam per nives serpere lapidem, & lingvis suis illum lapidem, acsi sylvus cibus esset lingere, & brevi spatio quasi saturati essent, sua antra repetere. Cogitat ergo afflictus vir, quidnam serpentes in hoc lapide lingerent, cumque secunda & tertia nocte ad illum lapidem redire serpentes conspexisset, & ipse pene jam viribus destitutus, lapidem illum accedit, lingit, & inter lingendum ita restitutus est viribus, & refocillatus, quasi cibo refectus esset. Per totam igitur hyemem, donec nives resolutione fuissent, bonus Sacerdos sub rupe illa delituit, & diebus singulis lapidem lingendo, provide à Deo pastus, & enutritus fuit. *Penziger D. 4. Quadr: in Addit: c. 3.*

XXV. Sancti Garziae Arragoniae Ducis Mater Uraca nomine, illo gravida, cum in bello contra Mauros fortis & animi plena mulier socia marito esset, lancea in latere, grandi vulnere percussa concidit, prole intacta, quae per vulnus manus exerens, viva extracta est. *Rodericius Tolet: 1. 5. de rebus Hispanicis.*

TITULUS XXIX. P R U D E N T I A.

Prudencia est virtus practica, per quam & finis honestus praefigitur, & media ad hunc obtinendum congrua eliguntur.

S. Thomas 2. 2. q. 47. a. 4. docet. Prudentiam non Intellectualium

tantum, verum etiam Moralium virtutum, naturæ participem esse, quatenus non confert nobis solum bene operandi facultatem, vel facilitatem, sed quatenus id faciendi etiam tribuit exercitium; & usum, rectificans voluntatem, ut actiones illius sint bonæ, atq; honestæ.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Non accipias munera, quæ etiam excæcant prudentes & subvertunt verba iustorum. *Exod: 23. 8.*

Gens absq; consilio est, & absq; prudentia. *Deut: 32. 28.*

Dedit Deus Sapientiam Salomoni, & prudentiam multam nimis. *3. Reg: 4. 27.*

Det tibi Deus prudentiam, & sensum ut regere possis. *2. Paral: 22. 12.*

In antiquis est Sapientia, & in multo tempore prudentia. *Job 12. 12.*

Inclina cor tuum, ad cognoscendam prudentiam. *Prov: 2. 2.*

Consilium custodi, & prudentia servabit te. *Prov: 2. 11.*

Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ. *Prov: 3. 5.*

Beatus homo, qui invenit sapientiam, & qui affluit Prudentia. *Ibidem ver: 13.*

Dominus Sapientiâ fundavit terram, stabilivit Cælos prudentiâ. *Ibid: ver: 19.*

Posside Sapientiam, posside prudentiam, & in omni possessione tua acquire prudentiam, arripe illam, & exaltabit te. *Ibid: c. 4. v. 5. &c.*

Dic sapientiæ Soror mea es, & Prudentiam voca amicam tuam, ut custodiat te. *Ibidem c. 7. 4.*

Numquid non sapientia clamat, & prudentia dat vocem suam &c. *totum caput. Prov: 8. 1.*

Meum est consilium & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo. *Ibidem v. 14.*

Relinquire infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentiæ. *Ibid: cap: 9. v. 6.*

Scientia Sanctorum prudentia. *Ibidem v. 10.*

Qui moderatur labia sua, prudentissimus est. *Prov: 10. 19.*

Sapientia est viro prudentia. *Ibidem v. 23.*

Vir prudens tacebit. *Prov: 11. 12.*

In corde prudentis requiescit sapientia, & indoctos quis erudiet. *Prov: 14. v. 33.*

Doctrina prudentis facilis. *Ibidem v. 6.*

Vade contra virum stultum, & nescit labia prudentiæ. *Prov: 14. 7.*

Vir prudens dirigit gressus suos. *Prov: 15. 21.*

Posside sapientiam, quia auro melior est, acquire prudentiam, quia pretiosior est argento. *Prov: 16. 16.*

Qui sapiens est corde, appellabitur prudens. *Ibidem v. 21.*

Cor prudens possidebit sapientiam. *Ibidem c. 18. 15.*

Custos Prudentiæ inveniet bona. *Prov: 19. 8.*

Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium adversus Dominum. *Prov: 21. 30.*

Prudentiæ tuæ pone modum. *Prov: 23. 4.*

Sapientia ædificabitur Domus, & prudentiâ roborabitur. *Prov: 24. 3.*

Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. *Prov: 27. 1.*

Sapiens sibi videtur vir dives, pauper autem prudens scrutabitur eum. *Prov: 28. 11.*

Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam. *Ibid: v. 16.*

Melior est sapientia quam vires, & cor prudens, quam fortis. *Sap: 6. 1.*

Secundum virtutem tuam, cave te à proximo tuo, & cum sapientibus, & prudentibus tracta. *Eccl: 9. 21.*

Vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus, & inscius non honorabitur. *Ibidem 10. 28.*

Est tacens, & ipse est prudens. *Ibidem c. 19.*

Homo prudens placebit. *Ibidem c. 20. 20.*

Os prudentis quæritur in Ecclesia. *Eccl: 21. 20.*

Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quasi brachiale brachio dextro. *Ibidem v. 24.*

Prudens gravabitur contumelia. *Eccl: 21. 27.*

Labia imprudentium stulta narrabunt, verba autem prudentium statim ponderabuntur. *Ibidem v. 78.*

Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & qui coram vobismetipsis prudentes. *Isaia 5. 21.*

Qui fecit terram in fortitudine sua, præparavit orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos. *Jer: 51. 15.*

Qui exquirunt prudentiam, quæ de terra est, viam sapientiæ nescierunt. *Baruch: 3. 23.*

In sapientia & prudentia tua, fecisti tibi fortitudinem. *Ezech: 28. 4.*

Prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est. *Amos 5. 13.*

Estote

Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. *Math.* 10. 16.

Abcondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. *Ibidem* 11. 25.

Filij hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. *Lucæ* 16. 8.

Prudentia carnis mors est, prudentia autem Spiritus, vita & pax. *Rom.* 8. 6.

Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. *Ibidem* 12. 16.

Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo. *1. Cor.* 1. 19.

Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo. *Ibidem* 4. 10.

Estote prudentes, & vigilate in Orationibus. *1. Petri* 4. 7.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

PRudentia vera atq; perfecta est, semper niti ad cognitionem Divinæ naturæ, & profunditatem humanæ miseriæ. *S. Adalb: M. de Paradiso animæ p. 1.*

Nihil ea prudentiâ sapientius, quæ Divina & humana secernit. *S. Ambrosi: de obitu Satiyri Fratr̃is.*

Prudentia carnis dicitur, cum anima pro magnis bonis temporalia bona concupiscit. *S. Aug: l. 83. q. 6.*

Temperate facere cuncta, prudentia est. *S. Bernard: Ser: 63.*

Tolle prudentiam, & virtus vitium erit. *Idem Serm: 49. in Cant.*

Altus gradus Prudentiæ est, ordinare vitam suam secundum exempla Sanctorum, altissimus secundum exemplum Christi. *S. Bonav: ad grad: virt: c. 9.*

Prudentia connexam malitiam habens, prudentia non est. *S. Joan: Chrys: hom: 36. super 1. Cor.*

Prudentem dico non scientem & doctum, sed sensatum & mente acutum, qui potest rerum ponderare naturas, & secundum quod potest, rationabiliter agere omnia. *S. Joan: Chrys: hom: 5. in Math.*

Quatuor sunt, quæ prudentia nos edocet, scilicet præterita recordari, præsentia disponere, futura prævidere, & dubia discernere. *S. Thom: Aqu: Opusc: 37. de vitiis & virt.*

Magna

Magna ars est, scire cum Jesu conversari, & scire Jesum tenere, magna Prudentia. Tb: à Kemp: de Imit: Christi, l. 1. c. 8.

ARGUMENTUM MORALE.

Prudentia hominum hujus mundi stultitia est apud Deum.

Ratio prima. Quia hi prudentes hujus sæculi inanibus duntaxat consiliis pascuntur, non secus ac homines, qui de mentis fanitate dejecti, chimerica duntaxat medicamenta fovēt locupletandi, fortunas suas provehendi, terrena promovendi negotia, verbo mente volutant, finem homine indignum, qui creatus est, ut æterna felicitate perfruatur, ad quam nec animum advertunt. Dominus novit cogitationes sapientium, quoniam vanæ sunt, evanuerunt in cogitationibus suis, inquit Sap:

Ratio 2da. Quia in nugis, ac nullius rei rebus commorantur, qualia ut plurimum sunt, pleraq; hujus mundi negotia, quibus totus eorum animus repletus est, quin vacent salutis suæ negotio, quod unum omnes eorum curas, vel saltem primam eorum diligentiam meretur, ita ut quantumvis prudentes videantur, meri pueri sint, sine ratione, sine judicio nugis duntaxat intenti. Qui quo magis ineptiæ nugæq; sibi fluunt è sententia, eo dementiores illas rebus momenti toto cælo majoris anteferrunt.

Ratio 3tia. Quia hi prudentes Politiciq; mundani, ut fines suos affequantur, dolis, injustitiis, fraudibus, omniq; noxiarum artium genere utuntur, quæ Dei iram excitant, eumq; ad ultionem provocant. Quamobrem ex Apostoli sententia sapientia talium sapientum stultitia est, apud Deum, non enim nisi ad interitum suum allaborant, non secus ac homines furiosi, propriis manibus sibi necem consciscantes. &c.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Prudentia non solum in Christiana vita, sed etiam morum disciplina utilis est.

Ratio 1ma. Quia efficit ut animam corpori, bonum spirituale temporali, salutem æternamq; felicitatem terrenis opibus præferamus

ramus, ac tandem præstat, ut omnia secundum singulorum præstantiam, merita, ac utilitatem in pretio habeamus.

Ratio 2da. Quia efficit, ut cum de salute agitur, tutiorem ineamus viam, ac aptiora amplectamur consilia ad finem, quem nobismet proposuimus obtinendum.

Ratio 3tia. Quia efficit ut omnia consulto maturemus, prohibetq; ne in tota vitæ nostræ ratione aliquid præcipiti conatu festinanter agamus.

EXEMPLA VARIA.

I. **N**Oe quantæ fuerit prudentiæ, non solum Arca, quam ad vitandum universale diluvium, fabricaverat, sed etiam vetustas ipsa, quæ illum sub Jani nomine bifrontem figuravit plane demonstrat, indubitato præteritorum scientiæ, ac futurorum argumento. *Sabel: l. 4. c. 8.*

II. Abraham veniens in Ægyptum, de uxore sua prudenter & caute celavit veritatem, nec tamen asseruit falsitatem dicens: *Soror mea est.* Gen: 12. Idem prudenter separavit se à Loth, ne Pastores eorum ad invicem litigarent, Gen: 13. Idem filiis suis, cum adhuc viveret discrete divisit portiones, ne post mortem suam, adinvicem concertarent. Gen: 37.

III. Rebecca Jacobo minori Filio suo, prudenti suo consilio benedictionem à Patre, ante majorem natu Filium, Esau impetravit. Gen: 27.

IV. Jacob sagaciter egit, quando debuit obviare fratri, pia munera misit ei, res suas divisit, ne uno furoris impetu totum perderet, & res minus dilectas majori exposuit periculo. Gen: 32.

V. Joseph, prudenter loquutus est coram Pharaone, exponendo somnium, & contra futuram famem dando consilium. Gen: 41. Item Fratres suos caute reprehendit, & eis timorem incussit. Gen: 44.

VI. Moyse antequam invaderet terram Promissionis, misit exploratores illuc, ad considerandum conditiones illius terræ. Numer: 13.

VII. Magna prudentia usus est Josue, insidias ponendo juxta Civitatem Hai, & fugam postea simulando. Josue 8.

VIII. Phinees & alij Nuntij, ad Filios Ruben missi, discrete locuti sunt, & illi eos verbis prudentissimis placaverunt. Josue 22.

IX. Abigail erat Mulier prudentissima, & speciosa, unde & David placavit, & prudentia sua exitium à Domo mariti avertit. 1. Reg: 25. 3.

X. De David dicit S. Scriptura, egrediebatur quoq; David ad omnia, ad quæcunq; eum misisset Saul, & prudenter se agebat. 1. Reg: 18. 5.

XI. Salomon Rex duodecem annorum, cum audiret duarum meretricum contentionem, quarum prima nocturno tempore vivum Infan-tem alteri astute abstulerat, suumq; mortuum ejus loco reposuerat, cum utraq; vivum Infan-tem suum diceret; Rex ut solveret contentionem, vi-vumq; infan-tem Matri suæ adjudicaret, in conspectu meretricum, gladi-um sibi dari jussit, ut Infan-tem in duas partes divideret, & dimidiam partem uni, dimidiam alteri daret; Quod cum vera Mater audiisset, ora-vit, ut vivum Infan-tem alteri daret, cujus revera non erat, ut remane-ret superstes. Intellexit Rex prudentissimus, ex amoris affectu, erga so-bolem, cujus filius esset, matriq; legitimæ restituit. 3. Reg: 3.

XII. Tobias Senior jam moriturus, inter alia magnæ prudentiæ do-cumenta, quæ Filio dabat voluit, ut semper à sapiente consilium pete-ret. *Tobie* 4.

XIII. Achitefel tam grandem sibi prudentia sua famam comparave-rat, ut scriptura teste consilium quod dabat in illis diebus æstimatum tanti fuerit, quasi si quis consuleret Deum. 2. Reg: 16. 23. Hic tamen tam magna sæculari prudentia præditus, in ijs quæ saluti, & animæ e-rant, bruto erat brutior; Nam desperatione agitatus infami laqueo sibi vitam interclusit. Hanc imitantur magni illi Consiliarij statûs, & rerum humanarum periti, qui in negotiis gerendis, & consiliis aliis dandis, o-racula quædam sunt, & pecora sunt in rebus conscientiæ, aquilæ, & lynces in terrenis, talpæ in cælestibus. *Bassaus D. 12. Pent.*

XIV. De Judithæ prudentia olim Holofernus pueri judicium feren-tes dixerunt, non est talis mulier super terram in aspectu, pulchritu-dine, & in sensu verborum. *Judith: 11. v. 19.*

XV. Mardocheus consilium opportunum suggerens Reginæ Esther, à se, & toto populo Judaico, imminens exitij periculum avertit. *Esther* 1.

XVI. Daniel ut Susannam à morte liberaret, prudentissimo consilio falsitatem accusationis contra eam factæ detexit, exitiumq; in suos au-thores convertit. *Dan: 13. 45.*

XVII. Idem Daniel prudenter fraudem sacrificulorum cibos Beli o-blatos comedentium detegens, mortem à Rege decretam à suo avertit, & in capita inimicorum detorsit. *Dan: 14.*

XVIII. Cum constituta fuisset dies, in qua Judas secrete cum Nica-nore loqueretur, præcepit Judas armatos esse suos in locis opportunis, ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur. 1. *Machab: 14.*

XIX. Cum remansisset in Jerusalem duodennis puer Jesus, inventus

est in medio Doctorum, audiens illos, & interrogans, & statim subditur. Stupebant omnes, qui eum audierant, super prudentia & responsis ejus. *Luc: 2.*

XX. Laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset. *Lucæ 16.*

XXI. S. Pauli prudentia, vel in eo satis apparuit, quod omnibus omnia factus sit, ut omnes lucrificeret. 1. *Cor: 9.* Unde alibi quoq; ait. Ego vos non gravavi, sed cum essem astutus, dolo vos capi. 2. *Cor: 12. 16.*

XXII. Idem Paulus cum esset cum Sylva Socio suo in carcerem positus, in crastinum miserunt Magistratus Principes, ut dimitterentur. Sed Paulus prudenter dixit eis: Cælos nos publice indemnatos homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occulte nos ejiciunt. Non ita, sed veniant, & ipsi nos ejiciant. *Act: 16. 37.*

XXII. Commota & confusa Civitate Ephesi, Paulus prudenter, & humiliter acquievit consilio amicorum, qui rogaverunt eum, ne daret se in theatrum. *Act: 19.*

XXIV. Cum vellet Paulus de Græcia navigare in Syriam, & intellexeret sibi à Judæis paratas esse insidias, caute declinavit, & reversus est per Macedoniam, nec recusavit comitatum, quem fecerunt ei Fratres diversarum Civitatum. *Act: 20.*

XXV. Sciens Paulus quod una pars esset Phariseorum, & alia Sadducæorum, in concilio, exclamavit dicens: *Viri Fratres ego Phariseus sum, filius Phariseorum;* Quo dicto factus est clamor magnus, & surgentes quidam Phariseorum, pugnabant pro eo. *Act: 23.*

XXVI. Cum Festus Præses, vellet Paulum in Jerusalem reducere ad instantiam Judæorum, & ibi eum audire, Paulus prudenter advertens eorum malitias, respondit: Ad Tribunal Cæsaris sto, ibi me oportet judicari. Judæis non nocui, aut dignum aliquid morte feci, non recusomori, si vero nihil est eorum quæ hi accusant me, nemo potest me illis donare. Cæsarem appello. *Actorum 25.*

XXVII. S. Catharina Senensis tantæ erat prudentiæ Virgo, ut à Pontificibus diversis in gravissimis legationibus adhiberetur. *Brev: Rom: 30. Aprilis.*

XXVIII. S. Franciscus Xaverius, mira erat prudentia in convertendis peccatoribus. Nam primo dissimulabat eorum vitia, omni affabilitate eos devinciens, tum recensitos varios malorum casus, eorumq; vitam Divinis mandatis contrariam, ostendens, eos convertebat. Si quando aliquis improba diceret, nullam indignationem ostendebat, nec errantem
tum

tum reprehendebat, sed in ejus familiaritatem se insinuans, & seducens hominem sine arbitris, monebat dicens: Mirari se talia illi verba excidisse. *In vita ejus l. 2. c. 17.*

XXIX. Ad Fridericum III. Imperatorem cum rusticus venisset, & indicasset equorum alterum, in caupona ex biga subtra&um esse furto; Imperator reum indicari sibi jussit, Rusticus autem cum hoc nequireret Miror inquit Fridericus, cur etiam alterum eqvum non amiseris, multi enim sunt hodie in hac urbe equites, qui equis indigent. Tum agricola, equa est altera o Cæsar, quæ belligerantibus nulli est usui. Tu ergo inquit Fridericus equæ insidias atq; in omnes urbis vicos discurre. Subtractus eqvus in aliquo stabulo latitat, qui cum jugalem equam senserit, mox hinnitum dabit. Paruit homo, eoq; peracto furtum comperit, Rusticus quod suum erat recuperavit, & fur pœnas dedit: *Æneas Sylvius l. 2. Comment: de rebus Alph.*

XXX. De Martino V. sic scribit Platina: Martinus V. Pontifex in Consultationibus miræ prudentiæ vir est habitus; Nam & quid agendū, & quid vitandum esset, statim re proposita acutissime dijudicabat. Brevis in dicendo, cautior in agendo, adeo ut prius rem factam cernerent homines, quam ab eo excogitatam putarent. Ejus autem sermo plenus sententiis erat. In dandis quoq; beneficiis, mira usus est prudentia; Non enim unicuiq; expetenti conferebat, sed statim mente agitabat, quis potissimum esset idoneus, cui talis cura demandaretur. Quodsi homines Provinciarum non nossent, in quibus vacare beneficia contigisset, statim peritos Regionum consulebat, quis aut in Curia, aut in Gymnasiis publicis esset doctrina, nobilitate, moribus, tanta provincia dignus. Atq; hac ratione & Ecclesiis, & hominibus honore dignis consulebat, cum maxima nominis sui celebritate. *In vitis Pontif.*

XXXI. Medicus quidam, cum ægroto daret operam, qui à phrænitide correptus, cibum nollet capere, quod mortuum se esse diceret, submisit, qui sub ejusdem insanix specie, prope illum in lecto collocatus diceret, se quoq; mortuum, exposceret tamen & cibum, & potum sibi dari. Qui cum afferretur, & ipse sumeret, tunc alter ille, qui vera laborabat insania. Quid hoc inquit, an mortui comedunt & bibunt? Subdit alter ille sub ficta persona. Et potant mortui omnes. Atq; hoc dicto magis cupide cæpit manducare. Quo exemplo ductus qui ægrotabat, & ego inquit: Confestim itaq; cibum sumere cæpit, ex Medici sententia, nec multos post dies, morbo liberatus est, magis prudenti hac solertia, quam curandi ratione & arte. *Pantanus de Prudentia l. 4.*

XXXII. Pulcheria Soror Theodosij advertens quod Imperator, oblatis sibi libellis à Ministris scriptis etiam ad regimen Imperij spectantibus perperam, sine eorum lectione subscriberet, hujusmodi ludo eum corrigendum in animum induxit; Libellum scripsit, in quo significaretur emptam à sese Eudociam conjugem Augustam, si ipse præberet assensum, oblataq; eadem charta Theodosio, ipse ex more ei absq; alia inspectione subscripsit. Recepit ita subscriptam chartam Pulcheria, quæ accedentem ad se Eudociam aliquando retinuit, vocatamq; ab Imperatore reddere recusavit, à se emptam affirmans, & ostendens de rata habita emptione Imperatoris chirographum. Sicq; falso quidem ejusmodi joco Augusti oscitantiam voluit correxisse. *Baron: tom: 6. Anno 446.*

XXXIII. Solymanus Turcarum Tyrannus sequenti judicio suam vel maximam ostendit prudentiam. Byzantij Judæus Christiano certam aurifummam mutuo dederat, ut constituto die præter sortem, usuræ loco, duas carnis ejusdem Christiani uncias reciperet. Die constituta sortem reddit Christianus, fœnus negat, aditur Solymanus, ut rem decidat; Ille Judæum animo detestatus, novaculam adferri jubet, & Judæo potestatem facit, ut qua velit membri parte debitori duas carnis uncias excindat, ea lege, ut omnino duas tantum, si minus plusve excinderet, capite luiturum. Non ausus Judæus hanc aleam subire, Christianum absolvit. *Aeneas Sylvius l. 2. de gestis Alphonst.*

TITULUS XXX. PUDICITIA, PUDOR.

Pudicitia est Castitas cum Verecundia, hoc est, Continentia ab Actibus, gestibus, & signis venereis, de hac S. Cyprianus de Bono Discipuli: & pudic: sic ait: Pudicitia est honor corporum, ornamentum morum, sanctitas sexuum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordiae caput; Hæc nos commendat Domino, connectit Christo, hæc expugnat omnia de membris illicita desideriorum prælia, pacem nostris corporibus inducit, beata ipsa, & beatos efficiens, apud quoscunq; habitare dignatur.

Pudor est rubor in vultu, qui vel in bonam, vel in malam partem accipitur; Nam si accipitur pro ignominiosa verecundia, & confusione est malus, sicut cum dicitur. Psal: 108. *Induantur qui detrahunt mihi pudore, & operiantur sicut diploide confusione sua.* In bono vero accipitur, pro gratiosa,

gratiosa, & virtuosa verecundia, & castitate, juxta illud: *Gratia super gratiam, mulier sancta & pudorata.* Eccl: 26.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

PEpigi fœdus, ut ne cogitarem quidem de Virgine. *Job* 31. 2.
Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. *Eccl:* 9.
Ne respicias in mulieris speciem, & ne concupiscas mulierem in specie. *Eccl:* 25. 28.

Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, ornatum, prudentem, pudicum, hospitalem. *1. Tim:* 3.

Oportet Diaconos similiter esse pudicos, non bilingves, non multo vino deditos. *1. Tim:* 3.

Te ipsum castum custodi. *Ibidem* c. 5.

Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. *Ibidem.*

Tu autem loquere quæ decent, sanam doctrinam, senes ut sobrij sint, pudici, prudentes &c. *Ad Tit:* 2.

Illæ quæ defursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta &c. *Philip:* 4.

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Bonum munus pudicitia, sed minoris meriti cum periculum abest, ubi vero etiam salutis periculo defenditur, ibi plenius coronatur. *S. Ambr: de Joseph: c. 5.*

Trepidare Virginum est, & ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri. *Idem l. 2. in Luc.*

Non dicatis vos animos habere pudicos, si habetis oculos impudicos, quia impudicus oculus, impudici cordis est nuntius. *S. August: in Reg: 3. ad Cler.*

Sicut nemo impudice utitur corpore, nisi Spiritu prius concepta nequitia; Ita nemo pudicitiam servat in corpore, nisi spiritui prius insita castitate. *Idem de Sencel: Virgin: c. 8.*

Pudica vita famam inter homines bonam possidet, de spe futuræ beatitudinis gaudet. *Idem de Izabus c. 5.*

Pudicitia res est animæ, virginitas corporis. *Idem contra Julian: c. 4.*

Aliena libidine pudicitia non potest violari. *Idem de mendacio c. 7.*

Diffe-

Differunt quidem inter se homo & Angelus, sed felicitate non virtute, nam etsi castitas illius sit felicior, hujus tamen fortior concluditur. *S. Bernard: in Epist.*

In tantum pudicitia Deo est placita, ut etiam his, qui in errore sunt positi, nonnihil gratiæ in præsentī conferat vita. *S. Clemens Papa l. 7. Recognit.*

Virgo non esse tantum, sed intelligi debet & credi, ut nemo dum Virginem viderit, dubitet an Virgo sit. *S. Cyprianus.*

Pudicitia sollicita, non est cui placeat, nisi sibi. *Idem de bono Pudicitia c. 2.*

Pudicitia semper ornatur solo pudore, nihil ornamentorum quærit, decus suum ipsa est. *Ibidem.*

Pudicitia imprimis retinenda est, qua amissa omnis virtus ruit. *S. Hier: l. 1. advert: Jovian.*

Thesaurus pudicitia incomparabilis est, sola enim pudicitia vitam reformat Angelicam. *Petr: Bles: Ep: 35.*

Gravitas adjutrix & Socia pudicitia est. *Tertul: de cult: fam: c. 8.*

Pudicitia Christiana satis non est esse, verum & videri; tanta enim debet esse plenitudo ejus, ut emanet ab animo in habitum, & eructet è conscientia in superficiem. *Idem, ibidem c. 13.*

Cum omnes templum simus Dei, illato in nos & consecrato Spiritu Sancto, ejus templi æditua, & antistes pudicitia est, quæ nihil profanum & immundum inferri sinat. *Ibidem c. 11.*

Quantum es miranda pudicitia? quæ aliter laudari non vis, nisi ut custodiaris. Tu in Virginibus felix, in Viduis fortis, in Conjugiis fidelis, in Sacerdotibus pura, in Martyribus gloriosa, in Angelis clara, in omnibus Regina. *S. Zeno Episc: & M. Ser: de Pudic.*

ARGUMENTUM MORALE.

Juxta Scripturam tres inserit corporibus nostris qualitates pudicitia, propter quas eandem ab omni impudicitia puram atq; integram tueri debemus.

Prima Qualitas. **V**Ocantur Jesu Xsti membra, ideoq; debent imitari puritatem mystici capitis, alioquin eam merebunt exprobrationem, qua Paulus eos insectatur, qui obscænis se mancipant voluptati-

luptatibus. *Tollens ergo membrum Christi faciam membrum meretricis?* 1. Cor: 6.

Secunda. Templata sunt Spiritus S. per Baptismum, aliâq; Sacramenta quodammodo consecrata, neq; minori reverentia ea prosequi nos debet, quin templa ipsa è saxi & cæmentis extructa.

Tertia. Coniunguntur realiter puro ac Virginali Jesu Christi Corpori, in Eucharistia, quapropter nos ab aliquibus SS. Patrum *Concorporati* Christi vocamur. Quanam ergo in puritate servari fas est corpora nostra, quæ ita Salvatoris nostri corpori agglutinantur.

CONCEPTUS MORALES.

Propositio Unica.

Pudorem retardantem nos in virtutis exercitio, vincere debemus propter Deum.

I. *Circumcidetur ex vobis omne masculinum.* Gen: 17. 10. Voluit Deus ut Abraham circumcideretur, ut signaretur amicus ejus signo exteriori, non enim vult ut solum interius amicus ejus simus, vult ut etiam exterius nos amicos ejus esse ostendamus. *Stella in Luc: 2.*

II. *Sicut fragmen mali punici genæ tuæ.* Cant: 4. 3. *Habet ruborem mali punici in genis anima, cum erubescit non refugit, pro Christo, abjectionis, paupertatis, contumeliarum, afflictionum & laborum.* Richard: à S. Viêt: c. 20. in Cant: hic. Malum punicum quia rosei coloris est, Passionis Dominicæ Mysterium, non inconvenienter insinuat; Quia ergo S. Ecclesia non erubescit Crucem Christi, sed & ipsa gaudet in contumeliis & passionibus pro Christo, vexillumq; Crucis ejus solet gestare in facie, merito genas instar mali Punici habere memoratur. V. Beda l. 4. in Cant: hic.

III. *Ne accipias faciem adversus faciem tuam.* Eccl: 4. 26. Adversus vitiosum pudorem, auditorem armat, ostendendo nihil faciendo omnia, dummodo bono pudori & animæ consulatur. S. Ephrem de mala Convers: vitanda legit: *Ne acceptor sis personæ contra animam tuam.* Vatablus: *Ne cedas ulli faciei, quod anima tuæ damno fiat.* Paulus de Palatio: *Nemo tibi pretiosior sit.* Octavianus hic.

IV. *Qui me confessus fuerit &c.* Marci 8. 38. Cur Christus suis proponit cavendam solam verecundiam, quasi ea sit validissimum omnium tormento-

tormentorum, ad negandam fidem, cur non potius meminit arduas fornaces, ungulas ferreas, inauditas lanigenas, rotas, bestias? cur maluit illis omnis solius verecundiae meminisse? Lucæ 9. 26. *Qui me erubuerit & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet*; Sane prima & præcipua vis diaboli, contra humana corda, in verecundia nimia consistit, O quot pereunt, quia non contemnitur pudor, & confusio; Hebræ 12. 2. *Sustinuit Crucem confusione contempta*. Nisi eum contempsisset, totus mundus periisset. *Baeza tom: 2. l. 2. c. 5. §. 19.*

V. *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum*. Math: 2. 2. Civitatem ingressi fervido animo, diserta lingua, sine timore, de Rege mire Nato incipiunt percunctari, non authumantes, displicere regentibus, & habitantibus Civibus, sed congaudentes cum eis, quos de mire nato gaudere putabant, tanquam de glorioso Domino, qui Regnum Israel restitueret & eriperet à tyrannide Romanorum. *Simon Cassio: l. 1. c. 12.*

VI. *Quædam mulier de turba, dixit illi: Beatus venter &c.* Lucæ 11. 27. Grata fuit Christo hæc mulieris proclamatio, quia cum circumstantes Discipuli tacerent, illa publice Christi laudes proclamat. *Sylv: hic.*

VII. *Qui præbant, increpabant eum*. Lucæ 18. 39. Bonos Christianos volentes facere, præcepta Dei Christiani, mali & tepidi prohibent; Clamant tamen illi non deficientes; Cum enim Christianus quisque cæperit bene vivere, mundumque contemnere, in qua sui novitate patitur reprehensores frigidos Christianos. *S. August: 18. de Verbis Dom.*

Tanto ejus affectio in se ipsa incendebatur, & fortior calidiorque fiebat, atque in valentior vocem erupit, quanto majorem contrarietatem ac resistantiam sentiebat. *Dionys: Carthus: hic.*

VIII. *Hodie mecum eris in Paradiso*. Lucæ 23. 43. Cur non etiam Petro? S. Chrysost: Petrus negaverat in atrio, Latro confessus est in Cruce.

Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. *Isaia 51. 7.*

Non erubescam Evangelium. *Rom: 1. 16.*

Si exprobramini in Nomine Christi, beati eritis. *1. Petri 4. 14.*

EXEMPLA VARIA.

I. S. Antonius Abbas Lycum fluvium vado transmissurus, cum nudandi essent pedes, iussit Theodorum viæ comitem longius à se abesse sed ne hoc quidem pudori ejus satis fuit, siquidem ipse aliquid sui nudum videre

videre erubescens, veste se exuere non potuit; Id quam superis gratum esset, Deus miraculo testatus est, quia famulum suum momento in adversam ripæ partem intacta aqua transvexit: *S. Athanas: in vita S. Ant.*

II. S. Arsenius Abbas virorum quoq; nedum Fæminarum declinare solitus confortia, cum quædam non obſcuro Nominis Matrona, illum videre cupiens de improvſo ante hospitium suum, illi occurrisset, repente avertit sese, & muliebrem audaciam, gestu pariter, ac verbis incusavit. Rogo inquit illa, ne indigne feras adventum meum, quæ sincera mente, & pio affectu huc veni. Aut si eo quidpiam offensus es, veniam da, ac pro me Deum, cui soli servis deprecare. Precabor Deum respondit Arsenius, & quidem multum, ne unquam meminerim tui. *Sabel: l. 5. c. 6.*

III. Godefridus Bullionius, cum in recuperanda Palæstina, tanto robore depugnaret, ut Equites uno ictu Cataphractos medios secaret, interrogatus? unde illi tantæ vires essent? respondit, nunquam hæc dextera molliori aliquo, ac turpiori tactu effæminata est. *S. Athanas: in Apolog: ad Filium ejus.*

IV. S. Hieronymus Epist: 140. ait: Gentilem errorem Deas Virgines armatas finxisse cum scuto, & lancea, ut significarent sine bello pudicitiam non posse defendi.

V. Lycurgus volens naturalem pueris conciliare pudorem imperavit, ut in viis manus intra pallium haberent, silentioq; inciderent, ac nusquam circumspicerent, sed humi defixos oculos tenerent. *Stobæus Ser: 42.*

VI. B. Jordanus Ordinis Prædicatorum, secundus Minister Generalis Fratrem quendam graviter coarguit, quod mulieri cuipiam dextram porrexisset. Verum cum Frater se excusare vellet, dictitans nullum adfuisse periculum, & Fæminam esse Sanctam, subjunxit Jordanus: An nescis Frater, pluviam secundum se bonum esse, & bonam quoq; esse terram, & ecce si hæc diversa substantia utraq; commisceatur, quid aliud fit nisi cænum, quo sædatur homo. *In vita ejus.*

VII. B. Josephus Calasantius adhuc puer, si quod à Condiscipulis minus honestum proferri inaudiit verbum, faciem sibi utraq; manu, obtegere solebat. *P. Ægydius in vita ejus p. 1. c. 3.*

VIII. Idem dum Valentia à quadam nobili Matrona, sub prætextu dandi consilij evocatus, ad illicita sollicitaretur, non solam illam Domum, sed etiam urbem Valentiam, deseruit, & ad aliam Civitatem ad terminanda Theologiæ studia sine mora se contulit. *Idem, ibidem.*

IX. Idem nunquam videri voluit absq; veste Religiosa, etiam à suis

Religiosis præter extremam infirmitatem, sed & tunc hoc maxime cavebat, ne quispiam nudam ipsius corporis aliquam partem conspiceret. Et cum mortuus esset, & corpus ejus ablueretur, quas partes ipse pudor tegere jubet, jam hac jam altera manu obtegere conabatur. *Ibidem.*

X. Idē in Festo S. Thomæ Aqu: recommendabat omnibus studiosis, ut in honorē ejus procurarent sibi ferreas catenas, ut eis lumbos suos stringerent, ut sic exemplo ejus Donum Castitatis & Pudicitiae impetrare possent, quas catenulas eis prius benedicebat. *Ibidem.*

XI. Leo Papa I. In die Resurrectionis Dominini, cum missarum solemnity celebraret, & Fideles Sacro Eucharistiæ epulo reficeret, Mulier quædam ex quodam devotionis affectu, manui ejus osculum libavit, ex quo tam vehementes carnis stimulos sensit, ut vir Sanctus ad hos reprimendos eandem manum scandalizantem sibi amputaverit. Interea murmur in populo oriebatur quod Vicarius Christi Divina more solito non perageret; Quare S. Pontifex ad B.M. Virginis Patrocinium confugiens opem, ab ea poposcit, quæ Virgineis suis manibus resectam manum trunco admovens, eam sanam, & incolumem restituit; jubens ut Sacrificium Missæ faceret; Hinc Leo confertæ multitudini, quidquid sibi contigerit, palam recensuit, restitutamq; manum omnibus exhibuit. *S. Antonin: in Chron.*

XII. Monachus quidam Matrem suam per fluvium translaturus, prius illam pallio involvit, ne eam contingeret, sicq; involutam transtulit. Rogatus ab ea causam, dixit: Quia corpus mulieris ignis est, & ex eo ipso, quo te contingebam, veniebat mihi in mentem recordatio aliarum faminarum. *In vit: Patr: l. 5.*

XIII. Romæ tanta verecundiæ observatio, & morum exempla fuere, ut nec Pater cum Filio pubere, nec socer cum genero lavaret, nudosq; conspiciere parentes ducerent nefas. *Alex: ab Alex: l. 2. c. 25.*

XIV. Persarum instituta maxime curarunt, ne Juvenes quid turpe in gestu, verbis, aut factis admitterent; Itaq; nudum conspiciere hominem, ac si immane scelus admissum foret capite luebatur. *Idem, ibidem.*

XV. Virgo quædam nubilis Filia pauperrimæ Viduæ, cum à Matre urgeretur, ut ad cavendam famem & inopiam, se prostitueret, dum sibi unam ad deliberandum expetiit horam; Interea præciosos sibi elegantissimos capillos Matri vendendos tradit, qui venum expositi, cum à nobili Juvene, conspicerentur, ac ille quæreretur, num alicujus puellæ essent, quæ Monasterium ingressa esset? Ubi intellexit rem omnem, virtute & misericordia commotus, jubet mulierem bono animo esse; *Clam interim*

interim in puellæ mores, & vitam inquirat, & cum omnia huic facinorari paria reperisset, eam indotatam summa Patris voluntate uxorem duxit. *Nicius Erith: Exempl: 156.*

XVI. S. Hieronymus cum à Vigilantio interrogaretur, cur salutis suæ adeo timeret, ut cum posset in Civitate habitare, eremum potius & ferarum consortium, eligeret, respondit: Te videre, te audire, tuamque audaciam sufferre timeo. Quod si hæc tibi vana timoris causa videtur? timeo tot alia pericula, quibus tu vivis involutus, timeo otiosa colloquia? &c. Timeo ne me capiat oculus meretricis, & forma pulcherrima ad illicitos ducat amplexus. *S. Hieron: lib: adv: Vigilant.*

XVII. Puella quædam devota nomine Maria Garcia, in aula Sanctiæ Sororis Alphonfi II. Lusitanæ Regis existens, quendam Patrem Franciscanum pium, & Religiosum conveniebat, ejus piis colloquiis pasci desiderans. Sed cum id frequentius expeteret. Pater importune rogatus ad eam accessit, ignem una, paleas altera manu ferens, quas ut igni admovit, illæque subito conflagrarunt, adjunxit: Domina ideo tuum quantumvis pium recusato consortium, & familiare colloquium, quia id ipsum, quod paleæ ex accessu ad ignem nactæ sunt, nanciscuntur etiam Religiosi, si cum fæminis sæpius aut familiarius colloquantur. &c. Quo facto dictoque puella cum rubore recessit, nec amplius viri religiosi colloquium, expetiit. *Vadingus ad Annum 1217.*

XVIII. Ursinus Presbyter animam agens, cum mulier olim ejus uxor naribus ejus aurem admoveret, ut sentiret, an adhuc ei vitale spiramen esset, collecto Spiritu & voce exclamavit: Recede à me mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle. *S. Gregor: Dialog: l. 4. c. II.*

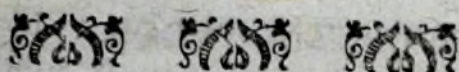
XIX. S. Ludovicus Archiepiscopus Tolosanus, dum Religiosus adhuc in Ordine S. Francisci esset, adeo fæminas fugiebat, ut ne cum Matre quidem familiaris solusque colloqui sustineret. Mirantibus & objicientibus. Quomodo fæminas fugis, qui de fæmina natus es? respondit: Ideo, eas fugio, quia ex una earum natus sum, ne scilicet ad eas redire me stimulet naturalis cupiditas, quæ suam amat revisere originem. *Corn: à Lap: in cap. 42. Eccl.*

Pulchritudo V. Forma,

5 Aaaaa 2

TITU.

TITULUS XXXI. PURGATORIUM.

Purgatorium juxta D. Th: in supplem: q. 6. 9. a. 6. Est locus, ubi qui in statu gratiæ decedunt, debent ad tempus luere pœnas, quæ illis solvendæ supersunt, & quæ debitæ sunt peccatis eorum, per contritionem vel pœnitentiam, quoad culpam æternamq; pœnam, dimissis. Pœna quam in purgatorio patiuntur animæ est duplex; Nempe pœna Damni & pœna sensus. Pœna Damni consistit in privatione Visionis Dei, ad tempus, cujus diuturnitas pendet ex multitudine, & gravitate peccatorum, quæ expianda supersunt, Pœna sensus est, quam ignis gignit, vel aliud quodlibet supplicium, à Divina Justitia, determinatum, & hæ pœnæ tam sunt graves, ut omnes pœnas hujus sæculi excedant, de quibus sic ait S. Augustinus Ser: 41. de Sanctis: Purgatorius ignis durior est, quam quidquid potest in hoc sæculo pœnarum sentiri, videri, aut cogitari.

Ab his pœnis non aliter, nec citius eliberantur animæ fidelium, nisi plenarie, satisfecerint Divinæ Justitiæ, quæ cum extra viam meriti sint, alleviare aut imminuere sibi præfixas non possunt pœnas, bene tamen opera nostra, illis prodesse possunt, non quidem per modum meriti, cum quilibet ad gloriam per propria, & non aliena merita disponatur, sed per modum suffragij & impetrationis. Unde S. Scriptura summe commendat Orationes pro defunctis dicens: Hanc sanctam esse & salubrem cogitationem orare pro mortuis.

TEXTUS SACRÆ SCRIPTURÆ.

Dominus mortificat, & vivificat, deducit ad inferos & reducit. 1. Reg: 2. 6.

Quoniam tu flagellas, & salvas, deducis ad inferos, & reducis, & non est, qui effugiat manum tuam. Tob: 13. 2.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Job 13. 14.

Comprehenderunt me mala, quorum non est numerus, comprehenderunt

derunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem, (Deum scilicet per visionem Beatificam.) *Psal: 39. 13.*

Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. *Psal: 65.*

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini Tuo, me expectant iusti donec retribuas mihi. *Psal: 141. v. 8.*

Spes quæ differtur, affligit animam. *Prov: 13.*

Congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere, & post multos dies visitabuntur. *Isaie 24. 21.*

Et erunt in omni terra dicit Dominus partes duæ, in ea dispergentur & deficient, & tertia pars relinquetur in ea, & ducam tertiam partem per ignem: & uram eos, sicuti uritur argentum & probabo eos, sicuti probatur aurum. *Zachar: 13. 121*

Ne lateris inimica mea super me, quia cecidi, confurgam, cum sedero in tenebris; Dominus lux mea est; Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet, & faciat iudicium meum, educet me in lucem, videbo Iustitiam ejus. *Michæa 7. 8.*

Sedebit Dominus constans & emundans argentum, & purgabit Filios Levi, & colabit eos, quasi aurum, & quasi argentum, & erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia. *Malachia 3. 3.*

Amen dico tibi non exies inde donec reddas novissimum quadran-tem. *Math: 5. 26.*

Quicumq; dixerit Verbum contra Filium hominis, remittetur ei, qui autem dixerit contra Spiritum S. non remittetur ei, neq; in hoc sæculo, neq; in futuro. *Math: 12. 12.*

Uniuscujusq; opus quale sit, ignis probabit, si cujus opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. *1. Cor: 3. 15.*

Ut in nomine Jesu omne genu flectatur Cælestium, terrestrium & infernorum. *Philip: 2. 10.* Id est purgantium animarum, quia qui in inferno sunt, non genuflectunt, sed potius blasphemant.

Qui scit fratrem suum peccare, peccatum non ad mortem, petat & dabitur ei vita peccanti, non ad mortem; Est peccatum ad mortem? non pro illo dico ut roget quis. *1. Joan: 5. 16.*

Nemo poterat neq; in cælo, neq; in terra, neq; subtus terram, aperire librum, neq; respicere illum. *Apoc: 5. 3.*

Et omnem creaturam, quæ in Cælo est, & super terram, & sub terra,

ra, & quæ sunt in mari, & quæ in eo, omnes audiui dicentes: Sedit in throno & Agno benedictio &c. *Ibidem v. 13.*

Non intrabit in eam, (nempe cælum) aliquid coinquinatum. *Apoc: 21.*
His qui in carcere erant, Spiritus veniens prædicavit. *1. Petri c. 3.*

SENTENTIÆ SS. PATRUM.

Sicut aurū quod aliis permixtionibus sordidum efficitur, per ignem purgatur, ita & defuncti à sordibus, quas è mundanis actibus contraxerant, per ignem purgatorij mundantur. *S. Ambr: super Apoc: c. 21.*

Illo transitorio igne de quo ait Apostolus: *Salvus erit, sic tamen, quia per ignem;* non capitalia sed minuta peccata, purgantur. *S. August: Sermon: 41. de Sanctis.*

Quanta fuerit peccati materia, tanta erit & pertranseundi per ignem purgatorium mora, quantum exegerit culpa, tantum sibi ex homine, vindicabit quædam flammæ rationalis disciplina, & quantum stulta iniquitas suggesserit, tantum sapiens pœna desæviet. *Idem ex 50. hom: 16.*

Totis viribus unusquisq; laboret, ut capitalia crimina possit evadere, & minuta peccata ita operibus bonis redimere, ut de ipsis nihil videatur remanere, quod ille ignis possit absumere. *Idem Sermon: 41. de Sanctis.*

Etiamsi nusquam in scripturis legeretur oblatum pro mortuis sacrificium, non parva tamen est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret autoritas. *Idem lib: de cura mortuorum c. 2.*

Qui in aliud sæculum distulit fructum conversionis, prius purgabitur igne purgationis; Hic ignis etsi non sit æternus, miro tamen modo gravis est, superat enim omnem pœnam, quam unquam homo passus est in hac vita, vel pati potest. *Idem de igne Purgat.*

Ita peccata in hoc sæculo purgantur, ut in futuro ignis purgatorius aut non inveniatur, aut certe parum inveniatur, quod exurat. *Idem Sermon: 4. de Defunctis.*

Domine in hac vita purges me, ut talem me reddas, cui jam emendatorio igne non opus sit. *Idem super Psal: 37.*

Infans si Sacramenta Madiatoris acceperit, nulla post mortem purgatoria tormenta patietur. *Idem l. 4. de Civ: Dei.*

Terrenas deserere sortes, & necdum obtinere cælestem, afflictio intolerabilis est, & inconsolabilis dolor. *S. Bern: in Ded.*

Tria sunt loca, quæ mortuorum animæ, pro diversis meritis sortuntur, Infernus, Purgatorium, Cælum. In Inferno impij, in purgatorio purgandi,

purgandi, in Cælo perfecti. Quia primi redimi non possunt, tertij redemptione non indigent, restat ut ad medios transeamus, per compassionem, quibus juncti fuimus per humanitatem. *Idem Serm: de Negotiation.*

Heu utinam mille annis potius in Purgatorio essem cruciandus, quam Dominus Jesus à me offensus. *Idem Serm: 3. in Cæn: Dom.*

Scitote quod post hanc vitam in purgatoriis locis, centupliciter quæ fuerunt hic neglecta reddentur, usq; ad novissimum quadrantem. *Idem de obitu Umberti.*

Quidquid hic parvi pendimus, quanto illic cruciatu vindex flamma comburet? *Idem in illa Jobi in sex tribulationibus liberabit te.*

O qualis & quanta mendicitas fidelium in Purgatorio; Mendici sunt, & tamen mendicare nō licet, nisi quod pro eis mendicat Ecclesia; Quanto mendicitas major est, tanto in subveniendo pietas virtuosior esse debet. *S. Bonav: Serm: de animalibus.*

Qui est in statu salutis, & sufficienter se in præsentis non punit, ad ignem purgatorij velit, nolit, perveniet. *Idem Serm: 1. de S. Laurent.*

Nemo ad forum purgatorij admittitur, qui forum Ecclesiæ contempnit. *Idem super I. 4. Sent: dist: 17.*

In purgatorio duplex est pœna: Una est Damni de Carentia Visionis Divinæ; Alia sensus de afflictione ignis, & quantum ad utrumq; Minima pœna purgatorij, major est maximâ pœnâ mundi; Istud patet de pœna damni, quia affectus quo desideratur summum bonum post hanc vitam ab omnibus Sanctis intensior est, quam aliquis affectus rei temporalis in vita, maxime cum jam tempus habendi advenerit, ideo carentia illius molestius toleratur. Istud etiam patet de pœna sensus, quia cum dolor non sit essentialiter læsio sed læsionis sensus, tanto magis dolet anima, quanto magis sentit sensitivum, aliquod, ideo ab igne in ipsum agente maxime affligitur. Ratio acerbitalis pœnæ purgatorij hæc est; Quia cum Deus magis quærat emendam, quam pœnam, plus ponderat in pœnitentia virtutem bonæ voluntatis, quam pœnam afflictionis. Unde plus ponderat Deus modicam pœnam voluntariam in præsentis, quam majorem multo non ita voluntariam in futura. Sicut plus valet modicum auri, quam plus plumbi, unde oportet, ut quod ibi deficit in voluntate, hic suppleatur in acerbitate. *Idem tom: 7. Compass: l. 7.*

Definiunt, quantum ad illos, qui vere pœnitentes in Dei Charitate decesserint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorum animas pœnis purgatoriis post mortem purgari. *Concil: Trid.*

Credi-

Credimus omnes animas in Purgatorio detentas Fidelium Suffragiis, potissimum vero acceptabili Altaris Sacrificio juvari. *Concil: Trident: Sess: 25.*

Si omnes quæ in mundo cogitari possunt pœnæ, tormenta, afflictiones, minori quæ in purgatorio habentur pœnæ & tormento comparentur, solatio erunt. Mallet quilibet viventium, (si illas experientia nosceret pœnas,) usq; ad finem mundi omnibus his simul sine remedio cruciari pœnis, quas omnes homines sigillatim ab Adam hucusq; pertulerunt, quàm uno die in Inferno, aut Purgatorio minori, quæ illic habetur, pœna torqueri. *S. Cyrillus Hierosolymitanus Epist: ad Augustinum.*

Nihil inter se differunt tormenta infernalìa ab ijs, quæ sunt in Purgatorio, quia eadem sunt magnitudine, sed unum est, quo differre possunt. Quia infernales finem non expectant, & Purgatorij pœnæ sunt cum fine. *Idem, ibidem.*

Post hujus vitæ exitum alij flammis expiantur purgatoriis, alij sententiam æternæ subeunt damnationis. *S. Greg: super Psal: pœnit: Psal: 3.*

Non potest Divinitatis particeps fieri animus, è corpore egressus, nisi maculas sibi immixtas purgatorius ignis abstulerit. *S. Gregor: Nyssen: de mortuis.*

In diversa mysteria Angeli mittuntur, maximeq; ad eos, qui purgatione indigent, ex una parte ob pristina peccata, aliqua ex parte suppliciis purgari merentur. *S. Hieronym: tom: 3. Ep: 20. ad Damasum Pap.*

Non exibis ex hoc carcere, donec minima etiam peccata exolvās. *Idem in Math: 5.*

Donec vivunt homines possunt fieri justī, post mortem nulla datur boni operis occasio. *Idem in Eccl: 9.*

O tormenta misericordiæ, cruciat Deus, & amat. *S. Leo.*

Idem ignis est, qui damnatos cruciat in inferno, & qui Justos in Purgatorio. *S. Th: Aqu: in 4. dist: 22. 91.*

Longæ vigiliæ, longæ lectiones, horæ diurnæ, silentium, labor, & jejunium, breve faciunt purgatorium. *Thom: à Kemp: Serm: 6. ad Novit.*

Si dixeris te non posse hic multa pati, quomodo poteris sustinere, ignem purgatorij. *Idem de Imit: l. 3. c. 12.*

Melius est hic parum, & salubriter pungi, quàm postea tam acerba luere tormenta purgatorij. *Idem in Soliloqu: animæ c. 3.*

Christus intrans purgatorium omnes animas liberavit. *S. Vinc: Ferrer: Serm: in Sabb: Sancto.*

ARGUMENTUM MORALE.

Status animarum Purgatorij est felicior statu mortalium, etsi omnibus abundet.

Ratio una. Quia etsi ineffabilibus dolorum subjaceant pressuris, nihilominus tamen etiam pluribus fruuntur consolationibus. Et quidem primo gratulantur sibi, quod sint jam in statu gratiæ confirmatæ, nec possunt malum velle, nec agere. S. Franciscus cum audisset ex revelatione se prædestinatum esse, confirmatumq; in gratia, tanta fuit occupatus lætitia, ut per integros octo dies, neq; cibi meminisset, neq; etiam Sacrarum rerum, quin potius toto pectore exultarit, id solum effatus: *Laudetur Dominus.* Quam lætitiam nos habere non possumus, cum simus incerti odionè an amore digni sumus. Unde dicitur Eccl: 4. 2. Et laudavi magis mortuos, quam viventes.

Secundum est. Ex quo feliciores animæ purgatorij redduntur gaudiumq; capiant in ipsis tormentis est, quia bene sunt affectæ erga Justitiam Divinam, in se; juxta illud: *Latabitur justus cum viderit vindictam.* Psal: 57. Gratulantur ergo sibi, quod pœnas sibi debitas æquissimo ferant animo, utpote à cælesti Patre & medico, velut medicinam sibi præparatas; De Trochilo sive Regulo avicula refert Albertus M. l. 23. de Animalibus, quod cum veru virgæ corylaciæ infigitur assanda, seipsam ad ignem giret, torreatq; ejusmodi sane aviculæ sunt Fidelium animæ, seipsas enim quodammodo spontanee torrent, cum gaudio suscipientes pœnas, & dicentes cum Michæa c. 7. 9. *Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei.*

Tertio. Non modicam affert lætitiam animabus Purgatorij amica conversatio. Nam quis dubitet universas illas animas, mutuæ charitatis vinculo arctissime inter se devinctas, alteram ab altera consolationem accipere; Habent enim ipsæ suam gaudiorum participationem, cum sese mutuo arctius diligant, quam ulli in vita, utpote certæ de æterna hæreditate. Accedit deinde SS. Angelorum Visitatio; Docet enim S. Augustinus q. 13. c. 2. Angelos Custodes nuntiare fausta nuntia suffragia, pro eis facta, eorumq; pœnas suo alloquio mitigare, solariq; de brevi futura liberatione. Gratulantur sibi præterea, quod eo in statu sint, in quo Deum nunquam per totam æternitatem, ne quidem levissime sint offensuræ. Ex quo patet, etiam, inter gravissimas purgatorij pœnas meliorem felicioremq; esse statum earum animarum, quam hominum, qui sunt in mundo.

mundo. Ad quod comprobandum adduci potest historia, de Petro à S. Stanislao resuscitato, qui iterum maluit mori, quam diutius in mundo vivere. *Ut infra p. ult.*

ARGUMENTUM SECUNDUM.

Ad evitandum Purgatorium, seu extinguendos Purgatorij ignes, tres sunt potissimum modi.

Primus. Affundendo aquam pœnitentiæ seu lachrymarum, si enim nos ipsos dijudicaremus, neutiq; judicaremur teste S. Paulo. 1. Cor. II.

Secundus. Affundendo lac misericordiæ. Nam lac specialiter aptum esse ad ignem extinguendum, experientia ostendit, sed aptius est lac misericordiæ ad extinguendum ignem Purgatorij, ut svasit Daniel Nabuchodonozori dicens: Peccata tua Eleemolynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum. *Dan: 4. 24.*

Tertius. Subtrahendo ligna; Nam ut Salomon ait: Cum defecerint ligna extingvetur ignis. *Prov: 26. 20.* Hæc autem ligna nihil aliud sunt, quam ipsa peccata. Unde S. Bernardus. *Cesset propria voluntas, & Infernus non erit.*

ARGUMENTUM TERTIUM.

Efficacius medium non est evadendi purgatorium, quam si quis conetur multas è Purgatorio animo liberare.

Ratio 1ma. EX parte Christi, qui perinde reputat hoc beneficium, ac si sibi fuisset exhibitum, ac proinde merito eximit à purgatorio illum, qui ipsum toties in animabus exemit.

Ratio 2da. Ex parte animarum liberatarum, quæ agnoscentes beneficii magnitudinem, tum ex gloriæ acceleratæ magnitudine, tum ex pœnarum abbreviatarum acerbitate non cessabunt orare pro suo benefactori, ut ne ipse quoq; veniat in illum locum tormentorum.

Ratio 3tia. Ex parte æquitatis. Quia æquissimum est, ut qua mensura mensi fuerimus eadem remetiatur nobis.

ARGU-

ARGUMENTUM QUARTUM.

Tres potissimum ob causas maximo studio Purgatorium evitare debemus.

Primo. **O**B gravitatē pœnæ sensibilis, quæ tum ex varietate, tum ex acerbitate colligi potest. Cum juxta fundatam doctrinā Doctorum, gravior sit minima pœna, illius loci, omnibus tormentis, & mortibus hujus mundi. Fingamus autem hominem quempiam singulis in membris acutissimum morbum chiragræ podagræ, colicæ, dentium, calculi, &c: habere, aut reum omni genere tormentorum, quo ullus Martyrum est excarnificatus torqueri, quantopere non abhorremus, à tali miseria. Atqui gravior est purgatorij pœna, ergo.

Secundo. Ob carentiam visionis Beatificæ, quæ tanto gravior est, quanto vehementius est desiderium dictæ visionis ex summa æstimatione illius conceptum.

Tertio. Ob diuturnitatem quæ triplici ex capite oritur; Nempe ex temporis illius longitudine, ex pœnarum acerbitate, quæ fuit ut una aliquot annis æquivalens videatur, & ex desiderij vehementia; quæ facit ut omne tempus, quod ab impletione illius suspendit, longum videatur. &c.

CONCEPTUS ET APPLICATIONES VARIE.

I. **E**T collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim cum gladio. Gen: 3. Et postea subdit, *Et flammeum gladium, atq; versatilem.* Rupertus l. 3. de Oper: Trinit: c. 52. ait: Flammeus gladius atq; versatilis ante Paradisum collocatus, ut qui deinceps illuc sunt admittendi, per examinatorium transeant ignem.

II. *Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustias animæ illius cum deprecaretur nos, Et non audivimus.* Gen: 42. Magna erat fratrum Joseph crudelitas, quando audito ejus ululatu, & lamentis è cisterna, nullus ei succurrere sustinuit, quod eis juste exprobrat Ruben, sed multo major est Fidelium inhumanitas, qui vident fratres suos in purgatorij cisternam dejectos, nec tamen illorum moventur lachrymis. *Quidam ex modernis.*

III. *Obsecro ut videam faciem Regis; Quodsi memor est iniquitatis meæ*
 5 Bbbbb 2 *interfi-*

interficiat me. 2. Reg: 14. S. Gregorius super hoc Absalonis dictum, ait: Quo propinquior erat ad videndam faciem Regis, hoc magis cruciabatur. Ita S. Greg.

IV. *Plorabat Mater Tobia junioris irremediabilibus lachrymis.* Tobia 10. 4. Si tantum affligebatur Tobia Mater ob absentiam filij; quantum non incomparabiliter magis dolebunt animæ purgatorij, cum à conspectu desideratissimi Patris se extorres vident, & nesciunt quam diu. *Quidam.*

V. *Fratres mei praterierunt me, quasi torrens.* Job 6. Hebræus legit: *Amici mei sefellerunt me.* S. Hieronymus, Chari mei, & amici mei quasi contra lepram meam steterunt.

VI. *Carnibus meis saturamini.* Job 19. Et hoc quomodo? Respondet quidam ex modernis. Id est me durissime in Purgatorio flagellare permittitis, qui carnibus meis, id est bonis vobis relictis saturamini.

VII. *Emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum.* Marci 16. 1. Fæminæ ferentes unguentum, ad ungendum Christum mortuum, mortuorum nos meminisse docent: Illæ corpus ungere volebant, unguentis corporalibus, nos animas in Purgatorio unguentis Spiritualibus id est precibus, Eleemosynis, sacrificiis ungamus. Imitemur Pammachium, de quo Hieronymus in Consolat: ad eundem. Cæteri mariti super tumulos conjugum, spargunt violas, rosas lilia, floresq; purpureos, Pammachius ossa veneranda Eleemosynæ rigat balsamo. *Barradius t. 4. l. 8. c. 6.*

VIII. *Antequam comedo suspiro.* Job 3. 24. Ex quo verbo pietatis & compassionis innuitur opus, ut nunquam cibum corporalem sumas, nisi prius fidelibus defunctis, aliquam spirituales Eleemosynam mittas. *Gerson de pia memor: defunct.*

IX. *Tulerunt ergo lapidem.* Joan: 11. 41. Posset Christi Virtus ut Lazarum à sepulchro, sic & sepulchri lapidem simul tollere, sed maluit id operis aliis mandare, quod & ipsi fecerunt, cur hoc maluit Dominus? Quia defunctorum levamen, possunt ac debent vivi homines, procurare, & sane parvis laboribus, nostris, ingentes defunctorum labores, possumus tollere. *Baeza t. 2. 18. 13. §. 37.*

X. *In amaritudinibus moratur oculus meus.* Job 17. 2. De oculo queritur inquit Tertulianus l. de patientia; qui totus in tormentis positus est, cur? Job quandam in figura representabat animam in Purgatorio constitutam, quæ tametsi atrocissimis & innumerabilibus absorbeatur doloribus, specialiter tamen ex oculo affligitur, id est ex eo, quia Deum videre non potest. Ita Tertull.

EXEMPLA VARIA.

I. **P**urgatorium dari non solum Scriptura docet & SS. Patres, sed etiam plurima exempla demonstrant; Cum olim hæresis quædam exorta fuisset, asserens defunctorum animas, nihil pati, donec post Resurrectionem, corporibus jungantur; D. Hieronymus Eusebio olim suo Discipulo, apparens, iussit saccum, quo pro indumento usus fuerat, trium virorum cadaveribus, qui ea nocte obierant imponi, quo facto illi coram omnibus, qui in Ecclesiam convenerant, resuscitati fatebantur, se à S. Hieronymo circumductos, & infernum, & purgatorium vidisse, & post 20. dies iterum cum Eusebio decessuros, Cæloq; si Catholicam fidem amplexi. dignam pœnitentiam agerent potituros. Quæ omnia cum uti dixerunt evenissent, & præterea illi pœnarum recordatione indefinenter herent, multi ex perversis illorum sanam doctrinam amplexi sunt. *S. Cyrillus Hierosolym: in Epistola ad S. Augustinum.*

II. Anima cujusdam Juvenis, post mortem apparuit S. Mechtildi, à qua interrogata, utrum pœnam aliquam sentiret? Respondit se nullam pœnam sentire, nisi quod amantissimum Deum suum non videret, quem ingenti & ineffabili desiderio cupiebat conspicer. Dicebat enim, quod anima corruptibilis carnis mole, adhuc gravata multum impeditur necessitatibus corporalibus, nunc comedendo, nunc aliud faciendo, nunc cum hominibus conversando, sed anima pia, quæ corpore soluta est, quia Deum summum bonum jam magis cognoscit, inæstimabili ejus flagrat desiderio. Ex quo patet dari pœnam damni, & quod hac solum quandoq; cruciantur animæ in Purgatorio. *Lochner ex Blosio Exem: 23.*

III. Clericus quidam Colonienfis cum equo fluvium transfret, ei Severinus Episcopus paulo ante defunctus & jam miraculis è sepulchro editis clarus, frænum equi apprehendit, manumq; porrigi iussit; Quod cum Clericus fecisset, ipse eam aquæ, cum tanto dolore immerfit, ut mox omnes carnes diffluerint, solaq; ossa apparuerint; Quærenti vero causam tantæ pœnæ Clerico? respondit, se ob horas Canonicas suo tempore non recitatas tantis pœnis adjudicatum fuisse. Postea restituta Clerico manu præcepit, ut eum aliorum Clericorum precibus commendaret, & disparuit. *Surius tomo 7.*

IV. P. Constantinus à Salvatore Ordinis Capucinorum, Vir plane Sanctus nonnullis post obitum diebus apparuit alteri Sacerdoti, & de salutis suæ rebus interrogatus inter alia hæc dixit: Heu heu frater! quâ districta

districta Domini judicia sunt, atq; ab hominum sensu, & sententia longe remota; Quæ enim viventibus virtutes videntur, à Deo plerumq; qui recte omnia metiri novit vitia reputantur. Ego quidem Dei miseratione salutem consequutus, jam cælesti gloria fruor, verumtamen in purgatorio igne triduo pœnas exolvi, quæ trium millium annorum, spatium diuturnitate æquare visa sunt; Tum geminam eorum causam reddidit. Prior quod diuturno in regimine, non paucas maculas, quas nec maculas putabat, contraxisset, altera nominatim quod in animi relaxationibus indulgentior æquo in subiectos fuisset. Unde nonnulla dissolutio enata esset. *Boverius ad Annum 1586.*

V. Cracoviæ in Polonia Stanislaus Kostka, Ordinis S. Dominici Religioso anima cujusdam defuncti Sacerdotis se videndam præbuit. Incessit illum cupido, quantæ essent acrimoniæ illius ignis, quo anima se aiebat flagrare? Cui anima respondit. Ignem alij auræ tenuis locum tenent, si cum ardore meo componantur. Tum Stanislaus experiri se vellet ait illum in corpore, mortali cruciatum, modo vel sic aliquid decedat pœnæ peccatis suis debitæ. Et anima: Non est inquit mortalium firmitas par ferendo tantam acerbicatem. Si tamen perstas in sententia, volam manus expande, & sudoris mei guttulam excipe, ac me sacrificiis tuis juva, fratribusq; svade fugam noxarum, quibus tanta pœna redditur. Protendit ille manum, & igneam velut lachrymulam excepit, subitoq; immensi doloris impatiens, vociferari cæpit, & seminanimis in terram corruit; Accurrere Fratres clamoribus & ejulatibus exciti, eumq; prope jam defunctum reperere, crebrisq; fomentis animam retinere fugientem. Interea causam tanti doloris suscitati, aperit Stanislaus, admonet Officij, ne pari pœna plectantur, jubetq; causam ac sensum posteris pervulgari. Annum superstes fuit, & per integrum doloris illius reliquias persensit, ac tandem piissime obiit. *Bzovius ad Annum 1590.*

VI. S. Damiani Soror post obitum Fratri apparens, dixit, se quindecim diebus in Purgatorio graves pœnas dedisse, quod aliquando in cubiculo suo cantus chorizantium in platea, cum aliqua dulcedine audiisset, nec pœnitentiam egisset. *Spec: Exempl: d. 9. ex III.*

VII. Hugo Viëtorinus apparens post mortem Socio dixit: Propter disciplinam recusatam, vix dæmonem in inferno fuisse, à quo non ictum in transitu per purgatorium acceperit. *Cantipr: l. 2. Apum c. 16.*

VIII. In Provincia Bolognenfi quidam Capucinus in culinam ad calefaciendum se conferens, duos coculos carbones præparantes, tum Fratrem

trem Capucinum veru suffixum à tertio assari vidit eo quod ligna inutiliter combussisset, & paupertatis curam exiguam, etiam in aliis rebus habuisset. *Ex Anniu: Capuc: 1603.*

IX. Puer quidam novem Annorum, ob non solutos novem obolos, quos à familia mutuo acceperat, Purgatorij pœnis adjudicatus, de earum acerbitate à Matre cui apparuerat, interrogatus respondit: si omnes carbones, quos carbonarij in universo mundo, à tempore nativitatis usq; fecerunt, in uno cumulo arderent, & tu dilecta Mater mea, in medio cumulo stares & arderes, non tantas pœnas sustineres, sicut jam in Purgatorio sustineo. *Spec: Exempl: dist: 9. ex 101.*

X. Monachus quidam, ad Purgatorium in extremis deductus, vidit animas quasdam, acuminatis verubus affixas admodum anseris assari, tortorum vero alios foliis ignes animare, alios defluentem ex corpore adipem excipere, iterumq; illis superinfundere; Quasdam vero animas in alio loco, quodammodo requiescentes vidit, quas an nosceret quærens Angelus, negante illo respondit: Priores esse Fratres Ordinis tui, qui disciplinam Monasticam parum observassent, posteriores vero, qui aut minus deliquerint, aut certe jam prope, pro pœnis satisfecerint *Vincent: Bolanc: l. 7.*

XI. Religiosus quidam socio apparens dixit: se in Purgatorio torqueri eo, quod res antiquas, quando novæ oblatae fuissent, abscondisset; petiit proinde ut per Abbatem absolveretur. Quo facto lætissimus & clarissimus iterum apparuit, cum candida turba eorum, quibus Angelus Crucem prætulera, cum eaq; se in Cælum abire dixit. *Spec: Exemp: d. 9. Ex: 34.*

XII. Ludovicus II. Imperator post annos 30. à morte sua elapsos Filio suo Ludovico Germaniæ Regi se sistens, ita eum affatus est. Adjuro te per Deum nostrum Jesum Christum, ut me eripias ab his tormentis, in quibus deineor, ut tandem aliquando vitam possim habere æternam. Et tamen sic pietati addictus fuit, ut Pij cognomen obtinuerit. De eodem etiam Imperatore legitur, quod in supremo morbo, quo obiit, 40. dies jejunos transegit, Eucharistiam solum quotidie sumens; Ecce & homines Sancti habent suos nævos, & peccata, pro quibus Purgatorij addicuntur pœnis. *Baronius tom: 10. Anno 874.*

XIII. Otto Imperator licet anno præcedenti mortem suam infinitam annonam Monasteriis & pauperibus diviserat, & in lethali sua ægritudine, quæ sat diu duraverat, omni die Sacerdotibus Christi dorsum suum subdiderat flagellandum, tantamq; contritionem habuerat, ut Conradus

radus Episcopus Hildescheremensis vir valde pius testaretur, vix se posse credere, quod Otto Imperator Purgatorium, post mortem sustineret, & tamen in eo tamdiu fuit, donec pro ejus anima 10. millia Psalteria, fuerint à Religiosis recitata, sic tamen ut ad singulum Psalmum adderetur unum Pater noster, & Ave Maria. *Cantiprat: l. 2. Aum: c. 53.*

XIV. Quidam Monachus defunctus Abbati apparens, & pœnitentiam pro peccatis petens, cum Abbas ei injunxisset, ut pro pœnitentia maneret in Purgatorio, donec corpus ejus sepultum foret, exclamavit voce magna; O pœnitentia sine misericordia. *Spec: Exempl: dist: 9. Exem: 183.*

XV. Religiosus quidam, in agone divinitus redditus certus in Purgatorio se non diutius retinendum, quàm una Missa pro illo celebraretur; Ille amantissimo sui Religioso rem indicat, Missamq; pro se subito celebrare rogat, & moritur: Alter promissis stans, quam primum licuit ad Altare pro illo fecit. Liberatus pœnis amicus adest superstiti, & obliuioſæ crudelitatis procrastinationem vocat, utpote qui statim se sacrum facturum promisit, & tamen se per annos circiter viginti in purgantibus flammis torreretur sua procrastinatione permisit. Alter se sacrum statim inchoasse, & corpore nondum sepulto finivisse dixit; Ergo inquit mortuus propter horribilitatem tormentorum, visa est mihi pœna tam longa. *Vigliegas in fructibus Sanctorum Exempl: 18.*

XVI. B. Veronica, de Binasco Virgo ex Visione Purgatorij, in tantum expavit, ut statim febre laboraverit. *Bollandus 13. Januar.*

XVII. S. Vitalina, dum S. Martinus apud ejus sepulchrum sciscitaretur, num Dei beatifica visione frueretur, respondit: Illius necdum se potiri, eo quod in die Parasceves sibi laverit caput. *Lancicius Opusc: 16.*

Plura parte ultima Tit. In Anniversario Defunctorum.

I N D E X

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ

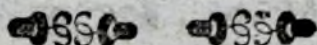
Qui in hac Parte tertia extant,

Numerus primus Paginam, secundus Ecclesiasticus Punctum designat.

EX LIBRO GENESIS.

- Cap: 1. ver: 1. **I**n principio creavit Deus Calum &c. 458. I. 747. I.
2. Terra autem erat inanis, & vacua 413. I.
 4. Divisit lucem à tenebris 46. II.
 5. Et factum est vespere, & mane dies unus. 267. I.
 8. Vocavitq; Dominus firmamentum, Calum 244. I.
 11. Germinet terra herbam virentem &c. 442. I.
 19. Et factum est vespere, & mane dies quartus 481. I.
 20. Producant aqua reptile, animæ viventis &c. 498. I.
 26. Faciamus hominem ad imaginem &c. 655. I. 725. I.
2. 15. Tulit Dominus Deus hominem, & posuit eum &c. 549. I.
Vt operaretur, & custodiret illum 108. I.
16. Ex omni ligno Paradisi comede; De ligno autem &c. 351. I.
 17. De ligno scientiæ mali, & boni ne comedas &c. III.
In quacunq; enim die comederis, morte morieris 413. II. 589. I.
 18. Faciamus ei adjutorium simile sibi 735. I.
 19. Formatis igitur Deus de humo cunctis animantibus 365. I.
 21. Immisit Dominus soporem in Adam 71. I. 703. I.
Cumq; obdormisset, tulit unam de costis ejus &c. 290. I. 424. I.
 23. Hæc vocabitur Virago, quoniam de viro sumpta est. 298. I.
3. 1. Serpens callidior erat cunctis animantibus 635. I.
Dixit ad Mulierem: Cur præcepit vobis Deus &c. 573. I.
5. Aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dii 85. I. 635. II.
 6. Vidit Mulier, quod bonum esset lignum ad vescundum &c. 389. I.
Comedit, deditq; Viro suo, qui comedit 127. I. 281. I.
 7. Consuerunt sibi folia ficus, & fecerunt sibi &c. 112. I. 587. VIII.
 8. Cum audisset vocem Domini Dei deambulantis &c. 655. II.
Abscondit se Adam à facie Domini 139. I. 588. X. XV.
 14. Quia fecisti hoc, maledictus es 86. I.
 21. Fecit Deus Ade, & uxori ejus tunicas pelliceas &c. 587. IV.
- 5 Ccccc
24. Ccllo.

- 333 — — 333 —
24. Collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim &c. 779. I.
4. 3. Factum est, ut offerret Cain de fructibus 366. II.
4. Reflexit Dominus ad Abel, & munera ejus 252. I. 364. I. 435. I. 748. I.
8. Cosurrexit Cain adversus Fratrem suum 6. IV.
10. Vox sanguinis Fratris sui clamat ad me de terra 423. I.
14. Omnis, qui invenerit me, occidit me 37. I.
15. Posuitq; Deus Cain signum, ne interficeret cum omnis 125. I. 590. I.
16. Egressus Cain à facie Domini habitavit profugus 586. I.
5. 3. Adam genuit ad imaginem, & similitudinem suam 38. II.
6. 2. Videntes Filij Dei filias hominum, quod essent pulchræ 389. II.
11. Corrupta est terra coram Deo 299. I.
14. Fac tibi Arcam 747. II.
19. Ex cunctis animantibus bina induces in Arcam 39. I.
7. 4. Pluam 40. diebus, & 40. noctibus 125. II.
7. Et ingressus est Noe, & Filij ejus, uxor ejus &c. 459. III.
17. Factum est diluvium 737. I.
8. 7. Aperiens Noe fenestram Arce dimisit Corvum 112. II.
9. Reversa est ad eum in Arcam 140. II.
12. 1. Egredere de domo tua &c. 364. II. 549. II.
14. 14. Numeravit vernaculos suos expeditos trecentos &c. 680. I.
17. 10. Circumcidetur ex vobis omne masculinum 767. I.
18. 7. Ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum &c. 366. IV.
10. Revertens revertar ad te tempore isto, & habebit Sara &c. 511. I.
21. 17. Exaudivit autem Deus vocem pueri 443. II.
22. 3. Surgens de nocte stravit asinum &c. Expectate hic &c. 411. I.
5. Expectate hic cum Asino 419. I.
8. Deus providebit sibi victimam 749. II.
24. 2. Pone manum tuam subter femur meum &c. 497. I.
25. 8. Mortuus est in senectute bona 199. I.
28. Isaac amabat Esau quod de venationibus ejus viveret 153. I. 692. I.
25. Vocatum est nomen ejus Esau 298. II.
26. 16. Recede à nobis, quoniam potentior nobis factus es 398. I.
27. 1. Senuit Isaac. & caligaverunt oculi ejus &c. 497. II.
9. Fili mi acquiesce consiliis meis, & perge &c. 347. I.
14. Paravit illa cibos, prout velle noverat Patrem illius &c. 750. I.
25. Quos cum oblatos comedisset, obiulit etiam ei vinum 420. II.
40. Vives in gladio, & fratri tuo servies 45. I.
41. Dixitq; in corde suo; venient dies luctus Patris mei &c. 197. I.
28. 12. Vidit in somnis scalam, & Dominum innixum scale 48. II. 242. I. 559. I.
29. 31. Aperuit vulvam ejus, sorore sterili permanente 736. II.
30. 27. Experimento didici, quia benedixit mihi Deus propter te 715. I.
43. Ditatus est homo ultra modum &c. 95. I.
31. 19. Rachel furata est idiola Patris sui 499. II.
32. 1. Fuerunt illi obviam Angeli Dei &c. 441. V.

24. Et ecce vir luctabatur cum eo usq; mane 437. I.
25. Tetigit nervum femoris ejus, & statim emarcuit 229. I.
33. 4. Currens itaq; Esau obviam Fratri, amplexatus est eum 152. I.
10. Accipe munusculum de manibus meis &c. 254. II.
7. Extremi Joseph, & Rachel adoraverunt 511. VIII.
37. 3. Jacob diligebat Joseph 511. IX.
Fecitq; ei tunicam polymitam 257. II. 613. I.
13. Veni, mittam te ad eos. Quo respondente &c. 43. IX. 348. I.
28. Vendiderunt eum Ismaelitis triginta argenteis 604. I.
32. Vide utrum tunica Filij tui sit 398. II.
34. Scissisq; vestibus indutus est cilicio 72. II. 195. I.
39. 16. In argumentum fidei retentum pallium ostendit marito 561. I.
40. 1. Accidit, ut peccarent duo Eunuchi 256. III.
42. 20. Fratrem vestrum minimum ad me adducite 230. III.
21. Merito hæc patimur, quia peccavimus in Fratrem &c. 779. III.
43. 11. Sumite de optimis terræ fructibus 254. IV.
33. Sederunt coram eo juxta primogenita 458. II.
44. 1. Pone pecuniam singulorum in summitate sacci 108. II.
12. Invenit scipum in sacco Benjamin 539. I.
49. 8. Judæ, te laudabunt Fratres tui 101. I.
20. Azar, pingvis panis ejus &c. 673. I.
50. 24. Asportate ossa mea vobiscum de loco isto 499. III.

EX LIBRO EXODI.

1. 10. Opprimamus eum, ne forte multiplicetur 382. II.
11. Edificaveruntq; Vrbes tabernaculorum Pharaoni 587. VI.
22. Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen projicite 635. III.
2. 10. Quem illa adoptavit in locum Filij, vocavitq; Nomen ejus Moyse 499. IV.
23. Ascenditq; clamor eorum ad Deum ab operibus 423. II.
3. 2. Apparuit ei Dominus in flamma ignis 230. II.
6. Ego sum Deus Patris tui, Patris Abraham 349. I.
10. Veni & mittam te ad Pharaonem 730. I.
4. 3. Projecit virgam, quæ versa est in colubrum 705. V.
4. Apprehende caudam ejus 349. II.
10. Obsecro Domine, non sum eloquens 409. I.
6. Quam cum misisset in sinum, protulit leprosam 481. II.
5. 15. Venerunt Præpositi Filiorum Israel, & vociferati sunt 561. II.
7. 1. Ecce constitui te Deum Pharaonis 39. II. 48. I. 125. III. 271. I.
9. Cum dixerit vobis Pharao, ostendite signa, Tolle virgam 347. II. 637. I.
8. 5. Extende manum tuam super fluvijs Egypti 95. II.
9. 23. Dominus dedit tonitrua, & grandinem &c. 423. III.
11. 1. Adhuc unâ plagâ tangam Pharaonem, post hæc dimittet 201. I.
12. 23. Cumq; viderit sanguinem in sublimitari transcendet ostium 152. II.

- ●●●●●
31. Ortus est clamor magnus in Aegypto, vocatisq; Pharaon Moyse &c. 498. III.
13. 7. Azyma comedetis septem diebus, & non apparebit &c. 389. III.
21. Dominus autem precedebat eos ut Dux esset itineris. 42. III.
14. 10. Cumq; appropinquaret Pharaon, timuerunt valde 441. III.
25. Fugiamus Israel, Dominus enim pugnat pro eis 657. I.
28. Reversa sunt aquae, & operuerunt currus 127. II.
31. Et viderunt mortuos Aegyptios super litus maris 42. IV. 195. II.
15. 5. Currum Pharaonis projecit in mare 621. I.
16. 15. Hic panis, quem dedit vobis Dominus ad vescendum, hic sermo &c. 361. II.
16. Colligebat unus quisq; quantum sufficit ad vescendum &c. 109. IV.
27. Venit septima dies, & egressi non invenerunt 657. II.
17. 11. Cumq; levasset Moyses manus, vincebat Israel 437. II.
21. 3. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat 613. II.
25. 2. Ab omni homine, qui offert ultroneus, accipies 367. I.
4. Et pilos caprarum, & pelles arietum 252. II.
20. Vtrumq; latus propitiatorij tegant, expandentes alas &c. 411. II.
30. Pone super mensam panes propositionis 747. III.
26. 7. Facies & sagz cilicina undecem ad operiendum &c. 411. III.
28. 34. Ita, ut tintinnabulum sit aureum, & malum punicum 703. II.
30. 18. Facies & labrum aeneam, & basim ejus aeneam 409. II.
32. 1. Fac nobis Deos, qui nos precedant 109. V.
3. Fecitq; populus quae jusserat Aaron 6 V.
8. Feceruntq; sibi vitulum conflagilem 481. III.
33. 3. Mittam praecursorem tui Angelum, ut ejiciam Chananeum 725. II.
36. 2. Sponte sua obtulerunt se 367. II.

EX LIBRO LEVITICI.

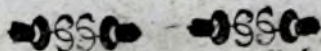
1. 14. Si oblatio fuerit de turturibus, offeret eam Sacerdos &c. 199. II.
5. 11. Offeret pro peccato simila partem Ophui decimam &c. 413. III.
24. 15. Homo, qui maledixerit Deo, portabit peccatum suum, & qui &c. 591. II.
27. 25. Omnis aestimatio siclo Sanctuarij aestimabitur 253. III.

EX LIBRO NUMERI.

6. 22. Ista est lex Nazarzi cum voverit oblationem suam Domino 364. III.
11. 12. Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix Infantulum 46. III.
15. 38. Loquere Filiis Israel, ut faciant sibi fimbrias per angulos &c. 242. II.
20. 11. Percutiens virga bis silicem, egressae sunt aquae 382. I.
28. Cumq; Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum Filium 12. I.
28. 2. Oblationem offerte per tempora sua 658. I.

EX LIBRO JOSUE.

21. 1. Factum est, ut loqueretur Dominus ad Josue post mortem Moyses. 12. II.
298. III.
2. Moyses servus meus mortuus est 199. III.
- Surge, & transi Jordanem isrum, tu, & omnis populus 349. III.
5. Nullus

5. Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vitæ tuæ 113. III.
Sicut fui cum Moyse, ita ero tecum 351. III. 550. III.
6. Tu sorte divides populo huic terram 108. III.
10. Mementote sermonis, quem præcepit vobis Moyse 730. II.
2. 1. Misit igitur Josue exploratores de suis duos viros 750. II.
4. Fateor venerunt ad me, sed nesciebam, unde essent 86. II.
14. Anima nostra sit pro vobis, si tamen non prodideris nos 86. II.
3. 3. Quando videritis Arcam fœderis vos quoque consurgite 5. II.
16. Steterunt aquæ descendentes in loco uno adinstar montis 291. III.
4. 3. Præcipe, ut tollant duodecem lapides 730. III.
5. 5. Portate singuli singulos lapides in humeris vestris 424. II.
10. Festinavit populus, & transiit 379. II. 655. III.
5. 13. Vidit virum stantem contra se evaginatam gladium tenentem 442. VI.
14. Sum Princeps Exercitus Domini, & nunc venio 717. I.
6. 7. Ite, & circuite Civitatem armati 750. III.
13. Tulerunt Sacerdotes Arcam Domini, & septem ex eis &c. 262. I.
14. Circuierunt Civitatem secundo die semel &c. 126. IV.
20. Igitur omni populo vociferante muri illico corruerunt 441. II.
21. Ceperunt Civitatem. Jericho clausa erat 436. II.
23. Eduxerunt Rachab, & Parentes ejus & extra castra &c. 389. IV.
7. 6. Josue pronus cecidit coram Arca Domini, tam ipse, quam &c. 437. III.
429. I.
13. Anathema est in medio tui, non potes stare coram hostibus &c. 374. I.
25. Quicumque deprehensus fuerit in hoc facinore, comburetur 420. III.
20. Vere ego peccavi Domino Deo Israel 657. III.
21. Vidi inter spolia pallium, & concupiscens, abstuli 100. I. 107. II. 389. V.
8. 26. Josue vero non contraxit manum, quam in sublime perrexit 153. III.
15. Josue vero, & omnis Israel cesserunt loco &c. 737. II.
9. 4. Tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis imponentes &c. 465. I.
9. 9. De terra longinqua valde venerunt servi tui 5. I.
11. 11. Tollite in manibus cibaria, & occurrите eis 254. V.
10. 1. Cum audisset Adonizedec Rex Jerusalem timuit 101. II.
12. Sol contra Gabzon ne movearis, & Luna contra vallem &c. 12. III.
107. I. 246. II.
13. Stetit sol in medio cali, & non festinavit occumbere 138. I.
14. Obediente Domino voci hominis 347. III.
11. 4. Egressi sunt omnes cum turmis suis, populus multus nimis 736. III.
24. 7. Clamaverunt ad Dominum Filij Isra- l, qui posuit tenebras 424. V.
- EX LIBRO JUDICUM.
3. 17. Obiulit munera Eglon Regi Moab 254. VI.
6. 37. Ponam hoc vellus in area. Si ros in solo vellere fuerit? &c. 246. III.
7. 13. Videbatur mihi quasi subcinericius panis de bordeo volvi 153. IV.
16. Dedit

- SSS SSS
16. Dedit tubas in manibus eorum 694. II.
9. 4. Conduxit sibi viros inopes, & vagos & occidit 70. viros &c. 481. IV.
17. Dixerunt omnia ligna ad brannum: Veni, & impera nobis 246. IV.
11. 7. Vos estis, qui odistis me, & ejecistis de domo Patris mei 560. II.
13. 4. Cave, ne bibas vinum, quia paries Filium 499. V.
14. 8. Et ecce examen apum in ore Leonis 692. II.
19. Percussit 30. viros, quorum ablatis vestes, dedit illis, qui &c. 247. V.
16. 20. Nesciens, quod recessisset ab eo Dominus 281. II.
21. Eruerunt oculos ejus, & duxerunt Gazam 635. IV.
20. 1. Egressi sunt itaq; omnes Filij Israel ad Dominum in Maspha 436. III.
5. Ecce homines Civitatis illius circumdederunt domum &c. 197. II.

EX LIBRO I. REGUM.

1. 11. Dabo eum Domino omnibus diebus vite ejus 367. III.
2. 14. Habebat tridentem fuscinulam in manu sua, & mittebat eam &c. 40. II.
3. 5. Ecce ego, quia vocasti me 350. II.
4. 7. Timuerunt Philistiim dicentes: Venit Deus in castra 717. II.
11. Arca Dei capta est 398. III.
5. 6. Aggravata est manus Domini super Azotios 637. II.
7. 9. Tulit Samuel agnum lactentem, & obtulit illum in holocaustum 253. IV.
10. Intonuit Dominus fragore magno super Philistiim, & cæsi sunt 153. V. 437. IV.
9. 3. Tolle unum de pueris, & consurgens vade, & quære asinas 560. III.
7. Panis deficit in sitartiis nostris, & sportulam non habemus &c. 107. III.
10. 3. Unus portans tres bados, & alius tres sportas panis &c. 425. III.
13. 1. Duobus annis regnavit Saul super Israel 414. IV.
14. 49. Fuerunt autem Filij Saul Jonathas, & Jესue, & Melchi 299. II.
15. 24. Peccavi 659. I.
16. 1. Quousq; tu luges Saul, cum ego projecerim eum, ne regnet 443. III.
17. Providete mihi aliquem bene psallentem 262. II.
23. David toll-bat Citharam, & percutiebat manu sua &c. 737. III.
17. 15. Abiit David, & reversus est à Saul, ut pasceret gregem &c. 550. IV.
32. Ego servus tuus vadam, & pugnabo &c. 717. III.
40. Elegit sibi quinque limpidissimos lapides 380. III.
45. Tu venis ad me cum gladio, & hasta, ego venio ad te &c. 441. IV.
49. Et infixus est lapis in fronte ejus 199. IV.
50. Prævaluit David adversus Philistæum in funda, & lapide 703. III.
21. 13. Immutavit os suum coram eis, & collabebatur inter manus 113. III.
22. 5. Dixit Gad ad David: noli manere in presidio, proficiscere &c. 573. II.
24. 3. Perrexit Saul ad investigandum David, & viros ejus 398. IV.
21. Nunc scio, quod certissime regnaturus sis, &c. 539. II.
25. 8. In die bona venimus, dñ quod invenerit manus tua servis tuis 380. IV.
28. 19. Gras tu, & Filij tui mecum eritis 102. III. 277. I.
31. 4. Arripuit Saul gladium, & irrui super eum 95. 3.
7. Videntes Filij Israel, quod mortuus esse: Saul reliquerunt Civitates 102. IV.

EX LIBRO II. REGUM.

1. 9. *Sta super me, quia tenent me, angustia* 218. I.
6. 14. *Saltavit totis viribus ante Dominum* 253. V.
20. *Egressa Michol Filia Saul in occursum David ait &c.* 499. VI.
7. 13. *Stabiliam thronum ejus usq; in sempiternum* 512. II.
11. 2. *Accidit quodam die, ut surgeret David de strato suo* 281. III.
12. 10. *Peccavi Domino* 498. IV.
14. 32. *Obsecro, ut videam faciem Regis; quod si memor &c.* 780. IV.
33. *Oseulatus est Rex Absalon* 737. IV.
15. 13. *Toto corde universus Israel sequitur Absalon* 41. V.
18. 9. *Cumq; ingressus fuisset subter condensam quercu Mulius &c.* 604. II. 635. V.
10. *Vidi Absalon perdere de quercu* 200. VI.
18. *Porro Absalon erexerat sibi, dum adhuc viveret, titulum* 197. III.
21. 1. *Facta est quoq; fames in diebus David tribus annis jugiter* 424. IV.
22. 36. *Mansuetudo mea multiplicavit me* 49. V.
23. 16. *Libavit eam Domino* 382. III.

EX LIBRO III. REGUM.

6. 18. *Omnia cedrinis tabulis vestiebantur* 48. III.
10. 2. *Regina Saba ingressa Jerusalem multo cum comitatu &c.* 366. III.
13. 24. *Asinus autem stabat juxta illum, & Leo stabat juxta cadaver* 198. V.
17. 1. *Vivit Dominus si erit his annis ros, vel pluvia* 726. III.
6. *Corvi quoq; deferebant ei panem, & carnes &c.* 692. III.
9. *Vade in Serapta, precepi enim ibi mulieri vidua, ut pascat te.* 139. IV. 550. V.
21. *Da mihi paululum aqua, & buccellam panis in manu tua* 512. III.
14. *Hydria farinae non deficiet, nec lecythus olei minuetur* 736. IV.
19. 20. *Osculer oro Patrem, & Matrem meam, & sequar te* 379. I.

EX LIBRO IV. REGUM.

1. 4. *De lectulo, super quem ascendisti, non descendes &c.* 197. IV.
2. 9. *Obsecro, ut fiat in me duplex Spiritus tuus* 738. V.
11. *Ecce currus igneus, & equi ignei* 200. VII.
14. *Pallio Elia percussit aquas, & non sunt divisae* 436. IV.
4. 16. *Precepit itaq; (Gezi) ut vocaret eam* 87. III.
53. *Clausit ostium super se, & super puerum, & oravit Dominum* 704. IV.
6. 17. *Heu! heu! Domine, quid faciemus* 442. VII.
9. 13. *Vnus quisq; pallium tollens suum, posuerunt sub pedibus ejus &c.* 247. VI.
20. 1. *Aegrotavit Ezechias* 176. II.
22. 20. *Idcirco colligam te ad Patres tuos, & colligeris ad sepulcrum &c.* 213. V.

EX LIBRIS PARALIPOM.

- Ex 1mo. c. 13. 3. *Reducamus Arcam Domini ad nos &c.* 420. IV.
 Ex 2do. c. 20. 13. *Omnis Juda stabat coram Domino* 439. II.

EX

EX LIBRO TOBIÆ.

10. 4. *Plorabat Mater Tobia junioris irremeabilibus lachrymis* 780. IV.
 14. 12. *Quocumq; die sepelieritis Matrem vestram, ex eo dirigite gressus* 196. III.

EX LIBRO JUDITH.

6. 13. *Deus Patrum nostrorum* 306. I.
 11. 17. *Cum intraret ante faciem ejus, statim captus est in oculis ejus* 389. VI.
 13. 13. *Aperite portas, quoniam nobiscum est Dominus* 716. III.

EX LIBRO ESTHER.

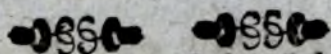
4. 16. *Vade, & congrega omnes Judæos, & orate pro me* 439. III.

EX LIBRO JOB

1. 20. *Tonso capite corruit in terram adoravit, & dixit Dominus dedit &c.* 539. III.
 3. 3. *Pereat dies, in qua natus sum* 213. I.
 24. *Antequam comedo, suspiro* 780. VIII.
 6. 15. *Fratres mei praterierunt me sicut torrens* 780. V.
 7. 1. *Militia est vita hominis super terram* 100. II. 267. III.
 14. 16. *Tu quidem gressus meos dinumerasti* 512. IV.
 17. 1. *Spiritus meus attenuabitur* 196. IV.
 2. *Non peccavi, in amaritudinibus moratur oculus meus* 196. V. 780. X.
 20. 4. *Hoc scio, quod laus impiorum brevis est* 165. I. 246. XII.
 5. *Et gaudium hypocritæ adinstar puncti* 244. V.
 24. 15. *Operiet vultum suum* 587. V.
 28. 12. *Sapientia ubi invenitur? & quis est locus Intelligentiæ?* 196. VI.
 25. *Qui fecit ventis pondus* 177. I.
 31. 26. *Si vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clarè* 383. IV.
 37. 22. *Ab Aquilone venit aurum* 592. I.
 42. 8. *Job Servus meus orabit pro vobis* 443. IV.

EX LIBRO PSALMORUM.

1. 3. *Erit tanquam lignum & omnia quaecumq; faciet &c.* 139. II. 198. VI.
 6. 2. *Domine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua &c.* 278. III.
 7. *Laboravi in gemitu meo* 659. II.
 17. 2. *Deus Judex justus, & patiens* 127. III.
 16. *Incidit in foveam, quam fecit* 636. VIII.
 17. *Convertetur dolor ejus in caput ejus.* 636. VI.
 9. 10. *Factus est dominus refugium pauperi* 244. IV.
 12. 4. *Ne unquam obdormiam in nocte* 589. II.
 16. 8. *Sub umbra alarum tuarum protege me* 749. III.
 17. 5. *Circumdederunt me dolores mortis* 219. V.
 18. 5. *In omnem terram exivit sonus eorum* 459. IV.
 28. 1. *Afferte Domino Filij Dei, afferte filios arietum* 510. II.
 11. *Dominus dedit virtutem populo suo* 574. I.
 31. 9. *In hamo, & freno maxillas eorum confringe* 198. VII.

36. 35. *Vidi impium superexaltatum sicut Cedros Libani* 165. II. 243. III.
37. 4. *Non est sanitas in carne mea, non est pax ossibus meis* 575. II.
38. 5. *Notum fac mihi Domine finem meum* 196. VII.
40. 2. *In die mala liberabit eum Dominus* 140. III.
42. 4. *Confitebor tibi in Cithara* 230. IV.
50. 1. *Miserere mei Deus* 591. III.
60. 6. *Dies super dies Regis adjicies* 626. I.
65. 11. *Posuisti tribulationes in dorso nostro* 177. III.
74. 7. *Ego confirmaui columnas ejus* 704. I.
75. 3. *Factus est in pace locus ejus* 575. III.
76. 11. *Dixi nunc capi* 244. IV.
77. 31. *Occidit pingves eorum* 738. VI.
81. 3. *Judicate egeno, & pupillo, humilem, & pauperem justifyate* 561. III.
84. 11. *Justitia, & pax osculate sunt* 545. IV.
85. 13. *Eruisti animam meam ex inferno inferiori* 591. IV.
93. 13. *Donec fodiatur peccatori fovea* 196. IX.
113. 3. *Mare vidit, & fugit, Jordanis conversus est retrorsum* 47. VI.
114. 6. *Custodiens parvulos Dominus* 511. IV.
118. 101. *Ab omni via mala prohibui pedes meos* 383. V.
136. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei* 591. V.
129. 3. *Si iniquitates observaveris Domine, quis sustinebit* 218. II.
138. 24. *Vide, si via iniquitatis in me est* 383. VI.
140. 7. *Audient verba mea, quoniam potuerunt* 46. IV.
141. 8. *Educ de custodia animam meam* 213. III.
143. 12. *Filia eorum composita, circumornata ut similitudo templi* 247. VII.
146. 9. *Qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum &c.* 746. IV.

EX LIBRO PROVERBIORUM.

1. 20. *Sapientia foris clamat* 613. III.
6. 6. *Vade ad formicam o piger, & disce sapientiam* 411. IV.
9. 3. *Sapientia misit Ancillas suas, ut vocarent ad arcem* 693. IV.
11. 7. *Expectatio sollicitorum peribit* 604. IV.
28. *Obediens loquetur victoriam* 348. IV.
17. 7. *Non decet Principem labium mentiens* 86. IV.
18. 5. *Accipere Personam in judicio non est bonum* 621. IV.
20. 10. *Pondus, & pondus utrumq; abominabile est apud Deum* 621. II.
24. 23. *Cognoscere Personam in judicio, non est bonum* 621. III.
26. 14. *Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo* 482. VI.
27. 20. *Infernus, & perditio nunquam implentur, similiter &c.* 605. VI.
30. 28. *Stellio moratur in adibus Regis* 254. VII.

EX LIBRO ECCLESIASTÆ.

1. 12. *Ego Ecclesiastes fui Rex Israel in Jerusalem* 243. IV.
4. 2. *Laudavi magis mortuos, quam viventes* 213. II.

7. 2. *Melior est dies mortis die natiuitatis* 213. IV.
 3. *Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivij* 196. VIII.
 10. 1. *Musca morientes perdunt suavitatem unguenti* 604. V.
 11. 3. *Si repleta fuerint nubes, imbrem supra terras emittent* 139. III.
 12. 1. *Memento Creatoris tui, in die iuventutis tue* 365. IV.

EX CANTICIS CANTICORUM.

1. 1. *Osculetur me osculo oris sui* 436. V.
 10. *Murenulas aureas faciemus tibi* 409. III.
 2. 10. *Surge, propera amica mea* 655. IV.
 11. *Surge amica mea, jam hyems transiit, imber abiit* 46. V.
 17. *Similis es dilecte mi caprea, hinnuloq; cervorum* 748. V.
 3. 1. *In lectulo meo per noctes quasiui, quem diligit anima mea* 200. VIII.
 5. *Qua est ista, qua ascendit per desertum, sicut virgula fumi* 230. 5.
 4. 1. *Capilli tui sicut greges caprarum, dentes tui sicut greges &c.* 425. IV.
 3. *Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce* 49. IV.
 9. *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, in uno crine &c.* 512. V.
 5. 2. *Aperi mihi Soror mea Sponsa* 380. VI.
 7. *Percusserunt me, & vulneraverunt me, pallium meum tulerunt.* 411. V.
 11. *Caput ejus aurum optimum* 613. IV.
 Coma ejus sicut elata palmarum 614. V.
 14. *Manus ejus tornatiles, aurea, plena hyacinthis* 748. VI.
 6. 3. *Pulchra es amica mea sicut Jerusalem* 716. IV.
 12. *Revertere, revertere Sulamitis, revertere, ut intueamur te* 126. V.
 8. 1. *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera Matris meae &c.* 277. II.
 13. *Qua habitas in hortis amici auscultant te, fac me &c.* 412. VI.

EX LIBRO SAPIENTIAE.

3. 1. *Fustorum anima in manu Dei sunt* 749. IV.
 5. 9. *Transferunt omnia tanquam umbra* 243. V.

EX LIBRO ECCLESIASTICI.

4. 23. *Fili conserva tempus, & devota a malo* 380. VII.
 26. *Ne accipias faciem adversus faciem tuam* 767. II.
 14. 14. *Non defrauderis a die bono, & particula dici bonae non te praeceat* 380. VI.
 41. 14. *Nomen impiorum delebitur.* 299. III.

EX ISAIA PROPHETA.

1. 7. *Terra vestra deserta, Civitates vestrae succensa igni* 586. II.
 26. *Restituam Judices tuos, ut fuerunt prius, & Consiliarios tuos &c.* 705. II.
 3. 6. *Vestimentum tibi est, Princeps esto noster* 465. II.
 6. 1. *In anno, quo mortuus est Rex Josias, vidi Dominum sedentem &c.* 13. IV.
 2. *Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes &c.* 107. IV.
 14. 12. *Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane eriebaris?* 281. IV.
 16. 3. *Ini consilium* 140. IV.

40. 2. Loquimini ad cor Jerusalem, & advocate eam 693. I.
 42. 19. Quis cæcus? nisi qui venundatus est; Et quis cæcus? nisi Servus Dñi 588. XI.
 46. 3. Audite me Domus Jacob &c: qui portamini à meo utero 748. VII.
 49. 8. In die salutis auxiliatus sum tui 177. II.
 61. 1. Ad annuntiandum mansuetis misit me &c. 657. IV.
 65. 20. Puer centum annorum morietur 198. VIII.

EX JEREMIA.

1. 13. Ollam succensam ego video 637. III.
 4. 23. Aspexi terram, & ecce vacua, & nihili 245. XI.
 35. 1. Si steterit Moyses, & Samuel coram me, non est anima &c. 443. V.
 22. 19. Sepulturâ asini sepelietur 96. IV.
 48. 9. Date florem Moab, quia florens egredietur 243. VI.

EX THRENIS JEREMIÆ.

1. 8. Peccatum peccavit Jerusalem 592. III.
 3. 6. In tenebris collocavit me 588. XII.
 15. Replevit me amaritudinibus 177. IV.
 4. 3. Filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto 414. V.
 5. 16. Væ nobis, quia peccavimus, propterea mastrum est cor nostrum 591. VI.

EX EZECHIELE.

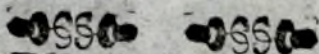
1. 16. Aspectus rotarum, & opus earum, quasi visio maris 143. VII.
 Et opera, quasi sit rota in medio rotæ 614. VI.
 2. 9. Et ecce manus missa est ad me, in qua erat involutus liber &c. 268. IV.
 16. 39. Denuciabunt te vestimentis tuis, & vasa decoris tui auferent 589. XVI.
 17. 3. Aquila grandis magnarum alarum tulit medullam Cedri 100. III.
 18. 20. Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur 589. III.
 29. 19. Dabo Nabuchodonozor in terra Egypti, & decipiet &c. 96. V.
 37. 4. Ossa arida audite verbum Domini 589. IV.

EX DANIELE.

2. 34. Abscissus est lapis de monte sine manibus 410. IV.
 3. 2. Misit ad congregandos satrapas, Magistratus &c. 674. IV.
 5. In hora, qua audieritis sonitum tubæ, & fistulæ &c. 262. III.
 18. Deos tuos non colimus, & statuam auream &c. 291. II.
 22. Viros illos, qui miserunt Sidrach &c: interfecit flamma 636. VII.
 4. 8. Arbor magna & fortis, folia ejus pulcherrima 245. VI.
 11. Succidite arborem, & præcidite ramos ejus &c. 736. V. 738. VII.
 5. 2. Præcepit jam temulentus, ut afferentur vasa aurea &c. 219. III.
 13. 22. Fusserunt, ut discooperiretur, ut vel sic satiarentur decore ejus 40. I.
 56. Semen Chanaan, & non Juda, species decepit te 86. III. 500. VIII.

EX OSEA.

11. 1. Quia puer Israel, & dilexi eum 511. III.
 12. 7. Chanaan, in manu ejus statera dolosa; Verumtamen &c. 674. V.

EX AMOS.

5. 25. Numquid hostias, & sacrificium obtulistis mihi? 367. IV.

EX JONA.

1. 12. Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare 86. V. 731. IV.
 2. 1. Erat Jonas in ventre Ceti tribus diebus, & 3 noctibus 212. II.
 3. 3. Ninive erat Civitas magna itinere trium dierum 592. IV.
 4. 40. dies, & Ninive subvertetur 655. V.
 8. Operiantur saccis homines, & jumenta, & clament &c. 440. V.
 4. 4. Melior est mihi mors, quam vita 374. II.

EX MICHÆA.

3. 5. Qui mordent dentibus suis, & prædicant pacem 573. III.
 7. 4. Qui optimus ex eis est, quasi paliurus 674. VII.

EX SOPHONIA.

1. 10. Contritio magna à Collibus 706. VII.
 17. Ambulabunt ut cæci, quia Domine peccaverunt 588. XIII.

EX HABACUC.

1. 3. Et facies hominis, quasi piscis maris 674. VI.

EX ZACHARIA.

5. 7. Ecce mulier una sedens in medio amphoræ, & dixit &c. 482. V.
 7. 1. Vidi, & ecce quatuor quadrigæ 245. VII.
 13. 9. Ducam tertiam partem per ignem 540. IV.

EX MACHABÆORUM LIBRIS.

- Primo. 6. 12. Nunc reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem 219. IV.
 9. 39. Ecce tumultus, & apparatus multus, & Sponsus processit 738. VIII.
 Secundo. 9. 5. Apprehendit eum dolor durus 177. V.

EX EVANGELIO SECUNDUM MATTHÆUM.

2. 2. Vbi est, qui natus est Rex Judæorum 459. V. 768. V.
 11. Et procidentes adoraverunt eum 660. III.
 [12. Responso accepto in somnis, ne redirent, per aliam viam &c. 350. III.
 16. Tunc Herodes videns, quod illusum esset à Magis &c. 38. III. V.
 Herodes mittens, occidit omnes pueros 399. V. 511. V.
 13. Surge, & accipe Puerum, & Matrem ejus, & fuge 102. V.
 3. 7. Progenies viperarum 500. VIII.
 8. Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ 660. IV.
 4. 2. Cum jejunasset 40. diebus, & 40. noctibus &c. 306. II. 660. V.
 5. Tulit eum diabolus 268. VI.
 6. Mitte te deorsum 113. VI.
 8. Assumpsit eum diabolus in montem excelsum 38. V.
 Ostendit ei omnia Regna mundi, dicens &c. 243. VIII. 245. VIII.

9. *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me* 108. V. 247. VIII. 605. XI.
17. *Pœnitentiam agite* 306. III.
22. *Illi autem relictis retibus secuti sunt eum* 363. V.
5. 7. *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur* 140. V.
16. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut &c.* 704. V.
23. *Si offers munus tuum ad altare &c.* 365. VI.
8. 2. *Ecce leprosus veniens adorabat eum* 380. VIII.
4. *Vide nemini dixeris* 412. IX.
5. *Accessit ad eum Centurio rogans eum, & dicens* 443. VI.
14. *Vidit socrum ejus jacentem, & febricitantem* 282. VI.
26. *Quid timidi estis modica fidei?* 349. VII.
29. *Quid nobis, & tibi Jesu Fili Dei?* 87. IV.
31. *Mitte nos in gregem porcorum* 47. VII. 282. V.
9. 9. *Sequere me. Et surgens secutus est eum* 366. V.
18. *Filia mea modo defuncta est* 655. VI.
24. *Cum vidisset tibicines &c: dixit recedite &c:* 412. VIII.
25. *Tenuit manum ejus, & surrexit Puella* 113. V.
10. 8. *Infirmos curate, mortuos suscite &c.* 278. V.
24. *Non veni mittere pacem, sed gladium* 574. IV.
30. *Capilli capitis vestri omnes numerati sunt* 513. VII.
12. 45. *Assumit secum alios spiritus nequiores se* 482. VII.
13. 25. *Superseminavit zizania in medio tritici* 282. VII.
28. *Vis, imus, colligimus ea.* 39. III.
14. 22. *Statim compulit eos ascendere in naviculam* 383. VII.
28. *Fube me venire ad te super aquas* 349. IV.
31. *Modica fidei, quare dubitasti* 716. VI.
15. 2. *Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones Seniorum?* 306. IV.
22. *Miserere mei Domine Fili David, Filia mea &c.* 438. V.
25. *O Mulier! magna est fides tua* 444. VII.
16. 14. *Alij Joannem Baptistam, alij Hieremiam &c.* 307. V.
17. 1. *Duxit eos in montem excelsum seorsum* 436. VI.
4. *Bonum est nos hic esse* 410. VI.
- Faciamus hic tria tabernacula* 139. V.
5. *Ipsam audite* 694. V.
18. 2. *Advocans Jesus parvulum, statuit eum in medio &c.* 511. VI.
26. *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi* 39. IV.
19. 14. *Nolite eos prohibere ad me venire* 511. VII.
20. 1. *Exiit primo mane conducere operarios* 656. VII.
20. 20. *Tunc accessit ad eum Mater Filiorum Zebedæi &c.* 380. IX.
21. 21. *Dic, ut sedeant hi duo Filij mei, unus ad dexteram &c.* 410. IX. 540. V.
19. *Arefacta est continuo ficulnea* 140. VI.
31. *Publicani, & Meretrices præcedent vos in Regnum* 128. IV.
33. *Peregrè profectus est* 126. VI.
- Plantavit vineam, & sepem circumdedit &c.* 291. IV.

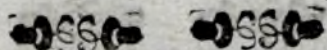
- SSS
40. Cum venerit Dominus vinea, quid faciet agricolis ? 126. VII.
 23. 37. Ierusalem, Ierusalem, quoties volui, & noluisti ? 127. IX.
 24. 32. Ab arbore Fici discite parabolam 738. IX.
 25. 11. Domine, Domine aperi nobis 440. VII.
 28. Tollite itaq; ab eo talentum, & date ei, qui habet decem 425. V.
 26. 10. Bonum opus operata est in me 614. VII.
 14. Tunc abiit unus de duodecem, qui dicebatur Judas 680. III.
 15. Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam 605. VII.
 31. Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte 282. VIII.
 38. Tristis est anima mea usq; ad mortem 591. VII.
 Sustinete hic, & vigilate mecum 440. VI.
 48. Quemcunq; osculatus fuero, ipse est, tenete eum 128. VI.
 27. 29. Posuerunt arundinem in dextera ejus 243. IX.
 37. Imposuerunt super caput ejus causam ipsius scriptam 674. VIII.
 39. Prætereuntes blasphemabant, moventes capita sua 153. VI.
 40. Si Filius Dei es, descende de Cruce 291. V.
 51. Terra mota est, & petra scissa sunt &c. 201. III.
 28. 2. Ecce terra motus factus est magnus 574. V.

SECUNDUM MARCUM.

1. 11. Tu es Filius meus dilectus, in Te complacui 49. VII.
 5. 23. Deprecabatur eum multum, dicens: Filia mea in extremis 410. VII. 438. VII.
 6. 22. Cum saltasset, & placuisset Herodi &c. 500. XI.
 25. Volo, ut protinus mihi des in disco caput Joannis 500. X. 706. VIII.
 7. 32. Deprecabantur eum, ut imponat ei manum 307. VI.
 8. 6. Et præcepit turbæ discumbere 459. VI.
 38. Qui me confessus fuerit coram hominibus 767. IV.
 14. 41. Venit hora 381. X.
 16. 1. Emerunt aromata, ut venientes ungerent Iesum 780. VII.

SECUNDUM LUCAM.

1. 6. Erant ambo iusti ante Deum 500. XII.
 28. Ave gratia plena Dominus tecum 716. VIII.
 29. Turbata est in sermone ejus 693. V.
 61. Nemo est in Cognatione, qui vocetur hoc Nomine 299. V.
 2. 14. Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis 575. VI.
 19. Maria autem conservabat omnia verba hæc in corde suo 693. VI.
 23. Omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Domino 366. VI.
 51. Descendit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus eis 350. IV.
 3. 3. Prædicans baptismum penitentiae in remissionem &c. 660. VI.
 4. Vox clamantis in deserto, parate viam Domini 414. VI.
 11. Qui habet duas tunicas, det non habenti 140. VII.
 23. Iesus erat incipiens quasi annorum triginta 459. VII.
 4. 13. Discessit ab eo usq; ad tempus 348. V.

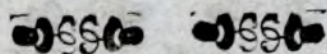
34. Sine, quid nobis, & Tibi Jesu Nazarane 440. VIII.
38. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus 605. VIII.
5. 6. Concluserunt piscium multitudinem copiosam 738. X.
10. Remittuntur tibi peccata tua 176. III.
6. 13. Et elegit ex eis 12, quos & Apostolos nominavit 680. IV.]
14. Simonem, quem cognominavit Petrum 348. VI.
7. 3. Cum audisset de Jesu, misit ad eum Seniores 381. XI.
12. Ecce defunctus offerebatur Filius unicus Matris suae 589. V.
13. Misericordiâ motus super eam, dixit illi: Noli flere 214. VI.
14. Adolescens, tibi dico surge 196. XI.
41. Duo debitores erant cuidam feneratori 587. IX.
34. Ut cognovit, quia accubisset in domo Simonis 381. XIII. 656. VIII.
38. Stans retro secus pedes Domini, lachymis capit rigare 412. VII. 593. V.
659. V.
50. Fides tua te salvam fecit, vade in pace 383. VIII.
8. 5. Aliud cecidit secus viam & volucres cali comederunt illud 100. IV.
10. 3. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos 349. V.
8. Videbam sathanam velut fulgur de calo cadentem 590. VI.
30. Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho 425. VI.
Incidit in latrones 587. III.
11. 9. Petite, & dabitur vobis, quærite, & invenietis 438. VI.
12. 7. Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt 749. V.
32. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri 47. VIII. 540. VI.
13. 7. Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærens fructum &c. 126. VIII. 466. V.
Succidite illam, ut quid etiam terram occupat 42. VI.
14. 18. Caperunt omnes simul excusare 374. III.
21. Exi cito in plateas, & vicus Civitatis &c. 178. VI. 282. X.
15. 4. Si perdidit unam, nonne dimittit nonaginta 680. II.
10. Gaudium erit coram Angelis super uno peccatore 658. II.
12. Da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit 605. XIII.
22. Cito proferte stolam primam, & induite illum 351. V. 659. III.
21. Pater peccavi in calum, & coram te 560. IV.
25. Cum veniret, & appropinquaret domui, audiit Simphoniam 263. IV.
32. Frater tuus hic mortuus erat, & revixit, perierat &c. 590. VIII.
16. 3. Quid faciam? 410. VIII.
19. Homo quidam erat dives, qui induebatur purpurâ &c. 247. IX.
22. Factum est, ut moreretur mendicus. Mortuus est etiam dives &c. 212. III.
24. Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti 38. VI. 39. VII. 660. VII.
27. Rogo te Pater, ut mittas eum in domum Patris mei 271. II. 425. VI.
19. 9. Salus huic domui facta est 716. IX.
41. Videns Civitatem, flevit super illam 637. IV.
45. Et ingressus in templum capit ejicere vendentes 705. III.
21. 2. Vidit quandam viduam pauperculam mittentem ara minuta duo 253. VI.
4. Ex abundanti sibi miserunt in munera Dei 366. VII.

22. 31. Ecce satbanas expetivit vos, ut crebraret sicut triticum 4. II.
 32. Ducebantur & alij duo nequam 622. V.
 23. 42. Domine memento mei, dum veneris in Regnum tuum 374. IV. 381. XIII.
 43. Hodie mecum eris in paradiso 656. IX. 658. V. 716. VII. 717. X.
 24. 11. Et visa sunt ante illos quasi deliramentum verba ista 87. V.

SECUNDUM JOANNEM.

1. 23. Ego vox clamantis in deserto 693. VII.
 29. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi 592. VIII.
 35. Altera die stabat Joannes, & Discipuli ejus duo 4. III.
 38. Conversus autem Jesus, ut vidit eos sequentes se &c. 513. IX.
 3. 1. Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ 166. III.
 3. Vinum non habent 444. VIII.
 16. Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei &c. 383. IX.
 4. 6. Sedebat sic supra fontem 127. X.
 39. Ex civitate illa multi crediderunt in eum 693. VIII.
 5. 1. Erat dies festus Judæorum 659. IV.
 14. Jam noli peccare 537. V. 173. V.
 35. Ille erat lucerna ardens, & lucens 694. IV.
 6. 11. Accepit ergo Jesus panes & distribuit discumbentibus 109. III.
 41. Murmurebant ergo Judæi de illo 500. XIII.
 7. 3. Transi hinc, ut discipuli tui videant opera tua bona 38. IV.
 8. 3. Adducunt Mulierem in adulterio deprehensam 561. IV.
 11. Neq; ego te condemno, vade in pace 128. V.
 34. Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati 587. VII.]
 9. 1. Præteriens Jesus vidit hominem cecum 381. XV.
 6. Expuit in terram, & fecit lutum 307. VII.
 34. In peccatis natus es totus 561. V.
 11. 3. Ecce quem amas infirmatur 282. IX.
 39. Tollite lapidem 201. IV.
 41. Tulerunt ergo lapidem 780. IX.
 43. Lazare veni foras 383. X.
 44. Ligatus manus, & pedes institis 414. VII.
 Solvite eum, & sinite abire 196. X.
 12. 3. Maria accepit libram unguenti nardi postici pretiosi 661. VIII.
 13. 1. Ante diem Paschæ sciens Jesus quia venit hora ejus &c. 656. XI. 307. VIII.
 16. 1. Absq; Synagogis facient vos 278. IV.
 24. Vsq; modo non potestis quidquam in nomine meo 245. IX.
 33. Ego vici mundum 348. VII.
 17. 4. Ego te clarificavi super terram, & manifestavi Nomen tuum 299. IV.
 18. 17. Dixit ergo Petro Ancilla ostiaria: Numquid & tu &c. 605. IX.
 19. 22. Quod scripsi, scripsi. 212. IV.
 23. Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus 100. V.
 20. 13. Mulier quid ploras? 43. VII.

Tulerunt

- Tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum 438. VIII.
 20. Pax vobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus, & latus 575. VII.
 25. Nisi videro fixuras clavorum, non credam 271. III.
 21. 17. Dicit ei tertio: Simon Joannis amas me? 593. VI.
 20. Vidit illum Discipulum, quem diligebat Iesus 49. VI.

EX ACTIBUS APOSTOLORUM.

1. 1. Caput Iesus facere, & docere 694. III.
 4. Præcepit eis, ne discederent ab Ierosolymis 349. VI.
 10. Nubes suscepit eum ab oculis eorum. 108. VI.
 24. Et orantes dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium 437. VII.
 25. Prævaricatus est, ut abiret in locum suum 201. X.
 6. 15. Viderunt faciem ejus, tanquam faciem Angeli 200. IX.
 7. 51. Vos semper Spiritui Sancto resistitis, sicut & Patres vestri 500. XIV.
 55. Video calos apertos 540. VIII. 59. Domine ne statuas &c. 118. IV.
 8. 18. Obtulit eis pecuniam dicens. Date & mihi hanc potestatem 39. VIII.
 22. Pœnitentiam age ab hac nequitia tua 444. IX.
 9. 6. Domine, quid me vis facere 560. V.
 10. 13. Surge, occide, & manduca 5. IV.
 12. 2. Herodes occidit Jacobum Fratrem Joannis gladio 441. IX.
 10. Venerunt ad portam ferream 231. VI. 540. VII.
 16. 19. Apprehendentes Paulum, & Silam perduxerunt ad forum 605. X.
 23. 6. Viri Fratres, ego Phariseus sum. Et cum hac dixisset &c. 574. VI.

EX EPISTOLIS S. PAULI.

- Ad Romanos 9. 13. Jacob dilexi, Esau autem odio habui 212. I.
 12. 1. Obsecro vos, ut exhibeatis corpora vestra hostiam Deo viventem 658. VI.
 Ad Corinth: prima. 10. 4. Omnes eundem Spiritualem potum biberunt &c. 110. VII.
 15. 5. In momento, in ictu oculi &c. 656. X.
 Ex secunda. 11. 21. In quo quis audet, audeo & ego; Hebræi sunt &c. 43. VIII.
 Ad Timotheum prima. 5. 6. Vidua, quæ in deliciis est, vivens mortua est 590. VII.
 Ad Hebræos. 9. 4. In arca urna aurea habens manna, & Virgam &c. 352. VI.

EX EPISTOLA S. JACOBI.

2. 13. Superexaltat autem misericordia judicium 141. VIII.
 5. 16. Orate pro invicem, ut salvemini, multum enim valet &c. 444. X.

EX EPISTOLA S. PETRI ima.

5. 6. Humiliamini sub potenti manu Dei 278. VI.

EX APOCALYPSI S. JOANNIS.

1. 16. De ore ejus gladius ex utraq; parte acutus exiebat 575. VIII.
 2. 16. Patientiam habe. Si quo minus? veniam tibi cito 656. XII.
 2. 22. Ecce mittam eam in lectum 176. VI.
 3. 11. Ecce venio cito 680. V. 17. Et cæcus 588. XIV.
 5. 5. Vicit Leo de Tribu Juda, Radix David aperire librum 4. I.

- SSS SSS
6. 2. *Ecce Equus albus, & qui sedebat super eum, habebat arcum* 694. VI.
 8. *Ecce Equus pallidus, & qui sedebat super eum, nomen ei mors* 199. IX.
 605. XII.
7. 3. *Nolite nocere terræ, & mari, neq; arboribus &c.* 681. VI.
12. 1. *Signum magnum apparuit in celo: Mulier amicta sole* 513. X.
 6. *Et Mulier fugit in solitudinem* 736. VI.
 9. *Proiectus est Draco ille magnus, serpens antiquus* 40. VI.
17. 3. *Et abstulit me in Spiritu in desertum* 465. III.
 4. *Mulier erat circumdata purpurâ, & coccino, & inaurata auro* 245. X.
18. 6. *Reddite illi, sicut illa reddidit vobis in poculo, quo miscuit &c.* 636. IX.
-

INDEX RERUM, Et VERBORUM.

Numerus primus Paginam, secundus Ecclesiasticus Conceptum, vel Exemplū,
 vel quid simile designat; Majoribus literis exarata Titulos denotant.

A. A. A.

- A** *Aron* sine Doctore Idiolū effecit 6. V.
Abortum patiens meritis S. Hugonis sanatur 273. XIII.
Abraham obedientissimus semper Deo extitit 353. III.
Abyssinis Templorum reverentia quanta? 627. I.
Acceptio Personarum. Vide. Personarum Acceptio.
Actio. Nostræ ut prosperæ sint, ab oratione incipiant, 435. C.
Adam. Otio deditus in peccatum lapsus est 482. I.
Adversa profunt 547. XXXIX. & sequ.
Ager non cultus, nec seminatus, fructus afferens 753. XVII.
Agnes V & M. denudata, capillis subito elongatis obtegatur 117. XXXVIII.
Agnus Insigne Equitum aurei velleris 52. XV.
Ovicula S. Francisci Missæ Sacrificio reverenter assistit 155. XI.
Affectus. Affectum Deus magis pensat præ munere 152. C.
Alienum. Alienis Magistratus non committendus 15. A.
Aliena Oratio parum juvat, nisi accedat propria 442. C.
S. Alexius Conf: ipsa nuptiarum nocte profugus, mundo illudit 248. III.
S. Aloysius Gonzaga. Ejus modestia 167. IV.
S. Ambrosius. Pernoctare noluit apud eum, cui omnia prospera erant 739. XVIII.
Moriens dixit: Sic vixi, ut me non pudeat inter vos vixisse 215. XIII.
Angeli. Canunt in natali S. Francisci de Paula 273. IX. Missam celebrantibus ministrant 156. XIV. 157. XXIV. Vices Sanctorum suppleunt 155. V. VI. XII.
Arant pro S. Ildoro 156. XVI. Vices Colonorum tubeunt 753. XVII. Gressus numerant Eremitæ ad remunerandum 514. IV.
Annibal. Ejus odium irreconciliabile contra Romanos 400. VII.
Annulus. Cum Insignis Passionis Christi Domini. S. Stephanæ dono datus 339. IX.
 Cale.

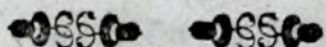
- C**ælestium nuptiarum arrabones cælitus donati 338. II. III. Polycratis fortunatus 740. XIX.
- Antolinus** Sacrum audiens Angeli pro illo pugnant 155. XII.
- Antonius Abbas.** Sæpe tota nocte orat 451. XXV. Ejus pudicitia miraculo decorata. 768. I.
- Antonius Padv.** Prædicantem pisces audiunt 695. II. Nec tempestas impedit. *Ibid.*
- Apes.** Obsidione Civitatem liberant 513. I. Navem pennis abscondens 516. XV.
- Apprecationes fausta.** 738. I.
- Arenearum tela,** Felici Martyri pro muro 754. XX.
- Arena.** Cambisis exercitum obruit 514. III.
- Arnulphus Cister.** Monachus dormiens ex obedientia dæmonem confudit 333. XX.
- Arsenius,** rogat Deum ne visæ Mulieris memoriam habeat 769. II.
- A Theodosio oblatam pecuniam,** & vectigalia Ægypti recusat 248. IV.
- Astus.** Pulcheriæ Angustæ in admonendo Theodosio Imperatore 764. XXXII.
- Athanasius** toto orbe ad necem quæritur 542. XIV.
- Aves.** Perdix assa reviviscit 359. XXXI.
- Augustus Imp.** Odium Cinnæ benevolentiam vicit 400. VIII.
- B.** Balneo olim Romæ nec Patri cum Filio nec &c: una simul uti licuit 770. XIII.
- Barba.** Barbata efficitur Wilgefortis, ut effugiat nuptias 119. XLVII.
- Bellum:** Non omne malum 573. C. Bellum cum vitiis, pax cum Deo 574.
- Bernardus Abbas.** Patrem obstinatum concione sua convertit 375. VII. Videt Angelos Monachorum Orationes diverso notantes caractere 451. XLVII. Ejus modestia 333. V. 392. XXII. quæ lachrymas elicit Innocentio secundo 167. V. Ad quam Filios suos exemplo B. M. Virginis adhortatur 168. VI.
- Bernardinus Senensis.** Transiit per aquas super pallium 117. XXXVIII. E concionantis ore flamma egredi visa 696. V. Modestissimus 168. VII.
- Bessarion.** Ejus paupertas heroica 564.
- Boleslaus IV.** Rex Poloniæ Patris effigiem pendentem è collo portat 719. XI.
- Birgitta Sveca** videt Christum Dominum sanguine perfusum 594. XI.
- Brigitta** Virgo lignum aridum tactu viride efficit 118. XXXIV.
- Quandam Virgunculam ostenso mirabili à pigritia deterret 283. III.
- C.** Cacitas sublata auditione Missæ 159. XXXVI.
- Calix S. Agneti Or.** Præd: ab Angelo porrectus morbum præsignavit 173. I.
- Cruore plenus Philippi. Adeodati nascituri præsagium in somnis 274. XVIII.
- Cantus.** Voce canentium delectata pœnas purgatorij sustinet 782. VI.
- Capra.** Multis Septimanis Infantem in Sylvis nutriens 754. XXII.
- Catharina Senensis.** Desponsata à Christo annulum accepit 338. III. Qui ei apparet in forma Juvenis peregrini, & vestem petit 142. XI. Post apparet in somnis tunicâ gemmeâ conspicuus. *Ibid.* Alio tempore donaverat sancta pauperi vestem 142. XIII. Sed Christus vestem eductam de latere suo purpuream ei dono dedit. *Ibidem.*
- Alias ostendit ei Crucem, quam Pauperi dedit 79. I. Ejus prudentia 762. XXVII.
- Charitas.** Domina Charitas providebit, Proverbium unde? 145. XXX.
- Chariton.** Divinæ Providentiæ confusus Latronum manus evadit 753. XVIII.
- Idem Latronum opibus ditescit. *Ibidem.*
- Charta.** Divinitus missa remissionem peccatorum denuntians, 130. XI.
- Cum inscriptione: *Miserere mei Deus* peccatorem converti facit. 131. XII.
- Christus Dominus** sapius vocatur Magister, & Præceptor 7. I.

- SSS SSS
- Desponsatur SS. Virginibus, & eis annulos præbet 338. III. VIII.
 Apparet in forma Pauperis ulcerosi 145. XXXV. Alias Leprosi 146. XXXVI.
 Colaphum Monacho infligit 453. LV. Ejus sive vitas 50. I. Misericordia 129. VII.
 Iuncta Iustitiæ 128. I. 168. XI. Aures obturat 79. III.
 Cicero quomodo mendacium suum excusavit 599. VIII.
 Clementia. Ottonis Imp: 52. XVI. Philippi II. Ibidem XVII.
 Color. Ceruleus Nobilitatis signum apud Britannos 292. V.
 Comedere. Etiam decies de die ex Obedientia licitum 356. XX.
 Contritio misericordiam Dei meretur 130. VIII.
 Corona. Hanc meretur legitime certans, etsi non vincat 710. VII.
 Eam Bullonius factus Rex capiti suo imponi recusavit 169. XII.
 Cor. Non putrescit elevatum ad cælum 451. XLVII. Ruptum præ doloris vehemētia 131. XII. Pharaonis induratum nullis flagellis emollitur 375. II.
 Similiter Sedeciæ. Ibidem.
 Corvi. Eorum pulli Divinā Providentiā nutriuntur. 749. VI.
 Cras, cras, cuidam post mortem luctuosum 670. XX.
 Crux. Hac insignitus nascitur Puer Dominicus Cæsar Angustanus 272. VI.
D. Debitum novem obolorum non solum purgatorij pœnis expiatur 782. IX.
 Damon indevote orantes stercore suffumigans 453. LVI.
 Peccator speciem dæmonis induit 595. XVI. Mulier dæmonem pariens 273. VII. I.
 Desponsatio. Quarundam cum Christo Virginum Sanctarum 338. III. VIII.
 Deus. Magis affectum pensat præ munere 152. C. Omnia videt 720. XVI. Ubiq̃ est. 721. XIX.
 S. Digna non vult vocari Digna, sed indigna 301. V.
 Dives. Etiam scelestissimus pro justo habetur 581. C. Divites Magistratui sunt aptiores 14. Ar. Potentiæ Privilegio à tributis immunes 424. C.
 Dolor in morte impiorum multiplex 221. XIV. XX.
 S. Dominicus. In subeundis morbis patientissimus 179. II. E libro Charitatis concionatur 696. VI. Panes divinitus ei missi 491. XXVIII.
 Dominicus Puer August, nascitur cum Cruce in brachio impressa 272. VI. Et coronā spinea in capite. Ibidem.
 Dominus. Propriis manibus beneficia distribuatur 108. Conc.
 Sordent Domini, dum splendent servi 107. C.
 Dormire- Vide. Somnus.
E. Edmundus Episc: Cant: nascitur absq̃ omni immundicia 272. VII.
 Annulo digito B. Virgini inserto Virginitatem eidem spondet 338. V. Qui annulus post mortē illi divinitus redditus. Ibid. Ejus horror peccati. 595. XII. I.
 Elisabeth Hungarica in Pauperes summē misericors 144. XXIII.
 Feriis quibusq̃ sextis se flagellis verberat 232. XIX.
 Elisabeth Portugaliz meritis pecunia in rosas, aqua in vinum conversa 599. IV.
 Equus. Furto ablati, qua arte inventus 763. XXIX.
 Eulogius. Huic Prosperitas laqueo fuit. 748. XVIII.
 Eustachius. Vita ejus Divinæ Providentiæ specimen singulare 753. XIX.
 Exemplum, bonum quantum prodest aliis 665. XXVII.
F. Famina. Earum familiaritas vitanda 771. XVI. & seq.
 Felis, qualibet die Avem Gvidoni Ord: S. Francisci affert in cibum. 754. XXI.
 Festum. Dies festa Christo, & Angelis, luctus pœnitentium 658. C.
 Filij Virtutes plerumq̃ imitantur Parentū 498. C. Prodigiosi 271. I. IV. XVI. &c.
 Unico

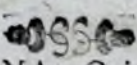
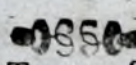
- Unico partu numerosi 273. XI. Eis imprecari periculosum 502. XVI. 25.
XIV. XVI.
- Fortitudo.* Godefridi Bullonij spectanda 769. III. Item militis cujusdam 104.
XVI. Et Scandebergij Regis Albaniae 104. XVIII.
- Fortuna.* In somnis Galbae apparens 382. XVI.
- Francisca Romana.* Ejus Obedientia ad vocem Mariti miraculo decorata 356. XXIII.
Videt in extasi Mariam Virginem ea specie, qua fuit visa à tribus Regibus.
392. XIX.
- Franciscus Borgias.* Animam cujusdam Peccatoris sibi concedi flagitat 377. VIII.
- Franciscus de Paula.* Nascente hymnodia Angelica audita 273. IX.
Aurum sibi oblatum repudiat 427. X.
- Franciscus Salesius.* A morte nihil fellis habuisse compertus 52. XI.
- Franciscus Seraphicus.* Calumniis à F. Elia oneraretur 543. XXI. Ejus modestia.
168. X.
- Alias solâ modestia concionatus 108. X. Vestium paupertatem suis commen-
dat. 565. XX.
- Otiosum Fratrem muscam vocat 483. XI. Infirmus humana adjutoria non re-
cusat 180. IX.
- Franciscus Xaverius,* prudens in convertendis peccatoribus 762. XXVIII.
- Fuga.* Hanc Lodronius Austriacus egregiè detestatur 104. XV.
- Furtum.* Admirandis modis divinitus punitum 273. VIII. Hirci balatu in ventre
furis 119.
- G.** *Gaudium mundi* instar puncti 241.
- Gemma.* In gemmas conversæ panis micæ 358. XXVIII. Ex verme 111. III.
- Gertrudis V.* Ejus in morbis resignatio 180. XII.
- Gloria mundi* qualis? 248. X.
- Gratias* agere pro inflictis flagellis solemne Persis 545. XXXII.
- Gregorius Magnus;* Celebranti respondent Angeli 156. XIV.
Apparet ei Christus Dominus in forma pauperis 144. XXVI.
- H.** *Hæredes* communiter mali malorum Parentum 498. Conc.
- Helena* Imperatrix ex terra compressa efformat nummos 599. X.
- Hircus S.* Patritio quotidianus aquæ bajulus 119. XLIII.
In ventre furis balatu edito proditus. *Ibidem.*
- Hirundines* pigritiæ deditum laborare docuerunt 283. II.
- Histriones* Henricus III. non præmiabat 710. VIII.
- Horæ Canonicae,* tempore suo non recitatae poenis purgatorij addicunt 181. III.
- Hostis.* Contra hostes maxima potentia Oratio 441. Conc.
- I.** *Jacobi Apostoli Nomen* Filio Regis Arageniæ datum. Cur? 302. XII.
- Impatientsia.* Clericus Capucinus impatiens, damnatur 402. XV.
- Imprecatio* Imprecantium sibi, vel aliis funesti eventus 24. XI. XII. & seq. 26. XVII.
Filiis non facienda 502. XVII.
- Infans.* Quinque annorum à diabolo rapitur ad inferos vivus ob blasphemiam.
503. XIX.
- Alius articulate loquitur Patri, ut succurrat PP. Capucinis 752. XVI.
- Alius inter rudera incolumis. *Ibid:* XIII. Per vulnus matris in lucem editus.
755. XXV.
- Alius à Capra nutribus in sylvis 754. XXII.
- Ingenuus* etsi aliis scateat vitiis, mendacium detrectat 85. Conc.

SSS

Joannes à Cruce. Pro laboribus à Christo petit pati, & contemni 544. XXIV.
Joannes Chryf. Calumniâ oneratus, has admirandâ constantiâ tulit 544. XXVI.
Joannes de Deo. Ipso nascente decem diebus nemine impellente campanæ sonuerunt, prout & in ipsius morte 273.
Joannes Eleemosynarius. Huic misericordia Dei se visendam præbuit 144. XXIX.
Josephus Calasantius. Ad vocem cælitus missam. *Tibi derelictus est Pauper &c.* de Instituto Scholarum Piarum sedulo cogitare, cæpit 566. XXVII.
 Visibili aspectu S. Francisci dignatur. *Ibid:* XXVI. Qui ei Vota Religiosa in specie trium Virginum despondet. *Ibid:* Maximè Paupertatem recommendans. *Ibidem.* Futura spiritu Prophetico prævidit. 617. XVI. In oratione continua visione cælesti recreatus, 452. LIII. Ejus modestia 170. XIV. Pudicitia 769. VII. &c. Fiducia in Deum 754. XXIII. Patientia 545. XXVIII. Paupertatis amantissimus. 565. XXV.
Judeus. Cujusdam in usuris iniquitas prudenti judicio elusa. 764. XXXIII.
Justus. Eorum felicitas non de vitæ plausu, sed de mortis exitu censenda 212. C.
L. *Labor.* Equites Aurei velleris pro Sybolo habent: *Pretium non vile laboris.* 52. XV.
Lapis. Hunc lingendo quidam vitam prolongat ad multos dies. 755. XXIV.
Lidviua Virgo. Videt sertum sibi ab Angelo offerri. 52. XIII.
Lucianus Martyr modestissimus. 170. XV.
Ludovicus Tolos Episc. Matris etiam familiare colloquium fugiebat. 771. XIX.
Ludus pulcherrimus Pulcheriæ Augustæ. 764. XXXII.
Lupi servis Dei inservientes. 113. XL.
Luxus depauperat. 166. V. VII. VIII.
M. *MAGISTER.* Quid? & ut à Pædagogo differt. 1. Textus S. Scripturæ. Sententiæ SS. Patrum, & Philosoph: *Ibid:* & sequ.
 Magister bonus virtuosos efficit Discipulos 2. *Conceptus.*
 Vitia quisq; sine Magistro novit, virtutem sine Magistro non discimus. 3. C.
 Magistrorum munere nihil honorificentius, & utilius. 6. *Argum.*
 Christus Dominus sæpius vocatur Magister. 7. I. II. Exempla varia. 7.
MAGISTRATUS. Quid? Textus, Sententiæ. 8. Magistratu deponi tormento quovis gravius. 12. C. In legendo ratio ætatis habenda. 13. *Arg.* Divitibus conferendus potius, quam Pauperibus. 14. Indigenis, quam exteris. 15.
MAGNIFICENTIA. Magnus quid? Textus, Sententiæ. 16. Exempla Biblica 19.
MAIESTAS. Quid? Textus, Exempla. 20. & sequ.
 Urbanus VI. solo aspectu compescuit tumultuantes 395. XXXVIII.
MALEDICTIO. Quid? Textus, 21. Exempla 23.
MALITIA, Malum. Quid? Textus 27. Exempla S. Scripturæ 30.
 Malorum præ bonis major numerus ex Scriptura 33. Sententiæ 34.
 Mali judicant tales alios quales ipsi 37. *Conc.*
 Mali & criminum voluptatem exambiant, & virtutum splendorem 40. C.
MANSVETUDO. Quid? Textus. Sententiæ 41. Superiores decet. 45. C.
 Præ reliquis virtutibus procuranda 44. *Ar.* Mansvetis Deus favet 48. C.
 Similitudines, & Exempla 49.
Maria Virgo. Ejus modestia 50. II. 107. III. Misericordia 141. V. Paupertatis votum 562. VII. Leoni I. Papæ manum abscissam restituit 775. XI. Benignitio Ep: Casulam donat 155. VI.
Maria Magdalene. Fuit Christi Discipula 664. XVIII. Triginta annis pœnitenti-
 am

- am egit. *Ibid*: XX. quo tempore pluribus consolationibus repleta fuit. *Ibid*.
Hac post Beatissimam nulla Fœmina majorem gloriam habere creditur 664.
XXIII. Illâ intra Virginum Choros nulla major. *Ibidem* XXII.
Maria Magd: de Pazzis vivere diu voluit, ut diu pateretur 545. XXIX.
Maria Egyptiaca 45. annis nullum mortalium in Eremo conspexit 665. XXIX.
MATER. Quid? Textus, Sententiæ 52. Exempla 55. Symbola 58.
Filiis non maledicant 24. XI. 25. XV. & sequ: Vide *Maledictio*. Eos per se
laudent 505. XXIV.
Matrimonium. Vide p. 1. *Conjugium*. Matrimonio juncti ad tria potissimum obli-
gantur 337. *Ar*. Hic status Sanctitati non præjudicat 336.
MEDICINA. Quid? Textus, Sententiæ 56. Medicus quid. *Ibidem*. Exempla 62.
Anagramma in Medicum 61. Ejus prudentia in sanando phrenetico 763. XXXI.
MEMORIA. Quid? Textus, Sententiæ 68. Novissimorum ad virtutem stimulus.
71. *Conc*. Exempla varia 73. Memoriâ excellentes 76.
MENDACIUM. Quid? Textus, Sententiæ, 81. Est animi plebij indicium 85. C.
Omnium interest illud odisse. *Ibid*: *Ar*. Semel mentito, etiam vera dicenti non
creditor 86. C. Exempla Mendaciorum 88. Primum protulit serpens, alter-
um Mulier. *Ibidem* I. Mendacium abhorret Iob, & alij 89. XIV. Menda-
cium suum quomodo Cicero excusavit 599. VIII. Pœna mendacij apud Fran-
cos 89. XVII. Aliæ pœnæ. *Ibidem*.
Artaxerxes quid mendaci fecerit? *Ibid*. XVIII. Quid Augustus Imper: 90. XX.
Christianis etiam pro vita cujusvis nefas mentiri. *Ibidem* XXI.
Quid de mendacio in Religiosis senserit S. Thomas Aquinas? 91. XXVIII.
Mendacia famâ crescunt 90. XXIII. Paer quidam mavult cædi, quam mentiri.
91. XXVII.
MENDICITAS. Quid? Textus, 77. Exempla 79. Mendicare robusti non de-
bent, sed laborare 414. XIII. Mendici alias sani sæpius pigritiâ laborant, &
otio 414. XIV. Mendicos Pifistratus laborare docuit. *Ibidem* XV.
MERCES. Quid? Textus, Sententiæ 91. Merces operariorum detenta, damno-
sa 95. Exempla denegatæ mercedis, 96.
MILES. Quid? Textus, Sententiæ 97. Sunt rapinæ studiosissimi. 100. *Conc*.
Ignavus Nomen tumulat, viriliter occumbentis fama perennat 101. *Conc*.
Exempla. 102. In pace exercitandi 104. XIV. A prædis coercendi. *Ibid*: XIX.
MINISTER REGIUS. Quid? Textus, Sententiæ 105. Ministrorum incremen-
ta Dominorum damna 107. C. Manus illorum bibulæ, unde honores & di-
vitæ manibus Dominorum largiendæ. 108. *Conc*.
MIRACULUM. Quid? Textus, Sententiæ 110. Exempla miraculorum ex Scri-
ptura 114.
Christi Domini præcipua 116. Apostolorum. *Ibidem* XXXII.
Miraculo quæri non debet, quod naturæ beneficio haberi potest. 112. *Conc*.
Miserere mei Deus. Epitaphio inscriptum 670. XIX.
Miserere Tui Deus, precaciuncula, quam grata Deo? 128. III.
MISERICORDIA DEI. Quid? Textus, Sententiæ 119. Erga peccatores est
patiens, & longanimis 125. C. Qua abuti non debemus 127. C. Exempla
varia. 128.
Pronitas Dei ad misericordiam 129. V. VII. & seq. Est conjuncta cum justiti-
a 128. I. Vexillum misericordiæ 130. IX. Est Insuper. *Ibidem* XI. &
sequ. Peccatorum Asylum 129. V.

MISERICORDIA HUMANA. Quid? Textus, Sententiæ, Actus ejus. 132.
 Misericordes in alios, sibi maxime profunt 138. *Conc.* Sunt extra periculum
 damnationis 139. C. Exempla misericordiæ humanæ. 141. 145. XXXI. Inhu-
 mana 143. XVIII. XXI. A morte liberat 145. XXXV. & *seq.*
 Misericordia heroica 143. XVII. Præmiata. *Ibi.* XIX. XX. 144. XXII. & *sequ.*
MISSÆ Sacrificium: Quid? Textus, Figuræ, Sententiæ. 147.
 Audire devotè Sacrum; Deo gratum, & audienti perutile 152. *Conc.*
 Exempla ad hoc 154. Missæ Sacrificio tempus non minuitur 155. IX.
 Feræ ipsæ reverenter Sacrificio Missæ adstant. 155. XXI.
 Celebrantibus Angeli assistunt. *Ibidem* V. XXIV. Ministrare ad Missam Deo
 gratum. 156. XV. 157. XXII.
 Qui Sacrum audire nunquam intermiserunt? 155. VIII. Aliquoties de die ce-
 lebrarunt vel audierunt. 157. XVII. & *sequ.* Missæ multiplex fructus. 158.
 XXIX. Audire Missam contemnendum poenæ. 157. XXV.
MODESTIA. Quid? Textus, Sententiæ. 160. Modestia nostra glorificamus
 Deum. 163. *Arg.*
 Tria motiva ad modestiam nos compellentia 165. *Ar.* Exempla Modestiæ. 167.
Moderatio, idem quod modestia 160. Ubi deest in rebus expendendis Moderatio,
 ibi præsto adest egestas, & penuria 165. *Conc.*
MORBUS. Quid? Textus, Sententiæ 169. Morbi sunt ad salutem acquirendam
 utilissimi 174. *Ar.* 181. XIII. XVI. XIX. Æque Iustis ac peccatoribus pro-
 sunt. *Ibidem.*
 Causa & origo morborum persæpe peccata. 176. *Conc.*
 Morbi optimum corpori curando malagma 177. *Conc.* Exempla 178.
 His meremur. *Ibidem* II. Sunt domum Dei 179. VII. VIII. XXI. & *seq.*
 Gratanter à Deo suscipiendi. *Ibidem* VI. Sunt Nuntij cælestes 182. XX.
 Quibusdam lætitiæ causa 181. XVII. & *seq.* Eorum tolerantia heroica XVIII.
 In morbis patientia habenda. *Ibidem* XVIII. Resignatio S. Gertrudis in mor-
 bo. 180. XII.
 In morbis solatia etiam à Sanctis quæsit 180. IX.
 In his Superiori est obediendum 180. X. XI. Etiam Medicis 181. XIV.
MORES. Quid? Textus, Sententiæ 183
MORS. Quid? Textus, Sententiæ 188. Mortis memoria semper habenda 205. VII.
 Plurima nobis præstat bona 192. *Ar.* Est bonæ vitæ magistra 159. *Conc.*
 Bonis non timenda, sed expetenda 193. *Ar.* Rarus est tamen, qui eam non
 expavescat 194. Mortis immaturæ Causa peccata 197. *Conc.*
 Est vitæ testimonium 199. *Conc.* Magnatum, miraculis opportunior ad eruden-
 dos homines 201. *Conc.* Similitudines 202. Exempla varia 204.
 Inevitabilis cuicumque 215. VIII. Principis luctuosa toti Regno. *Ibidem* VI.
 Morte instante infractus animo Eugenius Papa. *Ibidem* IX.
 Innocentius IV. quid adstantibus dixerit? *Ibidem* XII.
 Mors omnis ambitionis terminus 206. XIV.
 Intentatam Reginaldus Polus Cardinalis contemnit 207. XVIII.
 Mortuis Marito & Filiis, quid fuerit Sancta Melania? 206. XV.
MORS Iustorum bona. Textus, Sententiæ 209. Iustorum felicitas non de vitæ
 plausu, sed de mortis exitu censenda 212. *Conc.*
 Mors Iustorum desiderabilis, quia liberat à calamitatibus 213. *Conc.*
 Exempla de morte Iustorum 214. Honorata à Christo 45. XII. XV.

- Ab Angelis. *Ibidem* XV.
- MORS Impiorum. Textus, Sententiæ 217. Pessima 218. C. Exempla 220.
- MORS Principum. Sæpe misera Exempla 207. Eam Potentes sæpe metuunt. 208.
- Mortem alteri optans, ipse prius moritur. 644. XI.
- MORTIFICATIO. Quid? Textus, Sententiæ 223. Est necessaria 229. *Arg.*
- Mortificatio Corporis multum fructum animæ affert. *Ibidem Conc.*
- Exempla varia 231. Similitudines 234. Symbola 236.
- Multitudo. Multorum Oratio valentior 439. *Conc.*
- Mulier. Vide parte 1. *Famina.*
- MUNDUS. Quid? quoduplex Textus, Sententiæ 236.
- Gaudia ejus instar puncti 241. *Ar.* Hunc respicere non debemus. *Ibidem.*
- In mundo nihil constantius ipsa inconstantia. *Ibidem Conc.*
- Mundi opes, honores & cætera, sunt somnium, & nihil 244. C.
- In mundo uuius prosperitas plurimorum cuditur ærumnis 246.
- Exempla de vanitate mundi 247. Mundo illudit S. Alexius 248. III. Ioannes Calibita. *Ibidem.* Petrus Confalvus 249. XI. Symbola. *Ibidem.*
- MUNUS. Quid? Textus, Sententiæ 250. Deus magis affectum pensat præ munere 252.
- Munera efficiunt gratum 253. *Conc.* Exempla 254.
- MURMUR. Textus, Sententiæ 256. Exempla varia 257.
- Murmurantes sterco comedunt. 259. XVI.
- MUSICA. Quid? Textus, Sententiæ 260. Illa plerisq; placet, quæ animos emoluit, displicet, quæ Divinas resonat laudes. 262. *Conc.* Exempla varia 263.
- Oratoris vehementiam lenit. 264. VII. Urbis moratæ indicium. *Ibidem VI.*
- Morbos pellit. *Ibidem VII.* Obscenam amantis in Inferno pœna. *Ibidem VIII.*
- Bonifacius Episcopus: Russiæ modulando ad Martyrium inflammatur. 300. II.
- MUTATIO, seu Vicissitudo. Quid? Textus, Sententiæ. 265.
- Mutatio rerum in mundo continua 267. *Conc.*
- N. NATIVITAS. Quid? Textus, Sententiæ 269. Exempla varia 272.
- Natalium obscuritas durum est evecto ad dignitatem tormentum 271. *Conc.*
- Francisco de Paula nascente hymnodia audita Angelica 273. IX.
- Neo-Nati Deo offerendi 272. I. Natus dæmonis specie. *Ibidem III.*
- Nascentis in humero Crux, & in capite Corona. *Ibidem VI.*
- Catharina Bononiensis vix nata: statim abstemia. *Ibidem IV.*
- Edmundus Cantuar: sine macula natus, unde & dictus. *Ibidem VII.*
- In Nativitate Ioannis de Deo spontaneus campanarum pulsus 273. XII.
- Nicecius vix natus, Coronâ Clericali insignitus 274. V.
- Petrus Cælestinus Religiosa veste tectus. *Ibidem XIII.* Alius cum cornibus. *Ibidem XX.*
- Nati 12. Filij 12. Apostolorum nominibus insigniti. *Ibidem XXI.*
- Sanctius Abarca per vulnus Matris in lucem editus 275. XXII.
- Nati instar Brutorum caudati in pœnam Parentum. *Idem XXIII.*
- NECESSITAS. Quid? Textus, Sententiæ. 275.
- De necessitate virtutem facere, Ars magna, & quæstiosa 277. *Conc.*
- NEGLIGENTIA. Quid? Textus, Sententiæ 279.
- Negligens in operando, facile labitur in peccata 281. *Conc.*
- Exempla 283. Negligentia, & torpor dæmonum receptaculum. *Ibidem III.*
- A negligenti vita Frater quidam visione deterretur. *Ibidem IV.*
- Ob negligentiam Ioannes Picus piacularibus ignibus torretur 284. IV. V.

NEGOTIATIO. Quid? Textus, Sententiæ. 284.

Nicolaus Episc: Alapam blasphemio impingit Ariano 118. XLIV. Propter hoc baba illi in ludibrium rafa, subito divinitus renascitur. *Ibid*: Missam celebrans de B. Virgine Mytrâ, & Pallio ab Angelis decoratur. *Ibidem*.

Nicolaus Tolentinus per merita S. Nicolai Episc: à Deo impetratus. 273. XIV. Obedientiâ ejus sanitate præmiatur 359. XXXI. Perdix assa reviviscit. *Ibidem*. Sex totis ante obitum mensibus Angelorum concentu recreatur. 216. XXI.

NOBILITAS. Quid? Textus, Sententiæ. 287. Virtute paratur 292. II. Est stimulus, & frenum vitia cohibens 290. Conc. Exempla 292.

Nobilitatis Polonæ jura & Privilegia. *Ibidem* X. & sequ.

NOMEN. Quid? Textus, Sententiæ 294. Nomina apud Antiquos varia. *Ibidem*. Illustriora sunt, quæ non originis, sed actionis claritate commendantur 298. C. Anonymus est omnis, quem virtus non nominat 299. Conc.

Nomina onerosa quæ? 300. I. Nomen inane esse non debet 301. III.

Nomen Pisonis è fastis radendum censuit Aurelius Cotta 301. XI.

Similiter erasum Philippi Bardiani. *Ibid* III. Magnifica affectantes. *ib.* IV. VIII.

Necnon superba 302. XVII. Eadem fugientes 300. I. V.

Nominibus magnorum Virorum honor debetur. 302. XVI.

Nomen Iacobi Filio Regis Aragoniæ datum, quam ob causam. *Ibidem* XII.

Norbertus antequam natus Archiepiscopus prænuntiatus 274. XVI.

NOVITAS. Quid? quonplex? Textus, pro novitate morum 303.

Textus pro Novitate mundana, & in communi 304. Sententiæ pro utraq; 305.

Novitates vitandæ Christianis exemplo Christi 306. Conc.

NOVITIUS. Quid? Textus, Sententiæ 328. Exempla varia, 331. Symbola 332.

NOX. Quid? Loci S. Scripturæ 307. Mystica ejus significata 332.

Nuditas. Agnetis Virginis capillis subito elongatis contexta 117. XXXVII.

Nudam conspiceret, apud Persas olim scelus capite luendum 770. XIV.

NUMERUS. Quid? Species ejus, Textus pro Universalis 313.

Varia de Numero notanda 326. Malorum præ bonis major 33.

NUPTIÆ Quid? Textus, Sententiæ 334. In conjugali statu salutem nostram operari possumus 336. Ar. Matrimonio juncti ad tria obligantur 337. Arg.

Exempla varia 337. Nuptiæ luctuosæ. *Ibidem* I.

Ante nuptias tribus diebus S. Cæcilia jejunit 338. IV.

Nuptias divitis Sponsæ spernens, divitias adeptus. *Ibidem* VI.

Olim ante nuptias Sponsi sepulchra visitabant 339. VIII.

Nubiles Indorum Puellæ viros sibi eligunt. *Ibidem* VIII.

O. OBEDIENTIA. Quid? Textus, Sententiæ 340. & seq.

Obedientia acceptissimum Deo Sacrificium 346. Arg.

Hac dæmonem vincimus, quem aliis virtutibus oppugnamus 347. Conc.

Tutus calcat pericula, qui sub Obedientia meretur 348. Conc.

Non est augustior, quæ Superioribus præstatur, quam quæ Subministris 349. Conc.

Obedientiæ rigor subministrata subditis sufficiens annona 351. Conc.

Similitudines 353. Exempla 353. Fructus Obedientiæ qui? *Ibidem* XVII.

Lignum aridum ex Obedientia rigatum reviviscit, & fructus protulit. *Ibidem*.

Novitius obediens in furno ascenso non aduritur 118. XLIII.

Acellus extinctus ad vocem obedientis Glycerij Landriani reviviscit. *Ibidem*.

Mortui obediunt Abbatissæ quam Moniales audire detrectarunt 353. XVIII.

Paulus simplex plura patrat miracula obediens, quam Antonius Abbas. *Ibid* XIX.

Ex

- Ex obedientia dormiens Arnulphus confudit dæmonem. *Ibidem* XX.
 Obedientia Brutorum, & aliorum animantium 354. XII.
 Conjugalis admirandum exemplum. *Ibidem* XXIV. Heroica Genebaldi XXV.
 Petri Cælestini 119. XLVI. Inobedientium pœnæ 359. XXX. & sequ.
 Micæ panis merito Obedientiæ in gemmas conversæ 358. XXVII.
 Ex Obedientia mors pluris æstimata, quam totius vitæ actiones 360. XXXIII.
 Superiori potius quam Angelo obediendum docet S. Tereſſia. *Ibidem* XXXIV.
OBLATIO. Quid? Textus, Sententiæ 360. Sui ipsius præ aliis Deo gratissima 364. C.
 Debet fieri Deo de optimis 365. C. Spontaneæ Deo gratiores 367. Conc.
 Filiorum affectu Deo fieri debet 368. Ar. Exempla 369. Symbola 370.
OBSERVATIO. Quid? Textus, Sententiæ 371. Aliquibus in male cæptis honesti-
 or pertinacia, quam pœnitentia 374. Conc. Exempla varia 375.
 Obstinati conversio procurata per S. Bernardum. *Ibidem* VII.
 Peccatoris graviter castigata 376. VIII.
 In Paschalis Diacono S. R. Eccles. pœnis piacularibus castigata. *Ibidem* IX.
OCCASIO. Quid? Apud Antiquos ut Numen aliquod adorata 377. Textus, Sen-
 tentiæ. *Ibidem*.
 Occasio ad bonum non debet negligi 379. Conc. Sublata remedium mali opti-
 mum 382. C.
OCULUS. Quid? Textus, Sententiæ 385. Sunt nobis sæpe occasio peccati 389. Conc.
 Exempla varia de oculo 390. Oculorum modestia 392. XVIII. & sequ.
 Oculus lingvæ valentior ad permovendum 394. III. XXX.
 Oculi qui? dicebantur apud Romanos. *Ibidem* XXXIV.
 L. Tarquatus Consulatum recusat ob oculorum imbecillitatem 393. XXVIII.
ODIUM. Quid? Textus, Sententiæ 395. Est gravissimum homicidium 399. Arg.
 Odium proximi peccatum inducens ad interitum 398. Conc.
 Propter tres rationes potissimum ab anima eliminandum 399. Arg.
 Exempla varia 400. Odium pro dilectione. *Ibidem* V.
 Ioseph dilectionem pro odio rependit. *Ibidem* 3. Et Augustus Cinnæ. *Ibidem* VII.
 Inter duos, utriq; exitiale 401. X. Damnationis causa 402. XI. XII. XVI.
 Guelphorum, & Gebellinorum tragicum. *Ibidem* XIII. Aliorum. *Ibidem* XIX.
 Sapietia Martyrij laureâ privat. 403. XVII.
 Theophili Imp: contra Theophebum 404. XVIII. Timonis in omnes homines.
Ibidem XIX.
OPERA Operari. Quid? Loci S. Scripturæ, Sententiæ 404.
 Opera, non verba Deus respicit. 409. Conc.
 Bona, sic secreto facienda, ut (si possibile) etiam Angelos lateant 411. Conc.
 In mortali nihil lucratur 413. Conc. Exempla 114. Bona præmiantur à Deo.
Ibidem IV. V. VI.
 Operariis merces reddenda 91. Conc.
OPINIO. Quid? Textus, Sententiæ 417. Mirè facta commendat 419. Conc.
OPPRESSIO Pauperum. Quid? Textus, Sententiæ 420.
 Oppressorum gemitus contra oppressorem durissimus adversarius 423. Conc.
 Pauper, & invalidus, oppressionibus obnoxius 424. Conc. Exempla varia 426.
 Oppressoris Pauperum pœna 622. IV.
ORATIO. Quid? quodplex, Textus, Sententiæ 428.
 Ut Actiones nostræ prosperæ sint, cum Oratione incipiant. 435. Conc.
 Perseverantiam requirit, ut impetret 437. Conc. Multorum valentior &c. 439. C.
 Est

- ❧❧❧❧ ❧❧❧❧
- Est maxima potentia contra hostes 441. *Conc.* Oratione armatus, melius triumphabis, quam Angelis stipatus. *Ibidem.* Aliena parum juvabit, nisi accedat propria 432. *Conc.* Similitudines, 444. Exempla 446. Oratio quorundam continua. 449. XXIX. & sequ.
- Orare facie versa ad orientem solitus S. Arsenius 450. XLV.
- Orationes nostras notant Angeli, sed diverso charactere 451. XLVIII.
- Oratio *Retribuere Domine* quanti valoris. *Ibidem sequ.*
- Item *De profundis* 452. LI. Item *Retribuat tibi Deus* *Ibidem* LII.
- Oratio est dæmonum terror. *Ibidem* L. Est omnipotens 454. LIX.
- Præservat à morte 643. IX. 450. XLIV.
- Quomodo quis potest sine intermissione continuo orare? 453. LIV.
- In Oratione dormituriienti Christus obversis humeris apparet: *Ibidem* LV.
- Alteri alapam inflixit. *Ibidem.*
- Pater noster* quomodo quispiam alias hæbes didicerit. *Ibidem* LVIII.
- ORDO. Quid? Textus, Sententiæ 455.
- Omnes actiones ordinatè peragere debemus 458. *Arg.*
- Ordo est anima rerum, earumq; ornamentum. *Ibidem Conc.*
- ORNATUS. Quid? Textus, Sententiæ 460. Qui se pompaticè ornant, sæpe interna premuntur penuriâ 456. *Conc.* Puellæ, & Matronæ honestæ ornatum superfluum fugiant 466. *Ar.*
- Superfluous ornatus septem secum affert mala 468. *Arg.* Exempla. 469. Symbola 470.
- OSCULUM. Quid? Textus, Sententiæ, 471. Exempla 474. Symbola 476.
- Ob osculum manui impressum Leo I. sibi manum abscidit 775. XI.
- OTIUM. Quid? Textus, Sententiæ 477. Est Mater egestatis 780. *Arg.*
- Hominem se esse negat, qui otio nimium indulget. *Ibidem Arg.*
- Est Mater & Origo scelerum 481. Exempla varia 482.
- Otiosis maximè dæmones insidiantur 483. IX. XX. Hos contubernalès habent 484. XVI.
- Otiosum Fratrem S. Franciscus muscam appellabat 483. XI.
- Otiosus Mendicus damnationis periculum expertus 484. XIII.
- Otiosum neminem esse permittunt Sinenses, etiam cæcum 485. XVIII.
- Otto Palatinus Rheni rigidus Iustitiæ exactor 641. XXX.
- Ossonis Montis Ferrati Comitis factum crudele. *Ibidem.*
- PANIS. Quid? Textus 485. Exempla 487.
- PARENS. Quid Nominis? Textus, Sententiæ 494.
- Parentum cæcus amor plus Filiorum invigilat commodis, quàm suis negotiis 497. C.
- Mali plerumq; malos hæredes, boni optimos habent hæredes 498. *Conc.*
- Exempla 501. Honorandi *ib:* I. III. &c. Inhonorantium poenæ 505. XXIX.
- Filiis bonam educationem procurent 501. II. IV. X 502. XII. 503. XX. & sequ.
- Parens à Filiis despectus, astu curam sui conciliavit 503. XVIII. XXIII.
- Pater diligendus ut Pater, quo sensu? 504. XXI.
- Filij ut tractant Parentes, sic post à Nepotibus sperent tractari *ib:* XXII. XXVIII.
- Parentes quoad vivunt, non credant omnia Filiis ad manus 504. XXIII.
- Patris nomen Filio ad aures impressum 505. XXVI. Pietas erga Parentes. *ib:* XXVII.
- Parricidium. Hoc defendere Papinianus recusat 623. V.
- PARVUS Parvulus. Quid? Textus, Sententiæ 506. In minimis rebus æquè, ut magnis, gloria Dei solet promoveri 509. *Arg.*

- Parva res non est, ex rebus parvis fructum percipere 510. *Arg.*
 Minimorum rerum neglectus poenis Purgatorii punitus 782. *VIII.*
 Puer 9. Annorum ob debitum 9. obolorum purgatorium sustinet. *Ibidem IX.*
 Parvulorum Innocentia Christo, & Bissimæ gratissima 516.
 Parvulorum Oratio maximè impetrat 519. Circa eos Providentia singularis 522.
 Parvi ceteris animosiores 516. *XVI.*
PASTOR. Quid? Textus, Sententiæ 524. Exempla & alia 525.
 Pastori est vigilandum pro grege 531. *Arg.* Ut gregem Dei ducat, & bene
 portet debet observare quatuor 532. *Arg.* Symbola 533.
PATIENTIA. Quid? Textus, Sententiæ 534. Est certissimum gloriæ cælestis
 signum. 539. *C.*
 Exempla varia 541. Facit nos orco metuendos 542. *XI.*
 Iucundum Christo spectaculum. *Ibidem XIV.* Etiam in Ethnicis spectata 542.
XVI. 545. *XXXI.* *XXXVII.*
 Optima patiendi materia quæ? 543. *XX.* Ubiq; labore, & patientiâ opus est.
Ibidem XXII.
 Hæc in Sancta Gertrude à Christo Domino deprædicata 544. *XXIII.*
PATRIA. Quid? Textus, Sententiæ 548. In ejus solo arcana quædam volu-
 ptas 549.
Paulus Simplex plura patrat miracula, quam Antonius 353. *XIX.*
PAUPERITAS. Quid? Textus, Sententiæ 550. Optima virtutis Magistra 559. *Conc.*
 Paupertas Spiritus est vera via ad felicitatem hujus, & alterius vitæ 558. *Arg.*
 Magni à nobis æstimanda, & libenti animo amplexanda est 559. *Arg.*
 Pauper semper peccator audit, dives etiam scelestissimus, pro iusto habetur 561.
 Exempla varia 562. Christus fuit paupertatis amantissimus. *Ibidem VI.*
 Quem imitata Beatissima Virgo. *Ibidem VII.* Apostoli & primi Christiani. 563.
 Cujusdam Abbatis à Philippo Rege censuram passa. *Ibidem X.*
 Maxima quorundam Monachorum 564. *XV.*
 Pauperes Canes venatici optimi 564. *XIII.* Gemmæ pretiosæ 567. *XXX.*
 Ad Magistratus non eligendi 14. Non tamen contemnendi 565. *XIX.* *XXIV.* &c.
 Nec à se repellendi 79. *III.* Paupertas mentis lætitiâ parit 564. *XVIII.*
 Est segura 565. *XXII.* In victu 567. *XXXIV.* Vestitu 564. *XV.* *XX.* *XXIII.* *XXV.*
 Aliis necessariis *Ibidem XXXV.* Pauperibus occultis subveniendum 567. *XXXIII.*
 Pauperes tributis, & exactionibus obnoxij. 424. *Conc.*
PAX. Quid? Textus, Sententiæ 568. Pace iustorum ut nihil pretiosius, sic nil pace
 Impiorum funestius 572. *Arg.*
 Non omnis Pax bona, nec omne bellum malum. 573. *Conc.*
 Pacem qui cupit, peccare caveat 574. Pax cum Deo, bellum cum vitiiis. *Ibid.*
 Pax Domini in Paschate in templo S. Mariæ Majoris non dicitur 156. *XIV.*
PECCATUM, Peccator. Quid? Textus, Sententiæ 576. Mortale est mors ani-
 mæ. 585. *Arg.*
 Deus palam ostendit, quod odio prosequatur peccatum. *Ibidem.*
 Veniale, est morbus animæ. *Ibid.* Et simul dispositio ad mortale 586.
 Peccator est, miser, miserabilis, & pauper, & nudas &c. 586. *Conc.*
 Nomen habet quod vivat, & mortuus est 589. *Conc.*
 Peccatum est omnium malorum maximum malum 590. *Conc.*
 Peccata commissa contraria virtute delenda 592. *Conc.*

Exempla

❧ ❧ ❧ ❧ ❧

Exempla varia. 593. Peccati venialis poena. 594. III. IV. Horror. *Ibidem*. VI. VII. & sequ.

Turpitude, & fætor, nedum animæ, sed & Corporis. *Ibidem* IX.

Peccati remissio per poenitentiam variis modis manifestata 130. XI. & sequ.

Peccatores obstinati horrenda morte puniti 376. VIII.

Alij Divinis apparitionibus conversi 130. VIII. 131. XII. XIV.

Peccatores iterum Christum vulnerant, crucifigunt 594. XI.

Peccata peccatores transformant in dæmonem 595. XVI.

PECUNIA. Quid? Textus, Sententiæ 595. Exempla varia 598.

Facile corrumpit accipientes 598. I. V. VI.

Pauperibus distribuenda versa in rosas 599. IX. Divinitus ex terra efformata. *Ib: X.*

Ejus corrogandæ, aut augendæ ingeniosa inventio 600. XI.

Ex tributis corrogatæ dæmon incubat 426. IX. Mentis lætitiâ aufert 564. XVIII.

Ad pedes Iesu sæpius inventa 600. XIV. In Sacras Hostias commutata. *Ib: XII.*

Nummus ad occultandum delictum traditus sæpius redit ad largientem. *Ibid: XIII.*

Pecuniæ varia insignia olim, variæq; materia 601. XV.

PECUNIARUM Cupiditas. Quid? Textus, Sententiæ 601.

Est multorum malorum causa 604. Conc. Symbola 606.

Perdix Asta reviviscit divinitus 359. XXXI.

PEREGRINATIO. Textus, Sententiæ 607. Exempla 609.

Perjurium hirco in ventre perjuri balante proditur 119. XLV.

PERSEVERANTIA. Quid? Textus, Sententiæ 610.

Non satis est capisse, nisi ad finem perseveraveris 613. De ea Miscellanea 614.

Deo placet *Ibidem* I. IV.

PERSONARUM ACCEPTIO. Quid? Textus, Sententiæ 617.

Exempla varia 622. In Iudicio esse non debet 621. Conc.

PIETAS. Quid? Textus, Sententiæ 623. Regibus vitam prorogat. 626. Arg.

Exempla varia 627. Symbola 629.

PÆNA, PUNITIO. Quid? quoduplex, Textus, Sententiæ 630.

Pœnam Talionis nemo effugere potest 635. Conc. Pœna quem minor non corrigit, hunc major expectat 637. Conc. Exempla pœnarum 638. Talionis 642. 154. IV. Agrorum prædatores ut puniti 639. XXI.

Fausta Uxor Constantini balneo sublata 640. XXIII.

Græcorum Imperatorum Schisma quomodo punitum a Deo. *Ibidem* XXIV.

PENITENTIA. Quid? Textus, Sententiæ 645.

Cælum, terra & Infernus nos admonent, ut poenitentiam agamus 654. Arg.

Tria sunt præstanda, ut fructus dignos poenitentiae faciamus 654. Arg.

Pœnitentia omnibus nobis est necessaria *Ibidem*.

Debet esse velox, & matura, nec procrastinanda 655. Conc.

Quæ in senectute, vel ultimam horam differtur, incertissima 657. Conc.

Pœnitentium luctus, festus dies Christi, & Angelorum 658. Conc.

Pœnitentia debet esse proportionata culpæ 659. Conc.

Similitudines 661. Exempla veræ, & salutaris 662.

Pœnitentia Navarrai Regis Galliarum 665. Thaidis meritoria 667. XXXV.

Heroica cujusdam Prædonis 666. XXXIV. Exempla fictæ, dilatæ &c. 667.

Petrus Calestinus Religiosa veste tectus in lucem prodit 274. XVII.

Ejus obedientiâ messis ante tempus matura 119. XLVI.

Petrus de Alcantara. Modestiam oculorum ab aliis observari voluit 394. XXX. II.

Polonia ejus Nobilitatis Privilegia 287.

Pomum mala Punica in veste Aaronica quid designent 614. II.

Polycrates. Huic nimia felicitas exitus fuit 740. XIX.

POTESTAS. Quid? Textus, Sententiæ 671. Exempla varia 675.

Potentes sunt oppressores Pauperum 675.

PRÆDESTINATIO. Quid? Textus, Sententiæ 676.

Prædestinatorum numerus minui non potest 680. *Concept.*

Reflexiones quædam Recentiorum 681. Exempla 684. Symbola 685.

PRÆDICATOR, PRÆDICARE. Quid? Textus, Sententiæ 686.

Prædicator etiam minus doctus libenter audiendus 692. *Conc.*

Non tantum verbis, sed etiam factis doceat 693. *Conc.*

Exempla varia 695. Symbola 697.

PRÆLATUS. Quid? Textus, Sententiæ 699. Prælatus curet non solum juxta conscientiam bene operari, sed etiam bene videri ad exemplum 703. *Conc.*

Bonus salus Populi, malus ruina subditorum 704. *Conc.*

PRÆMIUM. Quid? Sententiæ, 706. Exempla varia 709.

Præmium ob oculos positum animat in arduis 708. *Conceptus.*

PRÆSENTIA. Quid? Textus, Sententiæ 710. Compendiosa via ad perfectionem. 714. *Conc.*

Dei, perquam jucunda, felicemq; reddit hominem 715. *Conc.*

Ducis, militem inflamat in hostem 717. C. Exempla 718.

Dei, præ oculis habenda 719. IX. XI. XVII.

Vincendi tentationes unica ratio 720. XII. XIII. Præservat à peccato XV.

Lothardorum errores circa Præsentiam Dei 720. XIV.

PRINCEPS. Quid? Textus, Sententiæ 722.

Per seipsum gubernet, nec totas habenas Imperij Administro committat 725. C.

Exempla varia 726. A subditis se regi non permittat 727. X.

Stantem oportet mori 726. IX. Censuræ expositus 727. XI.

PRINCIPIUM. Quid? Textus, Sententiæ 727.

Actionum nostrarum sit ab Oratione 435. *Conc.*

PROPRIUM. Quid? Textus, Sententiæ 728. Per se videtur, quidquid propria voluntate suscipimus, grave alienum reddit imperium 730. *Conceptus.*

PROSPERITAS. Quid? Textus, Sententiæ 731. Temporalis pluribus est nota reprobationis 737. Theologicis virtutibus nos vacuos reddit 735. *Arg.*

Est gravissimum supplicium in hac vita à Deo impiis. 735.

Temporalium abundantia cælestium arguit inopiam. *Ibidem Conc.*

Sub falsa prosperitatis specie, dolores sapius sæviunt. 737. *Conc.*

Exempla varia 738. Est causa ruinæ 739. VII. & sequ.

PROVIDENTIA. Quid? Textus, Sententiæ 741.

Infeliciissimi, subtrahentes se à Divina Providentia 746. *Arg.*

Triplex hominum genus Divinam lædit Providentiam. *Ibidem.*

Providentia Dei plusquam Paterna erga omnes Creaturas 747. *Conc.*

Deus Servis suis specialiter quæq; providet optima 748. *Conc.*

Et si omnia bona à Deo speranda, nihil tamen de humana Providentia amittendum 750. Exempla varia 751.

Providentia Divina non deest suis in necessitatibus 752. XVI. & sequ.

PRUDENTIA. Quid? Textus, Sententiæ 755. Exempla 760.

Hujus

- Hujus sæculi hominum, stultitia est apud Deum 759.
 S. Catharinæ Senen: à summis viris æstimata 762. XXVII.
 Francisci Xaverij in convertendis peccatoribus. *Ibidem sequ.*
 Medici in sanando phrenetico 763 XXXI. Friderici Imp: *Ibidem.*
PUDIDITIA, Pudor. Quid? Textus, Sententiæ 764.
 Ob tres qualitates integra corpora tueri tenemur 766. *Arg.*
 Pudorem retrahentem nos à bono vincere tenemur 767. *Conc.*
 Exempla 768. Pudicorum manus robustæ 769. III.
 Pudicitia præmiata 770. XV.
PURGATORIUM. Quid? Textus, Sententiæ 772.
 Status Animarum Purgatorij, est felicior statu mortalium &c. 777.
 Modi ad extinguendos ignes Purgatorij tres. *Ibidem.*
 Medium evadendi Purgatorium. *Ibidem.*
 Conceptus, & applicationes 779. Exempla 781.
R. Rector. Rectores mansuetudo decet 45. *Conceptus.*
R. Religiosus. Religiosi non debent erga Parentes nimium affici 503. XVII.
 Resignatio sui. S. Gertrudis in morbis resignatissima extitit 180. XII.
 Rex Regiæ Sedis contemptus morte punitus 21. I.
 Ritus. Quidam risit in morte ob tres causas 216. XXIII.
 Romualdus. Fundator Camal: calumnias à suis patitur 546. XXXVI.
 Rosa. Pecunia in rosas versa 599. IX.
S. Sabbati dies privilegiata pro Pauperibus exaudiendis 567. XXIX.
S. Sanguis. S. Januarij miraculose ebulliens 118. XLI.
 Sapricius Presbyter ob odium Martyrij laureâ privatus 403. VI.
 Scanderbergius Rex Albanie fortissimus 104.
 Schisma Græcorum quomodo punitum 640. XXIV.
 Sensus. Hos quidam moriens alloquitur 179. VIII.
 Serpens. Lac intoxicat, quo Latrones interficiuntur 753. XVIII.
 Lapidem lingentes famem sedant. 755. XXIV.
 Sertum mansuetudinis dictum S. Lidvinæ 52. XIII.
 Servitus. Christianorum omni libertate nobilior 292. I.
 Servire Christo quæstuosius, quam mundo 248. IX.
 Sixtus V. Etiam corpore infirmus animo infractus 725. IV.
 Socrates Patientiæ Ætlypon 546. XXXVII.
 Sodalitas dicta Mensæ 144. XXVIII.
 Somnus.. Debet esse tardus volenti habere aliquid. 283. II.
 Spiritus Sanctus. In columbæ specie a Corde Apostatantis visus est egredi, & ad
 pœnitentis cor eadem specie redire 665. XXX.
 Superior. Bonus salus, malus ruina subditorum 704. *Conc.*
T. Tactus. Mulieris etiam honestissimus, periculosus 769. VI.
T. Talionis pœna. Vide Pœnâ Talionis.
 Tereusia Virgo. Magis obediendum Superiori, quam Angelo præcipienti existima-
 bat. 360. XXXIV.
 Illius Axioma: *Aut pati, aut mori* 541. XXXVIII.
 Futura prædicit cuidam Mercatori 547. XXXIX.
 Tertullianus. Ex Doctore egregio turpis Apostata 616. IX.
 Thais. Meretrix remonstratone Dei ubiq; præsentis, conversa 721. XIX.
 Theophilus Imperatoris odium execrabile. 404. XVII.

- Thomas Aqu:** In literis plus Oratione, quam labore profecit 454. LX.
 Missam quotidie dicit, & alteri inservit 159. XXXV.
 Ejus effatum. Facilius volare bovem, quam Religiosum mentiri 91. XXVII.
Thimon. Omnes homines odio habuit 404. XIX.
V. *Veritas.* Etiam ab hoste amatur 90. XXII. XX.
Vermis in gemmam conversus 111. III.
Vespertilioes. Cur oculis debiles. 166. VII.
Vestimentum Iudæis durarunt per annos 40. in deserto 114. XI.
 Veste à Christo sibi data S. Catharina Senen: nullū amplius sentit frigus 142. XI
Victoria à Deo venit 103. XII.
Vidua Otiosæ vitandæ juxta Apostolum 483. VIII.
Vincentius Ferrerius in utero existens Matrem non gravitat 275. XXIV.
 Idem in utero latrantis caniculi vocem edit. *Ibid:* XXV.
Virga Sancti Iosephi floruit in ejus desponsatione 117. XXXVI.
Virginitas Ioannis Evang: videtur manasse à Virginitate S. Ioan: Bapt: 4. III.
 Hanc Brigitta V. vovens lignum aridum viride effecit attactu 118. XXXIV.
Virtus sine Magistro non discitur 5.
 Ejus splendorem etiam mali exambunt 40.
Vita ejus miseria 209. VI VII. Est mera pernoctatio 247. I.
Vitia sine Magistro discuntur 5. *Conceptus.*
Urbanus Papa. Solo aspectu tumultus sedat 395. XXXVIII.
Vrsinus Presbyter agonizans accessum Mulieris abhorret 771. XVIII.
Vulnus per vulnus Matris Infans in lucem editus 275. XXII.
Vulpes Captivum è carcere educit. 762. XIV.
Wilgesfortis ut nuptias fugeret subito barbata divinitus facta 119. XLVII.
Z. *Zeleucus* oculo se privat, ut lex non violetur 623. VII.
Zeno Imperator sepulchro vivus illatus 208. VIII.
Zoe Meretrix S. Martianum instinctu diaboli tentat. 385. VIII.

FINIS.

1830

1830

